Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Quodlibet

https://hdl.handle.net/20.500.14918/461899

Quodlibet dñi Egidii Romani.

Theoremata eiusdē de corpore christi.

Guliermus ocham de sacramento altaris.

Cum Priuilegio.

Clarissimo atq; insigni Theologo Dño Magistro Gratiano Fulginati omnis Aureliane familie Generali dignissimo. Jac. Bap. Alouisianus Rauennas eiusdem uoti ꝛ Theologie magister. S. P. D.

Erat hic Egidianus libellus dignissime Augustinensium antistes adeo deprauatus ꝛ manchus. Ut non sine magno legentium dispēdio legeretur. Ego quātuꝫ ualui sub tuo nomine (quia iure tibi debeo) emē daui. Multa subditicia resecaui: nihil addendo ad studentium cōmodum in pristinam faciem polui. Sūmum deum: quantum codex hic est animi usui: ut siquis orbem illum scientiarum adire cupit: non alio breuiore modo uti poterit: q̄ hacce opella. Facilis intellectu: lucida ꝛ tersa ut ingenium romanum omnis dicent redolere. Superfluum est tibi pater optime recensere omnia que hic reposuit Egidius. Nam lectio quā semp affectione es secutus: iamdiu fecit tibi fidem. Affirmauero tamē ego magna spōsione: nihil iter igenia mortalia dignū cognitu: qō carptim dilucide adamusim nō enodauerit. Quod proprio magis: q̄ uero uocabulo Quodlibetum appellauit: Perinde ac si Cornucopie dixisset: ut Phocion Peripatheticus fecit. Moleste ferent scio dictionem hanc opici homines ꝛ Grāmaticuli: Qui litterarum articulos ꝛ uersiculorum labeculas scalpuriendo vitam consumunt. Sed tu pater humanissime concedas obsecro mecum Egidij nostri diuino ingenio quod ueteres non solum nouas finxerunt: uerum peregrina ꝛ barbara in romanum usum absciuerunt. Uellem ego huiusmodi: ꝛ iuuentutis nostre tempestatis: Que magis ludum saltatorium: ꝛ prestigias inhonestas docentur (ut Aristide indice opus esset) ad ueram sapientiam: ꝛ optimas scientias animum inducerent. Ut hic noster Egidius fecit. Qui (ut nosti) Illustri Columnensi sanguine ortus in nostra familia Censor optime sese ultroneus imiscuit. Adeo virtuti: ꝛ sūmis disciplinis additus: ut paulopost primario gradu post augustinum insignitus fuit. Et ut scis multa ex huius ingenio diuinitus emanarūt: Ut que ipse excogitarit adeo ingeniose quadrant: ut ad vnguem cadant. Nouit ꝛ predicatoria academia: quantum ingenio ualuit: qui eorum: qui diuum Thomam taxabant: ut dilucide per eundem correptoriuꝫ: quod satius defensorium dicam (his diebus in lucez missum) acerrime extitit refractarius. Nouerūt ꝛ parisij ubi felicissime vixit: ꝛ sanctissime obyt. Cui ꝛ inter alia sepulchro perpulchro sculptum vidi. Jacet hic Egidius Philosophie alumnus. Accipe igitur moderator Augustinianorum sapientissime Egidium tuum qui a te e tenebris exūt. Et quādo a sūma re uacas: Perlege queso: que longe ante legisti. Nam ꝛ decies repetita placebunt. Et miraberis equidem ingenium huius. Si cōtemplationes quoqꝫ quinquaginta de sanctissimo eucharistie sacramento ꝛ Guliermi ocham doctoris insignis: eiusdem subiecti tractatulum haud inutilem. Et si placuerit ut omnino spero: Jacobi Baptiste tui obsequētissimi memoriam habe. Uale diu felicissime Augustinianorum ornamentum.

Tabula

¶ Tituli questionū primi quodlibet Dñi Egidij archi epi ordinis heremitarum sancti Augustini.

Qō. 1. Utrum diuina virtute vnum z idem possit esse simul in duobus locis. charta. 3
2 Utrū p̄destinatio possit iuuari p̄cibus sanctorum. 3
3 Utrū emanatio filij sit rō emanationis creaturaꝝ 3
4 Utrū sb̄a panis ꝓuertat in uerū corpus christi. 4
5 Utrum christus sit in celo empyreo sub ratione stantis uel sedentis. 4
6 Utrum spiritus sanctus distingueretur a filio si nō ꝓcederet ab eo. 5
7 Utrum in omni ente creato differat esse z ēentia. 5
8 Utrū sb̄a angelica sit cōposita ex materia z forma. 5
9 Utrum angeli cognoscant singularia. 6
10 Utrum angeli possint habere cognitionem futurorū contingentium. 6
11 Utrū quō huiusmodi corporalia hñt idiuiduari. 6
12 Utrū celum naturaliꝝ habeat esse incorruptibile. 7
13 Utrū oporteat celū per naturam aliqñ quiescere. 7
14 Utrum corpus hominis perfecte organiçatum z sūme dispositum ad animam rationalem ante infusionē anime rationalis sit in aliqua specie animalis. 7
15 Utrū sint tm̄ septē genera peccatoꝝ mortalium. 8
17 Utrum sermo sit homini naturalis. 8
18 Utrum intellectus noster possit cognoscere in hac vita substantias separatas. 9
19 Utrum charitas possit crescere in in finitum 9
20 Utrum possit esse malitia in uoluntate nisi p̄cedat aliquis error in ratione. 9
21 Utrum homines resurgent incorruptibiles. 10
22 Utrum fruentes deo z videntes ipsum videant omnia que sunt in ipso. 10

¶ Tituli questionum secundi quodlibet.

1 Utrum esse vniuscuiusq; creature esset eiusdem speciei cum esse cuiuscunq; alterius creature. 11
2 Utruꝫ humanitas uerbi posset per se existere sine additione alterius esse. 11
3 Utrum christus potuerit generare. 12
4 Utrum spiritus sanctus p̄cedat imutabiliter. 12
5 Utrū relatio hēat ꝓpr̄ias spēs z ꝓpr̄ias dīas. 13
6 Utruꝫ ut aliqua essentia que se habeat per indifferētiam ad esse z ad non esse. 14
7 Utrū deꝰ posset facē plres angelos in vna specie. 14
8 Utrum demones per eorum actiones z effectus possint nobis innotescere ita q; ex ductu rationis possimus scire demones esse. 15
9 Utrum demones possint pati ab igne inferni. 16
10 Utrū demon ulꝫ aīa possit simul pati ꝺrias penas. 17
11 Utrum de costa ade sine additione materie potuerit formari eua. 17
12 Utrum in materia sit potentia actiua. 18
13 Utrum materia possit intelligi sine forma. 19
14 Utrū aliq̄ forma accidētalis itēdat uel remittat. 19
15 Utrum ecclesia in qua esset occisus martyr sit ꝓpter talem sanguinis effusionem reconcilianda. 20
16 Utrum vita humana possit perpetuari naturaliꝝ. 20
17 Utrū btūs ambrosiꝰ int fuerit exequūs bti martini. 20
18 Utrum anime humane sint equales in naturalibꝰ. 21.
19 Utrum in cognitiua sensitiua sit prudentia. 21
20 Utrum fuerit de intentione philosophi q; intellectꝰ possibilis numeraretur numeratione corporum. 22
21 Utrum habitus informās z pficiēs ipm itellectū possibilē ipediat ipm ne recipiat species itelligibiles. 22
22 Utrū itellectus agēs remaneat in aīa separata. 23
23 Utrum anima intelligat se per essentiam suam. 23
24 Utrū mereāt plus ꝓfitētes ex uoto q; sine uoto. 24
25 Utrū religiosus ꝓfessus debeat absq; licētia sui prelati exire claustrū propter subuentionē parentum. 24
26 Utrum liceat recipere elemosynā ab eo qui nihil habet nisi de usuris. 24
27 Utrū si aliq̄s offerens se restituē usuras z nolit restituē cū possit si ille cui debet restituē ꝓdonet sibi utrū sit absolutꝰ q; non teneatur ulterius restituē. 25
28 Utruꝫ liceat iterare penitentiam confitendo pluries eadem peccata. 25
29 Utrum sine gratia possumus bonum facere. 26
30 Utrum gratia z gloria sint idem per essentiam. 26

¶ Tituli questionum tertij quodlibet.

1 Utrū instrm̄ attingat ad effectū p̄ncipalis agētis. 26
2 Utrū deꝰ sb̄ spāli rōne sit subiectū in sacra pagina. 27
3 Utrū predestinatus posset se perpetuare in vita. 28
4 Utrum in creatione rerum intelligere precedat uelle uel econuerso. 29
5 Utrum res sint hoc ordine create q; inter duas species imediatas posset fieri species media. 29
6 Utrum sit maioris meriti obedire soli deo q; homini ꝓpter deum. 30
7 Utrum nutritus in aliqua lege falsa possit naturaliter uenire in cognitionez q; illa lex sit falsa. 30
8 Utrum homo per artem possit facere uerū aurū. 31
9 Utrum per vnum actum aggeneretur habitus z per alios augmentetur. 31
10 Utrum anima sit idem cum suis potentijs. 33
11 Utrū nutritiua augumētatiua z generatiua sint tres potentie realiter differentes. 34
12 Utrum sit dare sensum agentem. 34
13 Utrum intellectus intelligendo aliquid indigeat specie intelligibili. 36
14 Utrum intellectus possit intelligere essentiam diuinam mediante specie. 36
15 Utrum uoluntas moueat seipsam. 37
16 Utrum possit esse malitia in uoluntate non existente errore in ratione. 38
17 Utrū q̄cquid uoluntas vult intellectus itelligat. 39
18 Utrū btitudo sit in actu intellectꝰ uel uolūtatis. 39

¶ Tituli questionum quarti quodlibet.

1 Utrum deus possit facere duo accidentia eiusdē speciei in eodem subiecto. 41
2 Utrum deus simul possit uelle contraria. 42
3 Utrū relatio dina aliq̄d addat supra dinā ēentiā. 43
4 Utrum christus in illo triduo mortis possit dici filius virginis. 43
5 Utrū eēt dare ultimū istans in quo chūs viuebat. 43
6 Utrum sanguis christi si sub gutta speciei vini sit per appositionē vini possit ibi desinē eē sanguis chūi. 44
7 Utrum ueritas sit in rebus. 44
8 Utrum relatio realis qō est in predicamento relationis imediate possit fundari in substantia. 45
9 Utrū aliqō accidēs possit eē in duobꝰ subiectis. 46
10 Utrum in substantijs itelligibilibꝰ idem sit perfectio z perfectibile. 46
11 Utrum aliqō agens naturale possit destruere aliquaꝫ formam absq; eo q; educatur ex materia. 47
12 Utrum possit esse aliquis effectus hic iferius qui nō sit reductus in motum celi. 47

Tabula

13 Utrū in re augmentata sit signare partē auctam. 48
14 Utrū homo magis debeat diligē deū q̄ seipm. 49
15 Utrum fruitio que erit in illa visiōe ⁊ fruitione quaz habebimus in patria sit in intellectu uel in appetitu sicut in subiecto. 49
16 Utrum anima separata intelligat cum discursu. 50
17 Utrū aia separata possit mouere aliqō corpus. 50
18 Utrū iustitia uel aliq̄ vtus moralis sit in uolūtate. 51
19 Utrū actus p̄cedēs vtutē sit nobilior q̄ ipsa vtus. 51
20 Utrum potentie potissime interiores sit vna potentia ⁊ habes quomodo distinguuntur fm auic. ⁊ commentatorem ⁊ quem ordinem habent. 52
21 Utrum sit libertaz in uoluntate 52

Tituli questionum quinti quodlibet.

1 Utrū de⁹ potuerit coicare potētiā creādi creature. 53
2 Utrum paternitas in diuinis sit p̄ma ꝓprietas. 54
3 Utrum in christo sint plura esse. 55
4 Utruz natura rationalis possit sumi a uerbo absq̄ eo q̄ fruetur uerbo. 56
5 Utrū vniamur deo p intelligē magis q̄ per amorē. 56
6 Utruz esset possibile q̄ creatura rationalis aperte videret deum ⁊ non diligeret ipsum. 57
7 Utrū de his que sunt fidei posset fieri aliq̄ rō in ꝫriū que nō sit solubilis ab hoie sine spāli influxu dei. 58
8 Utrū intellectus agēs pertineat ad imaginem. 58
9 Utrum bti videntes deū formēt inde uerbum. 59
10 Utrum intentiones causate in medio uel in aliquo susceptiuo educantur de potentia materie uel de potentia sui subiecti. 60
11 Utrum in p̄ductione formarum intentionalium dicetur agens formare compositum. 61
12 Utrū esse creature habeat ordinē ad non esse. 61
13 Utrū in aliq̄ creatura per aliqō agēs posset icipe esse noua relatio absq̄ imutatione facta in ipsa. 62
14 Utrū aliq̄d possit differre a seipso absq̄ eo q̄ dicat rē absq̄ imutatiōe facta in ipso p solā britudinē aliā. 62
15 Utrū idē fm idem possit agere in seipsum. 63
16 Utrum existens sub vna perfectione possit seipsuz facere sub alia perfectione. 63
17 Utrum ignis in sua spera luceat ⁊ calefaciat. 64
18 Utrum in mixto habente vniformitatem in partibus possit esse actio ⁊ passio. 65
19 Utrum in mā sint ēntiales gradus sicut in forma. 65
20 Utrum tempus sit quantitas continua. 66
21 Utrum sensibilia possint intentiones suas causare in medio. 66
22 Utrum uoluntas possit simul in plura ferri. 67
23 Utrū uolūtas p̄us fluat ab ēntia aie q̄ itellect⁹. 68
24 Utrum liceat emere redditum ad vitam. 68
25 Utrum plage hominis occisi ad p̄sentiam occidentis emittant sanguinem. 69
26 Utrū religiosus resuscitat⁹ ad hāc mortalē vitā per diuinā potētiā teneat ad religionē reintrare. 69
27 Utrum quomodo si aliquis sit nutritus ex carnibus humanis in quo resurgant hi⁹ carnes: aut in comestis: aut in comedentibus. 70
28 Utrum anima separata intelligat particularia. 70

Tituli questionum sexti quodlibet.

1 Utrum deus ab eterno intellexerit fienda sicut intelligit facta. 71
2 Utrum habens charitatem sine speciali influxu dei possit exire in actum meritorium. 71
3 Utrum filius dei possit aliam naturam numero assumere in vnitate suppositi. 72
4 Utrum creatio sit ꝺba uel accidens 73
5 Utrum diuersa perfectibilia genere possint perficere vna ⁊ eadem perfectio. 74
6 Utrum perfectio que est accidens possit eē in aliquo subiecto absq̄ perfectione que est esse. 75
7 Utruz instans possit hēre rationē pluriū signoz. 76
8 Utrum via nature possit generari uel fieri noua species que nunq̄ fuerit facta. 77
9 Utrum forma accidentalis intensa ⁊ remissa sit eadem specie. 78
10 Utrum forma accidentalis intensa ⁊ remissa differāt numero. 78
11 Utrum tam angelus q̄ anima humana ex eo q̄ percipiunt ueritatem habeant esse incorruptibile. 78
12 Utrum essentia angeli uel anime sint in genere cause efficientis respectu suarum potentiarum. 79
13 Utrum uoluntas moueat alias potentias mediante aliquo influxu. 80
14 Utrum si uoluntas non moueret seipsam posset per actum suum mereri. 81
15 Utrum intelligere in angelo ⁊ anima rationali fiat per contactum. 81
16 Utrum angelus doceat hominem aliquid operando circa intellectum hominis. 82
17 Utrū cognitio enigmatica possit in infinitū augeri. 83
18 Utrū beata virgo cuz sit virgo ⁊ mater dei plus gaudeat de hoc q̄ est mater dei q̄ de virginitate. 83
19 Utrum originale peccatū dicat puraz puationē. 84
20 Utruz supposito q̄ beata virgo fuit concepta in peccato originali in codē instanti potuerit hīe gr̄az. 84
21 Utrum religiosus frangens silentium cum agat contra constitutiones peccet mortaliter. 86
22 Utrum lucrum acquisituz ex pecunia usuraria sit reddendum. 86
23 Utrū p̄iriū sit maius peccatū q̄ homicidium. 86
24 Utrum intellectus agens perficiat intellectum possibilem per aliquam aliam actualitatem. 87
25 Utrum beati in patria possint loqui. 88

Explicit capitula omnium quodlibet questionuz edita a reuerendissimo archiepiscopo fratre Egidio Romano ordinis fratruz heremitarū sci Augustini.

¶ Incipiunt quodlibet celeberrimi ac excellentissimi doctoris domini Egidy de Roma Bituricēsis archiepiscopi fratrū heremitarum Sancti Augustini.

u ¶ Questiones ꝓposite in nostro quodlibet ad debitum ordinem reducātur: dicere possumus q̄ ens prima facie diuidit in causam ⁊ causatum. in actum ⁊ potentiaz. ergo ens uel est actus purus causa non causata ut deus ipse. uel non est actus purus: sed est quid causatum habens potentialitatem admixtam. ¶ Omnis igitur questio uel erit de ente primo: ut de ipso deo. uel de entibus scōis: ut de rebus causatis ⁊ creatis. In ipso autem deo quedam sunt pertinentia ad essentiaz: ut attributa essentialia. quedam vō ad personas ut proprietates ⁊ notionalia. Questiones ergo pertinētes ad deū uel sunt de essentialibus uel de personalibus. Circa essentialia querebātur duo. Primo querebat de dei potentia. Scōo de dei predestinatione. Questio. I.

c Circa diuinam potentiam erat questio. Utrū diuina virtute vnum ⁊ idē simmul possit esse in duobus locis. ¶ Introducebatur aūt hec qō pro beato ambrosio: qui cuz eēt mediolani ⁊ celebraret ibidem visum fuit sibi dum erat mediolani q̄ ipse eēt turonis. ⁊ interesset exequijs beati martini tunc defuncti. sic etiaz his qui intererant exequijs illis visum fuit q̄ beatus ambrosius interesset ibidem. ¶ Ex hoc ergo sumpta occasione querebatur. Utrū diuina virtute idem posset esse in diuersis locis. Et arguebat q̄ sic. quia deus habet potentiam infinitam non impeditam ad omnia se extendentem. ergo si ad omnia se extendit eius potentia. extēdet se ad hoc quod poterit facere idem esse simul localiter in diuersis locis. ergo poterat facere q̄ beatus ambrosius existēs mediolani eēt etiam ⁊ turonis. ¶ In contrarium est: quia qō est alibi non est hic Si ergo beatus ambrosius erat turonis: ergo erat alibi q̄ mediolani. uel erat alibi q̄ hic. igitur si ponebatur esse mediolani uel esse hic sequebatur q̄ esset hic ⁊ q̄ nō esset hic. uel q̄ esset mediolani: ⁊ q̄ non esset mediolani. Sed hec implicant cō tradictionem. Que autē implicant contradictionem etiam ipsi deo non sunt possibilia. ergo cc. ¶ Respō detur q̄ suo modo sic comparatur res ad locum per suam quantitatem: ut comparatur ad speciem per suam naturam. ut sicut res nō se extendit extra proprias principia propie speciei quantum ad suam naturam: sic se nō extendit extra suum locum quātum ad quātitatem. Sicut ergo vna res per vnam naturaz est in vna specie: ut homo per suaz humanitatem est in specie humana. sic vna res per proprias dimensiones est solum in vno loco. Illud ergo uerbū ambrosij q̄ omnis creatura est certis limitibus circumscripta in rebus corporalibus: ueritatem habet ⁊ quātum ad limitationem specificam: quia per vnam naturam est res in vna specie. ⁊ quantum ad limitationē localem q̄ res per vnam quantitatē ut per dimensiones proprias localiter est solum in vno loco. Itaq̄ uerum est hominem per humanitatem solum esse in vna specie. Sed si in supposito humano simul cum humana natura adderet natura leonina: ita q̄ he due nature humana ⁊ leonina simul essent in eodem supposito: ꝑm quas illud suppositum esset uerus homo ⁊ uerus leo. diceremus rem illam uel suppositum illud eē in duabus speciebus: sed hoc ut esset mediante vna natura omnino impossibile esset. per vnaz enim naturam solum est res in vna specie. sic ⁊ per vnam quantitatem ut per dimensiones proprias ut dictum est solum est localiter in vno loco. ¶ Ad argumentum autem in contrarium. videlicet q̄ deus habet potentiam infinitam nō impeditam. dicendum est q̄ deus habet potentiam infinitam. q̄ potest quicquid habet rationez entis. qō aūt contradictionez implicat nō est possibile. non q̄ ipse deus sit impotens: sed q̄ hoc subterfugit rationem entis non est possibile. Esse autē vnum ⁊ idem ꝑm proprias dimensiones localiter in diuersis locis implicat ꝯtradictionem. sicut contradictionem implicat q̄ vnum ⁊ idem ꝑm eandem naturam sit in diuersis speciebus. Utrū autem per aliam modum sit possibile vnum ⁊ idē esse in diuersis locis: patebit cum queretur de corpore christi ubi ostendetur q̄ corpus illud qō localiter est in celo sacramēraliter est in altari. Quod vō addebat de beato ambrosio est dicendum q̄ potuit ita per visionem imaginatiuā sibi repꝛesentari sepultura beati martini a deo clare. q̄ sibi videretur interfuisse eius exequijs. ¶ Rursus per angelum supplentem vicem beati ambrosij fieri potuit q̄ qui interfuerunt dicte sepulture crederent beatum ambrosium ibi interfuisse. Questio. II.

f Ecūdo queritur de diuina predestinatione. Introducebatur autem hec quevio propter traianum qui ad preces beati gregorij egit penitentiam de peccatis suis: propter qō predestinatio eius adiuncta fuit per preces beati gregorij. Ex hoc ergo oriebat questio. Utrū p̄destinatio iuuari possit precibus sanctoruz. ⁊ arguebatur q̄ sic. q̄ potest aliquis sanctus alicui mereri primam gratiam. pōt ergo mereri ⁊ finalem. sed qui habet finalem gratiā est predestinatus. ergo per preces sanctoꝝ videtur predestinatio posse iuuari. ¶ P̄. dicit rebecā accepisse ad preces ysaac. sed ex ea natus fuit iacob qui fuit predestinatus. ergo preces sanctorum adiuuant ut predestinati nascant. sed hoc nō esset nisi predestinatio adiuuari posset p̄cibus sanctorum. ergo cc. ¶ In ꝯrium est q̄ illud quo posito uel remoto nihilominus cōsequitur effectus. nihil videtur facere ad illud. sed cum predestinatio diuina nō possit impediri siue ponant preces sanctoꝝ siue non: nihilominus sequet predestinationis effectus: ergo nec ad ipsam predestinationē nec ad eius effectū aliquid faciunt preces sanctoꝝ. ¶ Rō dicendum: q̄ circa effectum diuine ꝓuidentie ⁊ predestinationis: q̄tum ad presens spectat recitare possumus quadruplicē errorem. Unus fuit quorundam phoꝝ antiquorū credētium oia prouenire ex casu uł ex necessitate materie. q̄ si hoc esset nihil subiceret diuine ꝓuidentie uel predestinationi. Frustra ergo quereret. Utrū predestinatio iuuari possit sanctoꝝ precibus. q̄ hoc posito ipsa dei predestinatio nō esset. Sed hoc stare nō pōt. Nā cū deus sit agens primū: cum semp primū sit aliorum regulatiuū: oportet totaz nām regulari ab intellectu diuino: ita q̄ oē opus nāe: est etiam dei opus. Videmus autē q̄ in operibus factis ab intellectu nr̄o non oia sunt casualia: ergo multo minus erit ab his que ꝓueniunt ab intellectu diuino cum intellectus noster

deficiat ab illo. ¶ Secūdus error fuit ciceronis qui ut ait aug.5.de ci.dei.c.ix.credidit necessaria subesse ꝓuidentie diuine. Contingentia autem non.pp qō ne tolleret libertatē libero arbitrio: ⁊ ne cogerent ponere oia opera nostra esse necessaria voluit ea reduci in diuinā predestinationē uel ꝓuidentiā.quo posito frustra quererēt de precibus sanctorū ⁊ vniuersaliter de humanis actibus in cōparatione ad diuinā predestinationē q; talia oīno eēnt imptinētia predestinationi diuine. Sed nec hoc stare pōt. Naz ſm pīm in libro de bona fortuna: fortuna ⁊ itellectus oīno habēt modum oppositū. ait enīz q; ubi plurima fortuna ibi minimus itellectus. ⁊ ubi plurimus itellect⁹ ibi minima fortuna. ex hoc ꝗdez sunt fortuiti effectus in opibus nostris: q; in actibus nostris multa ꝓueniunt ipzouisa. Si ergo intellectus noster eēt tante potētie q; oia ꝓuidē posset nihil ei accideret casuale: accidit itaq; ex defectu itellect⁹ nostri fortuna. ⁊ ubi plurimus intellectus ibi plurima que ꝓueniunt ꝓuisa ⁊ ordinata: quare oportet ibi fortuna minimaz esse. Dicere ergo diuinā ꝓuidentiā non se extēdere ad oia ⁊ ponere respectu intellectus diuini aliqua accidere ipzouisa: eēt dicere deū habere defectiuū intellectū qō absurdum est ponere. ¶ Tertius error fuit stoycorū ponentiū oia ꝓuenire ex necessitate ut narrat aug⁹. v. de ci.dei c.ix. hoc ergo posito nihil ꝓdessent sanctorū preces. Quia illis positis uł remotis nihilomin⁹ pro futura euenirēt: cum illa ex necessitate ꝓtingerent. Sed hec positio stare nō pōt q; periret meritū ⁊ demeritū ſz sanctos. uel ēt tollerent negociatio ⁊ ꝓsiliū ſm phos uterq; enim ꝓbat nō oia ex necessitate ꝓtingere. Iste ergo tres opiniones erronee sūt: q; nimis parū dant imo nihil dant sanctorū precibus: sed ponūt eas inutiles ⁊ infructuosas. ¶ Fuit aūt quartus error quorūdam egyptioz oīno oppositus premissis. nā illi nihil dabāt sanctoruz precibus. hi aūt nimis attribuebant eis. dicebāt quidē preces nr̄as adeo utiles ⁊ fructuosas q; mutabāt diuinū ꝓpositū ⁊ eius beneplacitū ut postq; deus aliqd ꝓposuerat ⁊ disposuerat se factuz flectebat ne illa ageret pp humanas preces. Hec aūt potētia nō solum theologie sed ēt phie est oīno ōria. nam nō solū ſm theologos apud dīm nō est trāsmutatio nec vicissitudinis obumbratio: sed ēt ſm phos deuenire est ad aliqō vnū imobile per se ⁊ per accīs ⁊ ab intra. diuinū ergo ꝓpositū opz esse inflexibile ⁊ incōmutabile. Nos autē tanq; catholici tractatores inter hos errores via media incedētes dicamus oīones nostras eē ꝓficuas nō q; diuinū ꝓpositū ūmutēt sed q; ipm adimplēt. mediātibus eni talibus oīonibus fit de nobis qō deus disposuit. siceni imaginatus dionysi⁹ 3⁹ de diuinis noibus. q; deus sit ōſi summū celum a quo diffundunt ubiq; multe radiorum caterue imaginat ꝗdē q; ꝗlibet ordo secūdarū causaz sit ōſi quida radius ꝓcedens a deo tanq; a sūmo celo. Si ḡ per radios celestes ōſi per quosdā funes ad celos sursum ascēderet aliqs videret forte sibi q; celū se flecteret ad eū: ſz hoc nō eēt: imo imobile ⁊ inflexibile ipe seipm traheret ad celū. corpus vō celeste remaneret sic si mediātib⁹ oīonibus sanctoz ⁊ nr̄is: uel mediātib⁹ aliqbus secūdis causis deus nobis bona faceret. videt forte nobis q; de⁹ inclinet ⁊ flectat se ad nos: nō trī est ita. imo ipse manet tanq; petra imobilis: sed nos ipsi trahimur ⁊ mouemur mediantibus talibus pcibus ꝓtūgimur diuino ꝓposito: ut fiat de nobis qō ipse ordinauit ⁊ disposuit. Patet itaq; dionysium ex hoc exēplo oēs pfatos errores allidere. nā ꝓut dicit ordines cārū ōſi quosdā radios descendere a deo ad nos: destruit errorē quorūdā antiquoz nāliū dicētiū nihil ex ordine: sed oia ex casu ꝓtingere. ꝓut vō dicit has cateruas radioz ubiq; eē ꝓsentes: destruxit errorē ciceronis dicētis. diuinū ordinē ⁊ ꝓuidētiā extēdere se nō ad oia: q; nō se extēdit ad humanos act⁹: cuius errorē dionysius abstulit dicens: diuinos radios uel diuinū ordinē ubiq; eē ꝓsentē: ut vō subiunxit q; mediātib⁹ hūs ordinib⁹ scōrū cārum uel his radijs trahimur ad deū: remouit errorē stoycorū dicētium oia ex necessitate ꝓtingere ⁊ talia nihil facē ad euētū rerū. Oīones ergo nr̄e que iter secūdas cās computant: nō sūt utiles: q; per eas ad deū trahimur ut fiat de nobis qō ipse disposuit. Sed cū ultimo addidit q; ascēdēdo per tales radios uł per tales ordines cārū nō imutamus diuinū ꝓpositū nec facim⁹ deū imutabilē nec ipz ad nos trahim⁹: ſz nos ipi ascēdim⁹: nos ipsi sumus qui mutamur nos ipi trahimur ad ipz deū tanq; ad aliqd stās fixū ⁊ imobile. Destruit errorem egyptiorū dicētiū oīones nr̄as flectere ⁊ imutare diuinū ꝓpositū. Patet igit q; diuina pdestinatio iuuat pcibus sctōrū: nō q; per eas diuinū ꝓpositū imutet ſz q; mediātib⁹ eis diuinū ꝓpositū adimplet. Si igit diuina pdestinatio dicat diuinū ꝓpositū in se acceptū non iuuat sanctoz pcib⁹: q; nullū eternū iuuat per aliqō tpale. Sed si diuina pdestinatio nō dicat diuinū ꝓpositū absolute ꝓsideratū: sed dicat hī⁹ ꝓpositū: ut implet mediātib⁹ scōis causis in effectu: sic pdestinatio diuina iuuat pcib⁹ sanctoz ⁊ oīonib⁹ sanctis: q; coadiutores dei sumus inq̄tū mediātib⁹ sctis oīonib⁹ aliis nr̄is bonis opib⁹ adimplet qō de nobis deus disposuit ⁊ ꝓsequimur diuine pdestinationis effectū. ¶ Qō vō dicebat q; oīonibus sanctoz positis uel remotis nihilomin⁹ est diuina pdestinatio: q; talia eā uariare nō pōt: ut pz per habita sanctoz pces nō iuuāt diuinam pdestinationē: q; pz eas diuinū ꝓpositum uariet: sed q; in effectu per tales orationes tanq; per scōas causas diuinū ꝓpositum adimpletur.

Ostea querebatur de pti
p nētib⁹ ad deū q̄tū ad ꝓsonalia. ⁊ circa hoc querebat duplr. Nā ꝓmo querebant aliq ptinētia ad ꝓsonā filij. Scōo querebat aliqd ptinēs ad ꝓsonā spūs scti. Persona aūt filij duplr pōt ꝓsiderari ſm q; nā duplex est in ipso: diuina. ſ. ⁊ hūana. ſm diuinā ꝗdē emanat eternaliter a pīe. ſm humanā vō tpaliter est genit⁹ ex matre. ¶ Rursus ſm humanaz nāz hēt duplex eē. vnū sacrale in altari. aliō locale in celo empyreo. itaq; circa ꝓsonā filij triplex erat qō. ꝓ⁰ querebat de emanatione eterna. ⁊ erat qō utrum emanatio filij uel ēt emanatio ꝓsonarū sit rō emanatiōis creaturarū. Scōo q̄rebat de suo eē sacrali utrū ſba panis ꝙuertat in ſba corpis chr̄i. Tertio erat qō de suo eē reali locali. utruz in celo empyreo chr̄s staret uel sederet. Addebat q̄rta qō de persona spiritus sancti. ſ. si spūs sanctus non procederet a filio: utrum distingueret ab eo.

Questio. III.

a D primū sic ꝓcedebat: ⁊ pbabat ꝗdem emanationē filij eē rōne emanatiōis creaturaz: q; oia cōpant ad deū tanq; artificialia ad artificē: q; oiuz eni est artifex oēz hns vtutē. sed ars cuiuslibet artificis est rō q̄re emanāt oia artificialia ab ipso. cū ergo filius emanet a ꝓīe tanq; ars ei⁹ emanatio filij est rō emanationis creaturarum. q; aūt filius emanet a ꝓīe tanq; ars eius ꝓbat per aug⁹. 6. de trini. circa fīnē. ubi dicitur

q̄ fili⁹ est ars oīpotētiꝭ atq; sapiētis dei plena rōnib⁹ oīuꝫ viuētiū ⁊ icōmutabiliū. ¶ Jn p̄riū ē q; si emanatio filij uel ulr emanatio psonarū eēt rō emanationis creaturarū cū effectus ducat in cognitionē cāe posse mus per creaturas deuenire in cognitionē emanatio nis psonarū: ⁊ ita per nālē rōnez cognosci poterit trinitas: qō falsum est. ¶ R⁹ dicendu⁹ q; emanatio filij ⁊ vniuersaliter emanatio psonarū est rō emanatiōis creaturarū. nā creature ꝓcedunt a deo ut artificia ab artifice. nā tractatores sacrorū eloq̄ dicūt q; deus est oīuꝫ artifex oēm hās virtutē oia ꝓspiciēs. sic etiā ⁊ ꝑh̄t hoc senserūt. vñ cōmenta. 12. metha. ait q; que hic infert agunt ⁊ ēt oēs dispositiones stellarū ꝓcedunt ab vna arte itellectuali p̄ncipali que dicit dīna. ¶ Rursus ꝓcedūt creature a deo ut uolita a uolēte. q; ꝺm aug⁹. 4. de trini. nihil hic iferiꝰ agit qō ab illa sūma uoluntate ab illa supna aula sūmi iperatoris nō iubeat aut pmittat. ꝓout igit ꝓcedunt creature a deo: ut artificialia ab artifice filius qui est ars ꝑis ⁊ uerbū ei⁹ est rō emanatiōis ipsarū. Sed put ꝓcedūt ab eo tanq̄ uolita a uolēte: sic spūs sanctus qui ꝓcedit per modū uoluntatis ⁊ est amor ꝑis ⁊ filij est rō q̄re emanat quelibet creatura. Ut ḡ hec ueritas pateat fiat sciendū est q; modus itelligēdi noster est q̄si oīno oppositꝰ mō intelligēdi diuino. nā noster itellectꝰ ut vult cōmētator in 3⁰ de aia est. q̄si potētia pura in genere itelligibiliū: sicut mā est potentia pura in genere entiū. sicut ergo a mā in genere entiū nullus actus pōt egredi nisi ifozmet aliq̄ specie sensibili. sic ab itellectu nr̄o in genere itelligibiliū nullus actꝰ pōt egredi nisi ifozmat⁹ aliq̄ specie itelligibili. nisi ergo itellectus nr̄ ifozmet ſpe lapidis: uel ſpe leonis: uel aliq̄ alia ſpe in telligibili abstracta a fantasmatib⁹ nō posset aliquid actu itelligere: sed illa species p̄us ducit in cognitionē eius cui⁹ est q; ducat in cognitionē ipsius itellectꝰ. erit ergo hi⁹ ordo q; itellectus p̄mo itelliget obiecta alia a se: postea cognoscet actum per quem intēdit ad talia obiecta. Ultimo cognoscet seipsum a quo egredit talis actus. bene ergo dictū est qō scribit a pho 3⁰ de aia q; itellectus nr̄ cognoscit seip̄m videlicet cognoscēdo alia. Sed itellectus diuinus econuerso cognoscit alia cognoscēdo se. nā diuinus itellectꝰ nō est potētia pura: imo est actꝰ purus in genere itelligibiliū: ⁊ multomagis in genere entiū. nihil ergo cognoscet per speciē alia a se: q; tūc nō eēt actus purus in genere itelligibiliū sed eēt in potentia ad itelligēdū. oia ergo cognoscit per essentiā suā. cū ergo diuina eēntia magis q̄uenīat cū seipsa q; cū rebus alijs: hi⁹ eēntia p̄mo ⁊ p̄incipaliꝰ erit rō cognoscēdi seipsam: ⁊ exñs rō cognoscēdi seipsaz erit rō cognoscēdi alia: inq̄tuz est exemplar ⁊ paradigma oīuꝫ aliorū. deus ergo p̄incipaliꝰ cognoscit se ⁊ cognoscēdo se cognoscit alia. ¶ Hoc visis satis appet q; emanatio v̄bi diuini est rō emanationis oīuꝫ aliorū. Nā si deus nihil aliud itelligeret nisi seip̄m adhuc generaret in scipso v̄bū ⁊ ꝓduceret filiū. sed si deus nullo mō itelligeret creaturas creature nō possent ab ipso ꝓcedere. ¶ Quare cū ex eo q; deus itelligit se sit rō q̄re itelligat alia emanatio v̄bi diuini ē rō emanatiōis oīuꝫ aliorꝫ que a deo emanāt ex eo q; deus itelligit se que nō emanarēt nisi deꝰ itelligeret alia. ⁊ qō dictū est de v̄bo q; est rō emanatiōis creaturarū ut ꝓcedūt a deo ut ab artifice ⁊ ab itelligēte: itelligēdū est de spū sancto q; sit rō emanationis ipsarū: ut ꝓcedūt a deo tanq̄ uolita a uolēte. Nā sicut deus ꝑ si nihil aliō itelligeret nisi se adhuc ꝓcederet v̄bū, sic ꝑ ⁊ filiꝰ si nihil aliud uellēt nisi bonitatē suaz adhuc spirarēt spm̄ sctm̄. Tū si deus nihil aliud uellet nisi se: ⁊ nullo mō uellet creaturā: nullomō creatura in eē ꝓcederet. Jtaq; cū deus uolēdo se uelit alia: sicut itelligēdo se itelligit alia. spūs sanctus ꝓcedēs a ꝑe ⁊ filio ex eo q; uolūt bonitatē suā erit rō emanationis aliorꝫ que nō ꝓcederēt a deo nisi ipse alia uellet. ¶ Concedendū est ergo tā emanationē filij q̄ ēt spūs scti eē rōnē emanationis creaturarū. aliter tñ ⁊ aliter. Quia emanatio v̄bi est hi⁹ rō ut creature ꝓcedant a deo ut itellecta ab itelligēte. sꝫ emanatio spūs scti est hi⁹ rō ut creature ꝓcedant a deo tanq̄ uolita a uolēte. ¶ Qō aūt arguebat in p̄riū: q; tūc per nālē rōnē possemus cogn̄scere trinitatē: dici debet q; per nālē rōnē cogn̄scē possemus q; per diuinū uerbū facta sunt oia: sed q; illō diuinū v̄bū realiter differat ab eo a quo ꝓcedit. ad hoc nō sufficit rō nālis: q; nō est trinitas psonarū sine reali dīa. iō nō obstāte q; emanatio psonarū est rō emanationis creaturarū. q; per diuinum uerbū facta sunt oia. nō possumus per nālem rōnem concludere trinitatem. Questio. IIII.

ſ Ecūdo querebatur De chīo

hoie iquātū hēt eē sacrale in altari. ⁊ erat qō Utrū ſba panis q̄uertat in uerū corpus chr̄i. arguebat aūt q; nō: q; ut dicebat discurras per oēs species mutationis nō poteris ibi assignare aliq̄ taliū ſperū nō eni est ibi gn̄atio ⁊ corruptio: q; tales sunt termini motus. ibi aūt nō sit aliqs motus cui⁹ tales sint termini. ¶ Rursus augmentū ⁊ diminutio sunt motus ad quātitatē. alteratio ad q̄litatē. loci mutatio ad situm. p̄dicta aūt q̄uersio terminatur ad ſbam nō ad quātitatē nec ad q̄litatē: nec ad ubi. nullā ergo ſpeciē mutationis ibi saluare poteris: sed cōuersio quādam ſpēs mutationis ipoztare videt ergo rē. ¶ P⁹. in oi cōuersione uel in oi transmutatione opꝫ ꝓsupponere aliq̄d ſbm ut māz que manet in tota trasmutatione: sꝫ si fieret taliꝰ q̄uersio ut ponit eccl̄ia: nō eēt ibi assignare aliā ſbam que tanq̄ cōe subiectū subiceret illi cōuersioni. ergo ipossibilis est talis q̄uersio. ¶ Jn p̄riū est damascenus qui vult q; chr̄s icipiat eē sub spēbus hostie: nō q; descēdat iferius ut q; recedat a celo empyreo: sed q; ſba panis q̄uertit in corp⁹ eius. ¶ R⁹ dicendū q; circa hāc sanctissimā q̄uersionē q̄tum ad p̄sens spectat: q̄tuor magne difficultates emergūt. ¶ ꝑ⁹ est q; ut in arguēdo tāgebat: i oi trāsmutatiōe p̄supponit aliq̄ ſba tanq̄ ſbm trāsmutationis illi⁹: ut in trāsmutatione accn̄tali p̄supponit ſba cōpositi. Jn trāsmutatione vo ſbali saltē p̄supponit ſba que est mā. Sꝫ hic nulla est ſba cois: que maneat q̄uersione facta. sic eni q̄uertit panis in corp⁹ chr̄i. q; nec manet panis mā nec eius forma: sꝫ tota ſba panis transubstātiat in totā chr̄i corpis ſbaz. Et q; hec q̄uersio differt a trāsmutationibus ceteris difficile est videre quō hoc fieri possit: ⁊ quō nō oporteat supponē: ibi aliqd ſbm cōe. ¶ 2ª difficultas ꝓsurgit: q; in hac cōuersione q̄uertit aliqd in aliud actu p̄exñs qō nunq̄ videmus in q̄uersionib⁹ nālib⁹. Si eni nāliter q̄uertit aq̄ in ignē: ignis qui gn̄at ex aq̄ nunq̄ fuit actu ꝓexñs: sed tūc eē incipit qn̄ ia est aq̄ trāsmutata in ipz: sꝫ corpus chr̄i in qō ſbatur ſba panis actu ꝓexistebat p⁹ q̄ ſba panis conuerteret in ip̄m. ¶ 3ª difficultas est q; ex hoc videt seq; q; idē sit in diuersis locis: q; si corpus chr̄i nō recedēs a celo empyreo icipit eē sub specieb⁹ hostie in altari erit idē in diuersis locis in altari: ⁊ in celo. ¶ 4ª difficultas est q; tūc maius ꝓtinebit a minori. Nā cū ſba panis q̄uertat in totū corpus

chr̃i erit totū corpus chr̃i sub spēbus hostie. ꝓtinebit ergo mai' a minori qō est inconueniēs. ¶ Ad has aūt difficultates sic possumus rn̄dere oñdēdo quō hec sūt possibilia diuine potētie. Prima ergo difficultas sic tollit: nā cuius agere pſupponat eē et dcd agit agat ut est in actu opꝫ nos loq̄ de actione rei ut loq̄mur de ei' eē. Sicut ergo differt eē dei ab eē cuiuslibet creature: sic suo mō differt actio eius ab actione alia. cum ergo eē dei sit eē purū: et nō sit eē receptū in aliq̄ potē tia tanq̄ in sbo sicut eē ei' nō pſupponit potētiam in qua recipiat. sic actio ei' nō opꝫ q' pſupponat potentiā ex pte passi: uel sbm in qō recipiat: ſꝫ pōt totū ꝓducere et totū in totū ꝙuertere nō pſupponēdo aliqō sbm cōe. ¶ Creatura vō qz hēt eē receptuz in aliq̄: et qz habet aliqd potētiale admixtū: et nō ꝑm se tota est in actu: iō actio ei' semp ꝓsupponit sbm et potētiaz ex pte passi in qō ei' actio recipiat. iō nō pōt rē totā ꝓducere: nec pōt totū in totū trāsmutare: ſꝫ solū hoc agit qz facit q' mā que est sub forma vnius fiat postea sub forma alteri'. semp ergo in actiōe creature opꝫ dare aliqō sbm cōe: sed nō opꝫ hoc in actiōe diuina. ¶ 2ª aūt difficultas sic euacuat: qz agēs diuinū in duobus differt ab agēte nāli. ꝑmo qdē qz agēs nāle agit per trāsmutationē et motū. Cum eni agēs per nām sit instrumētū ei' qō agit per itellectū cū de rōne instrī sit q' moueat motū: nō pōt agēs nāle agē nisi per trāsmutationē et motū. Cum ergo mot' discōtinuat' nō redeat idē numero forꝫa cedēs in potētia māe: et postea educta per agēs nāle nō pōt redire eadē numero. sed qz pōt deus agē absq; trāsmutatiōe et motu pōt eandē formā numero restaurare. Est ergo ꝑma dīa iter agēs nāle et diuinū: q' qz agēs nāle agit per trāsmutationē et motū et nō pōt eādē formā numero restaurare. agēs aūt diuinū pōt: cū possit agere absq; motu et trāsmutatiōe. Scōa aūt dīa est: qz agēs nāle imedia te attigit māz ut est q̄ta cū attingat eā ut est subiecta trāsmutationi et motui: ſꝫ agēs diuinū imediate attin git māz ut est qd. cū oibus imediate det eē et imediate ꝓseruet oia per eēntiā. Et qz vna mā nō differt ab alia ꝑm eēntiā. et ut est qd: sed ꝓut est sub diuersis pti bus q̄titatis dcd agēs diuinuz pōt facē de vna mā: pōt et de alia cū eadē mā sit oiuz ꝑz qditatē et eēntiā: sed agēs nāle hoc nō pōt. igit si de' pōt illā eādē formā restaurare numero que cessit in potentiā māe. Et qō pōt de vna mā pōt de alia: poterit formā eādē numero que est in vna mā inducere in aliā. qō faciendo mām cōuerteret in mām: et formā in formā: et totū in totū: et ꝙuersum erit aliqd in actu ꝑexñs. Utrum aūt de' hūc ordinē teneat in ꝙuersiōe panis in corp' chr̃i non est ꝓsentis speculationis. sufficiat ad ꝓns scire q' de' pōt ꝙuertere aliqd in aliō actu ꝑexñs qō erat scōa difficultas assignata. ¶ 3ª difficultas sic tolli hēt. qz si ꝑz q' coiter dicit chr̃s in altari et in celo nō est eodē mō: ꝑz in celo est localiter: in altari vō sacr̃aliter: et iō ut dicūt nō est icōueniēs. ſꝫ hoc nō sufficit: qz siue sacramētaliter: siue localiter. uere tn̄ corp' chr̃i est in altari: et uere in celo. iō querit quō hoc fieri possit. ¶ Sciē dū ḡ q' ut supza dicebat ꝫ eadē res per eandē nāz nō possit eē in diuersis spēb': tn̄ per aliā et aliā nām pōt ita vna: et eadē res per easdē dimēsiones nō pōt eē nisi in vno loco. tn̄ per alias et alias dimēsiones pōt: corpus aūt chr̃i nō per easdē dimēsiones est in celo et in altari. Sꝫ in celo est mediatib' dimēsionib' ꝓprijs. in altari vō mediatib' dimēsiōib' panis: et exide sequtur q' exñs in celo et in vno altari possit sīl eē in alio altari: et in multis altarib'. ſꝫ hoc nō erit mediatib' eisdē dimēsionib'. nā in celo empyreo est mediatib' dimēsionibus ꝓprijs. in altari vō mediatib' dimēsionib' panis. nec mediatib' eisdē dimēsionib' panis est in diuersis altarib'. imo mediatib' vnis dimēsionib' panis est in vno altari. et mediatib' alijs dimēsionib' panis est in alio altari. ¶ 4ª aūt difficultas sic tollit. nā sicut cū sba corpalis est mediate q̄titate alicubi licet sba de se sit qd idiuisibile. tn̄ qz q̄titas est qd diuisibi le erit ibi sba modo diuisibili: sic si eēt ecōuerso q' nō eēt sba alicubi mediate q̄titate: sed magis q̄titas eēt mediate sba: cū sba de se sit qd idiuisibile eēt ibi q̄titas q̄si mō idiuisibili. sic est aūt in ꝓposito q' sba panis ꝙuertit i sbaz corpis chr̃i: et mediate sba ē ibi q̄titas: ita q' per se et ꝓio et ex vi sacri in altari est sba corpis chr̃i. et mediante sba est ibi q̄titas: et alia accītia. q̄re erit ibi q̄titas q̄si mō idiuisibili. et hoc est qō coiter dicit et bn̄ q' est ibi q̄titas nō mō q̄titatiuo: imo loquēdo de totalitate sbali cū in tota hostia sit tota sba panis. et q̄libet ꝑte hostie sit ēt totuz illud qō req̄rit ad sbaz panis: qz quelibet ps panis est panis: nō solū totus chr̃s est in tota hostia. sed ēt est tot' in q̄libet ꝑte hostie. Patet igitur q' nō ꝓsupponēdo cōe sbm sba panis ꝙuertit in totā sbam corpis chr̃i. ¶ Rursus ſꝫ nā nō possit ꝙuertē aliqd in aliud actu ꝓcexñs: tn̄ ꝓpduas dīas q̄s hēt agēs nāle ad agēs diuinū pōt vtute diuina ꝙuerti substantia panis in corp' chr̃i. nō obstāte q' corpus chr̃i isti ꝙuersioni actualiter ꝑexistit. ¶ Amplius. nō obstāte q' mediatib' dimēsionibus ꝓprijs est corp' chr̃i localiter in celo empyreo: est tn̄ sacr̃aliter in altari mediatib' dimēsionibus panis. ulterī' qz tota hostia est panis. et quelibet ps hostie est panis: cū ex hoc fit totū corpus chr̃i in hostiā. qz sba panis ꝙuertit in ipm cū in q̄libet ꝑte hostie refuet totū id qō ꝓtinet ad totalitatē sbe panis erit nō solū totū corp' chr̃i in tota hostia: sed ēt erit totuz in q̄libet ꝑte hostie. ¶ Rones vō sophistice sunt: qz ex sensibi lib' ꝓcedūt: iō ꝺicūt his que tenet fides catholica de hac sanctissima ꝙuersione: si eas cū diligētia meditemur. ¶ Ad ꝑm dicēdū q' spes trāsmutationis qs narrat pbs pſupponit aliqō sbm cōe. hec autē ut patuit nullū sbz cōe pſupponit: et iō nō ꝓtinet iter illas. Questio. v. et per hoc patet solutio ad scōm.

Tertio querebatur de chr̃o hoie ꝓ

ut in celo empyreo hēt esse locale. et erat qō utrum sit ibi sub rōne stantis: uel rōne sedentis. Arguebat qdē q' ibi eēt sub rōne stātis: qz stephan' itē dēs in celū et vidēs gl̃iaz dei ait. ecce video celos apertos et iesum stātē a dextris v̄tutiꝫ dei. ḡ ut dicebat est ibi sub rōne stātis. ¶ In ꝛ̄riuz est quia in ysaia. 32. c. legit. sedebit ppls me' in plenitudine pacis et in requē opulēta: et in tabernaculis fiducie. Sed mēbza debēt ꝓformari capiti. si ḡ ppls sedebit: et iesus sedet. ¶ P̄. ad hebreos ꝓio legit qui cū sit splēdoz glie: et figura sbe ei' sedēs ad dextrā dei p̄is in excellsis. ergo sē. ¶ R°. q' in alijs sciētijs est solū sensus litteralis quez significat uoces: ſꝫ in sacra pagina ꝑter sensuz litteralē quē significat uoces est sensus mysticus quē significāt res. ¶ Posset aūt ad hoc quedam leuis ꝓpositio adduci qz aliarū scientiarū dicit hō actoz: sed in sacra pagina quodā speciali mō dicit auctoz de'. Luz ergo homo sit factoz uocū: et nō naturaliū rerū: deus autē ipsas res naturales in eē ꝓduxit dignū est q' in scientia diuina nō solū sumant ad signāda uoces ſꝫ ēt res. in humana vō scia ꝓgruū est solū uoces adducant ad significandū. Cū ḡ querit utrū chr̃s in celo empyreo

sit sub rone stantis uel sedentis. aut loquimur ꝺz sensum mysticū que significat res: aut ꝼm sensum lr̃alem que significat uoces si introducta sit qo ppt̃ sensuz mysticū dici pot̃ q ꝼm diuersas meta. cocedere possum' christū stare sub rone stantis inquatū parat' est semp ad nos auxiliandū. t est ibi sub rone sedentis q2 est ibi in requie opulēta. ꝺz si loqmur ꝼm sensuz lr̃alez no est nobis notū qualr ibi stet. si placet sibi stare est sub ratione stantis. si sedere sub rone sedētis sic sibi placet sic est. ¶ Ad argumēta dicendū: q ꝼm dionysiū mistica theologia no est argumētatiua t put dr̃ circa a pho finē secū di posterioz no ē in metaphoris disputare. si g loqmur de sessione t statu metaphorico ꝼm aliaz t alia metaphorica simul stat t sedet. argumēta ergo procedebāt suis vijs. Sed si sessionē t statū uellem' intelligere ad lr̃am cū christus dicat aliqñ sedere aliquādo stare opz nos talia referre ad aliud t ad aliud tps. possunt eni sessio t stat' pzo alio t alio tpe eidez corpori cōuenire. Questio. VI.

q ¶ Arto querebat. Utrū spūs sanct' distingueret a filio si nō ꝓcederet ab eo. t arguebat q nō. q2 ꝼm anselmū relationuz oppositio facit in diuinis psonaz plitatē: ꝺz si spūs scūs nō ꝓcederet a filio nō hēret ad ipz relationē oppositā. Nō g distingueret ab eo. ¶ In ꝯriū est q2 ꝼm aug^m spūs scūs ꝓcedit ut dat': fili' ut natus. ꝺz si nunq̃ ꝓcederet spūs scūs a filio adhuc cōpeteret ꝓcedere ei ut dat': t filio ut nat': distingueret igit̃ ab eo si nō ꝓcederet ab ipso. ¶ R^o dōm: q de hoc inter doctores sunt diuerse sentēcie: uolūt enim quidā q si spūs scūs non ꝓcederet a filio adhuc distingueret ab eo. Dicūt eni isti q nō solū est distinctio per relatiōes oppositas ꝺz ēt per dispatas. ꝓcedūt q̃dē q si nō ꝓcederet ab eo nō hēret ad eū relationē oppositā: hēret tñ dispatā: eo eni ipso q fili' ꝓcedit per modū nature spūs scūs per modū uolūtatis est ali' modus ꝓcedendi ht^z illi'. t hñt ibi ēe relatiōes dispate t potūt reperiri distinctio iter eos. Sz ut in ꝓsequēdo patebit ꝼm has relatiōes dispatas nō ēet distinctio iter filiū t spiritū scūz nisi ꝼm rōnē tm̃. t q2 hoc nō sufficit ad distinctionē psonaz opz nos ponē ibi nō soluz relationem dispationū ꝺz ēt oppositionū: ut dū opz spūz scūz ꝓcedere a filio realr distinguat ab ipso. Ēt ut hoc appeat tria sunt ꝯsiderāda. primo videndū est quō relatio differat a suo fūdam̃to. scōo declarādū erit quot modis hēt relatio distinguere. tertio hec sunt adaptāda ad diuina: t videndū est quō spūs scūs distingueret a filio si nō ꝓcedat ab ipso. Ppt̃ p^m sciendū q relatio nō distinguit a fundam̃to q̃tū ad ēe: sed solū q̃tum ad esse quiditatis ut silitudo que fundat̃ in albedine nō erit aliud ēe albedinis t silitudinis: q2 silitudo si adderet aliqō aliud nouū ēe supza albedinē cū nō possit ēe in aliquo aliud t aliud esse absq̃ cōpositione eēt aliqd cōpositius: eo q esset album t simile q̃ ex eo q esset albū solū: qō patet falsuz ēe realr igit̃ nō est aliud ēe relationis t fundam̃ti. est tñ alia rō quiditatis: q2 ꝺz rōnē quiditatis reponit res in p̄dicam̃to: q̃re cū relatio facit aliud p̄dicam̃tū a fundam̃to opz q hēat aliaz rōnē q̃ditatis. ¶ Uiso quō relatio cōparat ad fundam̃tū: restat videre quō hēt distinguere. Scien ꝺuz ergo relationē dupl̃r distinctionē facere ꝼm ēe t ꝼm rōnē quiditatis aliter tñ t alr: q2 ꝺz rōnē quiditatis distinguit solū ab opposito. nā cū rō quiditatis relationis sit ad aliud se hēre ꝼm hūc modū nō distinguit relatio nisi ab eo ad qō refert ut paternitas ꝼm rōnē quiditatis distinguit patrē soluz a filio ad quē refert. ꝺz ꝼz ēe distinguit patrē nō solū a filio ꝺz ab oi nō ꝓcedente. eo enim q p̄rnitas est in hoc suppositō t nō in alio distinguit pater ab oi eo in quo nō hēt ēe paternitas. ¶ His itaq; sic declaratis est tertio videndū quō hec adaptari p̄nt ad diuinā: t quō spūs scūs distingueret a filio si nō ꝓcederet ab ipso. Aduertēdū ergo q cum ēe relationis sit ēe fundamēti nō distinguit relatio rōne esse nisi sit ibi distinctū fundamētū ut distinguere sile a nō sili: q2 in eo est silitudo que nō est in non simili: ut si silitudo illa fundat in albedine nihil est aliud q̃ distinguere albū a nō albo. q2 i albo hēt ēe albedo q̃ nō est in nō albo. nunq̃ g relatio distinguit ꝼm ēe nisi fiat distinctio ꝼm fundamētū uel ꝼm aliqd absolutū. imo si hoc est dubiū in creaturis: in diuinis aūt nullo mō dubiū ēe debet. Nā cū in diuinis ut coiter ponit relatio maneat q̃tū ad suū genus solū ꝼm rōnez quiditatis: ꝼm ꝺo ēe transeat in diuinā subam nō possum' in diuinis relationē distinguere ꝼm ēe: nisi sit ibi distictio ꝺz subaz uel ꝼm aliqd absolutū: cū sit g̃ regula augustini in plurib' locis in libro de trinitate. q omne qō a se dicitur: dicit de qualibet persona singulariter: t de omnibus nō pluraliter: quia ꝼm talia ut ait nō habet ēe distinctio. In diuinis itaq; per relationes non erit distinctio ꝼm esse: sed solum ꝼm rōnem quiditatis: sed cum relatio ꝼm quiditatem nō distinguat ubi ab opposito bene dictū est qō ricardus ait in libro de trinitate. q in diuinis omnia sunt eadem. ubi nō obuiat relationis oppositio: si ergo spūs sanctus nō procederet a filio nō haberet relationē oppositā ad ipsum t sequeretur q realiter nō distingueretur ab eo. Sic ergo imaginari debemus q quia esse diuinū est esse purum t abstractū: q2 in illo esse reseruatur omnis ratio essendi cui cōmunicat illud esse cōmunicat omne ēe. Cum ergo esse diuinū in quo reseruatur omne esse cōmunicetur cuilibet diuine persone quātum ad ēe non poterit esse distinctio inter eas. ¶ Aduertēdū tamē q ꝺz cui cōmunicatur esse diuinū cōmunicet ei omne esse uel omnis ratio essendi. nō tamē cōmunicatur ei omne referri uel omnis respect'. Inter diuinas ergo personas non est distinctio ꝼm esse sed solum ꝼm referri uel ꝼm respectum: nunq̃ ergo distinguit vna persona ab alia nisi habeat respectū ad ipsam: uel nisi referatur ad illam. t quia si spiritus sanctus non procederet a filio filius nō referetur ad ipsum tolleret realis distinctio inter ipos. ¶ Qō ꝺo obiciebatur in cōtrariuz q si spiritus sanctus nunq̃ procederet a filio: adhuc tamē filius a patre procederet ut natus: spiritus sanctus a patre ut datus: uel aliter vnus procederet per modum uoluntatis. alius ꝺo per modum nature uel per modum intellectus qō est idē: dici debet q hec oppositio non plus faceret filium t spiritū sanctum differre: propter huiusmodi relationes dispatas: t q̃ intellectuz t uoluntatem que in natura fundantur. igitur cū natura t uoluntas in diuinis nō pluſ differant: q̃ differant intellectus t uoluntas in quib' tales relationes disperate fundant. Ideo cū natura t uolūtas nō differant in diuinis nisi ꝼm rōnē filius t spūs scūs solū ꝼm rōnem different.

p ¶ Ostea querebatur de entibus scōis ut de entibus creatis t causatis. Circa autē entia creata t causata q̃tū ad pūs spectat dupl̃r pōt dubitari gñaliter. ſ. t spāliter. Jō circa hoc dupl̃r querebat. nā ꝓmo querebat de oi ente creato gñaliť t erat qō. Utrū in oi ente creato differāt ēntia t ēe. 2° circa entia creata aliq̃ spāliť q̃rebanť. Qō. VII.

a Ad primum sic ꝓcedebatur. Arguebat enim ꝙ in oi ente creato differt essentia ⁊ esse. sic enim ut dicebat arguit perspectiu⁹ de colorib⁹ respectu lucis: ut qz colores aliqñ sunt illuminati ⁊ inueniunt cū luce. aliqñ vo inueniūtur sine luce: iō colores differunt a luce. Cū g essentia creaturaꝝ aliqñ fuerit cōiuncta ipsi eē. aliquādo aūt nō ꝓiūcta ipsi eē oportet eēntiaꝫ cuiuslibet creature eē differentez ab eē. ¶ Preterea omne qō habet eē ab alio nō est suū esse: ſz est in potē tia ad eē sed cuiuslibet creature essentia habet eē ab alio. ergo nulla talis essentia est suū esse. ſz est in potē tia ad eē. in ālibet ergo creatura differt eēntia ⁊ esse. ¶ In ꝯrium est qz ſm pħm. 4. meta^ce. ens ⁊ vnū nō dicūt aliā intētionez additā supra essentiā rei. sed ens sumit ab eē: ergo esse nō dicit aliā intentionē additā supra rei essentiā. ¶ Rº dicēdū ꝙ sicut est dare aliqd qō est ipsa extensio essentialiter ⁊ oia alia sunt extēsa inquātū participāt ipm ut quātitas extēsa per essentiā ⁊ est ipsa extēsio essentialiter. oia aūt alia intātum sunt extensa inquātū participāt quātitatē: sic est dare aliqd qō est ipm esse purū essentialiter. oia aūt alia in tantū sunt entia inquātū participāt eē ei⁹. hi⁹ aūt ens per essentiaꝫ qō est ipm esse purū est ipse deus. creata autē entia intātum sunt inquātū participāt ei⁹ eē. hoc est g qō cōmētator ait 2º meta^ce. ꝙ vnuz est per se ens ⁊ per se uerū. creata vo entia sunt ⁊ uera per esse ⁊ ue ritatē eius. Sic igit imaginari debem⁹ ꝙ sicut ꝙtitas que est ipsa extēsio essentialr facit oia alia eē extensa sic suo mō deus qui est ipm esse essentialiter facit oia alia hēre eē. esse g nihil est aliud ꝙ quedaz actualitas impressa oibus entibus ab ipso deo uel a primo ente. nulla eni essentia creature est tāte actualitatis ꝙ possit actu existere nisi ei ipsimat actualitas quedā a pri mo ente: ⁊ illa actualitas ipressa uocat esse. Sicut g nature corporales alie a quātitate nō sunt de se actu extense: ſz sunt in potētia ut extēdant⁹ per quātitatez. sic oēs nature alie a primo ente non sunt de se actu ut existāt sed sunt in potētia ad eē ⁊ accipiūt eē ab ente primo. Ex hoc aūt uolunt quidā dicere ꝙ esse nō eēt aliquid realiter differēs ab esse: ſz solum esset quidaz respectus ad ens primū: ita ꝙ ſm hoc vna ⁊ eadē res esset essentia ⁊ esse: sed esset essentia in se considerata esse vo est per cōparationē ad ens primū ⁊ inquantū est effectus entis primi. ſz si deus seipso formalr faceret entia eē forte nō oporteret dare aliqō eē creatum differēs ab eēntia rez: ſz cū deus nō sit esse oiuz formaliter ⁊ inherent⁹ ſz exēplariter ⁊ effectiue preter di uinū eē opz dare aliqō eē actuale qō sit impressuz ab ipso primo ente ipsi essentie ⁊ ipsi nāe rerū. erit ergo in rebus creatis uel in essentijs creaturaꝝ actualitas quedaz differēs ab eēntia que actualitas dicit eē. ḡre in reb⁹ creatis differt essentia ⁊ esse. ¶ Ex hoc ēt pa tere pōt quō sit creatio rez. nam si res eēnt simplices ⁊ nō eēt ibi cōpositio eēntia ⁊ eē: nō video quō crearī possent. sicut eni nō generant per se nec mā nec forma sed generat cōpositu⁹ sic nec creat essentia per se sepata ab esse nec creat eē separatū ab eēntia ſz creat totū cōpositū ex eēntia ⁊ eē. ¶ Qō vo obiciebat in ꝯriū ꝙ ens sumit ab eē. dici pōt ꝙ sumit ab eē eēntie: ⁊ de hoc eē nō est qō: ſz qō introducta est pp actuale esse qō realiter ab essentia est distinctum.

b Deinde querebatur de creaturis in speciali. creatura autē ꝓma facie diuidit in corporalē ⁊ intellectualē: pp qō dupl⁹ querebat. Primo eni querebant quedā pertinentia ad creaturā intellectualē. Scōo quedā pertinentia ad corporalē. creatura aūt intellectualis dupl⁹ potest ꝯsiderari. ꝓmo ſz subaz ⁊ circa hoc erat qō. Utrz suba intellectualis esset cōposita ex mā ⁊ forma. scōo pōt ꝯsiderari itellectualis suba ſm opationē suā que est cognoscere ⁊ intelligere. Et circa hoc querebatur duo. primo eni querebat utrū intellectualis suba cognoscat singularia. scōo utrū cognoscat futura ꝓtingētia. tripl⁹ g fiebat qō circa intelligentias. ꝓma erat de cōpositiōe sube. scōa de cognitiōe singlariū. tertia de cognitiōe ꝓtingētiū futuroꝝ.

Questio. VIII.

a Ad primū sic ꝓcedebat. Ostendebat quidē subam angelicā cōpositā eē ex mā ⁊ forma. qz ut dicebat boeti⁹ in cōmēto sup ꝑdicamēta distinguit triplicem subam: māz ⁊ formā ⁊ cōpositū: ⁊ ait ꝙ relictis extremis agit de medio. ſz cū ipse agat de suba que est genus uel ipm ꝑdicamētum sit qd cōpositū ex mā ⁊ forma. mā g ⁊ forma erūt ꝓncipia se extēdentia ad totū gen⁹ uel ad totum ꝑdicamētū qō est suba. quicqd g est in ꝑdicamēto sube participabit ista ꝓncipia ⁊ erit quid cōpositum ex mā ⁊ forma. Sz intelligētia est in ꝑdicamēto sube: g ⁊ ¶ Pᵒ. ut dicebat nō est ꝓpetas absqꝫ ꝓpio sbto. sed ꝓpetas māe est recipe. ubicūqꝫ g iuenit rō receptionis iuenit rō māe. ſz ipe itelligētie recipiūt influētias a ꝓº. ergo si eis cōpetit recipere competit ⁊ habere mām. ¶ In ꝯtrariū est ꝙ hec tria se hñt per ordinem suba virt⁹ ⁊ opatio. sic g debem⁹ loqui de suba ⁊ virute ut loqmur de ipa opatiōe: ſz opatio āgelorꝝ que est itelligere est simplex ⁊ imaterialis. g ⁊ eorꝝ suba simplex ⁊ imaterialis erit. ¶ Rº dōz: ꝙ quidā ut saluarēt plures angelos eē eiusdez spēi dixerūt eos eē cōpositos ex mā ⁊ forma. Sed hoc magis arguit oppositum ꝙ ꝓpositū: qz si esset mā in angelis nō solum nō essent plures angeli eiusde spēi: ſz ēt nō eēnt duo ālia eiusdē generis. si g incōueniēs est dare tantā diuersitatez in substātijs sepatis ut nō repiant⁹ duo talia eiusdē generis icōueniēs ē in eis ponē māz. ¶ Hoc ut appeat sciendū ꝙ nunqꝫ mā facit diuersitatē in specie: sed uel facit diuersitatem in numero uel in gñe. unde pħs 5º meta^ce. c. de vno. cū ꝓ⁹ dixisset ꝙ vnitas gñis est qñi vnitas māe. postea iferi⁹ subdidit ꝙ que hñt vnā māz sunt vnū numero. Videt eni vnitas generis qñi vnitas materie: nō solū qz gen⁹ se habet qñi mā. ſz qz que hñt vnā mām sunt vnū genere. que igitur habēt vnā materiam uel sunt vnuz genere uel sunt vnū numero. ⁊ per locū ab oppositis que habēt diuersas mās: uel differūt gñe uel differūt numero. ¶ Ut g sciam⁹ qn mā facit differre solū numero ⁊ qñ facit differre gñe. Aduertenduz ꝙ materia dupliciter diuersitatē facit. ¶ Primo ex extēsione: ut qz mā est extēsa in alia ⁊ in alia parte materie recipi habet alia ⁊ alia forma: ut quia materia auri ex qua fiūt aurei ānuli est extēsa in alia pte auri poterit recipi alia ⁊ alia forma ānuli aurei. ānuli ergo aurei differūt per materiā: sed hoc est ꝓpter materie extensionē. cum ergo materia talez poteſt sumi diuersitas ex materia non ꝓpter materie extēsionē sed ꝓpter aliā ⁊ aliam rationē recipiēdi formā: ⁊ sic differūt per mām supcelestia corpora ab hȳs inferioribꝫ. Nā in hȳs iferioribꝫ mā sub alia rōe recipit formā ꝙ in supcelestibꝫ: qz hic recipit formaz nō cōplētē totū appetitū: ibi aūt cōplentē. qcūqz aūt differūt sic ꝑ māz differūt gñe. si g angeli differūt per

materiã: uel hoc est qz materia est extẽsa in alia ⁊ alia parte materie recipitur alia ⁊ alia forma angelica. uel hoc erit qz mã angeli vni⁹ sub alia rõne recipit formã q̃ mã alteri⁹ angeli. nõ possum⁹ aũt dicẽ ãgelũ differre per mãm ꝓpter materie extensionẽ. differũt ergo per mãm ꝓpter aliã ⁊ aliã rõnẽ recipiẽdi formã: ſz talis dõia per mãm facit differre genere. si g̃ in oib⁹ angelis est dõia mãlis in oib⁹ erit dõia ſm gen⁹. ⁊ nõ erunt duo angeli in eodẽ genere qõ est icõueniẽs dicẽ q̃ cũ tota corpalis ſba admistreť per ãgelos: ut vult aug⁹ 3° de trini. Et in tota corporalis ſuba sit ꝓueniẽtia pp ipſas ſpũales ſubas regẽtes eã incõueniens est ipſas ſpũales ſubas ponere sic distãtes ⁊ diuersas distinctas ut nõ reperiant due eiusdẽ generis. nõ est ergo mã in angelis: bñ est tñ ibi aliquid loco materie: qz nõ sunt actus purus: ſz hñt aliquã potẽtialitatẽ admixtã. vñ ⁊ in libro de causis scribit q̃ intelligentie habent suũ yleachin. i. suũ mãle: ⁊ hoc forte uolũt illi qui in angelis mãm ponũt cũ ipſi dicũt mãm illã non eẽ eiusdem rõnis cũ mã corporaliũ. solũ g̃ in uerbis dicunt discordare a nobis: qz ⁊ nos ibi aliqõ mãle ponim⁹. ¶ Qõ vo obiciebat in cõtriu: qz mã ⁊ forma ulr sunt ꝓncipia in genere ſube. dici debet q̃ ſi accipit ibi gen⁹ ſube solũ ꝓro ſuba ſensibili absolute ⁊ simplr est uerũ. Sz ſi accipit ſuba, put includit ſbm intelligibilẽ nõ est accipiẽda mã ⁊ forma simplr ⁊ ꝑe. Sed accipiẽda est mã large ꝓro oi mãli. ⁊ qz in ipſis angelis ponim⁹ aliquid loco mãe saluari põt dcm̃ boetꝝ. ¶ Qõ vo addebat ſcõo q̃ recipe est, ꝓpriũ mãe dicẽdũ: ueꝝ est q̃ est ꝓro ꝓpriũ mãe recipe formas indiuiduales ⁊ ſensibileſ: ſed non est, ꝓpriũ ei recipere ulęs ⁊ intelligibiles ut vult cõmẽtator in 3° de aia. ubi dat dõiaz inter recipe ipſi⁹ materie ⁊ ipſi⁹ intelligẽtie. Influentia autem recepta in mentib⁹ angelorꝝ nõ est ſensibilis ſed intelligibilis ceſſat ergo obiectio.

Queſtio. IX.

Ecũdo querebatur circa ipſos angelos. Utrũ cognoſcũt singularia.

Et arguebatur q̃ nõ: qz ſm aug^m 2° ſolilo-quiorꝝ q̃ corporalia ⁊ ſensibilia nõ cognoſcũtur niſi ſensu. ſz angeli nõ hñt ſensum: ergo non põt cognoſcẽ singularia que sunt corpalia ⁊ ſensibilia. ¶ Preterea ſi angeli cognoſcũt. singularia uel hoc est per ſpẽs singulares: uel per ulęs. per singulares non: qz cũ singularia põt esse infinita: ꝓtingeret eos habere infinitas ſpẽs: nec ẽt hoc eẽ poterit per ſpẽs ulęs: qz cognitio in ulli est in potẽtia ⁊ nõ certificat nec est in ꝓa forma ut cognoſcere sortẽ in eo q̃ hõ: uel per ſpẽz ulis hois nõ est cognoſcẽ ipm determinate ⁊ certitudinaliter ⁊ in ꝓa forma: nec talis cognitio est in actu ſz magis est in potẽtia: in potẽtia quadã, ꝓpinqua ut possum⁹ ipm cognoſcẽ in eo q̃ sortes. ꝗre ſi angeli cognoſcãt singularia per ſpẽs ulęs nõ cognoſcũt ea directe ⁊ in, ꝓpria forma. ſz in potẽtia tñ: ⁊ qz qõ est in potẽtia nõ est ſi hoc mõ singularia noſcũt magis dici debẽt q̃ nõ cognoſcãt singularia q̃ q̃ cognoſcãt. ¶ In cõtriu est ut ſcribit 5° de ꝓsolatione. quicqd põt virt⁹ inferior põt ſupior: ſz ſensus noſter inferior est intellectu noſtro: g̃ multomagis est inferior q̃ itellect⁹ angelicus. ſz nos per ſensuz possum⁹ cognoſcẽ singlaria. g̃ multomagis angeli per itellectũ cognoſcẽt ea. ¶ R° dicẽdũ: q̃ ſi ꝓsideręt dõia itellect⁹ noſtri ad itellectũ angelicũ: apparebit q̃ ſz itellect⁹ noſter per ſez directe non possit ſingularia cognoſcẽ: itellect⁹ tñ angelicus hoc potest. ¶ Ad cui⁹ euidẽtiã sciẽdũ est q̃ cũ oẽ agens agat ut est in actu: ⁊ oẽ qõ ẽ in actu ſit per ſuã formã: oẽ agẽs agit ſm exigẽtiã ſue forme. forma aũt itellect⁹ nr̃i est ſpẽs intelligibilis abſtracta a fantaſmatibus: ⁊ qz illa ſpẽs est abſtracta a ꝓditionib⁹ indiuiduatib⁹: itellect⁹ noſter recto aſpectu ⁊ ut efficiẽ in actu per illã ſpẽm nõ cognoſcit rẽ idiuidualẽ ⁊ particularẽ: ſz abſtractã ⁊ uleż. ſi g̃ itellect⁹ nr̃ deberet cognoſcẽ ꝓticulare hoc mõ nõ erit directo aſpectu. qz tũc ageret nõ ſm suam formã qõ est ꝓ rõnem cuiuslibet agẽtis: ſz cognoſcet ꝓticulare per reflexionẽ ꝓuertẽdo ſe ad fantaſma. iõ dr in 3° de aia q̃ potẽtia nr̃a itellectiua cũ sit extẽſa. i. mõ extẽſo recto aſpectu cogſcit carniſ eẽ. i. cognoſcit carnis q̃ditatẽ. recto igit aſpectu itellect⁹ nr̃ cogſcit q̃ q̃d est rei ⁊ ipm ule. ſz ꝓticulare nõ cogſcit recto aſpectu ſz p reflexionẽ: ſi g̃ modus itelligẽdi angelicus cõ formaret mõ itelligẽdi nr̃o ut q̃ angeli cogſcant per ſpẽs abſtractaſ a ꝓditionib⁹ indiuidualib⁹ nõ cognoſcerẽt ſingularia recto aſpectu: nec forte ea cogſcerẽt per reflexionẽ: qz nõ hñt fãtaſma ſupra qõ ſe ꝓuertãt ſz angeli ut coiter ponit nõ cognoſcũt ſingularia uel res per ſpẽs a reb⁹ abſtractiſ: ſz cognoſcũt eas p ſpẽs a deo ipreſſas ⁊ per ſpẽs ab ideis diuinis deriuatas. cũ ergo idee in mẽte dina sint factiue toti⁹ rei nõ ſolum q̃tum ad formã: ſz ẽt q̃tũ ad mãm toti⁹. qz rei ⁊ oiuz que sũt in re exẽplar est idea in mẽte dina. ſpẽs in mẽtib⁹ angelorꝝ ab illis ideis deriuate ut cõiter ponit repreſentare poterũt rem ſm ſe totã ⁊ ſm oia que sunt in re: ⁊ qz res ſic accepta ꝓsideratur ſm eẽ ticulare: angeli ipſorꝝ ꝓticulariũ ẽt directo aſpectu cognitionez hñt. ¶ Qõ vo obiciebat q̃ particularia ⁊ ſingularia cognoſcunt ſolo ſenſu: ueꝝ ẽ a nobis ⁊ recto aſpectu cognoſcit ulia: nõ tñ hoc est ueꝝ de angelis: qz ut patuit ipſi angeli ⁊ recto aſpectu ⁊ per itellectũ ꝓticularia põt cognoſcere. ¶ Qõ aũt addebat ſi angeli cognoſcũt ſingularia uel hoc est per ſpẽs ſingulares uel ulęs: dici debet q̃ cũ ſpẽs angelice non sint inducte a mã nec abſtracte per itellectũ: ſz sunt ab ideis diuinis deriuate ⁊, ꝑe nõ sũt ꝓticulares nec ulęs. iõ ꝓfata diſtinctio in, ꝓpoſito locũ nõ hẽt. ¶ Ut tñ meli⁹ appareat qõ queritẽ: sciẽduz est q̃ oẽs idee in mẽte diuina realr sunt vna res: ⁊ vna diuina eſſentia. Diuina g̃ eſſentia ſz vna sit realr. diſtincte tñ repſentat infinitas res: qz in ea sunt infinite rõnes rerꝝ. ita q̃ nõ eadẽ rõnẽ ꝓditus est hõ ⁊ equus: ut vult aug⁹. 83. q. qõne de ideis. Ratio aũt quare diuina eẽntia põt diſtincte repreſentare ⁊ hẽt in ſe tot rõnes rerꝝ est: qz nõ cõprehendũt diuinã eſſentiã: ſz oia creata ab ea deficiũt. nulla ergo creatura repñtat deũ totalr ⁊ per oẽz modũ: ſed aliq̃ repñtat ipz vno mõ: ⁊ alia alio mõ. ⁊, put alr dina eẽntia, ẽ imutabiliſ a reb⁹. alr ⁊ alr ẽ exẽplar rerũ. ⁊ dr eẽ alia ⁊ alia rõ rerꝝ: ⁊ alia ⁊ alia idea rerũ. Inde est g̃ q̃ deus per vnitã eſſentiã ſuã, put est diuerſimode imutata a rebus: ⁊, put est alia ⁊ alia rõ rerꝝ põt omnia dr ſtincta cognoſcere. Species aũt in mentib⁹ angelorꝝ non attingunt illam ſimplicitatẽ diuinã qua realr sunt vna ⁊ eadẽ res. tñ reſpectu horꝝ ſensibiliũ ſpẽs angelice aliq̃d participãt de incõprehẽſibilitate diuina. qz ut ait dionyſius ꝓmo de di. no. intelligibilia per hec ſensibilia cõprehẽdi nõ possunt. qz ergo hec ſensibilia nõ possunt cõprehẽdere ſpẽs in mentib⁹ angelorꝝ in vna ⁊ eadẽ ſpecie angelica poterũt eẽ plures rões ſensibiliũ: ita q̃ per vnã ⁊ eandẽ ſpẽm poterit repſentari hoc ſensibile p vnũ modũ ⁊ aliud per aliũ. ⁊, ppt hũc aliũ ⁊ aliũ modũ: ⁊ alia ⁊ alia rõnẽ poterũt angeli hec ſensibilia cognoſcẽ diſtincte. utrũ aũt ſil' cognoſci possint ab angelo oia que repreſentari põt per vnã ſpẽm non est põtis ſpeculationis. ſufficiat aũt ad põs

scire: qz hec sensibilia nō cōprehēdunt spēs āgelicas. multa sensibilia nō cōprehēdūt vnā spēm in mēte angeli. z qz aliqō sensibile imitat illā spēz vnomō. aliud aliomō nō ꝓfuso sed etiā distincto: hoz sensibiliū cognitionem angeli habere possunt. Questio. X.

t Ertio querebatur Utruz angeli possunt hēre cognitionē ꝓtingētiū futuroz. z inducebat hec qō ꝑpter angelos malos z ꝓpter merlinū. Dicit enim de merlino q̄ ille natus fuit per auxiliū demonis ut per artē succuboz z incuboz. z qz ille merlin' dixit multa ꝓtingētia futura que a multis creduntur q̄ diabolus eum docuisset ꝓtingētia illa. z qz non potuit eū docere nisi ea que scirent erat qō. Utrū angelus malus uel diabolus cognoscat futura ꝓtingētia. z arguebat q̄ sic: qz ut scribitur in libro de causis: qz inter rem cui' suba z actio est in momento eternitatis: z rē cui' suba z actio est in mometo tēporis: est res media cui' suba est in mometo eternitatis z actio in mometo tpis. Et videt ibi uelle cōmentator q̄ taz suba itelligētis q̄ ēt actio sit supza tēpus: sed si actio intelligentis est supza tēpus equalr cōparat ad oēs dīas tēporis z nō magis cōparat ad ꝑteritū tēpus q̄ ad futurū nec econuerso: sz ita cognoscit futura ut ꝑterita z econuerso. cū ergo ipsis angelis ēt malis sint nota ꝑterita ꝓtingētia: nota erūt z futura. ¶ In ꝓriuz est qz si angeli mali futura ꝓtingentia scirēt maxime sciuiscent ea que spectabāt ad ipos. fuissent igit prescij sui casus qō coiter dz eē falsum: g̃ zc. ¶ Ꝙ° dicendū: q̄ sicut qōnez ꝑdeterminatā soluim' dādo diferētiā inter itelligere nostrū z angelicū: sic z qōnem hāc dissoluere possum' dando dīam iter intelligere angelicū z diuinū. Sciēdū est g̃ q̄ cū agere ꝑ'ponat eē sic debemus loqui de actione rei cuiuslibet: ut loquimur de ei' eē. Uidemus enī q̄ in hoc differt eē angelicū ab eē diuinū. qz eē diuinū est esse purū per se exīs. esse aūt angelicū nō est eē puz sz est eē receptū in nā angelica. Illud autem qō est per se stās nō receptū in alio nō idiget q̄ per aliud determinet. Illō aūt qō est in alio receptū idiget ut per aliud determinet. esse aūt angelicū determinat per nām in qua recipit: nā ēt determinat per suū eē. Utrūqz enīz bene dictuz est: nā z mā determinat per formā: z forma per māz: esse tm̄ diuinuz non ꝓprie determinat per nām nec nā per eē tanq̄ per aliq̄d realiter diferēs. sed idē est ibi nā z eē. utrūqz stans. utrūqz purū. Idee itaqz existentes in mente diuina: qz sunt ibi mō diuino: sic sunt rez exēplaria. sic sunt repzesentatiue rerū. q̄ nō idigēt determinatione aliq̄: nec idiget ad hoc q̄ sufficiēter repzesentēt nās rez: nec opz q̄ nā determinet per eē z q̄ esse determinet per nām: iō bene dictuz est qō apls ait qui uocat ea nō que sunt tanq̄ ea que sunt. z aug' 15. de trinita. ait q̄ nō aliter nouit facta q̄ fiēda. g̃ nō opz q̄ res determinent per eē ad hoc q̄ cognoscant a deo: qz ita nouit ea que nō sunt: sic ea que sunt. sz spēs recepta in mētib' angeloz: qz oē qō recipit in aliquo recipit ꝑm modū rei recipientis q̄tūcūqz spēs ille sint deriuate ab ideis diuinis: tm̄ repzesentādo aliquid sequūtur modū nāe angelice in qua recipiunt. ¶ Cū g̃ nā illa indigeat determinari per eē opz res cognoscē per illas spēs ut sufficiēter repzesentent per eas sicut opz determinari per eē. Determinari aūt aliq̄d per eē pōt itelligi dupl'r. uel in se ut ꝑsentia uel ꝑterita: uel in suis causis ut futura necessaria. futura aūt ꝓtingentia que nec determiant ad esse ꝑm se nec ꝑm suas cās ab intellectu angelico certitudinaliter cognosci nō possunt. hi' aūt futura uel sciūt angeli nō certitudialiter: sz per ꝓiecturā. z ut in pluribus uel sciūt ea nō nāli cognitiōe: sz per reuelationē supioris spūs. ¶ Qō aūt obiciebat qz actio intelligētie est supza tēpus. dici debet auctoritatē illā nō eē ad ꝓpositū. vult enī auctor ibidē distinguere inter itellectiuā aiam. z hec in superiora z vult q̄ ꝓpria opatio itelligētie sit intelligere. ꝓpria aūt opatio aie inferioris sit mouere. Uult enīz q̄ hec oia inferiora q̄tū ad oia sua mensurant tpe. intelligentia vo quātū ad oia sua sit supza tēpus. Quia z suba sua z opatio ei' qō est itelligere nō ꝓprie tempore mensuratur. Anima vo quātum ad substantiam est supza tēpus z mensurat eternitate participata uel mēsuratur euo. Sz quātū ad opationē ei' ꝓpriā que est mouere: nō est supza tēs: imo ꝓprie mensurat tpe qz est ꝓpriū mot' tpe mensurari. Est ergo intētio auctoris q̄ itelligere que est ꝓpria opatio itelligētie nō sic respicit tēs: sicut mot' que est ꝓpria opatio aie. sed licet ipm̄ intelligere angeloz in se nō mēsuret tpe. extendit se tm̄ quātū ad tpalia que tpe mēsurant. Et qz ꝑpter rōnes tactas opz res nāles determinari per eē uel in se uel in suis causis ad hoc q̄ certitudinaliter angelo cognoscant: angelus nō cognoscet uel itelliget futura ꝓtingētia: eo q̄ nō determinant nec in se nec in suis causis. Dicit tm̄ ipm̄ itelligere angelicūt nō equaliter respicere oēs dīas tpis nō rōne sui: sz rōne rerū tpaliū ad quas tale itelligere se extēdit. Differūt g̃ in hoc itelligere angelicū z diuinū: qz ipm̄ diuinū intelligere nec in se mensurat tpe nec ut cōparat ad tpalia: iō nō aliter nouit ꝑteritū q̄ futurū. Intelligere aūt angelicū licet ꝑm se non mensurat tpe tm̄ ut cōparat ad hec tpalia nō equalr respicit ꝑteritū z futurū.

d Einde querebatur De principientibus ad nām corporalē. Natura autē corpalis dupl'r ꝓsiderari pōt. qz quedā est pure corporalis. quedā autē est cōposita ex corporali z spūali: ut hō. Dis g̃ qō circa mām corporalē tripl'r diuersificari pōt: qz uel est de nā corpali coiter: uel est spāliter de nā pure corpali. uel est de nā composita ex spūali z corpali. ꝑm hoc g̃ ꝓcedebant obiectiones facte. Querebat enī ꝑmo de nā corpali ul'r z erat qō. quō hec corpalia ul'r idiuiduari hnt. Et querebat ēt de quadā nā pure copali: ut de celo. Et circa hoc qre bant duo ꝑm q̄ celū dupl'r pōt ꝓsiderari. s. q̄tū ad eē z quātū ad moueri. Fiebat eni qō de ipso celo quātū ad esse. utrū nāliter haberet eē icorruptibile. Fiebat ētiā qō q̄tuz ad moueri. Utz per nām oporteat celū aliquando quiescere. Exceptis g̃ qōnib' factis de nā composita ex corporali z spūali ut de hoie circa hec corpalia. Tria querebant. pª qō erat de idiuiduatiōe corpoz. scōa de eē celi. tertia de motu ei'. Qō. XI.

a Ꝺ primum sic ꝓcedebat. Ostendebat enim q̄ nihil nō erat in corporib' ꝓpt qō indiuiduari pot sent: qz ut dicebat indiuiduatio uel est per vnā formā uel per plures uel per māz. Per vnā aliquā formā nō qz illa uel eēt subalis uel accītalis. sed ois forma taz accidētalis q̄ subalis est forma recepta in mā. ois aūt forma recepta in mā de se nō idiuiduat sz indiuiduationē suscipit per id i qō recipit. ergo per nullā formā subalē uel accītalē eē potit talis idiuiduatio. ¶ Preterea ut dicebat hoc nō poterit fieri per plures formas simul. qz si quelibet forma recepta in mā de se nō indiuiduat sz de se est qd cōe cū plura coia nō faciāt vnū spāle. qz cōe nō idiuiduat per cōe sz per spāle: plures

tales forme nō poterunt ad indiuiduationez sufficē. ¶ Ꝓ. hoc nō poterit esse per materiā: quia illud per qđ indiuiduantur indiuidua oportet esse differēs in ipsis indiuiduis. Materia autem q̄tum est de se est vna nūo in omnibus habētibus eā. nullo ergo modo poterit esse talis indiuiduatio.' ¶ Jn cōtrariū est: qz cū hec corruptibilia esse habeāt idiuidua opz ea per aliqđ indiuiduari. ¶ Rº dōm q nos opz dicē aliqđ esse in corporibus cuz de se competit indiuiduatio: z hoc est q̄titas qō sic declaratur. qz post speciē specialissimā nō est descensus nisi ad indiuidua. omne ergo id qō fz se possumus intelligere plura in eadē specie de se indiuiduari hēt: qz sicut participatione spēi plures homines sunt vnus hō. sic fm esse singulare z in diuiduū est vnus z rōnis plures. nō ergo est intelligibile q sub coitate specificata sit pluralitas: nisi per indiuiduationē. Nunc aūt sic videmus q si albedo uel aliqua alia hi° forma separet a ꝑpio sbo nō hiet per qđ posset plurificari. ergo albedini de se cōpetit vnitas. plurificatio aūt ei cōpetit per sbz: quare de se indiuiduari nō hēt: indiuiduatur aūt per sbm in qō recipit: per qō plurificat. de q̄titate aūt nō sic. nā si q̄titas hiet esse sepatū ab omni sbo adhuc cōpeteret ei esse extēsum cū eēntialiter cōpetat ei ipsa extensio. z si cōpeteret ei eē extensum posset itelligi diuidi. z diuisa eēnt plura in eadē specie. Non g̃ dicemus q q̄titas de se habeat vnitatē: z ex sbo pluralitatez. immo pōt ei cōpetere pluralitas. z q sint plura in eadē specie qō nō esset nisi de se cōpeteret ei idiuiduatio. hoc ergo mō fit indiuiduatio qz mā habet eē extēsuz per q̄titatem: z in diuersis partibus māe recipiuntur diuerse forme. forma g̃ diuidit z diuisa indiuiduat per māz extensam. sed cū extensio per q̄titatē fit ad quā titatē est recurrendū cū loqui uolumus de indiuidua tione corporū. ¶ Ex hoc aūt uerificare possum' ḋe quid de idiuiduatione dicitur. Nā lz mā subiecta cū forma sit cā omniū accidentiū que in ea fiunt: ut dicitur ꝱ° phisicoꝝ. aliqua tamen accidentia magis se tenent ex parte māe. aliqua vō magis ex pte forme. ut q̄titas specialiter se tenet ex parte māe. mā ergo que specialiter est cā z principium quātitatis. dicitur esse principiū indiuiduationis que per quātitatē fieri habet. ¶ Rursus per quātitatē sūt corpora: hic z nūc. z ideo dicit indiuiduatio fieri per cōditiones materie que sunt hic z nunc. Patet itaq quō intelligendum sit q indiuiduatio est per māz: uel qō est per cōditiones materie: qz in omnibus talibus est recurrendum ad quātitatē. ¶ Sed tunc insurgeret ualde rationabilis questio. qz si quelibet indiuiduatio corporum est per quātitatē videt q nullum indiuiduum sit in genere substātie. ¶ Aduertendū ergo q sicut mā non est de se extensa. Extendit aūt per quantitatē. nihilominus tamen alia est extensio māe. alia extensio q̄titatis: sic lz sba indiuiduet z significetur per quātitatē z hec significatio sit differēs ab illa. alia tamen est significatio z indiuiduatio substātie. z alia significatio est idiuiduatio quātitatis. Jgit sicut mā nō hēt partes nisi per quātitatē: z alie sunt partes māe z alie sunt ptes quātitatis. mā tū habens partes nō est aliud q mā: eo q quelibet pars māe sit mā: sic lz significatio in substātia sit a q̄titate: alia tamen est significatio substātie: alia significatio q̄titatis. z substātia cuz sua significatione nō dicit aliud q̄ sbam: sed solū dicit quendā modū se habendi quē habet sba sub quātitate: sicut mā habens partes nō dicit aliud q̄ materiaz: sed solū dicit quendā modū se habendi quē habet materia: ex eo q perficit quantitate. Patet ergo quomodo fit indiuiduatio. z quomodo idiuiduatio nō remouet res a ꝓpꝛijs predicamētis. ¶ Qō autem obiciebatur in cōtrarium q nihil est in corporibus per qō possit fieri indiuiduatio: qz omnis forma tam substātialis q̄ accidentalis indiuiduatur ex eo q recipitur in subiecto: patet hoc nō esse vniuersaliter uerum: quia est dare aliquid in ipsis corporalibus ut quantitatem cui per se indiuiduatio competit.

Questio. XII.

f Secundo querebat de eē celi. Utrū celum haberet eē incorruptibile. arguebatur aūt q non. quia non possumus intelligere celum habere esse perpetuum nisi habeat totū suum esse simul. ¶ Rursus nō possum' intelligere celū habere esse perpetuum nisi esse suum duret in infinitū. quare etiā si celuz est incorruptibile habebit esse durāz z ꝓtēsum in infinitū totū simul. infinitū autem totuz simul nō potest esse in re finita. oportet ergo q natura celi sit infinita in qua possit recipi simul totū esse celi qō ponitur esse durans z protensum in infinitū. Sed nulla natura creata est infinita ergo cē. ¶ Jn cōtrariū est qz fm philosophum in ꝓncipio celi z mundi. celum est perpetuū z incorruptibile nō patiens peregrinas impressiones: ergo cē. ¶ Rº dicendū q circa esse celi. z circa eius incorruptibilitatem q̄tum ad presens spectat posset eē dupliciter mala imaginatio. Una quidē ut imaginarent eē celi: esse quid extensum z cōtinuū: sicut motus ratione magnitudinis est quid extensum z cōtinuum: z fz hanc falsam imaginationez, pcedebat obiectio facta. Alia mala imaginatio posset eē circa incorruptibilitatē celi ut credem' celū esse de se qđ corruptibile. z per virtutē aliq̄ existentē in celo perpetuo cōseruari a corruptione: ita q fieret incorruptibile per aliqđ ꝑn cipiū positiuū: sic videmus q aīal de se est corruptibile z per virtutē aie cōseruantis ipm pseruatur per aliqđ tempus a corruptione. z fz hoc, pcedebat obo Joānis grāmatici ut narrat commētator. 12° meta^ca qui uolebat, pbare q in celo eēt virtus infinita: si per infinitū tēpus posset a corruptione pseruari. utraq̄z aūt harū imaginationū falsa est. nō eni esse celi est qđ ꝓtinuū z ꝓtensuz: sic mot'. si eni hoc eēt ualeret obiectio. nā si celū hiet motū infinitū z tot' ille motus eēt sil' in celo. oporteret celū esse qđ infinitū ut posset sil' sustinē motū infinitū: sed eē nō est qđ, ptensuz z extēsum ut oporteat dare ifinitā nāz in qua sustinet tale infinitū eē: sed sufficit q in suo eē celū uariatione nō sustineat ad hoc q maneat semp incorruptibile. ¶ Rñ sum. 2ª imaginatio est falsa: nō eni est celū incorruptibile per aliqđ ꝑn^m positiuū ꝑseruās ipz a corruptione. sed est incorruptibile per remotionē ꝓncipij corruptiui: ut qz nō est ibi ꝓuatio respectu foze: z qz nō est ibi ꝛrietas que est rō corruptionis manet celū incorruptibile semp. ¶ Qō vō obiciebat de ifinitate iā solutū est per dicta. opz eni ut tāgebat q eē incorruptiuuz nō sit qđ, ptensuz. si eni ei' eē esset qđ, ptensuz oporteret q esset infinita nā celi in qua posset recipi tam extensum z protensum esse.

Questio. XIII.

t Tertio querebat de motu celi. Utrum oporteat ipz aliqñ desinē ꝑ nāz. arguebat āt q sic. nā ois vt' cui accidē ꝑt pena: ul' labor in mouēdo opz ipz aliqñ ḋesinē z cessare a motu: fz talis est vt' celi cui ꝑt accidē labor z fatigatio in mouēdo: qz fm phz in de celo z mū. si adderet vna stella ipi orbi motoz ei' mouet cū labore z pena

ergo motori celesti pōt accidere pena ⁊ labor in mouendo. q̄re opz aliq̄n celuz quiescere. ¶ Jn p̄riuz est ph̄s 8° phisi. qui, pbat motū celi eē perpetuū ⁊ eternū: qō non eēt nisi mot⁹ eius ppetuari posset. ¶ R°ō dōm q oēm sb̄am intellectualē uel rōnalē consequtur aliq̄ virtus ⁊ aliq̄ potentia aliter eēt dare sb̄am ociosam. cū eni virt⁹ ⁊ eentia se hūt fm quēdā ordinē essentie: uel ergo cōiungeret corpori virtus mediāte sb̄a. uel sb̄a mediāte virtute. ⁊ fm aliū ⁊ aliū modū cōiunctionis aliter ⁊ aliter loquēdū est de actione ⁊ motu egrediēte a tali virtute. ¶ Jnde est ḡ q̄ qz in homine potentia ⁊ virt⁹ intellectiua cōiungit corpori mediāte sb̄a: in celo vo ecōuerso sb̄a intelligētie cōiungit mediante virtute in motu celi: nō accidit fatigatio nec opz celum quiescē per nām. Jn motu aūt hois accidit fatigatio ⁊ opz humanū corpus per nām descere nec pōt nāliter ppetuari mot⁹ ei⁹. ¶ Sed dicēt aliq̄s quo sciri pōt q̄n sb̄a intellectualis cōiūgit mediāte potētia. ⁊ q̄n ecōuerso. ¶ Rursus queritur ulteri⁹ q̄re cum sb̄a cōiungit mediāte potentia nō accidit pena in mouendo. cū aūt ecōuerso opz motū interrūpi ⁊ io eē absq̄ fatigatione ⁊ pena. ¶ Aduertendū ḡ q̄ nunq̄ cōiungit sb̄a intellectualis uel rōnalis corpi nisi ex tali sb̄a ⁊ corpore fiat aliquo mō vnū. fieri aūt vnū ex sb̄a intellectuali ⁊ corpore pōt intelligi dupliciter. uel fz eē uel fm operationē. si fiat vnū fm esse cum eē imediate respiciat eēntiā oportebit fm talē vnionē pus cōiungi eēntiā ⁊ mediante eēntia cōiungi potentiā: sed si nō fiat vnū fm eē: sed fm operationē cū opatio immediate respiciat potētiā ⁊ virtutē oportebit pus cōiungi corpori potētiā. ⁊ mediāte potētia p̄iūgi sb̄az. ¶ Cū ḡ ex aīa rōnali ⁊ corpore humano fiat vnū fz esse: opz aiam rōnalē humano corpori p̄iungi pus fz sb̄am. ⁊ mediāte sb̄a opz cōiungi corpori itellectiuā potentiā. ¶ Jn celo vo ubi ex motore celi ⁊ corpore celesti nō fit vnū fm eē: sed fm operationē ut plane pbat cōmētator 8° meta^ce. ⁊ in de sb̄a obis. oportet modū eē p̄riū ita q̄ ipsi celo pus vniet virt⁹ ⁊ potentia ⁊ mediāte virtute ⁊ potētia vniet ei substātia. ¶ Hoc viso de leui apparet q̄re motū corpis humani opz eē cū labore ⁊ pena. motū vo celi absq̄ labore eē cōuenit. Nā si potētia itellectiua aie rōnalis nō imediate cōiungit corpori cū nunq̄ fiat motus corporis nisi aliq̄ virt⁹ uel aliq̄ potentia imediate attingat ipm nō sufficiet potētia itellectiua aie: uel aliqua alia ei⁹ potentia nō organiçata ad mouendū corp⁹ cū hec potētie nō organiçate nō cōiunguntur corpori immediate: sed mediāte sb̄a aie. Opz igit ut fiat motus corpis: dare aliq̄ potentiā organicaz que imediate attingat corpus. mediāte qua corp⁹ possit moueri. ⁊ qz ois virt⁹ organica in mouendo fatigat: opz in humano corpore fatigationē accidē. ⁊ inde est q̄ nō sufficit ad mouendū corp⁹ humanū itellect⁹ ⁊ uolūtas uł alia qua alia quecūq̄ virt⁹ nō organica. imo opz dare aliā virtutē organicā. ut virtutē in musculis ⁊ uermis mediante qua fieri hēat motus talis. Sed cū motor celi imediate cōiungit celo per potētiā intellectiuā uel per potentiā nō organicā. cū virtus nō organica non fatiget in mouēdo talis mot⁹ absq̄ fatigatione ⁊ pena eē poterit. nō igit opz nāliter motū celi descē: quiescet tn nō nāliter: sed hoc per diuinā uoluntatē ut tenet fides catholica. ¶ Qō aūt obiciebat in p̄riuz q̄ si adderet vna stella corpi celesti q̄ motor ei⁹ moueret cū labore ⁊ pena. Dici debet q̄ labor ⁊ pena non sunt accipiēda absolute: sed p̄o quadā ip̄oportione ut dicat q̄ si stella aliq̄ adderet orbi esset ibi labor ⁊ pena. i. ip̄oportio mouentis ad mobile.

p Ostea querebat de nā cōposita ex corporali ⁊ spūali: ut de homine. hō aūt dupl⁹ pōt considerari. p° ut est in statu vie. 2° ut est in statu p̄te. de utro q̄ eni statu dubitabant aliq̄. querebant eni aliq̄ ptinē tia ad statū patrie. aliq̄ vo pertinētia ad statū vie. fm quidē statū vie pōt hoc q̄dē dupliciter cōsiderari q̄tū ad corp⁹ ⁊ q̄tū ad aiaz. q̄tū ad aiaz pōt cōsiderari dupl⁹. p° fz oēs potētias gñaliter. 2° q̄tū ad aliquas potētias spāliter. Ulterius fm spūales potētias pōt aīa p̄siderari dupl⁹. p° fm potentias organicas. 2° q̄tū ad potētias nō organicas. exceptis ḡ q̄nib⁹ factis de potentijs nō organicis. erat q̄ō de hoie q̄tū ad statuz vie. Primo eni querebat de eo q̄tū ad corpus. ⁊ erat q̄ō utrū corp⁹ hois pfecte organiçatū sit ⁊ sūme dispositū ad aiaz rōnalē si nō infundat ibi talis aīa ansit in aliq̄ spē aialis. Sc̄o querebat de hoie q̄tū ad oēs potētias ul⁹ ⁊ erat q̄ō fm cōem modum potētie aie cū nō distinguant fm nūm septenariū. Utrū sic distinguant vitia. ⁊ utrū sit dare tm. 7. gña peccatoruz. ⁊ nō plura neq̄ pauciora. Tertio querebat de potentijs aie organicis. ⁊ erat q̄ō de lingua utruz sermo sit homini naturalis.

Questio. XIIII.

a D primū sic p̄cedebat. ostēdebat q̄dē corp⁹ sufficiēter organiçatū ⁊ sūme dispositū ad aiaz rōnalē ante ifusionē aie nō est in aliq̄ spē aialis: q̄z ut dicebatur hō q̄tū ad interiora maxie assimilat porco. q̄tū ad exteriora vo ursо ⁊ symie. si ḡ tale corp⁹ sit organiçatuz cū nō sit hō q̄z positū est nō hāe rōnalē aiaz: sic in aliqua spē uel erit porcus uel ursus uel symia: sed nō est aliq̄ hoz ḡ ⁊c. ¶ Jn p̄riū est: q̄z nihil est in gñe q̄ nō sit in aliq̄ ei⁹ spē: ut dī thop. 6°. sed embrio ante infusionē aie rōnalis vivit vita aialis. ḡ est in gñe aialis ⁊ per p̄ns in aliq̄ ei⁹ spē. ¶ R°ō dōm fuisse opinionem quorūdā in embrione hois nō eē sb̄az aie sēsibilis uł uegetabilis ante ifusionē aie rōnalis ⁊ q̄ ibi apparēt opa vite. q̄z embrio añ ifusionē aie rōnalis augmētat uel ēt q̄ apparēt ibi opa sensus: q̄z embrio ante ifusionē aie si pūgeret se retrahēt. ut dicūt hoc est per vtutē uegetabilē uel sensibilē absq̄ sb̄a sensibili uł uegetabili. ¶ Sed hec positio seipaz ipedit: magis enim est stultū ponē vtutē absq̄ sb̄a q̄ de eo ipossibilia cōcedē. io dicē possum⁹ q̄ hec q̄ō videbat introduci pp pluralitatē formarū. videbat eni opponēti q̄ si sit ponere plures formas in cōposito q̄ possumus saluare embrionē fuisse aiatū ante ifusionē aie rōnalis. sed si nō est nisi vna forma in cōposito nō videtur possibile ante ifusionē aie rōnalis ponē embrionē fuisse aiatū. ¶ Sciendū est ḡ q̄ ⁊ si uera eēt positio de pluralitate formarū nō tn oporteret in embrione ponē plures aias: dicerem⁹ eni embrionē per aliā ⁊ aliam formā eē corp⁹ ⁊ aiatū. uel dicerem⁹ q̄ hō per aliā ⁊ aliā formā est hō ⁊ corp⁹: sed nō per aliā formā est homo ⁊ aial. ita q̄ hō hēt duas aias ⁊ per vnā aiam sit aial: per aliā vo hō. sed vna ⁊ eadē aīa est que dat homini q̄ sentiat: ⁊ dat ei q̄ rōcinet ⁊ intelligat. ⁊ put dat ei q̄ sentiat dat ei q̄ sit aial. put vo dat ei q̄ rōcinet ⁊ intelligat dat ei q̄ sit hō. ¶ Hoc ḡ mō imaginari debemus q̄ in embrione p° introducit aīa uegetatiua tūc dī viuere vita plante: ⁊ postea introducit ibi aīa sensitiua qua introducta uegetatiua cedit ita q̄ sensitiua pōt quicqd pōt uegetatiua. ⁊ adhuc amplius. Ultio aūt introducit intellectiua que pōt quicquid potest

sensitiua ⁊ adhuc ampliꝰ.hac aũt introducta ut cõ-
muniter ponit cedit sensitiua in potẽtiã mãe.sic ergo
ſm pb̃m in 2°de aia est uegetatiuũ in sensitiuo ⁊ sen-
sitiuũ intellectiuo.sic trigonũ in tetragono ⁊ tetrago
nũ in pentagono.trigonũ enim nõ est in tetragono actu
qz tetrigonuꝰ est actu vna figura tm̃.sed trigonus est
vna figura est in tetragono v̄tute.qz omnes angulos
quos hẽt trigonus hẽt tetragonus ⁊ adhuc plures.
sic sensitiuũ dicit vnã aiam tm̃ ⁊ intellectiuũ vnã aiaꝫ
tm̃:⁊ uegetatiuũ est in sensitiuo:⁊ sensitiuũ in intelle
ctiuo.v̄tute qz quicqd põt uegetatiuũ põt sensitiuuꝫ.
⁊ adhuc ampliꝰ⁊ quicqd sensitiuũ intellectiuuꝫ ⁊ ad
huc ampliꝰ.possum⁹ itaqꝫ saluare in hoie plures foꝛ
mas absqꝫ eo q̃ saluem⁹ ibi ples aias. Cũ g̃ queritur
utrũ coꝛpus sũme disposituũ ad introductionẽ aie rõ-
nalis ante infusionem talis aie sit in aliqua specie aia-
lis:patet q̃ sic cũ in hi⁹ coꝛpore eẽ habeat aia sensitiꝫ
ua non tm̃ est in specie aialis pfecta sed impfecta.⁊ ut
sensibiliꝫ appareat qõ queriꝫ sciendũ est q̃ id qõ vide
mus in g̃ñatione hois:videmus ẽt in g̃ñatione aliq̃-
rum aialiũ:videm⁹ enim g̃ñari aliquos uermes ⁊ illi
uermes coꝛrũpunt⁊ ex coꝛruptione illa efficit quod
dam aial alatũ qõ cõi noie uocatur papilio:sicut igit
ante generationẽ papilionis uermis ille erat animal
⁊ erat in aliq̃ specie aialis:lz foꝛte illã sp̃em nomina-
re nesciremus.sic ante g̃ñationem bois coꝛpus illud
aiatũ aia sensibili qõ erat sũme disposituũ ad introdu-
ctionẽ aie rõnalis erat aial ante infusionẽ rõnalis aie
⁊ erat in aliqua specie aialis:illi tm̃ speciei sic⁊ in mul
tis sp̃ebus aliꝭ alioꝛ aialiũ nondũ est nomẽ impositũ
⁊ eã noiare nescimus. ¶ Qõ vo obiciebatur q̃ si
esset animal uel eẽt coꝛpus qui sileatur hoi q̃tũ ad in-
teriora:uel ursus uel symia que sil̃at hoi q̃tũ ad exte
riora. ¶ Dicendũ est q̃ coꝛpus sic oꝛganiçatũ nõ so-
lum debet poni aial q̃ sileꝛur homini:sed q̃ sit in pro
pinqua dispositione q̃ fiat hõ:hi⁹ aũt non est coꝛpus
nec symia nec ursus qz talia ⁊ si similaꝝ hoi nõ tm̃ sũt
in ꝓpinqua dispositione ut fiat homo. Qõ.xv.

8 Secundo querebaꝫ de homine q̃tuꝫ
ad potentiaꝫ anime:⁊ erat
questio.Utrũ sint tm̃ septẽ genera peccatoꝛ
moꝛtaliuꝫ.⁊ arguebatur q̃ non debeant distingui se
ptez genera peccatoꝛ moꝛtaliũ:sed duo tm̃:qz super
illud psal.incẽsa igni⁊ suffossa.vult augustin⁹ q̃ om-
ne peccatũ uel,pcedit ex accensione.i.ex amore male
inflãmante:uel ex suffossione.i.ex timore male hu-
miliante.Duo ergo sunt peccata capitalia.s.amoꝛ ma
le inflãmans.⁊ timoꝛ male humilians. ¶ P̃.ut dice
baꝫ videꝫ q̃ sint tm̃ tria g̃ña peccatorũ capitaliuꝫ.qz
ut dicitur ꝑma Joan.2°.omne qõ in mũdo aut est cõ
cupiscentia carnis uel cõcupiscẽtia oculoꝛ uel super
bia vite.ergo si ad ista tria reducantur oia que sunt in
mundo:⁊ oia peccata tria tm̃ sunt genera peccatoꝛ.
¶ In ꝯriũ qz super illo pꝛouerbi.6.sex sunt que odit
deus ⁊ 7m qõ maxime detestaꝫ anima eius.ait glo.ut
dicebat septẽ esse genera peccatoꝛ capitaliuꝫ.g̃ ⁊c.
¶ Rº dicendo q̃ si uolumus scire quõ distinguẽda
sunt peccata:opꝫ nos scire quid est mãle.quid foꝛma
le in peccato.⁊ quõ sunt peccata connexa ⁊ distincta.
¶ Sciendũ igitur ſm dionysium omne agens inten
dit aliqõ bonũ.sed bonũ intentum uel põt esse bonũ
exñs ⁊ icõmutabile uel apparẽs cõmutabile. ¶ Cũ
ergo in actibus nostris auertimur a bonis cõmutabi
libus ⁊ cõuertimur ad bonũ incõmutabile bene agi-
mus ⁊ meremur.cũ vo ecõuerso peccamus ⁊ demere-
mur.In peccato igitur ut cõmuniter ponit duo sũt
auersio a bono incõmutabili:⁊ cõuersio ad bona cõ-
mutabilia.ex parte ergo auersionis peccata habent
vnionẽ:qz vnuꝫ est bonũ incõmutabile.s.deus ipse a
quo oia peccata auertũt.sed ex parte cõuersionis pec
cata non opoꝛtet esse cõnexa.qz nõ est vnum tm̃ com
mutabile bonũ ad qõ peccata cõuertunt. Sed per di
uersa genera vitiorũ diuersimode fit cõuersio ad cõ-
mutabilia bona. ¶ Aduertendũ tm̃ est q̃ lz oẽ pecca
tum auertat⁊ cõuertat:auersio tm̃ ⁊ cõuersio nõ sunt
eque ꝓncipalia in peccato.sed auersio est quid foꝛma
le in peccato.cõuersio quidẽ quid materiale:⁊ qz rõ
rei ꝓncipalius est a foꝛma q̃ a mã.ratio peccandi ꝓn
cipalius est ex auersione:q̃ ex ꝯuersione quare si pec
cata ex pte auersionis sunt connexa.non aũt ex par-
te conuersionis dicere possumus peccata habere cõ-
nexionẽ ex eo qõ est in eis foꝛmale:uel ex eo ex quo
pꝛincipalius sumit rõ peccandi ut ex auersione. Hoc
ergo cõsiderans Jacobus in 2°.c.sue canonice. Qui-
cunqꝫ aũt totam legem seruauerit:offenderit autẽ in
vno factus est omniũ reus.etenim si totã legem ser-
uauit offendat aũt in vno factus est reuꝰ omniũ.quia
factus est reus in illo a quo omnia peccata habent q̃
sint peccata.nam si omnia peccata intm̃ sint pecca-
ta inquãtũ a deo auertunt.cũ vnũquodqꝫ peccatum
auertat a deo:per vnũquodqꝫ fit vnusquisqꝫ reuꝰ om
niũ.qz fit reus in auertendo se a deo a quo oia pecca
ta hñt:q̃ sint peccata.Itaqꝫ sicut si cõsideret intẽtio
legislatoris cũ legislatoꝛ vnũ peccatum pꝛohibet oia
peccata,phibet.sic si cõsideret foꝛte factio peccantis
cũ in vno fore facit quodãmõ in omnibus fore facit.
nã qui dicit.nõ mechaberis mechã pꝛohibuit.sed cũ
nõ pꝛohibuerit eã nisi qz a deo auertit cũ omne pec
catũ a deo auertit eã pꝛohibẽdo quodãmodo omne
peccatũ pꝛohibuit.quare huiusmodi pꝛeceptũ violã
do quodãmodo omnia mandata violauit.hi⁹ autem
ratio est quã iacobus ibidẽ assignat. Nã qui dixit qui
offendit in vno factus est reus omniuꝫ.subdit q̃ assi
gnans cãm dicti qui dicit nõ mechaberis.dicit nõ oc-
cidas.nã qz dicit nõ mechaberis causam ponit⁊ non
vult hic aliud ostẽdere nisi qz a deo auertit.dicendo
non mechaberis.dixit nõ occidas⁊ pꝛohibẽdo me-
chiam,phibuit homicidiũ.quia homicidiũ auertit a
deo sicut⁊ mechia.inde est ergo q̃ qz pꝛohibẽs vnuꝫ
peccatũ quodãmodo pꝛohibet oia peccata.⁊ fore fa
ciens in vno quodãmõ fore facit in omnib⁹ qõ tm̃ ꝓti
git ex eo q̃ pcta ex pte auersionis cõnexionẽ habent
a qua auersione sumitur illud qõ est foꝛmale⁊ qõ est
ꝓncipalius in peccato. ¶ Viso quõ pctã habẽt con-
nexionẽ.⁊ quõ diuersitatem.⁊ qd est foꝛmale:⁊quid
est materiale.in peccato de leui patere pt̃ quõ accipi
enda sunt genera peccatoꝛ:pp qõ qõ pꝛoposita ꝓn
cipaliter est inducta. ¶ Ad cuius euidentiã aduertẽ
dum q̃ peccatũ quedã pꝛiuatio est qz ſm aug⁹.12.de
ciui.dei.⁊ ſz dionysium malum nõ est nisi ꝓuatio bo-
ni. ꝓuatio aũt est negatio in subo ut dicitur 4°meta⁹
peccatũ ergo põt cõparari ad sb̃m in quo existit:cum
sit ꝓuatio:uel negatio in sb̃o. ¶ Rursus ut patet per
habita põt cõparari peccatũ ad auersionẽ⁊ conuer-
sionẽ quoꝝ est vnũ ibi foꝛmale ẽt aliud mãle. Ampli
us cũ ex pte auersionis pctã sint quodãmõ ꝓnexa ex
pte cõuersionis incõnexa poterunt cõparari peccata
ad diuersa genera bonoꝝ ad que conuertunt.Ulteri
us qz bonũ põt accipi vnũ⁊ idẽ ſm uarias cõditio-
nes poterũt cõparari peccata,ad diuersaꝫ cõditioneꝫ
boni cõmutabilis. ¶ His ꝓmissis tanq̃ ꝑambuliꝫ ad
questionẽ dicere possumus q̃ quantũ ad pñs spectat

quadruplr poterũt distigui peccata. Primo ex diuersitate subiecti. Scõo ex diuersitate mãlis ꝛ formaliꝫ. Tertio ex diuersis generibus cõmutabiliuꝫ bonoꝝ. Quarto ex diuersis conditiõibuꝫ cõmutabilis boni. ¶ Scõm primum modũ assignantꝫ tria gña pctõꝝ. videlꝫ ꝓcupiscẽtia oculorum: ꝛ cõcupiscentia carnis: ꝛ superbia vite. Quãtum ad secundã diuersitatẽꝫ assignantur duo vitia capitalia supbia: ꝛ cupiditaꝫ. Quãtum vo ad diuersitatem tertiaꝫ dicuntur esse. ℣. vitia capitalia: ut superbia: ira: gula: auaritia: inuidia: accidia: ꝛ luxuria. Quantum vo ad diuersitatẽꝫ quartã. assignantur etiã duo modi peccandi: videlicet timoꝝ male humilians: ꝛ amoꝝ male inflammans. ¶ Primum sic patet. nam potentie anime in quibus habet esse peccatum: cõmuniter distinguitur per rationaleꝫ concupiscẽtiam ꝛ irascibilem. Ad rationalem autem pertinere videtur concupiscentia oculorum. nam uelle habere diuitias: uelle hẽre pecuniã: aurũ ꝛ argẽtũ de quibus bruta animalia non curãt cum iste sint diuitie artificialeꝫ ut dicitur primo politicoruꝫ. qz hec nõ appetunt nisi rationem habentia. dicere possumuꝫ cõ cupiscentiam oculorum ad rationalem pertinere. Cõ cupiscentia autem carnis planum est ꝙ pertinet ad cõ cupiscibilẽ. Supbia vo vite. ad irascibileꝫ. ¶ Secũ dum quidem patet. nazꝫ cum in omni peccato sit auersio ꝛ conuersio in omni peccato est quodammodo superbia ꝛ cupiditas. superbia ratione auersionis. cupiditas vo ratione conuersionis. nimis enim est superbus qui nolẽs deo subesse auertit se ab eo. Et rursus nimis est cupidus cui nõ sufficit deus: sed spreto deo querit cõmutabile bonum. Sm hoc ergo distinguitur omne peccatum in cupiditatẽ ꝛ superbiam. vnde scriptum est. radix omnium maloruꝫ est cupiditas. Hinc rursus scriptura testatur ꝙ initium omnis peccati est superbia. superbia igitur ꝛ cupiditas uel possunt esse specialia peccata ut circumcernunt specialem materiam. uel possunt esse conditiones generales omnium peccatorum ut nominãt auersionem ꝛ conuersionem que reperiuntur in omnibus peccatis. Patet ergo ꝙ sicut prima distinctio peccatorum: videlicet ꝙ omne peccatum uel est concupiscentia oculoꝝ: uel ꝓcupiscẽtia carnis: uel supbia vite. sumit ex diuersitate subiectoruꝫ. sic secunda distinctio: videlicet ꝙ in omni peccato est cupiditas ꝛ superbia sumitur ex parte eiꝰ qõ est mãle ꝛ formale in omni peccato. Tertia autem distinctio peccatorum in qua enumerantur. ℣. vitia capitalia siue Sm diuersa genera bonorum commutabilium ad que peccando conuertimur. ¶ Ad cuius euidentiam sciendum est ꝙ ipsum fugere malum habet quodãmodo rationem boni. omne ergo peccatũ uel sumitur ex eo ꝙ uolumus adipisci aliqõ bonũ uel apparens bonũ. uel ex eo ꝙ nolumꝰ fugere aliqõ malum: si ex eo ꝙ uolumꝰ adipisci aliqõ bonũ. sic sunt q̃tuoꝝ vitia capitalia. videlicet supbia: luxuria: gula: ꝛ auaritia. ¶ Si vo ex eo ꝙ nolumꝰ fugẽ mala sic sunt tria. videlicet: accidia: ira: ꝛ inuidia. ¶ In vniuerso ḡ septẽ sunt vitia capitalia. quatuoꝝ respectu adeptiõis boni uel apparẽtis boni. ꝛ tria respectu fuge mali. illa q̃dẽ quatuoꝝ vitia respectu adeptionis boni sic sumũtur: qz ex hiꝰ actu uel põt ꝓsurgere bonuꝫ spẽi. ꝛ sic est luxuria. uel bonum indiuidui: ꝛ hoc tripliciter qz bonum indiuidui uel est bonum anime ut honoꝝ. uel coꝝ poris ut alimentum. uel est bonum exterius ut pecunia. igitur peccãdo uel queritur honoꝝ ꝛ excellẽtia ꝛ sic est superbia. uel queritur alimentum ꝛ sic est gula. uel queritur pecunia ꝛ sic est auaritia. alio aũt modo possunt accipi quatuoꝝ vitia respectu adeptionis bõni: qz omne bonum uel est honorabile uel utile uel delectabile. si ergo peccando queratur bonum honorabile sic est supbia. si utile sic̃ est auaritia. si vo delectabile uel illa delectatio potest ordinari ad bonum speciei ꝛ sic est luxuria. uel ad bonuꝫ idiuidui ꝛ sic est gula. Quatuoꝝ ergo erũt vitia respectu adeptionis boni. tria autẽ sĩ respectu fuge mali. nã hiꝰ fuga mali uel est respectu boni nr̃i uel respectu boni alteriꝰ. si respectu boni nostri uel apparẽtis sic est accidia. nã accidia contingit inquãtuꝫ desistimus ab aliquo spirituali bono ratione laboris annexi: ut siquis nollet dicere horas uel facere aliqõ bonum spirituale ratione laboriꝭ ꝛ tedij. ꝙ cõcomitari potest hiꝰ bonũ. accidia ergo supponit ex eo ꝙ vitat aliqõ malũ ut aliq̃s laboꝝ corporalis qõ vitando credimus esse bonum nostruꝫ. si vo hiꝰ fuga mali sumat respectu boni alieni. uel hoc erit absolute ꝛ simpliciter. ꝛ sic est inuidia: uel in cõparatione ad vindictã. ꝛ sic est ira. Inuidia enim ex hoc cõtristatur de alienis bonis: qz credimꝰ hiꝰ bonum esse malum nostrum: ꝛ qz uolumus fugere malum nostrum inuidemus aliorum bonis. ira vo vult aliorum malum ꝛ iratus tristatur de aliorum bonis non simpliciter ꝛ absolute: ut odiens ꝛ inuidens sed in comparatione ad vindictam. ideo dicitur scõo rheto. ꝙ ira satiatur. nam quando fore faciens tm patitur ꝙ videtur irato eum sufficienter esse punituꝫ satiatur. sed inuidia ꝛ odium non sic satiantur. Itaqz cũ per aliena mala multotiẽꝭ credamꝰ fugere mala. ꝑpria tripliciter erit vitiũ capitale respectu fuge mali. qz uel uolumꝰ fugere malũ nostrũ in se ꝛ sic est accidia. uel uolumꝰ fugere hiꝰ malũ uolẽdo malũ alteriꝰ simplr̃ ꝛ absolute: ꝛ sic est inuidia. uel uolumꝰ fugere hiꝰ malum in ordine ad vindictã ꝛ sic est ira. ¶ Ostẽso quõ accipit distinctio peccatoꝝ ex diuersitate sbi ꝛ ex distinctione mãlis ꝛ formalis ex diuersis generibus bonoꝝ cõmutabiliũ: restat videre quõ accipit hiꝰ distinctio ex diuersitate ꝓditionũ que possunt esse in ipsis cõmutabilibus bonis ꝓtingere ei bona cõmutabilia. uel sunt ei acqsita ꝛ sunt actualr̃ in nobis: uel acqrenda sunt ꝛ habemus ea in potẽtia. Si ergo aliq̃d faciamꝰ ꝓp bona cõmutabilia: uel hoc est qz timemꝰ amittere bona cõmutabilia que hẽmus uel qz uolumus acqrere que non hẽmus. omne ergo peccatum uel ꝓcedit ex timore male humiliãte qz timemus amittere bona cõmutabilia que hẽmuꝫ. uel ꝓcedit ex amore male inflamãte qz uolumꝰ acquirere que non hẽmus. ¶ Argumenta autem ꝓcedebant suis vñs: nam cum diceb atur ꝙ genera peccatorum sunt septem: ꝛ tria ꝛ duo patet uerum esse alio tamen: ꝛ alio modo.

Questio. XVII.

Utrũ

t Ertio querebatur ꝛ sermo sit hoi nãlis. ꝛ arguebat ꝙ sic. qz ut dicit in ꝛº de aĩa lingua ꝓgruit in duo opa nãe. in gustũ. ſ. ꝛ in locutionẽ. ergo locutio est opus nãe. qz primo est nãlis. ¶ In ꝓriũ est qz qõ ẽ ad placitũ nõ est nãle: ſz loq̃ est hoi ad placitũ ut vult phs ꝑmo peryarmenias. ḡ ꝛc. ¶ Rº dicendũ est ꝙ sm phm ꝑmo politi. homo est nãliter aĩal politicũ ꝛ ciuile. ſz cũ ciuilitas sit ordo ciuium qui a legislatore imponitur inquãtum ciues sm debitas leges regulantur tanq̃ ab eo qui ꝓcest ciuibus cũ taliꝫ regulatio fieri hẽat per sermonẽ oportet ꝛ sermonẽ cõpetere hoi nãliter. vñ ꝛ phs ꝑmo politicoꝝ ubi ostendit hominem esse nãliter animal politicum. ait ꝙ homini sermonem natura dedit cogimur

ergo dicere q̄ sermo aliquo modo sit nālis hoi. Rursus opz nos fateri fmonē esse aliq̄ modo ad placitū. Nam ille idem phs qui pzio politicorū dicit: sermonem cōpetere hoi a natura. pmo pyer. ait q̄ lre z uoces sunt ad placitū z nō sunt eedem apud oēs. intellectus aūt z res sunt a nā z sunt eedē apud oēs. ¶ Igitur ut hec cōtrouersia tollat de medio sciendū est q̄ ubi terminat natura: ibi icipit ars. Ars eni pesupponit nām z est aliq̄d supadditū nature. sicut ergo se habet uolūtariū ad naturale: uel sicut se hēt ars ad nāz ita se hēt artificiale ad nāle. cum ergo inuenimus aliqua quoz vnū pesupponit aliud: uel cū vnuz z idem vno modo acceptum pesupponit seipm. alio modo cōsideratū illud se hēt ad seipsum cū seipsuz psuponat sicut ars se habet ad nām: que nām psupponit. q̄ illud vno modo acceptum erit ab arte. aliomodo cōsideratū erit a natura. Igitur cū particularia psuppo nant vniuersalia. z semp spālia se hñt per additionez ad generalia. nō est incōueniēs vnū z idem fm cōem acceptionē esse a nā. specialr aūt acceptum esse ab arte: ut si quereret utrum fures occidere uel malefactores punire sit de iure nāli: patet q̄ sic. nāle est eni q̄ nō debemus pati malefices viuere. punire tñ eos sic: uel sic est ad placitū. Inde est q̄ apud oēs ciuitates male factores puniunt: sed nō apud oēs puniunt eadez pena. Punitio ergo malefactoz in generali est q̄d nāle. in spāli vo est q̄d positiuū: z ad placitum. sic etiā z de sermone dicere possumus. loqui eni z habere sermonem est homini nāle: sed loqui hoc modo: uel illo nō est nāle sed est positiuū: z ad placitū. Inde est ergo q̄ oēs hoies loquunt: nō tñ oēs loquūtur eodē modo. ¶ Cum ergo queritur utruz sermo sit homini nālis. patet q̄ loquēdo de sermone fm vniuersalem cōsideratiōnē est quid nāle: q̄ naturale est oi homini loqui: z sic pcedebat ratio pzima cū dicebat q̄ gustus z locutio sunt opera nature: loquēdo tamen de locutione fm hunc modum: uel illum est ad placitum q̄ nō omnes loquuntur hoc modo uel illo. z fm hoc pcedebat ratio secūda per quā ostendebat sermonē esse ad placitum non a natura.

p Ostea querebat de potētijs anime nō organicis. huiꝰ aūt potentie due sunt. s. itellectus: z uoluntas. Circa has ergo potētias triplr pōt fieri questio. ¶ pzimo de potētia itellectiua in se. ¶ 2° de uolūtate in se. ¶ 3° de vna potētia in ordie ad aliā. Circa hoc fiebat ergo triplex qō. ¶ pmo de itellectu in se: z erat qō utrum intellectꝰ noster in hac vita possit cognoscere sbas separatas. ¶ 2° querebatur de uolūtate in se: z erat questio de charitate que ponit habitus pficiēs uolunatē. utrū. s. huiꝰ charitas possit crescere in ifinitum. ¶ 3° querebatur de uolūtate in ordine ad intellectum uel de itellectu in ordine ad uoluntatē, z erat questio utrum possit esse malitia in uolūtate nisi procedat error in intellectu.

Questio. XVIII.

a Dpzimū sic pcedebat: ostēdebat eni q̄ itellectus nr̄ possit cognoscere in hac vita sbas separatas. Et videtur q̄ sic: q̄ fm augm. 9. de trinita. aia cozpea cognoscit per cozpis sensus. incozpea vo per seipaz. ¶ Pp. cōmētatoz 2° metacc. ubi phs ait q̄ sicut se habet oculus noctue ad lucem diei: sic se hēt intellectus noster ad ea que sūt manifestissima in nā. dicit q̄ hec cōparatio est fm difficultatē nō fm ipossibilitatē: q̄ nō ipossibile est oculū noctue videre lucē diei: intellectū aūt nostrū cognoscere sbas separatas z ea que sunt manifestissima in natura nō est ipossibile sed difficile. ¶ Pp. fm eūdē: ibidem ociose egisset nā si fecisset solē maxime visibilē: z nō fecisset aliquē oculū potentē videre solē: sic etiā z multo magis egisset ociose si fecisset sbstantias separatas que sunt maxie intelligibiles: z non fecisset intellectum potentem ea itelligere: licet ergo intellectꝰ rusticorum forte nō possit eas itelligere intellectus tñ sapientū z scientiū hoc poterit. ¶ Pp. fz phm. 9. metacc in itelligēdo sbstātias separatas intellectus noster non se hēt sicut cecitas. ergo se hēt sicut visio. possumus ergo cognoscere z itelligere sbstantias separatas. ¶ In cōtrariū est q̄ fm phm in pzio de aīa intellectꝰ noster uel est fantasia uel nō est sine fantasia. Et in tertio de aia dicit. q̄ cum intelligim⁹ opz simul fātasmata speculari. Et in pncipio de memoria z reminiscētia ait q̄ nostrū intelligere nō est sine cōtinuo tpe: igit cuz sbstātie separate nō habeāt fantasmata cum nō sint qd cōtinuū: z nō cadant sub tēpore nō poterūt intelligi a nostro itellectu. ¶ Rº dicendum: opinionē fuisse cōmentatoris nos posse itelligere in hac vita substantias separatas. videbat eni q̄ intellectꝰ possibilis se hēt sicut aer: uel sic oculus recipiēs spēs intellectus vo agens se hēt sicut lumē. silitudines vo fantasmatū recepte in intellectu se hñt sicut colores: uel sicut spēs colorū recepte in aere: uel in oculo. naz sicut lux se hēt ad colores: sic intellectꝰ agens ad fantasmata. z q̄ eadē est pzoportio intellectꝰ ad sensuz: que est luminis intellectꝰ agentis ad lumē cozporalē z que est specierū intelligibiliū ad spēs sensibiles. posuit cōmentatoz q̄ sicut sensus: uel sicut mediū ut sic aer sil recipiendo spēs sensibiles: recipit lumē cozporale. sic intellectus possibilis sil recipiēdo spēs intelligibiles recipit lumē intellectꝰ agentis. ¶ Cum ergo intellectꝰ possibilis erit plene pfectus specieb⁹ sensibilibus erit plene cōiunctꝰ intellectui agēti: z plene recipiet lumē eiꝰ z quia plene erit illuminatꝰ poterit fz cōmētatorem tunc cognoscere sbas separatas. Voluit eni cōmētatoz q̄ ultima ꝓsperitas intellectꝰ possibilis est qñ pfectus est per spēs intelligibiles plene cōiungit lumini intellectꝰ agētis in qua ultima pzosperitate uoluit q̄ denudaret omni potentialitate. quare intellectꝰ noster sic factꝰ in actu per spēs intelligibiles sic illuminatꝰ lumine intellectꝰ agentis: sic denudatꝰ a potentialitate poterit cognoscere sbas separatas. uerum q̄ difficile est intellectū possibilē sic pfici per species intelligibiles: z sic pfici per uerū lumē intellectꝰ agentis difficile est cognoscere sbas separatas: nō tamē fm eum est hoc ipossibile: iō ait cōmētatoz ꝓpzotionem illam quā phus ponit 2° metacc inter oculū noctue z lucē diei z intellectū nostruz: z manifesta in nāut in arguēdo tangebat esse fm difficultatē nō fm impossibilitatē. q̄ oculū noctue videre lumē uel lucem diei. i. solē in sua rota est impossibile. itellectuz aūt nostrum cognoscere sbas separatas z manifestissima in nā nō est impossibile: sed difficile. Sed hec positio stare nō pōt: q̄ fm dionysiū pzio de di. no. intellectibilia a sensibilibus cōprehēdi nō possunt. sbstātie ergo separate a cozporib⁹ nō possunt cōprehēdi quare cum spēs recepte in itellectu possibili sint deriuate a fantasmatibus que solum sunt rerū cozpalium nō poterūt per eas cōprehēdi substātie separate. ergo licet intellectus possibilis recipiat lumē intellectus agentis recipiendo spēs fantasmatū per hꝰ lumen nō poterit se plus extēdere in cogŝcēdo q̄ se extēdant ille spēs: nō ergo sic illuminatus sic pfecte poterit cognoscere intelligētias: cum ille species ad hoc se nō possint extendere.

¶ Dicamus ergo hec iferiora esse effectus intelligẽ tiaruz.qz omne opus nãe est opus itellectuale:qz oia que hic inferius aguñ deriuata sunt ab arte intelligẽ tiarũ mouẽtiũ ozbeȝ. Nunc aũt ita est ꝙ semp effect⁹ ducunt in cognitionẽ cause.aliter tñ ꝛ aliter:qz si effe ctus sunt ꝓpoztionati cause ducũt in cognitionẽ quid est cã. Si vo sunt ipzopoztionati nõ ducunt in cogni tionẽ ꝺd est cã:sed qm̃ est causa.igit cũ cozporale sit ipzopoztionatũ itelligẽtie.ꝛ qz oia ista cozporalia nõ adequant sublimitati nature cuiuscũqꝫ itelligẽtie per spẽs rerũ cozpaliũ:ꝛ si pfectus esset intellect⁹ noster specieb⁹ oium istorum cozporaliũ nõ posset intellige re de aliqua substãtia sepata quid est sed solum qz est. ¶ Quod vo obiciebaꝯ ꝙ aĩa per seipsam cognoscit incozpea.dicendũ ꝙ anima seipsam cognoscit per ista cozporalia:ꝛ hoc modo etiã cognoscit substãtias se paratas.ꝛ qz hec cozporalia nõ sunt illis ꝓpoziona ta nõ cognoscit ꝺd sunt:sed qz sunt. ¶ Quod vo ad debatur de commentatore ꝙ cognoscere eas non est impossibile sed difficile.dicẽdũ ꝙ in hoc nõ est rectũ dictum cõmentatoris.uel possumus dicere ꝙ non est possibile cognoscere substãtias separatas aliquali co gnitione qz possum⁹ de eis cognoscere qz sunt.ꝛ hoc non est ipossibile:licet sit aliqualr difficile. ¶ Quod vo ulteri⁹ addebatur ꝙ ociose se egisset natura si fe cisset substãtias sepatas maxime intelligibiles.si non cognoscerent ab intellectu aliquo ut ab intellectu no stro.dicẽdũ ꝙ cognoscũtur ab aliquo itellectu ut ab intellectu earum nõ ab itellectu nostro:uel cognoscũ tur ab itellectu nostro nõ quid sed ꝺa. ¶ Quod vo addebaꝯ quarto ꝙ intellectus noster nõ est sicut ceci tas ergo sicut visio.dicẽdum ꝙ cecus fm ꝙ hui⁹ non cognoscit ꝺd sunt colores:nec quia sunt coloreȝ.quia impossibile est cecũ a natiuitate sillogiçare de colori bus:nos autẽ cognoscimus substãtias separatas esse lz ignoremus eorũ ꝺditatem.

Questio.XIX.

s Secundo querebaꝯ de charitate Utruz charitas posset crescere in ifinitũ. Arguebatur autẽ ꝙ sic qz charitas augmẽtatur per opera nature in charitate facta:sed possumus semp operari. ergo poterit charitas in infinitũ augeri. ¶ In cõtrariũ est qz si charitaȝ nõ habet statũ in augmẽto:ergo scti exi stentes in patria cognoscerẽt se posse habere maiorẽ charitatẽ ꝙ habeant.uel ergo uellent eã:uel nollent. Si nollent insipientes essent.si uellent ꝛ habere non possent essent miseri.hẽt ergo statuz charitas in aug mento:nec potest semp in infinitũ crescere. ¶ Rº di cendum ꝙ hanc questionẽ diffusius determinauim⁹ in ꝺbusdam nostris editionibus theologicis. Suffi ciat autẽ hic breuiter cõprehẽdere ueritatem:possu mus autẽ triplicẽ rationem adducere quare opoztet charitatem habere statũ in augmẽto:ꝛ nõ est possibi le eaz augeri in infinitũ. ¶ Prima via sumitur ex eo ꝙ charitaȝ est quedã forma. Scõa ex eo ꝙ habet ꝺdi tatẽ distantẽ ab esse. Tertia ex eo ꝙ hẽt esse receptũ in natura. ¶ Prima via sic patet. Naz ꝓcessus uel se quitur nãm materie:uel naturam forme.si naturã ma terie cũ materia sit quid in potẽtia:nõ opoztet talem ꝓcessum aliquãdo finiri. Inde est ꝙ qz diuisio cõti nui in infinitũ sequitur naturam materie:ideo nõ opz ꝙ si continuũ est diuisibile in infinitũ ꝙ aliquando sit actu diuisum in infinitũ. Sed si ꝓcessus aliquis sequa tur naturã forme cum forma dicat quid in actu opoz tet ꝓcessum illum aliquando reperiri in actu pfecto. Ideo cõmentatoz ait 3º phisi.ꝙ qz augmentuz sequit naturaz forme:ꝛ si aliquid posset augeri in infinitum reperiret aliquid actu augmentatũ in infinituz.igitur cum charitas sit quedã forma si charitas posset auge ri in infinitũ reperiretur charitas aliqua actu augmẽ tata in infinitũ:qõ est incõueniens. ¶ Secũda via sic patet.nam eo ipso ꝙ charitas habet quiditatẽ distin ctã ab esse nõ est ipsuz esse:sed est in potentia ad esse. omne aũt tale est determinatuz ad genus ꝛ ad speciẽ ꝛ per cõsequens est quid limitatũ ꝛ finituz.sicut ergo quelibet creatura est quedaz ptícipatio diuine entita tis que est infinita:ipsa tamẽ creatura est ꝺd limitatũ ꝛ finitum:qz est determinata ad certũ gen⁹ ꝛ ad certã spẽm:sic ipsa charitas que est determinata ad genus ꝛ speciẽ:ꝛ est certa ratio ꝛ numerus eius magnitudi nis ꝛ augmẽti nõ obstãte ꝙ ipsa est participatio amo ris diuini qui est infinitus amoz. ¶ Tertia via sic pa tet:qz omne esse receptũ est ꝺd finitum ꝛ limitatum. igit eo ipso ꝙ charitas habet esse receptũ:habet esse limitatũ:ꝛ ei repugnat infinitas:sed omni ei cui ꝙruz est de se repugnat infinitas:nõ cõpetit posse augmen tari in ifinitũ ergo hoc nõ cõpetet charitati. ¶ Pzo pter argumẽta sciendũ ꝙ aliquid posse augeri in infi nituz potest intelligi duplicit:uel simplr ꝛ absolute ut pzefixo aliquo termino. Simplr autez ꝛ absolute nõ est augmẽtabilis charitas in ifinitũ pzopter rationes tactas.suppositio autẽ aliquo termino non est incõue niens eam posse sic in infinitũ augmẽtari:ut cũ chari tas patrie sit finita si demõstretur charitatẽ vie semp augeri nunqꝫ tamen deuenieꝯ ad tantam pfectionem quãta est charitas patrie:talem autẽ pzocessum in in finitum qui non est infinitus simpliciter:sed fm quid nõ est incõueniens cõpetere creature ut si semp aug mentaretur triangulus semp augmẽtaretur angulus contingentie.ille tamen angulus semp esset acutus:ꝛ semp esset minoz recto.simplicit ergo loquẽdo cha ritas nõ est augmẽtabilis in infinitũ:fm quid autem ꝛ suppositio termino nõ est incõueniens eam semper posse augeri modo quo dictuz est. ¶ Quod aũt obi ciebatur charitatẽ augeri per opera facta.dicendum ꝙ si semp operaremur esset dare terminum ad quem charitas peruenire non posset:qz nunqꝫ charitas vie per hui⁹ opera equareꝯ ad charitatem patrie.iuxta il lud domini loquẽtis de ioãne baptista ꝙ inter natos mulieruz nõ surrexit maioz.ait qui minoz est in regno celorum maioz est illo. ¶ Ad argumẽtũ autẽ in con trarium etiã est soluẽdum:qz charitas sanctorũ in pa tria nõ potest ulterius augmentari.nõ qz quilibet san ctus habeat tantã charitatem qua nõ posset repperi maioz:sed hoc est ratione stat⁹ qz nõ sunt in statu me rendi uel demerẽdi.ꝛ licet vnus habeat maiorẽ cha ritatem ꝙ alius quilibet tamẽ est contẽtus qz repleta est vniuscuiusqꝫ capacitas actualis:qlibet eni tantuz habet de gloria ꝙtum potest capere.habet tamẽ vn⁹ maiorem capacitatem ꝙ alius ꝛ per cõsequẽs maio rem gloriã fm ꝙ decessit in maiori charitate. Si eni essent duo uasa vnum magnũ ꝛ aliud paruũ:si utrũqz horum esset repletum aqua qõlibet esset cõtentum: quia qõlibet tantum haberet ꝙtuz posset capere.nõ obstante ꝙ vnum illorũ plus habet de aqua ꝙ aliud.

Questio.XX.

t Tertio querebatur de uolũtate in ozdi ne ad rõnẽ. Et erat questio utrz possit esse malitia in uoluntate nisi precedat aliquis erroz in rõne. Et arguebatur aũt ꝙ sic:qz non omne peccatũ est ex ignorãtia imo ꝛz sanctos aliqui peccant ex certa malitia:ꝛ pbs vult aliquos peccare

ex passione: aliquos ex ignorātia: aliquos ex electione. igitur cōtingit esse peccatum nō ex ignorātia quare cum per omne peccatuz inficiatur appetitus ꝛ fiat aliquo modo malitia in uolūtate poterit esse in uolūtate malitia absq; eo ꝙ in rōne sit error. ¶ ℞. ut cōmuniter ponit hi⁹ ignorantia est in particulari ꝛ uniuersali: sed contingit aliquē peccare in uniuersali ꝛ in particulari. ꝛ errat: ut ꝓbabit ergo ꝛc̄. ꝓbatio assumpte. nam ſm phm primo posteriorū. cognoscens uniuersale simul inducēs cognouit particulare. igit particulare cognoscitur ex eo ꝙ inducit in suū uniuersale. quare cum cōtingat aliquē agere opus fornicariū sciēter omnē fornicationem esse malaz: ꝛ sciētem operationē quā agit esse fornicationē. videt sic male agens non ignorare: nec in uniuersali: nec in particulari. Jn cōtrarium est qđ dicit 3° ethicorū. quia omnis malus ignorans. ¶ ℞° dicēdum: ꝙ oportet cōcedere ignorantiam intellect⁹ alio modo esse cōnexaz malitie uoluntatis. nam sicut cū lingua est infecta gustus male iudicat de saporibus. Sic ifecto appetitu intellect⁹ male iudicat de agibilib⁹. hoc est ergo qđ dicit prio rhetoꝛ. ꝙ gaudētes ꝛ tristantes: amantes ꝛ odiētes non pariter iudicamus. negare eni hoc est negare sensum. quilibet eni in seipso experitur ꝙ sicut aliqs in amore carnali efficit sic in iudicio puertit. vnde talis est sententia sanctorū ꝙ timoꝛ ꝛ amoꝛ subuertunt iudiciuz. errāt enim omnes qui fornicantur a deo. vnde daniel dixit vni ex senibus qui exarserant in susanne cōcupiscentiā: species ei⁹ decepit te: ꝛ cōcupiscentia subuertit coꝛ tuum. adeo est eni manifestū ꝙ malitie uolūtatis annexa est aliqua cecitas intellectus: ut etiā poeta diceret. Nil bene cernit amoꝛ vidit omnia lumine ceco. dicit amoꝛ cecus dedecuꝫ esse decuꝫ. ꝓpter hoc dicitū est 3° ethicorū ꝙ qualis vnusquisq; est talis finis sibi videt. nam sicut qualem linguā habes: talis videtur saporꝛ. ut si habes linguā infectam cholera que est amara: omnis saporꝛ videt tibi amarus. sic qualem habes uoluntatem talis videt finis. ꝛ tale videt tibi bonum: ut si habes appetitū infectum cōcupiscentia videt tibi ꝙ totū bonuz sit uti uenereis. cecitas ergo intellectus ꝛ malitia uoluntatis quādā cōnexionez habent. ¶ Sed quomō sunt cōnexa de hoc ꝙsueuerūt esse opiniones diuerse. ꝺdam enim uolūt ꝙ semp precederet erroꝛ rationis ad hoc ꝙ esset malitia in uolūtate. vnde dicebant ꝙ nō est uoluntas mala nisi sit prius intellect⁹ errās. sed cum hoc parisius uentilaretur placuit doctoribus ibidez existentibus ꝙ nō oporteret errorem precedere in itellectu ad hoc ꝙ esset malitia in uolūtate. cōcedebant tñ ꝙ semp malitia uolūtatis cōcomitatur in nobis aliqua cecitas intellectus tamen nō est incōueniens ꝙ aliqđ vno modo intellectum sit falsum alio modo intellectum sit uerū. utruz ergo illi positioni dicenti semp errorē rationis precedere malitiā uolūtatis posset dari aliquis intellectus uerus nō est speculationis presentis ¶ Jn pśenti quidem sufficiat declarare quomodo malitia uolūtatiś ꝛ erroꝛ rōniś saltē in particulari sunt aliquo modo connexa. nā ut patebit erroꝛ rōnis dicit esse cōnexus malitie uolūtatis. qz ꝛ si errorē rationis nō oportet precedere malitiā uolūtatis: semp tamē ex malitia uolūtatis cōcomitāte saltem habet esse erroꝛ aliquis rationis. ¶ Ad cuius euidētiam tria sunt declaranda. primo eni declarādum est quomō res habēt esse particulare ꝛ quomō vniuersale. ꝛ ex hoc prio declarabitur sc̄m: videlicet quomō fornicatio ꝛ alie inordinate delectationes moueant appetitū. utrū moueāt ipz ut habēt esse vniuersale: uel ut habēt esse particulare ex isto 2° manifestabit tertiuz quomō ignorātia ꝛ deceptio in particulari est aliquo modo cōnexa malitie uoluntatis. ¶ Propter primū notandū ꝙ reś habēt esse pticulare ut sunt in seipsis: sed habēt esse vniuersale ut per abstractionē cōsideratur ab intellectu. naz intellectus est qui facit vniuersalitatē in reb⁹. cōsiderare igitur aliquid in particulari est ꝓsiderare ipm ſm esse qō habet in seipso. uel ſm esse qō habet in re extra quare inordinatio que est in opere fornicario si cōsideret ſm se: ut est abstracta a delectatione ꝛ ab aliis cōditionibus existētibus in tali opere: hi⁹ consideratio ptinebit quodāmodo ad cōsiderationē vniuersalem. sed si hi⁹ inordinatio consideretur ut est cōiuncta delectationi ꝛ cōmoditati: ꝛ aliꝑ cōditionib⁹ que possunt esse in hi⁹ opere. consideratio illa quid particulare dicet. apparet ergo ꝙ hi⁹ inordinatio que est in fornicatione in re extra est coniuncta delectationi ꝛ aliꝑ cōditionib⁹ existētib⁹ in opere fornicario. apud intellectū tamē potest cōsiderari per se: ut est sepata ab illis: sed cum in re extra habēt esse pticulare. apud intellectum vo habeant esse vniuersale. consideratio alicuius ſm esse particulare est consideratio eius ut habet esse cōiunctum omnibus his que sunt in re extra. Sed ꝓsideratio in vniuersali est ut habet esse separatū ab illis. ¶ Viso quō res habent esse vniuersale ꝛ quomodo particulare. ꝛ quid est cōsiderare aliquid in vniuersali ꝛ quid in pticulari. de leui appet 2m videlicet quomodo fornicatio ꝛ alia inordinata opera mouēt appetitū. Nam si inordinatio que est in fornicatione cōsideretur per se nunq̄ appetitū mouebit qz ſm dionysiū. 4. de di. no. nullum agens aspiciēs ad malum agit qō agit. Malum eni ſm ipsum est preter uolūtatem ꝛ preter intentionē. ergo inordinatio que est in fornicatione: ꝛ qōcunq; aliud malū per se consideratum ſm ꝙ hi⁹ non potest mouere appetituz: sed ut est cōinnctum delectationi: uel ut est cōiunctū aliꝑ cōditionibus que sunt in re extra ſm quē modum dicitur habere esse pticulare potest mouere appetituz. ¶ Habito quomō fornicatio ꝛ alia inordinata opera mouent appetitū: qz mouent eum ut est cōiunctuz delectationi. ſm ꝙ habēt esse cōiunctum dicitur cōsiderari sub esse pticulari. de leui patet quomō cecitas intellectus est cōnexa malitie uolūtatiś. nam cum nullus uelit agere aliquid nisi illud apprehēdat: ut bonū ꝛ illud iudicet esse faciēdum sic malitia in uoluntate qz vult fornicari apprehēdit intellectus fornicationē esse quid bonum ꝛ iudicabit eam faciēdaz: qō sine errore aliquo esse nō potest. ¶ Sed intellect⁹ human⁹ nō quiescit. dicet ergo quis ꝙ cōuenit aliquez facere aliquod maluz qō scit esse malū: ꝛ tamē facit illud cū tamē ipsemet dicit se male facere. Ad hec respondet phs. 7. ethi. dicens. talem esse fictū qz aliud dicit ore aliud sentit corde: qz corde sentit ꝛ iudicat illud esse faciēdum. qō cum faciēdum nō scit errat. ¶ Adhuc tamen humana mens quiescere nescit. dicet quidē falsum esse ꝙ oporteat male agētem corde sentire illud esse faciendū qz cōuenit aliquem male facere cui⁹ cō scientia remurmurat ꝛ iudicat hoc non debere fieri. ergo sic male agēs qz corde ꝛ ꝓsciētia iudicat qō agit esse malum: nullo modo errare videt. ¶ Sciendum ergo ꝙ agēs fornicationem uel aliquam aliaz inordinatam delectationem quā scit esse malam nō est incōueniēs ꝙ conscientia eius remurmurat ꝛ iudicet esse malam: ꝛ tamē intellectus iudicet eaz esse faciendam sed ꝓpter aliud remurmurabit cōscientia. ꝛ ꝓpter

aliud habit tale iudiciuz intellectus: qz conscientia re-
murmurabit ꝓpter inordinationē. intellectus vo iu-
dicabit esse faciēdam ratione delectationis quam ap
prehēdit ut bonum. z qz delectatio illa nō est facien-
da cū nō possit fieri sine inordinatione iudicabit esse
fiendum qō nō est fienduz. fm igitur hanc ypostasim
intellectus nō male iudicat circa inordinationē in se.
sed circa inordinationem ut cōiuncta est delectationi
uel ut est coniuncta alijs circūstantijs in re extra. z qz
fm esse coniunctum z fm esse in re extra est accipere
aliquid fm esse ꝑticulare: dicitur intellectus fm hoc
male iudicare nō in vniuersali sed in particulari. mali
tie ergo uolūtatis cōiuncta est cecitas intellectus ut
saltez in ꝑticulari ꝓtare iudicet de agēdis. ¶ Quod
ergo arguebat ꝙ nō omne peccatū est ex ignorantia.
Dicendum ꝙ ideo nō omne peccatum est ex ignoran
tia: qz nō semp peccās ignorat in vniuersali. quare cū
peccans ignorat in vniuersali tunc dicitur peccare ex
ignorantia. sed cum nō ignorat in vniuersali: tunc fm
ꝓbm 3° ethicorum nō dicitur peccare ex ignorantia
sed dicitur peccare ignorans. quia tunc ignorātia nō
est principalis causa delicti: sed est aliqd delectationi
cōiunctum. ¶ Quod vō arguebat 2° ꝙ male agens
etiaz in particulari nō errat: qz scit hanc fornicationē
esse fornicationem: uel scit hanc inordinationem esse
inordiationem. Dicēdum ꝙ male agens non agit ut est
inordinatum: sed ut est delectabile. ideo ꝓsentit in rē
inordinatam ratione: qua est cōiuncta delectationi. z
quia fm esse cōiunctum habet esse particulare: dicit
male in particulari iudicare. Ad fornam autē arguē
di dicēdum ꝙ si fornicans scit omne opus fornicatio
nis esse inordinatum: z scit hoc opus fornicarium qō
agit esse inordinatum: tamē inq̄tum agit ipsum quo-
dāmodo hoc nescit: quia hoc nō cōsiderat ipsum esse
inordinatum: nō enim agit ipsum inq̄tum considerat
ipsum esse inordinatum: sed ꝓut cōsiderat ipsum esse
delectabile. accidit enim fornicātem inq̄tum agit cō
siderare de inordinatione: qz illa consideratio magis
inducit rōnem ut nō agat q̄ inclinet ut agat quare iu
dicabit fornicās rem inordinatam esse faciēdā z esse
bonam nō in se sed ratione delectationis cui est ꝓiun
cta. z quia ut sepius dictum est ꝙ res fm esse ꝓiunctū
habent esse particulare. male agēs male iudicabit de
agibilibus. z si nō in vniuersali: saltē in particulari qz
si nō ꝓtaue iudicabit circa inordinationem fm se fm
ꝙ multi errant nescietes discernere inter rem ordina
tam z inordinatam ꝓtaue iudicabit: tamen circa inor
dinationē in particulari ratione delectationis cui ha
bet esse coniunctum.

u ULtimo querebatur de homine in
statu patrie. homo in tali
aūt statu ad duo potest cōparari. videlicet
ad angelos quibus associatur z ad deum
quo finitur. fm hoc ergo duplex questio fiebat de ho
mine in tali statu. ¶ ꝓmo enim querebat de eo in cōpa
ratione ad angelos quibus associat z erat questio cū
angeli sint imortales utrum homines resurgēt imor-
tales. ¶ 2° querebatur de homine in comparatione ad
deum quo finitur z erat questio. utrum videntes deū
videant omnia.

Questio. XXI.

a DE ꝓmū sic ꝓcedebatur. Ostēde
batur quidem ꝙ homi-
nes non resurgunt imortales sicut angeli: sed
magis resurgunt mortales quia resurget idem homo
habēs eandem naturaz iuxta illud Iob. quem visuruꝰ
sum ego ipe z nō alius. ergo si nō habebit homo aliā
naturam tunc q̄ modo cum nunc habeam⁹ naturam
mortalem: z corruptibilem habebimus ergo z tunc.
¶ In cōtrarium est qz si homines resurgerēt genera
biles z corruptibiles ꝓuarētur fine debito: quia ꝓi
uarentur beatitudine cuz incorruptibilitas sit de ra-
tione beatitudinis. uel sit quid inseparabiliter annexuz
ei. ¶ R° dicenduz ꝙ generatio differt a creatione z
corruptio ab annihilatione: quia creatio nec est mot⁹
nec est terminus motus. mot⁹ q̄dē nō est qz mot⁹ ꝓe
supponit subiectum trāsmutationis. creatio autez ni-
hil ꝓesupponit: nec est terminus mot⁹ quia terminuꝰ
motus ꝓesupponit motū: motus ꝓesupponit subie-
ctum. ergo cum habitū sit creationem nihil ꝓesuppo
nere terminus motus esse nō poterit: sed generatio si
nō est motus est tamē terminus motus. ꝓesupponit
enim subiectum trāsmutations in quo fundat motus
ille cuius generatio est finis z terminus: ex quo appa
ret ꝙ non est generabile z corruptibile: nisi qō habet
materiaz partem sui: quia materia est illa per quā res
posset esse z non esse. ut dicit. 7. meta^ce. z materia est
subiectū trāsmutationis quā ꝓesupponit generatio:
imo nō sufficit habere materiaz ad hoc ꝙ aliquid sit
generabile z corruptibile: sed oportet illam materiā
esse ꝓiuationi annexam: z quia eius appetitus nō to
taliter satiat q̄tumcūq; cōpleatur per formam quia
materia que trāsmutationi subicitur habet ꝓiuatio-
nem annexā: nō est ergo generabile nisi qō habet hꝰ
materiā: sed creabile est quicqd est in potētia ad esse
nec oportet ꝙ creabile habeat talem materiā partez
sui cū creatio nihil ꝓesupponat. igitur cum angeli nō
habeāt materiam partem sui: uel si habēt materiam
sicut quidam dicere uolūt nō habent eam ꝓiuationi
annexaz patet eos nō esse generabiles: z corruptibi-
les: sunt tamē creabiles z etiam essent annihilabiles
uel etiā in nihilū redirēt nisi manu dei sustētarētur: z
si diuina influētia cessaret ab illis. ¶ Cū ergo queriē
utrum homines resurgāt incorruptibiles sicut angeli
quia hec fuit questio ꝓpsita. patet ꝙ nō quia angeli
sunt incorruptibiles per naturam cuz nō habeāt ma-
teriaz partem sui. homines vo sunt corruptibileꝫ per
naturam: qz habēt materiā qua possunt esse z nō esse
resurgēt tamē incorruptibiles per gratiam: uel resur
gent incorruptibiles ex cessatione ꝓimi mot⁹. sed de
hac incorruptione z quomō resurgent incorrupti-
les boni z quomodo mali: in q̄busdaz nostris questio
nibus de hac materia disputatis diffusius dixim⁹. ad
ꝓesens autē sufficiat tāta tractasse. ¶ Quod aūt ar
guebatur ꝙ homo in illo statu nō habebit aliaz natu
ram: patet ꝙ nō erit incorruptibilis qz habet aliaz na
turam. sed quia cessabit motus celi uel ꝓimi mobilis
z q̄tum ad hoc erunt incorruptibiles taz boni q̄ ma
li. erit tunc homo incorruptibilis per gratiam: z per
dotem impassibilitatis. z q̄tuz ad hoc erunt incorru
ptibiles soli boni.

Questio. XXII.

s SEcundo z ultimo querebaꝫ de
hominibus bonis per cōparationem ad deuz
quo fruūtur. Utrū fruētes deo: z videtes ipm videt
oia que sunt in ipso. z arguebat ꝙ sic per gregoᵐ dicē
tē. qd est ꝙ nō videāt: qui videntē oia videt. beati er
go qui vident deū videtē oia sequtur ꝙ ipsi omnia vi-
dent. ¶ In cōtrariuz est qz in diuina essentia relucēt
infinita. nam ibi nō solum sunt rationes factorum: z
fiendorum: sed etiam possibilium fieri. Cum ergo ta
lia sint infinita intellectus bonorū qui est finitus q̄tū
cunq; videat diuinā essentiam nō poterit videre oia

que sunt in ipsa. ¶ Rᵒ dicēdum q ut appareat utrū videntes deum videant omnia. diligenter inquirendum est quomodo omnia sunt in deo. ignorato enim quomodo res sunt in deo: necesse est ignorare utruz videntes deum videant omnia que relucent in ipso. Qualiter autez omnia sunt in deo determinat dionysius in libro de di.no. dicens: omnia esse in deo: sicut omnes numeri sunt in vnitate. sicut omnes linee sunt in centro. sicut omnes vtutes particulares sunt in sole. sicut omnes virtutes anime sūt in anima. possum' autē z nos addere quintū modum omnia esse in deo sicut cōclusiones in pncipijs. ¶ Sunt enim primo omnia in deo sicut omnes numeri sunt in vnitate. Nā ut idē dionysiꝰ declarat. vnitas fm q hiꝰ dicit dd simpliciter. numerus autē quid cōpositū. z q̄to numerus magis distat ab vnitate tāto habet plures ptes. z per consequens magis cōpositus est. sic deus ipse est quedam vnitas simplicissima. omnis autē creatura est dd cōpositum z est quidaz numerus: z q̄to creature magis distant a primo tāto sunt magis materiales z magis composite. ¶ Hoc etiaz modo omnes linee sunt in centro. nam omnes linee in cētro sunt vnitiue: q̄to autem magis ꝓtendūtur magis distāt. sic etiā omnia sunt in primo. Nam omnes linee existētes in centro. i. creature prodiētes a deo q̄to magis elongantur ab ipso tato habent maiorem distantiam. i. maiorem differentiā partium z maiorē cōpositionem. ¶ Tertio omnia sunt in deo sicut omnes virtutes pticulares sunt in sole. omnes eniz virtutes particulares hic ifer ius existētes sic sunt in sole sicut organa sunt in principali agente. z sicut effectus particulares sunt in vniuersali causa z pncipio: sic etiā z multo magis omnes creature sunt quasi quedaz organa ipsius dei z sunt in eo tanq̄ in vniuersali cā z principio. ¶ Quarto omnia sunt in deo sicut vtutes anime sunt in anima. Naz sicut anima est primuz sentiēs: z sicut omnis actio ipsius potētie est anime tanq̄ principalis agētis: sic deus est primum agēs z omnis actio ipsius creature est dei tanq̄ agentis primi z principalis. ¶ Quinto omnia sunt in deo sicut cōclusiones sunt in pncipijs. naz sic ueritas cōclusionis est per ueritatem pncipiorum sic sine cōparatione magis omnis ueritas que creata est per ueritatem primā z omne esse creatuz per esse primū. Hoc est ergo q̄ cōmentatoz ait 2° metaᶜ. q vnū est per se ens: z per se uerum z omnia alia sunt entia: z uera per esse: z ueritatē eius. quare si omnia sunt in deo sicut numeri in vnitate: sicut linee in centro: sicut virtutes particulares in causa vniuersali: sicut vtutes particulares: z sicut vtutes pticulares in sole: anime in anima: sicut ꝯclusiones in suo principio. Cōstat aūt q qui intelligit vnitatē nō intelligit omnes numeros qui possunt ab vnitate ꝓcedere: z qui itelligit centrū nō intelligit omnes lineas que possunt a cētro deriuari: sicut etiā intelligens solem nō intelligit omnes virtutes particulares: z omnes effectꝰ qui possunt ex sole prouenire: intelligēs etiam animā nō oportet q intelligat omnes vtutes eiꝰ: z cognoscens subiectū nō oportet q cognoscat omnes ppꝛietates z omnes passiones que subiecto inesse possunt. cognoscēs etiā principium aliquod nō opz q cognoscat omnes cōclusiones que possunt roborari per illud pncipium. sic etiā videtes deum nō oportet q videant omnia que sunt in deo nec q cognoscāt omnes effectꝰ qui possunt ab ipso ꝓcedere. vnde z coiter dici cōsueuit q aliud est cognoscere deum totū z aliud est cognoscere deū totaliter. Sancti eni in patria totum deū vident q ipse nō habet partem z partez. nō tamē intelligunt ipsum totaliter: q nō compꝛehēdunt eum: nec intelligūt eū omnimodo quo intelligi potest. z ideo nō intelligunt omnia que relucent in ipso: uel omnia que possunt ex ipso ꝓcedere: qō patet per simile. q aliud est itelligere centrum totū z vnitatem totā. aliud est intelligere centrum z vnitatē totaliter. Naz qui itelligit centrū ipsum intelligit totum cū nō habeat partem z partē: cum itelligit vnitatem itelligit eam totam cum partibus careat: nō tamē intelligitur centrum totaliter nisi itelligātur omnia que possunt ex cētro deriuari: nō intelligitur vnitas totaliter nisi itelligātur omnes numeri qui possunt ab vnitate ꝓcedere. z hoc etiaz magis manifeste patet in pncipijs. potest enim q̄s intelligere totum istud principiū. omne totuz est maiꝰ sua parte: q potest itelligere subiectum z predicatū huiꝰ propositionis: nō tamē intelligeret totaliter ipsum nisi intelligat omnimodo quo est itelligibile illud principium z nisi intelligat omnes cōclusiones que possunt roborari per ipsum. Sancti ergo in patria q videnᵗ deum totū: z nō videnᵗ ipsum totaliter nō oportet q videāt omnia que sunt in ipso. ¶ Quod autē arguebat de gregorio dicēdū: q sicut videt deus sic videntur omnia. si autē videt visione cōpꝛehēdente tūc cōpꝛehēdūtur omnia que sunt in ipso. sed quia sancti nō sic videnᵗ eum sed vidēt ipsum ut requirit notitia bonorum. sufficit q videāt omnia que ad beatitudinem requiruntur eius visionis participes nos faciat iesus christus qui cum patre z spiritu sancto est vnus deus benedictus in secula seculorum amen.

¶ Explicit primū quodlibet domini Egidij.

¶ Incipit secundum quodlibet eiusdem.

¶ Questiones in nostro scō qōlibet ꝓpositе ad debitum ordinem reducantur dicemus q in eo querebatur de pertinētibus ad totum ens in generali: z de pertinētibus ad entia in speciali. Circa pertinentia ad totum ens in generali querebatur vna questio utruz esse in omnibꝰ rebus esset eiusdem speciei. querebatur autē hec questio generaliꝛ de deo z de creatura utrū esset eiusdez speciei esse dei z creature: z etiā de qualibet creatura: utrū esse vniuscuiusq creature esset eiusdē speciei cum esse cuiuscūq alteriuꝰ creature. Et arguebatur q sic. quia esse nō differt nisi ratione eorū in q̄bus recipitur. Esse eni dicit sūmaz actualitatē: nec per se potest differre. sed differt ratione recipientium: sed omne tale qō de se est vnū z differt ratione recipiētiuz est eiusdem speciei in omnibꝰ in quibus recipitur ergo z̄. ¶ In cōtrariū est q habētia esse nō solum differūt numero: sed etiam differūt specie z genere. aut ergo differūt per suam quiditatem: aut per suū esse. q autem potius differant per esse q̄ per quiditatē patet. q actꝰ est qui distinguit esse: esse autē dicit magis actum q̄ q̄ditas. entia igitur magis distinguūtur per esse q̄ per quiditatē: sed cū entia differāt aliqua numero: aliqua specie: aliqua genere: opz q etiaz esse per qō differūt entia numero specie z genere distinguatur. ¶ Rᵒ dicendū q duplici via uenari possumus q esse in omnibus nō sit eiusdem speciei. vna via sumitur ex parte entiuz habentium esse. alia ex parte ipsius esse qō existit in entibꝰ. ¶ Prima via sic patet. reperimus eni in entibus sex gradus: uel sex modos differēdi. nam aliqua differunt ꝓpter ptibilitatem materie: ut q in alia z alia parte materie recipitur alia z alia forma: z sic differūt indiuidua substā

tiarum eiusdez speciei fm phm in libro de celo z mũdo. ideo in entibus est multiplicatio qz nullũ eorũ cõstat ex tota materia sua. ¶ Secũdus modus differẽdi est nõ soluz ex partialitate materie sed ex maiori z minori dispositione materie: ut fm q est materia magis z minus disposita: recipit in ea forma magis z minus intensa: uel remissa: z sic nõ possunt differre individua substãtie: qz forme substãtiales nec intẽduntur nec remittũtur fm se: sed solum fm accidentia sequẽtia ipsas. Indiuidua autẽ accidẽtiũ isto modo differre possunt ut nõ solum vnus caloz sit distinct' ab alio quia recipitur in alia materia: sed z vnus est intensioz alio quia recipit in materia magis disposita. ¶ Tertius modus differẽtie est nõ per maiorem z minorez dispositionẽ: sed per aliam z aliam vim: z per ptrariã dispositionem. z sic differũt ea que sunt eiusdez generis. nõ eniz eodem modo disponitur materia ad suscipiendum albedinẽ: z nigredinem. nec ad suscipiẽduz calorem: z frigiditatem. oportet enim quãdo est alia z alia ratio dispositiõis q sit alia z alia ratio forme recepte. ppter qõ tales forme eiusdẽ speciei esse nõ possunt. ¶ Quart' modus differẽdi est per habere cõtrarium: z nõ habere. z sic differũt corpora supercelestia ab istis inferioribus. z talis differẽtia nõ solum facit diuersitatem in specie: sed etiam in genere. Naz coꝛruptibile z incoꝛruptibile differũt plus q genere ut dicitur in x° metaᶜᵉ. z cõmentatoꝛ in de substantia oꝛbis. vult q ea que sunt in supercelestibus: z in istis inferioribus dicũtur equiuoce. ¶ Quintus modus differẽdi est per habere materiã: z non habere: z hoc modo differũt spiritualia a coꝛporalib'. nam certum est q omne coꝛpus habet materiam: qz oportet imaginari materiaz in re mota: ut dicitur in 2° metaᶜᵉ. z si oportet imaginari materiam in re mota oportet imaginari materiam in re q̃ta. quia omne q̃tum possum' imaginari q moueatur: z q circunscribatur loco qõ esse nõ posset nisi haberet materiam. Spiritualia autem materia carent. quia ut dicitur in 4° metaᶜᵉ. q intelligentie sunt entes ꝓeter omnem materiam sensibilẽ: z intelligibilem. Et boetius ait q nulla spiritualis substantia alicuius materie inititur fundamento. ¶ Sextus modus differẽdi est per habere materiale: z nõ habere. z sic differt deus ab omnibus creaturis. Ipse eni nec habet materiaz: nec aliqd materiale. omnes eni creature saltem habẽt aliquid materiale: ipse eni intelligẽtie ut habetur in de causis habẽt suũ yliachin. i. suum materiale. cũ ergo dicitur quicqd differt ratione recipiẽtiuz est eiusdẽ speciei. uerum est si diuersitas receptionis sit solũ ex receptione materie z nõ ex maiori z miori dispositione materie quia magis z minus nõ diuersificant in specie. sed si hi' diuersitas fit ex dispositione cõtraria z nõ ex dispositione diuersa siue sit ex habere ꝓtrariũ z nõ habere. uel ex habere materiã: uel nõ habere materiã. oportet q talis diuersitas faciat diuersitatem in specie. uel etiaz in genere qõ sic patet. ponamus eniz q aliquis haberet ita magnuz nasum q equaretur vno paruo cruri. Si quis ergo cum aliquo ferro faceret cõcauitatẽ in illo naso: z cum eodem ferro faceret cõcauitatem in illo crure quia habet aliã dispositionẽ nasus z crus: cauũ ibi z ibi receptum nõ esset eiusdẽ speciei: sed receptũ in naso esset sumũ: in crure vo rectũ. cuz ergo sit tanta diuersitas in habẽtib' esse oportet q esse ibi receptũ ualde diuersificetur. ¶ Seda via ad hoc idez sumit ex parte ipsius esse q recipitur in entibus. nam cũ dicitur q quicqd diuersificatur ex eo q recipit in alĩs est eiusdem speciei uerũ est si illud receptum sit de se determinatũ ad speciẽ. ut quia albedo de se est determinata ad speciem ubicũq recipitur est eiusdem speciei. sed si receptum nõ sit de se determinatũ ad spẽm nõ sic se habet. Uidemus eniz q sanitas fm se nõ determinatur ad speciẽ: sed determinatur ex natura speciei in qua recipit ut qz in cõplexione idiuidui in qua recipitur. aliqua enim equatio humoruz esset sanitas in vno animali: qõ esset infirmitas in alio quia sanitas est hi'. ideo licet diuersificet ex recipiẽtib' ipsa tamẽ nõ est eiusdem speciei in omnibus sed diuersificat fm cõplexionem z uarietatẽ recipiẽtium. si ergo sanitas que de se nõ est determinata ad speciem sed determinatur ex natura speciei: uel ex cõplexione idiuidui in quo recipitur. ideo nõ est eiusdez speciei in omnibus in quibus existit esse: qõ de se nec ad genuz nec ad speciẽ determinatur: z diuersificatur genere z specie fm diuersitatem recipiẽtium esse. ¶ Argumentum autẽ in cõtrarium est solutum per iam dicta: reliquũ autez argumentum cõclusionis gratia dimittatur.

p **Ostea querebatur** de entibus magis in speciali. Ens aũt prima facie diuiditur in ens increatum: z creatũ: increatũ: z creaturam. ppter qõ aliqua querebãtur circa deum z circa personas diuinas. aliqua circa creaturas: siue circa res creatas. De personis autem diuinis querebantur tria: duo de filio: z vnuz de spiritu sctõ. De filio autẽ querebatur q̃tuz ad naturam assumptã illa aũt natura assumpta potest comparari ad duo ad esse: z ad agere. Quatũ ad eẽ querebatur de illa natura utruz sine additione actualis cause possit per se existere separata a uerbo. Quantum autẽ ad agere querebatur utruz christus fm q homo posset generare. De spiritu sancto autem querebatur q̃tũ ad eius ꝓcessionem. utrum in illa ꝓcessione sit imutabilitas.

Questio. II.

a **D** primũ autem sic ꝓceditur. Uidetur q humanitas uerbi posset per se existere absq; additione alicui' esse. Nã illa natura habet de quid est de perfectione nature. sed de pfectione nature est esse. ergo illa natura habet suũ ꝓpriuz esse: ergo si separaretur a uerbo z remaneret sibi suũ ꝓpriũ eẽ posset actu existere absq; eo q adderetur ei aliud esse. ¶ In ꝓtrariũ est qz si illa natura posset subsistere absq; additione alicuius esse. uel hoc esset qz chs assumpsit naturam ad esse. uel qz assumẽdo naturam assumpsit esse. Si ꝑmo modo cum natura z esse constituant suppositum: ergo christus assumpsit suppositum. Si autẽ 2° modo tunc idem esset natura z esse. Et qz neutrum horũ ueruz est qz nec est idem natura z esse nec christus assumpsit suppositum. cõsequẽs est q illa natura fm nature cursum nõ potest actu existere nisi ei adderet actuale esse. ¶ R° dicendum q ens distinguitur triplr esse. videlicet esse essentie. existentie z sbsistẽtie. Esse autẽ essentie qualr differat ab eẽ existentie in qõnibus nostris de essentia z de esse diffusi' diximus. ostẽdimus enim ibi z dixim' q nihil potest causari nisi qõ est in potẽtia ad esse z hoc mõ fit creatio rerũ: inq̃tum naturis entiũ virtute diuina cõmunicatur esse z hoc modo esset annihilatio si ei subtraheret esse. Restat ergo videre quomodo se habeant esse existentie: z subsistentie. dicemus quidem q idẽ est esse existẽtie z sbsistentie. sed ꝓpter aliã z aliam habitudinẽ differũt. uel ppter aliã z aliã cõparatio-

nem:aliam ꝛ aliã denoiationem recipiunt. Aliter enī dicimus existere ſbſtantiam:ꝛ aliter accidētia. ſbſtantia q̄dem existit quia habet suum ꝓpꝛium existere. ideo dicit̄ per se esse:qz esse per se cōpetit ei. Non est enīz ſubſtatia loquēdo de ſbſtantia cōpoſita per esse in alio:uel per esse alterius sed per suū esse ꝓpꝛiū. accidentia aūt existunt nō q̄ habeant per se esse:nec q̄ habeant ꝓpꝛium existere. sed qz sunt in existēte:ꝛ existunt per existere ſbiecti. ſubſtantia ergo per suuz esse existit ꝛ subſiſtit. accidētia vo per illud idē esse ꝛ per illud idem existere existūt sed nō ſubſiſtunt:idem est ergo esse existētie ꝛ ſbſiſtentie:sed aliter ꝛ aliter accipitur ut sic ꝛ sic:qz ut tale esse cōparatur ad ſbſtantiā est existētie ꝛ ſubſiſtentie: ꝓout vo cōparatur ad accidens est existētie:sed nō ſbſiſtentie. ex hoc ergo apparet quid est natura:ꝛ q̄d ſuppositū in creatiſ rebuſ. nam natura dicit ipsam essentiā creature. ſuppositum aūt ſm quosdam dicit ipsam essentiā nō excludētem esse. ſm alios vo dicit ipsam essentiā includentē esse. ꝛ qz includere actū:abicere hoc est perfici per actum uel pfici per esse. ideo dicere possum⁹ q̄ suppositū dicit ipsam essentiā ut est perfecta per esse. ex hoc etiaz apparere potest q̄ natura hēt rationē partis. ꝛ suppositum rōnem totius. apparet etiam ex hoc q̄ oia alia sunt in ſuppoſito. naz natura est in ſuppoſito qz habet rōnem partis respectu ſuppoſiti. ꝛ qz ptis non est per se existere sed existit in toto. nā nō per se existit:ſz existit ꝛ hēt esse per hoc q̄ est in ſuppoſito:ipsum aūt totum per se existit:oia autē alia sunt in toto. ideo ipsuz ſuppositum per se existit. oia aūt alia ut natura ꝛ esse ꝛ etiā accidētia sunt in ſuppoſito. ex hoc etiā apparet q̄d est esse in ſuppoſito qz est non habere esse:sed per se existere ꝛ hēre esse ſuppoſiti. hoc ergo modo possumus intelligere quomō natura humana fuit aſſumpta a uerbo. ꝛ quomō hēt esse in uerbo:qz existit per esse uerbi. in alijs enim hominibus natura existit per esse creatum. ideo in alijs hominib⁹ natura ꝛ esse faciunt ſuppositum creatū:sed in chr̄o natura humana existit per esse increatū ꝓpter qō in chr̄isto nō est nisi ſuppositum increatū. Sicut ergo si albedo deberet separari a ſbiecto non posset per se existere nisi ei coꝛ caretur aliq̄ō esse:uel nisi separetur cū esse qō habet in ſbiecto. qz essentia creata nō potest existere sine eē. nunc autē existens in ſbiecto existit qz est in existente ꝛ existit per esse ſbiecti. sic si humana natura deberet separari a ſuppoſito uerbi tunc faceret ſuppositum ꝛ existeret per esse ꝓpꝛium. nunc autē coniuncta uerbo existit per esse uerbi. ¶ Dicemus enī illud de ſuppoſitis diuinis respectu ſuppositorū creatorum qō dicimus de natura diuina respectu creatarū naturarum. nā sicut nā diuina potest ſupplere vicē cuiuslibet nāe create. qz potest sine natura creata quicq̄d potest cuz tali natura:sic ſuppositus diuinū potest ſupplere vicē cuiuslibet ſuppoſiti creati. qz pōt quicquid potest mediante ſuppoſito creato:totum potest sine ſuppoſito creato. Sicut ergo deus in alijs hominibuſ ſuſtentat naturā humanā mediante ſuppoſito creato. sic potest q̄ quelibet ꝑſona diuina acciperet in se naturā humanam:uel quacunq̄ aliam naturā:ꝛ ſuſtentare eam in seipa abſq̄ alio ſuppoſito creato. hoc ergo modo uerbum caro factū est siue hoc modo dei filius factuſ est homo:qz ipse filius dei accepit humanā naturaz in se ipso:ꝛ ſuſtentat eā in seipso abſq̄ alio ſuppoſito creato. Dicamus ergo q̄ oīs natura existit:aut qz est ipm esse:uel quia est cōiuncta alicui esse. natura autez que existit que est ipsuz esse est ſola natura diuina. ſed natura que existit que est ꝓiuncta alicui esse est oīs natura creata. In alijs ergo hominib⁹ ꝛ etiā in chr̄o natura humana existit qz est coniuncta alicui esse:aliter tñ ꝛ aliter. qz in alijs hominibus natura est ꝓiuncta esse creato ꝛ ſuſtētatur in ſuppoſito creato. ſed in chr̄isto natura humana est cōiuncta esse increato ꝛ esse diuio ꝛ ſuſtentatur in ſuppoſito increato:siue in ſuppoſito diuino:ꝓpter qō bene dictū est q̄ natura humana in chr̄isto nō est accidēs:sed hēt quendam moduz accidentis. qz sicut accidens nō cōſtituit aliq̄ō ſuppositus sed ſuſtentatur in ſuppoſito iaz ꝓstituto in esse. ꝛ hoc modo existit per esse ſuppoſiti:ita q̄ accidens nō est existēs nisi qz est existentis. sic humana natura in chr̄isto nō conſtituit aliquod ſuppositū. sed ſuſtentatur in ſuppoſito diuino iam cōſtituto in esse. ꝛ existit per eē illius ſuppoſiti. q̄ autem humana natura in chr̄o habeat modum accidētis satis inſinuat nobis apoſtoluſ ad phil̄. ubi loquens de chr̄o appellat humanaz naturam habitum dicens. In ſimilitudinem hominum factus:ꝛ habitu ininuētus ut homo. sic itaq̄ in chr̄isto est vnum ſuppositum. ſ. diuinū siue ſuppositum increatum ut omnia dicta ſanctorū canunt. ꝛ in illo ſuppoſito diuino ab eterno ꝓducto per eius esse ſuſtentatur natura humana quā accepit in tēpore. Cuz ergo queritur ſi natura humana ſepararet a uerbo utrum coicaret ſibi aliq̄ō aliud esse. patet q̄ natura humana nō potest existere nisi sit cōiuncta alicui esse. Si ergo ſepararetur a uerbo iaz nō existeret per esse uerbi:ꝛ iā nō ſuſtentaretur in ſuppoſito uerbi. opoꝛteret ergo q̄ deus coicaret ſibi aliquod esse creatum. ꝛ hoc modo cōſtitueret aliq̄ō ſuppositum creatuz ꝛ ſuſtentaretur in ſuppoſito creato. Nam sicut hoc est humanā naturam in uerbo existere per esse uerbi:ꝛ nō faceret ſuppositum ꝓpꝛiuz sed ſuſtentari in ſuppoſito uerbi. Sic hoc esset humanā naturam ſepari a uerbo ipsam existere per esse ſuuz ꝛ facere ſuppositum ꝓpꝛiū:ꝛ ſuſtētari in ſuppoſito illo. ¶ Ad argumētum in cōtrariū dicendū est:q̄ illa natura in chr̄o habet quicq̄d perfectionis est per amplius ꝛ pfectius pluſ q̄ habeat que cunq̄ alia natura in quocūq̄ alio homine. Nam humana natura in chr̄o existit per esse diuinū ꝛ per esse increatum qō est existere multo nobilius:ꝛ nobis inenarrabile cum nō ſimus digni coꝛrigiam calciamēti ſoluere. que est aūt coꝛrigia ꝛ qō est ligamentū vniēs hoc calciamētum ꝛ hanc humanā naturaz uerbo:nō plene narrare poſſumus sed balbutiendo dicimus q̄ ideo est cōiuncta uerbo qz ſuſtentatur per esse uerbi. In alijs autē hominibus ſuſtentatur natura humana per esse creatū qō est multo ignobilius ꝛ impfectius q̄ esse diuinum.

Queſtio. III.

8 Ecūdo queritur de humana natura in chr̄isto q̄tuz ad agere:ꝛ est queſtio. Utruz chr̄iſt⁹ potuerit generare. ꝛ videtur q̄ nō. qz generās dat genito tale esse quale ipſuz esse habet:sed chr̄iſt⁹ habet esse diuinū:ꝛ natura humana in ipso existit per esse diuinum. ergo ſi genuiſſet cōmunicaſſet alteri eē diuinuz. ergo genuiſſet deū qō est impoſſibile. ¶ In cōtrarium est. qz agere est ſuppoſitorum. ſupposituz ergo habēs in ſe aliquaz naturā potest exercere opa illius nature. chr̄s ergo habēs in ſe naturaz humanā potuit generare ꝛ alia facere qz feciſſet ꝛ aliuz homo uel aliud ſuppoſitum humanum habēs in ſe humanā naturam. ¶ R⁹ dicēdum q̄ iſta queſtio que fit de generare poſſet fieri de alijs actibuſ ut Utrum chr̄s potuerit mentiri. ſic enī dicitur Jo. 8. Si dixero:qz non

scio cuꝫ ero similis uobis mendax. Si ergo quereret utrum chr̃s loquẽs de patre potuisset dicere ista uerba nõ scio cuꝫ: plana esset responsio. Diceretur enim ꝙ aliud est querere utrum chr̃s habuerit potentiam ad formãdum quecũq; uerba. ⁊ aliud utrum potẽtia illa potuerit uti ad formandũ uerba mẽdacij. Habuit enim chr̃s mẽdacij linguam guttur: ⁊ alia instrumenta naturalia per que poterat formare quecũq; uerba. in decẽs tamẽ erat ꝙ illa potẽtia uteretur ad formãdũ uerba mẽdacij. ⁊ qz nimiũ indecens in tanta sanctitate ut debet reputari impossibile ideo possum⁹ ꝓcedere ꝙ impossibile erat eũ uti lingua sua ad formanduꝫ uerba mendacij. Sic ⁊ in ꝓposito habuit enim cõplenta mẽbra per que quis potest exercere generationis actum. tamẽ qz indecẽs erat eũ uti mẽbris illis ad talẽ actũ. qz qõ est indecẽs in tali hoie debet ꝓ impossibile reputari: ideo possumus cõcedere eũ generare nõ potuisse. i. nõ decuisse. ¶ Possumus autẽ assignare quatuor rationes quare eũ nõ decuisset taliꝫ actus iuxta quatuor que chr̃s in se assumpsit de quatuor statib⁹ humane nature. Recitat enim magister. 16. di. tertiũ libri. ꝙ chr̃istus de omni statu hominiꝫ aliqd accepit. Status aũt hominis ꝛ ipm sunt quatuor. Unus ante peccatũ qui potest dici stat⁹ inocẽtie. Alius post peccatũ qui est stat⁹ nature corrupte. Tertius in gratia qui est status nature reparate. Quartus in visione aperta ⁊ in gloria qui erit stat⁹ nature glorificate. de primo statu chr̃istus accepit imunitatem peccati ⁊ originalem iustitiã. de 2° statu accepit carnem passibilẽ ⁊ mortalem. de 3° accepit plenitudinem gratie. de 4° accepit visionẽ apertam: qz fuit simul viator ⁊ comprehensor. ꝛm has quatuor vias uenabimur ꝓpositum ꝙ indecẽs fuisset chr̃istum uti mẽbris suis ad generationis actum. ¶ Prima via sic patet. naꝫ si chr̃s habuit imunitatem peccati ⁊ originalẽ iustitiã omnes vires inferiores in eo erãt subdite rationi ut nihil in eo ageretur nisi qõ ratio cõsulebat. ratio autẽ semper deprecabatur ad optima. Nõ enim solum dictat ratio fugiẽdum esse omne malum ⁊ agendũ esse omne bonũ: sed etiam dictat potius adherendũ esse bono ꝛm cõsiliũ ꝙ bono ꝛm indulgẽtiam ⁊ bono simplr̃ ꝙ bono huic. quicqd autẽ fuisset in statu inocẽtie: ⁊ qualiter fuisset generatio dimittamus. In statu tamẽ in quo nunc sumus ꝛm apostolũ ad cor̃. 7. status virginitatis est status ꝛm cõsiliũ: iuxta apl̃i sentẽtiã ibidem. de vginib⁹ autẽ ꝓceptum domini nõ habeo: cõsilium autẽ do. Status autẽ carnalis copule est statuꝫ indulgẽtie iuxta eundem ibidem ꝓpter nostrã incontinentiam: hoc autẽ dico ꝛm indulgẽtiam. ¶ Rursus status virginitatis est quid bonũ simpliciter. iuxta apostolũ ibidem bonum est homini mulierem nõ tangere. copula autẽ carnaliꝫ est bonuꝫ huic uel illi qui nõ potest cõtinere: eteni cum prius dixisset apostolus bonuꝫ est homini mulierem nõ tangere. statim subdit. ꝓpter fornicationem autẽ vnusquisq; homo suã uxorẽ habeat. simpliciter ergo bonũ est homini mulierẽ nõ tangere. tamẽ ꝓpter fornicationẽ cauendam illi qui non põt cõtinere bonum est ꝙ habeat suã. Indecens ergo fuisset in chr̃o in quo oia ꝛm rationeꝫ agebantur ꝙ ipse per apl̃m suũ dedisset de virginitate cõsilium aliꝫ ꝙ in se nõ obseruasset: nõ ergo cepisset facere ⁊ docere. ⁊ qz minima indecẽtia erit in eo. ipossibile ergo ꝛẽ. ¶ Secunda via ad hoc idem sumit ex eo ꝙ de 2° statu accepit carnem passibilẽ ⁊ mortalẽ. nam sic assumpsit ipse naturã passibilem: ꝙ ipsa natura nõ patiebatur. naꝫ sicut natura nõ hẽt per se esse: ita nec habet per se agere: nec per se pati. sed põt esse ratio actionis ⁊ passionis. nõ ergo debemus ꝓcedere ꝙ humana natura pateret in chr̃o: sed ꝙ ipse dei filius patiebat ꝛm humanam naturam. vnde dam̃. 3° libro. c. 34. de crucifixione ⁊ passione ait. Qz nõ nature hoc fuit sed in postase os. vnde cõcludit ibidẽ ꝙ ipse chr̃s passus est. ipse ergo dei filius existẽs in duabus naturis: nõ passus est in duab⁹ naturis: sed altera tm̃. omnes ergo actiones ⁊ passiones que gerebant circa personã chr̃i attribuẽ de erãt ipsi suppposito ⁊ ipsi dei filio. ex hoc aũt argui potest ꝙ nõ decebat eũ dare operam carnali generationi. ¶ Tertia via ad hoc idem põt sumi ex eo ꝙ de 3° statu accepit plenitudinẽ gratiarum. nam cũ status virginitatis dignior sit ꝙ status carnalis copule: ipsa plenitudo gratiarũ que fuit in chr̃o nos docet ꝙ non decebat eum dare operam carnali copule. ¶ Quarta via ad hoc idem sumit ex eo ꝙ accepit de 4° statu: ut quia accepit visionẽ apertam. in illo enim statu per sniam euangelij: nec nubent: nec nubent: sed erũt sicut angeli dei in celis. Nõ ergo decebat chr̃m qui iam erat cõprehensor ꝙ ipse intẽderet carnali copule. argumẽta tamẽ ambo sunt sophistica. ¶ Ad primũ ergo cũ arguitur ꝙ si chr̃s generasset coicasset genito esse diuinum ⁊ ita ingenerasset deũ. dici debet ꝙ nõ sequitur. sileni ꝛm humanã naturam genuisset cum illa humana natura habeat esse per esse uerbi: ⁊ sustentaret in suppposito diuino nõ ꝓpter hoc genuisset humanam naturam habentẽ esse per esse diuinum: nec ꝓpter hoc genuisset suppositum diuinũ. Nam cũ generans trãsmittit naturã: ⁊ transmittẽdo naturam dat formam cõsequentem transmutationem illam: ⁊ dando formam dat esse quod fluit a forma: ⁊ qõ causatur ab ipsa. naturale ergo est ꝙ generans cũ dat formam ꝙ det esse ꝛm illam formã. ideo si chr̃s genuisset ꝛm naturã humanã genuisset suppositum in natura humana. naturale ergo est ꝙ sicut genuisset suppositũ in natura creata ita dedisset ei esse creatũ. potuisset aũt miraculose aliqua ꝓsona diuina assumere naturã illam ad quã terminata fuisset illa generatio. naturaliter tamen chr̃s genuisset purũ hoiem ⁊ nõ deũ hoiem. ¶ Ad illud aũt qõ obiciebat in cõtrarium ꝙ actiones sunt suppositorum. ⁊ ꝙ suppositũ uerbi habẽs in se naturã humanã poterat agere oia que erant ꝛm naturã illam. patet solutio per ia dicta. qz sicut chr̃s habuit linguã per quã poterat oia uerba formare tñ qz indecẽs erat ꝙ per illã linguã formarent uerba mẽdacij. ideo dicimus eũ nõ potuisse mẽtiri: ita habuit mẽbra per que exerceret gñatio: tñ qz nõ decebat eũ exponere mẽbra illa tali opi: ideo eo modo quo nõ poterat idecẽtia facẽ dici mus ipm generare nõ potuisse.

Questio. IIII.

Tertio querebatur de processione

t spirit⁹ sancti. Utrũ ꝓcedat imutabiliter a patre. ⁊ videt ꝙ nõ. Quia qõ ꝓcedit per modũ uoluntatis est uoluntariũ: sed qõ est uoluntariũ non est necesarium. Sed ꝓcessio spiritus sancti est per modũ uoluntatis. ergo est uolũtaria ⁊ per cõsequens nõ necesaria. ¶ In cõtrariũ est qz ꝓcessio illa nõ potest non esse: ergo necessaria ⁊ imutabilis. ¶ Ꝛ° dicendum ꝙ per ea que sunt in nobis dat nobiꝫ aliq̃ via ad itelligẽdũ ea que sunt supra nos. videam⁹ ergo in nobis utrũ aliq̃ de necessitate uolum⁹. ⁊ si uolum⁹ aliqd de necessitate: utrũ illud uelim⁹ imutabilr̃. per hoc eni inuestigare poterim⁹ quõ aliq̃ deus uelit de nec̃itate ⁊ imutabilr̃. ex hoc etiã apiet nobiꝫ quõ ꝓcessio spũs sci sit necessaria: ⁊ imutabilis. ¶ Propt qõ sciẽdũ est ꝙ nos

aliqua de necessitate uolum⁹. Nā quilibet de necessitate vult eē beat⁹ ut ꝓbat aug⁹. 13. de trini. c. 3° ⁊ 4°. sicut enim ꝓncipia sunt per se nota ita beatitudo est a nobis per se uolita. Sicut ergo nō possumus per intellectū nō assentire ꝓncipijs cū nobis offerunt: ita nō possumus per uoluntatē nō uelle beatitudinē cuz de ea cogitam⁹. Illud enim qō est ex omni parte maluz de necessitate respuimus: qz nullus vult eē miser. illud autē qō est ex omni parte bonum de necessitate uolumus qz quilibet vult eē beatus. illud autē qō est ex aliqua parte bonū ⁊ ex aliqua nō bonuz forte quia habet aliquā amaritudinē uel grauitatē annexā possumus uelle ⁊ nō uelle beatitudinē: ergo de necessitate uolum⁹: ſz nō eam imutabiliter uolum⁹. ¶ Immo nobis contingit tripliciter mutatio circa ipaz. vna ex parte tēporis. alia ex parte obiecti. tertia ex pte modi uolendi. Ex parte tēporiſ quidem: qz nō semp uolumus. vnde licet quilibet de necessitate uelit eē beatus: nō tamē semp est in hoc actu uolendi: qz nō semp de hoc cogitat. ¶ Secūda mutabilitas est ex parte obiecti: qz licet omnes uelint esse beati: nō tamē oēs in eodē beatitudinē esse ponūt. sed aliqui in diuitijs: aliqui in uoluptatib⁹: aliq in vno: aliq in alio. ¶ Tertia mutabilitas cōtingit ex parte modi uolendi: quia licet de necessitate quilibet uelit esse beatus: nō tamē vult beatitudinē simplr postq̄ non vult agere ea per que potest beatitudinē consequi. Sicut ergo infirm⁹ vult sanitatē simplr si uellet sumere potionē amaraz. posito ꝙ alia via non posset sanitatē acquirere: sic ex quo quedam difficultas est in hijs per que acquiritur beatitudo: si uolum⁹ illa difficilia pati nō dicimur simpliciter beatitudinē uelle. Nō enim simplr uolumus finem nisi uolumus ea que necesse est nos consequi finem. ¶ Omnia autē ista contingunt: qz temporalitaſ cadit in cogitatione nostra. Etenim nostrum intelligere fit cū cōtinuo tempore ut dicitur in libro de memoria. Est enim in nostra cognitione quidā discursus quodā ꝓius ⁊ posterius: qz ꝓius intelligimus in potentia ꝙ in actu: ꝓius sub modo cōfuso ꝙ sub modo distincto. ita etiā quidam modus tēporalitatis cadit in consecutionē finis: qz sicut ea que fiunt in tempore uadunt de imperfecto ad perfectū. ita ⁊ cognitio nostra ⁊ cōsecutio finis in nobis de imperfecto ad perfectū ꝓcedūt de cognitione cū iaz diximus quomō sic se habet. ¶ Nam ꝓcedere de potētia ad actū de confuso ad distinctū est, ꝓcedere de iperfecto ad perfectū. qō etiā sic fit in habēdo finez patet. Nam licet ꝓius uelimus finē ꝙ ea que sunt ad finē nō tamē consequimur nec habemus finem nisi per ea que sunt ad finē. Unde ⁊ cōmuniter dicit ꝙ licet in uolēdo finis sit ꝓior hijs que sunt ad finez in consequēdo: tamē ⁊ habēdo ea que sunt ad finē ꝓcedit finē. ꝓius ergo adipiscimur ea que sunt ad finē: ut potionē ꝙ ipz finē ut sanitatē: ex hoc igitur in ꝓsecutione finis ꝓcedim⁹ de imperfecto ad perfectū: qz quādo habem⁹ ea que sunt ad finē habem⁹ finē in spe ⁊ iperfecte. qñ aūt iaz adepti sumus ipm finez habem⁹ ipm in re ⁊ perfecte. illi autē tres modi imutabilitatis quoſ assignauimus in uolēdo beatitudinē nostrā ex hijs oriunt: qz ꝓcedimus de iperfecto ad perfectū tam in cognitione ꝙ in ꝓsecutiōe finis: ut qz in cognitiōe finis ꝓcedim⁹ de imperfecto ad perfectū: qz ꝓius cognoscim⁹ in potētia ꝙ in actu: accidit mutabilitas in uolēdo beatitudinē ex parte tēporis: ut nō immutabiliter uelim⁹ beatitudinē: qz nō semp sumus in actu uolēdi eam: nec semp actu cogitamus de ipsa. ¶ Rursus qz in cognoscēdo ⁊ uolendo non solum ꝓcedimus de imperfecto ad perfectū: qz ꝓcedim⁹ de potētia ad actum: sed etiaz qz ꝓcedim⁹ de confuso ad distinctū: ideo accidit ibi mutabilitas ex parte obiecti. Nam in generali ⁊ sub modo ꝓfuso oēs dicūt se idem uelle: qz oēs ꝓcedunt se beatitudinē uelle. in speciali aūt ⁊ sub mō distincto magna est differētia inter uolentes beatitudinem: qz aliqui uolūt diuitias: aliqui honores: aliqui uoluptates: aliqui aliud ⁊ aliud ſm ꝙ in alio ⁊ alio beatitudinem ponūt. ¶ Tertius aūt modus mutabilitatis qz ⁊ si beatitudinē actu uolum⁹ ⁊ si eaz distincte ⁊ in ꝑa forma uolum⁹ ꝙ nō ꝓpter hoc eam simplr uolumus. sumit ex eo ꝙ nō solum in cognitione: sed ēt in cōsecutione, ꝓcedim⁹ de iperfecto ad perfectū. ut qz nō cōsequimur finē nisi per ea que sunt ad finē: qz possum⁹ nō uelle ea que sunt ad finē. dicim⁹ ex hoc non simplr uelle finē: ut qui nō vult potionē dicit nō uelle simplr sanitatē. sed si uellemus ea que sunt ad finez ꝓpt finē acquirendū: sed solū ꝓpter finē coicandū dato ꝙ non uellemus ea que sunt ad finē nō ꝓpt hoc minus uellemus finē. qz hoc posito ea que sunt ad finem nō deseruient nobis in acquirēdo finē. ⁊ hoc posito nō beremus ꝓmo finē in spe ⁊ iperfecte ⁊ postea in re ⁊ perfecte. oēs ergo iste mutabilitates circa uolēdo beatitudinē sumunt ex eo ꝙ sunt in nobis quedaz temporalitates ut appellem⁹ tēporalitatē modū ꝓcedendi de iperfecto ad perfectū. Nā ut dicebam⁹ hūc modū tenēt oia que oriunt in tpe vno. beatitudinē ergo nostrā ⁊ si de necessitate uolum⁹ hoc tñ nō est simplr: qz nō in mutabili uolūtate. ¶ His autē ꝓlibatis viam habem⁹ ad inuestigādū quō ꝓcessio spiritus sancti sit necessaria ⁊ imutabilis nō obstāte ꝙ ꝓcedat a deo patre ⁊ filio per modū uolūtatis: qz uolūtas diuina suā bonitatē ⁊ beatitudinē vult necessario ⁊ mutabiliter q̄uis uolūtas nra suā beatitudinē uelit necessario: nō tñ simplr qz nō imutabilr. Dicem⁹ ergo ꝙ sicut deus intelligēdo se generat uerbū. ita uolēdo ⁊ diligendo suā bonitatē spirat spūz sanctū. ⁊ qz necessario ⁊ imutabilr diligit: ⁊ vult suā bonitatez. iō ꝓcessio spūs scti est necessaria ⁊ mutabilis. ois eni natura intellectualis nec necessario vult beatitudinē suā. sed si nō vult eaz de necessitate simplr nec imutabilr. hoc est quia in cognoscēdo ⁊ uolēdo: ⁊ ēt in ꝓsequēdo beatitudinē illā ꝓcedit de iperfecto ad pfectuz: ut qz pr⁹ cognoscit ⁊ vult sub mō ꝓfuso ꝙ sub mō distincto: uel qz pr⁹ cōsequit ea que sunt ad finez q̄ ipm finem. Jn deo autem nihil hoz est. Nō eni deus ꝓcedit de potētia ad actū nec de ꝓfuso ad distictū: ⁊ iō nō vult alia a se ꝓpt suā beatitudinē acquirēdā: sed ꝓp suā bonitatē eis coicā dam. iō si nihil aliud a se uellet nō ꝓpt hoc minus suā bonitatē uellet. necessario ꝙ ⁊ imutabilr vult suā bonitatē ⁊ beatitudinē: ⁊ qz eā uolēdo spirat spūm scm. iō ꝓcessio spūs sancti necessaria ⁊ imutabilis dici debet: qui ꝙ bñ videt in deo nō est tpalitas. i. non est ibi ꝓcessus de iperfecto ad pfectuz manifeste cognoscit ꝓcessionē spūs sci necessariā ⁊ imutabilē eē. hāc aūt inuit aug⁹. 15. de tri. c. 26. qui ex dīa uolūtatis nre ad uolūtatē diuinā oñdit ꝓcessionē spūs sci necessariaz ⁊ imutabilē eē. Nā cū ipe pr⁹ ibidē oñdisset hūanaz mentē ⁊ uolūtatē ꝓcedē tpaliter de iperfecto ad perfectū: postea loquēs de deo ait. nō pñt autem ꝓrsus ista queri tpe nisi uel ex tpe icohaē ul' ex ꝓsequēti pficiat in tpe. q̄propt ut ait qui pōt itelligē sine tpe gñatione filij de pre: itelligit, ꝓcessionē spūs sci de utroq̄ imutabilr ꝓcedē. Ex hijs aūt appere pōt q̄re spūs scūs imutabilit, ꝓcedit. Creatura aūt mutabilit cū utraq̄

procedat per modum uolūtatis.nam deus de necessitate ⁊ imutabiliter vult bonitatē suam:nō autem de necessitate vult bonitates alias.sed si nullam aliā bonitatem uellet nisi bonitatē suā spiraret spiritū sanctū Si vō nullo modo uellet bonitates alias nec principaliter nec ex consequēti non produceret creaturā.⁊ quia bonitatē suam vult de necessitate.bonitates aūt alias potest uelle ⁊ nō uelle.ideo ut cōmuniter ponit productio spiritus sancti est necessaria:nō autem producto creature. ¶ Est autem diligenter notandum q̄ si deus uellet bonitates alias propter suam bonitatem ⁊ beatitudinem acquirēdam sicut nos uolumus ea que sunt ad finem propter acquirendū finem.tunc de⁹ non uolendo bonitates alias nō uellet simplr suā beatitudinē ⁊ bonitatem:sicut infirmus non uolendo potionē nō vult simpliciter sanitatem:sed quia ut dictum est deus nō vult bonitates alias propter bonitatem suam acquirendam.sed bonitatem suam eis cōmunicandam siue uelit siue non uelit bonitates alias semp simpliciter:⁊ de necessitate vult bonitatē suaz. Processio ergo spiritus sancti simpliciter est necessaria ⁊ imutabilis.Dicam⁹ ergo ad maiorem declarationem propositi.Q; deus vult bonitatem suā naturaliter.bonitates autem alias potest uelle ⁊ nō uelle. per modum ergo uoluntatis ꝓcedit spiritus sanctus prout uoluntas accipitur ut natura.per modum autē uoluntatis producitur creatura prout uoluntas accipitur ut uolūtaȝ.natura igit ut natura est ratio producendi filium.uoluntas ut natura est ratio producendi spiritum sanctū.uoluntas autē ut uoluntas est rō producendi creaturam.unde est ergo q̄ filiº ⁊ spiritus⁹ sanctus,ꝓcedunt imutabiliter ⁊ ab eterno:creatura autē mutabiliter ⁊ ex tēpore.ſm autem hunc moduȝ ꝓcedendi per modum uolūtatis quādo accipitur uoluntas ut uoluntas.loquit damascen⁹ de creatione reruȝ primo libro.c.8.dicens q̄ creatio in dei uoluntate existens nō est coeterna cū deo. ¶ Ad argumentū autē in oppositū dicendū:q̄ illud qō est uolūtarium:qz est a uoluntate ut uolūtas non est necessarium.sed illud qō est per modum uolūtatis:qz est a uoluntate ut natura:si natura illa sit imutabilis:oportet processionē illam esse per modum uoluntatis existentē eē imutabilem.⁊ qz hoc modo,ꝓcedit spūs sanctus.ideo imutabiliter ⁊ de necessitate,ꝓcedit. Questio.V.

POstea querebatur de ente creato ⁊ de pertinētibus ad creaturā.In entib⁹ autem creatis reperit absolutū ⁊ relatiuū.de utrisqȝ autē erat questio.Primo enim querebat de relatiuo postea de absoluto.De relatione autē siue de ente relato querebat:utrū relatio habeat propias species⁹ ⁊ propias differētias.⁊ arguebat q̄ nō:qz illud qō nō hēt nisi realitatē ex alio ut ex fundamēto:videt q̄ nō habeat nec species nec differētias,ppias nisi ex alio. hi⁹ est relatio:ergo rē. ¶ Preterea phs in 5º metaᶜᵉ uolens assignare species ⁊ dias relatiuoruȝ:assignat eas ſm differentias absolutoꝝ dicens: q̄ aliqua dicunt modo numeri.aliqua modo mensure.aliqua mō agentis ad patiens.hoc aūt non esset nisi relatio haberet species ⁊ differentias propias:ergo rē. ¶ In contrariū est:qz noia sunt consona rebus.cū ergo species ⁊ differētie relatiuoꝝ habeant propria noia distincta ⁊ differētias ab absolutis:oportet q̄ ipse species ⁊ differētie relatiuoꝝ sint alie ⁊ distincte ab absolutis. ¶ Rº dicēdum:q̄ aliud est querere utrū species ⁊ differētie relatiuoꝝ sint alie ⁊ differētes a speciebus ⁊ differētijs absolutoꝝ. ⁊ aliud est querere: utrū ista inotescant nobis per illa:sicut aliud eēt querere.utrū differētie substātiales sint alie a differētijs accidentalib⁹.⁊ utrū ille innotescant nobis per istas. Certū est enim q̄ substantia differt ab accidente:⁊ q̄ alie sunt differētie substantiales alie accidētales.attn differentie substantiales inotescunt nobis per accidētales:ut uolatile ⁊ gressibile:ꝛ sint differentie accidētales:qz uolare ⁊ gradi accidentia dicunt. Circūloquimur tamen per differētias istas differētias substātiales. Sic ⁊ in proposito differentie ⁊ species relatiuoruȝ alie sunt a differentijs ⁊ speciebus absolutoꝝ: innotescūt tamē nobis iste per illas. ¶ Duo ergo uolumus declarare. Primo uolum⁹ ostendere q̄ species ⁊ differentie relatiuoꝝ innotescunt nobis per species ⁊ differentias absolutoꝝ. Secundo declarabimuȝ q̄ iste sunt alie ⁊ differētes ab illis. ¶ Primū sic patet: nam ea que habent multū excellens eē ⁊ ea que multum deficiūt ab esse subterfugiūt cognitionē nostrā. vnde ⁊ ipse spirituales substātie que sunt prope deū: ⁊ ipsa materia que est prope.uel nihil:ut vult augustinus.12.confes.subterfugiunt cognitionē nostrā:⁊ non per seipsas:sed per alia cognoscimus ea ut materiam primā cognoscimus per anologiā ad formā.spirituales vō substantias per effectus.⁊ qz relatio minimuȝ habet de esse:ut vult commētator in.12.metaᶜᵉ.ideo multum subterfugit cognitionem nostrā.vnde ⁊ phs in predicamētis cum diffusius de relatiōe tractasset. ait in fine capituli.q̄ dubitare de singulis nō est inutile:significās per hoc ualde difficile esse aliquid de relatione cognoscere.Inde est q̄ in.5.metaᶜᵉ differētias relatiuoꝝ tanq̄ minus notas enumerat ſm differentias absolutoꝝ tanq̄ per magis notas. ¶ Habito q̄ differētie ⁊ species relatiuoꝝ inotescūt nobis per species ⁊ per differentias absolutoꝝ.restat oñdere quo modo hee sūt alie ⁊ differētes ab illis qō dupliciter possumus ostēdere. Prima sumitur prout relatio facit per se predicamētuȝ. Secūda sumitur prout facit per se predicamētum tale qō uocatur predicamētum relationis. ¶ Prima via sic patet.naȝ omne qō facit per se predicamētum distinctum ⁊ differens ab alīs oportet q̄ habeat species ⁊ differētias ab alīs distinctas ⁊ differētes. Nam diuersoꝝ generum ⁊ nō subalternatim positoꝝ diuerse sunt species ⁊ differētie. predicamenta autem de se inuicem nō differūt nec habent aliquid cōmune ad ea q̄ sit gen⁹ ad ipsa.ideo sicut sunt diuersa genera non subinuicem collocata:ita oportet q̄ habeāt diuersas species ⁊ differētias non subinuicem collocatas. Sicut ergo vnū predicamentum est diuersum ab alio ⁊ nō collocatur sub alio.ita species ⁊ differētie vnius predicamēti sunt differentes a differētijs ⁊ specieb⁹ alteri⁹ pdicamēti ⁊ nō collocant sub illis. ¶ Secunda via ad hoc idē sumit ex eo q̄ relatio constituit tale predicamētū videlicet relatiuuȝ. Nam prima ratio est multum cōmunis:⁊ arguit de omnib⁹ predicamentis.concludit enim q̄ non solum predicamentum relatiuum habet alias species ⁊ differentias a predicamentis absolutis: sed etiam q̄ vnum predicamentum absolutum habet alias species ⁊ differentias ab alio predicamento absoluto. Si ergo ostēdere possumus q̄ ipsa relatio habet aliquam specialem dīam ad ipsa absoluta:q̄ nō habent ipsa absoluta inter se:ostensum erit q̄ speciali mō species ⁊ differētie relatiuoꝝ differūt a speciebus ⁊ differentijs absolutoꝝ plus q̄ differāt species ⁊ differētie absolutoꝝ inter se.q̄ autem sic sit patet.videmus

enim q̄ omnia absoluta cōuūgunt in aliquo: ⁊ ut sunt ibi non faciūt nisi vnum predicamētum. sola aūt relatio non cedit: sed manet ibi fm propriam quiditatem ut patet in deo: ubi omnia illa predicamenta transeūt in substātiam. sola autē relatio manet ibi fm suā quiditatē. vnde aug⁹ 5° de trini. c. primo. vult q̄ deus sit sine qualitate bonus: sine quātitate magnus. nō autē vult q̄ sit sine relatiōe pater. si ergo in diuinis sūt duo predicamēta trīa: videlicet substātia ⁊ relatio. ut vult boetius in libro de trini. ly illa predicamenta nō sint eiusdem rōnis cum predicamentis in creaturis: quia nihil reperitur vniuoce hic ⁊ ibi: attamē eoipso q̄ oia absoluta ibi transeunt in substantiā: sola autem relatio ibi manet fm suam quiditatē. Arguere possum⁹ q̄ aliquā specialē differētiaꝫ ratiōe sue quiditatis habet relatio ab absolutis quā nō habet vnum absolutum ad aliud absolutum. ⁊ quia fm rōnem quiditatis aliquid collocatur in genere: sed species ⁊ differētie in vno predicamēto absoluto sunt alie ⁊ differentes ab hīs que sunt in alio predicamēto absoluto: cū relatio fm suā quiditatē hēat quādā specialem dīaꝫ ad absolutū quā nō hēt vnū absolutū ad aliū. ergo spēs ⁊ differētie relatiuoruꝫ ep̄z q̄ sint alie a speciebus ⁊ differētiis absolutoꝝ. ¶ Ad p̄m ergo dicendum: q̄ cum dicitur q̄ relatio non habet realitatē nisi ex fundamento: aut intelligitur hoc causaliter: aut formaliter. si causaliter uerū est q̄ realitas relationis fundatur in realitate fundamenti: ⁊ oꝫtum habet ex realitate illa. ly ex hoc nō sequitur q̄ hec sit illa: nec q̄ eedeꝫ sint species hui⁹ ⁊ illius. Nam ⁊ accidēs causatur ex substātia ⁊ fundatur in illa. nō autem ex hoc sequit̄ q̄ accidens sit substātia: nec q̄ eedem sint speciesꝫ ⁊ differentie accidētis ⁊ substātie. sꝫ si itelligatur formaliter q̄ eadem sit realitas relationis ⁊ fundamēti: aut itelligitur q̄tum ad esse: aut q̄tum ad quiditatem. si q̄tū ad esse uerum est. non est enim aliud relationis esse ⁊ fundamēti: quia non est aliud esse in subiecto similitudinis ⁊ albedinis. non enim plus afficit subiectuꝫ albedo ⁊ similitudo q̄ albedo solum. inde ergo est q̄ relatio ultra suū fundamētum nullam compositionē facit in subiecto: sed si intelligatur quātuꝫ ad rationem quiditatis ly hec realitas sit ab illa: quia realitas relationis est ex realitate fundamēti: tamen hec realitas fm quiditatē nō est illa: quia quiditas relatiua ⁊ alia absoluta. cum ergo oꝫdo predicamēti sumat̄ ex quiditate rei non est eius esse relatio: quia habet aliaꝫ quiditatē q̄ absolutū. habebit ergo alias species ⁊ alias differentias ⁊ totum oꝫdinem predicamenti habebit alium q̄ habeant absoluta. ¶ Ad 2^m dicēdū: q̄ phs distinguit differētias relatiuoꝝ fm differentias absolutorum: non q̄ hec sint ille: sed quia innotescunt nobis per illas.

Questio. VI.

p Ostea querebatur de ente creato quātum ad res absolutas. Et quantū ad hoc querebaꝫ duplr in generali ⁊ in speciali. In generali quidem querebatur utrū aliqua sit essentia que se habeat per indifferētiam ad esse ⁊ ad nō esse. ⁊ videt q̄ non: qz fm aug^m 7° de trini. c. primo. sicut se habet sapientia ad sapere potentia ad posse: sic se habet rei essentia ad esse. sed sapientia nō se habet indifferēter ad sapere ⁊ ad non sapere: imo magis respicit sapere q̄ nō sapere. ergo essentia nō se habebit per indifferētiam ad esse ⁊ nō esse. ¶ In cōtrariuꝫ est quia potest essentia intelligi sine esse: ergo est indifferēs ad esse ⁊ nō ad esse, ergo essentia nō se habebit per idifferētiā ad esse ⁊ nō ad esse. ¶ R° dicendū: q̄ aliqui p̄cedūt essentiam creatam quātum ad esse essentie habere eē reale ⁊ indifferēs ad esse ⁊ nō esse. dicunt enim q̄ accidit eēntie q̄ sit vna uel multa: uel q̄ sit particularis uel vniuersalis. Si enim intelligas ipsaꝫ essentiā nudam fm se: nec intelligas eā ut est vna nec ut est multa. semper enim intellectus absolutus ⁊ nudus ipsius rei p̄cedit intellectū relatuꝫ ⁊ comparatū ad aliud. Si ergo essentia dicit̄ multa ⁊ est particularis ut comparatur ad indiuidua: in quibus existit: ⁊ dicitur vna ⁊ vniuersalis ut comparat̄ ad intellectum: oportet q̄ fm se accepta sit prioꝫ: ⁊ precedat suū intellectū vniuersalitatis ⁊ particularitatis. fm hoc ergo dicūt isti q̄ essentia habet tripliciter esse: videlicet nature esse rōnis: ⁊ esse essentie. Esse autē nature habet ut est in ipsis rebus. esse aūt rōnis ut refertur ad intellectum esse aūt essentie ut consideratur fm se. animal eniꝫ ut aiunt ut est in suis singularibus cum accidentibus est res naturalis ⁊ habet esse nature. Consideratum vo sine suis accidentibus ⁊ ut est in anima: est res rōnis. acceptum vo fm se est res essentie ⁊ habet esse essentie. Volunt ergo isti q̄ esse essentie sit esse aliud ab eē nature ⁊ rōnis. ⁊ fm hoc dicūt rem esse indifferētem ad esse ⁊ ad nō eē. ¶ Sed hoc nō videt bene dictuꝫ nec intelligimus sic esse ut isti dicūt. Res enim considerata fm esse essentie habet eē rationis. intellectus enim est ille qui fertur in ipsam essentiā fm se. ipsa eni essentia creata fm se nō habet eē: sed solum habet cōsiderationem apud intellectū. Esse ergo essentie, put est aliud ab esse nature est esse rationis: ⁊ fm intellectum. Esse igit̄ essentie ab esse vniuersalitatis nō differt q̄ vnū sit rationis ⁊ aliud nō: qz utrūq; est rōnis. sꝫ vnū est ratiōis tanq̄ intentionis p̄me. aliud est rationis tanq̄ intētionis secūde. Dicamus eniꝫ q̄ ly intellect⁹ recipiat a fantasmatib⁹ species: tamē recepta in itellectu recipitur fm modum intellectuꝫ. recipitur ergo sine hic ⁊ nūc. ⁊ qz vnūquodq; agit fm exigentiā sue forme. intellectus per speciem quā habet apud se ferē in ipam essentiam fm se: sine hic ⁊ nunc. Prima ergo latio intellectus est in ipm eē essentie. ideo phs 3° de anima loquens de parte intellectiua: siue de potentia intellectiua qua cognoscit ⁊ sapit aia ait. q̄ cū extēso carnis esse discernit ipm eē rei loquendo de eē quiditatiuo ⁊ de eē essentie. est eni illud in qō fertur intellectus nō modo reflexo sed modo extenso ⁊ per se ⁊ primo. ⁊ inde est q̄ quid est ut in eodeꝫ tertio scribit: est per se propriū obiectū intellectus. Redeam⁹ ergo ⁊ dicam⁹ q̄ intellect⁹ primo aspectu ferē in ipam essentiam fm se: siue in ipm eē essentie. sꝫ propter istam lationem ⁊ ppter istum aspectum ipa essentia nō apprehendit̄ ab intellectu ut est quid vniuersale. sꝫ quando intellect⁹ se cōuertit supra ipm esse eēntie ⁊ videt q̄ illud est cōmune multis: tūc dicit q̄ illud esse est quid vniuersale. Ideo cognitio eēntie est intētio prima: dico prima qz est obiectum intellect⁹ fm lationē primā. cognitio autē uēritatis est intētio secunda: dico secūda qz est obiectū intelleet⁹ non fm lationē primā: sꝫ put reflectit se supra illud qō cognouit ⁊ videt ipꝫ eē cōe multis. Intellect⁹ eni cognoscēdo eēntiā cognoscit id qō est vniuersale. sed non propter hoc cognoscit eam ut

est vniuersale nec ut est subiecta intentioni vniuersalitatis. Naz esse essentie z vniuersale qō predicatur idem dicunt. ipse enim intellect' noster fertur in ipsas res ut in hominem capram z leonem: que ut sunt obiectum intellectus hūt eē essentie z predicatur de rebus: sz ut postea intellectus se reflectit super res z videt q predicantur de pluribus sic habent eē vniuersale formaliter: z sic accipitur vniuersale ut est subiectum intētioni vniuersalitatis: z sic non predicat. Nā licet socrates sit homo z sit animal: socrates tamē non est vniuersale: nec est species: nec est genus. ergo aliō est loqui de re que est vniuersalis: z aliud ut est subiecta intētioni vniuersalitatis. res eni fm eē eentie est vniuersalis: lz non consideretur ut est subiecta intentioni vniuersalitatis: nisi quando intellectus se reflectit super eaz: z videt qō est cōmune pluribus z iudicat eaz ut vniuersale. Igitur res fm eē essentie: z ut est subiecta intentioni vniuersalitatis: uel q idem est res que est vniuersale: z ut est vniuersale habet esse rationis. aliter tamē z aliter quia primo modo habet eē rōnis fm intētionem primaz. scōo vo modo fm intentionē secūdam. ¶ His visis reuertamur super distinctiōes factas: z inuestigemus ueritatem quesiti. Una aūt distinctio erat q res habet eē particulare: esse vniuersale: z esse existētie: qō fm eos est eē primū respectu illorum. Alia autē distinctio erat q res habet eē naturе: esse rōnis z essentie qō fm ipos est primū respectu utriusq. res igitur fm eē essentie est prioz q̄ sit fm eē nature uel fm eē rōnis: uel fm eē particulare: uel fm esse vniuersale. z quātum ad illud esse ut aiunt res est indifferens ad esse actuale: z ad non eē. prima autem distinctio cum distinguitur eē essentie ab esse vniuersali: non est simpliciter concedenda. Nam res ut cōsideratur fm eē essentie: z fm suam quiditatem habet esse vniuersale: sz non propter hoc ꝓsiderarē ut est eē vniuersale. Nam ut dicebatur itellectus primo aspectu fertur in eē essentie qō est vniuersale: sz nō fertur in tale eē ut est vniuersale: z ut est subiectū intentioni vniuersalitatis: nisi quādo se reflectit sup ipsum z videt q est commune multis z uocat ipsum vniuersale. ¶ Secūda etiam distinctio non est simpliciter cōcedenda. distinguebatur enim eē essentie ab eē ratiōis: ac si res sic accepta fm eē essentie: z fm suam quiditatem nō haberet eē rationis. Res enim fm eē essentie: siue fm suam quiditatē: z ut est subiecta intētioni vniuersalitatis habet eē rationis: quia intellectus est ille qui facit utrumq. Nam ipe considerat rem fm eē essentie: z ipse conuertit se super id qō considerauit z uocat ipsum vniuersale. ¶ Uiso igit q distinctiōes facte non sunt sufficientes. distinguemus q res habet duplex eē reale. z habet tertiū eē fm cōsiderationē. habet enim eē in suis causis: z sic est in potētia. Nulla enim rosa existente actu est in potentia materie: z in virtutibus actiuis z passiuis: ex quib' tanq̄ ex prīs causis pro ducitur rosa. habet etiaz rosa eē in se ipsa: z sic habet eē in actu. tertio pōt considerari rosa ut circa ipsaz negociatur intellectus. Cum ergo queritur utrum sit aliqua essentia que habeat se per indifferentiam ad esse z non esse. si loquimur de eē reali: non quia fm hī' eē: uel est in suis causis: z est in potentia: z fm hoc nō est indifferēs ad eē z non eē. Immo habet eē in potētia z nō est eē in actu: propter qō magis sa habet ad non esse q̄ ad eē: quia qō est in potentia magis se habet ad non eē q̄ ad eē. Si vo consideretur ut est in seipsa: sic est actu: qz sic existēs magis se habet ad eē q̄ ad nō eē. Sed si consideret res: ut circa ipsam negociatur intellectus: intellectus tūc indifferens est ei eē uel non eē. z accidit ei eē uel non esse. Dum enim scientia est in actu: forte refert utrum res sit uel non sit. sz postq̄ iam habemus sciētiam de aliqua re: utputa de rosa: siue rosa sit: siue non sit: pōt eā intelligere intellectus. ¶ Cum igitur arguebatur q essentia determinate respicit eē uerum est ut actu existit in rerum natura: z ut habet eē in prīo genere: sz ut est in suis causis est in potētia: z pōt dici non eē. ¶ Ad aliud qō obiciebatur in oppositū q res pōt intelligi absq eo q habet eē ut patet: ex hoc non arguitur q res habeat eē reale indifferēs ad eē z nō ad esse. sz solum probatur q ut circa rē negociatur intellectus accidit ei esse uel non esse.

p Ostea querebatur de ente creato in speciali. Ens autē creatum in speciali tripliciter diuidit. videlicet in ens pure spirituale: pure corporale: z ex utrisq̄ compositum. de omnibus autē his fiebant plures z uarie qōnes. Circa entia aūt spiritualia siue circa angelos erat quatuor quesita. vnum de angelis in cōmuni. utrū. s. de' possit facere plures angelos in vna specie. Tria autē alia querebantur non de omnibus angelis in cōmuni: sz specialiter de omnibus angelis malis: quorū vnum pertinebat ad malos angelorum actionē. duo vo ad malorum angelorum passionem. Circa eoz actionē querebatur. utrum propī actiones siue opera malorum angelorum siue demonum ductu ratiōis possemus scire demones eē. Circa eoz aūt passionē querebat utruz demones possent pati ab igne. z utrū possent simul pati ptrarias penas. Questio. VII.

a D primum sic procedit. Uidetur q deus non possit facere plures angelos in eadē specie: quia qō implicat contradictionē subterfugit esse possibile. sz eē plures angelos in eadem specie implicat contradictionē. nam angeli cum sint forme per se existentes non possunt differre nisi differant per formam: sed differre forma est differre specie. Implicat ergo contradictionē q angeli differant z nō differāt specie subterfugit ergo hoc eē possibile. ¶ Inconstrariū est quia sicut possunt multiplicari plura in eadez specie in rebus materialibus: quia recipitur eadē forma in diuersis partibus materie. sic etiam videtur q in spiritualibus poterit esse multiplicatio in eadez specie: quia recipietur eadem forma in diuersis supositis. ¶ Rō dicēdum: q de hoc est articulus parisiensis: sic eniz dicitur in articulis q erroz est dicere q quia intelligentie non habent materiam z q deus nō posset plures eiusdem speciei facere. uellemus autem q maturiori ꝓsilio articuli illi ordinati eēnt z adhuc forte de eis in posterū habebitur cōsilium sanius: ad presens autem quātum possumus z ut possumus articulum sustinemus. Uidemus autem nobis inter ceteros modos congruos ad hoc sustinendum ut dicamus q deus hoc potuit: sed fm istum ordinem quem videmus non decuit: sicut enim posset si uellet saluare iudā z dānare petrū: quia posset si uellet q anima iude z anima petri redirent ad propria corpora. Ita q iudas z petrus eēnt viatores: quo facto posset iudare gratiam penitendi: z ita saluaretur. petrus aūt sic relictus posset peccare: z ita dānaretur. posset ergo hoc deus facere sed non deceret. sic z in proposito deus posset sed quantum nobis occurrit fm istum ordinē quē videmus hoc non deceret. attamen

si faceret deceret: quia qō non est decens ſm vnū modum ordinis potest esse decens ſm modum alium.
¶ Ad cuius euidentiam sciēdum q forma cōparari potest ad mām ⁊ ad esse: ⁊ per ea que videm⁹: prout forma cōparatur ad mām possumus aliqua coniectu rari quid tenēdum sit prout forma comparat ad esse. Videmus enīz q aliquādo forma trahitur ad modū materie: aliquādo materia ad moduz forme. Secundū enim eē particulare ⁊ sensibile forma trahitur ad modum materie. Scōm esse autē vniuersale ⁊ intelligibile materia trahitur ad moduz forme. propter qō in de celo ⁊ mūdo dicit phs. q cū dico hoc celū dico mām. cū dico celum dico formam. Dic ergo lapis: uel hic leo: siue homo ⁊ quodcūq; corpuſ dicit mām. leo autē uel lapis uel quodcūq; corpus non significatum non particulatū dicit formam. qō non sic intelligēdū est q corpus particulare ⁊ sensibile excludit formaz. ſz hoc pro tāto dictuz est q forma recepta in materia trahitur ad modum materie. cuius ratio est: qz omne qō recipit in aliquo recipitur ſm modum recipiētis. ⁊ quia ſm eē particulare ⁊ sensibile forma recipitur in materia ideo trahitur ad modum materie. ⁊ sicut corpus particulare non excludit formam. sic vniuersaliter sumptum non excludit materiam: ⁊ tamē dicit q corpus vniuersaliter sumptum dicit formam: quia ſm eē vniuersale ⁊ intelligibile materia trahitur ad modū forme: eo q non sit intelligibilis nisi per analogiam ad formam. ubi ergo forma trahitur ad moduz materie: oportet q diuidatur ſm diuisionez materie. ubi autē materia trahitur ad modum forme oportet q vniatur ſm formaz. inde ergo est q qz hic leo dicit materiam: possunt eē multi leones. ſz qz leo dicit formam recto aspectu: ideo ex omnibus particularibus leonibus non occurrit intellectui nisi vnuſ leo. ¶ Et sicut distinguimus de forma ut comparat ad materiā sic possumus distinguere de forma ut comparatur ad esse. possumus etiam dicere q aliquādo forma determinatur per esse. aliquando eē per formam. quando enim forma determinat per eē non est incōueniēs eē plura in eadem specie. qz tunc illa plura per se ⁊ prio differunt per esse. si autē differunt per formaz hoc est ex consequēti. sed quādo eē determinatur per formā non videtur possibile plura esse in eadē specie: sed si sic dicimus: videtur fortificare qōnem. nam in rebus particularibus videtur forma indiuiduari per esse. in abstractis autē eē per formā. ut ideo hec albedo indiuiduat qz habet hoc esse in hoc subiecto. ideo in alio ⁊ alio subiecto propter aliud ⁊ aliud eē poterit esse alia ⁊ alia albedo: ſz in rebus abstractis non sic. nam quia ille forme sunt per se existentes videntur seipsis indiuiduari. Natura ergo angeli quia non est forma apta nata recipi in materia scipsa indiuiduat. esse aūt ⁊ alia que sunt in natura angeli videntur indiuiduari per ipsam naturam ⁊ per ipsam formam in qua recipiūtur: quia in rebus imaterialibus non videtur possibile esse plura in eadem specie. ¶ Propter quod sciendum q aliquando diximus q si albedo eēt separata non eēt nisi vna albedo in specie albi. ⁊ cū posset rōnabiliter concedi q si albedo eēt separata non eēt nisi vna albedo: possent tamē eē plures albedines in eadem specie. naz si albedo eēt separata ⁊ remaneret ei eē qō acquisiuit in subiecto uel tribueretur ei eē ſz q requirit forma separata. si autē remaneret ei eē qō acquisiuit in subiecto: quia in alio ⁊ alio subiecto acq̄ siuit aliud ⁊ aliud esse propter tale ⁊ tale aliud est qō acquisiuit separata posset albedo alia ⁊ alia. ſm hunc enim modum dicimus q anime separate sunt plures in eadem specie: quia ipſis animabus separatis remanet eē qō acquisierunt in corpore. ſz si forme separate non remaneret eē qō acquisiuit in subiecto: si daretur ei aliud eē ſm exigētiam formarū abstractarum non videretur possibile esse plures tales formas in eadē specie: quia tunc forma non distingueretur per esse: ſz magis eē per formam. talia enim sicut separata per se ⁊ primo differunt per formam: quia tale differre est differre specie: ideo talia differunt specie. Dīe autem inter hoc ⁊ illud est: quia habere esse illo modo: quia fit multiplicatio in eadē specie: est habere esse imperfectum in illa specie: ⁊ nō ſm exigētiam forme. habē autē esse alio modo ⁊ habere eē perfectum in illa specie est habere eē ſm exigētiam forme. ¶ Ex oībus autē hīs concludamus q forma ut trahitur ad modum materie ⁊ ad modum imperfectionis: sic potest plurificari ſm diuersitatem materie: ⁊ possunt eē plura talia in eadē specie: ita q ipsa forma speciei que de se habet vnitatē ſm hunc modum diuersificatur per materiam: quando vō materia trahitur ad modum forme ⁊ ad modum perfectionis: tūc materia que ut habet esse sensibile habet diuersitatē sic tractam ad modum forme habet unitatē ut non sint plura in eadem specie. Nam ut dicebatur ſm esse sensibile forma plurificatur per materiam: sic ſm eē intelligibile materia vnitur per formaz. Et ut patet per habita sicut forma habet duplicem comparationem ad materiam: ita habet duplicem comparationē ad eē. Nam ut habet esse imperfectum sic potest diuersificari ſm esse: ⁊ possunt in eadem specie eē diuerse forme propter diuersa eē. quando vō habet eē perfectuz: sic forma non diuersificatur per eē: ſz esse vnitur per formā ut non sit nisi vnum eē in tali specie propter vnitatem forme. ¶ Sed quia intellectus hominis nō quiescit oportet nos reddere causam dicti. Reddemus enim duplicem rationem quare forma ſm eē imperfectum plurificatur in eadem specie ſm eē perfectum. nō prima via sumitur prout eē cōparatur ad imperfectionē uel ad perfectionē. Secunda prout comparatur ad formam. ¶ Prima via sic patet: quia ut dicitur in 3° phisicoꝝ. totum ⁊ pfectum idem uel proximum ſm naturam. ergo imperfectum ⁊ pars idez uel proximū ſm naturam. ⁊ quia totuz diuiditur in multas partes ⁊ multe partes vniuntur in vno toto: hoc est de rōne totius q habeat eē vnitum. ⁊ de ratione partium q habeant eē diuersum. forma ergo que habet eē perfectum quia habet eē totale. consequens est q habeat eē vnitum. sed forma que habet eē imperfectuz: quia habet eē partiale consequēs est q possit habere eē diuersum ⁊ plurificatum. albedines enim existentes in materia quia habēt eē imperfectum: plurificātur ſm plura eē partialia ⁊ imperfecta que habent. sed si eēt albedo separata ⁊ haberet eē perfectum. omnes iste albedines materiales non equarentur cum esse illius albedinis separate illa separata haberet totum eē qō potest competere speciei. omnes autē iste materiales albedines non haberent totum eē competēs sue speciei: ideo iste materiales albedines quātūcunq; multe essent adhuc possent esse plures: quia omnes ipse non adequarentur toti esse: q posset competere speciei. illa autem separata vna existens non compateretur secundaria: quia ipsa in se comprehenderet omne esse ⁊ omnem perfectionē que posset competere propie speciei. ¶ Secūda via ad hoc idē sumitur. put eē cōparatur ad formam. Nā hoc est hēre eē pfectū

habere ipsum ſm exigentiam forme: ut quando tātū habet de esse ⁊ de perfectiōe debet tātū quātum potest recipere forma. hoc autem est habere esse imperfectum habere ipsum ſm capacitatem subiecti: ut albedo si esset apta nata esse separata ſm nature cursum tantū haberet de esse: quātū posset recipere. nūc autez q̄ est forma materialis: tantū habet de eē ⁊ de pfectione q̄tū patit capacitas subiecti in quo recipit. vnde albedo nō recipitur in materia ſm totum suum esse: sed ſm q̄ patit capacitas materie. In formis ergo separatis in quibus ponimus eē perfectū eē diuersificatur ſm formā: ut ideo est aliud ⁊ aliud esse: quia est alia ⁊ alia forma. ſz in formis materialibus forma diuersificat ſm esse. ut ideo est alia ⁊ alia forma: quia est aliud ⁊ aliud esse. habere ergo eē perfectū est habere eē ſm exigētiaz forme: ⁊ q̄ forma de se est vna: tale eē erit vnū. Habere autē esse imperfectū est habere esse nō ſm exigētiam forme: quādo ergo forma habet tale esse non ſm quācunq̄z formā. illa enim est sic vna: q̄ huiusmodi eē non sequitur modum forme: nō oportet illud eē q̄ sit vnū: poterit igitur illud esse plurificari: ⁊ plurificato eē plurificabit forma. Dicamus ergo q̄ sicut materia aliquādo vnitur ꝓpter formam: aliquando forma diuersificat ꝓpter materiā: sic aliquādo eē vnitur ꝓpter formā: aliquādo forma plurificatur ꝓpter esse. Quando enim eē est perfectum ⁊ sequit modus forme: q̄ cōmunicat forme ſz eius exigētiam cū forma specifica de se sit vna: oportet illud eē q̄ sit vnum. quādo autē eē est imperfectū ⁊ nō cōmunicat forme ſm eius exigētiam quātūcūq̄z forma illa de se sit vna: poterit plurificari tale esse: ⁊ plurificato eē plurificabitur forma. Cōcludamus ergo q̄ cū forma habet esse perfectū tūc ex vnitate forme per se pōt eē vnitas ipsius eē ex consequenti. Cuz autē habet esse imperfectū tunc ex pluralitate ipsius esse per se poterit esse pluralitas forme ex ꝓsequēti. ¶ His autez prelibatis patet quomodo possit deus facere plures intelligentias in eadem specie. Imaginamur enim q̄ ſm nature cursum deus tātū dat de eē ipsis substantijs separatis quātum possunt ipse recipere: ſm quē moduz loquitur dionysius 4.° capitulo de diui. no. q̄ sicut sol non ratiocinans: aut preeligēs omnes illuminat ſz q̄ sunt ualētia participare lumē: ita ⁊ bonū summū omniū existētibus proportionaliter imittit totius bonitatis radios. forme ergo materiales si nō habēt esse perfectū ⁊ totale hoc est ꝓpter materiā in qua recipiunt. ſz forme imateriales si non habēt eē perfectū ſm suam speciē: hoc est q̄ de⁹ restringit eas ⁊ nō dat eis totum esse ſm exigentiam ꝓprie speciei: nulli autem dubium eē debet q̄ sicut forma restrigitur ꝓpter eē q̄ habet in alio. ⁊ sicut potest plurificari ita forma potest restringi ꝓpt eē q̄ habet ab alio: ⁊ sic habēdo eē imperfectum poterit plurificari. Posset igitur deus sic restringere formam quācunq̄z separatam: ⁊ dare ei eē imperfectum non ſm exigētiā forme. dupliciter ergo forma habet limitatū esse. Primo ex parte sui. ut q̄ ipsa est determinata ad genus ⁊ ad spēm oportet q̄ esse in ea receptū quid limitatū existat. Scōo ex parte materie: ut quia recipitur in materia hac uel illa ideo habet limitatum eē ſm dispositionē materie. Tertio modo posset intelligi forman habere limitatū eē ex parte dei: ut q̄ non daret ei tantū eē quātum posset forma recipere. ⁊ iste modus ꝛz sit possibilis tamē ſm ordinem quē videmus videtur non eē decēs. cum ergo esse limitatur in forma ꝓpt formā: tunc ſm nature cursuz possunt eē plura esse in forma generis: non autem in forma speciei. Nam hoc modo loquēdo de eē oportet q̄ eē omnino sequatur modū forme. sed cū forma generis non sit forma vna poterit tale esse plurificari ſm talē formā: ⁊ cum forma speciei sit vna ſm naturam ꝓpt cursum in eadē specie non plurificabit tale eē. ſz cum eē limitatur ꝓpt mām in qua recipitur forma. uel ꝓpter agēs a quo est forma: quia utroq̄z modo potest limitari forma quantum ad eē: uel quia recipit in alio ut in materia. uel quia est ab alio ut ab agēte primo. Cū ergo sic est q̄ illud eē q̄ habet forma non est totale ⁊ imperfectū ſm exigētiam forme: tunc poterit plurificari tale eē. ⁊ per consequens forma in eadē specie nō obstante q̄ de se nō multiplicat hī⁹ forma. ¶ Aduertēdum tamē ꝓpter auctoritates que possent inueniri contrarie q̄ sicut genus aliquādo accipitur large: ut dicimus q̄ in genere entiuz est vnū ens mensura omniū ſm quem modum loquēdi totum ens q̄ō est multa genera dicitur vnū genus: sic species aliquādo accipitur large: ut q̄ torus ⁊ vn⁹ ordo angelorū posset dici vna species ꝓpter aliquā cōueniētiam specialem quā habent adinuicē ſm quē modum accipiēdi speciem uel ſm alium modum accipiendi spēm ꝓout plures species sunt in vna specie deus potuit ⁊ eum decuit facere angelos in eadē specie: sed accipiendo ꝓprie spēm ꝓout differre specie est differre forma: non ergo ſm istum ordinē quē videmus. ſz ſm alium ordinē deus potuit facere plures angelos in eadē specie. ¶ Ad argumētum autē dicēdum q̄ videtur implicare contradictionē q̄ sint plura in eadē specie: uel q̄ forma plurificetur in eadē specie si forma illa habeat eē perfectum ⁊ totale. ſz si habeat esse imperfectū ⁊ partiale non est inconueniens: ⁊ quomodo sit ⁊ quomodo cōtradictionē non implicat est per habita manifestum. ¶ Ad aliud autem in oppositum dicendum q̄ non est simile de suppositō ⁊ de materia. nam materia restringit formā. si enim forma de se non multiplicatur nisi restricta per eē: q̄ materia restringit eam poterit multiplicari per materiā. Suppositum aūt non restringit ipsam nisi quatenus habet materiam partē sui. Sz si sit suppositum imateriale habebit eē perfectum ⁊ totale ſm exigētiam sue forme. videtur enim contradictionē implicare q̄ forma specifica multiplicetur ſm se: ſz q̄ multiplicet per eē restricta: contradictionē non implicat. ⁊ q̄ ſm cursum nature restringitur forma per mām. naturale est q̄ forma multiplicet diuisione materie: non est aūt restringatur in eē ex parte dei tribuentis esse. ideo ex dei potētia absoluta pōt hoc esse. ⁊ deus hoc facere potuit. sic ergo aliquo modo euasimus difficultates contingētes si ponatur possibile posse eē plures angelos in eadē specie. hāc autem euasionem non omnino approbamus: quia non est oino clarum quō angelus possit habere esse perfectum ⁊ diminutuz modo quo dictum est. Dicimus ergo esse possibile q̄ articulus dicit modum tm̄ impossibilē datum magis posuim⁹ ad exercitandum legētium mentes q̄ ad id q̄ō dictū est pertinaciter asserendum.

Questio. VIII.

9 Ecūdo queritur de demonib⁹ q̄tuz ad suā actionē. Et est questio. Utrū per eoz actiones ⁊ effectus possint nobis innotescē ex ductu rōnis: ita q̄ rōnis ductu possint nobis inotescē demones eē. Et vi q̄ sic: q̄ aliq̄ videm⁹ in effectib⁹ que non pñt reduci in motū celi. Oportet autē q̄ reducant in

operationes demonū. Ponebatur aūt exemplum de quodam monacho quem dicebat fuisse deportatum a diabolo. Ponebat etiā exemplum de quodam homine de quo dicebat q̄ tēporib⁹ istis visus fuit a multis in duabus ciuitatibus eadē die: ⁊ cōparuisse corā duobus iudicibus. ⁊ dicebat ciuitates illas esse distantes q̄ nullo mō hoc fieri potuisset nisi arte demonū. Adducebat etiā exemplū de artib⁹ magicis: ex quibus oībus concludebat q̄ ductu rōnis scire possum⁹ demones esse. ¶ Jn ꝓtrariū est: qz ex operatione arguitur substātia inuariabilis cuiusmodi est substantia demonū nō potest argui nisi ex operationib⁹ inuariabilibus. iste enim fuit modus pho3: qz ex motib⁹ celoz qui sunt inuariabiles probauerūt eē intelligētias que sunt substātie separate ⁊ inuariabiles. cum ergo ille operationes de quibus argutū est sint uariabiles: ex talibus nō pōt ꝓbari substātia demonū nec aliqua substātia inuariabilis. ¶ Rñdeo dicendū q̄ aliud est querere utrū per ea que videmus generaliter possumus ductu rōnis scire demones esse. ⁊ aliud utrū demones possint alicui se spāliter reuelare. per ea enim que videmus generaliter possumus ꝓbare eē aliquas substātias separatas. Generaliter enim videm⁹ celos moueri: ⁊ motus eoz ꝓtinuari: qō esse nō posset nisi moueret a virtute infatigabili. virtus aūt infatigabilis nō potest esse virtus in corpore: mouent ergo a virtute separata ⁊ substātia separata. ex motib⁹ ergo celoz quos oēs vident ꝓbare possumus eē aliquas substātias sepatas. sz q̄ hi⁹ substantie separate quaz effectus videm⁹ oēs generaliter q̄ sint demones ꝓbare nō possumus. Nam ſm dionysium 4.° capło de diui. no. Demon dicit substātiam separatā malam: nō malam ſm nām: sz malam ſm uolūtatis argumentū. Est enim ſm eundē ibidem. Malum in demonibus concupiscētia demens. Fantasia ꝓterua. Furoz irrationalis. Malū eni in demonib⁹ est in ꝓponēdo sibi finē idest adherēdo fini ⁊ in exequēdo qō ꝓposuit. Jn ꝓponēdo sibi finē demō est ꝓcupiscētia demēs: qz ꝓponit finē maluz. Jn adherēdo fini est fantasia ꝓterua: qz ptinaciter adheret malo fini. Jn exequē do aūt qō ꝓposuit est furoz irratiōalis: qz irrationaliter exequit suū ꝓpositū. Loquit aūt sic de demonibus dionysius attribuēdo eis fantasiā furorē ⁊ cōcupiscētiā. Nā licet talia ꝓpie sint in parte sensitiua. attñ exquo demones recesserūt a bono icōmutabili ⁊ adheserūt bono cōmutabili de eis loq possum⁹ ac si hērēt sensuz ⁊ ꝓcupiscētiā. uel possum⁹ dicē q̄ illa sūt in demonib⁹ per effect⁹. Talia eni agūt ⁊ talit̄ se hñt in agēdo ac si esset in eis ꝓcupiscētia demēs: fantasia ꝓterua: furoz irrationalis. ¶ Uiso quid importat noie demonis: qz noie demonis itelliginus substam se parata malā. patet per ea que videm⁹ gñaliter nō innotescit nobis demones esse. Nam licet gñaliter possit nobis innotescere esse aliquas substantias separatas esse tamen substātias separatas malas per ea que videmus generaliter non possum⁹ ꝓbare. Pōt tamen demon si vult se aliter spāliter reuelare: qz pōt facere aliqua que nō possunt reduci nisi in aliquā substaz separatā. Uisum est eni multotiēs ⁊ audiuim⁹ ab his qui dixerūt se vidisse q̄ ideote loquebant latinis vbis: ⁊ rñdebāt ad qōnes ꝓpositas qō nō posset eē per influē tiā celestis corporis: oportebit igit̄ hoc eē per aliquā substaz sepatā mouētē liguā illi⁹ ideote. Jō pōt demon esse separatā substam. pōt ēt aliqua facē per que ductu rōnis scire possumus ibi ad lum oñdit se eē substaz separatā: sz ēt oñdit se eē substaz malam: utputa si det operā malis actib⁹: ut si cooperatur alicui q̄ sit fornicatus uel adulter uel idolatra. cū ergo dictum sit q̄ est demon substa separata mala: qz demō pōt se talē ostēdere: ⁊ pōt alicui reuelare se eē talem: sz per ea que videm⁹ gñaliter non possimus scire ductu rōnis demones eē. spāliter tñ possunt nobis innotescē aliqua per que arguere poterim⁹ q̄ sint demones. ¶ Ad argumētuz dōm q̄ id qō factū fuit circa monachū: ⁊ circa hoiem cōparentē eadē die in longinquis ciuitatib⁹ corā diuersis iudicibus. ⁊ id qō fit in artibus magicis nō apparet omnibus gñaliter. ¶ Ad argumētuz aūt in ꝓtrariū dicē possumus ut illa est pho3 opinio: q̄ nulla substa separata pōt mouere aliquod corpus corruptibile. sube eni separate ſm pho3 non possunt imediate mouere aliquod corpus hic inferius exñs mediante corpore trāsmutabili: nisi mediāte motu celi: ut pōt patē ex. 7. meta^ce. ⁊ cōmētator ibidē ait q̄ nullum intransmutabile transmutet māle nisi mediāte corpore itransmutabili siue mediā te celo. ¶ Sed hec positio falsa est. Nam sube separate nō sunt oino inuariabiles. naz ſm dam. 2° li°. c. 3° angelus est substa itellectualis semp mobilis: arbitrio libera: incorporea: deo ministrans ſm gr̄am: nō naturam in mortalitatem sucipiens. Nam ſm augustinuz libro de tritate caplo p°. Omnis mutabilitas nōnulla mors est. eo ergo ipso q̄ angeli ex natura sua sunt mutabiles: quedam in se mortalitatem habent. Oz autem ipsi sint mutabiles: patet per id quod scribitur iob 4°. Ecce qui seruiūt ei nō sunt stabiles: ⁊ in angelis suis repperit prauitatē. igitur si ipse intelligētie de se nō sunt stabiles. nō est incōueniens q̄ aliqua uariabilia exerceant. dato tamē q̄ essent oino inuariabiles nō propter hoc cōcluderetur quin possint aliqua uariabilia facere. nā nisi ab inuariabili procederet nariabile nihil eēt mutabile. oportet enim primū agens eē imutabile a quo oia alia processerūt. vnde ⁊ ipsi philosophi ab ipsa ueritate coacti mobilia reduxerūt in imobile. quātūcunq̄ igitur demones essent inuariabiles possent aliqua uariabilia facere per que innotescent eos esse.

Questio. IX.

Tertio queritur de passiōe demonū. Utrū demones possint pati ab igne inferni. ⁊ videt q̄ nō: qz semp agens prestantius est patiēte: sed ignis non est prestantioz demone: ergo rē. ¶ Jn contrariū est qō legimus de diuite epulante q̄ anima eius existens in inferno dicebat se cruciari in illa flāma. sz idē iudicium est de demone ⁊ anima separata. cum igitur aia sepata possit pati ab igne: ergo ⁊ demon. ¶ Respondeo dicēduz q̄ si videre uolumus quomodo demon possit pati ab igne. videndum est primo quid sit doloz. ⁊ ex hoc apparere poterit quomodo ignis inferni virtute diuina possit in demone causare dolorē. Doloz enim nō est passio naturalis ſm q̄ patiunt corpora naturalia. sz magis est passio anime ſm q̄ patiūtur corpora animata: ⁊ potissime corpa animata per animā sensitiuaz. imo naturaliter nihil dolet nisi quia sentit: propter qō in ipo corpore animalis sunt aliqua que nō dolēt: qz non sentiunt ut ossa. Si ergo non dolent nisi que sentiunt: ubi nō est sensus: ibi non potest eē doloz. oportet q̄ doloz tanq̄ in subiecto sit in sensu. placentia autem ⁊ displicētia sunt in appetitu. doloz autem ⁊ eius oppositum sunt in sensu. Ueruntamen quia ipsa displicentia dicitur quidam doloz: ⁊ dicunt aliqui se dolere: quando eis displicet qō habēt: ideo aliqui inueniunt q̄ doloz sit in appetitu: sed doloz ut

hic de dolore loquimur est in sensu. dicam⁹ ergo q̄ dolor est pceptio motiui facta in sensu a re sensibili: sicut visio est perceptio visibilis facta in visu a re visibili. hi⁹ aūt pceptio ⁊ hui⁹ mutatio facta in visu a re visibili nō est nisi quoddā intētionale ipressuz visui. sic quelibet perceptio ⁊ quelibet imutatio facta in quolibet sensu non est nisi quoddā intētionale ipressum sensui: q2 hoc est cōe omni sensui q̄ imutet intentionalr: ⁊ q̄ sit susceptiuū specierū sine mā. dolor igit est formalr quedā imutatio intētiōalis per quē fit pceptio lesiui. ¶ Ex hoc aūt apparere pōt in quo sēsu sit ꝓpie dolor: q2 nō est p2opie nisi in sensu tactus. nam si dolor est imutatio sensibilis per quē percipitur lesiuū ⁊ corruptiuū: cū animal nō corrumpat nisi a calido ⁊ frigido: ⁊ ab hi⁹ qualitatib⁹ tāgibilib⁹ opz dolorē sicut in subiecto eē in sensu tactus. nunq̄ eni est dolor sine imutatiōe reali. formalr tn dolor nō est imutatio realis: sz intētionalis. sz q2 imutatio intētionalis in sensu tactus nō pōt esse fortis sine imutatione reali: iō dolor qui dicit imutationē intētionalem fortē nō pōt eē sine imutatione reali. sz si posset eē eque fortis imutatio itētionalis sine imutatiōe reali: sicut est cū imutatione reali: maior eēt dolor ex illa mutatiōe intētionali solum: q̄ nūc sit ex imutatiōe intētionali ⁊ reali simul. Nam ut patet intātū est dolor in q̄tuz ds sentit ⁊ percipit se dolere. sz ꝓstat q̄ imutatio realis ipedit perceptionē sensus: ut q2 pupilla est abscolor: melius pcipit imutatiōes factas a colorib⁹. sic etiā caro q̄to est magis media ꝓportio tangibiliū: ⁊ q̄to magis est denudata ab excellentijs tāgibiliuz per eā percipiunt melius tangibilia. neruus enim ⁊ caro realr calefacta ipedimēta pstant pceptibilib⁹ sensibiliū. ideo si eēt in sensu tactus fortis imutatio intētionalis absq; reali. sensus potī⁹ sentiret ⁊ magis pciperet se dolere. ⁊ per ꝓns magis doleret. Nam percipere se dolere hoc est dolere: qui eni dolorē non pcipit nequaq̄ dolet. dicimus ergo q̄ cū dolor nāliter semp hēat annexā imutationē realē nunq̄ est ibi dolor nālis nisi sit ibidē duplex imutatio. s. vna realis que est ꝓria nature. ⁊ alia intentionalis que ꝓtraria est sensui. Immutatio ergo realis ledit nām. imutatio aūt intētionalis ledit sensū ⁊ facit sensuz pcipe dolorē. imo q2 intētio causat are: solū illa corpora pnt causare intētionē sic ledentē sensum que possunt ledere ⁊ corrūpere nām in qua fundatur sensus. Cum ergo solū a qualitatib⁹ tangibilib⁹ dependeant corpora animaliū: ⁊ solum qualitates ille possunt corrūpere nām aialis. solum tales qualitates possunt cāre dolorē in sensu. ¶ Tria ergo declarata sunt: q2 ostēsum est quid est dolor: q2 est imutatio intētionalis fortis facta in sensu tactus: lesiua ei⁹. Ostensum est etiā a quib⁹ causat dolor: q2 causat ab illis q̄litatibus a quib⁹ dependet natura: ⁊ que possunt corrūpere naturā in qua fundat sensus. Ostensum est etiam fm quid magis habet eē dolor: q2 si posset eē imutatio intētionalis lesiua sensus: sine imutatione reali lesiua nature magis esset ibi dolor: q2 ut dicebat magis dolere nihil est aliud q̄ magis sentire ⁊ percipere dolorez. ⁊ q2 imutatio realis ipedit perceptionē sensus: ideo diminuet perceptionē doloris. ¶ His visis pōt patere quomō demon patiat ab igne. Nam si est contra nām uel itellectualis q̄ imutet ab istis corporalibus realiter nō est ꝓtra nām eius q̄ imutetur intētionaliter. videmus eni q̄ itellectus noster possibilis immutatur intētionaliter a fantasmatibus que habēt eē corruptibile: ⁊ habent esse hic ⁊ nūc. sz hoc nō est in virtute ꝓpria: sz in virtute luminis itellectus agētis. sicut ergo fantasmata que sunt q̄d corruptibile in virtute alteri⁹: ut in virtute luminis intellectus agentis possunt imutare intētionaliter intellectuz possibilem qui est quid intelligibile. multo magis corporalia: puta ignis inferni: ut est instrumentū diuine iustitie: ⁊ in virtute dei poterit imutare intētionaliter intellectuz demonis: sz imutatio facta intētionaliter in itellectu possibili in vtute lumis agētis. ita est cognitio q̄ nō est dolor: imutatio vo itētionalis facta in itellectu demonis est dolor ⁊ cruciatus. ¶ Quod ex hoc cōtingit q2 intellectus noster possibilis nō dependet ab intellectu agēte quātum ad esse ⁊ quātū ad substantiā: sed solum quātum ad cognitionē. dicebat aūt q̄ solū illud potest causare dolorem in potentia cognitiua a quo dependet natura ⁊ substātia in qua fundat illa potentia. In virtute igitur intellectus agētis facta imutatiōe in itellectu possibili nō erit dolor nec cruciat⁹ sed cognitio tm̄. Uerum q2 demon fm nām ⁊ substantiam plus dependet a virtute diuina: q̄ corpus alicuius animalis a qualitatib⁹ tāgibilib⁹. imutatio intētionalis causata in demone ab igne virtute diuina magis erit dolor ⁊ cruciat⁹ q̄ imutatio intētionalis causata in sensu a qualitatib⁹ tāgibilibus. est etiā ibi maximus cruciatus ⁊ dolor: q2 cū non sit ibi imutatio realis magis percipietur ibi dolor. ¶ Sz dices ad hoc non datur modus qualiter causet iste dolor: dicemus q̄ ibi est aliquid fm nām ⁊ aliquid supra nām. Scōm nām enim est q̄ intelligentie per suū intellectum operētur in ista corpora applicando ipsum ad ea. Nā cuz sint nature intellectuales oportet q̄ itelligēdo agant. hoc enim modo sunt in loco: ⁊ hoc modo agunt applicando suā virtutē ⁊ suam potētiam ad huiusmodi corpora in qua agunt. cū ergo nō habeat nisi itellectū ⁊ uoluntatē applicādo eam ad corpora agunt in corpora. possibilis est ergo applicatio itellectus angelici ad ista corporalia. sz q̄ ex tali applicatione transmutetur corpus hoc est naturale. pōt eni angelus per talem applicationem mouere corpus. ¶ Rursus q̄ sit ibi applicatio sine trāsmutatiōe habet esse naturale. Sicut enim in corporib⁹ aliquādo corpora sic se contingūt q̄ se nō trāsmutant ut ignis ⁊ aqua. aliquando sic se contingūt q̄ se nō trāsmutant ut oue spere celestes. Sic ⁊ angelus aliquādo ita applicat suum intellectū ad corpus q̄ ipsum mouet: ut patet in istis celis mobilibus. aliquādo sic applicat q̄ nullam transmutationem facit: ut patet in celo empyreo. Nam cum angeli sint in celo empyreo: ⁊ celum illud dicat angeloruz locus oportet q̄ hi⁹ angeli applicent virtutem suā ad ipsum celum. nullam tn̄ trāsmutationē faciunt circa ipm: naturale est ergo q̄ angelus bonus uel malus absq; trāsmutatione corpoz possit applicare intellectū suū ad ipm corpus: sz q̄ ex tali applicatione imutet itellectus angeli: hoc nō est naturale: sz supra naturaz. Angelus ergo malus: siue demon habēs intellectū applicatū ad ipm ignē inferni non trāsmutat ipm ignē: sz ille ignis in virtute diuina imutat intētionaliter itellectū demonis: fm quā imutationē demonem dolet: hoc mō cremat aia: uel demon fm gregoriū in dialogo: q2 videt se cremari: nō q2 realiter cremet ⁊ doleat: sz q2 uere dolere nihil aliud est nisi sentire ⁊ percipere se dolere. Hoc eni modo animal dolet: q2 per sensum eius intētionaliter imutatū dolorē percipit. Nam ut dicebatur: nihil aliud est dolere q̄ pcipe dolorē. ⁊ q2 visus pōt accipi p2o oi cognitione siue pceptiōe: ⁊ p2o oi sensu dicere possumus q̄ nihil est aliō dolere q̄ videre se dolere. i. q̄ sentire ⁊ pcipe

dolorem.possumus aũt dicere q̃ duplr patiẽ demon: uel aia.p̃imo q̃ alligat cum igne:7 ignis ille est car cer eius qõ potissime erit post diẽ iudicij q̃ ligat' cũ illo igne mutat intẽtionaliter ab eo que intentionalr imutatio est uere dolor:7 uere cruciat' eius. P̃imo enim demon uel anima ligat cũ igne q̃ lz hoc sit natu rale:q̃ demon per suã uolũtatẽ possit applicare suum intellectũ ad corpora:tñ ex tali applicatione nõ dicit ligatus corporibus:q̃ sicut per uolũtatẽ applicat.ita per uoluntatẽ potest nõ applicare:7 põt se ab illo cor pore separare.sed applicatio ista ad ignẽ nõ est demo nis uoluntate sed dei virtute.ita q̃ si uellet nõ posset se separare ab ipso igne ꝓpter qõ dicit alligatus igni. 7 dicit ignis carcer eius qõ potissime erit in die iudi cij.nunc autẽ ꝓpter nostrũ exercitiũ permittuntur hic esse in hoc aere caliginoso ubi affligunt7 cruciã tur:ac si essent in iferno:qõ totum virtute diuina fieri potest.Utrũ autẽ poztent ignẽ inferni secum:uel non poztẽt nihil ad ꝓpositũ q̃ potest deus sine causa se cunda quicq̃d potest cũ causa scõa.ideo sine igne põt similẽ imutationẽ facere in demone quã faciebat cuz igne.erit ergo saltẽ post diem iudicij ipsis demonib': 7 nunc est in ipsis animab' damnatis vna pena alliga tio ad ipsum ignẽ uel incarceratio in ipso igne.alia au tem pena erit7 est cõtinue cruciatio per hr ignẽ.pa tet ergo quomõ demones patiunt ab igne7 qualiter patiũtur ab ipso. ¶ Ad argumentũ dicendũ q̃ agẽs qõ agit ꝓncipalr est ꝓstantius patiẽte.sed agẽs qõ agit instrumẽtaliter7 in virtute alterius nõ opz.fan tasma enim quia non virtute ꝓpria sed in virtute lumi nis intellectus agentis mouet intellectũ possibilẽ:nõ opoztet q̃ sit ꝓstãtius itellectu possibili sic q̃ ignis nõ in virtute ꝓpria:sed in vtute diuina cruciat demo nem nõ opz q̃ sit ꝓstãtioz demone. Questio.X.

q **Ularto queritur** Utrũ de mon: uel aia possit simul pati cõtrarias penas.7 videt q̃ nõ.quia nihil vnũ 7 idem potest moueri cõtrarijs motibus.ergo nec simul pati cõtrarias penas. ¶ In cõtrarium est qõ dicitur iob.24.ad nimiũ calorẽ trã seat ab aquis niuiũ:7 usq̃ ad inferos peccatum illius. erit ergo in iferno pena frigoris 7 caloris:aut ergo si mul:aut nõ simul.si nõ simul hoc esset eis refrigeriuz sed ibi nullũ est refrigeriũ:ergo simul habẽt utranq̃ penam. ¶ Rõ dicendũ q̃ glose sanctorũ videntur di cere q̃ ibi sit pena frigoris 7 caloris.vnde beda expo nens illud uerbũ euãgelij. Ibi erit flet' 7 stridor den tium.ait q̃ dupliciter ostẽditur gehẽne pena frigoris 7 caloris.cũ enim dicit ibi erit fletus 7 stridor dentiũ fletus enim ut ait de ardore.stridor dentiũ de frigore solet exire.7 haymo exponẽs hanc auctoritatẽ dicit q̃ methaphorã mẽbrorum penas describit tormẽto rum.solent enim ut ait oculi fumo cocti lachrymas pro ducere.dentes vo enimio frigore stridere.ostenditur ergo ut dicit q̃ reprobi in iferno:7 calorẽ intolerabi lem:7 frigus sustinebũt.7 quia sic sancti loquũtur uo lumus ideo ostendere modum quomõ possit hoc esse scilicet q̃ sil possint pati penaz frigoris 7 caloris.pro pter qõ sciẽdũ q̃ aliter est imutatio realis:7 aliter in tentionalis.naz fm imutationẽ realem nõ possunt si mul cõtraria esse in eodem.Sed fm intẽtionalẽ pos sunt.imo cogimur ponere q̃ fm imutationẽ intentio nalem possint cõtraria simul esse:cũ colores cõtrarij oyametraliter ipzimãt spẽm suaz in eodẽ puncto me dij. Nam si in vna parte sit color albus:7 in opposita sit color niger:sic quilibet color multiplicabit speciem suam per totũ mediũ propter qõ in eodem pũcto me dij erit species nigri 7 albi. ¶ Sed dices q̃ hoc oya metraliter esse nõ possit. Nam oculus intẽtionaliter recipit:7 tamẽ in eodẽ puncto oculi nõ recipit simul oyametraliter species albi 7 nigri. Propter qõ scien dum q̃ oculus nõ recipit species color nisi ex altera parte tñ.videlicet ex parte anteriori.sed si esset ocu lus separat' stans in medio aeris:7 esset bene paruus ut posset de leui recipere ipressiones per totũ.tunc si ille oculus hẽret colorem albũ ex parte vna:7 nigrũ ex pte altera:oporteret q̃ spẽs albi 7 nigri oyametra liter reciperent in eodẽ pũcto oculi.hoc ergo modo imaginabimur penas q̃ post diẽ iudicij nõ erit altera tio realis:sed solũ erit imutatio intẽtionalis.damna ti ergo erunt in iferno qui credit esse in medio terre. nam mediũ terre est locus ifimimus 7 vilissimus:cuz ibi terra sit fex elemẽtoruz:mediũ terre est quasi fex fecis.Congruũ eni est q̃ in fecib':7 in vilissimo loco existãt qui bona mutabilia:7 vilia bono incõmutabi li pretulerũt:fm hoc ergo damnati habebunt carce rem frigidũ:q̃ erũt in medio terre.habebũt aũt ignẽ calidũ.ignis autẽ ille nõ calefaciet terraz:q̃ cessabit realis alteratio elementorũ. Ignis tñ 7 terra virtute diuina poterũt intẽtionaliter imutare demoneȝ:7 ho mines damnatos ibi existẽtes,ꝓpter qõ simul pati po terũt a frigore 7 calore.ita q̃ pati poterũt ab utriscq̃ qõ sic declaratur .nam imutatio intẽtionalis triplicit diuersificat.s.per ꝓpinquũ:7 remotũ.per obliquum 7 oyametrale.per reflexũ 7 rectum.imutatio igit intentionalis ꝓpinqua est fortior q̃ remota.sic etiã est 7 realis:fortius eni calefit quis ꝓpinquus igni:q̃ re motus. ¶ Rursus imutatio oyametralis fortior est q̃ obliqua.ut sol in estate magis nos calefacit.q̃ nos respicit magis oyametralis:q̃ hyeme:eo q̃ tũc respi ciat magis oblique. Sic etiaz imutatio recta est for tior q̃ reflexa.ut illõ dicit sol illumiare recte:qõ aspi cit recte.illud reflexe qõ fac vmbrã:nisi eni esset illu minatio reflexa esset penit' tenebra ubi nõ esset aspe ctus solis.7 licet sic sit nãliter posset tamẽ virtute di uina esse q̃ ita fortis esset imutatio remota:sicut ꝓ pinqua:7 obliqua sic oyametralis:7 reflexa sicut re cta.fm hoc ergo poterit esse acerbitas penarũ.ut ter ra:7 ignis:7 elementũ:frigidũ:7 calidum.sic virtute diuina intẽtionaliter imutent demones ut elementuz remotius nõ minus imutet q̃ ꝓpinquũ'.nec imuta tio obliqua sit debilioz q̃ oyametralis imutatio refle xa:sit eque fortis sicut recta q̃bus oibus excurrẽtib' causata erit acerbitas pene taz frigoris q̃ caloris.ut q̃si sint oino absorti a pena:7 ideo nec ratio:nec sapi entia:nec sciẽtia dicit esse apud iferos.ut habetur ec clesiasti.9.quia nõ uacabit eis libere cogitare:nec ra tiocinari ꝓpter nimiã acerbitatem pene. ¶ Ad argu mentũ autẽ dicendũ q̃ nõ possunt esse simul in eodẽ imutationes reales q̃ inter talia inuenit ꝓprietas:sed intẽtionales possunt q̃ nõ hũt ꝓpriã cõtrarietatem.

p **Ostea querebatur** De creatura pure corpali.Et circa hoc quereban tur q̃nq̃.tria de materia.vnũ de forma.7 vnum de cõposito.materia autẽ põt cõparari ad tria. ad agẽs cui subicit:ad ea que sunt in ea a q̃bus pficit: ad intellectũ nostrũ a quo cognscit.ut cõparat ad agẽs erat questio de mã utruz de costa ade:sine additione materie potuerit fieri eua.ad ea que sunt in mã q̃bus pficit erat questio.utrũ in mã sit potẽtia actiua.ut cõ paratur ad itellectũ.7 erat questio de mã utrũ possit

ab intellectu nr̃o intelligi sine forma. ¶ Quarta qō circa hec corpalia erat de forma nō de forma substantiali: sed accidētali circa qō querebat. utruz calor: uel aliqua forma accidētalis intēdat fm gradus in essentia. ¶ Quinta qō circa hec corpalia erat de ipso cōposito ꝓsecrato: ut puta de tēplo: uel de eccl̃ia. ⁊ erat questio utrū si martyr occideret in eccl̃ia sicut fuit ibi occisus beat' thomas: esset ꝓpter hoc recōcilianda.

Questio. XI.

a ¶ Dꝛimū autē sic ꝓcedebant. Uidet ꝙ de costa ade sine additione materie nō potuerit informari eua: qz si de tāta mā quāta fuit in costa ade posset fieri eua absqz additione materie. tūc de modica mā posset fieri multa mā. ergo de grano milij posset fieri totus mūdus: qō videt inconueniēs. ¶ In cōtrariū est: qz si de costa ade nō potuit fieri eua sine additione materie hoc ideo fuit qz mā illa que duz erat in costa erat subiecta parue dēsitati: illa eadē mā non erat rarefacta nec poterat subesse tāte dēsitati: sicut erat corpus eue. sed cōstat qō maius est ꝙ q̄titas sine sb̄stātia subsistit q̄tūcunqz modice densitati q̄ ꝙ modicū de mā sb̄sistit q̄tūcunqz magne densitati. sed de' facit in sacro altaris ꝙ quātitas panis sine sb̄stātia sb̄sistit densitati panis: ergo potuit facere ꝙ modicū de mā exñs de costa sb̄esset illi magne dēsitati videlz dēsitati totius corpis eue. ¶ R.o dicēdū ꝙ sicut par potētie est facere de paruo magnū nō rarefacto nec aliquo addito ⁊ facere de nihilo aliq̄d. sic etiā par potētie est facere de magno paruū nullo ꝓdensato: nec sb̄tracto aliquo. ⁊ facere de aliquo nihil: ⁊ qz solus deus pōt facere de nihilo aliq̄d ⁊ ecōuerso. Ideo solus de' pōt facere de paruo magnū ⁊ ecōuerso: nullo addito nec rarefacto. Qō aūt par potentie sit hoc facere de nihilo aliquid duplici via declarare possumus. ꝓma via sumit fm ꝙ mā cōparat ad q̄titatē: ⁊ qualitatez. ſcōa ꝓut mā cōparat ad q̄titatē ⁊ ad sb̄stantialē formam. ¶ Dꝛima via sic patet. Nā alr cōparat mā ad q̄titatē. alr ad q̄litatē. alr cōparat ad augmentū. ⁊ alr ad alterationē. Naz ad alterationē cōparat fm ꝙ alteratio pōt fieri sine additione materie ⁊ sine subtractione. mā enim que erat sub forma calidi: pōt postea fieri sub forma frigidi nullo addito uel sb̄tracto. augmentuz tñ ipossibile est ꝙ fiat nullo addito nec diminuto: ⁊ nullo subtracto. Quod eniz mā sit sub maiori q̄titate q̄ ꝓius: uel hoc erit per rarefactionē: ⁊ tunc nō erit ꝓpie augmentū. vñ ⁊ phs in libro de gñatione in capō de augmento ait. ꝙ si ex aqua gñat aer nō dicimus fieri augmētū: sed maior humor gñatus est. Impossibile eni est fm eundē librō eodē ⁊ capō: fieri augmentū nullo adueniente. nec fieri diminutionē nullo recedēte. Possum' ergo arguere. istud est augmentū ergo huic est addita aliqua mā. si ergo est augmentū nāliter sine additione māe. agēs ergo illud qō posset augē sine additione māe posset ipsaz mām multiplicare. ⁊ virt' ei' se extēderet ad ipsaz mām: sed cū mā nō ꝓsupponat aliq̄d aliud: sed oia alia ꝓsupponāt ipsaz: agēs qō hēt posse sup ipsaz mām est agēs ꝑmū ⁊ est agēs qō pōt creare qz mā de nullo ꝓduci pōt. dicamus ergo ꝙ mā q̄tū est de se nō hēt partē ⁊ ptem: nec est multa nec pauca. sed oia ista cōpetūt ei per q̄titatē. sed q̄uis hēre partē: ⁊ diuidi cōpetat māe per q̄titatē. uerūtñ est alia mā sub alia pte q̄titatis. naz sicut forma specificata in reb' mālibus nō multiplicat nisi qz recipit in diuersis ptibus māe: attñ hi' forma recepta in alia ⁊ alia parte māe uere est alia ⁊ alia. sic mā nō diuidit nisi per q̄titatē. exñs tñ sub alia ⁊ alia pte q̄titatis nāe est alia ⁊ alia mā. nullū ergo agēs potest facere mām sub maiori q̄titate: nisi hēat potētiā sup ipsaz essentiā māe: cū maioz q̄titas ipsaz essentiā materie diuersificet: ⁊ qz soli' agētis ꝙ pōt creare est hēre potētiā sup essentiā materie. ió bene dictū est ꝙ par potentie est facere de minori maius nullo addito nec rarefacto. ⁊ facere de nihilo aliq̄d: qz hoc est potestatē hēre sup ipsaz essentiā māe. sed hēre potestatem sup ipsaz essentiā māe est posse creare. ió est par potētie hoc ⁊ illud. igit ꝓut mā aliter ⁊ aliter cōparat ad q̄titatē ⁊ qualitatē: patet ꝙ licet agēs nāle possit trāsmutare mām de q̄litate ad qualitatē: ⁊ possit ipsaz alterare absqz additione: uel subtractione māe non tñ pōt eaz augmētare: nec diminuere absqz additiōe uel subtractione. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex eo ꝙ mā aliter ⁊ alit cōparat ad q̄titatē ⁊ ad substantialez formā. Dicere eni possum' ꝙ q̄titas plus diuersificat mām q̄ forma substātialis. Naz forma substātialis diuersificat mām solū q̄tuz ad esse: sed nullo modo diuersificat eaz q̄tū ad essentiā. per se eni loquēdo mā exñs sub vna foza ⁊ postea sub alia ⁊ iteriz postea sb̄ alia nō est diuersa q̄tū ad eētiā: sz solū q̄tuz ad esse. Uñ phs ꝓio de gñatione. loquēs de gñatione substātie utrū remaneat eadē mā sub diuersis formis ait. ꝙ ens qō subicit. i. mā fm substātiā manet eadē. esse aūt ut ait nō manet idē. Forma ergo substātialis nec uere per se. nec uere per accidēs diuersificat essentiā materie: sed solū uariat esse. Quātitas aūt licet per se non diuersificet essentiā materie. qz essentiā māe per se diuersificari nō pōt: diuersificat tñ ipaz per accidēs. uel ut clari' loquamur licet mā fm essentiā nō sit diuersa est tñ sub diuersis partib' q̄titatis. ⁊ qz agēs nāle nullo modo habet potētiā sup essentiā materie. qz nullo modo pōt ipaz essentiā materie diuersificare: hēt aūt potētiā sup ipz esse: uel essentiā: qz pōt ipm esse uariare. ideo agēs nāle pōt resoluere usqz ad formā substātialē: qz pōt aliā ⁊ aliā formā substantialē inducere in māz: nō aūt pōt resoluē usqz ad q̄titatē ꝙ iducat aliā ⁊ aliā q̄titatē in mā nisi per additionē. sz ꝙ nullo adito faciat māz sub maiori q̄titate. hoc est impossibile agēti nāli. qz tunc haberet potētiā sup ipsaz essentiā māe: ⁊ per ꝓns tunc hēret potētiā creandi: solus ergo deus pōt augmētare mām qz solus ipse hēt potētiaz sup eētiā materie. Inde est ergo ꝙ dimēsiones interminate ꝓcedūt formā substātialē in mā. qz q̄titatē māe qōlibet agēs nāle ꝓsupponit cū hi' q̄titas determinata ꝓcedit formā substātialē: terminata vō ipsaz sequitur. ¶ Aduertēdū tñ ꝙ q̄titas ideterminata ꝓcedit formā substātialē: per accns nō per se. ꝓcedit eni eā per accns ⁊ ex pte māe ⁊ ex pte agētis. ex pte q̄dē māe ꝓcedit q̄titas formā substātialē: per accns qz accidit forme ꝙ pficiat mām mediāte q̄titate. Intātū eni pficit eā mediāte q̄titate: inq̄tū inuenit māz q̄tā: ⁊ qz inuenit eā q̄taz talē eā pficit qualē eā inuenit. sed si posset eē ꝙ reciperet forma in mā nō q̄ta. multo magis pficeret eaz qz nō posset separi ab ea. vnde q̄titas ꝓcedit per accns: sic aer in tactu est mediū per accns: ⁊ sicut clypeus est cā per accns quo mediāte clypeo ꝓcutiat clypeat': qz si nō esset clypeus multo magis ꝓcuteret clypeat'. sic etiā q̄titaz ꝓcedit per accns ex pte agētis nālis. Nam ꝙ agens nāle possit in eandē mām iducere aliā formā substātialē: ⁊ nō aliā q̄titatē hoc est per accns. Naz ut dictū est agēs nāle: nec per se: nec per accidēs hēt posse in ipsaz essentiā māe: nullo ergo modo pōt

essentiaz in esse ꝓducere nec per se:nec per accñs.iō agens nāle nec per se nec per accñs pōt cāre.qz tunc haberet potētiā in ipsaz essentiā māe per se. Nec pōt facere mām sub maiorī q̄titate q̄ sit absqz additione alterī⁹ māe.qz tunc haberet potētiā in ipsam essentiā māe.ex ꝓsequēti inq̄tū sub alia z alia pte q̄titatis est alia z alia essentia māe.per accñs ergo ex pte agētis nālis q nō pōt expoliare mām a sua q̄titate:nec pōt inducere in mām aliaz q̄titatē.licet possit ibi iducere aliā formā sb̄alē qz hoc nō est pp ipsaz q̄titatē:sz hoc est ꝓpter ipsaz mām. Accidit ergo q agēs nāle nō habet potētiā in ipsam eēntiā māe.qz si hēret potētiā in ipsaz q̄titatē hēret etiā potētiā in ipsam essentiā māe ut est diffusi⁹ declaratū.bene ergo dictū est q q̄titas p̄cedit formā sb̄alē in mā per accñs nō per se. ¶ His visis patet q nullū agēs māle hēt potētiā in ipsaz eēntiā māe.nec in ipsaz q̄titatē qz nō pōt eā augmentare sine additione māe:eo q tale agens nullo mō hēt potētiā sup ipsaz eēntiā māe. De⁹ aūt qui per oēz modū hēt potētiā sup ipsaz essentiā māe:z pōt mām de nouo ꝓducere:z pōt in tali mā ꝓducta maiorē q̄titatē inducere. Naz q agēs nāle nō habeat potētiā in ipsaz q̄titatez māe hoc nō est ut dicebat rōne q̄titatis.sed hoc est per accñs rōne māe:qz nō posset hēre hī⁹ potentiā sup q̄titate nisi ex p̄ñti hēret potētiā sup ipsaz essentiā māe eo q q̄titas ipsaz essentiā māe nō diuersificat.cū ergo deus sup ipsaz eēntiā māe hēat vtutez z efficaciā poterit in ipsaz mām maiorē q̄titatē inducere:z poterit eā ut sibi placuerit multiplicare:z augmētare.ꝓpter qō de mā que erat sb̄ costa ade potuit formare cuā:z de mā que est sb̄ grano milij posset eā tātū multiplicare q faceret inde qōcūqz corpuſ.pp qō patet solutio ad obiectum.

Questio.XII.

8 Ecūdo queritur Utrum in mā sit potētia actiua.z arguit q sic:qz forma uel fit de aliquo uel fit de nihilo.de nihilo nō:qz hoc est quod terruit oēs philosophantes.q de nihilo fieret aliq̄d. ut dicit in p̄io de gñatione.ergo fit de aliquo.sz illud de quo fit forma est pars formе sic illud de quo fit cō positū est pars cōpositi.sz hoc est ponere potētiā actiuaz ponere quādā formā incōpletā z qōdaz incohatiuū formе in mā.cū ergo necesse sit tale incohatiuuz ponere necesse est potētiā actiuaz ponē in mā. ¶ In cōtrariū est qz hī⁹ incohatiuū uel eēt tota forma:uel pars formе.nō tota forma qz tūc tota forma esset añ q̄ per gñationē induceret:z sic eēt anteq̄ esset nec pars formе:qz forma nō hēt ptē z ptē.est enim simplici eēntia cōsistēs. ¶ Rº dicēdū q ad ponēdū potētiā actiuaz in mā.quinqz de causis.uel quinqz modis vident aliq̄ fuisse moti. Naz q̄dā posuerūt potētiā actiuā in mā:ut fugerēt incōueniens:ne cogerent dicere q ꝑm nām posset fieri aliq̄d de nihilo. Naz si mō est forma in mā z p̄ius nō erat de aliquo facta est de eēntia materie:nō qz eēntia fit essentia formе.ergo aliq̄d icohatiuū formе fuit in mā de quo facta est forma.hī⁹ autē incohatiuū uocāt potētiā actiuā in mā. ¶ Scōo ad hoc ponēdū moti sunt aliq ut dent dāam iter formā nālē:z artificialē. Naz forma nālis videt esse ex hoc q mā nāliter mouet ad ipsaz.nihil aūt nāliter mouet ad aliq̄d nisi hēat aliquid de eo ad qō mouet.hēt igitur mā aliq̄d de forma ex qua naturaliter mouet ad formā.illud aūt aliq̄d qō hēt de forma est icohatiuū formе:qō uocāt actiuā potētiā. Formе ergo nāles hñt incohatiuū in mā:z hñt potētiā actiuā in ea. Formе aūt artificiales nō hñt hī⁹ incohatiuū nec actiuā potētiā formе eni nāles sunt ab intra:z iō in ipsa mā hñt aliq̄d vñ fiūt. Formе aūt artificiales sunt q̄si ab ex:z iō nō opz q aliq̄d habeant in mā vñ fiāt. ¶ Tertio ad hoc ponēdū moti sunt aliq ex uerbis sc̄ōz.dicit eni aug⁹ 3º de trini.c.8.q sicut mres grauide sūt plene febribus sic iste mūdus est plen⁹ causis nascētiū.has aūt causas nascētiū:z has rōnes seminales uocāt ipsi potētias actiuas in mā. ¶ Quarto ad hoc aliq moti sūt ex uerbis phi.ait phs.2.phicorū.q si esset in ligno naui factiua:sile utiqz nā fecisset. Nauis est ergo q̄d artificiale qz fit a ꝓncipio sepato.sed si nauifactiua eēt in ligno tūc nauis fieret nāliter:qz fieret a ꝓncipio intrinseco.ergo hoc est fieri nāliter ꝑm phm fieri a ꝓncipio intrinseco.sed illud ꝓncipiū intrinsecū est potētia que dā actiua.ergo in ipsa mā est potentia actiua vñ fluit forma. ¶ Quinto ad hoc ponēdū mouent aliqui ex his que videmus ex sensib⁹.videmus eni arbores pululare.videm⁹ frumentū germinare:qō nō eēt nisi in talib⁹ esset potētia actiua vñ talia fierēt. ¶ Sciēdū ergo q ꝓpter oēs istas causas nō opz ponere potentiā actiuā in mā. Nā ꝓpter vitare incōueniēs primuz nō opz potētiā actiuā ponere.qz ponēdo hī⁹ potētiā nō pp hoc incōueniēs fugim⁹.naz q̄tūcunqz ponam⁹ potētiā actiuā in mā de qua fit forma:nō pp hoc magis fugim⁹ q nō fiat aliq̄d ex nihilo.querā eni post in troductionē formе utrū fit aliq̄d in mā:qō p̄ius non erat.si nihil est in mā qō p̄ius nō fuerit:ergo non fuit p̄ius in mā incohatiuū formе:sz tota forma.ꝑm hoc ergo res eēnt anteq̄ gñarent.imo hoc est magis stultū q̄ ex hoc ipossibilia ꝓsiderare.si eni ignis nūc gñat⁹ est:z p̄ius nō erat ignis opz q in mā ignis sit aliquid qō p̄ius nō erat.querā ergo de illo aliquo utrū sit factū de aliquo:uel de nihilo. Sic ergo cōcludit cōtra nos q fiat aliq̄d de nihilo.si ponam⁹ incohatiuū formе sicut si nō ponam⁹.vno solo mō possem⁹ per hāc viā hoc incōueniēs effugere.ponēdo latitationē formarū ꝓut posuit anaxa.nō aūt ponēdo incohationez ut ponūt isti.si eni ponerem⁹ formaruz latitationē ut posuit anaxa.nihil de nouo fieret in mā.sz si ponam⁹ incohationē opz q aliq̄d de nouo fiat in ipsa.nō ergo arguūt isti q sit potētia actiua in mā.si ergo querūt si hī⁹ hāc difficultatē solui quō inducat foza in mā absqz eo q fiat aliq̄d ex nihilo. ¶ Ꝓpter 2ᵐ ctiā ut ꝓpē dāz formarū artificialiū z nāliū:non opz ponere in mā potētiā actiuā.possumus eni ꝓpter hec q ponam⁹ incohatiuū formarū in mā dare dāaz iter formas artificiales:z nāles. Nā vna dāa esse pōt quā tāgit cōmentator in p° physi.dicens oēs formas artificiales cē accidētia.erit igit dāa hec iter artē:z nām.qz ars induc it sbi formas accñtales.nā vo sb̄ales z accidētales: erit ista ergo dāa iter formas nāles:z artificiales:qz nāles sunt sb̄ales:z accñtales.artificiales vo accñtales tm̄. ¶ Scōa dāa inter artē z nāz est quā dat themistius ut recitat cōmentator.12.meta^c.dicens q nā agit in corpe toto.ars vo in extremitatib⁹ eius.erit g hec dāa iter formas nāles z artificiales.qz formе nāles sūt ille que sūt iducte ex actione in corpe toto:uel in toto simplr uel in toto q̄tū ad illā ptē ubi est inducta forma.formе vo artificiales sunt ille que sūt inducte nō ex actione in corpe toto:sed in extremitatibus ei⁹. ¶ Possum⁹ aūt z nos dare tertiā dāaz iter nām z artē. Dicēdo q ars nō trāsmutat per se nisi ad sitū. nā ēt trāsmutat per se ad formā.nihil eni facit aliud ars nisi q cōiungit hoc cū hoc:uel sepat hoc ab hoc: cōiungit eni corpus cū corpe.ut arenā cū calce z facit cementū:z cemētū cū lapidib⁹ z facit parietez z pa-

rietē cū tecto: ⁊ fac̄ domū: sic ēt remouet hoc ab hoc ut remouet ptē ligni a ligno: ⁊ fac̄ in ligno figurā ydoli. per se ergo ars ꝓiūgit ⁊ sepat: ⁊ iō per se mouet ad situ. si aūt ex ꝓiūctione: ⁊ sepatione sequat forma hoc mō inducit formā. modus ergo agēdi nāe est in alterādo mām: ut calefaciēdo: uel infrigidādo. modus aūt agēdi artis est solū cōiungēdo ⁊ sepando. iō dictū est q̄ nā agit in corpe toto: q̄ alteratio respicit totū. ars aūt agit in extremitatib⁹: q̄ cōiungere ⁊ separe in re per seipsas extremitates respicit. possum⁹ ergo distinguere: ⁊ assignare dūas iter formas nāles: ⁊ artificiales absq; eo q̄ ponamus potētiā actiuā in mā. ¶ Dictū aūt aug. q̄ mūdus iste est plenus causis nascētiū. ⁊ dictū phi q̄ si nauifactiua esset in ligno q̄ nauis fieret nāliter. ⁊ id q̄ō videm⁹ ad sensum: q̄ videm⁹ arbores pululare: ⁊ semina germinare. oia ista saluare possum⁹ absq; eo q̄ ponam⁹ potētiā actiuā in mā: nō enī negamus in reb⁹ nālib⁹ esse vtutes actiuas: nec negamus in seminib⁹ eē aliq̄d actiuū vñ fit germinatio: q̄ tūc negarem⁹ sensum. opz enī hī⁹ germinationes ⁊ pululationes quas videm⁹ ex aliquo actiuo ꝓncipio ꝓcedē. ut q̄ hec arbor hoc modo dilatet in ramis ⁊ q̄ frondes hī⁹ arboris hēant hāc formā ⁊ hāc figurā. ⁊ q̄ alterius arboris hēant aliā formā ⁊ figurā: opz ex alio ⁊ alio ꝓncipio euenire. ⁊ fm hoc loquit phs q̄ si nauifactiua esset in ligno q̄ nauis fieret nāliter. si enī eēt in ligno vtus informatiua ad faciēdā formā nauis sicut est in ligno vtus informatiua ad faciēdū formaz foliȝ: uel formā rami. sicut foliū ⁊ ramus fiunt nāliter fm exigētiā arboris: sic ⁊ nauis nāliter fieret. vtutes ergo actiuas a rebus nālib⁹ ⁊ vtutes hī⁹ informatiuas in seminib⁹ ⁊ arborib⁹ non negam⁹: sed dicimus q̄ in mā nō est potētia actiua q̄ seipsaz moueat ad formaz uel q̄ cooper agēti ad hoc q̄ in ea educat forma. hoc ergo mō semina germināt: ⁊ hoc mō arbores pululāt q̄ est ibi distinctū actiuū ⁊ passiuū. ⁊ distinct⁹ humor attractus a terra in pululatione arboris se hēt tanq̄ passiuū. vtus vō exñs in arbore se hēt tanq̄ actiuū: ⁊ tanq̄ cōuertēs hī⁹ humorē in ramos: ⁊ in folia fm q̄ exigit nā arboris: imo forte in eodē grano est ibi distinctū actiuū ⁊ passiuū: ut in grano frumēti vtus actiua forte magis reseruat in cuspide uel in sumitatib⁹ grani. vt⁹ aūt passiua magis in medio. vñ ⁊ formice post q̄ reposuerūt grana frumēti subter terrā quadaz nāli idustria corrodūt illa grana frumēti in sumitatib⁹: ne illa grana germinēt. ergo granū frumēti in sumitatib⁹ hēt magis vtutē actiuā ad germinādū. sic ergo ponere vtutē actiuā: ex quo ponim⁹ actiuū distinctū a passiuo nō est ponere virtutē actiuā in mā sed in agente. ¶ Remotis igit modis ponendi vtutē actiuā in mā uolum⁹ ueritatē quesiti determinare. Dicem⁹ enī q̄ primi phantes ⁊ plato tenuerūt duo extrema in productione rerū. Ar. aūt sustentat⁹ in via media ut patet ex fine scōi de gñatione. nā primi phantes totā ꝓductionē rerū attribuerūt necitati māe: ac si mā seipsam moueret ad formā. iō illi tenuerūt hoc extremū: q̄ nimis dederūt māe. Plato aūt tenuit aliō extremū ponens ideas sepatas nō credēs per ea que erant in mā posse fieri gñationē rerū. iste ergo tenuit alūd extremū: q̄ nimis parū dedit rebus mālibus. Ar. aūt tenuit viā mediā negās q̄ mā seipsaz moueat ad formā sed dixit q̄ mouebat ab agēte: ⁊ detestās agētia sepata dicit q̄ mouebat mā ab agēte mālī. ergo ꝑmi phantes tenuerūt vnū extremū. q̄ nō distinxerūt actiuū a passiuo. Plato aūt tenuit alūd extremū: q̄ nimis distinxit actiuū a passiuo ponēs actiuū sepatū: ⁊ immāle. Phs aūt tenuit modū mediū. ponē ergo potentiā actiuā in mā q̄ mā seipsam moueat ad formā: hoc est incidere in errorē primoꝝ phantiū qui totū attribuebāt necitati māe negātes cām finalē ⁊ per ꝓns cogebant negare cāz agētē. Dicebat enī empedocles: ideo dentes maxillares esse latos ad cōterendū cibos. anteriores acutos: ad incidēdū. sed casu sic accidit rōne māe: totū enī hoc attribuebat māe. In hunc ergo errorē incidūt ponētes potentiā actiuā in mā. q̄ mā seipsaz moueat ad formā: uel cooper agēti ad hoc q̄ in eā educat forma. Nō enī mā cooperat agēti: sed resistit ⁊ ꝓtra agit: eo q̄ agēs ⁊ patiēs in ꝓncipio sunt ꝓria. in fine aūt sunt silia: sed q̄n iaz sūt silia ⁊ q̄n passuz iā plene cōuersum est ad nām agētis: tūc cessat actio ⁊ passio: ⁊ cessat mot⁹ ut inuit phs in ꝓio de gñatione. nō ergo hoc mō debem⁹ ponere potētiā actiuā in mā ut incidam⁹ in errorē ꝓmoꝝ phantiū uel ut aliquo mō ad illū errorē declinem⁹. Nā nunc loquētes de potētia actiua in mā: ⁊ sinō oino incidunt in errorē primorū phantiū ut totū attribuāt māe: multū tñ ad illū errorē appropinquāt. ¶ Rursus nō debem⁹ negare potētiā actiuā a mā ut incidam⁹ in errorē platonis dicētis q̄ vnū māle nō transmutat aliud ad gñationē. sed sunt agētia immālia: ut idee sepate: ex qb⁹ est gñatio rerū. ¶ Sed nos teneamus viā mediā distinguētes actiuū a passiuo: qō faciēdo fugiem⁹ errorē primorū phantiū. cōcedamus aūt q̄ vnū māle trāsmutat aliud ut fugiam⁹ errorē platonis. ergo cū queris utrū potētia actiua sit in mā. si intēdis querere utruz res māles agant cōcedēda est ꝓpositio. sed si intēdis q̄ talis potētia sit in mā: q̄ mā seipsaz moueat: ⁊ q̄ cooperat agēti: est oino negāda. vñ q̄ ꝓpositio dicēs utrū potētia actiua sit mā magis ꝓportat hunc sensuz: q̄ mā seipsaz moueat. iō simplr negandū est in mā potētiā actiuam esse. ¶ Ad argumētū aūt icōtrariū q̄ tūc forma fieret ex nihilo. dici pōt q̄ ut dixim⁹ in soluēdo. hec rō nō ꝓbat potētiā actiuā esse in mā. q̄ cōcessa tali potētia adhuc restat talis dubitatio q̄ in oi gñatione fiat aliq̄d ex nihilo. querit ergo hec rō sibi hāc difficultatē solui. sed nō cōcludit itentū. pp qō sciēdū q̄ nullū agēs 2^m^ pōt facere aliq̄d ex nihilo. Naz opz q̄ sic vnū agēs ꝓsupponit aliud. ita effect⁹ vnius agētis ꝓsupponat effectū alteri⁹. pp qō sic qōlibet agēs scōm ꝓsupponit agēs ꝓmū: ita effect⁹ cuiuslibet agētis ter cūdi ꝓsupponit effectū agētis ꝑmi. si ergo gñatio termiaret ad ipsaz formā per se: tūc gñans ꝓduceret aliquē effectū nō receptū in alio effectu: ⁊ ita illud gene rās ꝓduceret formā de nihilo. ⁊ illud gñans eēt agēs ꝓmū: q̄ sic effect⁹ eius nō ꝓsupponeret aliū effectū: ita illud agēs nō ꝓsupponeret aliud agens. facē ergo aliq̄d ex nihilo est facē effectū nō ꝓsupponētē aliū effectū. ille ergo qui educit formā in mā nō facit aliq̄d ex nihilo q̄ nō facit effectū nō ꝓsupponētē aliū effectū ⁊ hec est via sup qua sustētat⁹ est phs uolēs eni solue re. 8. meta^ce^. q̄ forma nō fiat ex nihilo ait. q̄ fōia non fit sed cōpositū. si g̃ forma fieret fm se: tunc fieret aliq̄d ex nihilo. q̄ fieret aliq̄d nullo ꝓsupposito: uel fieret aliq̄s effect⁹ nō ꝓsupponēs aliū effectū in quo reciperet: sed q̄ nō fit forma fm se. sed fit cōpositum. i. fit forma in mā: iō nō fit aliq̄d ex nihilo q̄ fit aliquid nullo ꝓsupposito nec fit aliq̄s effect⁹ nō ꝓsupponens aliū effectū. accipiēdo ergo large fieri siue fiat per se ut cōpositū: siue fiat per accñs ut forma. dicam⁹ q̄ q̄d fit per scōa agētia: ⁊ quicq̄d icipit eē per talia agētia cū ꝓius nō eēt hēt mām nō tñ eodē modo. sz compositū hēt mām ex qua fit. forma vō hēt mām in qua

fit.nullū ergo tale fit ex nihilo:sed qōlibet tale ꝓsup ponit mäz ex qua fiat.uł materiā in qua fiat.Sed de hoc in qōnibus nr̄is de ꝓio ꝓncipio ⁊ de eē ⁊ eēntia diffusius diximus. Questio.XIII.

t Tertio queritur de mā per cō parationē ad intellectū nostrū.Utrū possit itelligi sine forma.⁊ videt ꝙ sic:qz quicqd pōt per se significari pōt per se itelligi.mā pōt per se significari qz hēt per se nomen distinctuz a forma:ergo pōt intelligi sine forma. ¶ In ꝓriuz est qz sicut res se hēt ad eē:ita ad cōgsci. qō ergo nō pōt esse sine alio nō pōt intelligi sine alio. sed mā nō pōt eē sine forma:g nec intelligi. ¶ R° di cēdū ꝙ aug⁹.12.cōfes.videt tangē tria de mā per que possumus arguere ꝙ mā nō pōt intelligi a nobis per se.Innuit enīz aug⁹ ꝙ mā de se est qd infozme:⁊ quid ꝓiuatū actu:vñ ait.12.cōfes.suadebat uera rō:ꝙ oēs formas q̄lescūqz in reliquas formaz oino detrahere ſi uellē ꝓozsus ifozme cogitare. ¶ Scōo dicit aug⁹ mäz esse qd indistinctū.vñ ait in eodē.12.ꝙ ubi nulla spēs nunqꝙ est hoc ⁊ illud.q̄si dicat ꝙ ubi nō est spēs nec forma:ibi nō est distinctio.hoc etiā dic̄ phs in me taphisica sua ꝙ in fundamēto nāe nihil est distinctuz. ¶ Tertio dicit aug⁹ mäz de se eē sine ozdine:vñ ait in eodē.12.ꝙ erat infozmis materies ubi ꝓp.nullā fozmā nullus erat ozdo. ¶ Ex hȳs aūt trib⁹ possumus tres rōnes colligere ⁊ fozmare ꝙ mā nō intelligit nisi per anologiā ad fozmā.nam illud qō per se intelligit opz ꝙ sit qd in actu.qō eni subterfugit actū:subterfugit ꝙ possit per se itelligi.Ideo ostēdit phs in.9.me tac̄.ꝙ q̄diu est quid in potētia est latens.qñ aūt fit in actu tūc appet:⁊ tūc scit:ut ꝙ quadratū sint duo triā guli latet nos.qz est duo triāguli in potētia:sed qñ ducitur linea de angulo ad angulū actu secat quadratuz in duos angulos:statiz appet ꝙ quadratū sit duo triā guli:nunqꝙ ergo aliqd est obiectū intellect⁹ nisi fm ꝙ est qd in actu:uel fm ꝙ cōparat ad actuz.⁊ qz mā de se nō dicit aliquē actū:iō fm se nō est apta nata a nobis itelligi:ſz ſi itelligit hoc est per anologiā ad actū. Ista aūt est ſnia phi in phisi.qui dic̄ mäz nō esse itelligibilē nisi per anologiā ad fozmā.ista est eni ſnia aug. in.12.cōfes.qui vult mäz de se eē nō intelligibilē:⁊ nō ſensibilē. Nō itelligibilē qdē:qz nō est fozma.i.qz nō est act⁹. Nō ſensibilē aūt qz nō est cōposita. ¶ Scōa via ad hoc idez sumit ex eo ꝙ mā de se dicit qd nō distinctū.qō eni per se intelligit:opz ꝙ per se sit qd distinctū.q̄diu eni aliqd intelligit indistinctū nō intelligit fm se.iō scire in uli:⁊ nō scire in ꝓpria forma non est scire fm se. Est eni hoc gñaliter uerū siue hoc cōtingat ex modo sciēdi nr̄o:siue ex ipa re scita.ꝙ q̄diu aliqd nō intelligit ut distinctū nō itelligit fm se.⁊ qz mā dicit de se qd indistinctū:iō mā fm se nō est qd intelligibile.hic ergo erit modus intelligēdi mäz.intelligere eni aliqd de se qō nō hēt actū:ſz est in potētia ad actū qō tot⁹ suus modus itelligēdi est per cōparationē ad actū.uel hic erit modus itelligēdi mām itelligitur aliqd qō de se nō dicit qd distinctū:sed est aptū natuz distinguī per formā ꝓp qō bene dictū est ꝙ modus intelligēdi eā est per cōparationē ad formā.sed si vis eā intelligere fm se nō hēbit intellectū positiuū sed priuatiuū.intellectū eni positiuū hēt ipse act⁹ ergo intellectū ꝓiuatū hēt qō de se caret actu.pp hoc aug⁹.12. cōfes.ibi ſgnāter loquit de cognitione mäe dicens ꝙ humana cognitio conat eā.i.mām cogscere uel noscē ignorādo uel ignorare noscendo.igrata eni cognitio uel cognita igratio nō dic̄ intellectū positiuū sed ꝓpriuū. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex eo ꝙ mā dic̄ quid sine ozdine:imaginamur eni ꝙ nihil per se itelligitur nisi qō per se hēt ozdinē in ꝑdicamēto. Nā si qc quid est:est obm intellectus:ut dicit in 3° de aia.⁊ res per suā qditatē sunt in gñe:opz ꝙ hēat per se qditatē ⁊ per se ozdinē in ꝑdicamēto qō dicit per se esse obm intellectus.⁊ qz mā caret de se hi⁹ ozdine:imo qz de se caret oi ozdine:ut ꝟba aug.sonant nō poterit mā per se esse obiectū intellect⁹ nr̄i.hoc ergo mō intelligem⁹ mām aliqd qō de se nō dicit ozdinez sed est apta nata per formā hēre ozdinē. Et qz mā nec distinctionē nec actū nec ozdinē de se dicit:iō est ualde ꝓpe nihil.iō dicit cōmētator de ipsa mā in ꝓio phisi.ꝙ est mediū inter ens ⁊ nihil.hoc etiā modo loquit idē aug⁹ in.12. cōfes.dicēs:duo qdez feciſti oñe vnū ꝓpe te:videlz angelicā nām.aliud ꝓpe nihil.i.informē mām. Ait etiā in eodē lib20.appellat mäz pene nullā rē dicens ꝙ de mā que pene nulla res erat hec magnalia de⁹ fecit que filȳ hoium mirarent.dicam⁹ ergo ꝙ qz mā de se nō dicit ozdinē in predicamēto nō est ens actu:nec est oino nihil. Naz ut ait aug⁹ in dicto.12.licet mā sit ꝓpe nihil nō tn̄ est nihil.ergo ſi nō est ens actu:nec est oino nihil.est ergo mediū inter ens ⁊ nihil:uel ergo intelliget per hoc ꝙ hēt ꝓpinquitatē ad nihil:uel ex eo ꝙ hēt ozdinē ad ens.nō aūt ex eo ꝙ est ꝓpe nihil:qz tunc ipm nihil eēt per se itelligibile:ergo ex eo ꝙ hēt ozdinē ad ens.sed mā ex sua iformitate est ꝓpe nihil.vnde aug⁹ in.12.loquens de mā informi ait ꝙ erat ꝓpe nihil:qz informis erat.ergo per se ⁊ fm suā informitatē qz ex hoc est ꝓpe nihil.mā nō est a nobis intelligibilis.fm aūt ꝙ hēt ozdinē ad ens itelligetur a nobis ⁊ qz hoc hēt per anologiā ad formā.ergo nō intelligit a nobis nisi per anologiā ad formā. ¶ Ad argumētū aūt in cōtrariū dicēdū ꝙ per se intelligi oupliciter cōtingit.uel qz intelligit distinctuz ab illo uel qz intelligit nō intellecto illo.mā aūt intelligit per se per cōparationē ad formā qz intelligit esse qd diuisū a forma.sic ⁊ ꝓpria passio intelligit per se per cōparationē ad ſbiectū:qz intelligit per se qd diuisuz a ſbiecto.sed mā nō intelligit per se per cōparationē ad formā ꝙ possit intelligi nō intellecta forma.nec ꝓpria passio intelligit per se per cōparationē ad ſbiectū ꝙ possit intelligi nō itellecto ſbiecto.cū ergo dicit ꝙ qc quid per se pōt significari:pōt per se intelligi.uerū est ꝙ pōt per se itelligi eē diuisuz ab alio.⁊ iō per se pōt hēre nomē ꝓpriū.nō tn̄ opz ꝙ q̄cqd pōt per se significari ⁊ quicqd hēt per se nomē ꝓpriū:⁊ nomē aliud qō possit intelligi nō itellecto alio. Nā accns hēt per se nomē ꝓpriū:⁊ nomē aliud a ſba:nō tn̄ pōt per se intelligi nō intellecta ſbstātia. Questio.XIIII.

q Quarto circa hec corpalia quereba tur de forma:non de forma substātiali:ſz de forma accntali. Erat eni qō: utrū calor:uel aliq̄ accntalis forma intēdat:uel remittat fm gradus in essentia:⁊ fm se uel fm gradus in esse:⁊ ꝑz dispositionē ſbiecti. Et videt ꝙ fm gradus in eēntia:⁊ fm se:qz ſi solū intenderet fm gradus in esse tūc cū ipm eē:⁊ ipsa dispositio ſbiecti nō sit ipsa forma.sed sit aliud ꝓter formā:fm hoc nō diceret eē augmētata uel itēsa forma.nō eni augmētat frumētū ex additione ozdei.Calor ergo ipe corpalis uel calor ſpūalis ut charitas:qz qō pp hoc forte mouebat non augmētabit nisi ex additione charitatis.sic eni illud qō nō est charitas:nō pōt augmētare charitatē:sic id qō nō est frumētū nequaq̄ frumētū augebit. ¶ ꝑ.ſi calor augmentat ex dispositione ſbiecti.ergo ipsa dis

positio ſbiecti põt esse maioꝛ ⁊ minoꝛ: ⁊ intẽdit ⁊ remittit. uel ḡ hoc erit ſm se: uel ſm aliã diſpõez ſbiecti. ſi ſm se cũ hi⁹ diſpoſitio ſit quedã foꝛma ipſa foꝛa ſm se intẽdit ⁊ remittit. ſi aũt ipſa diſpoſitio intendit ⁊ remittit per aliã diſpõnẽ erit abire in infinitũ qõ eſt inco͂uenies. ¶ Jn ꝺ͛riũ eſt qꝛ foꝛme ſm graduſ in eẽntia ſunt ſic nũi. ſicut eni in nũis q̃libet vnitate addita uel remota uariat ſpẽs: ita in foꝛmis ſm gradus eẽntiales: q̃libet tali gradu addito uel remoto uariat ſpẽs magis ergo ⁊ min⁹ diuerſificãt ſpẽm qõ eſt ꝺ̃ phm. caloꝛ igit intẽſus ⁊ remiſſus nõ eſt alteri⁹ ſpẽi. ¶ Rº di cẽdũ q̃ in foꝛmis iſtis coꝛpalib⁹. ⁊ maxie in foꝛmiſ accidẽtalib⁹ de qb⁹ eſt qõ. poſſum⁹ aſſignare triplicẽ totalitatẽ. Unã q̃titatiuã. aliã ſm ḡdus in eẽ. Et tertiã ſm graduſ in eẽntia. Scõm aũt totalitatẽ q̃titatiuaꝫ intelligẽ poſſum⁹ augmẽtari foꝛmã nõ uariãdo ſpẽm ut ſi coꝛpus aliqõ incipiat calefieri: ⁊ pz⁹ calefiat vna pars poſtea alia: qꝛ accñtia iſta coꝛpalia extẽdunt̃ extenſione ſbiecti. ſm totalitatẽ q̃titatiuã creſcit caloꝛ ſic induct⁹ in coꝛpe. nec pp tale augmẽtũ uariat ſpẽm qꝛ ſemp eſt eiuſdẽ ſpẽi. Nã ſicut dicim⁹ q̃ albedo eſt multa qꝛ ſupficies multa: ſic dicẽ poſſum⁹ q̃ caloꝛ eſt multus: qꝛ coꝛp⁹ multũ. ¶ Rurſus intẽdi remitti uel augmẽtari diminui calorẽ uel aliã foꝛmã accñtalẽ nõ mutata ſpe. ſm gradus in eẽ optie poſſum⁹ itelligere imo nõ ſolũ idẽ caloꝛ ſm ſpem. ſed ẽt idẽ ꝫ nũm põt intẽdi ⁊ remitti ꝫ graduſ in eẽ. Jmaginabimur eni q̃ ſicut virt⁹ ſe hẽt ad agere: ita foꝛma ſe hẽt ad eẽ. ſicut ergo eadẽ v̄tus ſm nũm põt magis ⁊ min⁹ agere ſm q̃ inuenit paſſuꝫ magis: ⁊ min⁹ diſpoſitũ. ſic eadẽ foꝛma ſm nũm ut idẽ caloꝛ ſm nũm põt oare pfectius ⁊ impfecti⁹ eẽ ⁊ facẽ coꝛpus magis ⁊ min⁹ calidũ ꝫ q̃ inuenit coꝛpus magiſ ⁊ min⁹ diſpoſitũ. ſed ſm gradus in eẽntia ipoſſibile eſt q̃ foꝛma eadẽ ſpe ſuſcipiat magis ⁊ min⁹. Naꝫ ſm eẽntiã quelibet foꝛa certificat ut ſit illud qõ eſt. Uñ auicẽna in p̃⁰meta⁰ ſue ꝺ̃ q̃ vna queq; res in ſua nã ſpecifica hẽt certitudinẽ, ꝑ̃ quam que eſt ei⁹ q̃ditas. qua eſt illud qõ eſt: ⁊ non eſt aliud. ſicut albedo in ſua nã hẽt certitudinẽ qua eſt albedo: ⁊ nõ nigredo nec aliq̃d aliud ſm ſuã q̃ditatẽ. ḡ ⁊ ſm ḡdus eſſentiales certificat reſ ut ſit illud qõ eſt. certificatio aũt ſemp ꝓſiſtit in minimo. vñ ⁊ mẽſura ſm quã certificamur de mẽſurato ſemp opꝫ q̃ cõſiſtat in minio. iõ ꝺ̃ic̃it in. 8. meta⁰. q̃ oia ſui gñiſ mẽſurant̃ in eẽ pũcta li. Jn eẽ ḡ pũctali ⁊ in minimo ꝓſiſtit rõ eẽntialis rei. Uñ ⁊ res certificat ut ſit id qõ eſt. q̃cũq; ḡ ḡdu addito uel remoto ſm eẽntiã iaꝫ nõ remanebit res illud qõ eſt. Jõ bñ ꝺ̃icebat in arguẽdo q̃ ſm hi⁹ graduſ foꝛme ſũt ſic nũi. ut inuit phs in. 8. meta⁰. q̃libet tali gradu addito: uel remoto uariat ſpẽs. Foꝛma igit intẽdit ⁊ remittit ſm ſbiecti diſpõnẽ: ⁊ ſm gradus in eſſe: nõ aũt ſm gradus in eẽntia. ¶ Sed ſi ſic dicimus q̃ credim⁹ bñ dictũ occurrit nobis difficultas q̃ fit pceſſuſ in infinitũ. Naꝫ ut tãgebat in arguẽdo ſi foꝛma recipit magis ⁊ min⁹ pp diſpõnẽ ſbiecti. opꝫ q̃ illa diſpoſitio ſubiecti ſuſcipiat magis ⁊ min⁹. erit ḡ, pceſſus in infinituꝫ. ¶ Hãc aũt difficultatẽ poſſum⁹ duplr fugẽ. oſtẽdemus eni q̃ foꝛa põt ſuſcipe magiſ ⁊ min⁹ qꝛ diſpoſitio ſuſcipit magis ⁊ min⁹. nec tñ pp hoc ibit in infinitũ. oñdem⁹ ẽt q̃ foꝛma põt ſuſcipe magis ⁊ min⁹ dato q̃ foꝛma illa ꝫ quã recipit ⁊ ꝫ quã diſponit ſbiectũ nõ ſuſcipiat magis ⁊ min⁹. ¶ Prim⁹ moduſ fugiẽdi hi⁹ difficultatẽ ſic pz. dicam⁹ eni q̃ rarũ ſit diſpoſitio ad foꝛmã calidi. erit ergo magis ⁊ min⁹ calidũ ſm q̃ coꝛpus eſt magis ⁊ min⁹ rarũ. erit eni maioꝛ caliditas in igne q̃ in aere: qꝛ eſt in eo maioꝛ raritas nõ ibit tñ ſm hũc modũ in infinitũ. ſed magis ⁊ minus rarũ erit ſm qualitatẽ mãe. Rarũ eni ⁊ denſũ ut recitat ſimplicius ſup p̃dicamẽtis ⁊ allegat auẽtem Jãblici. vno mõ diꝯ cũt poſitionẽ alio mõ ꝺ̃icũt q̃litates. Naꝫ rarũ ⁊ denſuꝫ exñtes in reb⁹ ſm ſbam ꝺ̃ic̃ q̃litatẽ ſm q̃ ignis in ſua ſba eſt rarus. Acquiſitũ tñ extrinſec⁹ ſm figuraꝫ coꝛpis: ut ſm q̃ ꝺ̃icimus ſpongiã uel pomicẽ rarã qꝛ nõ hẽt ptes adinuicẽ cõiunctas ſic ꝺ̃icit potẽtiã. Jmaginamur eni q̃ mã uere extẽdit per q̃titatẽ: ⁊ ſic extẽdit mã ſic extẽdit foꝛma ſbalis. de mã educta iſta aũt q̃titas mãe ꝫ quã extẽdit mã ⁊ foꝛma ſbalis educta mã eſt apta nata diſponi per q̃litatẽ ut per rarũ ⁊ denſuꝫ ut ex hoc in ipſa ſba rei ſit raritas qꝛ occupat maiorẽ locũ: ⁊ ex hoc fit ibi denſitas. qꝛ occupat minorẽ locũ. illa ḡ diffinitio phi in p̃dicamẽtis de dẽſo q̃ denſuꝫ eſt cui⁹ ptes ꝓpinque iacẽt: põt referri ⁊ ad dẽſũ qõ ꝺ̃icit poſitionẽ. ⁊ ad denſũ qõ ꝺ̃icit q̃litatẽ. Denſuꝫ eni qõ ꝺ̃ic̃ potẽtiã reſpicit ptes exteriores ꝫ rei figurã. Denſuꝫ aũt qõ ꝺ̃ic̃ q̃litatẽ reſpicit ptes interiores ſm rei ſbam. ſpongia ḡ nõ eſt denſa. qꝛ ptes ſue exteriores nõ iacẽt ꝓpinque. imo de diſtantia inter ptẽ. ⁊ ptẽ ⁊ recipit coꝛp⁹ ſubtile inter diſtãtias ptiũ. tale eni rarũ potẽtiã ꝺ̃ic̃ ſed dẽſitas in terra ⁊ in aq̃: ⁊ raritas in aere uel in igne nõ ꝺ̃icũt poſitionẽ ſm q̃litatẽ. ⁊ tñ adhuc hoc ſaluare, poſſum⁹ q̃ denſuꝫ ſit cui⁹ ptes ꝓpinque iacẽt. Nã tãta q̃titas mãe q̃ta eſt ſub vno pugillo terre: ſit poſtea ſub decẽ pugillis aque: ⁊ poſtea ſub centũ aeris. ⁊ poſtea ſub mille pugillis ignis, ꝓſtat. ergo ptes mãe: ut ptes q̃titatis mãe magis ꝓpinque iacẽt. i. nõ occupãt tãtũ ſpatiũ q̃tũ ſunt ſub vno pugillo terre. uel q̃ qñ ſunt ſub decẽ aque uel ſub centũ aeris: uel ſub mille ignis. qõ nõ ſic intelligẽdũ eſt q̃ ſint ibi alique uacuitates intercepte: ſic̃ itelligebat demoꝯcritus ponẽs coꝛpa indiuiſibilia cũ uacuitatib⁹ cõponere oẽ coꝛpus: ſed in nã q̃titatis extẽdẽtis mãm: eſt ut poſſit diſponi per q̃litatẽ ut occupet paruũ locũ: ⁊ tunc ꝺ̃icit illud coꝛpus denſũ uel ut occupet magnũ ⁊ tũc ꝺ̃icit rarũ. qõ ſi queras vñ accidat rarũ ⁊ denſũ dicem⁹ q̃ rarũ ⁊ denſũ in elemẽtis ſequunt̃ foꝛmas elementales qꝛ elemẽta magis foꝛmalia ſunt magis rara. magis aũt mãlia ſunt magis dẽſa. Unus ḡ modus ponẽdi illud uerbũ q̃ gñans q̃tũ dat de foꝛma tãtuꝫ dat de loco: põt eẽ talis. qꝛ elemẽtũ grauatũ q̃tũ hẽt plus de foꝛma. i. q̃to eſt foꝛmali⁹: tãto plus hẽt de loco. i. tãto eſt rarius: ⁊ tãto occupat maiorẽ locuꝫ. põs ergo intendi in mã ⁊ remitti raritas ⁊ denſitas. nõ q̃ eat in infinitũ: ſed qꝛ pteꝫ mãe alr ⁊ alr diſponunt. Eſt eniꝫ ut ꝺ̃icebat in nã mãe exñtis ſub q̃titate q̃ poſſit magis ⁊ min⁹ extendi: ⁊ hoc poſſit ſuſcipe raritatẽ: ⁊ denſitatẽ. ⁊ qꝛ in mã põt itendi ⁊ remitti raritas ⁊ dẽſitas: ex hoc poterũt in mã itẽdi ⁊ remitti alie: ⁊ alie q̃litates. ut in mã rariori itendit caliditas. ⁊ in dẽſiori frigiditas. Sed ſic ꝺ̃icẽdo videmur q̃ſi ꝺ̃icẽ ſenſui. ꝺ̃icere eni videmur q̃ idẽ elemẽtũ ſit calidius qꝛ rarius. videt ḡ ex hoc q̃ mã ſuſcipiat caliditatẽ q̃ ſuſcipiat raritatẽ. totũ aũt videt eẽ ꝺ̃rio. calidũ eni nõ calefacit. qꝛ rarefacit: ꝫ magis ecõtrario. ¶ Propter qõ ſciẽdum q̃ mã ſit̃ tpe calefit ⁊ rarefit: attñ raritas ⁊ dẽſitas ſunt ꝺ̃ie mãles. caliditas ⁊ frigiditas ſunt magis foꝛmales: iõ ꝫ in mã iducat ſit̃ caliditas ⁊ raritas attñ de oꝛdine iſtarũ q̃litatũ eſt aliter loquẽdũ: ut coparant ad mãm ⁊ alr ut cõparant ad agẽs. Nã ut cõparant ad mãm: qꝛ raritas eſt magis ꝺ̃ia mãlis. ꝺ̃icemus q̃ mã pr̃ius rarefit q̃ calefiat: ſed ut magiſ cõparant ad agẽs. ⁊ qꝛ agẽs magis agit per ꝺ̃iaꝫ foꝛmalẽ ꝺ̃icem⁹ q̃ agẽs inducit in mãm caliditatẽ pr̃i⁹ q̃ rari-

tatē. ¶ Sed adhuc itellect⁹ hois nō q̄escit: dicit enim q̄s: q̄ lz uerū sit de raro ⁊ calido: q̄ rarius est calidi⁹. nō tn̄ uerū est de dēso ⁊ frigido. q̄ terra est dēsior aq̄. frigiditaſ tn̄ est eētialior qualitas aque q̄ terre. Ad q̄ō dicere possum⁹ q̄ ceteriſ parib⁹ dēsius est frigidi⁹. aqua eni calefacta rarior est ⁊ infrigidata dēsior. in diuersis aūt elemētis ſm formā eo q̄ tales q̄litates sequunt formas elemētor̄ posset ꝓtingere q̄ densi⁹ nō eēt frigidi⁹. ceteris tn̄ paribꝫ ut appet in eodē elemēto ſm formā dēsiora frigidiora sunt. Dicam⁹ ḡ q̄ vn⁹ modus saluādi intēſionē ⁊ remiſſionē absq̄ eo q̄ eat in ifinitū est iſte: q̄ q̄litates ſcōe reducent in q̄litates ꝑimas: ut ex eo q̄ alr ⁊ aliter diſponit res ſm calidū ⁊ frigidū intēdet uel remittet in calore uel in ſapore que sunt q̄litates māles ſcōe. ¶ Rurſus q̄litates ꝑimas formales reducem⁹ in immāles: ut ideo elemēta q̄b⁹ per ſe cōpetūt q̄litates ꝑime itendunt ⁊ remittūtur in caliditate ⁊ frigiditate que sunt dōie magis formales: q̄ intēdunt ⁊ remittunt in raritate ⁊ dēſitate que sunt dōie magis māles. hī⁹ aūt q̄litates māles: ut rarū ⁊ dēſuꝫ nō reducunt in alias q̄litates. ſed imediate reducem⁹ eas in pres q̄titatiuas māe. dicem⁹ enim q̄ in nā taliū ptiū est q̄ per agēs possit cōſtringi ⁊ extendi: ⁊ ſm q̄ magiſ cōſtringit ſic intēdit dēſitas. ꝓ ut aūt extēdit raritas. ¶ Scōa via ad oñendū quō possit intēdi ⁊ remitti aliq̄ forma absq̄ eo q̄ ſit ꝓceſſus in ifinitū de leui patet: ſaluabim⁹ eni q̄ calidū posſit ſuſcipe magis ⁊ min⁹. dato q̄ nulla alia forma ſuſciperet magis ⁊ min⁹: dicem⁹ eni q̄ calidū pōt inhere re māe mediāte duplici qualitate. ut mediāte ſicco ⁊ humido. quarū q̄litatū vna magis diſponit māz ad ſuſceptionē calidi q̄ alia. Nam ſiccitas magis diſponit māz ad ſuſceptionē calidi: q̄ humiditas. dato ergo q̄ nec ſiccitas nec humiditas ſuſcipet magiſ ⁊ min⁹: poſſet caliditas ſuſcipe magis ⁊ min⁹. ut in mā ſicca eſſet calor intēſior. in humida remiſſior. ¶ Poſſet ēt dici ⁊ tertiꝰ modus itenſionis ⁊ remiſſionis. ſed breuitatis grā dimittat. patet ḡ q̄ forme accītales ſuſcipiūt magis ⁊ min⁹. Naz hoc nō est ſm eētiā ſm quā certificant. ut ſint id q̄ō ſunt. ſed ſm eē q̄ō hñt in ſbiecto ut dōie māles: rarū ⁊ denſū intrēdunt ⁊ remittunt ſm eē q̄ō hñt in ptib⁹ q̄titatis māe. dōie aūt formales ꝑime ut caliduꝫ ⁊ frigidū intēdunt ⁊ remittunt ſm eſſe q̄ō hñt in qualitatib⁹ mālib⁹. Intenſo aūt uel remiſſo calido uel frigido que sunt q̄litates ꝑime actiue poterunt intēdi ⁊ remitti ſiccitas ⁊ humiditas que sūt q̄litates ꝑime paſſiue. q̄litates aūt ſcōe poterunt intendi ⁊ remitti ſm eē q̄ō hñt in q̄litatib⁹ ꝑimis. ¶ Ad ꝓmū aūt dicēdū q̄ formā aliquā ut calorē intēdi uel remitti uel augmētari hoc est ipm pfici uel meliorari. est aūt aliud meli⁹ ⁊ pfectius ex eo q̄ est ꝓiunctū alīs a ſe: ut ſba est melior ⁊ pfectior ex eo q̄ est coniuncta ꝓpietatib⁹: licet ꝓpietates ſint alie a ſba. ſic ēt forma est melior ⁊ pfectior que est ꝓiuncta pfectiori eē. licet ipm eſſe nō ſit ipſa forma. ¶ Ad ſcōam autē patet ſolutio per iam dicta.

Queſtio. XV.

q Vinto Circa hec corpalia querebat de ipo cōpoſito. ⁊ erat q̄ō de re ſacra videlz de eccl'ia. q̄n eccl'ia in qua eſſet occiſus martyr: ſicut fuit occiſus beat⁹ thomas pp talem ſanguinis effuſionē eſſet recōciliāda. ⁊ videt q̄ nō: q̄ eccl'ia nō est recōciliāda niſi q̄ est polluta. ſz ſanguis ſcī⁹ cuiuſmodi est ſanguis martyrū eccl'iaz non polluit: ſed ornat. ergo pp talē ſanguinē nō est recōciliāda. ¶ In ꝓtrariū est q̄ in de ꝓſecratiōe diſtinctiōe ꝑma dicit. q̄ pp ſanguinē effuſum est eccl'ia recōciliāda. ibi aūt nō diſtinguit inter ſanguinē ⁊ ſanguinem. ḡ q̄liſcūq̄ fuerit ſanguis effuſus ſemp est recōcilianda eccl'ia. ¶ ꝓ. ſanguis martyrū est ſanguis inocens. ḡ magis deliqt effūdēs talē ſanguinē. ⁊ per ꝓns eccl'ia est magis recōciliāda. ¶ Rº dicēdū q̄ hāc q̄ōnē mouet Ugo in tractatu de ꝓſecratione diſtinctione ꝑma ⁊ ſpāliter mouet eā de btō thoma: ⁊ adhereret huic pti q̄ eccl'ia ubi occiſus est ſctūs ſit recōciliāda. addit tn̄ q̄ locus ille ubi est effuſus ſanguis martyrū nō est recōciliādus imo trāſeundus ⁊ coopiēdus. ſed reliq̄ eccl'ia tota est recōciliāda. ¶ Videt aūt hec poſitio multū aliena. q̄ ſi pp effuſionē ſanguinis est eccl'ia recōciliāda. ḡ illa pars eccl'ie ubi est ſanguis effuſus est magis recōciliāda q̄ alie ptes. ¶ Propter q̄ō ſciendum q̄ in effuſione ſanguiniſ duo sunt. q̄ est ibi actio ⁊ paſſio martyris. ut idem Ugo notat. ⁊ licet paſſio martyris ſit deo grata ⁊ accepta. actio tn̄ pſecutiōis est deo diſpliceſ ⁊ odioſa: imo magis videt eē per ſe: q̄ actio pſecutoris diſpliceat q̄ q̄ paſſio martyriſ placeat. Naz actio pſecutionis est diſplicens formalr: q̄ est formalr mala. paſſio martyris est placens māliter iñ q̄tū martyr bene utit malo. q̄ō aūt est formalr tale: est magis tale: q̄ q̄ō est mālit. polluta est ḡ eccl'ia: ⁊ ſi nō rōne paſſionis martyris qui bñ utit malo. rōne tn̄ actionis pſecutionis qui agit actionē per ſe malā polluta est. ponam⁹ ḡ q̄ aliq̄s occideret in eccl'ia. ita tn̄ q̄ tot⁹ ſanguis ei⁹ recipet in ueſtimētiſ ſuis: ut nulla gutta ſanguinis remaneret in eccl'ia. uel puta ſi occideret aliq̄s in eccl'ia per ſuſpēdiū ſine effuſiōe ſanguinis: cōſtat q̄ talis eccl'ia recōciliāda eēt. ⁊ diceret eccl'ia polluta pp iniuriā factā eccl'ie. q̄ eēt in ea homicidiū per petratū. ſic in ꝓpoſito q̄ fctā est iniuria eccl'ie eo q̄ effuſus ſit ibi ſanguis inoxiuſ diceret illa eccl'ia polluta ꝓpter tātū ſcelus ibi cōmiſſuꝫ: per ꝓns recōciliāda erit. ¶ Quod vō addebat de loco in quo cecidit ſanguis martyris. q̄ locus ille deberet tranſiri ⁊ coopiri. credim⁹ bn̄ dictū eē. imaginamur aūt q̄ duꝫ effundit ſanguis martyris ꝓpt ſcelus in eccl'ia cōmiſſum. tota eccl'ia est polluta. ⁊ locus ille in quo cadit hī⁹ ſanguis dū ſanguis cadebat anteq̄ attingeret locū illū hī⁹ locus pollut⁹ erat. ſed poſtea per cōtactū ſanguiniſ ſcti fit loc⁹ ille decorat⁹. ⁊ iō tanq̄ ſanct⁹ locus est coopiendus ⁊ uenerāduſ nec idiget recōciliatione. pp effuſionē ergo ſanguinis ⁊ pſecutoris actionē nō ꝓpt paſſionē est eccl'ia recōcilianda. ¶ Ad argumētū aūt in ꝓriū patet ſolutio: q̄ eccl'ia polluta est. q̄ effundit ibi ſanguis martyris. nō ꝓpter martyris paſſionē. ſed ꝓpter perſecutoris actionem.

p Oſtea querebatur De creatura cōpoſita ex corpali ⁊ ſpūali ſba. videlicet de hoie de quo querebat dupl'r. q̄tuꝫ ad eē nāe. ⁊ q̄tū ad eē grē. hō etiā q̄tū ad eē nāe pōt cōſiderari q̄drupl'r. videlicet q̄tū ad totū cōpoſitū. ⁊ q̄tū ad aiaz que est pars formalis cōpoſiti. ⁊ q̄tū ad potētias que hñt eē in aia. ⁊ q̄tū ad actiōes que egrediunt a potētiis aie. ⁊ q̄tū ad oia hec fiebāt q̄neſ de hoie. Nam duo querebant de ipſo cōpoſito. vnuꝫ de aia. q̄tuor de potētiis. ⁊ q̄nq̄ de actionib⁹. Circa ipm totū hoiem ſiue circa ipm ꝓiunctum querebant duo. vnū in gñali. utruꝫ vita hois posſet ꝓpetuari. ⁊ aliud in ſpāli de btō ambroſio. utrū beat⁹ ambroſi⁹ iterfuerit exequiis beati martini.

Queſtio. XVI.

a D primū ſic ꝓcedit. Videt q̄ vita humana posſit ꝓpetuari naturalr. q̄ ſi neceſſe est hoiez corrumpi hoc

est qz calor naturalis cōsumit humidum. Si ergo pro bare poterimus q̄ ipossibile sit q̄ hī calor consumat humidum. probatum erit qz vita hominis perpetuari possit. q̄ aūt illud sit impossibile patet quia agens ⁊ patiēs debent esse distincta loco ⁊ subiecto. sed calor nō est distinct' loco ⁊ subiecto ab humido. imo tanq̄ in sbiecto fundatur in humido. ad hoc idem facit qz accidens nō agit in ꝓpriū subiectum. ¶ In contra riū est phs in de longitudine ⁊ de brevitate vite. vult enī ibi q̄ animalia trāslata de loco ad locum possunt esse durabiliora. sed non ꝑpetua. ubi manifeste innuit q̄ vita animalis: ⁊ per cōsequēs hominis licet possit ꝓlongari nō tamen potest ꝑpetuari. ¶ Rō dicēdum q̄ in homine ⁊ in quolibet animali est ꝓsumptio ⁊ restauratio. cōsumptio per actionē calidi. ⁊ restauratio per acceptionem nutrimēti. Si enī nō eēt ibi consumptio posset corrumpi animal ab agēte exteriori: sed a pugna quā haberet in seipso ut videtur nō esset necesse ipsum corrūpi. ¶ Rursus si posset tale restaurari quale est illud qō deperditur posset semp perpetuari vita animalis. sed hīs duobus cōcurrentib' qz est ibi cōtinua deperditio. ⁊ illud qō restauratur per alimētum nō est ita purum sicut illud qō deperdit. ideo necesse est animal corrumpi. Nam siquis accipet de vino qō esset in dolio: ⁊ restauraret ibi de aqua ad ultimum oporteret q̄ esset vinum ita aquosum qō eēt ibi corruptio vini. sed si restauraretur ibi ita purum vinū sicut illud qō inde extrahitur posset semp perpetuari huiusmodi dolium vini. sic qz qō deperditur in animali est magis purum q̄ illud qō restauratur ad ultimū est caro ita ipura q̄ nō potest facere carnis opus. ideo necesse est animal corrumpi. ¶ Duo ergo volum' declarare: Primus est q̄ est ibi ꝓtinua cōsumptio per actionem calidi. Scōm est q̄ id qō deperditur est magis purum q̄ illud qō restaurat ꝓpter sumptionē alimēti. ¶ Propter primum sciendum q̄ actionem calidi in humidum dupliciter possum' intelligere. vno modo per se. Alio mō per accidens. ut est huiusmodi actio per se est distincta subiecto. ut est per accidens nō est distincta. Incōueniens est enī in rebus corporalibus idem per se agere in seipsum. nō est autem incōueniēs idem agere in seipsum per accidens. per se enī potest eē talis actio: ⁊ potest eē distincta subiecto: qz in ipso humido sunt alique partes magis rare: ⁊ magis passibiles. alique autem magis dense: ⁊ min⁹ passibiles. Hoc ergo modo pōt ibi eē actio per se: qz ptes minus passibiles agūt in ptes magis passibiles. ⁊ isto modo est ibi cōsumptio ⁊ deperditio. Dato tamen q̄ omnes partes essent simles: adhuc per accidēs caliduz ageret in ꝓprium subiectum: ut in humidum ⁊ desiccaret ipsum: quod faciendo destrueretur vita animalis qō videre nō est difficile. Nā qui videt quō aq̄ calefacta seipsaz infrigidat. ⁊ quō graue seipsuz deorsū movet: videre pōt quō calidū seipm desiccat. posito enīz q̄ aqua calefacta nec ab aere exteriori. nec ab aliquo alio agēte infrigidaret: seipsa nāliter rediret frigida: ⁊ ipa seipsaz per accīs infrigidaret. Imaginamur enī q̄ mā subiecta cū forma ꝑm phm in ꝑmo phisicoruz. est cā oium accidētiū que fiunt in ea. Eo enī ipso q̄ in aqua est talis forma: opz q̄ ab aqua aliq̄ fluāt accīntia cōpetētia sue forme. ꝙtūcūq; ergo aqua sit calefacta ex quo in aqua remanet forma aque. opz q̄ ab huiusmodi forma supfluat frigiditas que est q̄litas cōpetēs illi forme. aq̄ enī calefacta per se ifrigidat a generāte sicut graue per se movet a gīante. eo enīz ipso q̄ grauans dedit talē formā ipsi graui. ad quā formā sequit tale accīs qō est moveri deorsū: dicit graue moveri a grauāte. Grave enī anteq̄ eēt grauatuz: graue erat in potētia essentiali ad hoc moveret deorsuz. sed postq̄ iaz est factū actu graue q̄tū est de se semp est deorsuz. ⁊ si nō est semp deorsuz hoc est qz est aliq̄d phibēs. in potētia ergo accidētali est graue ut sit deorsuz: nec indiget alio trāsmutāte ad hoc q̄ moveat deorsuz. Sz movet seipsuz deorsuz per accīs. per se autē movet a grauāte qui dedit sibi talē formā ad quaz sequit talis motus. Sed sicut motus deorsuz est aliq̄d cōsequēs formā grauis. ideo dicit graue ab eo moveri deorsuz per se a quo habuit formā grauis. sic frigiditas est q̄litas cōsequēs formā aque. aqua ergo ab eo movet ad frigiditatē per se a quo habuit formā aque. seipsa aūt movetur ad frigiditatē per accidēs. Hoc ergo modo aqua facit seipsam frigidaz qz a natura aque semp fluit frigiditas que fluēs expellit caliditatē in aqua inducta. ⁊ sicut a forma aque naturaliter fluit frigiditas sic a calido in quo cōsistit vita habet fluere siccitas. sicut enīz materia sub forma calidi nō est ꝓpzie materia forme aque. sz materia sub forma frigidi. ideo ab aqua naturaliter fluit frigiditas. Sic qz calidi est magis ꝓpzia materia siccuz q̄ humidum naturaliter a calido fluit siccitas. Hoc ergo mō calor naturalis corrumpit seipsuz per accidēs: qz ab eo fluit siccitas ꝓpter qō facit suum subiectū siccuz. qō faciendo nō potest durare ulterius vita. desinēte autem vita: desinit ibi esse naturalis calor. vnde autem habeat calor naturalis q̄ ab eo naturaliter fluat siccitas: utrū hoc habeat quia participet cuz calore ignis: uel vnde hoc ei ꝓvingit nō est ꝓsentis speculationis declarare. ¶ Uiso quomodo in animali est cōtinua deperditio. ⁊ quo modo est ibi cōtinua desiccatio. restat ostendere quo modo id qō restauratur per alimētum nō sit ita purū sicut id qō deperditur. ꝓpter qō sciendu⁹ q̄ naturalia sibi determinat ꝓpzium locum generationis. ut vinum determinat sibi uentrem vitis. extra vitem nō generatur vinum purū. ex aqua enim posset generari vinum dupliciter. purum: ⁊ nō purum. Purum quidem si ꝓiceretur aqua ad pedē vitis: tunc illa aqua attracta a vite ⁊ digesta in uentre vitis posset cōuerti in purum vinum. Sed si ex aqua generaretur vinum nō purum. sed postq̄ esset expressum vinum a vite huiusmodi vino apponeretur aqua. constat autem q̄ tātū posset apponi de aqua q̄ ad ultimum corrūpere tur vinum. Nam si vinum esset forte posset accipiendo illo vino ⁊ apponi ibidem aqua: tunc vinum ꝓpter fortitudinem suam cōuerteret aquam ad se. sed nō esset vinum purū. ⁊ si adhuc apponeretur. adhuc posset cōuertere eam ad se. sed esset minus purum: ⁊ ad ultimum tātū posset fieri ipurum q̄ non remaneret ibi forma vini. Sic ⁊ in ꝓposito pura caro humana generatur in loco matricis: extra matricem autem per alimentum nō generatur caro pura in animali ergo per actionem calidi deperditur humidū ⁊ purum ⁊ restauratur minus purū. Ad ultimum autem est ibi tanta impuritas q̄ nō potest carnis facere opus ꝓpter qō necesse est corrumpi animal. Argumenta autem soluta sunt per iam dicta.

Questio. XVII.

Specialiter de sancto ambrosio.

Scūdo queritur s Utrū ipse interfuerit exequijs beati martini. ⁊ videt q̄ sic: quia legit ibi fuisse. ¶ In contrarium est quia tunc beatus ambrosius erat mediolani ⁊ celebrabat missam. si ergo interfuisset exe-

quῖs bti martini fuisset simul ⁊ semel in duob⁹ locis.
¶ Ad oicēdū: q⁹ vnū corpus per vnā ⁊ eādē q̄titatē nō pōt eē nisi in vno loco tm̄. qō triplici via possum⁹ declarare. Prima via sumit ex eo q⁹ q̄titas corporis ⁊cludit ⁊ cōprehendit a loco. Scōa ex eo q⁹ adequat loco. Tertia ex eo q⁹ corpus per q̄titatē determinat ad locū. ¶ Prima via sic patet. Dicem⁹ enim q⁹ q̄titas corpis claudit ⁊tra terminos loci: sicut nā rei claudit infra p̄ncipia diffinitiua. sicut ḡ ex p̄ncipia diffinitiua nihil est de nā rei: sic ex locū in quo est res nihil est de q̄titate rei. ſz si vna res eēt simul in duob⁹ locis oport eret q⁹ ex locū eēt de q̄titate rei qō est ꝺ p̄tatē loci. Est tm̄ in hac rōne diligēter aduertēdū q⁹ ipsa ꝓclu dit intētū nō per oēm modū. sed q̄tū spectat ad ꝓpo situ. nā includi in loco hoc nō est sbe ut sba: ſz hoc est ip̄i⁹ q̄titatis. si aūt est sbe hoc est per q̄titatē. q⁹ ergo sba que per q̄titatem est apta nata includi loco q⁹ hi⁹ sba per illā eandē q̄titatē nō includat loco sit simul ⁊ semel in diuersis locis ſz hoc est impossibile. ¶ Ex hoc aūt appet quare q̄titas corporis chr̄i pōt eē simul in multis altarib⁹. Nā ut dictū est sbe ꝑm se nō cōpetit claudi in loco. ſz hoc cōpetit ei mediante q̄titate. per q̄titatē enim pōt cōpetere suba corpali claudi in loco ut ex locuz nihil sit de suba. sicut ḡ qz suba est in loco mediāte q̄titate. ió sic pōt claudi in loco ut extra illū locum nihil sit de suba. econuerso eēt si q̄titas eēt alicubi mediāte suba: qz suba nō est apta nata sic claudi in loco. posset q̄titas sic exīs ibi existere ⁊ etiā alibi. Inde est q⁹ qz chr̄is in celo empyreo est mediante ꝑa quātitate nunq⁹ in alio loco q⁹ in vno tm̄ est mediāte q̄titate illa. sed qz in altari est q̄titas mediāte suba. ⁊ qz suba ut dictū est ꝑm se nō determinat ad locū. ꝓpter qō sic pōt eē q̄titas corpis chr̄i in isto altari q⁹ et pōt eē in alio altari. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex eo q⁹ res per suā q̄titatē adequat loco qō esse nō posset nisi eēt vna res in vno loco tm̄. Si enim de re aliq̄ inueniret aliqd ex vnū locū nō equaret illa res suo loco. sicut ſi de ulna inueniret ex pannū nō equaret ulna pā no. quotiēscūq⁹ ḡ q̄titas alicui⁹ rei est alicui adequatiue: opz q⁹ sit pars in pte: ⁊ totuz in toto. ita q⁹ extra totū nihil sit de toto: ut extra totū locū nihil sit de totalitate rei. ió adequatiue vnū corp⁹ nō nisi in vno loco eē pōt. ex hoc autē appet quare corp⁹ chr̄i pōt eē in plurib⁹ locis ⁊ altarib⁹ simul: qz q̄titas corpis chr̄i in sacramēto altaris nō est adequatiue: q⁹ sit tota q̄titas corpis chr̄i in tota hostia: ⁊ pars in pte: imo est tota q̄titas corpis chr̄i in tota hostia ⁊ tota in qualibet parte. ¶ Tertia via ad hoc idez sumit ex eo q⁹ suba corpalis per suā q̄titatē nō solū pōt claudi in loco ⁊ nō solū pōt adequari loco. sed ēt est apta nata determinari ad locū. qō aūt per illō patet q⁹ aliqd est aptū natū determinari ad locū per illud ⁊ueniat in plurib⁹ locis videt iplicare repugnātiā itellect⁹. Dicem⁹ enim q⁹ quātitas ⁊ suba ad diuisionē ⁊ idiuisionē ad determinationē ⁊ ideterminationē quasi mō sibi cōparant. Nā quātitas de se dicit qd diuisibile. suba qd indiuisibile. qñ ḡ suba corporalis est alicubi mediāte quātitate: qz indiuisibile est ibi mediante diuisibili: erit ibi diuisibiliter. suba ḡ lapidis cū est alicubi mediāte sua quātitate est ibi diuisibilr. Si ḡ econtrario eēt q⁹ esset q̄titas alicui⁹ alicubi mediāte suba eēt ibi diuisibilr. ⁊ qō dixim⁹ de diuisione ⁊ idiuisione. vtitatem hēt de determinatiōe ⁊ ideterminatiōe. nā q̄titas ꝑm se est apta nata determinari ad locum. qñ ḡ est suba alicubi mediāte q̄titate tūc est ibi modo determinato: ut ita sit in loco vno q⁹ nō possit ullo modo eē in alio loco. sed si econtrario fieret q⁹ eēt alicubi q̄titas mediante suba nō eēt ibi iste modus determinatiu⁹ q⁹ ita eēt ſz hūc modū in vno loco q⁹ nō posset esse in alio loco. ⁊ qz q̄titas corpis chr̄i est in sacro altaris mediāte sba nō sic determinat ad hoc altare: quin possit ēt eē ꝑm illū modum: ⁊ in alio altari localiter. ḡ ut cuz est suba corpalis alicubi mediāte q̄titate sic est corpuſ in vno loco q⁹ nō pōt eē illo mō in alio loco ſz per trāsubstātiationē: ut cū suba alicui⁹ corpis ꝓuertit in subaz alteri⁹ corpis non pōt corpus aliqō eē in tot locis quin possit eē in plurib⁹ locis. Beatus ḡ ambrosius: qz per quātitatē suā erat mediolani. ⁊ erat ibi localiter non poterat simul eē ubi fiebāt exequie beati martini localiter. qualr ergo fuit q⁹ visum fuit beato ambrosio eē in exequijs beati martini. ⁊ visum fuit hiſ qui itererāt exequijs illis. q⁹ beat⁹ ambrosius ibi eēt. dici pōt q⁹ ut tangit in historia beatus ambrosius tūc dicebat missaz ⁊ obdormiuit: potuit ḡ vtute diuina in visiōe sibi ostēdi tot⁹ ordo exequiaꝝ beati martini. ⁊ ita dare q⁹ videt beato ambrosio aperte fuisse in illis exequijs sicut cū hoc dormit ⁊ clare videt. aliquid videt ei p̄sentialr ibi fuisse. Potuit etiā aliqs angelus ibi in exequijs rep̄sentare personā beati ambrosij: ⁊ per hoc patet solutio ad totum.

Questio. XVIII.

Postea querebatur de homie q̄tū ad aiaz. ⁊ erat qō. utrꝝ aie humane sint eq̄les in nālib⁹. Et videt q⁹ sic: qz que ꝓcedūt ab eadez cā iuariabili videt q⁹ soztiant equalē nām uel equalia nālia. sed aie sunt imediate causate a cā inuariabili. ſ. a deo qui est cā oino iuariabilis: ḡ sūt eq̄les in nā ⁊ in nālib⁹. Imaginamur enim q⁹ aia per creationē est a deo a quo nām accepit: ⁊ infundit corpi qō pficit. Si ḡ in aiabus ſ est ineq̄litas uel hoc est, put aia est a deo a quo nām accepit. uel, put infundit corpi qō pficit. Non est hoc ut est a deo a quo nām accepit: qz ut dicebat ipse est cā iuariabilis eodē mō se hb̄s in ꝓductiōe hui⁹: ⁊ illi⁹. Tota ḡ inequalitas erit ex pte corpoꝝ. Corpora ḡ ipsa ꝑm nālez cōplexionē p̄nt eē inequalia. ſz aie in nālib⁹ ut vī eq̄les erūt. ¶ In ōrijs est qz mā est, ppt formā nō econuerso. Ex diuersitate ḡ foꝛe debem⁹ arguē diuersitatē māe non econuerso. nō eni differūt aie cerui ⁊ leonis: qz differūt mēbra: ſz differūt mēbra qz differūt aie: ut vult cōmētator in p⁹ de aia. Ergo a silli nō erūt ineq̄les aie: qz sunt iequalia corpali: sed magis econuerso iequalia sūt corpa: qz iequales aie. Ipse igit aie ſz nālia sua sūt iequales. Nec hñt hoc ex ipis corpib⁹. ¶ Ad oōm: q⁹ circa hāc qōnē sūt duo articuli. vn⁹ articulus est q⁹ erroz est dicē q⁹ icōueniēs est ponere aliqs itellect⁹ nobiliores alijs: qz ut dic̄ articuli aia chr̄i nō eēt nobilioz q⁹ aia iude: nec pōt dici q⁹ vna aia pp hoc sit nobilioz alia: qz hēt nobili⁹ corp⁹: qz in eodē articulo iste modus ponēdi excludit. nā ibi minuit q⁹ erroz sit ponē hi⁹ nobilitatē solū ex pte corporis. Immo ali⁹ articulus plane hoc negat ⁊ dic̄ errorē esse ponē q⁹ vn⁹ hō ió meli⁹ itelligit q⁹ ali⁹: qz hēt meliorē itellectū passiuū. i. meliorē imaginationē. videt ḡ uelle qlibet hoꝝ articloꝝ q⁹ nō solū vnū corp⁹ humanū sit nobili⁹ alio: sed ēt vna anima nobilioz alia. ¶ Propter qō sciēdū q⁹ nō est credibile q⁹ articulus uelit ponere inequalitatez in aiabus q̄tum ad ea que pertinēt ad speciem: qz tunc sequeretur q⁹ anime humane non essent eiusdem speciei ⁊ per cōsequens nec homines qō nullus diceret. oportet ergo ista inequalitatem referre ad ea que spectant ad indiuidua non

ad ea que pertinent ad rõnem spẽi. ut nõ in eo qõ aia sit vna ineqlis alĩ. sz in eo q hec aia. Sz si sic dicim⁹ augem⁹ questiõis difficultatẽ: z videm⁹ oino obuiare articulis qb⁹ nullo mõ intẽdim⁹ obuiare. sz magis exponẽ z declarare. Nã si aia nõ est hic nisi qz est huius ꝓiuncti: z hui⁹ ꝓiuncti nõ est nisi qz hẽt ordinẽ: ad hoc corpus. Ex quo iõ vna aia est nobilior alia. non in eo q aia: sed qz hec aia. Videt q rõ minoris nobilitatis in vna aia q in alia ex pte corporis sit accipiẽda. Cõsueuit eni coiter dici q sz nãe cursum aie diuiduant in suis corpib⁹: ut iõ hec aia est alia ab illa: qz hec recipit in hoc corpore: z illa in illo: qz postq̃ separate sũt a corporib⁹ suã distinctionẽ retinẽt sm eẽ qõ acqsiuerũt in corporib⁹. ut iõ hec aia separata est alia ab illa: qz hec hẽt hoc eẽ qõ acqsiuit in hoc corpore: z illa illud qõ acqsiuit in illo. iste modus indiuiduatiõis ponit in aiab⁹. posset tñ de⁹ si uellet sine corporib⁹ idiuiduare aias. posset enim dare aiab⁹ tale eẽ signatũ sine corpe: eqle est illõ eẽ qõ hñt qñ ifundunt corpib⁹. Nã aug⁹ sup gen. ad lram li. 7. vi multũ ad hãc partẽ declinare q aia ade creata fuerit ante formationẽ corpis: qõ eẽ nõ posset nisi deus posset idiuiduare aias absq; eo q infunderet corpi. Dia hec arguũt qõnis difficultatem videlz q maior z minor nobilitas aiarũ sit ex pte corpoꝝ. ¶ Propt qõ sciẽdũ q articulus fortẽ itẽdit remouere malũ intellectũ qui posset hẽri ex hoc mõ loquẽdi q vna aia sit nobilior alia: qz vnũ corpus est nobili⁹ alio. Nõ enim debem⁹ imaginari q oino sit sile de aia z de corpore. z de artifice z organo. nam artifex in se nõ est melior ex eo q hẽt meli⁹ organũ: ut nõ est vn⁹ faber melior alio ex eo q vn⁹ hẽt meliorẽ martellũ q ali⁹. nihil enim resultat in fabro ex bonitate martelli: nõ aũt sic est de forma z mã nec de aia z de corpore q nihil resultet in aia ex eo q ꝓiũgit corpi. industria enim z igeniũ z cetera talia que se tenẽt ex pte aie sũt in vna aia nobiliora q in alia. ut dicim⁹ vnũ hoiem eẽ industrẽ z igeniosum: z hẽre bonũ intellectũ. aliũ aũt eẽ grossum z rudẽ z hẽre malũ intellectũ. Aie g ex mõ sue idiuiduatiõis aliquã dignitatẽ nãlẽ acquirũt. que nobilitas nõ est ex eo q aia: qz in hoc nõ differũt vna aia ab alia. sz in eo est q est hec aia. cum g dr q maior nobilitas in aia nõ est ex eo. s. ex maiori nobilitate corporũ. si intelligat q ipa aia nõ sit nobilior: sz solũ corp⁹ nobili⁹: ita q nihil nobilitatis nãlis sit in vna aia q nõ sit in alia neq; bona aptitudo neq; bona dispositio nec aliqd tale. nõ approbat hoc dictũ: sed hec sunt in aia vna que nõ sunt in alia: z ex mõ sue idiuiduatiõis acqrũt ista vñcũq; illũ modũ idiuiduatiõis acqrant. ¶ Ad argumẽtũ in ꝓriũ dõm: q nimis sapit errorẽ phoꝝ q deus imutabilis nõ possit imediate mutabilia facẽ. imo sm aug⁹. 5. de trini. sine sui mutatiõe mutabilia põt facẽ. ꝓcesso tñ qõ dr nõ ꝓcludit intrẽtũ. nã aie sm spẽs sunt eqles. ex suo aũt mõ indiuiduatiõis hñt ineqlitatẽ quãcũq; g a cã iuariabili, pcedũt ex eo q sic pcedũt q acquirũt indiuiduũ eẽ poterũt ex mõ sue idiuiduatiõis ineqlitatẽ hẽre. ¶ Argumẽtũ aũt aliud ẽt sophisticũ erat. nã mã est tm ꝓpt formã: z tñ dicim⁹ q oẽ qõ recipit in aliq̃ recipit sm modũ rei recipiẽtis: g foꝛa recipit sm modũ mãe. In utrisq; g est dẽa ꝓpt utrũq;. nã z ꝓpt diuersitatẽ forme est diuersitas in mã: qz mã est ꝓpt formã: z pp diuersitatẽ mãe est diuersitas in forma: qz forma recipit in mã sm modũ mãe. nã in his que pertinẽt ad spẽm mã trahit ad modũ forme: qz mã ptinet ad spẽm, ꝓpt formã. sed in his que ptinẽt ad idiuiduũ vr forma trahi ad modũ mãe. z si loquamur de illis formis que sunt iducte de potẽtia mãe nõ hẽt dubiũ q in his que ptinẽt ad speciẽ mã diuersificat ꝓpt formã. In his aũt que ad indiuiduũ forma ꝓpt mãm. ut iõ mẽbra leonis z membra cerui differũt: qz aie differũt: sz aia hui⁹ cerui z illius cerui differũt: qz corpa differũt. qd aũt dicẽdum sit de aiab⁹ hominũ. in solutiõe ꝓncipali diffusi⁹ dixim⁹.

p **Ostea querebatur** de potẽtijs aie. Potẽtie aũt aie distinguunt in sẽ sitiuas z itellectiuas. Rursus itellectiue distinguũtur in itellectũ possibilẽ z agẽtẽ. Propter qõ circa potẽtias aie querebant q̃tuor. Unũ circa potentias sensitiuas. z erat questio. utrũ in cogitatiõe sensitiua sit ꝓudẽtia, ꝑe sumpta. Duo aũt querebant circa itellectũ possibilẽ. vnũ circa eius nũationẽ. Et erat qõ utrũ de itẽtiõe phi fuerit q itellect⁹ possibilis nũaret sm nũationẽ corpoꝝ. Querebat ẽt de itellectu possibili q̃tũ ad eius pfectionẽ. z erat questio. utrũ habitus iformãs itellectũ possibilẽ ipediret ipm itellectũ ne posset recipe spẽs itelligibiles. Quarto querebat de intellectu agente. utrum intellectus agens remaneat in anima separata.

Questio. XIX.

a **D primum** sic ꝓcedit. Videt q in cogitatiua sensitiua sit ꝓudẽtia. Nã magis est ꝓnex⁹ intellect⁹ nr cogitatiue q̃ sit ꝓnex⁹ ipi uolũtati: sz nõ põt eẽ prudẽtia in itellectu nisi sit virt⁹ aliq̃ in uolũtate. g̃ multo magis nõ poterit eẽ ꝓudẽtia in itellectu nisi sit vꝑtus aliq̃ in ipsa cogitatiua. sz vꝑtus illa ꝓudẽtia erit: g̃ zẽ. ¶ Preterea ꝓria sit apta nata fieri circa idẽ. sz error hẽt eẽ in itellectu: g̃ ibi hẽbit eẽ z ꝓudẽtia. ¶ In ꝓriũ est qz ex rectitudine uolũtatis hẽt eẽ ꝓudẽtia in itellectu: igit ad hoc q sit ꝓudẽtia in itellectu: nõ opz ponẽ vꝑtutẽ in cogitatiua: sz sufficit ponẽ vꝑtutes in appetitu: sine qb⁹ nõ põt eẽ ꝓudẽtia. ¶ Ro dicẽdum: q duplici via possum⁹ inuestigare q loquẽdo de ꝓudentia, ꝑe nõ põt eẽ ꝓudẽtia in cogitatiua sensitiua. Si enim loqueremur de ꝓudẽtia large sm quẽ modũ loquit phs in ꝓ⁰ metaᶜᵉ. q aliq̃ alia possibilia memorare ꝓudẽtiora sunt nõ memorare possibilib⁹: z sm quẽ modũ dr ibidẽ ait q aialia que iuẋ hũc sensum. i. iuẋ auditũ hñt memoriã: q illa sunt ꝓudẽtia aliq̃s modus ꝓudẽtie eẽt in ipsa cogitatiua sensitiua. Dato enim q hõ nõ hẽret itellectũ hẽret nobiliorẽ sensitiuã q̃ alia aialia z eẽt ꝓudẽtior aliis aialib⁹. sic g̃ loquẽdo de ꝓudentia sm q dicit aliqd sile ꝓut bestie dicunt eẽ ꝓudẽtes nõ est icõueniẽs in pte sensitiua eẽ aliqd sile ꝓudentie. sz loquẽdo de ꝓudẽtia, ꝑe nõ põt eẽ ꝓudentia nisi in pte itellectiua: qõ ut dixim⁹ duplici via possum⁹ hoc uenari. Prima via sumit ex actu ꝓudentie. Scda ex fine eius. ¶ Pria via sic patet. nã ad ꝓudentiã ptinet bene ꝓsiliari circa bona ꝓsẽrtia nõ q̃tũ ad partẽ: sz sm vitã totã ut dr 6⁰ ethi. Un ibidẽ assignat dria inter ꝓudẽtiã z artẽ. Quia artis est bn cõsiliari q̃tuz ad aliqd ut domificatiõis q̃tũ ad ea que sũt domus. medici q̃tũ ad sanitatẽ. ꝓudẽtis q̃tũ ad vitam totã. Cũ g̃ totũ decursus vite nõ possit apprehẽdere cogitatia sensitiua: opz in pte itellectiua eẽ ꝓudẽtia. ¶ Scda via ad hoc idẽ sumit ex pte finis. Nã finis ꝓudẽtie non est uex: sz bonũ. est eni ꝓudẽtia sicut in sbo i itellectu practico. Intellect⁹ aũt practic⁹ differt a spectatio q̃tũ ad finẽ: ut dr in 3⁰ de aia. Nã finis itellect⁹ spectatiui ẽ uex. Practici aũt bonũ. vñ z eustrat⁹ in cõmẽto suo sup ethicã cum distiguit vꝑtutes in tria gña dicẽs aliq̃s eẽ itellectuales: aliq̃s morales: aliq̃s medias. Ult eni ꝓudẽtia eẽ media iter intellectua-

les vtutes ⁊ morales. Nã vtutes itellectuales sũt in itellectu spec'latio. morales in appetitu. prudẽtia aũt que est in itellectu practico. ptiꝫ est itellectualiꝫ. ptim moralis. Intellectualis est in sʼbo qz est in itellectu: ſꝫ moralis est obiectio in fine: qz tẽdit in bonũ. finis eni prudẽtie est ut boni sim⁹. Jõ dr in 6° ethi. q ipossibile est prudẽtẽ eẽ nõ existentẽ bonũ. ⁊ ex eodẽ. 6. hẽri põt q prudẽtia nõ amittit p obliuionẽ: ſꝫ per malitiã uoluntatis. ex his aũt patẽ põt vitas quesita. Dicem⁹ eni q itellect⁹ hẽt cõmixtionẽ ad cogitatiuã ⁊ ad appetitiuã: ita q nec posset tẽdẽ in uez nec in bonũ nisi hẽret ꝓnexionẽ ad utrũq. tñ magis vi hẽre ꝓnexionẽ ad cogitatiuã ut tẽdit in uez: ⁊ magiꝫ ad appetitũ ut tẽdit in bonũ. Nã cogitatiua ⁊ vlr potẽtie cogitatiue sensitiue ad hoc deseruiũt itellectui, put nr̃a sciẽtia icipit a sensu. ⁊ put ex his que sũt in sensu ifozmat itellect⁹ fm quã ifozmationẽ ꝓcedit in actũ itelligendi. ſꝫ hoc est deſuire itellectui, put tẽdit in uez: ſꝫ cũ spectet ad appetitũ rendẽ in bonũ: qz ꝑ̃ꝫ obiectuꝫ itellect⁹ est bonũ: si itellect⁹ tẽdit in bonũ: hoc nõ erit fꝫ se. ſꝫ put hẽt ꝓnexionẽ ad appetitũ. prudẽtia g̃ que sic in fine tẽdit in bonũ: magis per se erit in itellectu: ut hẽt ꝓnexionẽ ad appetitũ: q̃ ut hẽt ꝓnexionem ad cogitatiuã. iõ licet nõ possim⁹ ponẽ prudẽtiã in itellectu: nisi ponam⁹ vtutes in appetitu: nõ tñ op3 pp hoc ponẽ vtutes in cogitatiua nec in aliq̃ potẽtia cogitatiua sensitiua. Utrũ aũt ꝑ̃ vtutes intellectuales que sunt in itellectu speculatiuo oporteat ponẽ aliq̃s vtutes in cogitiua sensitiua: sicut op3 ponẽ vtutes in appetitu ꝓpter prudẽtiã que est in itellectu practico. nõ est p̃sentis speculatiõis. uez est eni q in potẽtijs cognitiuis sensitiuis nõ sunt ꝓpe vtutes licet in appetitu sensitiuo sunt vtutes, ꝓpe sumpte. ſꝫ hoc declarare p̃ñs speculatio nõ amittit. Sufficiat aũt ad p̃ñs scire ueritatẽ quesitã: videlꝫ q in cogitatiua sensitiua nõ hẽt eẽ prudẽtia, ꝓpe. ¶ Ad p̃m dicẽdũ: q itellect⁹ hẽt cõnexionẽ: ⁊ ad uolũtatem ⁊ ad cogitatiuã sensitiuã: ut argumẽtuꝫ supponebat. dato aũt q eẽt maior ꝓnexio itellect⁹ ad cogitatiuã sensitiuã q̃ ad appetitũ: ut etiã argumẽtũ supponebat: nõ tñ ꝓcluderet intẽtũ: qz nõ quelibet maioritas ꝓsiderãda est: ſꝫ ea que magis est ad ꝓpositũ. põt eni aliquid eẽ maius simplr q̃ nõ est maius in hoc. ⁊ qz fm q̃ spectat ad ꝓpositũ ⁊ prout itellect⁹ tẽdit in bonũ ad q̃ ordinat prudẽtia itellectus hẽt maiorẽ ꝓnexionẽ ad appetitũ q̃ ad cogitatiuã. iõ licet prudẽtia in itellectu eẽ nõ põt sine vtutibus. in appetitu tñ ut dicebat nõ ꝓpter hoc op3 q̃ sit dare habitum virtuosum in ipsa cogitatiua sensitiua. ¶ Ad 2m dicendũ: q argumẽtũ seipsuꝫ soluit. nã error ꝓpe opponit ueritati. eo g̃ ipso q in cognitiua cõtingit eẽ error ⁊ in appetitu malitia patet q cogitatiua magis cõnectit itellectui ut tendit in uerũ ⁊ ut est speculatiu⁹. Appetit⁹ aũt magis tẽdit in bonum: ⁊ ut est practicus. ⁊ qz prudentia ut in sʼbo est in intellectu practico nõ speculatiuo. iõ nõ op3 ponẽ vtutẽ in cogitatiua, ꝑ̃ prudẽtiã in itellectu practico. ſꝫ op3 ponẽ vtutes in appetitu. Nã sine vtutibuꝫ in appetitu non põt eẽ prudẽtia in intellectu.

Questio. XX.

S Ecũdo querebatur de intellectu possibili q̃tũ ad ei⁹ numerationeꝫ. Utrũ fuerit de itẽtiõe p̃hi q itellect⁹ possibilis nũaret nũatiõe corꝓis. ⁊ vi q nõ: qz fꝫ intẽtionẽ p̃hi que nõ hũt mãꝫ no plurificant fꝫ numerũ. Intellectus aũt fm ipꝫ est simplr immãlis ⁊ ũmixtus: ergo nõ numerat nũeratiõe corꝓis. ¶ In ꝓriũ est: qz fm eũ aia est act⁹ ⁊ pfectio corꝓoris. ⁊ ista vi eẽ fm ipsuꝫ cois diffinitio oi aie. ſꝫ pfectio numerat iuxta pfectibilia: g̃ aia numerat iuxt numerationẽ corꝓoꝝ. ¶ Ro° dom: q vba p̃hi magis vident hãc vitatẽ sape q aia itellectiua numeret fꝫ numerationẽ corꝓoꝝ q̃ ꝓriũ. Nã ⁊ in p° de aia: ⁊ in 2° ⁊ in 3° satis videt hãc vitatẽ asserẽ. nã in p° dicit q aia nõ itelligit: ſꝫ hõ p aiam. Vult eni ibi q sicut texere ⁊ edificare sunt toti⁹ ꝓiuncti: ita ⁊ itelligẽ: qõ nõ eẽt nisi aia itellectiua eẽt perfectio corꝓis. nã si aia itellectiua hẽret per se eẽ: hẽret ⁊ per se agere: ꝑ̃ qõ nõ eẽt hec ꝓpa locutio: hõ intelligit fꝫ itellect⁹ intelligit uel aia itelligit. Simlr in 2° de aia ut in argumẽto tangebat dicit illã diffinitionẽ q aia est act⁹ corꝓis eẽ cõionẽ oi aie. In 3° etiã de aia vult q itellect⁹ possibilis sit ps aie. dicẽs de pte autẽ aie qua cogſcit ⁊ sapit aia. hẽt g̃ aia plures preꝫ potẽtiales: qz hẽt sensitiuas ⁊ itellectiuaꝫ. nõ est g̃ alia aia que hẽt potẽtias sẽsitiuas ⁊ itellectiuas. cũ g̃ aia que hẽt potentias sensitiuas sit act⁹ corꝓis. erit ẽt aia que hẽt potẽtias itellectiuas ẽt act⁹ corꝓis: ⁊ qz nõ est intelligibile q multiplicet aia ⁊ nõ mltiplicet itellect⁹ qui est potẽtia aie. de itẽtiõe p̃hi eẽ videt q numeret itellect⁹ nũatiõe corꝓoꝝ. Sꝫ forte diceres q cũ dicit p̃hs itellectũ eẽ ptẽ potẽtialẽ aie nõ est itẽtio eius q vna ⁊ eadẽ aia hẽat ptes potẽtiales sensitiuas ⁊ itellectiuas. ſꝫ aia que hẽt potẽtias sensitiuas est actus ⁊ pfectio corꝓis. Videt aũt q aia que hẽt potẽtiã itellectiuã est act⁹ ⁊ pfectio corꝓis equiuoce: sicut quidã errãtes dicẽ uoluerũt. q hõ nõ reponit in specie per aiam itellectiuã ſꝫ per quãdã nobilẽ sensitiuaꝫ. ſꝫ hoc est ꝺ̃ p̃hz in. 12. meta^ce ubi inquirit. utrũ de aia remaneat aliq̃d in postremo. i. post dissolutioneꝫ corꝓis. ⁊ ait q si remanet nõ remanet tota: ſꝫ itellect⁹ tm̃. cuꝫ g̃ sensitiue potẽtie corrũpant qz sunt pfectiões organorũ. itellectiue aũt remaneãt qz fundant ut in sʼbo in essentia aie. si aia post dissolutõeꝫ corꝓiſ nõ remaneret tota: ſꝫ remaneret fꝫ potẽtias itellectiuas nõ est alia ⁊ alia aia que hẽt potẽtias intellectiuas ⁊ sensitiuas. Si g̃ aia que hẽt potẽtias sensitias est pfectio corꝓis erit ⁊ aia que hẽt intellectiuas: qz eadeꝫ est hec ⁊ illa. cũ g̃ mltiplicatiſ pfectibilib⁹ ut in argumẽto tãgebat. op3 multiplicare pfectiões: multiplicatis corꝓib⁹ humanis mltiplicabunt ⁊ aie hũane. ⁊ per p̃ñs multiplicabunt intellect⁹ possibiles que sunt ptes potẽtiales aie. vba igit magis exꝑssa p̃hi videnꝫ sape nũationeꝫ itellectus possibilis per nũationẽ corꝓoꝝ. uez qz ad nũationẽ itellect⁹ possibilis vi seq̃ maxim̃ icõueniẽs ꝺ̃ fundamẽta p̃hi. iõ dixerũt aliq̃ nõ eẽ de itẽtiõe ei⁹ itellectũ possibilẽ nũari nũatiõe corꝓoꝝ. Posuit eni p̃hs mũdũ etnuꝫ: ⁊ per p̃ñs posuit q p̃cesserũt boies infiniti: q̃re si fm numez boiuꝫ fuisset numer⁹ itellectuũ eẽnt ifiniti itellect⁹ in actu. ¶ Aduertẽdũ g̃ circa hãc mãm magnos locutos fuisse dicẽtes q oportuit aristotelẽ incidẽ in altez incõueniens. Videlꝫ q hõ nõ itelligeret: uel q eẽnt ifiniti itellect⁹. nã si intellect⁹ nõ nũat nũatiõe corꝓoꝝ: ⁊ aia itellectiua nõ est pfectio corꝓis nõ poterim⁹ saluare q hõ intelligat ut ipsi asserũt ⁊ uere. Nã ⁊ nos in quodaꝫ nr̃o tractatu de itellectu vitatẽ diffusi⁹ declarauim⁹. Si aũt itellectus nũat nũatiõe corꝓoꝝ cũ p̃hs posuerit mũdũ eẽ eternũ: op3 eũ dicẽ eẽ infinitos itellect⁹. dicũt g̃ isti q oportebit aristotelẽ icidẽ in altez incõueniẽs. uolũt aũt q cũ optuisset aristotelẽ ꝓcedẽ altez istoꝝ icõueniẽtiũ q̃ potꝰ ꝓcessisset hoc icõueniẽs q̃ hõ nõ itelligit ⁊ mlta hi⁹ icõueniẽtia q̃ ꝓcessisset istõ solũ icõueniẽs q̃ ꝓcessissent ifiniti boies: ⁊ eẽnt ifiniti itellect⁹,

ō dicūt de intētiōe aristotelis fuisse q̄ eēt vnus intellect⁹. sed hi⁹ rō q̄tum nobis occurrit ⁊ falsa recipit ⁊ non sillogiçat. falsa eni recipit qz asserit q̄ aristoteles potⁱ ꝓcessisset hoiem nō itelligē q̄ ꝓcessisset eē infinitos itellect⁹. Nō sillogiçat aūt qz hoc posito q̄ aristoteles potⁱ ꝓcessisset istud incōueniēs hoiem nō itelligere q̄ eē ifinitos intellect⁹. nō tn̄ ꝓpt̄ hoc sequit q̄ de intētione eⁱ⁹ fuerit itellectū eē vnū tn̄. ¶ Propt̄ ꝓmū sciēdū q̄ qōlibet istoꝝ est ualde magnū ⁊ aptū incōueniēs. Ualde eni incōueniēs est credē hoiez nō intelligē: qz qlibet in seipso experit ꝟriuz. quilibet eni experit in seipso q̄ pōt ꝓsiderare rē aliquā mālez sine cōditionib⁹ mālibus. qō ad soluz intellectū pertinet. Rursus ualde apertū incōueniēs est ponē infinitū in actu: ut ponē infinitos itellect⁹. ⁊ phs nullo mō ꝓcessisset aliqō istoꝝ: ſz tn̄ posito q̄ oportuisset eū ꝓcedē alterꝝ istoꝝ. q̄tū nobis videt potⁱ ꝓcessisset uel ꝓcedere debuisset eē ifinitos itellect⁹ ⁊ multa hⁱ⁹ incōuenientia: q̄ ꝓcessisset hoc solū q̄ hō nō itelligit. Nā illō quo ꝓcesso nihil est ei icōueniēs: debet reputari maⁱ⁹ incōueniēs q̄ qōlibet aliud incōueniēs. sed si hoc cōcedit q̄ nō itelligit nihil erit ei incōueniens: sicut nec vni bestie est aliqō incōueniēs. g̃ istud ꝓcedē debet reputare hō eē maius incōueniēs: q̄ qōcūq⁹ aliud incōueniēs. Isto eni incōueniēti ꝓcesso oia alia incōueniētia ꝓcedit: qz ꝓcedit nihil eē sibi incōueniēs. g̃ istud incōueniēs vtute ꝓtinet oia alia icōueniētia: ⁊ hoc icōueniēs debet hō magis abhorrere: q̄ qōcūq⁹ aliud incōueniēs. g̃ hoc posito q̄tū nobis occurrit falsa recipit: ⁊ ēt nō sillogiçat. Nā dato q̄ magis phs ꝓcessisset se nō itelligē: q̄ eē ifinitos itellect⁹: nō ꝓpt̄ hoc sequit q̄ fuerit de intētiōe eⁱ⁹ itellectū possibilē eē vnū tn̄. qz forte ista incōueniētia nō ꝑuidit. ipse enim fuit hō nec opz q̄ ipse ꝑuiderit oia incōueniētia que possent accidē positionib⁹ suis. imo est ualde ꝓbabile q̄ istō icōueniēs nō viderit de ifinitate itellectuū. Nā cōmētatoꝝ suⁱ auerrois qō nō est diu q̄ fuit. Nā dicit filios suos fuisse cū iperatore frederico qui tp̄ibus nostris obyt. fuit g̃ dict⁹ auerrois tpe quo fides chr̄iana erat ualde dilatata. ꝓstat q̄ apud chr̄ianos erat solēnis mētio de statu animaꝝ ſparataꝝ. ⁊ tō auerrois qui fuit isto tpe potissime debuit videre hoc icōueniēs. Qz si numeret itellect⁹ numeratiōe cozpoꝝ suppositā opinione phi q̄ mūdus fuerit ab eterno: q̄ eēnt infinite aie itellectiue post mortem cozpoꝝ: nec tn̄ ipse vidit hoc incōueniēs. q̄ aūt ipe nō viderit patet: qz in oib⁹ opionib⁹ suis qñ potuit ostēdere dictū suū esse de intētiōe aristotelis: videbat sibi deide mētionē fecisse. Credidit eni de aristotele ut ipse ait in 3° de anima. q̄ fuisset regula in nā in quo nā ostenderat ultimū suum posse. g̃ cū ipse cōmētatoꝝ fuerit hⁱ⁹ opionis assertoꝝ q̄ esset vn⁹ intellectus. si vidisset hoc icōueniēs de infinitate itellectuū potissime hⁱ⁹ incōueniēs allegasset qz per hoc maxime ostēdisset positionē suaz sequi ad positionē aristotelis. cū g̃ ipe hoc icōueniēs p̄o se nō adducit. Credē debem⁹ q̄ non auertit nec ꝑuidit hoc incōueniēs. Multomagis possum⁹ hoc dicē de aristotele in cuⁱ⁹ tp̄ib⁹ nō erat sic solēnis mētio de statu aiarū ſparataꝝ. credimus g̃ de intētione aristotelis nō fuisse q̄ nō ēet nisi vn⁹ intellect⁹ tn̄: nec videtur nobis boni moris eē ut tāto pho iponat tātū scelus ex quo nō habet exp̄esse ex dictis eⁱ⁹: imo potⁱ habet oppositū. ¶ Ad argumētū in oppositū dicendū q̄ licet intellect⁹ nō sit virt⁹ mālis: qz non est virt⁹ ozganica ⁊ nullius partis cozpis est actus: fundat tn̄ ut in ſbo in ipsa essentia aie que est pfectio cozporis. hoc g̃ modo multiplicat itellect⁹ ꝑm naturē cursuz: qz diuersis cozporib⁹ infundunt diuerse aie. in diuersis aūt aiab⁹ habent eē diuersi intellectus.

Questio. XXI.

Ertio queritur de intellectu possibili quā

tū ad eⁱ⁹ pfectionē: ⁊ est questio. utrū habit⁹ informās ⁊ pficiēs ipz itellectū possibilē ipediat ipz ne recipiat itelligibiles spēs. Et videtur q̄ sic. Quia reale ipedit receptionē intentionalis: ut pupilla. ideo ponit ascoloz ut possit recipe intētiōes oium colorū. nā iuxta phi sniam si pupilla hēret aliquē colorē realē ꝓpriū ipediret nec recipet intētionē alicuⁱ⁹ alterⁱ coloris. g̃ si habit⁹ dicit quid reale ⁊ spēs itelligibilis dicit quid itētionale: si in itellectu ponit habit⁹ aliqs ipediet ne recipiat aliquā spēm itelligibilē. ¶ In cō trariū sūt dicta phi. nā ut pōt patere in suis dictis ipe in itellectu possibili ponit habitū ⁊ spēs. ¶ Rō⁹ dicēdū: q̄ ad elucidādā ueritatē quesiti opz vidē quid est habit⁹: ⁊ quō differt a specie itelligibili: ⁊ qd facit habitus ad actū. quib⁹ visis manifestuz erit qō queritur. Propter qō sciēdū q̄ habit⁹ ut hic de habitu loquimur nihil aliud est q̄ quedā habilitas potētie gñata ex actib⁹. nā sicut videm⁹ in cozpalib⁹ q̄ ex frequenti citharizare habilitat man⁹ ad facilē operādū ⁊ bene citharizādū. sic ⁊ in potētijs aie tā in itellectu q̄ in appetitu ex actiōib⁹ frequētatis aggenerat habit⁹ ut ex eo q̄ quis frequēter ꝓsiderat de q̄titate cōtinua. ⁊ de partib⁹ eⁱ⁹. ⁊ de passionib⁹ totⁱ⁹ partiū aggñat in itellectu suo quedā habilitas ad ꝓsiderādum de geometria eo q̄ in geometria ꝓsiderat de q̄titate cōtinua ⁊ de ptib⁹ eⁱ⁹: ⁊ de ꝓp̄rijs eⁱ⁹ passionib⁹ tā q̄titatis principue q̄ suaꝝ ptiū. Dicere g̃ possum⁹ q̄ sicut ex frequēti citharizatiōe efficit ds citharista ita ex frequēti cōsideratiōe circa geometriā efficit ds geometra: circa grāmaticalia grāmaticus: ⁊ sic de alijs sciētijs. Nihil est g̃ aliō hit⁹ q̄ quedā determiata habilitas aggnāta ex actib⁹ frequētatis circa aliqō determiatū: ⁊ sic pōim⁹ i itellectu circa diuersa gña sciaꝝ ex diuersis actib⁹ aggnāri diuersos habit⁹. sic ēt in appetitu ex frequēti bñ agē fit ds bon⁹ aggñat in appetitu suo bon⁹ habitus iuxta opa que exercet: ut si exercet opa bellica efficitur fortis. Si opa magnanimitatis magnanimus ⁊ sic de habitib⁹ alijs siue bonis siue malis. Nā ex bonis operib⁹ aggñant hit⁹ boni. ex malis mali. Uñ ⁊ phs circa p̄ncipiū. 2. ethicoꝝ. uolēs determinare de gñatiōe habituū ait. Qz ex eisdē ⁊ per eadē opera aggñant ⁊ corrūpunt habit⁹. Ex eisdē eni opib⁹ factis mō ꝓpo sito aggñant boni habit⁹. ⁊ per illa eadē facta opera mō opposito corrūpunt boni ⁊ gñant hit⁹ mali. imo nō solū ex actibus aggñat hitus. sed ēt augmētant ⁊ pficiunt ut in eodez 2° ethi. tradit. ¶ Habito q̄d est habit⁹ de leui patē pōt quō differt a spē itelligibili: ⁊ quō diuersimode cōparant ad actū hit⁹ ⁊ itelligibilis spēs: nā spēs ifozmās itellectū facit ut itellect⁹ itelligat sz habit⁹ qui aggñat in intellectu ex actib⁹ facit ut itellect⁹ facilr itelligat. Jō itellect⁹ hns spēm añ gñationē hit⁹ pōt itelligē. sz nō est ei sic facile nec sic delectabile. Sz postq̄ iā hituauit sibi sciētiā: ⁊ frequēter ꝓsiderauit circa aliquā māz. est ei facilē ⁊ delectabile ꝓsiderare de mā illa. Ut illi qui diu ꝓsiderauerunt de astronomicis delectant astronomica ꝓsiderare. illi vo qui de sciētijs alijs delectant ꝓsiderare circa illas sciētias. iō aliqñ diffinit habit⁹. Qz habitus est quo quis faciliter agit. aliqñ q̄ est quo quis agit cū vult. Phus autē in 2° ethicoꝝ loquēs de gñatione hⁱ⁹ ait q̄ signū aggenerati habit⁹ est delectationē uel tristitiā fieri in

opere. Utrūq; eni sequit habit' delectatio ⁊ tristitia operū. sed delectatio sequit habitū in operib' ꝓpositis. tristitia in oppositis. Delectat enim astronomic' cū ꝓsiderat astronomicā. tristat cū ipedit a ꝓsideratione illa. Dīa autē hec que dicta sunt de habitu ostēdūt ꝙ habit' requirit: ⁊ maxie si sit habit' bonus ad bñ ⁊ faciliter ⁊ delectabiliꝰ operandū. Ex quo aūt apparē pōt ꝙ act' ꝓcedētes habitū sunt imperfecti: sequētes fūt pfectiores. Nā qō quis faciliori mō facit in faciēdo illud nō defecit. ideo pfectiori mō facit ipm. Habitus ḡ gīnant ex actib'. ⁊ gnānt ⁊ causant. Actus generant aūt ex actib' ꝓcedētib' qui sūt iperfecti ⁊ generāt ⁊ causant act' sequētes qui sunt pfecti. ¶ Et si dubitares quō act' iperfecti pñt cāre habitū cuz videat hoc irrōnale: qz tūc act' illi ageret ultra suā spēm: cū dicant eē iperfecti: ⁊ cāret habitū a quo egrediuntur act' pfecti. ¶ Sz dici pōt ꝙ act' iperfecti nō causant habitū in vtute ꝓpria sed in vtute luminis itellectus agētis. in illo eni lumine sunt nota pricipia speculabiliū ⁊ agibiliū. pp qō in vtute illi' luminis cū exercitamus nos circa speculabilia aggenerant in nobis habit' intellectuales cū circa agibilia habit' morales. Non est aūt inconueniēs ꝙ in vtute alteri' aliqd agat ultra suā spēm. in virtute eni alteri' pōt imperfectuz agere ad ꝓductionē pfecti. ¶ Hūs ḡ vilis cū querit utrum habitus perficiēs itellectū ipediat receptionē speciei intelligibilis. Dicere possumus ꝙ duplici via possumus iuestigare ꝙ non ipedit. ꝓma via sumit ex parte actuū ꝓcedētium habitū. Scōa ex parte sequētium. ¶ Prima via sic patet. nā habit' cū debeat aggñari ꝓsupponit act' ꝓcedētes sicut effect' ꝓsupponit suā cām. actus aūt illi ꝓsupponūt species intelligibiles: qz nullus act' egredit ab intellectu nostro possibili nisi informato specie cū itellect' noster sit potētia pura in genere itelligibiliū. habit' ḡ aggenerāduꝫ qui respicit actus ꝓcedētes nō excludit spēs intelligibiles ab intellectu: sed ꝓsupponit eas sic effect' cām. ¶ Rursus habit' tam aggenerat' qui respicit actus sequētes nō excludit spēs. nam hī habit' ut dictū est non facit ad actū simplr: sed facit ad actū ut facili' fiat. dicē ḡ possumus ꝙ ꝓpt aliud requirit spēs in itellectu. ⁊ ꝓpter aliud habit' aggenerat' ex actib'. nā spēs requirit qz res ipse nō possunt eē in aīa: opz ꝙ sint in ea spēs representatiue rez: ut qz lapis nō est in aia opz ꝙ sit ibi species lapidis: ut inuit pbus in 3° de aīa. habit' ḡ nō est representatiu' rez: sz spēs. dicebat enim supra ꝙ habitus nihil aliud est nisi quedā habilitas aggenerata in itellectu ex actibus: ⁊ qz itellectus nunq̄ pōt in actū itelligibilē alicui' rei nisi habeat in se spēz aliquā representatiuā obiecti. habit' qui nō est silitudo representatiua rez: sz est habilitas aggenerata ex actibus nō pōt sufficere ad causandū actū intelligibilem sine spe itelligibili. ¶ Ad argumētuz aūt incōtrariuz dicendū ꝙ res ipedit receptionē intētionis qñ ita se habent res ⁊ intētio ꝙ vnū est representatiuū alteri': ut si aia hēret in se nām lapidis nō recipet in se spēz lapidis. Immo reciperet aliquā spēz rei mālis: qz ipa mā lapidis ipediret eaz ne posset recipe spēs rez māliū: ꝛ pbus itellectū nostrū possibilē dicit eē imixtum ⁊ imalez: ⁊ separatū ab oi nā rerū māliuz ut possit spēs oium rerū māliuz recipe. nō aūt sic se hēt spēs itelligibilis ⁊ habit' ꝙ vnū sit representatiuū alteriꝰ. sed ambo ordinant ad ꝓducendū pfectū actū. Aliter tn ⁊ aliter qz species ordinat ad hoc tanq̄ representatiua obiecti. habit' aūt tanq̄ habilitas potentiā. iō per se est habit' ꝙ insit: qz nō posset habilitare potētia formaliter nisi ineſſet ei: sz nō est per se ꝙ spēs insit. nā si posset eē lapis in aia absq; eo ꝙ ineſſet species multo magis ⁊ efficaci' cāret actū intelligēdi in itellectu nostro ꝙ ipsa spēs lapidis: ⁊ si spēs lapidis esset in aia: ⁊ esset per se exīs absq; eo ꝙ adhereret itellectui efficacius cāret actū itelligēdi in itellectu ꝙ faciat. vñ ēt essentia dīna que est in itellectu beatoꝝ: ⁊ tn nō inhe rens nec dependens a tali itellectu. ipa talis exīs efficacius cāt actū itelligēdi in intellectu beatoꝝ: ut ipsi beati reuelata facie videāt essentiā diuinam ꝙ faciāt quecūq; spēs itelligibiles in quocūq; itellectu creato. Spēs ḡ requirit rōne obiecti itellecti: ⁊ habit' rōne potētie itelligētis: ⁊ qz ab utroq; ꝓcedit actus itelligendi ⁊ ab obiecto ⁊ a potentia. iuxta illud aug. 8° de trini. c. 12. ab utroq; eniz notitia parit a cognoscēte ⁊ a cognito. ideo neutrū supfluit: sed ⁊ ad pfectū actuz utrūq; requirit: ⁊ spēs: ⁊ habit'.

Questio. XXII.

q Quarto queritur de itellectu agēte utrū remaneat in aīa separata. ⁊ videtur ꝙ nō. Quia act' itellect' agentis est abstrahē a fantasmatibus. Cū ḡ in aia separata nō sint fantasmata si eēt in ea itellect' agēs eēt ociosus: sed ꝓcessum est nihil eē ociosum in nā: ḡ ⁊c. ¶ In ꝓriuz est qz remanebit in aia separata itellect' possibilis: ergo multomagis remanebit in ea itellect' agēs. ¶ Ad oppositū dicēdū: ꝙ ista qō aliō querit ⁊ aliud iplicat. querit eni utruz in aia separata remaneat itellect' agens ⁊ iplicat quē actū hēbit hi' intellectus in aia separata cum nō sint ibi fantasmata. ¶ Propter qō sciēdū ꝙ cū itellect' agēs sequit nālit ipaz nāz aie ex quo nā aie est ꝓpetua: opz hī itellectū eē ꝓpetuū. Nā quicqd sequit nālit nāz perpetuā: opz ꝙ perpetuet cū ipsa nā. iō phs in 2° de aia loquēs de itellectu ait. Q; est altez agēs ⁊ separat ab alīs sicut ꝓpetuū a corruptibili. nō dū eni tūc phs distixerat de itellectu agēte ⁊ potētiali: sed ulr loquēs de itellectu ait ꝙ separat ab alīs sicut ꝓpetuuz a corruptibili. alr est eni loquēdū de spēb' itelligibilib'. ⁊ alr de ipo intellectu siue sit itellect' agēs: siue possibilis. Nā spēs itelligibiles cuz sunt in itellectu nostro pñt deleri per oblīuionē. qō ideo ꝓtingit: qz spēs intelligibiles non sunt in itellectu nālit sz per acqsitionē. itellect' eni nascit tanq̄ tabula rasa in qua nihil est pictuz: ut in 3° de aia dī. sz si spēs essent in itellectu nālit ⁊ ideleibiliꝰ ibi essent. ⁊ iō angelus qz itelligit per spēs inatas ⁊ nālit iditas ipossibile est illas spēs delebiles eē. ḍcḍ eniz est in mā perpetua nālit opz illud ꝓpetuū eē: ⁊ qz itellect' agēs: ut dicebat est in nā aie nālit: opz ipz perpetuū eē. igit vna via ad iuestigādū itellectū agētē indebilit ieſſe aie: sumit, put ipse itellect' cōpat ad spēs itelligibiles: qz ille sunt in aia per acqsitionē: iste autē nālit. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit, put hī itellect' cōparat ad sensuz. Nā itellect' agēs ⁊ possibilis differūt a sensu: qz potētie sensitiue ut in sūo fundant in organis. Intellect' aūt tā agēs ꝙ possibilis ut in sūo: fūdat in eētia aie. cū ḡ ḍcḍ corrūpit ⁊ ḍcḍ ōbilitat hoc sit rōne potētialitatis nō rōe actualitatis. vtutes ⁊ pfectiones ⁊ forme si debilitant uel destruūtur hoc est rōne sūi ⁊ rōne māe: in qua recipiunt ⁊ nō rōe sui: qz ipse de se sunt ḍdā act'. Dicem' eni ꝙ sicut mā que de se est quedā potentia cū iungit forme que de se est ḍdā act': est pfectior. ita ꝙ pfectibilitas cōpetit māe per formā. sic ecouerso possibilitas ⁊ impfectibilitas cōpetit forme per māz: ita ꝙ forme imales sūt multo pfectiores ꝙ māles. nec opz vba calūniare ut dicat ꝙ hoc posito forma est pp māz: qz fac ad pfectionē māe.

nō aūt mā ꝑp fozmā cū faciat ad iperfectionē fozme: qz aliud est loq̄ de pfectiōe simplr. aliud de pfectione in gñe. simplr eni est iperfectionis q̄ fozma sit mālis. Tū in gñe hēt rōnē pfectiōis. Nā si fozma est mālis educta de potētia māe: qz nālit nō pōt hēre eē nisi in mā meli⁹ est ei hēre aliqō eē q̄ nullū eē. ⁊ iō pfectiōis est in ipsa q̄ hēat tale eē quale pōt hēre. Redeam⁹ g̃ ad ꝓpositū ⁊ dicam⁹ q̄ sicut māe inest actualitas ꝓpē fozmā. ita fozme māli potētialitas ꝓpē māz. ⁊ qz debilitari ⁊ cozrumpi ex potētialitate ꝓcedit. Jdeo opz q̄ fozma uel virt⁹ uel ul'r pfectio cozrūpat uel debilitet hoc est rōne ſbiecti uel māe. Tota g̃ cā ꝙre debilitat virt⁹ visiua: est qz debilitat oꝛganū. iō dicit pħus in 2⁰ de aia q̄ si senex hēret oculū iuuenis: videret sicuti iuuenis. Si g̃ virt⁹ visiua nō fundaret in oꝛgano: nec in re debilitabili nec cozruptibili. ipa eni fm se nō debilitaret nec cozrūperet. cū g̃ intellect⁹ tā agens q̄ possibilis in hoc differūt a sensu: qz nō fundant in oꝛgano nec in re cozruptibili: sz in eētia aie ⁊ in re ppetua. opz utrūq; illoꝝ ppetuū eē. ¶ Habito quō solutū est qō querit: qz remanet in aia sepata itellect⁹ agēs opz soluē difficultatē quā implicat. videlicet ad quē actū remanebit in ea. ꝓpopt̄ qō sciēduz q̄ itellectus agēs dum aia est ꝑiūcta cozpori ad duo defuit ⁊ ad irradiādū fantasmata: ⁊ ad illuminādū intellectuz possibilē. De p⁰ actu videlicet q̄ itellect⁹ agens irradiet fantasmata loquit pħs in 3⁰ de aia. cū dicit q̄ sic lux se hēt ad colores: sic intellect⁹ agēs ad fantasmata. Est eni hoc dictū sīlitudinariū q̄ itellect⁹ agens irradiat sup fantasmata. Nā sicut colores mouēt visuz in virtute lucis cozporalis. sic fantasmata nō sufficiūt de se ad mouēdū itellectū possibilē: sed mouēt ipz in virtute luminis itellect⁹ agētis. Utrū aūt sit oino sīle de coloꝛib⁹ respectu lumis cozporalis ut mō est visuz de fantasmatib⁹ respectu lucis itellect⁹ agentis in mouēdo itellectū possibilē: nō est pūtis speculatiōis. sufficiat aūt ad pns scire q̄ itellect⁹ agēs p20 tāto habet hāc actionē: que est irradiare fantasmata: qz fāasmata in ṽtute lumis itellect⁹ agētis mouēt itellectū possibilē. Alia actio ipsius itellect⁹ agētis est illuminare tm̄ intellectū possibilē. Et de hac actione loquit cōmētat⁹ infra 3⁰ de aia. dicēs q̄ sicut aer recipit spēm coloris ⁊ lumē: sic intellectus possibilis recipit sīlitudinē fantasmatū ⁊ lumē itellect⁹ agētis. hoc ēt modo loquit aug⁹. 12. de trini. c. ultimo. dicēs ita ꝙdita eē in tellectualē nām: ut oia cognoscāt in q̄daz luce incozporea sui genit⁹ sicut oculus carnis videt que in hac luce cozporea circūadiacēt. Jn aia igit̄ sepata remanet intellect⁹ agēs nō fm hunc actū qui est irradiare fantasmata. sz ad hūc actū qui est illuminare intellectū possibilē. ipe eni itellect⁹ possibilis uel ipa aia sepata per itellectū possibilē in q̄dā luce sui generis. i. in lumine itellect⁹ agētis cognoscit quecūq; nālit cogñscit. ¶ Argumētū aūt in oppositū solutū est p ia dicta.

p Ostea querebatur de homine ꝯtum ad suas actiōes. Et circa hoc querebant quinq;. Nam actiōes humane quedam sunt itellectuales. quedā cozporales. Circa actiōes itellectuales querebat vnū. utz aia humana itelligat seipam per essentiā suā. Circa actiōes cozporales querebant ētuoꝝ. Nā actiōes cozpales quedaz respiciūt cozp⁹ ꝓpriū: quedam alia cozporalia. Circa cozpus ꝓpriū erat questio de ꝓtinētia. utrum si due virgines continerent vna ex uoto. alia non ex uoto que plus meretur. Actiones autem circa alia cozporalia quasi tripartite sunt. nam vna actio est ꝓout fm hec cozporalia alīs subuenim⁹. alia actio est ꝓput hec cozporalia ab alīs recipimus. Tertia est ꝓput recepta restituim⁹. De oib⁹ aūt hīs qōnes fiebāt. querebatur eni de subuētiōe utrū religiosus pfessus videns parētes suos in necessitate debet sine licētia ꝓlati sui exire claustrū ut suis parētib⁹ subueniat. Circa receptionē aūt querebat utz liceat accipe elemosynaz ab eo qui nihil hēt nisi de usuris. Circa restitutionem vō fiebat qō siqs offerēs se restituē usuras nō hīs uolūtatem restituēdi si ille cui vult restituē cōdonet sibi: utrū teneat ulteri⁹ illas usuras restituē. Questio. XXIII.

a Dprimum sic ꝓcedit. Videt⁹ q̄ aia non intelligat se per eētiā suā. Nā pħs in 3⁰ de aia loquēs de ipsa aia ait. q̄ sic seipam cognoscit: sic scilz cognoscendo alia. g̃ nō cognoscit se per eētiā suā sz per species aliorz. ¶ Jn ꝯriuz est: qz per essentiā suā semp est sibi pħsens. g̃ per eētiā suā semp se itelligit. ¶ Rz dicendū: q̄ in hac qōne difficultatē faciūt ṽba aug. vult eni aug⁹ 14.⁰ de tri. c. 4⁰. q̄ mēs hois seipaz nouit. Quia ut ait nihil taz bñ nouit q̄ sibi pśto est. ⁊ sb'dit q̄ nihil est ei ita pśesto sic ipa sibi: iō seipam nouit. si g̃ seipaz nouit qz per essentiā suā ut arguebat sequit q̄ semp se cognoscat per essentiā suā. Sed si sic dicim⁹ occurrit nobis grauis difficultas. Nā si aia nō se cognosceret per eētiā suā: tūc opoꝛteret q̄ ab ipa eētia aie cāretur itellectio: uel act⁹ itelligēdi in ipo intellectu: per quā itellectionē uel per quē actū itelligēdi aia intelligeret seipaz. sz hoc vī ipossibile: qz nō causat act⁹ calefaciēdi uel calefactio nisi ab eo qō est actu calidū. ⁊ ab eo qō dicit actū in gñe calidoꝝ. sic nec ifrigidatio causat nisi ab eo qō dicit actū in gñe frigidoꝝ. g̃ a sili nec itellectio siue act⁹ itelligēdi cāri nō poterit nisi ab eo qō dicit actū in gñe itelligibiliū. sz aia nr̄a tenet ifimū gradū in gñe itelligibiliū. ex quo sequit q̄ sit pomū gradū in gñe itelligibiliū. ex quo sequit q̄ fit potētia pura in tali gñe. illud eni tenet ifimū gradum in gñe itelligibiliū q̄ si eēt aliqd infra ipm nō eēt itelligibile sz sensibile. pp qō aia nr̄a media est iter itelligibilia ⁊ sensibilia. ꝓpt̄ qō in libro de causis dicit q̄ aia nascit in oriçonte eternitatis. Nā sicut oriçon est circulus medi⁹ diuidēs iter emisperiū supi⁹ ⁊ iferi⁹. Jta aia tenet mediū iter euiterna cuiusmodi sūt itelligibilia ⁊ sensibilia. sz eni actoꝝ de causis nō itendat ibi loq̄ nisi de aiab⁹ celoꝝ: tū mō quo dixim⁹ vītatē hēt dom̄ suū de aiab⁹ nr̄is. Jmaginabimur enīz q̄ ita se hēt aia ad itelligibilia ⁊ sēsibilia sic se hēt mā ad ens ⁊ nihil. sic eni mā est media iter ens ⁊ nihil: qō si ireť ifra māz stati ireť in nihil. si ireť supra stati ireť ad actu ens. pp qō sequit q̄ mā nō sit nihil nec sit actu ens: sz sit potētia pura in gñe entiū. Eo eni ipo q̄ mā est media iter ens ⁊ nihil: ⁊ tenet ifimū gdū in gñe entiū: opz q̄ sit potētia pura in tali gñe: qz si nō eēt potētia pura: sz oiceret aliqd in actu in tali gñe: tē nō teneret ifimū gradū in illo gñe: nec eēt media iter ens ⁊ nihil. sed illud qō eēt potētia pura eēt ifra ipam ⁊ illud eēt tale medium. Ponēdo g̃ māz eē aliud in actu. negam⁹ māz esse māz. ⁊ qō dictū est de mā in gñe entiū: opz q̄ vītatez hēat de aia humana in gñe itelligibiliū. Nā cū aia humana sit ꝑiūcta cozpi sensibili: ⁊ faciat vnū cū tali cozpore: fm eē opz q̄ ipa sit ifima in gñe itelligibiliū. ordinatū eni eēt vniuersuz si aia humana vniret sz eē cozpi sensibili: siue teneret ifimū gdū in gñe itelligibiliū: ⁊ si nō eēt ifimū itelligibile. pp qō dionysi⁹ loquēs de ordine vniuersali. 7. c. de di. no. ait q̄ diuina essentia fines ꝓioꝝ ꝑiūgit ꝓcipijs secūdoꝝ. i. fines sup-

p̄emoꝝ p̄iungit supp̄emis infimoꝝ: siue p̄iūgit ip̄is infimis: qz itelligibilia sunt supra sensibilia: aia que cō iungit ꝼm eē cozpori sensibili opz q̄ sit infimū intelligibile. ⁊ qz est infimum intelligibile opz q̄ sit potētia pura in genere intelligibiliū: alr nō eēt itelligibile infimū. Declaratū est ḡ q̄ aia est potentia pura in genere intelligibiliū. ⁊ qz sic est itellectio uel actus itelligēdi nō poterit ab ea ꝓgredi sicut nec ab eo q̄ eēt potētia calidū nō posset ꝓgredi calefactio. essentia ḡ aie non poterit eē rō q̄re aia se itelligat. ¶ Sciendū est ḡ q̄ ad actū intelligēdi quatuoꝝ ꝓcurrunt. Uidelicet suba ipsius aie. Potētia itellectiua que radicatur in suba. Spēs itelligibilis que ꝑficit potentiā. Et uolūtas cōuertens se supra spēm. Possemus assignare ⁊ quintū lumen itellect⁹ agentis. Et ēt sextū ut ipm fantasma: qz sine fantasmate nō possum⁹ itelligere: sed tñ nō sit nobis cure talia multiplicare. His aūt distinctis dicimus q̄ duplex est itelligere: intelligere in actu. s. ⁊ in habitu. Adhuc itelligere in habitu possumus distinguere: q̄ quoddā sit magis actuale. qōdā min⁹ actuale. Uidet eni habit⁹ dicere quēdā actū semiplenū: pp qō in ipso habitu possum⁹ dare gradus: qz ipse actus semiplenus dicit actū admixtū potētie. iō pōt habere gradū: uel qz plus hēt de actualitate: uel qz plus hēt de potētialitate. Dicamus ḡ q̄ qñ ꝓcurrūt ibi oia illa quatuoꝝ: qz est ibi suba aie: spēs itelligibilis: ⁊ potentia itellectiua ⁊ uolūtas se ꝙuertens supra spēm. tunc aia intelligit in actu. qñ autem sunt ibi tria. Et deficit quartū ut est ibi suba aie: ⁊ potētia itellectiua. ⁊ spēs intelligibilis. nō tñ est ibi quartū: qz uolūtas nō se cōuertit supra spēm tūc intelligit in habitu. ⁊ itelligit in habitu qui plus hēt de actualitate: eo eniz ipso q̄ aia habet spēs rez. ēt pōt itelligere dato q̄ nō cōsideret de reb⁹. cōpetit eni quoddā intelligē habituale: sz qñ sunt ibi duo tñ. qz sunt ibi suba aie ⁊ potentia intellectiua: tūc aia intelligit se in habitu qz plus hēt de potētialitate. nā ipa suba aie est rō agendi. Nam ois actio rei causat a suba rei. Ipsum ḡ itellígere causat a suba aie. uerūtamē ipa suba aie nō est sufficiēs ad eliciēdū talē actū sine specie itelligibili. quia ut dictum est aia est potētia pura in genere itelligibiliū. sz licet non sit sufficiēs ad eliciēdū actuz: est tñ radicale p̄incipium actiōis sicut licet suba ignis nō possit calefacere sine calore. attamē suba ignis est radicale p̄incipiū omniū eoꝝ que egrediunt ab igne. Sic ⁊ suba aie est radicale p̄incipiū oium actionū que ꝓgrediunt ab aia. eo ḡ ipo q̄ suba aie est radicale p̄incipiū intellectionis est ꝓiuncta ip̄i intellectui: pōt dici aia se intelligē in habitu: nō in habitu qui plus habet de actualitate: sed qui plus habet de potētialitate. hoc est eni intelligē in habitu habere apud se id qō est rō agendi. ⁊ id qō est cā actus. ⁊ qz aia habet seipam apud se ⁊ est sibiipsi p̄sto cum ipa sit radicale p̄incipiū itelligēdi seipam. Dicit se intelligere per essentiā nō notitia actuali sed habituali. hoc ḡ mō loquit aug⁹ in libro de trini. ⁊ in multis locis qui vult q̄ aia se semp intelligit: qz semp sibi est p̄sens: sed nō semp se cogitat: qz non semp est in ꝓspectu suo. Est enim intētio aug. q̄ aia semp se itelligit quadā notitia habituali: ad quam notitiaz sufficit p̄nūa subē aie: sed nō semp se cogitat. i. nō semp se cognoscit notitia actuali. ad quā notitiā nō sufficit sola p̄sentia subē aie: sed opz q̄ aia ponat seipsam ante seipsam ad hoc q̄ actu cogitet de seipa. tunc eni actu ponit seipam ante seipaz qñ ex cognitiōe obiecti act⁹ ⁊ potētie tendit in cognitionē suiipius. ¶ Cū ḡ queritur utrū aia intelligat seipam per essentiā suā: aut in telligit de intelligē in actu. aut de itelligere in habitu qui plus hēt de actu. aut in habitu qz plus hēt de potētialitate. p̄imis duob⁹ modis itelligit se aia eo mō quo loquit ph̄s per spēs alioꝝ. Tertio mō intelligit se aia per seipam qz sibi p̄ns est: ut loquit̄ augustinus. ¶ Aduertēdum tñ q̄ cū distinxim⁹ de intelligere in actu ⁊ in habitu nō loquimur de habitu ut loquebamur p̄ius cū dixim⁹ q̄ habit⁹ erat quedā habilitas aggenerata ex actib⁹ frequētatis. sz loquimur de habitu large p̄out dicit quācūqz aptitudinē a d actum. eo eni ipo q̄ suba aie est ꝓiuncta pp̄io suo intellectui habet quādam aptitudinē ut cognoscat seipam lz illa aptitudo nō possit reduci in actum nisi intellectus eius informaret̄ specie alicui⁹ obiecti. Argumēta aūt sunt soluta per iam dicta.

Questio. XXIIII.

Ecūdo queritur utrū plus mereatur cōtinens ex uoto q̄ sine uoto. ⁊ videt̄ q̄ plus mereat̄ p̄tinēs sine uoto: qz fuitia minus debita sunt magis grata. sed qō fit ex uoto est debitū: ḡ est minus gratū: ⁊ per p̄ns est minus meritoriū. ¶ Jn p̄riuz est qz qui facit plura bona plus meret: sed uouere qōdaz bonū est ⁊ p̄tinere est ēt bonū. qui ergo p̄tinet ex uoto facit plura bona: qz uouet ⁊ p̄tinet: qui p̄tinet non ex uoto cōtinet tñ. ergo ille plus meretur quia facit plura bona. ¶ Ad oppositum dicendum: q̄ maioritas uel minoritas meriti uel demeriti ex tribus mensurari potest. Uel ex affectione agētis. Uel ex habitu qui est ratio agendi. Uel ex re acta. Ex affectione agētis cōpēsat magnitudo meriti uel demeriti: qz q̄to cū maiori affectione ⁊ q̄to cū maiori uolūtate agit̄ qō agit̄ tanto pōt eē magis meritoriū si sit bonū uel demeritoriū si sit malū. ¶ Ex habitu ēt acquirit act⁹ magnitudinē: qz q̄to ex maiori habitu p̄cedit actus tanto ꝼm q̄ hi⁹ est ꝑfectio: ⁊ per ꝓsequens est magis meritoriuz. ¶ Tertio ex re acta actus acquirit magnitudinē: qz quāto est maiuz id bonū qō efficit̄: tanto ꝼm se est magis meritoriū. omnib⁹ aūt hijs vijs uolum⁹ ostendere q̄ p̄tinens ex uoto plus mereat. ¶ Prima via sic patet. Nam qui p̄tinet ex uoto cū maiori affectiōe ⁊ cū maiori uoluntate plus p̄tinet q̄ qui p̄tinet sine uoto: qñ cōtinere ex uoto ⁊ ꝑmittere uotum castitatis est uelle p̄tinere: ⁊ est ita uelle p̄tinere ut nō possit uel nō liceat sibi ulteriuz nolle: sed p̄tinens nō ex uoto licet uelit se p̄tinere: non tñ sic vult q̄ nō liceat sibi nolle: ⁊ ideo min⁹ vult qz nō totaliter ult cū sic uelit q̄ possit se a uelle retrahere. ⁊ qz p̄tinens sine uoto min⁹ vult: ideo ceteris parib⁹ minus mereat. p̄tinens autē ex uoto qz magis vult: ideo ceteris parib⁹ magis meretur. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit̄ ex habitu ex quo elicitur act⁹. Nā dato q̄ uouēti castitatē diſpliceret p̄tinē ⁊ p̄tineret inuit⁹: ita q̄ si liceret sibi nuberet. p̄tinens aut sine uoto p̄tineret libēter. adhuc plus mereat̄ p̄tinēs ex uoto q̄ sine uoto. Nā p̄tinēs sine uoto dato q̄ placeat sibi p̄tinē. act⁹ ille egredit̄ a v̄tute tēperantie. p̄tinens aūt cū uoto dato q̄ diſpliceat sibi p̄tinē: placeat tñ sibi ſuare uotū act⁹ ille egredit̄ a v̄tute latrie. ⁊ qz virt⁹ latrie est altioz virt⁹: iō ille act⁹ erit magis meritor⁹. Sic dicem⁹ de uoto ⁊ de eo qō fit ex uoto q̄ sit uolūtariū sicut dic̄ ph̄s de hitu: ⁊ de eo qō fit ex hitu. Q; si uolūtariū. habit⁹ eni est ita uolūtari⁹ nō q̄ possum⁹ deponē habitū cuz uolum⁹: sz qz in ptāte nr̄a fuit agē opa per que acq̄rerem⁹ habitū uel nō agē. iō semp dicet̄ hitus sic acq̄sit⁹ uolūtari⁹ nō uolūtate que fuit nūc sz uolūtate que fuit a p̄ncipio. sic̄ qui emittit lapidē ⁊ pcutit hominē: qz in ptāte sua fuit emittere

lapidē uel nō emittere: uel postq̄ emisit nō possit ip̄z resumere percussionē illā quā cū lapide facit dicit̄ uo lūtarie facere. sic q̄ in ptāte nr̄a fuit emittere uotum uel nō emittere uotū q̄ ex uoto fit: uoluntarium dici debet. ¶ Dicam⁹ g̃ q̄ illud q̄ fit ex uoto uel pōt referri ad emissionē uoti ul' ad redditiōez uoti: si refert ad emissionē uoti est magis meritorium: q̄ est magis uolūtariū ut dicebat rō p̄ma. Nam emittens uotū & obligāʒ se ad faciendū aliquid ex uoto ut dicebat magis vult: quia sic vult ut non possit se retrahē a uelle. ¶ Rursus si referat q̄ fit ex uoto ad redditionē uoti. sic opus ex uoto factū est magis meritoriū: q̄ elicitur ab altiori v̄rute. Uelle enī reddere uotū est uelle reddere deo debitā fruitutē: q̄ est opus latrie que est multo altioz vir⁹ q̄ sit abstinētia uel tēperātia. vnde qui ieiunat ex uoto uel p̄tinet ex uoto dato q̄ nō placeat sibi ip̄z ieiuniū dum tū placeat sibi reddere uotū plus mereť q̄ si placeret sibi ip̄m continere fm se: uel ip̄m ieiunare fm se si hoc ageret nō ex uoto. ¶ Tertia via ad hoc idem sumitur ex re acta: quia maius quid facit: & plus dat qui agit aliquid ex uoto q̄ qui sine uoto. & ista est via anselmi in libro de similitudinib⁹. assimilat aūt anselmus uolūtatē arbori: & opa pomis uel fructib⁹. Nā sicut ab arbore p̄cedūt poma uel fructus: ita a uolūtate p̄cedunt opa nostra meritoria uel demeritoria. qui g̃ ieiunat uel p̄tinet uel facit alia bona opa sine uoto ille dat poma: sed nō dat arborē. dat enī bona opera: sed nō dat ipsam uolūtatem cum possit & liceat sibi uolūtatē suā retrahere ab illis operibus. Nam qui p̄tinet sine uoto licet sibi nō p̄tinere. & qui ieiunat sine uoto: dum tū nō sit ieiuniū ab ecclia p̄ceptū licet sibi nō ieiunare. sz qui p̄tinet & ieiunat & facit alia bona opera ex uoto nō solū bñ facit: & nō solū dat deo bona opera: sed ēt dat deo ipsaz uoluntatē: ut nō liceat sibi uolūtate sua uti ad p̄traria opera: ideo ex ipsa re acta plus mereť p̄tinēs ex uoto: q̄ sine uoto: q̄ plus agit & plus dat deo. ¶ Ad argumentū aūt in ꝯriuz dicēdū q̄ reddere uotū est necessitatis & est debitū. sed est necessitatis uolite & est debitū uolitū. nō enim esset ista necessitas nisi uoluisset eam: nec esset hoc debitū nisi uoluisset ip̄m. igit̄ quia uotuz ex uoluntate est factū: talis necessitas ex quo est uolūtarie accepta: & tale debitū ex quo est uolūtarie assumptū: nō minuit meritū sz auget. Q̄ō. XXV.

QErtio querebatur utrum religiosus p̄fessus debeat absq̄ licentia p̄lati sui exire claustruz & subuenire parentibus suis si videat eos in necessitate. Et vī q̄ sic: q̄ subuenire parētib⁹ est de iure diuino. Nā cū dñs p̄cepit honora parētes. In honore intelligit subuētio. sed q̄ō est de iure diuino semp obligat: ergo tenemur ad subueniēdū parentib⁹ si videam⁹ eos in necessitate positos. ¶ In ꝯriuz est q̄ uouere est uolūtatis: sz reddere est necessitatis. ex quo g̃ religiosus uouit obedire p̄lato debet sub eī⁹ obediētia viuē: nec debet sine obediētia claustruz exire. ¶ Hᵒ dicēdum: q̄ religiosus in religione p̄fessus si videat patrē in necessitate p̄stitutū: & nō possit ei subuenire per aliū debet petere licētiā a p̄lato suo: q̄ si p̄lat⁹ neget nō debet exire claustruz ut subueniat p̄ri suo. Unde aliter loquēdū est ante religiōis ingressum & aliter post p̄fessionē in religione factam. Nam ante religionis ingressum si videret parētes in necessitate p̄stitutos: & nō posset eis cōmode subuenire per aliū: & ipse videret q̄ posset sine peccato vitā secularē ducere deberet differre religionis ingressuz. sed postq̄ est in religione p̄fessus sine licētia exire nō debet claustrū ut subueniat parētibus q̄ō duplici via declarare possumus. Nā religiosus est ad deū cōuersus: q̄ per uotū religionis deo se obligauit: & est a mūdo auersus: q̄ est mūdo mortu⁹. P̄ria g̃ via ad declarādū p̄positū sumit ex eo q̄ religiosus est ad deū conuersus: & ex eo q̄ deo se obligauit. Scōa ex eo q̄ est a mūdo auersus: & ex eo q̄ est mūdo mortu⁹. ¶ P̄ma via sic pz. videm⁹ enī q̄ in miorib⁹ bonis & qui obligat se hoī ipedit̄ ne possit maiora uota pficere: ut in matrimonio p̄sumato postq̄ mulier se obligauit viro & vir uxori neuter sine uolūtate alteri⁹ pōt p̄tinē. q̄re siquis obligādo se homini in minorib⁹ bonis nō pōt exercere maiora bona: multomagis cū quis se obligat deo in maiorib⁹ bonis cuiusmodi religionis sunt opa efficit impotēs ne possit exercere minora bona: & q̄ absolute loquēdo maius bonū est in religione viuere q̄ subuētioni parentum intēdere. nō licet religiosum sine spāli licētia & mādato sui p̄lati claustrū exire ut parētib⁹ subueniat. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex eo q̄ religiosus est a mūdo auersus & est mūdo mortuus. Naz ut coīter ponit sicut hō mortu⁹ carnaliter absoluit̄ a debito subuētionis parētū q̄ fact⁹ est impotens ad subueniēdū: ita cū quis p̄fitet religionē: q̄ iā est mortuus mūdo absolutus est a debito subuētionis parentū: q̄ fact⁹ est impotēs ad subueniendū. ¶ Ad argumentū autē in ꝯrium dicēdū q̄ honorare parentes est de iure diuino & ēt adimplē uotū & uotuz reddere q̄ō quis deo se uouit reddituru⁹. est ēt de iure diuino dicēte psalmista. uouete & reddite deo. Iste aūt ius diuinū q̄ō est exsoluere uotū & adimplere. absoluit nos ab illo iure diuino: q̄ tenemur subuenire parētibus. Nam cū parētes ponant existere in mūdo fm quācūq̄ mortem sumus mūdo mortui ab huiusmodi iure absoluti sumus. Questio. XXVI.

QUarto queritur de receptione. & est questio. utruz liceat recipere elemosynam ab eo qui nihil hēt nisi de usuris. & videť q̄ nō. Quia illi non licet dare qui nihil habeat. ergo nec alij licet ab eo recipere. ¶ In p̄trariū ut dicebat est p̄suetudo q̄ libēter pauperes recipiūt elemosynas nō discernētes inter hos & alios. ¶ Hᵒ dicenduz: q̄ res illa que lucro usurario est acq̄sita: uel est pecunia: uel res alia. si sit res alia q̄ pecunia: utputa si aliquis lucrat⁹ sit domū uel uestē uel equū fenerando p̄mo q̄ō hoc mō fieri posset si talis esset cōuentio. p̄esto tibi centum libras usq̄ ad tale tēpus si post illud tempus reddas mihi illas centū: & cuz hoc de lucro des mihi uestem tuā uel equuz uel domū: tūc dom⁹ uel equ⁹ uel uestis acquisita isto mō: nullo modo deberet recipi p̄z elemosyna ab usurario: & si reciperetur deberet reddi: q̄ talis res semp portat secū onus suū. ꝓpt̄ q̄ō non posset recipi nisi teneret ad restitutionē sicut tenet & usurarius. nō est enim simile de pecunia male acquisita: & de re alia ꝓpt̄ duo. ¶ P̄rio q̄ pecunia nō oportet q̄ restituat eadē: sed res alia male acquisita opz q̄ restituat si sit possibile debet restitui eadez. ió pecunia recepta nō sic trāsit cum suo onere sicut res alia. nā pecunia nullū hēt onus cū mutuo siue usurario siue legitimo non obligeť quis reddere eādē pecuniā: sed res alie male acquisite habent onus suū: q̄ si sit possibile debēt eedē restitui. ¶ Secūdo nō est simile de pecunia & de rebus aliis: q̄ nō ita possumus certificari de possessore pecunie: sic de possessore alia⁹ rei. ꝓpt̄ q̄ō magis est cert⁹ usurarius si lucrat⁹ est uestē uel domū

cuius fuerit uestis illa:uel domus q̄ si lucrat⁹ est pecuniā:cui⁹ sit illa pecunia. Propter q cū distinguim⁹ inter pecuniā acq̄sitā lucro usurario:z res alias nō itelligim⁹ de reb⁹ alijs,put usurari⁹ lucrat⁹ est eaꝫ mediāte pecunia:utputa q̄ lucrat⁹ est pecuniā z de pecunia ei⁹ lucrat⁹ est uestē aut domū:q̄ tūc nō magis eēt certus usurari⁹ cui deberet restitui illa dom⁹:aut illa uestis:q cui deberet restitui illa pecunia:sz itelligimus de lucro aliarū rerū q̄ñ sunt per usurā acquisite p̄m se z imediate sicut posuim⁹ exēplū si diceret usurarius do tibi cētū:z usq̄ ad tale tp̄s reddes mihi centū:z cū hoc dabis mihi domū tuā uel vineā tuā.tūc lucro usurario dom⁹ illa:uel vinea imediate:z p̄m se acq̄sita eēt.quo posito nō posset ita dubitare usurari⁹ cui reddēda esset dom⁹ illa uel vinea:sicut dubitare pōt de pecūnia. Contigit eni multotiēs q̄ nescit usurari⁹ a q̄b⁹ accepit usuras.z q̄ nō pōt sic ignorari a q̄b⁹ accepta est dom⁹ uel vinea sicut a q̄b⁹ accepta est pecunia.ió nō est simile de pecunia z de re alia.nam cū icertū sit cui reddēda sit usura.debet de usura illa fieri elemosyna in paupes illi⁹ p̄trate ubi usura est accepta. Uiso q nō est simile de pecunia acq̄sita lucro usurario z de re alia redeamus ad distinctionē p̄us positam z dicamus q si sit res illa aliud q̄ pecunia que est acq̄sita lucro usurario:tūc talis res nō debet recipi q̄ trāsit cū onere suo.z ēt q̄ magis certificat z determinat possessorē. Si aūt sit pecunia. Aut ille qui dat elemosynā hēt aliq̄d q̄ nō sit de usuris:aut nō.si hēt. Certū est q pōt facē ide elemosynā:z q recipiens pōt recipere. Si aūt nō hēt.tūc videndū est qualr scit recipiens elemosynā:q ille usurari⁹ nihil hēt nisi de usuris. aut hoc scit usurario hoc dicēte.aut hoc referēte per aliquā aliā p̄iecturā. Si scit usurario hoc dicente:utputa q̄ cū pauper petit elemosynā ab usurario:usurari⁹ rñdet q pecunia quā hēt est de usuris sicut multotiens accidit q usurari⁹ dicit paupi libēter facio tibi elemosynā. Sz videas si vis accipe:q̄ de usura est.in hoc tñ cāu q̄tū nob occurrit nō deberet paup illā elemosynā recipe:q̄ eoipso q usurarius dic illā pecuniā esse de usura videtur illam pecuniam uelle dare hoc pacto:q transeat cum onere suo:z q recipiens tenetur ad restitutionem eius tanq̄ ad restitutionem rei usurarie.sed si pauper nesciat usurarium illū nihil habere de usuris nō usurario hoc dicēte.sz alio referente:uel per aliquā aliā p̄iecturā:si usurari⁹ libere det:z nullam mētionē faciat de usuris quantū nobis occurrit nō tenet paup fozmare sibi p̄sciaz q nō possit recipere elemosynā q̄ ex mltis patet. p̄mo q̄ nō est certus sic esse.2° q̄ dato q nihil haberet usurari⁹ nisi de usuris:fozte q ēt executor alicui⁹ testamēti:uel fozte in eo q nihil hēret nisi de usuris hēt in eo aliquam pecuniā usurariā de qua icertus est cui debeat reddi: quo posito ut dicebat pecunia illa debet in elemosynas pauperū distribui eo ergo ipo q usurarius libere dat:z nullā mētionē facit de usuris:p̄iecturari potest paup q usurari⁹ nō alr det:q̄ liceat sibi dare:z maxime in ope pietatis cuiusmodi est facē elemosyna:nisi apte appareat p̄riū:p̄iecturari debet pauper q opus piū pie exerceat:z q talr fiet qualiter licitū est fieri. Ad argumētū in p̄riū dicēdū q z si usurario non licet dare:tñ nisi usurarius dicat q id q̄ vult dare est de lucro usurario acquisitum incertum est pauperi q non licet usurario dare.ideo potest sibi fozmare conscientiam q liceat sibi recipere. Questio. XXVII.

9 Ajnto Querit de restitutione.z est questio.Utrū aliq̄s offerens se restituere usuraſ:z nolit restituere cum possit si ille cui debet restituere p̄donet utrum sit absolutus q nō teneat ulteri⁹ restituere:z videt q nō q̄ non remittit peccatū nisi restituat ablatū.sz iste nō restituit ablatū nec itendit restituere ergo nō est absolut⁹ a restitutione:nec a pctō. In p̄riū est q̄ ille cui debet fieri restitutio pōt donare.z iste qui debet restituē pōt recipere.ergo si ille donat iste absolut⁹ est:nec tenet ulteri⁹ restituē. Rº dom:q aliud est querere utrū iste sit absolut⁹ a culpa:z aliud utrū sit absolut⁹ a restone:z teneat ulteri⁹ restituē.p̄t eni isti separari.pōt enim p̄tingē q aliquis sit simplr absolut⁹ a culpa:nō tñ est simpliciter absolutus a restone:z econuerso. Potest eni aliq̄s eē absolut⁹:ne teneat restituē.tñ nō est absolutus a culpa. Nam siq̄s p̄teret de male ablatis:z eēt pat⁹ q̄tū in se est restituē:si restituē nō posset:ul q̄ nō hēret pecūiā:ul q̄ nō hēret eā in p̄ōptu si faceret totū qō in se ē absolut⁹ eēt simplr a clpa. Immo posset eē tāta p̄tritio q si decederet statim euolaret:nō eēt tñ simpliciter absolut⁹ a restone.q̄ quādiu viueret semper teneret restituē:si adesset possibilitas restituēdi. sic ēt econuerso posset p̄tingē ut posset q̄s eē absolut⁹ a restitutione nō tñ eēt absolut⁹ a culpa. Utputa si aliquis absq̄ eo q p̄fiteret sacerdoti restituēt oēs usuras quas hēret absolut⁹ eēt a restitutione.sz non eēt absolut⁹ a culpa:debēt enim p̄fiteri de peccato suo q̄ fenerat⁹ fuerat p̄primo suo. Tñ sacerdos nō iniungeret ei q ipse aliq̄d restituēt cū positū sit q totū restituerit:sz iniūgēt ei ieiuniū:uel oones:uel alias penitentias.satisfactorias.z si iniungēt ei q daret aliquā pecuniā:nō iniungeret ei hoc ei tanq̄ si restitueret:sz tanq̄ si elemosynā daret.facta enim restone de usura adhuc usurari⁹ debet penitētiā agē p̄o peccato illo: sicut z p̄o aliꝭ. Posset ēt z aliter hoc p̄tigē ut siq̄s eēt absolut⁹ a restone:ne teneret restituē.nō tñ eēt absolut⁹ a culpa. Nā si aliq̄s doleret de eo q̄ accepit ad usuras:z uellet ab hoc pctō desistē non tñ uellet desistere ab aliꝭ peccatis.utputa q adhuc hēret uoluntatē foznicandi:uel aliud peccatū faciēdi.si iret ad sacerdotē z confiteret de male ablatis:z restitueret ea nō aūt p̄fiteret de aliꝭ peccatis ipse eēt absolut⁹ a restitutione.q̄ nō teneret ulteri⁹ restituē:nō tñ eēt absolut⁹ a culpa:sz teneret itegralr oia sua peccata confiteri. Uiso quō se hñt ista duo absolutio a culpa: z restitutione. Cū tu queris utrū si aliq̄s offerēs se restituē usuras:z eaꝫ restituē nolit.si p̄doneret sibi totū q̄ debet.utrū sit absolut⁹. Aut tu queris utrū sit absolut⁹ a peccato:uel a culpa ne teneat confiteri. Aut utrū sit absolut⁹ a restone ne teneat ulterius restituē. tūc videndū est:qualr se offert ad restituēdū utrū offerat se simplr:z libē:uel nō. Nā multū est hoc attendēdū q libere usurari⁹ se offerat restituē. Nā si offerat se solū vbis.dicēs debeo tibi de usurario lucro:z nō portat secū pecuniā q̄tū nobis occurrit nō est sufficiens restitutio. Quia tūc forte expoliat⁹ donat qui nō credit se posse hīe.vñ z p̄ouerbialr dī:q qui nō pōt hīe fingit se donare. Credim⁹ enim q in restitutione oino tutū eēt q portaret pecunia restituēda:ita q expoliat⁹ haberet liberā potestatē recipiēdi pecuniā si uellet. Immo hoc potissimū est attendendū in restone q dato q restituēs secū nō deferat pecuniaz q esset ualde tutū si faceret.attamē talr debet se offerre ad restituēdū q nō adsit sibi possibilitas se retrahēdi:imo ille cui fit oblatio sine p̄dictiōe hēat liberā ptātē accipiēdi:q si nō sit talis oblatio nō est sufficiēs:nec deberet se credē absolutuz a restone. Qui aūt offert

se restituē: g cū queris si ille qui offert se restituē. dato q nolit utrū teneat ulteri' restituē si offert se restituē tal' q nō possit se retrahē quin restituat. si ille cui fit oblatio restōnē uelit accipe. uel q ideꝫ est si talis fiat oblatio restōnis q restituēdo nullomō dubitet de restitutiōe uideat se liberā hīe facultatē accipiēdi qō si bi debeā sic se offerēꝫ ad restituēdū dato q sibi displiceat restituē ꝛ q ipse iuit' restituat. si expoliat' ei donet qō debet hīe credim' ipm absolutū eē ne teneat ulteri' ad restōnē. ¶ Ad argumētū dōm: q sic se offerēs ad restituēdū nō est absolut' a pctō nec a cl'pa: imo deberet ꝓfiteri de fictiōe: est tn absolut' a restōne si se offerat restituē mō quo dixim'. nam restitutio ut hic de restitutione loquimur pncipaliter non respicit animum interiorem: sed rem exteriorem.

p **Ostea** Q.querebat de hoie q̄tuꝫ ad eē gr̄e. Gratia aūt pōt cōparari ad tria. ad sacr̄a a q̄b' cānt. ad actiōes q̄s cāt. ꝛ ad gl̄iā ad quā ordinat. pp qō circa hoc fiebat triplex qō. ¶ Una de sacr̄is a q̄b' cātur gr̄a. ꝛ erat qō de sacr̄o pnie utrū sine iniuria sacr̄i posset reiterari pnia. ¶ 2° querebat de ipsis actionib' que cānt a gr̄a: ꝛ erat qō utrū sine gr̄a possum' bona agē. ¶ 3° querebat de gl̄ia ad quam ordinat gr̄a: ꝛ erat qō. utrū gl̄ia ꝛ gr̄a sunt idē per essentiam. Q.ō.XXVI.

a **D** primū sic ꝓcedit. Videt q nō liceat iterare pniam ꝓfitendo pl'ies eadē pctā. videm' enim q nunq̄ bis ꝓsecrat eadē hostia: imo qui sciēter bis ꝓsecraret peccaret grauit: ꝛ faceret iniuriam sacr̄o eucharistie. Sic ēt nunq̄ idē baptiçat bis nec ordinat bis. nec deponsat eadē mulierē bis. nec in eadē ifirmitate iungit bis. q̄ qui hoc faceret videret iniuriari sacr̄is. g a sili qui sup eadē pctā reiteraret confessionē bis. ſz si hoc agat intendēs q utraq̄ ꝓfessio sit sacr̄alis: videt iniuriari sacr̄o pnie. ¶ In ꝯriū est: q hoc utit ecclia: ꝛ pmittit q nō faceret nisi liceret. ¶ 2° dōm: q pnia super eisdē pctis: ꝛ ad eūdē effectū nō reiterat. sed sup alīs ꝛ alīs pctis: uel aliū ꝛ aliū effectū: bonū est ipsam reiterare: ꝛ semp erit sacr̄alis: nec fiet in hoc aliq̄ iniuria sacr̄o: qō sic declarat. Nā aliq̄ sacr̄a nō reiterā tur simpl'r: ut nullus est bis baptiçādus. nullus bis ordinādus in eodē ordine. nullus bis ꝓfirmādus. q̄ baptism' ordo ꝛ ꝓfirmatio ipm̄ūt caracterē. Ideo in eodem hoie nunq̄ debēt reiterari: q̄ iniuria fieret sacramēto si reiterarent. Aliq̄ aūt sacr̄a ēt in eodē homine pñt reiterari ſz nō circa eādē mām ut mr̄imonium. pōt eni ꝓtingē q q̄s sit bis uxorat': ſz vnā ꝛ eandē uxorē: nō nisi semel despōsat: ꝛ vinculū mr̄imoniale nō nisi semel ꝯhit. ſz mortua uxore pōt aliā despōsare. Sz hoc videt spāle habē pnia. q sup eisdē peccatis pōt pluries cōfiteri. ꝛ si fac̄ bn̄ facit: ꝛ semp erit sua ꝓfessio sacr̄alis qō sic declarat. Nam q sacr̄m aliqō non reiteret q̄tū ad pñs spectat triplici de cā pōt ꝓtingē. ¶ Primo si impr̄imat aliquid idelebile. ¶ Secundo si deleat aliquid irreiterabile. ¶ Tertio si hēat oīno plenū effectū. ¶ Prio eni si sacr̄z ipr̄imit aliq̄d idelebile non debet reiterari. q̄ semp manet effectus ei'. īō oīa sacr̄a ipr̄imētia caracterē: nō debēt reiterari: q̄ ipr̄imūt aliq̄d idelebile. Si eni reiterarent videret q posset deleri effect' eor̄. hoc eni esset iniuriari talib' sacr̄is: q̄ ex hoc videremur eis dare minorem efficaciā q̄ hēant: reiterādo eni talia sacr̄a: ex hoc videremur eis tribuē effectū delebilē: cū ipsa ipr̄imant caracterē idelebilem. ¶ Scōo nō debēt reiterari sacramēta si per se ordinant ad delendum aliq̄d irreiterabile: qō spāliť vitatē hēt i sacr̄o baptismi. Nā sacr̄z baptismi spāliť ordinat ad delēdū originale pctm: qō est irreiterabile. sicut eni hō sel'tātū nāli ꝛ carnali cōcubitu nascit: sic sel'tm ꝯhit originale pctm. ad delendū autez originale pctm per se ordinat baptism'. Si aūt delet alia pctā actualia: utputa si baptiçet adult' qui forte supra originale cōmisit multa alia pctā actualia hoc erit ex ꝓñti. nā peccatū nullum dimittit sine gr̄a. gratia aūt nō stat cū aliquo pctō mortali. Baptismus g̃ per gr̄am quā cāt in aia. delet per se pctm originale: ꝛ delēdo pctm originale per gr̄am delet etiaz oīa pctā actualia que iuenit cum originali. Delet g̃ baptism' pctā actualia inquātū cāt gr̄am. ſz per se ordinat ad deletionē originalis pcti. ¶ Tertio mō pōt eē sacr̄z irreiterabile si hēat oīno plenū effectū: ꝛ quātū ad hoc pnia hēt aliq̄d spāle ut reiteret ēt sup eisdē pctis: ſz pene oīa alia sacr̄a sup eādē mām sunt irreiterabilia: q̄ hñt plenū effectū. nā vba ꝓlata sup hostia a sacerdote ita plenū effectū hñt q plene trāsbat substantia panis in sb̄az corporis chr̄i. Iniuria g̃ fieret sacramēto eucharistie si hostia ꝓsecrata iterū ꝓsecraret sic ēt in sacr̄o mr̄imonij. qñ ꝓiuges ꝓsentiūt in se iuicē per vba de ꝓñti. ita dat plena ptās. ppt̄ corporis vnius in alterum: ut usq̄ ad mortē maneat hi' ptās: ꝛ in vinculū mr̄imonij. īo iniuria fieret tali sacr̄o si idē cōiuges bis se iuicē despōsarēt. De sacr̄is aūt in q̄b' impr̄imit caracter q ipsi hēant plenū effectū q̄tū ad ea que pncipal'r ordinant nō est dubiū: ſz baptism' respectu alior̄ sacr̄or̄ rōne plenitudinis effect' videt habē q̄d spāle q nō reiteret. Pnia aūt ecōuerso q̄tum ad hoc hēt in se aliq̄d spāle ut reiteret. baptism' enim hēt tantā plenitudinē effect': ut siq̄s nō fict' ad ipm accedat quotcūq̄ pctā hēret si tūc decederet statim euolaret. vñ fm dicta sanctor̄ nō hēt gemitū: nō hēt planctū. ſz ex ope opato: ex eo q nos ꝓfigurat morti chr̄i. plene nos mūdat ab oi culpa: ꝛ ab oi pena. Penitētia aūt nō sic. hēt eni gemitū: hēt plāctū. dr̄ enim penitēs fm aug^m in de vā ꝛ falsa pnia q̄si penā tenēs. hēt g̃ hic plāctū: ꝛ dolorē: ꝛ ꝓtritionē. Et q nō semper est ꝓtritio oīno pfecta: ſz pnia semp deleat culpā nō tn absolut ab oi pena. Minima eni ꝓtritio sufficit ad deletionē cuiuscūq̄ culpe: ſz nō sufficit ad satisfaciēdū pro q̄cūq̄ pena. licet eni penitēs si mūmā ꝓtritionē hēat sit absolut' a cl'pa: ꝛ a pena eterna: siue a pena purgatorij: nō tn est absolut' a pena tpali: siue a pena purgatorij. igit q pnia nō hēt oīno plenū effectū q̄tū ad delēdū culpā ꝛ satisfaciēdū pro pena. idē pōt reiterari. ſz baptism' qui in hoc hēt plenū effectū iterari nō debet. Dicam' g̃ q pnia est reiterabilis. ꝑmo: q nō ipr̄imit aliq̄d indelebile. q nō ipr̄imit caracterē. Scōo q p se nō delet aliq̄d irreitabile. Nā pnia per se est remediū ꝯ pctm actuale: sic baptismus ꝯ originale. Et q pctm actuale reiterat: licet originale non reiteret: pnia nō ordinat per se ad delēdū pctm irreiterabile. ſz reiterabile. Tertio pnia reiterat q nō hēt oīno plenum effectū. ꝛ iō pōt ꝛ bn̄ fac̄ qui reiterat pniam: ēt super eisdē pctis: q̄ semp hēbit aliū ꝛ aliū effectū. pnia ita q̄ pōt reiterari sup alia ꝛ alia. ꝑt tn ꝛ sup eadē pctā ad aliū: ꝛ aliū effectū: qō sic oñdit. Nā ꝑz aug^m in lo de uera ꝛ falsa pnia. ois clamat auctoritas q pnia est oīum bonorum vita. languores sanat. lepr̄osos curat. mortuos suscitat sanitatē auget quā ꝓseruat. Vitia fugat: vtutes exornat: mētē munit ꝛ roborat. oīa sanat oīa reitegrat: tēperat successus: ꝓstringit ipet': modorat gressus in hac omne bonū inuenit: per hāc oē bonū ꝓseruat: fugat tenebras: iducit lucē. ut aūt oīa ista

breuiter ꝓstringam". dicam" q triplex est effect" pnie. videlz a culpa absoluē: ꝓ pena satisfacē: ⁊ vires aie roborare: ⁊ fortificare. Cū g ait aug" q pnia leprosos curat: mortuos suscitat ⁊c. dat itelligē q a culpa mū dat. Cū aūt dic̄ q oia reitegrat dat itelligē q ꝓ pena satisfaciat. vñ ⁊ idē aug" in eodē li° dic̄ q pnia acq̄rit idulgētiā: sine qua nemo pueniet ad uenia. Ex eo vo q addit q vtutes exornat: mētem munit: ⁊ roborat dat itelligē q vires aie ꝓsolidat: ⁊ fortificat. ¶ Pos sum" ē ⁊ si uolum" dare q̄rtū effectuꝫ pnie: videlicet q pnia in uolūtate hīta nos reconciliat deo: ⁊ ecclie triūphāti. per ꝓfessionē sacerdoti factā nos recōciliat ecclie mīlitāti. Vñ idē aug" in eodez li° ait q pnia dissipatorē filiū ad patrē reduc̄ vulneratū a latronibus. custodi curādū tradidit. pnia g̃ q nos dissipatores reducit ad patrē nos recōciliat deo ⁊ ecclie triūphāti q nos tradit custodi. i. sacerdoti ⁊ ꝑlato ut curemur recōciliat nos ecclie mīlitāti. ¶ His visis de leui patet q̄d dicēdū sit. nā aliq̄n cū q̄s uadit ad ꝓfiten dū pctā sua est forte attrit": ⁊ vtute clauiū: q̄ subijcit se hūilr sacerdoti de attrito fit ꝓtrit". ⁊ q̄n hoc ꝙeit: tūc cōfessio facta sacerdoti hēt oēs effect" quos nos tetigim" qui ſt q̄tuor: vel ēt. v. nā sic ꝓfitēs postq̄ in ip sa ꝓfessiōe fit ꝓtrit" sequit oēs effect" pnie plenarie: ſz añ nō erat absolut" a clpa: nec erat ei diminuta pena: nec erat recōciliat" deo: nec ecclie: nec erāt vires aie ei° roborate: nec fortificate. ſz cū ꝓfitet ⁊ a culpa absoluit ⁊ deo: ⁊ ecclie recōciliat: pena etna in tpalē cōmutat: ⁊ vires aie ei° fortificant. Aliq̄n tñ ꝓtingit q anteq̄ ds uadat ad ꝓfessionē est ꝓtrit": ⁊ est a clpa absolut" ⁊ est deo recōciliat" iuxta illud ps. dixi cōfitebor: ⁊ tu remisisti ⁊c. ⁊ iuxta illud q̄ dī de leprosis in euāgelio q dū irēt mūdati ſt. Cōfessio g̃ in illa uolūtate añ ꝓfessionē exteriorē in uoce pōt absoluē a culpa: ⁊ recōciliare deo. sup eisdē aūt pctis sup q̄b" hīta est ꝓfessio in uolūtate fiet postea ꝓfessio in uoce. ſz nō ad eūdē effectū. Nā ꝓfessio illa in uolūtate postq̄ fuit cū ꝓtritiōe deo recōciliauit: ⁊ culpā deleuit: penam etnā in tpalē cōmutauit. fit postea ꝓfessio in uoce nō ut culpa deleat. ſz ut vires aie fortificet: ⁊ minuat: nō ut recōciliet nos deo: ⁊ ecclie triūphāti. ſz ut recōcilier nos ꝑlato: ⁊ ecclie mīlitāti. nō ut pena etnā in tpalē cōmuret. ſz ut pena tpalez diminuat: ⁊ resecet. ¶ Si iterū postea cōfitemur ēt uocalr scōo tertio ⁊ q̄rto ⁊ q̄nto semp pnia eēt sacr̄alis: ⁊ semp eēt ꝓficua nō ad eūdē effectū: ſz ad aliū ⁊ aliū effectū. nā licet per cōfessionē factā ꝓmo sacerdoti: ex quo fuit cū ꝓtritione tu sis recōciliat" deo: ⁊ ecclie: sis absolut" a culpa. sit pena etna cōmutata in tpalē: sit ēt ipa pena tpalis diminuta: ⁊ resecata. sis in viriḃ" aie fortificat" ⁊ roborat". Tñ adhuc pōt pena tpalis plus ⁊ plus resecari. ⁊ adhuc possunt vires aie magis ⁊ magis fortificari. ¶ Scōa g̃ ꝓfessio nō hēt eūdē effectū: q̄ hūit ꝓma: q̄ resecat de pena tpali q̄ nō resecauit ꝓma. ⁊ fortificat plus mētē: q̄ fortificauerit ꝓma. sic ēt ꝓfessio tertia eēt ꝓficua: nec hēret eūdē effectū: q̄ habuit scōa. Quia resecaret q̄ nō resecauit scōa. ⁊ roborat plus mētē q̄ scōa. sic g̃ semp pōt reiterari ꝓfessio: ⁊ sup eis dē pctis. ⁊ semp hēbit aliū ⁊ aliū effectū. ¶ Sz dicēs ꝓtinget g̃ iterādo sic ꝓfessionē q erit ab oi pena absolut". ut si tunc decederes stati euolares. g̃ saltē in hoc casu nō erit utile iterꝝ ꝓfiteri. ¶ Ad q̄ dicim" q q̄ icertū est tibi utrū sic satisfeceris ꝓ to tota pena: ꝓsulē dū est tibi q bñ facis ꝓfessionē iterādo ⁊ pctā tua cū detestatiōe ꝓfitēdo: ſz dato q cert" eēs q nō solum a clpa ſz ēt eēs a pena absolut": adhuc bonū eēt tibi cō fiteri: ut augmētareris in gr̃a. ⁊ fortificareris in viribus aie. nullus eni in hoc corpusculo posit" sm ambrosiū qui nō videat sibi in eē de ꝓteritis q̄ doleat: ⁊ de futuris supeē q̄ timeat. Et q̄ semper timē debet de lapsu semp debet studere per ꝓfessionē mētem roborare: ⁊ fortificare ne labat ⁊ pereat. ¶ Argumentum aūt in ꝓriū solutū est per ia dicta. Q.ō. XXIX.

Secundo Queritꝫ de gr̃a ꝑput cōparat ad actiones quas cat: ⁊ est q̄ō utrū sine gr̃a possum" bonū facē. Et videt q sic. Quia q̄cq̄d dat nob in ꝓceptū illō ex nobis possum" adimplē: ſz recedē a malo ⁊ bñ facē dat nobis in ꝓceptū iuxta illud isaie ꝓmo. q̄escite agē puerse discite bñ agē. g̃ hoc possumus ex nobis adimplē. ¶ In ꝓriū est apl's qui ait q nō sum" sufficiētes cogitare aliq̄d ex nobis q̄si ex nobis: ſz sufficiētia nostra ex deo est. g̃ sine deo: ⁊ sine ei" gratia cogitare: nec ēt bñ facē possum" ex nobis. ſz totū est ex deo. ¶ R° dōz: q sm sanctoꝝ sniaz si sine gr̃a possum" facē bona: nō tñ bñ: ul'si possum" facē ea que sunt de gñe bonoruꝫ: nō tñ possumus mereri per illa. ul'si possum" facē bona quātū ad eē nāle: nō tñ quātū ad eē spāle. Pñt eni boies sine gr̃a vineas colē: cāpos arare: ⁊ multa silia bona facē: nō tñ sine gr̃a pñt mereri: nec facē bonum sm eē spūale. ¶ Ad cuius euidētiam sciēdum est q agē pſupponit eē: ⁊ sicut res se hēt ad eē. sic se hēt ad agē. q̄ g̃ sine gr̃a hēmus eē nāle: possum" sine gratia facē bonū quātū ad eē nāe. ſz q̄ per gr̃am hēmus eē spūale iuxta illud apl'i ꝓma ad corin. xv. gr̃a dei sum id q̄ sum. Ꝯpm eni eē q hēmus spūalē: hēm" a gr̃a. ⁊ q̄ sine eē nō ꝓtingit agē. Agē spūalr: ⁊ meritorie sine gr̃a nō possum": vñ ysidorus de sūmo bono li° 2° capitulo 5°. sciant liberi arbitrꝫ defensores nihil posse in bonū sua ꝑuale virtute: nisi diuine gr̃e sustētetur iuuamine. Et idē eodē libro ⁊ capło dic̄. Ab illo enim nobis oia bona gratia ꝑueniēte donant: ſz q itelligat de bono meritorio patet: q̄ idē eodez libro ⁊ capło exponēs qualr oia bona ſt in nobis a gratia ait. Dois meritum supna gr̃a nō ut iueniat uenit: ſz postq̄ uenerit facit. hoc g̃ mō ſt oia bona nr̃a a gr̃a: q̄ nihil boni meritorꝫ possum" sine gr̃a opari. Imaginabimur eni q gr̃a dat spūale eē: charitas dat q possum" spūaliṫ agē: ⁊ ıō hec duo nunq̄ abiuicē separant. Nam si eēt aliq̄d eē in aliquo gñe absq̄ posse agē sm illud gen" illud eē eēt ociosum. nā si hērem" eē in gñe nāe: ⁊ nō possemus agē opa sm nām: illud eē eēt ociosuꝫ: ıō nū quam est aliqua substantia naturalis sine virtute. q̄ si eēt substantia sine virtute. esset esse in gñe nature: siue posse agē. sm tale genus sic ēt nunq̄ est virtus sine sba. q̄ tūc eēt posterius absq̄ ꝓri. ⁊ sic̄ quātum ad eē nāle hec tria se habēt per ordinem: videlicet sba: virtus: ⁊ opatio nālis: sic quantum ad eē spūale hec tria se habēt per ordinē gr̃a: charitas: ⁊ opatio meritoria. nunq̄ eni est gr̃a per quam hēmus spūale eē: sine charitate: per quā hēm" q possumus spūalr agē. sic ēt nunq̄ est charitas per qua possum" spūalr agē sine gr̃a: ⁊ per quam hēmus spūale eē. opatio g̃ bona quātum ad eē meritoriuꝫ sine charitate: ⁊ gr̃a eē nō ualet sic̄ opatio bona quantum ad eē nāe: sine virtute nāli: ⁊ sine sba eē non pōt. ¶ Ad argumētum aūt in contrarium dicēdum: q ꝑcipit nobis bñ agē: nō q possumus ex nobis illud facē: tamē q̄ si faciemus totum q̄ in nobis est: semp deus paratus est facē quod in se est. nostrum est enim sm dam. sequi deum uocantem ad virtutē. uel diabolum uocantē ad malitiam. Vñ libro scōo capło. 30. dic̄ ipe est enim omnis boni

pricipiū:z eā.z sine eius coopatione z auxilio ipossibile est bonū uelle:ul' facē. Jn nobis aūt est:ul' pmanē in virtute z seq̄ deū ad hāc uocātē:ul' recedē a virtute qō est fieri in malitia z sequi diaboluz.recte igit̄ pcipit̄ nobis bñ facē:qz lz non possumus ex nobis hec pficē:tñ culpabiles sumus q deuz nos uocātē ad virtutē ad bonuz sequi respuimus. Questio.xxx.

Vltimo Querit̄ de gr̄a ut comparatur ad gloriam.z est questio utrū gr̄a z gloria sint idē per eēntiaz. Videt̄ q non.qz fm aplm cū uenerit qō pfectum est euacuabit̄ qō ex parte est.igit̄ qz gr̄a dicit̄ qd ex parte z qd iperfectū.glia aūt qd pfectū.aduenīēte g glia euacuabit̄ gr̄a.sz illud qō euacuat aliud nō est idē per eēntiā cum illo.g z cē. Jn ōrū est qz gr̄a z glia bñt idē pncipium:idē sbiectum:z est idē actus utriusq.qz diuina visio.g z cē. Rō dōm:q habitus glorie nihil est aliud q illud qō eleuat animā ad visionē dei. Jmaginabimur g q hēditas nostra est ipe deus.ipse est enim hēditas nostra que pclara est nobis. Videamus ergo fm qd sumus hēdes dei:z fm qd debet nobis hēditas dina. Hec aūt debet nobis per gr̄az:per quā sum' filij adoptionis.si g ex gr̄a sum' filij adoptionis:z ex eo q sumus filij adoptionis debetur nobis diuina visio:z diuina hēditas:cum habitus glorie sit illud qō eleuat nos ad habēdā dei hēditatē siue ad dei visionē:que est vita eterna:z hēditas nostra.idē est gr̄a q gloria per eēntiā.differunt autem fm pfectum z impfectum. Nā gr̄a fm q distinguit̄ ab habitu glorie dic̄ illum eundē habituz ut est viatoris.gloria aūt dic̄ ipm ut est comphēsoris.z qz gr̄a ut viatoris est impfecta. ut est comphēsoris est perfecta.iō gr̄a z gloria differunt fm perfectū:z iperfectū. Jmaginabimur enim q illud qō debet filio dei per nāz:qz est filius nālis:hoc debet nobis per gr̄am:qz sumus filij adoptiui.hoc est qō docet nos apl's ad ro.8.q cum prius dixisset q accepimus spūm adoptionis filioz q sumus filij adoptiui per gr̄am. Postea subdit.si filij z hēdes:hēdes aūt dei:cohēdes autē chr̄i.vñ glo.facti sumus hēdes dei.i.eiusdē glorie participes.gr̄a g que facit nos hēdes:z fac nos glorie participes est illud qō gloria.qz hoc est habē gloriam:hīe ipsam per participationez. illud idē enim q deus hēt per eēntiā:z per nām qz se ipm videt nālit̄:z seipso fruit̄:z seipso gloriosus est. Jllud idē nos hēmus per gr̄am z per participationē si g gloria nostra non est aliud q gloria participata:z gr̄a fac nos participes glorie:idez est in nobis gr̄a z gloria. Sic eni imaginabimur q gr̄a existēs in nobis iperfecta cuiusmodi est in statu vie cāt in nobis fidē formatā:z charitatē vie que semp hēt aliquā ipfectionē annexā.illa eadez gr̄a ut est pfecta sic erit in statu patrie cābit in nobis visionē apertā:iō eēntialr idē est gr̄a z gloria.semp eni per gr̄am hēmus hēditatē eternā z ipa est que facit nos filios z hēdes. Sz duz hr' gratia est iperfecta sic est in via fac nos habē hēditatē eternā in spe.qn autē erit perfecta ut in pria hēbimus per eā hēditatē eternā in re. Aduertendum tñ q cum hēditatē nostrā diximus eē visionem apertā;non excludimus dilectionē perfectā:nec intēdebamus per illa vba ponē btitudinē nostram pncipalius in visione:q in dilectiōe. Sic eni gr̄a viatoris que est gloria initiata:cāt in intellectu fidē formatā: z in uolūtate charitatē:sicut gloria comphēsoris que est gr̄a consumata cābit in intellectu visionē apertā z in uoluntate dilectionē perfectā. Idē est g gr̄a qō gloria. Et si differunt:solum differunt sic initiatū:z consumatum:sic imperfectum:z perfectum. Utimur enim magis nomine gr̄e in viatore:z noie glorie in comphēsore:idē est tñ per eēntiā hoc z illō. Ad argumētum aūt in cōtrarium dicēdum q aliqñ iperfectū debet rei fm se sic fidei fm se debet iperfectio cum sit visio enigmatica:z cum sit rerū non apparētiuz:z q sic iperfectum est euacuabit̄ per eēntiā:qñ uenerit qō perfectuz est.aduenīēte eni visione aperta euacuabit̄ habitus fidei.aliqñ enim aliquid est iperfectū:nō q ei cōpetat iperfectio fm se:sz solum rōne status.sicut charitas viatoris est iperfecta:nō q charitati fz se cōpetat iperfectio:sz hoc est rōne status vie in quo non pōt habē eē omnino perfectum.z q sic iperfectū est nō euacuabit̄ per eēntiam:sz tollet̄ ab eo id qō est imperfectionis.vñ dicit apl's q charitas nunq̄ excedit. perficiet eni charitas in pria:sz non euacuabit̄ sic qz gr̄a non dicit de se imperfectionē:nō euacuabit̄ in patria:sz perficietur:z consumabitur. Perfecta autem z consumata erit idem q gloria ad quam nos perducat deus qui est bñdictus in scla sclorum. Amē.

Explicit secundum quodlibet dñi Egidij de roma.

Incipit tertium quodlibet eiusdem.

Omnes cōnes in hoc nostro quodlibet questite hoc mō ad ordinē reducent qz querebat ibi de ente in gñali:z in speciali. Jn gñali qdem erat qō. Utruz instr̄m attingat ad effectū pncipalis agētis.z arguebat q sic.qz instr̄m hēt actionem ut res est.z ut instr̄m est. Et habē actionē ut instrz nihil aliud est q attingē ad effectū pncipalis agētis.g z cē. Jn ōrī um est:qz calor est instr̄m forme sbalis ignis:z non attingit ad effectū eius.i.ad introductionē forme sbalis.g z cē. Rō dōm:q hic est necessaria duplex distinctio. Distiguēdū est eni de agēte:z de attingē. Nam agēs nāle si ita agit mediante instr̄o:q nullomō agit imediate. Et tunc ad oēm effectum talis agētis opz attingē instr̄m:qz si nihil agit nisi mediāte instr̄o.opz q ois effect' agētis sit ēt effect' instrī licet nō sub ead rōne.ut qz ignis non hēt virtutē actiuā nisi calorē. opz q ois effectus ignis sit ēt effect' caloris. Forma eni sbalis ignis nō est imediatū pncipiuz alicui' actionis. Jdeo cōmētatoz sup septimo metace dic̄ q elemēta nō agūt:nec patiunt nisi per qualitates nō per formas sbales. Et subdit qō vniuersalr apparet q potētie agētes non sunt nisi quatuor qualitates:nō forme sbales. Sz si agēs cuz hoc q agit mediāte instr̄o agit imediate absq̄ instr̄o nō est inconueniens tale agens aliquē effectum facē in passum ad quē non attingit instrumētum. Viso quō agēs pōt habē effectum ad quē attingit instr̄m:z quō ad quē nō attingit. Restat distinguē de ipo attingē:uel non attingē fm q cōpetit instr̄o. Propter qō sciēdum q instr̄m respectu effectus pōt habē se quinq̄ modis. Nā aliqñ instr̄m attingit effectū per eēntiā:z fm se. Aliqñ per essentiam:z non fm se. Aliqñ nec per essentiam nec fm se:sz fm quādā q̄si necessariam dispositionem. Aliqñ nec per eēntiā:nec fm se:nec fz dispositionē necessariā:sz forte fm q̄dā dispositionē congruā. Potest eē ēt quinto modo q nullo hoz modoz attingat:sz quodammodo sit ipertinēs ad effectum. Utputa siquis adultus baptizaret non fictus.tres effectus eēnt ibi sc̄s baptismus.1° imprimeret̄ character.2° infunderet̄ gr̄a.3° remitteret̄ culpa.4° remitteret̄ pena.5° ianua celi aperiret̄.6° ad gloriam introduceret̄.7° ad nupcias agni admitteret̄.8° ad conuiuium trinitatis assumeret̄. Jstorum octo effectuum nullus attingit̄ a baptismo nisi primus.scz character. Et hoc est quia baptismus est instr̄m separatum a corpore xpi. Et ideo non attingit nisi effectum qui est ei proprius. Et hoc est quia character est signum distinctiu

ibi gra. Ponamus aũt quartũ effectũ quẽ de⁹ posset facẽ: puta q deus reuelaret sibi aliq̃ secreta. Ponam⁹ ẽt effectũ ꝗntum qui eẽt oino inptinẽs: utputa q de⁹ tũc ei conferret fortitudinẽ corporalem. ¶ Hoc aũt posito primũ effectũ qui est lotio corporis faceret aq̃ baptismi per essentiam: ꝛ fm se. nã hunc effectus qui est lotio corporis: siue lauare corpus facit aqua: ut aq̃ ꝛ fm se. ¶ Ad scõm aũt effectũ qui est cãre pulchritudinẽ aliquã spũalẽ in aia attingeret aqua baptismi per eẽntiã: ls non fm speciam. Essentia enim talis pulchritudinis inducit aqua baptismi: sz hoc non est fm se ꝛ ut est aqua: sz ut est organus diuine misericordie. Quid sit aũt illa spiritualis pulchritudo utrũ sit caracter ut quidã dicũt. uel caracter per creationẽ causet in aia. ꝛ aliqua alia pulchritudo efficiat in aia: ad quã sequat nõ est pntis speculatiõis. sufficiat autẽ ad pns scire q aliqs effectus sit in baptismo ad cuius eẽntiã attingit aqua baptismi nõ ut aq̃ est: sz ut est instrm dei. ¶ Ad tertiũ aũt effectũ qui est gra nõ attingit sacrz siue aqua baptismi: nec per eẽntiã: nec fm se: sz solum fm quãdã quasi necessariã dispositionẽ. fm se eni nõ põt in hoc aqua baptismi qz nullũ corporale hẽt fz se talez actionẽ in aia. Nec fm eẽntiã talis effect⁹ cãtur per aquaz baptismi: qz eẽntialr in graz nullũ agẽs cãtum põt. nec ut agẽs: nec ut instrm cuz eẽ gre imediate causent a deo. Sz ls aqua baptismi nõ possit in effectũ gre: nec fm se: nec p eẽntiã. pt tn in hui⁹ effectũ fm quãdã quasi necessariã dispositionẽ: naz ad id qõ cãt aqua baptismi in aia: necessario sequit statim infusio gre: nisi homo sibi obicẽ ponat. Jn gram ergo põt aqua baptismi nõ per eẽntiam: ut q attingat ad eẽntiam talis effectus: sz fm ꝗdam quasi necessariã dispositionẽ. ¶ Rursus in hũc effectum ẽt dispositiue non põt aqua ut est aqua: sz ut est dei organũ. ¶ Ad quartuz aũt effectũ: qui est reuelatio secretoꝝ nõ attingit aqua baptismi: nec per eẽntiã: nec fm se: nec fz dispositionẽ quasi necessariã: sz forte attingit fm dispositionẽ ꝑgruam. qz congruũ est q deus suis amicis: ꝛ hñtibus suam gram sua reuelet secreta. ¶ Ad ꝗntuz effectũ. si sit oino ipertinẽs nullomõ attigeret aqua baptismi. patet ꝫ quõ instrm attingit ad effectum principalis agẽtis: ꝛ quõ nõ attingit. ꝛ patet ẽt ad cul⁹ agẽtis effectum semper attingit. ꝛ ad cuius non attingit. ¶ Ad id aũt q obiciebat primo solui põt. nam cum dr q nõ ageret ut instrm: si nõ attigeret ad effectum principalis agẽtis. patet uerũ esse de effectu quẽ agẽs agit per instrz: nõ aũt oportet uerũ eẽ de effectu quẽ agit per se: ꝛ imediate. ¶ Qõ aũt dicebat incõtrari um de forma substantiali ignis: dici debet q calor ad eẽntiam utriusq̃ effectus attingit tam forme substantialis: q̃ accidẽtalis. Alr tũ ꝛ alr qz ad iducẽdum calorẽ ꝛ formam accidẽtalẽ attingit calor: ut calor est. sed ad iducẽdum formam substãtialem ignis attingit calor in virtute talis forme sbalis: ꝛ ut organũ ei⁹ est.

q **Quesito** de ente in gnali: quereb tur de ente in spali. Circa qõ querebat triplr. Quia quedã querebãtur de deo. Quedã de hoie. quedã de aia. Deus aũt ꝛ nobis scripturam sanctam inspirat: ꝛ nos ꝑdestinat: ꝛ vniuersaliter res creat. Jn ipa ẽt creatiõe rerũ est attẽdendum ꝛ quo ordine deus creat: ꝛ quo ordine res creantur. Jgit circa deũ ꝛ circa ens increatum querebat quadrupliciter. Primo prout scripturam sanctã inspirat: ꝛ quãtum ad hoc erat qõ. Utruz deus fm se absolute: uel sub spali rõne eẽt in sacra pagina sbm. Prout aũt nos ꝑdestinat erat questio de ipso ꝑdestinato utrum posset se ꝓpetuare in vita. De ordine aũt quo res creat: erat qõ qd fm nostruz modũ intelligẽdi ꝓcedat in creatione rerum: an intellectus dei: an uelle ei⁹. Quarto aũt q̃tũ ad ordinẽ quo res creantur: erat questio utruz posset creari species media iter duas species immediatas. Questio. II.

a **Dprimũ** aũt sic ꝓcedebatur. Arguebat eni q de⁹ sb specialiter rõne nõ eẽt sbiectũ in sacra pagina: qz si aliq̃ eẽt talis spalis rõ potissime eẽt, put est glificator noster. Sz hoc nõ posset assignari tanq̃ spalis rõ uel ꝑditio: qz tũc hec scia nõ differt a scia beatoꝝ: cũ sub hac rõne beati ꝓtẽplent dñz. ¶ Ꝑ. si de⁹ in eo q glorificatoꝝ: ꝛ sub rõne boni eẽt subiectũ in sacra pagina cũ de⁹ sub rõne entis ꝓsideret in meta^ca: erit meta^ca ꝑ q̃ hec scia: qõ est icõueniẽs. ¶ Jn ꝛriuz est qz deus fz se est sbm in scia sua. opz ꝫ q sub alia rõne sit sb iectũ in scia nra. non ꝫ fz se ꝛ absolute est sbm in scia nra. sz opz hoc eẽ sub aliqua spali rõne. ¶ Ad 2° odm: q in hac qõne sic procedemus. qz primo tangem⁹ rõnes illas quas aliqui facũt ad ꝓbãdũ deum nõ eẽ in theologia sb spali rõne sbm. 2° adducemus rõnes ꝓbantes q oportet sic esse. 3° soluemus rationes in ꝛriũ factas. ¶ Põt enim tripliciter ostẽdi deũ sb spali rõne non eẽ sbz. Prima ratio sumit prout hec scia comparat ad suuz finẽ. Scõa vo prout comparat ad diuinam sciam a qua deriuata est. Tertia prout comparat ad ipsas ꝑditiones spales sub qb⁹ de⁹ dr eẽ sbz. ¶ Pria rõ sic patet. Nã idẽ est sbm in scia ꝛ finis: ut si corpus mobile est sbm in nali phia finis eius erit cognitio talis corporis. vnũ ꝫ ꝛ idẽ alr tn ꝛ alr consideratũ est in scia sbz ꝛ finis. Illõ eni qõ iperfecte cognitum est in scia sbm: pfecte postea cognitũ est finis: sed spalis cognitio est perfectior q̃ gnalis. Si ergo deus sub spali rõne esset hic sbm. tunc sbm in hac scia non differt a fine. ¶ Dicem⁹ ꝫ q deus non sub spali rõne: ꝛ nõ pfecte cognit⁹ sz absolute ꝛ iperfecte notus est in hac scia sbm. ¶ Scõa via sumit prout hec scia cõparat ad diuinã sciam. Uidetur etiaz hec scia eẽ quedã imago ꝛ quedam similitudo diuine sapiẽtie. Juxta illud apli ad corin. 3°. nos reuelata facie gloriam dñi speculantes: in eãdẽ imaginẽ trãsformamur. sz in scia dei deus ipse fm se est obiectũ. ꝫ sic erit in sciẽtia nra que est imago illius scientie. ¶ Tertio hoc idez probãt conditiones ille spales sub qb⁹ deus dr eẽ sb iectum. ponunt aũt hee ꝑditiones prout est restaurator ꝛ glificator. sz dato q nunq̃ homo peccasset nihil omin⁹ fuisset sacra pagina: nõ tn homo fuisset restauratus. Rursus hee due conditiones ꝛ si pncipaliori mõ ꝓsiderant in hac scia nõ tn pp hoc ut videt deus sub istis ꝑditionibus debet dici sbm in scia ista. Nam metaphisica pncipaliori mõ ꝓsiderat de sba q̃ de aliis entibus. nõ tn pp hoc sba est subiectuz in metaphisica: sz ens absolute ꝛ gnalr suptũ. sic ꝛ in ꝓposito: ꝛ si hee ꝑditiones sint magis pncipales non tn pp hoc deus sub hijs ꝑditionibus erit in sacra pagina sbm. sed absolute ꝛ fm se ꝓsideratus. ¶ habitis rõnib⁹ per quas videt ꝓbari q theologia nõ hẽat deũ pro sbiecto sub spali rõne anteq̃ has rõnes soluam⁹ uolum⁹ oñdẽ q oportet dare spalem rõnem sub qua de⁹ sit sbm. Propter qõ sciẽdum q nomine dei intelligitur quoddam pelagus sbe infinitum: ut innuit damascenus primo li°. c. 12°. de hoc ergo itẽdimus dicẽ q de⁹ in eo q deus siue deus sub absoluta rõne nõ possit eẽ sbm in sacra pagina. qz pelagus ifinitũ sub rõne qua pelagus infinitũ nõ põt eẽ sbm in hac scia. qõ triplici

via declarari põt. Prima via sumitur prout hec sciẽtia cõparat ad suũ obiectũ siue ad suũ sbm a quo trahit spẽm: ⁊ de quo pncipaliʳ ꝓsiderat. Scõa ꝓut comparat ad ea que cõsiderant in hac sciẽtia. Tertia vo sumit prout ordinat ad suũ finẽ. ¶ Prima via sic patet. nã si deus qui dr pelagus infinitũ in eo q deus ⁊ ẽt in eo q pelagus infinitũ eẽt sbm in hac scia. tunc ista scia eẽt infinita: ⁊ tẽderet in deũ mõ infinito. nã ab infinito in eo q infinitũ non põt scia trahẽ spẽm: nisi sit scia infinita. dicẽ aũt hãc sciam eẽ infinitã: uel ꝓsidera re de infinito sub rõne qua infinitũ ⁊ tẽdere in deum mõ infinito: est oĩno absurdum cũ ipsa scia beatorum que est longe altior q̃ ista ꝓsideret de deo mõ finito. ¶ Scõa via ad hoc idẽ sumit ex his que cõsiderant in ipsa scia. nã si hec scia hãt pro subiecto deum. i. pelagus ifinitũ per se cũ in hĩ pelago oia reluceãt posset scia de oĩb ꝓsiderare. sicut g nephas eẽt dicẽ q aliq̃d posset sciri in reb humanis cuiuscũq ꝓditionis sit illud. uel in q̃buscũq alijs reb cuiuscũq ꝓditionis sit illud q nõ ptineat ad sciam dei: eo q hĩ scia hẽt pro obiecto deũ ſm q hĩ que est pelagus infinitũ. sic nullaten eẽt dõm: q aliq̃d posset sciri in reb humanis: uel in q̃buscũq alijs reb qõ nõ eẽt attribuẽdus huic scie. posset g hec scia de oĩb ꝓsiderare cuiuscũq ꝓditiõis eẽnt illa: siue eẽnt curiosa: siue alia qõ ẽ ẽ augm 14.° de trini. c. p°. dicẽtẽ q nõ utiq̃ q̃q̃d sciri ab homine põt in reb humanis: ubi plũnũ uanitatis noxie curiositatis est huic scie tribuit. si eni hec scia sic tẽderet in deũ sb rõne qua de de oĩb qui sciri possent nõ solũ ab hoie: sz a quocũq alio ꝓsiderare posset cuiuscũq ꝓditionis eẽt illa. ¶ Tertia via sumit ex pte huius scie: ut refert ad suũ finẽ. est ẽt hec scia q̃si organũ ad felicitatẽ: ⁊ ad hũc finẽ data est hoi pp btitudinẽ adipiscẽdã ut satis inuit aug eodẽ li°. 14.°. ⁊ eodẽ. c. p°. ubi fidẽ ⁊ hãc sciaz vult pp adipiscẽdã btitudinẽ eẽ datã. ⁊ q hec scia est organũ ad btitudinez: siue ad felicitatẽ. q̃cquid ꝓsideret de deo: ꝓsideret sb hac rõne: ⁊ sb hac ꝓditione ut est glificator: ⁊ btificator nr. patet ergo q theologia ꝓsiderat de deo sb spãli ratione: ⁊ sub hac spãli ut est btificator nr. Quid aũt dõm sit de ꝓditione alia ꝓut est nr restaurator in ꝓsequendo patebit. sz si ꝓcedit q de sub spãli rõne sit sbm in sacra pagina. dubitat tñ q illa spãlis rõ sit in eo q btificator nr: hui vitatis satis fidẽ faciũt ẏba augusti q uana ⁊ noxia ut patet ex hita auctoritate huic scie nõ attribuit. Quia g uanũ est qõ caret fine. Noxiũ autẽ idẽ est q deuiũ a fine. videt q pro tãto aliq̃ nõ sint attribuẽda huic scie. q deuiat a beatitudie: ⁊ a fine: qõ nõ eẽt nisi q̃cq̃d ꝓsideret in hac scia ſm q hui eẽt ordinatũ ad btitudinẽ: ⁊ ad ultimũ finẽ. hoc idẽ satis innuit aug eodẽ li° ⁊ cap° dicẽs. q illõ tm̃mõ huic scie attribuit quo fides saluberrima: que ad btitudinẽ ducit gignit: nutrit: defendit: ac roborat. qõ non eẽt nisi q̃cquid in hac scia ꝓsiderat per cõparationẽ ad btitudinẽ ꝓsiderãdũ eẽt. ¶ Aduertẽdũ tñ ut meli pateat vitas qõnis queste. Q in q̃libet scia tria ꝓsideranda sũt. Uidelicet res quã pncipaliʳ ꝓsiderat. Rõnẽ sb qua ꝓsiderat. Et lumẽ per qõ ꝓsiderat. Ut in scia nãli res pncipaliʳ ꝓsiderata est corp mobile. Rõ sb qua ꝓsiderat est in eo q mobile. Lumẽ per qõ ꝓsiderat est lum rõnis nobis nãlit iditũ: per qõ lumen fit ꝓsideratio in oĩb sciẽtijs humanit inuentis. Sic ⁊ in hac scia res pncipaliʳ ꝓsiderata est ipse deus. Rõ sb q̃ ꝓsiderat est ipse btificator nr. Lumẽ per qõ ꝓsiderat est lumen fidei nobis diuinitus supinfusum. ſm hec tria cõparat ad tria hec. ſ. scia. Uidelicet ad scias humanit inuẽtas. Ad ipsam sciam dei q̃ de pollet. Et ad sciaz btõrum. A sciẽtijs aũt humanit iuẽtis differt hec scia in oĩb hijs trib: a scia diuina in duob: a scia btõruz in vno. Nulla enim scia humana hẽt deũ pro sbo: nulla eni scia humana est: loquẽdo de scia ꝓprie: que nõ sit de sensibilib: uel de hijs que si in sensibilib: uel que hñt sensibilia ptẽ sbi sui. g in re pncipaliʳ ꝓsiderata differt hec scia ab oĩb sciẽtijs humanit iuẽtis: q nulla talis sciẽtia est de deo tanq̃ de sbo. Rursus differt in scõo in rõne sb q̃ ꝓsiderat: q scia phor non q̃cq̃d ꝓsiderãt: ꝓsiderãt per relationẽ ad eũnaz btitudinẽ. imo illã beatitudinẽ ignorauerũt phi. Tertio differt hec scia a sciẽtijs humanis q̃tũ ad lumẽ cui initit: ⁊ per qõ ꝓsiderat: q scie humane initunt lumini rõnis. hec aũt initit lumini fidei: siue lumini dino. sic g q̃tum ad hec tria differt hec scia a sciẽtijs hũanis. ¶ Hec aũt scia a scia q̃ pollet de differt in duobus: videlicet in rõne ꝓsiderãdi: ⁊ in lumine per qõ ꝓsiderat: sz nõ differt in tertio: videlicet in re ꝓsiderata. de illo eni eodẽ ut de ipso deo: siue de ipso pelago ifinito de quo est scia dei est ẽt ⁊ hec: sz nõ sb eadẽ rõne. q de ꝓsiderat seipm qui est pelagus ifinitũ absolute: ⁊ ſm se: ⁊ ut est pelagus ifinitũ: ⁊ in hac ꝓsideratiõe clare ⁊ lucide cõprehẽdunt oẽs ꝓsideratiões: ut oĩa nuda ⁊ apta sint oculis eius. Sed hec scientia non considerat de isto pelago sub ratione qua pelagus infinitum: sed sub speciali rõne ut btificator noster. Differt etiaz q̃tũ ad lumen per qõ ꝓsiderat: q deus ꝓsiderat seipm per lumẽ qõ est ipse. qõ est lumẽ increatũ. Sz hec scia initit lumini derivato ab ipso: qõ est lumẽ creatũ. Sz si cõparetur hec scia ad sciam btõr videt differre in lumine. Nã ipsi videt sb lumine claro. Nos aũt sb lumie enigmatico. de illo g eodẽ: ut de deo: ⁊ sb eadẽ rõne: ut in eo q btificator de quo ꝓsiderãt bti ꝓsideram ⁊ nos: sz sub alio lumine. Que g ipsi videt facie ad faciẽ rõne luminis clari: nos videmus per speculũ in enigmate rõne luminis enigmatici. ut satis inuit apls prima ad cor. 6°. cũ g erim in pria dicem illud ps. Sic audiui m sic vidim. Qõ eni nũc per auditũ: ⁊ per fidẽ noui m: tũc per visũ: ⁊ per spẽz ꝓtẽplabimur. q̃tũ g ad rẽ ꝓsideratã: ⁊ modũ ꝓsiderãdi: non videt canon. biblie ponẽ diziam iter sciaz viatorũ ⁊ btõr: sz q̃tũ ad lumẽ ut q̃tũ ad cognitionẽ clarã ⁊ obscurã. nec est dzia parua: q hoc est quodãmõ plus differre: q̃ differat que cũq scie hũane: cũ oẽs hũane scie initant eidẽ lumini. ¶ Hijs oĩb plibatis uolum soluẽ rõnes in ꝓriũ factas: taz ad eas in qõne positas: q̃ ad alias in argumẽtis adductas. Nã cũ dr q illud qõ est sbm in scia i perfecte cognitũ: est finis scie cognitũ pfecte: ꝓcedit. Cũ postea subdit q ꝓsiderare deũ sb spãli rõne est cognoscẽ ipm pfecte. pp hoc q̃dẽ istud ptinet magis ut est finis: q̃ ut est sbm. Dici debet ut alibi plies dixim q nõ cũdẽ modũ hñt fozme sepate: ⁊ in mã recepte: q ut recipiunt in mã q̃to vniuersaliores sũt tanto mã liores ⁊ iperfectiores: sepate aũt ecõuerso. Ut si eẽnt q̃ditates sepate: ut posuit plato eẽ: qõ est vniuersali q̃ viuẽ eẽt mlto pfecti q̃ ipz viuẽ. Et q pfectiões illes q̃s posuit plato sepatas: nos põim vnitiue: ió q̃to magis ſm se ⁊ absolute cognoscit de: tãto pfectiori mõ cogscit. Uñ ⁊ ut separem hãc sciam a scia dei. ⁊ ut oñderem ista iperfectiorẽ illa. dicim q de ꝓsiderat se absolute: ⁊ ſm se. nos aũt in hac scia ꝓsideram ipm sb spãli ratione. Uel possum dicẽ q cõsiderare aliq̃d sb spãli rõne põt eẽ pfecte ⁊ iperfecte. de igit sub spãli rõne ꝓsiderat: ⁊ sb illa spãli rõne iperfecte cognit est sbm in hac scia: sz sub spãli rõne cognitus

ꝑfecte ꝓut ꝑfecte ꝑt cognoſci: in vita eſt finis huiꝰ ſcie.
¶ Q. ꝺ̄ ṽo addebat ſcō q̄ hec ſcia eſt quedā deriua
tio: ⁊ quedā ꝓticipatio diuine ſcie. ⁊ q̄ ſilitudo: ⁊ ima
go eius dici debet. Q. ꝓ̄ ꝓ̄ tāto hec ſcia eſt ſilitudo ⁊
imago ſcie diuine: ꝓut eſt ꝓticipatio eiꝰ. Participare
aūt idē eſt: q̄ partē cape. non ḡ in illo pelago: ⁊ in illa
totalitate ꝓſiderat hec ſcia de deo ſm q̄ ꝓſiderat ſcia
dei. iō hec ſcia dei hēt deū ꝓ̄ obiecto in illa totali-
tate ⁊ in illo pelago. hoc aūt aliq̄d participat de hoc:
⁊ hēt deū ꝓ̄ ſ̄bo ſub ſpāli rōne. ¶ Q. ꝺ̄ aūt dicebat
tertio de reſtauratiōe: dici debet q̄ ibi reſtauratio de
bet ſumi large ꝓ̄ q̄libet ſuppletione defectꝰ. Si eni
hō nunq̄ peccaſſet: nihil minus tñ ex puris nāliꝫ nō
potuiſſet conſequi btitudinē. ſcia ḡ tūc tradita eēt de
deo gl̄ificatore ⁊ ſuppletore ſiue reſtauratore. queli-
bet eni reſtauratio ē defectuū ſuppletio. ¶ Q. ꝺ̄ aūt
addebat de ambabꝰ ꝓditionibꝰ: q̄ nō debēt poni cō
ditiones ſubiecti: lz ſint ꝓncipales: q̄ ⁊ metaca ꝓnci-
palr ꝓſiderat de deo: tñ deus nō eſt ibi ſ̄bz nec ꝓditio
ſubiecti. Dici debet q̄ hee ꝓditiones nō ſunt quocūq̄
mō ꝓncipales: ſz ſunt ſic ꝓncipales q̄ ſub talibus ꝓdi
tionibꝰ ꝓſiderat q̄quid ꝓſiderat in hac ſcia. Nō autē
ſic deꝰ ꝓſiderat ꝓncipalr in metaca. q̄ rō ſub qua idu
cit q̄quid ꝓſiderat in metaca nō eſt deꝰ: ſz ens. ita q̄
ens in eo q̄ ens: eſt ibi ſ̄bm. Et q̄ hec ſcia ꝓſiderat de
deo. ⁊ q̄quid ꝓſiderat de eo: ꝓſiderat ſm has ꝓditio
nes. ſicut q̄quid ꝓſiderat metaca de ente ꝓſiderat ſub
rōne entis. pp q̄ō ſicut ibi ens in eo q̄ ens eſt ſ̄bm: ita
⁊ deꝰ in eo q̄ gl̄ificator ⁊ reſtaurator erit ſ̄bz. ¶ Ad
uertēdū tñ has duas ꝓditiones ſic ſe hꝫ q̄ vna ordi-
nat ad aliā: q̄ reſtauratio ordinat ad gl̄ificationē. gli
ficatio ḡ eſt ꝓditio ꝓncipalis. reſtauratio aūt uel ſup-
pletio defectuū ponit ad exprimēdū modum gl̄ifica
tionis. Nā hoc mō deus nos gl̄ificat ⁊ ad btitudinē
ꝓducit reſtaurando nām: uel ſupplendo defectū nāe.
¶ Ad argumēta aūt in ꝯriū eſt ſoluēdū. Nā cū dice
bat ſi ſcia nr̄a eēt de deo tāq̄ de gl̄ificatore: nō differ
ret a ſcia btōruz. pōt dici q̄ imo: q̄ differt in lumine:
q̄ ſ̄b alio lumine videt bri: ⁊ ſub alio viatores. ⁊ hec
nō eſt modica ꝺ̄ſia: ut añ dicebat. ¶ Uel poſſumꝰ di
cere q̄ ſcia btōz ⁊ viatoz ꝓſiderat de eodem ſub ea
dē rōne. ut ſupra inuebat: q̄ quelibet ꝓſiderat de deo
in eo q̄ gl̄ificator. Uñ idē ſub eadez rōne eſt ꝓſidera
tū utrobiq̄: iſta tñ eadē rō: eſt eadē ⁊ nō eadē. Nam
de deo ut gl̄ificatore alr cōſiderat ſcia btōz: ⁊ aliter
viatoz. Nam ſcia btōz ꝓſiderat de deo ut eſt gl̄ifica
tor in re. Uiatoz aūt ꝓſiderat de deo ut eſt gl̄ificator
in ſpe. nō ḡ ſunt eadē ſcia hec ⁊ illa. ¶ Q. ꝺ̄ aūt adde
bat q̄ ſi deꝰ in hoc q̄ gl̄ificator ꝓſideraret in hac ſcia
cū in metaca ꝓſideret in eo q̄ ens. cū ens ⁊ vnū ꝓuſ ſit
q̄ bonū. ꝓ̄ eēt metaca que cōſiderat de deo in eo q̄
ens. q̄ iſta que ꝓſiderat de deo in eo q̄ gl̄ificator ⁊ in
eo q̄ eſt nr̄a btitudo ⁊ noſtrū bonū. Dici debet q̄ nul
la ſcia humanit' inuenta poteſt cōſiderare de deo nec
in ſe nec ſm ſe: ſz ſolum ut cognoſcit per hec ſenſibilia
⁊ per creaturas. Si ḡ eēnt due ſcie ⁊ quelibet eēt de
deo ſolum: ut eſt cognit' per creaturas. vna tñ illarū
eēt de deo in eo q̄ ens. alia vō eēt de deo in eo q̄ bo-
nū. uel ſ̄b aliq̄ ſpāli rōne. Nulli dubiū eſſet q̄ ſcia ꝓſi
derāſ de deo in eo qō ens: eēt alia ꝓ̄: eo q̄ ens ⁊ eē
eſt ꝓmū q̄ in aīa ꝓcipit. ut vult auicēna in metaca ſua.
Sz hic alia rō reformat pactuz. conſiderat enim hec
ſcia de deo in eo q̄ deꝰ: ita q̄ ipe deꝰ eſt ſ̄bm in hac ſci
entia: qō de nulla ſcia humana dici pt. ſz ſcia ꝓſideraſ
de deo in ſe ⁊ hīs ipm deū oīno ꝓ̄ ſ̄bo ſ̄b quacūq̄
rōne ꝓſideret ipm ſiue ſub ſpāli: ſiue gñali: ſiue ſub q̄-
cunq̄ rōne ꝓſideret ipm erit dignioꝛ ⁊ ꝓ̄ quacūq̄
alia ſcia: que ꝓſideret deuz ſolum ut eſt cognoſcibilis
per creaturaſ: ⁊ que nō hēt deū ꝓ̄ ſ̄biecto. nam hoc
mō metaca eſt dignioꝛ ⁊ ꝓ̄ oībuſ aliis ſciētijs: q̄ eſt
maxime diuina: ⁊ eſt quaſi dea ſciarū. ⁊ q̄ ſciētia reci
pit ſpēm a ſ̄bo: cū nulla ſcia humana poſſit eē de deo
tanq̄ de ſubiecto: ⁊ iſta ſit de deo tanq̄ de ſubiecto
erit magis diuina q̄ aliqua alia humana. ſub quacun-
q̄ ergo ratione conſideret deum ſcientia humana ex
quo nō pōt hēre deū ꝓ̄ ſubiecto nō erit ita diuina ſi
cut iſta. ⁊ q̄ hec eſt diuinioꝛ iō ꝓ̄ ⁊ dignioꝛ. ¶ Sz
dices q̄ eſt diuinioꝛ ⁊ dignioꝛ nō tñ eſt ꝓ̄: q̄ ꝓ̄ us eſt
ꝓſiderare deū ſub rōne qua ens: q̄ ſub rōne qua gl̄ifi-
catoꝛ. ¶ Dicemus ḡ q̄ cognitio dei in ſe ſub quacun
q̄ rōne hī' ſit. eſt ꝓ̄ q̄ cognitio dei ut ſolum habeē
per creaturas ſub quacūq̄ rōne hoc fiat. Nā ſicut de
us eſt ꝓ̄ creatura: ſic ſcia que ꝓſiderat de deo in ſe ⁊
hēt deū ꝓ̄ ſubiecto: ſub quacūq̄ rōne ꝓſideret ipm
eſt multo ꝓ̄ q̄ aliqua ſcia humana que ꝓſiderat ipz
ſolū. ꝓut ductu rōnis per creaturas eſt cognoſcibilis
iſta ḡ eſt dignioꝛ ꝑfectioꝛ: ⁊ ſimplr ꝓpioꝛ q̄ aliqua alia
ſcia humana. alie aūt ſcie humane pñt eſſe ꝓores quo
ad nos. q̄ que ſunt ꝓora ſimplr: noſtro itellectui ſunt
poſteriora. ¶ Uel poſſumus dicē q̄ cū nō ſm eādez
rōnē ꝓſideret deus in theologia ⁊ in alijs ſciētijs. uel
le ex hoc arguē ꝓritatē ſciarū aliarū ad iſtā: eſt ꝓce-
dere in equiuoco. ¶ Poſſumꝰ ēt ⁊ alr ad fozmam ar
gumēti rndē per qō declarabit q̄dāmō tota qō que-
ſita. Dicemꝰ eni q̄ hec ꝺ̄ditio addita ſubiecto videli-
cet q̄ deus in eo q̄ gl̄ificatoꝛ noſter uel in eo q̄ finis
noſtre gl̄ificationis nō hoc facit q̄ deus ſit ſubiectuz
ſoluz ſub rōne boni. nō aūt ſub rōne entis uel ſ̄b rōne
ueri. ſz reſtringit qualr deus ſ̄b rōne entis uel ſ̄b rōne
ueri ſit hic ſ̄bm. Nā diſpoſitio vniuſcuiuſq̄ rei in en-
titate eſt ſua diſpoſitio in vitate. ⁊ ſicut res ſe hēt ad
eē ſic ad cognoſci. ut declarī hēt 2° metacc. Si ḡ deuſ
in illo pelago ſm q̄ deus: ⁊ ſm q̄ eſt infinituz pelagus
entitatis eēt ſ̄bz in ſcia beatoꝛ poſſet cognoſci a bea
tis oi modo quo cognoſcibilis eſt: qō falſum eſt. Nā
chīs ſm q̄ homo hēt ſupmū gradū btitudinis ultra
quā nō pōt cē ꝓceſſus. ſi ḡ deus eēt ſ̄bm in ſcia beato
rū oi mō quo cognoſcibilis eſt tenens ſupmū graduz
ſm illū modū cognitionis cōꝓhēderet deum ⁊ co-
gnoſceret ipm oi modo quo cognoſcibilis eſt: qō fal-
ſuz eſt. Nam ⁊ ipe chīs in eo q̄ hō nō cognoſcit hoc
modo deū. ⁊ ſi dicat q̄ deꝰ q̄tū eſt de ſe totū ⁊ totalr
ſe offert cuilibet beato. dicemus q̄ nullus btōruz eſt
aptus natus: nec pōt eē aptus ſm ſciam quā hēt deū
totum ⁊ totalr cape. Scia eni ſumit ſpēm ex obiecto
ſm q̄ hñs ſciam: per ſciētiam illam eſt aptuſ natus in
obiectū ferri. ut ſi metaca uerſat circa ens ſumet me-
taca ſpēm ex ente. ſm q̄ habēs hī' ſciam: per eam eſt
aptus natus in ens ferri. Ex hoc autem modo ferēdi
qui repugnat ſcie ⁊ hñti ſciam nō pōt ſcia ſumē ſpēz.
⁊ q̄ ipi ſcie beatoꝛ ⁊ habenti hī' ſciam: cū totum di-
cat q̄d infinitum repugnat q̄ ferrat in deū omni mo-
do quo cognoſcibilis eſt. q̄ ſ̄bm in ſcia debet aſſigna
ri cū ꝺ̄ditione illa. ꝓut ſcia eſt apta nata in ipm ferri: ⁊
ꝓ̄out ex eo ſumit ſpēm non aūt ꝓut ei repugnat deuſ
oi modo quo cognoſcibiliſ eſt nō erit ſ̄bm in ſcia btō
rum. Nam non ſoluz ex parte noſtra uel ex parte bea
toꝛ hñtium ſciam: ſz ēt ex parte ipius ſcie: cum deuſ
de rōne ſui ſit q̄d infinitū ſumit hic repugnātia: q̄ hī'
ſcia non poſſit ferri in deū omni modo quo cognoſci
bilis eſt. ꝓpter qō deus ſ̄b hac rōne in illa ſcia non
poterit eē ſ̄bm. Multo aūt magis non eſt hoc modo

sb̄z in scia nostra que ualde deficit a scia illa. Si ergo deus ⁊ quelibet res sicut se hēt ad eē: ita se hēt ad cognosci. Si deus absolute ⁊ fm suū pelagus entitatis eēt sb̄m in aliqua scia creata: esset ibi sb̄m oi mō quo habet eē. ⁊ per ꝓ̄ns omni mō quo hēt cognosci. qō est falsum ⁊ ipossibile. iō dicemus addēdā eē spālem cōditionē ut restringat ꝓsiderationis modus: ⁊ ut dicamus deū non eē sb̄m: nec in scia nostra: nec in scia btōrum omni mō quo hēt eē: nec omni mō quo cognosci bilis est. sz in scia beator̄ est sb̄m deus sb̄ hac ꝓditione: ꝓout ip̄i per sciam quam hn̄t tendunt ⁊ sunt apti nati tendē in ip̄m tanq̄ in sb̄m btificans ⁊ tanq̄ in finem glificationis. Bti eni videntes deū non op̄z q̄ videant oia simplr ⁊ absolute: sz vidēt oia que ad btitudinē req̄runt: sine cognitione quor̄ bti esse non p̄n̄t. deus ḡ nō quocūq̄ mō cognitus: sz ut sic cognitus in illa scia est sb̄z. si ḡ est aliqua cognitio de deo: sine qua non possumus eē bti. ⁊ aliqua cognitio de ip̄o que ad btitudinē ꝓsequat uel que pōt ꝓsequi: que pōt eē maior ⁊ minor: nunq̄ tn̄ scia beator̄ ad hoc est apta nata puenire. imo repugnat ei: q̄ pueniat ut ferat in deum oi modo quo cognoscibilis est. addenda est ḡ specialis ꝓditio restringens illud ꝓsiderationis pelagus ut dicamus ꝓout scia beator̄ tendit in deū non absolute tanq̄ in pelagus infinitū. sed ꝓut est obiectū btificans: est sb̄m in scia beator̄. Infinitum ergo est pelagus qō bti vidēt: sed nō vident ip̄m ut est pelagus infinitū. deus ergo in illa scia est sb̄m: sed nō sub absoluta rōne ⁊ ut est ifinitū pelagus: sz sub aliqua rōne spāli restringēte ꝓsiderationē pelagi ifiniti: per qō de⁹ ut est btificator̄ est sb̄z in scia beator̄ ⁊ in nostra: aliter tn̄ ⁊ alr. nā in scia beator̄ est sic sb̄m ꝓout bti videndo deū nō vident oia simpliciter ⁊ absolute: sz vidēt oia que ad btitudinē requirunt̄ uel que visionē beatā cōsequunt̄: fm q̄ magis ⁊ minus hn̄t de lumine glie. uel ꝓut hi⁹ cognitionē magis ⁊ minus pfectā hn̄t. sz in scia nostra siue in theologia deus ut btificator̄ est sb̄m: ꝓout ꝓsiderādo de deo nō ꝓsideramus de oib⁹ simpliciter q̄ nō ꝓsideramus uana ⁊ curiosa ⁊ noxia. sed ꝓsideramus de oib⁹ illis per que ad huⁱ⁹ btitudinē manu ducimur ⁊ iuuamur. uel ꝓsideram⁹ de oib⁹ illis per que saluberrima fides nutrit: ⁊ roborat. que saluberrima fides ad hi⁹ btitudinem uerā nos iuuat ⁊ ducit. ¶ Ad formā ḡ arguēdi cū dr̄ q̄ si hec scia haberet ꝓ sb̄o deum ut est sic glificator̄ tūc hēret ꝓ sb̄o deuz sb̄ rōne boni: ⁊ tūc posterior̄ cēt metaphisica que considerat de deo sub rōne entis ⁊ ueri. patet q̄ hec conditio addita non hoc facit ut deus non sit hic sb̄m sub rōne entis ⁊ ueri. sz restringit qualr deus sub rōne entis ⁊ ueri sit hic sb̄m. Nam lz ens ꝑmū sit cā ois esse. ⁊ ueritas ꝑma sit cā omnis ueri. non tn̄ ꝑpter hoc: hec scia considerans de ente ꝑmo ⁊ ueritate ꝑma: pōt considerare de oibus que sunt entia ⁊ de oibus que sunt uera inquantū ista talia p̄n̄t esse noxia ⁊ curiosa: sz soluz ꝓsiderabit de illis que sic sunt entia: ⁊ sic sunt uera. q̄ per ea ad uerā btitudinē manu ducimur ⁊ iuuamur. ⁊ per ea fides saluberrima que ad hi⁹ btitudinē gignit ⁊ nutrit. defēdit ⁊ roborat. Qō. III

s Ecundo querebat de deo q̄tuz ad ꝑdestinationē eternaz: cū ꝑdestiatio diuina falli nō possit. Et circa huiusmodi querebat de ipo predestinato. Utruz posset se perpetuare in vita: ⁊ arguebat q̄ sic. Predestinat⁹ pōt peccare: ⁊ q̄ est liberi arbitrij semp pōt manere in pctō. sz q̄diu manebit in peccato nō morief: q̄ tūc diuina predestinatio falleret. ⁊ si non moreret: q̄diu erit in peccato semper poterit se perpetuare in vita. ¶ In ꝓrium est. q̄ si predestinatus semp se ꝑpetuaret in hac tpali vita nunq̄ fieret saluus: nec hēret gloriam eternā. ⁊ ita frustraretur p̄destinatio: que est preparatio gratie in p̄nti ⁊ glie in futuro. ¶ Dicēdū q̄ hec ꝓpositio est falsa. predestinatus pōt se semp perpetuare in vita. Qō dupliciter declarabim⁹. ꝑmo ex modo uerificandi propositiones. 2° ex ip̄o libero arbitrio: ubi videf fundari difficultas quesiti. ¶ Propter ꝑmum sciendum q̄ sicut se hēt in re ita ⁊ in veritate. Nam aliqua sunt per se: aliqua sunt per accidēs. videmus enim in ip̄is passionib⁹ q̄ alique sunt passiones per se: alique per accidens. Nam passiones sequentes formam ⁊ spēm sunt per se. sequentes aūt materiam ⁊ indiuiduum sunt per accidēs: ideo dicimus q̄ ꝓpria sunt accidentia speciei. sed accidētia sunt accidētia indiuidui. ea eni que sequunt̄ spēm ⁊ formam sunt per se respectu eor̄ que sequunt̄ indiuiduū ⁊ materiam. nam cum mā non sit nā nisi per cōparationem ad formā: illud potissime competit rei fm se ⁊ fm naturaz: q̄ competit ei fm formā: sed sicut in eē ratio perse sumit magis ex forma. ratio aūt per accidēs magis ex materia. sic ⁊ in ueritate propositionū. propositiones eni que uerificant rōne forme sunt magis per se. Que autem uerificant rōne māe sunt magis per accidens. Si aūt dicat albū pōt disgregare: erit uera per se q̄ uerificat rōne forme. sed si dicatur albuz pōt fieri nigrum: erit uera per accidēs: q̄ erit ꝑ ratione materie ⁊ subiecti. album enim nō pōt fieri nigruz fm se sz rōne materie uel sb̄i: q̄ sb̄m qō est sub forma albi pōt esse sub forma nigri. Ex albo enim fit nigruz: uel ex non ente fieri ens: est per accidēs non per se. Qō si uolumus hoc ad p̄destinationē adaptare. Dicem⁹ q̄ p̄destinatus dicit p̄sonā aliquā exīntē sub diuino ordine: siue sub ratione predestinationis. ipa ergo persona sic se habens: est quasi materia. ip̄e autem ordo sb̄ quo existit: se habet quasi forma. Si ergo dicatur predestinatus potest saluari est uera per se: q̄ hoc cōpetit ei ex dino ordine: ⁊ ex eo q̄ est in hac locutiōe formale. sed si dicatur predestinat⁹ pōt damnari est uera per accidēs non ratione p̄destinationis: sed ratiōe materie uel subiecti: qō predestinationi substernitur ip̄m eius subiectum ut sortes uel plato cum sit liberi arbitrij potest damnari. Predestinatus enim non damnatur: potest tamen damnari. ¶ Aduertēdum tamē q̄ que sunt uera per accidens nihilominus uera sunt. nam licet sit per accidens q̄ homo sit albus uel niger uel medio colore coloratus: nihilominus tamē uerū est q̄ homo ita sit coloratus. Si ergo hec esset uera predestinatus posset se perpetuari in vita. uel esset uera per se ⁊ quasi ratione forme: ut ratione predestinationis. uel esset uera quasi per accidens. ut ratione materie uel subiecti: ut ratione liberi arbitrij q̄ quasi materialiter diuino ordini ⁊ diuine p̄destinationi sb̄sternitur. Qualiter aūt sit ista substractio utrum predestinatio ponit aliq̄d in p̄destinato. patet q̄ p̄destinatio uel ponit aliq̄d fm rē in p̄destinato uel saltē ponit aliq̄d in eo fz diuinā p̄uisionē ⁊ fz diuinū ordinē. Si eni p̄destinatio est quedam gr̄e ꝑparatio in p̄nti ⁊ glie in futuro: quicūq̄ est p̄destinatus uel hēt actu in se gr̄az uel p̄uisione diuina ⁊ infallibili p̄uisus est hēre gr̄am. hi⁹ aūt diuinus ordo est q̄si q̄d formale respectu eor̄ que huic ordini sb̄sternunt̄. Neutro aūt istorū modor̄ poterit uerificari q̄ p̄destinatus se in vita ꝑpetuare possit. nō eni hoc poterit uerificari q̄si per se: ⁊ rōne predestinationis. q̄ ut in arguēdo tāgebat

tūc frustraret pdestinatio. si eni pdestinat' fz q̄ hui' posset se ppetuare in vita. tunc pdestinat' fm q̄ hui' posset nō saluari: sed posset se ꝓtinuare in hac vita se culi: in qua nō posset ꝓficere beatitudinē: sed peregrinamur a dño. pōt ēt pdestinatus dānari: uel pōt nō saluari: sed nō in eo q̄ pdestinat'. sed rōne ei' q̄ pdestinationi sb̄sternit. Si g̃ falsuz est pdestinat' fz q̄ hui' possit nō saluari. falsuz est q̄ pdestinatus fm q̄ in vita hui' seculi se ppetuare posset. nō g̃ erit p̄fata locutio va per se: uel q̄si rōne forme. nec erit va q̄si per accidēs rōne māe: ut rōne liberi arbitrij: q̄ pdestinationi sb̄sternit. qz ex libero arbitrio non hēt hō q̄ se possit ppetuare in vita. est g̃ p̄fata. ppositio simplr iudicanda falsa: qz nullomō vificat: nec rōne forme: r q̄si per se: nec rōne māe r q̄si per accns. ¶ Scōa via ad hoc sumit ex pte ipi' liberi arbitrij. ubi vī fundari difficultas quesita. ex hoc eni in quesito difficultas resultat. Quia si liberū arbitriū nō pōt cogi sp pōt stare in pctō. r q̄diu stat pdestinat' in pctō non moriet. vī ex hoc q̄ possit ppetuare in vita. ¶ Propter qō sciēdū q̄ liberū arbitriū optime stat cū ifallibilitate dine p̄scie. nā dina p̄scia ic̄ est infallibilis: qz oia sunt ei p̄nta. vñ augustin'. 15°. de trini. c. 13°. vult q̄ de' nō aliq̄ nouit creata q̄ creāda. oia eni sibi sūt p̄nta. tot' aūt iste decursus rerū est dine sapiētie pns. sed sic est in his que p̄ntialr videm': q̄ siue ueniat ꝓtingēter: siue necessario per se loquēdo: nō fallimur in illis. nra aūt ifallibilis notitia nō dat reb' necessarijs necessitatē: nec tollit a reb' ꝓtingētib' ꝓtingētiā. sed quelibet fm modū sue nāe uenire pmittit ut boeti' exemplum ponit in li°. de ꝓsolatione. nā si p̄ter video solē oriri r homines currere in neutro illoz fallor. Si video hoiez currere ve possum dicē: qz hō currit. r si video solē oriri uere dicet q̄ orit. nihilomin' tñ sol orit necessario: r hō currit ꝓtingēter. meū eni videō nō obstate q̄ sit infallibile circa utrūq; nō tñ dat necessitatē ortui solis: nec tollit ꝓtingētiā cursui hois. Ad hoc eni q̄ scia sit ifallibilis de aliqua re nō opz q̄ res non possit aliter eē: sz suffic̄ q̄ nō aliter sit. Ad hoc eniz q̄ ds nō fallat cū viderit hoiez currē sufficit q̄ ita sit ut videt: nō opz āt q̄ nō possit aliter eē: ex eo eni q̄ video hoiez currere: r nō fallor nulla necessitas est in cursu hois nisi forte ꝓditionata. sic oē qō est qñ est: necesse est eē. Optime eni stat ifallibilitas notitie mee cū video hoiez currē cū libtate arbitrij currētis. qz ille nihilomin' libē currit: r pōt currē: r non currere. Sic r in ppōsito totus decursus rerū est deo pns. iō circa hoc nō fallit: siue sit necessariū: siue ꝓtingēs cū infallibilitas dine cognitionis nō dat reb' necessitatez: nec tollit a ꝓtingētib' ꝓtingētiā. Uerū eni est q̄ ita erit sicut de' puidit. sz nō est uerū: q̄ nō possit aliter eē pp qō si pdestinauit me r videt me saluādū. ueruz est q̄ ego saluabor: sed hoc nō est uerū q̄ nō posset aliter eē. pōt g̃ pdestinat' finalr peccare: r pōt dānari: qz ifallibilitas dine p̄scientie nō iponit ei necessitatez. attn̄ finaliter nō peccabit nec dānabit. nulla est autez ibi necessitas simplr nisi ꝓditionis. sic oē qō est qñ est: necesse est eē sic eni cū aliq̄d est pns in re: necesse est sic eē: ut est nō simplr: sz sub ꝓditione: qz oē qō est: qñ est: necesse est esse. dū est ita. Et futura que sūt p̄nta p̄scie diuine: necesse est euenire que de' puidit nō necessitate simplr: sz qz iā sūt p̄nta dine p̄scie necesse est sic eē: ut sūt p̄nta. Quo viso dicam' q̄ si dicas pdestinat' sp pōt peccare: r qz sp pōt peccare: r nō pōt mori: dū est in peccato. iō pot se ppetuari in vita. Dicem' g̃ q̄ hec argumētatio accipit oia falsa. Nā q̄ pdestinatus sp posset peccare falsa est r rōne pdestinationis: r rōne libi arbitrij. Nā ipz liberū arbitriū nō pt sp eē ꝓiunctū coz pori. r iō nō pōt sp peccare. sz tādiu pōt: q̄diu est in hac ualle miserie ꝓiūctū coz pori. ¶ Rursus alia. ppositio q̄ pdestinatus q̄diu est in pctō nō pōt mori: falsa est. Predestinat' aūt pōt in pctō mori: nō tñ morietur. Si g̃ accipis fm possibilitatez utraq; est ēt falsa videlz q̄ pdestinat' possit sp peccare: r q̄ nō possit in pctō mori. sz si accipis fm actū: tūc falsa est ppositio p̄': videlz q̄ pdestinat' sp peccet: uel q̄ sp in pctō ꝓsistat: r tūc falleret dina p̄sciētia: r si nō sp in pctō ꝓsistet: nō poterit hoc modo ppetuare in vita. r per hoc patet solutio ad obiectū.

Questio. IX.

Tertio querebat de ordine quo deus creat res. Et erat qō. Utrū in creatione rerū itelligē pcedat uelle uel ecōuerso. r arguebat q̄ itelligē pcedēt uelle: qz in his que pcedūt. artificialiter a nobis ut dicebat itelligē pcedit uelle: g̃ in creatiōe rez cū creature cōparent ad deū tanq̄ artificiata ad artificē: opz q̄ in hoc itelligē pcedat uelle. ¶ P̄. in scriptura sacra sp fit cōmemoratio de itelligē hoc mō. scriptura sacra dicit deū. pducē res dicēdo. i. formādo vbū: r itelligendo iuxta illud psal'. ipe dixit r fcā sunt. ¶ In ꝓriū est qz. pductio rerū est ex ordinatione dei. sz hoc nō est sine dina uolūtate: sz hoc ptinet ad ei' uolūtatē g̃ rc̄. ¶ R°. dōz q̄ nō pōt eē hec qō de scia dei: que est pure speculatiua: r que nō pt eē p̄ctica: cuiusmodi est scia quā hēt de' de seipo. Erit g̃ hec qō de scia quā hēt de' de creaturis: pp qō sciēdū q̄ magr̄ p°. sniarū distictione. 38. Ult q̄ scire dei nō sit cā rerū: nisi put includit dinū bñplacitū. vñ ait. Ita ēt dicim' sciaz: ul' p̄sciaz nō esse cāz eoz que fiūt nisi talē sine qua nō fiūt. Si tñ sciaz ad notitiā tñ referam'. r sb̄dit q̄ si vo noie scie icludat: r bñplacitū atq; dispositio: tūc recte dici pōt cā eoz que de' fac. ¶ Scōm hoc g̃ distinguem' de scia ꝓactica. dicem' eni q̄ q̄tūcūq; scia ꝓactica sit in intellectu. intellect' eni nō dī ꝓacticꝰ fz talē sciaz: nisi put se extēdit ad op': qz ut dī in 3°. de aia. intellectus speculatiu' extēsiōe fit ꝓacticus. Ipsa g̃ scia ꝓactica pōt ꝓsiderari duplr. uel ut ds speculat fm eā. ul' ut ordinat eā ad op'. cū g̃ queris utrū in talib' intelligere pcedat uelle. Si intelligat de intelligē speculatiuo ul' de ordinato ad opus pcedit uelle. sed tale intelligere ut patet per magistrū sentētiarū nō est cā operis nisi cā sine qua nō. ubi eni artifex per suā artē specularet nō ageret per suā artē. Ex hi' tñ speculari: nō sequetur opus nisi per uolūtatē ordinet ad opus. Intelligē g̃ speculatiuū nō duz ordinatū ad opus pcedit uelle. sed ordinatū ad opus sequit uelle. qz non ordinat ad opus nisi per uoluntatē. Uñ r phs vult q̄ ꝓncipiuz artificialiuz sit uoluntas: ut patet ex 6° meta^ce. vnde idē ibidē ait. Q. artificiatum est idez q̄ uolitum. fm ergo speculationez operis intelligere ꝓcedit uelle. fm autez ordinationē ad opus uelle pcedit intellige re. Ideo uoluntas dei dicit ꝓma r supꝛema cā omnium rerum. quia intelligere illud speculatiuū qō ꝓcedit uelle: nō est causa rerum: nisi sine qua nō. Q. autez uoluntas sit causa patet per augustinū libro 3° de trinitate cap'o 4° qui ait. Q. uoluntas dei est ꝓma r supꝛema causa omnium corporalium rerum: uel spiritualium ac motionum. Pari etiam ratione est ꝓma r supꝛema causa omnium specialium rerum: in deo ergo non est ista ꝓioritas fm rem. quia suum uelle nō differt realiter a suo intelligere: nec est ista ꝓioritas fm tempus: quia ibi nihil ex tēpore incohatur:

Sz nihil huiꝰ pᵓioritas est ſm nr̄m modū intelligendi. Nā ſm nr̄m modū itelligēdi ꝓpus itelligimus deū ſpeculari oīa. poſtea intelligimꝰ ſm ſuū beneplacituz eligere hec: uel illa facere: ſm quā electionem ſuam ſcientiam ad opus applicat: ut illa faciat que eligit. ⁊ diſpoſuit facē. Uñ dicimꝰ in deo eē ſcia ſuiipſi⁹ ⁊ eē ſciaz aliarū rerū. ¶ Rurſus ſciaz aliarū rerū diſtinguimꝰ duplicē. Unaz que uocat ſcia ſimplicis notitie quā hēt deꝰ de oibꝰ poſſibilibꝰ fieri. ⁊ alia que uocat ſcia viſionis quā hēt deꝰ de factiſ: uꝫ de fiendis. Scia eni ſimplicis notitie que nō eſt cā niſi ſine qua nō ſm nr̄z modū itelligēdi ꝓcedit uelle: ſz uelle ꝓcedit ſciaz viſionis. qz nō ptinēt ad aliq̄ ſciaz viſionis: niſi q̄tenus ſūt uolita uꝫ pmiſſa. Patet g̈ q̄ in creatione reꝝ itelligē ſpeculatiuū qō eſt cā ſine quo nō: uꝫ ſcia ſimplicis notitie que eſt cā ſine qua nō: ꝓcedit uelle. Sz intelligē ex quo ſeq̄tur opus: ⁊ q̄ eſt determinatū ad opꝰ ſm nr̄m moduz itelligēdi: ſeq̄tur uelle cū iſta determinatio nō fit niſi per uolūtatē. ad uolūtatē enim ſpectat determinare ſciaz ꝓacticā ut ex ea ſequatur opꝰ. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū cū dī. Q̄z ita eſt in nobis q̄ itelligē ꝓcedit uelle: in his que artificialiť a nobis fiūt. Dici debet q̄ itelligē ſpeculatiuuz per qō ſpeculamur ea que ſūt artis: pōt ꝓcedē uelle. ſz itelligē ꝓacticū: ⁊ iā extēſuz ad opꝰ: uꝫ iā determinatū ad opꝰ ſeq̄tur ipz uelle: qz huiꝰ cā eſt uolūtaſ: ſic ⁊ in deo ſm nr̄m modū itelligēdi reſeruat ibi q̄dāmō talis ordo. ¶ Qō vo ulteriꝰ arguebat q̄ ſacra ſcriptura oia attribuit ad ipz dicē diuinū: qz dicēdo facē. q̄ conſequēs eſt q̄ oia tribuat ſuo itellectui: qz idē eſt dicē q̄ itelligēdo vbū formare. Debet dici q̄ ſic ſcriptura ſacra oia attribuit dīno itellectui qz dixit ⁊ fcā ſunt iſta oia attribuit uolūtati eiꝰ. q̄a oia quecūq; uoluit feē. Uꝫ poſſum⁹ dicē q̄ lz itellectꝰ nō agat: qz nō eſt ꝓacticus: nec opeť exteriꝰ niſi ſm bñplacituz uolūtatiſ hēt tñ aliq̄d itellectꝰ reſpectu opiſ qō nō hēt uoluntaſ. qz in itellectu eſt ſilitudo rei operande. Quia ab archa in aīa fit archa in mā. ut pōt patē ex 7ᵒ metaᶜᵉ. iō rōne huiꝰ ꝓrogatiue quā hēt itellectꝰ aliq̄n opꝰ attribuitur itellectui. tñ nō eſt hoc ſimplr faciēdū: niſi ibi icludať bñplacitū. Quia ut pōt patē per habita ſilitudo in mēte nō ꝓgrediť in opꝰ: nec eſt cā opatiōis: niſi ſz bñplacitū uolūtatis. niſi acciperetur forte cā ſine qua nō. ſed cā ad quā ſequiť opus: nō eſt ſciētia ſine bene placito uoluntatis.

Queſtio. V.

q ¶ Arto querebať de ordine ſm quē res creanť a deo. ⁊ erat qō. Utrū res ſint hoc ordine a deo create: q̄ inť duas ſpēs imediatas poſſit fieri ſpēs media. ⁊ arguebať q̄ ordo rerū hoc nō patiť. Nā forme ſūt ſic nūi: ut patet ex 8ᵒ metaᶜᵉ. ſz ordo nūoꝝ hoc non patiť q̄ inť duas ſpēs imediatas poſſit fieri ſpēs media. nulla eni ſpēs media pōt eē inť q̄nque ⁊ q̄tuor. g̈ in ordinatione vniuerſi ita ſe hēbit q̄ inť duas ſpēs imediatas nō pōt fieri ſpēs media. ¶ In ꝯriuz eſt: qz ut dicebať deꝰ pōt facē māz ſine oi forma: ⁊ ſine oi alio actu. ſi g̈ deꝰ facē pt māz actu que nullū hēt actū: poterit facē ſpēs imediatas hīe māz: q̄uis nullū habeāt mediuz. ¶ Rᵒ dᵒz q̄ in hac qōne ſic eſt ꝓcedēdū: qz ꝑᵒ videndū eſt quō inť aliq̄ ſit mediū ⁊ quō nō. Scᵒdo videndū eſt quē ordinē hñt res vniuerſi. Tertio videndum eſt quō forme hñt rōnē nūi. ⁊ quō ſūt ordinate adiuicē. qb⁹ viſis de leui patē poterit quō inť duas ſpēs imediataſ poſſit fieri mediū: ⁊ quō nō. ¶ Pᵒ opť qō ſciēdū q̄ illa inť que eſt mediū uꝫ pōt eē mediuz: opz hīe aliq̄ diſtātiā: ⁊ diſtātiā nō pūctalē: qz ſi pūctalr diſtarent nō poſſet ibi eē mediū: ſed opz diſtantiā illā hīe latitudinē: ut poſſit ibi itercipi mediū. Diſtātia autez duplex eſt: quedā finita: ⁊ quedā ifinita. Rurſus diſtātia ifinita eſt duplex: qz quedā eſt in qua quodlibet extremū dicī aliq̄ eēntiā. ⁊ hoc mō diſtat deꝰ a creatura q̄libet: ēt a ſupmo angelo: talis aūt diſtātia nunq̄ pōt euacuari: nunq̄ deꝰ poſſet facē aliq̄ creaturā ita excellentē q̄n poſſet facē excellētiorē. Naz quātūcūq; fieret excellēs creatura ex quo creata eēt a deo in ifinitū diſtaret ⁊ ſp poſſet fieri alia excellētioꝝ inť eā ⁊ deum. Eſt aūt alia diſtātia ifinita in qua vnū extremum dicit eēntiā q̄dā: aliud aūt dicī eēntiā nullā: ⁊ hī diſtantia eſt inť māz ⁊ nihil: in tali autez diſtātia lz ſit infinita: q̄a nihil ad aliq̄d nulla eſt ꝓportio attn̄ nullum mediū ibi eē poteſt. Eſt aūt alia diſtātia finita in qua pōt eē mediū: ⁊ nō mediū. qz ſi ſit pūctaliſ nō poterit ibi eē mediū. ſi aūt nō ſit pūctalis poterit ibi eē mediuz. ¶ Uiſo quō inť aliq̄ ſit mediū: ⁊ quō nō ſit mediuz. reſtat vidē quē ordinē hñt reſ vniuerſi. ꝓp qō ſciēdū q̄ ordinē vniuerſi debem⁹ imaginari ad modū cuiuſdā harmonie: uꝫ melodie. ſic eni videm⁹ i melodia q̄ nō opz q̄ uoces ſe excedāt pūctaliť. nec ēt q̄ ſe excedāt eq̄liť: ut ſi uadat vna uox ſupra aliā per tonum nō eſt ibi exceſſus pūctalis: imo eſt ibi dare mediuz: qz inť tonū: ⁊ tonū eſt ſemitoniū. Rurſus ſi fiat exceſſus per ſemitoniū nō opz q̄ ſit pūctalis qz eſt dare ſemitoniū maiꝰ: ⁊ ſemitoniū minꝰ. Immo nunq̄ tonus diuidiť in duo ſemitonia eq̄lia. Infra g̈ ſemitoniū maius: eſt dare ſemitoniū minꝰ: ſi ēt fiat exceſſus per ſemitoniū minꝰ adhuc nō opz q̄ ſit pūctalis: qz non oē ſemitoniū minꝰ eſt eq̄le ſemitonio alteri minori. Immo vnū ſemitoniū minꝰ pōt eē maius altero ſemitonio minori. uerū eſt eni q̄ tonꝰ nō pōt diuidi in duo ſemitonia eq̄lia: ſp eni tonꝰ diuidiť eq̄liť: cū hēat rōnez nūi iparis. Sed nō ſp diuidiť eq̄liť: inequaliť diuidiť ſp in duas ptes iequales. Tñ illa iequalitas pōt eſſe maioꝝ ⁊ minoꝝ: qz ipi ſemitonio maiori pōt dare plus ⁊ minꝰ: ⁊ ſm q̄ plus dať ſemitonio maiori: minꝰ dať ſemitonio minori. Si eni aliq̄ lignū diuideret ineq̄liť q̄to vna ps eēt maioꝝ: tāto alia ps eēt minoꝝ. quo aūt ſic ſe hēat in tonis: ⁊ in ſemitonijs nō multū facit ad q̄nē pūtez. ſz ſi alicui cure eēt hoc ſcire dicem⁹ q̄ tonꝰ eſt aliq̄d ſm ꝓportionē ut nouez ad octo. ut ſi ſit vnꝰ martellus nouē vnciarū: ⁊ alius octo non faciens ſonoſ: ſz ſonꝰ vnꝰ ibit ſup alterū per tonuz. Sic ēt ſi p eē vna chorda in vna pte groſſioꝝ q̄ in alia: uꝫ vna fiſtula in vna pte groſſioꝝ q̄ in alia vna ſit ſupra alia per tonū ita tñ q̄ chorda ſbtilioꝝ: ⁊ fiſtula ſtricti oꝝ hēt altiorē ſonū: ſi g̈ ds uellet diuidē tonū ⁊ facere ſemitonū: opz q̄ accipiat inter nouez ⁊ octo. Ut ſi martellus octo vnciarū ⁊ nouē ſe ſuperāt per tonū: accipiet martellus octo vnciarū cū dimidia: ⁊ ille faciet ſemitoniū maiꝰ: attamē ille martellus reſpectu inferioris faciet ſemitoniū maiꝰ reſpectu maioris facit minꝰ. martellus eni nouē vnciarū ꝓtinet decem ⁊ octo medias vncias: martellus aūt octo vnciarū ꝓtinet decē ⁊ ſeptē medias vncias. Martellus aūt octo vnciarū ꝓtinet ſexdecim medias vncias ſed plus ſupat. 17. ſexdecim: q̄ decē ⁊ octo decē ⁊ ſeptē. Quia decē ⁊ ſeptē cōtinet totū ſexdecim: ⁊ ſextā decimā partē. Decē ⁊ octo aūt ꝓtinet totū. ſ. decē ⁊ ſeptē ⁊ decimā ſeptimā ptē. ſz ps ſextadecima eſt plus q̄ decimaſeptima. diuiſus eſt g̈ tonꝰ ineq̄liť. ſz adhuc poſſet dici magis ieq̄liť: ⁊ inť nonā ⁊ octauā acceptū eſt mediū 8ª cū dimidia. poſſet aūt adhuc accipi magis ieq̄liť mediuz: ut ſi acciper 9ª ⁊ 3ª uel 8ª ⁊ q̄rta.

ꝛ quāto magis eēt iequalis taliꝫ acceptio: tāto magis augmentaret semitoniū maius: ꝛ diminueret semitoniū minus. Infra ḡ semitoniū maiꝰ est semitoniū minꝰ ꝛ infra vnū semitoniū minꝰ est aliud semitoniū minꝰ. ¶ Rñdeam⁹ ḡ ad ꝓpositū: ꝛ dicam⁹ ꝙ in melodia uoces si se excedāt pūctalr ꝙ aliqñ fit excessus p tonū. aliqñ p duos tonos. aliqñ p 4.or tonos: ut i dyateserō. aliqñ. v. ut in dyapēthа. ꝛ sic de alīs. isti ḡ excessus nō sūt pūctales. imo excessus per tonū nō est pūctalis: cū sit dare excessum per semitoniū. ut dicebat. Excessus ēt per semitoniū nō opꝫ ꝙ sit pūctaliꝫ: ꝙ infra vnū semitoniū maiꝰ est dare aliqđ semitoniū minꝰ. Excessus ēt per semitoniū minꝰ: nō opꝫ ꝙ sit pūctalis. ꝙ infra vnū semitoniū minꝰ est dare aliqđ semitonium minꝰ. uoces ḡ in melodia nō opꝫ ꝙ se excedāt pūctaliť. Rursus nō opꝫ ꝙ ſp se excedant eq̄liť: ꝙ si incepisti ascēdē per tonū ad hoc ꝙ facias melodiā: nō opꝫ ꝙ ſp ascēdas per tonū: imo facies multotiēs saltū: ꝛ resultabit ex hoc ibi multo maior melodia. ut si ascēdisti nūc per tonū post ascēsuꝫ per tonū forte ascendes ſtati per ātuor tonos uł per q̄nq; uel per plures: ꝛ hoc faciēdo facies maiorē ꝛ pulchriorē melodiā q̄ si eq̄liť ſp ascenderes. Bñ ḡ dictū est ꝙ uoces in melodia nō se ſp excedūt pūctalr: nec eq̄liť. imo dato ꝙ in sonis eēt possibilis pūctalis excessus: ꝛ ſp fieret excessus pūctalis ita ꝙ nulla relinqueret nota in medio ꝛ nō fieret ibi salt⁹ ſm notas: modica uł nulla eēt talis melodia. Sic ꝛ in vniuerso deus fecē hanc plātam: ꝛ fecē aliā plāctā nobiliorē: ꝛ rursus aliā nobiliorez: ita ꝙ nō sūt due plāte diuersarū ſpērū eque nobiles. si ḡ dīsticte eēnt plāte ſm ordinē eēntialē quē hñt ſp vna excederet aliā. Sꝫ iste excessus nō opꝫ ꝙ sit pūctaliꝫ qđ ēt inť plātā magis ꝛ minꝰ nobilez nō posset ꝓduci plāta media. imo forte multo est pulchrior ordo vniuersi q̄ in ſpēbꝰ entiū est excessus nō pūctalis q̄ si eēt excessus pūctalis dato ꝙ eēt possibiliꝫ pūctaliꝫ excessus. Rursus huiꝰ excessus nō solū nō opꝫ ꝙ nō sit pūctalis: sꝫ ēt nō opꝫ ꝙ sit eq̄lis: ut si plāte se excedūt eq̄liť. ꝫ hoc nō oporteat tñ cū de plantis trāsiť ad aialia fit qđā magnꝰ saltꝰ ꝛ si ꝑus erat excessus per tonū ut licet ad loꝙ de silitudine transeūdo ad aialia ibiť forte in dyapason. i. in ꝓsonātiā nobiliorem. Forte ꝛ in ipis plātis est dare diuersa gña: ꝛ cū itur de gñe in genus fit ibi q̄si qđā saltꝰ: ꝛ ex illo saltu resultat plchrior harmonia. hñt eni se ſpēs vniuersi sic nūi. Sic ēt note in melodia se hñt ut nūi: ꝙ nō est musica nisi de nūo relato ad sonū: nō tñ opꝫ ꝙ nota post notaꝫ accepta sic se hēat: ꝙ inť eas nō possit eē nota media. sic ꝛ in ſpēbus dicem⁹ ꝙ inť ſpēꝫ ꝛ ſpēꝫ pōt eē ſpēs media. accipiēdo eni duas ſpēs inť qs actu nō est ſpēs media. tñ ꝙ nō opꝫ ꝙ pūctaliť se excedāt. poterit fieri ibi media ſpēs. ¶ Habito quō aliq̄ hñt medium. ꝛ quō nō hñt mediū: ꝛ ostēso q̄lis sit ordo vniuersi restat videē quō forte sūt sic nūi. Ꝓpoť qđ sciēdū ꝙ ſpēs siue forme sūt sic nūi. ꝙ sic nō iueniunt due ſpēs nūoꝝ eq̄liť distātes ab vnitate: ita nō iueniunt due ſpēs in vniuerso eq̄liť distātes a ꝑ⁰: sꝫ ſm quēdā ordinē ꝛ anologiam oēs ſpēs entiū se hñt ad deū sic nūoꝝ ſpēs ad vnitatē. Utrū aūt deꝰ posset facē duas ſpēs diuersas eq̄liť a se distātes nō est pñtis speculationis: sꝫ ſm ordinē istū quē videm⁹ ꝙtū ex sensibilibꝰ possum⁹ ꝓcipe. dicim⁹ nō eē duas ſpēs eq̄liť distātes a ꝑ⁰. ¶ Rursus ſpēs: siue forme sūt sic nūi: ꝙ sic in nūis q̄libet vnitate dēpta: uł addita uariat ſpēs: ita q̄libet dīa dēpta: uł addita uariat ſpēs entiū: ut si ſba aiata uegetabiliꝫ ꝓstituit ſpēꝫ plāte. ſba aiata uegetatiua sensibilis ꝓstituit aial. Sūt ēt forme sic nūi: ꝙ sic nō sunt due ſpēs nūi hñtes eq̄les vnitates: sic nō sūt due ſpēs entium hñtes eq̄les ꝓfectiones. sūt adhuc forme sic nūi ꝙ si cut vnꝰ nūs ꝓtinet in alio: ut trinarⁱ in ēternario: ꝛ q̄ ternarⁱ in q̄nquēnario. sic ꝛ in ſpēbꝰ entiū vna ꝓtinet in alia: ut uegetatiuū in sensitiuo: ꝛ sensitiuū in itellectiuo. Sunt adhuc forme sic nūi: ꝙ sic vnꝰ nūs non est in alio formaliť: sꝫ ⱴtualr. ita vna ſpēs entiū nō est in alia formalr: sꝫ ⱴtualr. inq̄tū vna forma pōt tātum sic pōt alia: ꝛ adhuc amplⁱ. ꝓfectiones eni aie uegetatiue: ut nutrire augmentare ꝛ gñare ꝓfectiori mō: ꝛ adhuc plres ꝓfectiones hñt esse in aia sensitiua. Nūs eni minor nō est formaliter in maiori. Sex eni nō est tres ꝛ tres: sꝫ est semel sex: ut dī 5⁰ metaᶜᵉ. Nā scia cu iuslibet est semel: ut ibidē dī. trinarⁱ ḡ ꝓtinet in senario: nō formalr ꝛ in se: sꝫ ⱴtualr. ꝙ senarⁱ tot hēt vnitates q̄t hēt trinarⁱ: ꝛ adhuc plres sunt ḡ forme sicut nūi. Ꝓpoť oia ptacta: ꝛ nō sūt forme sic nūi. nā magis formaliter vnꝰ nūs reseruat in alio: q̄ vna forma in alia. Nā nō est tāta vnitas in nūiꝫ qui sūt q̄titaꝫ discreta: q̄ta est in ipsis formis. vñ phs in 2⁰ de aia ubi tractat de ꝓtinentia forme: quō vna forma ꝓtinet in alia nō assimilat hoc nūis sꝫ figuris: uolēs ꝙ sic trigonū in tetragono. sic uegetatiū in sensitiuo. ¶ His aūt oibꝰ plibatis de leui pꝫ qđ dōꝫ sit ad qōnē. Patet eni ꝙ in aliq̄ distātia pōt eē mediū: ꝛ in aliq̄ nō. Naꝫ si sit aliq̄ distātia pūctaliꝫ: uł si sit distātia in qua vnū extremū dic eēntiā aliq̄ aliud vo extremū dic eēntiā nullā. in tali distātia pt eē mediuꝫ. sꝫ sic se nō hñt forme. Due eni ſpēs siue due forme nō sic se hñt ꝙ vna dicat eēntiā aliq̄: alia vo eēntiā nullā. Rursus nō opꝫ ut dictū est ut se excedāt pūctalr nec ꝙ se excedāt eq̄liter. Imaginamur ḡ ꝙ a deo tanq̄ ab vnitate ꝓcedūt oēs ſpēs create: que se hñt q̄si nūi. deꝰ aūt ꝓducēs hos nūos ꝓducit eos ſm q̄dā melodiā ꝛ harmoniā. Ille āt qui per harmoniā ꝓcedit nō uadit: uł nō opꝫ ꝙ uadat per ſpēs nūoꝝ imediataꝫ. nō opꝫ eni ꝙ uadat de 5ª in sextā: ꝛ a 6ª in septimā: sꝫ ibit a 5ª in octauā que est dyapason: ꝛ ab 8ª si vult in q̄ntādecimā que est dupla dyapason: ubi est maxia harmonia ut inuit boetiⁿ in musica sua. Utrū āt sint alique ſpēs que se excedāt pūctalr: solū est scire illoꝝ qui vidēt ipaꝫ qditateꝫ rerū ſm se. Hoies aūt qbꝰ accidētia ꝓferūt magnā ptē ad iuestigādū qō qđ est hoc per se ipsos scire nō pñt tñ cū hoc possum⁹ scire ꝙ ſpēs entiū nō opꝫ ꝙ se excedāt pūctalr: nec ꝙ se excedāt eq̄liť. pp qō distīguem⁹ de imediato. Nā ſpēs que se excedūt pūctalr sūt imediate actu ꝛ potētia. sed si nō se excedūt pūctalr pñt eē imediate actu: sꝫ nō erūt imediate potētia: qa pt ibi eē ſpēs media ex quo pūctaliter nō se excedūt. ¶ Cū ḡ qrit utrū inť duas ſpēs imediatas possit fieri ſpēs media. si ille ſpēs sūt imediate actu ꝛ potētia. ꝛ si se excedūt pūctalr nō poterit ibi eē ſpēs media sꝫ si se nō excedāt pūctalr: q̄tūcunq; sint imediate actu nō sunt imediate potentia. Poterit ḡ ibi eē ſpēs media. q̄liť aūt se hñt ſpēs vniuersi: ꝛ ꝙ nō opꝫ eas eē imediatas. ꝛ ꝙ nō opꝫ ꝙ se excedāt pūctalr: nec eq̄liter est ꝑ habita diffusi⁹ declatū. ¶ Qđ aūt arguebat de nūis dici debet ꝙ inť duas ſpēs nūoꝝ imediataꝫ ſm melodiā pt eē ſpēs media. sed ſm ſpēꝫ imediataꝫ per appositionē vnitatis nō pōt eē ſpēs media. ita q; ordo ſpērū in entib⁹ magis assilat mediatiōi harmonie: ꝛ ſm melodiam quā immediationi pūctalr ꝛ ſm excessuꝫ vnitatis. Qđ vo arguebat de mā multi negarēt eā: ꝙ ens oino in potentia posset fieri in actu: uel posset existere absq; omni actu.

p Ostea querebat de hoie. Hō ät q̄ tū ad pñs spectat pōt cōparari ad tria. videlz ad suū dñz cui debet fuire. ad suā legē fm quaz debet viuē. ⁊ ad suā artē per quā cōpetat ei q̄ agat. Propt̄ qō de homine erat triplex qō. vna, put cōparat ad suū dñz: cui debet fuire: ⁊ obedire: ⁊ erat qō dd sit maioris meriti uł obedire soli deo: uł obedire hoi pp deum. Per cōparationē aūt ad legē querebat de hoie utrū nutritus in lege falsa: utputa in lege machometi possit uenire in cognitionē q̄ sit falsa. Tertio querebat de homine q̄tū ad suā artē. utrū possit ds per artē facē uerū aurū. Adiūgebat ēt in qōne dato q̄ ds faceret per artē tale aurū q̄ nō posset deprehēdi eē falsum utrū liceret illud expendere.

Questio. VI.

q Primū sic arguebat. Oñdebat eni q̄ eēt maioris meriti obedire soli deo q̄ hoi pp deū: quia pp qō vnūquodq; ⁊ illud magis. sz nō est meritoriū obedire hoi nisi pp deū. g̃ multo fortī erit meritoriū obedire ipsi deo. ¶ In ꝯriū est q. si hoc eēt tūc papa eēt deterioris ꝓditionis q̄ alī hoies: q. ipse est sup alios ⁊ nō ptinet ad eū obedire alīs hoib⁹. ¶ R⁹ dōz: q̄ in hac qōne p⁹ dabim⁹ intellectū quesiti. scdo soluem⁹ ad id qō querit. Nō eni pt eē intellect⁹ quesiti ut⁊ fuire soli deo sit maioris meriti: q̄ fuire hoi pp deū. Oz seruiēs soli deo nō sit pat⁹ in mēte fuire ēt hoi si hoc iuberet de⁹. q. sic fuiēs soli deo nō mereret: sz demereret. ut sic⁹ obediret regi: ⁊ dedignaret obedire alis: dato q̄ hoc p̄ciperet rex nollet eē plene sbiect⁹ regi. Sic ⁊ aia nr̄a nollet plene eē sbiecta deo: si nō eēt parata fuire cui iuberet de⁹. ¶ Rursus q̄tū ad alias ptē qōnis qui fuit hoi pp deū nō fuit soli hoi sed ēt fuit deo: imo p̄ncipali⁹ deo. Hoc viso rēspōdeam⁹ ad qōnē dicētes. q̄ sic est ex pte cognitionis: sic suo mō est ex pte obediētie: ⁊ ex pte sbiectionis. Qui eni cōclusiones scit per p̄ncipia est in eo maior notitia: q̄ si sciret solū p̄ncipia. nā qui scit ꝓclusiones pp p̄ncipia: scit ꝓclusiones ⁊ p̄ncipia ⁊ scit p̄ncipia magis q̄ ꝓclusiones: sz qui scit p̄ncipia tm̄ scit soluz p̄ncipia. Sic ⁊ in ꝓposito. Qui solū fuit hoi pp deū se subicit hoi ⁊ deo: pp qō plus se sbicit: qm̄ qui se sbicit deo tm̄. ita eni debem⁹ nos sbicē deo q̄ nos sbiciam⁹ ēt fuis ei⁹. multi eni nō dedignant fuire ipi dño: sz dedignarent fuire alīs pp deū. ⁊ mlti si audirēt ex ore dñi mādatū uł si audirēt mādatū dñi p alios magnos viros forte facerēt qō dños iparet. Sz si mādaret rex siue dñs per viles psonas: forte ꝓtenerēt mādatū dñi adiplē. Exēplū ät habem⁹ in hester de rege assuero ⁊ de regina uasthi. nā rex assuer⁹ exñs in ꝓuinio: ⁊ volēs hilaritatē facē ꝓuinātib⁹ mādauit per eunuchos ipi regine q̄ deberet ad eū accedē: que renuit regis iperiū eo q̄ p eunuchos mādauerat. nō g̃ plene fuit sbiecta regi q. per viles psonas: ut per eunuchos noluit adiplē mādatū ei⁹. Ille est plene sbiect⁹ dño qui ēt vilib⁹ psonis se sbicit pp dñm. obedire g̃ hoi pp deū est magis se sbicē deo q̄ obedire soli deo. ⁊ q. ex eo q̄ nos sbicimur deo meremur q. hec est maior sbiectio: ⁊ q̄tū ad hoc ceteris parib⁹ est maioris meriti. Dicem⁹ autē ceteris pib⁹ q. act⁹ ille qui de se eēt minoris meriti si ꝓcedat ex maiori vtute: ⁊ ex maiori habitu poterit eē maioris meriti ut plus mereat vn⁹ dādo decē si daret ex maiori charitate: q̄ alī dādo centū: si daret ex minori. ¶ Ad id aūt qō obicit in ꝯriū q̄ pp qō vnū quodq; ⁊ illud magis. uerū est cū exclusione: ut si scimus ꝓclusiones pp p̄ncipia ipa cognitio cōclusionis fz se ut est aliq̄d p̄ter cognitionē p̄ncipioꝝ nō ē tāta cognitio q̄ta est cognitio p̄ncipioꝝ. Sz ut vnuz icludit aliud nō opz imo est ecōtrario: scire eni cōclusiones ⁊ p̄ncipia est plus q̄ scire p̄ncipia tm̄. plus est eni scire ꝓpositiones geometricas ⁊ pspectiuas sil⁹ q̄ scire pspectiuas fūdatas sup geometricas. dato q̄ ignorent ille ꝓpositiones geometrice. sz scire ꝓpositiones geometricas ⁊ pspectiuas sil⁹ est plus scire q̄ geometricas solū. ¶ Qō vo obiciebat de papa q̄ nō debet alīs obedire. dōz q̄ lz papa nō sit sub obediētia aliorum: tm̄ plib⁹ fuit q̄ oēs alī: q. ipse fuus est oium. sic eni dicebat apls 2ª ad corinthios 4°. Nos aūt fuos uestros pp iesum. Ipsi eni reges ⁊ p̄ncipes fui sūt ciuiū: ⁊ pp fuitiū qō ipēdūt ciuib⁹ defendēdo eos accipiūt tributa a ciuib⁹: ut vult glo. sup. 13°. c. eple ad romanos sup illo vbo. iō eni ⁊ tributa pstatis. ministri eni sūt dei in hoc ipz fuiētes. Et si ipsi reges ⁊ p̄ncipes sūt fui ciuiū: plati spūales magis se debēt reputare suoꝝ sbditoꝝ fuos. Immo papa qui oib⁹ pest q̄ dām⁹ oib⁹ fuit pp qō ipe se scribit fuoꝝ fuū. ab hoc g̃ merito qō est fuire ⁊ alīs nō excludit papa. Immo est in statu maioris meriti si bñ suuz officiū exerceat cū plib⁹: imo oib⁹ fuiat. sz nō oē fuitiū est eius dēnis. subditi eni fuiūt platis ei⁹ obediēdo. Sz prelati seruiūt subditis pro eis vigilādo: ⁊ pro eoꝝ obediētia attēte se habendo.

Questio. VII.

f Ecūdo querebat de hoie q̄tū ad legē: fm quā debet viuē. utrū nutrit⁹ in aliq̄ lege falsa possit uenire in cognitionē q̄ lex illa sit falsa. ⁊ arguebat q. nō: quia uł hoc eēt per nālē rōnē: uł per miracula. nō per nālē rōnez: q. si diceres illā legē eē falsaz q. ꝓtinet aliq̄ que cōtra dicūt nāli rōni: sil⁹ mō ut vī possem⁹ dicē legē euāgelicā eē falsaz: q. multa ꝓtinet que sensui ⁊ rōni videntur ꝯdicē. nec ēt dici pt q̄ hoc possit scire per miracula: ut q̄ iō dic̄ legē suā eē falsaz: ⁊ euāgelicā eē bonā. q. audit euāgelicā legē ꝓfirmatā eē miraculis. Nam ⁊ legē suā multotiēs forte audiuit eē ꝓfirmatā miraculis. ⁊ multi sūt chr̄iani qui nunq̄ viderūt miracula: sz forte audiuerūt ita q̄ nutriti in falsa lege poterunt hoc audire de sua lege. ¶ ꝑ. ꝓsuetudo est altera nā ut dī in lib⁹ de memoria. ⁊ ꝓsuetudo ad falsuz est magnū impedimētū ad cognitionē vitatis. ut habet ex 1° metaᶜᵉ. Qui g̃ sūt assueti in lege aliqua falsa: q. a puericia nutriti sunt in illis falsitatib⁹ nō videt q̄ possint se auertē. ¶ In ꝯriū est q̄ si nutrit⁹ in lege falsa nō posset deuenire in cognitionē q̄ eēt falsa: iniuste puniret a deo: q. pūiret p eo qō vitare nō posset. ¶ R⁹ dōz q̄ nutrit⁹ in aliq̄ lege falsa postq̄ ad ānos discretionis uenerit: si vult ⁊ si faciat totū qō in se est pt uenire in cognitionē ⁊ deueniet q̄ illa lex sit falsa tripl⁹. Ex nāli. s. rōne. Ex opatiōe miraculoꝝ. Et ex reuelatione dīna. Oib⁹ eni istis modis pōt ds in talē cognitionē deuenire. imo deueniet saltē aliq̄ istoꝝ modoꝝ si faciat ut dixim⁹ totū qō in se est. Prio qdē pōt hoc fieri per nālē cognitionē. Nā psal. 115. ois ho mēdax nullus est eni hō qui ꝓ igenio derelict⁹ nō incidat in multas ⁊ varias falsitates: tā in speculabilib⁹ q̄ in agibilib⁹. Jn speculabilib⁹ qdē q̄dq̄ repim⁹ phos ꝓ ingenio uolētes scrutare nās rerū ꝓsperim⁹ eos in uarios icidisse errores. Sic ēt ⁊ in agibilib⁹ plato quidē uolēs politicā ordinare. dicit ut pz in politicis oia de bē eē coia: ita q̄ ciues nō habeant uxores ꝓprias. sed qlibet iret ad qualibet. Dicebat qdē policitia sic eē optimā: ⁊ bñ dispositā q̄ nullus ciuiū hāet uxorē ꝓpaz. nullus hāet filios ꝓpos: sed qlibet eēt cuiuslibet:

ita q̄ q̄libet ciuiū reputaret quēlibet filiū ꝓuꝫ suū. ⁊ ex hoc ut dicebat esset ciuitas optime disposita. ⁊ in magna pace. ⁊ in magno amore. q̄ oēs antiq̄ores ciues diligerent minores ut filios. ⁊ minores diligerēt antiq̄ores ut pīes. Sed hūc ordinē policitie quē tātus phūs statuit: q̄libet aliq̄lit nāli rōne vigēs ꝓbare posset. Nā nō est amor filij: nisi sit ibi aliq̄lis certitudo: pp q̄ filij meretricū a nullo tanq̄ ppij filij diligunt. Si enī sic cēt ut plato statuit nullus ciuiū hīet de filijs certitudinē: nec ēt ꝓbabilē ꝓiecturā. Nō opꝫ aūt in hoc loco positionē hanc ulteri⁹ ꝓbare: sꝫ sufficit scire q̄ magni phi nō nisi igenio ꝓpo ⁊ uolentes per suā idustriā leges dare ciuib⁹: ⁊ politicos ordiare in turpes iciderūt errores. Et si hoc in magnis phis repim⁹ multo magis in alijs coiter hoib⁹ necesse est repiri. Nulla enī est lex data ab hoie puro: ul̄ per hominē purū: nisi data sit per reuelationē: ul̄ inspiratione diuinā: que nō ꝓtineat multa falsa: ⁊ multa reꝓproba: ⁊ uitiosa. Et si uolum⁹ descēdē ad legez machometi de qua ꝓponebat q̄ō ibi. Pctm̄ ꝑ nāz nō reputat̄ uitiū. Quilibet aūt aliq̄lit rōne uigēs diceret legē illā ēe iniq̄: ubi bestialitas nō reputat̄ uitiū. Ex nāli ꝫ rōne posset se ds auertē a lege falsa per hoiem data: q̄ nulla talis lex est que nō ꝓtineat multa repugnātia rōni. Oꝫ si dicat̄ de lege euāgelij q̄ multa ꝓtineat que uident repugnare rōni. dicem⁹ q̄ lex chr̄iana multa ꝓfert que nō possum⁹ nāli rōne ꝓbare: nihil tñ cōtinet q̄ possit sufficiēter per rōnē nālē ipꝛobari: q̄uis ꝫ nō possum⁹ fidē ꝓbare: possum⁹ tñ fidē defendē. Sꝫ lex machometi ul̄ quecūq̄ alia lex data a puro hoie sine diuina ispiratione: nō pōt sufficienter defendi. q̄ pōt sufficienter per rōnē ipꝛobari. iō pōt nāli rōne ꝓuici. q̄ falsa sit talis lex. Expti enī in sacra pagina sciūt q̄ quecunq̄ rōnes fiūt ꝑ fidē ille dissoluunt: ⁊ ostēdunt nō ꝓcludē. ¶ Uiso quō falsitas legis date a puro hoie sine diuina ispiratione pōt nāli rōne dephēdi. uolumusꝫ ostēdē q̄ hoc hēat lex chr̄iana pre alijs q̄ ꝓbat eē miraculis ꝓfirmata. Est enī unū maximū miraculuꝫ q̄ō nullus negare pōt. Uidem⁹ tantā multitudinē cōuersam ad talē fidē ⁊ tot sapiētes per psonas paucas: ⁊ simplices ut per q̄sdā piscatores: illi ꝫ sic ꝓuertentes mūdū: ul̄ fecerūt miracula: ul̄ nō. q̄ si fecerūt: ꝫ fides nr̄a miraculis ꝓfirmata est. q̄ si miraculis nō fecerūt hoc fuit magnū miraculū ⁊ sine opatione diuina eē nō potuit q̄ simplices hoies sine aliq̄ opatione miraculoꝝ possent tātā multitudinē: ⁊ sic sapiētes ꝓuertere. hoc est ꝫ q̄ō dicit augustinus. 22°. de ciuitate dei. c. 5°. Ineruditos liberalibus disciplinis: nō ꝓitos grammatica: nō armatos dialetica: nō rhetorica iflatos: piscatores chr̄os cū retib⁹ fidei ad mare hui⁹ seculi paucissimos misit. atq̄ ita ex oi gīe tam multos: ēt ipos phos cepit. Et ibidē augustin⁹ eodē li°. ⁊ cap̄lo circa finē ait. Oꝫ si p̄dicātib⁹ apl̄is miracula esse fcā nō credūt hoc unū nob grāde miraculū suffic̄. q̄ ēt terraꝝ orbis sine hi⁹ miraculis credidit. Dicemus ꝫ q̄ roma colebat romulū q̄si deū: ⁊ alie nationes romulū colebāt. Sꝫ hoc fecerūt romanoꝝ terrore. Sarraceni ēt qui nūc colūt machometū a pn° q̄dem timore ducti sunt ut susciperent legē ei⁹. Loadiuuabat aūt sibi ille machomet⁹ quosdā iniq̄s hoies bellicosos ⁊ ui gentes cogebāt ut susciperēt legē eius. Sed lex nr̄a sine coactione: q̄a per simplices hoies sic diffusa ⁊ dilata ta est. Q̄ō si dicaꝫ sine miraculis hoc fuisse negando miracula: ꝓcedis miracula. q̄ hoc fuisset magnū miraculū: q̄ sine astutia q̄a per simplices hoies: sine uiolētia qui per paucos ⁊ paupes ⁊ sine miraculorū signis fuisset orbis terre ꝓuersus. ꝫ ⁊ nāli rōne ⁊ miraculoꝝ opatione ꝓfirmat̄ lex nr̄a. q̄ nihil ꝓtinet q̄ possit nāli rōne sufficienē ipꝛobari: ⁊ est miraculose recepta. Alie aūt leges si leges dici debeāt que nō sūt per diuinā ispirationē habite: utroq̄ mō pōt earū falsitas rephēdi. ⁊ q̄ possunt nāli rōne sufficienē ipꝛobari. ⁊ q̄ eas gētes a pn° terrore nō miraculis receperunt. ¶ His aūt plibatis uolum⁹ tradē uiā tertiā quō possit talis falsitas dephēdi. oīno enī pie debem⁹ credē: q̄ alīqs nutrit⁹ in falsa lege si det se bonis opib⁹ ut elemosynis faciēdis ⁊ alijs opib⁹ pijs: ⁊ faciat q̄ō in se est ⁊ deprecet deū q̄ sibi ostēdat salutis uiā. ⁊ si lex sua bona est q̄ dimittat eū in ea. si mala est: q̄ eruat eū ab ea q̄ de⁹ reuelabit sibi q̄d agēdū sit. Exēplū habemus de cornelio actuū decimo. q̄ ille uir cornelī⁹ erat religiosus ⁊ timēs deū cū oi domo sua faciēs elemosynas multas plebi: ⁊ deprecās deū semp. Iste ꝫ qz talis existebat: ⁊ faciebat totū q̄ō in se erat: obtinuit a deo ut reuelaret sibi uiā salutis. Uīi in eodē caplo dī q̄ ipse uisu uidit angelū dei introeūtē ad se: ⁊ dicētē sibi oroes tue: ⁊ elemosyne tue ascēderunt in ꝓspectu dei. ⁊ nūc mitte uiros in ioppen. ⁊ inq̄ri facias simonez: qui uocat petr⁹. hic tibi dicet q̄d te opꝫ facē. ¶ Ad argumētū aūt in ꝓriū dom: q̄ nō est sīle de lege chr̄iana: ⁊ de q̄cunq̄ lege falsa. nec q̄tū ad rōnē nālez: nec q̄tū ad operationē miraculoꝝ. ut per habita manifestū est. ¶ Q̄ō aūt ulteri⁹ arguebat q̄ ꝓsuetudo est altera nā. dici debet q̄ argumētū arguit difficultatez ſꝫ nō ipossibilitatē. Si enī ab assuetis auertere est difficile: nō tñ est impossibile ⁊c̄. Questio. VIII.

Tertio querebat de hoie per cōparatiōnē ad suā artē. Utrū hō per artē posset facē uerū aurū. ⁊ dato q̄ faceret aurū. utrū liceret expēdē tale aurū. Et arguebat q̄ poterat per artē fieri uerū aurū: q̄ pōt per artē fieri uitrū: ⁊ electrū pari rōne. ꝫ ⁊ aurū. ¶ ꝑ. q̄ō pōt in foꝛmā nobiliorē pōt in ignobiliorē. ſꝫ per artē pōt induci forma sensitiua. q̄ magi pharaonis fecerūt uos serpētes. Sꝫ forma sensitiua est nobilioꝛ q̄ forma auri ꝫ ⁊c̄. ¶ Jn ꝓriū est q̄ ut dī in quodā cōmēto sup methauris: q̄ō dī eē auicēne. sciāt artifices alchimie ſpecies trāsmutari nō posse: ſꝫ silia facē illis pūt. ¶ ꝑ. ars nō est pn⁹ nisi artificialiū: sed aurū nō est q̄d artificiale sed q̄d nāle. ꝫ ⁊c̄. ¶ ℞. °dom q̄ per artē alchimie nō pōt fieri aurū uerū: ſꝫ sophisticū. Nā nālia ꝓcedūt ex determinatis pncipijs: ⁊ quāto perfectiora sūt aliq̄ nālia: tāto magis determinat sibi ꝑa pncipia ut animalia pfecta determinat sibi pn⁹ actiuū: ⁊ ēt pn⁹ māle: ⁊ locuꝫ sue gīationis. ut equ⁹ determinat sibi pn⁹, productiuū ⁊ actiuū q̄ nālit nō fit equ⁹ nisi ab eq̄ determinat ēt sibi pn⁹ māle: q̄ nō fit equ⁹ nisi ex mēstruo eque. determinat nihilominus sibi locū gīationis videlz matricē eque. Extra matricē enīꝫ eque nunq̄ nālit fiet equ⁹. Alia aūt que nō sūt ita pfecta nō determinat sibi tot pncipia. ut animalia que nascunt ex putrefactione: nō determinat sibi, pe locū gīationis: ſꝫ forte determinat sibi māz putrescibilē. ut apes gīant ex carnibus bouinis: uelpe ex carnibus equinis: muscliones ex uino corrupto. ut recitat commentator super. 12. metaphisice. Animalia aūt nata ex putrefactione determinat sibi māz. aliq̄ aūt determinat sibi locum. ut uinū uētrē uitis sibi determinat. nō enī fit uinum nisi ex humore digesto in uētre uitis. posset aūt q̄s pter uitē facē potū siliez uino. uñ multi possent decipi. uerūtn uinū nō fit nisi in uētre uitis: ⁊ hi⁹ locū gīationis potissime determinat sibi pfecta in gīe: ut perfe-

ctiora in gñe aialiū determinãt sibi matricẽ: ꝛ ꝑpriū gñationis locū. Ignis ẽt qui est pfectioꝛ inꝛ elemẽta nõ hẽt eẽ purꝫ nisi in determinato loco. ut circa cõcauꝫ lune: sic ẽt credibile est ꝙ metalla perfecta determinãt sibi ꝓpꝫ locū gñationis. ut uentrẽ terre: uꝫ uenas terre: extra enim uentrem terre uel uenas terre non potest eẽ naturaliter gñatio pfectorū metalloꝝ cuiusmodi sunt aurū ꝛ argentū. Põt aũt aliq̃ pmutatio fieri in metallis q̃tū ad colorẽ: ꝛ q̃tū ad aliq̃ accidẽtia. Tñ q̃tū ad spẽm: ꝛ q̃tū ad formas sꝫales nõ possunt pmutari metalla nec fieri nisi in ꝑo loco gñationis. ꝛ hoc satis videt innuẽ auctaꝫ allegata que dicẽ auicẽne. Uñ idẽ auicẽna ibi dicꝫ ꝙ possunt es tigẽ colore quo uolũt donec sit multũ sile auro. ꝛ possunt abstergẽ imunditias plũbi: ita ut videat argẽtũ: sꝫ sperit plumbũ. ꝙ ꝑ alchimiã nõ põt fieri aurũ uerũ uel argentũ. ꝛ possunt fieri per artẽ apes: uꝫ serpentes nõ est qꝛ forma metalli sit nobilioꝛ q̃ forma sensitiua. sed ioꝫ ꝓtingit qꝛ talia metalla magis sibi locum gñationis determinãt q̃ aialia ex putrefactione genita. talia enim aialia magis determinãt sibi mãz cui coniunctũ inducit actiuũ. Inducit ibi formã: ꝛ forte nõ sufficeret sola putrefactio: ꝙ ex carnib⁹ bouinis fierent apes: sꝫ requirit ibi aliquod aliud artificiuꝫ. ut qꝛ forte tales carnes opꝫ ponẽ ad uentrũ: uel aliq̃ alio mõ eas disponẽ: ut ide talia aialia gñant. ꝛ ad hoc autẽ ualet ars ad ꝓiungẽda actiua passiuis. Sũt aũt aiata nobiliora q̃ inaiata. ꝛ sensitiua nobiliora q̃ uegetatiua. at tñ sensitiua impfecta possunt fieri ex putrefactione ꝛ nõ ita determinãt sibi ꝑa ꝓncipia. uegetatiua aũt pfecta lꝫ sint impfectiora simplr: ꝑm q̃d tñ sunt pfectiora sensitiuis impfectis. tñ qꝛ sunt pfecta in gñe suo nõ ita possunt fieri ex putrefactione sꝫ fiũt ex ꝑo semine. Sic metalla pfecta habẽt determinatũ modũ fiẽdi: ut qꝛ fiunt in uẽtre terre lꝫ quedã aialia iperfecta nõ ita determinẽt sibi ꝓpꝫ gñationis locũ. nõ est enim icõueniẽs ꝙ aliq̃d simplr impfectũ quãtũ ad q̃d sit pfectꝫ alio. simplr ẽt sensitiua sunt nobiliora uegetatiuis. pfecta tñ uegetatiua hñt aliquã pfectionẽ: qꝛ determinãt sibi ꝓpꝫ semẽ ex quo fiũt. quã pfectionẽ nõ hñt aialia iperfecta ex putrefactione nata. nisi forte aliq̃s diceret sic̃ videt cõmentatoꝛ dicẽ in. 12°. ꝙ putrefactio ex qua gñat aial natũ ex putrefactione sit semen in aialibꝫ gñabilibꝫ. nõ tñ talia aialia ex putrefactione nata ad hoc plene deueniũt ꝙ rñdeat eis ꝓpꝫ semẽ: ita ꝙ uegetatiua pfecta in hoc sũt pfectiora eiꝭ sic̃ ꝛ metalla pfecta lꝫ sint inaiata in hoc sunt pfectiora multis aiatiꝭ. qꝛ determinãt ꝓpꝫ sibi gñationiꝭ locũ.

¶ Ad argumẽta aũt in ꝓriũ dicꝫ. nã cũ dicꝫ ꝙ per artẽ põt fieri vitrũ: ꝛ electrũ: ꝑ ꝛ aurũ. Dici debet ꝙ non est sile. nã vitrum respectu metalloꝝ se hẽt sic̃ aial ex putrefactione natũ: respectu pfectoꝝ. Si ꝑ tale aial põt fieri per artez: nõ ualet ꝙ alia aialia pñt fieri per artẽ: sic ẽt si vitrũ põt fieri per artẽ nõ ualet ꝙ auruꝫ qõ est metallũ pfectũ possit per artẽ fieri. Distinguemus enim ut distinguit phs in. 7. meta^cc. Oꝝ aliqua sunt a nã: aliq̃ ab arte. aliq̃ pti a nã: ꝛ ptiꝫ ab arte. Sanitaꝭ enim ptiꝫ est a nã ꝛ pti ab arte medicine. medicꝰ enim cõiungendo actiua passiuis: ꝛ dãdo ifirmo calefacto sirupũ infrigidatiuũ: reducit ipm ad tẽperamẽtũ ꝛ sanat eũ. ipsa ꝑ ꝓiũctio actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ est ab arte: sꝫ actio actiuoꝝ in passiuo est a nã. ꝓpter qõ ex tali actione põt iduci nãlis forma. artifex ꝑ coniũgẽdo debita actiua debitis passiuis põt facẽ vitrũ: sꝫ non põt facẽ aurũ. qõ determinat sibi uentrẽ terre. Quod ẽt dicebat de electro dici debet ꝙ electruꝫ nõ est metallum vnũ: sꝫ dicẽ eẽ cõpositũ ex nobiliorib⁹ metallis ex auro. s. ꝛ argẽto. hẽt enim ut q̃dã referũt tres ptes auri ꝛ q̃rtã ptẽ argẽti. Cũ ꝑ uene terre in qb⁹ gñant metalla hẽant adiuicẽ cõmixtionẽ ꝓtingit ꝙ aurũ gñatum in terra nõ sit purũ: sꝫ aliq̃d tenet de argento uel aliq̃ alio metallo. ars ꝑ nõ facꝫ ex nõ auro aurũ: sꝫ purificabit: ꝛ sepabit qõ est ibi auri ab alijs metallis. sepatio nẽ aũt metalloꝝ: ꝛ cõmixtionẽ põt facẽ arꝭ: sꝫ nõ ipa metalla. Et qꝛ ẽt nãliẽ ipsa metalla gñant cõmixta q̃tũ ad cõmixtionẽ: qõ facꝫ nã: ꝑt facẽ ꝛ arꝭ. Ut si nãliẽ gñat electrũ metallũ sic cõmixtuꝫ posset alchimista facẽ talẽ cõmixtionẽ: videlꝫ triũ ꝑriuꝫ auri: ꝛ vni⁹ argenti ꝛ facẽ ide metallũ cõmixtũ. Ex hoc nõ arguit ꝙ possit alchimista in metalla sꝫ in cõmixtionẽ metalloꝝ. ¶ Quod autez arguebat de forma sensitiua. ut qꝛ magi pharaonis fecerũt serpẽtes: solutũ est per tã dicta: qꝛ ut patuit. lꝫ forma sensitiua sit simplr nobilioꝛ q̃ forma metalli. metalla aũt pfecta aliq̃ hñt pfectionẽ: quã nõ hñt aialia impfecta: qꝛ ut patuit metalla pfecta determinant sibi magis ꝓpꝫ locũ gñationis q̃ aialia impfecta. ¶ Argumẽta ad ptẽ oppositã nõ ꝓcludũt: sꝫ gra ꝓclusionis dimittat. ¶ Quod aũt ulterius querebat si fieret per alchimiã tale aurum qõ nõ possit ꝑbari falsuꝫ. Utrũ licet ipꝰ expẽdẽ: dici debet: ꝙ forte est ipossibile nõ solũ per alchimiã facere uerũ aurũ: sꝫ facẽ ꝙ nõ posset dephẽdi. ourũ enim eẽt facẽ aurũ per alchimiã cuiꝰ falsitas nõ dephenderet per cinericiũ: dato tñ ꝙ fieret tale aurũ nõ debẽt expẽdi qꝛ aurũ ꝛ talia metalla aliq̃n ponunt in mediciꝭ ꝛ in aliꝭ deseruientib⁹ ad humanũ coꝛp⁹. Si ꝑ eẽt aurũ alchimisticũ forte nimis cõplexionẽ ledẽt hũanã.

p Ostea querebat de ptinentibus ad aiaz. Et circa hoc querebat dupliꝛ gñaliꝛ: ꝛ spãliꝛ. Hñaliꝛ aũt querebant due qõnes: vna de habitib⁹ gñaliꝛ nõ descẽdẽdo ad tales ꝛ tales habit⁹. Et erat qõ utrũ per vnũ actũ gñet habitꝰ ꝛ per alios augmẽtet. Alia qõ erat de potẽtijs aie gñaliꝛ nõ descẽdẽdo ad has potentias uel ad illas. ꝛ erat questio utruꝫ anima sit sue potentie.

Questio. X.

a Dprimũ sic ꝓcedit. Videt ꝙ habitus gñet ex vno actu ꝛ ex alijs augmẽtet: qꝛ vnꝰ actꝰ iducit totã eẽntiã habitꝰ: uꝫ nõ. si vo iducit habeꝭ itẽtũ. si aũt nõ iducit ꝓstat ꝙ aliq̃d faciat ꝑm⁹ actꝰ. aliꝰ ꝑ actꝰ supueniens: uꝫ auget illud qõ fcm̃ est. uꝫ facꝫ aliud. si illud auget habeꝭ itẽtũ. si aũt facꝫ aliud nõ facꝫ aliud spẽ: cuꝫ facꝫ actꝰ illi sile. facit ꝑ aliud nũo. duo ꝑ diuersa nũo erũt in eodẽ qõ est icõueniẽs. ¶ In ꝓriũ est qꝛ iniustus põt facẽ actũ iustitie. ille ꝑ actꝰ iustitie qui fit ab iniusto manẽte iniusto: si adgñaret iustitiã eẽt vnũ ꝛ idẽ sil iustꝰ ꝛ iniustꝰ. hꝫet enim in se sil iustitiã ꝛ iniustitiã. nõ ꝑ vnꝰ actꝰ adgñat habitũ. ¶ Rꝰ odꝫ ꝙ aliqui sũt huiꝰ opionis: ꝙ ꝑmꝰ actꝰ iducit totã eẽntiã habitꝰ ꝛ alij actꝰ sequentes augmẽtãt ꝛ pficiũt qõ fcm̃ est. dicit aũt ꝙ illud iductũ per ꝑmum actũ est tota eẽntia habitꝰ. nõ tñ mererꝫ dici habitꝰ. qꝛ nõ est difficile mobilis. ad huiꝰ ꝓfirmationẽ dicũt ꝙ opꝫ alterũ triũ eẽ uerũ: qꝛ uel nunq̃ ex silib⁹ actib⁹ q̃tucũq̃ multiplicatis adgeneret habitus. uel ꝙ vnus solus actus perfectum generet habitũ: uel ꝙ ꝑmus actꝰ aliquid generet: ꝛ reliq̃ actꝰ apponendo augmẽtant. ꝑm ꝑ ꝙ dicũt est falsuꝫ: ꝙ nunq̃ ex silib⁹ actib⁹ quãtucũq̃ multiplicatis gñet habitꝰ. Scõz aũt: ut aiũt est ipossibile ꝙ vnꝰ actus pfectũ possit gñare habitũ. Relinquetur ꝑ via tertia. ꝙ ꝑmꝰ actus aliuꝫ gñat ꝛ alij actꝰ per

oppositionē augmētāt ⁊ pficiūt qō gñatū est. ſz ſi pri
mus actus aliqd gñat de ipso habitu: uł de ipsa essen
tia habit⁹: cū hi⁹ habit⁹ sit essentia simplr. sed si aliqd
idē gñat. opz ꝙ totū gñet cū hi⁹ essentia simplex ptē
⁊ ptē nō habeat. Est eni hoc cōe oīb⁹ accidentib⁹: ꝙ
quelibet accidētalis forma est simplici eēntia ꝓsistēs:
ꝙ in q̄litatib⁹ nō hēt dubiū. pōt tn in q̄litatib⁹ esse di
uersitas quātū ad eē: ut qz vna q̄litas hēt pfecti⁹ esse
q̄ alia: ⁊ est itēsio⁹ q̄ alia. Quātū aūt ad eēntiā queli
bet q̄litas est simplici eēntia cōsistens: ualeret aūt ad
hoc auctoritas sex ꝑncipio⁹. si eēt auctēticus ille li
ber: ꝙ forma cōtingēs. i. ꝓtingēter aduenies cōposi
tionē. i. rei cōposite simplici eēntia cōsistit. Forma eni
accidētalis est illa que fundat in cōpositione. i. in re
cōposita: ⁊ est illa forma que cōtingit. i. que cōtingen
ter aduenit. Scōz ḡ hunc modū ponēdi ꝑm⁹ act⁹ q̄
tūcūqz debilis: qz aliqd facit: opz ꝙ inducat totā eēn
tiā habit⁹: lz illa eēntia inducta pp ꝑmū actū gñantez
eā: nō mereat dici habitus: qz per hi⁹ actū nō est fir
mata ⁊ roborata. Dicunt ḡ isti ꝙ ipsoꝝ habituū sunt
q̄tuor status. initiuz. pgressus. pfectio. ⁊ excessus. Ut
in bonitatib⁹ est pseuerātia. ꝓtinētia. tēperantia. ⁊ he
roica. In malitijs vō sunt hȳ graduſ icōtinētia. imp
seuerātia. itēperātia. ⁊ bestialitas. Differt aūt pseue
rātia a ꝓtinētia: qz ad pseuerātiā sufficit nō cadē. pse
uerās qdē ēt magnis passionib⁹ ipugnat⁹ nō cadit: ſz
ꝓtinēs nō solū nō cadit: ſz vincit: ⁊ pluſ est vincē q̄ nō
cadē. tēperatus nō hēt aliqd ultra cōtinentez. nā ⁊ si
cōtinēs vincit: hoc est cū dolore ⁊ angustia tēperat⁹
aūt ēt delectabilr passiones sensibiles superat. Heroi
cus aūt oēs excellit. nā ille est heroicus. i. q̄si ꝺñati
uus uel dñs: cui nō solū est delectabile bñ facē: ⁊ qui
nō solū absq; trīstitia: ⁊ dolore oēs sensibiles passio
nes supat: imo q̄si nō sentit eas: sed est bon⁹ supza hu
manū modū sic dicebat ꝑamus de hectore. ꝙ ita bo
nus erat ꝙ nō videbat filī⁹ hois mortalis. huic aūtez
virtuti sic excellenti in malitijs rndit bestialitas. Illi
eni sunt bestiales: qui sunt mali supza modū hominū
sic ponit phs exēplū de q̄dā muliere que non potuit
gignē oēs ꝑgnātes retinebat: ⁊ rescindebat ⁊ pueros
comedebat. qdā ēt hoies circa pontū crudis hoium
carnib⁹ uescebant: ⁊ filios sibi in cōuiuiū ꝑstabāt. cuz
eni pater uolebat aliquos cōuiuare ⁊ nō hēt filium
suū domi: ibat ad cōuicinū suū ut sibi ꝑstaret filiū pp
cōuiuiū: ꝓmittēs ꝙ q̄n ipse uellet alios conuiuare: ꝙ
sibi filiū suū ad cōuiuiū faciendū redderet. Oia enim
hec bestialitates sunt: ⁊ bestialitas est illa in malitijs:
que rndet virtuti heroice in bonitatib⁹. Sic ⁊ quili
bet al⁹ gradus hēt sibi qō rndet ad malitiā: ut tēpe
rātia itēperātiā. cōtinētia icōtinētiā. pseuerantia im
perseuerātiā. ¶ Distinctis ḡ hȳs gradib⁹ dom est ꝙ
fm sniam ꝓdictoꝝ. ꝙ ꝑmus act⁹ bon⁹ facit initiū in bo
nitatib⁹. ⁊ ꝑmus act⁹ malus facit initiū in malitijs. Ex
ꝑmo ḡ actu gñabat pseuerātia. sequētes aūt act⁹ au
gebunt: qō factū est ⁊ ex pseuerātia faciūt ꝓtinentiā.
Rursus aūt actus sequētis augebūt ad hoc qō factū
est. ⁊ ex cōtinētia facient tēperātiā. Ultim⁹ sequētis
act⁹ q̄si pfectiores ex tēperātia faciēt heroicaz. Oia
aūt hec q̄tuoꝝ fm istos: videlz pseuerātia. cōtinētia.
tēperantia ⁊ heroica: nō differunt fm eēntiā: ſz solū
fm pfectū ⁊ impfectū eē. ꝑmus ḡ actus fm istorum
positionē aggñat totā eēntiā formalez. nō tn aggña
ret habitū pfectū: qz habitus nō solū dicit eēntiā for
me: sed ēt dic eēntiā cū pfecto eē. habitus ḡ aggña
tus ex multiplicatis actib⁹: fm istos per eēntiam ab
eo: qō fac ꝑmus actus: sed solū differt pfectū ⁊ imp
fectū eē. ¶ Sed hec positio cū hoc ꝙ multa dubita
bilia iplicat: qz cōtinētia nō videt ꝙ possit tēperātia
fieri fm ꝙ magi ponūt de quo dd sciendum sit non est
ptis speculationis. tn ut dicim⁹ ꝑter hec dubitabilia
oia que iplicat hec positio: videt aūt nō eē va fm ꝙ
spectat ad qōnē ptem. ¶ Qz autē sint quatuoꝝ gra
dus in bonitatib⁹: ⁊ q̄tuoꝝ in malitijs ꝓout assignati
sunt. uerū est qz hoc tradit phs in. 7. ethicoꝝ. Sz ꝙ
ex vno actu morali iducat eēntia forme uel q̄litas ali
qua nō videt hīe ueritatē sic ēt videm⁹ in nālibus: ꝙ
nō statim cū agens appropinquat passo inducit in eo
eēntiā forme. in nālib⁹ eni iductione forme est muta
tū eē qō ꝑsupponit moueri. sed moueri ut patet sem
per mēsurat tpe. ideo oīs forma nāliſ itroducit ꝑsup
posito trāsmutationis tpe. Et lz nō sit oīno simile de
actib⁹ aggñantib⁹ habitū. ⁊ de agēte nāli itroducēte
formā: tn q̄tū ad hoc est penit⁹ sile. ꝙ sic agens nāle
nō statim cū appropinquat passo itroducit formā. sic
vn⁹ act⁹ nō statim iducit eēntiā forme habitus. Nā ⁊
phs assimilat habit⁹ qui fiūt in potētijs aie habilitāti
bus que fiunt in corporib⁹. ut sic ex frequēti cythari
çare habilitant man⁹ nře ⁊ fim⁹ cythariste. sic ex fre
quēti bñ agē habilitant potētie nře ⁊ fimus boni. Et
qz silis rō est q̄tū ad hoc in potētijs aie: ⁊ in corpori
bus sic nō statiz cū agens appropinquat corpori: nec
statim ex vno actu fit iductio forme in corpore: ſz ex
successione tpis talia aggñant statim. sic ēt nō ex vno
actu q̄tū ad potentiā aie aggñant eēntia forme ha
bitus: ſz ex multiplicatis actib⁹ poterit hoc generari.
¶ Hȳs aūt oīb⁹ ꝑlibatis ꝓgrediemur ad qōnē: ⁊ dice
m⁹ ꝙ in gñatiōe forme. Act⁹ q̄druplicit̄ se hīe ꝑt. qa
uel act⁹ ꝑmus statiz iducit habitū pfectū. Uel ꝑmus
actus aliqd iducit: ⁊ alī act⁹ supaugmētāt qō iductū
est. Uel 3⁹ nunq̄ act⁹ q̄tūcunqz frequentati aggñant
habitū. Uel est dare quartū modū quē nō tetigit pre
fata positio ꝙ si subiectū hēt difficultatez aliquā cir
ca susceptionē habitus. act⁹ ꝑmi nihil iducūt de esse
forme habit⁹: sed solū remittūt difficultatē in subie
cto. Quātū ad susceptionē habit⁹ ⁊ postea actus se
quēs in vtute oium ꝓcedētiū actuū remissa difficul
tate circa eēntiā forme: ⁊ habit⁹ iducit eēntiam talis
forme: que eēntia nō mereł adhuc dici habitus ſz dis
positio: qz nodū est difficile mobiliſ ſz sequētes act⁹
fortificāt illā formā iductā in subiecto: ⁊ faciūt de dis
positiōe habitū. ⁊ de habitu pfectū habitū. Falsū est
ḡ ꝙ act⁹ q̄tūcūqz multiplicati nō iducāt habitū. ⁊ fal
sū ē ꝙ act⁹ ꝑm⁹ iducat pfectū tm. ⁊ falsū est ēt ꝙ act⁹
ꝑm⁹ qō necio iducit eēntiā habit⁹ uł aliqd de eēntia.
pōt eni eē ꝙ act⁹ ꝑm⁹ scōs ⁊ tertiⁿ nō iducūt eēntiaz
habit⁹ nec aliqd de eēntia: ſz solū remittūt difficłtatē
circa ſbiectū. ¶ Ad euidētiā ḡ et⁹ qō dcm est: videa
m⁹ quō in hȳs corpalib⁹ vnum ꝛriū agit in aliud. Di
cem⁹ eni ꝙ nō est trāsmutatio nisi ex ꝛriis in ꝛria. ipa
aūt ꝛria hñt aliq̄ distātiā adiuicē que distātia nō tol
lit in ıstāti: ſz in tpe. Calidū eni appropiquās frigido
nō stati remouet eēntiā frigidi ſz pus remittit formā
frigidi. ⁊ q̄n hi⁹ forma est ita remissa ⁊ hēt ita remis
suz eē ꝙ si ulteri⁹ remittat nō pōt remanē in suo ſbie
cto: tūc est dispositio que dī necessitas: ⁊ tūc in illo in
stāti remouet frigidū cū illo remisso eē: ⁊ iducit for
ma calidi cū remisso eē: ⁊ postea illud idē agēs qō ꝑ⁹
remisit eēntiam frigidi: ⁊ postea remouet h⁹i essen
tiam cum remisso eē. ⁊ inducit formam calidit̄atiſ in
esse remisso: trāsmutat materiam ⁊ facit formaz calo
ris habere pfectum esse ita ꝙ ꝓpius est mot⁹ a magis
frigido ad min⁹ frigidu. ⁊ postea a frigido in calidū

ꝛ postea a calido in magis calidū. motus a magis frigido in min⁹ frigidū remittit formam frigiditatis in suo eē. mot⁹ aūt a frigido in calidū tollit essentiā frigidi ꝛ inducit essentiam calidi. Mot⁹ a calido in magis calidū augmentat eē calidi: ꝛ facit formam caliditatis intēsaz. ¶ Est aūt in his dictis duplex dubium. ¶ Unū utrū oporteat statim a frigido ire in calidū: sed hoc nō auget qōnis difficultatē. nā si int̄ calidū ꝛ frigidū est forma media ꝛ nō cōtingat ire a calido in frigidū nisi per tepidū qđ dicit formā mediam differētē per essentiā a calido: ꝛ frigido: sicut rubeuz dicit formā mediā differentē per eēntiā ab albo: ꝛ nigro. Dicemuz illud idem de frigido respectu illi⁹ forme medie. ꝛ de illa forma media respectu calidi qđ dicebam⁹ de frigido respectu calidi. Nam ſm hunc modū ponendi ꝑus agens remittit frigidū: ꝛ qñ erit ultimo remissuz tūc amouebit eēntiā frigidi: ꝛ inducet essentiā mediā. i. eēntiā tepeditatis: ꝛ tūc augmētabit: ꝛ intēdet ultimā formā illā in calore: donec nō ulteri⁹ poterit stare tepiditas: quo facto cedet tepiditas: ꝛ succedet caliditas. caliditatē ēt inductā poterit magis: ac magis intendē agens ſm possibilitatē sue virtutis. ¶ Scōm aūt dubiū circa hoc cōtingit utrū agens aliqđ expellit: absq; eo ꝙ aliqđ inducat: ad qđ dicem⁹ ꝙ agens expellēdo aliquid inducit ſm rem: ꝛ aliquid ſm dispositionem. Aliquando vō expellēdo aliqđ inducit nō ſm rez: sed ſm dispositionē aliꝯ: tñ est expellē siue inducē aliquo mō. Dicem⁹ eni ꝙ sic agens trāsmutat māz: ꝛ trāsmutando mām inducit formā: ita ꝙ hoc est mām trāsmutare eēntiam forme inducere. sic aliqñ agens transmutat materiam nō inducendo nouam eēntiam: sed eēntiam introducendo uel remittēdo in suo esse. Agēs aūt appropinquatū passo semp agit: ꝛ passum semp patit: ꝛ nisi sit aliquod ipedimētū semp trāsmutat mām sed nō semper trāsmutat inducēdo aliā: ꝛ aliā eēntiā. sed semp transmutat intēdēdo: uel remittēdo esse. Sic exēplū posuimus nō statim cū calidū appropinquat frigido inducit caliditatē in frigidū: sed ꝑus disponit frigidū ad susceptionē huius essentie. Quod si querat quid sit talis dispositio. Dicemus ꝙ est remissio in esse frigidi. qđ ꝯ facit calidū appropinquatū frigido: disponit ipm ad susceptionem caliditatis. Quō disponit: disponit remittēdo formā frigidi in suo esse. Imaginabimur quidē ꝙ calidū agens in frigidū nō emittit calorē ab extra sed trāsmutat mām: ꝛ illud transmutare māz nihil aliud est ꝙ facē calidū in potentia calidū in actu: ꝛ inducē in frigidū formā caloris. ꝛ sic frigidū est in potētia ut fiat calidū. ita intensiue frigidū est in potētia ut fiat remisse frigidū ꝛ ecōuerso. Si ꝯ cū ex frigido fit calidum nihil emittit ab extra: sz per trāsmutationē agētis qđ est potentia calidū: fit actu calidū. ita cū intēse frigidū fit remisse frigidū: nihil īmutatur ab extra sed per trāsmutationē agētis in potētia calidū fit actu calidū. omne ergo trāsmutāz: uel tollit vnā formā ꝛ inducit aliā: uel formā remissaz facit intēsam uel ecōuerso. Cū aūt vna formaz expellit ꝛ aliā inducit. certū est ꝙ expellendo aliqđ inducit. ꝛ inducēdo aliqđ expellit ēt ſm rem. sed cuz formā intensam facit remissaz nō ꝑe inducit ſm rem: sz solum ſz dispositionē. Cū enim frigidū remittit in suo eē nō ꝑe dicit ibi eē calidi: qz eē calidi nō est sine eēntia calidi. nec pōt in eadē mā sil̄ eē: esse frigidi ꝛ calidi. nihil est eni eē frigidi nisi ꝙ dat eēntiā frigiditatis. ꝛ nihil esse calidi nisi ꝙ dat eēntiā caloris. agens ꝯ remittendo eē frigidi nō inducit ſm rē eē calidi ꝙdiu durat eēntia frigiditatis: nō inducit ibi eēntia caloris. ¶ Sz dices qđ est remittē eē frigidi: dicem⁹ ꝙ nisi eēt gradus in eē forme accidētalis: nunq; in alteratione eēt motus ꝛ nunq; requireret ibi tēpus. sz statiz approp quante calido ipsi frigido induceret in frigido formā caloris. sed qz sunt ibi gradus in eē: ꝛ frigidū in materia q̄tū ad esse. habet magnā latitudinē. qz pōt habere esse remissuz ꝛ intensuz: ꝛ magis ꝛ minus remissuz. ꝛ magis ꝛ minus intēsuz: approp inquāte calido ipsi frigido nō statim inducit formā caliditatis. sed ꝑus expellit gradū esse frigidi: ꝛ remittit frigidū in suo esse ꝛ qñ est ultimate remissuz ꝛ inducit in eo coloris formaz. ¶ Si ꝯ queras utrū expellēdo gradus ipsi⁹ eē ꝛ remittēdo frigidum in suo eē inducat eē calidi. Dicemus ꝙ nō ſz rem: sed solū ſm dispositionē. quāto ergo magis remittit frigidū in suo eē: tāto magis disponit mā ad esse calidi. tñ q̄diu est ibi eēntia frigiditatis nihil est ibi realiter de eē calidi. qz nō est ſm rē ꝛ ueritatē eē calidi sine eēntia calidi. eēntia aūt calidi sil̄ cū essentia frigidi eē nō pōt. Sicut ꝯ frigidū cū intēdit in suo eē nulla eēntia pp hoc abūcit a mā. nec per ꝙsequēs aliquod eē. qz eēntia: ꝛ eē se cōsequūtur. sz solū frigidū qđ habebat in mā eē impfectuz: fit subesse pfecto. per transmutationē eni agētis nulla formaz nouā ibi inducēdo facit agens de calido magis calidū. uel de frigido magis frigidū. Sicut aūt cum de magis frigido fit minus frigidū: remittitur forma frigiditatis in suo eē. hoc est ꝯ transmutare mām nihil ab extra īmittere sz facere potētia tale actu tale. Cū ergo remittit frigidū in suo esse q̄tum admouet de eē frigidi: tantū acquiritur de eē calidi. sed hoc est ſm dispositionē solū. qz q̄to plus remittit frigidum tanto plus disponit ut fiat caliduz. In nālibus ꝯ non statim inducit forma ꝓposita: sed ꝑius remittit forma oppositā. ¶ Si ꝯ videre uolumus quō se habeant in moralibus. ꝛ quō fiunt habitus in potentijs animē. Uidendū est utrū potentie anime habeant aliq̄ difficultatē uel aliquā repugnātiā ad susceptionē talium habituū. ꝙ si nullā habent nō erit incōueniens ponere ꝙ per vnū actū inducat essentia forme alterius habitus. sz illa eēntia forme habitus nō mereatur nomē habitus: qz per vnū actuz nō pōt sic formari q̄ sit difficile mobilis. Si eni mā in quā debet induci forma calidi nullā hēret repugnantiā ad calorē: statim cū approp inquaret calido susciperet caloris formā sicut aer. cum nullā repugnantiā habeat ad formā luciis: qz nullā hēt forma que ꝺicit luci. ideo in instanti fit lucidū. sil̄e eēt ꝛ de potētijs anime si nullā haberent repugnantiā: uel difficultatē ad susceptionē talium habituū. Sed si ibi est repugnātia: uel difficultas tūc ꝑmus actus nihil inducet de eēntia forme habit⁹: sed aliqđ remittet de illa difficultate: ꝛ sequēs ēt aliqđ. ꝛ qñ erit ultimate remissa talis difficultas. tūc sequēs actus in virtute oiuz ꝓcedētiū inducit eēntiā forme habit⁹. uel inducet quādā q̄litatē que erit idē ēnmē habit⁹. uel inducet quādā q̄litatē que erit idē essentialiter cū habitu. Non tñ merebit dici habitus: sed dispositio talis q̄litas qz nōdū erit firmata ꝛ roborata in subiecto. Sed postea sequētes act⁹ pficiēt eam: ꝛ roborabūt ipaz in subiecto. ꝛ tūc illa q̄litas que ꝑius incohata erat dispositio qz erat facile mobilis. postea roborata: ꝛ pfecta erit habit⁹ qz erit difficile mobilis. ¶ Possum⁹ aūt assignare triplicē difficultatez in potētijs sensitiuis respectu susceptionis habituū. ꝛ spāliē habituū qui sunt vtutes. Una sumit ex nā ꝑa. Alia ex assuetudine que ꝑe nō est vitiū. Tertia ex assuetudie que est vitiū. Ex nā ꝑa bēt appetit⁹ sensitiu⁹

q̄dā difficultatē ad v̄tutes: q̄ virt⁹ est habit⁹ electiuus imediate ꝓsistēs, put sapiens: siue, put recta ratio iudicabit. ⁊ q̄ sensibilitas ex nā sua hēt ꝓnitatē ad malū fm sensū ad qō inclinat vitiū. iō q̄dā hēt difficultatē ad bonū fm rōnē ad qō inclinat v̄tus. iō dī gen̄. 8°. c. q̄ sensus et⁹ ⁊ cogitatio humani cordis ꝓna sūt ad mala ab adolescētia sua. ¶ Scōo appetit⁹ sensitiu⁹ hēt difficultatē ad tales habit⁹ ex ꝓsuetudine que ꝓpe nō est vitiū fit in nobis quedā difficultas ad susceptionē taliū habituū per quos retrahimur a delectabilibus. ¶ Tertio pōt eē talis difficultas ex assuetudine que est vitiū. ut cū puenim⁹ ad annos discretionis si assueti sum⁹ ad talia delectabilia efficit in nobis habitus vitiosus per quē hab'em⁹ difficultatē ad susceptionē habit⁹ virtutis. Appetitus ḡ sensitiu⁹ ex se hēt difficultatē ad susceptionē habit⁹ virtutis. appetit⁹ autē intellectiu⁹ hēt magis hī⁹ difficultatem ex annexo. Nā hū duo appetit⁹. s. sensitiu⁹ ⁊ intellectiuus sunt in eadē aīa q̄si due rote in vno stipite: lz non eodē mō fundent in aīa. ⁊ q̄ hū duo appetit⁹ sunt in eadē aīa q̄si due rote in eodē stipite. iō vnus appetitus trahit aliū: sic rota rotā. ⁊ q̄ sic hñt adinuicē cōiunctionē nō est incōueniēs q̄ in acq̄sitione habituū vnus ex alio ꝑhat difficultatē. Utrū aūt sūt alq̄ habituꝫ virtuosi a quo appetit⁹ intellectiu⁹ de se difficultatē hēat nō est pñtis speculationis. Sufficiat autez ad pñs scire q̄ uterq̄ appetit⁹ uel ex se: ul' ex ānexo: uel ex ꝓsuetudine aliq̄: sp ante susceptionē habituum hñt q̄dā difficultatez ad ipsos habit⁹. ⁊ ipe ēt appetitus sensitiuus non solū ad habit⁹ virtuosos: sed etiā ad habit⁹ vitiosos hēt q̄daz difficultatem. Nā si hī⁹ sensus de se est, pn⁹ ad delectationes sensibiles. tñ q̄ est appetit⁹ apt⁹ nat⁹ obedire rōni: ⁊ sub rōnis freno eē: ex ipo q̄daz difficultatē possum⁹ assignare in ipso ad susceptionē habituū vitiosoꝝ. nō tanta tñ q̄ta ad susceptionē virtutū. Prim⁹ ḡ act⁹ nō opz q̄ gñet habitū nec aliq̄d de habitu: sed remittit huiusmodi difficultatē ut ex eo q̄ fecim⁹ aliquē actū nō est in nobis tanta difficultas q̄ta erat ad faciendū ꝓsimilē actuz. Scōs autē act⁹ pluꝫ de hī⁹ difficultate remittit. ⁊ qñ est huiusmodi difficultas ut dicebam⁹ remissa ultima tūc vnus act⁹ in virtute oīuz p̄cedētiū iducit in nobis q̄daz q̄litatē que prius est dispositio: ⁊ postea roborata ⁊ pfecta per act⁹ sequētes fit habit⁹. ¶ Ad pleniorē aūt oium hoꝝ intellectuū distinguem⁹ triplicem dispositionē. Nam quedā est dispositio que nec est habitus nec fit habit⁹. quedā aūt nō est habit⁹ sed fit habit⁹. quedā aūt est ipe habit⁹. remissio aūt difficultatis que est dispositio ad habitū. nec est habitus nec fit habit⁹. q̄litaꝫ āt introducta sub esse remisso nō est habit⁹: sed fit habit⁹. ⁊ est idē eēntialiter cū habitu. vñ ⁊ simplici⁹ in cōmēto super p̄dicamēta vult: q̄ dispositio ⁊ habit⁹ nō differāt nec specie nec nūo: sed solū differāt tpis diuturnitate. illud eni idē qō imperfectū est: est dispositio: postea pfectuz est habit⁹. Uñ ait simplici⁹ q̄ habit⁹ aūt ⁊ dispositiones nō opz itelligere ut duas spēs distinctas specificis differētyꝫ: sic hō ⁊ hos distinguunt. sed sic hō genit⁹ ad esse ab eo qui in pfecta etate est distinguit. Ergo habit⁹ ⁊ dispositio differūt: nō tñ differūt specie: sed differūt sic im perfectū: ⁊ pfectū: sic puer ⁊ vir: nec ēt differūt nūo. Nā ⁊ idē simplicius dicit q̄ neq̄ nūo abinuicē differunt sic̄ socrates a platone: sed tpe differūt sic̄ tempus pñs ab alio diuturno ⁊ magiꝫ māsiuo. Sic ḡ accepta dispositio, put est quedā remissa forma nō est habit⁹ sed fit habitus. ¶ Tertio mō pōt accipi dispositio qō est idē q̄ est habitus. nā in eisdē predicamētis dī q̄ habitus q̄dē sunt dispositiones ⁊ hñtes habitum aliq̄lit̄ disponunt fm eos. patet ḡ quō habit⁹ gñant ex actibuꝫ. ¶ Ad argumētū āt in ꝓriū dōz q̄ habit⁹ gñat ex actib⁹. actus sequens aliq̄n agit hoc qō factū est. aliq̄n facit aliud. nā actus sequētes q̄litatē inductā que eēntialit̄ est idē q̄ habitus sp augmētant qō factū est: ut p̄mus actus diminuit a difficultate quē habemus ad habitū introducendū ⁊ sequēs augmentat hī⁹ diminutionē: q̄ plus diminuit: sic ēt ⁊ act⁹ sequētes q̄litatē inductā vnus augmētat qō alius facit. nā post q̄litatez inductam p̄mus actus sequens fecit hī⁹ q̄litatē pfectiorē in subiecto: ⁊ alius sequēs augmentat hī⁹ pfectionez: donec dispositio fiat habit⁹. Act⁹ ēt sequēs aliq̄n augmētat qō p̄cedēs fecit. aliquando autē nō ꝑpe augmentat: sed facit aliud: ut act⁹ inducens eēntiā forme siue huiusmodi totā q̄litatez: lz qō facit faciat in v̄tute p̄cedentiū actuū: nō tñ ꝑpe augmentat qō alq̄ fecerunt sed quodāmō facit aliud. q̄ alq̄ remiserūt difficultatē ad formā. iste aūt actus inducit formā. nō est ergo incōueniēs q̄ duo actuꝫ non differētes specie vnus faciat aliud q̄ alius: dū tamen vnuz illoꝝ ordinet ad aliud. q̄ sic quodāmō est facē nō aliud: q̄ ubi vnū pp aliud utrobiq̄ vnuz tm̄. ⁊ q̄a remissio difficultatis ad formā ordinat ad introductionē forme sic facē aliud pōt cōpetere nō soluz diuersis nūo ut diuersis actibus: sed etiā idem nūo. idē enim calor qui remittit frigidum quodāmodo inducit calidum.

Questio. XI.

Ecūdo querebat de anima gñaliter quātū ad potentias. Utrum sit idē aīa cū suis potentijꝫ. ⁊ arguebat q̄ sic. nā forma substātialis ignis ut dicebat iducit formam substantialē in mā. naz agens assimilat sibi passum. cū ergo ignis calefaciat ⁊ igniat: calefacere erit a calore. ignire uel gñare ignē siue inducē formā substantialez in mā erit a forma substātiali ignis. ḡ forma substātialis ignis agit. aliq̄ ḡ actio pōt imediate ꝓgredi a forma sbali. qō nō eēt nisi sbalis forma hēret rōnē potentie. ipa ḡ eēntia anime poterit eē sua potētia ⁊ imediate ab ea pōt ꝓgredi actio. ¶ ℞. mā est sua potentia. ḡ ⁊ anima nr̄a que est q̄si mā in gñe intelligibiliuz erit sua potētia. ¶ ℞. hoc idē sentit augustin⁹ ut videt q̄ eēntia anime sit sue potētie. ¶ Jn cōtrariū est q̄ potentia dicit accidēs. anima nō accidēs: ergo ⁊c. ¶ ℞° dōz q̄ anima realiter differt a suis potētyꝫ: ⁊ q̄ nulla actio pōt imediate ꝓgredi ab eēntia anime. sed quelibet actio ꝓgredit ab essentia anime mediāte potētia: que realiter differt ab ipsa eēntia. ¶ Hāc autē ueritatē possumuꝫ quadruplicit̄ declarare. Prima via sumit ex ordine accidentium ad substantiam. Secūda ex ordine actionis ad agens. Tertia ex ordine ipsorum agentium. Quarta ex ordine agentis ad patiēs. ¶ Prima via sic patet. nā omnia accidentia fluunt a sba: sed fm quendā ordinē opz eniz dare accidēs aliquod qō imediate a substātia fluat ita q̄ substātia imediate est ꝓncipiū alicui⁹ accidentis: sed nō cuiuslibet accidentis. ¶ Jmaginabimur enim q̄ sba plus hēt de entitate: ⁊ de existētia q̄ accidētia. iō ipa est uere ens: ⁊ ꝓmo ⁊ ꝓncipaliter ens. accidentia aūt sunt entia: q̄ sunt entis ut ex 7° meta^cc declarari hēt. ⁊ sicut sba plus hēt de entitate q̄ accidētia. ita inter ipsa accidētia sunt quidā gradus q̄a accidentia

pmanentia pluſ hñt de entitate: q̃ ſucceſſiua: ul' q̃ nõ pmanẽtia: nõ eſt eni rõnabile q̃ accidẽs ſucceſſiuum uel accidẽs nõ permanens imediate fluat a ſubſtãtia ſed opz q̃ fluat mediãte accidẽte pmanẽte. intelligẽ ergo ꝛ uelle ꝛ talia accidẽtia que ſunt opationes ani me ſunt accidẽtia nõ pmanẽtia. Utrũ autẽ ſint ſucceſ ſiua uel nõ: nõ eſt pñtis ſpeculationis. ſufficiat nobis ſcire q̃ ſint nõ pmanẽtia. q̃ g̃ a nã aie imediate fluat actio nõ permanẽs nõ eſt rõnale. ¶ Jn his eniz que a nã fluunt opz dare determinatũ modũ. A nã g̃ ppe tua ꝛ incoꝛruptibili imediate nõ fluet aliq̃d qõ nõ eſt pmanens ꝛ qõ eſt coꝛruptibile. Jõ imediate a nã aie nõ fluet ipm intelligẽ. ſed imediate fluet ipa potẽtia: que eſt icoꝛruptibilis pmanens. ꝛ mediante potẽtia fluet actio que nõ eſt pmanẽs. Quicq̃d ãt ſit de actio nib⁹ tráſeũtib⁹ in exteriorẽ mãz: de his tñ que pma nẽt in agẽte de qb⁹ opz loq̃ fm nãm agẽtis: nõ eſt poſ ſibile q̃ actio nõ pmanẽs imediate fluat a nã ꝛ a ſba pmanẽte. ¶ Dicem⁹ g̃ q̃ nã aie eſt ſbſtãtia: ꝛ eſt pma nens. Potẽtia nõ eſt ſba: ſed eſt pmanẽs. Actio eniz nec eſt ſba nec eſt pmanens. Potẽtia g̃ aliquã ꝓuenie tiã hẽt cũ ſubſtãtia: qz eſt pmanẽs: actio aliquã cõue nientiã hẽt cũ potẽtia: qz nõ eſt ſba: ſz eſt accidẽs qõ cõpetit ẽt potentie. ſed ipſa actio ualde diſtat a nã: qz nec eſt ſubſtãtia: neq̃ pmanens ſicut eſt nã. Sed cõ ſtat q̃ in his que ſunt in ipſo agẽte: de qb⁹ opz declarare fm nãm agẽtis. opz q̃ ſit determinatus ꝓceſſus ſicut eſt determinata nã. Et opz q̃ hi⁹ ꝓceſſus ꝛ fluxus ſint fm quendã ordinẽ. Jn his eni que ſunt in ea dem nã ea que multũ differũt a nã nõ fluunt a nã: niſi mediãtib⁹ his que minus differũt. Oꝛ g̃ eſt accidens nõ pmanens ſi ſit in nã pmanente fluet mediãte aliq̃ accidẽte pmanẽte. pp nimiã g̃ differẽtiã quaz hẽt nã anime ad ſuã actionẽ nõ põt eſſe imediatũ ꝓncipiuz actionis. Jnde g̃ eſt q̃ ſi inuenim⁹ aliq̃ actionẽ nõ trã ſeuntẽ in exteriorẽ mãm imediate ꝓcedere a nã poni muſ illã actionẽ pmanentẽ ꝛ perpetuã ſicut ipaz nãz: ut ſi itellectio angeli per quã intelligit ſeipm imedia te deriuat a ſubſtãtia angeli ita q̃ ſba angeli ꝓexiſtẽs pñs ſuo intellectui cauſat in eo intellectionẽ ſuiipius: ſed illa itellectio eſt perpetua. angelus eni nunq̃ deſi nit ſeipm itelligẽ. Hoc aũt quõ hẽat ueritatẽ utrũ il lud intelligẽ ſit ſemp eque plenũ ul' q̃liter in qõnibus nr̃is de angelis diffuſi⁹ diximus. ad pñs in tñ: dictum ſit: q̃ loquẽdo de actionib⁹ nõ tranſeuntib⁹ actio q̃ eſt accidens ꝛ nõ pmanens imediate nõ põt fluere a nã que eſt ſba pmanens: ſed fluit mediãte aliq̃ accidẽ te pmanẽte. ꝛ illud accidẽs uocam⁹ potẽtiaz. potẽtia ergo eſt pmanẽs: accidẽs pp qõ realiter differt a ſba ꝛ ab actione. a ſbſtãtia q̃de rõne qua accidẽs: ab ope ratione q̃dẽ rõne qua pmanẽs. ¶ Scõa via ad hoc idẽ ſumit ex ordine actionis ad agens. itelligit enim actio eſſe mediũ inter agẽs ꝛ patiẽs. loquendo g̃ de actione nõ tráſeunte: actionẽ quam hẽt agens per ſe ipm ad ſeipm ipoſſibile eſt q̃ ſit realiter differẽs a ſe ipſo. Si eni ſba ſpũalis abſq̃ potẽtia realiter differẽ te intelligeret: tũc cũ intelligeret ſeipſaz illa ſpiritua lis ſubſtãtia actio: illa nõ eẽt reliter differens ab ipa. ut ſi angelus intelligit ſeipſuz ſic: qz illa intellectio de riuat a ſua ſubſtãtia ꝛ terminat ad ſuã ſubſtantiã: ꝛ ef ficitur per ſuã ſubſtantiã: que nõ ponit ibi potẽtiã me diaz. opz q̃ talis actio ſit idẽ q̃ ſubſtãtia. Cũ enim an gelus intelligit ſe per actionẽ ſuã: tendit in ſeipm ita q̃ actio illa intelligat media inter ipm angelũ ꝛ ſeipz ex quo extrema ſunt ꝓiuncta: ꝛ ſunt idem: opz media idẽ eẽ. nã plus ꝓueniunt extrema cũ medio: q̃ iter ſe, angelus g̃ intelliget ſeipm per actionẽ. Si enim po nimus potẽtiã differentẽ a ſubſtãtia. actionẽ per quã angelus ſe itelligit: dicem⁹ eẽ differentẽ a ſua ſubſtan tia: qz recipit in potẽtia que eſt differẽs a ſubſtãtia. Iz ergo per actionez quã intelligit ſe tendat angelus in ſeipm poterit hi⁹ actio eẽ differens ab angelo rõne potẽtie per quã tẽdit in ſeipm que eſt differẽs ab ipo ſed ſi nõ fm potentiã: ſed fm rõnẽ in ſeipm tenderet oporteret q̃ illud tẽdẽ ſubſtãtiale eẽt. ergo intelligẽ eſſet ei eẽntiale: qõ nullus diceret. ¶ Tertia via ad hoc idẽ ſumit ex ordine agentiũ. Nã aliq̃ agẽtia ha bent actionẽ in accidẽtia: que imediate fundantur in ſubſtãtia ꝛ talia agẽtia de neceſſitate hñt potentiã ſu pra ipſaz ſubſtãtiã: ꝛ poſſunt coꝛrũpere ipaz ſubſtan tiã. Nã ſi agens hẽt potentiã ſup accidẽtia que ime diate fundãtur in ſubſtãtia opz q̃ habeãt potẽtiã ſu pra oia accidẽtia ſubſtãtie. qz qõ põt in accidẽtia que imediate fundant in ſubſtãtia: multo magis põt in ea que fundat mediate. q̃ aũt tale agens ſit opz q̃ hẽat potẽtiã ſup ipaz ſubſtantiã: nã ſubſtãtia creata nõ põt eẽ nuda abſq̃ oib⁹ accidẽtib⁹: iõ videm⁹ in ſubſtãtijs gñabilib⁹ ꝛ coꝛruptibilib⁹ q̃ ſi expoliant a ꝓpꝛijs ac cidẽtibus q̃ coꝛrũpit ipſa ſubſtãtia. ꝛ ide eſt q̃ paſſio magis fcã abicit a ſubſtãtia ut ipſe ph⁹ teſtat. ¶ Di cemus g̃ q̃ ois ſubſtãtia icoꝛruptibilis creata hẽt ali qua accidẽtia inſepabilia a ſubſtãtia ꝛ imediate attin gẽtia ipſaz ſubſtantiã in qua nullũ agens creatũ põt. ſuper illis aũt accidẽtib⁹ imediate adherentibus ipſi ſubſtãtie poſſunt fundari accidẽtia iducta per accidẽ tia ul'ia. Oꝛ ſi eſſet aliqõ agẽs nãle qõ poſſet in accidẽ tia que imediate fundant in ſubſtãtia: opz ſubſtantiã illã eẽ coꝛruptibilẽ: qz põt expoliari ex accidẽtib⁹ im mediate fundatis in ipam: ꝛ per cõſequẽs aliqõ agẽs poſſet coꝛrũpere talẽ ſubſtantiã. Si g̃ aia nõ itellige ret per potentiã mediã: ſed actio imediate reciperet in ipſa ſubſtãtia: fantaſma cauſans talẽ actionẽ in aia qualitercũq̃ cãret attingeret ad accidẽs qõ imedia te fundat in ipſa ſubſtãtia. hẽt g̃ poſſe ſup ipſaz ſub ſtantiã: ꝛ ipſa ſubſtãtia coꝛruptibilis eẽt. ¶ Quarta via ad hoc idẽ ſumit: ex ordine agẽtis ad patiẽs. Nã omne qõ mouet ex alio mouet. Ubi eſt eni actio rea liter differens a paſſo opz q̃ ſit per aliqõ realit̃ diffe rens a paſſo. nã nihil ſeipſuz actiuat: nihil in ſeipo põt cauſare actionẽ realiter differẽtẽ. Sz ſemp hoc erit per aliquod realiter differens. Ea aũt que cauſantur in ipſa ſubſtãtia imediate attribuimus agẽti cauſanti ſubſtantiã ipam. Agens eni ſiue generãs qõ dat geni to nãm: dat ei ea que imediate fundantur in nã. Dica mus aũt q̃ nihil ſeipſuz actiuat ul' in ſeipſo cauſat ali quid realiter differẽs. Si ergo potentia nõ differt a ſubſtãtia: eũ angelus intelligẽt ſeipſuz tũc a ſubſtãtia angeli in ſubſtãtiã angeli cãret intellectio. Jdẽ enim actuaret ſeipſum. idẽ ageret in ſeipſo directe qõ eſſet incõueniẽs. Actio eni que attribuit ipſi agẽti opz q̃ ſit ab agente in alio: nõ aũt in ſeipſo. Quicq̃d enim a ſubſtãtia in ipſa ſbſtãtia ipſa ſubſtãtia fit ꝓducenti ſubſtãtiã eſt attribuendũ. opz ergo q̃ potẽtia in ani ma: uel in angelo ſit differens a ſubſtãtia. Aliter eniz cogeremur cõcedere q̃ idẽ in ſeipſo directe ageret. Dicim⁹ aũt directe qz nõ incõueniẽs eſt q̃ aliq̃d agat in ſeipſo directe: ut anima mouet coꝛpus: ꝛ mouẽdo coꝛpus mouet ſeipſaz idirecte: ꝛ per accidẽs. ſic ꝛ ſub ſtantia angeli cauſat ſuã intellectionẽ in ſuo itellectu: ꝛ hoc agẽdo in ſuo intellectu: agit ex ꝓſequenti in ſe, cũ ipſe intellectus ſit in ipſa ſubſtãtia. Attñ intelligẽ angeli quo intelligũt ſe loquẽdo de ipſo intelligere,

a quo nunq̄ recedit attribui posset ipsi ꝓducenti nāz angelicā. Nā agens qđ ꝓducit nām: ut deus qui ꝓducit nām angelicā ꝓducit omnia ea que inseparabilit cōcomitant ipam nām. dictū est enī q̄ ipm graue uadit deorsuz: sed tale ire hēt a agn̄ante. ipe enī angelus se ipsuz itelligit: sed intellectio illa ut est nālis attribuetur causanti nāz. ut est uoluntaria. Attribuet angelo uolūtarie operāti. Sed nō opz in hoc multū dilatare sermonē. sufficiat aūt ad pn̄s scire q̄ nihil seipz directe actiuat. pp ḡ has quatuor rōnes: quarū ꝑma ꝑbat q̄ in nulla nā spūali est idē potentia cū substantia. 2ª ⁊ 4ª ꝑbant hic specialiter de angelo. 3ª aūt specialiter de aia. ponēdū est sic eē q̄ in nā spūali creata nō sit idē potentia cū substātia. ¶ Ad argumēta autem in ꝯriū cū dicit q̄ ignis calefaciat per calorē: sz ignit ⁊ gn̄at substantialē formā per suā substātiaz. dici debet q̄ nihil agit ignis nisi per calorē ⁊ nulla actio imediate egredit a forma substātialis ignis. ut plane vult cōmentator in 7° metaᵉ. Dicemus ḡ q̄ calor iducit utrunq̄ ⁊ calorē: ⁊ formā substātialē ignis. sed calorez inducit fm se cū calor sit rō inducēdi calorez fm se: sed formā substātialē inducit inq̄tū est organū substātialis forme. ⁊ q̄ nō oporteat sic dicē q̄ forma substantialis inducat substātialē formā: ⁊ calor calorez. patet qz si eēnt sic distincte iste actiones ⁊ sic distincte referent ipis agentibus nō generaretur ignis nisi ab igne. ab eo aūt ubi nō esset forma substātialis ignis nū q̄ generaret ignis. Videmus aūt ꝯriuz ut si fiat excessus in calore ex nimio tali excessu generat igniś. iō nō solū generat ignis ab igne: sed ēt a motu. calor ergo est organū igniś in quocūq̄ sit siue in igne: siue nō. ipm enī semen lz nō sit anima: virtus tn̄ existēs in ipo est organuz anime. ita q̄ illa virtus in virtute anime animat. ita calor ēt ut existēs in igne est organū ignis ⁊ iō in virtute ignis iducit formā substātialem ignis. nulla ergo actio imediate egredit a forma substātiali pp qđ forma substātialis nō habet rōnē potētie. Qđ aūt obiciebat de mā q̄ est sua potentia. dici debet q̄ potēta māe est potentia ad esse: ⁊ iō si talis potentia est ipsa substātia cū in substātia recipiat esse nō est mirum. Sed hic nō loquimur de tali potētia que est respectu eē: sed que est respectu agere que realiter differt a substātia: qz ut patuit agere de quo hic loq̄mur nō recipit imediate in ipsa substātia: sed recipit in ea mediate potētia. Hoc aūt qđ addebat de augustino qui hic videt uelle q̄ aia sit sue potentie. dici debet q̄ anima est primū sentiēs fm q̄ vult phs in 2° de anima. actus ergo sentiēdi egredit principaliter a substātia anime. sed imediate egredit a potentia. ⁊ sic anima est primū faciens: sic est primū sentiēs. sic ē ꝑmū intelligens. Si ergo large uolumus loqui de potētia ut intelligamus per potentiaz id a quo principaliter egredit actus. Sic anima est sue potentie: qz est radicale ꝓncipiū oium suoꝝ actuum. Est enīz primū sentiens: primū intelligens: primū uolens ⁊ sic de oibus alīs. Sed si loquamur de potentia prout dicit illud qđ imediate se hēt ad ipsaz actionē: sic anima non est sue potētie ut per rōnes diffusius est ꝑbatū. ¶ Advertendū tn̄ q̄ cū diximus q̄ anima est primū sentiēs primū intelligens: nō est intelligendū q̄ anima sit illud cui ꝑmo attribuant taleś actuś. sed est illud qđ est ꝑma ⁊ ꝓncipalis rō taliū auctuuz. nā anima nō intelligit sed homo per animā. rō ergo prima ⁊ principalis per quā homo intelligit est anima ⁊c.

p Cstea querebat de anima specialit ⁊ circa hoc querebat triplicīter qz querebat de anima uegetatiua sensitiua ⁊ intellectiua. Circa animā uegetatiuā querebat quantū ad potētias eius Utrū nutritiua augmētatiua ⁊ generatiua essent potētie realiter differentes. Circa animā sensitiuā querebat utrū esset ponere sensum agentez. Circa aūt animā itellectiuā querebant plura que postea explicabimuś suo loco. Questio. XII.

a D primū aūt sic ꝓcedebat. Ostēdebat quidē q̄ nutritiua augmētatiua ⁊ generatiua nō essent tres potentie realit differentes. qz alimētū nutrit in eo q̄ quid: auget aūt in eo q̄ quātū: sed nunq̄ separat quid a quāto. ⁊ cū illa potentia que cōuertit quid: cōuertit ⁊ quātū nō erit alia potentia nutritiua ⁊ augmētatiua. sic etiā probare possum' q̄ generatiua nō sit alia a potentia nutritiua. qz semē est superfluū alimēti. Sed illa eadē potentia que cōuertit tm̄ qđ sufficiat ad restaurationē poterit cōuertere plus q̄ requirat restauratio. ⁊ ut cōuertit tātū faciet ad nutritionē ut cōuertit plus ⁊ ut cōuertit aliq̄d qđ superfluit faciet ad generationē. Augmentatiua ergo ⁊ generatiua nō sunt alia potentia a nutritiua. ¶ In ꝯriū est qz quid: quantum: ⁊ superfluū vident differre realiter. sed nutritiua respicit quid: augmētatiua q̄tuz: generatiua superfluū. ergo realiter differunt. qz vident habere actus realit differentes. ¶ Rº dicendū q̄ difficultas hui' qōnis in hoc est qz illud circa qđ uersant nutritiua augmentatiua ⁊ generatiua nō videt differre nisi fm maius ⁊ minus: ut si de alimento fiat tanta cōuersio q̄ sufficiant ad restaurationē hoc ptinebit ad nutritiuā. Si vo fiat tāta cōuersio q̄ non solū sufficiat ad restaurationē deperditi: sed etiā ad augmentandū nutritum. hoc ut videt pertinebit ad augmentatiuā. Si vo ad huc fiat plus maioz cōuersio ita q̄ nō soluz restauret ⁊ augmentet. Sed etiā q̄ sit ibi superfluū alimentuz hoc ut dicit pertinebit ad generatiuā. Nutrire autez generare ⁊ augmētare nō vident differre nisi fz maiorem ⁊ minorē conuersionē. q̄ si sic esset omneś iste tres potentie nō essent nisi vna potentia: qz potentie distinguunt per actus: ⁊ actº per obiecta. cū ergo magis ⁊ minus nō diuersificent speciē: non erūt iste treś potentie nisi vna potentia. ¶ Propter qđ sciēdū q̄ nō sufficit cōuertere q̄tum ad hoc q̄ fiat augmentū. Sed opz extendere mēbra ⁊ augere q̄titatē rei augmentate Cōuertere ergo q̄tum ad restaurādū deperditum spectat ad nutritiuā. sed cōuertere q̄tuz: ⁊ per illud q̄tum mēbra extendere pertinet ad augmentationem. Et qz formaliter differunt deperditū restaurare mēbra extendere. ideo augmētatiua formaliter differt: ⁊ est alia potentia realiter a nutritiua. Propt qđ ⁊ fm philosophū in primo de generatione nutriūtur quidē animalia quousq̄ saluant. augmentat autē non semp. cū ergo nunq̄ separet quid a quāto: ⁊ cum nunq̄ cōuertat quid nisi cōuertet ⁊ quātū. Si quantum quocunq̄ modo sumptū ptineret ad augmentatiuā semp augmentarent animalia q̄diu viuerēt: uel semp possent augmētari qđ falsum est. qz determinatum est tēpus augmēti: nec sufficit cōuertere quātuz ad augmētuz: sed opz mēbra extendere: ⁊ qz ut diximus nō est idē restaurare ⁊ extendere: nō est eadem potentia hec ⁊ illa. Quod si tamen uellemus inniti uerbis philosophi qui cū in de generatione in capitulo de augmēto videt nutrimētū attribuere ipsi quid siue ipsi substātie. Augmentū aūt ipsi q̄titati dicem' q̄ ex hoc nutrit animatū: qz cōuertit alimentū in substantiā nutriti. qz talis cōuersio respicit ipm qd: ideo

dicimus q̄ cibus nutrit in eo q̄ q̄d. Augmētū aūt nō fit nisi q2 fit p̄existēti q̄titate. Additamētuz. Duplici ter ergo distinguemus augmētatiuā a nutritiua. uł q2 vna restat. alia extēdit. uel q2 vna p2incipali" respicit quid. Alia vo p2incipalius quātū. nā ⁊ si utraq3 respi cit q̄d ⁊ q̄tū. Nutritiua tñ p2incipaliuſ respicit q̄d q2 cōuertit alimētū in substātiā aliti. Augmētatiua aut p2incipalius respicit q̄tum: q2 extēdit mēbza: ⁊ extē tio q̄titati cōpetit. ¶ Uiſo quō differt augmētatiua a nutritiua. Restat videre quō differat generatiua a p2edictis duabuſ. pp qō sciendū q̄ posito q̄ nutriti ua tm̄ de alimēto cōuerteret q̄ eēt ibi supfluū alimē ti nō pp hoc eēt ibi semē. nō eni quodlibet superfluū alimēti est semē: sed tale superfluū alimenti est semen qō in se hēt virtutē q̄daz per quā possit simile p2odu ci. Cōuertere ergo plus ⁊ minus poterit ptinere ad nutritiuā: sed dare vtutē illā per quā fiat illa pductio similis ptinebit ad gñatiuam. Differūt ergo gñatiua ab augmētatiua: ⁊ nutritiua. Possumus aūt si uolu mus assignare duplicē differentiā inter hanc ⁊ illas. ¶ P2ia differētia est q2 nutritio ⁊ augmētatio respi ciunt in quo sunt. animal enī nutrit seipsuz ⁊ augmen tat seipm: ita q̄ sic in motu locali animal mouet seipz uel mouet a se. quia est diuisibile in talia duo quoruz vnū est per se mouēs: ⁊ aliud per se motū. cop"eniz est per se motū. anima vo per potētiā motiuā est per se mouens. Sic ⁊ in augmētatione in eodez animali est assignare aliq̄d per se auctū. ⁊ aliq̄d per se augēs. ⁊ in nutritione silr. sed potētia generatiua nō respicit illud in quo est: sed semp respicit aliud. q2 ut dicit in 2° de anima nihil seipm generat sed saluat. pōt enim animal saluare seipsuz: ⁊ cōseruare seipm per nutritio nem. Sed nō poterit generare seipm: q2 nulla omni no res est que seipsaz gignat sic dicit p̄mo de trinita. capitulo p̄mo. Est ergo vna differētia inter generati uam: ⁊ nutritiuā: ⁊ augmētatiuā. q2 nutritiua: ⁊ aug mentatiua respiciūt illud in quo sunt: q2 potētia nu tritiua ⁊ augmētatiua nutrit ⁊ auget. sed generatiua semp respicit aliud: gñatiua eni nō facit ad gñationē hui" in quo est: sed ad gñationē alteri". ¶ Scōa dif ferētia est q2 gñare nō est nisi pfectoz. Augmētatio aūt ⁊ nutritio possunt eē impfectoz. Animal autez dum impfectū est nutrit ⁊ augmētat: sed nō pōt sibi ipsi gñare simile nisi cū est perfectū. ¶ Ad argumen tū autē in p̄riū dicendū q̄ lz eadē potentia nutritiua possit plus ⁊ minus cōuertere: nō tamē est idē nutri tiua: augmētatiua: uel gñatiua. q2 non sufficit plus ⁊ plus cōuertere ad augumētatiuā. sed opz q̄ per illud plus cōuersuz extendat mēbruz: qō nō pōt facere nu tritiua. restaurare ergo deperditū ⁊ cōuertere alimē tum in substantiā aliti ptinet ad nutritiuā. sed extēde re mēbza ⁊ extēdere ossa ad augmētatiuā: sic ēt non sufficit quodcūq3 supfluū alimēti ad generatiuā. sed opz in illo superfluo dare virtutē per quā possit fieri p2oductio similiſ in speciē. quā vtutē dare nō spectat ad nutritiuā: nec ad augmētatiuā sed ad generatiuā. differunt ergo nutritiua ⁊ augmētatiua inter se: ⁊ dif fert generatiua ab utraq3.

Questio. XIII.

Ecūdo querebat de anima sensiti ua. ⁊ erat qō de sensu agē te ⁊ extendebat hec qō ad appetitū ipsuz. querebat eni de sensu utrū esset dare sen sum agentē. ⁊ querebat ēt de appetitu. Utrū eēt da re appetitū agentē. ⁊ arguebat q̄ sic. q2 p̄m p̄hm in 3° de anima in omni nā est dare aliq̄d qō est oia facere: ⁊ qō est oia fieri. si est ergo hi" in omni nā. erit etiā in nā sensitiua. ergo in sensitiua nō soluz est dare sensum qui est oia fieri: qui pōt dici sensus possibilis: sed etiā est dare sensuz qui est oia facē qui pt dici sensus agēs: ⁊ q2 hoc p̄m p̄hm est in oi nā. Erūt eni hec ēt in appe titu. erit ergo dare nō solū appetitū possibilez: sed ēt agentē. ¶ P̄. de sensu plane videt dicere cōmētator 2° de aia. Ult eni q̄ sensibilia nō sufficiūt ad mouē dum sensum. ergo p̄ter sensitiuā opz dare aliqō agēs hoc aūt erit sensus agens. Idē ēt cōmētator ibi vult q̄ Aꝛ. tacuit hoc in sensu: q2 latius apparet q̄ in itel lectu. ergo si est dare sensum agētē: pari rōne erit da re ⁊ appetitū. ¶ In p̄riū est. q2 si esset dare appetitū agentē: q2 agens semp eēt cōiunctū suo passiuo: sem per appeterem". ¶ Rō dom̄ q̄ difficultatē in hac qō ne faciūt vba cōmenti in 2° de aia: ⁊ uerba augustini in 6° musice. Cōmētator eni videt uelle ponere sen sum agentē. Nā cā quare ponimus intellectū agentē est q2 fantasmata sunt intelligibilia in potētia. Jō nō possunt mouere intellectū possibilē: nisi in virtute ali cuius agētis. iō ponimus intellectū agentē eē illud in cuius virtute fantasmata mouēt itellectū possibilez. Sed sic fantasmata sunt intelligibilia in potētia ⁊ nō in actu. ita sensibilia ut dicit cōmētator sunt intentio nes in potētia ⁊ nō in actu. si ergo hoc qō est in potē tia nō mouet nisi in virtute alteriuſ. Sēsitiua que sūt intētiones in potētia: nō faciēt in sensu intētiones in actu: nisi in virtute alicuius agētis. opz ergo dare sen sum agētē in cuius vtute intētio in potētia facit intē tionē in actu. sic dam" intellectū agētē in cuius vtute fantasma qō est intelligibile in potētia itellectū possi bilē reducit ad actū. Nec pōt dici ut cōmētator ait. Oz hoc sūt rōne sbiecti: uł māe. ut iō in sensu recipiat intētio in actu q2 sensus est mā spūalis: iō spūalit re cipit ut qō dicat q̄ iō diuersimode est forma sensibi lis in obiecto sensibili ⁊ in sensu pp diuersitatē māe: ut qō dicat q̄ in obiecto sēsibile hēt eē māliter. ideo forma sensibilis recipit spūalit ⁊ est ibi intentio in re sensibili est intētio in potentia. In sensu vo qui est mā spūalis: forma sensibilis recipit spūalr: ⁊ est ibi intēn tio in actu. Si g̃ hoc reducam" ad diuersitatem māe. tūc ut cōmētator dic forma erit pp mām: ut iō ista forma hēt eē nobile: q2 est in mā nobili. Sed ecōtra rio vł eē dōz q̄ mā sit pp formā nō ecōuerso. ⁊ iō ut cōmētator dic melt" est hoc attribuē alicui agenti q̄ sensibilia que sūt itētiones in potētia faciunt in sensu intētionē in actu: non rōne diuersificationis māe tm̄; sed rōne alicui" agētis in cui" vtute agit. Et ut inueni m" dictū cōmēti dicam" q̄ si sufficeret diuersitas māe ad hoc q̄ potētia tale: faciat actu tale. nō idigerem" ponē itellectū agentē. Dicerem" eni q̄ fantasma est in telligibile in potētia. illud tñ qō causat a fanta smate in itellectu possibili: est act" intellect". ⁊ hoc est ex di uersitate māe. nā q2 itellect" possibilis est mā spūalis respectu fātasie. iō recipit spāliori mō. iō lz fantasma sit in fantasia itelligibile in potētia. silitudo tñ fantas matiſ recepta in itellectu possibili pp nobilitatē māe recipiētis est actu in gñe itelligibiliu. Si g̃ diuersitaſ māe sufficeret ad hoc q̄ potentia tale cāret actu tale nō idigerem" ponē itellectū agētē: ⁊ q2 hoc est falsuz iō opz noſ itellectū agētē ponē. g̃ opoztebit ponē sen sum agētē. Intētio eni in potētia cuuſmodi est sensi bile: nō cābit itētionē in actu: nisi in vtute sensuſ agē tis: sic nec fantasmata que sunt itelligibilia in potētia pñt actuare itellectū possibilē: nisi in vtute itellect" agētis. ¶ Scōa difficultas circa hāc māz vident fa cere vba augustini in 6° musice qui videt ponere sex

genera ſonoꝝ.vnū gen⁹ in coꝛporalib⁹.ꝛ ꝗnq; gña in aia.nā ſi fiūt ſoni in mā extra:ut puta in coꝛpore:ꝛ illi ſoni ꝓcipiunt a ſenſu:opꝫ q; ſilitudo illorum ſonoruꝫ ſit in ipſo ſenſu. Si g̃ fiat melodia aliq̃ in coꝛpore exteriori:cuꝫ ois melodia ſit nūs ſonoroſus. qz muſica eſt de nūo applicato ad ſonum: hi⁹ melodia ſiue hi⁹ nūs ſonoroſus nō perciperet a ſenſu:niſi in ipſo ſenſu eēt aliq̃ nūs.g̃ ſi accipiam⁹ nūm ꝓꝓoꝛtione ſemp opꝫ q; ſit aliq̃ ꝓꝓoꝛtio in ſenſu per qua ꝓcipiat ipꝫ ſenſibile:ꝛ qz nō ſolū fit ſenſibile in ſenſu p̃te ſenſibili. ſed ēt recoꝛdamur abſentiū⁹ ſenſibilibus p̃ter ꝓꝓoꝛtionē in ſenſu:opꝫ oare ꝓꝓoꝛtionē in memoria. Ulteriuꝫ aūt qz delectamur per appetitū in taliū⁹ opꝫ hoc extendē ad ipm appetitū.adhuc autē qz iudicam⁹ de oīb⁹ iſtiſ opꝫ ad ipſuꝫ iudiciū hoc adaptare.adhuc ēt qz aia nō ſoluꝫ cōpatiť patiente coꝛpore:ſed ēt mouet ipm coꝛpus:opꝫ ꝛ in hoc quenda nūm ꝛ q̃dam ꝓꝓoꝛtionē eſſe mot⁹.g̃ aliq̃d pōt cōpetere aie q̃druplicit. Uel ex eo q; per ſenſum aliq̃d patiť coꝛp⁹. Uel ex eo q; recoꝛdať per memoriā de paſſione fcā in ſenſu. Uel ex eo q; per appetitū letať. Uel ꝓtriſtať circa talia. Uel ex eo q; iudicat de oīb⁹ talib⁹.ſed qz cōpetit aie aliq̃s motuſ nō ſolū ex paſſione facta in coꝛpore:ſed qz ipa mouet coꝛpuſ.in ipſo g̃ coꝛpore exteriori ſunt nūi coꝛporales ꝛ ſonātes:ita q; vnū gen⁹ nūoꝝ rū eſt in coꝛpore.in aia vo ſunt ꝗnq; gña nūoꝝ vide licet occurſoreſ;recoꝛdabiles:ſenſibiles:iudiciales;ꝛ ꝓgreſſores.videť aūt his oīb⁹ modis ſe moueri aia. Mouet eni ſe p nūoſ occurſoreſ ꝓut fit paſſio in coꝛpore.i.in ſenſu.ꝛ ꝓut ſentit paſſiones in coꝛpore fcāſ ipm eni ſentire hi⁹ paſſioneſ eſt q̃ſi quodda ſe mouere. Mouet ſe ſcō per nūos recoꝛdabiles ꝓout per memoriā recoꝛdatur de taliū⁹ paſſionib⁹ ēt abſentibus paſſionib⁹. Mouet ſe 3⁹ per nūos ſenſibiles,put per appetitū letať uł cōtriſtať.circa hi⁹ paſſioneſ factas in ſenſu:uł circa memoriā taliū paſſionū. uł circa aliq̃ alia contingētia erga ipam. Mouet ſe 4⁹ per nūos iudiciales iudicādo de oīb⁹ iſtis. Mouet ſe 5⁹ per nūos ꝓgreſſores nō ſolū ſentiēdo:uł memoriam hñdo:uel ſe delectādo:uł iudicādo de paſſionib⁹ factis in coꝛpe uel in ſenſu.ſed ēt mouet ſe agēdo:ꝛ mouēdo coꝛp⁹ q̃ fit per nūos ꝓgreſſores.ſi g̃ ſic anima mouet ſe ad ea que fiūt in ſenſu.videť q; opoꝛteat dare ſenſuꝫ agētē:ut q; in aia ſit ſenſus agēs p quē cōpetit ei ſic ſe mouē. ¶ Notatis difficultatib⁹ circa hāc mā uolum⁹ has difficultates ſoluē.hoc g̃ oꝛdine ꝓcedemus.qz ꝑ⁹ declarabim⁹ quō ueritatē habeant vba cōmēti. Scdo oſtēdem⁹ q; q̃tūcūq; illa vba uera ſint nō opꝫ dare ſenſuꝫ agētē. Tertio oſtēdem⁹ q; ad ſaluandū dictū auguſtini nō opoꝛteat ſenſum agētē ponere. ¶ Propter ꝑm ſciendū q; videť oino q; ſit neceſſariū ponē aliq̃ agēs in cui⁹ virtute ſenſibilia que ſunt itētioneſ in potētia poſſint facē itētionē in actu. dicem⁹ eni q; vniuerſum cōnexū eſt ita:q; iſta ſenſibilia:ꝛ coꝛporalia aliq̃d ꝓticipāt de ipſis ſpūalibuſ.ꝛ in hoc cōnexionē hñt q̃dā ad ipa ſpūalia.nā q; iſta ſenſibilia poſſint imutare ſenſuꝫ:uł mediū ſpūaliter ſiue intētionaliť in hoc aliq̃d ꝓticipāt de ipſis ſpūalib⁹. dixim⁹ eni q; hoc eſt cōe omni ſenſui q; ſit ſuſceptiu⁹ ſpecierū ſine mā.ipa g̃ intētio fcā in ſenſu dī eē ſpēs ſine mā:nō q; nō hēat aliq̃d de mālitate:cū hēat cōditiones māe in ſe ꝛ ſit hic ꝛ nūc:ſed dī eſſe ſpēs ſine mā: qz nō hēt tm̄ de mālitate fozme intētionaliſ ſic realiſ q̃ patet qz ibi nō ꝟiātur adinuicē intētiones:ſic realeſ fozme.in eodē eni puncto medū pōt eē itētio albi:ꝛ itētio nigri.intētio g̃ ſiue intētionalis fozma aliq̃d ꝓticipanť de mālitate ex eo q; ſunt hic ꝛ nūc q̃q; ꝟietate carent.Dicem⁹ g̃ q; fozma ſenſibilis ꝺuplr ſe multiplicat.mālit̃ ꝛ imālit̃.mālit̃ q̃dē,put agit in ꝟtū imālit̃ q̃dē,put agit in ſenſuꝫ. Sed ipm agē māliter ꝛ coꝛporaliť:ꝛ ipm alterare māz nō cōpetit iſtis ſenſibilibus niſi in vtute ſupioris agētiſ:ut in virtute ſupceleſtis coporis.qō eſt p⁹ alteras nō alteratū.ſi g̃ calidū qō eſt calidū in actu nō pōt calefacē niſi in virtute ſupioris agētis ut in vtute celi.cū ipm calidū nō ſit itētio in actu:ſed in potētia.multo magis non poterit facē intētionē in actu niſi in virtute alicui⁹ ſuperioris agētis.calidū g̃ ꝺuplr imutat realit̃ ꝛ itētionaliter uł mālit̃ ꝛ imālit̃.ꝛ ut mutat realr uel māliter eſt tale in actu.ut imutat intētionalr uel imālit̃ eſt tale in potentia. Sz ut eſt actu nō agit niſi in vtute ſupioris agētiſ mltomagiſ ut eſt ex potētia nō agit niſi in vtute ſupioris agentis.ió forte dixit cōmentatoꝛ q; iſta ſenſibilia agūt coꝛporaliť ꝛ ſpūaliť. coꝛporaliť q̃dē ut inducunt fozmā realē ꝛ hñtē ꝟtū.ſpūaliť vo ut inducūt fozmā intētionalē quodāmō ꝟietate carente.ió ſic ꝺuplici ter agit:ſic ꝺuplr reducem⁹ eaz in agēs ſuperi⁹. Dicet forte g̃ cōmētatoꝛ q; agunt coꝛpalr in vtute coporiſ. ꝛ agūt ſpūaliť in vtute ſpūs.per motū eni celi nō ſolū deriuať ꝛ puenit influentia celi uſq; huc.ſed ēt per hi⁹ motuꝫ puenit uſq; ad hec ſenſibilia vtus motoriſ ei⁹ ita q; iſta ſenſibilia aliq̃d ꝓticipant in vtute celi qō eſt coꝛp⁹.ꝛ aliq̃d in vtute motoris ei⁹ qō eſt aia ipi⁹ ꝛ qō eſt ſpūſ.pp qō diceret cōmētatoꝛ q; hec ſenſibilia imutāt coꝛporalr in vtute coꝛpis ut in vtute celi.imutant aūt ſpūalr in vtute ſpūs ſiue in vtute aie celi:uel in vtute motoris ei⁹.nō eſt g̃ ſolū rōne māe q; itētio in potētia in re ſenſibili faciat intētionē in actu in ſenſu.ſed hoc eſt ēt rōne agētis qz hoc fit in vtute alicuius ſuperioris agētis.ſic g̃ vificanť vba cōmēti. ¶ Sz pp hoc nō opꝫ ponē ſenſuꝫ agētem qō ꝺuplici via declarare poſſum⁹. Pꝛia via ſumiť ex differētia ſenſus ad itellectū. Scda ſumiť ex differētia actionis ſenſibiliſ in ſenſu:ꝛ fātaſmatiſ in itellectu. ¶ Pꝛia via ſic patet.uerū eſt enim q; in oi nā qñ damuſ aliq̃d qō eſt oia fieri.opꝫ dare aliq̃d qō eſt oia facē.ut ſi dam⁹ aliq̃d motū:opꝫ q; dem⁹ aliq̃d mouēs.ꝛ ſi damus aliqō paſſuꝫ opꝫ q; dem⁹ aliqō agēs.tñ hec duo quoꝝ vnū ſe hēt ut act⁹ aliud ut potētia quoꝝ vnū eſt agēſ:ꝛ aliud patiēs.vnū mouens aliud motū.vnuꝫ quo eſt oia facē.aliud quo eſt oia fieri:aliq̃n cōgregant in vno:ꝛ ſunt ꝓtes:uł vtutes vni⁹:aliq̃n nō cōgregant in vno. qō vba pbi ſatis ſonāt.nā cū dicit q; in oi nā opꝫ dare aliq̃d qō eſt oia facē ꝛ aliq̃d qō eſt oia fieri.poſtea ſubdit q; hec ars ad mām ſuſtinuit: ꝛ addidit q; opꝫ hec in aia eē. Ars g̃ eſt illō qō eſt oia artificialia facē. mā vo qō eſt oia artificialia fieri:ſed ars ꝛ mā nō cōgregant in vno.imo ars hēt eē ualde ſupatū a mā.ſed lz ars ꝛ mā nō ꝓgregant in vno.itellectus tñ agens ꝛ poſſibilis ſil̃ ſūt in vno.ió ſignant dicē pbs q; opꝫ haſ ꝺuas eē in aia. Cōſtat aūt q; aia eſt vnū aliq̃d.in vna g̃ re ſūt hec due ꝺuie:itellect⁹ agēs:ꝛ poſſibiliſ.nō eni diſtiguim⁹ māz que eſt oia facē ꝛ māz que eſt oia fieri nec dam⁹ māz agentē:ſed dam⁹ aliq̃d ſepatuz a mā ut artez que eſt oia facē. Et ſi querať cā dicemus q; hoc eſt ex nobilitate aie:ꝛ ignobilitate māe.ex nobilitate eni aie eſt q; ſi hēt ſuū fieri:q; hēat ſuū facē ꝛ ſi hēt in ſe itellectū poſſibilē:q; hēat in ſe itellectū agētē:ſicut eni videm⁹ in motu coꝛpali q; cū aial mouet ex ſe:ipſi coꝛpori qō eſt motū ꝓuginť aia qō eſt mouēs.ita q; ex aia que eſt mouēs:ꝛ coꝛpe qō eſt motū fit aliq̃d vnū. In motu aūt grauiū ꝛ leuiū ex motore ꝛ moto nō fit

aliqd vnū.nec mouent grauia ex se:ſz a grauante. Jn
tellect⁹ aūt agēs ⁊ possibilis sunt aliqd in vno:⁊ sunt
in eodē subo ut in eēntia aie. Ars aūt ⁊ mā non sic se
hñt.sed si assignarem⁹ motorē māe ipz organū artis.
ut dicerem⁹ lignū moueri a serra uł securi:qz organuz
artis nō est mouēs nisi in potētia:opz dare aliqō agēs
in cui⁹ vtute organū moueat. Siqs ḡ sic argueret or
ganū nō pōt mouē māz ſm se:ḡ opz dare aliq̄ vtutē
actiuā in mā in cui⁹ vtute organū moueat.plana esset
solutio.Dicerem⁹ qdē in mā nō est potētia actiua:nec
est dare māz agentē sed est dare aliqō agēs sepatū:ut
puta artē in cui⁹ vtute organū artis mouet māz arti-
ficialiū ad formā artis. Sic ⁊ in ꝓposito in sensu non
est vtus actiua in cui⁹ vtute moueat sensus nec sensus
mouet ab ipo sensibili. Jpm tñ sensibile est intētio in
potētia. Et in hoc sensibile nō cōparat ad sensum:sic
ars ad māz.sed magis sic organū artis ad māz.opz ḡ
dare aliqō supi⁹ agēs in cuius vtute sensibile moueat
sensuz.istud aūt agēs nō dabim⁹ in ipo sēsibili:sic nec
agēs in cui⁹ vtute organū agit māz dam⁹ in ipa mā.da
mus eni aliqō agēs in sensu.⁊ dam⁹ duplex agēs.vnū
ḡsi organū:qz nō sufficit ad mouēdū ut ista sensibilia
que sūt itētiones in potētia.aliud ḡsi ꝓncipale in cui⁹
vtute hec sensibilia mouēt itētionalr:nō tñ dam⁹ sen
sum agētē:qz illud agens ꝓncipale ḡcqd sit illud siue
sit motor celi siue aliquid aliud nō debet dici sensus
agēs.qz nec est sensus:nec in sensu:nec in codez subo
cū sensu:sed est vt⁹ aliq̄ separata.nō est ḡ sile de itelle
ctu ⁊ de sensu. Nā dato ꝙ itellect⁹ agēs nō esset dīa
aie:nec potētia aie:sed aliqd aliud sepatum.sic multi
posuerūt itelligētiā aliq̄:uł deū ipm eē:hi⁹ agēs. Da
to aūt ꝙ sic eēt illud sepatū:⁊ eēt agēs ⁊ eēt itellect⁹
ipe eni vtutes sepate itellect⁹ dici pñt hoc mō posito
nihilomin⁹ eēt dare itellectū agētem:sed nō est sic ex
pte sensus.ponim⁹ eni aliqō agēs in cui⁹ vtute hec sen
sibilia mouēt sensuz.sed illud agēs est sepatū:⁊ qz est
sepatū nō meret dici sensus:qz sensus nō dic vtutē se
paratā:sed vtutē in mā.ḡ est dīa itellect⁹ ad sensum.
qz itellect⁹ hēt motorē sibi ꝓiunctū:sensus aūt nō.ni-
hil est eni in sensu:uł in aia sensitiua in cui⁹ vtute sensi
bilia agāt in sensuz.sic est aliqd in aia itellectiua in cu
ius vtute fantasmata agit in intellectū. ¶ Rursus si
vt⁹ illa in cui⁹ vtute fantasma agit in itellectu nō esset
in ipa aia:sed eēt sepata.adhuc possem⁹ aliq̄ mō sal-
uare ꝙ eēt dare itellectū agētez:qz illa virt⁹ sepata ⁊
eēt agēs ⁊ eēt itellect⁹.sed nō est sic ex pte sensus:qz
illud sepatū in cui⁹ vtute sensibilia mouent sensum:ſz
possit dici agēs nō pōt dici sensus qz nō est vt⁹ mālis
⁊ organica cuiusmodi est sēsus. ¶ Scōa via ad hoc
idē ꝙ sit dare itellectū agētē ⁊ nō sensuz sumit ex dif
ferētia actionis sensibiliū in sensuz ⁊ fantasmatiſ in i-
tellectū. Nā fantasma imediate agit in itellectu. Jta
ꝙ imediate in itellectu ab itelligibili in potētia effici
tur spēs itelligibilis que pōt dici itellect⁹ in actu:ſz i-
mediate a sensibili nō efficit spēs in sensu ſz in medio.
illud ḡ qō fit in sensu:nunq̄ fit ab itētione in potētia:
sed ab itētione in actu.magis ḡ idigem⁹ agēte pp ipz
itellectū q̄ pp ipm sensum:qz hi⁹ spēs itelligibilis in
itellectu fit imediate ab itelligibili in potētia.sed itē-
tio que fit in sēsu nunq̄ fit imediate ab itētione in po
tētia ut a forma sensibili:sed ab itētione in actu ut ab
intentione que est in medio. Prima tñ via melioz est.
dicem⁹ eni ꝙ cū sensibilia sint itētiones in potētia opz
dare aliqō agēs in cui⁹ vtute ab itētione illa in poten
tia:ut a re sensibili fiat itētio in actu:sed illud agēs est
aliqd sepatū ita ꝙ nec est sensus:nec in sēsu:pp qō nō
est dare sensuz agētē. Et ad hāc itētionē satis vident
innuē vba cōmētatoris in passignato loco. ubi ait ꝙ
diuersitas forme nō est ex diuersitate māe.⁊ ꝙ cū ita
sit dic ipe necesse est ponē motorē extrinsecū. sile est
ḡ de sensibilib⁹ respectu sensus.⁊ de fantasmatib⁹ re-
spectu itellect⁹:⁊ est ēt dissile. Sile qdē qz sic nō suffi
ciūt fātasmata ad mouēdū itellectū possibilē: ſz opz
dare agēs aliud ab utriusqz. Jta nō sufficiūt sensibilia
ad mouēdū sensuz:sed opz dare agēs extrinsecū aliud
a sensibilib⁹.⁊ a sensu:sed cū hoc qō est sile:est ēt dissi
mile.qz illud agēs qō dam⁹ ex pte itellect⁹:⁊ est in eo
dē sbo cū itellectu:⁊ uocat itellect⁹:iō dict⁹ est itel-
lect⁹ agēs. Sed illud qō dam⁹ in sensibilib⁹ ex pte sen
sibiliū est extrinsecū:nec est in sensu:nec est sēsus.iō nō
est uocat⁹ sensus agēs. ¶ Postq̄ patefecim⁹ vba cō-
mēti uolum⁹ aliq̄ dicē ad difficultatē augustini: nō ꝙ
hic itēdam⁹ textū musice subtilr exponē:sed suffic⁹ p-
ut ad qōnē spectat difficultatē effugere. Dicem⁹ ḡ qz
agēs sensus pōt dici aliqd triplr:uel qz aliqd facit ad
actionē:uł qz ad eū sequat aliq̄ actio:uł qz dat sensibi
lib⁹ qz agāt. Cū ḡ queritur utrū sit dare sensum agētē:si
vis appellare sensuz agētē hic:ꝙ aliq̄ mō sit rō actio-
nis.vñ si hoc mō ꝓcedit qō tua. Utruz sensus sit aliq̄
mō rō formalis sue actionis sensibilis. Et utrū vtus
visiua sit aliq̄ mō rō visionis quā cāt visibile in visu.
plana est solutio qz hoc mō est dare sensuz agētē.ſz sic
nō loqmur de sensu agēte. Jpa eni visio ut dic⁹ augu-
stin⁹ de trini.c. p⁹.gignit ex visibili ⁊ vidente. Nā ut
dī in 2⁹ de aia.sanamur nō solū sanitate sed ēt corpe.
eo eni ipo ꝙ sanitas nō fac actū sanationis nisi in cor
pore.ipm corpus est aliq̄ mō rō sanitatis.ita illud qō
cāt visibile non est visio nisi ut recipit in visu:siue in
vtute visiua.actio eni visibilis in medio uł in aere nō
dī visio:sed actio visibilis in visu. visio ḡ gignit nō so
lū ex visibili sed ēt ex videte. ipe eni sensus videt aliq̄
mō rō visionis. ¶ Scōo mō pt dici sensus agēs
nō solū qz est rō actionis sensibilis: sed ēt qz ex rone
rei sensibilis ipe sortit aliq̄ actionē.⁊ hoc mō est da-
re sensuz agētē:qz ex actione quā hēt sensibile in sen-
su:ipe sensus sortit aliq̄ actionē:qz iudicat de re sensi
bili.iudicare aūt ad actionē ptinet:ut dic cōmētator
in 2⁹ de aia.ſz nō sic loqmur de sensu agēte. ¶ Ter-
tio mō pōt sumi sensus agēs ex eo ꝙ dat aliq̄ vtutez
ipis sensibilib⁹ ut agāt:⁊ sic loqmur de sensu agēte:⁊
sic negam⁹ sensuz agētē:nullus est cniz sensus:nec est
aliq̄ potētia aie in cui⁹ vtute sensibilia mouēt sensuz.
sic est aliqs itellect⁹:⁊ aliq̄ potētia aie in cui⁹ vtute fā
tasmata mouēt itellectū possibilē. Est eni aliqō agēs
ut puta motor celi:uł aliud aliqō agēs in cuius vtute
forme sensibiles imutāt spūalr siue itētionalr.illud tñ
agēs nō est in sensu tanq̄ aliqd depēdēs a sensu: nec
est sēsus nec aliq̄ potētia aie.aia ḡ mouet se ut sentiat
per nūos occursores.mouet se ut recordet per nūos
recordabiles.mouet se ut iudicet per nūos iudicabi-
les.mouet se ut delectet per nūos sēsibiles.mouet se
ut faciat gradi corp⁹ per nūos ꝓgressores. Oēs iſti mo
tus pñt dici nūi:⁊ fieri per nūos:qz oēs fiūt per qsdā
ꝓportiones. Proportio aūt ad nūm ptinet. nā ut dī
in .x⁹. geometrie.nulla q̄titas est ꝓportionabilis alte
ri que nō se hēat ad eā sic nūs ad nūz.de nūis ḡ recor
dabilib⁹ per qs aia mouet se memorando.uł de nūis
sensibilib⁹ ſm ꝙ mouet se tristādo uł delectādo.uł de
nūis ꝓgressiuis.put mouet se faciēdo graditionē. ni-
hil ad pñtē qōnē:ſz de nūis occursorib⁹ ⁊ iudicialib⁹
qz ſm illos videt poni sensus agēs:tractādū est. Dice
m⁹ ḡ ꝙ aia mouet se per nūos occursores ꝓut sentit

passiones in sēsu factas. Passio enī fcā in sēsu: utputa
visio nō solū est a visibili ut dictū est: sed ēt a videte:
ita q̄ aia aliq̄ mō est rō ipi⁹ visionis. ⁊ si ita est aia hēt
in se aliq̄d vñ sit talis rō uł ꝓportio. illā aūt rōnē uł ꝑ
portionē possum⁹ uocare quēdā nūm. possum⁹ ēt vo-
care ipz nūm occursorē. occurrit enī aīe per hi⁹ nūz ⁊
per hi⁹ ꝓportionē ut sentiat ipz sensibile. agit enī vi-
sibile in aerē: ⁊ agit in oculū: sz actio quā facit in aerez
nō dī visio: qz nō hēt aer in se vtutē vñ occurrat ipsi
visibili: ⁊ vñ possit sentire ipm. aia aūt hoc hñs dī se
mouē per nūos occursores. Aīa enim hoc hñs dī se
mouē: qz est aliq̄ mō rō hi⁹ motionis. cū illa motio fa
cta in eo nō solū sit a sensibili: sz ēt sit ab ipa. dī ät hi⁹
motio fieri per nūz: qz ipe sensus per quē fit quedam
simphonia. ut inuit phs in 2° de aia. Simphonia aūt:
⁊ melodia in q̄dā nūosa ꝓportione ꝓsistit. dī autē iste
nūs eē occursoz. qz per hoc occurrit aia: ut sentiat pas
sionē factā in sensu: quā nō sentit aer p passionē factā
in se: qz caret tali vtute: ⁊ tali harmonia. p hi⁹ g̃ nūos
occursores dicem⁹ q̄ sensus est agēs: qz est aliq̄ mō rō
actionis: sz nō dicem⁹ q̄ sensus sit agēs q̄ det vtutez
sensibilib⁹ q̄ agāt ꝼm q̄ hic loq̄mur de sensu agente
mouet se ēt aia per nūos iudiciales: qz est in ea vtus
aliq̄ per quā iudicat de imutationib⁹ factis circa ipaz
⁊ per hoc est in aia sensus agens qz est in ea aliq̄ actio
sequēs imutationē sensibilē. nā ipz iudiciū est quedā
actio aie sequēs imutationē factā circa ipaz: sz ut pa-
tuit nos nō loq̄mur hoc mō de sensu agēte ꝑut est rō
actionis sensibilis: uł ꝑut est rō sequēs imutationē sē
sibilē: sed loq̄mur de sensu agente ꝑut est aliq̄ dīa aie
dans vtutē ipis sensibilib⁹ ut agāt in sensuz: ꝼm quez
modū ut patuit nō est ponē sēsuz agētē. ¶ Ad argu
mētū aūt in ꝯriū dom. Nā cū dī q̄ in oi nā rē. dici de
bet q̄ in oi nā est dare illas dīas: q̄ si est ibi dare ali
q̄d qđ est oia fieri. est ibi dare aliq̄d qđ est oia facē: sz
illō qđ est oia facē nō sp ꝺtit idē nomē cū eo qđ est
oia fieri. ut si mā passibilis est in artificialib⁹ oia fieri.
nō dicem⁹ q̄ mā agēs sit oia facē: sz dicem⁹ q̄ est da-
re aliqđ agēs ut artē que est oia facē. sic si sensus pas-
sibilis a sensibili est oia fieri nō opz q̄ sit dare sensum
q̄ sit oia facē: sz est dare aliqđ agēs: utputa motorez
celi: uł aliqđ aliud agēs in cui⁹ vtute hec sēsibilia mo-
uēt sensuz. Qđ aūt addebat de cōmētatore solutum
est p tā dicta. ¶ Qđ vo querebat de appetitu. Utrū
eēt dare appetitū agētē. debet dici q̄ bonū appḥēsuz
est motiuu uolūtatis. si aūt nō necessitat ipaz hoc est
qz uolūtas respectu aliquoz uolubiliū pōt determi-
nare seipaz. nō opz g̃ dare aliquē aliū appetitū agētē
qz si appḥēsuz bonū mouet uoluntatē que se aliq̄ mō
determinare pōt. pp qđ possum⁹ saluare oēs uolūta-
tis motus absq; eo q̄ ponam⁹ aliū appetitū agentē.

p Ostea querebat de aia intellectiua
spālit: ⁊ querebat de ea q̄tū
ad suas potētias. potētie aūt et⁹ sūt itelle-
ctus: ⁊ uolūtas. Circa has duas potētias
querebant plēs qōnes. querebat spālit de itellectu q̄
tū ad spēz itelligibilē. Circa hoc querebat dupl'r. p°
per cōparationē ad oia obiecta. utrū itellect⁹ itelligē
do aliq̄d indigeat specie intelligibili. 2° querebat de
spē intelligibili per cōparationē ad suppositū: videli-
cet ad deū: utrū intellectus videns deū per cēntiā vi
deat ipm per speciez. Questio. XII.

a D primū sic ꝓcedit. Uł q̄ itelle-
ct⁹ nō idigeat spē itelli-
gibili ad itelligēdū quodcūq; obiectū. Nam
int̄ ꝑcutiēs ⁊ ꝑcussuz: int̄ agēs ⁊ patiens nō est aliq̄
mediū. ex quo g̃ fantasma agit in intellectū imediate
cābit in eo itellectionē. nō g̃ agit in ipm itellectū per
aliq̄ spēm mediā. ¶ Ꝺ. si reqrerctur ibi spēs media
uł reqreret ibi tanq̄ silitudo: uł tanq̄ dispositio: uł tā
q̄ obiectū. tanq̄ silitudo nō: qz si dicat q̄ cognitio fit
per assilationē. ⁊ iō reqrit ibi spēs ut assilet nos obie
cto. oportebit g̃ nos hi⁹ assilationē per itellectū co-
gnoscē. ꝑus g̃ cognoscerem⁹ ipaz spēz: que causat hi⁹
assilationē q̄ ipuz obiectū: qđ est falsuz. nec ꝑt dici q̄
reqrat ibi spēs tanq̄ dispositio: qz ipe itellect⁹ possibi
lis de se est oia fieri: nō idiget g̃ alia dispositione. Nec
dici ꝑt q̄ reqrat ibi spēs tanq̄ obiectū qz tūc eēt scia
de spēb⁹. nullo g̃ mō idigem⁹ spe itelligibili. ¶ Jn ꝯ
riū est qz aliq̄d cognoscim⁹ in habitu: ⁊ nō in actu qđ
nō pōt fieri nisi per spēs itelligibiles. cū enī spēz itelli
gibilē habeam⁹ circa nos ⁊ nō ꝓsideram⁹ ꝼm eā: sum⁹
itelligibiles in habitu. si g̃ est dare q̄ aliq̄n itelligam⁹
in habitu est dare spēz itelligibilē. ¶ R° dīz q̄ q̄tū
ad pñs spectat eadē necessitas est q̄re sensibile apposi
tū supra sensuz nō facit sensuz. ⁊ q̄re visibile nō ꝑt ime
diate cāre ipaz visionē in visu: sed causat ꝑus spēz in
medio ⁊ mediāte hi⁹ spe causat visionē in visu: ⁊ qua
re fantasma nō pōt imediate cāre itellectionē in itel-
lectu: sz ꝑus causat ibi spēz itelligibilē. ⁊ mediāte hi⁹
spe causat itelligē: siue actū itelligēdi. Dicem⁹ enīz q̄
sensibilia sūt itētiones in potētia: in sensu aūt est intē
tio in actu. ⁊ est itētio ualde sub eē spūali ⁊ māli. Qđ
aūt ab itētione in potētia imediate causet itētio in tā
ta actualitate: in q̄ta est in sēsu nō est possibile. sz ꝑus
cātur itētio in medio. ⁊ postea a spe in medio causat
spēs in visu: que ꝼz augustinū est ipa visio in medio. g̃
hēt eē spēs magis spūal'r q̄ in re sēsibili. ⁊ in sēsu hēt
eē magis spūal'r q̄ in medio. a sensibili g̃ qđ est intētio
in potētia cātur spēs in medio que est intētio in actu:
sed hi⁹ intētio in actu modicū hēt de actualitate. Ab
hi⁹ g̃ intētione in actu exīte in medio cātur intētio in
sensu que plus hēt de actualitate. ab itētione g̃ in po
tētia nō pōt fieri spēs in tāta actualitate que sit visio
sed ꝑus fit spēs in medio: ita ⁊ in ꝓposito a fantasma
te qđ est qđ itelligibile in potētia nō pōt imediate cā
ri ipa itellectio siue ipe act⁹ itelligēdi: qui multuz hēt
de actualitate: sz cātur p° spēs itelligibilis: ⁊ mediā-
te spe itelligibili cātur itellectio uł actus intelligēdi.
Nō est enī ꝓcessus de impfecto ad pfectū nisi per me
diū: ⁊ maxie si pfectū ⁊ impfectū sūt ualde talia. a ual
de enī impfecto ad ualde pfectū non est ꝓcessus sine
medio mō pfecto. Fātasma enī q̄tū ad itelligibilita-
tē nimis est pfectū: qz nō est itelligibile nisi in potētia
tm̄. ipa aūt itellectio siue act⁹ itelligēdi multū hēt de
hi⁹ actualitate. spēs aūt hēt se medio mō: qz non dic
tantā actualitatē q̄tā dicit ipa itellectio. nec dic tan-
tā potētialitatē in gñe intelligibiliū sic dicit ipm fan-
tasma. ab hoc g̃ extremo qđ est solū potētia intelligi
bile ad hoc aliud extremū ut ad intellectū per quem
sum⁹ itelligētes actu: nō est trāsit⁹ nisi per mediuz: ut
per spēm intelligibilē per quā sine itellectione sumus
itelligētes in habitu. spēs enī nisi sit ꝓiūcta itellectui
siue actu itelligēdi nō facit nos itelligē nisi in habitu:
ut accipiam⁹ itelligē habitu large ꝑut dic quēdā actū
remissuz. ¶ Ad argumēta aūt in ꝯriū dom: nā cū dī
q̄ int̄ ꝑcutiēs ⁊ ꝑcussuz. ⁊ int̄ agēs ⁊ patiēs nō est me
diū. dici debet q̄ agēs opz q̄ agat aliq̄d ⁊ in aliq̄d i-
mediate. tū mediāte illo qđ agit imediate ꝑt causare
aliq̄d mediate. ut si calidū calefacit ⁊ sic calefaciēdo
desiccat. intelligem⁹ q̄ desiccatio sit a tali calefaciēte
mediāte calefactione. ꝼm hoc enī calefaciens in hoc

calefactibili imediate cõparabit ad ipam calefactionẽ: ꝛ mediãte calefactione comparabit dessiccationi. Sic ꝛ in ppõsito fantasma aliqd opat in ipo itellectu possibili: qz causat in eo spẽm itelligibilẽ. ꝛ mediante hĩ spe causat itellectũ. agens g semp aliqd operat in passo: sed nõ oia opat imediate. imo põt facẽ vnum effectũ mediãte alio effectu. ¶ Qõ vo arguebat ulteriº ad qd reqrit ibi spẽs. dici debet q reqrit pp fantasma. Agẽs aũt qõ est itelligibile in potẽtia: iõ nõ põt imediate cẽre ipaz itellectionem. Forma tñ arguẽdi nõ ualebat q si spẽs illa assilat: ꝛ fm eaz assilatio hẽt hoc fieri tanq̃ per id qõ est rõ assilationis: non tanq̃ per id cui assimilat. ideo hĩ species per se ꝛ directe non est obiectuz intelligibile: sed est aliquo mõ ratio intelligẽdi. ꝛ ideo nõ oportet q intellectus põs ferat in hĩ spẽm: q̃ in obiectũ. qz id in qõ fertur intellectus est eius obiectuz ꝛ est illud cui assimilat intellectus. species aũt nõ est directe obiectum intellectº. nec est id cui itellectus p̃ncipaliter assimilatur: sed est ratio assimilationis. ¶ Quod vo addebatur q nõ requirebatur ibi species tanq̃ dispositio. dici debet q immo tanq̃ dispositio: quia ꝛ si intellectus est in potentia ad omnia est tamen fm quendam ordinem: ita q mediante specie intelligibile est in potentia: ꝛ intellectione. Illud autem de obiecto concedimus.

Questio.XIII.

Scũdo querit de intellectu per comparationẽ ad spẽm itelligibilẽ. put hẽt ferri in supremũ obiectũ ut in eẽntiã diuinã. ꝛ est qõ. Utrũ itellectº possit intelligẽ eẽntiã diuinã mediãte specie. ꝛ arguebat q de necessitate reqrebat ibi spẽs. Nã itellectº noster: siue angelicus est qd finitũ: ꝛ finito mõ videt deũ. g hoc erit mediãte aliq̃ finito. nõ g videbit deũ qui est infinitº mediante ifinito: ut mediãte eẽntia sua. qz tũc videt deũ mõ ifinito. videbit g deũ mediante aliq̃ finito ut mediante specie itelligibili. ¶ In ꝓrium est qz creatura põt ferri in cognitionẽ diuinã imediate sine spe media: qz si fert mediãte aliq̃ specie posset deº facẽ illaz spẽm per se existẽ. tunc querã de illa specie per se existente. utrũ videat per spẽm mediã. si sic. querã de illa specie media si per se existat ut si videat per speciẽ mediã. nõ est abire in infinitũ. standũ est g in pmiz q fiet visio diuine eẽntie sine specie media. ¶ Rº dõm q si bene cõsideramº dicta sanctoꝝ ꝛ phoꝝ: pp hoc reqrit species media ad supplendũ vicẽ obiecti. Si eni obiectũ posset eẽ pñs ipsi itellectui: ꝛ eẽt itelligibile in actu per se: ꝛ cãret itellectionẽ in intellectu nõ reqreret ibi spẽs media. Ubi g ponimº pñtiã rei intelligibilis nõ ponimus ibi aliq̃ spẽm mediã. vñ augustinº de trinitate. c. xiº. ait q mens non ob aliud se ipaz cognoscit: nisi qz sibi pñs est. Et in 9º de trini. c. 4º ait. Nihil eni tã nouit mens: q̃ id qõ sibi pñto est. nec mẽti dq̃ pñto est: q̃ ipsa sibi. g qz mens est sibiipi pñs: nõ per aliud: sed per seipam cognoscit seipsam. ¶ Et si dubiũ est de mẽte nra que est potẽtia in gñe itelligibiliũ. utrũ in seipa possit cãre intellectionẽ sui ipsiº. Propter qõ vba augustini hñt suũ itellectũ in hac pte. De mente aũt angelica nõ est dubiũ. ipsa eni sba angeli exñs pñs suo intellectui causat in eo intellectionẽ suiipsiº. Angelus g nõ itelligit seipm per aliam spẽz: sed per suã sbaz. pp hoc g ponit spẽs ad supplendã oẽz pñtiã obiecti: ut qz lapis nõ põt eẽ in aia per seipsuz. est ibi per suã spẽm. ꝛ ab illa specie causat actus intelligẽdi: uel intellectio in itellectu. Sed substantia lapidis per seipsaz. si posset eẽ in aia hoc faceret substãtiã lapidiſ: qõ facit spẽs lapidis. Immo non solũ faceret hoc: sed ẽt facẽt amplius. Multo eni clarius ꝛ melius causaret intellectio lapidis a substãtia lapidis: si posset eẽ presens in anima: q̃ causaretur a specie eius: qõ satis videtur innuere augustinus in auctoritate preallegata in 9º de trinitate. q nihil tam mens nouit: sicut ea que sibi presto sunt: ꝛ nihil sibi tã presto est sicut mens ipsa sibi. Quecunq̃ ergo menti presto sunt: illa nouit. si ergo nouit lapidez: lapis sibi presto est. sed non sicut mens sibi. Nã lapis est presto menti non per seipsum: sed per speciem suam: sed mens est presto sibi per seipsam. Plus autem est esse presto per se: q̃ per aliud. plane ergo innuit augustinus q mens nihil nouit: nisi ea que presto sunt sibi: ꝛ qõ plus est presto sibi: qõ est presto ei per substantiaz: q̃ per speciez. Si ergo res alie possent eẽ presto anime per suam substantiaz: essent anime magis presto: q̃ sint per speciez: ꝛ causarent in intellectu potiorem intellectionem per seipsas: q̃ non faceret per speciez. Si ergo considerentur uerba sanctorum: ꝛ potissime augustini ex presentia rei ad intellectuz: causatur intellectio rei in ipso itellectu. Si ergo requiritur ibi species: hoc est solum ad supplendaz presentiam rei: ut si non potest esse res presens per seipsaz intellectui oportet q sit ibi presens per speciem. Hanc eandem sententiam quã tenent sancti incidunt ꝛ philosophi. vnde ꝛ philosophus in 3º de anima dicit. Oꝝ in separatis a materia: idez est intellectus ꝛ qõ intelligitur. Leo enim qz dicit formaz in materia: non intelligitur per seipsum: uel qõ idem est suus intellectus. Nam illud potest dici intellectus rei: per qõ intelligitur res. Res g que itelligitur per seipsaz est finis intellectus. Bene ergo dictum est q quia leo est forma in materia: ꝛ non potest per seipsum esse in anima. ideo aliud est leo: ꝛ aliud est intellectus leonis. sed si leo esset separatus a materia: ꝛ esset forma penitus imaterialis posset per seipsum esse in anima. ꝛ tunc intelligeretur per seipsum. tunc idez esset leo que est res intellecta. uel que est id qõ intelligitur cum suo intellectu idest cum eo per qõ intelligitur. ipsa enim species intelligibilis per quã intelligitur res uocatur intellectus rei. ꝛ dicitur intellectus in actu: fm cõmentatoreꝝ. Sed si substantia rei intelligeretur per seipsaz: tũc ipsa eẽt suus intellectus: ꝛ non haberet aliũ intellectuz: idest aliam speciez intelligibilem. Plane ergo sonant uerba philosophi: q res aliqua si nõ sit suus intellectus. hoc est quia coniuncta est materie: ꝛ nõ potest per se ipsam in anima. Hoc etiam plane innuit idem philosophus in eodem capitulo ubi ait. Oꝝ necesse est aut ipsas res esse in anima. aut species rerum. ipsa eniz. i. ipse res ut dicit non sunt in anima. quia hic lapis non est in anima: sed speciez. plane ergo innuit q si res ipe possent esse in anima non indigeremus speciebus intelligibilibus: sed quia res ipse non sunt in anima indigemus huiusmodi speciebus. Signanter ergo philosophus loquitur cuz dicit q hic lapis non est in anima: sed species eius. nam tota causa quare lapis non est in anima. est quia est hic: ꝛ nũc: ꝛ quia est quid materiale. si autez esset penitus separatus a materia: eẽt penitus imaterialis: ꝛ posset per seipsum eẽ. Hanc etiam eandem sententiam innuit satis commentator in 12º. ubi ait q balneum duplicez habet formã. vnaz in anima: ꝛ aliam in materia. forma autez balnei que est in anima est principium motus. forma autem que est in materia est finis motus. Forma autem balnei que est in anima mouet: ut agens: quia causat intelle-

rtionem in intellectu quaz causando mouet appetitus ut desideretur balneum. Nã balneuz ut apprehẽsum est illud quod mouet uolũtatez. illud ergo quod cãt in nobis apprehẽsionem uel itellectionem balnei est agẽs huiusmodi motum. Hec aũt est forma balnei existẽs in aia. Sed forma balnei existẽs in mã uel existẽs in re est finis motus: qz bonuz ⁊ malum sunt in rebus. sed si balneum nõ esset forma in mã. ut idez cõmẽtator ait. idem eẽt mouẽs ut agẽs: ⁊ ut finis. quod idem est ac si diceret: balneũ itelligeretur per seipm. Quod sic declaratur. nam mouẽs ut finis est ipa res: qz bonum ⁊ malum sunt in rebus: ⁊ ad ipas res mouemur per uolũtatem. Nam in appetẽdo est motus aie ad res. Mouẽs autem ut agẽs est id quod cãt intellectum in itellectiõe: uel apprehẽsionem rei: qz bonum in itellectu: siue bonũ apprehẽsum est qõ mouet uolũtatem. Tũc ergo idem esset mouẽs ut finis: ⁊ ut agẽs. Quãdo ipas res que mouet ut finis cãret in intellectu itellectiões uel apprehẽsiones suiipius: quez cãndo mouet ut agẽs. Si ergo balneum nõ esset forma in mã: non esset nisi vna forma: que moueret ut finis: ⁊ que moueret ut agẽs. quo posito res que est balneum que mouet ut finis cãret motum itellectualem in aia ⁊ itelligeretur per seipam. si ergo tota cã quare res aliqua nõ itelligeret per seipsam: ut uolunt sancti ⁊ philosophi: est qz per seipsaz nõ potest esse presens in anima. patet ergo ꝙ diuina eẽntia nõ itelligitur ab itellectu per speciem: sed per seipsam. Quod triplici via patere potest. Primo quia diuina essentia est intimioz cuilibet rei ꝙ ipsa sibi. vnde augustin⁹ in tertio confessionum loquens deo ait: tu autem eras itimioz intimio meo: ⁊ superioz summo meo. Secundo hoc idez patere potest ex eo ꝙ nihil est formalius: ꝙ diuina essentia. Tertio ꝙ diuina essentia nihil habet mãle. ¶ Prima via sic patet. nã si tota cã quare requiritur species ad supplendam pñtiam rei est qz res essentialiter: uel per seipsam nõ potest esse in aia. deus qui inest semper ipsi aie: ⁊ illabitur mẽti: ⁊ est itimioz aie: ꝙ ipsa sibi per seipsum: cãbit intellectionem suiipsius in itellectu beatorum. Frustra daremus ibi speciẽ ad cãndum itellectionez rei: ubi est ipsa presentia rei. Nam ut patet per habita clarius ⁊ melius cãret res itellectionem suiipsius in itellectu: si posset ibi eẽ presens per seipsam: ꝙ si hoc faceret per speciẽ. ¶ Secunda via ad hoc idẽ sumitur ex eo ꝙ nihil est formalius ꝙ diuina essentia. Nam ꝙ lapis nõ possit cãre in tellectionem in aia per seipsum: sed per speciem. hoc est qz per species lapidis est formalioz lapide. nihil enim indiget specie: ut itelligatur per speciem: nisi ꝙ potest hõe speciem formaliorẽ seipso. si enim species lapidis nõ esset formalioz lapide: eque bene posset esse presens anime lapis: sicut species eius. ⁊ qz positum est ꝙ species lapidis non sit formalioz lapide: lapis existens in anima cãret itellectionem suiipsius sicut nũc cãt species cum ponatur esse non minus formalis ꝙ species. imo magis: qz eẽt magis presto: ⁊ presentioz anime: si esset in ea per seipsum: ꝙ si ponatur ibi esse per spẽm. Et qz deo nõ soluz nihil est formalius: imo nihil est eque formale: nullo modo per aliquod aliud sed per seipsam diuinam eẽntiam cãt intellectionẽ sui ipsius: in itellectu beatorum. Est enim aduertẽdum ꝙ ponẽ itellectũ aliquẽ itelligẽ rẽ aliꝙ per similitudinẽ: ⁊ nõ per seipsam nõ est derogare itellectui: sed est derogare rei. Deus enim nullam rẽ aliam itelligit per seipsam: sed oia itelligit per proprias eẽntiam: que est similitudo oiuz. Lapis ergo itelligitur a deo per eẽntiam dei: in qua relucet similitudo lapidis. Si ergo itellectus noster itelligeret deum per similitudinẽ uel per spẽm: hoc nõ eẽt derogare intellectui nostro: sed eẽt derogare ipi diuine eẽntie: que idigeret specie ad hoc ꝙ itelligeret: qz ex hoc nõ eẽt tante actualitatis: nec tante formalitatis ꝙ posset intelligi per seipsam. ¶ Tertia via ad hoc idez patet ex eo ꝙ in diina eẽntia nõ est materia nec aliquid materiale. Nam ꝙ res nõ sit suus itellectus hoc est qz est coniũcta materie. In separatis autem a materia res est suus itellect⁹. i. itelligitur per seipsam. ⁊ qz deus nõ hẽt materiã: nec aliquid materiale. uel nõ itelligimus diuinam eẽntiam. uel si intelligamus eam hoc erit per seipsam. Ibi eni ubi est oĩmoda separatio a materia: idẽ est itellectus: ⁊ quod itelligitur. a quocũqz eni itelligitur diuina eẽntia: ipsa est finis itellectus. ¶ Ex hoc eni appa ret ꝙ nõ est oino prozrie dictum ꝙ per spẽm itelligibilẽ itelligamus formalr. sz itelligamus formalr per itellectionẽ: uel per actum itelligẽdi. Species autem itelligibilis nõ requiritur nisi ad supplẽdum vicẽ obiecti. Si enim obiectuz posset eẽ pñs per seipsum nõ eẽt forma depẽdẽs ab itellectu. Accidit ergo ꝙ illud qõ causat itellectionẽ sit forma depẽdẽs ab itellectu. Nam spẽs intelligibilis cum non possit per se existẽ necessario: est forma depẽdẽs ab itellectu. Sz sires ipsa posset eẽ in intellectu: tunc per amplius ⁊ perfectius faceret qõ nunc faceret spẽs: nec tamẽ eẽt forma depẽdẽs ab intellectu. Formalr enim itelligimus per intellectionẽ. sed ꝙ id qõ causat intellectionẽ nõ fit ipsa res: sed fit spẽs rei depẽdẽs ab intellectu: hoc est qz res ipsa non potest per seipsam eẽ pñs intellectui. Intelligẽdo ergo requiritur intellectio ut infozmet intellectum. sed spẽs per se loquẽdo non requiritur ut ifozmet itellectum: sed ut suppleat pñtiam obiecti: ⁊ ut causet itellectionẽ. Luz ergo queritur utrũ diuina eẽntia itelligatur per spẽm. Dicemus ꝙ ipsa itellectio: siue ipse actus intelligẽdi spẽs põt dici. Huiusmodi enim actus aliquid est: ⁊ quid formale est. ⁊ pfectio intellectus est. ⁊ actus eius est. sed pfectio en delichia actus forma ⁊ spẽs vnam ⁊ eandẽ rẽ nominat. Ipsa ergo intellectio: siue ipse actus intelligẽdi: quedam forma: ⁊ quedã pfectio itellectus est: iõ quedam spẽs dici põt. Si ergo per spẽm uolumus intelligẽ ipsam intellectionẽ cum diuina eẽntia hoc modo intelligatur ab intellectu creato. qz existẽs pñs ipsi intellectui cãt itellectionẽ suiipsius: eo ꝙ itellectio non est ipsa diuina eẽntia: sed est aliq̃d ab ea cãtũ. hoc eni mõ diina eẽntia itelligit per spẽm: qz itelligit per ipsã itellectionẽ. sed si per spẽm uolumus itelligẽ aliquid aliud ab itellectiõe: ut id qõ itellectionẽ cãt: tũc diuina eẽntia nõ itelligit per spẽm aliam: qz ipsa per seipsam cãt itellectionẽ suiipsius in intellectu. ¶ Hoc eni modo imaginabimur diuinaz eẽntiã hoc facẽ. nã ipsa semp est pñs itellectui. Attamẽ itellectus nõ est disp̃situs ut possit suscipe itellectionẽ eius: qz lumẽ nãle nõ habilitat nec disponit intellectum sufficiẽter ad hoc: nec eẽt lumẽ fidei: sz adueniẽte lumine glie: itellect⁹ eleuabit ⁊ disponet ut possit recipe itellectionẽ diuine eẽntie. ¶ Ad argumẽtũ aũt in ꝯriũ: dõz ꝙ itellectus itelligit diuinã eẽntiam: per diuinã eẽntiam intelligit eã. Nihilomin⁹ per lumẽ glie ⁊ per itellectionẽ cãtam ab ipsa diuina eẽntia. ⁊ qz hi⁹ lumẽ est finitũ ⁊ itellectio finita: iõ itelligit eã sub modo finito. Luz ergo dicit ꝙ itelligit infinitum per infinitũ itelligit ipm modo infinito. uerum est sily per. excludat oẽ finitum. ut deus se intelligit modo infinito. qz oia per que itel-

ligit sunt infinita. Nam ipe intellectus est qd ifinitū: sua itellectio est infinita: lumē suū est infinitū: oia sua sunt infinita. Non aūt est sic in nobis. Argumētū aūt in ꝺriū non ꝓcludit: sed ꝓclusionis gra dimittatur.

p Ostea Querebat de alia potentia aie intellectiue. videlicet de uoluntate. Uoluntas aūt pōt ꝓsiderari dupliciter. videlicet ſm se: z ut refert ad itellectū. Ut aūt refert ad intellectū pōt ꝓsiderari tripliciter. nā ab intellectu dirigit ab itellectu mouet: z ad intellectū iclinat in finē. Et ſm hec quatuoꝛ erāt que sita de uoluntate. Querebat eni de ea ſm se utrū uoluntas posset mouē seipam. Querebat de ea ut dirigit ab intellectu: z erat qō utrum posset cē malitia in uoluntate: nō exīte errore in rōne. Querebat tertio de ea ut mouet ab itellectu: z erat qō utrū possit uoluntaꝭ uelle qō itellectuꝭ nō itelligit. Querebat quarto de ea ut inclinat ab intellectu in finem: z erat questio de ipo fine uel de ipa beatitudine ubi eēt pricipaliꝰ. Utrum in intellectu uel in uoluntate. Qō. XVI.

a Dprimū sic ꝓcedit. Uidet q uoluntas non moueat se ipam. Nā uoluntas est potentia passiua: potentia aūt passiua nō mouet seipaz: g̃ ꝛc. C Ꝓ. qz dicebat q uoluntas facta in actu per finez mouet se ad ea que sunt ad finē. arguebat ꝛ: qz quantūcunq; sit in actu per finē adhuc est in potētia ad ea que sunt ad finē: sed qō est in potētia non agit. existēs aūt in potentia ad ea que sunt ad finē non poterit se ad illa mouē: q̃tūcunq; sit in actu per finē. C Jn ꝛriū est qz intellectus factus in actu per ꝓncipia mouet se ad itelligendū ꝓclusiones. g̃ uoluntas facta in actu per finē poterit se mouē ad ea que sunt ad finē. C Ꝛº dōm: q mouere seipm pōt itelligi dupliciter. Unomō mouēdo aliud. Aliomō mouendo seipm. Mouē autez seipm mouendo aliud nō est difficile intelligē. Alia eni mouet seipam mouēdo coꝛpº: hoc g̃ mō itellectº factus in actu per ꝓncipia: mouet seipm ad conclusionesꝰ mouēdo uolūtatē. Nā ex eo q ꝓncipia ostēdunt uoluntati: ipa uoluntas allicit ad mouēdū intellectū ad cōsiderandū de ꝓclusionib'. Nā qz placet sibi uoluntati notitia ꝓncipioꝝ allicit ut placeat sibi notitia ꝓclusionū. Non q ipa uoluntas cognoscat sed cōplacet sibi in eo q itellectº cognoscit. Si g̃ uoluntas nō mouet intellectū ad ꝓsiderādū de ꝓclusionib': nisi mota ab intellectu ex cōplacētia notitie ꝓncipioꝝ: ipe itellectº seipm mouet ad ꝓclusiones: exquo mouet uoluntatē per quā mouet ad ꝓsiderādū de eis. z sic intellectº factus in actu per ꝓncipia mouet seipm ad cōclusiones mouēdo uolūtatē. ita uoluntas facta in actu per finē: mouet seipam ad ea que sunt ad finē mouēdo intellectū. Nam uolūtaꝭ facta in actu per finez mouet itellectū. Et per itellectuz inquirit ea que sunt ad finem: ut possit ea uelle: z ut possit per ea ꝓseq̃ finē. sed de hoc mō mouēdi nō loquit. Sed qō nra querit utrū uolūtas seipam moueat: z quodāmō respectu suiipius dicat agēs. Propter qō sciēdū q in istis nālibus agens ad patiens q̃tū ad pñs spectat comparat tripliciter: qz ipm actiuat: necessitat: z violētat. Actiuat qdē qñ agēs est tale in actu: q̃le est patiēs in potentia. Tunc hoc qdē pōt agē: illud vo patī ut ex pmo de gñatiōe in. c. de actis z passiuis hēri pōt. Eo eni ipo q agens est tale in actu: quale est patiens in potentia assimilat sibi passuz z actiuat ipz faciēdo ipm actu tale. Scōo agēs nō solū actiuat passum: sed ēt necessitat z determinat passum: qz approximātis sibi adiuicez agēte z patiēte necesse est agēs agē: z patiēs pati. determinate g̃ z cū quadā necessitate cōparat patiēs ad agēs. Rursus violētat patiēs per agēs. qz actiōes z passiones in istis nālibꝰ nō sunt nisi ex ꝛrijs in ꝛria. patiens g̃ q agēti in fine est. simile in pncipio: est nāliter ꝛriū: ita q passio est a dissimili z de ꝛrio in pncipio. De silī aūt z de ꝓueniēti in fine. Et qz patiēs in pncipio nāliter est ꝛrtū agēti: nō pōt fieri sile: nisi expoliet ab eo qō est sibi ſm nām ꝛrium. Et qz hoc nō pōt fieri sine violentia: ideo bñ dictū est q agēs violentat patiēs. C Scōm aūt hec tria possumꝰ rndē ad qōnē ꝓposita de ipa uoluntate ꝓout cōparat ad finem. Nam uoluntas cōparat z ad finē: z ad ea que sunt ad finē. a fine ät z ab eo qō appꝛhēdit sb omni rōne boni actuat: z necessitat. Ab his autem que sunt ad finē: z ab his que nō appꝛehēdūtur sub rōne omni boni potest actuari: sed nō necessitari. A nullo autem potest violentari. Uoluntas ergo si nō necessitatur ab his que sunt ad finem: z si ea que ad finē nō pñt determinate mouē uoluntatem: opoꝛtet q uolūtas determinet se ipam: ad hoc q moueatur ab his que sunt ad finem. Si ergo nō mouetur hoc modo: nisi seipam determinet: potest dici mouē seipam: qz determinat seipaz: ergo anteq̃ sit facta in actu per finem: cum sit omnino in potētia nō determinat seipam. Jdeo ad finem nec actiuando: nec determinādo se mouet. ad ea aūt que sunt ad finem: facta in actu per finem potest se determinare: sed nō actiuare. Quantuz ergo ad actiuationem nihil seipm ſm seipz mouē potest. si enim aliqd in seipo ſm seipm cāret actiuationem: tunc illud ſm idem esset actus z potentia: qō est impossibile. Propter quod ſm hunc modum mouēdi uera est ꝓpositio septimi phīsicoruz. q omne qō mouetur ab alio mouet. ſm hunc aūt mouēdi moduz bene dictum est q sicut uolūtas mouetur a fine: sic mouet a quolibet alio. qz finis z ea que sunt ad finē actiuant uoluntatē. Nunq̃ enim uoluntaꝭ per se: z directe actiuat seipaz: sed bonuz appꝛehēsum est qō cāt uolitionem in uolūtate. z qō actiuat eā. Sed itellectus hominis non desçit. C Jdeo querit aliquis quid sit determinare uoluntatem seipam. Ꝓpter qō sciendum q ꝓncipium opz esse ab intellectu. Ita q nisi intellectus fieret ꝓius in actu: nunq̃ uoluntas fieret in actu. vnde non dicimus uolitum esse obiectum intellectus: sicut apꝛehēsum esse obiectum uolūtatis. Intellectus enim q̃tum ad omnem suum ꝓimum actum mouetur nāliter: uel quasi nāliter. ita q non est in potestate nra qd nobis ueniat ꝓimo in mentem: sed ex obl̃one sensibiliū: ut qz talia sēsibilia offerunt: uel ex assuetudine cogitādi: uel ex alio aliquo modo fit intellectus noster in actu: qō fieri in actu nō subiacet uolūtati nostre. sic enim nō est in potestate nostra qd nobis ueniat in mentem. sed in potestate nostra est sistere: uel nō sistere in illo. Omnes autem alie potentie a uoluntate sic se habent: q nō sunt domine sui actus. Non est enim in potestate intellectus stare uel sistē in suo intelligē aut nō sistē: sed in hoc est sbiectus uoluntati. Uoluntas autem in hoc est quodammodo domina sui actus z domina actus aliarum potētiarum. Uolitio enim est in uoluntate cāta a bono appꝛehēso. Ita q uoluntaꝭ nō actiuat seipam. sed bonum appꝛehēsuz cāt uolitionē in uoluntate z actiuat eaz. Sed super huiusmodi uolitione uoluntas habet qōdam dominium: qz in potestate uoluntatis est sistere uel non sistere in tali uolitione. vnde philosophus vult in tertio ethicorum. q nostrarum operationum sumus domini a ꝓncipio

usq; in finē qō totū referēdū est ad uolūtatē. qz uolū tas mouet oēs potētias ad suas opationes: ⁊ fm ipe riū eā sistit in ipsis opationib⁹: uel desistit ab eis. Jn hoc ēt ipa uolūtas ut dcm est hēt qōdā dñiū respectu opationis ꝓpie inq̄tū pōt in ea sistē uel in ea desistē. sic ḡ imaginabimur uolūtatē seipsam determinare: ut qñ itellect⁹ offert ei aliq̄d: sb oi rōne boni uolūtas ne cessitat ab illo: ⁊ de necessitate vult illō: sic de nēcita te vult finē. Nihil eni pōt uolūtas respuē nisi sb rōne mali. Nec pōt aliq̄d uelle nisi sb rōne boni. Jō btitu do qz offert nobis sb oi rōne boni: nēcio est a nobis uolita: ⁊ mīsia que apphēdit sb oi rōne mali: necessa rio est nō uolita. vñ aug⁹. 13°. de trinitate. c°. 3°. nēcio uolum⁹ esse boni: ⁊ volum⁹ eē mīsi. respectu ḡ finis ⁊ eī⁹ qō apphēdit sub oi rōne boni uolūtas determi nate mouet nec seipsam determinat. sz cū apphēdit: id qō est ad finē: uel cū apphēdit qō nō hēt oēm rōnem boni. Utputa itellect⁹ apphēdit potionē: apphendis eā ut bonā. qz iductiua sanitatis: ⁊ ut malā rōne ama ritudis. Uel apphēdit foznicationē: quā apphēdit ut bonā rōne delectationis: ⁊ ut malā rōne iozdinatiōis ⁊ qz uolūtas est dña sui actus. in ptāte sua est sistere in hac ꝓsideratione bifurcata: uel sistere in vna: ⁊ desistē ab alia. uel magis sistē in vna q̄ in alia. pōt eni oīno de sistere uelle cogitare de inozdinatione: ⁊ solum uelle cogitare de delectatione: ⁊ cum hoc facit qz non ha bet retrahēs allicit ad delectationē ⁊ cātur in eo uo litio foznicationis. Jn hoc ḡ uoluntas non actiuabit seipsam: sz determinabit. Nā nisi ꝑus se determinasset ut uellet ꝓsiderare de foznicatione rōne delectationis: ⁊ desistē cogitare de ea rōne inozdinationis foznicatio nō potuisset actiuare uolūtatē: nec cāre uolitionē sui ipsi⁹ in ea. ¶ Aduertēdū aūt qz uolūtas libera est re spectu act⁹ sui: ut cū itellect⁹ offert sibi foznicationez sub utraq; rōne sub mala: ⁊ sb bona. opz q̄ utraq; cō sideratio sit uolita q̄diu eniz stat in utraq; considera tione: tamdiu ꝓsideratio est uolita: ⁊ tamdiu vult de utraq; ꝓsiderare. Sed adhuc forte nō determinauit se qō uelit agē. Determinat aūt se hoc mō: qz uoluntas ut dictum⁹ est dña sui act⁹: pōt totalr desistē a considera tione vni⁹: ⁊ totalr isistē cōsiderationi alteri⁹: uel pōt nō totalr desistē ab vno: nec totalr itendē aliū: sz ma gis est itēta ad vnū q̄ ad aliud. Si aūt totalr desistat uelle ꝓsiderare de iozdinatione: uel dato q nō totalr desistat ꝓsiderare de iozdinatiōe: sz notabilr est atten ta ad ꝓsiderādū de delectatione: modicū aūt attēdit ad iozdinationē. Tunc foznicatio sic apphēsa actiua bit eā ⁊ cābit in ea uolitionē. Ecōtra aūt eēt si desiste ret oīno uelle cogitare de delectatiōe: uel qz modicū attēderet ad delectationē: ⁊ multū ꝑponderaret ioz dinationē. tūc foznicatio sic appzehēsa nō cāret in ea uolitionē: sz cāret ꝓriū: ut abhoiationē. Eadē eni foz nicatio determiate ꝓsiderata sb rōne vna: uł magis ꝓsi derata sb rōne vna: actiuabit uoluntatē: ⁊ cābit in ea uolitionē suiipsi⁹: que nisi sit determinate ꝓsiderata: non posset h° agē: ⁊ qz uolūtas hēt in h° dñiū ut possit sic se determinare: ⁊ sic determinate uelle cōsiderare. iō ipa sic se determinādo dī seipsaz mouē: qz nisi sic se deter minaret non moueret. Sz dices q uoluntas non de terminat seipsam: sz determinat potētias alias ut deter minat itellectū ut ꝓsideret de hoc ⁊ nō de illo. uel ut magis consideret de hoc: q̄ de illo. ¶ Ad qō rndebi mus q uoluntas fm hūc modū ꝑus determinat seip sam: ⁊ postea determinat itellectū: uel aliā potētiam quācūq;. Nā ꝑmo determinat se ut uelit considerare de hoc: ⁊ nolit ꝓsiderare illud. uel ut magis uelit ꝓsi derare hoc: q̄ illud. Et fm q determinatum est uelle in uoluntate: sic fit execution in itellectu. Phs enim in 3° ethicoz. hoc mō dic. q oīum opationū sumus dñi a ꝑncipio usq; in finē. qz oēs opatiōes nr̄e uolūtarie sunt a ꝑncipio usq; in finez. istud ḡ dñium posset sistē in vno ⁊ desistē ab alio: uel posset sistē ⁊ attēdē plus ad vnū: q̄ ad aliud uoluntati est attribuēdū: que dñi um ꝑus hēt in opatione ꝓpria: ⁊ per eā hēt dñium in opatiōib⁹ alijs. Jn ꝑma eni nō cāt in seipaz uolitionē sed in ptāte sua est sistē: uel nō sistē in uolitione. ⁊ pzo ut pōt sistē uel non sistē in uolitione: in ptāte sua est q pōt sistē uel nō sistē in q̄cūq; alia opatione. Res ḡ ap pzehēsa ꝑus cāt in uoluntate uolitionē ꝓsiderationis q si ista ꝓsideratio est determinata ad bonum tm̄ ne cessitat ut uelit: si ad malū tm̄ tūc necessitat ut nolit. si sub rōne utriusq; tūc uoluntas se pōt determinare ut uelit oīno considerare de vno: ⁊ nullomō de alio. ⁊ tūc fert in illud simplr: si solū ꝓsiderat rē illā apphen sam solū sub rōne boni: ⁊ nō sub rōne mali uel abho minabit rē illā simplr: si faciat ecōuerso. Si aūt nō oī no desistat ab vno: ⁊ sistat in alio: sz magis attēdit ad vnū q̄ ad aliud: ⁊ hoc mō vnū ꝑeligat. alij erit sic de eo qui ꝓmit merces in marī: qz vult: ⁊ non vult. sz ma gis vult: q̄ nolit cū in ptāte sit ꝓmittē uel nō ꝓmittē. sic ⁊ uoluntas ex quo ponderat ⁊ magis est attēta ad rem utputa ad foznicationē ꝓut hēt rōnē boni delectabi lis: tñ nō oīno desistit attēdē ut hēt rōnē inozdinatio nis: si hoc mō vult foznicationē aliquo mō est mixta ista uolitio: qz aliquomō retrahitur a foznicatione: sz nō sufficiēter eo q aliqualr ꝓsiderat de iozdinatione ⁊ hoc mō peccat icontinēs: qz sillogizat in q̄tuoz ter minis. ut dī in 8° ethicoz. Potest ḡ itellectus intelli gē hāc ꝓpositionē q foznicatio est delectatio inozdi nata quo facto in ptāte uoluntatis erit se determina re ad hoc uel ad illō. ⁊ fm q se determinat sic ab ob iecto mouet ⁊ actiuat. Uoluntas ḡ dū offert sibi foz nicatio: pōt foznicationē uelle ⁊ nō uelle fm q alr ⁊ alr se determinat. sed dum offert sibi finis nō pōt nō uelle finē: qz determiate ⁊ necessario mouet ad finē. Sic ḡ patet quō uolūtas se determinat in his que sūt ad finē. ⁊ in his que apphēdit nō sub oi rōne boni: sz nec sb oi rōne mali. ⁊ si nō determiaret nō moueret apphēso obiecto. Potētie ḡ aie seipas non mouent hoc mō motionis: qz nō hñt dñiū sui actus: sz in hoc sunt sb dite uoluntati. Uoluntas est hoc mō dña in re gno aie: ⁊ dī mouē seipam: qz seipaz determinat: ⁊ in ptāte sua est sic: uel sic se habē ut est per hīta manife stū. ¶ Ad argumēta aūt in ꝓriū dom. Nā cū obicit q uolūtas est potētia passiua: uerū est q̄tū ad actiua tionē. qz nō pōt seipam actiuare. facta aūt in actu per finē: ⁊ uolēdo ꝓsiderare de his que sunt ad finē: nō se hēt oīno ut potētia passiua. Sed se hēt aliquo mō ut dñatiua. inq̄tuz pōt se determinare mō quo dictū est: ⁊ in hoc seipam mouet: qz ab his que sūt ad finez. uel ab his que nō apphēdunt sb oi rōne boni nisi se determia ret nō moueret. ¶ Qō vo arguebat q fcā in actu p finē: ē adhuc i potētia ad ea que sūt ad finē. Dici debet q ad ea que sūt ad finē est in potētia ut per ea actiuet. nō aūt est in potētia ut per ea necessitat. sz seipam ꝑi us determinat: ⁊ sic determinata pōt ex apphēsione talium actiuationez suscipere. Questio. XVII.

a D secundū sic ꝓcedit. Uł q nō possit ee malitia in uolūtate nō exīte errore in rōne. qz sic se ha bet act⁹ ad actū: ita error ad errorē: sz nō exīte itelle ctu in actu: ⁊ nō actu itelligēte uolūtas nihil poterit

actu uelle. ꝙ nō exīte errore in intellectu: uolūtas nō poterit errare. error ꝙ itellect⁹ semp p̄cedit errorē ꝛ malitiā uolūtatis: sic̄ act⁹ actū. ¶ In ō̄riū est. Quia articulus. est si dicat. si rō est recta ꝛ uolūtas est recta. Nā ut alī⁹ articulus dic̄ q̄ manēte passiōe ꝛ scia particulari in actu p̄t uolūtas agē ō̄ eaz. ¶ Ad⁹ dōm: q̄ bonū appr̄hēsum est motiuū uoluntatis ut dī in 3⁹ de aia. Sz nō refert ut ibidē tradit utrū sit simplr̄ bonū uel apparēs bonū qō uoluntatē mouet. si ꝙ uoluntas est mala hoc est qz tēdit in aliud: ut bonum qō nō est bonū nisi apparēs. si ꝙ ex hī⁹ apparētia ista mala contingūt videam⁹ quid faciat nobis apparere aliquid. ¶ Sciēdū ꝙ q̄ duo sunt que nobis faciūt aliq̄ apparere bona. rō ꝛ ꝓcupiscētia: alr̄ tñ ꝛ alr̄. Nam rō facit nobis aliq̄ apparere bona res ipsas ꝛ nās rerū nobis manifestādo. vñ se hēt in hoc sicut lumē. Nā sicut lumē supfusum reb⁹ res ipsas manifestando fac̄ nobis apparere. sic rō rōcinās de reb⁹ ꝛ discutiēs nās rerū: fac̄ nobis tales apparere: q̄les sunt manifestādo nob̄ res. Cōcupiscētia aūt fac̄ nobis res apparere: nō res ipsas nobis manifestādo: sed nos reb⁹ ꝓfozmādo. Nā ut dī in 3⁹ ethicoz. Qualis vnusq̄sq; est: talis finis sibi videt. ex eo ꝙ q̄ hēm⁹ ꝓcupiscētia alicui⁹: siue ꝓcupiscētia illa ꝓsurgat ex hītu: siue ex passione ex hoc sumus ꝓfozmes illi rei: ꝛ videt nobis bona illa res. cui si nō eēm⁹ ꝓfozmes nō appareret nobis bona. oē grauе eniz q̄ est ꝓfozme reb⁹ que sunt deoz sum. iō si haberet cognitionē: videret totū sibi bonū qō eēt deoz sum. Et uenereus hō qz per ꝓcupiscētia est cōfozmis reb⁹ uenereis: iō videt ei ualde bonum uti reb⁹ uenereis. Illud eni idē iudicabit medī⁹ eē bonum pp ꝓcupiscētiā ꝓfozmātē ipz rebus uenereis. Qō iudicabit castus eē malū: qz nō hēt hī⁹ ꝓfozmitatez. Sic ꝙ duo sunt que faciūt nobis aliq̄d apparere bonū. videlz rō ipsas res nobis manifestās. ꝛ ꝓcupiscētia nos reb⁹ ꝓfozmās. si ꝙ appareret nobis eē bonū qō nō est bonū uel hoc erit ex rōne male oñdēte: qz p̄t eē rō recta: ꝛ nō recta. uel erit ex ꝓcupiscētia male confozmāte ꝛ assimilāte. ꝛ iō q̄cūq; peccat: uel peccat per ignorātiam: uel peccat ignorans: ſm q̄ videtur uelle pḥs in 3⁹ ethicoz. qui duo modi peccandi referendi sunt ad p̄fatas duas apparētias. Nā si tu peccas ex rōne male oñdente tu peccas per ignorātiā. Ut qz rō est erronea: ꝛ errat. ꝛ iō ueritatē ignoras. ꝛ qz ignoraʒ ueritatē per ignorātiā peccas. Si vo hī⁹ ignorātia nō sit ex rōne male sillogizante: uel male oñdēte. sed ex ꝓcupiscētia te male ꝓfozmāte. tūc nō peccas per ignorātiā: sed peccas ignorās. Ponamus ꝙ q̄ lingua hēt in se rōnē: ꝛ eēt ifecta cholera: ꝛ sciret q̄ malū eēt gustare dulce: dupl̄r posset gustare dulce. videlz per deceptionē ꝛ decepta per deceptionē: vñ si hēt ignorantiā in ulī: uel q̄ nesciret pomū esse dulce: ꝛ sic posset gustare pomum non credendo gustare dulce: ꝛ sic gustaret dulce per deceptionē: qz deceptio eēt cā q̄re gustaret dulce. Sed si nō hēt ignorātiam in ulī: ꝛ bñ sciret q̄ oē pomū eēt dulce: gustaret dulce nō per deceptionē sz qz potētia ifecta cholera gustaret decepta. Nā ipa ifectio cholere faceret sibi apparere nō dulce qō eēt nō dulce nō. gustaret ꝙ per deceptionē ex quo scit qō gustat eē dulce. Si ꝙ gustaret decepta: qz in gustando decipet: ꝛ sic cholera ific̄it linguā: ita q̄ oia lingua iudicat ſm cholerā: ita q̄ que sūt in se dulcia: vident sibi nō dulcia. sic appetit⁹ ifectus ific̄it iudiciū rōnis; ut oia rō iudicet ſm infectionē illā. ut qui ifectus est vitio uenereo iudicat ſm infectionē illā: ꝛ iudicat uenerea eē bona: que nō sunt simplr̄ bona. qz ꝙ nunq̄ quis peccat: nisi qz peccat uel per ignorātiam uel ignorās. opz q̄ oi pctō ignorātia sit ꝓnexa. Sed utrū ignorātia p̄cedat malitiā uoluntatis: uel sequat hēt q̄dā difficultatē. ¶ Aduertēdū est aūt. q̄ alr̄ loquēdū est cū peccamus per ignorantiā: qō facit ipsa rō que errat: ꝛ male demōstrat. Et alr̄ cū peccam⁹ ignorates. qō fac̄ ꝓcupiscētia male ꝓfozmās. Primomō enim cū peccamus per ignorātiā certū est q̄ ignorātia in rōne p̄cedit malitiā in uolūtate. Quia rō q̄re peccam⁹ est ignorātia. sic stantib⁹ ꝙ ꝓditionibus ignorātia p̄cedit peccatū: siue malitiā. sz cū peccam⁹ ignorātes ignorātia videt ꝓcomitari malitiā. Sic enim imaginabimur: q̄ peccās ignorās nō ignorat in ulī. ꝛ rō ſm se est recta. obliq̄tatē ꝙ quā hēt: si quā hēt: hoc est ex ꝓnexiōe ad appetitū. Apprēhēdit ꝙ rō fornicationē: ꝛ apprehēdit eā ut bonā ꝛ ut malā. Ut bonā q̄dē qz delectabile. ut malā: qz iordinatā. nō posset aūt rō itelligē hāc ꝓpositionē: fornicatio est delectatio iordinata. nisi eēt ibi intētio uolūtatis ꝓnectēs. Semp eni cū aliq̄d actu i telligim⁹: ꝛ cū ex memoria gñat aliq̄d in intelligētia semp est ibi itētio uolūtatis ꝓnectens. Quādiu ergo ꝓsideram⁹ hāc ꝓpositionē fornicatio est delectatio iordinata: opz q̄ uelim⁹ eā ꝓsiderare: qz si uellem⁹ desistē a tali cogitatiōe possem⁹. Cū ergo rō tota ista ꝓpositionē apprēhēdit: ꝛ cū uolūtas ferī in hoc totū: ut patet ex qōne p̄cedēti p̄t determinare ut uelit ꝓsiderare alterū tm̄. Cū eni itelligim⁹ totā hāc ꝓpositionem fornicatio est delectatio iordinata. ꝓsideram⁹ fornicationē sb̄ duplici rōne: sz uolūtas p̄t se determinare ut uelit ꝓsiderare fornicationē sb̄ alta rōne tm̄. p̄t eni desistē uelle ꝓsiderare fornicationē: qz iordinata: ꝛ isi stē circa uelle ꝓsiderare ipsam: qz delectabilis: ꝛ cum hoc facile allicit. Si ergo eōrio fac̄ abhoiat. in ptāte aūt sua est facē hoc uel illud. p̄t eniz eē magis facile uel magis difficile ſm q̄ magis ꝛ minus cōsueuimus ad opa ōria. P̄t ergo ei esse ualde difficile: sz nunq̄ est ei ipossibile. Nā opationū nr̄arū sum⁹ dñi a pncipio usq; in finē. Et si in potestate sua est ut itēdat circa fornicationem: uel qz delectabilis: uel qz iordinata in ptāte sua est: q̄ allicieat ad fornicationez: uel abhoieat eā. ꝛ si allicit ipsa iā allecta: ꝛ q̄si ifecta ificit rōnez ut male iudicet circa fornicationē apprēhensaz: ut iudicet fornicationē faciēdā eē que nō est faciēda: ifectio eni uolūtatis puertit iudiciū rōnis circa agibilia: sic̄ infectio lingue puertit iudiciū el⁹ circa gustabilia. hec ergo talia in eo qui sic peccat: nisi p̄cederet allectio: ꝛ infectio in uoluntate: nō coicaret deceptio rōnis. Erit ergo in sic peccātib⁹ hic ordo: q̄ ꝑus rō apprēhēdat aliq̄d sb̄ duplici rōne ꝛ hoc sine pctō: nō tñ sine piculo. Scōo uolūtas determinat se q̄ uelit desistē cōsiderare de fornicatiōe sb̄ hac rōne. ꝛ isistē sb̄ alia. ꝛ put uolūtaʒ se determinat rō sic exequit: ut uolūtaʒ vult. ꝛ sic cōsiderat q̄ fcō uolūtas allicit: uī abhoiat: ꝛ sic si allicit allecta iudiciū rōnis puertit. q̄ puerso ꝓgredimur in placitū op⁹. In eo ergo q̄ peccat ignoraʒ: ꝛ nō p ignorātiā ifectio uolūtatis p̄cedit deceptionē rōnis. sz deceptio rōnis; p̄cedit ꝓpetratiōez opis. Oz aūt allectio uolūtatis p̄cedat deceptionē rōnis. patet p̄ grego⁹ p⁹ moraliū sup illud iob peat dies in qua natus sum: dicētē. Solerter ergo vigilādū est: ut cū blādiri cꝑa icobat ad q̄tū iteritū mēs trahat agnoscat. Primus q̄ cꝑa icipit blādiri: ꝛ icipit uolūtas delectari: ꝛ postea cecat rō: ꝛ ad piculū male opandi trahit. sz q̄ cecitaʒ rōnis; p̄cedat ꝓpetrationē opis. patet per eūdē gregoriū ibidē dicentē q̄ añ eni hō cec⁹ in mente fit: ꝛ post modū se reꝓbe delectationi sb̄sternit. Dicam⁹ ꝙ q̄

in eo q̄ est itempat⁹ ⁊ q̄ est in uolūtate ifect⁹. Ex illa ifectiõe cecat rõ ut illa malitia: ⁊ ifectio uolūtatis faciat mentiri circa p̄ncipia: ut ꝓponat sibi pessimas regulas: ut nihil aut parū cogitet de pcti iordinatiõe. ſz solū delectatio opis: ut ex hoc proponat sibi pessima p̄ncipia. ut dicat oēm fornicationē eē ꝓsequēdā: uel delectabile qlibet eē ꝓsequēdū. ſz de hoc qđ nõ est. Quia posīq̄ iā ifect⁹ est certū est q̄ ifectio uolūtatis cecat rõnē. Sz qđ est anteq̄ eēt uolūtas ifecta qđ p̄cessit: an error rõnis. an malitia uolūtatis: Rursus si rõ ignoret in uli. ul nõ oñdat de re: qcqd est oñdēdū. Certū est q̄ ex tali ignorātia pōt seq̄ ifectio uolūtatis ut pp hoc defectū ruat uolūtas in pctm̄. ſz si rõ nõ erret in uli: ⁊ sit ītēta ad ꝓsiderādū in re: que sūt in ea: ut si ad ꝓsiderādū de fornicatiõe dic rõ q̄ ſz sit delectabile: est tñ iordinata: ⁊ ꝯ mãdatū dei cū sic est. opz q̄ ⁊ si nõ tpe: saltē nā p̄us uolūtas alliciat per delectationē: ⁊ sic ificiat ēt uoluntate ifecta sequat deceptio rõnis. pp qđ patet v̄itas qõnis. ¶ Ad arg̃m aūt in ꝯriū: dõm q̄ nõ ualet si act⁹ p̄cedit actū q̄ error p̄cedit errorē. nec ualet si act⁹ sit cā actus. q̄ error sit cā erroris. nā si nõ eēt mot⁹ celi nõ eēt mot⁹ istoꝝ iferioruꝫ. Loquēdo de hoc ordine quē videm⁹. Posset eni de⁹ hūc ordinē imutare ut posset nõ uoluī celū. Si deus uellet imutare hūc ordinē. ⁊ nihilomin⁹ figulus posset uertē rotā suā. mot⁹ g̃ ille est cā istoꝝ motuū: non tñ opz q̄ defect⁹ sit cā defect⁹: nõ deficiēte enim illo motu: deficiūt isti mot⁹. qz nõ p̄nt ad plenū assequ illū motū. Et qõ dicim⁹ de defectu istoꝝ motuū respectu p̄oꝝ motuū q̄tū ad posse: qz nõ p̄nt assequ pfectionē ⁊ ꝑpetuitatē illi⁹ mot⁹. Dicem⁹ de defectu uolūtatis respectu itellect⁹ q̄tū ad uelle. isti eni mot⁹ iferiores nõ p̄nt assequ pfectionē supcelestiū motuū. Uoluntas aūt si pōt: nõ vult assequ perfectionē quā ꝓposuit itellect⁹. Jõ pōt icipere defect⁹ a uolūtate: absq̄ eo q̄ ꝑmo icipiat deficē itellect⁹. nõ pōt g̃ uolūtas eē in actu nisi sit itellect⁹ in actu. Facta tñ in actu per itellectum fim q̄ sibi placet: pōt se determinare ad hoc ul ad aliud: qõ faciẽdo pōt deficē. qui defect⁹ nõ cābit ex defectu itellect⁹: ſz magis ecõuerso. pp qõ patet q̄ nõ q̄cquid ꝑsupponit aliqđ q̄tū ad actū opz q̄ ꝑsupponat illud q̄tū ad defectū. Nõ eni opz si entitas effect⁹ reducit in entitatē cāe: q̄ defect⁹ reducat in defectū illius eiusdē cāe. Si eni effectus deficit nõ opz q̄ deficiat cā. ſz suffic q̄ ille effect⁹ deficiat a cā. pp qõ nõ opz q̄ si nõ est uolūtas in actu: nisi p̄us sit in actu itellectus: q̄ nõ possit uolūtas deficē: nisi p̄us deficiat itellect⁹. absq̄ eni q̄ itellect⁹ male ꝓponat uolūtati pōt se uoluntas determinare male. nõ eni male ꝓponit itellect⁹: si dicat fornicationē eē delectationē iordinatā. ſz male se determinat uolūtas si sit ītēta circa delectationē nõ circa iordiationē. in h⁹ g̃ nõ deficit itellect⁹ ꝓponẽs: ſz uolūtas qdāmõ ōfic ab itellectu ꝓponēte. Qo. XVIII

Tertio Querebat utrū q̄cquid uoluntas vult: itellectus intelligat. ⁊ videt q̄ sic qz mouẽs ⁊ motus sūt sil. ſz bonuz cognitū est motiuū uolūtatis. nisi g̃ ꝑ itellectū apphẽderemus aliqđ uolūtas nõ posset uelle illud. q̄cquid aūt uolūtas vult: itellectus apphẽdit ⁊ itellit. ¶ Jn ꝯriū est qõ dic A⁹. q̄ manẽte particlari scia in actu adhuc pōt uolūtas uelle ꝯriū. g̃ uolūtas pōt uelle nõ solū hoc q̄ nõ itellit itellect⁹: ſz ēt hoc cui⁹ ꝯriū itelligit itellectus. uel arguat ut deducebat opponẽs. ut si dicamus q̄ nihil uolūtas vult: nisi qõ itellectus itelligit. ul icidemus in articulū q̄ nõ possit uolūtas uelle ꝯriū eius: qõ itellit itellectus: uel oportebit q̄ itellectus itellat multa sil. itelleret eni q̄ uolūtas vult: ⁊ itelliget qđ uolūtas nõ vult. ¶ R⁹ odm: q̄ hec qõ nõ pōt eē nisi de his que ptinẽt ad nos. ⁊ de his que sūt in nr̃a ptāte agẽ uel nõ agẽ que credim⁹ posse eē in nr̃a ptāte. talia aūt p̄nt cõparari ad itellectū dupl̃r. specu latiue: ⁊ practice. Specl̃atiue qđē cū speculamur qđ sit hoc: uel qđ sit illud. Practice vo cū per itellectū iudicamus eē faciẽdū hoc uel illud. si g̃ uolūtas nõ pōt uelle nisi cognita. Quia inuisa uelle possum⁹: icognita nequaq̄ ut aug⁹ vult. Opz g̃ q̄ q̄cqđ uoluntas vult itellectus itellat ⁊ cogſcat: qz si uolūtas posset aliud uelle: q̄ illud qõ itellect⁹ itellit: oporteret ut dicebat in arguẽdo q̄ itellectus itelleret pl̃a sil: ut q̄ itelleret illud q̄ uolūtas vult. cū nõ possit uoluntas uelle nisi bonū itellectū. ⁊ q̄ itelleret illud qõ uolūtas nõ vult cū positū sit q̄ possit aliõ uolūtas uelle quē itellectus itellat. Tota g̃ difficultas h⁹ qõnis est in sciẽdo utrū possum⁹ itelligẽ sil multa: ⁊ potissime utrū possum⁹ sil itelligẽ oppolita. ¶ Notādū g̃ q̄ aut loqueris de itellectu speculatiuo. utrū sil possum⁹ speculari utrūq̄ oppositoꝝ qđ sit. Aut quidẽ de itellectu practico utrū possumus sil iudicare de utroq̄ oppositoꝝ: qđ faciẽdū sit. Si loqueris de itellectu speculatiuo plana est rñsio. certū est eni q̄ possumus utrūq̄ oppositoꝝ speculari sil itelligẽdo qđ utrūq̄ sit. qõ triplr declarat. p⁹ qz vnū oppositoꝝ itelligit in alio. 2⁹ qz per vnum itelligit aliud. 3⁹ qz per idem itelligit utrunq̄. ¶ Prima via sic patet. nā q̄cūq̄ itellit aliqđ: intellit ea que sūt de itellectu eius: ⁊ maxie illa sine q̄bus non pōt illud itelli. ut si de itellectu hois est aial: ⁊ nõ pōt itelli hõ nõ itellecto aiali. opz q̄ q̄cūq̄ itellit hoiem itellat aial. sic ⁊ si nõ pōt itelli simũ nõ itellecto naso. opz q̄ itelligẽs simũ itellat duo: videlz simũ: ⁊ nasuz. ꝑ etatẽ ⁊ ſbm. sic in ꝓposito de itellectu vnius oppositoꝝ est aliõ ut de itellectu negationis est affirmatio. q̄cunq̄ g̃ itellit negõnẽ itellit ⁊ affirmationẽ. iõ dr in fine scõi elenchoꝝ. q̄ semp in nõ facẽ itellit facẽ. ⁊ oino in negatiõe dictio. ¶ Scõo qđē patet ex eo q̄ vnũ oppositoꝝ itellit per aliud. nã per rectuz itellit obliquu. sil g̃ possum⁹ itelligẽ rectū ⁊ obliquū. Ut si per lucẽ videt color sil ferẽ oculus in lucẽ ⁊ colorez. cū eni illõ qõ est rõ cognoscẽdi aliqđ: ita est rõ qõ est etiã obm pot vtus cognitiua ferri sil in illa duo: ut qz lux ita est rõ vidẽdi colorẽ qõ est ēt obiectū visus: sil pōt ferri visus in lucẽ: ⁊ in colorẽ. ſz si aliqđ solū eēt rõ: ⁊ nullomõ obz vtus cognitiua nõ ferret sil in utrūq̄. Ut si qõ recipit oculus est rõ q̄ cognoscit color: qz oculus nõ est supza se ꝓuersiu⁹ illud qõ ibi recipit ita est rõ cognoscẽdi obm q̄ nõ est obm cognitiõis. Sz tã affirmatio q̄ negatio p̄nt eē cognita ab intellectu. cū g̃ vnũ sit rõ cognoscẽdi aliud: potit intellect⁹ sil in utrūq̄ ferri: ⁊ ferret in duo nõ ut duo: ſz ut hñt ordinẽ adiuicẽ. ¶ Tertio qđē patet ex eo q̄ per idẽ cognoscit utrūq̄. nã lz lux sit rõ vidẽdi colorẽ. lux tñ videt per spẽm lucis: ⁊ color per spẽz coloris: ita q̄ nõ per idẽ cognoscit utrūq̄: lz nõ per eãdẽ spẽm cognoscat utrūq̄. tñ qz oculus ferẽ in colorẽ mediãte luce: sil ferẽ in colorẽ ⁊ lucẽ. si g̃ per eãdez spẽm cogſceret lux ⁊ color ⁊ vnũ eēt rõ cognoscẽdi aliud multo magis sil ferret in utrūq̄ ēt qz rectū est iudex sui ⁊ obliq̄ ⁊ per eãdẽ spẽz recti cognoscit rectū ⁊ obliquū simul fertur itellectus in cognitionem recti ⁊ obliqui. imo nõ pōt speculari qđ sit obliquū nisi speculet qđ sit rectū. Jntellect⁹ g̃ nr̃ itelligẽdo negationẽ: itelligit affirmationẽ. Jntelligẽdo enim qđ ipoztet ꝑ fornicationẽ nõ facẽ. itellit qđ ipoztet ꝑ fornicationẽ facẽ. specl̃ari

ue ḡ sil'itelligit q̄d utrunq; oppositoꝝ sit. Sz si tu loqueris de itelligẽ p̄actico ⁊ de iudicio opabilium ut utrũ itellect⁹ possit sil' itelligẽ:⁊ sil' iudicare de utroq; oppositoꝝ q̄d faciẽdũ sit. est distiguẽdũ q̄ aut loqueris de utroq; simplr. aut de utroq; fm q̄d. aut de vno simplr ⁊ de alio fm q̄d. Si de utroq; simplr hoc est i possibile: q̄ sil' hẽas simplr opionẽ ⁊ iudiciuz de aliq̄ agibili q̄ sit simplr agẽdũ:⁊ nõ agẽdũ. Sz si tu loqueris de utroq; fm quid. uel de vno simpliciter: de alio fm quid. non est inconueniens q̄ intellectus iudicet aliq̄ esse agendum simpliciter. ⁊ non esse agendum fm q̄d. Uel põt ꝓtigẽ q̄ ig̃ret itellect⁹ de aliq̄ opabili utrũ simplr sit agẽdũ: ul' cauẽduz. si videt rõnes ad utrãq; ptẽ:⁊ videt fz aliq̄d eẽ agẽdũ:⁊ fm aliq̄d nõ. ¶ Hijs visis soluam⁹ qõnẽ. nã cũ tu queris utrũ possit uolũtas uelle qõ itellect⁹ nõ itellit. Si qõ est de intelligẽ q̄cunq; mõ. Siue sit specl'atiuũ: siue p̄acticũ: dicem⁹ q̄ est ipossibile q̄ uoluntas aliõ uelit qõ nullo mõ sit itellectũ: ul' cognitũ. nec est icõueniẽs ut patuit sil' cozscẽ oppositа. Sz si loqueris de itellectu p̄acti co opabile: illõ qõ rõ iudicat nõ agẽdũ simplr pt uel le uolũtaꝝ simplr. ita q̄ iudiciũ p̄auũ rõnis nõ erit cã p̄aue uolũtatis sz magis ecõuerso. Intellectu eni nõ p̄aue iudicãte de foznicatiõe põt uolũtas p̄aue uel le. sp eni ad malitiã uolũtatiꝝ relinquit aliq̄ cecitas in itellectu. ita q̄ hoc nõ põt eẽ q̄ aliq̄s sit malus:⁊ nõ sit ig̃rãs. ⁊ ꝓcedim⁹ q̄ itellectu nõ ig̃rãte ⁊ non exñte ceco: pt uolũtas p̄aua uelle in qb⁹ vbis nõ sepam⁹ cecitatẽ a malitia fm eẽ: ut q̄ sit malitia sine cecitate sz fm q̄litatẽ: q̄ pt eẽ malitia absq; q̄ sit a cecitate cãta: sz magis erit cecitatis cã. dicẽte eni itellectu q̄ foznicatio est delectabilis tñ est simplr fugiẽda. ueruz dic. Uolũtaꝝ tñ pt allici: ex eo q̄ ẽ foznicatio delectabilis q̄ allecta ificit rõnẽ ut iudicat hãc foznicationẽ in pticulari ,put est in hac mã delectabili eẽ faciẽdã: qua iudicabat fugiẽdã. hoc ḡ mõ pt uolũtas uelle facẽ: qõ itellect⁹ iudicat nõ faciẽdũ: q̄ pt cecare rõnẽ: q̄ pt sic determinare ut allicíat ab aliq̄ bono sensibili apphẽso: q̄ allecta ificit ⁊ ifecta ificit rõnẽ:⁊ ei⁹ puertit iudiciũ. Et cũ arguit q̄ itellect⁹ nullomõ itellit uoluntas nõ pt uelle. dz q̄ cuz itellect⁹ itellit vnomõ. uoluntas mõ q̄ dictuz est põt se ab illo mõ aduertẽ:⁊ põt uelle aliomõ. ¶ Argumta aũt sũ soluta p tã dcã. Q. 6. XIX

V Ltimo Queritur in q̄ actu sit beatitudo. Utrũ in actu itellect⁹ ul' uolũtatis. Et videt q̄ p̄ncipali⁹ sit in actu intellect⁹ q̄ uolũtatis: q̄ itellectus est nobilioꝝ potẽtia q̄ uoluntaꝝ cũ sit motiua ⁊ directiua ei⁹: ḡ ⁊c. ¶ In ꝯriũ est q̄ fz hugonẽ in q̄rto sup ãgelica hierarchia intrat amoꝝ nihil foris stat scia. amoꝝ ḡ magis penetrat ⁊ magis deo ꝓiungit nos q̄ visio. p̄ncipali⁹ ḡ in amore est ponẽda btitudo: tanq̄ in magis ꝓiũcto. ¶ Rº dõm: q̄ ut pateat vĩtas quesiti hoc ordine ,procedem⁹. nã pº oñdem⁹ q̄ btitudo est finis uolũtatis:⁊ ẽ obm ei⁹:⁊ q̄ in obo uoluntatis oino p̄ncipalr ⁊ finalr hẽt esse btitudo. Scõo oñdemus quõ btitudo in aliq̄ est finalr ⁊ in aliq̄ formalr ⁊ q̄ ceteris pib⁹ est ut est finalr: q̄ ut est formalr. distinguem⁹ quõ diuersimode est alicubi finalr. ⁊ alicubi formaliter. Tertio ex dictis declabim⁹ vitatez quesiti. Quarto oñdemus q̄d fac̃ difficultatẽ in ꝓposito. q̄ fcõ quesita vĩtas magis declabit. ¶ Propt pmũ sciẽdũ q̄ nihil aliud est btitudo: q̄ illud in q̄ finalr uoluntas tẽdit. vñ aug⁹. 11. de trini. c⁹. 6⁹. ait q̄ uoluntatis finis nõ est nisi btitudo. hoc ẽ t idẽ vult phs: q̄ felicitas ⁊ btitudo hẽant rõnẽ finis. vñ ait in pº ethicoꝝ q̄ felicitas est finis opatoꝝ: pfectũ ⁊ per se sufficiẽs bonũ. q̄ si nullus diceret ⁊ nulli uꝭ aucte hoc ꝓfirmaret uel roboraret opz tñ sic esse: qz nihil est aliõ felicitaꝭ q̄ qõdã ꝓsumatũ bonũ:⁊ hoc est finis. ⁊ si btitudo habet rõnem finis: opz q̄ nihil sit aliud: q̄ p̄incipale obm uoluntatis. nã ut dz in 3º ethicoꝝ. Uolũtas est finis ⁊ electio eoꝝ que sũ ad finẽ. qz eni uolũtas p̄mo ⁊ p̄ncipalr tẽdit in finẽ: ipz tẽdẽ in finẽ qõ p̄ncipalr respicit uolũtas: accepit nomẽ ipsi⁹ uolũtatis ⁊ dz uolũtaꝭ: sic̃ cognitio p̄ncipioꝝ dz itellect⁹. ⁊ qz uoluntas sic p̄ncipalr tẽdit in finẽ. btitudo que nõ est nisi finis uoluntatis: opz q̄ sit illõ in qõ p̄ncipalr uoluntas tẽdit:⁊ q̄ sit p̄ncipale obm eius. ¶ Uisо q̄d est btitudo:⁊ ubi est ponẽda. uolum⁹ oñ dẽ q̄ btitudo est in aliq̄ finalr:⁊ in aliq̄ formalr. Nã si ipz obz p̄ncipale uolũtatis ,put hẽt rõnẽ finis ẽ btitudo. opz q̄ btitudo p̄ncipalr sit i hoc obo. ḡ cuiuslibet hois btitudo est in p̄ncipali obo uolũtatis. q̄ si sic est opz q̄ btitudo sit in ipso formalr actu uoluntatis. nã uolũtas in sũmũ obm tẽdit finalr: sz per suũ actũ tendit in obm formalr. pp qõ si uoluntatiꝭ obm est btitudo finalr: opz q̄ uoluntatis act⁹ sit btitudo formalr. ex q̄ apperet q̄ magis est btitudo in ipso obo uolũtatis: q̄ in actu. qz rõ finis magis est in obiecto uoluntatis: q̄ in actu. ex hoc ẽt appet q̄ oino p̄incipalr btitudo nõ põt eẽ in actu uoluntatis: qz uoluntaꝭ p̄ncipalr nõ tẽdit in actũ suũ: sz p̄ncipalr tendit in aliõ. Scõm hoc ḡ distiguem⁹ de btitudine finalr:⁊ de btitudine formalr. Semp eni btitudo finalr est uolũtatis obiectũ:⁊ btitudo formalr est uolũtatis act⁹: per quẽ uoluntas formalr tẽdit in obiectũ. Dicem⁹ igit q̄ btitudo finalr in aliq̄ põt eẽ dupliꝛ ul' finalr. simplr uel finaliter in gñe. Finalr simplr est in ipso deo: qz ipse de⁹ ran q̄ sũmũ bonũ est p̄ncipalr finis nr̃:⁊ est illud in q̄ stat ꝓsumate q̄es nr̃a. Juxt illõ aug. pº ꝓfes. circa p̄n⁹. ad te nos fecisti dñe:⁊ iquietũ est coꝛ nr̃z donec requiescat in te. In ipso ḡ deo erit ultia q̄es cozdis nr̃i. Propter qõ ipe de⁹ est illõ in q̄ finalr stat btitudo nr̃a: finalr tñ nõ simplr. Sz in gñe. stat btitudo nr̃a in visione dei. Nã finale obiectũ uolũtatis simplr est ipe de⁹. finale aũt obiectũ in gñe est visio dei. Nã in gñe creaturaꝝ potissimũ bonũ uel ponem⁹ actũ itellect⁹: uel actũ uoluntatis. ipse aũt act⁹ nr̃e uolũtatis nõ est ,ppzie obiectũ ei⁹. ifra deũ ḡ nõ ponem⁹ obiectũ uoluntatis in q̄ directe tẽdat: nisi visionẽ dei: qz in nihil aliud mai⁹ pt uolũtas directe tẽdẽ: q̄ in visionẽ dei. in actu aũt suo uolũtaꝭ directe nunq̄ tẽdit: sz semper per reflexionẽ. ¶ Et sic̃ dam⁹ duo in qb⁹ est btitudo finalr iuꝛ duo obiecta uolũtatis in qb⁹ põt directe itendẽ vnũ in q̄ est btitudo finalr simplr. ut bonũ icreatuz videlz ipm deũ. ⁊ vnũ in q̄ btitudo ẽ finalr in gñe ut visionẽ dei. Sic opz dare duo in qb⁹ sit btitudo formalr. vnuz in quo btitudo sit formalr simplr:⁊ aliõ in q̄ sit formalr in gñe. Dam⁹ eni dupliꝛ actũ uolũtatis. vnũ per quẽ formalr tẽdit in deũ: tanq̄ in obiectũ uolũtatis finale simplr. ⁊ aliũ per quẽ tẽdit formalr in visionẽ dei: tanq̄ in obiectũ finale ei⁹ nõ simplr: sz in gñe. Act⁹ ḡ uoluntatis formalr ꝓiungẽs nos deo: qui est nr̃ finis simplicit: erit btitudo formalr simplr: sz actus uolũtatis per quẽ uoluntas tẽdit in visionẽ dei: nõ tanq̄ in finẽ simplr: sz tanq̄ in finẽ in gñe est btitudo formalr non simplr sz in gñe. Act⁹ ḡ uoluntatis per quẽ tendimus in deũ nõ est ita p̄ncipalr btitudo sic̃ est ipse deus. qz si bonũ finale est btitudo:⁊ ipse deus in quem uolũtas tendit per suum uelle est magis finale bonum q̄ ipm uelle. imo ipm uelle nõ est ipm pp finale bonũ: sz pp formale: qz nõ est uolũtatiꝭ finis: sz illõ per qõ uo-

luntas formaliʒ tẽdit in finẽ.sic actꝰ uolũtatis per quẽ uolũtaʒ tẽdit in visionẽ dei:nõ ẽ ita ꝓncipaliʒ btitudo sic̃ erit visio dei.Uisio ꝯ pót eẽ btitudo mõ qõ dictũ est:nõ qz est aliq̃d itellectꝰ.nec qz est ad intellectũ pti nẽs:ſz est obm uolũtatis.Uñ dato ꝙ nõ eẽt ibi actus itellectꝰ:ꝛ eẽt obm uolũtatis finale:eẽt ibi btitudo. sic ẽt si ab hiꝰ visiõe que est actꝰ itellectꝰ.tolleret ꝙ nl lo mõ eẽt finis uolũtatis q̃tumcũqz eẽt actꝰ itellectꝰ nullo mõ eẽt ibi felicitas.Nihil aliõ est ꝯ felicitas ni ſi uolũtatis obm:uel uolũtatis actꝰ.Uoluntatis q̃dẽ obm est felicitas finaliʒ.Uolũtatiſ actꝰ est felicitaʒ formaliʒ.ipm eni obm est finaliʒ finis.ipſe aũt actꝰ uolũtatis põt dici formaliʒ finis:qz per euʒ uolũtas formaliʒ ꝓsequit finẽ.ſi ꝯ felicitas hẽt rõnem finis:ꝛ finis rõnez boni.ꝛ hoc est uolũtatis in bonũ tẽdẽ ſolũ per cõparationẽ ad uolũtatẽ:nullo aũt mõ per comparationẽ ad itellectũ ſz ſe est accipiẽda felicitas.¶ Ex hỹs ꝯ dictis satis appet tertiũ ꝓpoſitũ.videlz que ſit vltas queſiti videlz ubi ꝓncipaliʒ ſit ponẽda felicitas:aut in actu itellectꝰ an uolũtatis.Nã ſi cõparas visionẽ ad actũ uolũtatis per quẽ tẽdit in visionez:tũc visio erit felicitas finaliʒ ꝛ erit felicitas tanꝯ uolũtatis obm:ꝛ actꝰ uolũtatis erit felicitas formaliʒ:qz erit felicitas ſi la per quã formaliʒ ꝓsequimur tali obo.Reſpectu autẽ talis actꝰ uolũtatis:visio ꝓncipaliʒ est felicitas:ꝯ actꝰ uolũtatis per quẽ tẽdimꝰ in visionẽ.Sz ſi cõparamꝰ visionẽ nõ ad actũ uolũtatis p quẽ tẽdimꝰ in visionẽ: ſz ad actũ uolũtatis p quẽ tẽdimꝰ in deũ.Sic ꝓncipali felicitas est in hiꝰ actu uolũtatis:ꝯ in visiõe.nã in ipa visiõe nullomõ est felicitaʒ oino ꝓncipaliʒ ſimpliʒ. ſz ſolũ oino ꝓncipaliʒ in gñe.ſz in actu uolũtatis ẽ btitudo aliquo mõ oino ꝓncipaliʒ nõ oino ꝓncipaliʒ finaliẽ.ſz oino ꝓncipaliʒ formaliʒ.hoc ẽt idẽ patet.Nam ſi visio est btitudo.hoc est ꝙt est obm uolũtatis ꝛ ꝙt est finis.nõ est aũt finis ſimpliʒ:ſz est finis ſ3 fine.Uñ est finis ordinatꝰ ad aliũ finẽ.i.ad deũ.hoc ꝯ mõ erit in visiõe felicitas ꝙt uolũtaʒ per actũ ſuũ tẽdit in visionẽ dei:ꝛ per visionẽ dei tẽdit in deũ.Nunꝯ aũt sic uolũtas ꝓsequit deo:.ꝙt per actũ ſuũ tẽdit in visionẽ ꝛ per visionẽ tẽdit in deũ.sic̃ per actũ ſuũ imediate tẽdit in deũ.Si visio ꝯ est felicitas hoc est ꝙt uolũtas per visionẽ tẽdit in deũ.ꝯ erit felicitaʒ ꝙt uolũtaʒ cõiungit mediate.ſz ipſe actꝰ uolũtatis est felicitas ꝙt per hiꝰ actũ uolũtas tẽdit in deũ imediate.iõ hiꝰ actꝰ uolũtatis ꝓncipaliʒ est felicitas qz imediate nos ꝓsequit deo:ut in eo felicitatẽ ponimꝰ ꝯ actus itellectus. ¶ Multi aũt in hoc multũ iſiſtũt per quẽ magis cõiungimur deo.utrũ per actũ itellectꝰ:uel per actũ uoluntatis.ſz hoc inq̃rere nõ est directe ad factũ.Nã felicitas no est obm itellectꝰ ꝛ uolũtatis:ſz est obm uoluntatis tm̃.qz obm itellectꝰ ꝼm ꝙ hiꝰ nõ hẽt rõnẽ finis:nec rõnẽ boni.ſz rõnẽ ueri.Bonũ enĩ nõ est obm itellectꝰ:niſi forte itellectꝰ ꝓactici:de quo hic nõ loq̃mur.Nec ẽt itellectꝰ ꝓactic⁹ hẽt ꝓo obo bonũ:niſi qz est ꝓactic⁹ ꝙt hẽt ordinẽ ad uolũtatẽ cuiꝰ est per se in bonũ tẽdẽ.idẽ est aũt uerũ ꝛ bonũ:ꝛ idẽ ẽ ſũmũ bonũ ꝛ bonũ uerũ:ꝛ ueruʒ bonũ.ſz nõ ſz eãdẽ rõnẽ. ſz ꝙt est in obm uoluntatis est bonũ.ꝙt objectũ in tellectꝰ est uerũ.Et qz rõ boni ſumit in aliq̃:ut hẽt rõnẽ finis ꝛ ut ẽ uolũtatis obiectũ:per cõparationẽ ad uolũtatẽ ſumẽdus est finis nr̃a.Ut ꝯ videamꝰ ubi est ꝓncipaliʒ btitudo:an in actu itellectꝰ uł uolũtatis.nec debemꝰ inq̃rere per q̃d maꝰ ꝓsequimur deo.utrũ p actũ itellectꝰ:uł p actũ uolũtatis.Nec debemꝰ inq̃rere q̃d magis ꝓsequit deo:an itellectꝰ p actũ ſuũ:uł uolũtas:qz ſic inq̃rẽdo ſupponimꝰ ꝙ btitudo ꝼm ꝙ hiꝰ est p ſe nõ ſolũ obm uolũtatiſ:ſz ẽt itellectꝰ. Et qz btitudo p ſe est obm uolũtatis:nõ itellectꝰ.ĩue ſtigãdo ubi ſit btitudo:debemꝰ videꝛ p q̃d uoluntas magis ꝓsequit deo.Utrũ p actũ ꝙz:uł actũ alterius potẽtie. Et tũc qõ nõ hẽt dubiũ:qz uoluntaʒ p actuʒ ꝙz ꝓsequit deo ꝛ ꝓsequeret deo in ꝓia imediate per actũ alterius potẽtie:ut p actũ itellectꝰ ꝓsequet ei mediate. Tãto ꝯ eẽntialiʒ ꝛ ꝓncipaliʒ erit felicitaʒ in ꝓia in actu uolũtatis:ꝙ itellectꝰ.ꝙto uoluntas magis cõiungit ipſi deo tanꝯ finali obo p actũ ꝙum:ꝙ p actuʒ itellectꝰ. ¶ Et ſi dicas ꝙ uoluntas nõ ꝓsequet in ꝓia imediate:ſz mediate:qz mediãte ſuo actu dicemꝰ ꝙ tale mediũ cadit iter uoluntatẽ ꝛ deũ. Tñ per actuʒ itellectꝰ uoluntas tẽdit in ipm.qz nõ tẽdit uolũtas in deũ p actũ itellectꝰ:ut p visionẽ niſi p actũ ſuũ ꝙʒ tẽdat in visiõe. Ergo cũ uoluntas tẽdit in deũ p actũ intellectꝰ incidit ibi duplex mediũ int uolũtatẽ:ꝛ deũ. Uidelz actꝰ ꝙʒ p quẽ tẽdit in visionẽ:ꝛ visio p quaʒ tẽdit in deũ.ſz cũ uolũtaʒ tẽdit in deũ p actũ ꝙum nõ incidit ibi mediũ niſi ꝙʒ actꝰ. Uoluntas ꝯ duplr magis ꝓsequit deo p actũ ꝙʒ:ꝙ p visionẽ. ꝓ qz tẽdendo in deuʒ p visionẽ ꝓsequit ei mediãte ꝛ pla media. Ut aũt tẽdit in deũ p actũ ꝙum ꝓsequet ei imediate. Scõo qz ut uoluntas tendit in deum p visionẽ ꝓsequit deo:p mediũ magis exneũ.ut aũt tẽdit in eũ:p ꝙ ꝓ ꝓsequit actũ ꝓsequit ei p mediũ magis itraneuʒ.Dato ꝯ ꝙ uoluntas tẽdens in deũ p visionẽ nõ incideret mediũ int uoluntatẽ ꝛ deũ niſi visio.Cuʒ visio nõ ſit q̃d ita itraneũ uoluntati:nec ita q̃d ꝓnexũ ei:ſic̃ ꝙʒ actꝰ nõ ꝓsequeret uoluntas deo p visionẽ:ſic̃ p ꝙʒ actũ. cũ ꝯ uoluntas tẽdit in deũ p visionẽ:nõ ita ꝓsequit ei ſic̃ p ꝙm actũ.tũ qz visio nõ est ita ꝓnexa uoluntati: ſic̃ ꝙs actꝰ:tũ qz tẽdens in deũ p visionẽ opz dare alium actũ:ut actũ uolũtatiſ ꝑter visionẽ.Si ꝯ ꝼz augm btitudo nõ est niſi finis uoluntatiſ.tũc p cõparationẽ ad uoluntatẽ:ſumenda est btitudo.Credimꝰ enĩm ꝙ plus ꝛ nobiliori mõ ꝓsequit uolũtas deo p ſuuʒ actũ ꝙ p actũ itellectꝰ.qz p ſuũ actũ ꝓsequit uoluntas deo ut deꝰ est aliq̃d in ſe.ſz itellectꝰ p ſuũ actũ ꝓsequit deo ut est aliq̃d in nob.dato tñ ꝙ magis ꝓsequeret deo in tellectꝰ p ſuũ actũ ꝙ uoluntas.tñ qz ipſa uoluntas nõ magis imo multomiꝰ ꝓsequit deo p actũ itellectꝰ ꝙ per actũ ꝙʒ.iõ ꝓuictio ad deũ ut hẽt rõnẽ felicitatis ẽt ut est uoluntatis finis magiʒ accipiẽda est ut ꝓsequit uoluntas deo p actũ ꝙʒ:ꝙ p actũ itellectꝰ. ¶ Ergo qz in actu uolũtatis est felicitas oino ꝓncipaliʒ ſimpliʒ nõ finaliʒ ſz formaliʒ.in actu aũt intellectꝰ est felicitas nõ oino ꝓncipaliʒ ſimpliʒ:nec foꝛmaliʒ:ſed in gñe. ¶ Et ẽt 2º qz felicitas nõ est in actu itellectꝰ ut itellectꝰ est; ſz ſolũ p ordinẽ ad uoluntatẽ.in actu uoluntatiſ est felicitas ut uolũtatis est. ¶ Et ẽt 3º qz p visionẽ ſiue p actũ itellectuʒ ꝓsequit uoluntas deo mediatiꝰ.p actũ ꝙʒ imediatiꝰ. ¶ Et qz 4º uoluntaʒ p actũ itellectꝰ ꝓsequit deo p mediũ exneũ.p actũ ꝙum p mediũ magis itraneũ. ¶ Et ẽt 5º qz uoluntas nobiliori mõ cõiungit deo:ꝙ itellectꝰ.iõ pp oia iſta magis ꝛ ꝓncipali us est ponẽda felicitas in actu uoluntatis ꝙ itellectꝰ. ¶ Poſſumꝰ aũt ſi uolumꝰ aſſignare ꝙtuoꝛ felicitates ſe hñtes p ordinẽ:videlz ipʒ deũ.Actũ uoluntatis p quẽ tẽdimꝰ in deũ.Uisionẽ dei.Et actũ uolũtatis p quẽ tẽdimꝰ in hiꝰ visionẽ.In ipſo deo ẽ felicitas oino ꝓncipaliʒ ꝛ finaliʒ:ꝛ iõ ibi est potiſſima felicitas.ꝛ ipe potiſſime est finiſ noſter:ꝛ in eo est q̃des coꝛdis nr̃i.nõ est eni q̃des coꝛdiſ nr̃i in aliq̃ creato:ſz in ipſo deo creatore:qz ut oixim⁹ inq̃etũ est coꝛ nr̃m:donec requieſcat. In ipo actu aũt uolũtatiſ p quẽ ꝓsequimur deo in ꝓia

erit felicitas oīno p̄ncipal'r formal'r. Erit enim in tali actu q̄es nō per quē q̄escam' final'r:sz formal'r.iō in tali actu nō est ita p̄ncipal'r felicitas cū nō sit finis:z q̄es final'r:sz formal'r.sīc in ipo deo:qui est q̄es nr̄a finalit̄ z simpl'r. Jn ipo aūt actu itellect' adhuc erit btitudo nr̄a:nō ita p̄ncipal'r.qz per eā nō ita uolūtas ꝓūgitur deo:sīc per ꝓpriū actū. Erit ēt in hi' uisione felicitas nr̄a final'r no oīno simpl'r:sz in gñe. Sz in ipo actu uolūtatis ꝑut tēdit in uisionē dei:nō erit ita p̄ncipal'r felicitas sīc in ipa uisiōe.dicem' eni q̄ nō est felicitas nisi in deo:z in his per que uolūtas ꝓūgit deo.nō aūt in hijs per que ꝓūgit itellect'. Si aūt in talib' sit felicitas hoc nō erit ut sī ipius itellect':sz solū per ordinē ad uoluntatem. Sz ut patet licet act' uoluntatis magis ꝓūgat uoluntatē deo:ut per talē actū tēdit in deū:q̄ ipa uisio. Tñ act' uolūtatis nō ut tēdit imediate in deū:sz ut tēdit in ipam uisionē. Nō ita ꝓūgit uolūtatē deo:sīc ipa uisio.nā uolūtas per talē actū nō tēdit imediate in deuz:sz tēdit in uisionē:z per uisionē in deū.ita q̄ uisio hoc mō magis ꝓūgit uolūtatē deo q̄ ꝓpriꝰ act'.g̃ iter btitudines creatas p̄ncipali' erit btitudo act' uolūtatis tēdens in deum.qz per hi' actū imediati' uoluntas ꝓungit deo.postea erit btitudo in ipa uisione dei.ultimo aūt erit felicitas in actu uolūtatis:ꝑut tēdit in uisionē dei. ¶ His oībus ꝓlibatis uolum' narrare q̄d facē difficltatē in quesito. Propt̄ q̄ sciēdū q̄ aliq̄n nō ē finis ipa res:sz est finis usus rei. Ut qui ponit felicitatē suā in equo:magis ponit felicitatē in usu eq:q̄ in equo. Naz ipm equū ordinaret ad eqtationē:siue ad usū eqtādi.cū g̃ felicitatez z finē ponim' magis in usū rei q̄ in re:si ille usus rei sit act' alicui' potētie.rē in actu illi' potētie erit oīno p̄ncipal'r felicitas. Ut qui poneret felicitatē in eqtatiōe: cū eqtare sit act' cruriū.in actu cruriū eēt p̄ncipal'r talis felicitas.ut magis q̄ in actu uoluntatis.eēt eni talis felicitas in actu crurium.nō qz act' cruriū.sz qz est finis z obm uolūtatis ita q̄ ibi eēt talis felicitas oīno final'r. Jn actu aūt uolūtatis eēt felicitas formal'r,ꝑut per hi' actū tēdem' in talē finē. Et si sic eēt de deo:q̄ uellem' pp aliū finē:ut qz uellem' ipm ad videdū sīc uolum' equū ad eqtādū ita q̄ ordiarem' deū ad videdū tanq̄ ad ultiorē finē.sicut ordiam' equū ad eqtationē:z domū ad hitationē tanq̄ ad ultiorē finē.tc nō eēt btitudo nr̄a in deo final'r.nec esset btitudo nr̄a in actu uolūtatis ꝑut tēdit in deū oīno fīal'r.sz eēt btitudo nr̄a oīno final'r in ipo actu intellect' . nō qz act' itellectus:sed qz uoluntatis obiectū z eēt btitudo nostra p̄ncipal'r formal'r in actu uoluntatis:ut tēdit in visionē. Sed hoc nullus diceret q̄ deū ordinem' ad aliq̄ aliū finē.z q̄ nos q̄escerem' final'r in alio citra deum.final'r g̃ btitudo nostra est ipe deus:z in eo omnino p̄ncipal'r ut est uoluntatis obiectū. ¶ Jn alijs aūt ut dictū est:est btitudo inquantū ꝓungūt uoluntatez huic suo finali obiecto.z qz p̄mo z p̄ncipal'r cōiungit uoluntas suo obiecto per actum suū ut tendit in obiectū.2° coniungitur ei si per actū alterius tēdit in obiectum.3° coniungitur ei ut per actū suū tendit in actū alterius:z per illū in obiectuz. 1° erit felicitas in ipo deo. Et 2° in actu uolūtatis ut ꝓungit per uoluntatē deo.3° erit in actu intellect' uel in ipa uisione.ut per talem uisionē talis visio est obiectū uoluntatis:z per hoc tēdit in deū. 4° z ultimo erit felicitas in actu uoluntatis:ut per talē actū in uisionē tendit z per uisionē in deū. ¶ Ex hoc aūt patere pōt quare ita dicunt q̄ visio est tota merces. Nā accipiēdo mercedē ꝑut dicit aliq̄d in qō uoluntas directe tendit,ut dicamus hoc eē mercedē:qz uoluntas expectat.z in qō per uoluntatē directe tēdimus. Dicemus q̄ infra deū nihil hoc mō hēt rōnem mercedis:nisi ipa visio. Nam ipe actus uoluntatis non hēt hoc modo rōnē mercedis. qz uoluntas in suū actū directe nō tendit:nec su' act' uolūtatis pōt eē finis z quies final'r.sz si est q̄es hoc est formal'r.nā uolūtas in deo nō q̄escit final'r:sz quiescit in eo per actū suum formal'r. Uisio g̃ est tota merces creata:sz est alia merces multo excellētior:ut ipe de'.z ibi est p̄ncipali' btitudo:qō magis ꝓūgit uolumtatē ipi p̄ncipali mercedi:siue ipi deo. Dicam' g̃ q̄ visio siue act' intellect' hēt aliq̄d de rōne btitudinis:qō nō hēt ipm uelle inq̄tū act' itellect' pōt esse illud in qō directe tēdit uolūtas:qō nō pōt eē act' uolūtatis qz uolūtas in suū actū:nec aliq̄ potētia in suū actū p̄t directe tēdē. Sz hoc modicū est respectu ei' qō hēt act' uoluntatis.qō multo magis est ꝓungē uolūtatē imediate ipsi oīno finali bono:q̄ eē in gñe finale bonū:z qz act' uolūtatis ꝓungit imediate uolūtatē oīno finali bono.act' aūt itellect' nec est finale bonum oīno:nec ꝓūgit uoluntatē imediate oīno finali bono i.deo. Nō est ita p̄ncipal'r felicitas in actu itellect':sīc in actu uolūtatis. Sz forte itellect' tu' nō q̄escit. Sz dicis act' itellect' est magis btitudo q̄ aliq̄s act' uoluntatis. Nā in actu itellect' pōt directe tēdē uolumtas in actū ꝓpriū:nō pōt directe tēdē uolūtas:sz illō est btitudo in quo directe tēdit uolūtas. Ergo btitudo magis erit in actū itellect'. Hoc argumētū arguit oppositū:nō ꝓpositū. Multo magis eni eēt btitudo in actu itellect':si sic ꝓūgeret uolūtatē deo. Et sic uoluntas per ipm tēderet in deū:tanq̄ in id per qō non posset directe tēdē:q̄ si ꝓungit uoluntatē deo tanq̄ per id per qō pt directe tēdē.qō sic declat.btitudo quez est oīno p̄ncipal'r in eo in qō oīno uolūtas finaliter tēdit:hi' est ipe de'.z btitudo est p̄ncipal'r in deo:tanq̄ in eo in qō final'r uolūtas tēdit. Si erit in alio a deo hoc nō potit eē:nisi,ꝑut per illō uolūtas tēdit in deū:ul,ꝑut per illō uolūtas ꝓūgit deo. Si in uisiōe:g̃ est felicitas.hoc erit,ꝑut uolūtas tēdit in visionē:z per visionē tēdit in deū:ul erit hoc ꝓout uolūtas ꝓūgit se visioni:z per visionē ꝓūgit se deo. Uisioni aūt nō cōiungit se uolūtas tanq̄ suo actui:sz tanq̄ suo obiecto: qz visio nō est act' uolūtatis:sz itellect'. Sz ꝓstat q̄ mito magis ꝓūgit potētia alicui obo cū ꝓungit ei q̄si in trance. q̄ si ꝓūgit ei per aliq̄d obz:qō ꝓūgit ei q̄si ex nee. Uisio g̃ si ꝓūgeret uolūtatē deo tanq̄ act' ei':z si eēt illō in qō directe nō posset tēdē uolūtas:multo magis ꝓūgeret uolūtatē deo q̄ nunc.qz pōt eē obm ei' z qz pōt eē illud in quo aliquo modo directe tendit uolūtas. ¶ Rñdeam' g̃ ad formā arguméti:z dicam' q̄ illō in quo directe tēdit uolūtas est btitudo. uerū est si tēdat in illū oīno p̄ncipal'r. Alia aūt in que nō tēdit oīno uolūtas p̄ncipal'r nō hñt rōnē btitudinis:ex eo eni q̄ uolūtas tēdit in eo directe:uel nō directe.sz ex hoc q̄ per ea uolūtas ꝓūgit suo p̄ncipali fini:z qz magis suo p̄ncipali fini ꝓūgit uoluntas per actū suū in quē directe nō tēdit:q̄ per actū itellect', in quē pōt aliquo mō directe tēdē:iō magis est felicitas in actu uoluntatis q̄ in actu itellect'. Est eni felicitas finale z ultimū bonū hoc mō ꝑut est uolūtatis obiectū. Et qz finale z ultimū bonū nō pōt cōperi nisi vni. Jō felicitas oīno p̄ncipal'r non est nisi in re vna ut in deo:ꝑut in ipm tēdit uolūtas. Si aūt est in alijs hoc erit in ordine ad deū:z ꝑut per illa ꝓūgit uolumtas deo:z qz hoc potissime fit per actuz uolūtatis:iō post deum potissime in actu uoluntatis est ponenda

felicitas. Hēt eni aliq̄d actus itellect' pp qō pōt dici merces. qō nō hēt actus uoluntatis, put videt in talē actum. Pōt uoluntas aliquo mō dirēcte tēdē: tñ pp istō aliq̄d nō debet felicitas in actu itellect' p̄ncipalr̄ poni. Immo magis debet ab eo remoueri q̄ visio, p ut in eā p̄t dirēcte tēdē. Uolūtas nō magis p̄tingit uolūtatē suo oīno ultimo fini. Immo mīn' ut est per habita declaratū. Jō per hoc nō magis p̄ncipalr̄ hēt rō nē felicitatis: imo mīn' ut pōt eē per habita manifestum. ¶ Ad argumētū in p̄riū dōm: q̄ itellectus nec dirigit: nec mouet uolūtatē iperando. sz soluz mouet eam: ei finē oīndendo. Sed uoluntaſ mouet itellectū iperādo ꝛ oia nostra opa sunt subiecta uolūtati: tanq̄ eius iperio. iō ex hoc nō hētur q̄ itellectus sit altio2 potētia q̄ uoluntaſ. imo magis est ecōtrario. dato tamen q̄ itellectus eēt altio2 potētia q̄ uoluntas ad huc nō habēt intētū. Nā ponētes intellectū eē altiorem potētiā. dicūt q̄ itellectus est altio2 potētia: si cō sideret in se ꝛ nobilio2. Nam nobilitas itellectus est ex hoc qō hēt in se: q2 itelligēdo est mot' rerū ad animam. Nobilitas vo uoluntatis est ex eo qō tendit in aliud: q2 in uolēdo est mot' aie ad res. Simplr aūt ꝛ absolute est nobili' qō est tale in se: q̄ qō est tale in o2dine ad aliud. Et iō simplr ꝛ absolute ut dicūt intellectus est nobilio2 uolūtate. ꝛ itelligē nobili' q̄ uelle. Sed si itellect' ꝛ uoluntas ꝛ actus eo2 ut aiūt non p̄siderent fz se: sed in o2dine ad obiectū: uel hoc erit ad res nāles: uel ad res diuinas. si ad res nāles: sic ad huc ut aiunt nobili' est itelligē: q̄ uelle. Quia res sūt itellecte ut sunt in aīa: sunt uolite ut sūt in seipsis. Nobilius aūt hñt eē in aīa: q̄ in seipsis. Nobilio2 est enīz cognitio nāliuz: q̄ sint ipse res nāles. sed si intelligē: ꝛ uelle cōparent ad res diuinas. sic dicūt q̄ uelle est nobilius q̄ intelligē: q2 diuina bonitas pfectius hēt eē: ut est in seipsa ꝛ ut a uolūtate desiderat: q̄ put ab intellectu p̄cipit. ꝛ nobilio2 res est ipse de' in se q̄ cognitio quā hēt quelibet creatura de deo. Ponētes igit q̄ itellectus simplr est altio2 potētia: q̄ uoluntaſ. ponūt q̄ respectu rerū diuinarū uelle est nobili' ꝛ altius q̄ itelligē. ꝛ q2 respectu rerū diuinarū ponim' btitudinez in aīa. g̃ respectu felicitatis ꝛ btitudinis uelle est nobilius q̄ itelligē. Btitudo g̃ nr̄a p̄ncipalius est in amare uel in uelle q̄ itelligē ꝛ in actu uolūtatis q̄ itellectus. q2 per hī' actū magis p̄iungimur ipsi deo qui est hēditas ꝛ btitudo nostra: cuius hēditatis ꝛ btitudinis participes nos faciat dñs ihesus qui cuz patre ꝛ spiritui sancto est vnus deus in scla sclorum Amen.

¶ Explicit tertium quodlibet.

¶ Incipit quartum.

2 ¶ Tqōnes in hoc nostro quarto quodlibet queste ad o2dinē reducant sic distinguem' ꝓpositas qōnes. Quia queda querebant ptinētia ad ens diuinū. Quedam ptinētia ad ens creatum. Circa ens diuinū querebā tur quedam ptinētia ad deum: quedam ad naturam assumptam. Circa deum querebatur quātum ad eēn tialia. Et circa hoc erant due questiones. vna ptinēs ad dei potētiam utrum aliqō agēs diuinū posset facē duo accidētia eiusdē spēi in eodem subiecto. Alia qō erat ptinēs ad dei uolūtatē. Utrū deus posset simul ꝑria uelle. Erat ꝛ tertia qō de deo ptinens ad psona lia siue ad notionalia. ꝛ erat qō de relationib' q̄d ad deret diuina relatio supza diuinā eēntiā. Questio. I.

1 ¶ Dprimū sic ꝓcedit. Videt q̄ nullum agēs ēt nec ipe de' possit duo accidētia eiusdē spēi facē in eodē subiecto. q2 si corpus hns albedinē eēt in potētia ad albedinē: eēt actu albū: ꝛ potētia albū. Respectu igit vni' ꝛ eiusdē: ut respectu albediniſ eēt in actu: ꝛ in potentia: ꝛ per ꝓns eēt in actu: ꝛ nō in actu. ꝛ in potētia: ꝛnō in potētia q̄ō erat ꝺdictoria uerificare q̄ō facē nl' li agēti ꝓuenire pōt. ¶ In p̄riū est q2 sil' cū dimēsionibus ideterminatis sunt dimēsiones determinate. sed he dimēsiones: ꝛ ille ut dicebat nō differūt spe: g̃ rē. ¶ Xº dōm: q̄ hec qō aliud querit: ꝛ aliud ꝓponit. Querit eni quō se hñt dimēsiones determinate: ꝛ indeterminate. Proponit aūt utrū duo accidētia eiusdē spēi per aliq̄ō agēs in eodē subiecto simul eē possint. Et ut satisfaciamus p̄mo ei qō querit. Et postea ei qō ꝓponit dicem' q̄ cōmētato2 in de sba o2dis ponit in mā duo gña dimēsionū. videlicet dimēsiones indeterminatas ꝛ determinatas. Et ait q̄ dimēsiones ideterminate p̄cedūt fozmā sbālē in mā. determinate sequuntur. Ducit aūt ad tria inconuenientia. si neget dimēsiones ideterminatas: fozmā sbālē p̄cedē. Primū incōueniēs est q̄ fieret corpus ex nō corpore. Scōm est q̄ mā simul non posset diuersas fozmas recipere. Tertiū est q̄ nec ēt successiue posset mā diuersas fozmas recipe: sed ois fozma in mā eēt igñabiliſ: icozruptibilis ꝛ eterna. ¶ Primū inconueniēs sic patet. q2 oē qō recipit in aliquo recipit fz modū rei recipiētis ꝛ nō fm modū rei recepte. ꝛ inde est q̄ lz nihil fm se sit diuisibile nisi quātitas. ꝛ lz oēs ille fozme a quātitate educte de potētia māe sint de se idiuisibileſ. Tñ q2 ille fozme recipiunt in mā q̄ta recipiunt in ea modo diuisibili: ut albedo que de se est diuisibilis q2 recipitur in mā q̄ta: ꝛ recipit in mā mediāte superficie que est quid diuisibile. iō recipitur in ea modo diuisibili: ꝛ extēditur fm extēsionē māe in qua recipit ꝛ est albedo multa ꝛ extēsa. qm̄ superficies est multa ꝛ extensa. Sic ꝛ ecōtrario. Si quātitas que est quid diuisibile recipetur in mā mediāte fozma indiuisibili recipetur in ea modo idiuisibili. Si g̃ posset mā absolui a quātitate: ꝛ indui quātitate: fieret quātum ex non quanto: ꝛ hoc appellat cōmētato2 fieri corpus ex nō corpore: q2 fieret quātum ex nō quāto. Habet eni ipse p2o magno incōueniēti q̄ fiat quātum ex nō quanto. Nunq̄ g̃ absoluitur mā a quātitate: q2 tūc mā non quāta fieret quāta. Rursus si quātitas post alias fozmas aduenire māe: cuz alie fozme sint de se idiuisibiles recipetur q̄titaſ modo idiuisibili. Propter qō q̄titaſ sit recepta in mā nō extēderet mām: ut g̃ nō cogamur ponē q̄ fiat quātum ex nō quāto: ꝛ ut quātitas in materia extēdat mām. Dicemus q̄ nunq̄ mā a quantitate absoluitur: sed semp manet quāta. ꝛ quecūq̄ fozma in mā recipit siue sit sbalis: siue accītalis recipitur in mā quanta. Et q2 q̄titas illa a qua nunq̄ absoluit mā est q̄titas ideterminata nō determinata. Jō dictū est q̄ dimēsiones ideterminate p̄cedūt fozmā sbalem in mā. determinate vo sequunt. ¶ Declaratū est g̃ p̄mū i cōueniēs: videlicet q̄ si mā absolueret a q̄titate: ꝛ si mā nō semp eēt q̄ta: ꝛ si fozma sbalis non aduenire māe iam q̄te q̄ fieret corp' ex nō corpore. i. q̄ fieret q̄tū ex nō q̄to. imo si bñ ꝓsiderant vba proposita declaratū est incōueniēs scōm ꝛ tertiū. Nā ut dicebat si q̄titas aduenire māe post aliquā aliā fozmā: cū quelibet alia fozma a q̄titate sit de se idiuisibilis: recipet q̄titas in mā mō indiuisibili. propter qō q̄titas sic recepta mām nō extēderet. Nō g̃ possent in mā eē siml'

forme ꝺrie qꝺ erat inconueniēs 2m. Nam tota cā ꝙre mā ſiſ pōt eē ſub formiſ ꝺrijs: eſt qz mā eſt ꝙta ⁊ extē ſa. pp qꝺ in ꝺiuerſiſ partib⁹ mae pñt recipi ꝺiuerſe forme. itaqz cū oñſuz ſit: q ſi ꝙtitas aduenīret mae poſt aliꝙ formā tūc mām non extēderet. Bñ ꝝ ꝺictum eſt q ſi mā abſolueret a quantitate. ⁊ ſi mā poſt receptionē alicuius forme recipet ꝙtitatē qz ꝙtitas illa aduenīret mae ſm moduz forme in mā recepte: ⁊ per ꝛ̄ns qz aduenīret mae modo iꝺiuiſibili nō extēderet māz nec poſſent in ꝺiuerſis ptib⁹ mae eē ꝺiuerſe forme eo q hoc poſito mā nullas hīet partes. ¶ Tertiū ēt inconueniēs ꝺe leui ꝺeclarat. Naz oē qꝺ mouet ſit quātum: ſi mā nō extēderet per quātitatez: nō poſſet eſſe ſubiecta motui ⁊ trāſmutationi. Forma ꝝ in mā recepta ſemp eēt in mā. eēt ꝝ forma illa ingñabilis: ⁊ incorruptibilis qz nō poſſet mā per trāſmutationem ⁊ motum ab illa abſolui. Supponamuſ ꝝ cū cōmētatore q oīs forma recepta in mā aduenit mae tam quāte ⁊ q mā nunꝙ a ꝙtitate abſoluit. ſed quō quantitas que nunꝙ abſoluit a mā: que p̄cedit oēm formā in mā ꝺicat ꝺimēſiones indeterminate: ⁊ qualr in mā ſunt ꝺimēſiones ꝺeterminate ſic pōt oſtēꝺi. ¶ Dicem⁹ eni q quātitas quadrupl̄r ꝺeterminatur. p̄mo per aliā ⁊ aliam formā ſbalē. Scꝺo per aliam ⁊ aliā qualitatē. Tertio per aliam ⁊ aliā quātitatē. Quarto per ſeipſaz aliter ⁊ alr acceptā. ¶ Primū qꝺē ſic patet. nā ſicut mā ꝺe ſe eſt indeterminata: terminat aūt per aliā ⁊ aliam ſbalē formam. ſic ipſa eēntia quantitatis adherēs mae: ꝺe ſe quāꝺaz iꝺeterminationē hēt. Determinat autē ꝙut eſt ſub alia ⁊ alia ſbali forma. Scꝺm hoc ꝝ verificat q ꝺimenſiones ꝺeterminate p̄cedunt formā in mā: ſed ꝺeterminate ſequunt. Nā quantitas ſm ſe p̄cedit formam ſbalē in mā: ſed ut eſt terminata per formā ſbalē ſequit formā ſbalē in mā. Naz p̄ius itelligitur q forma ſbalis aduenīat mae: ⁊ poſtea q per hi⁹ formam ꝺeterminetur tam mā ꝙ quātitas exñs in ipſa. Scꝺm in hoc ēt vīficat q per ꝺimēſiōes indeterminatas hēt mā q occupet locū: per terminatas vō q occupet tātū locū. naz tātū ꝺe mā quātū eſt ſub vno pugillo terre: ⁊ eſt ſub ꝺecē aque: ſub cētū aeris: ⁊ ſub mille ignis. Semp ꝝ remanet tātū ꝺe mā. qz nihil ꝺeponīt in mā: ſed nō ſemp remanet occupatio tāti loci. Habet ꝝ mā per quantitatē ut occupet locū. ſz q occupet tm̄ ⁊ tm̄ locū hēt per quātitatē nō fz ſe ⁊ abſolute: ſz fz q eſt ſb alia ⁊ alia ſbali forma. Quia ut patuit eaꝺē quātitaſ mae, ꝙut eſt ſb alia ⁊ alia ſbali forma p̄t occupare vnū pugillū: ⁊ ꝺecē: cētū ⁊ mille. Propter qꝺ appet q ex ipa forma ſbali aliquā ꝺeterminationē acqrit quātitas. qz eaꝺē quantitas mae ꝺe ſe iꝺeterminata eſt q occupet magnū uel paruū locū. ꝛiūcta aūt forme ſbali ꝺeterminat ad occupationē tāti uel tāti loci. ¶ Scꝺo ꝺeterminat quantitas in mā per aliā ⁊ aliā qlitatē. nā fm q quātitas mae eſt ꝛiuncta rarītati uel ꝺēſitati: ſic occupat maiorē ⁊ minorez locū. Eaꝺē ꝝ quātitaſ p̄ōt occupare maiorē ⁊ minorē locū: fm q eſt ꝛiūcta alīꝙ ⁊ alīꝙ qlitati. Indeterminate ꝝ ſe hēt quātitas ad occupationē loci. ꝺeterminat aūt tā per formā ſbalē: ꝙ per qlitatē. ut q tāta quātitas mae occupet ꝺeterminate tantū locū: hoc eſt qz eſt ꝛiūcta tali forme ſbali ⁊ tali qlitati: utputa tali raritati uel ꝺēſitati. nec eſt icōueniēs q per utrūqz ꝺeterminet quātitas. Nā ⁊ in alīs ſumim⁹ rōnem ex utroqz. Dicem⁹ eni q rō ꝙre mouet graue ꝺeorſuz eſt nā: ſiue ſbalis forma: ⁊ ēt qlitaſ. Utputa grauitaſ alr tñ ⁊ alr quia nā ſiue ſbalis forma eſt hi⁹ rō p̄ncipalis. Prima qlitas vō eſt rō ꝓxima ⁊ ūnediata. Un in. ii. pbicoz ꝺr q nā eſt p̄ncipiū mot⁹ ⁊ ꝺetiſ per ſe: ⁊ p̄mo motionis eni ⁊ ꝺetis rōnē per ſe: ⁊ p̄mo ⁊ p̄ncipalr attribuim⁹ nāe ſiue ſbali forme. Ex ꝓximo aūt ⁊ imediate attribuimus qlitati. Sic ⁊ rō ꝙre ſentit aial: eſt eius aia ſiue ei⁹ ſbaliſ forma: ⁊ ei⁹ potētia ſenſitiua: que eſt quꝺā qlitas: ſz aia eſt hi⁹ rō p̄ncipalis ⁊ p̄ma: iō ꝺr in li⁹ ꝺe aia q aia eſt p̄mū ſentiēs. potentia aūt ſenſitiua eſt ratio ſentiēꝺi ꝓxima ⁊ imediata. Sic ⁊ in ꝓpoſito q quātitas ꝺeterminate occupet tātū locū. Rō ſumit a forma ſbali: ⁊ a qlitate: ut a raritate ul ꝺēſitate ſequēte hi⁹ formā. ſz forma ſbalis erit hi⁹ rō radicalis p̄ncipalis ⁊ p̄ma. Qualitas aūt erit rō ꝓxima ⁊ imediata. Ut ꝙre tātū ꝺe mā ꝺeīmiate occupat tātū locū ut vnū pugillum: uel ꝺecē: uel cētū: hoc eſt: qz talis quātitas ꝺeterminate eſt ꝛiuncta tali forme ſbali. utputa terre: aque: uel aeris. ⁊ ēt hi⁹ rō eſt qz eſt ꝛiūcta tali qlitati. utputa tali raritati uel ꝺēſitati. hi⁹ aūt ꝺeterminationis rō ſumit ex forma ſbali: ⁊ ex qlitate alr tñ ⁊ alr ut eſt per hīta manifeſtū. qlitercūqz tñ accipiātur ꝺimēſiones ꝺeterminate ⁊ iꝺeterminate ſemp iꝺeterminate p̄cedūt formaz ſbalē in mā. ꝺeīminate ſequētur. Et per ꝺimēſiones iꝺeterminatas hēt mā q occupet locū. Per ꝺeīmiatas vō q occupet tātū locū. Nā ipſa ꝙtitas ſm ſe a qua nunꝙ abſoluit mā ꝺr ꝺimēſiones iꝺeterminate ipſa ēt quātitas ut eſt ꝛiūcta alīꝙ ⁊ alīꝙ forme ſbali uel ut eſt ꝛiūcta alīꝙ ⁊ alīꝙ qlitati ꝺr ꝺimēſiones ꝺeterminate. qz ut patuit lz alr ⁊ aliter ex utroqz tamē quātitas terminationē recipit. Et qz quātitas ſm ſe p̄cedit formā ſbalē in mā: qz quelibet forma tā ſbalis q̄ accītaliſ aduenit mae quāte. Qua nunꝙ mā a quātitate abſoluit: qz quātitas ſic acceptā ꝺr ꝺimēſiones iꝺeterminate. Cōſequēs eſt q ꝺimenſioneſ iꝺeterminate p̄cedēt formā ſbalē in mā. ſed cū quātitati inſit ꝺeterminatio ex ꝛiūctiōe cū forma ſbali: ⁊ cū quātitate ꝓus intelligit recipi forma ſbalis in mā: quā ſit ꝺeīminatio taliū ꝺimēſionū. pp qꝺ ꝺimēſiones ꝺeterminate ut terminant per ſbalē formā ꝺicunt ſequi hi⁹ formā: ⁊ multo magis tales ꝺimēſiōes ſequunt ſbalē formā: ut ſuſcipiūt ꝺeterminationē per qlitatē: eo q qlitas ſit poſterioz ſbali forma. Ex hoc ēt patet q cū mā nō occupet ꝺeterminatū locum per quātitatē fz ſe. ⁊ ut eſt ꝺimēſiones iꝺeterminate. ſed per quātitatē ut eſt terminata ut hēt rōnē ꝺimēſionū terminatarū bñ ꝺictū eſt. p̄out in qbuſꝺā alīs opationibus recolimus nos ꝺixiſſe q per ꝺimēſiones in ꝺeterminatas hēt mā q occupet locū. Per terminatas vō q occupet tantū uel tantū locū. ¶ Tertio q̄ titas mae ꝺeterminat per aliā ⁊ aliā quātitatē. Nam eaꝺē quantitas mae pōt eē ſub maiori ⁊ minori ſuperficie. pōt ꝝ nā in maiorē ⁊ minorē ſupficiē: ſed nō pōt in maiorē uel minorē quātitatē mae. Non enim pōt nā q parum ꝺe mā fiat pluſ ꝺe mā: niſi per additionē materie. ıō ꝺicitur in p̄mo ꝺe gñatione in capitulo ꝺe augmēto. Nunꝙ fit augmētum niſi aduenīēte aliquo corporeo. ſic ēt non pōt nā: q plus ꝺe mā fiat mā fiat minus niſi per ſubtractionē quātitatis materie. ıō ēt in eoꝺē capło ꝺe gñatione hētur q nō fiat ꝺiminutio niſi per ſubtractionē: ⁊ per receſſum alicuius. Sicut nec fit augmentū niſi qz aliquid additur uel aduenit. In maiorē ꝝ uel minorē quantitatē mae nō pōt agēs naturale. Poteſt aūt in maiorē ⁊ minorē ſupficiez: ⁊ eaꝺē quātitas materie ut eſt ſub forma aque habebit ſupficiem ad magnitudinem vnius pugilli. Facta aūt ſub forma aeris habebit ſupficiem ad magnitudinez ꝺecem pugillor. Cū ꝝ ipſa ſupficies ſit quedam quātitas: ⁊ cū per aliā ⁊ aliam ſupficiez terminetur mae

quãtitas.bñ dictũ est q̃ quãtitas mãe põt terminare per aliã ⁊ aliã quãtitatẽ.Dicem⁹ ḡ q̃ mã fuit ꝓcreata cũ sua quantitate:per quã hẽt q̃ sit multa uł pauca:a qua quãtitate nunq̃ fuit absoluta:⁊ in qua nullũ agẽs nãle nãlit nec hẽt:nec hũit posse:ſz oẽs resolutiones formarũ facte per nãle agẽs ꝓsupponũt tã mãz q̃ quãtitatẽ ei⁹:⁊ oẽs forme notabiłr inducte aduenĩũt mãe: tã quãte.põt aũt ⁊ debet rõnabiłr sustineri q̃ quãtitas aliq̃ fuit ꝓcreata mãe.⁊ est illõ qõ est corp⁹ in gñe quãtitatis.Hi⁹ aũt corp⁹ terminationẽ suscipit per aliã ⁊ aliã formã sbalẽ:per aliã ⁊ aliã q̃litatẽ:per aliã ⁊ aliã quãtitatẽ siue per aliã ⁊ aliã supficiẽ.Sed q̃ determiatiõe per sbalẽ formã:⁊ per q̃litatez est per hita manifestũ põt ẽt manifestũ eẽ determinatiõe quãtitatiſ mãe per aliã ⁊ aliã supficiẽ:alr tñ ⁊ alr.dimẽsiões determinate ⁊ determinate sument in mã ,put termin⁹ quãtitatis est forma sbalis uel q̃litas.Et alr,put hi⁹ termin⁹ est ipsa supficies que est quãtitas.nã,put quãtitas determinat per sbalẽ formã:uel per q̃litatẽ:nullomõ dicẽ possum⁹ q̃ dimẽsiões determinate sit ipa quãtitas,mãe determinate vo sit ipsa sbaliſ forma:uel q̃litas:q̃ sbaliſ forma uel q̃litas nõ hẽt q̃ sit dimẽsio per se loquẽdo.

¶ Scõm hoc ḡ quãtitas fm se erit dimẽsiões determinate.Ipsa ẽt quãtitas ut est ꝓiũcta alĩ ⁊ alĩ forme sbali:uel alĩ ⁊ alĩ q̃litati erit dimẽsiões determinate.ſz ,put quãtitas mãe determinat per aliã ⁊ aliã quãtitatẽ: utputa per aliã ⁊ aliã supficiẽ:sic utroq̃ mõ põt accipi dimẽsiões determinate:⁊ determinate.Nã ipsa quãtitas mãe fm se dicet dimensiões determinate:⁊ ipa eadẽ quãtitas ut est ꝓiuncta alĩ ⁊ alĩ quãtitati:utputa alĩ ⁊ alĩ supficiei dicet dimẽsiões determiate. ¶ Rursus q̃ ipsa superficies est quedã dimẽsio ⁊ quantitas mãe põt dici dimẽsiões determinate.Et supficies determinas hi⁹ quãtitatẽ dicet dimẽsiões determinate.fm hoc ḡ dimẽsiões determinate ⁊ determinate realr differũt ⁊ hñt se q̃simãle ⁊ formale.Nã quãtitas mãe que est dimẽsiões determinate se hẽt q̃si qd male respectu supficiei que determinat hi⁹ quãtitatẽ.Jsto ẽt mõ accipiẽdo dimẽsiões determinatas:⁊ determinatas,put realiť differũt:⁊ ,put utrãq̃ quãtitatẽ iportat dimẽsiões indeterminate ꝑcedũt formã sbalẽ in mã:determinate sequunť:⁊ per dimẽsiones determinatas hẽt mã q̃ occupat tm locũ.p determinatas vo q̃ occupat tm locũ.naz cũ a quãtitate nunq̃ absoluat mã:semp quãtitas mãe ꝑcedit sbalẽ formã.imo q̃ eadẽ q̃tas ,put est sb alia ⁊ alia sbali forma:uel ,put est ꝓiũcta alĩ ⁊ alĩ quãtati:põt eẽ sub maiori ⁊ minori supficie quãtitaſ determinata debet ipsam supficiẽ:⁊ sequiť sbalẽ formã.Rursus q̃ eadẽ quãtitas mãe põt occupare maiorẽ ⁊ minorẽ locũ:,put est terminata per maiorẽ ⁊ minorẽ supficiẽ.si occupatio loci respic quãtitatẽ mãe determinatã:occupatio tãti loci respicit quantitatẽ determinatã. ¶ Quarto mõ determinat quãtitas mãe per seipsam alr ⁊ alr acceptã.nam sic in alĩs formis põt accipi rõ uł itatis:⁊ spalitatis:⁊ eadẽ forma supta gñalr ⁊ terminat per seipsam supta spaliť.sic ⁊ in quãtitate est hoc accipe.nã sic eadẽ res põt ꝓsiderari ut est corp⁹:⁊ ut est tale corp⁹:utputa ignis.sic ⁊ in dimẽsiõib⁹ q̃ ut est corp⁹ sequenť rẽ illã dimẽsiões:ut est tale corp⁹.taleſ dimẽsiones.⁊ sic ignis ꝓpus itelligiť eẽ corp⁹:q̃ ignis sic ꝓpus itellit hĩe dimẽsiones:q̃ tales dimensiones. Põt ḡ in dimẽsionib⁹ accipi ideterminatũ ⁊ determinatũ penes uł̃ ⁊ spãle sic ⁊ in formiſ.patet ḡ qd sẽ dimẽsiões ideterminate ⁊ determinate:qd ⁊ quõ differũt fm rẽ:⁊ quõ fm rõnẽ:⁊ quõ ꝑcedũt formã sbalẽ in mã ⁊ quõ sequunť.patet ẽt q̃ pp dimẽsiões ideterminatas ⁊ determiataſ nõ opz ponẽ in mã duo accñtia eiusdẽ spẽi solo nũo dĩa.nã si per dimẽsiões ideterminatas itellim⁹ quãtitatẽ mãe fm se.per determinatas vo itellim⁹ eadẽ quãtitatẽ ut est ꝓiũcta sbali forme ut dicebat p m⁹ modus determinatiõis.uel si per dimẽsiões terminatas itellim⁹ nõ ipsaz quãtitatẽ mãe fm se:ſz ut est ꝓiũcta tali:aut tali q̃litati ut dicebat modus scõs.uł ut est ꝓiũcta tali aut tali quãtitati:utputa tali aut tali supficie ut dicebat modus terti⁹. Uel si per dimẽsiões ideterminatas itellim⁹ quãtitatẽ mãe sumptã gñalr per determinatas eãdẽ quãtitatẽ suptã spaliť semp eãdem rez diceret dimẽsiões ideterminate ⁊ determinate. Si vo per dimẽsiões ideterminatas itellim⁹ ipsaz quãtitatẽ mãe:per terminatas vo itellim⁹ superficiẽ que est termin⁹ hi⁹ quãtitatis.sic dimẽsiões determinate:⁊ ideterminate debẽt diuersas res nõ eiusdẽ spẽi:ſz diuersarũ.Dicem⁹ ḡ q̃ aliq̃d est in mã:qõ ita est quãtitas: q̃ nullomõ realr loquẽdo est termin⁹ quãtitatiſ.ut quãtitas illa cũ qua fuit creata mã:a qua nunq̃ mã absoluiť.que põt dici corp⁹. Scõm quã quãtitatẽ põt signari in mã termin⁹ diametri longũ latũ ⁊ ,pfundũ.aliquid aũt ita est termin⁹ quãtitatis qõ nõ est quãtitas:ptinet tñ ad põdicamẽtũ quãtitatis:ut põct⁹. Posset ẽt accipi aliud in mã q̃ eẽt termin⁹ quãtitatis qõ nec eẽt quãtitas:nec ptineret ad põdicamẽtũ quãtitatis.nã ut dicebať quãtitas mãe terminationez sumit ex ipsa forma sbali:⁊ ẽt ex q̃litate.Forma aũt sbalis ⁊ ẽt q̃litas nec est quãtitas nec ptinet ad põdicamẽtũ quãtitatis.Ali qd aũt in mã est qõ est quãtitas:⁊ est termin⁹ quãtitatis ut supficies ⁊ linea.Accipiẽdo ḡ dimẽsiões ideterminatas q̃ ꝓ eo q̃ est in mã.que sic est quãtitas q̃ nullomõ est termin⁹ quãtitatis.Pro dimẽsionib⁹ aũt terminatis accipiẽdo ipsam eãdẽ quãtitatẽ ut est sub suo termino:uel ipsaz quãtitatẽ que est quãtitatis termin⁹ ut ipsaz supficiẽ que terminat quãtitatẽ mãe.nũ q̃ dimẽsiões determinate:⁊ ideterminate dicent duas res eiusdem spẽi.ſz uel dicent eãdem rez alr ⁊ alr acceptã.uł dicẽt duas res diuersarũ spẽrũ:q̃ q̃titas ⁊ q̃titatis termin⁹ ut corp⁹:⁊ supficies eiusdẽ spẽi eẽ nõ põt. ¶ Aduertẽdũ tñ q̃ cũ dicim⁹ q̃ q̃tias mãe ꝑcedit formã sbalẽ.hoc itelligẽdũ est per accñs:⁊ in fieri non per se.⁊ in pfici Quantitas eni est mediũ ut alibi dixim⁹:q̃ mã suscipiat formam.sic clype⁹ est mediũ per accñs ut pcutiat clypeat⁹.q̃ ex quo clypeat⁹ hẽt clypeũ:opz q̃ pcutiat mediante clypeo:est tñ ibi clype⁹ mediũ per accñs:q̃ si nõ esset clype⁹ forti⁹ pcuteret clypeat⁹.Sic ex quo mã hẽt quãtitatẽ a qua nunq̃ absoluiť:opz q̃ forma aduenies mãe recipiat in mã quanta.q̃ opz q̃ forma sbalis talẽ mãm pficiat q̃lem mãm inuenit.attñ quantitas in susceptiõe forme sbalis est mediũ per accñs:q̃ si forma sbalis posset ipsi mãe fm se aduenire:magis eam pficeret.q̃ esset illa forma iñabilis ⁊ icoꝛruptibilis nec nunq̃ posset mã nãlit a tali forma absolui:q̃ tũc nõ posset eẽ subiecta transmutationi ⁊ motui.est ḡ quantitas ibi medium per accñs.Rursus est ibi mediuz in fieri non in pfici. Nam q̃ mã subiciat trãsmutationi:⁊ q̃ non sit sub ista forma sbali nec sub illa.hoc est fm quantitatẽ per quã diuisibilitatez hẽt:q̃ si eẽt idiuisibilis nõ posset nãli trãsmutatiõe eẽ sbiecta. Attñ in ipso pfici forma sbalis imediati⁹ adheret mãe:q̃ quantitas. Naz licet forma sbalis aduenĩat mãe iã quãte:nõ aduenit ab eẋ:ſz ex itimo mãe educiť:⁊ de ipsa potentia mãe que realr nõ differt ab ei⁹ essentia educiť forma. Pro pter qõ poterit forma sic educta q̃tũcũq̃ iuẽiat mãz q̃tã imediati⁹ adherẽ eẽntie mãe q̃ quãtitas. ¶ Et

si dicatur q aliq̃ forma sb̃alis est ab ex̃ ut aia rõnalis. Dici debet q z hi⁹ forma est a tali agẽte qõ est itimi⁹ ipsi mãe: q̃ mã sibi. q̃quid g̃ sit in fieri in ꝓficiẽdo tñ sb̃alis forma ĩmediati⁹ adheret materie q̃ quãtitas. ¶ Satisfacto ad id qõ qõ querebat: restat satisfacẽ ad id qõ ꝓponebat. utrũ. s. aliqõ agens nãliter: uel utrũ agẽs diuinũ posset in eadẽ mã facẽ duo accñtia eiusdẽ spẽi. Ad qõ dom: q cũ de potentia dei queritꝫ sem per est dicendũ q de⁹ plus possit q̃ nõ possit. nisi eni manifeste appeat ꝯdictio sustinẽ debem⁹ q de⁹ possit. Nã nãliter in mã q̃tũ ad diuersas sui ptes pñt eẽ plura accñtia eiusdem spẽi. Ergo qz mã ꝑm diuersas ptes q̃titatiuas nõ hẽt esse sil'. eo q vna parꝫ q̃titatiua ob sistit alteri ꝑm hi⁹ diuersas ptes q̃titatiuas põt diuer sa accñtia suscipe ẽt eiusdem spẽi. Si g̃ ex diuersitate partiũ q̃titatiuarũ hẽt eẽ diuersitas receptionũ agẽs qõ posset facẽ diuersas ptes q̃titatiuas sil'ꝫ sitũ pos set facẽ diuersa accñtia eiusdem spẽi sil' ꝑm subiectuꝫ. Nã ptes q̃titatiue ex ipo situ distinctionẽ hñt: nãliter eni si vna dimensio posset esse cũ alia dimensione sta tim fieret vna z eadẽ dimensio cũ illa dimensione: sic z si albedo in eadez sb̃a posset eẽ cũ alia albedine. sta tim fieret eadẽ albedo cũ ipa albedine. Illud g̃ agẽs qõ est tante potẽtie qõ põt diuersas ptes q̃titatiuas ꝓseruare distinctas adiuicẽ hñtes eũdez situ: poterit duo accñtia eiusdez spẽi ꝓseruare distincta adiuicẽ: z si hẽant idem sb̃m: z qz de⁹ põt facẽ: z facẽ q sint duo corpora sil' in eodez situ: poterit facẽ q sint duo accñ tia solo nũo dña sil' in eodem subiecto. hẽt eni accñs ex sb̃o distinctionẽ: sic ptes q̃titatiue ex situ. ¶ Ad argumentũ aũt ẽt in oppositũ dicenduz q cũ sb̃m qõ actu pficiẽt per vnã albedinem nõ est ulteri⁹ in poten tia ad illaz albedinẽ: ꝫ nõ icõueniens q semp sit nãli ter in potentia ad aliaz albedinẽ. dicem⁹ eni q agens nãle nõ agit nisi per transmutationem z motũ. vñ nõ gñat nisi corrũpẽdo: nec corrũpit nisi gñando: ꝓ qõ oẽs gñationes z corruptiones nãles sunt ex ꝯrys: z in ꝯria ut declarat in ꝑ̃ phisicoꝝ. z in. 12°. meta^ce. ca lidũ g̃ ꝑm q hi⁹ transmutat a frigido. Corpus g̃ hñs calorem nõ est in potentia nãliter ad aliũ calorem: qz nõ transmutat a sil'i: ꝫ a dissimili. Agens eni z patiẽs sunt dissimilia nisi in fine: qñ passum cõuersum est ad nãm agentis. Sed si fieret receptio forme: nõ per al terationem: z transmutationem: nõ per expulsionem sed per simplicem receptionem: nõ esset icõueniens q hñs formã esset in potentia ad sil'em formaz: z ad formã nõ differentẽ spẽ sed solo nũo. Nã sic videm⁹ in formis ĩtentionalib⁹: qz in eodẽ pũcto aeriꝫ pñt eẽ z sunt plures ĩtentiones albedinis. Nã ut ꝓbat in pspe ctiua qlibet pũct⁹ cuiuslibet coloris multiplicat se ad quẽlibet pũctũ medij. In eodẽ g̃ pũcto medij recipie tur sil'itudo cuiuslibet pũcti albi. Cũ g̃ de⁹ possit agẽ sine transmutatiõe z motu: nõ opꝫ q educat expoliã do nec q expoliet iducẽdo: sed põt ab eo fieri forma in mã per simplicẽ defluxũ ab ipso. Quantũ g̃ spectat ad ꝓpositũ sic in formis ĩtentionalib⁹ nãliter pñt eẽ plures ĩtentiones albedinis in eodem pũcto medij. sic supnãliter vtute diuina poterunt esse plures albedines realeꝫ in eodẽ sb̃o. Utrũ aũt sic censendũ esset de for mis ꝯrys q sic in eodẽ pũcto medij pñt esse nãliter i tentio albi z nigri. ita supnãliter virtute diuina possit eẽ in eodẽ sb̃o albedo z nigredo. Inuestigare nõ est pñtis speculationis. Tñ ad pñs tñ dictũ sit: q nõ est sil'e de formis ꝯrys z de formiꝫ solo nũo differentib⁹ qz forme ꝯrie hñt repugnantiã in sb̃o. sed si due forme eiusdẽ spẽi in eodẽ sb̃o esse nõ pñt. hoc est qz non hẽrent per q̃d distinguerent. ꝓstat aũt q nullũ agens facẽ q per se repugnat effectui. põt tñ vtute diuina sal uari aliquoꝝ distinctio quoꝝ per nam saluari nõ pñt ut due dimensiones simul existentes uel duo corpora siue due q̃titates simul exñtes pñt esse distincte vtu te diuina: ꝫ per naturam fieri non possint. Q.ō. II.

s Ecundo Querebat de diuina uolũ tate. Utrum de⁹ sil' posset uelle ꝯria. z arguebat q sic: qz quicq̃d facere põt de⁹ põt uelle. ꝫ de⁹ põt sil' facẽ ꝯria qz põt facere qõ nõ fac z de quocũq; ꝓposito põt facẽ z nõ facẽ. si igit sil' põt ꝯria facẽ: põt sil' z ꝯria uelle. ¶ In ꝯrium est qz ꝑm phm in 4°. meta^ce. oppositiones ꝯrioꝝ sũt ꝯrie. pari rõne imo forte multomagis uolitiones ꝯ riorꝝ sunt ꝯrie. si g̃ de⁹ posset sil' uelle ꝯria in eo eẽnt sil' ꝯria qõ nõ solũ in deo ꝫ ẽt in alijs negam⁹. ¶ Re⁹ dom q ꝑm phm in 9° meta^ce. potentie nãles sunt ad vnũ: rõnales ad oppositꝫ. Per artẽ eni grãmatice pt qs loq; ꝓgruũ z incõgruũ. z hñdo qs in se spẽm recti põt facẽ rectũ z obliquũ. Forma eni exñs in ĩtellectu est ꝓncipiuꝫ mot⁹. ut dic cõmẽtatoꝝ in. 12. Et põt dici quedã potẽtia actiua z maxime in formis illis que re spiciũt ĩtellectũ ꝓacticũ. ¶ Dicem⁹ eni q sic a calo re qui est in agẽte fit caloꝝ in passo. ita ut patet in. 12°. meta^ce. a domo que est in aia fit dom⁹ in mã. ueruꝫ qz caloꝝ ita dat eẽ caliduꝫ: q nõ dat eẽ oppositum. qz nõ dat eẽ frigidũ. iõ corꝓ calidũ per calorẽ tangẽ per su am nãlẽ potẽtiã ita calefac: q nõ ifrigidat. ꝫ qz rectũ est iudex sui z obliq̃: z per eãdẽ formã cognicit ꝓpositũ z oppositũ. iõ agẽs per ĩtellectũ ꝑt oppositꝫ facẽ. ¶ Cũ g̃ queritꝫ utrũ de⁹ possit sil' oppositꝫ facẽ ul' sil' oppositꝫ uelle hoc qõ dr̃ sil': uel determinat ly põt. ul' ly facẽ. sil' eni põt: ꝫ nõ sil' facẽ. Sic ẽt sil' põt: ꝫ nõ sil' uelle. In nobis ẽt ipsis videmus q hõ põt currere: z nõ currere: nõ q sil' currat z nõ currat. ꝫ qz potẽtiam hẽt ut agat hoc uel illõ ut sibi placet. Jõ dr̃ in 4.° me ta^ce. q ꝯria sẽ in eodẽ sil' in potẽtia: nõ tñ i actu. qõ ẽt in potentia actiua z passiua vificari põt. Ut pictoꝝ pt dealbare z denigrare parietem actu: tñ si fac vnũ nõ facit alterũ. Et paries põt dealbari z denigrari. ꝫ oũ patit vnũ: nõ patit aliud. põt g̃ de⁹ facẽ hoc: z oppositũ: sed nõ sil' actu faciet oppositꝫ. z potest uelle hoc z oppositũ: ꝫ nõ simul actu uellet oppositꝫ. ¶ Possu mus aũt triplicem rõnem tangẽ q̃re sil'y simul determinat ly uelle. nõ põt deus simul uelle oppositꝫ. Alia ex rõ sumit ex determinatione uolũtatiꝫ diuine. Alia ex pfectione eius. Tertia ex parte effectus. ¶ Prima rõ sic patet. Imaginabimur eni q spẽs exñs in itelle ctu est q̃si quedam potentia actiua: per quã põt agẽs per intellectũ agẽ: z nõ agere. sed q fiat hoc uel illud oportet q determinet per uoluntatẽ. iõ itellectus ꝓacticus extensione ꝑut se extendit ad uoluntatez. iõ dr̃ in 6° meta^ce. q idez est artificiatũ: z uolitũ. Forma eni artis nõ ꝓcedit in opus nisi determinetur per uoluntatem. z qz illud dicimur uelle: ad qõ determi nare nos hẽmus: nos dicim⁹ tñ posse aliud ẽt si nõ su mus determinati ad id. Jõ esse põt q simul qs possit ꝯria. nõ aũt esse põt q simul uelit. ipsa g̃ determina tio uoluntatis nos docet qõ esse nõ põt q deus simul uelit ꝯria. vñ in 5° ethicoꝝ dr̃. Neq; enim eundẽ ha bet modũ in scientijs: z potentijs: z habitibus. Poten tia q̃dem eni ut ibi dr̃: z scia videnꝫ ꝯrijs eadem esse: hitus aũt ꝯrius ex ꝯrijs habituꝫ: g̃ qz determinate in clinat in aliud: iõ vnus z idez nõ est ꝯrioꝝ nec possu mus simul hẽ habitum ad ꝯria: sed qz potentia rõna lis nõ determinate respicit hoc uel oppositũ: nec scia

ō talia sunt ꝟrioꝝ. Uoluntas ḡ rōne determinatiōis nō pōt sil' se hīe ad ꝟria: ut q' possit esse q' de' sil' uelit opposita. ¶ Scōa via sumit ex pfectione uolūtatis diuine. nā vult: ꝛ nō vult piger: qz non pfecte vult. iō quodāmō opposita vult. vñ aug' 8° ꝯfes. Uult q' cuz iperat aius cozpori: fit qō iperat. Ut si iperat motuz manui fm suū iperiū mouet manus. Imperat tñ aiuꝭ sibi: ꝛ nō fit qō iperat. Imperat enim ut ait aius ut uelit: nec fit qō iperat. nec pp hoc vult aius. Si ḡ aius iperat sibi: ꝛ nō vult, put iperat. vult ḡ ꝛ non vult. sed hoc est qz nō pfecte vult. iō ibidē dī q' iperat inq' animus: ut uelit qō nō iperaret nisi uellet. ꝛ nō fit qō iperat: qz nō ex toto vult. iperfecte aūt pñt esse ꝟria sil: sed pfecte nō. Cū ḡ nephas sit dicē diuinā uoluntatē iperfectā eē: ꝓñs est q' simul eē non possint: q' simul ꝟria uelit. ¶ Tertia via sumit ex pte effectus. Nam deo uelle est facē. ut dicit magister 2° sniaꝝ di. p^a. statim enim q' deus vult ad illud uelle sequit effectus: si cut vult. Ideo dz 3° de trini. c. 4°. Q' diuina uolūtas est sūma ꝛ supzema cā oium rerū. si ḡ ad diuinū uelle sequit effectus: si posset eē q' deus sil' uellet hoc: ꝛ oppositū posset esse q' simul fieret hoc ꝛ oppositū: hoc est ipossibile: ḡ ꝛ pmū. ¶ Ad argumēta aūt in oppositū dōm: q' deus pōt sil' ꝟria facē. Si ly simul determinat ly pōt: qz pōt esse q' simul possit ꝟria. nō autez hoc esse pōt: si simul determinat ly facē qz nō pōt eē q' simul ꝟria faciat. Sic etiā dōm est de ipso uelle: qz pōt simul ꝟria uelle: si ly simul determinat ly pōt. nō autez si determinat ly uelle: qz esse nō potest q' simul contraria uelit.

Quēstio. III.

Tertio Querebat de diuina relatione quid adderet supza diuinā eētiam. ꝛ arguebat q' nihil addebat. qz si addebat aliq̄d uel adderet esse uel eētiā uel rōnē. sed nō pōt dici q' diuina relatio utputa diuina paternitaꝭ addidit esse supza diuinā eētiā. qz illud eē uel esset in filio uel in pīe. nō in filio: qz tūc filī' eēt pater. nec in patre: qz tūc pater hīet aliqō eē per filiū. cū eni pater sit pater: ꝛ qz refert ad filiū. Si pīnitaꝭ supza diuinā eētiā adderet aliqō eē in pīe sequeret q' pater hīet esse ex eo q' refert ad filiū. ¶ Rursus dici nō pōt q' illō qō addit sit aliqua eētia: qz tūc pater eēt cōpositus. Nec ēt dici pōt q' sit rō. qz illa rō uel diceret aliquam rē: ꝛ tūc eēt in pīe cōpositio. uel nō diceret rē aliquaz ꝛ tunc eēt cassa ꝛ uana. ¶ In ꝟriū est qz pōt eē realiꝭ relatio in creatura absq̄ mutatione eius. utputa aliquid fieri simile nulla mutatione facta in ipso. multo igit magis poterit eē realis relatio in deo absq̄ mutatione eius. ſz realiꝭ relatio aliq̄d addit ḡ ꝛc. ¶ R^o di cēdū q' ut pateat ueritas quesiti duo sunt declarāda. Declarādū est enim quō relatio se hēat ad nostrū intellectū: qz si relatio nō est nisi apud itellectū tūc certum est q' nihil addit nisi fm modū itelligēdi. Scōo declarādū est quō se hēat relatio ad alia p̄dicamēta. Quia si relatio est aliq̄d in re: ꝛ fm suā quātitatē dic aliquā rē sicut dicūt aliqua p̄dicamēta. ꝛ res illa non trāsit in diuinā sb̄am cōpositionē faciet cū diuina eētia. Ex hīs ḡ duobus scilicet ex hitudine relationis ad itellectū: ꝛ ad p̄dicamēta alia poterit quesita ueritas declarari. ¶ Propter p^m sciēdū ut recitat auic. in 3° meta^ce in ca° p° de relatiōe. q̄dā uoluerūt q' relatio nō eēt aliq̄d nisi fm itellectū qō dupl'r declarauerūt. Nā relatio colligationē ꝛ hitudinē hēt: ꝛ ad oppositū relatiuū: ꝛ ēt ad sb̄m. Sed vnū rel'm refert ad aliud per relationē. Querem' de relatiōe quō referatur ad sb̄z. opz q' hēat colligationē ꝛ habitudinē per aliquā relationē ꝛ illa relatio hēbit talē habitudinez per aliā relationē: ibit ḡ in relationib' in ifinitū. Sed fm aliquos: ꝛ ēt fm ipm auic. in hīs que sunt rōnis pōt iri in ifinitū. nō aūt in hīs que sunt rei. Si ḡ in relationib' itur in ifinitū: sequit q' relatio sit q̄d rōnis ꝛ non q̄d rei. ¶ Scōo hoc idē declarauerūt qz relatio pōt eē respectu nō entis. Ut nos pñtes dicimur respectu ꝓoꝝ qui nō sunt: uel respectu futuroꝝ qui nōduz sunt. ſz ad nō ens: nō pōt eē ozdo realis: iō rel'o est fm rōnē tm̄. Sz ut idez auic. ait in eodē li° ꝛ. c. pat' est ve pī. filī' est uere filī'. Et si nullus eēt itellect': qui hoc itelligeret: ꝛ qō est surſum ꝛ deozsum: ꝛ si nullus esset itellect' qui de hoc ꝓsideraret utrū aūt hec dicta sufficienter oñdant relationē eē aliq̄d fm rē nō est pñtis speculationis. Dicē tñ possum' q' eoipso q' inuenim' relationē hīe reale fundamētū in re: ꝛ hīe realē dīaz ad suū relatū: uel ad suū oppositū opz relationē illaz realē eē. Obiectiones ḡ in ꝟriū petunt sibi quasdā difficultates solui: sed non oñdūt q' relatio nihil sit nisi fm itellectū tm̄. nā cū dicūt q' relatio hēt hitudinem ad sb̄m: ꝛ q' hēt per relationē. dici debet ut auic. dicē q' hoc hēt per relationē: sed nō per aliā relationē: ut sil'e refert ad sil'e per sil'itudinē. ipsa aūt sil'itudo ad similе oppositū uel ad sil'e sb̄m nō refert per relationē aliā sed per seipsaz. Si eni qō differt. dīa differt. ista aūt dīa fm q' hi' differt seipsa. ꝛ ēt si p̄ncipiata distinguunt per p̄ncipia: ipsa p̄ncipia distinguuntur seipsis. Sic ꝛ si relatiua referunt per relatiōes si ipse relationes referunt hoc poterit eē seipsis: non opz hoc eē p alias relationeꝭ. qō vo addebat q' pñtes referunt ad p̄teritos qui nō sunt. ꝛ ad futuros qui nōdū sunt. dici debet q' aliq̄ relatio est que est fm rōnē tm̄: ſz nō pp hoc arguit nullā relationē eē realem. relatio eni ipoz tat simultatē ꝛ distinctionē: poterit ḡ eē relatio rōnis tm̄: qz deficit distictio: ut si dicat idē eidē idē. Uel qz deficit ibi simlitas fm rē: ꝛ nō est ibi simlitas nisi ꝛz rōnem tm̄: sicut pñtia referunt ad p̄terita. non q' sil' sint fm rē boies pñtes ꝛ p̄teriti. sed qz itellect' simul pōt apphendē utroſqz. est igit relatio aliq̄d fm rē nō obstante q' est aliq̄ relatio fm rōnē tm̄. ¶ Uiso quō relatio se hēt in intellectū. determinare uolum' quō se hēt ad p̄dicamenta alia. Possum' aūt dicē q' in tribus differt relatio ab alīs p̄dicamētis. vno mō differt q̄tū ad q̄ditatē. Nā cetera p̄dicamēta fm suā q̄ditatē sunt aliq̄d. Relatio vo ꝛz suā q̄ditatē nō est aliq̄d: ſz ad aliq̄d. Uñ ꝛ in qōnib' nīis de mēsura angulorꝝ ubi diſtinxim' p̄dicamēta. dixim' q' p̄dicamēta: uel significāt ipsam rē: uel ipm ozdinē: uel rē sub ozdine. Ipsam aūt rē significāt sb̄a q̄litaꝭ ꝛ q̄tas. Dī' aūt tria p̄dicamēta sumunt fm ipsam rē. Ipm aūt ozdinē significat rel'o. Rē aūt sub ozdine significāt illa sex p̄dicamēta: de q̄b' agit in sex p̄ncipijs. Inde est q' nullū aliud p̄dicamētū est fm rōnē tm̄: qz oia alia p̄dicamēta a rel'one dicūt ipsam rē: uel fm se uel sub aliq̄ ozdine relatiuo: itaqz dic ipm ozdinē. Cū ḡ ozdo sit ad aliq̄d. iō rel'o fm suā q̄ditatē nō est aliq̄d: ſz ad aliquid. ¶ Scōo differt rel'o ab alīs p̄dicamētis nō solū q̄tū ad q̄ditatē: ſz ēt q̄tū ad eē. Nā rel'o non hēt aliqō eē ab eē fūdamēti: qō de alīs p̄dicamētiſ ul'r dicē nō possum'. ¶ Tertio differt qz rel'o nō facit cōpositionē: ſz distinctionē. Nā rel'o uel ꝓsiderabit q̄tū ad suū eē. ꝛ q̄tū ad hoc nō hēt aliud eē ab eē fūdamēti. Ut sil'itudo nō hēt aliud eē: nec aliud in eē ab esse albedinis. Jō q̄tū ad eē nullā cōpositionē facit supza suū fundamētū. nō est eni qs cōpositioz ex eo: q' est albus ꝛ sil'is q̄ ex eo q' est alb' tm̄. ſz si ꝓsideret rel'o q̄tuz ad

sua q̄ditatē:sic nihil ponit in eo de quo dī:sz totū suū
ee est ad aliq̄d se hīe. Hoc g̃ mō nō fac cōpositionē in
aliquo sz fac distinctionē ab alio.cū hoc mō nō dicat
aliq̄d in alio uel in aliq̄:sz dicat aliq̄d ad aliq̄d:uel ad
aliud. ¶ Cū g̃ querit q̄d addat rel'o diuina supza diui
nā eēntiā.dici debet q̄ in diuinis est rel'o realis:q̄ p̄
supponit reale fūdamētū:z fac ibi realē distinctionē.
hi' aūt realis rel'o addit supza diuinā essentiā ordinē
ad aliū:sm quē ordinē in diuinis nō est cōpositio:sed
distinctio. ¶ Qō vo obicit in c̄riū:q̄ ille ordo z illa
rō uel dic rē aliquā:z tūc eēt ibi cōpositio.dici debet
q̄ dic rē relatā z dic ordinē ad aliq̄d sm quē ordinez
nō habet esse compositio in diuinis:sed distinctio.

p **Ostea** Querebat de deo.i.de dei fi
lio q̄tū ad nām assūptā.Dei
aūt fili' sm nām assūptā q̄tum ad pñs spe
ctat ad tria.poterat comparari:videlz ad
virginē cui' fili' erat. Et circa hoc erat qō.utrū chr̄s
in eo triduo moztis posset dici fili' v̄ginis. Scdo q̄-
tum ad nām assūptā poterat cōparari chr̄s ad tps sb̄
quo viuebat. Et circa hoc erat qō.utrū eēt dare ulti-
mū instās in quo chr̄s viuebat. Tertio poterat cōpa
rari ad sacr̄m cucharistie qō instituerat. Et circa hoc
erat qō.utz sāguis chr̄i exñs sb̄ gutta spēi vini p appo
sitionē vini possit desinē eē hi' sāguis chr̄i. Qō.IIII.

a **D** primū sic ꝓcedebat. Oñdebat
q̄ chr̄s i illo triduo fuit
fili' v̄ginis. Nā chr̄s nō fuit fili' v̄ginis:nisi qz
assūpsit carnē de v̄gine.sz in illo triduo carnē non de
posuit:qz semp fuit v̄bū vnitū carni.g̃ nec filiationez
pdidit:sed semp fuit v̄ginis fili'. ¶ In c̄riū vo est:qz
chr̄s in illo triduo nō erat homo.g̃ nō erat fili' hois.
¶ Xo dom q̄ aliqua uerificant sm cōem moduz lo-
quēdi. Aliqua per sinodochen. Aliq̄ simplr z ꝓprie.
Multa eni admittit cois moduś loquēdi:que nō sūt
va sm ꝓprietatē locutionis. Cū g̃ querit utruz chr̄s
in illo triduo fuit fili' virginis:si loq̄mur sm cōem z
vulgarē modū loquēdi pōt v̄ificari q̄ fuerit fili' vir-
ginis:qz vulgares sic loquunt. Pōt ēt uerificari per
sinodochen ut dicim':q̄ btūs petrus in paradiso est.
sz hoc est per sinodochen:qz est aia ibi ei':z dicimus
de aliquo hoie moztuo q̄ est in sepl'chro:sz hoc est p
sinodochen:qz est ibi corp' ei'. Sic ēt z fili' virginis
erat in sepulchro:qz erat ibi corp' qō extraxit ex v̄gi
ne.z filius virginis descēdit ad iferna:qz descēdit ibi
chr̄s sm aiam cui aie vnit' fuit in utero v̄ginis. Hīs
g̃ modis v̄ificari pōt qō dī.sz si loq̄mur simplr z pro
prie chr̄s in illo triduo nō erat fili' v̄ginis. Qō triplr
declarī pōt sz q̄ filiatio tria iportare videt. Nā filia
tio dic q̄d ptinēs ad res viuas. Dic assimilationē. Et
dic assimilationē fundatā in nā. ¶ Prima via sic pa-
tet:si eni aliq̄d oriat ex alio:ul' fiat ex aliq̄ nisi illud ex
quo fit:z ēt illud qō fit sit q̄d viuū nō dī fili' eius. Si
eni fiat idolū ex lapide nō dī filius lapidis. Si g̃ filia
tio dic q̄d ptinēs ad res viuas qō nō est viuū nō pōt
ee fili'. Et qz chr̄s sz id q̄ hūit a v̄gine in illo triduo
nō erat viu':imo erat moztu':ꝓñs est q̄ non poterat
dici v̄ginis filius. ¶ Scōa via sumit ex eo q̄ filiatio
dic assimilationē. Nō solū eni filiatio est ptinens ad
res viuas:sz assilationē iportās. Nā nō suffic q̄ id qō
orit ex aliq̄ sit q̄d viuū ad hoc q̄ sit ei' fili':sz opz q̄
assil'et ei a quo orit. Nā ex hoie vmes oriri pnt ul' pe
diculi.nō tn si filiū hois.qz nō assil'ant hoi. Et qz chr̄s
in illo triduo nō erat hō nō poterat dici fili' hois.as-
sil'atio eni que req̄rit in filiatiōe est.q̄ fili' hēat eādē
uel sil'em nām cū eo cui' est fili':sz qō nō est hō nō est
fili' hois. ¶ Tertia via sumit ex eo q̄ filiatio nō so
lū dic q̄d ptinēs ad res viuas z assil'ationē.sz qz dicit
assil'ationē fundatā in nā. Hoc aūt est cōe oib' rel'ont-
b':qz sublato fundamēto nō remanet rel'o.ut si silitu
do fundat in albedine amota albedine nō remanebit
sil'e. Sic:qz filiatio sm hoiem fundat in nā humana.
amota nā humana nō remanebit filiatio. Nā aūt hūa
na nō dī aia sm se:nec corp' sm se:sz filiatio dicit hec
vnita adiuicē. Hūanitas eni:siue nā hūana resultat ex
vniōe aie ad carnē.sic nā cuiuslibet rei cōposite resul
tat ex vniōe māe ad formā. eēntia eni rei cōposite nō
est mā nec forma:sz est eēntia cōposita ex utrisqz. Nā
cū ait damascen' q̄ in chr̄o ieſu nō est cōem spēm ac-
cipe.itelligēdū est q̄tū ad nām creatā z icreatā.qz ex
illis duabus naturis nō resultauit cois spēs.i.nō fuit
ideꝫflata tertia nā.nō aūt itelligēdū ē q̄tū ad aiaz z
carnē:qz sic in chr̄o ieſu sic z in alīs hoib' fuit cōem
speciē accipe.nā in chr̄o ieſu ex aia z carne resultauit
cois spēs z fuit inde ꝓflata tertia nā que dī hūanitas
sic z in oib' alīs. In hac aūt cōi spe z in hac nā tertia
ꝓflata fundabit rel'o filiationis:per quā referebat ad
mrem. Nā lz rel'o cōpetat ipsi suppōsito:qz nā nō dī
fili':sz suppositū. Cōpetit tn ei mediante nā. Uñ z a
magro sniaz z a scis signat rō ꝓgruitatis q̄re fuit fili
us icarnat':z nō pr̄ nec spūs scūs. Ut nō eēt discordā
tia ut q̄ ali' eēt fili' in deitate.ali' in hūanitate:sz fuit
fili' icarnat':ut ille qui erat ab eterno in deitate dei fili
us fieret in tpe:z hūanitate hois fili'. Cū g̃ in illo tri
duo nō eēt ibi hūanitas:qz nō erat ibi aia vnita car-
ni:ex q̄ vniōe resultat hūanitas nō erat ibi filiatio in-
hūanitate fūdata.z p ꝓñs nō erat chr̄s simplr z ꝓprie lo
quēdo in illo triduo hois fili'. ¶ Ad arg^m aūt in op
positū dom q̄ chr̄s fuit fili' v̄gis pp carnē quā assū-
psit ex v̄gine.sz caro illa quā assūpsit fuit aiata z viua
nō iaiata z moztua.recedēte g̃ aia a corpore z carne
ei' existēte moztua:qz nō erat chr̄s prōprie loquēdo
homo nō erat ꝓprie loquēdo hois filius. Qō.V.

s **Ecundo** Querebat de filio dei q̄-
tū ad nām assūptā per cō
parationē ad tps sb̄ q̄ viuebat. Utrū eēt da-
re ultimū instās vite eius. Et arguebat q̄ sic. Quia q̄c
q̄d viuit in aliq̄ tpe viuit in q̄libet illi' tpis.loquēdo
g̃ de tpe in q̄ vixit chr̄s.viuebat in q̄libet illius tpis.g̃
viuebat in ultio instāti illi' tpis. ¶ In c̄riū est.qz si eēt
dare ultimū instās in q̄ viuebat.cū eni sit dare p^m instās
in q̄ fuit moztu':cū iter q̄libet duo instātia sit dare tps
mediū.i illo tpe medio:nec fuisset viu':nec moztu'.
Nā illō tps fuisset post ultimū instās vite.g̃ in illo tpe
nō vixisset z fuisset añ p̄mū instās moztis.g̃ nō fuisset
moztu':qō ē icōueniēs. ¶ Xo oōz q̄hec qō mota de
vita chr̄i adaptari pōt ad corruptionē cuiuslibet rei.
Ut si ex igne fiat aq̄.si est dare ultimū instās in quo est
ignis:z p̄mū in q̄ est aq̄.in tpe medio nō eēt ignis ne-
q̄ aq̄. Dicem' g̃ q̄ tps q̄ mēsurant res corruptibiles:
z q̄ mēsurabat vita chr̄i ꝓut viuebat vita moztali fu
dat in motu p̄mi mobilis:z qz mot' p̄mi mobilis sem
per est ꝓtinuus:opz bi' tps q̄diu durat eē q̄d ꝓtinuū.
In ꝓtinuo aūt nō est dare duo indiuisibilia sil':cū g̃ ex
viuo fit moztuū:ul' cū ex aliq̄ fit aliq̄d:nō est ibi dare
duo instantia sine tpe medio:sz est ibi dare vnū solū in
stans copulās vnā ptē tpis cū alia.si g̃ ex igne fiet aq̄
qz nunq̄ ē singlare mediū in q̄ nec sit ignis:nec sit aq̄:
nō dabim' ultimū instās in q̄ sit ignis:z p̄mū in q̄ ē aq̄.
qz iter illa duo instātia caderet mediū.int eē igne z eē
aquā:nullū cadit mediū. Uel g̃ dicem' cuz ex igne fit
aq̄:q̄ per totū tps fuit ignis:z in instāti ad qō copulat

illud tps incepit eē aq̄.uel q̄ in ultimo ist̄ati illi⁹ tpis fuit ignis ⁊ in tpe q̄ imediate copulabat ad illud instans fuit aq̄.sunt g̈ ibi duo tpa.vnū in quo est ignis.⁊ aliō in quo est aq̄.sz iter illa duo tpa nō cadit nisi vnū instās. Illud g̈ instās uel dabim⁹ igni qui eē desinit:uł aque que eē icipit. Utriq; aūt illud ist̄ās dare nō possum⁹:q; nō pōt eē q̄ in eodez inst̄ati sit aliq̄d ignis:⁊ aq̄.nec pōt dici q̄ neutri det:q; cū ex aq̄ fit ignis nullū est dare inst̄ās in quo nec sit aq̄ nec ignis.igit si hī⁹ instans dandū est alteri eoz fm sniaz phi in 8°phicoz. dādum est posteriori. Si g̈ ignis fit aqua:q; pus fuit ignis:⁊ postea aq̄.nō dabit ultimum ist̄ās in quo fuit ignis. Sz dabit p̄mū inst̄ās in quo icepit esse aq̄. Sic in ꝓposito si aliq̄d pus est viuū:⁊ postea icipit eē mortuū:nō dabim⁹ ultimū ist̄ās in quo viuebat:sz p̄mum in quo icepit eē mortuū. Dicem⁹ enīz q̄ per totū tēp⁹ viuebat:⁊ in ist̄ati qō copulabat ad illō tps icepit eē mortu⁹. ¶ Possum⁹ aūt assignare triplicē rōnē eius qō ait phs in 8°phicoz.videlz q̄ instans semp est posterioris rei:⁊ nō p̄oris. Prima rō sumit ex parte ei⁹ qō est de tpe. Scōa ex pte partiū tpis. Tertia ex pte ipsi⁹ tpis. ¶ Prima sic patet.dictū est eni q̄ nō est dare nisi vnū instans iter duas ptes pximas tpis.dictum est ēt q̄ illud instās nō pōt utriusq; rei eē p̄oris ⁊ posterioris:q; tūc sił eēt aliq̄d sb̄ oppositis formis. Nec ēt eē pōt q̄ sit nulli⁹.q; tūc in trāsmutatiōe eēt dare i stans in quo sb̄m nec eēt sb̄ forma ꝓposita:nec sub opposita.qō eē nō pōt cū agēs nāle expoliādo inducit:⁊ inducēdo expoliet. Dabit g̈ illud instans alteri tm̄. Dign⁹ est aūt q̄ det rei posteriori:que magis hēt de entitate:q; eē icipit q̄ rei p̄ori que min⁹ hēt de entitate q; eē desinit. Opz aūt in mēsura q̄dā anologiā obseruare:ut qō plus hēt de entitate det ei qō plus hēt de entitate. Instās aūt plus hēt de entitate:q̄ tps.iō dari debet rei:que plus hēt de entitate. Tps aūt qō hēt minus de entitate:dabit rei que min⁹ de entitate hēt. Oz aūt ist̄ās plus hēat de entitate q̄ tps:patet ex pte ei⁹:qō est de tpe. Nā nō est de tpe nisi ist̄ans. Si g̈ de tpe nō est nisi ist̄ans ꝑns est q̄ ist̄ans plus hēat de entitate:q̄ tps. Ex pte itaq; mēsuraz st̄ duo quoz vnū plus hēt de entitate ut ist̄ans.aliud vō minus ut tps. Res eni mēsurate st̄ due.q̄rū vna min⁹ hēt de entitate ut res p̄or:que eē desinit.alia vō plus:ut res posterioz que eē icipit. Res eni p̄or tēdit ad nō eē.res posterioz icipit eē.instās g̈ qō plus hēt de entitate dabitur rei posteriori.ut si mā p̄us sit sb̄ forma ignis:⁊ postea sub forma aque.ist̄ans illud mediū q̄ diuidit iter tps in quo p̄us fuit ignis:⁊ postea est aq̄ nō dabit rei p̄ori i.igni:qui eē desinit.sz posteriori.i.aque que eē icipit. p̄riori aūt dabit tps.nā ut dixim⁹:dicem⁹ q̄ per totū tps fuit ignis:⁊ in ist̄anti icipit eē aq̄. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex pte partiū tpis.oñsum est enim q̄ instans plus hēt de entitate:q̄ tps ex pte ei⁹ qō est de tpe:q; nō est de tpe nisi ist̄ans. Sed q̄ hoc sit ēt:⁊ q̄ ist̄ans plus hēat de entitate q̄ tps patet ex pte partiū tpis. Nā alr st̄ successiua ⁊ alr p̄manētia.eē eni p̄manētiū ē simultate ptiū.successiuoz vō in ordine ptiū. Ut iō motus est:q; ptes ei⁹ fm quēdā ordinē sibiipsi succedūt.sic ēt ⁊ tps est. Nō q; ptes tpis sił sint:sed q; sibi iuicē ordinate succedunt. Iste aūt ordo partiū tpis nō pōt fūdari nisi in eo qō est de tpe.s.in ipo nūc. Igit nūc in quo fundat ordo ptiū tpis:ex quo ordine dī esse tps.hēbit plus de entitate q̄ tps. Arguat igit tūc ut pus.q̄ si ist̄ans plus hēt de entitate q̄ tps:plus dabit rei posteriori:que entitatē accipit ⁊ que eē incipit.non p̄ori que entitatem perdit ⁊ que esse desinit.

¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex pte ipi⁹ tpis. Imaginabimur eni q̄ nūc est id qō fluit:tps aūt est ipse fluxus.iō tps mālit est idē q̄ motus.nūc vō est idem q̄ substātia rei mobilis. Cū g̈ mobile:uel sba rei mobilis plus hēat de entitate q̄ motus.nūc plus hēbit de entitate q̄ tps:dabit ipm nūc qō plus hēt de entitate rei posteriori que eē icipit.nō p̄ori que entitatē pdit. Si g̈ chīs pus fuit viuus:⁊ postea incipit eē mortu⁹. ist̄ans illud qō diuidebat iter tps vite in quo aia erat ꝓiūcta corpori.⁊ tps mortis in quo aia erat separata nō dabit coniūctioni aie que eē desinit:sz separationi que eē icipit.nō eni dabim⁹ ultimū instans in quo aia fuit ꝓiūcta corpori:sz dabim⁹ p̄mū ist̄ans in quo fuit separata a corpore. Dicem⁹ eni q̄ per totuz tps chīs fuit viuus ⁊ fuit aia ꝓiūcta corpori:⁊ in ist̄anti qō copulabatur ad illud tps fuit aia separata. ¶ Ad argumētū aūt in ꝓriū. Oz q̄cquid vinit in aliq̄ tpe:vinit in q̄libet illi⁹ tpis:uerū est,put vinit in illo tpe. Chīs autē vixit per aliqō tps cū exclusione ist̄antis ad qō copulabat illud tps. Illud g̈ ist̄ans nō erat illius tpis:put erat mēsura vite:q; nō ptinebat ad vitā cū in illo ist̄anti eēt mortuus.vixit g̈ chīs per aliqō tps:⁊ vixit in q̄libet illi⁹ tpis:put illud tps ptinebat ad vitaz.ex hoc g̈ nō sequit q̄ vixit in ultio ist̄ati illi⁹ tpis.q; illud ultimū ist̄ās ut dictū est:nō ptinebat ad vitā. Qō. VI

Tertio

t Querebat de nā assūpta a vbo per cōparationem ad sacrm eucharistie. Et erat qō de sanguine chīi exist̄ēte sub gutta spēi vini. Utrū per appositionez vini possit ibi desinē eē sanguis.⁊ arguebat q̄ nō:q; nō fit corruptio nisi a ꝓrijs.si g̈ per vinū appositum desineret sanguis chīi eē sub gutta spēi vini oporteret q̄ hī⁹ vinū hēret ꝓrietatē ad illā guttā.hī⁹ aūt ꝓrietas:uel eēt rōne forme vini:uel rōne dimēsionuz.nō rōne forme q; positū est q̄ apponat vinū:⁊ q̄ sit eiusdē rōnis vinuz appositū cū illa gutta.nec rōne dimēsionū:q; fm dimēsiones nō accipit in reb⁹ ꝓrietas.sz fm oppositas q̄litateſ. ¶ In ꝓriū est. Quia si supfunderet ibi vinū sup hī⁹ guttā fieret vna dimensio:ex vino appositō ⁊ hī⁹ gutta.sz dimēsio vini appositi eēt in sb̄o.dimēsio gutte q̄diu eēt ibi sanguis chīi eēt sine sb̄o. Eadez g̈ dimēsio si remaneret ibi sanguis chīi.eēt in sb̄o:⁊ sine sb̄o.qō est icōueniēs. ¶ Ad⁹° dōm q̄ duplici via declarare possum⁹ q̄ pōt ꝓtingē q̄ sanguis exñs sb̄ gutta spēi vini desinat ibi eē per appositionez vini. Pria via sumit ex hijs que videm⁹ in reb⁹ nālib⁹. Scōa aūt ex hijs que st̄ ꝓa huic sacro. Uidem⁹ eni in reb⁹ nālib⁹ q̄ ex sola dimēsiōe pōt fieri corruptio.nā sz dimēsio ꝓtinui uadat i ifinitū rōne qua q̄tū.nō tū uadit in ifinitū rōne q̄ q̄tū nāle:est eni deuēire ad mimā aquā ⁊ ad mimū aerē.ita q̄ si ulterius diuideret nō eēt ibi spēs aque uel aeris ut ꝓbat phs in ꝓ° phicoz. Cū diſputat ꝓ anaxagorā. Sic ēt est dare mimū vinū:ita q̄ si diuideret nō remaneret ibi spēs vini.si g̈ sit sanguis chīi sb̄ gutta vini:⁊ supfundat ibi vinū nō ꝓsecratū: aut illa gutta remanebit itegra:aut diuidet per appositionē vini. Oz si remanet itegra erit ibi sanguis chīi sic ⁊ pus.⁊ maxime si vinū supinfusum sit eiusdē rōnis. Uel hēat sił ia accītia cū illa gutta:ita q̄ non fiat ibi corruptio a ꝓrio.sz q; pōt diuidi hī⁹ gutta in taleſ partes in qb⁹ fm se ꝓsideratis nō remaneret ibi spēs vini.iō hoc ꝓtingē opz:q̄ ibi desinat eē sanguis chīi. Nā tādiu corp⁹ est sb̄ hostia:q̄diu remanet ibi spēs panis.⁊ tādiu sanguis est sub spē vini:q̄diu remanet hī⁹ spēs. Si g̈ vinū appositū diuidat illā guttā in tam minutas partes:in quib⁹ fm se ꝓsideratis non possit

saluari spēs vini: desinet ibi esse sanguis. ¶ Sz dicēs q gutta sic diuisa in ptes lz fm se nō retineat spēm vini: qz nō est vinū fm formā. al'r tñ ꝓiuncta potit ꝓuare spēm vini: qz erit vinū fz mām. nā vinū fm mām pōt eē q̄tūcūq; modicū. lz vinū fm formā oporteat esse alicui' determiate q̄titatis. ¶ Sz hec obiectio est modici pōderis. nā sanguis chr̄i nō est nisi sb̄ spē vini. Si g̃ eēt sāguis chr̄i sb̄ modica parte gutte: eēt sb̄ ea, put refuat ibi spēs vini. nō aūt refuaret ibi spēs vini nisi ut ꝓiūcta vino supinfuso. icipet eē g̃ sanguis chr̄i in vino supinfuso. qō est icōueniēs cū sup hi' vinū nō sint reitata vba sacerdotis: ex q̄rū vboz vtute fit trāsbatio vini in sanguinē. Aliud est g̃ querere utrum exñte sanguine sb̄ gutta spēi vini de necitate desinat ibi esse hi' sanguis. z utrū possit ꝓtingē q̄ sic eē desinat. Naz si querat utruz de necitate sic se hēat. dicem' q̄ nō. qz posset illa gutta remanē itegra. Sed si querat utrum possit hoc ꝓtingē. dicem' q̄ sic. Quia per vinū supinfusum pūt ptes illi' gutte separi ab iuicē: z posset esse sepatio facta in tā modicas ptes: q̄ in illis ptib' fz se nō remaneret spēs vini. q̄ ꝓtingēte desineret ibi eē sanguis chr̄i. Et si ulteri' querat qō istoz magis ꝓtingit. dicem' q̄ ualde eēt casuale q̄ illa gutta remaneret itegra: z nō imiscereť vino apposito. iō ut plīmū: z q̄si regul'r ꝓtingit q̄ exñte sanguine chr̄i sub gutta spēi vini per ifusionē vini nō ꝓsecrati desinit ibi eē sāguis chr̄i. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex hūj que sunt, ppria huic sacr̄o. nā sic dicim' de corpe chr̄i, put ex vi sacr̄i est sub spē panis. sic dicem' de sanguine, put ex vi sacr̄i est sub spē vini. dicim' eni q̄ totū corp' chr̄i est sub tota hostia: z totū sub q̄libet pte. sic totus sanguis chr̄i sub tota spē vini ꝓsecrati: z tot' sub q̄libet pte. hi' tñ ptes sub qb' est totū corp': z tot' sanguis nō sē ifinite fz finite. Nec hi' scā ꝓuersio spūal'r dicit trāsbatio: qz manētib' accñtib' sola sba panis ꝓuertit in sbam corporis. z sola sba vini in sbaz sanguis. g̃ fm totalitatē sbalē panis z vini loquēdū est de exñtia corpis z sanguinis chr̄i in hoc sacr̄o. z qz fm totalitatē sbalē tota sba panis est sub tota hostia: z tota sub q̄libet pte. eo q̄ quelibet ps panis est panis. qō nō eēt nisi totū illō qō est de cētia panis refuaret in q̄libet pte panis. sic ēt se hēt ex pte vini. z qz fm totalitatē sbalē tota sba pānis z vini est in aliq̄ toto pane: z tota sba vini in aliq̄ toto vino: z tota in q̄libet pte. Opz q̄ tota sba corpis z sāguis chr̄i sit in toto hi' sacr̄o: z tota in q̄libet pte. Sz ꝓstat q̄ ptes ille in qb' est tota sba panis sē ptes fm formā. Sūt eni tales ptes in qb' fm se pōt refuari sba panis. Partes aūt fz formā in qb' fz se refuat sba rei: nō sē ifinite: sz finite. posset eni accipi sic modicū de pane uel de vino q̄ nō eēt panis nec vinum: fm formā: z fm se nō refuaret sba panis z vini. qz g̃ sanguis chr̄i nō diuidit fz dimēsionē spēi vini: sz est tot' sanguis sub tota spē: z tot' sb̄ q̄libet parte. qz partes ille sb̄ qb' est hi' sanguis fm se: sē partes fm spēm: z nō sē ifinite: sz finite. qñ per ifusionē vini sic diuiditur gutta sb̄ q̄ erat sanguis chr̄i qō nō diuidit in ptes spēi vini fm formā. oporet q̄ ibi desinat eē sanguis chr̄i. ¶ Qō vo arguebat in ꝓriū q̄ nō sit corruptio nisi a ꝓrio. z q̄ vinū super appositū nō ꝓriat illi gutte sb̄ q̄ ponit eē sāguis: nec rōne forme: nec rōne dimēsionū. Dici debet qō ut patet per hita pōt fieri corruptio ex sola diuisiōe ptinui. Vinū eni supinfusum diuidēs illā guttā in tā modicas ptes imiscēdo se ei: q̄ in illis partib' nō possit refuari spēs vini: facit q̄ ibi eē desinat sāguis chr̄i. ¶ Argumētū ēt aliud deficiebat. Quia sicut nō est iconueniēs eādē dimensionē fm uarias sui partes eē sub ꝓrijs formis. sic nō est icōueniēs fm aliam z aliā partē eē in sb̄o: z nō in sb̄o. Si g̃ superinfunderet vinū: q̄ nō imiscereť se illi gutte: z q̄ nō discōtinuaret partes eius fieret vna dimēsio ex vino superfuso z ex illa gutta: z eēt illa dimēsio in sb̄o: z nō in sb̄o: sz hoc ēt eēt fm aliā z aliā ptē fm quē moduz in eadē dimēsiōe ꝓrietatē reperire nō est icōueniens.

d Finde Querebat de ptinētib' ad ens creatū. Ens aūt creatū pōt ꝓsiderari g̃n'al'r z spāliť. pp qō quedaz querebant ptinētia ad ens creatū in g̃nali. quedā in spāli. Ens aūt creatū in g̃nali ꝑma diuisiōe diuidit in sbaz z accñs. ppter qō triplex erat talis qō. Una pertinens g̃n'al'r ad oē ens utrū in ipsis entib' z in ipsis reb' eēt ueritas. Alia pertinēs g̃n'al'r ad oēm sbam. Utrū in ipsa sba imediate posset fundari relo. Tertia ptinēs g̃n'al'r ad oē accñs. Utrū vnū z idem accñs nūo possit eē in diuersis subst̄ijs. Qō. VII.

D primū sic ꝓcedebat. Oñdebat q̄ vitas sit in ipsis reb'. Nā vitas est idē q̄ rei entitas. naz diſpositio vniuscuiusq; rei in ueritate est sua diſpositio in entitate. ut dr̄ in 2° meta^ce. fz entitas est in ipsis reb'. g̃ z vitas. ¶ Pō. si extrema sunt in aliquo z mediū opz ponī in eodē. fz itellect' entis ꝓcedit itellectū ueri. itellectus ueri ꝓcedit itellectū boni. qz ꝓus itelligit res habē ordinē ad itellectū q̄ ad appetitū. Veritas g̃ emedia iter entitatē z bonitatē. fz entitas z bonitas sē in reb'. g̃ z vitas. ¶ Jn ꝓriū est phs i pierme. z in 3° de aia. uolēs q̄ circa cōpositionē z diſtionē. i. in itellectu cōponēte: z oidēte est vitas z falsitas. ¶ 2° doz q̄ in hac qōne hoc ordine, pcedemus: qz primo declabim' q̄ vitas z falsitas sē in itellectu. Secūdo oñdem' quō sē in itellectu. Tertio declabim' quō sē in reb'. ¶ Propter ꝑmū sciēdū q̄ res dr̄ va, put est ab itellectu cognita: sic dicit bona, put est ab appetitu uolita. Est eni uerū obm itellect', sic bonū est obz appetit'. res aūt nō cognoscit per cognitiōez que sit in ipa: nec per aliud qō est in ipsa. sed per illud qō est in intellectu. sē eni res cognite non, put sē in seipsis: fz, put sē in cognoscēte. iō sē ve nō per ueritatē que sit in ipsis formal'r: fz per id qō est in cognoscēte. Sed nō sic est ex pte bonitatis z ut res sē uolite: sic est ex pte vitatis. ut res sē cognite. Sunt eni res uolite ut sūt in seipsis: lz sint cognite ut sunt in itellectu. Existēte eni forma balnei in itellectu: ēt nō exñte balneo in re ex̄. possumus itelligē balneū z ꝑtates balnei z quecunq; ptinēt ad nām balnei. ¶ Ad itellectum g̃ balnei sufficit balneū: ut est in itellectu. etiā si nihil eēt de balneo in re ex̄. Sz ad uelle balnei nō sufficit balneū: ut est in itellectu. fz requirit balneū in re ex̄. postq̄ eni hēm' in itellectu forma balnei adhuc uolum' balneū in seipso. Et qz p cōparatiōez ad ipz itellectū z ut est res cognita dr̄ va. ut aūt est uolita dr̄ bona: qz est cognita ut est in itellectu. est uolita ut est in seipa. Bñ dictū est q̄ uerū z falsum sē in mēte. bonū aūt z malū sē in reb'. Et ut meli' appareat qō dr̄: dicem' q̄ vitas ꝓsistit in assimilatione itellect' ad rē. ut qñ sic est in itellectu ut est aptū natū eē in re dicim' intellectū eē uerū. Qñ non sic dicimus eē falsum. accipiēdo g̃ assimilationē large pro forma ex qua sumit rō similitudinis per se est: q̄ talis forma sit itellectū. nō aūt q̄ sit in re. nunq̄ eni intellectus itell'it nisi hēat in se silitudines rei. Jntelligitur tñ res: z si in se nō exist̄at: z si nō hēat in se naturā z existentiaz. Si ergo uerū dicitur aliquid, put est ab itellectu cognituz: z fm q̄ hi' nō oporteat q̄ sit in se:

sed q̄ sit in itellectu.bñ dictū est q̄ uerū ⁊ falsuz formaliʳ sūt in mēte ⁊ nō in reb⁹. Pōt aūt vītas eē in re cālit̄ ⁊ put assilatio in mēte cāta est a reb⁹.formaliʳ āt vītas est in itellectu. ¶ Aduertēdū tñ q̄ opz vītatē hīe fundamētū nō uanū:nec cassuz. Si enīz vītas est in assilatione rei ad itellectū lz opz q̄ res ad itellectū diuisum.uł q̄ sit apta nata causari ab itellectu ƒz q̄ se hñt res ad itellectū dinū. Uł q̄ sit apta nata cāre silī tudinē in itellectu ƒm q̄ se hñt res ad intellectū nr̄z. uel ābo sint apta nata cāri a 3⁰ ƒm q̄ se hñt res ad in tellectū angelicū. Cognitio enī angelica ꝓsistit in q̄dā assilatione ad res:ſz hī assilatio nō sumit originez q̄ res sint apte nate cāri a spēb⁹ angelicis.nec q̄ spēs angelice sint apte nate cāri a reb⁹:ſz q⁊ he ⁊ ille sūt apte nate cāri a 3⁰.q⁊ ab eisdē ideis in mēte dina fluxerūt spēs in mētib⁹ angelo⁊:⁊ res in ꝑa nā. Si vō eēt assimilatio q̄ nec eēt apta nata cāri a reb⁹:nec cāre res: nec cāri a 3⁰. Sic̄ est ꝓcept⁹ chimē:uł alicuł⁹ figmēti in tali itellectu nō accipit vītaſ:sed dī hī itellect⁹ esse uan⁹ ⁊ cassus. Si ḡ accipiat assilatio ꝑe nō est assilatio nisi in re cāta. Nā hoc dī assilatū eē q̄d est ad alterī silitudinē factū.ſz si accipiat assilatio large ꝓ0 oī repñtatiōe:siue sit exēplar:siue exēplatū:siue cā:siue cātū. Dicem⁹ q̄ p se loquēdo lz res sit uolita p id q̄d est in seipa:tñ est cognita p assilationē que est in itellectu.sic ḡ accipiēdo assilationē large hec est ueritas assilatio itellect⁹ ad rē:q⁊ res est cognita ut est in itellectu ⁊ res erit vā.illud q̄d est in itellectu nō p illd q̄d ē i seipa:ſz p seipa.memim⁹ eni assignasse nos cāz q̄re vītas est in itellectu:⁊ nō in reb⁹.eo q̄ vītas ē in q̄dā adeq̄tione:⁊ q⁊ itellect⁹ nr̄ depēdet a reb⁹:sic̄ scia de pēdet a scibili.⁊ q⁊ adeq̄tio q̄dā relationē ipoꝛtat:sic̄ scibile refert ad sciaz nō q̄a p relationē que sit in ipo ſz p relationē que est in scia. Sic res adequat intellectui nostro nō per adequationez que est in rebus:sed per adequationem que est in intellectu. Res enīz ꝓe existūt:⁊ intellectus imitatur eas ⁊ adequatur ipsis. imitatio ḡ ⁊ adeq̄tio est in ipo itellectu.itellect⁹ ḡ nr̄ adeq̄tur reb⁹ p adeq̄tionē que est in itellectu. Si aūt res ipe dicunt adeq̄te itellectui:hoc nō est q⁊ ipe res adequnt:ſz q̄a itellect⁹ adequat. Et q⁊ adeq̄tio ē i ipo itellectu. Ueritas aūt que adeq̄tionē ipoꝛtat diceba m⁹ eē in itellectu. Sz hec rō lz vā sit pticularis est.vł aūt rō tacta ułſ eē:⁊ q⁊ apud itellectū dinū:angelicū ⁊ nr̄m.p se loquēdo res nō est cognita p assilationez que est in ipa:ſz p assilationē que est in itellectu. Sufficit q⁊ res sit apud itellectū:⁊ q⁊ bēat assilationē ad itellectū:ad hoc q⁊ sit uera. Et q⁊ sit obm itellect⁹.q̄d nō eēt nisi ueritas formaliʳ eēt in ipso itellectu. Opz tñ ut dicebam⁹ hāc assilationē eē in itellectu:ƒz quez sumit rō vītatis:initi ordini vo nō ficto. Est āt ordo uer⁹ ut dicebat assilatioīs ad rē:uł q̄ñ ex assilatione:si ue ex silitudine illa ē apta nata cāri res.uł q̄ñ est apta nata cāri a re:uł q̄ñ ābo sūt apa nata cāri a 3⁰. ¶ Uiso q̄ vītaſ ē in itellectu uolum⁹ dare modū quō in itellectu existat. Dicem⁹ eni q̄ vītas que oppōit falsitati existit i itellectu cōponēte:⁊ dīdēte. Nā lz res dicat vā:ex eo q̄ ē obm itellect⁹:⁊ obm sit itellect⁹ ƒz assimilationē quā bēt i ipo tali tñ vītati nō ꝑe opponit falsitaſ nisi forte in iudicādo. Circa cni itellectū simpliciū nō ē vītas:que oppōit falsitati. In itellectu āt cōponēte ⁊ dīdēte ē vītas falsitaſq̄.i.ē vītas que opponit falsitati. Si eni ƒz simplicē assilationē uolum⁹ accipe rōnē vītatis:nō accipiet vītas ut falsitati opponit. In itellectu cni simpliciū:uł est simplr vītas.i. simplr assilatio. Uł si est vītas:⁊ falsitas hoc ē put in ipso itellectu ē aliq̄s cōpositionis modus. Naz ipas q̄ditates simplices nō itelligim⁹ oio mō simplici:sed itelligim⁹ eas formādo diffinitionē. Sz cū diffinitio sit ƒmo hñs ptes:⁊ sit aliq̄d cōpetēs diffinito. Dupliʳ poterit eē falsitas in diffinitione:uł q⁊ ptes diffinitionis nō recte cōponim⁹:uł q⁊ diffinitionē suo diffinito nō debite adaptam⁹. in ipo ḡ itellectu simpliciū ē aliq̄s modus vītatis.cū uerū sit obm itellect⁹:⁊ cū res dicat vā:ex eo q̄ est apta nata ab itellectu cognosci. hī⁹ tñ vītas nō est in ipsis reb⁹:ſz in intellectu:q⁊ res nō sūt obm itellect⁹ ut sūt in seipis:ſz ut sūt in intellectu. Hī⁹ ēt vītas nō bēt ꝑe oppositā falsitatē. Falsitas aūt ⁊ vītas opposita falsitati sūt circa cōpositionē ⁊ diuisionē. In itellectu āt simpliciū nō est falsitas:nec vītas que opponit falsitati:nisi ꝑ ē ibi aliq̄s alⁱ cōpositionis modus.accipiēdo ḡ vītatē gñaliʳ ꝑ ducuntur res ꝑe ut sūt ab itellectu cognite siue sit talis cognitio simplr:siue cōposita:vītas est in itellectu simpliciť:nō in reb⁹. ¶ Accipiēdo āt vītatē magis spāliter ƒz q̄ bēt falsitatē oppositā q̄ nō cōpetit p se itellectū simpliciū:q̄a hī⁹ itellect⁹ p se loquēdo sp est uerus.talis enī vītas est in itellectu formaliʳ nō in reb⁹ nisi sic̄ in cā.q̄d sic declat. Imaginabimur enī ut imaginat phs in 3⁰ de aia.q⁊ res apud itellectum sunt sicut erāt mēbra aialis apud empedoclē. Posuit enim empedocles q⁊ a pn⁰ mēbra aialis erāt diuisa:⁊ nō soluz aialis mēbra:sed ⁊ rami arboꝛ.ut erat caput sine collo siue sine ceruice.⁊ erat cruſ siue collū sine spatulis.⁊ sic de mēbris singulis.hoc ēt mō ⁊ rami arboꝛ diuisi erāt:supuenit āt amicitia:⁊ hec diuisa ꝓiunxit. Et quedā cōiūxit recte:quedā nō recte.que aūt ꝓiūxit recte fec̄ ide uerū aial ⁊ saluatū est.aliq̄n āt ꝓiūxit nō recte.ut ꝓiunxit caput bouis cū collo eq̄:uł cū ramo arboris:⁊ tūc tale aial saluari non potuit. Hoc ḡ mō ⁊ apud intellectū res hñt esse diuisuz:sed intellectus cōponit ⁊ diuidit ⁊ hoc fac̄ recte:⁊ nō recte. q̄n ḡ sic ꝓiungit faciendo ꝓpositionē affirmatiuā:uel q̄n sic diuidit faciēdo ꝓpositionē negatiuam.ſm q⁊ sunt in re ꝓiuncta uł diuisa:dī facē ꝓpositionē ueram.q̄n econtrario falsam.hoc ḡ mō falsitas ⁊ ueritas opposita falsitati nō pōt esse in rebus:q⁊ opz q⁊ in intellectu sint cōpositā:ut sunt cōpositā in re.⁊ sint diuisa ut sūt diuisa in re.nō ḡ erit ibi falsitas nec ueritas opposita falsitati:sed in intellectu cōponente ⁊ diuidente: q̄a pōt cōiungere que sunt in re cōiuncta: ⁊ que nō sunt ꝓiuncta.⁊ q⁊ pōt diuidere que sunt in re diuisa:⁊ que nō sunt diuisa.ideo in talibus pōt esse falsitaſ ⁊ ueritas opposita falsitati. Qualitercūq̄ ḡ accipiat ueritas:siue gñaliter ꝓut quodlibet dī uerū,put est ab intellectu cognitū.siue spāliť ut bēt falsitatē oppositā: ⁊ ut nō bēt eē nisi in cōpositiōe ⁊ diuisione.sp vītaſ formaliʳ ē in intellectu:⁊ nō in reb⁹ ut p antecedētia ē declatū. ¶ Oñso q⁊ vītaſ est itellectu ⁊ quō est in itellectu:uolum⁹ oñdē quō vītas sit in reb⁹.dicem⁹ autē q⁊ vītas sit in reb⁹ triplr. Pzio ƒz alia significationez.2⁰ ƒz trāslūptionē.3⁰ ƒz cāz. Pōt eni vītaſ eē in reb⁹ ƒz significationē aliā.dictū ē eni q⁊ ꝑ tāto aliq̄d dī eē uez ꝓut ē obz itellect⁹:⁊ put ē aptū natū ab itellectu cognosci ƒz quē modū nō opz rē eē i seipa:ſz eē apō itellectū. ſz ꝑt accipi vītaſ ƒz significationē aliā.ut idē sit vītas q⁊ puritas:uł idē sit vītas q⁊ firmitas uł stabilitas:ſm quē modū dī aurū uerū q̄ñ est puꝛ:⁊ nō mixtū.⁊ dicunt bona vba:q̄ñ sunt firma ⁊ stabilia. Sic ḡ accipiēdo vītatē,put opponit mixtioni:⁊,put est q̄dā puritas.uł accipiēdo vītatē,put opponit uanitati:uł mutabilitati:⁊,put est quedā firmitas uł stabilitas.uł

accipiẽdo vitatẽ fz aliq̃ aliã hi⁹ significationẽ vitas est in reb⁹. Sz fm significationẽ supi⁹ posita fz q̃ uerũ est obiectũ itellect⁹: qz res est cognita ut est in cognoscẽte. res dr va per vitatẽ que est in itellectu. Valet eni hoc ẽ obiectũ itellect⁹. g̃ fz q̃ hẽm⁹ dic aliq̃d in itellectu. Nõ ãt ualet g̃ est aliq̃d in se. Intelligẽdo eni balneũ erit balneũ aliq̃d in itellectu: nõ ãt erit aliq̃d in se. qz possuz itelligẽ balneũ: z p̃tates balnei: z q̃cq̃d spectat ad nãz balnei ut supza dicebat nllo balneo exñte. ¶ Scõo põt eẽ vitas in reb⁹ fz q̃dã trãsumptionẽ. Nã accipe vitatẽ pzo puritate: uł stabilitate est accipe vitatẽ fz significationẽ aliã: a significatione supi⁹ posita. Põt tn a significatiõe supi⁹ posita fieri quedã trãsũptio: fm quẽ modum accipiet vitas put locuti fuim⁹ supza de vitate fm q̃ ꝓsistit in q̃daz adeq̃tione rerũ: z itellectuũ. Põt ãt adhuc fieri quedaz trãsũptio ut dicat vitas fm q̃ ꝓsistit in q̃dã adeq̃tione nõ rerũ ad itellectuz: sed ad aliq̃d aliud utputa ad sua p̃ncipia. ut dicat uerũ aurũ: qñ adeq̃tur p̃ncipiis auri. hoc ẽt 2mõ dici poterit vitatẽ esse in rebus. ¶ Tertio mõ p̃t dici vitas eẽ in reb⁹ fm cãm: fz q̃ dicim⁹ cibũ aliquẽ eẽ sanũ: nõ q̃ aliq̃d de sanitate fozmałr sit in cibo. sz est in eo fm cãz. ut qz est apt⁹ nat⁹ sanitatẽ cãre. nõ est g̃ sanũ fozmałr nisi aial: z cũ cib⁹ dr san⁹: hoc ẽ cãlit. Ab eadẽ g̃ sanitate dr aial sanũ: z cibus san⁹. Aial q̃dẽ, put hẽt uł est aptũ natũ ipam hãe fozmałr. Cib⁹ vo, put illã sanitatẽ efficit: uł est apt⁹ natua efficẽ cãlit. Sic ab eadẽ vitate dicet res va: z intellect⁹ uer⁹. ut si dr vitas quedã assimilatio ad reꝭ uł quedã adeq̃tio. Intellect⁹ dicet uer⁹: eo q̃ hẽt in se illã assiłationẽ: z illã adeq̃tionẽ fozmałr. res aũt dicet va qz hẽt illã assiłationẽ: uł adeq̃tionẽ efficẽ cãlit. fz hoc g̃ poterit dici res falsa: qñ est apta nata facẽ assimilationẽ nõ ad illõ q̃ nõ est: sz ad id q̃ nõ est: sic videm⁹ de ere q̃ felle taurino tinctũ vł eẽ aurũ. Erit g̃ illud es sic tictũ falsuz aurũ. Quia fac in itellectu assimilationẽ de eo: q̃ nõ ẽ. Fac eni ipzessionẽ in nobis: ac si eẽt aurũ: cũ tn nõ sit aurũ. Assiłatio g̃ itellectus ad rẽ: uł adeq̃tio in quo fozmałr ꝓsistit vitas per se loquẽdo est aliq̃d in itellectu: nõ aũt in re nisi forte cãliter: qz res est apta nata hoc cãre. uł talis assiłatio si nõ respicit rẽ fm cãz: respicit eã fz repñtationẽ: ut quia res est apta nata sic repñtari. ¶ Ad p̃m dõz q̃ idẽ est vitas z entitas rei: sz nõ fm eandẽ rõnẽ: qz nã rei est quedã entitas fm se. sz est quedã vitas ut cõparat ad itellectũ. Et ut est obiectũ ei⁹ fm quẽ modũ non opz q̃ sit aliq̃d in se. sed aliq̃d in itellectu. Eadez g̃ nã rei que est in se entitas fozmałr, put cõparat ad itellectũ. põt eẽ vitas cãlit. Eadẽ g̃ nã põt dici entitas z vitas vnũ fozmałr. aliud cãlit. sz ex hoc nõ hz q̃ vitas sit in reb⁹ nisi sic in cã. ¶ Ad 2m dom q̃ cũ vitas sit in intellectu entitas z bonitas in reb⁹ hoc nõ est nec rõne medij: nec rõne extremitatis. Oꝫ eni pus itelligat in re eẽ entitas q̃ vitas: z vitas q̃ bonitas nihil facẽ ad ꝓpositũ: sed illud qõ significat noie entitatis: uł bonitatis uł vitatis est in ꝓposito attẽdẽdũ. Noie ãt vitatis significat quedã assiłatio: uł adeq̃tio que fozmałr est in itellectu: fm cãz aũt põt eẽ vitas in reb⁹ uel fm aliquẽ aliũ modũ. Dicim⁹ aũt fm aliquẽ aliũ modum pp itellectũ dinũ z angelicũ: quoz scia nõ cãtur a reb⁹ fozmałr. g̃ vitas nõ est nisi i itellectu: sic sanitas fozmałr nõ est nisi in animali: sz cãlit. uł tanq̃ in signo uł fm aliquẽ aliũ modũ p̃t eẽ in alijs. Questio. VIII.

Ecũdo querebat de oi sba. utrũ imediate posset fũdari in sba relatio realis: que est in p̃dicamẽto relationis. z arguebat q̃ sic. nã ut dicebat vna sba creata ordinat ad aliã: z totũ ordinat ad deũ: z si nullus itellect⁹ eẽt: hoc eẽt. igit fm rei vitatẽ põt fũdari z fundat relatio in ipsa sba. ¶ Preterea nõ est maioris dignitatis sba creata: q̃ icreata: sz in ipa sba dina fũdat relatio ut ex eo q̃ fili⁹ accipit nãz a pre est in eo filiatio. in ipa g̃ nã dina ut est coicata filio per gñationẽ hẽt eẽ relatio. mlto g̃ magis hoc erit i ipa sba creata. ¶ P⁹. in deo sũt duo p̃dicamẽta sba: z relatio. ita q̃ pmãet ibi relatio fm se. qõ nõ posset eẽ nisi relatio fũdaret imediate in ipa dina sba. multo g̃ magis hoc eẽ potest in creaturis. ¶ In ꝯriũ est qz illa relatio fundata sic eẽt sba uł accidẽs. nõ eẽt sba cũ sba nõ sit ad aliq̃d nec eẽt accidẽs. qz relatio nõ est accidẽs nisi rõne fũdamẽti. igit si eẽt dare aliq̃ talez relationẽ in creaturis: eẽt dare aliqõ mediũ ínt sbaz z accns. ¶ Rõdz q̃ i hac qõne sic, pcedem⁹. qz p⁹ assignabim⁹ distinctiones que sũt de relatione: z declabim⁹ quõ ille distinctiones se hñt ad alia p̃dicamẽta. 2⁹ cõparabim⁹ hi⁹ distictiones adiuicẽ. 3⁹ descẽdem⁹ ad qõnẽ utruz possit relatio imediate fũdari in ipa sba. ¶ Propt p̃m sciẽdũ q̃ de relatiõe coiter fũt due distictiones. q̃rũ vna est q̃ q̃dã sũt relatia fz eẽ: quedã ãt fz dici. Dicunt ãt relatiua fm eẽ que fz id q̃ sũt ptinẽt ad p̃dicamẽtuz relationis. Sz alia dicunt relatiua fz dici: que fm id q̃ sũt ptinẽt ad alia p̃dicamẽta. hñt tn ipa in se quẽdã modũ relatiuũ sic scia est relatiuũ fm dici. qz ipa fm se ptinet ad p̃dicamẽtũ q̃litatis: cũ sit habit⁹ q̃dã. hẽt tn quẽdã modũ relatiuũ qz hẽt q̃dã depẽdẽtiã: z respectũ ad scibile. ¶ Scõa distictio est q̃ quedã sunt relatiua fz rẽ: quedã fz rõnẽ. Nam aliq̃ referunt ad alia: qz realr depẽdẽt ab illis sic scia nr̃a refert ad scibile: qz realr depẽdet ab ipo. z talia sũt relatia fz rẽ. Aliq̃d ãt refert ad aliud: nõ qz ipm in se referat: uł q̃ ipz ab illo depẽdeat. Sz qz aliud refert ad ipz z depẽdet ab eo: sic scibile refert ad sciaz: nõ p relationẽ: uł p depẽdẽtiã que sit in scibili. Sz p relationẽ que ẽ in scia. Scibile g̃ refert ad sciaz. qz scia refert ad ipz: z tales sũt oẽs relationes dei ad creaturã. Cuiusmoi sũt relationes tpales: qz nihil ex tpe p̃t dici de deo fz rẽ. sũt eni tales relationes fz rõnẽ. Nã nõ possum⁹ intelligẽ q̃ scia referat ad scibile: nisi itelligam⁹ q̃ z scibile referat ad sciaz. Propt relationẽ g̃ que est in scia fm rẽ: est relatio in scibili fz rõnẽ: z fm modũ itelligẽdi. De aũt due distictiones sic cõparant ad alia p̃dicamẽta. q̃ p⁹ distictio nõ solũ locũ hẽt in relatiõe: sz ẽt in p̃dicamẽtis alijs. Nã sic distiguim⁹ q̃ est relatio fz eẽ: z fz dici. sic distiguẽ possum⁹ q̃ est sba fm eẽ z fm dici. Dr eni sba fz eẽ: qz fm illud qõ est ptinet ad p̃dicamẽtũ sbe. sba aũt fm dici: dr illud qõ hẽt quendã modũ sbe: sic ipa q̃litas uł ipm accns in abstracto signatũ: est sba fz dici: qz sic acceptũ hẽt quẽdã modũ sbe. io in 5⁹ meta^ce dr ubi distiguunt mlti modi sbe q̃ sba dr qõ significat q̃d in oib⁹ reb⁹. Ipa g̃ eẽntia z ipa q̃litas cuiuslibet rei põt dici quedã sba: sz ꝓsidera re rẽ aliquã fz illud qõ est: z fz suã eẽntiã est ꝓsidera re ipaz fz se: z fm abstractionẽ. Albũ g̃ dic accns: z fz fz rẽ. Quia ipa res quã significat albũ est accns: z fz uocẽ siue fm modũ significãdi. Quia albũ significat cõcretionẽ. Albedo aũt est accns fz id qõ est. tn fm modũ significãdi: qz significat aliq̃d fz se hẽt quẽdaz moduz substãtie. Ipsum ergo accidens significatum ut essentia. z in abstractione est substantia fm dici. z hẽt quẽdã modũ sbe fm quẽ modũ sba dic eẽntia cuiuslibet rei. sic ẽt possem⁹ distinguẽ q̃ est q̃litas fm eẽ z fm dici. Qualitas eni fz eẽ est in p̃dicamẽto q̃-

litatis. Sed q̄litas fm dici est illud qō est in alīs p̄dicamētis. Hēt tn̄ quēdā modū q̄litatū. hoc eni modo oia ulīa ēt exñtia in p̄dicamēto ſbe ſignificāt q̄le q̄d: fm quē modū loq̄tur phs in p̄dicamentiſ. q ſcōe ſbe vident hoc aliq̄d ſignificare: ſed ſignificāt q̄le q̄d. i. ſignificāt q̄d per moduz q̄lē: q ſignificāt q̄d ut in alio. nō ut per ſe exñs. Hoc ēt mō loquit ipſe in 7° metaᶜᵉ ubi vult q nl'lū ul'e ſit ſba: q nullū ul'e eſt per ſe exñs Albedo g̃ z nigredo z talia que ſūt in p̄dicamēto q̄litatis ſūt q̄litates fm eē. Scōe vo ſbe que ſz illud q ſunt: ſūt in p̄dicamēto ſbe. Tn̄ q hñt quēdā moduz q̄litatiuū: q ſignificāt ut aliq̄d i alio: nō ut aliq̄d per ſe exñs ſunt q̄litateſ fm dici. ¶ Aduertendū tn̄ q lz oē accidēs ſit aliq̄d in alio. tn̄ q nō ſunt niſi tria p̄dicamēta ſignificātia rē aliq̄ absolute fm ſe ſignificare ut aliq̄d in alio hoc cōpetet q̄titati: ul' q̄litati. Naz ſba ſignificat aliq̄d per ſe. relatio ſignificat ipm ordinē ad alia ſex p̄dicamēta de qb⁹ agit in ſex p̄ncipijs: ſignificāt rē in ordine ad aliud extrinſecū. Significare rē ut in alio: ut in ſbo cōpetit q̄titati: z q̄litati. Secūde g̃ ſbe: q nō dicūt aliq̄d per ſe exñs: ſed dicūt aliq̄d in alio. Iſte modus ſignificādi: ul' erit q̄titatiu⁹. ul' q̄litatiu⁹. nō aūt debet dici modus q̄titatiu⁹. q hoc eſt ſignificare fm eq̄litatē uel fm extenſionē. iō dī eē moduſ q̄litatiu⁹. z dicunt talia ſignificare quale quid ideſt q̄d per modū q̄lē. ſic z de q̄titate poſſem⁹ diſtinguere: q eſt q̄titas fm eē: ut illa que eſt in p̄dicamento q̄titatis: z eſt q̄titas fm dici ut id qō eſt in alio p̄dicamēto. hēt tn̄ quēdā modū q̄titatiuum. Hoc mō vtutes ſūt q̄titates fm dici: q ſz ſe ſunt in p̄dicamēto q̄litatis: hēt tn̄ quēdā modū q̄titatiuū: fm q dici m⁹ q tāta vt⁹ p̄t in tātū obiectū. Illō g̃ qō eſt q̄litas: nō eſt ſba: neq̄ q̄titas: neq̄ relatio fm eē. Nō eſt tn̄ icōuenīēs q ſit oia iſta fm dici. potētia tn̄ eſt q̄litas. fm eē tn̄ ut ſignificat in abſtractione eſt ſba: fm dici ut dicit reſpectū ad obiectū eſt relatio. fm dici ut im portat cōmēſuratione q̄dā reſpectu obiecti: ut q tā ta potētia in tātū obiectū eſt q̄titas ſz dici. Diſtiguē g̃ q aliq̄d eſt tale fm eē: aliq̄d fm dici cōpetit alīs p̄dicamētis a relatione. ſed ſcda diſtinctio q aliq̄d eſt tale fm rē: aliq̄d fm rōnē ſoli relationi videt eſſe pa. Nā ut ſupza dixim⁹ p̄dicamēta ul' ſignificant rē: z ſic ſūt tria p̄dicamēta. ſba: q̄titaſ: z q̄litas. Ul' ſignificāt ipm ordinē: z ſic eſt ipa relatio. Uel ſignificāt rez ſub ordine: z ſic ſūt illa ſex p̄dicamenta de qb⁹ agit in ſex p̄ncipijs. Quia g̃ oia nouē p̄dicamēta alia a relatione: q uel ſignificāt rē fm ſe: ul' rē ſub ordine. Nō p̃nt eſſe talia fm rōnē eo q ipaz rē includāt. Sola aūt relatio que dicit ipm ordinē pōt eē q̄d rōnis tm̄. ¶ Uiſo que diſtictiones de relatione fiūt: z quō diſtictiones ille cōparant ad alia p̄dicamēta uolum⁹ iſtas diſtinctiones adiuicē cōparare. Crediderūt eni aliqui q vna illarū diſtinctionū incidēt in alīā: z q vna diſtictio eēt idē q alia. ut q idē eēt eē relatiuū fm rem: z fm eē. Etiā idē eſſe relatiuū fm rōnē: z fm dici. Sz mēbza harū diſtinctionū ſe hñt ſic excedētia z exceſa. Relatiuū eni fm rē pōt eē fm eē: z fm dici. Et relatiuū fm rōnē pōt eē z fm dici. z quodlibet mēbro rū alter⁹ diſtictionis ſic ſe hēt ad aliā diſtinctionem. Nā tā relatiuū fm eē: q̄ fm dici pōt eē fm rez: z fm rōnē. Scia eni z ſcibile ſūt relatiua fm dici: cū ſint in alīs p̄dicamētis a relatione. Scia eni eſt in p̄dicamēto q̄litatis. Scibile aūt eē pōt in q̄libet p̄dicamento. Utrūq̄ g̃ tā ſcibile q̄ ſcia eſt relatiuū fm dici. vnū tn̄ eſt relatiuū ſz rē: aliud aūt fm rōnē: ſic ēt relatiuū ſz eē pōt eē fm rē: z rōnē. nā dñs z ſu⁹ ſūt relatiua fm eē: q ſūt in p̄dicamēto relationis. Attn̄ dñs ipoztat relationē ſz rōnē: ſu⁹ vo ſz rē. ¶ Poſitis z declatis diſtictionib⁹ que fiūt de relatione. reſtat ad qōnē deſcēdē. Cū g̃ querit utz in ipa ſba creata imediate poſ ſit fundari relatio. Dicem⁹ q eſt relatio fm eē: z ſz dici. Sba aūt pōt eē relatiuū fm dici: z pōt in ea fundari relatio fm dici: nō aūt ſz eē. qđipatet per phz n p̄dicamētis qui cū p⁹ diffiniſſet relatiua fm dici dicēs q ad aliq̄d talia dicunt q̄cūq̄ hoc ipm qđ ſūt alioruz dicunt. postea ait q fm diffinitionē datā cogimur dicere aliq̄ ſbaz eē ad aliq̄d. Jō corrigit diffinitionē p mā dans diffinitionē de relatiuis ſz eē. Dicēs q relatiua fm eē ſūt: nō q ſic dicunt: ſz q eoz eē eſt ad aliud ſe hze. fm hāc aūt diffinitionem ut ipſe inuit nulla ſba eſt ad aliq̄d. plane g̃ vult q ſba poſſit eē relatiuū fm dici. Nō aūt fm eē. hoc aūt ſic declat. Nā ut patet per habita illud eſt relatiuū fm eē: qđ eſt in p̄dicamēto relationis. p̄dicamētū aūt relationis eſt vnuz de nouē p̄dicamētiſ accidētalib⁹. Relatio aūt nō hēt q ſit accñs: ex eo q relatio. Quia tūc nō eēt in dīnis cū in deo nihil ſit per accñs. ut vult auguſtin⁹ in 5° de trini. Erit g̃ relatio accñs rōne fundamēti: ut q fundat in accidēte. nulla in creaturis g̃ erit relatio ſz eē niſi ſit fundata in accñte. ſicq aūt reſpect⁹ fundatur in ipa ſba ptinebit ad relationē fm dici. Nec ualet ſi dicat q ſba realit hēt ordinē ad aliq̄d: q eē relatiuū ſz rē: nō eſt eē relatiuū fm eē. Nā z ſcia dī relatiuū fm rē: z tn̄ eſt relatiuū fm dici. diffuſi⁹ g̃ tractauim⁹ illas duas diſtinctiones de relatiuis datas: q in hoc fūdabat qōnis difficultas. Nā per has diſtictiones patet q ſi in ſba poſſet fundari reſpect⁹ realis q poſſet eſſe in ea relatio ſz eē. qđ patet eē falſuz. Quia relatio ſz eē ut de ea locuti ſūt phi cū ptineat ad p̄dicamētū accidētiſ ſemp hēbit pzo fūdamēto aliq̄ accñs: pp qđ talis relatio imediate in ſba fundari non pōt. ¶ Ad p^m^ dom q q̄tūcūq̄ fm rei vitatē poſſit fundari aliq̄ ozdo: z aliqs reſpect⁹ in ipa ſba. ex tali tn̄ reſpectu nō accipiet relatio fm eē q nō poterit taliſ relatio p tinē ad p̄dicamētū accidētis. ¶ Ad 2^m^ dom q duo p̄dicamēta que ſunt in dīnis nō ſūt eiuſdē rōnis cum iſtis p̄dicamētis. Relatio eni que eſt in dīniſ nō pertinet ad p̄dicamētū accidētis: q̄tūcunq̄ maneat ibi ut relatio. Propter qđ nō ualet ſi relatio in dīniſ pt hze pzo fundamēto ipaz dīnā eēntiā q relatio in creaturis loquēdo de relatione fm eē que ptinet ad p̄dicamentū accidētis. poſſit imediate fundari in ipſa ſubſtantia creata. z per hoc patet ſolutio ad tertium argumentum.

Queſtio. IX.

Tertio querebat de oi accidēte. utrum aliqđ accñs poſſit eē in duobus ſbis. z arguebat q ſic. Quia ſi ex aq̄ fiat aer tātū de mā q̄tū erat ſb̄ forma aque fiet ſub forma aeris. ſed mā nō hēt q ſit tāta: uel tāta niſi per q̄titatē: z per accidēs. g̃ illud accñs qđ erat in aq̄ eſt poſtea in aere. ¶ In ꝯriū eſt q tale accidēs uel remaneret q̄tū ad eē: z tūc forma ſbalis aduenīret enti in actu: ul' remanēt ſolū q̄tū ad eēntiā: z accipet aliud z aliud eē in alio z alio ſbo: z tc̄ accñs ut dicebat migraret a ſbo in ſbz qđ eſt icōueniēs. ¶ R^o^ dōz q iſta qō aliud ꝓponit: z aliud q̄rit. ꝓponit ār utz accñs poſſit eē in diuerſis ſbis. q̄rit ār quō dimēſiones ideterminate: uel quō q̄titaſ māe poſſit eē eadē per eēntiā i re gñata: que fuit in re corrupta. Et ut ſatisfaciam⁹ taz queſito: q ꝓpoſito. Dicem⁹ q triplici rōne uenari poſſum⁹ q vnū z idē accñs nō pōt eē in diuerſis ſbis. Accidēs eni ad ſbaz hēt vnitatē. Dependētiā. Et hēt per ipm

limitationē.ex qlibet aūt istoꝝ declarī pōt q vnū accidēs nō possit eē in diuersis ſbis. ¶ Pzia rō sumit ex pte vnitatis.fit eni vnū ex ſbo ⁊ accidēte:sic expotētia ⁊ actu.ió dr in 2° de aīa.q nō opz querē quō ex figura cere:⁊ cera fiat vnū. Eo eni ipo q vnuz se hēt ut potētia:aliō ut act°:fit ex eis vnū. Et in 12° metaᶜᵉ dic cōmētatoꝛ.q coꝛp° calidū agens in aliqō coꝛpus nō imutat calorē ab extra:sed facit caliduz in potētia: ⁊ calidum in actu. Si g accns exns in vno ſbo possit fieri in alio ſbo:nō educeret de potētia illius ſbi:nec fieret illud ſbm potētia tale:actu tale:sed vnū adaptaret alteri. quodlibet g se hzet ut aliqd in actu.ex duob° g in actu fieret vnū qō est icōueniēs. Esse eniz nō pōt nāliť q accns p̄existat ſbo suo:qz tūc quodlibet cēt aliud actu. Si g vnū cōūgeret alteri oporteret dare aliqō mediū ꝓiungēs. Cū est aliqō potentia tale:fit actu tale. Ut si potētia albū fit actu albū. Albedo illa antea nō p̄existebat ſuo ſbo. Quia tūc fuisset aliqd in actu:⁊ ex ſbo ⁊ albedine fuisset factū aliqō vnuz tanꝝ ex duob° in actu. Si g vnū accns p̄t eē in duob° ſbis:uł hoc est ſił:uel successiue. Sił aūt nō est itelligibile:q vnū ⁊ idē accns ſm nūm sił sit in diuersis ſbis.qz qō sił est in diuersis ſm nūm:ſm q hi° opz q diuersificet ſm nūm. Si aūt hoc fiat successiue tūc act° p̄existit ſbo suo:qz exns in vno ſbo postea est in alio ſbo. Fieret g ex hi° accidēte ⁊ suo ſbo vnuz tanꝝ ex duob° in actu:qō eē nō p̄t. ¶ Scdo hoc idē patet ex dependentia quā hēt accns ad ſbm.nā ut tradit in 12° metaᶜᵉ p̄ncipia uł iū sunt uł ia. pticulariū pticularia. Ut gnāliter pz est p̄ncipiū filij:hic pz erit cā: uel p̄nᵐ hui° filij. Si g gnāle q accns dependet ex ſbo g hoc accns ex hoc ſbo.⁊ si gnāle est q accns nō est ens:nisi entis hoc accns nō erit hoc ens:nisi qz est hi° ſbti. Non erit g hoc accns:hoc ens:nisi qz est in hoc ſbo. Si g tollat ab hoc ſbo tollet ab eo sua eētia. remanē aūt hoc ens:⁊ remanē idē nūo absqꝝ hoc subiecto a quo hēt q sit hoc est ipossibile per naturam. ¶ Tertio hoc idē patet ex pte limitationis. Limitatur eni accns per ſbm suum.ut nihil accntis sit extra ſbz:sic limitat coꝛpus per locū in quo est.ut nihil coꝛporis sit extra suū locū:alit tn ⁊ alit. Quia accns nō solū limitat per subiectū:sed ēt per hoc subiectuz:ut ita determinat ad suū ſbz:qō in alio ſbo eē nō possit sed coꝛp°lz nihil de eo sit extra suū locuz.pōt tn esse in alio:⁊ alio loco.q g accns sit in diuersis ſbis:uł sił uł successiue repugnat vnitati quā hēt accns ad ſbz. Quia nō posset tūc fieri vnū ex accidente ⁊ ſbo:nisi sic ex duob° in actu. Et repugnat dependētie quā hēt ad ipm:⁊ limitationi:quā hēt per ipz. Limitat eni accidēs determinate per suū ſbm ut nāliter extra:uł p̄ter illud ſbm eē nō possit. Satisfactū est g ei qō qō ponebat. ¶ Restat ät satisfacē ei qō qō querebat.videlz de dimēsionib° determinatis sic de q̄titate mae quō remanet eadē in re coꝛrupta:⁊ gnāta:hoc autez soluit auicēna in sufficiētia sua uolens q accns uł sequ tur ipm cōpositū ſm se:uel sequit ipm rone forme:uł seipm rone mae. Accns autē qō sequit ſbz rone mae manet idē.qz mā in re coꝛrupta ⁊ gnāta pōt remanē eadez nūo ſm ipm in re coꝛrupta:⁊ gnāta. Uñ ait q cicatrix ⁊ nigredo ethiopis remaneret eadez nūo ēt ethiope viuo ⁊ moꝛtuo: ſz q̄dq̄d sit de accntib° alijs de q̄titate mae ad quā nō est mot°:⁊ que nunq̄ sepat a mā.dubiū eē nō debet q remaet eadē nūo. ¶ Ad argumētū aūt in cōtrariū q tūc accns migraret a ſbo in ſbm.uel q idē accns eēt in duob° ſbis. Dici debet q res coꝛrupta:⁊ gnāta nō sunt aliud ⁊ aliud ſbz ſz māz. Jō in accidēte illo qō fundat in ipa mā ⁊ qō sequit ipaz māz nō est icōueniēs coicare rē coꝛruptaz ⁊ gnātā. Sic eniz nō erit accns in duob° ſbis:ut duo sunt:⁊ ut differūt:sed ut vnū sūt:⁊ ut ꝓueniūt. Sic g pōt itelligi dictū phi in de gnatione. Q̄ q̄tas simbola manet eadē in re coꝛrupta:⁊ gnāta. naz illa q̄litas simbola:uł sequit fozmā:uel mām.si fozmā qz coꝛruptū ⁊ gnātū nō ꝓueniūt in aliq fozma nūo.nō poterit remanē talis q̄litas eadē nūo:lz possit remanē eadez spe. Si vo sequit māz:qz manet mā eadē nūo non est icōueniēs q talis q̄litas remanē possit ēt eadē nūo.

d **Finde** querebat de ente creato in spāli. Ens aūt creatū dicit i ſbaz spūalē:⁊ sensibilē. Querebat g circa intellectualē ſbaz:⁊ circa sensibilē. Circa intellectualē vo erat qō utruz idē in itellectualib° ſbis possit eē pfectio:⁊ pfectibile. Circa sensibilē vo que dā querebant ptinētia ad agētia nālia. Quedam ad res aīatas. Circa agētia nālia querebat vnū ptinens ad oē nāle agēs. Utruz aliqō agens possit coꝛrupere vnā fozmā absq eo q inducat aliaz. Aliud querebat spāliter circa celū.utrū possit eē aliqs hi° infert° effectus nālis qui sit casualis nō reductus in motuz celi.

Questio.X.

a **D primū** sic procedebatur.arguebat q in subiectis itellectualib° idē sit pfectio:⁊ perfectibile. Nam substātia spiritualis per nām suā est in gne:⁊ in specie sed cū hēat nāz simplicē per idē erit in gne:⁊ in spe. Nā ergo illa ut collocat angelū in gne habebit rōnē potētie ut collocat ipm in spe hēbit rōnē act°:sed potentia hēt rōnē pfectibilis:act° rōnē pfectionis. idez ergo erit pfectio ⁊ pfectibile. ¶ In ꝓriū est qz si idez eēt pfectio ⁊ pfectibile.idē eēt potentia ⁊ act°:⁊ per ꝓns idē posset eē mouēs ⁊ motū:cū mouēs ſz q hi° sit in actu:motū aūt in potētia:⁊ per ꝓns idez posset eē cā ⁊ effect°.⁊ idē posset eē ꝑus ⁊ posteri°:que oia videnť icōueniētia. ¶ Xᵒ dr q nō est icōueniēs q idē sit ꝑus seipo:si cā suiipsi° sit in potentia ⁊ in actu respectu suiipsi°. Nō tn hoc erit eodē mō:nec fz cādē cōsiderationē. Nā ut vult cōmentatoꝛ in 2° metaᶜᵉ mā ꝑus recipit fozmas magis uł es:⁊ mediatib° fozmis magis uł ib° recipit fozmas min° uł es:usqꝝ ad idiuiduales:qō nō posset eē nisi idē alr ⁊ alr sumptū eēt cā ⁊ effect°:eēt potentia:⁊ act° esset ꝑus ⁊ posterius. Imaginabimur eni q magis uł ia de min° uł ib°. Ut gn de spe nō p̄dicat denoiatiue:sed eēntialr:ut declarī hēt in 2° thopicoꝛ. Sz nō p̄dicat vnū de alio eēntialr:nisi sit idē cū illo per eēntiā. Eadē g rē per eēntiā dic fozma magis uł is.⁊ min° uł is. Si g mā ꝑus recipit fozmā uł ez:⁊ postea min° uł ez.opz q idē sit ꝑus ⁊ posteri° seipo. Una eni ⁊ eadē fozma alr ⁊ alr accepta erit recepta in mā ꝑus:⁊ posteri°:accepta eni sub eē magis uł i se hēbit:ut recepta ꝑus sub eē.aut min° uł i:ut recepta posteri°. Immo nō solū fz receptionē māe:sz q̄tū ad eē:idē est ꝑus ⁊ posteri° seipo. Nā cū multis modis dicat aliqd eē ꝑus altero.hic est vnus modus q illud est ꝑus a quo nō ꝓuertit sb̄sistēdi ꝓnā ⁊ qz hūc modū hēt magis uł e ad min° uł e:qz bñ ualet hō g aīal:sed nō ecōuerso. Luz g aīal in hoie non sit aliud q̄ homo:qz tūc nō eēntialr p̄dicaretur de ipo: eadē res cōsiderata ut aīal:erit ꝑus seipa cōsiderata ut hō. Nō est g icōueniēs idē ſm rē alit ⁊ alit cōsiderata esse ꝑus:⁊ posteri° seipso. Sic ēt nō est icōueniens idē ſm rē eē cām suiipsi° ut patet in exēplo ꝓposito. Nā si mā ꝑus recipit fozmas magis uł es:⁊ me-

diatib⁹ hi⁹ formis recipit formas min⁹ ul'es: q2 illud mediate quo recipit aliqd est cā ḡre recipiat illud. si forma min⁹ ul'e recipit mediate forma magis ul'i: erit forma magis ul'is cā: q recipiat forma min⁹ ul'is. ⁊ q2 candē rē dicit hec forma ⁊ illa. idez erit suiipsius cā. Scōm hunc ēt modū loq̄tur ille actor ſex p̄ncipioz cū ait q passio est effect⁹ actionis. Cōstat q candē rē dicit actio ⁊ passio. sed illa res ut est ab agēte dī actio ut recipit in passo dī passio. q2 ergo illa res p̄us intelligit eē ab agente q̄ sit recepta in passo eadem res ut actio erit p̄or seipa ut passio uel eadem res ut passio erit posterior seipa ut actio. Rursus q2 non intelligit illa res recipi in passo nisi q2 est ab agēte fm q est ab agēte erit cā suiipsius fm: q recipit in passo erit effect⁹ suiipsius fm q est ab agente: fm hoc ḡ vificat ſex p̄ncipioz dictū. q2 passio est effect⁹ actionis. nō solū itaq; idē aliter ⁊ aliter ꝓsideratū est p̄us ⁊ posterius seipo: sed ēt est suiipsius causa. uel suiipsius effectus.

¶ Tertio idē alit ⁊ alit acceptū est in potentia ⁊ in actu respectu suiipsi⁹ ut patet in exēplo ꝓpositō. Imaginabimur eni q mā non dicit nisi purā potentiā. cetera ſ ḡ paribꝰ q̄to forma est māe immediatior tanto est malior: ⁊ per ꝓñs potētialior. Eadē ḡ forma considerata ut magis ul'is recipit in mā p̄or: ⁊ est māe vicinior: ⁊ per ꝓñs est malior ⁊ potētialior. Idē ḡ cōsidera tū ul'r erit in potentia respectu suiipsi⁹ cōsideratū minus ul'r. Scōm hunc aūt modus p̄nt exponi vba auctoris de causis. q eē se hēt per creationē: cetera vo per informationē. nā illud dī eē per creationē qō fit nullo p̄supposito: ⁊ quia eē non p̄supponit aliquid aliud. Oia alia p̄supponūt esse tanq̄ qd ḡnale ⁊ ul'e. Jō dī q esse est per creationez. cetera vo dicuntur eē per informationē. Nā id qō p⁹ recipit in mā tanq̄ p̄ro piquū māe tanq̄ māe vicini⁹ dicim⁹ eē potentialius. Reliq̄ vo tanq̄ a mā longinq̄ora sūt formaliora: ſz ḡ idē sit in viuentib⁹ eē q viuere. Tū q2 viuē viuētib⁹ est eē ut dī in 2⁹ de aia. illa tū vna ⁊ eadē res cōsiderata sub mō ul'iori ⁊ ut est esse p̄us in mā recipit: ⁊ est malior: q̄ ut est viuē. ⁊ q2 formaliora se hūt per informationē ad meliora viuē se hēbit per informationez ad eē. Eadē ḡ res ut est viuē ⁊ est pfectio suiipsius ut est eē. ¶ Hȳs oibus p̄libatis de leui patē pōt solutio qōnis queste. q2 nō est incōueniēs q eadē nā angelica alit ⁊ alit ꝓsiderata sit suiipsius pfectio: ⁊ sit in potētia ⁊ in actu respectu suiipsi⁹ perfectio. Imaginabimur aūt ex quo deus dedit actū purū: ita q non pōt in eo sumi rō gñis ⁊ spēi. q2 nihil est ibi per modū potētie: sed solū per modū actus. rō aūt gñis a potētialitate sumit. Mā vo dicit purā potentiā. Cetera ifra ꝑm p̄ncipiū: ⁊ p̄mā mām: nec actū puruz dicunt: nec potentiā purā. sed dicūt actū admixtū potētie: ⁊ potentiā admixtā actui. Nā ḡ angeli nec est oino actus: nec oino potētia. q2 nec est ipm esse sepatū. imo est in potētia ad eē: nec est ipa mā: sed est quedā forma: siue qdā act⁹ in potētia ad ulteriorē actū: ut ad eē. p̄o ut ergo nā angeli est quedā forma: ⁊ qdā act⁹ hēt rōnē actualitatis. sed put hi⁹ actus sūt in potētia ad ulteriorē actū: hēt rōnē potētialitatis. Scōz hoc ergo sumet in hi⁹ nā rō gñis ⁊ spēi: non q ex ipsa nā sumat rō gñis. ⁊ ex esse rō spēi: ul' dīe. q2 diffinitio: ⁊ diffinitionis ptes ut gen⁹ ⁊ dīa ⁊ ēt ipm diffinituz ut spēs oia ptinēt ad nām rei ⁊ ad qditatē ei⁹. Esse āt est extra nām ⁊ quiditatē: iō nihil tale noiare p̄t. sed ex eadē nā alit ⁊ al'r ꝓsiderata sumet rō gñis ⁊ spēi ⁊ dīe. Imaginabimur aūt q hoc est cōe oibus sbstātȳs separatis q hūt q̄dā potentialitatē admixtaz: quia ab alio hūt eē. ⁊ sūt in potētia ad eē. Differēter tñ ſz q hec sba sepata: uel illa est hec forma ul' illa. q2 eē recipit in re fm modū nāe rei p̄out sba sepata est alia ⁊ alia forma ⁊ hēt aliā ⁊ aliā nām: alit ⁊ alit recipit eē. Jsta ergo potētialitas que est cōis oib⁹ sbstantȳs separatis specificat ⁊ diuersificat ex alio ⁊ alio mō actualitatis: ul' ex alio ⁊ alio mō forme. Ex potentialitate itaq; in qua oēs sepate sbstātie coicant. poterit sumi rō gñis. Ex actualitate aūt in qua diuersificant poterit sumi rō spēi: ⁊ dīe. Alit tñ ⁊ alit. Quia ex actualitate ſz se poterit sumi rō dīe. Ex actualitate aūt ad mixta potētie rō spēi. si ergo eēt nobis plene nota nā sbarū sepatarū viderem⁹ quō eēt ibi potentialitas: ⁊ actualitas. q2 nā illa simplex est: ⁊ nō hēt ptē ⁊ partē ex eadē tota nā ut hēt potētialtatis rōnē sumeret rō gñis. Ex eadē tota nā: ut hīet rōnē actualitatis sumeret rō dīe. Et ex eadē tota nā ut hīet rōnez utriusq; sumeret rō spēi. Nā cōponit spēs ex gñe: ⁊ dīa tanq̄ ex actu ⁊ potētia. ḡre si rō generis sumit a potētialitate: dīa ab actualitate opz q sumat speciei rō ab utroq;. Erit ergo spēs actualior q̄ gen⁹. q2 potētia ⁊ act⁹ plus hūt de actualitate q̄ potētia tm. Et erit potētialior: q̄ dīa: q2 potētia ⁊ act⁹ plus hēt de potētialitate q̄ act⁹. differēti ḡ mō sumet rō dīe in sbstātȳs sepatis: ⁊ in sbstātȳs mālib⁹. Jbi eni cū sūt nāe simplices. rō dīe sumit a tota nā: sicut rō generis ⁊ spēi. ita q dīa ibi erit ex tota nā ut hēt rōnez act⁹. Si ergo gen⁹ spēs ⁊ dīe eēnt nobis nota ut repiunt in substātȳs sepatis caderet dīa in recta linea p̄dicabili sic spēs. q2 diceret totū quēadmodū ⁊ spēs. Jn sbstātȳs vo mālib⁹ ubi dīa est per ptē formalē nō sumit ratio dīe a tota nā: ſz a pte formali: ut aiatū qō est dīa nō significat nisi aiam. sic albū nō significat aliud q̄ albedinē. aia aūt nō dic totā nām: sed ptē nāe. Jnde est q in ꝓstitutione p̄dicamēti ex reb⁹ mālibus dīe cadunt ex latē ⁊ p̄dicant denoiatiue. Sic ḡ eēt: si nobis eēnt hec nota in sbstātȳs sepatis. ueruz q2 hec nobis sunt ignota diffinim⁹ illas per dīaz ipoztatē negationem ul' p̄uationē. ut dicim⁹ q sūt sbstātie incoꝛporee. ul' ſz q diffinit intelligētiā auctor de causis dicēs. Q̄ itelligētia est sba que nō diuidit. Nō ergo sūt nobis note p̄e dīe sbarū imālīū. sed si note nobis eēnt. sic se haberet ut dixim⁹. ¶ Ad solutionē ḡ qōnis queste patet nō eē icōueniēs idē alit ⁊ alit acceptū se hīe ut p fectionē: ⁊ ut pfectibile respectu suiipsi⁹. Argumētū aūt in oppositū solutū est p tia dicta. Questio. XI.

Ecūdo querebat circa oia agētia nālia utrū aliqō agens nāle possit destruē aliq̄ formā absq; eo q educat aliam formā. ⁊ videt q sic: q2 in alimento ex quo nutrit hō qñ ia ꝓuersuz est in sbaz carniś est destructa ꝑa forma: nec inde est educta alia forma. sed icipit hi⁹ alimētū eē sub aia hūana: que aia ēt antea existebat qñ hi⁹ alimētū suā formā pdēt. est igit ibi cozruptio forme vni⁹ absq; eductione alteri⁹. ¶ Jn ꝓriū est dictū phi in de gñatione ubi vult q gñatio vni⁹ sit cozruptio alteri⁹: ⁊ ecōuerso. ¶ Rᵒ odm q hic multiplr distiguēdū est de formis: q2 formarū quedā sūt reales: quedā itētionales. ¶ Rursus formarū realiū quedā sūt sbales quedā accidētales. Formarū ēt accidētaliū quedā sūt que sūt in elemētis. ⁊ quedā in elementatis: ut q̄litates: potētie actiue ⁊ passiue. ut calidū: frigiduz: humidū: ⁊ siccū. Et qualitates etiā materiales ut rarum: ⁊ densum. Quedam autem sunt que sunt in elementatis soluz. ut qualitates secūde: sic sunt colores ⁊ sapores ⁊c. hi⁹ loquēdo de q̄litatib⁹ scōis hūtibus

eē ꝓmanēs. Nā ſonꝰ videt in q̄dā motu: z in q̄dā ſucceſſione ꝓſiſtē. Uel ſi ſūt alique q̄litateſ ſcōe cōes elemētis z elemētatis nihil ad ꝓpoſitū. Sufficit aūt ad pñs negociū q ſūt alique q̄litates cōes elementis: z elemētatis. Alique vo que ſūt ꝑe elemētatis tm̄. colores eni z ſapores in puris elemētis eē nō hñt. Sic ēt diſtiguēdū eſt de ipis fozmis ſbalibꝰ: qz quedā ſūt educte de potētia māe ſm eſſentiā: z diſpoſitionem. Quedā vo ſz diſpoſitionē tm̄. Cū g̃ querit utrū poſſit nālit deſtrui vna fozma abſq; eo q educat alia. uel ecōuerſo. Si g̃ loq̄mur in fozmis intētionalibꝰ patet uerū eſſe qō dī. nā hiꝰ fozme nō hñt ꝟrietatē adinuicē. cū g̃ iducit vna fozma itētionalis: nō opz q expellat alia. z cū vna tollit nō opz q alia iducatur. ut ſi in hoc aere icipet eē aliq̄ cozpus coloratū qō ꝑus non erat faciet ſuā ſilitudineꝫ in medio abſq; eo qō tollit per ſe loquēdo ſilitudinē alia ibi iducta. Et ſi remoueret hiꝰ cozpꝰ tolleret ſuaꝫ ſilitudinē a medio abſq; eo qō per ſe loquēdo iduceret ibi ſilitudo alia. naz q agens nāle iducēdo expoliat: z gñando cozrūpit nō eſt qō ſue itētionis ſit cozrūpere ul̄ expoliare: ſed itē dit in paſſuz inducē ſuā fozmā. uerū qz hoc nō ꝑt niſi in cozrūpēdo oppoſitā. iō gñando cozrūpit z iducēdo deſtruit. In fozmis q̄dē intētionalibus ubi poſtq̄ mā hēt ſilitudinē vniꝰ fozme: pōt ſuſcipe itētionē oppoſite fozme abſq; eo q amittat ſilitudinē ꝑoris fozme: qz in eodē p̄ncto aeris pōt eē intētio albi z nigri nō opz hoc ꝟtingē. ¶ Si vo queraꝫ de fozmis realibus accidētalibꝰ in q̄bꝰ nō coicant elemēta cū elemētis ēt pōt ꝟtingē ſm tales fozmas q agēs nāle deſtruat abſq; eo q iducat: z ecōuerſo. Nā nālit fieri ꝑt q ex elemētis gñet mixtū: z q mixtū reſoluat in elemēta. Si g̃ ex elemētis gñaꝫ mixtū fiēt coloratū ex nō colorato. erit g̃ iductio coloris ſine deſtructiōe coloriſ. ſi vo ecōuerſo mixtū reſoluat i elemēta fierēt nō colorata ex colorato. Erit itaq; coloris deſtructio abſq; eo q ſit coloris gñatio. Sed ſi loq̄mur de q̄litatibꝰ oibꝰ coibꝰ tā in elemētis: q̄ in elemētatis nunq̄ eſt deſtructio vniꝰ ſine gñatione alteriꝰ: uel ecōuerſo ut nunq̄ deſtruet calidū niſi gñet frigidū: ul̄ tepiduz. nec deſtruit rarū niſi gñet denſuz. In fozmis g̃ realibus nō eſt gñatio ſine cozruptione: nec ecōuerſo. Nō tñ opz q tot gñent ita gñato: quot cozrūpunt in cozrupto: ul̄ ecōuerſo. Cozpꝰ eni gñatū ex alio: uel ex aliis ꝑt eē pluriū q̄litatuz ul̄ paucioꝝ q̄ ſit illud ex quo gñaꝫ. Ut ſi ex elemētis fiat mixtū: poterit eē mixtuz pluriū q̄litatū: q̄ ſint elemēta. Et ſi ecōuerſo fiēt eēt ecōuerſo. Eſt g̃ ibi gñatio cū cozruptione: z ecōuerſo. Ut gñatio mixti eſt cozruptio elemētoꝝ. nō eniz manēt elemēta in mixto ſm eēntiā ꝑaz: uel ſm id qō ſūt. nec oino tollunt q nullo mō ſint elemēta in mixto: ſed ſaluat vt eoꝝ qz q̄litates q̄s hñt elementa in excellētia ſunt in mixto remiſſe. Propt qō q̄litateſ z vtutes elemētoꝝ reſeruant in mixto: ſic extrema in medio. eſt g̃ ibi z gñatio z cozruptio. ſz qz nō opz q tot q̄litates gñent quot cozrūpunt: qz pōt eē q gñatū ſit pluriū ul̄ paucioꝝ q̄litatū q̄ corruptū. Jō ſi ſpālit loq̄mur de hac q̄litate: ul̄ de illa: utputa de colore uel de ſapore pōt eē gñatio abſq; cozruptione: z ecōuerſo. ut ꝑt gñari coloratū ex nō colorato. z nō ſapiduz ex ſapido: z ecōuerſo. Gñationes g̃ ſunt ex ōrijs z in ōria: qz ſemp genitū hēt aliq̄ ꝟrietatez ad cozruptū. ſed nō opz q hēat ꝟrietatē in oibꝰ: nec opz q ſz quālibet q̄litatē hēat ꝟrietatē: ul̄ aſſilationē. Poteſt eni ꝟtingē q gñatū ei ex quo gñaꝫ ſm aliq̄ q̄litatem hēat ꝟrietatē ſz aliq̄ aſſilationē. Scōz aliq̄ nec hoc necillud: ut ſi eēt mixtū calidū z ſiccū z reſoluent ad aliud elemētū qō eēt frigidū z ſiccū hi': imixtū cozruptū in colore hzet cū eo in qō reſoluit. ōrietatez z ſiccitatē hzet aſſilationez. Sed qz poſſet hi' mixtum eē coloratū z ſapidū in colore z in ſapore cum eo in qō reſoluit: nec hzet ōrietatē: nec aſſilationē quia ex quo reſolutū eſt in elemētū: ul̄ in elemēta. qz elemēta nō ſunt ſapida nec colorata q̄tū ad colorē z ſaporē: nec eēt ibi ſimpolū: nec ōrietas. Patet g̃ quō ſe hēat gñatio z cozruptio in fozmis intētionalibꝰ: z in realibus accidētalibꝰ. In ſubſtātialibꝰ aūt fozmis ſic dicemus. q pōt agēs nāle fozmā tollē abſq; eo q fozmaz educat. nā gñatio hois eſt nālis z nō miraculoſa. agētia g̃ nālia cū ex nō hoie faciūt hoiez: tollūt fozmam rei cozrupte abſq; eo q educant fozmā rei gñate. qz fozma hois ſm eēntiā de potētia māe nō educit: ſed educit ſm diſpoſitionē tm̄. pōt g̃ nāle agens tollē fozmā eductā de mā per eēntiā abſq; eo q inducat fozmā eductā de potentia māe per eēntiā. Loquēdo ergo de eductione ſpāliter pōt eſſe q agens nāle tollat abſq; eo q educat. Sed loquendo de hi' eductione gñaliter ꝓut ſe extēdit ad educē fozmā nō ſolū ſm eēntiā: ſed ſz diſpoſitionē. ſic agenſ nāle nō tollit vna fozmā ſbalez niſi educat aliā. uel ſm eēntiam: uel ſm diſpoſitionē: nec educit niſi tollat. ¶ Ad argumētuz aūt in oppoſitū dom q ſic agens nāle in gñatione hominis ſolū diſponit māz ad ſuſceptionē fozme. ſic cuz aliꝫ hō per alimētū nō educit aīa rōnalis de potētia māe que eſt ſub fozma elementi: ſed diſponit mā que eſt ſub fozma alimēti ad ſuſceptionē aie rōnalis. Expoliat g̃ alimētū per agēs nāle a ſbali ſua fozma z diſponit ad ſuſceptionē alterius ſbalis fozme. tñ qz diſfert augmētatio: z nutritio a gñatione z cozruptione qz ex illo eſt ꝑe gñatio in qō fit iductio fozme ſm ſe. Ex illo aūt nutritio eſt in augmētū q accipit fozmā nō ſm ſe: ſed ut alteriꝰ ꝟiunctū. Jō alimentū cū expoliat a ſua ſbali fozma nō accipit fozmā ſbalē ſm ſe: ſz incipit eē ſub eadē fozma ſub qua eſt alimētū. Jō non eſt icōueniēs talē fozmā ſub qua fit mā alimēti periſtē in ipſo alito añ cozruptionez alimēti. Nō eſt g̃ ibi ſimplr z abſolute gñatio z cozruptio. ſz ꝑt talia ſūt in mā alimēti expoliat vna fozma z iduit alia. ꝑp qō eſt ibi expoliatio cū iductiōe z ecōuerſo. Q.o.XII.

Tertio querebat ſpālit de ipo celo utrz poſſit hic iferi' eſſe aliq̄s effectꝰ nālis qui ſit caſualis nō reductꝰ in motū celi. Et videt q ſic: qz cū celū ſit agēs nāle eſt determinatū ad vnū: ſz multa fiūt hic iferius nālit ex ꝟcurſu oblico agētiū. In talib' g̃ poterit eē aliq̄d caſuale nō reductū i motū celi. ¶ In ōrtū eſt qz motꝰ celi cū ſit motꝰ ꝑmꝰ erit cā oiuz alioꝝ motuū. nullus g̃ erit hic motꝰ: z per ꝟns nullus effectꝰ nālis nō reductꝰ in motū celi. ¶ Xpō dom q in hac qōne ſic ꝓcedemꝰ. qz ꝑo oſtēdemꝰ reſpectu cuiꝰ agentis hēt eſſe hiꝰ caſuale. 2o declarabimꝰ q̄lit talia caſualia habeāt fieri circa ſcōa agētia. 3o aſſignabimus rationes ad ꝓpoſitum q pōt eē aliq̄s effectꝰ hic caſualis z nālis nō reductꝰ in motū celi. ¶ Propt ꝑmꝫ ſciēdū q reſpectu ꝑme cāe ul̄ reſpectu dei: nihil eſt caſuale ul̄ fortuitū. Quia caſuale z fortuitū dīc q̄d ipzouiſuz. Nō eni ſufficit q ſit p accidēs: ul̄ q ſit ꝑter itētionē agētis ad hoc q ſit caſuale ſz opz q ſit q̄d ipzouiſū. nō eni cozruptio i nālibꝰ ē caſualis: ſz poſſit eē ꝑter itētionē agētis. z qz a deo oia ſūt ꝓuiſa nihil eſt ſibi fortuituz: nihil caſuale. Jō dī in de bona fortūa. Q, ubi plꝫmꝰ intellectꝰ ibi mima fortuna. z ubi plꝫma fortuna ibi minimꝰ intellectꝰ. q̄to eni

agēs est altioris itellect⁹:tāto in opationib⁹ suis plu
ra ꝑuidet ꝛ pauciora accidūt sibi casualit. Et ecouer
so ꝙto plā accidūt sibi casualia tāto pauciora ꝑuidet
ꝛ tāto mino⁹ est intellect⁹.deo ḡ qui oia ꝑuidet nihil
est casuale.Casus ḡ ꝛ fortūa locū hñt circa 2ª agētia.
¶ Uiso in qb⁹ agētib⁹ pōt eē casus ꝛ fortuna fm ꝑ
taxatū ordinē.restat videē ꝛ ostendē qualr talia circa
2ª agētia eē pñt. Dicem⁹ eni ꝙ si quodlibet referat in
suā cāz simplicē:ul eē casuale:ul fortuitū. Quia nihil
in terra fit sine cā. Uel nihil est cui⁹ ortū nō legitima
cā ꝑcesserit. Scōz hūc ḡ modū loquit phs in 2º phisi
cor.ꝙ lz quodlibet hēat suā cāz mlta tn sūt casualia
ꝛ fortuita.vñ ꝛ augustin⁹ 5º de ciui.dei.c. 9º ait. Or
nō eni fieri aliqd pōt qd nō aliq efficiēs cā ꝑcesserit.
Sic ḡ referēdo quodlibet in suā cām simplicē quod
libet hēt suā cām. Et si aliqs dicet hoc mō fortuituz
nō erit:qd nō hēat certā ꝛ determinatā cāz.sed forte
credet eē fortuitū:qz hēt cām latentē fm quē modū
loqtur augustin⁹ eodē li º ꝛ.c.dicēs. Nos eni eas cās
que dicunt fortuite nō eē dicim⁹ nullas:sed latentes.
Fortunā ḡ ꝛ casuz nō repiem⁹ in effectib⁹ ex relatio
ne eoꝝ in cās simplices:sed ex cōcursu cārū. Ut di
cat fortuitū:ꝛ casuale iopinat⁹ cōcursus cārū:qd cir
ca deū vitatē nō hēt qz nihil sibi ex ipzouiso nihil ex
iopinato pōt cōtingē. In alijs aūt cais pōt cōtingere
ut si uadat hic ad forz cā recipiēdi argētū poterit cō
tingē ꝙ obuiet lapidi descēdēti:ꝛ casualr frāgat sibi
caput.ꝙ ḡ hic uadat ad forū hēt cām per se:qz rece
ptionē argenti.Et ꝙ lapis descēdat hēt cāz per se:qz
grauitatē. Scōm ꝙ ista duo sil cōcurrāt ꝙ tūc lapis
descēdat cū iste uadit ad forz est casuale:ꝛ est per ac
cidēs. ¶ Habito in qbus est casuale ꝛ qlit:uolumus
adducē rōnes ad ꝓpositū ꝙ multa ꝑnt hic inferi⁹ nāli
ter fieri:que erūt casualia nō reducta in motum celi.
qd triplr declarat. Pzima via sumit ex dispositione
māe. Scōa ex alijs agētib⁹ que cōparant motui celi.
Tertia ex defectu:siue ex deficiētia effectus ad cāz.
¶ Pzima sic patet.nā agēs qd ꝓsupponit māz req
rit dispositionē māe:ut fm ꝙ est mā alit ꝛ alit dispo
sita:alit ꝛ alit inducit ibi forma.ex cursu ḡ dispositio
nis māe ad agens ꝑnt hic inferi⁹ multa casualr cōtin
gē:ut videm⁹ in aialib⁹ que gñant ex putrefactione.
Nā nō semp ex eadē mā putrefacta gñant eadē aia
lia fm putrefactionē. Quia pōt eē ꝙ in eadē mā gñe
tur alia ꝛ alia putrefactio.fm ꝙ habet aliuz ꝛ alium
aspectū ad celū. Ut ex carnib⁹ ciusdē aialis poterūt
gñari alꝫ ꝛ alꝫ uermes fm ꝙ illud idē aial morit so
le exñte sub alio ꝛ alio signo. Or ergo in hac carne
mortua sole existēte sub tali signo fiat talis putrefa
ctio hēt cām per se.ꝛ ꝙ ex tali putrefactione gñetur
tale aial hēt cāz per se. Et hoc est qd cōmentator ait
in.12º. Sicut se hēt putrefactio in aialib⁹ qz gñantur
ex putrefactione.sic se hēt semen in aialibus que ge
nerant ꝑ ꝓpagationē. Sic ḡ est ꝑ se ꝙ ex tali semine
gñet tale aial. ita ex tali putrefactione tale aial gñe
tur.ꝙ ḡ sic mā putrefiat sole exñte sub tali signo per
se erit.ꝛ ꝙ sol sic putrefaciat hñs talē aspectū per se
erit fm ꝙ ista duo cōcurrūt ꝙ mā hec tunc putrefiat
qñ sol hēt talē aspectū:ul est sub tali signo poterit eē
casuale ꝛ per accidēs. Unꝫ ꝛ ptholome⁹ in centiloqo
suo ubi agit de astronomoꝝ iudicio dicit. Expectan
dū eē iudiciū ex scōis stellis. Possunt autē appellari
scōe stelle hec inferiora:ex quoꝝ disꝓsitione est ex
pectādū iudicium. Ex alia ḡ ꝛ alia dispositione māe
multa possint ꝓtingē hic casualia nō reducta in motū
celi.ut patet ex aialibus gñatis ex putrefactione. Unꝫ
ꝛ 12º metaꝓ scribit ꝙ forte sunt per se ꝛ a casu aialia
gñata ex putrefactione ꝛ ꝙ quō in talib⁹ repit qō est
ꝑ se:ꝛ qō est casuale est ꝑ habita manifestū. ¶ Scōo
hoc idē patē pōt ex ꝓticularib⁹ agētib⁹ que cōparan
tur ad motū celi. Nā sic sol ꝛ hō gñant hoiez: sic sol
ꝛ bos gñat bouē.pōt aūt ꝓtingē ꝙ in gñatiōe bouis
fiat aliqō mōstrū ex aliq dispositione celi:ut si non sit
bon⁹ aspect⁹ celi cū gñat bos:poterit in mēstruo qō
est mā gñationis bouis fieri aliq corruptio:vñ cōtin
gat gñari aliqō mōstrū.ꝙ ḡ fiat tale monstrū utputa
ꝙ gñet bos sine cornib⁹. Sic exñte aspectu celi:ꝛ sic
se hñte menstruo.vñ fit gñatio:est per se. Sed ꝙ ista
cōcurrāt poterit eē casuale:ꝛ per accidēs. Ut ꝙ tunc
bos det operā gñationi in eo tpe:ꝛ in eo loco ubi ce
luz nō hēt bonū aspectū ad talē effectuz:poterit esse
casuale:ꝛ per accns. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit
ex deficiētia effectus ad cām. Et via hec 3ª cuz ꝑmis
duab⁹ vijs cōcludit intētū. Nā nō opz tantā vnifor
mitatē dare in effectib⁹ qtaz dam⁹ in cā.qz nāle est ꝙ
effect⁹ deficit a sua cā.lz ḡ disꝓsitio māe sit a celo:qz
nihil agit nāliter hic iferi⁹ nisi ꝟtute celi.redeūte aūt
celo ad eundē situ nō opz ꝙ redeat eadez disꝓsitio
punctalit:sic redit stella ad eundē pūctū. Est eni aliq
circulatio in istis iferioribus ꝓp qd dcm est ꝙ oia mēsu
rant sua periodo: hi⁹ tn circulatio hic iferi⁹ repta nō
est tāte vnifoꝛmitatis:sic est circulatio celestis mot⁹.
Unꝫ dicim⁹ falsaz eē opinionē illā que attribuit plato
ni:ꝙ in fine magni anni oia redibūt ad eundē pūctū.
Appellat aūt ibi magn⁹ annus tps quo cōplet cursuz
suū octaua spa ꝑz ꝙ videt sensisse ptholome⁹ est.36.
miliū annoꝝ. Posuit eni ꝙ octaua spa in cētuz annis
mouebat vno gradu.ꝛ qz hēt trecētos sexaginta gra
dus sic ceteri circuli celestes diuidunt in ꝓtaxato tpe.
Scōz hūc modū cōplet illa spa cursuz suū. Jeber tn
in suo tractatu de accessu ꝛ recessu octaue spe alit in
uenit hi⁹ motū.sed dcd sit ꝛ in qcunq tpe spera illa
suū cursuz cōpleat.falsuz est tn ꝙ redeūte octaua spe
ra ad suū punctū:ꝛ ceteris celestibus speris ꝙ rede
ant oino eadē hic inferi⁹ nō solū eadē nūo:sed nec ēt
eadē spe. Quia nō est tāta regularitas hic inferi⁹ ꝙta
supi⁹. Cōtingit aūt hi⁹ irregularitas hic iferi⁹ nō solū
ex pte ꝓticulariū agentiū coopantiū ipsi celo:que ꝓti
cularia agētia cū sint uaria ꝛ diuersa:nec sint oino re
gularia in agēdo magnā diuersitatē faciūt hic iferius
ut redeūtib⁹ sideribus ad eundē situ nō redeat hic oi
no idē effect⁹. Nō solū āt ex pte taliū agentiū ꝓtigit
hec dissonātia:sed ēt ex pte deficiētie effect⁹ ad cāz.
Nā qz deficit effect⁹ a sua cā:ꝛ nō opz ut dicebamus
dare tātā vnifoꝛmitatē in effectib⁹:qtā in causis fini
hil aliud eēt nisi hi⁹ deficientia redeūtib⁹ sideribus ad
eundē punctū:nō oino ꝛ punctalr rediret hic iferius
eadē disꝓsitio māe:ꝛ idē effect⁹.ꝛ qz nō est oino re
gularis reditio hic iferi⁹ opz ꝙ ex alio ꝛ alio ꝓcursu
multa casualia cōtingāt.nō sp eni erit regulare ꝙ ta
lis disꝓsitio māe ꝓcurrat cū tali aspectu celi:poterit
hoc eē casuale ꝓp qd ꝛ effect⁹ ut si ꝓtigit casualiz erit
multa ḡ sūt hic iferi⁹ casualia nō reducta in motū celi
qz nō pūctalr possum⁹ iudicare oia ex motu celi:ꝛ re
deūte eodē aspectu celi:nō opz ꝙ redeat idē effect⁹.
¶ Ad argumētū aūt in ꝓriū dom ꝙ lz oia nālia hic
iferi⁹ causent ex motu celi mlta tn sūt hic casualia qō
ꝓtingit ex deficiētia effect⁹ ad cām. Jrregularitas er
go hic iferi⁹ nō est ex regularitate cāe.iō nō ꝑ dictū
est ꝙ irregularitas hic reducat in regularitatē celi.
sed magis reducit in cām mālez ul in cāz per accidēs.
uel in necessitatē māe:uel in materie inobedientiam.

ut qz accidit istis inferiorib⁹ ꝑ̄ iobedientiā māe: ut nō oino assequat regularitatē sue cāe. ⁊ qz ex irregularitate quā habēt ꝓtingit hi⁹ casualitas: ⁊ bñ dictū est q̄ multa sūt hec casualia nō reducta in motū celi.

Deinde querebat circa res aiatas. Circa qō querebat triplicit querebat eni circa oē aiatum. Et erat qō de augmēto qō cōpetit oi aiato. utrū in re augmētata sit significare id per qō sit augmentū: ⁊ p̄tez augmentati. Scō querebat spāliter de homine. Tertio circa aiaz hominis. Querebant aūt circa homine due qōnes que possunt queri circa oēm rōnabilē: uel itelligibilē creaturā. Una qō erat de hois dilectione. Utrū hō debet magis diligere deū q̄ seipsuz. Alia erit de hois fruitione. Utrū delectatio quā hēbimus in patria de fruitione ⁊ visione dei sit sic in sb̄iecto intellectu uel in appetitu. Questio. XIII.

Dprimū sic ꝓcedit. Arguebat eni q̄ in re augmentata non esset signare ꝓtē auctā: uel saltez nō est ibi signare id per qō factū est augmētum. si quelibet pars aucti est aucta: et q̄tūcūqz minima: pars ḡ aucta uel auget per mai⁹: ul' per equale: ul' per min⁹. Si per maius ḡ in oi augmēto res augmētata crescēt plus q̄ per duplū. Si per eāle tūc creseceret per duplū. que omnia sunt icōueniētia: ⁊ ꝓria hīs que videm⁹ ad sensū. Nō eni semp cū res augmētat. augmētat per duplū: ul' per plus q̄ duplū. imo nunq̄ in vna ⁊ eadē augmētatione fit tm̄ augmētū. Augmētabit ḡ per minus q̄ sit ps aucta: sed ps aucta est minima. fiet ḡ augmētuz per min⁹ minimo: sed tale qd nō est signare: ergo ⁊c. ¶ In ꝓriū est ut dicebat cōmētator qui vult talia eē signabilia. ¶ Ad⁹ dom̄ q̄ in hac qōne sic ꝓcedemus. ꝑ⁹ eni declarabimus quō fit augmētū. Scō ostēdemus quō sit ibi dare minus minimo. ⁊ quō nō. qz hoc videbatur q̄ qō quereret: lz aliud ꝓponeret. Tertio descēdem⁹ ad ꝓposituz quō sint talia signabilia: ⁊ quō nō. ¶ Propter ꝑm sciēdū q̄ in qualibet re aiata sunt pori in potentia. ita q̄ fit transmissio alimenti per hi⁹ poros ad quālibet ptem rei aiate: nō ad quālibet ptē fm mām: sed ad quālibet ptē fm formā. Distinguem⁹ eniz in re aiata ut docet nos distinguē ꝑ⁹ in ꝑ⁹ de gñatione in caꝑo de augmēto. Sicut distinguim⁹ in oib⁹ hūtibus spēm in mā: q̄ est hoc fm māz hoc aūt fm formā. In oibus eni hūtib⁹ formā in mā est dare ptes fm formam: ⁊ ptes fm mām. Partes aūt fm formā dicunt ille que fm se cōsiderate habēt actionē talis: ut dz caro fm formaz: qñ est tm̄ de carne que fm se accepta hēat actionē carnis. Pars autē fm mām est que alteri est cōiuncta hēt actionē talez. nō ḡ q̄tūcunqz minima caro erit hoc fz formā: lz poterit esse hoc fm mām. nō eni q̄tūcunqz minimū fm se cōsideratū hēt actionē talē: sed q̄tūcunqz minimū alteri coniunctū hīe poterit hi⁹ actionē. cū ḡ dicit q̄ quelibet ps aucti est aucta. Intelligēdū est de qualibet pte fm formā. nō aūt fm mām. per poros aūt illos in mā fit trāsmissio ad quālibet ptē. nō ad quālibet ptē q̄tūcunqz minimā: sed ad quālibet ptem que possit cōuertē alimētū. hi⁹ aūt ps dz esse qd tale fm formā. Imaginabimur ergo q̄ si in cera imꝓimeret aliq̄d fieret inflatio cere: sed nō pp hoc eēt cera augmētata: sed si cera eēt illi⁹ potētie q̄ posset ad se conuertē. q̄ eēt sibi impssuz hoc mō eēt augmētatio cere. Sic ⁊ in ꝓposito ad q̄libet ptē rei aiate fit transmissio alimēti: quo facto inflat mēbrū: sed nōduz est augmētatū. sed qz ptes rei aiate ad quas fit trāsmissio alimēti sunt illi⁹ potētie: q̄ cōuertūt ad se alimentū trāsmissuz: quo facto augmētatū est mēbrū. queli bet ergo ps aucti est aucta: nō quelibet quocūqz mō: sed quelibet que est tāte q̄titatis: ⁊ tāte vtutis q̄ pōt ad se cōuertē alimētū: qz talis ps dz eē fm formaz. iō coiter ponit q̄ quelibet pars aucti est aucta nō quelibet fm mām: sed quelibet fm formā. ¶ Uiso quō fit augmētū. uolum⁹ declarare quō est dare minus minimo fm formā. sed nō est dare min⁹ minimo fm mām. Alimētū aūt qō minutatiz trāsit ad ptes mēbri sic sē hēt. q̄ quelibet ps alimēti trāsmissa est mlto minor q̄ ps carnis ad quā trāsmittit. Nā hi⁹ ptes carnis ad quā fit trāsmissio alimēti debet hīe actionē carnis: ⁊ est caro fm formā. Sed ps alimēti trāsmissi nō est caro fm formā. nec suscipit formā carnis fm se: sed suscipit hi⁹ formā ut alteri cōiuncta. ⁊ qz hec nō est caro fm māz: cū nō sit ꝯ rōnē carnis fz māz: q̄ siqd q̄tūcūqz minimū nō est ꝯ rōnē alimēti q̄ diuidat in ptes q̄tūcūqz modicas. Imaginabimur eniz q̄ in hoc differt gñatio ab augmētatione. q̄ illud qō gñat accipit formā fm se: sed in nutritione ⁊ in augmētatione illud per qō fit nutrimētū ⁊ augmētū accipit formaz ut alteri ꝯiunctū. iō sufficit q̄ sit tale fm māz: qz ut dixim⁹ hoc est tale fm formā: qō fm se cōsideratū hēt formā talē. hoc aūt tale fz māz q̄ alteri ꝯiunctū hēt formā talē ul' actionē talē. qz igit ut dictū est nō est ꝯ rōnē alimēti q̄ diuidat in ptes q̄tūcūqz minimas qz in hi⁹ ptibus nō iducit formā carnis fm se: sed ut sūt alteri ꝯiuncte. ¶ Est aūt ꝯ rōnē mēbri q̄ diuidat in ptes q̄tūcūqz minimas: sed diuidit in ptes tāte q̄titatis: q̄te hēant actionē carnis. ⁊ q̄ possit ad se ꝯuertē alimētū. Multo ḡ minores sūt ptes alimēti trāsmisse q̄ ptes carnis augmentate. ⁊ qz hi⁹ ptes carnis possunt dici minime fm formā. Partes alimēti trāsmisse sunt minus minimo fm formā: nō aūt fm māz. nā nō solū nō repit min⁹ minimo fm māz: sed ēt non repit tale minimū. Nā q̄tū ad ptes fm māz nadit diuisio in infinitū. sic̄ fm ptes q̄titatiuas. Sic ḡ nulla ps est ꝓtinua q̄tūcunqz modica que nō diuidat in ptes cōtinuas. sic nulla est ps fm māz q̄tūcunqz modica que nō semp diuidat in ptes fm māz. ¶ Ostenso quō fit augmētuz: ⁊ quō est dare min⁹ minimo: uolumus descēdē ad qōnē quesitā quō sit signare partes augmētatas per quas fit augmentum. Dicem⁹ q̄ aliq̄d est signabile respectu alteri⁹ duplr. Uel fm formā ut qz hēt aliā formā diuersaz abipo. Uel fm q̄titatez ⁊ māz. Prio mō non opz esse signabiles ptes carnis augmētatas: ⁊ ptes alimēti per qs fit augmētū. Imaginabimur q̄dē q̄ ptes augmētate agūt in alimentū. Et ptes alimenti resistunt hi⁹ actioni: ⁊ fit ex eis vnū cōuersione cōpleta. ut nō opozteat q̄ aliter sit forma carnis in pte augmentata ⁊ in pte per quā est factum augmētū: sed fm q̄titatē ⁊ māz sunt signabiles hee ab illis. Imaginant aūt q̄dā fantastice q̄ ptes alimēti sic se imiscēat ptib⁹ carnis: ut nō sit signare eē aliaz quātitatē māe hanc ab illa: qō si hoc ꝓcingeret diuisiones penetrarēt diuisiones ⁊ nullū fieret augmentū. Ideo eni q̄titas q̄titatē auget qz vna q̄titas nō illabitur alteri: sed est signare vnam quantitatez esse distinctam ab alia. Igitur fm quantitatē ⁊ materiam siquis rerum naturam cognosceret signare posset diuersam esse quantitatem in qua fuit forma alimēti a quantitate in qua ꝓius erit forma carnis. ¶ Ad argumentū aūt in oppositū patet solutio per iaz dicta. Quia est ibi dare minus minimo nō minimo fz māz qz tale mimū nō est sz fz formā. Questio. XIIII.

t Ecundo querebat de dilectione hominis. Utrū hō magis deberet diligē deū ꝙ seipz. ⁊ vī ꝙ nō. qa nos diligimus deū pp bonū nr̄m qō habem⁹ a deo. sed ꝓpter vnū quodq; tale ⁊ illud magis. bonū ĝ nostrū ⁊ nos ipos plus diligim⁹: ⁊ plus debem⁹ diligē ꝙ ipm deū. ¶ Ꝓ. sialiq̄ ca est pp quā debemus diligē deuz plus ꝙ nos ipsos. hoc est qz in deo plus est de bonitate ꝙ in nobis. Scōm hūc ĝ modū quilibet plus debet diligē ꝓximū meliorē se: ꝙ seipm. sed hoc est falsum. ĝ ⁊ ꝑm. ¶ In ꝯriū est qz ordinata charitas plus ⁊ magis est ad deum ꝙ ad creaturā: sed nos debem⁹ hīe ordinatā charitatē ĝ habē. ¶ Rn̄dz ꝙ triplici via ueari possum⁹ q hō debet plus diligē deū: ꝙ seipz. ꝑa via sumit ex eo ꝙ de⁹ est creatiu⁹ ⁊ ꝓseruatiu⁹ oīs boni. Scda vo ex eo ꝙ est bonū totale ꝓpriꝫ in se quod cunq; bonū. Tertia qdem ex eo ꝙ ipse est bonū per eētiā: cui⁹ ꝑticipatione est bonū omne aliud bonum. ¶ Pria via sic patet. dicim⁹ enī ꝙ de⁹ est magis intim⁹ cuilibet rei: ꝙ res ipa sibi. Hoc enī mō dī de⁹ eē p eētiā in ql̄bet re: ⁊ eē intim⁹ cuiuslibet rci. Quia ꝙlibet rē ꝓseruat in eē. Debem⁹ enī imaginari ꝙ qlibet effect⁹ dei est quoddā uestigiū creationis. Dī⁹ aūt uestigiū: ul' silitudo nō est sic silitudo sigilli repta in cera qz abñte sigillo remanet eī silitudo i cera. Sz magis est sic silitudo sigilli in aq̄. Est enī tante fluxibilitatis ꝙ ad momētū nō retinet fozmā sigilli: nisi sp eēt sigillū pñs ꝓseruās hī⁹ fozmā. Sic creatura fm sanctoz. sniaz ad momētū nō staret nisi in eo hīet pñtialr creatorē ipam ꝓseruātē in eē. Pñtialr est ĝ deus in ql̄bet creatura ipam in eē ꝓseruās. Et tāto est itimioz cuilibet creature ꝙ creatura sibi ꝙto magis facit ad conseruationē eētie creature ꝙ faciat essentia creature ad ꝓseruationē suiipsī⁹. Nāle est ĝ ꝙ creatura magis diligat deū ꝙ seipam. qz bonū creature magis reseruat in deo: ꝙ in seipa. Nā ut dictū est de⁹ facit magis ad cōseruationē creature: ꝙ ipa creatura. Sine deo enī ēt ad momētū non posset existere creatura: sed si annihilata eēt creatura. de⁹ vñ uellet ipam reficeret. Si ĝ creatura aduertēt ꝙtū bonū est bonū diuinū: ⁊ ꝙ si annihilata esset per illud bonū refici posset: ⁊ ꝙ sine illo bono eē nō posset videret bonū suū magis eē in illo bono diuino ꝙ in seipa. Creatura igit hoc cognoscēs magis diligeret deum ꝙ seipam. Igit si cōsideram⁹ quō de⁹ est oīs boni causatiu⁹ ⁊ cōseruatiu⁹, ꝑterea nos pessime agim⁹ si nō magis diligam⁹ deuz: ꝙ nos ipos cognoscētes ꝙ bonū nr̄m magis reseruatur in deo ꝙ in seipa cuz nō possit eē sine deo: ⁊ etiaz annihilatū posset refici ipz p deū. ¶ Scda via ad hoc idē sumit ex eo ꝙ de⁹ est bonū totale hns in se quodcūq; bonū. Est enī nāle ꝙ ps magis diligit totū ꝙ se ipam. Nāle est enī ꝙ brachiū se exponit ꝓ tuitione tot⁹: ⁊ cōseruatione capitis. in ipis enīz mēbris nr̄is hāc legē esse impssaz ex istinctu nāe ꝑcipim⁹. ꝙ ptes se exponūt ꝑiculo ⁊ morti ꝓ defēsione tot⁹. qō nō eēt nisi nāliter eēt inditū partib⁹ ꝙ plus diligeret totū ēt ꝙ seipas. Et qz bonū diuinū est bonū totale. quelibet aūt creatura est quedā ꝑticularis expssio illius totalis boni. Nāle est ꝙ creatura plus debet diligere deū ēt ꝙ seipaz. illa igit vba phi in ethi. ꝙ amicabilia que sunt ad alterū uenerūt ex amicabilib⁹ que sūt ad nos ipos. Intelligendū est de amore ptis ad ptez. Nā amicabilia vni⁹ ptis ad aliā surrexerūt ex amicabilibus que sunt ad seipz. Nō aūt intelligendū est de amore ptis ad totū: qz ps magis debet diligē totum ꝙ seipm. ¶ Tertia via ad hoc idem sumit ex eo ꝙ deus est bonuz per essentiā: cuius ꝑticipatione est bonū oē aliud bonū. Et qz ꝺcꝺ est bonū: est bonū ꝑticipatione illius boni: quodlibet aliud bonum non est amādū nisi per relationē ad illud bonū. Si ĝ bonum nr̄m nō est bonū nisi in ꝙtū ꝑticipat diuinū bonū: cōsequēs est ꝙ nō sit diligendū nisi pp illud diuinū bonū: cuius ꝑticipatione hēt ꝙ sit bonū nr̄m. qlibet ergo debet diligē seipm siue suū bonū: pp diuinū bonū. Sed ipm diuinū bonū debet diligē nō pp aliud bonū. cū non sit alio bono bonū: sed est eētialiter bonū ⁊ per seipm. Bonū, primū āt debet diligē pp societatē quā hēt cū ipo in illo summo bono. Et qz pp qō vnū quodq; tale ⁊ illud magis. Cū bonū nr̄m sit diligendū pp diuinū bonū: ꝓns est ꝙ magis debem⁹ diligere deū ꝙ nos ipos: ⁊ diuinum bonum magis ꝙ nostrū bonū. Sz primū nr̄m debem⁹ diligē sic nos ipos idest ad qō nos ipsos. Quia ad illud bonū debemus diligē, primū: ad qō diligimus nos ipos. Debem⁹ enīz diligē, primū pp diuinū bonū ⁊ ad diuinum bonum. quia habem⁹ societatē cū ipso in illo bono. Quātūcq; ĝ, primus nr̄ sit melioz nobis nō pp hoc sum⁹ boni ꝑticipatione illius boni. Nec pp hoc nr̄m bonū est diligendū pp bonū illud. Sum⁹ enī boni non ꝑticipatione, primi: sed ꝑticipatione dei: nec est bonū nr̄m diligendū finalr pp, primū: sed pp deū: ⁊ pp diuinum bonū. Si igit aduertim⁹ quō bonū nr̄m nō est bonū nisi ꝑticipatione diuini boni. Patet ꝙ magis debem⁹ diligē deū ⁊ diuinū bonū: ꝙ nos ipos: ⁊ ꝙ nr̄m bonum. ¶ Ad ꝑm aūt in ꝯriū dz ꝙ bonū nr̄z pōt appellari ipe de⁹. Nā ipse de⁹ est hereditas nr̄a ⁊ merces nr̄a. Erim⁹ enī hēdes dei coheredes āt chr̄i: ut vult ap'ls ad ro. 8°. hereditas est pp sufficiētiā ⁊ pp societatez. ⁊ dimittit heredib⁹ ad tollēdā oēm idigētiā: ⁊ dādā societatē. tribuit enī hereditas ⁊ qz illo eodem bona dina quo fruit de⁹: fruemur ⁊ nos: ⁊ qz societatē hēbim⁹ per illud dinū bonū dicimur heredes dei: ⁊ ipse de⁹ dī hereditas nr̄a. Sic enī dicit de⁹ abrahe gen. 15. ego ꝓtector tu⁹ ⁊ merces tua magna nimis. Ipe ergo de⁹ est hereditas nr̄a: ⁊ merces nr̄a: ⁊ bonū nr̄m. Cū ĝ dī ꝙ nos nō diligim⁹ deuz nisi pp bonū nr̄m. Si sit sensus ꝙ nos nō diligim⁹ deū nisi pp deū. i. pp seipm qui est bonū qō bonū hēmus ab ipo deo: qz ipe seipz nobis liberaliť coicat. Sic argumētū nō est ad, pposit̄ū. qz ex hoc nō hēm⁹ ꝙ nos debeam⁹ diligē deuz pp nos ipos. Sed ꝙ debeam⁹ diligē deū pp deū. Sz si per bonū nr̄m itelligim⁹ aliqō bonū creatū coicatum nobis a deo argumētū peccat in mā. Recepit enī falsa. falsuz est enī ꝙ deū debem⁹ diligē, ppt aliqō bonū creatū coicatū nobis a deo. Immo quodcūq; bonuz hī⁹ creatū nobis sit coicatū debem⁹ diligē, ppt deuz. Et per ꝓns magis diligē debem⁹ diuinū bonū ꝙ nos ipos: ⁊ ꝙ quodcunq; creatū bonū. ¶ Ad 2m dz ꝙ patet solutio per iā dicta. Nā ⁊ si, primus hēt magis bonū: nō tñ est sic mai⁹ bonū ꝙ nos scimus boni ꝑticipatione illi⁹ boni: ⁊ ꝙ nos debeam⁹ diligē nos finaliť, ppt hī⁹ bonū. Et qz hoc hēt diuinū bonū. Jō nō sequitur ꝙ si magis debeam⁹ diligē deū ꝙ nos ipos. ꝙ magis debeamus diligere meliorem ꝓximum ꝙ nos ipsos.

Queſtio. XV.

t Ertio querebatur de hoīs visione: uel fruitione. Utrū delectatio que erit in illa visione ⁊ a fruitione dei quā habemus in patria sit in itellectu: sic in ſbo ul' in appetitu. Et arguebat ꝙ in appetitu. qz cui⁹ est desiderare ei⁹ ut dicebat est delectari. sed deliderare est ipi⁹ appetit⁹. ĝ ⁊ delectari. ¶ In ꝯriuz est qz nos delectamur

fm diuersos sensus. Sed oēs ille uarie delectationes nō pūt eē in uno ⁊ eodē appetitu. Erūt g̃ in ipis sensib⁹. ſz sic se hēt sensus ad appetitū sensitiuū: sic se habet itellect⁹ ad appetitū itellectiuū. Si g̃ delectationes sūt ex obo sensibili. erūt in sensu delectationes sū pte ex obo itelligibili erūt in itellectu. ¶ Ad⁹ dom q̃ in hac q̃one sic pcedem⁹. Quia p⁹ icipiem⁹ a reb⁹ sensibilib⁹: eo q̃ nr̃a cognitio icipit a sensu. Incipiemus eni a dolore ut est passio sensibilis ubi esse hēat an in sensu: an in appetitu. ⁊ ex hoc iuestigabim⁹ de delectationib⁹ tā sensibilibus q̃ intelligibilib⁹ ubi eē habeāt an in appetitu: an in potētia cognitiua. ¶ Pro⁹ p⁹ scīēdū q̃ circa dolorē ubi hēat eē tanq̃ in sbo magni sibi ꝺicūt. Nā in q̃busdaꝫ ꝓrib⁹ scriptis uoluerunt alīq̃s dolores sic in sbo eē in sensu: ⁊ spāliē in sensu tact⁹. In posteriorib⁹ āt suis scriptis asserūt oēm dolorē tanq̃ in sbo eē in appetitu. Nos āt magis approbam⁹ pmā sniaꝫ: eo q̃ magis ꝓcordat cū vbis augustini. 23. de ciui. dei. c. 15. ubi eni distringit duos dolores: siue duo gña doloꝝ. Unū in carne. aliuꝫ ex carne. Uñ ait q̃ dolores pozro qui dicunt carnis aie sūt in carne: ⁊ ex carne. Hec aūt duo gña dolorum sic se hūt. q̃ dolor aie in carne: sic in sbo est in sensu. Dolor aie ex carne sic in sbo est in appetitu. Imaginabimur eni q̃ dolor aie in carne: nō est nisi lesio carnis. iste tñ dolor nō est carnis tm̃. q̃ nisi eēt in carne aia que lesionē sentiret nullo mō ibi dolor eēt. Hi⁹ g̃ dolor qui dī in carne icipit a lesione carnis. Sed terminat in pceptione lesionis. ita q̃ hoc est dolor in carne: q̃ est ꝓceptio lesionis carnis. Et q̃ ipsa pceptio sic in sbo est in sensu. iō hi⁹ dolor tanq̃ in sbo est in sensu. Nihil est g̃ ad aiaꝫ ꝺolore in carne: q̃ ipaꝫ pcipe lesionē carnis. Ut si ignis applicet manui ledit carnē ⁊ pcipe uel sentire lesionē illā hoc est dolē. Dolor g̃ hūi mālie est in carne. Formal⁹ est in sensu. Uel dolor hi⁹ pt dupliciē diffiniri. Mālie ⁊ formal⁹. Mālie q̃dē nihil est aliud talis dolor q̃ lesio carnis. Formal⁹ vo hi⁹ dolor est pceptio lesionis. Et q̃ lesio carnis est in carne: pceptio aūt lesionis est in sensu. Iō ꝺicebam⁹ q̃ mālie dolor sit acceptus est in carne. Augustin⁹ tñ in li⁹ ꝓcassignato eodē cap⁹o diffiniēs dolorē carnis ul̃ ꝺolorem aie in carne. Ait q̃ dolor carnis tātūmō offēsio est in quo appet q̃ hi⁹ dolorē diffinit mālie. nā dolor sic sūptus mālie est lesio ul̃ offensio carnis. sed formal⁹ est pceptio lesionis. sic g̃ dōz est ꝼz aug⁹ sniaꝫ de dolore in carne. Quid āt sit dolor ex carne idē aug⁹ eodē li⁹ ⁊ c. manifestat cū ait. q̃ dolor aie in carne est quedaꝫ et⁹ aie offensio. Sic g̃ imaginabimur q̃ possit passio in carne: ⁊ ab illa passione offentim⁹ habēdo duplicē diſplicētiā passionis. Erūt g̃ ibi duo mot⁹. Unus qui icipit a lesione: siue a diuulsione ꝓtinui ⁊ terminatur ad pceptionē lesionis. Ali⁹ qui icipit a pceptione lesionis: ⁊ terminat ad offensionē ⁊ ad diſplicentiaꝫ passionis. Prim⁹ ꝺī dolor aie in carne. Scōs ex carne. Prim⁹ q̃ terminat ad pceptionē lesionis: cū pceptio sit in sbo: ut ꝺicebamus sic in sensu erit hi⁹ dolor sic in sbo in sensu. Scōs g̃ qui terminat ad diſplicētiā ronis: cū diſplicētia sit sic in sbo in appetitu. erit in appetitu. Aug⁹ tñ eodē li⁹ ⁊ c. Dolorē in carnē dic nihil aliud eē: q̃ passionē carnis. Unde ait. q̃ aius plerūq̃ turbat: ⁊ caro dolet ⁊ ueteraſcit: ⁊ morit. Et q̃quid aliud patit ipaꝫ passionē carnis dolorē appellat. sed hoc nō pōt eē formal⁹. Nā ⁊ lapides patiunt: ⁊ terūtur. nō tñ dolēt: q̃ passionē illā nō sentiunt. Dolor g̃ in carne nō est formal⁹ ipa passio: uel ipa lesio: sed est pceptio passionis: uel lesionis. Dolor aūt ex carne nō est formal⁹ ipa pceptio: sed est diſplicētia perceptionis. Hoc aūt ꝺī dolor ex carne q̃n ex ipa carne hēt eē aliq̃d q̃ ꝺiſplicet nobis. ⁊ q̃ diſplicētia de qua loquimur p̃supponit cognitionē. Dolor ex carne cognitionis est sic dolor in carne: ⁊ pcedit dolorē ex passione siue ex lesione. Ista g̃ tria se hūt per ozdinē lesio: lesionis pceptio: pcepti diſplicētia: uel dissentio. Duo aūt istoꝝ faciūt dolorē in carne: ⁊ duo ex carne. Primuꝫ eni cū medio ut lesio: ⁊ pceptio lesionis faciūt dolorē in carne. Alit̃ tñ ⁊ alit̃. Quia lesio ut ꝺicebat se habet ad hi⁹ dolorez in carne mālit̃. ⁊ pceptio formal⁹. Mediū aut cū 3⁹: ut pceptio cū diſplicētia faciūt dolorē ex carne. alit̃ tñ ⁊ aliter. Quia pceptio se hēt ad talē dolorē mālit̃. Diſplicentia vo formal⁹. perceptio eni nō est ipa diſplicētia: sed pōt esse mā diſplicentie. ¶ Ex hoc aūt apparē pōt q̃ fm quēlibet sensuꝫ pōt eē dolor ex carne: qui sic in sbo est in appetitu: ⁊ incipit a pceptione: ⁊ terminat ad diſplicētiā. Qui dolor tristitia ꝺici pōt. ut idē aug⁹ inuit eodē li⁹ ⁊ c. q̃ quelibet eni sensuꝫ possum⁹ aliq̃ pcipe que nobis diſplicēt. Sed p̃mus dolor qui icipit a lesione carnis: ⁊ terminat ad pceptionē lesionis: nō est nisi fm sensuꝫ tact⁹. Nā lesio carnis est passio: que magis fcā abiꝯit a sba: nō est p̃e fm alios sensus: ſz solū fm sensuꝫ tact⁹. Oba eni tāgibilia sūt illa qui cozrūpūt aial ⁊ nō sunt p̃e oba alioꝝ sensuū. Dolor g̃ qui est in sensu: sic in sbo est, p̃e in sensu tact⁹. Ois aūt ali⁹ dolor est in appetitu: ⁊ est idē q̃ tristitia ul̃ est idē q̃ dissentio appetit⁹. ¶ Uiso q̃d ꝺom sit de dolore in quo sit tanq̃ in sbo de leui patē p̃t. q̃d ꝺōz sit de illa delectatione: que erit in visione patrie in quo sit tanq̃ in subiecto. Dicem⁹ eni q̃ nullus dolor est in sēsu: nisi qui est fm q̃litates ualde māles. Nā tact⁹ magis imutat mālie: q̃ aliq̃s alius sensus. Uel nullus dolor est in sensu nisi qui fit per passionē: que magis facta abiꝯit a subiecta. Si g̃ in alīs sensib⁹ a sensu tact⁹: q̃ nō imutant̃ ita mālit̃: ⁊ q̃ in eis passiones magis facte: nō abiciunt a sba nō est dolor sic in sbo: sed ois dolor: ul̃ delectatio fm tales sensus: sic in sbo est in appetitu. Intellect⁹ qui magis immālie recipit: sic in sbo nō habebit dolorē: uel delectationē: sed si q̃ talia per itellectū ꝺr tū hūt in uolūtate erunt sic in sbo. Delectatio g̃ que erit ex visione gl̃ie sic in sbo erit in uolūtate. Utrum aūt possit in ipo itellectu eē dolor: sic in sensu non est pūtis speculationis. In q̃busdā tñ nr̃is q̃nib⁹ ꝺi⁹putatis: ⁊ in nr̃o 2⁹ q̃libet diſputauim⁹ de cruciatu qui fiet vtute diuina per ignē iferni. Decl̃auim⁹ q̃ in aiabus sepatis: ⁊ in demonib⁹ itellect⁹ se hēt q̃si sensus ⁊ est ibi dolor sicut in sbo: ita q̃ sic nos dolem⁹ q̃ sentimus dolorē: ⁊ sic nihil est aliud dolere q̃ percipe uel sentire lesionē. Sic aia sepata dolet ⁊ cremat: q̃ ꝺicet cremari: ut ꝺic grego⁹ i dialago suo. Ille eni ignis aliq̃ spēz vtute ꝺina imittit: ul̃ ipzimit in itellectu: ta demonis q̃ aie sepate: quā spēm tā aia q̃ demon pcipit tanq̃ spez alteri⁹ lesiui: ⁊ illa pceptio lesionis est uere dolor. sed de hoc in pñti speculatione nō agitur. Ex mālitate eni obi est fm hunc ozdinē quē videm⁹. q̃ dolor ptineat ad potētiā cognitiuā. In illa aūt visione dei nō est tāta imālitas. delectatio que ide ꝓsurget ad uolūtatē ptinebit ibi eni est visio: ⁊ q̃ ex visione oritur. ipa eni visio nō est delectatio: sed est delectationis mā. Sed cōplacētia ex illa visione erit delectatio. illa g̃ delectatio fm q̃ spectat ad pñtē speculatiōnē nō assimilabit dolori in carne qui icipit a lesione: ⁊ terminat ad pceptionē: ſz assiīlat dolori ex carne qui icipit a perceptione: ⁊ terminat ad dissensionem: siue

ad diſplicẽtiã. Ut tamen ſit ſilitudo in ꝓriũ qz illa delectatio icipit a viſione ⁊ terminat nõ ad diſplicẽtiã: ſed ad cõplacẽtiã. ſz dicdd ſit de dolore in carne. Tñ qz dolor ex carne eſt in appetitu. delectatio illa in appetitu erit. ¶ Ad argumẽtũ aũt in ꝓriũ dõm q non ſolũ ſm uarios ſenſus: ſed et ſm oẽs ſenſus põt ee delectatio in appetitu. Nã ut patet in 2° de aia. ubicũq; eſt ſenſus ibi eſt fantaſia ideſt mot⁹ fact⁹ a ſenſu ⁊ appetitu. lz ḡ ſint uarij ſenſus: tñ ex oibus ſenſib⁹ fit nobis fantaſia: ex ipa fantaſia nobiſ facta põt oriri delectatio ⁊ triſtitia in appetitu.

o **Finde** querebat de ptinẽtibus ad aiaz. aia aũt põt cõſiderari dupl'r. Uel ut hẽt ee ꝑtũctũ. Uel ut hẽt ee ꝑtũ ad ſtatũ ſepatiõiſ. ⁊ ꝑtũ ad ſtatũ ꝑtũctiõiſ. Quã tũ ad ſtatũ ſepatiõis querebat de aia dupl'r. ꝑ° de ei⁹ itelligẽ. Utz aia ſepata itelligeret cũ diſcurſu. Scõo de ei⁹ agere uel de eius mouere. Utrũ aia ſepata poſſet mouere aliquod coꝛpus. Queſtio. XVI.

a **D primũ** ſic arguebat. oñebat q aia ſepata intelligat cuz diſcurſu. qz ut dicebat ubi eſt eadem nã ibi ⁊ opatio: ſed eandem nãm hẽt aia ſepata ⁊ cõiũcta: hẽbit ḡ eandẽ opationẽ: ſed aia cõiũcta hẽt hãc opationẽ q itelligit cũ diſcurſu: ḡ ⁊ ſepata. ¶ In ꝓrium eſt qz qõ nõ itelligit cũ fantaſmate nõ itelligit cuz diſcurſu: ſed aia ſepata nõ itelligit cũ fantaſmate: cũ fantaſia ſit vtus oꝛganica ⁊ ipa nulla hẽat vtutẽ oꝛganicã: ḡ ⁊c. ¶ ℞° dõm q in hac qõne ſic ꝓcedem⁹: qz ꝑ° declabim⁹ quõ nobis cõpetit itelligẽ cõponẽdo: ⁊ diuidendo ⁊ ẽt diſcurrẽdo. Secũdo ex his que ſũt in nobis ꝓcedem⁹ ad declarãdã vitatẽ queſtionis utrũ talia ſint in aia ſepata. ¶ Sciẽdũ ḡ q itelligẽ cõponẽdo ⁊ diuidẽdo ⁊ itelligẽ cũ diſcurſu dupl'r cõueniũt. ⁊ in eo ex quo oriunt ⁊ in eo in qõ reducunt. conueniũt enim ſta in eo ex quo oriunt. qz utrũq; horuz videt ꝓcedẽ ex defectu itellectualis luminis. qz ḡ nim lumẽ intellectuale eſt debile: nõ ſtatim cũ pcipim⁹ ſ'bm pcipim⁹ ꝑdicatũ. Jõ itelligim⁹ cõponẽdo ꝑdicatũ cũ ſ'bo fomãdo ꝓpoſitionẽ affirmatiuã. uel intelligim⁹ diuidẽdo ꝑdicatũ a ſ'bo fomãdo ꝓpoſitionẽ negatiuã. Sz ſi ſtatiz cognito ſ'bo cognoſcerem⁹ que cõpetunt ſ'bo uel que remouent ab ipo itelligerem⁹ cõponẽdo: uel diuidẽdo. ſed ſm ſimplicẽ intuitũ eẽt nra itellectualis cognitio. Ex iſto aũt eodẽ defectu ꝓuenit q itelligim⁹ cũ diſcurſu: ut qz debile habem⁹ lumẽ itellectuale nõ ſtatiz cognitis ꝓncipijs cognoſcim⁹ ꝓcluſiones: nec ſtatiz cognita cã cognoſcim⁹ effectũ. Jõ diſcurrimus a ꝓncipijs ad ꝓcluſiones: uł diſcurrimus a cã ad effectũ. ubi nra cognitio icipit a ꝓori ut in metaphiſicis. ubi eadez ſũt ꝓora nobis ⁊ ſimpl'r: uł diſcurrim⁹ ab effectib⁹ ad cãm. ut in nãlib⁹ ubi nra cognitio incipit a poſteriori: ubi innata eſt nobis via ꝓcedẽ ex ꝓotib⁹ ⁊ notioꝛib⁹ nobis in ꝓora ⁊ notioꝛa ſimpl'r. uel in ꝓora ⁊ notioꝛa nãe. ḡ oia hec cõpetũt nobis ex debilitate lumis itellectualis. Angeli aũt ſiue itelligentie qz hñt lumẽ itellectuale fortẽ ⁊ pſpicax nõ itelligũt cõponẽdo ⁊ diuidẽdo: ſed ſtatiz cognito ſ'bo cognoſcũtur que cõpetũt ſ'bo: nec itelligũt diſcurrẽdo: ſed ſtati cognita cã cognoſcũt effectũ. bñ ḡ dictuz eſt q itelligẽ cõponẽdo diuidẽdo ⁊ itelligẽ cuz diſcurſu ex eodẽ ſumũt oꝛtũ ut eſt ex debilitate luminis itellectꝰ. Sic ẽt in idẽ reducunt ut in itellectũ ſimplicẽ: nã ad itellectũ ſimplicẽ ſpectat foꝛmare diffinitionez. ſi cut ad itellectũ cõpoſitũ enũciationẽ. enũciatio ãt ut cũ enũciat ꝓpetas aliq̃ de ſ'bo. põt reduci in diffinitionẽ ꝓpetatis: qz in hi⁹ diffinitione poſitũ ipm ſ'bm. illaz eni cognitionẽ quã hẽm⁹ per enũciationẽ ſi dicam⁹ naſus eſt ſim⁹: hẽm⁹ per ſola diffinitionẽ ſimi cui⁹ diffinitio eſt q naſuſ ẽ cau⁹. itelligẽ ẽt cũ diſcurſu reducit in itellectũ ſimplicẽ. Nã puſq̃ habeam⁹ cognitionez de eclypſi lune diſcurrim⁹ ut iueniam⁹ cãz ⁊ iuẽta cã demõſtram⁹ effectũ ut iuẽta iterpoſitione terre foꝛmam⁹ ſillogiſmũ demõſtratiuũ ⁊ ꝓcludim⁹ eclypſim de luna. Uerũ qz totã illã cognitionẽ quã hẽm⁹ diſcurrẽdo foꝛmãdo ſillogiſmũ demõſtratiuũ: qõ eſt coꝛp⁹ luminoſuz ꝓuatũ lumine obiectu terre eclypſatur: luna eſt hi⁹. ḡ eclypſã hẽm⁹ per ſolã diffinitionẽ eclypſis. qz eclypſis ẽ ꝓuatio lumis in luna obiectu terre itelligẽs diffinitionẽ eclypſis: hẽt totã illã cognitionẽ de eclypſi que cõcludit per ſillogiſmũ demõſtratiuũ: qa ut dictũ eſt foꝛmatio diffinitionis ptiũ ad itellectum ſimplicẽ ſi cognitio habita diſcurrẽdo per ſillogiſmũ demõſtratiuũ reducit in cognitionẽ habitã per diffinitionẽ: ꝓñs eſt q itelligẽ cũ diſcurſu reducam⁹ itellectũ ſimplicez. ¶ Ex hoc aũt põt apparere expoſitio illi⁹ dicti ph̄i in poſteriorib⁹ q diffinitio: uel eſt demõſtrationis ꝓcluſio: uł demõſtrationis ꝓncipiũ: uł tota demonſtratio poſitione differens. Diffinitio enim cõgregãs quid: ⁊ ꝓpter quid paſſionis eſt tota demõſtratio põne differens. qz omnem illam cognitionem quã hẽm⁹ per demõſtrationẽ poſſum⁹ hãe per hi⁹ diffinitionẽ. hi⁹ aũt diffinitio differt poſitione a demonſtratione: qz nõ eſt ſituata cũ diſcurſu: ſic ipa demonſtratio. ut patet in exẽplo ꝓpoſito. Nã ꝓuatio lumis in luna dic̃ qd eclypſis obm terre: ſiue interpoſitio terre dicit cãm: ⁊ ꝓpt qd eſt eclypſis. Si ḡ totuz iſtud ſił ꝓgreget: ⁊ dicat q eclypſis eſt ꝓuatio luminis in luna obiectu terre. hẽm⁹ p diffitionẽ totã illã cognitionẽ quã hẽm⁹ diſcurrẽdo ⁊ foꝛmãdo ſillogiſmũ demonſtratiuũ ꝓcludẽtẽ eclypſiz de luna tanq̃ ꝓpetatem de ſ'bo. Bñ itaq; dictũ eſt qõ antea dicebam⁹ q itelligẽ componẽdo: ⁊ diuidẽdo: itelligẽ cũ diſcurſu ex eodẽ oriunt. Quia quodlibet hoꝛ oꝛtũ hẽt ex debilitate luminis itellectualis. ⁊ in idez reducunt: qz q̃libet hoꝛ reduci põt in itellectũ diffinitiuũ: ſiue in itellectũ ſimplicẽ itelligẽtẽ q̃ditates rerũ: ⁊ foꝛmãtẽ diffinitiones. ¶ Aduertẽdũ tñ q cõpoſitio nunq̃ ſic reducit in itellectũ ſimplicẽ cũ nulla ſit ibi cõpoſitio: ſz itelligẽ cũ diſcurſu ſic põt reduci in itellectũ ſimplicẽ ut ſm q hi⁹ nullus ſit ibi diſcurſus. Si eni foꝛmare ꝓpoſitionẽ ſpectat ad itellectũ cõponẽtẽ. foꝛmare aũt diffinitionẽ ad itellectũ ſimplicẽ. Et ſi cognitio habita per enũciationẽ põt hãi per diffinitionez. Jn illa tñ diffinitione erit cõpoſitio aliq̃. ſi eni cognitio que habeẽt cõponẽdo ꝓpetatẽ cũ ſ'bo põt hãi per diffinitionẽ ꝓpetatis: in qua icludit ipm ſ'bm. Diffinitio illa ꝓpetatis nõ excludit oẽz cõpoſitionẽ: imo reſeruabit in ea q̃dã cõpoſitionis modus. ide dictuz eſt in 7° meta^ce. q accñtia nõ hñt q̃ditatẽ ſimplicẽ: ſed per additamẽta. Nã nõ ſolũ in diffinitione ꝓpetatũ: ſed et in diffinitione ſ'barũ que magiſ hñt q̃ditatẽ ſimplicẽ reſeruat aliqs cõpoſitionis modus: qz ut dicit in eodẽ 7°. ois diffinitio eſt ſm⁹: ⁊ ois ſermo hẽt partes: ⁊ eſt ꝓpoꝛtio partiũ ſm⁹nis ad partes rei que eſt toti⁹ diffinitionis ad totã rẽ qõ ſine cõpoſitione ee nõ põt. Sed nõ ſic eſt de diſcurſu. Nã lz in acq̃rẽdo ſciaz fact⁹ fuerit diſcurſus: ⁊ foꝛmat ſillogiſm⁹. tñ poſtq̃ iã hẽmus ſciaz acq̃ſitã in ipſa diffinitione que eſt vtual'r tota demõſtratio: itelligim⁹ ꝓpetatẽ ineẽ ſ'bo abſq; alio diſcurſu. Uł ḡ q nõ eodẽ mõ cõpareẽt ad ſciam diſcur-

sus ⁊ cõpositio: qz i acq̃rẽdo sciaz: ⁊ ut itelligam⁹ passiones ieẽ sb̃tiꝭ idigem⁹ discursu. Sed in acq̃sito eẽ in sola diffinitione possum⁹ hoc intelligẽ absq; aliq̃ alio discursu: sed nõ sic est de cõpositione: qz q̃tũcũq; reducam⁹ itellectũ cõpositũ in itellectũ simplicez nõ tñ pp hoc ille itellect⁹ simplex erit immunis ab oi cõpositione: qz in ipo itellectu simplicũ: ⁊ in ipa formatione diffinitionis est aliqs cõpositionis modus. Intelligẽ g̃ cũ discursu videt necessariũ pp acq̃rere sciaz per ptes ⁊ nõ hẽ sciaz totã sil̃: ideo idigem⁹ logica ne erem⁹ in rõcinãdo ⁊ discurrẽdo. ⁊ si hẽm⁹ sciam totã sil̃ nõ idigerem⁹ logica nec idigerem⁹ itelligẽ cũ discursu. Sz in ipis diffinitionib⁹ passionũ itelligerem⁹ passiones ineẽ sb̃tis qõ ad sciaz ptinet. ¶ His itaq; plibatiꝭ patet q̃d cẽsendũ sit de aia sepata. Nã cũ aia sepata hẽat suã sciaz tota sil̃: vndecũq; ꝓtigat acquisitio illi⁹ scie: siue ab ideis oinis: siue a sb̃stãtijs sepatis ꝓcedim⁹ q aie sepate uon idigẽt logica nec itelligũt cũ discursu. nõ tñ pp hoc excludim⁹ itelligẽ ipaz ab oi cõpositionis mõ q si in earũ itelligẽ est aliqs modus cõpositionis dicerem⁹ q intelligẽ dei: angeli: aie sepate ⁊ nr̃m sic distinguunt. Quia itelligẽ dei: nec est discursiuũ: nec cõpositiuũ: sed est oino simplex ⁊ vnitũ ut vno ituitu oia cognoscat. Intelligere vo angeli nõ est discursiuũ: nec copositiuũ nec tñ est sic simplex ⁊ vnitũ q ut vno ituitu oia cognoscat. Intelligẽ autẽ aie sepate nec est discursiuũ: nec simpl̃r vnitũ q vno i tuitu oia cognoscat: qz hoc nec angelus hẽt. Forte tñ in illo itelligẽ ipi⁹ aie sepate est aliqs cõpositionis modus: sed de hoc in ope qõ itẽdim⁹ facẽ dño cõcedẽte sup 2⁰ sniarũ. Utrũ sit illi cõpositio: uel nõ itẽdimus pertractare. Nr̃m g̃ itelligẽ ex oi pte est defectiuuz: qz itelligim⁹ cõponẽdo ⁊ discurrẽdo ⁊ vno simplici i tuitu nõ possum⁹ oia itelligẽ. ¶ Ad argumtũ i ꝓriũ dom q lz sit eadẽ nã aie sepate ⁊ ꝓiũcte. tũ qz nõ hẽt eundẽ modũ eẽndi: uel qz sepata a corpe pt se magis libẽ supza scipaz ꝙuertẽ: q̃ possit ut est corpi corrupti bili cõiuncta. ió nõ ualet. si nũc itelligit cũ discursu: q ⁊ tũc idigeat discurrere: ut itelligat. Immo q ꝓiũcta corpi acq̃rit sciaz per ptes sepata vno ifundit ei scia tota sil̃. qz acq̃sitioni scie per ptes cõpetit discursus: ⁊ maxie cũ nãle est q sic ꝓcedat. Acq̃sitioni autẽ q est tota sil̃: ⁊ si nãle est: q nec fiat nec cõpetit discursus. Jõ aia sepata nõ idiget discurrẽ ut itelligat. eadẽ est g̃ nã aie sepate ⁊ cõiũcte. Tñ qz nõ hẽt eundẽ modũ eẽndi. multa sũt ei nãlia ut est ꝓiũcta: que nõ sunt ei nãlia ut est sepata: ⁊ maxime ut est cõiũcta corpi corruptibili: qõ aggrauat aiaz. de corpore autẽ qõ hẽbit post resurrectionez aliter dom est. Questio. XVII.

Secundo querebat de agere siue de mouẽ ipsi⁹ aie sepate. utꝝ posset mouẽ aliqõ corp⁹. ⁊ arguebat q non. Quia hoc est ultimũ q põt angelus mouẽ corpa. Nã cũ duplex sit mot⁹ ad formã: ⁊ ad ubi. non põt angelus mouẽ corpa ad formã: sed ad ubi. Hoc est g̃ ultimũ q põt angelus mouẽ corpa ad ubi. Sed aia non tãtũ pt q̃tũ angelus: g̃ nõ poterit in hũc effectũ qui est mouẽ corpa. ¶ In ꝓriũ est. qz q̃libet spũs est prestantioz oi corpe: sed põt vnũ corp⁹ mouẽ aliud corpus ad ubi. g̃ multomagis hoc põt aia. ¶ Rñdẽdũ q̃sdã sensisse q aia nõ põt mouẽ corpus ad ubi. ad qõ ponẽdũ duplici motiuo moueri poterãt. Prio q̃dez: qz aia determinate respicit hoc corp⁹: ió nullũ potest mouẽ corp⁹ nisi corp⁹ ꝓpriũ. Separata aũt a corpe prio prio: qz illud mouẽ nõ põt eo q factũ est ei inhabile ad motũ nõ aliud corp⁹ mouẽ poterit. ¶ Scõo moueri põt adhuc ponẽdũ ex eo q negãt aiaz hẽe cognitionẽ singulariũ. Uolũt eni q̃tũ ad hoc ⁊ bñ q corp⁹ sit pp aiaz: ⁊ nõ ecõuerso. Si g̃ aia hẽt distinctã cognitionẽ de singularib⁹ sepata a corpe: sic hẽt corpori ꝓiũcta videret q in nullo eẽt meli⁹ aie: imo peius ex vnione ad corp⁹. Sed ipm corp⁹ eẽt ide meli⁹ qz aia ret ⁊ viueret ex vnione ad aiaz. Esset g̃ aia pp corp⁹ i. pp bonũ corpis: nõ ãt corp⁹ pp aiaz. i. pp bonũ aie. ut g̃ saluẽt corp⁹ eẽ pp bonũ aie: sustinẽt q aia ꝓiũcta corpi hẽt distinctã cognitionẽ de singularib⁹ quã nõ hẽt sepata. Sed q aia possit mouẽ aliqõ corp⁹ a corpore sepata sic pt oñdi. Nã sepata a corpe aliq̃ vnionẽ hẽt ad aliqõ corp⁹. qz cũ sit ps vniuersi q̃tũcunq; sepata a corpe determinate est in aliq̃ loco corporali. Nã ⁊ si angeli qui sunt sb̃e magis excellẽtes determinant ad aliquẽ corporalẽ locũ multomagis ⁊ aie q̃tũcũq; sepate. hi⁹ ãut vnionẽ ad corpus nõ hẽbit aia separata per eẽntiã: qz tũc ex ea ⁊ illo corpore fieret vnũ fm eẽ. Hẽbit g̃ hi⁹ vnionẽ mediãte vtute: ul̃ mediãte potẽtia. Sed q sb̃a spũalis vniat corporib⁹ mediãte vtute: ul̃ mediãte potẽtia: ⁊ nõ hẽat potẽtiã in corpe est dicẽ q̃dãmõ oppositũ in obo. Naz sic vniri per eẽntiã est facẽ vnũ fm eẽ: sic vniri per vtutez uel potentiã est facẽ vnũ fm opationem. qz a potẽtia est opari ⁊ agẽ. Dicem⁹ g̃ q tã angelus q̃ aia separata pt se applicare corpori per suã potẽtiã quã hẽt ⁊ ex illa applicatione si vult seq̃tur operatio in ipz corp⁹. ouz tñ corp⁹ hi⁹ sit operationis susceptiuũ. Operatio ãut illa nõ poterit eẽ trãsmutatio ad formam: qz nec hoc angeli pñt sed erit trãsmutatio ad ubi. Sequẽdo aũt coiorẽ opinionez. quia ab eisdẽ ideis oinis a q̃b⁹ fluxerũt spẽs in mẽtib⁹ angelorz fluãt spẽs in aiaz separatã. si itellect⁹ ãgeli ꝓpt applhẽsionẽ quã hẽt: pt moueẽ corp⁹ poterit hoc ⁊ aia. Nõ erit aũt tãte vtutis in tellect⁹ aie sic angeli nec poterit mouẽ tñ corp⁹ eque velociter sic angeli: sed q nullius sit vtutis ⁊ q nõ possit mouẽ aliqõ corp⁹ est icõueniẽs dicẽ. Ut eni patuit in qõnib⁹ nr̃is qs disputam⁹ de opib⁹ angelorz. angelus per spẽz lapidis quã hẽt apud se nõ pt lapidẽ efficẽ: qz lapis est forma in mã. Jõ nõ põt lapidẽ: ul̃ aliqd aliud mãle trãsmutare ad formam: nisi q hẽt mãm eẽntialr̃: ul̃ q hẽt eã vtualr̃. Et qz solus de⁹ vtualiter hẽt mãz qz põt ꝓducẽ totũ: ⁊ põt ꝓducẽ ipaz mãm. Quia igit in vtute dei ⁊ in ei⁹ potẽtia ꝓtinet ipa mã. ió totã actionẽ hẽt circa hec mãlia. Sz qz nulli creature hoc põt cõpetẽ: q in sua vtute hẽat mãz: qz non agit nisi q est vtualr̃ tale: uel eẽntialr̃: nulla creatura fm nãe cursũ põt trãsmutare mãz nisi q hẽat mãz g tẽ sui. ió in 7ᵒ metaᶜᵉ oi q nullũ imãle trãsmutat mãle. Uerũ est de agẽte creato: ⁊ de transmutatione ad formã. Sed lz angelus nõ determinet ad mãz eẽntialit̃: qz nõ hẽt mãz partẽ sue eẽntie: qz non est forma in mã. Determinat tñ ad mãz localr̃ qz determinate est in aliq̃ mãli loco. Propt̃ g̃ applhẽsionẽ quã hẽt de forma qz ipe nõ est forma in mã: nõ põt trãsmutare corp⁹ ad formã. lz ꝓpt applhẽsionẽ quã hẽt de loco qz ipe determinate est in aliq̃ corpali loco poterit trãsmutare corpus fm locũ. Semper enim magis formale agit in minus formale dũ tñ sit determinat⁹ ordo int̃ utrunq;. Et qz hi⁹ determinatio saluat int̃ sb̃az spũalẽ ⁊ corporalẽ fm locũ: nõ fm formã. ió sb̃e spũales que sũt formaliores oi corpore poterũt mouẽ corp⁹ fz locũ: nõ fm formã. Et qz aie separate sunt formaliores oi corpore: ⁊ qz ipe determinate sũt in aliq̃ corporali loco. ió pñt mouẽ corp⁹ fz locũ. dũ tñ illa corpora sint susceptiua motionis localis: ⁊ nõ excedat vtutẽ aie.

igit ⁊ ex pte idearū diuinarū a qb⁹ fm cōez opinionē fluūt spēs in aias sepataſ: sicut ⁊ in angelos: ⁊ ex pte determinationis localis: qz determinate est aia in ali quo corpali loco: sic̄ ⁊ angelus. arguē possum⁹ q aia possit mouē corpa: sic̄ ⁊ angelus. Iz nō tā magnū nec tā uelociť sic̄ angelus. Cōcordat enim hoc dictis sanctoꝝ qz multotiēs inuenim⁹ a sanctis aias aliquorum mortuoꝝ appuisse: ⁊ locutaſ fuisse. qđ nō est sine motione aeris. relinquit hī⁹ aias posse mouē corp⁹. vñ ⁊ gregor⁹ 4°. dialogo. recitat de aia paschasij que locuta fuit germano epō capuano. ¶ Nec est dōm q semp tales locutiones ⁊ tales monitioneſ fiāt per angelos uel demones. qz tūc aia nō loqueret: sed aliq̄ spūalis ſba loqueret pro ea cuz hoc nō sentiāt ꝟba gregorij. imo vult q aia paschasij sic loquebat. ¶ Querūt g negātes aiaz sepatā posse mouē corp⁹ q̄sdā difficultates sibi solui: sed nō cōcludūt intētū. Oñso qđ senserūt aliq̄ de aia sepata utrū possit mouē corp⁹. ⁊ addu ctis rōnib⁹ ad ꝓpositū q possit corp⁹ mouē. Volum⁹ soluē difficultates tactas pp q̄s aliq̄ negauerāt q aia posset mouē corp⁹. Nam cū dī q aia determinate re spicit corp⁹ ꝓpuz: ⁊ q nullū aliud possit mouē corpus nāle nisi ꝓpuz. Dicem⁹ q aia ꝓiuncta corpi attingit corpus per eētiā. iō per itellectū ⁊ uolūtatē que fundā tur in ipa eētia aie: nō imediate attingit corpus: nec pōt per hī⁹ potētiaſ mouē corp⁹. sed mouet corp⁹ per vtutē organicā: ⁊ qz per illā vtutē nō pt imediate attingē nisi corp⁹ ꝓpuz: iō nō pōt mouē imediate nisi corpus ꝓpuz. Eo g aia mouet corp⁹ fz q p potētiā ⁊ vtutē suā pōt corp⁹ attingē. ⁊ qz ꝓiuncta terminat ad ꝓpriū corp⁹ ut per potētiā imediate nō attingit nisi ꝓpriū corp⁹. iō ꝓiuncta nihil per se ⁊ pe mouet nisi ꝓpuz corp⁹. Separata vō qz nō determinat ad hoc corp⁹: uł ad illud. sed per intellectū ⁊ uolūtatē pt se ꝓiungere nūc huic corpori nūc illi. iō pt mouē hoc corp⁹ uel illud: fm q sue placet uolūtati. ¶ Qđ vō addebat q tūc eēt aia pp corp⁹ ⁊ nō ecōuerso. Dici debet q q̄tū cunq; sit simplr melī⁹ itelligē aie separate: q̄ cōiūcte ad huc tñ sustinē possum⁹ q magis sit corpuſ pp aiam: q̄ ecōuerso. Qđ triplr pt declari. ꝑo ex esse aie. Scđo ex pfectiōe. Tertio ex felicitate ipi⁹. ¶ Pria sic patet. Nā si per oēz modū aia separata hēt nobiliť esse: q̄ ꝓiuncta: tñ qz fz nāe cursuz nō pōt aia acq̄rere eē nisi in corpe ad magnū bonū est aie q vniat corpi: cū acq̄rat eē in corpe. ¶ Scđo hoc idē patet ex pfectione aie. Nā qz aia in corpe vnit oīb⁹ sensīb⁹ qb⁹ nō pt uti a corpe separata. sic̄ ad pfectionē artis est q possit uti ꝓpriis organis. sic ad pfectionē aie q possit uti ꝓpriis sensīb⁹. est g corp⁹ ꝓpt aiaz ⁊ ad bonū aie qz in corpore pōt aia suas opationes pficere. ¶ Tertio hoc idē patet ex felicitate aie. Quia bonū est anime vniri corpori ut recte viuēdo in corpe cū ipso corpe tpe resurrectionis trāsferant in melī⁹: ⁊ cū chžo ⁊ cū angelis viuat in eternū. Dicit aug⁹. x°. sup geñ. ad lr̄az. bonū est g aie vniri corpi: ut beatitudinē suā mereat in corpe. ¶ Ad argumētū aūt in ꝓriū q aia nō pt mouere corp⁹. qz hoc est ultimum qō pōt angelus. ⁊ aia pōt min⁹ q̄ angelus. Dici debet q in illo ultio sūt multi gradus. nā in mouēdo corpa est dare mai⁹ ⁊ minuſ. aia enī min⁹ pōt q̄ angelus. nō q nullū corp⁹ sic mouē possit. Iz qz nō posset mouē tā magnū corp⁹ sic āgelus.

D Einde querebat de aia cōiuncta. ⁊ qz in hī⁹ aia sunt virtutes ⁊ potētie. iō aliq̄ querebant de vtutib⁹ aie. Aliq̄ de potentijs. Virtuſ aie pōt cōparari ad potētiā quā pficit ⁊ ad op⁹ qō efficit. iō circa vtutes erat duplex qō. vna per cōparationē ad potentiā. Utrū aliq̄ vtuſ: ⁊ potissime utrū iustitia sit in volūtate tanq̄ in sbō. Alia qō erat de vtutib⁹ per cōparationē ad act⁹: siue ad opa. Utrū act⁹ ꝓcedētes vtutē sint nobiliores virtute.

Questio. XVIII.

a D primū sic ꝓcedebat. arguebat eni q nulla vt⁹ moraliſ nec ēt iustitia eēt i uolūtate. qz ut dicebat in ꝑn°. magnoꝝ moraliū. Vult pbs q in rōnabili est iustitia: ⁊ fortitudo in uolūate. g cū uoluntas pertineat ad partē rōnalē eo q nō est vt⁹ organica in ea nō erit iustitia. ¶ ꝑ. cū uolūtas sit libera si in uolūtate eēt vt⁹ moralis: illa vt⁹ eēt nobilior oi vtute itellectuali. qđ videť icōueniēs. ¶ In ꝓriū est pbs in 5° ethicoꝝ q iustitia est habit⁹ a quo iusta operant⁹ ⁊ iusta uolūt pertinet g iustitia ad uolūtatē. ¶ R°. dōz q pbs in 2° ethicoꝝ distinguit duplicē vtutē sic̄ duplicē habituz itellectualē. s. ⁊ moralē. per ea aūt que videm⁹ in gñe habituū itellectualiū in multis possum⁹ iuuari ad ea que ponē debem⁹ in habitib⁹ moralib⁹: ⁊ econuerso. Sic āt videm⁹ in habitib⁹ itellectualib⁹ q nō est icōueniēs vnū ⁊ idē aliť ⁊ aliť acceptū eē de ꝓsideratione diuersarū sciarū. ut mā ꝑma in eo q ens pertinet ad ꝓsiderationē metaphisici. In eo vō q est subiecta trāsmutationi ⁊ motui est de cōsideratione phī nālis ⁊ sic̄ vnū ⁊ idē aliť ⁊ aliť ꝓsideratū pōt pertinē ad diuersas scias siue ad diuersos habit⁹ itellectuales. Sic vnū ⁊ idē aliť ⁊ aliť pōt pertinē ad diuersas vtutes: siue ad diuersos habit⁹ morales: ut idē op⁹ pertinē pt ad liberalitatē: ⁊ ad magnanimitatē: ⁊ ad iustitiā legalē. ut qui vult ſbuenire ꝓximo uel facē aliquē sumptū pro alio. uel hoc facit qz placet sibi sumptū facē ⁊ delectat in ipō actu: ⁊ tunc erit opus liberalitatis. Uel placet sibi qz vult ide honorez ꝓseq̄. ⁊ sic ptinebit ad magnanimitatē que est circa magnos honores. uł ptinebit ad illā vtutē inoiatā que est circa honores mediocres. Tertio posset hoc ꝓtingē q aliq̄s sic ageret qz uellet iplē legē hoc ꝓcipiētē. ⁊ tūc erit act⁹ iustitie legalis. Est eni iustitia legalis q̄dāmō ois vtus: qz iplet opera oiuz vtutū. est eni hī⁹ iustitia vt⁹ gñalis: nō per ꝓdicationē q sic se hēat ad oēs vtutes sic̄ genus ad spēs: uł q ꝓdicet de oib⁹ vtutib⁹ sic̄ gen⁹ de spēb⁹. Sz vt⁹ gñalis per operū executionem. q̄dāmo exequit oia opera vtutū. Ille est eni iust⁹ legalis qui ideo agit opera vtutū: qz vult iplē legē hoc ꝓcipiētez ꝓpt hoc distincta est vt⁹ legalis a vtutib⁹ alīs. Quia vtutes alie ex hac sumūt spēz inq̄tū fm q est delectatio in ipis actib⁹ fm se: qz signū gñati hitus est delectatio nē uł iustitiā fieri in opatione ut dī in 2° ethicoꝝ. Liberalitas g sumit spēz ex actib⁹ libalitatis fz se: ⁊ fortitudo ex actib⁹ fortitudis: sz iustitia legalis exequit opa oiuz vtutū: ⁊ nō sumit spēz ex ipis actib⁹ fz se: sz ꝓut per executionē hī⁹ actuū est adipletio legis ꝓpt qō ut dicebam⁹ hī⁹ vt⁹ distincta est a vtutib⁹ alīs. quia mō distincto spēz sumit. Est tñ q̄dāmō oēs vtutes. qz itētio legislatoris est inducē ciues ad vtutes. spectat ad legē q̄dāmō ꝓcipe opa oiuz vtutū. Uelle g iplē legē est q̄dāmō uelle agē opa cuiuscūq; vtutiſ. ⁊ sic̄ est in vtutib⁹ q idē pōt eē op⁹ diuersaꝝ vtutū: sic ⁊ in vitijs q idē pōt eē op⁹ diuersoꝝ habituū vitiosoꝝ. Ut qui furat ut mecheť nō est fur: sz mech⁹: sz si furat ut furet fur dici debet. ipm g furari pōt eē actus furis ⁊ mechi. sic ēt qui aliena accipit ꝓcupiscētia rerū ducť⁹ auar⁹ est. Qui vō solū ut iniuriet iniust⁹ est. Ex hoc g possum⁹ distiguē iustitiā pticularē a gñali ⁊ possum⁹ accipe in quo ꝓsistat rō iustitie particularis. Dicem⁹ eni

q̄ iustitia gñalis agit op̄a oiuz vtutū nō fm se: sed ut legē impleat. Sz iustitia pticularis que est in cōmutationib⁹ z distributionib⁹ hēt spāle māz sub hac itētione ut nulli iniuriet. Et ide est q̄ hec dī vt⁹ iuenire medium rei. Alie vo virtutes morales dicunt se hīe circa mediū passionū. Hec eni ipas reg eq̄t. moraleg vo virtutes moderāt passiōes. si g̈ iustitia in ipis reb⁹ ponit mediū ut nō fiat alteri iniuria: nō eēt hi⁹ vtus in appetitu sensitiuo: sz erit in uolūtate: ul̄ in appetitu itellectiuo. Nā appetit⁹ sensitiu⁹ fert in res fm cōcupiscētiā quā hēt de reb⁹: uel fert in res fm q̄ isurgūt in eo passiones ex appetitu rerū. Ferri aūt in ipas res ut in ueniat mediū in reb⁹ ne fiat alteri iniuria ad appetitū sensitiuū spectare nō pōt. Circa igit ipas res circa q̄s est iustitia pūt eē ples vtutes morales: q̄rū sm̄ē appetit⁹ sensitiu⁹, put isurgūt in nobis passiones ex ipis reb⁹ q̄s opz moderare z refrenare. Nā nō est icōueniēs circa eādē māz z circa eosdē act⁹ alia z alia intētione factos ples vsari vtutes. Attū circa hi⁹ reg circa q̄s est iustitia pticularis non p̄ncipal̄r ut refrenent passiones: sz ut iueniat ibi mediū nō vsat appetit⁹ sensitiuus. Si g̈ iustitia est hi⁹ vt⁹: nō erit in appetitu sensitiuo. Erit g̈ in itellectio siue in uolūtate. ¶ Ad p̄m dom q̄ pōt dici dupl̄r rōnale per eēntiaz. Uno mō ut dicat per eēntiā rōnale qcqd est per eēntiā nō organicū. z hoc mō uolūtas ptinet ad ptē rōnalē: sz nō loquit sic de rōnali phs. Alio mō pōt dici rōnale q̄ rō cinat z itelligit. Et sic uolūtas nō est rōnalis per eēntiā: sz si ē rōnalis hoc est p pticipationē in q̄tū debet rōni obedire. Cū g̈ dic phs q̄ i irrōnali sūt fortitudo z iustitia. Debet dici q̄ appellāt irrōnalē quēlibet appetitū siue sit sēsitiu⁹ siue itellectiu⁹. nō g̈, ppt̄ hoc hētur q̄ iustitia sit in appetitu sensitiuo. ¶ Ad 2m dom q̄ vtutes ul̄ habit⁹ nō sumūt spēz ex sbo: sed ex obo. nō igit q̄ iustitia est in uolūtate que est potētia libera. iō est nobilior simpl̄r alijs habitib⁹: sz nobilitatē simpl̄r hīt ex fine: ul̄ ex suo obo formali. ¶ Argumētū g̈ nō ꝯcludit, ppositū q̄ nō ꝯcludit iustitiā ex hoc esse simpl̄r nobiliorē oibus habitib⁹ itellectualib⁹. Quia ex sbo ut dixim⁹ nō est accipiēda nobilitas simpl̄r. sz ex obo: uel ex fine. vñ habitus sumit spēm. Quid āt sit de hoc. z q̄d sit nobili⁹ an iustitia an hīt⁹ itellectiu⁹. nō ē pñtis speculationis. Sufficiat aūt ad pñs scire q̄ argumētū nō sufficiēter accipiebat quō habitus vn⁹ sit simpliciter nobilior alio.

Questio. XIX.

Ecūdo querebat de vtutib⁹ q̄tuz ad ipsos actus. z erat q̄. Utrū act⁹ pcedētes vtutē eēnt nobiliores ipa vtute. z arguebat q̄ sic. q̄ cā ē nobilior q̄ effect⁹ q̄ g̈ efficit z gñat vtutē est nobilior q̄ vt⁹: sz act⁹ pcedētes vtutē cānt z gñant vtutē: g̈ z̄c. ¶ In ꝯriū est q̄ act⁹ sequētes vtutē sūt nobiliores actibus pcedētibus. q̄ sūt pfectiores. sz hi⁹ act⁹ nō sūt nobiliores vtute: imo ignobiliores q̄ cānt a vtute. g̈ mlto magis actus pcedētes ignobiliores erūt. ¶ R⁹ dom q̄ duplici via inuestigare possum⁹ q̄ actus pcedētes vtutē sūt ignobiliores vtute. Prima via sumit̄ per id q̄ hēt eē in ipis habitib⁹. ¶ Pria via sic patet. Nam in ipis habitib⁹ acc̄ntia pcedētia formā sūt iperfecta. sequētia vo sūt pfecta. Ut si debeat ex aere gñari ignis calefit aer donec mā expoliat forma aeris z iduit forma ignis. q̄diu eni est ille calor iperfect⁹ est ibi forma aeris. Sz in illo istāti in quo puentū est ad tātā pfectionē caloris q̄ nō pōt ibi stare alteri⁹ forma aeris expoliat mā hi⁹ forma: z iduit forma ignis. Calor g̈ iperfect⁹ pcedit introductionez forme ignis: sz pfectus sequtur. Nā sz in eodē istāti sit inductio pfecti caloris: z introductio forme ignis. ordine tn̄ nāe cū ille calor sit cāt⁹ a mā: cui forma pius itelligit quā ibi sit forma sbalis ignis: q̄ hi⁹ perfect⁹ calor. Mā eni cui forma est cā oiuz accidētiū que fiūt in illa. g̈ perfect⁹ calor nō pt eē cātiu⁹ forme aeris. Quia pfect⁹ calor nō stat cū hi⁹ forā. erit g̈ mā cui forā ignis. p̄opt̄ q̄ mā ordine nāe pius suscipit formā ignis: q̄ suscipiat hi⁹ pfectū calorē. Immo si uolum⁹ possum⁹ distiguē q̄ quedā sūt acc̄ntia violent̄ iducta. Quedā vo sūt sequētia nāz z nāliter educta. Ut si ex aq̄ debet fieri ignis q̄diu manet forma aque pūt dici accidētia violent̄ iducta. ut sic calefiat aqua: ut fiat ignis calor dī eē violēter iduct⁹: q̄ est ꝺ nāz aqua. z ide est q̄ aq̄ calefacta seipa redit frigida: sic̄ graue surſuz pulsuz seipo deorsuz redit: q̄re sic̄ pellē graue surſuz est violentū: q̄ est ꝺ nāz grauis sic calefacē aquā est q̄d violētū q̄ō est ꝺ nāz aque. ¶ Aduertēdū tn̄ q̄ cū dicimus q̄ calefactio aque est ꝺ nāz aque itelligēdū ē q̄ sit ꝺ nāz forme nō āt ꝺ nāz māe. Cū eni in mā exīte sb̄ forma aque sit alteratio ad calorē mot⁹ ille aliq̄ mō est nālis z aliq̄ mō est ꝺ nāz. Nāle q̄dē est fm nām māe. q̄ nā māe talis est q̄ vult eē sub oib⁹ formis: z q̄ hoc non pōt hīe sil̄ appetit hoc hīe successiue. Ideo cū est sb̄ vna forma appetit eē sub alia. Ul̄ nā māe talis est sic̄. z aliarū rerū: quelibet eni res appetit illud hīe cuius p̄uationem hēt: z q̄ mā exīs sub vna forma appetit eē sub alia forma. Calefactio itaq̄ aque est nālis fm nām māe q̄ nō est ꝺ nāz māe q̄ exīs sub forma frigiditate uadat ad formā calidi. imo hoc est fz nām eius q̄ exīs sub forma, ppositā nāliter appetit ire ad formā oppositā. Calefactio igit̄ aque nō est ꝺ nāz māe. est tn̄ ꝺ nām forme aque. quia calor repugnat nāe aque. talis eni passio magis fcā abīcit a sb̄a. i. abīcit a nā forme nō aūt a nā māe. Calefactio eni aque tāta eē poterit q̄ tollet aque formā: nunq̄ aūt tollet aque mām. Et q̄ forma magis dī nā q̄ mā. z q̄ aq̄ magis est aq̄ pp formā q̄ pp māz: q̄ calefactio repugnat forme aque simpl̄r dici pt q̄ sit ꝺ nāz aque. z q̄ nō pt pfecte hīe: q̄ō nō hētur fm nāz aque: manēs aq̄. nō poterit oino pfecte hīe calorē. Si g̈ ex aq̄ fiat ignis: quia hoc fiet per calefactionē: calor ibi iduct⁹ q̄diu manet aq̄ erit mō quo dixim⁹ ꝺ nāz: sz in illo istāti in quo iducta erit forma ignis iā erit calor fm nāz: q̄ nā ignis hoc req̄rit ut sequat eam hec actiua q̄litas que est calor. Si g̈ q̄ō est tale ꝺ nāz: nō pt eē pfectū. q̄ō est fz nāz: est perfectū: cū ex aq̄ fit ignis. q̄ calor pcedēs ut dixim⁹ est q̄ ꝺ nāz. sequēs aūt calor est fz nām. iō bñ dictuz est q̄ q̄litas pcedēs est iperfecta. sequens aūt est perfecta.

¶ Q̄ō si querat quō iperfecta q̄litas pt iducē sbalē formā: ul̄ quō iperfect⁹ calor pt iducē formā ignis, nā si ex calefactione pcedēte iducit forma ignis: z calor pcedēs sp est impfect⁹. igit̄ pfect⁹ calor ignis inducet formā ignis z impfecta q̄litas iducet sbalē formam.

¶ Ad q̄ō dici debet q̄ nō solū dubietatē fac̄ q̄ impfectū acc̄ns iducit sbaz. sz et admiratiōnē inducit: q̄ acc̄ns iducit sbaz: ut si nō est in igne forma actiua: nisi calor. mirū est quō per calorē pt gñari ignis. Dicem⁹ g̈ q̄ nō est icōueniēs q̄ aliq̄d agat ultra suā spēz ut organū: z ut istrm alteri⁹. Calor eni qui est acc̄ns ultra suā spēz agit ut per ipz iducit forma ignis: sz hoc agit ut organū: z ut istrz ignis. nō est eni icōueniēs q̄ accidēs in vtute forme sbalis iducat formā sbalē. Et sic acc̄ns in vtute alteri⁹ pōt iducē sbalē formā. sic acc̄ns icōpletū nō in vtute, pa: sz in vtute alteri⁹ ut in vtute sbalis forme pt iducē sbalē formā z aliq̄d completū.

Ignis ḡ calefaciēdo aquā iducit in māz aque formaz ignis: ſz illa calefactio p̄cedēs hi⁹ formā ignis q̄uis ſit accns ⁊ accns icōpletū. in v̄tute tn̄ alteri⁹ ut. ſ. virtute forme ignis cui⁹ eſt organū actiuū iducit formaz ſbalē ignis. Et ſic in reb⁹ nālib⁹ accūtia p̄cedētia formā ſūt icōpleta ſequētia ſūt cōpleta: ſic i actib⁹ gn̄antib⁹ hitū p̄cedētes ſūt icōpleti: ⁊ q̄ſi ꝫ nāz. Sequentes aūt ſūt cōpleti: ⁊ q̄ſi fm nāz. Eſt eni hitus aggn̄atus in potētia q̄ſi quedā forma potētie inclinās determinate in tales act⁹ hn̄s ſe q̄ſi per modū nāe. Jō dī in 2° ethi. q̄ virtus eſt certior oī arte ⁊ melior eſt. quē ad modū ⁊ nā inclinat eni in aliq̄d determinate per modū nāe. ante igit̄ q̄ habeam⁹ habitū q̄ſi innāliter nos hēm⁹ ad act⁹ pp qō nō poſſum⁹ tales actus pfect⁹ pfectos facē. ſed poſtq̄ ia hēm⁹ hituz inclinātē nos in tales act⁹ determinate ⁊ q̄ſi per modū nāe hēm⁹ nos q̄ſi nāliť ad act⁹ illos: ⁊ poſſum⁹ eos pfectos facē: ut inā le eſt manui anteq̄ ſit aſſueta ad citharizādū q̄ citharizet: iō nō p̄t pfecte citharizare. Aſſuefacta autē ⁊ hilitata ad citharizādū q̄ſi nāle eſt ei q̄ citharizet. iō p̄t pfecte citharizare. Aſſuefactio eni aggenerata ex actib⁹ p̄cedētib⁹ inclinat manū ut determinate tēdat in tales act⁹. ſic forma grauis inclinat graue nāliter ut deorſuz tendat. Propt̄ qō ſic graue nāliť deorſuz tendit: ſic aſſuefact⁹ ⁊ hituat⁹ ad aliq̄s act⁹ inclinat q̄ſi nāliter ut opet act⁹ illos. ¶ Et ſi querat quō act⁹ iperfecti p̄cedētes v̄tutē: p̄nt v̄tutē efficē. ¶ Rn̄debimus q̄ ſic in nālib⁹ accns impfectū iducit ſbalē formā nō in v̄tute p̄a: ſed in v̄tute alteri⁹. Sic in moralib⁹ act⁹ incōpleti iducūt habitū et pfectū nō in v̄tute p̄a: ſed in v̄tute luminis itellect⁹ agētis. Imaginabimur aūt q̄ de⁹ iſeminauit aie p̄ncipia ſciarū ⁊ v̄tutū: nō q̄ cuz naſcimur hēam⁹ aliq̄d in nr̄o itellectu iſcriptū. ſed qz ipſſuz eſt nobis lumē itellect⁹ agētis in quo ſunt nobis nota p̄ncipia agibiliū ⁊ ſpeculabiliū: ut in v̄tute illius luminis ꝓſiderādo ſpeculabilr fiūt in nobis ſcie ⁊ v̄tutes itellectuales. in v̄tute et eiuſdē lumis agendo moralr fiūt in nobis hit⁹ ⁊ v̄tutes morales. Act⁹ ḡ p̄cedētes q̄uis iperfecti faciūt pfectū habitū non in v̄tute p̄a: ſed in v̄tute rōnis ⁊ in v̄tute lumis itellect⁹ agētis. igit̄ ſi act⁹ p̄cedētes v̄tutes oēs ſunt impfecti. ut patuit per ea que videm⁹ in nālib⁹. p̄ns eſt tales act⁹ ignobiliores eē ipa v̄tute. ¶ Scōa via ad hoc idē ſumit̄ ex hīs que videm⁹ i ipis hitib⁹. Nā lz act⁹ p̄cedētes hitū ordinant ad ipm hituz q̄ſi tanq̄ ad finē ſic formā p motū ⁊ trāſmutationē iducta eſt illius trāſmutationis finis. ita q̄ trāſmutatio ad formaz eſt via in formā: ⁊ ordinat ad formaz tanq̄ ad finem. ſic act⁹ p̄cedētes hitū uel p̄cedētes v̄tutē ſūt via in v̄tutē ⁊ ordinant ad v̄tutē tanq̄ ad finē: ⁊ qz finis nobilior eſt hīs que ſūt ad finē neceſſe eſt v̄tutē nobiliorez eē p̄cedētib⁹ actib⁹. ¶ Ad argumētū aūt in ꝓriū dōz q̄ act⁹ p̄cedētes gn̄ant v̄tutē nō in v̄tute p̄a ſz in virtute alteri⁹ ut eſt diffuſi⁹ declarātū. Nō ḡ opz tales act⁹ nobiliores eſſe virtute. Uel poſſum⁹ dicē q̄ nō ſemp id qō efficit aliud eſt nobili⁹ illo. p̄nt enim aliq̄ duo ſic ſe hīe q̄ vnū eſt alteri⁹ effectiuū. aliud vo eſt ei⁹ finis ut potio efficit ſanitatē: ⁊ ſanitas eſt finis potionis. ⁊ qz finis eſt cā cārū: nō dicem⁹ q̄ potio ſit nobilior ſanitate: ſz ecōuerſo. ¶ Argumētū aūt aliud nō ꝓcludebat. Nā lz actus p̄cedētes v̄tutem ſint ignobiliores v̄tute ⁊ impfectiores: ſequentes aūt ſunt pfectiores:

d nō obſtāte q̄ v̄tutes efficiunt tales actus.

Finde querebat de aia q̄tū ad potentias. Potētie aūt aie diſtiguunt: qz quedā ſūt organice: quedā nō organice. Jō circa hoc dupl'r querebat. p⁹ de potētijs organicis: ⁊ erat qō de potētijs ſenſitiuis iteriorib⁹. Utrū ſint vna potētia uel plēs. Scōo querebatur de potētijs nō organicis ⁊ erat qō que pōt hīe locū taz in aia ſepata q̄ ꝓiuncta. querebat eni de uolūtate vñ ſit libertas in uolūtate utrū ab itellectu. Q. 6. XX.

a Dprimū ſic ꝓcedebat. arguebat eni q̄ potētie ſenſitiue iteriores ſunt vna potētia. Nā ut dicebatur plus multiplicat⁹ depēdēs: q̄ nō depēdēs: ſed itellectus plus depēdet q̄ ſenſus: eo q̄ itellect⁹ a ſenſu depēdet: ſz nō eſt niſi vna potētia itellectiua. ḡ non erit niſi vna potētia ſenſitiua. oēs ḡ potētie ſenſitiue interiores nō niſi vnā potētiā dicūt. ¶ In ꝓriū eſt auicē. 3° de aia. qui ponit hi⁹ potētias plēs eē. ¶ Rn⁹ dōz q̄ aug⁹ ⁊° ſup geñ. ad lr̄am ponit in cerebro tres uētriculoſ. anteriorē. poſteriorē. ⁊ mediū. A pte eni anteriori ſiue ex anteriori uētriculo dicit diſtribui oīs ſenſus. vñ ait q̄ ps cerebri anterior vñ oēs ſenſus diſtributi ſūt ad frōtē collocata eſt. A poſteriori aūt vētriculo dicit diſtribui oēm motū. In medio aūt dic̄ eſſe memoriā. Un̄ ait tres tanq̄ uētriculi cerebri demonſtrant. vn⁹ anterior ad frontē: a quo oīs ſenſus. alt̄ poſterior ad ceruicē a quo oīs mot⁹. tertⁱ int̄ utrūq̄z in quo vigē memoria demōſtrat. Auicē. tn̄ in 6° de nālibus: ſiue in ſuo li° de aia magis pticularit̄ de ſenſib⁹ iteriorib⁹ exeq̄tur. Ponit eni q̄nq̄ ſenſus interiores videlicet ſenſuz cōem. imaginationē. fantaſiā. eſtimatiuā ⁊ memoriā: que ſic diſtiguunt. Nā ſenſus cois interior cognoſcit nō ſolū obiecta oiuz ſenſibiliū pticulariū. ſed et cognoſcit oīas obozz ⁊ act⁹ eozz. Poſt ſenſū aūt cōez eſt imaginatio que nō ſolū hoc cognoſcit: ſz et retinē pōt. Nā abſentib⁹ ſenſib⁹ remanēt nobis ſenſus ⁊ fantaſie: ⁊ poſſumus imaginari res in abſētia rerū qō nō eēt: niſi imaginatio retineret ſpēm in abſentia ſenſibiliū. plus ḡ p̄t ſenſus cois q̄ oēs pticulares ſenſus. per pticulares eni ſenſus poſſumus cognoſcē obiecta ſenſibilia: ut poſſum⁹ cognoſcē colorē ⁊ ſaporē. nō aūt oīaz obiectozz. Nā ſi vn⁹ ſenſus pticularis cognoſcit colorē: ⁊ ali⁹ ſaporez: ⁊ nō eſt alius ſēſus cois cognoſcēs utrūq̄: ſi ignorata eēt oīa coloris ⁊ ſaporis. ḡ opz dare aliq̄ē vnū ſenſuz cognoſcētē utrūq̄. ⁊ hoc eſt ſenſus cois. qui fm auicē. viget in anteriore pte cerebri. ¶ Rurſus imaginatio plus p̄t q̄ cois ſenſus: qz fm auicē. ſenſus cois nō retinet ſpeciē in abſentia ſenſibiliū. ul'ſi retinet modicū retinet. Sic dīgit⁹ mot⁹ videt plēs digiti. Et linea mota videt facē circulū. Et gutta videt facē lineaz. ut auicē. ponit in. 6. de nālibus. qō iō ꝓtingit qz moto digito uelociť anteq̄ recedat ſpēs p⁹ ipreſſa ipz̄imit̄ ibi ſpecies 2ª eiuſdē digiti. vñ vn⁹ digit⁹ videnť multi digiti. Sil'e eſt de cadēte gutta ul' de linea circūuoluta. Sē ſus ḡ cois q̄ſi nihil ul' modicū retinet ſpēm. iō nō immutat niſi cū p̄ntial'r imutanť ſenſus exteriores a ſuis obiectis. vñ hi⁹ ſenſus non eſt in actu ſuo in abſentia ſenſibiliū: niſi forte in dormiēdo. ubi eſt ordo ꝓriuſ ei qui eſt in vigilia. Imaginatio vo plus pōt q̄ cois ſenſus qz pōt retinē ſpēm. Poſſumus eni imaginari ſenſibilia a ſenſibus ſenſibilibus. Nec eſt dōz q̄ hee due v̄tutes videlicet ſenſus cois ⁊ imaginatio ſint vna v̄tus. qz formalr differūt recipe ⁊ retinē fm q̄ idē auicē. tradit. nā corpa que bn̄ recipiūt ut liq̄da ⁊ mollia male retinēt. et que bn̄ retinēt ut dura male recipiūt. ¶ Tertia v̄tus ſenſitiua interior eſt fantaſia: ⁊ hec plus pōt duabus p̄miſſis. qz nō ſolū ſpēm recipit qō facit ſenſus cois. ⁊ retinet qō facit imaginatio. ſed et

cõponit vnã spẽz cũ alia spẽ:ut qz vidim⁹ mõtez ⁊ vidim⁹ aurũ.hẽm⁹ per fantasiã hãc potẽtiã ut possim⁹ in fantasia nr̃a describẽ mõtẽ aureũ. Nã lz mons aure⁹ nunq̃ fuerit in sensu fm se fuit tñ fm suas ptes:qz fuit in sensu mons ⁊ aurũ ⁊ per fantasiam cõponim⁹ vnũ cũ alio:⁊ formam⁹ in fantasia nr̃a montẽ aureũ. ¶ Quarta vtus est estimatiua que nõ solũ appẽdit spẽs sensibiles:sed ẽt itẽtiones sensibiliũ cuiusmodi sũt amicabile:⁊ inimicabile:que dicũt q̃sdã itẽtiones ultra formas sensibiles. Ut ouis vidẽs lupũ statiz appẽdit eẽ q̃d inimicabile:nõ qz horreat colorẽ lupi: uel figurã lupi. Pr̃eẽ eni colorẽ ⁊ figurã ⁊ pter hĩ⁹ formas sensibiles estimat ouis in lupo aliq̃d ulteri⁹ ⁊ estimat ip̃z eẽ q̃d inimicabile. Uirt⁹ g̃ sẽsitiua potẽs hec facẽ estimatiua uocat. A q̃busdaz ãt appellata est rõ pticularis:uel collectiua itẽtionũ pticulariũ.ut in homine uocat pticularis rõ per quã iudicat aliq̃d sibi cõuentẽs ⁊ amicabile:uel fugiẽdum:⁊ inimicabile. Et in alijs vo aialib⁹ p hãc vtutẽ ⁊ si nõ ꝑ ieſt in eis collectio: est tñ in eis q̃dã collectionis modus ut p hĩ⁹ vtutẽ ac si cõponerẽt iudicãt q̃d est ei fugiendũ:⁊ q̃d sequẽdũ. ¶ Quita vt⁹ sensitiua est memoria que est thesaur⁹ tã spẽrũ sensibiliũ:q̃ itẽtionũ.in ea eni reseruant:⁊ silitudines formarũ sensibiliũ:⁊ ẽt itẽtionuz. Et si uolum⁹ oia ista describẽ in trib⁹ uẽtriculis cerebri. Pr̃io uẽtriculo oabim⁹ sensuz cõez ⁊ imaginationẽ. 2° oabim⁹ fantasiã ⁊ estimationẽ. 3° oabim⁹ memoriã ⁊ vtutẽ motiuã. Dicem⁹ eni quẽlibet dictoꝝ uẽtriculoꝝ hãe duas ptes. añriorẽ ⁊ posteriorẽ. in añriori q̃ pte ꝑmi uẽtriculi sequẽdo hũc modũ erit sẽsus cois in posteriori ãt erit imagiatio. sic i añriori pte scõi uẽtriculi erit fantasia. i posteriori vo estiatia. In añriori ẽt pte tertij uẽtriculi erit memoria: i posteriori vo erit vt⁹ motiua. i. i hi⁹ posteriori pte hẽbit q̃dã icohationẽ neru⁹ ille diffusus p corp⁹: ubi vt⁹ motiua reseruat. Pr̃icipiũ g̃ mot⁹ dabit corpi q̃ sp̃ẽ i cõtiuo motu. Dabit ẽt posteriori pti cerebri: qz ut diximus: ⁊ ut aug⁹ ait ide deriuat ois mot⁹ q̃ hoc mõ p̃t eẽ. quia neru⁹ ubi reseruat talis vt⁹ ibi forte q̃dã icohationez hẽt: q̃ postea fz q̃sdã ramos p corp⁹ diffũdit. Ueruz qz aug⁹ i ꝑ uẽtriculo põit cõez sẽsuz. In 2° memoriã. In 3° vtutẽ illã motiuã ut patuit p vba ei⁹ adducta. Poterim⁹ ꝓcordare vba aug.⁊ auicẽ. Cũ vt⁹ motia ⁊ memoria hẽant aliũ ⁊ aliũ uẽtriculũ: qz sũt i alia ⁊ i alia pte uẽtriculi. Sẽsib⁹ g̃ iteriorib⁹: videlicet q̃tuor potẽtijs iteriorib⁹ sẽsitiuis oabim⁹ duos uẽtriculos. Memorie ãt ⁊ vtuti illi motiue oabim⁹ 3m uẽtriculũ. ut fm añriorẽ ptẽ deseruiat memorie. ⁊ fz posteriorẽ vtuti motiue. fz hoc g̃ vificabit dictum aug. q̃ memoria ẽ int vtutes sẽsitiuas iteriores:⁊ vtutẽ motiuã. ĩo dat ei mediũ uẽtriculũ. Nã ps anterior tertij uẽtriculi ꝑt dici q̃d mediũ int potẽtias sensitiuas añriores:⁊ ptẽ posteriorẽ illi⁹ uẽtriculi ubi ẽ vt⁹ motia. Sic g̃ ꝓsecuti sum⁹ modũ loquẽdi auicẽ.⁊ addim⁹ aliq̃ dicta aug. Uez qz cõmentator in 3° de aia loquẽs de hijs vtutib⁹ sensitiuis añriorib⁹ dic eas eẽ solũ q̃tuor lz auicẽ. dicat eas eẽ q̃nq̃.⁊ dic hoc eẽ de intentione Aſr. in li° de sensu ⁊ sẽsato dicẽs q̃ dic Aſr. i illo li° cũ posuit vtutes distictas idiuiduales i q̃tuor ordib⁹ In ꝑ° ut dic posuit sensuz cõez. Deide imaginatiuã sue estimatiuã. Et postremo memoriã:⁊ ut ait memoriã posuit magis spũalẽ. Deide cogitatiuã. Deide imaginatiuã. Et postea min⁹ spũalẽ posuit sẽsuz cõez. est eni hoc cõe oi sẽsui q̃ sit susceptiu⁹ spẽrũ sine mã. vn⁹ tñ sensus spũaliori mõ recipit q̃ ali⁹. pp q̃ memoria q̃si vt⁹ posterior sẽsitiua ⁊ magis spũalr recipit q̃ aliq̃ alia. Est g̃ int cõmẽtatorẽ ⁊ auicẽ. ꝓtrouersia: qz auicẽ. fantasiã ⁊ imaginatiuã dic eẽ duas vtutes. Cõmẽtator dic ad vnã vtutẽ ptinẽ: ut imaginari formas sibiles q̃ ptinet ad imaginatiuã. ⁊ ꝓponẽ vnã formã cũ alia q̃ ptinet ad fãtasiã: ad eãdẽ vtutem spectat ita q̃ nõ est alia vt⁹ realr que sic imaginat ⁊ sic cõponit. fm hoc g̃ erũt q̃tuor vtutes sensitiue iteriores q̃. bus fz aug^m addẽda ẽ vt⁹ motiua. q̃ si uolum⁹ has vtutes adaptare ad tres uẽtriculos cerebri. In p° uentriculo ponem⁹ duas vtutes. videlz sẽsuz cõez ⁊ imaginatiuã. Una i añriori pte uẽtriculi. ⁊ alia i posteriori. In 2° ãt uẽtriculo ponem⁹ vnã vtutẽ. s. cogitatiuaz siue estimatiuã. In 3° vo uẽtriculo ponem⁹ duas vtutez motiuã i pte posteriori. Sz de sensu coi utrũ sit in cerebro ul i corde dubiũ est. nec est pñtis speculationis hoc determinare. Alias ãt tres vtutes sensitiuas pter sensuz cõez ⁊ memoriã eẽ i trib⁹ ptib⁹ cerebri. Imaginatiuã q̃dẽ i añriori cerebro. Cogitatiuaz in medio. Memoriã i posteriori. plane determinat cõmẽtator i 3° de aia dicẽs q̃ hoc dictũ q̃ vt⁹ imaginatiua ẽ in añriori pte cerebri cogitatiua in medio memoratiua in posteriori: nõ solũ dictũ ẽ a medicis ut cõmẽtator ibi dẽ dic. sz ẽt dictũ ẽ in de sensu ⁊ sensato ab Aſr. patet q̃ plres eẽ vtutes sensitiuas iteriores. ⁊ nõ vnam tñ. ¶ Ad argumẽtũ ẽt in oppositũ dz q̃ falsuz est q̃ itellectus plus depẽdeat q̃ sensus lz aliq̃ mõ in sui actione idigeat sensu. Attñ pp depẽdẽ: ul nõ depẽdẽ nõ ꝓtingit hoc q̃ potẽtia itellectiua sit vna tñ. Potẽtie ãut sensitiue sũt plres ⁊ multiplicate. sz hoc est pp appẽdẽ ul ⁊ pticularit: ut qz itellect⁹ tẽdit in suum obm ul ⁊ sub q̃dã rõne coi. nõ oportuit hi⁹ potẽtiaz plurificari. Tendit eni in suũ obm sub rõne ueri: sub qua rõne pñt oia cognoscibilia cõprehẽdi: sed sensus tẽdit pticularit sub qua rõne oia sensibilia nõ cõprehẽdunt. Rursus itellect⁹ est supra se puersiu⁹ cum sit vt⁹ nõ organica. ĩo nõ opz dare aliã vtutẽ itellectiuã que sit thesaur⁹ spẽrũ. ⁊ que itelligat per hi⁹ spẽs eadez que ꝓseruat spẽs ꝓuertit se sup spẽs cũ intelligit. Uñ in pte itellectiua memoria ⁊ itelligẽtia eãdẽ potentiã noiat. sz in pte sensitiua memoria ⁊ cogitatiua aliã ⁊ aliã potentiã nominãt. Nõ igit pp dependere. ul nõ depẽdẽ: sz pp rõnes tactas nõ est dare nisi vnã potentiã itellectiuã cogitatiuã: ul nõ est dare nisi vnã potentiã intellectiuã suscipiẽtẽ species intelligibiles est tamen dare plures tales potentias sensitiuas.

Questio. XXI.

Vltimo querebat de uolũtate vñ sit libertas in uolũtate. Et arguebat q̃ ab intellectu: qz ut dicebat tota inclinatio deorsum est in graui a forma grauis. g̃ tota inclinatio appetit⁹ nr̃i est a forma apprehensa. qz ita se habet appetit⁹ in nobis ad formã apprehensam: sic se hẽt iclinatio grauis ad formã grauis. Si g̃ tota cã quare sic uel sic iclinet uolũtas: est a forma apprehensa in itellectu cũ ipa iclinet libere tota libertas uolũtatis erit ab itellectu. ¶ In ꝓriũ est qz si hoc eẽt tũc itellect⁹ liberior eẽt q̃ uolũtas qz pp q̃ vnũquodq̃ tale ⁊ illud magis. ¶ Rº odm q̃ assignare rõnez alicui⁹ põt ꝓtingẽ dupliciter q̃tũ ad pñs spectat. Ul casualr uel formaliter. Et cãliter ꝑt ꝓtigẽ dupliciter. Ul radicalr ⁊ pncipaliter. ul ex pr̃io. Sc̃z hoc g̃ dicem⁹ uolũtatẽ posse cõparari ad tria. Pr̃opt q̃ triplex põt assignari rõ q̃re uolũtas sit liba. põt eni cõpari uolũtas ad eẽntiã: siue ad nãz aie. ad potẽtiã itellectiuã. ⁊ ẽt ad seipaz. cõparata ad eẽntiã ⁊ ad nãz aie rõaliter hẽt uolũtas q̃ sit liba

radicalr ⁊ ꝑncipalr. Cōparata ad itellectuꝫ hēt q̄ sit liba ex ꝓrio. Cōparata ad seipsā hēt q̄ sit hi⁹ foialr. ¶ Primū aūt sic patet. dicem⁹ eni q̄ alr iest nob cognitio ⁊ alr appetit⁹. Cognitio q̄dē nob iest ꝓut alia sē in nob: uel ꝓut sē in nob rones ⁊ silitudines alioꝝ: sꝫ iest nob appetit⁹ rerū ꝓut est nob q̄dā ordo ad res ⁊ ide est q̄ in oib⁹ dr eē appetit⁹ uel nālis uel sensitiu⁹ uel itellectualis. Quia in oib⁹ est aliq̄ iclinatio uel ali q̄s ordo ad aliq̄d. nō tn in oib⁹ est cognitio. Quia nō oia sūt apta nata hre uel suscipe silitudines uel rones alioꝝ. Nā hre silitudinē ⁊ ronē alteri⁹ ut faciat ad cognitionē: est hre rē imālitē. Nā ⁊ nō solū itellect⁹ suscipit reꝫ imālitē. sꝫ ipse ēt sensus est susceptiu⁹ spērū: siue mā: ⁊ hoc est cōe oi sēsui: ⁊ q̄ nō oia sē apta nata sic i mālitē imutari nō in oib⁹ est cognitio. Appetit⁹ ğ est q̄ dā ordo uel quedā iclinatio uel quedā itētio in aliq̄d sē dicim⁹ q̄ ğue appetit eē ordinatū: q̄ per fozmā gra uiꝫ quā hēt: hēt q̄dā iclinationē ad talē locū: ⁊ hō dr appetē balneū: q̄ p fozmā balnei quā apphēdit desiderat balneū: ⁊ per appetitū tēdit in balneū. sꝫ hoc ğ ꝟificat q̄ res sē cognite: ut sē i cognoscēte: q̄ hoc mō sūt cognite ꝓut earū silitudines ⁊ rones sūt in cognoscēte. sꝫ sūt nolite ꝓut sūt in seipsis: ⁊ ꝓut per appetitū tēdim⁹ in eas ⁊ desideram⁹ eas. Uñ igit dictū ē q̄ appetit⁹ est quedā iclinatio uel q̄dā ordo uel quedaꝫ itētio in ipsas res. Sic igit loq̄mur de ordine: sic suo mō loquēdū est de appetitu. Uidem⁹ eni q̄ aliq̄ nullo mō ꝑnt seipsa ordinare in aliq̄d: sed solū ordinant ab alio: ut sē res nāles. Nā eni ordinate agit ⁊ ordinate ꝓcedit ac si aliq̄d ordinate itēderet: sꝫ hi⁹ ordo iest si bi a supiori agēte ut ab agēte per itellectū qui nām instituit: ⁊ qui hūc ordinē nāe dedit sic sagitta ordinate uadit in signū: ⁊ itēdit ꝓcutē signū. nō ē q̄ seipsā ordinet in signū: sꝫ talē ordinē hēt a sagittāte. pp q̄ itētio sagitte est itētio sagittātis: ⁊ sagitta nō itēdit nisi q̄ sagittās intēdit. Sic intētio agētis per nām est ab itentiōe agētiꝫ per itellectū: ⁊ nā nō itēdit nisi q̄ itelligētia itēdit. ío dr cōmētator in. 12. q̄ nā nō itēdit nisi rememorata a supioribꝰ cāis: que dicunt itelligētie: sed licet sic sit q̄ aliq̄ nō ꝑnt seipsa ordinare in aliq̄d: sicut sē agētia per nām. Aliq̄ tn seipa ꝑnt in aliud ordinare sic sē agētia per itellectū. Talia eni sē imālia ⁊ hoc est de rone rei imāliꝫ q̄ sit supra se ꝙuersiua. Illud aūt q̄ est supra se ꝙuersiuū ⁊ hēt actionē redeūtē ad seipm. cōsequēs est q̄ si seipm possit mouē ⁊ q̄ possit seipm in aliq̄d ordinare ⁊ hoc est eē liberi arbitrij. Esse dñz suoꝝ actuū: ⁊ posse seipm in aliq̄d ordinare. Inde est ğ q̄ aliq̄ dicunt agē ex necitate nāe: q̄ necitant ut sic agāt: ⁊ nō alr. Aliq̄ aūt ex libero arbitrio i quoꝝ ptā te est seipsa ordinare uel nō ordinare in aliq̄d. cū igit sic posse ordinare cōpetat rebꝰ: que sē supra se ꝙuersiue. Nā ordinare seipm hoc est hēre actionē ad seipm redeūtē: q̄ idē est q̄ se supra se ꝙuertē. Quia igitur q̄ res sint supra se ꝙuersiue hūt ex imālitate sue essentie uel nāe: bñ dictū est q̄ radicalr libertas arbitrij cōpetit rebꝰ ex imālitate sue eētie uel nāe: q̄ talia ꝑnt supra se ꝙuertē ⁊ ꝑnt seipsa in aliq̄d ordinare uel nō ordinare: ⁊ per ꝙns ꝑnt libē agere uel nō agē. ¶ Uiso quō uolūtas ex imālitate nāe uel eētie aie hēt libertatez radicalr ⁊ ꝑncipalr. Restat vidē quō ex fozma apphēsa p itellectū hēt hi⁹ libertatē ex ꝓrio. Dicem⁹ eni q̄ semp appetit⁹ est iclinatio ꝙns fozmā: sꝫ cuꝫ sit fozma aliq̄ nālit ipzessa: aliq̄ per sensū ul per itellectū apphēsa: ide est q̄ est aliq̄s appetit⁹ nālis ꝙns fozmaꝫ nālit ipzessam. Aliq̄s vo est appetit⁹ sensitiu⁹ uel itellectiu⁹ ꝙns fozmā per sensū ul per itellectū apphēsā.

Sic ğ loq̄mur de fozma: sic suo mō loquēdū est de inclinatiōe: siue de appetitu qui ꝙsequit fozmā. q̄ ğ fozma nālis ita dat eē: q̄ nō dat nō eē. uel ita dat eē ꝓpositū. q̄ nō dat esse oppositū. Ut fozma frigidi ita dat eē frigidū: q̄ nō dat eē calidū. Dē agens nāle ita hēt posse hoc: q̄ nō hēt posse oppositū. ꝓpter q̄ nō est in sua ptāte q̄ agat uel nō agat. sed ad alterū tm̄ illorū necitat ex nā: sꝫ nō sic est in fozma apphēsa per itellectū. Per eādē eni fozmā itelligim⁹ hoc ⁊ oppositū iclinatio ğ sequens illā fozmā nō erit determinata ad vnū: sꝫ poterit eē ad hoc ⁊ ad oppositū. Dicem⁹ ğ q̄ de rone itellect⁹ est q̄ sit q̄d imāle. Propter q̄ cōmē dat anax. quī posuit eū simplicē ⁊ imālē. Et q̄ itellect⁹ est immālis ꝑt seipm ꝙuertē supra spēm itelligibilez: quā apō sehēt. supra quā se ꝙuertē do itellit illō ⁊ oppositū. Jō agēs p itellectū nō determiat ad alterū tm̄: sꝫ ꝑt agē hoc ⁊ oppositū. Albedo eni in mā ita dat eē albū q̄ nō dat eē nigrū. Spēs eni albi in sensu ita duē in cognitionē albi: q̄ non ꝓprie ducit in cognitionem nigri. sꝫ itellectus ꝙuertens se supra spēm albi itelligit albū ⁊ opposituꝫ albi. Qualr ergo potentie rōnales sunt ad oppositū: ⁊ q̄re hñtes rōnem sunt liberi arbitrij. hoc est: q̄ per eandem spēm intelligim⁹ hoc ⁊ oppositū: ⁊ ideo sum⁹ liberi ad agēdū uel non agendū: uel ad agēdū hoc ⁊ oppositū. ¶ Si aūt ulteri⁹ queritur quare per eādē fozmā itelligim⁹ hoc ⁊ oppositū. Dicem⁹ q̄ fozma illa recipit in re imālī potente se cōuertere supra seipsā: ex qua ꝙuersione fozmat sibi diffinitionē ⁊ ꝓceptū in quo intelligit hoc ⁊ oppositum. Quia qui bñ diffinit ꝓria cōsignificat ut dr in. 6°. thopicoꝝ. Diuinū ergo actus ut possumus agē hoc ⁊ oppositū reducit in fozmā apphensam repsentantē hoc ⁊ oppositū. fozma aūt apphensa q̄ possit ꝓprie repsentare hoc ⁊ oppositū reducit in imālitate eētie: uel nāe p quā possum⁹ nos ꝙuertē in hi⁹ fozmā ut possum⁹ itelligē hoc ⁊ oppositū. Quare bñ dictuꝫ est q̄ uoluntas ex ꝓrimo libertatē hēt. Ex fozma apphensa per itellectū: per quā possum⁹ itelligē hoc ⁊ oppositū. Sꝫ radicalr ⁊ ꝑmozdialr hēt hi⁹ libertatē ex imālitate nāe. Propt quā sum⁹ ꝙuersiui supra apphēsam fozmā ut possim⁹ per eā itelligē hoc ⁊ oppositū. Q̄ si dicat q̄ ipse itellect⁹ est imālis: ğ totū hēt uolūtas ab itellectu. Dicem⁹ q̄ imālitas potentie reducit in imālitate eētie uel nāe. Et hoc ío est immālis potētia: q̄ recipit in sbo immāli. hoc ío est immālis itellect⁹ q̄ nō est virt⁹ organica nec est virtus in corpore sꝫ tanq̄ in sbo est in ipsa eētia aie: que caret mā. Habito quō uolūtaꝫ hēt libertatē ex imālitate nāe aie radicant ⁊ ꝑmozdialr: ⁊ onīso quō ex ꝓximo: hēt hi⁹ libertatē ex fozma apphēsa per itellectū uolum⁹ declarare quō ex seipa hēat libertatē fozmalr. Nā ꝑmū q̄ opꝫ nos statuē tanq̄ fūdamētū radicale ut hēam⁹ libertatē arbitrij est imālitas eētie uel nāe. Hoc aūt posito tanq̄ fundamēto. Dicem⁹ q̄ ad nām imālē sequitur q̄ hēat potētiā cognitiuā supra se ꝙuersiuā: ⁊ hēat fozmā apphēsā per quā possit itelligē hoc ⁊ oppositū. Tertio postq̄ itellimus nām imālē ⁊ potētiā cognitiuā supra seipsā ꝙuersiuā ⁊ apphēdētē fozmā per q̄ pōt cognoscē hoc ⁊ oppositū. Quia si nō pluꝫ ꝓcedim⁹ talis nā sic exīs erit indeterminata ad agēdū ne ponam⁹ in nā aliq̄d ociosū. Opꝫ nos dare tertiū. quia opꝫ nos dare potētiā aliquā per quam possit se determinare ut agat hoc uel oppositum. Omne ergo agens per libertatem arbitrij tria de necessitate in se habet. videlꝫ nām ⁊ malez potētiā cognitiuā supra se ꝙuersiuā ⁊ apphēsaꝫ. Fozmā p quā pōt cognoscē hoc ⁊ op-

positū. Et tertiū est potētia per quā se determinat ut possit agē hoc uel oppositū: ⁊ hᵗ potētia est uolūtas. Jō dicimus q forma exns in itellectū: qz est determinata ad hoc uel ad oppositū. Quia determinatū ꝟz q hᵗ nō agit nunq̄ ꝓcedit in opus nisi determinata per uolūtatē. Uoluntas ḡ est illa potētia per quā agēs per intellectū in seipsam determinat ad agēdū uel nō agēdū. Qualr aūt uolūtas se determinat ad agēdū in ꝓcedēti q̄libet determinauimᵘ. Dicamᵘ ḡ q hoc est esse liberi arbitrū formalr posse determinare seipm ad agēdū: uel nō agēdū. Uñ dictū est q uolūtati ineſt libertas eximālitate nāe in qua fundant radicalr ⁊ ꝑmordialr ex forma apꝑhēsa ex primo ⁊ ex seipsa formalr. ¶ Ad argumētū aūt in oppositū dicēdū q uolūtas habet libertatē nō ex libertate itellectᵘ: ꝟz ex indeterminatiōe itellectᵘ: ut qz itellectᵘ per formā apꝑhēsam nō determinat ad hoc uel ad oppositū: ꝟz utrū apprehendit ⁊ hoc ⁊ oppositū. Sed per uolūtatē fit hᵗ determinatio ut determinate fiat hoc uel oppositū. Nō igit debemᵘ arguē ex hoc q itellectus sit liberior q̄ uolūtas: ꝟz q sit indeterminatior q̄ uolūtas: qđ ꝓcedimᵘ. quia uoluntas seipsam determinat. Respectu enī opꝰ: respectu cuiᵘ dicimᵘ liberi arbitrij: qz possumᵘ agē ⁊ nō agē forma apꝑhēsa est ideterminata ut per eā fiat hoc uᵗ oppositū. nisi determinat per uoluntatē ad hoc uel ad oppositū. Jneſt ḡ libertas uoluntati ex intellectu: uel ex forma apꝑhēsa. nō tñ per oēm modū: sed ut dixímᵘ hᵗ libertatem hēt uolūtas radicalr ex mālitate nāe. de primo ex forma apꝑhensa. formalr ex seipsa: ⁊ in in hoc terminat nr̄m quartum q̄libet. Laus sit deo oipotēti qui est trinᵘ ⁊ vnᵘ bñdictᵘ in scla sclorꝫ amē.

¶ Explicit quartum quodlibet.

¶ Jncipit quintus quodlibet.

T omnes questiones que site in nr̄o quinto quodlibet ad ordinē reducant sic distinguemᵘ eas. Quia quedā quereban tur de deo. Quedā querebant de creatura in ordine ad deuꝫ. Quedam de creatura in se. De deo aūt querebant q̄tuor q̄ones. Primo q̄dē q̄tū ad eēntialia ⁊ erat qō de potentia dei. Utrum potuerit creature coicare potētiā creādi. Scōo q̄tū ad psonalia siue q̄tū ad ꝓprietatē ⁊ erat qō de pīnitate in diuinis. Utrum sit ꝓprietas prima. Tertio querebat de deo circa nām assumptā q̄tum ad esse. Utruꝫ in ipso sint plura esse. Quarto querebat de nā assūpta q̄tuꝫ ad optimū eē. Utrū deᵘ potuerit assumere creaturaꝫ rōnalem absq̄ hoc q frueretur eo. Questio. I.

a D primū sic ꝓcedit. Uidet q deᵘ potuerit coicare ⁊ cōicauit creature potētiā creādi. Naꝫ per sacrā aliqua ipressiōnē caracter in aīa: qui hēt esse de nihilo: ⁊ per creationē ergo. ¶ Jn ꝓriū ē qz sī creature potuisset coicari potētiā creādi. cū hᵗ potētia sit ifinita. potuisset ei coicari infinitas potētie qō est icōueniens. ¶ Rᵒ q hoc ordine ꝓcedemus in hac qōne: qz primo declabimᵘ q creature nō potuit coicari potentia creandi ita q directe posset in opus creationis. Secūdo q potuit: ⁊ potest coicari potētia creādi: ⁊ qō coicatū est ei idirecte ut qz pōt in aliud ad qō sequit opᵘ creatiōis. Tertio declabimᵘ q potuit ei hoc cōicari excellētiᵒ: q̄ sit ei coicatū. Propter pmū sciēdū q quadruplici via declare possumus mālitatē pfatā. Prio ex nā creature. Scōo ex eē eiᵘ. Tertio ex vtute ipsiᵘ. Quarto ex ipsis opibᵘ creatiōis discurrēdo p omnia hᵗ opa. ¶ Propter pmū sciēdum q ois nā creata uel est potētia pura sicut nā māe pme. Uel est actus admixtus potentie. ut quelibet alia nā creata. Nulli aūt nāe create coicari pōt q nō sit q̄d in potentia: uel q nō hēat potētialitatē admixtā. Cū ḡ ipz eē de se dicat ipm actū. ⁊ sit actᵘ entis in eo q ens. Nulla creatura poterit imediate in ipm eē. Pōt ḡ creatura trāsmutare mām: ⁊ trāsmutādo pōt iducē formā: ⁊ inducēdo formā pōt dare eē. non aūt pōt imediate dare eē. Motᵘ ḡ qui est actᵘ admixtus potētie ixta illud tertū phicoꝝ. Motᵘ est actᵘ entis in potētia: ꝟz q in potētia pōt eē imediatᵘ effectᵘ creature. non aūt eē. Dicemᵘ ḡ triplicē eē nām. Una que est potētia pura. ut nā māe: ⁊ hec nō pōt per se in aliquē actū. Alia est nā: que est actᵘ purᵘ. ⁊ hec pōt dare imediate eē: qz est fm se actᵘ. Tertia est nā que est actᵘ admixtᵘ potētie: ⁊ hec imediate poterit in motū qui nō est actᵘ tm̄ nec potētia tm̄. sed est actᵘ admixtᵘ potētie. Cū ḡ motus semp pſupponit mobile eē: nihil potit, pducē creatura: nisi pſupponendo rē eē in quā agat. propter qō nō potit agē nullo pſupposito: nec potit creare. Sed dicet aliq̄s q eē creature: ē eē admixtū potētie. Propter qō nō obstāte q creatura nō dicit actū purū nec pōt ei coicari q sit actᵘ purus imediate potit dare eē: nō eē purū: ꝟz creatū. Sciēdū ḡ q eē q̄tū est de se est actᵘ tm̄. Si aūt est admixtū potētie hoc est: qz est receptū in alio. Si ḡ creatura pōt dare esse uel hoc erit pſupponēdo id in quo recipit eē. uel nō pſupponēdo. Posse aūt in eē ut nō pſupponit id in quo recipit est posse in eē fm se. Et qz eē ꝟz se dic actū totiᵘ: nulli pt hᵒ coicari: nisi ei q creatᵘ tm̄. ¶ Aduertēdū aūt q nl lū agēs pt facē ipm eē nō receptū in alio: qz hoc repugnat factiōi. nihil enī fieri pt qō nō sit cōpositū ⁊ q sit actᵘ tm̄. Sz agēs creatū nō solū pt nō facē eē receptū ꝟz ēt nō pt facē eē receptū nō pſupponēdo id in q recipit: qz hᵒ repugnaret ipi fcōri. Nā lz eē receptū nō sit actᵘ tm̄. tū qz tota potētialitas cōpetit ei ex pte receptiōis: ⁊ q̄tū ē de se ē actᵘ tm̄. Jō posse i eē absq̄ pre pſupositiōe receptiui: nō pt cōpetē alicui agēti: nisi sit actᵘ tm̄. Et qz hᵒ nō cōpetit nec cōpetē pt alicui agēti creato. iō nl̄m creatū agēs directe pt i creatiōis opᵘ. nec directe ⁊ imediate potit dare eē. Est ḡ diligenter notādū q nl̄m agēs pſuppōit effectū suū. Agēs ḡ diuinū lz agat eē receptū: qz eē nō receptū sb̄ factiōe nō cadit. Nō tñ dr̄ tale agēs pſupponē illō i q recipit ipz eē: eo q ipz recipiēs sit effectᵘ ipsiᵘ. Agēs itaq̄ diuū agit nl̄o pſupposito: qđ agēti creato coicari nō pt ut ē p hita mānifestū. ¶ Scōa via ad hᵒ idē sūit ex pte eē creature. Nā ois creatura p aliō hēt eē: ita q oē tale eē: ē eē p aliō: nec pt coicari creature q nō hēat eē p aliud: ⁊ qz res sic se hēt ad eē: ita se hēt ad agē. non potit coicari creature q nō hēat agē p aliō. Nō ḡ potest coicari creature q nō agat ut acta: ⁊ ut mota ab alio: ⁊ q nō agat ut organum ⁊ istrm altiᵘ. Oē ḡ agēs creatū sic hēt eē: ⁊ ꝓfuari eē p deū: ita hēt agē: ut organū ⁊ istrm dei. De rōne aūt istrī ē q agat ut applicatū ad aliō. Agē eni ut nō applicatū: est agē pncipalr. Agē aūt ut applicatū: ē agē ut organū eiᵘ a q applicat. Jnde ē q i. 16. ꝓpositiōe de cāis dr̄. Qz vtᵘ vina ē vtutū: qz ei ē applicare oēs vtutes ad opatiōes suas. Agē aūt ut applicatū est pſupponē id ad qō applicat. Oē ḡ tale agēs agit aliq̄ pſupposito. sic ḡ nō pt coicari creature q nō agat ut istrm ⁊ ut organū altriᵘ. sic nō pt ei coicari: q ut agat ut applicata ad aliō ⁊q nō pſupponat id ad qō applicat: nō ḡ potit coicari crea

ture q̄ creet.quia non potest ei coicari q̄ agat nullo p̄supposito. ¶ Fuerūt aūt q̄dā uolētes via media incedē.dicētes q̄ nō potuit coicari creature q̄ agēt absq̄ eo q̄ p̄supponat aliq̄d ex pte agētis. Potuit tn̄ ei coicari:lz nō fuerit coicatū q̄ ageret nō p̄supponēdo aliq̄d ex pte acti. Sz hec duo dicē ab iuicē ē ipossibile. Quia sic agēs se hēt ad agēs:ut i alijs nr̄is qōnib⁹ dixim⁹.sic effect⁹ se hēt ad effectū. Si eni agēs p̄supponit agēs.effect⁹ agētis de necitate p̄supponet effectū alteri⁹ agētis. Ut si agēs creatū p̄supponit agens dinū:a q̄ in agēdo regulat̄ z applicat̄ effectus agētis creati p̄supponet effectū agētis dini siue dei in q̄ recipiat̄ qō satis declatū est per ia dicta. Nā qz agēs creatū de necitate p̄supponit agēs dinū z de necitate agit ut organū ei⁹.ió de necitate agit ut applicatū.z p ꝓns de necitate p̄suppōit aliq̄d ex pte acti ad qō applicet ē.g agēs p̄supponēs agēs a q̄ applicet de necitate p̄supponit effectū ad qō applicet.si eni nihil p̄supponeret ex pte acti siue ex pte effect⁹. Sz posset totū,pduce ageret p̄ncipalr:z ut nō applicatū ab alio z p ꝓns nō p̄supponeret aliq̄d ex pte agētis. Sic eni non pōt coicari agēti creato q̄ nō agat in vtute dei z ut orgā nū dei.sic fieri nō pōt q̄ effect⁹ agētis creati nō p̄supponat effectū dei. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex vtute creature. Nulla eni creatura agit imediate per suā sb̄am. Un̄ z cōmen.supra.7.meta^cc^ oñdit q̄ forme sb̄ales nō p̄nt ee imediatū pmū actiōis. Sicut g vtus:siue potentia creature per quā agit de necitate est accns qz est nālis potentia:que est in scōa spe aliq̄tatis:sic id qō imediate ꝑducit a creatura de necitate erit accns. Oē aūt accns p̄supponit sb̄m in q̄ recipiat. Jō nō poterit creatura agē nullo p̄supposito:z ut dicēdamus per singulas actiones creature.dicamus q̄ actio creature uel erat realis uel itētionalis. Si enim actio creature terminabit ad itētionē aliquā sic̄ videm⁹ q̄ colores iducūt suas sīlitudines in medio:cū semper itētio p̄supponat rē in q̄ recipit.ꝓns est q̄ sic agē est agē aliq̄ p̄supposito. Si aūt actio creature erit realis uel ex hi⁹ actiōe acq̄ret forma aliq̄ uel acq̄ret tn̄ ubi. Cū g mot⁹ ad ubi:siue motus localis de necitate p̄supponat mobile:sic agē nō erit agē nullo p̄supposito. Si vo per actionē agētis creati acq̄rat forma impossibile est q̄ hi⁹ actio imediate terminet ad sb̄am. ꝯ imediate terminabit ad accns. Nā semp agēs assimilat sibi passum.licet ista assīmilatio nō sit semper in spe.ut declari hēt in 7⁰ meta^cc^. Nā nō solū gnāt equ⁹ ab equo:cū quo ꝓuenit in spe.sed ēt mulus ab asino. cū quo ꝓuenit in gīe semp est tn̄ de rōne agētis q̄ assimilet sibi passum:id g q̄ imediate ꝑducit per aliq̄ potētiā actiuā:est in quo aliq̄ mō passum simīlat agēti.si g duo aliq̄ iducant per vnā aliq̄ virtutē actiuam quoz vnū illi virtuti sit sile z aliud dissile de necitate virtus illa imediate ꝑducet sile:z mediante sili ꝑducet dissile. Si eni p̄us ꝑduceret dissile z mediāte dissile ꝑduceret sile.agēs nō assīlaret sibi passum uel p̄ꝰ ius effectus agētis nō esset assīmilare sibi passum: quia ꝑp̄ius effectus agētis est id qō imediate ptingit. Cū g virtus cuiuslibet agētis creati sit accidēs id ad qō imediate ptingeret agēs creatū nō erit sb̄a:sed accns. Deus g qz sua virtus est sua sb̄a imediate poterit in ipsam sb̄am.z qz nō est de rōne substātie:q̄ p̄supponat aliq̄d in quo recipiatur.pōt deus agē nullo p̄supposito:z pōt creare. Agēs vo creatū qz non pōt imediate ꝑducē nisi accns:cū de rōne accntis sit q̄ recipiat in alio:nō poterit tale agēs agē nullo p̄supposito:z nō poterit creare. Agēs g creatus imediate pōt in accns:z si mediāte accnte pōt in sb̄am.nō poterit in sb̄am nō receptā in alio. Un̄ cū accns sit aliq̄d receptū in alio q̄cquid iducit mediate accnte.opz q̄ illud sit receptuz z in alio. Que oia declari p̄nt per ea que videmus ad sensum.ut quia nulla virt⁹ actiua in igne est nisi calor ut dic̄ cōmētator.8⁰.meta^cc^.imediatus effect⁹ ignis est calefacē. Calefaciēdo tn̄ qz passio magis facta abijcit a sb̄a corrūpit ipm calefactū z gīat i de igne.ignis g̃ per vtutē calefactiuā iducit formā caloris z formā sb̄alē ignis. Sed p̄us iducit formā caloris:q̄ formā sb̄alē.qz imediata ei⁹ virtus activa est calor nō sb̄alis forma. Nisi enim forma caloris z sb̄alis ignis p̄supponeret tertiū videlz mām in qua recipiunt impossibile eet per calorē inducē formā sb̄alē. qz per accns receptū in mā nō pōt iduci forma nō recepta mā. Immo per accns:qō ē receptū in alio.ipossibile est q̄ iducat aliq̄d non receptū in alio. Ergo qz vtus z potētia creature semp est accns qō est q̄d receptū in alio imediat⁹ effect⁹ creature erūt q̄d receptū in alio. Si aūt pōt creatura i ꝑductiōe sb̄e:hoc erūt mediāte accnte z per ꝓns illa sb̄a erit recepta in alio. Nullū g effectū pōt facē creatur̄:nec mediate nec imediate nisi receptū in alio.nō g̃ poterit creatura agē nullo p̄supposito z per ꝓns nō poterit creare. ¶ Ad uertēdū est aūt q̄ hee rōnes seipsas supplēt z vna est fulcimētū alteri⁹.nulla aūt earū posset aliq̄ calūniaz pati que calūnia nō tolleret ex rōne alia. Suffic̄ autē q̄ oēs tres rōnes adducte sufficiēter ꝓcludāt itentū z q̄ vna suppleat alīa. ¶ Quarto hoc idē declari pōt discurrēdo per opa creatiōis.dicem⁹ eni dnq̄ eē creatiōis opa que duplicari p̄nt. Et erūt decē. Nā ad op⁹ creatiōis pertinet ꝑducē mām:que nō est recepta in alio. Scōo ad op⁹ creatiōis ptinet augmētare mām. Nā q̄ posset de pauca mā facē mlta nullo addito hēret potētiā in ipsam mām. Et qz mā nō est recepta in alio sic agē ptineret ad op⁹ creatiōis uel eēt eq̄lis potētie cū ope creatiōis. Tertio ptinet ad op⁹ creationis posse ꝑducē formā nō receptā in alio. Nā forme nō recepte in alio cuiusmodi sīt itelligētie nō p̄nt ꝑduci nisi ab agēte.qō agit nullo p̄supposito. Quarto ad opus creatiōis ptinet ꝑducē formā que licet sit recepta in alio:tn̄ fm nāe cursū pōt hīe eē sine alio.hi⁹ aūt est aia rōnalis.lz eni aia rōnalis creet in corpe:z hēat eē in alio:eo tn̄ ipso q̄ pōt hīe eē sine corpe fm eēntiā nō est educta de potētia corpis. Et eni par est potētie posse in formā nō receptā in alio:z posse in formā nō eductā de potētia ei⁹ in q̄ existit:q̄re sic ad op⁹ creatiōis ptinet ꝑducē itelligētias que non hīt eē in corpe. Sic ad op⁹ creatiōis ptinet ꝑducē aiaz rōnalē que nō est educta de potētia corpis. Quito ad opus creatiōis ptinet ꝑducē formā:que est in alio.z nō p̄t eē sine alio tn̄ superexcedit nām ei⁹ in q̄ existit.hi⁹ autē est ipsa gra. Lz eni sit in alio:qz est in creatura rōnali: z lz nō possit esse sine eo in q̄ existit.tn̄ qz superexcedit nām ei⁹ in q̄ existit:ad op⁹ creatiōis ptinet. Par eniz potētie ē,ꝑducē aliq̄d nō in alio z,ꝑducē aliq̄d q̄ superexcedit nāz ei⁹ i q̄ existit. Tale eni aliq̄d nō ē eductū de potētia sui sbi.ió lz fiat i aliq̄ ex nihilo tn̄ dr̄ fieri. qz de potētia sbi nō educit. ¶ Scōz aūt hec dnq̄ assignata ptinētia ad op⁹ creatiōis possem⁹ assignare q̄n q̄ alia bis opposita parē potētiā opi creatiōis. Naz par potētia ē mām,ꝑducē:z ipsaz annihilare. Sic eni nullū agēs creatū p̄t in,ꝑductionē māe:ita nullū tale agens potest in destructionē eius. Omne enim agens circa ꝓmum:sicut in generando p̄supponit materiam:sic z in destruendo.non eni plus facit nisi q̄ mām

expoliat vna forma ⁊ introducit ibi aliã. Sic ẽt sic ad opus creationis ptinet mãm multiplicare nullo addito nõ facerẽ de minori maĩ nõ rarefacto: ⁊ nihil addito. sic ad parẽ potẽtiã pertinet ⁊ solus de⁹ hoc põt mãm minuẽ ut solus ipse põt facẽ de maiori mĩn⁹ nõ ꝑdẽsato nec aliquo inde subtracto. Jsto ẽt mõ sic ad suã potẽtiã diuinã ptinebat post se ꝓducẽ itelligẽtiaz que nõ ꝓducit in alio. uel posse ꝓducẽ aiam rõnalem que lz ꝓducat in alio põt hẽ eẽ sine alio. uel posse ꝓducẽ grãm que lz sit in alio ⁊ non possit eẽ sine illo tñ superexcedit nãm ei⁹ in quo existat. Sic ad solã potẽtiam diuinã ptinet posse ista annullare: uł tollẽ siue ſbtrahere. Nec nos moueat q hõ põt peccare ⁊ peccãdo videt facẽ annihilationẽ grẽ directe: lz indirecte. Sic põt aliqs in obtenebrationẽ domus uel illuminationẽ non q ponsit ipm lumẽ cãre uel tollẽ. Sz põt fenestrã claudẽ uł apire qõ faciẽdo obtenebrat domus uel illuminatur. Sic nullus põt grãm cãre uel directe tollere: potest tamen se a deo uertere qõ faciẽdo obtenebrat: ⁊ perdit lumen gratie. Jn oibus ergo ubi est directe opus creationis uel requiritur par potentia potentie creãdi: uel oportet q fiat aliquid nõ in alio receptum uel non eductum de potentia alterius in nihil tale potest aliquid agẽs creatum qz semper presupponit aliqd in qõ recipiat sua actio ⁊ nihil põt iducere in aliud: q oi no excedat illud: ⁊ q non educat in aliquo modo de potẽtia ei⁹ ⁊ sic agẽs creatũ nõ põt directe talia facẽ: sic nõ põt ea destruere. ¶ Uiso quõ non põt coicari creature q possit directe in op⁹ creatiõis. Restat oñdere quõ possit ei coicari. ⁊ quõ sit ei coicatum q ponsit in aliud ad qõ sequit creationis opus. q vitatẽ hẽt tã in his que sũt nãe: q in his que sũt grẽ. virtus enĩ immersa in semine vtute solis siue vtute supcelestiũ coꝛ poꝛ põt iducẽ dispositionẽ i mẽstruo: siue in mã. q̃ inducta fit creatiõis op⁹. Quia creatur aia ⁊ infundit in embriõe: siue coꝛpori sic disposito ⁊ oꝛganiçato ⁊ ide est q gñatio hois est nãlis. qz lz nã nõ possit in creationis op⁹ qõ requirit ad gñationẽ hois põt tñ sic disponẽ mãm ⁊ oꝛganiçare coꝛpus q hi⁹ dispõnẽ ⁊ oꝛganiçationẽ ꝓsequit creationis op⁹. hẽt hoc ẽt vitatẽ: in his que sũt grẽ. Nã sacra in vtute diuina faciũt aliqd in aia quo facto nisi ꝑbeam⁹ nos obicẽ infundit nobis grã.

¶ His visis breuiter declandũ est tertio videlicet q deus potuit hoc excellẽtiori mõ coicare creature: q coicauerit ⁊ maxime creature rõnali siue ministris ecclesie. Coicatũ est enĩ ministris eccl'ie q adhibẽdo aliquid exteri⁹. ut adhibẽdo sacra faciãt aliquid in aia. ad qõ sequit creationis opus ut ifusio grẽ. Potuit tñ coicari ministris eccl'esie hoc excellẽtiori mõ. utputa q sine sacris facerẽt effectũ sacri uel alio aliquo mõ excellẽtiori ⁊ hoc forte appellat magister in 4° sniarũ potẽtiã creãdi: quã dicit deũ potuisse coicare creature. Sz nõ coicasse: qõ nõ est itel'lendũ q coicari potuerit creature q poset directe in op⁹ creationis. Sz qz potuit ei coicari excellẽtiori mõ: q sit ei coicatũ: q in his que sũt grẽ faceret aliqd in aia: ad qõ sequeret creationis op⁹. ut ifusio grẽ. sic in his que sũt nãe. Cõicatũ est creature q faciat aliqd in coꝛpe. ad qõ sequit creatiõis op⁹ ut ifusio aie. Et q ista fuerit itẽtio magistri satis videnẽ sonare vba ei⁹ cũ ait q potuit coicari creature: q cooparet deo in ope creationis. Cooparat aũt h⁹ mõ: qz facẽ aliqd ad qõ sequit tale op⁹. ¶ Sz si dicat q hoc est ei coicatũ ⁊ in his que sũt nãe: ⁊ in his que sũt grẽ. ꝑ qõ nõ videm⁹ ire ad itẽtionẽ magri dicẽtis q potuit h⁹ coicare creature: lz nõ ẽ coicatũ.

¶ Dicẽdũ q est coicatũ creature aliqualr: q cooperet deo hoc mõ in ope creatiõis. potuit tñ ei coicari. Sz nõ est ei coicatũ qd cooparet in tali opatiõe excellẽtiori mõ. ¶ Ad argumẽtũ in cõtrariũ dicẽdũ q si caracter hẽt eẽ per creationẽ sacra nõ pñt directe in ipsaz creationẽ nec in aliqd qõ directe ptineat ad opus creationis: pñt tñ aliqd facẽ in aia. Quo facto ifundi tur caracter a deo. hoc aũt est posse in opus creationis indirecte qõ non negamus.

Questio. II.

Secundo

Quereb̃at de deo q̃tum ad psonalia siue q̃tũ ad ꝓprietates. ⁊ erat qõ de paternitate in diuinis. Utrũ sit ꝑma ꝑtas. ⁊ videt q nõ. qz illud ut dicebat est ꝑmo in aliquo gñe qõ est qd simplex ⁊ cõmunissimũ. sz pnitas in diuinis non est quid cõe. nec est quid coicabile. g̃ non hẽt rõnẽ ꝑoritatis. ¶ Jn cõtriũ est ut dicebat cõe dictũ. nã coiter dr q pnitas est ꝓprietas prima. ¶ R⁹ dicẽdũ q hoc mõ ꝓcedem⁹ in hac qõ ne. Quia primo oñdem⁹ quõ ⁊ quot modis sumit ꝓprietas in diuinis. Scõo declabim⁹ q nihil est ibi proprietas nisi posteri⁹ fm rẽ. Tertio ostẽdemus q fm nostrũ modũ itelligẽdi est ibi aliquo mõ ponẽ ꝑus ⁊ posterius: ⁊ hoc mõ ut patebit pnitas est ꝓprietas prima. ¶ Propter primũ sciẽdũ q lz in diuinis essentia respectu psonarũ non habeat rõnem nec generis nec spẽi. ut probat aug⁹ 7° de trini. ca°. 6°. qz semp in talibus multiplicato inferiori multiplicatur superius. Tres enim equi nõ sunt vnum aial: sed tria aialia. sic ẽt in specie tria idiuidua humana nõ sunt vn⁹ hõ: sed tres hoies. Pater vo filius ⁊ spũs scũs nõ tres dij sed vn⁹ de⁹. q si eẽntia ad psonas se hẽret sic gen⁹: uel sic spẽs. tres psone eẽnt tres dij. lz g̃ sic sit q diuina eẽntia nõ sit gen⁹ nec spẽs ꝓpter rõnem adductã. tñ respectu psonarũ aliquã sĩlitudinẽ hẽt cũ gñe ⁊ cũ spe. Nã sicut dẽa addita generi ꝓstituit spẽm: sic ꝓprietas cũ eẽntia ꝓstituit psonã. Et sic in specie intelligit vna nã in oibus indiuiduis sub alijs ⁊ alijs accidẽtibus: sic ꝓprietatibus. sic suo modo in diuinis est vna nã in oib⁹ psonis ꝓiuncta alij ⁊ alij proprietati. Differẽter tñ: qz in pluribus psonis creatis est vna nã fm rõnez qz rõ siue intellectus facit ulitatẽ in rebus. Nam vnitas rei ulis est vnitas fm rõnẽ ut vult dam̃. li° ꝑ° ca° 11°. Sed in diuinis psonis est vna natura etiaz fm rẽ: licet ergo sit ual de dissile hic ⁊ ibi. Est tamen aliquo modo simile: qz in rebus creatis dẽa est constitutiua spẽi: ⁊ accidẽtia sunt aliquo mõ ꝓstitutiua indiuidui. Sic suo mõ ꝓprietas in diuinis est ꝓstitutiua psone. vñ ⁊ dam̃. uolens ex suppositis creaturis alcendẽ ad supposita icreata dic li° 3° ca° 6°. Oꝛ ypostasis est ibi cũ accidẽtib⁹ q̃tũ ad ypostases creatas. Et subdit q substantia est cõe cũ ꝓprietatibus q̃tũ ad supposita icreata psona est cõe cũ ꝓprietatibus q̃tũ ad suppositas creatas. Essẽtia g̃ que in diuinis est qd cõe cũ ꝓprietate cõstituit psonã. pp qõ patet: quõ accipit ꝓprietas in diuinis: qz accipit tanq̃ id q est ꝓstitutiuũz psone. ex hoc aũt patet ut qz ꝑtas est qd ꝓstitutiuum: sequit q sit qd relatiuũ. Nã in diuinis nõ põt esse ꝓstitutio psone fz absoluta: qz tũc psona eẽt cõposita si aliqd absolutũ additũ eẽntie ꝓstitueret psonã. Opz g̃ q ꝑtas dicat qd relatũ: qz rel'o nihil pdicat de eode de q dr: qz nõ dic aliqd. sz ad aliqd ut boeti⁹ ait. Ex his aũt duobus sequit ⁊ tertiũ q ꝑtas in diuinis sit qd distinctiuũ. nã si ꝑtas est qd ꝓstitutiuũ: opz q sit qd distinctiuũ: quia per idẽ aliqd ꝓstituit in se: ⁊ distinguit ab alio. ¶ Rursus si ꝓprietas in diuinis est qd relatiuũ: opz q sit qd distinctiuũ. qz semp rel'o distinguit ab oppositio. sumetur itaq ꝑtas in diuinis respectu psonaz tanq̃ id qõ ẽ

ꝓstitutiuū:relatiuū ꝛ distictiuū:que tria se hñt ꝑ ordinē in dīnīs.nā oē ꝓstitutiuū:est ꝛ relatiuū ꝛ distictiuū: ſz nō ꝙuertit. Nā coīs notio ē ꝺd relatiuū ꝛ distictiuū ſz nō ē ꝺd ꝓstitutiuū ꝑsone. Sic ēt oē relatiuū loquēdo de relatiōe originīs est ꝺd distictiuū:ſz nō ꝙuertit. Nā ingenitū in diuinis est ꝺd distinctiuū.qz ꝑ per esse ingenitū distinguit ab alīs. Nō tn eē ingenitū directe dīc relationē:ſz relationis negationē.reducit eni ingenitū ad ꝑdicamētū relationis qz negatio est in eodez gn̄e cū affirmatiōe.ut patet ꝑ aug⁹ v⁰ de tri.c⁰.vj⁰. Directe tn̄ nō significat relōnē.dicem⁹ g̃ q in dīnis ꝑtas sūpta dīno ꝑe dīc oia illa tria q est ꝺd ꝓstitutū:relatiuū:ꝛ distinctiuū.pp qō nō pñt eē nisi tres ꝑtates in diuinis:qz nō nisi tres ꝑsone sunt ibi. Sz sūpta ꝑtas magis large sufficit q dicat duo tn̄.ió coīs notio est ꝑtas large sūpta.qz est ꝺd relatiuū ꝛ distinctiuuz nō aūt ꝓstitutiuū. Et ide est q coīs notio est ꝑe relatio:sed nō est ꝓꝑie ꝓꝑietas:ꝛ qz tres ꝓꝑietates sūpte ꝓꝑie sunt ēt relationes.inde est q licet in diuinis possint dici quatuor ꝓꝑietates large. Ꝓꝑie tn̄ sūt in tres ꝓꝑietates ꝛ q̃tuor relōnes:qz ꝛ ille tres ꝑtes ꝓꝑie tates relōnes sunt. Pōt tertio sumi ꝓꝑietas ad hoc magis large:ut dicat solū vnum illoꝝ.videlicet q sit ꝺd distinctiuū.nō aūt ꝺd relatiuū.ꝛ ad ꝓstitutiuuz.ꝛ sic in genitū ꝓꝑietas est ꝑis.q distinguit patrem ab alīs. Ingenituz vo nec est ꝓꝑie ꝓꝑietas:nec ꝓꝑie relatio est tn̄ ꝓꝑie notio:qz per hoc pōt notificari:ꝛ distingui pater ab alīs. ꝓꝑie g̃ loquēdo sunt quinq notiones ꝛ q̃tuor relōnes ꝛ tres ꝓꝑietates.coīter tn̄ qlibet istoꝝ pōt dici quedā ꝓꝑietas:ꝛ quedā relatio.Distinxim⁹ aūt de oīb⁹ istis ut ēt accipiat ꝓꝑie tas dīno large ꝓut quelibet notio dī quedā ꝓꝑietas. oñdam⁹ quō ꝑnitas sit ꝓma ꝓꝑietas ꝛ quō non sit ꝓma. ¶ Oñso quō ꝛ quot modis accipit ꝓꝑietas. in diuinis.qō dicebat ꝓmo declandū.uolum⁹ declare videlicet 2m.ſ.q nihil sit ibi ꝓus:neq posterius ſm rē. Nā si in diuinis eēt ꝓus aut posteri⁹ ſm rē uel hoc eēt ꝓut absolutū cōparat ad absolutū:uel ꝓut absolutū cōparat ad respectiuū:uel ꝓut respectiuū cōparat ad respectiuū. Cōparari aūt respectiuū ad respectiuū ꝙuenit triplr.videlz ſz relōnes oppositas:dispatas:ꝛ ſiles. Nullo aūt istoꝝ mōrū pōt esse ꝓritas in dīnis ſm rē.nō eni pōt hoc eē ꝓut absolutū cōparat ad absolutū:qz absoluta in dīnīs nō mltiplicant ſz rē sed oia talia trāscunt in ſbam. Bonitas eni in diuinis nō est q̃litas nec magnitudo est q̃ntitas. Sed talia sūt ipsa diuina ſba. Et ió deus dī eē sine q̃litate bonus:ꝛ sine q̃ntitate magnus.ut vult aug⁹.ſ.de trini.c⁰.ꝑ⁰.nō ergo in diuinis q̃tū ad absoluta erit ꝓritas ſm rem qz oia talia dicūt vnam ꝛ eandē rē:nec ēt erit ibi ꝓritas ſm rē:ꝓut absolutuz cōparat ad respectiuum. Quia respectiuū ſm q hi⁹ nō distinguit realr nisi ab opposito.respectiuū eni cōparatū ad absolutum siue ad suū fundamētū nō est res:sed rō. Nā si in diuinis relatio differret realiter ab absoluto.nō eēt ibi sūma simplicitas.ꝺcquid g̃ sit in alīs in diuinis tn̄ non pōt eē ꝓritas ſm rē:ꝓut absolutū cōparat ad respectiuū:qz ibi talia realr differre non pñt. ¶ Tertio non pōt ibi eē ꝓritas ſm rē q̃tū ad relationes siles:ꝓut respectiuū cōparat ad respectiuū:qz siles relationes ibi realr plificari nō pñt:nec ēt q̃tū ad relationes dispatas:qz differre realr non facit relatio dispata sed opposita ut sup ꝑ⁰sniarū ꝛ in ꝑ⁰ quodlibet nostro diffusius dix̄im⁹. Ubi oñdimus q si spūs scūs nō ꝓcederet a filio realr nō distingueret ab ipso. Nec etiam pōt ibi esse ꝓritas ſm rē:q̃tum ad relationes oppositas.qz talia sunt siles nā:ideo sci ꝛ doctores nostri ꝓritatē ꝛ posterioritatē negant in diuinis. Uñ in simbolo dī q ibi:neq ꝓus neq posteri⁹ qō ibi ueritatē hēt ſz rē. ¶ Restat g̃ declarare tertiū quō possit icē ꝓrioritas ꝛ posterioritas ſm rōnem:uel ſm nostrum modū itelligēdi. Dicemus g̃ q ꝑtermissis relationibus silib⁹:qz talia nō ꝓꝓie plurificant in diuinis oibus uel alīs modis aliquo mō pōt ibi assignari ꝓritas ꝛ posterioritas ſz modū itelligēdi qui itelligim⁹ eo mō quo sunt in creaturis. Hoc g̃ mō est ibi ꝓritas ꝓut absolutū cōparat ad absolutū:ꝛ ꝓut absolutum ad respectiuū:ꝛ ꝓut relatio dispata cōparat ad dispatā:ꝛ ꝓut opposita ad oppositā. Ꝓout absolutū ꝺdē cōparat ad absolutū itelligim⁹ ibi talē ꝓritatē:qz itelligim⁹ q ibi est eē viuē:ꝛ itelligē:ꝛ qz in creaturis eē est ꝓrius q̃ viuē.ꝛ viuē q̃ intelligere.ſz ista sint ibi mō simplici ꝛ vnitiuo ꝛ ſm rem nihil sit ibi ꝓus neq posteri⁹. Tn̄ ſm nr̄m modū itelligēdi:qz itelligimus ista eē ibi eo mō quo sunt in creaturis:ꝛ nō possum⁹ per itellectū trāscēdē res creatas.ió ſm moduz nr̄m itelligēdi aliqn̄ est ibi talis ꝓritas. Rursus ſm nr̄m modū itelligēdi est ibi ꝓritas ꝓut absolutū cōparatur ad respectiuū:qz ꝓus aliꝺ itelligit eē tale ſm rē: q̃ referri ad aliud.cū eni relatio fūdetur in absoluto tanq̃ in fundamēto:absolutū ꝑcedit relatiuū ſm nostrū modū itelligēdi:sicut fundatū ꝑcedit id q fundātur in ipo. Sc̃z rē g̃ nō est ibi ꝓritas:neq posteriorītas:nec ſm durationē:qz oia sunt ibi eterna:tn̄ ſm nostrū modū itelligēdi qz itelligim⁹ ea que sunt ibi:sicut itelligim⁹ in creaturis itellect⁹ vni⁹ hoc mō pōt ꝑcedē itellectū alteri⁹. Tertio h⁰ mō est ibi ꝓritas ꝓut relatio dispata cōparat ad dispatā:qz sicut videmus in creaturis:q id q ꝑcedit per modū nāe: ꝓus est eo qō ꝓcedit per modū uolūtatis.ꝛ ió cū sit ibi duplex origo.vna per modū nāe:ꝓut ꝑcedit fili⁹.ꝛ alia per modū uolūtatis ꝓut ꝑcedit spūs scūs.ſ.ſm nr̄m modū itelligēdi rel̄o supta ex origine se hñte per modū nec ꝑcedet rel̄onez sumptā ex origine se hñte per modū uolūtatis.hoc g̃ mō in talib⁹ erit ꝓritas ſm nr̄m modū itelligēdi.qz in creaturis que sic se hñt cōparant adiuicē tanq̃ ꝓra ad posteriora. Nos vo in telligim⁹ ista ibi eo modo quo videm⁹ in creaturis. Ꝓpter qō ꝺcꝺ affirmam⁹ de deo totū est ibi incōpactum.hoc est min⁹ ꝑe dictū:ſm regulā dionysij in de angelica hierarchia.qz nullo alio mō magis ſimplici sūt talia in deo:q̃ in creaturis. ¶ Reliquū est g̃ declare de q̃rto. Utrū sit ibi ꝓritas ꝛ posterioritas ēt ſm nr̄m modū itelligēdi q̃tuz ad rel̄ones oppositas cū talia sint siles nā. Ut utrū ſm nr̄m modū itelligēdi intellect⁹ p̃nitatis possit aliq̃ mō ꝑcedē itellectuz filiationis. Dicem⁹ g̃ nō eē icōueniēs aliq̃ duo vnomō eē siles nā ſm nr̄m moduz itelligēdi:ꝛ tn̄ aliomō ſm nr̄m modū itelligēdi hīe ꝓritatē ꝛ posterioritatē adiuicē. Intelligem⁹ itaq̃ vno mō q gn̄are ſm nr̄m modū itelligēdi ꝑcedit p̃nitatē.alio ꝺdē mō p̃nitas ꝑcedit ipm gn̄are. Si eni consideret p̃nitas ut est relatio sic gn̄are ꝑcedit p̃nitatem.qz relatio que est p̃nitas ex actu gn̄andi acq̃rit. Sic eni videmus in creaturis q ideo aliꝺ est pater:qz genuit filium ſm nr̄m moduz intelligēdi ꝓus itelligimus q aliꝺs gn̄et:ꝛ postea q sit pater.ſz si ꝓsideret paternitas ut est ꝓstitutiua persone patris qz ꝓriuſ intelligitur aliꝺ esse:ꝛ postea in telligitur agere:cum generare competat ipsi patri.paternitas hoc modo est ꝓrioꝝ q̃ generare. ſm ergo nostrum modum intelligendi ꝓrius itelligimus q ꝑ sit ꝓstitutus per p̃nitatē q̃ q gn̄et. Paternitas itaq̃ a li

quo mō ꝓcedit ipz gñare nō ut est relo: sz ut est ꝑstitu
tiua ꝑsone patris. Filiatio autē nullomodo nec ut est
relatio. nec ut est cōstitutiua ꝑsone filij ꝓcecedit ipm
generare: uel intelligitur ꝓius quam generare: quare
paternitas aliquo modo intelligitur ꝓius ꝙ genera
re. Filiatio autem nullo modo opoꝛtet ꝙ iter relatio
nes oppositas ſm nostrum moduꝫ intelligendi ſit ali
quis modus ꝓioritatis non ut relationes sunt: qz ſic
ſunt ſimul natura. i. naturali intelligētia. ſ. modo quo
diximus ut sunt cōstitutiue personarum. Unde ⁊ ali
quando negat a talibus ꝓioritas etiam ſm nostrum
modū itelligēdi qō uerū est ut relatiōes sūt. aliqñ cō
cedit ꝙ ueritatē habet u t est per habita patefactum
¶ Resumamus ergo qōnē ⁊ dicamuſ ꝙ accipiendo
ꝓꝓietatē large ꝓo omni eo qō est notificatiuū uel
distinctiuuꝫ persone sic sunt ꝯnqꝫ ꝓꝓietates. i. ꝯnqꝫ
notiones. videlicet p̄nitas: inascibilitas: filiatio: cō
munis notio: ⁊ ſpiratio passiua. Cū enim pater ⁊ filꝰ
ſpirent ſpm̄ ſcm̄. opoꝛtet ꝙ per aliquā relationeꝫ refe
rant ad ipꝫ: quā nescimꝰ noiare uocamꝰ eā cōeꝫ notio
nē. Pater ꝑ triplr ꝑt ꝓsiderari ut est ꝓncipiuꝫ filij: ⁊
ut una cū filio est ꝓncipiū spūs sci: ⁊ ut nō ꝓcedit ab
alio tanꝙ a ꝓncipio. Ut ꝑ pater est ꝓncipiū filij: sic est
in eo p̄nitas: ut una cū filio est ꝓncipiū spūs sci sic in
patre ⁊ filio est una cois notio. siue una cois relatio
per quā referūt ad spm̄ scm̄. Sed ꝓut pater a nullo
alio ꝓcedit: sic est in eo inascibilitaſ. Uñ ꝓ dī inascibi
litas siue igenitus qz nec est ipse genitus ab alio: sicut
est filꝰ. Nec est a genito ⁊ a gñante ꝓductus: sicut est
spūs scūs. Uñ igenitus in patre negat in eo oēz origi
nē passiue. qz nullomō est ab alio ꝓductus. Pater ha
bet tres notiones. Filius duas. vnaꝫ ut referat ad pa
trem: ⁊ sic est in eo filiatio. aliam ut una cum patre est
principiū spūs sci. Et sic est in eo illa eadē relatio: ⁊ il
la eadē cois notio que est in patre. In spū ꝟo scō non
ꝑt eē notio ut est ꝓncipium alterius: qz nulla alia p
sona ꝓcedit ab ipso. Solūmō aūt est in eo notio ut re
ferat ad patrē ⁊ filiū a qb' ꝓcedit: ꝙ qz nescimꝰ noia
re circūloqmur eā ⁊ uocat spiratio passiua. P̄nitas
ꝑ ſm nr̄m modū itelligēdi est ꝓma ꝓꝓietas. nā itelle
ctus p̄nitatis ꝓcedit itellectū inascibilitatiſ: sic̄ itelle
ctus affirmatꝰ ꝓcedit negatiuū: qz ꝑ est ꝓducēs aliū.
Jō est igenitꝰ ⁊ nō est ꝓductꝰ ab aliq̄ alio. Rursus itel
lectꝰ p̄nitatis ꝓcedit itellectū cois notionis ⁊ ſpira
tionis ⁊ passionis. Sic̄ relo sūpta ex origine se hñte
per modū nāe ſm nr̄m modū itelligendi ꝓcedit relo
nes sūptas ex origine se hñte per modū uoluntatis.
Qualr aūt in diuinis itellectꝰ p̄nitatis sit ꝓꝛ ꝙ itel
lectus filiationis est per hita manifestū. ¶ Ad argm
aūt i cōtrariū dōm ꝙ cū dī ꝙ ꝑus debet eē cōmunissi
mū ⁊ simplicissimū. Nō arguit ex hoc ꝙ p̄nitas non
sit ꝓma ꝓꝓietas: sz arguit ꝙ itellectꝰ nāe dine est ꝓꝛ
ꝙ itellectus p̄nitatis. Nō enim ibi querimꝰ quō res
ꝓcedat rē. qz nulla est ꝓritas ſm rē. Sed querimus
quō itellectus hui' ꝓcedat itellectū illi'. Cōmunissi
mū aūt ibi nō est relatio: siue ꝓꝓietas aliqua cū talia
sint distinctiua ꝑsonarū. Sed ꝙd cōmunissimū est ibi
eēntia uel nā. Cōcedimꝰ aūt ꝙ ſm nostrū modū itelli
gēdi qō dī ad se: siue ꝙ absolutū ꝑus est ipo relatiuo:
qō dī ad aliō. Uel possumꝰ dicē ꝙ cū dī ꝙ cōe est ꝑus
ꝙ spūale. itelligēdum est cū spāle accipit sub cōi sicut
alis est ꝑus hoie. Inter ꝓꝓietates aūt diuinas: siue i
ter quinqꝫ notiones supius assignatas nulla se hēt ad
p̄nitatē: sic̄ cōe ad spāle: mō quo dictuꝫ est. Nā p̄nitas
nō accipit sub aliqua illarū notionū. imo est quid
conduisum contra notiones illas. Questio. III.

t Ertio Querebat de deo ꝙtū ad nām
assūptā ⁊ erat qō de eē christi.
Utruꝫ in chō sint plura eē. ⁊ arguebat ꝙ sic.
Nā ut dicebat chūs assūpsit oē eē ptinēs ad hoieꝫ qō
est directe in gñe. Sz eē ut dicebat cum nō sit mā nec
foꝛma: que sūt in gñe per reductionē est ꝑ illud eē qō
est in gñe directe. ꝑ dei filꝰ ut dicebat assūpsit ipz eē
hois. sunt ꝑ in chō pla eē. ſ. eē dei ⁊ eē hoiſ. ¶ In cō
trariū est qz cū eē directe ptineat ad suppositū. si eēnt
in chō pla eē. eēnt in eo pla suppositā qō est icōueni
ens. ¶ Rō dōm ꝙ eē ꝙtuꝫ ad pñs spectat pōt accipi
ꝙdruplr. Primo pōt dici e ē ipm eē ꝙditatiuū: siue ip
sa eēntia uel nā. Scō ꝙ pōt accipi eē ꝓ eo ꝙ ꝑ una
nā ꝓsequit ex alia nā. Tertio ꝓ eo ꝙ ꝓsequit suppo
sitū ex nā: siue ꝓ hitudine illa: quā hēt suppositū ex
nā. Quarto pōt accipi eē ꝓ ipso existē suppositi: in
quo ꝙtū ad res creatas differret suppositū a nā. Ipsa
eni essentia siue ipsa nā pōt dici qōdā eē. Qz triplr de
claratꝫ. Primo ut cōparat ad diffinitionem. Scō ut
cōparat ad itellectuꝫ. Tertio ut cōparat ad ipm ens
cui' per se ꝓdicationē suscipit. Dicim' eni ꝙ diffinitio
est oꝛo idicās ꝙd ē eē, ut patet ex. 6°. thopicoꝝ. Si ꝑ
diffinitio est ſmo expssiu' ꝙditatis ⁊ eēntie: ⁊ ipsa nā
siue eēntia idicat per diffinitionē nō posset saluari ꝙ
diffinitio sit oꝛo idicās ꝙd est eē: nisi ipsa eēntia dice
ret qōdā eē. ¶ Scō hoc idē patet ꝓut nā uel essen
tia cōparat ad potētiā itellectiuā. Nam ꝓbs in 3° de
aia loquēs de potētia nr̄a itellectiua ait ꝙ cū sit extē
sa carnis eē cognoscit: cuꝫ ꝑ itellect' nr̄ recto aspectu
siue mō extēso ferat in ipsam ꝙditatē rei qz ꝙd est: est
ꝓꝓiū obiectū ei': ut in eodē tertio hēt declari. Non
hꝫet vītatē ꝙ nr̄a potētia itellectiua extēsa cognosce
ret eē carnis: nisi eē carnis accipeē ꝓ nā ⁊ ꝓ quidi
tate carnis. ¶ Tertio hoc idez patet ꝓut eēntia uel
nā cōparat ad ens cui' per se ꝓdicationē suscipit. ſm
eni auic. in meta^ca sua. Primū qō ab itellectu ꝙcipit
est ens uel eē ꝓ eodē ꝑ accipit ens ⁊ eē. Immo vba
ſm se sūpta noia sunt: ipm eni currere sūptū vbalr ni
hil aliud est ſm rē ꝙ ipse cursuꝫ sumpt' noialr. Et ipz
eē sūptū vbalr nihil est aliud ꝙ ipsa entitas sūpta no
minalr. Jpm ꝑ ens ⁊ ipsa entitas qōdā esse dici pōt. si
ergo ens per se diuidit in ipsa ꝓdicamēta: ⁊ in ipsas
nās rez ut declari hēt in. 6. Opz ꝙ eēntia ⁊ nā rei sit
id de quo per se dī ens ⁊ eē. Uocabulorū tñ penuria
mlta mala facꝫ nobis. ut ꝓp defectū uocabuloꝝ opoꝛ
teat aliq̄ uocabulū trahē ad significādū vnuꝫ qō tñ
de se ⁊ ꝑe significat aliud sic̄ se hēt itelligere ⁊ itelli
gētia. Nā ſm usitatū modū loquēdi per itelligētias
itelligimus ipsos angelos: per itelligē vo itelligimus
opationē ipsarū. ita ꝙ itelligētia ⁊ itelligē differunt
sicut ſba ⁊ actio egrediens a ſba. Tñ si uellemus ire
ad ꝓꝓietatez uocabuloꝝ: ipsa opatio angeli pōt dici
quedā itellectio: siue quedā itelligētia. ita ꝙ intelligē
⁊ itellectio ⁊ itelligētia eandē rē significare pñt. Sic
⁊ in ꝓpsito ipa eēntia est qōdā eē: tñ ꝓp uocabuloꝝ
penuriā accipit eē ꝓ ipo existē: qō ē actꝰ eēntie. Nā
tñ ⁊ eēntia ibi ꝑe pōt dici quodda eē. Scō pōt acci
pi esse ꝓ eo qō una nā ꝓsequit ex alia nā. Ut ꝓ eo
qō ꝓsequit nā māe: ex nā foꝛme ut dicim' ꝙ foꝛa dat
eē māe: ⁊ ꝙ aia viuificat coꝛp' ⁊ dat eē coꝛpi ſm quē
modū nō solū foꝛma ſbalis: sz ēt accñtalis dat aliq̄
esse suo subiecto: ut albedo dat eē albuꝫ: ⁊ quantitas
dat eē extensuꝫ. ꝙd aūt sit istud eē. In tractatu nostro
de eē ⁊ eēntia: ⁊ etiam in questionibus nostris ꝙplu
rimis diffusius declarauimus. oñdimus eni ꝙ foꝛma
nō imꝑimit māe quādaz aliā eēntiam: sed seipsa ꝑfi-

eit ⁊ determinat mäz:⁊ mä seipsa pficit ⁊ determinat per fozmä:ita qꝺ eē q ꝺat actꝰ potētie:nō est nisi que dam determinatio potentie per actum ⁊ non est quedā res alia distincta a potentia ⁊ ab actu. ¶ Tertio mꝺ pōt accipi eē p̄z eo qꝺ cōsequit suppositū ex nā. Nā suppositū ex q̄libet nā exīte in ipo:siue sit illa nā ꝺalis:siue accītalis ꝓsequit aliqꝺ eē:ut ex humanita te ꝓsequit eē hoiem:⁊ q̄titate eē q̄tum ⁊ sic de alijs. Ubicūqz est eni repire plēs nās quarū vna se hēt per fozmationē ad aliā:sic nā fozme se hēt ad nām māe: ⁊ nā accītis ad nām subst̄ātie:ibi est ꝺare ꝺuplicē opa tionē. Una quā hēt nā ad nām:qz vna nā est uera pfe ctio alteri⁹ nāe. Et aliā quā hēt nā ad suppositum:qz ipm suppositū:siue ipm hns nām aliquā habitudineꝫ consequitur ex ipsa nā. Quarto modo potest accipi esse p̄z ipso exīstē. Sicut ꝺicimus q suppōsito cōpe tit esse:qz competit ei per se exīstere. Dicim⁹ enim q nā creata licet sit tāte actualitatis:q possit per se in telligi. Non est tamē tāte actualitatis q possit existe re in rerum nā. nisi superaddat ei actualitas aliq̄ que cōi nomine uocat esse. Et ideo ꝺicimus ſbam exīstē: que hēt per se eē. Accidēs autez ꝺicit exīstē:qz est in exīstēs ⁊ qz est in eo qꝺ hēt per se eē. Cū ergo queritꝫ. Utrū in chz̄o sint plura eē. Si accipiat eē p̄z eētia uel nā. certū est q in ipso sunt plā eē:qz sunt in eo plu res eētie. si vo accipiat eē p̄z ipsa bitudine uel p̄z eo q ꝓsequit vna nā ex alia nā adhuc mꝺ isto in chz̄o sunt plā eē:qz nā cozpis chz̄i ex nā aie sortit eē viuū: ex q̄titate sortit eē magnū:⁊ sic de alijs pfectionib⁹. ¶ Tertio ēt mꝺ si accipiat eē p̄z bitudine quā ꝓsequ tur suppositū ex nā:sic in supposito filij ꝺei sunt mlta eē:qz ex ꝺeitate hēt eē ꝺe⁹:ex humanitate hēt eē hō. hēt eni eē ꝺinū:⁊ eē hūanuz ⁊ est uer⁹ ꝺe⁹:⁊ uer⁹ hō. Sz si accipiat eē q̄rto mꝺ p̄z ipo exīstē qꝺ est per se ipsū suppositi sic vni⁹ rei vnicuz est eē.⁊ vnicū exīstē. Si eni nō ꝺuo:sed vn⁹ est chz̄s. Nō sunt in eo plā ta lia eē. Imaginabimur ꝺdē q hūana nā in chz̄o nō est accīs:hēt tn̄ quēdā modū accītis. Nā sicut accidēti nō ꝺam⁹ q ꝓstituat suppositū:sz q sustētat in supposi to iaz ꝓstituto. Ita nā humana in chz̄o nō ꝓstituit sup positū:sz sustentat in supposito vbi.nō sunt ꝑ in chz̄o hoc mꝺ plā eē:nec plā exīstē. Nā eni humana chz̄i nō exīstit per se nec per suū ꝓpriū exīstē:sz assūpta est ad eē psonale vbi ⁊ exīstit per esse vbi.hoc ꝑ mꝺ itelligi mus illā vnionē q si nā illa hūisset suū ꝓpriū exīstē ⁊ per se fecisset suppositū. Nunc aūt nō hns tale exīstē sz assūpta ad eē psonale vbi nō fac per se supposituz sz sustētat in supposito vbi. ¶ Ad argumentū aūt in ꝓriū ꝺoz q eē per se in gñe uel nō eē per se ꝺirecte in gñe nō facit q sit assūptū a vbo uel nō assūptū. Naz cozpus ⁊ aia uel mā ⁊ fozma hois que nō sunt per se in gñe sunt assūpta a vbo. Assūpsit ei vbum nām ue ram humanā ut uerā carnē ⁊ uerā fozmā humanā.ut uerā aiaz.oia que ptinēt ad nām humanā sunt assum pta a uerbo. Q; aūt ptinet ad suppositū ⁊ qꝺ nō pōt itelligi eē in aliquo q non sit suppositū cuiusmodi est ipm exīstē nō ꝺicim⁹ eē in uerbo aliud exīstē ab exīstē uerbi. Quia nullū est ibi suppositū aliud a supposito uerbi.nō eni assumpsit chz̄s supposituz q sint in chz̄o ꝺuo suppōsita.sed assumpsit naturaz ⁊ sunt in eo ꝺue nature in vno supposito. Questio. IIII.

q **Quarto** Querebat ꝺe nā assūpta q̄tuz ad optimū eē.⁊ erat qꝺ. Utrū nā rationalis potuisset assumi a uerbo absqz eo q frueret vbo.⁊ arguebat q non. Quia ſm aug^m sup̄ ioannē. filij⁹ ꝺei factus est hō ut filij hoium fierēt filij ꝺei. Uerbū eni factū caro siue ꝺei filij⁹ fact⁹ homo.ꝺedit nobis ptātem filios ꝺei fieri:bis qui cre ꝺūt in noīe ei⁹. Itaqz cū sum⁹ filij ꝺei per gr̄am ⁊ po tissime per gr̄am ꝓsumatam ⁊ per gl̄iam nō eēt illud ꝓns q nos sim⁹ bituri gl̄iam nisi eēt istud antecedēs: q nā rōnalis assumpta a chz̄o:siue aia illa eēt fruēs:⁊ eēt in gl̄ia. ¶ ℞. si eēt eētia eleuata opz eleuari po tētiā. Si ꝑ eētia creature rōnalis ē eleuata ut sit vni ta ꝺeo:eleuabit ⁊ potētia ut fruat ꝺeo. ¶ In ꝓrium est qz in talibus ut ꝺicebat tota rō facti est potētia fa cibilis.ſm q potentiā facibilis que est infinita potuit as sumere nām rōnalē fruētē:⁊ nō fruētem ut sibi place bat. ¶ Ad ꝺom q possum⁹ ꝺistinguē ꝺuplicē necessi tatem.vnā ieuitabilitatis.⁊ aliā ſm ꝓgruētiam finis. Si queratꝰ ꝺe necessitate ſm ꝓgruētiam finis. Utruz nā rationalis assumpta a uerbo necesse erat ut fruere tur uerbo.ꝺici ꝺebet q sic.qꝺ possum⁹ triplr ꝺeclara re. Primo ex eo q ꝺei filius assumēs carnē ꝺebebat nostrū caput eē. Scōm ex eo q ꝺebebat nos redime re. Tertio ex eo q ꝺebebat nos ad spem regni celoz inducere. ¶ Primo nāqz ꝺebebat eē caput nostrum ⁊ ꝺebebamuſ ꝺe plenitudine eius oēs accipe:necessa riū erat hoc mꝺ q in eo eēt plenitudo gr̄e:⁊ q in eo eēt gr̄a ꝓsumata que est ipsa gl̄ia. Uñ ei ꝺi fuisse ꝺat⁹ spūs nō ad mēsuram:qz q̄tuz potuit aia illa recipere ꝺe plenitudine gr̄e:tāta fuit ei gratia ifusa:qꝺ nō fuis set nisi fuisset pfecte fruēs. Aliter eni qui minoz fuis set in regno celoz:maioz fuisset illo:qz semp gr̄a cōp̄ehēsoris ⁊ gr̄a ꝓsumata est maioz gr̄a nō ꝓsumata. Qꝺ aūt ꝺi paulomin⁹ fuisse minut⁹ ab angelis:itelli gēdū est q̄tū ad passibilitatē coꝛporis. Quātū tn̄ ad fruitionē ꝺecebat caput nr̄m hēre oēm talē plenitudi nē. ¶ Scōo hoc possumus ꝺeclare ex eo q ꝺebebat nos redimē. ꝺebebat eni mediatoz eē ꝺei ⁊ hoium:⁊ apire ianuā celestem:ut per ipm possem⁹ vnirꝺeo ⁊ frui eo. Alī eni passionē chz̄i ⁊ añ solonē p̄cij p̄z hu mana nā q̄tūcūqz scūs ibat ad limbū:⁊ nō fruebatur ꝺeo. Si ꝑ medium ꝺebet sape nām extremoz:⁊ ꝺe bet pticipare ꝺe utroqz.ille qui ꝺebebat apire ianuaz celestē ⁊ ꝺe viatorib⁹ ꝺebebat facē cōp̄ehēsores ꝺe bebat utrūqz in se hz̄e ꝺebebat eē viatoz ⁊ cōp̄ehen soz. Propter qꝺ ꝺecebat ipm eē fruētē:imo loquēꝺo ꝺe necitate ſz ꝓgruētiā finis necariū fuit ipm eē fruē tē. nā ad hoc uenit ut nos saluos faceret:⁊ ut nobis ia nuā apire:⁊ ut nos faceret cōp̄ehēsores ⁊ fruentes. ¶ Tertio hoc iꝺē ꝺeclari potest qz nos ꝺebebat ad spem salutis eterne iducē. nō aūt ꝓgrue potuissemus per ipm spare posse ꝓsequ illā fruitionē eternā nisi ipse fuisset pfecte fruēs. Si eni nō fuisset fruēs uel aia illa nō fuisset fruēs que assūpta erat ad esse psonale vbi. hūissem⁹ mām ꝺespandi ut nō crederem⁹ posse pue nire ut frueremur ꝺeo. Sic ꝑ ꝺom est ꝺe necitate ſm ꝓgruētiam finis loquendo ꝺe hi⁹ ꝓgruitate ut loquit aug⁹ 13⁰ ꝺe trini.c.10⁰.q si ali⁹ modus fuit possibilis ad sanādū tn̄ nr̄e miſie cōueniētiorē modū aliū non fuisse credēdū est. Sz si loq̄mur ꝺe necitate ieuitabi litatis nō videm⁹ q̄tū occurrit nob qn potuisset talē nām assumē sine fruitiōe. Nā sic vbū illud sepata aia remāsit vultū carni que nō est capax fruitiōis sic potu it vbū remanē vnitū eētie aie q̄tū ad eē psonale absq eo q potentia vniret sibi per fruitionē. Eleuata ꝑ eētia eleuat ⁊ potētia q̄tū ad eē psonale. Nō potu it eni eē q eētia eēt assūpta q̄tū ad eē psonale ⁊ po tētia nō eēt isto mꝺ assūpta nisi forte fuisset separata eētia a potentia:uel si fuisset illa eētia absq; poten tia. Sed posito q illa essentia non fuerit ꝓpriata sua

potētia.sic illa nā nō hēbat per se eē ita non hēbat p se agē.ita q̄ oēs ille opationes erant filij dei.ut ꝓbat damas.li° 3° c° 14°.ut dicit duas uoluntates fuisse in chīo ⁊ duas actiones.vn° tñ erat uolēs ⁊ agēs. Ista ḡ duo nō erāt cōpossibilia:q̄ eēt eleuata nā ad eē personale ⁊ nō eēt eleuata potētia fm tale eē:sic ex assūptiōe nāe de° fact° est hō.ita ex ei° assūptiōe factū est q̄ actiones fz humanā nām sint actiones filij dei. Eleuata est ḡ potētia.q2 actiones fm illam potētiā erant actiones dei. Sz q̄ nō potuisset assumi eēntia:nisi fuisset eleuata potētia ad fruitionē dei q̄tū nobis occurrit nō videm° hoc fuisse ieuitabile. ¶ Ad p^m ḡ dōm q̄ arg^m arguit de necessitate:fm quādā ꝓgruentiā finis:nō de necessitate ieuitabili. Si eni debeam° nos eē filij dei ⁊ fieri cōꝛehēsores dignū erat q̄ ⁊ ipse iā eēt cōꝛehēsor. Est tñ aduertēdū:q2 qō nō est ꝓgruū fm vnū modū ordinis:est ꝓgruū fm aliū modū. Si eni dei fili° assūpsisset nām rōnalē absq3 eo q̄ illa nā plene frueret fm aliquē modū ordinis:hoc fuisset cōgruū:q̄uis illi° ꝓgruitatis nescirem° forte rōnē reddere.vñ aug° 21° de ci.dei cap° p° dic̄ q̄ fixā tū rōnez apud nos debē eē:nō sine rōne oipotētē facē.vñ aius human° ifirm° nō pōt rōnē reddē. ¶ Ad scōam aūt patet solutio per iā dicta. Nā si aut eleuat eēntia ad eē psonale filij dei.ita fuisset eleuata potentia:q2 oēs actiōes egrediētes a tali potentia eēnt actiones dei. De hac aūt eleuatione ꝛcludit argumētū:quo ꝛcesso nihil incōueniēs ꝓtra nostrum dictum ꝛcluditur.

p Ostea Querebat de creatura in ordine ad deū. Et spāliter de creatura rōnali.que q̄tū ad pñs spectat qn q̄ modis cōparat ad deū.nā hi° creatura est apta nata deo vniri. Et q̄tū ad hoc erat qō. Utrū creatura rōnalis magis vniat deo per amare q̄ per intelligē:ul' ecōtra. Scōo hi° creatura cōparat ad deū q2 est apta nata deum intelligē ⁊ amare. Et circa hoc erat qō. Utrū eēt possibile q̄ talis creatura itelligeret uel videret deū per eēntiā:⁊ tñ nō diligeret ipm. Tertio cōparat ad deum q2 per fidem est apta nata ferri in deū:⁊ i ea que ordinant ad deū. Et circa hoc erat qō de articulis fidei. Utrū oēs rōnes possibiles fieri ꝑ hi° articulos sint solubiles ab hoie sine spāli dei influxu. Quarto comparat talis creatura ad deum q2 est imago dei. Et circa hoc erat qō utrū intellectus agens pertineret ad imaginem. Quinto comparatur ad deum ut est apta nata beatificari in deo:⁊ per deū. Et circa hoc erat questio.utrum beati vidētes diuinam eēntiam formēt inde uerbum. Qō. V.

a D primū sic ꝓcedit. Ur̄ q̄ magis vniamur deo per intelligere:q̄ per amare.q2 vnio per itelligē videt eē vnio per aliq̄d intraneū:cū res itelligant ꝓut sunt in aia.⁊ cū uerū ⁊ falsū sit in aia. Unio aūt per amorez videt eē per aliq̄d extraneū q2 res sunt uolite ut sūt in seipsis.⁊ bonū ⁊ malū sunt in reb°.ut declarari hēt in.6.meta^ce.vniri aūt per aliq̄d intraneū est potius q̄ per aliq̄ extraneū ḡ ꝛē. ¶ In ꝓmiū est hugo sup angelica hierarchia,q̄ vult q̄ itrat amor:ubi foris stat scia. ¶ Ꝛ° dōm q̄ vnio per amorē est potior ⁊ maior q̄ vnio per itelligē q̄ tripl'r declare possumus. Primo ex parte ipsi° act°. Scōo ex parte obiecti. Tertio ex parte modi agēdi. ¶ Prima via sic patet.nā si ꝓsiderem° ipm actū amoris ⁊ ipm actū itelligēdi.inuenim° hāc dīam iter hūc actū ⁊ illū:q2 actus itelligēdi assimilat:sz actus amoris trāsformat. Reꝑhendit enim empe.ut patet per phm in libro de aia. Ex eo q̄ uolu it aiam eē cōpositā ex oib° ut cognosceret oia. Nam fm ipm phm sufficit q̄ similitudines rerum sint apud aiam ad hoc q̄ cognoscātur ab aia.nō opz aūt res ipsas fm se esse in aia. Oꝛ si obiciat de diuina eēntia q̄ nō per aliā similitudinē:sed per seipsam est apta nata perfecte cognosci. Dicemus hoc nō eē q̄ perfecta cognitio nō possit eē nisi per similitudinē.sed q2 diuina eēntia est pura forma nihil hns de potentialitate ad mixtū. Jō per aliā exꝑssionē forme q̄ per seipsaz eēntialr cognosci nō pōt. Tñ si res eēntialr cognosci posset per aliquā exꝑssionē formalē aliā a seipso non erit incōueniēs perfectiorē esse hi° cognitionē q̄ sit ipsa cognitio per eēntiā.vñ aug° 11° de ci.dei cap° 29°.loquens de cognitione angelo3 dicit. Oꝛ angeli ipsam quoq3 creaturā meli° videt in dei sapia q̄ in seipsa ⁊ seipsos.ibi.s.in dei sapia meliuś sciūt.arguat ḡ sic. Angeli seipsos in seipsis cognoscunt per eēntiā suam. In deo aūt se cognoscūt eēntiaz dei que est repītatio oium. Potior est ḡ cognitio eēntie angeli per eēntiam dei q̄ per seipaz. Sufficit ḡ ad itelligē q̄ hoc fiat per formalē exꝑssionē rei. Intellectio ḡ q̄tū est de se assimilat:sed amor trāsformat. Sufficit eni itelligenti q̄ habeat silitudinē itelligibilem ⁊ q̄ hēat formalez expressionē eius. Sed hoc nō sufficit amāti:sed amans vult se oino cōiungē amato ⁊ vult se facē id q̄ ipm ⁊ q̄tum pōt se trāsformat in ipm. Si ergo itellectus fz q̄ hi° vult presentiā itelligibilis hoc est ꝓpter ipsam itellectionem ut q2 forte nō pōt id itelligē plene nisi per pītiam eius. Ut si id itelligibile nō habet aliam formalem exꝑssionē:⁊ q̄ per nihil aliud pōt eēntialr intelligi q̄ per seipsum.sed amās fm q̄ hi° non vult presentiam amāti solum ꝓpter ipm amorem imo ꝓpter ipsam rē amatā cui q̄tum pōt vult se cōiungere. imo fm q̄ hi° q̄tum posset uellet seipsam trāsforma re:ide est q̄ vnire ⁊ trāsformare amori apꝛopriant. ut patet per dionysiū 4° cap° de diuinis nominib°re citans uerba hierothea q̄ dis amor est queda virtus vnitiua. Dicēs amorem siue diuinum:siue angelicum: siue intellectualem:siue nālem vnitiuā quā daz dicimus eē virtutē.idē ēt dionysius oñdit ibidē. Oꝛ amor trāsformat q2 ponit amatem extra se ⁊ collocat ipm in re amata dicēs. Oꝛ est aūt extasim faciēs diuinus amor nō dimittēs suiipsoz eē amatores fm amatoz.diuinus ergo amor.i.amator quo diligimus deū est faciēs extasim.i.est ponēs amātes extra seipsos nō permittēs eos amare siue ipsos amātes eē sui ipsoz:sz facit eos eē amatoz.i.rerū amatarū. Amor ei nō pmittit q̄ amās sit suiipsius sed cogit amātē eē rei amate quare si trāsformare nos in deū ⁊ q̄tum in se est q̄ idē facē cum eo est multo maior q̄ quecunq3 alia vnio nostri ad deū.ꝓns est q̄ per amorem multo magis sum° apti nati vniri deo q̄ per itelligē. ¶ Secūda via ad hoc idem sumitur ex parte obiecti:⁊ ex hoc patebit solutio argumenti in cōtrariū. Petebat eni argumētū id qō est in ꝓrio.arguebat eni oppositū non ꝓpositū.uerū est enim q̄ in diligēdo est motus anime ad res ⁊ q̄ obiectum amoris est res ut est in se ipsa.in itelligēdo vo est motus rerum ad aiam:itelligitur enim res fm q̄ est in nobis.diligitur aūt ut dicebamus ꝓut est in seipsa. Ex his enim uerbis q̄bus innitebatur argumētum uolens oñdē q̄ itellectio plus nos vnit rei itelligibili q̄ amor rei amate non arguebat ꝓpositū:sz oppositum. Nā si deus ēt in patria intelligeret hoc est fm q̄ erit in nobis:⁊ diligeret a nobis ut est in seipso ꝛequēs qō per intelligē vniet deo fm q̄ erit in nobis.⁊ fm modū nostrū.sed per diligē

vniemur ei ut est in seipso ꝛ ꝑm modū diuinum: ꝛ qz vnio ad deū ꝑm modū diuinū est multo potior ꝛ maior ꝙ vnio ad ipm ꝑm modū nrm: ꝓñs est ꝙ vnio per amorē erit potior ꝛ maior ꝙ vnio per itelligē. ex pte ergo ipsi⁹ obiecti diuini qz diligē ut est in seipso. itelligē aūt ut erit in nobis patet uerū eē qđ dr. ¶ Tertia qđē via sumit ex pte modi agēdi. Nā ea que sunt ꝓ ra origine: sunt posteriora pfectiōe. Unde ꝛ aug⁹. 12. cō fes. distiguit iter ꝓuis origine: ꝛ ꝓuis electiōe. Nā origi ne ꝛ tpe flos ꝓcedit fructū. electiōe vo fruct⁹ florem. Sic ēt ꝑm eūdē ibidē ꝛ in plib⁹ alijs locis. Et si non tpe: saltē origine semp informe ꝓcedit formatū. Nul li tñ dubiū ꝙ electiōe ꝛ pfectione formatū ꝓcedit in forme: eo ꝙ ipso ꝙ ꝑm modū itelligēdi ꝛ amādi nrm vnū ꝓcedit aliō hoc est ꝙ itelligē origine ꝓcedit ama re. Quia bonū apphēsum est obiectū uolūtatis. ut dr in 3°. de aia. Cōsequēs est ꝙ vnio per amorē sit poti or ꝛ pfectior. Utroqz ꝙ mō vnimur rei per itelligē ꝛ amare: sed hꝫ vnio in itelligēdo icohat: sz in amore ꝙsumat. Origine ꝓcedit vnio per itelligē: sz pfectiōe ꝓcedit vnio per amare. Potior est ꝙ vnio per amorē ꝙ per itelligē: sic ꝙsumatū est poti⁹ ꝙ icohatuz. Unde ꝛ phs in. 8°. phisi. ꝑbat motū localē eē pfectiorē oib⁹ alijs qz est post oēs alios. Puer eni ꝑmo gñat: deide alterat: postea augmētat: ultimo aūt agit: pgit ꝛ loca liter mouet. nāliter eni videm⁹ ꝙ de iperfecto itur ad pfectū: de ifermi ad formatū: ut semp posteriora ori gine ceteris ꝓb⁹ sint ꝑora pfectione. Unio ꝙ illa per itelligē pfectissima erit in gñe suo: sz vnio per amorē simplr erit pfectior. Illa eni vnio. s. per itelligere erit ꝓrior origine: hoc aūt ꝑor pfectiōe. ¶ Ad argumen tū in ꝓriū dicēdū ꝙ vniri rei fz ꝙ est in seipa qđ facit amor: nō est vniri exneo. qz amor ꝙtuz est de se trās format ꝛ vult idē facē amātē cū amato. Uniri ꝙ rei. ut est in seipsa ꝑut in ipsam rē trāsformamur nō vni ri est rei ut est exnea: sz magis ut est eadē. pp qđ non ꝓcludebat argumētū. ¶ Id ēt qđ obiciebat ad ꝑbē dū ꝓpositū ꝙ vnio per amorē eēt maior sophisticum erat. Nā ille idē hugo qui dicit ꝙ intrat amor ubi fo ris stat scia. Alit ꝙ ꝑualet qđā itellect⁹. Sequit autez tardus aut nullus affect⁹. Pōt eni ꝓtingere ꝙ intret amor ubi foris stat scia: qz diligimus in via deū per es sentiā. nō itelligimus autem ipm itellectu eēntiali. sz solū per creaturas. Intrat ꝙ amor qz ptingit usqz ad dilige deū per eēntiā. Ubi foris stat sciētia qz nō ptin git eēntialr: nisi usqz ad creaturas. Pōt ēt ptingere ꝙ ꝓzualet intellectus. nō tñ sequit affectus. Quia mul ta de diuinis itelligimus. ꝛ de bonis moribus ad que modicū afficimur. Argumētū ergo id uel non arguit simpliciter. ul arguit de eo qđ est in via. Ubi foris stat scia. qz nō possum⁹ in viā vidē deum per eēntiā: sed li cet argumētū id simpliciter nō ꝓcludat. tñ ꝙtū ad id ꝙ erit in ꝑria ꝑma excludit simplr. nā simplr uerū est ꝙ in ꝑria vnio per amorē erit perfectior. Q. 6. VI.

SEcundo Querebat de creatura ra tionali in ordine ad deuz. Utrū esset possibile ꝙ apte videret deū ꝛ nō diligeret ipsum. Et arguebat ꝙ sic. Nam quecunqz sunt diuersa ut dicebat ꝑñt abinuicē separari. sed in telligē differt realr a diligē. ġ saltē virtute diuina pos set vnū separari ab alio: ut ꝙ videꝫ deū nō diliget ipz ¶ In ꝓriuz est: qz illud est ſumum diligibile. videtur autem omnino impossibile ꝙ videns ſume diligibile non diligit ipsum. ¶ Rº dicenduz ꝙ de hoc sunt opi niones. Voluerūt enim quidā ꝙ saltem virtute diui na fieri posset ꝙ videꝫ deū per eēntiam nō diligeret ipm: qz ut aiūt posset deus ipsaz uoluntatē tollē: qđ si fieret ita eēt ibi actus itelligēdi: ꝙ nō eēt ibi actus uo lendi uel diligēdi. Hoc ġ mō ꝓcedemus in hac qōne. qz ꝓmo oñdemus ꝙ aliqđ qđ nō est de rōne rei ꝑm se uel qđ origine est posterior. Est tñ de rōne rei ꝑut ha bet esse in effectū. ¶ Scōo declarabimus ꝙ uelle lz sit posteri⁹ ꝙ itelligē tñ nisi eēt itentio uoluntatis co pulans nihil ꝓtingeret itelligē. ita ꝙ nō ꝓuenit intelli gere. pp qđ uelle est de rōne ipsius itelligē non ꝑm se: sz ut in effectu. uel est de rōne ipsius accipiendo eē de rōne large ꝑut eē de rōne alterius est sine quo id esse nō pōt. ꝛ qz nō ꝓtingit aliud itelligē nisi ꝓcurrat ibi in tentio uolūtatis. ió dr ꝙ uelle est de rōne ipsius itelli gere. Nā hoc mō posteriora eē pñt de rōne ꝓriorum. ¶ Tertio declarabimus ꝙ ista nō pñt stare. ꝙ ꝓtinge ret nos uelle itelligē deū absqz eo ꝙ diligam⁹ ipm ta le itelligē. ¶ Primū eni sic declar. dicim⁹ eni ꝙ esse nō est de rōne ipsi⁹ eēntie. ꝛ tñ ꝑm ꝙ eēntia est in esse ctu: eē est de rōne ei⁹: qz nō posset fieri eēntia sine eē. nā hoc mō fit eēntia inqtū coicat ei eē. ¶ Scōz aūt sic oñdit qz nisi eēt itētio uolūtatis copulās parētē. p li: nihil oīno ꝓtingeret itelligē. Nā nō sufficit ꝙ fiat im pressio in ipsa potētia cognitiua nisi per itentionē uo luntatis feramur supra ipsam ipressionē. Nā si apiret oculus dormiēti: fieret ipressio lucis in ipm oculum. Ille tñ nihil ex hoc videret: qđ per itentionē uolūta tis nō ferret supra ipsaz ipressionē. vñ aug⁹. 11°. de tri ni. ca°. 8°. ꝛ. 9°. istā mām ptractās ꝑ° in. 8°. ca° dicti li bri. oñdit ꝙ uoluntatis est oia ꝓiungē ꝛ diuiungē. Unde ait ꝙ uoluntas porro sic adiūgit sensum corpi: sic me moriā sensui: sic ēt adiūgit aciez cogitātis memorie. Que aūt ꝓciliat ista ꝓiungit. ipsa ēt diuiungit ꝛ separat. Ult ġ ꝙ ꝓiungē ꝛ diuiungē potētias a suis obiectis ptinet ad uoluntatē. Ad eādē uoluntatē ptinet nō so lū potētiā ꝓiūgē suo obiecto: sed ēt diuiungē qđ fit in ipsa potētia ab ipso obiecto uel a spē obiecti. ut si ab ipso sensibili ipzimit aliqđ sensui ꝓcurrit ibi itētio uo luntatis copulans id qđ est ipressum ꝛ a quo est ipres sum: ꝛ si a spē in memoria sit spēs in aciē cogitātis. cō currit ibi itētio uoluntatis copulantis ꝑlem penti ꝛ spēm in acie spēi memorie. Querem⁹ ġ ad qđ requrit ibi itētio uolūtatis. Q; si dicat ꝑp ipressionē fiēdā in ipsa potētia cognitiua. Uel pp ꝓseruādā ibi talez im pressionē. patet falsuz eē per explū qđ posuimus de hoie dormiēte. Quia si apiat oculus dormiētis obie ctū ipzimet in hi⁹ oculo sili⁹itudinē suā: ꝛ ꝓseruabit eā ibi. sic ipzimit eā in medio: ꝛ ēt ꝓseruat nec tñ pp hoc erit ibi visio qz dormiēteꝫ nō videt: licet somniet se vi dē. Requrit itaqz itētio uoluntatis nō solū pp ipressio nē aliquā cāndā uel ꝓseruādā: sz ēt pp iudiciū fiendū de re cognita. Dicem⁹ aūt ꝙ itentio uoluntatis ad co gnitionez hñdā de re aliq̄ pōt requri pp tria: videlicet Propt debitū ordinē. Propt debita actualitatē. Et pp debitū iudiciū. ¶ Propter debitū qđez ordinē: Quia pōt qs per itentionē uoluntatis auertē sensum a re sensibili. ut auertē: uel claudē oculoꝫ ne videatur visibile: ꝛ aures ne audiat audibile: ꝛ sic de sili⁹ alijs ut patet per aug^m. 11°. de trini. ca° 8°. ¶ Requrit ēt in tentio uoluntatis nō solū pp debitū ordinē: sic patuit in sensu: sz etiā pp debita actualitatez sic patet in itel lectu. Nā cū in intellectu sint multe spēs. nulla est tā te actualitatis ꝙ possit de se cāre actu itelligendi nisi per itentionez uoluntatis feramur sup fantasma ut fi at spēs illa magis in actu sicut appet in nobis. Uel ēt in angelis. nisi eni angelus per itentionem uoluntatis ferret sup hāc speciem determinate: non cāretur in

ītellectu eī' per hī' ſpē̄z act' aliq̄s ītelligē̄di. ¶ Tertio req̄rit ītētio uoluntatis ꝓpter debituz iudiciū. Nā licet per ītentionē uolūtatis possimus sensus nostros ꝓuertē ad sensibilia ⁊ hīe debitū ordinē ad ipa: ⁊ lz per hī' ītentionē possit intellectualis creatura se ꝓuertē sup fantasma: sicut apparet in nobis: uel super spēm itellectualē sic ꝓtingit cē in angelis ⁊ ex hoc cō ferre illi spēi quendā moduz actualitatis. Dato tn̄ q̄ eēt ibi debitus ordo: ⁊ debita actualitas: ⁊ ex hoc fieret ipzessio in ipsa potētia cognitiua. nisi ꝓcurreret ibi ītentio uoluntatis nō eēt ibi debitū iudiciū per hī' ipzessionē. Uñ sīle eēt si fieret ipzessio in medio uel si ipzessio fieret in oculo dormiētis: ubi nullū eēt iudicium de re cognita. vñ aug'. 11. de tri. ca°. 9. tam in sensu: q̄ in itellectu declat. q̄ opz q̄ ibi concurrat intentio uoluntatis. Uñ ait q̄ a spe corporis qō cernit oritur ea spēs que fit in sēsu: ⁊ ab hac que fit in memoria ⁊ ab ea que est in memoria gignit spēs in acie cogitātis: quapp ut subdit uolūtas que parētē cū ple copulat ꝓmo spēm corpis: cū ea quā gignit in sensu ⁊ ipsaz cū ea que fit in memoria: ⁊ istā in memoria facta cuz ea que parit in ituitu cogitātis: ⁊ sic est in sensu: ita est ēt in itellectu. q̄ sine ītentione uoluntatis ꝓtūgēte parentē ꝓli nihil itelligē possum'. Nā ⁊ si esset ibi ipzessio sine ītentiōe uoluntatis: nullū tn̄ eēt iudiciū de hī' ipzessiōe: nō iplicaret ḡ ꝺdictionē: q̄ si fieret ipzessio a diuina eētia in potētia nr̄a intellectiua: ⁊ q̄ ꝓseruaret ibi hī' ipzessio absq; eo q̄ ꝓcurreret ibi ītētio uoluntatis. Sz qō de illa ipzessiōe eēt in nobis aliqō iudiciū sine ītētione uolūtatis q̄tū nobis occurrit esse nō posset sine iplicatiōe ꝺdictionis. Sic ḡ dixim' de sensu ⁊ de oculo dormientis q̄ pōt ibi fieri ipzessio: ⁊ ēt ꝓseruari sz nō erit ibi visio. qz nō erit ibi iudiciū de re ipzessa: qz nō ꝓcurret ibi ītentio uoluntatis. Sic dicem' de itellectu: q̄ si deꝰ cāret ipzessionē aliquā derivatā a sua eētia in nr̄a potentia cognitiua: ⁊ ꝓseruaret ibi ipzessionē illā. si nō ꝓcurreret ibi ītentio uoluntatis: nullū eēt ibi iudiciū p̄ hī' ipzessionē. igit eē nō pōt q̄ itelligam' aliq̄d ⁊ nō ꝓcurreret ibi ītētio uoluntatis. Nā intelligē uel cognoscē nō dicit solā impzessionē in potētia cognitiua qz hoc mō ipm mediū cognosceret. Sz ēt dic iudiciū per hī' ipzessionē qō sine ꝓcursu ītentionis uolūtatis fieri nō pōt. imaginabimur q̄dē q̄ licet itellect' q̄tū ad p̄mā suā imutationē imuteť q̄si nāliter: utputa si aliq̄ assuefactione cogitādi fiat aliq̄ imutatio in fantasia. ⁊ ex hoc fiat imutatio in itellectu ut nō sit in ptāte nr̄a quid nobis ueniāt in mēte. Attn̄ nisi ꝓcurreret ibi statim ītentio uolūtatis nō fieret aliqō iudiciū per hī' ipzessionem. ⁊ p̄ter quēdo nulla eēt ibi cognitio. Nāle est eni q̄ ad ipzessionē factā in itellectu statim ꝓcurrat ibi ītentio uolūtatis: ut per hī' intētionē ꝓcurrentē iudicem' de illa ipzessione. Pōt eni ptingē q̄ hī' intentio sit fortis uel debilis ut cū sum' intēti ad vnū sensum ita debilr possem' fieri sup ipzessionē factam in alio sensu: ut nō videat nobis sentire ām illū sensum sentim' q̄dez: sz qz debilis fuit ibi ītētio uoluntatis nihil ex hoc fuit repositū in memoria. iō videt nobis nihil sensisse. vnde aug'. 11°. de trini. ca°. 8°. ait. Oz facile est q̄ cū corā loquēte nobis aliq̄d aliud cogitam' nō audisse nobis videat. ⁊ subdit q̄ falsuz est. Immo audiuim': sz nō meminim' alienatus actu uoluntatis per quē ifigi solent memorie. Uerius itaq; ut ait. cū tale aliquid accipit meli' dicim': q̄ nō meminim': q̄ nō audiuimus. Hoc itaq; mō saluabim' vba augustini. Oz cū cogitamus aliq̄d aliud corā loquēte nobis qz debilis est ibi intentio uolūtatis: debilis est auditio: ut ex hoc nihil reponat in memoria. sz si nulla eēt ibi ītētio uoluntatis: nulla eēt ibi auditio. pōt ḡ fieri ipzessio in sensu. sz nulla fit ibi sensatio uł iudiciū de re sensata sine ītētiōe uolūtatis. Eodē ēt mō ex pte potētie itellectiue pōt fieri impssio in intellectu: sz nulla erit ibi itellectio uł nullū erit iudiciū de re intellecta nisi ꝓcurrat ibi ītētio uolūtatis. ¶ Oñso q̄ nisi ꝓcurreret in intelligendo ītētio uolūtatis nihil intelligerem' uel nullū hīe mus iudiciū de re intellecta pp qō patefactū est q̄ nō pōt eē intellect' in actu suo: nisi sit aliq̄ mō uolūtas in actu suo. Hñatione eni uel origine act' intelligēdi ꝓcedit actū uolēdi. Tpe aūt uel durationē nō ꝓcedit ipm imo statim ad impssionē factā in potētia cognitiua ꝓcurrit ibi ītētio uolūtatis ut hēat iudiciuz de re cognita. Hec eni tria videz impssio facta in potentia cognitiua: ⁊ ītētio uolūtatis ꝓcurrens ad hī' impssionē: ⁊ iudiciū de re cognita per talē impssionez pnt ad se iuicē ꝓoritatē hīe fz gñationē ⁊ originē. nō aūt fm tps ⁊ durationē. Quia si tpe se ꝓcederent: ⁊ pus tpe fieret impzessio in potētia cognitiua q̄ ꝓcurreret ibi ītētio uolūtatis ex tali ītētione nulla ibi ꝓprie eēt cognitio. qz nullū ꝓpriū eēt iudiciū de re cognita. Quare ⁊ si uelle. uel per uolūtatē ītēdē. origine est posterius q̄ intelligē. ⁊ ex hoc nō sit de rōne eius fm se tn̄ est de rone eius mō quo dictū est qz non ꝓtingit intelligē aliq̄d nisi ꝓcurrat ibi uelle ⁊ ītētio uolūtatis. Fit eni nāliť ꝑus impssio in intellectu: q̄ fiat impssio in uolūtate. Sz illa impssio in uolūtate nō mereť dici intellectio nisi ꝓcurrat ibi ītētio uolūtatis. Ideo nihil ꝓtingit intelligē nisi ꝓcurrat ibi ītētio uolūtatis: nec negam' q̄ licet nō possit fieri itellectio sine intentiōe uolūtatis q̄n origine ꝑius sit intellectio siue actus intelligēdi: q̄ act' uolendi: sz nō sit ꝑus tpe uel durationē. ¶ Uerū qz intellect' hois nō q̄scit fore aliq̄s ꝓtinaciter asserit q̄ possit eē intellectio: dato q̄ nō ꝓcurrat ibi ītētio uolūtatis adducēs ꝓo se vba augustini ꝑus assūpta in. 11°. de tri. ca°. 8°. ubi plane videť uelle q̄ sine ītētiōe uolūtatis fiat visio: sed nihil ex tali visiōe in memoria reponit: ut si audīti uel videti aliq̄d aliud nō audiuisse videmur uel nō vidisse fm aug'. falsum est nos nō audiuisse uel non vidisse. sz uerū est nos nō meminisse. ¶ Propter qō sciēdz q̄ ut ꝑus dixim' ipossibile est eē iudiciū de re aliq̄ sine ītētiōe uolūtatis. Nā q̄ aliq̄s dicat iudicare de aliq̄ ad qō nullo mō est attētus: uel intentus est oino falsum: ⁊ qlibet in seipso expit hoc eē ipossibile. dicē aūt q̄ nos intelligam' aliq̄d de quo nihil iudicamus: nec iudicare possum' est oino ridiculū. nullus eni oīno ceret se intelligē aliq̄d de quo nihil sciret uł posset iudicare utrū se hīet sic uel sic. ⁊ utrū eēt hoc uel aliud. Uerba aūt augustini exponi pnt ut supl' expositum'. Nāle est eni ut dixim' q̄ ad impssionē factā in potētia cognitiua ꝓcurrat ibi aliqualr ītētio uolūtatis: sz nō sit nāle psistē uel nō psistē in tali ītētiōe. qz pōt quis ad hoc se ꝓo uolūtate ꝓuertē. Quare saluat dictum augustini q̄ itētus ualde ad vnū sensū: nō oī nō sensisse fm aliū sensum: sz nō meminisse. Quia ex hoc non oino tollit ītētio uolūtatis: sz ex hoc ualde debilitat. Redeam' ḡ ad ꝓpositū ⁊ dicam' q̄ nō pōt eē iudicium de re cognita si nō ꝓcurrat ibi ītentio uolūtatis. Iste tn̄ ꝓcursus est q̄si nālis ut nō sit semp in ptāte nr̄a ꝓhibē tale uelle. Possum' eni per uolūtatē nr̄az psistē uel nō psistē in tali itelligē: sz sic nō est in ptāte nr̄a q̄d nob ueniat in mētez. ita q̄ nō possum' simplr ꝓhibē mot' uolūtatis: qui ꝓsequunt ad illos intelle-

ctuales motꝰ. Sz si vtute diuina z per miraculum sic fieret motio in itellectu: q nulla ex hoc fieret motio in uoluntate. Nullū eēt iudiciū per illā motionē uel i pzessionē z per ꝓns nō eēt ibi ꝓpzie itellectio. Quare declatū est q nō est itellectio sine uolitiōe. tpe enim z duratione ista sunt siml licet gnatione uel origine se pcedant. ¶ His aūt plibatis uolumus declare q sic nō ꝓtingit itelligē deū siue uelle itelligē: z absq eo q ꝓcurrat ibi itentio uolūtatis. q nō ꝓuenit itelligē deū sine diligē ipm. Est eni ibi tria ꝓsiderare. videlicet deum qui intelligit. nos qui intelligim⁹. z modū itelligē di. Triplr itaq declabim⁹ hāc ueritatē. ꝓmo ex pte ipsius itelligibilis. scdo ex parte modi itelligendi. tertio ex pte ipoz itelligētium. ¶ Pzia via sic pz q fz dionym⁹. 4°. ca°. de di. no. Nullum agēs aspiciens ad malū agit qđ agit. malum eni fm ipm ibidē est pter finez. pzeter intētionē. pzeter uoluntatē. Nihil eni pūsti tuit sibi finē malū in eo q malū. uel intēdit malū: siue vult malū fm q hi⁹. ita q malū nō agit nisi in virtute boni: ut ibidē dionysi⁹ ait. Si eni malū mouet uolūtatē hoc est sub rōne boni. ut qz apprehendit in eo q bonū. Semp eni bonū apphēsum. i. apphēsum sb rō ne boni est motiuū uoluntatis. ut declarari hēt in tertio de aia. Jd g qđ nullo mō pōt apphēdi sb rōne boni: nullo mō fm q hi⁹ pōt eē appetibile. ió de necessitate nullus vult eē miser. qz miseria fm q hi⁹ nō pōt apphendi sub rōne boni. Sic ēt de necessitate qlibet vult eē beatus qz bitudo fm q hi⁹ nō pōt apphēdi sub rōne mali. ió de necessitate est uolita. pp qđ augꝰ 13. de tri. ca°. 3°. z. 4°. z. 11°. de ci. dei. 27°. ca°. z. 10°. pfess. ca°. 12°. hanc declarat ueritatē q oēs necessario uolunt eē bti: z nulli miseri. Posset g ꝓtingē q nō diligerem⁹ deū indirecte rōne fozte difficultatis pueniendi ad ipm. Sicut dī aliqs indirecte nolle sanitatez: qz nō vult potionē amarā: per quā iducit sanitas. uel fozte posset ds nō diligē deū idirecte: qz nesciret quātum bonū sit de⁹. Sed si viderem⁹ deū clare z iam peruenissem⁹ ad ipm. qz nō posset apphēdi nisi sub rōne boni. nō possem⁹ nō diligē eū. nec ualet qđ aliq dicūt q posset de⁹ ipsam uoluntatem amouere a nobis: qz ut est per habita declatū. nō ꝓtingit nos aliqđ intelligere nisi ꝓcurrat ibi intētio uoluntatis. ¶ Scdo hoc idē patet nō solum ex pte ipsi⁹ intelligibilis: sed ēt ex parte modi intelligēdi. Nā ut ꝓbat phs in p° rhetoricoz. Mutari est delectabile qz ipsa nā est mutabilis. uel ut utamur ꝓpꝛijs uerbis ei⁹ trāsmutare est delectabile: qz in nā fit trāsmutatio. Modus aūt intelligendi deū est ut intime feramur in ipm. Uñ z illa visio nō erit trāsmutatiōi snbiecta nec mēsurabit tpe sz euo. Rōne g modi itelligēdi delectabile semp erit eē in deo: z nunq nos auertē a deo: qđ nō poterit esse sine delectatione dei. Ad hoc autez ualet qđ dī in ps. Bti qui hitant in domo tua dñe: in scla scloruz laudabunt te. z qđ dicit augꝰ. 10°. cfes. o amoz qui semp ardes z nunq extinguēris: charitas de⁹ me⁹. bti eni in scla scloz laudabūt te dñm. qz intime ferent in deuz: ut nō sit illa visio transmutationi subiecta. Pzopt qđ nunq volūt se auertere a deo: sed semp ardebit in eis diuin⁹ amoz. ¶ Tertio hoc idē patet ex pte ipsoruz itelligentiū. Nā itelligentes z vidētes deū per eēntiam. videbūt q bonum eoz magis est in deo. q in seipsis. Sicut g per se loquēdo nullus pt nō diligē seipsum: fz oēs diligūt seipsos eē: sic qz videbūt q eorum eē magis reseruat in deo: q in seipsos: z qz videbunt q deus erit magis intim⁹ eis: z magis faciet ad ꝓseruationē eē eoz: q ipsi sint intimi sibi z q ꝓpzia nā faciat ad ꝓseruationē sui eē. Sicut nullus pōt nō diligere seipm: ita multomagis nullus videns deū: potest nō diligē deū. Pōt eni aliqs uelle nō eē per accns rōne miserie sibi annexe: fm quem modū loquit augꝰ 11°. de ci. ca°. 26°. dicēs q qui miseri sūt volūt iterire: cū se miseros eē sentiant nō ut seipsos deleāt: sz miseriā poti⁹ auferri uolūt. Per se g qlibet vult seipm eē: z qlibet seipm diligit. Istud aūt per accns pp qđ poset seipm uelle nō esse. Non aūt poterit eē in visione dei: ubi nulla miseria z nihil poterit eē retractiuum a dilectione illa. ¶ Ad argumētū aūt in ꝓriū dicēdū: q sz illa sint diuersa. vnū tñ nō pōt esse in effectu sine alio. Nā nō pōt esse intelligē sine uelle. nec ecōuerso. ubi fozte uellem⁹ sumē itelligē ualde ipzopzie. ubi qđ dicerem⁹ itelligē aliqđ absq eo q hiem⁹ aliqđ iudiciū de illo ad iudicādum. Ergo de aliquo opozet q ꝓcurrat ibi intētio uolūtatis qz saltez concomitatiue opozet ibi talem intētionē adesse. Questio. VII.

Tertio Querebat de creatura rōnali ꝓ ut per fidē ferē in deum: z in ea que ozdinant ad deū. Utrū in talib⁹ ptinētibus ad ea que sūt fidei posset fieri aliq rō in ꝓriuz que non sit solubilis ab hoie sine spāli influxu dei. Et arguebat q oēs tales rōnes sūt solubiles ab hoie. Quia oēs rōnes tales ꝓ fidē facte sūt false z defectiue z per rōnē pōt appere earū defect⁹: g zc. ¶ Jn ctrariū est qz fm pōm in 3° meta^ce. solo dubitatoz est manifestatio vitatis. Si g oēs rōnes facte ꝓ fidē eēnt solubiles ab hoie: ueritas fidei posset manifestari per hoiem. hoc eni posito ut videt sufficiēter possem⁹ declare z ꝓbare ueritatē fidei. ¶ Rº dom q hoc ozdine ꝓcedem⁹ in hac qōne: qz ꝓmo declabim⁹ q oēs rōnes facte per hoiez ꝓ fidē sunt solubiles ab homine. Scdo oñdem⁹ q nō est possibile q iste homo uel ille qtūcunq pspicacis ingenij sine diuino influxu spāli. posset oēs tales rationes soluē. Tertio declabim⁹ q data q oēs tales rōnes soluerent: nō pp hoc possemus sufficiēter declare ul ꝓbare ueritatē fidei. Jn hoc eni casu ut patebit nō hēt vitatē illud dictum phi q solo dubitatoz est mānifestatio vitatis. ¶ Pzopter ꝓmū sciēdū q licet quo ad nos quedā falsa possint eē probabiliora: qbusdā vis ut videt uelle phs in. 8°. thopi coz. qtū est tñ ex parte rei semp sunt ꝓbabiliora falsis. Uñ phs in p° rhetori. cum ꝓus dixisset q dialetica z rhetorica pñt sllr sillogiçare ꝓria. Postea sb dit q res tñ subiecte nō sllr se hñt. lz eni dialetica z rhetorica possūt sillogiçare ꝓria. ipse tñ res ꝓrie nō sunt sllr sillogiçabiles. Sed ut ibidē dī. semp uera nā sunt meliora z sillogiçare z psuasibiliora ut va est. Dicere q g fidem ꝓbare nō possum⁹ nō est q fidei subiaceat uel subiacē possit aliqō falsuz: qz diuina ueritas cui nitit fides falli non pōt. Sed hoc est qz fides est supza rōnē. ió ad eā ꝓbandā oēs rōnes humane deficiunt. Jō apls. 11. ad hebzeos describēs fidē ait. q est argumētū nō apparēs. est eni fides credē qđ non vides: z est de his que rōni nre non apparēt. Sed si rōnes in talib⁹ deficiūt ꝓbates necesse est z q deficiāt ipzobātes. qz ut ꝓdicim⁹ semp uera sunt persuasibiliora z sillogiçare falsis: z qz rōnes que fiūt ꝓ fidē nō supza rōnē sunt qz si supza rōnē eēnt tā rōnes nō eēnt. Queritt si tales rōnes ductu rōnis ꝓcedūt z fm rōnē non supza rōnē sunt z false sunt. qz ꝓ necessitatē sunt necesse est ut defectiue sint z earū defect⁹ possit per rōnē cōspici. q̄cquid g pōt per hoiem ꝓ fidē via rōnis dici. totū pōt ab hoie rōnalr solui. ¶ Hoc viso uolumus declarare 2m videlicet q q̄uis q̄cquid pōt per hoiem ꝓ

fidē.via rōnis dici totū possit ab hoie rōnali solui.at tñ ab isto hoie uel ab illo sine spāli dei influxu posset solui hec rō uel illa uel multe tales rōnes. Sed solui oēs ē impossibile.Declandū est igit ut hoc appeat quō intellect⁹ noster se hēt ad vitatē:z quō ad ueritatē si dei. Ad vitatē q̄dē se hēt intellect⁹ noster:q2 est aptus nat⁹ uenire in ipsam difficulē ex posterioribⁿ z p hi⁹ sensibilia. Q2 aūt sit sic patet q̄ aia nr̄a multū tpis ponit in ignorātia z parū in scia. Multo eni tpe est ignorans z modico sciens:ut vult phs in li⁹ de aia.qō vo per hec sensibilia z a posterioribⁿ patet. Quia nr̄a cognitio icipit a sensu:z deficiēte sensu necē est sciam deficē:que ꝑm illū sensum est ut declari hēt in p⁹ posterioꝝ. Sic ḡ se hēt intellect⁹ nr̄ q2 est tenebrosus z nō expedit ad pcipiēdā vitatē ēt de istis sensibilib⁹:silr derelict⁹ mlto magis est talis ad pcipiēdā vitatē eoꝝ que sī fidei que ualde videnē his que oriunt sensibilibus obuiare.querit si videm⁹ oēs gētiles phos ipz ēt aristotelē quē dic cōmētatoꝝ fuisse regulā i nā ubi nā ut ait oñdit ultimū suū posse sic ḡuit errasse z rōnes sophisticas de ētitate mūdi:z de nūo itelligētiaꝝ ne sciuisse solue.q̄d de his que sūt fidei.dicem⁹:q̄ aliqs vn⁹ hō sine dīno z spāli influxu posset oēs rōnes solue factibiles.ꝫ fidē ꝓstat nō ee possibile.qō eni ratio nr̄a sic deficiēs in itelligibilib⁹ non adiūcta spāli ꝑ dīnū influxū in nullo deficiat:ſz oēs rōnes falsas soluat nō est possibile.pōt eni esse q̄ caueat sibi ab hoc defectu uel ab illo z q̄ soluat hās rōnē defectibilē ul illā. Sed q̄ in nullo deficiat z q̄ oēs rōnes defectibiles z solubiles ab hoie soluant ee nō pōt. ¶ His itaqꝫ declatis.uolum⁹ oñdē q̄ posito aliquē hoiez oēs rōnes factas ꝫ fidē posse soluē:nō pp hic hō uel ille posset sufficienē declare uel ꝓbare ea que sī fidei. Nā cuz dz q̄ solo dubitatoꝝ est mānifestatio vitatis. Intellendū est de rōnib⁹ ꝓpriis nō de exneis. Nā qui bñ scit dubitare:est pene ꝓpe vidē uerū. Ille eni bñ dubitat circa rē aliquā:qui ex nā rei videt difficultates que inde pñt ꝛsurgē. Qui ḡ tales difficultates sciret soluē:sciret vitatē apire z ꝓbare. Sz si sint rōes exnee:cuius modi sī rōnes ad ꝓbādū q̄ astra sūt pia:q2 nō possumus ad hoc arguē ex ipsa nā rei:q2 nā supcelestis coporiꝫ nō subiacet cognitioni nr̄e:ḡtū ad nūm astroꝝ ibi exñtiū. Sz argumēta ad hoc fca erūt logicalia z exnea. Utputa qō astra sī pia:q2 nūs par videt ee pfect⁹ uel q̄ astra sī iparia:q2 ipar est nūs qui nō diuidit. z astra z ul'r supcelestia coꝛpora nō pñt diuidi ul scindi seu pegrinā ipressionē pati. Quieni mille talia argumēta solueret:nihil per sol'ones hi⁹ sciret aliq̄d de vitate. Sic z in ꝓposito argumēta que fiūt ꝫ fidē exnea sī:q2 cū fides sit supra rōnē:nulla rō pōt eā attigē nec ꝓbans nec iprobās. Sz oēs tales rōnes pñt dici exnee. Bti eni clare vidētes que nos credim⁹.cū aliq̄d arguimus ꝫ fidē pñt deridē rōnes nr̄as.z ēt deridere nos tanq̄ iuoluētes snias ꝑmonib⁹ impiis. Igit pp soluē oēs tales rōnes ꝫ fidē factas nō poterimus sufficienē declare z ꝓbare fidei vitatē. ¶ Ad argumētū aūt dom q̄ oēs rōnes facte ꝫ fidē defectibiles sunt z solubiles ab hoie. Sed non est possibile q̄ iste hō uel ille sine spāli dei influxu posset oēs tales rōnes soluēt est per hīta declatū. ¶ Argumentū ēt aliud cū dicebat q̄ solo dubitatoꝝ est manifestatio vitatis q̄liter debeat itelligi:est ēt patefactū. Q.ō.VIII.

q ¶ Arto Querebat de creatura rōnali ut est imago dei de his que ptinēt ad hi⁹ imaginē:z que nō. Utrum scilicet itellect⁹ agēs ptineat ad imaginē,z arguebat q̄ nō.q2 imago dei in aia accipit ut dicebat ſz memoria:itelligētia:z uolūtatē.ſz nihil hoꝝ itellect⁹ agens ergo z ē. ¶ In ꝛriū est.q2 memoria:itelligētia:z uoluntas nō sī nisi oue potētie. Nā memoria z itelligentia nō sī nisi vna potētia.itellect⁹ eni possibilis ut spēs retinet.z ut est thesaurus spērū dī memoria:ut autez per illas spēs itelligit dī intelligētia. Quare si debet poni imago trinitatis in aia:opz ponē tertiā potētiā. Sz in pte itellectiua ꝓeter intellectum possibilem z uoluntatem non est nisi intellectus agens.pertinebit itaqꝫ hi⁹ intellectus ad imaginem. ¶ Preterea perfectio accipitur in anima ꝑm q̄ est in ea imago trinitatis. Sz si potentia ptinet ad pfectionem multo magis ptinebit z act⁹.q̄re si itellect⁹ possibilis ptinet ad imaginē multo magis z agēs. ¶ R⁹ dōz q̄ sic in coꝛporalib⁹ pōt sumi imago multis modis:sic z in spūalib⁹.in coꝛpalib⁹ q̄dē ipsa lineamenta absqꝫ eo q̄ sint debito colore pfusa pñt dici imago.ut si ꝑm lineamēta depingeret facies z statura hois diceret ibi ee imago hois.z sic accipit imago iperfecte. ¶ Scōo mō potest accipi imago in coꝛporalib⁹ ꝓout ipsis lineamētis supaddit⁹ est coloꝛ.z sic accipit imago magis pfecte:q2 pfectiori mō repñtat imago hois cuz debitis lineamētis z debito colore q̄ cū lineamentis tm. ¶ Tertio mō pōt accipi imago nō solū ꝓo lineamētis z colore:ſz ēt ꝓo eo ubi hñt ee talia lineamēta z talis coloꝛ.z sic tota tabula uocat imago.vñ aug⁹.15 de trini.ca⁹.22⁹.ait q̄ imago dī z tabula z qō in ea picti est.ſz pp picturā que in ea sil'z tabulā noie imagi nis appellat. Ult ḡ q̄ nomē imagis p⁹ z p̄ncipalr dī de pictura.ſz rōne picture dī imago ipsa tabula in q̄ hēt ee pictura. Attñ pictura pt sumi duob⁹ modis.ul' icōplete ꝓ lineamētis tm.uel cōplete,put ipsis lineamētis q̄b⁹ additi sī colores debiti. Quare tripl' sūet imago in istis coꝛpalib⁹.videz ꝓo pictura incōpleta ut ꝓo lineamētis:z ꝓo pictura cōpleta:ut ꝓo lineamētis cū coloribⁿ.z ꝓo eo ubi hec sī ut ꝓo tota tabula. Sic z trib⁹ modis sumet nomē imagis in spūalib⁹ videz ꝓo ipsis potētijs ꝑm se:z ꝓo ipsis potētijs ut hñt ee pfectū:z ꝓo tota aia siue ꝓ toto hoie. Ipse eni potētie siue ipe vires aie ut memoria:itelligētia:z uolūtas.ita videnē ee imago ētitatis sīt lineamēta in coꝛpalib⁹ sī imago ei⁹ cui⁹ sī lineamēta. Nā sīt per hi⁹ lineamēta fit ꝓtractio nasi z oris z alioꝝ membꝛoꝝ ad imaginē ei⁹ cui⁹ describit imago. Sic in hi⁹ viribⁿ aie sī quedā ꝓductiones z origines ad imitationē illi⁹ sacte trinitatis. Nā sicut ibi est a ꝑe filī⁹:z ab utroqꝫ spūs scūs qui est nexus utriusqꝫ. Sic a memoria gignit aliq̄d in itelligētia z ex utriſqꝫ ꝓcedit amoꝛ ex utriſqꝫ hēt ee actus uolūtatis qui est nexus utriusqꝫ:q2 per actū uolūtatis nectit,ples parēti. Nectitur eni per hi⁹ actū spēs genitura in itelligētia cū spe gignēte in memoria.ut patet per aug⁹ in multis locis in li⁹ de trini. Sole ḡ hec potētie aie siue hec sole vires sūt hoc mō imago trinitatis:sic sola lineamēta in coꝛporib⁹ mererent nomē imaginis. ¶ Scōo mō accipit imago in spūalibus ꝓput hec vires pfecte per debitos hitus z per debitos act⁹ dicunt ee imago trinitatis cuius silitudines repimus in coꝛporibus ꝓput lineamēta pfecta per debitos colores merent nomen imaginis. Si eni lineamētis hūanis apponeret coloꝛ eq̄:nō est ibi plena imago hois.ſz qñ lineamentis humanis apponit coloꝛ silis colori hois.tūc hēt ibi esse ꝓpria imago hois.sic q2 aia cū ꝛuertit se ad ista inferiora assimilat istis iferioribⁿ.cū ꝛuertit se ad supiora assimilat supioribⁿ.cū vires aie sūt pfecte per hit⁹

ꝫ per actus ꝓut tendit in deū sic potissime refuat ibi imago dei. ¶ Tertio mō potest accipi imago ꝓo eo ubi sunt hi⁹ vires: ꝫ hi⁹ habitus ꝫ hi⁹ actus que sunt ꝑ fectiones viriū siue potētiarū. sicut in corporalib⁹ colores sunt ꝑfectiones lineārū. ꝫ sic tota aia in qua sūt ista uel ēt tot⁹ hō dr̄ eē imago dei sic̄ ꝫ tota tabula dicebat imago. ¶ Cū ḡ queritur utrū itellectus agēs ꝓtineat ad imaginē. si loq̄mur de imagine ꝑmo mō ꝓut ipse vires aie dicunt imago in q̄bus repiunt origines ad silitudinem originū in diuinis. sic itellect⁹ agēs nō ꝓtinet ad imaginē. sz si accipiat imago scō mō ꝓut ille vires nō sunt fm se tm̄ sed ut sunt ꝑfecte: per actus ꝫ habitus dicunt imago: sic itellect⁹ agēs ꝓtinet ad imaginē. Nā ut declat cōmētator in 3⁰ de aīa. Sicut aer recipiēdo spēs recipit ꝫ lumē corporale. sic itellectus noster possibilis recipiēdo spēs rerū recipit ꝫ lumen itellect⁹ agētis. ita q̄ ipm lumē itellect⁹ agētis fit ꝑfectio itellectus possibilis cū aliq̄d intelligit. Quare si memoria ꝫ itelligētia. i. si itellect⁹ possibilis ut est ꝑfect⁹ per hit⁹ ꝫ per actus ꝓtinet ad imaginē scō mō dicta: opz q̄ itellect⁹ agens ꝓtineat ad hi⁹ imaginem cū hi⁹ lumē sit ꝑfectio itellect⁹ possibilis: ꝓut exit in actū in quē nō pōt exire sine spē: nec spēm pōt recipere sine lumine. Sz si accipiat spēs 3⁰ mō ꝓut tota aia uel tot⁹ hō dr̄ imago. sic ēt itellect⁹ agēs ad imaginē ꝓtinere pōt. Nā q̄ tabula dicat imago corporalis lz est rone picture: ꝫ potissime rone picture ꝑfecte sic q̄ tota aia dicat imago trinitatis hoc est rone viriū ꝫ potissime rone viriū ꝑfectarū: ad quarū ꝑfectionē ꝛcurrit lumē itellect⁹ agētis. Cū in ipsa ēt ꝓxia lumē itellectus agētis faciat ad ꝑfectionē viriū aie: q̄ habitus sapientie uel lumē supernāle q̄ erit in itellectu nr̄o ele uans ipm ad visionē dei ꝑsupponit lumē itellect⁹ agētis tanq̄ per lumē nāle: ita q̄ itellect⁹ noster possibilis per lumē itellect⁹ agētis tanq̄ per lumē nāle saltē māliter hēbit q̄dā aptitudinē ad recipiēdum illud lumē supnāle. Sic̄ enī creatura rōnalis ex eo q̄ rōnalis est capax gr̄e: q̄ irrōnalia gr̄e capacia esse nō p̄nt ꝓp q̄d eē rone māliter se hēt ad gr̄am: q̄ d est tale nisi ꝑhbeat obicē est aptū natū suscipe gr̄am. sic lumē nāle itellectus agētis māliter se hēbit ad illud supnāle lumē. ut ubi sit alia repugnātia in nobis ꝫ ut sit obstaculū in nobis per peccatū mediāte tali lumine hēbim⁹ q̄dam aptitudinē ad susceptionē illi⁹ luminis. Hoc ḡ mō pōt itelligi dictū aug. in ꝓ⁰ ꝓfes. q̄ ad deū facti sum⁹: ꝫ q̄ inq̄etū est cor nr̄m donec req̄escat in deo: q̄ exītes rōnales ꝫ hītes itellectuale lumen possem⁹ eē capaces gr̄e ꝫ glie. ꝓtinet itaq̄ itellect⁹ agēs ad imaginez mō quo dictū est. ¶ Cū ḡ arguit q̄ illa tria ꝓtinēt ad imaginē memoria: itelligētia: ꝫ uolūtas quoz nihil est in itellect⁹ agēs dici debet q̄ illa tria ꝓtinēt potissime fz q̄ hīt eē ꝑfectū per actus ꝫ habitus: ad quorū ꝑfectionē ꝫ potissime ad ꝑfectionē per act⁹ req̄rit lumē itellectus agētis: q̄ itellect⁹ possibilis sine tali lumine in actū exire nō pōt. ¶ Argumēta ēt in ꝛriū facta non ꝛcludūt q̄ quocūq̄ mō sumat imago itellect⁹ agēs ꝓtinet ad imaginē. Nā cū dr̄ q̄ illa tria nō sunt nisi duo eo q̄ memoria ꝫ itelligētia non sunt nisi vna potētia. Dici debet q̄ itellect⁹ possibilis ut dr̄ memoria ꝫ ut dr̄ itelligētia. lz sit vna ꝫ eadē potētia: sortitur tm̄ hoc nomē: ꝫ illud ꝓut hēt aliud ꝫ aliud offm̄. Nō est enī idē offm̄ retinē spēm: q̄ ꝓtinet ad memoriā: ꝫ ex illa spē exire in actū: q̄ ꝓtinet ad itelligētiam. ꝫ hoc suffi cit ad hoc q̄ memoria itelligētia ꝫ uolūtas sunt aliq̄ mō tria. ꝫ ut aliquo mō repnt̄ēt trinitatem q̄ nō opz eē ꝑ oīa sīle. Immo ualde magna est dr̄ia iter hanc trinitatē ꝫ illā. dato tm̄ q̄ ꝑdicta tria eēnt tres potentie: adhuc magna eēt dr̄ia iter hāc trinitatē ꝫ illā. cuz ibi trinitas nō sint tres potētie: sz tres ꝑsone. ¶ Qō aūt arguebat postea q̄ si potētia ꝓtinet ad imaginez multo magis ꝫ act⁹. uerū est de imagine ꝑfecta q̄ act⁹ ꝑfectio: endilichia idē dicunt. sz non opz q̄ hoc sit de imagine iperfecta. Accipiēdo ḡ imaginem ꝓut ꝑfata tria fm se dicunt eē imago nō opz q̄ intellect⁹ agens fm hunc modum pertineat ad imaginem. Qō. IX.

q Ajnto Querebat de creatura rōnali ꝓut est apta beatificari in deo ꝫ per deū. ꝫ erat q̄ō de btis vidētibus deum: utrū formēt inde v̄bum. ꝫ arguebat q̄ sic. Quia ut dicebat v̄bū ꝓtinet ad imaginē. sz potissime in beatis erit imago ꝑfecta ḡ formabit ibi v̄bū. ¶ In ꝛriū est q̄ fz aug^m v̄bū dr̄ q̄ō iam iuentū est: q̄ō partū uel repertū dr̄ q̄ō sepe p̄cedit inq̄sitio. Queritur si est v̄bum mentis q̄ō dr̄ partus ei⁹ dr̄ eē q̄d repertū ꝫ q̄d inq̄situ q̄ ibi nulla erit inquisitio nullus erit ibi talis part⁹ ꝫ nullū formabit ibi v̄bum. ¶ Rᵒ dōm q̄ ne laborem⁹ in equoco. Primo distinguem⁹ de v̄bo. Scō declarabimus ad q̄d req̄rit v̄bū. Tertio oñdem⁹ q̄ in visiōe illa bta nō formabit a btis v̄bū q̄ō sit realr aliud a diuina eēntia. Quarto declarabimus q̄ ipsa diuina essentia ut est a btis cognita in seipsa aliq̄ mō sortiet itentionē v̄bi: ꝫ aliquo mō habebit ea que dicuntur de v̄bo. ¶ Propter ꝑmū sciēdū q̄ v̄bū q̄tuz ad pñs spectat pōt accipi dupl̄r. ꝑmo ꝓo ipsa diffinitione rei: ꝫ sic ꝓprie sumit v̄bū. Nā v̄bū q̄ō foris sonat signū est v̄bi q̄ō itus latet. ut dic̄ aug⁹. 15⁰. de trini. ca⁰. 11⁰. Sed cōstat q̄ v̄bū q̄ō foris sonat significat rōnē formataz in mente: siue diffinitionē. q̄ ut dr̄ in 4.⁰ meta^ce. rō quaz significat nomē est diffinitio. querit si id q̄ō significat per uerbū exterius est uerbū in mēte. ꝫ per v̄bū exterius significat ipsa rō ꝫ diffinitio rei in mēte cōcepta. ꝓpr̄ est q̄ v̄bū mētis de quo loq̄mur sit ipsa diffinitio in mēte ꝛcepta. q̄ō exp̄sse dicit aug⁹. 9. de tri. ca⁰. 10⁰. q̄ diffinitio q̄ sit nā hoc est v̄bū ci⁹. ꝫ anselmus in li⁰ de grāmatico dicit q̄ nomē aialis nihil aliō significat q̄ sb̄am aiatam sensibilē. Cū ḡ sb̄a aiata sensibilis sit diffinitio aialis id q̄ō significat per nomē animalis est diffinitio eius. ꝫ q̄ hoc dicim⁹ eē v̄bū q̄ō significat ꝑ nomē ipsa diffinitio ꝛcepta in mēte iterius meret nomē v̄bi q̄ō exp̄imit per v̄bū exterius. ¶ Aliomō ꝑt dici v̄bū ipse act⁹ itelligēdi fm quez modū ēt loquit aug⁹ eodē. 9. de trini. ca⁰. 10⁰. ubi ait. q̄ v̄bū est cum amore notitia. ipsa ḡ notitia: siue ipse act⁹ itelligendi ut hēt eē q̄d pfectū ꝫ ut ad hi⁹ actū sequit amor ꝫ delectatio meret nomē v̄bi. sed sic nō accipit v̄bū oīno ꝓprie. Nā v̄bū iterius est illud q̄ō exp̄imit ꝫ significat per v̄bū exterius. ut illud est v̄bū lapidis iterius q̄ō significat per hoc nomē lapis exteri⁹. Cōstat aūt q̄ō cū q̄s ꝑferret hoc nomē lapis nō itēdit significare potētiā itellectiuā per quā itelligit lapidē: nec spēm irelligibilē seu actū itelligēdi per quē itelligit lapidē. sz itēdit significare ꝛceptū illū uel rōnez illā qua ꝛcipit in mēte de lapide. Rō enī quā signicat nomē non est potētia itellectiua: nec spēs itelligibilis: nec actus intelligēdi. Sed est ipsa diffinitio ut per phm patuit. Attn̄ per hi⁹ diffinitionē que ꝓprie dr̄ uerbuz ēt ipse actus meret nomē v̄bi. Imaginabimur q̄dē q̄ actus itelligēdi est quodāmō mediꝰ iter spēm itelligibilē ꝫ v̄bū. Nā itellect⁹ hns apud se spēz ꝓgredit in actū itelligēdi: ꝫ formar v̄bū in quo ꝑfecte itelligit: fm q̄ formar ꝑfectū v̄bū. ita q̄ ipm v̄bū formatū nō est ipse act⁹ itelligēdi. sz est illud in quo intelligimus: ergo

per actū itelligēdi intelligimus in uerbo. Unde non ꝓcedim⁹ ꝙ pater itelligat per filiū: ſz in filio. Nec intelligat per uerbū ſz in vbo. vbū itaq; eſt id in quo intelligim⁹ z actus itelligēdi ⁊ ſi eſt medius iter ſpēm z vbū. z q; mediū aliquo mō ptcipat extrema. ꝓñs eſt ꝙ hī⁹ actus triplr noicē. Quia uel noiabit ut actuſ z ſic dicet notitia. Uel noiabit ut cōparat ad ſpēz: z ſic dicet ſpēs: ꝑm quē modū loquit aug⁹ in plīb⁹ locis dicens ꝙ a ſpe que eſt in memoria gignit ſpēs que eſt in intelligētia. Cōſtat aūt ꝙ ſpēs genita in intelligētia a ſpe que ē in memoria nō eſt niſi ipa notitia: z ipe act⁹ itelligēdi. ſz q̄ rōne act⁹ itelligēdi ut cōparat ad ſpēz meret nomē ſpēi: z dī ſpēs genita in intelligētia. pari rōne ut cōparat ad vbū meret nomē vbi. ipſa ḡ notitia cū amore z cū delectatiōe. i. ipſa notitia pfecta q; pfectionē hēt in vbo iō dī vbū. ſic ḡ tabula dī imago rōne picture nō ꝙ ipſa tabula ſit imago: ſz q; hēt in ſe picturā que eſt imago. ſic ipſa notitia dī vbū nō ꝙ ipa ſit vbū: ſz q; hēt eē in vbo. Nā vbum eſt id in quo cognoſcim⁹: z in quo itelligim⁹. inde eſt ꝙ aug⁹ cū ꝑus dixiſſet vbū eē diffinitionē: poſtea dixit vbū eē notitiam q; notitia rei in ei⁹ diffinitiōe hētur. ¶ Diſtincto de vbo uolum⁹ declare ad q̄d req̄rit vbū. Uidet enī ꝙ pp idē req̄rit vbū pp qđ req̄rit z ſpēs. Spēs enim ad hoc req̄rit ut ſuppleat vicem obiecti. Nā q; obiectū nō eſt pñs ipſi mēti ut poſſit intellectiōem ipſi⁹ cāre in mēte. iō eſt ibi ſpēs ſupplēs vicez obiecti a q̄ ſpe fluit itellectio z notitia in mēte. pp hoc ēt req̄rit uerbū. Nā q; res nō eſt pñs ipſi menti ut poſſim⁹ videre rē in ſeipſa. Jō formam⁹ nobis vbū ut in vbo formato cernam⁹ nām rei. Diffinitio ḡ rei ſiue vbū nō eſt niſi q̄ſi qđā ſpeculuz in quo cernit nā rei. Uñ hugo ſup illo vbo 2° ca° de angelica hierarchia. opz ꝑmū exponē ſpeculationē hierarchie. Ait ꝙ opz exponē ſpeculationē. i. diffinitionē hierarchie. z ſubdit ꝙ iō diffinitionē uocat ſpeculationē: qm̄ diffinitio eſt q̄ſi ſpeculū in q̄ ipſi⁹ rei nā cernit. ſic in nā ſpeculi cōpoſiti corporis imago videt. Spēs ḡ que ſupplet vicē obiecti mltū hēt de potētialitate. iō nō ꝑt ibi iperfecte cerni nā rei. actus aūt qui ꝓcedit a ſpe: plus hēt de perfectiōe ad hoc ipz vbū formatū: eſt q̄ſi qđ plus pfectū. vñ ex pfectiōe itellectualiſ nāe eſt ꝙ formet vbū in quo cernit nām rei. ¶ Habito quot modis pōt ſumi vbuz: z oñſo ad qđ req̄rit uerbū. Uolum⁹ declare ꝙ bti videteſ diuinā eētiā nō formēt inde uerbū: ꝙ ſit realr aliud ab ipſa eētia. Nā ut patet per hita ſicut req̄ritur ſpēs ad ſupplēdā pñtiā obiecti. ut q; nō pōt obiectū ſiue res ipſa eē pñs itellectui z cāre in eo intellectionem ſuiipſi⁹: iō req̄rit ibi ſpēs que ſupplet pñtiā obiecti: z a qua cātur hī⁹ intellectio: ſic req̄rit uerbū ut q; res nō eſt pñs itellectui: ut poſſit videri nā ei⁹ in ſeipſa iō formet uerbum ut in ipſo uerbo tanq̄ in ſpeculo cernat nā rei. q̄re cū diuina eētia ſit itellectui pñs ſicut nō idigem⁹ ſpālia a q̄ cātur itellectio. Sz ipa diuina eētia exñs per ſeipſam pñs itellectui cābit itellectionē ſuiipſius in ipſo itellectu. Sic in viſiōe illa btā nō formabit ibi uerbuz: ꝙ ſit realr aliud ab ipſa diuina eētia. ſz hī⁹ diuina eētia exñs pñs itellectui videbitur in ſeipſa. Poſſemus aūt triplicē rōnē ibi tāgē q̄re in viſiōe illa btā nō formabit uerbū: ꝙ ſit realr aliud a diuina eētia. Prima rō ſumit ex pte pñtie obiecti. Scōa ex actualitate eius. Tertia ex ifinitate ipſius. ¶ Prima aūt rō iam tacta eſt. Qui enīz poſſet videre ipſam in ſeipſa fruſtra adhibēt ſpeculū: ut eā in ſpeculo cerneret z maxime ſi ſpeculū a re ipſa deficeret. Si enī eēt ſpeculū qō rē ipſaz excelleret: z ubi clarī⁹ videret res q̄ in ſeipſa cuiuſmodi eſt ſpeculū diuinuz ubi clarī⁹ cognoſcit creatura q̄ in ſeipſa: ut vult aug⁹ 9°. de ciui. dei ca°. 29°. Sed ſi ſit ſpeculuz a re ipſa deficiēs oīno fruſtra adhiberet ſpeculum: ex quo adeēt pñtia rei. ꝙ ḡ uerbū formatū eēt qđ creatū z eēt realiter aliud a diuina eētia fruſtra adhiberet tale uerbū ut in eo tanq̄ in ſpeculo videret diuina eētia cuz hī⁹ eētia ſit intellectui pñs: z videri poſſit ab hī⁹ intellectu in ſeipſa. ḡ pñtia rei ſimplr excedentis oē aliō ſpeculū. patet uerū eē qō dī. ¶ Scōo hoc idez patet ex actualitate rei. dicebamus enī ſupza ꝙ q; res non eſt pñs intellectui: nec ſpēs eſt tāte actualitatis ut in ea poſſit cōplete reſ cerni. Jō formet ibi uerbū tanq̄ aliqđ pfectius. ut in eo tanq̄ in qđam ſpeculo cernat nā rei. Si ḡ ſpēs eēt pfecte actualitatiſ fruſtra formaret ibi aliud uerbū. Sz in ipſa ſpe rei eētia cerneret. q; ergo ibi nō eſt alia ſpēs ſz ipſa diuina eētia ipzimit itellectionē ſuiipſius itellectu btōz. q; hī⁹ eſſentia eſt oī mode actualitatis: nō formabit ide uerbū aliō in quo videat talis eētia: ſed ipſa in ſeipſa videbit. poſſet ḡ rōnabilr dubitari cū angelus itelligat ſe per eētiā ſuaz. Utrū in tali itellectione formet uerbū: qō ſit aliō ab eētia angeli. Nā ſi nō req̄rit ibi ſpēs cū angelus itelligit ſeipm. ſed ipſa eētia angeli exñs pñs ſuo itellectui cāt itellectionē ſuiipſi⁹ in hī⁹ intellectu. Poſſet tñ aliqs dicē ꝙ formet ibi uerbū: ꝙ eſt aliud realr ab hī⁹ eētia. q; eētia illa nō eſt tante actualitatis: quin poſſit formari uerbū actualius ea. q̄re ſi in talib⁹ forte rōnabilr dubitat q̄qđ ſit de eis. q; nō intendim⁹ hāc difficultatē hic determinare. in viſione tñ oīne eētie cū hī⁹ eētia ſit oīmode actualitatis non formabitur uerbū ꝙ realr ab ipa differat. ¶ Tertia via ſumit ex imēſitate diuine eſſentie. Dicemuſ enim ꝙ hec q̄tuoz que ꝓcurrūt ad itelligendā reż aliq̄. videlz ſpēs: act⁹ itelligendi: lumē: z uerbū ſic ſe hūt. Nā ſpēs itellectū determinat ut per ſpēz lapidis determinate ferimur in cognitionē lapidis. Act⁹ itelligendi itellectū pficit z informat. ꝙ ſi dicat: q; z ſpēs itellectū pficit z iformat. dicem⁹ ꝙ hoc eſt qđāmō per accns. Nā ſi eſſentia rei poſſet per ſeipſam eē in itellectu abſq; eo ꝙ dependeret ab itellectu ſic a ſuo ſbo. nō minus imo magis cāret itellectionē ſuiipſi⁹ in ipſo itellectu z faceret quic qđ facit ſpēs. z adhuc ampli⁹. Nā ſic ſpēs lapidis cāt itellectionē lapidis in ipo itellectu z determinate ducit in cognitionē lapidis. Sic ſi eſſentia lapidis eſſet itellectui pñs pfectiori mō cāret hī⁹ itellectionē: z nō minus: imo magis determinate duceret i cognitionē ſuiipſi⁹ q̄ ei⁹ ſpēs. q̄re ſi ipſa ſpēs lapidis poſſet eſſe in intellectu tanq̄ aliqd per ſe exñs nō tanq̄ inhēns intellectui. uel ab itellectu dependens cuz nō ſit ibi niſi ad ſupplēdā vicē obiecti. nō min⁹ cāret talē itellectionē z nō min⁹ determinate duceret in cognitionez lapidis. Nō aūt ſic eſt de actu itelligēdi: q; de rōne ei⁹ eſt ꝙ itellectū pficiat z iformet. eſt enī de rōne hī⁹ actus ꝙ nō ſit trāſiēs in exteriorē māz z ꝙ nō ſit perfectio rei acte. Sz ſit manēs in agēte. z ſit pfectio potētie itelle ctiue. ¶ Reſumam⁹ ḡ uerba z dicam⁹ ꝙ ſpēs intellectū determinat. Act⁹ itelligēdi itellectū iformat. lumē itellectuale itellectū ꝓfortat. vbū repñtat ipz itelligibile. quare ſic nihil creatū pp ifinitatē diuine eſſentie pōt determinate ducē in cognitionē ei⁹. Jō nō ponim⁹ ibi ſpēm. ſz dicim⁹ ꝙ ipſa diuina eētia ſuiipſi⁹ itellectionē cāt. Sic q; nihil creatū ſufficiēter repñtare pt ipſam diuinā eſſentiā. Jō nō dicim⁹ ꝙ formet ibi uerbū: qō ſit aliud a diuina eētia in quo eſſentialr videatur: uel repñtet diua eētia: q; nulla creatura ad hoc

pōt eē sufficiēs: sz ipsa diuina eēntia eēntialr videbit
z repñtabit in seipsa. Nā cū qtuor sint narrata duo ul
lor videlicet spēs z uerbuz se tenent ex parte rei. ut
iō requit spēs ut suppleat pñtiaz rei. ideo uerbū ut in
eo cernat nā rei. quare ex quo diuina eēntia est talis
res que est intimior itellectui: q intellectus sibi nō re
quiret ibi spēs que suppleat pñtiā rei: sed ipsa videbi
tur per seipsam. Sic ēt qz hi⁹ diuina essentia est talis
reꝯ que itellectui eēntiali nō pōt repñtari in re aliqua
q in seipsa. ideo ipsa videbit in seipsa. erit ergo hi⁹ di-
uina essentia id q videbit: qz erit visioniꝯ obiectuz: z
id per qō videbit. qz non videbit per aliā speciem: q
per seipsam z erit id in quo videbit: qz non videbit in
uerbo q sit res alia: sed videbit in seipsa. ¶ His aūt
oibus prelibatis uolumus declarare quartū videlz.
q ipsa diuina eēntia hēbit se qsi uerbū. Cū eni dicim⁹
q in visione illa nō formabit uerbū intelligim⁹ de uer
bo q sit realr aliud ab ipsa eēntia diuina. Non eni ne
gam⁹ qn in ipso diuino ỹbo possit videri z videat di
uina eēntia. qz ipz diuinū ỹbū nō est realr aliqd aliud
ab ipsa diuina eēntia. Jō si in tali ỹbo repñtat exp̄sse
diuina eēntia nihil incōueniēs imo neēe est sic eē. Sed
q sit aliq creatura in qua tanq in ỹbo eēntialr videa
tur diuina eēntia. dicim⁹ nō posse eē. Sz ipsa diuina eēn
tia videbit in seipsa z hēbit quodāmō rōnē ỹbi. Dici
mus eni de uerbo qō est mētis p̄ceptus: qō est mētis
ptus: z qō est qd in mēte formatū. Cōcipe eni idē so
nat q sil cape: uel sil' apphēdē. mentis enim ptus idē
sonat q a mēte reptū. Et qz diuina eēntia a btis in seip
sa apphēdet in seipsa repiet: se hēbit ut qd cōceptū z
ut ptū. Jmmo qz bti p actū itelligēdi qui erit apta vi
sio tendent in deū. Jō dicent deū p̄cipe in seipsis. z qz
ad hāc apphensionē: z ad hāc aptitionē aliqd facit in-
tellectus: qz semp potētia est aliq cā sue apphēsionis
ex hoc dicent bti deū in seipsis p̄cipe. i. in seipsiꝯ cape:
z apphēdē z deū i seipsis repire. ¶ Qō si querat qli
ter bti repient deū in seipsis nō repient ipm in ỹbo q
differat realr a diuina eēntia. sz diuina eēntiaz repiēt in se
ipsam: qre si ỹbū dī p̄cept⁹ mētis. qz in eo capit z ap-
prehēdit nā rei. z si dī mentis part⁹. qz in ipso reptī. i.
repñtat nā rei. diuina eēntia in tali visione se hēbit q-
dāmō ut uerbuz. qz ipsa in seipsa apphendet z repiet
sic z diuina eēntia nō soluz hēbit se ut ỹbū. qz erit qd
apphēsuz: z qd reptū in seipsa. sz ēt se hēbit ut qd for
matū in nobis. ut loq̄mur, put loquit apl's ad gala. 4°
ca°. Filioli mei quos iterū pturio donec formet in no
bis chr̄s. i. donec in nobis formosus appeat. Tūc eni
hoc mō formabit in nobis de⁹. qz formosus in nobis
appebit. ¶ Qō si dicat q ad id formatur in nobis. z
ad id qō in nobiꝯ p̄cipit z pariter aliqd opat itellect⁹
nostet. Dicenduz q sufficit q itellect⁹ noster aliq cā
litatis rōnē hēat supra ipm actū itelligēdi mediante
quo diuina essentia apphendet reperiet: z formosam
cernet. ad hoc q ipsa diuina eēntia se hēat qsi uerbuz
in nobis ipsis p̄cipi repiri z formari. Sicut eniz dicit
deus alicubi: qz icipit alicubi eē: qualr nō erat: nō per
mutationem suā: sed per mutationem factā in nobis.
sic dī in nobiꝯ p̄cipi apphēdi z formari. non per muta
tionē factā in ipo: sed per mutationē in nobiꝯ. Cū eni
incipiet in nobis eē visio apta per quā deū apphende
mus. reperiem⁹ z formosum videbim⁹. Dicit diuina
eēntia modis p̄dictis eē in nobiꝯ: z hīe quodāmō rō
nē uerbi. ipse q de⁹ erit id qō se hēbit ut qd p̄ceptum
ab itellectu nr̄o. z si possem⁹ tūc ipm p̄ceptū itellect⁹
nr̄i per nomen exp̄ssū. vnū nomē imponerem⁹ ei: z
vno noie noiarem⁹ ipm. tūc illud nomē qō foris sona
ret eēt signatiuū z repñtatiuū ipsi⁹ diuine eēntie que
in mēte p̄cepta intus luceret. Cum q querit utrū bea
ti vidētes deū formēt ide uerbū q sit realr aliud a di
uina essentia. si p̄o uerbo itelligim⁹ id in quo res re-
p̄sentatur sicut non erit ibi alia species per quam vi
deatur: ita non erit ibi aliud uerbum per quod repre
sentetur. Sed si per uerbum intelligeremuꝯ ipsum ac
tum itelligendi. uel ipsam notitiā itellectiuā. Dicem⁹
q erit ibi actus uel erit ibi notitia per quam bti vide
bunt deū: que erit reꝯ alia ab ipsa diuina eēntia. qz hi⁹
notitia iformat z perficit itellectū tanq aliquid inhe
rens itellectui qō diuine eēntie nō posset competere.
¶ Ad argumētū dom q uerbū ptinet ad imaginem
creatā fm q uerbū dicit ipsam notitiaz. sed put dicit
id in quo repñtabit diuina eēntia: sic nō erit uerbum
ibi aliqō creatū: sed erit ipsa diua eēntia. ¶ Aliud ēt
argumentum plus p̄cludit q debeat. Nā videt p̄clu-
dere q nihil sit ibi tanq uerbū: patet eni q ipsa diui-
na eēntia se hēbit ut qd ptum z qd reptū: z qd conce
ptū in itellectu z ab itellectu. ¶ Et qō dicebat q ibi
nulla erat inqsitio: qz simplici intuitu videbim⁹ deū.
patet q nō semp hi⁹ reptum quid in intellectu hētur
per inqsitionē. vñ aug⁹ ibidē signanter loquens ait. q
ptum uel reptum ab intellectu sepe p̄cedit inquisi-
tio. nō aūt dicit q hoc fiat semper.

p **Ostea** Querebat de creatura in se
circa quaz q̄rebat duplr. Jn
gñali z spāli. Jn gñali ēt querebat de crea
tura duplr. Quia erat qō de itētiōib⁹ z de
reb⁹. De intētionib⁹ aūt querebat dupliciter. Primo
q̄tū ad p̄ncipiū susceptiuū z passiuū. z erat qō utruz
intētiones cāte in medio uel in aliquo susceptiuo edu
cant de potentia materie: uel de potentia sui subiecti.
Scō querebat de hi⁹ intentionib⁹ q̄tū ad p̄ncipiuz
actiuū z p̄ductiuū. z erat qō. Utrū p̄ductiuū z cā-
tiuū taliū itentionū sit forma uel compositū. Qō. X.

a **D** primū aūt sic, p̄cedebat. ostē
debat eni q hi⁹ for-
me itentionales educunt de potētia māe:
uel de potētia subiecti. Quia q̄cquid non
fit de nihilo dī educi de potētia mae ul' subiecti. sz hi⁹
formе itentiōales nō fiūt per creationē. qz tūc nōfie-
rent nisi imediate a deo zē. ¶ Jn p̄riū est: qz q̄cquid
nō fit cū trāsmutatiōe māe nō educit de potētia mae
forme aūt itētionales nō fiūt cum trāsmutatiōe māe
ergo zē. ¶ P. que educunt de potētia mae non p̄nt
plura nūo sil' eē in eodē sbo. qz hitib⁹ p̄ntib⁹ in mā ces
sat mot⁹ ut dī in p° de gñatione. Cū q eductus est ca
lor de potentia mae nō pōt in mā fieri ali⁹ calor nūo.
qz p̄nte calore in mā: cessat mot⁹ ad calorē. Sz p̄nte
itentiōe albi in mā: pt ide fieri alia itētio albi. q he in
tētiones de potētia mae non educunt. ¶ R° dom q
p° videdū est qd est eē in potētia mae. Scō declā-
bit q in hoc sī gradus. qz aliq dicunt eē magiꝯ: aliqua
min⁹ in potētia mae. Tertio ex hīs duobus patebit
ueritas qōnis. quō hi⁹ itentiōes educunt de potētia
mae z quō nō. ¶ Propter p^m sciēdū q sīc dicim⁹ ali
qd eē in potētia agētis: nō q aliqd de illo sit in agēte:
sz qz pōt agens agē ut illud faciat. Sic dī forma eē in
potētia mae: nō q aliqd de forma sit in mā. fm q rep
hendit anaxagoraꝯ ponēs formaz latitudinē: uel fm
q aliq moderni doctores ponūt icohatiuū aliqō for
marū i mā. qō uocāt potētiā actiuā. Nihil eni de eēn
tia forme est in mā. Dicit tn forma educi de potētia
mae qz pōt mā transmutari uel pati ut sub forma fiat
sīc pōt agēs agē ut forma in mā faciat. hēt eni ipa mā

aliquē modū cālitatis respectu forme rōne cui⁹ dī forma cē in potētia māe. Nā nullū agēs creatū de cuius actione nūc queritᵗ pōt aliqd facē nō psupponēdo potentiā passiuā: que nō est effect⁹ eius. Omne eni tale agēs psupponit aliquā potētiā passiuā in qua recipiatur eius actio. ꝙre qz potētia passiua māe nō pōt seipsam mouē ad actū sine potētia actiua agētis. Dicunt forē tanꝯ i cā cē i potētia actiā agētis: sic ēt qz rō actiua agētis creati de qua nūc loqmur nihil pōt facē nō psupponēdo potētiā passiuā māe uel subiecti. Dicunt ēt forme tanꝯ in cā cē in potētia māe nō q mā aliqd coopet ad ꝓductionē forme. Sz solū patiᵗ ⁊ trāsmutat. sic eni nihil de forma fit in agēte fm q hī⁹: sed ab agēte sic nihil de forma fit a mā: sz in mā forme: ꝑ sic sunt i potētia agentis: tanꝯ in potētia actiua: ⁊ sunt in potētia māe tanꝯ in passiua. Et ex hoc apparet quō dicunt forme exhī de potētia māe ⁊ educi de potētia māe. Nā effect⁹ in cā nō est aliud q̄ sua cā. Effect⁹ ꝑ in cā nō est sub eētia ꝓa: sz sub eētia cāe. ió effect⁹ in cā dī latēs: in seipso dī patēs. Forma ꝑ dī extrahiᵗ ⁊ educi de potētia māe: qz latebat ibi: uel erat ibi latēs. Nō q aliqd de eētia forme eēt in mā añ itroductionez ei⁹. Sz dicebaᵗ forma latē in mā. qz erat ibi tanꝯ in cā. Propt̄ qō nō videbat: qz nō erat ibi fm eētiā ꝓpriā. sz fm eētiā cāe. Sz facta in actiua est patens. Jō dī q̄si exacta ⁊ ad lucē adducta ⁊ patefacta. Uñ ip si ponētes latitationē formarū quasi hoc somniabāt. Sz ad hāc vitatē exp̄ssam puenire nō poterant. vñ ⁊ cōmētator in .12. ubi hāc mām ptractat ait. Oz corp⁹ calidū agēs in aliud corp⁹ nō imittit calorē ab ex: sed facit calidū in potētia calidū in actu. Uñ ⁊ ibidē vult. Oz forme que fiūt in mā exhunt de mā. Propter qō aiᵗ aliq mō erant in mā: qz ḋcḋ exhiᵗ de aliquo: aliq mō erat in eo vñ exhiᵗ. q qualr dicunt forme de mā exhi ⁊ qualr dicunt de mā latē: ⁊ quō hñt in potentia māe eē est per hīta decḷatū. ¶ Uiso qd est eē in potētia māe. Volum⁹ decḷare q in hoc est dare gradus. qz aliq dicunt eē in potētia magis: aliq minus. Jta q qñ est neḉia maior transmutatio tāto que sit talia magis sunt in potentia māe. qz magis sunt remota ab actu. Ubi vo modica uel nulla req̄rit trāsmutatio māe minus sunt in potētia māe: ⁊ q̄si in talib⁹ videt agēs totū facē. sunt eni talia multū ꝓpinqua actui qñ cū modica uel cū nulla trāsmutatiōe māe statim ad pñtiam actiui fit forma in passo. Et ide est q phs distinguens de potētia dic aliq cē in potētia eētiali: aliq accītali In essentiali quidem potētia sunt qñ neḉia est multa trāsmutatio: ut fiat. In accītali vo qñ modica uᶫ nulla neḉia est hᵗ transmutatio. ea ḡ que sunt magis in potētia eētiali: plus hñt de potētialitate: ⁊ sunt magis in potētia: que aūt in accītali plus hñt de actualitate ⁊ sunt minus in potētia. His itaq; decḷatis patet ueritas quesiti cum queritur. Utrum forme intentionales educantur de potētia passiui. Patet q qz agentia in casibus psupponunt potentiam passiui: ⁊ nō possunt agē nō psuppositā tali potētia: pp qō potētia passiui hēt aliquā rōnē cālitatis ēt respectu formarū itētionalium. Nō q aliqd de forma itētionali sit in ipso passiuo añ gnationē talis forme. Eo ipso tn ex potentia passiui psupponit ad gnationē taliū formarū: pñt dici itētionales forme educi de potētia passiui. Uerū qz passiuū est ualde de in potētia actiuali ad susceptionē formarū itētionaliū. Jta q statī ad pñtiā actiui in īstanti fiūt hī⁹ itētiones in passo. Jō tales forme nō tm dicunt eē in potētia passiui sicut forme reales ubi nec cessaria est mlta trāsmutatio māe: ⁊ qz mīn⁹ sūt in potentia passiui ⁊ plus in potētia actiui forme itētionales q̄ reales nō icōuenienᵗ per cōparationem ad formas reales: que plus sᵗ in potētia eētiali pñt dici itētionales forme nō educi de potētia passiui. Uerba ꝑ doctoz in hac mā qz utroq; mō alr ⁊ alr pñt hīe ueritatē sūt exposita nō ipugnāda. ¶ Ad id vo qō obiciᵗ q tales forme nō sunt per creationē. Dici debet q illa sunt per creationē ubi tota rō facti est potētia faciētis. Jta q si req̄rit in talib⁹ potētia passiua hoc nō est rōne faciētis q ipz faciens psupponat aliqd qō sit effect⁹ ei⁹: sz rōne facti. ut q forte factū est tale q idiget susceptio. Sic gra idiget aia uᶫ aliq alia itellectuali nā. Nihil est ḡ per creationē ubi agēs psupponit aliqd qō nō sit effect⁹ ei⁹. Ynatio ḡ forarū itētiōaliū nō est per creationē nec in talib⁹ tota rō facti est potētia faciētis: qz agēs in ꝓductiōe hī⁹ formarū psupponit passiuū q nō est effect⁹ ei⁹ ⁊ hoc sufficit ad destruendū ⁊ ad ꝓbādū que nō sūt talia per creationē. ¶ Argumēta ēt in oppositū nō ꝯcludūt. Naz cū dī q talia fiūt sine trāsmutatiōe māe. nō pp hoc ꝯcludit q nullomō mā educatur de potentia māe ⁊ q nullomō mā hēat rōnē cālitatis respectu taliū formarū. Sz soluz arguit q tales forme sī sic in potētia sic forme reales que educunt in eē cū trāsmutatiōe māe. pp qō nō simpliciᵗ ⁊ per oēm modū pñt dici itētionales forme nō educi de potētia māe: respectu tn formarū realiuz eo q nō sᵗ simplr in potētia eētiali māe: forē itētiōales ut reales pñt dici de potētia māe nō educi. ¶ Ad vo addebat q q̄ educunt de potētia māe nō pñt plā nūo eē in eodē sbo. Dici debet q que educunt de potētia māe cū trāsmutatiōe ⁊ motu nō pus sᵗ plā nūo eē in eodē sbo. Quia que sic fiūt ⁊ maxime si fiūt nāliter sᵗ a ꝓrijs in ꝓria: ut patet ex p⁹ phīsicoz. ⁊ ex .12. metaᶜᵉ Oz oēs gnationes hī⁹ sunt ex ꝓrijs in ꝓria. Jnde est igit q postꝯ caloz iduct⁹ est in mā. nō est ulteri⁹ mā in potētia ad calorē. qz calidū fz q hī⁹ nō ꝓriat calido. Propt̄ qō calidū fm q hī⁹ nō mouet ad calorē: imo pñte calore cessat mot⁹ ad formā calidi. Mot⁹ ḡ ad calorē uel est ex frigido in calidū: uel ex mīn⁹ calido in magis calidū. Nā sic illō ē albi⁹ qō nigro ē impmixti⁹ ut dī in 3⁹ thopico. Propt̄ qō mīn⁹ albū rōne pmixtionis nigri hēt q̄dā oppositionē ad magis albū. Scidendū est q istō est calidi⁹ qō frigido est ipermixti⁹ pp qō mīn⁹ calidū rōne pmixtiōis frigidi eo mō q in talib⁹ pt eē pmixtio oppōnē hēat ad magis calidū: ꝙre si ue fiat mot⁹ a frigido i calidū: siue a mīn⁹ calido i magis: semp fit mot⁹ q̄dāmō a ꝓrio i ꝓriū. Oz ḡ mā exigētes sb forma caloris nō itēdat i eē calido: sz suscipiat aliā formā caloris nō est possibile nālit: qz tūc nō eēt ꝓcessus ab oppositō in oppositū. ¶ Est aūt ⁊ alia rō ꝙre mā exīs sb forma caloris nō pt moueri nālit ad aliā formā caloris. Quia agētia nālia q̄tū ad formas reales ita sᵗ cā fieri q nō sᵗ simplr cā ꝓseruatiōis in eē Calidū eni ita ē cā q fiat caloz in mā: qō corrupto calido nō opz q tollaᵗ caloz iduct⁹ in mā. in talib⁹ ḡ ueritatē hēt qō dī i. ⁊. metaᶜᵉ. Oz forma nō diuidit nisi per mām. ió eni est hic caloz alⁱ nūo ab illo calore. ⁊ hēt eē disum: siue diuersū ab illo rōne māe. Ut qz ē in alia ⁊ alia pte māe ꝙre sup suū sbm forme reales ꝓseruant i eē: ⁊ in hoc eē nō hēbit forma realr aliō ⁊ aliō eē: nisi qz est in alio ⁊ alio sbo. forme ḡ reales differentes fm se: ⁊ formalr nō hñteꝫ repugnātiā abiuicē pñt esse plures in eodē. Sed hī⁹ forme nō differētes formalr ⁊ fm se: sz differētes solo nūo plures in eodem subiecto eē nō pñt. qz nūatio nō accidit eis nisi ex parte subiecti in quo fundantur. Sic ergo est in formis

realib⁹ ubi nō ē ꝓcessus nisi a ꝯrio i ꝯriū. eo ꝙ ꝓducū tur i eē p trāsmutationē māe: ⁊ ubi ē nūatio ⁊ ꝓserua tio i eē p sb̄m. Sz foże itētionales ꝓducūt i eē absq; trāsmutatiōe māe: ⁊ qz ꝓseruātur ieē p sua agētia. iō postq̄ mā suscepit hāc formā itētionalē ꝑt suscipe ali am itētionalē formā saltiz nūo differētē. Jn talib⁹ eni nō req̄rit trāsmutatio mō. Sz sufficit sola pūtia agē tis ad passuz ut suscipiat passuz itētionalr silitudinez ei⁹: ḡre si diuersa alba sint pūtia eidē media: q̄rū q̄li bet ipzimet suā silitudinē i medio: ⁊ erūt diuerse iten tiōes albi i eadē pte medꝫ solo nūo differētes cōser uant ēt i eē tales foże itētionales ꝓ sua agētia. iō lz sit vnū sb̄m ⁊ vnū mediū. tñ qz hoc albū erat suā silitu dinē i hac pte medꝫ. ⁊ hoc albū suā silitudinē i eadē pte medꝫ. erūt diuerse itētiones solo nūo differētes retinētes suā diuersitatē nūalē pp ipa agētia ꝑ q̄ cō seruāt i suo eē. vñ ⁊ pspectiu⁹ phat ꝙ a diuersis lumi naribꝫ sūt diuerse illumiatiōes i medio solo nūo diffe rētes. Nec ualet ꝙ q̄dā dicūt qz mā ia actiuata ē nō ꝑt ulteri⁹ actiuari. qz nulla foża ēt realis hēt rōnē talis ut albedo i mā nō hēt oēz rōez albi. ⁊ qz mā lz succes siue ē i potētia ad diuersas fożas nūo. nulla foża ꝼz su uz gen⁹ foże ꝑt actiuare māz oi mō q̄ actiuabilis ē. Si eni posset eē albedo sepata que hzet oēz rōnē albi ⁊ illa posset fieri pfectio māe. ꝓñs eēt ꝙ hi⁹ albedo acti uaret māz ḡtū ad eē albi oi mō q̄ actiabil' eēt. nlla āt alia albedo ꝑt sic actiare māz. nō solū eni fac ad pfe ctionē māe q̄ successiue nūc sb̄ foża albi: nūc sub foża nigri. Sz ēt fac ad pfectionē ei⁹ ꝙ successiue nūc ē sb̄ foża hi⁹ albi nūc ē sb̄ foża illi⁹. albedo q̄dez in mā nō hēt oēz rōnē albi: nec oē eē albi: ⁊ iō nulla tal albedo ꝑt accipe māz ēt ꝼz eē albi oi mō q̄ actiabil' ē. ḡre ꝙ mā exñs sb̄ foża albi nō possit moueri ad formā albi nō ē cā ꝙ sit actiueta ḡtū ad eē albi oi mō q̄ actiuabil' ē q̄cūq; mō: ⁊ p q̄cūq; agēs. Sz qz nō iducit albedo nisi p trāsmutationē māe. ⁊ trāsmutatiōes nō fiūt nisi a ꝯrijs i ꝯria. iō exñs sb̄ foża albi nō mouet ad hi⁹ for mā qz tal mot⁹ nō eēt a ꝯrio i ꝯriū. Rursus ēt qz foże reales ꝓseruāt i eē māli p suū sb̄m. iō i eodē sb̄o nūo ples tales foże solo nūo differētes eē nō ꝑnt. Sz itē tiōales foże qz fiūt sine trāsmutatiōe māe ad solā pū tiā agētis. ⁊ qz ꝓseruāt i eē p sua agētia iō ples foże i tētiōales nō ē icōueniēs eē i eadez pte medꝫ. ¶ Ex hoc patē pōt quō de⁹ diuersas fożas reales solo nūo differētes possit iducē i eadē pte māe. nā qz ipe de⁹ ē ꝙ ꝑt agē sine ꝓcedēte trāsmutatiōe ⁊ motu: ⁊ qz pōt fożas q̄tūcūq; reales iductas magis ꝓseruare i eē suo nūali ꝙ quecūq; alia agētia possint ꝓseruare i hi⁹ eē itē tiōales fożas: ḡre si agētia alia ples itētionales fożas solo nūo differētes i eadē pte medꝫ pñt iducē mlto magis poterit hic de⁹ de realib⁹ foris. ¶ Ad formā ät arguēdi cū dī ꝙ q̄ educunt de potētia māe nō pñt plā nūo eē i eadē pte māe. Ueruz ē si hoc fiat nālit: ⁊ fiat p trāsmutationē ⁊ motū agēs trāsformaret itētio nalē fac eā i medio sine trāsmutatiōe ⁊ motu. nō eni opz p se loquēdo ꝙ trāsmuteť mā ad iductionē talis foże. Sz suffic pūtia agētis ad passū. Q̄ō si ulterius arguat. ꝙ hi⁹ itētiōales foże nō iducunt i eē p trāsmu tationē sbiecti ꝙ nll'omō educāt de potētia passiui ut patet p iaz bita pñt dici educi de potētia māe que nō educūt i eē p trāsmutationē māe. lz talia nō sint ita in potētia eēntiali māe: sic illa que iducunt p trāsmuta tionē ⁊ motū. Ꝓpē q̄ō itētiōales foże p cōpatiōez ad reales que magis sūt i potētia eēntiali māe pñt di ci nō educi de potētia māe. q̄ō dictū uerū est ꝓ respe ctū ad reales fożas. nō aūt absolute ⁊ p oēm moduz ut est per habita declaratum. Questio. XI.

§ Ecūdo querebat de foris itētionali bus ḡtū ad ꝑn^m ꝓductiuuz. utz i talib⁹ dicat agēs foża ul' cōpositū. Et ar guebat ꝙ cōpositū. Quia sic vī color ꝙ ps dextra vī dextra ⁊ sinistra ut pspectiu⁹ phat. Sz dextrū ⁊ sini strū nō ꝑt cōpetē colori: nisi rōne sbiecti. nō g̃ ipe co lor tm̄: lz totū cōpositū ē illud q̄ iduc itētiōales foz mas. ¶ Jn ꝯriū ē qz illud agit fożaz itētionalē i visu q̄ videť a visu: lz ipe color vī a visu. g̃ ⁊c. ¶ R^o dz ꝙ ex ipo effectu debemus arguē de agēte ⁊ ita ꝙ ubi sit cōpositū gñans ē cōpositū. ubi aūt sit foża gñans: ē ipa foża. hoc eni mō arguit phs i 7° meta^ce ꝯ plato nē ponētē sepatas ideas defuiētes ad sciaz ⁊ ad gña tionē. ꝙ mālia nō nisi a mālib⁹ gñant: qz g̃ nō ē gña tio nisi ipi⁹ rei mālis ⁊ ipi⁹ cōpositi. iō gñans ē q̄d mā le ⁊ q̄d cōpositū. nō ē aūt foża sepata ut pcebat pl'o qō uez ē i oib⁹ alīs a p^o. solus aūt de⁹ cū sit oīno imā lis ꝑt iducē mālē fożaz. nihil aūt aliud a deo si sit imā le ⁊ i cozpale ꝑt iducē mālē ⁊ icozpalē fożaz nisi me diāte aliq̄ cozpe: iō phat aug⁹ i 3° de tri. c. 7°. ꝙ nihil faciūt angeli i ꝓductiōe rerū nisi p adhibitionē semi nū ꝓiūgēdo actia passiuis. ⁊ i 2° sup geñ. ad lr̄az. vult ꝙ hic factūt angeli i ꝓductiōe rez q̄ faciūt agricole i ꝓductiōe arboz. excepto g̃ p^o agēte: qz ille ē ex pte actiōis res mālis ⁊ cōposita nō fit nisi a re māli ⁊ cō posita. videdū ē g̃ i gñatiōe fożarū itētionaliū. utruz gñeť foża ul' cōpositū. si videm⁹ uolum⁹ utrū agēs ad ta lē gñationē sit foża ul' cōpositū hoc ozdie ꝓcedem⁹ i hac qōne. qz p^o oñdem⁹ ꝙ id q̄ gñat i gñatiōe foża rū itētionaliū: ē aliq̄ mō foża. Scdo declarabimus ꝙ lz aliq̄ mō ꝓcedi possit ꝙ gñatū i talib⁹ sit ipa forma simplr tñ ē ipm cōpositū. Tertio descēdem⁹ ad vita tē quesiti quō agēs ad gñationē taliū sit foża: ⁊ quō cōpositū. ¶ Ꝓpē p^m sciedū ꝙ gñatio foże itētiōa lis ḡtū ad pñs spectat in trib⁹ differt a gñatione foże realis. p^o qz i gñatione itētionaliū gñat foża sine ꝓpa mā. 2° quia gñat sine ꝯrietate māe. Tertio qz gñat sine distractiōe ⁊ ipedimēto māe. dī eni foża itētiona lis gñari: sine ꝓpa mā ut intentio coloris gñat: sine ꝓpa mā: ⁊ sine ꝓpo sb̄o coloris. nā color ut patet ex lib⁹ de sensu ⁊ sensato ē extremitas pspicui i cozpe termiato cozp⁹ g̃ iminatū ē ꝓuz sb̄m coloris: qz g̃ itētio coloris gñat i cozpe dyaphano. iō dī hi⁹ itētio gñari sine ꝓpo sb̄o: ⁊ sine ꝓpa mā coloris. inde ē ꝙ dic phs in 2° de aia ꝙ hoc ē cōe oi sensui: ꝙ sit susceptiu⁹ spērū sine mā sic cera suscipit formā sigilli sine mā sigilli ut sine cupzo. Si eni homo gñat hoiem fac ꝙ iducat foża hois in ꝓpa mā hūana. Pōt eni ꝓtigē ꝙ vna mā sit magis ꝓpa forme ꝙ alia. ut forte mā rara est ꝓpa mā magis ignis: ꝙ dēsa. tñ semp mā opz eē aliq̄ mō ꝓpa ipi foże: qz act⁹ actiuorū sūt in patiente bñ disposito. lz sic nō est icō uenies ꝙ mā ꝓpa vni foże nllo mō sit ꝓpa alī. Sic nō ē icōueniēs ꝙ mā ꝓpa foże ut hēt eē itētiōale sit oīno ex nea illi foże ut hēt eē reale: sic cozp⁹ dyaphanū ⁊ puz ꝑt eē ꝓpa mā ul' ꝓuz susceptiuū foże coloris. ut hēt eē i tētiōale q̄ē oio q̄d exneū hi⁹ foże ut hēt eē reale. nā ꝓuz susceptiuū foże coloris ꝼz reale eē nō ē cozp⁹ dya phanū ⁊ puiū. lz ē cozp⁹ q̄ē ē timiatiuū visus. dīt eni color tāḡ p ꝓpum sb̄m q̄ē extrēitas pspicui i cozpe ē miato. Differūt ät gñatio foże itētionalis a reali. nō solū qz fit hi⁹ gñatio ul' saltē eē ꝑt sine ꝓpa mā. Sz ēt qz fit sine ꝯrietate māe. Nā foże ꝓput hñt eē itētiōale ul' saltē eē sibi iuicē nō ꝯriāt: alr eni se in eē ipedirēt. Nece ē q̄dē i eodē pūcto medꝫ eē spēz albi ⁊ nigri ⁊ ꝼz itētionē fortē: ⁊ dyametralē ut in eadē domo sūt

duo pietes. vn⁹ alb⁹ ⁊ ali⁹ niger. opz ꝙ color alb⁹ mlti
plicet se ꝑ totū: ⁊ ēt niger. alr eni nō posset deferri ad
oculū color alb⁹ ipediēte nigro: uel ecōuerso. Nā si illi
duo pietes q̄rū vn⁹ ē alb⁹ ⁊ ali⁹ niger sint āgularit ꝓiū
cti: ⁊ sint duo ocli q̄rū vn⁹ dyametralr respiciat pietē
albū ⁊ ali⁹ nigrū: hac ypothesi stāte: ꝙ itētiones ꝯrioꝝ
colorꝝ se inuicē ipediāt. si color alb⁹ mltiplicabit sensū
ad oculū dyametralr sibi oppositū ipediret mltiplica
tio coloris nigri ut oculus ali⁹ nō posset videre colorē ni
grū: uel ecōuerso. ita ꝙ utriq; oculus nō videbit colo
rē: si oppositū. cū g̃ ad sensuz appet ꝯriū: qz duo pie
tes angularit ꝓiūcti q̄rū vn⁹ est alb⁹ ali⁹ niger videnť
a duob⁹ oculis dyametralr illis oppositis cogunt dicē
ꝙ itētiones ꝯriorū colorꝝ sibi inuicē nō ꝯriant: ſz i ea
dē pte medij eē pñt. ¶ Differt nihilomin⁹ 3⁹ genera
tio hui⁹ formе a gñatione illi⁹: qz gñanť hi⁹ foze sine
ipedimēto ⁊ distractione mae. Jn gñatione eni realis
forme mā pp sui indispositionē ipedit ⁊ distrahit ne
oino passū assilet agēti ut nō oino sili⁹ assilet pti. Sz
in gñatioe formaꝝ itētionaliū: nō est ipedimētū mae
ut appet in imagine apparēte i speculo: ubi si bñ fcm
sit speculum tāta est sili⁹tudo imaginis ad illud cui⁹ est
imago ut nec fili⁹ pti loquēdo de filio carnali nec ali
qs hō alteri tātā sili⁹tudinē hēat. ¶ Uiso quō differt
gñatio forme itētionalis a reali. uolum⁹ declare q̄lit
ꝓcedi possit ꝙ in talib⁹ gñet ipa forma. nā susceptiuū
formarū itētionaliū dī esse susceptiuū forme sine mā:
qz sic hoc suscipit gñationē forme. sic illa forma gñat
si hoc dī suscipe formā sine mā dicet fieri gñatio foze
sine mā. Rursus si fit gñatio forme itētionalis sine ꝯ
rietate mae: qz foza in mā ꝯrietatē bñt. foze aūt nō in
mā nō ꝑe ꝯrietatē bñt. qz ꝯria sūt apta nata fieri cir
ca idē: ⁊ ex hoc aliq̄ sūt ꝯria, put se ipediūt circa idē:
forme itētionales aliq̄d pticipāt de mō mālitatis qz
se nō ipediūt circa idē: put g̃ vna foza itētionalis nō
hēt ꝓuationē annexā alteri⁹ foze itētionalis: ſz cōpati
tur secū alia forma itētionalē in eadem pte medij. qz
foze māles vna hēt annexā ꝓuationē alteri⁹ iō hi⁹ itē
tionales foze aliq̄d de imālitate pticipāt: ⁊ put ptici
pāt de imālitate dī in eis gñari forma sine mā. hoc ēt
mō qz gñatio taliū formarū est sine ipedimento ⁊ di
stractione mae. iō vident tales foze ad q̄dā imālita
tē accedē: ⁊ p ꝑns gñatio taliū itētionū videt eē gña
tio foze sine mā. Quare sic qz tales foze qz fiunt sine
trālmutatioe mae: iō dicunt nō educi de potētia mae
ita qz fiūt sine ꝑa mā ⁊ sine ꝯrietate ꝛoistractioe mae
iō dicunt fieri sine mā: ⁊ sic ipz genitū ꝑt dici foza sine
mā sic ⁊ ipm gñans pōt dici ipa foza. agēs eni assilat
sibi passū pp qō si id qō gñat est forma: ⁊ id qō gñat
erit ipsa foza. Hinc est g̃ ꝙ qz talia pñt cōcedi de ipsa
foza in q̄dā tractatu nr̄o de nūatione itellect⁹ possibi
lis in 2⁹. c. ubi declat positio cōmēti dixim⁹ ꝙ itētio
nales foze nō educebant de potētia mae: ⁊ ꝙ hi⁹ foze
ipse fm se gñabant. ⁊ ꝙ ipa foza erat gñans taliū for
marū. qō quō mālitatē hēt ꝑt eē per hita manifestū.
dicta eni in 2⁹. c. illi⁹ tractat⁹ magis dicta sunt ſz pba
bilitatē: q̄ fm vitatē. vñ ⁊ in fine illi⁹ scōi capli dī ꝙ
ibi dicta calūniā bñt. ꝙ si tñ uellem⁹ ista dicta ad vita
tez trahē va sūt mō quo dixim⁹. eo g̃ mō quo loquit
pb̄s. ꝙ sensus est susceptiu⁹ spērū sine mā. possumus ⁊
nos loq ꝙ in gñatione formarū itētionaliū gñat for
ma sine mā: ⁊ si gñat foza sine mā gñat forma nō edu
cta de potētia mae: ⁊ qua rōne res genita est ipa for
ma. erit ēt res gñans ipa foza. gñat g̃ in talib⁹ forma
sine mā: non simplr: sed gñat sine mā ꝑa. uel gñat sine
mā. Quia gñat sine ꝯrietate quā bñt forme in mā: uel
gñat sine mā. qz gñat sine distractione ⁊ ipedimento
mae. simplr tñ gñatio taliū est gñatio forme in mā, p
pter qō ēt in talib⁹ pōt dici gñari ipm cōpositum pp
qō dici poterit ꝙ ⁊ gñans sit ipm cōpositus. ¶ His
itaqz declaratis uolum⁹ descendē ad ueritatē quesiti
dicem⁹ q̄dē ꝙ gñatio taliū formarū absolute loquen
do est cū mā qō tripliciter apparet. Primo q̄dem qz
nō est simplr sine mā. Scōo qz est ſz ꝯditiones mae.
Tertio: qz est fm situationē ptiū mae. Nō eni fit hi⁹
gñatio sine oi mā. Nā ſz nō fiat in mā ꝑa. fit autem in
mā extranea. Uñ intētiones colorꝝ. ut vult cōmēta
tor in li⁹ de aia nō bñt esse nāle: sed extraneuz qō sic
itelligendū est. Quia sūt tales itētiones in mā ꝓpria
⁊ nāli ipsi colori cuiusmodi est corp⁹ terminatū ideſt
corp⁹ qō est terminatū visus. Sed fiunt in mā que est
extranea ipi forme coloris cuiusmodi est mā pura ⁊
dyaphana. ¶ Rursus gñationes taliū fozarū nō sūt
sine mā: qz sūt cū ꝯditionib⁹ mae. recipit eni talis foz
ma hic nunc. Est ēt 3⁹ gñatio taliū formarū cū mā:
qz est fm situationes ptiū mae. ut si coloratū aliquid
ipzimat suā itētionez in medio ps dextra illius colo
rati ipzessionē dyametralē ⁊ fortem faciet in dextra
pte medij: ⁊ ps sinistra in sinistrā: que oia arguūt gña
tionē taliū formarū eē gñationē cū mā. ¶ Ad argu
mentū in oppositū dōm ꝙ cuz dī ꝙ ipse color videt.
dōm ꝙ ipse color videt in corpe. Uñ color est rō q̄re
coloratu videat. Sicut calor est rō q̄re caliduz agat.
ipz tñ calidū agit: nō tñ hoc sic intelligendū est. ꝙ nō
plus color videat q̄ calor agat. qz ut patet per habi
ta in ꝓductione formarū itētionaliū. ꝑt aliq̄ mō actio
attribui forme. ⁊ pōt dici gñari ipsa forma qō in, pdu
ctione formarū realiū nō sic ueritatem habet.

p Ostea querebat de creatura in gña
li q̄tum ad ipsas res. ⁊ circa
hoc fiebāt. ſ. qōnes fm ꝙ res create q̄tuz
ad pñs spectat. ſ. modis ꝓsiderari pñt. p⁹
q̄tū ad eē. ⁊ circa hoc erat qō. utrū eē creature hēt
ordinē ad nō eē. Scōo q̄tum ad referri: ⁊ circa hoc
erat qō. utrū in aliq̄ creatura possit icipe eē aliq̄ nova
realis relatio sine sui mutatione. Tertio pñt ꝓsidera
ri creature q̄tū ad earū differre. ⁊ circa hoc erat qō.
utrū aliq̄ res possit realit differre: uel hīe realē ordiam
ad seipaz absqz eo ꝙ sit aliud: ſz solū ex eo ꝙ hēt alia
⁊ alia hitudinē. Quarto cōsiderari pñt q̄tū ad actio
nē. ⁊ circa hoc erat qō. utz aliq̄d directe ⁊ p se possit
agē i seipz. Quito q̄tū ad pfectionē. ⁊ circa hoc erat
qō. utrū aliq̄d exñs sub vna pfectione possit seipsum
facere sub alia perfectione: uel semper oporteat talia
esse distincta. Questio. XII.

a D primū sic, pcedebat. ostēdebat eni ꝙ eē creature hēt oz
dinē ad nō eē. Quia creatura ꝑus habuit nō
eē ⁊ postea eē. Sz ubi est dare ꝑus ⁊ posteri⁹ ibi ē da
re ordinē: g̃ ⁊c. ¶ Jn ꝯriū est: qz ubi nō ē va relatio
ibi nō ē ordo. Sz eē ad nō eē nō ꝑt eē va relatio: nul
la eni ꝑt eē realis relatio entis ad non ens. ⁊ p ꝑns ut
vi: nec uer⁹ ⁊ realis ordo. ¶ Ro⁹ odz ꝙ hoc ordie, pce
dem⁹ in hac qōne qz p⁹ oñdem⁹ ꝙ eē creature hēt or
dinez ad nō esse. Secūdo declarabimus ꝙ ille ordo
est rationis tm̄. Tertio ostendemus ꝙ ſz sit rōnis tm̄
nihilomin⁹ tñ est uer⁹ ordo. ¶ Propt ꝑm sciendū ꝙ
eē creature pōt triplr cōsiderari: videlicet q̄tum ad
suā ꝓductionē. q̄tū ad suā ꝓseruationē. ⁊ q̄tū ad suū
defectū. ⁊ oib⁹ his modis dī hīe ordinem ad nō esse.
Quātū ad suā q̄dē ꝓductionē. hēt eē creature ordi
nē ad nō eē. qz creatura ex nihilo est, pducta in eē: qō

nō est intelligēdū mālit: q ex ipo nihilo tanq ex mā possit fieri creatura. sic fit cultellus ex ferro. qz sic qō fit ex ferro mālit est ferrū: vl ferreū. ita ex nihilo mā liter nō posset fieri nisi nihil uel nihilū. Est g itelligē dū ordinalit ut creatura dicat eē facta ex nihilo: quia est facta post nihil. arguat g sic. q ordinalr factum est ex nihilo siue ex nō eē hēt ordinē ad nō eē: sed creatura siue eē creature est hi' g zc. fm hoc g pt vificari q dī sap. 11. ex nihilo nati sum'. qō lz dcm sit in psona impioz. tn qtum ad hoc uerū dicebāt q ex nihilo in esse, pcesserāt. ¶ Hoc ēt idē patet si psidereť creatura qtū ad suā pseruationē in eē. Nā q statiz tēderet in nihil nisi per aliud pseruareť in eē illud hēt ordinē ad nō eē. hi' aūt est creatura: nō solū creatura corporea: sed ēt nā angelica in qua nisi ptinue opareť deus pseruādo ipaz in eē nō subsisteret: sed statiz desineret eē ut vult aug. 9° super genn. ad lram. ¶ Tertio hoc idē patet ex eo q eē creature est ualde defectiuū. ita q cōparatū ad dīnū eē magis est nō eē q eē fm hieronymū. ait q nrm eē cōparatū ad dīnū eē magis est nō eē q esse. z fm q dicit psal. 40. q oēs gentes qsi nō sint ut sunt corā ipso. z qsi nihiluz inane reputate sunt. q g de se sic est defectiuū q cōparatū ad eē pfectum magis est nō eē q eē hēt de se ordinē ad nō eē. hi' ăt est eē creature ut est per hita manifestū. ¶ Ui so quō eē creature hēt ordinē ad nō eē: uolum' oīdē q hi° ordo nō est fm relationē realē. Nā ut ait auicē. in 5° meta^ce sue. nos ad eos qui pcesserūt uel ens ad nō ens realit referri nō pōt. Dicem° eni q eē relati uoz est in ad aliud se hze: qre si tota qditas relationis est in ad aliō se hze: z in ad aliud de se nō est aliqd: sz est solū fz apprehēsionē aie. opz q talis relatio sit fz rōnē: z fm apprehēsionē aie. nō aūt fm rē. ¶ His habitis restat oīdē q nō obstāte q talis ordo dicit relationē fm rōnē nihilomin' tn uere hēt ibi eē hi° ordo Nā in his que dicūt relationē nō pp hoc nō sūt uere talia: qz dicūt relationē fm rōnē tm. Ut deus fm q est dns creature nō refert ad creaturā nisi fm rōnez tm. nihilomin' tn est uerissime dns sz illud dīnū sit relatio ex tpe pōt eē relatio in deo. Sic z in ppōsito sz eē creature sic hēat ordinē ad nō eē q hi' ordo nō dicit relationē nisi fm rōnē: nihilomin' tn uere creatura hēt ordinez ad nō eē. Et per hoc patet solutio ad obiectū: qz quāuis hi' ordo sit relatio fm rōnē: nō tn pp hoc est dōz q nō sit uerus ordo. Questio. XIII.

¶ Ecūdo querebat de creatura per cōpationē ad referri. Utrū in aliq creatura per aliqō agens possit incipere eē noua relatio absq mutatione facta in ipsa. Et arguebat q nō. qz exquo cā illa per quā fit noua relatio nō attingit hanc rē: qz nullā mutationē facit in ea pns est q nihil cābit in ipa. nō g per aliq cāz in re nō mutata poterit incipe esse noua realis relatio. ¶ In ppriū est: qz pōt aliqd de nō sili fieri sile nulla mutatione facta in ipo. cū g silitudo sit relatio realis pt aliqd sine mutatiōe sui de nouo relationē realē hze. ¶ R° dōm fm qsdā si relatiuū desinit eē relatū vl de nouo incipiat eē relatū: necessario fit per trāsmutationē illi' accidētis in quo fundat relatio. fm hos g nihil incipit hze nouā relationē realē sine mutatione sui. distinguūt tn de ipa relatione: qz aliq referunt per se aliq per accidēs. per se qdē est q nūs de quo psiderat arismetricus est duplus ad aliū nūm. uel qtitas de qua cōsiderat geometra est dupla ad aliq qtitatē. per accns ăt est q ferrū sit duplū ad aliud ferrū uel lignū ad aliud lignū. hoc est ut dicūt pp magnitudinē mathematicā que est in ferro. cui qdē magnitudini ut aiūt per se natū est puenire eē duplū nō ferro cui nō nisi per accns. in talib' itaq ubi per accns inuenit rō relationis pōt hoc ptingē q aliqd relationē nouā acqrat uel perdat sine mutatione sui. In his vo ubi rō relationis inuenit p se est hoc ipossibile. Sed hoc dictū videť triplr dicē. Primo qdē qz fm hoc dictū uera duplicitaz nō repit in nālib'. solū eni attribuūt hoc qtitati mathematice in qb' nō est mot°. nā si uera duplicitas repiretur in nālib': sic uere: z per se repit ibi duplū: qz nālia sunt motui z trāsmutationi subiecta poterit aliqd augeri uel minui in qtitate quo facto erit aliqd duplus uel nō duplum ad ipm nulla mutatione facta in illo. ¶ Scdo deficit hi' dcm qz imaginanť alia eē mathematicā qtitatē: alia nālē. eadē eni qtitas ut hēt eē in mā sēsibili que ē pūcta motui z trāsmutationi dī eē qtitas nālis. illa ēt eadē qtitas ut est abstracta a mā sensibili z ut psiderať pter māz qlē dī esse abstracta a motu z trāsmutatione. z dī qtitas mathematica. nā mathematica fm eē nō sunt abstracta a nālib': sz sunt eadē cū ipis. sunt aūt abstracta solū fm psiderationē qre si eadē est qtitas nālis: z mathematica pōt aliqd fieri de nō duplo duplū. per mutationē factam in alio fm qtitatē nālē fiet hoc fm qtitatē mathematicā. lz nō fiat ut est mathematica. Nō eni differret q est nāle z q est mathematicū: sed ut est nāle z ut est mathematicū. ¶ Tertio deficit tale dictuz: qz imaginať q ad relationē per se sit mot': q si sic eēt nō posset acqri relatio per se nisi per motū factū per se: z in se. Propter qō hac ypotesi stante nihil posset per se realē relationē acqrē nisi per se trāsmutat' eēt: hoc tn est falsum. nā ad relationē per se est mot' per accns. ut pbať in 5° phicoz. z qz relatio per se non acqrit per se: sed acqrit per hitudinē ad aliqd poterit p se relatio acqri per mutationē alteri' ut in, pseqūdo patebit. Cum g querit utrū sine mutatione sui possit aliqd nouā relationē acqrere utrū duplū possit fieri nō duplus uel ecōuerso. Si itelligať q duplū manēs duplū fiat nō duplū. vl nō duplū manēs nō duplū fiat duplus. hoc est ipossibile nec per mutationē alteri': nec per mutationē aliq. Si eni qtuor est duplus ad duo: z tria est nō duplū. Et qtuor manēs qtuor sit nō duplū. z tria manēs tria sit duplū ad duo oino est impossibile. hoc eni mō quādiu aliqd est manēs tale nō suscipit inouationē fz q tale ut albū manēs albū nunq fiet nigz nec ecōuerso. Sz si aliqd se hēt ad aliquid ut tria ad duo. poterit illō qō se hēt ut duo tātū minui q aliqd se nō hēbit ad illō ut tria ad duo: sz ut qtuor ad duo Propter qō factū erit istud duplū q pus nō erat duplū per solā mutationē alteri°. istud eni idē qō se hēbat ad aliqd ut tria ad duo per solā mutationē alteri us poterit se hze ad ipz ut qtuor ad duo. nō g fcm est q tria sit duplū ad duo: qz hoc est ipossibile: sz est q illud qō se hēbat ut tria se hēt ut qtuor: z qō pus nō erat duplū iā factū est duplū per solā mutationē fcāz in altero. ¶ Qō ăt sic sit q relationē p se nouā z realē possit aliqd incipe hze per solā mutationē factā in alio possum° duplr declare. ¶ Prio p ipam qditatē relatiuā. 2° per eē relationis. p^a via sic patet. naz tota rō qditatis relationis est ad aliud se hze. vñ boeti' in lib° de trini. ait q relatio uera nihil oino predicatur de eodē quo dicit. Sed totū esse eius est in ad aliud se hze: quare si totū esse qditatiuum relationis est ad aliqd se hze z solo defectu alteri' pōt deficere qditas ut tota qditas silitudinis est in ad aliud se hze. igit si aliqd sit albū: z aliud nō sit albū non dī istud sile illi.

Sed si illud nō albū fiat albū incipiet hoc eē sīle per mutationē factā in alio. ut qz illud aliud factuz est albuz. deficiebat g huic q̄ pus erat albū sīlitudo nō qz deficeret aliq̄d sed qz deficiebat sibi ad aliq̄d. Sufficit g q̄ sit facta mutatio in illo respectu cui⁹ hoc dicit ad aliq̄d ad hoc q̄ istud incipiat eē ad aliq̄d z hīe relationē q̄ est ad aliq̄d quā pus nō hēbat. ¶ Scōo hoc idē patet ex ipo eē relationis. nā eē relationis est idē cū eē fundamēti: ut eē sīlitudinis siue eē sīlitudinē nō est aliud q̄ ineē albedinem ita q̄ nō est aliud cōpositi⁹ ex eo q̄ est albū z sīle q̄ ex eo q̄ est album tm̄. Si igit relatio fm suū eē faceret aliq̄ cōpositionez ultra suū fundamētū qz nō est itelligibile q̄ aliq̄d sit cōpositi⁹ fm rē quā pus erat loquendo p̄e de cōpositione nulla mutatione facta in ipo nihil posset hīe nouā relationē realē nisi p mutationē factā in eo: sed qz relatio nullā cōpositionē facit: nec fm eē. qz idē est eē ei⁹ qō eē fundamēti: nec fz rōnē q̄ditatis. qz tota rō q̄ditatiua ipius est in ad aliud se hīe. iō sine aliq̄ mutatione facta in se: sed solū in alio pōt de nouo acq̄ri. Dicemus g q̄ relatio realis aliq̄d supza fundamētū ponit reale in utroq; extremo ut sīlitudo realis ponit aliq̄ realē q̄litatē in utroq; extremo. z ꝓportio z hitudo q̄titatiua ponit aliq̄ q̄titatē realē i utroq; extremo vñ cū relatiua sint sīl nā: nō est intelligibile: q̄ aliquid sit sīle: qō nō sit dare aliud cui sit sīle. Relatiua eni posita se ponūt: z pempta se pimūt. Nō eni pōt vnū relatiuū pimi nisi pemptū sit aliud. Quare si deficiatur q̄litas debita in altero extremo deficiet ibi sīlitudo. z deficiēte sīlitudie in vno deficiet z in alio. defect⁹ g sīlitudis in utroq; pt ꝓtigē ex solo defectu q̄litatis in alio: z sīc defect⁹ sīlitudis i utroq; pt ꝓtigē ex solo defectu q̄litatis in illo: sic acq̄sitio sīlitudis in utroq; pt ꝓtigē ex sola mutatione fcā in alio. z inde est q̄ ad aliq̄d dī eē mot⁹ p accñs: qz pt aliq̄d relationē acq̄rē ex sola mutatione fcā in alio. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū dom q̄ sufficit q̄ cā faciēs z trāsmutans attingat solū alterū extremoz ad hoc q̄ incipiat eē noua relatio in utroq; qz sīc defect⁹ relationis in utroq; extremo pōt ꝓtigē ex altero extremo tm̄. sic sufficit q̄ fiat mutatio in altero extremo tm̄. z q̄ cā attigat aliū extremū tm̄ ad hoc q̄ incipiat esse relatio in utroq;.

Questio. XIIII.

Tertio querebat de creatura q̄tum ad differre. vtrū aliq̄d possit realiter differre a seipo absq; eo q̄ dicat rē aliaz. Sed per solā habitudinē aliā. Et videt q̄ nō: qz non differret albū a nō albo nisi per additionē alicui⁹ rei ut per additionē albedinis. g hñs albedinē a nō hñte realr differre nō poterit nisi per additionē alicui⁹ rei. ¶ In ꝯriū est qz nisi eēt dare talē realē dīā nō esset dare quō realr differret suppositū a nā: ut patet p q̄nes nras disputatas de cōpositione angelox. ¶ R⁹ dom q̄ hoc ordine. pcedem⁹ in hac qōne q̄re p⁹ declarabim⁹ q̄ potētia pfecta per actū a seipsa non pfcā realr differt. Scōo quō hoc sit declarabim⁹ ex pte potētie. z ex pte act⁹. Tertio ostendem⁹ q̄ lz potentia sic pfecta nō possit hīe realē dīā nisi per rē aliā ipsa tñ realr differēs a seipsa nō est res alia. Sed solū habēs q̄dā hitudinē aliā. ¶ Propt p⁹m sciendū q̄ pbs in p⁹o de gñatione querit hāc qōnem. quō differat mā ut est exns sb̄ forīs ꝯrijs: z solut dicēs q̄ est eadē fz eētiā. nō aūt fz eē. eadē g mā per eētiā est sub forīa z ꝓuatione eius: ul est sub hac forma ul sub ꝯria. Sz nō est eadē fz eē: sic z sic accepta mā. ¶ Querem⁹ g q̄d dicat illud eē. fm q̄ eadē eētia māe est ꝓiūcta actui z ꝓuationi. ul est ꝓiūcta actui ꝓpositō: z oppositō itaq; hi⁹ eē fm q̄ dī esse talis dīa ul dicet eētiā forīe ul eētiā māe: ul rē aliq̄ aliā per eētiā a forīa z a mā: ul dicet q̄dā hitudinē: z quēdā modū eēndi. quā hēt mā ut est sub forīa. nō aūt dici pt q̄ hi⁹ eē dicat eētiā forme. ut dicat mā exns sub formis ꝯrijs differre fm eē: qz differet fm eētiā forme. sic eniz differre fm eē eēt differre fz eētiā. ¶ Ꝑ. nll'a eēt solutio qōnis si quereret quō differet mā ut est sb̄ alia z alia forma ꝯria. z rñderet qz differet mā fm eētiam forme ꝯrie. eētia eni forme ꝯrie: z forma ꝯria vnū z idē dicunt. eadē g esset rñsio ad qōnē: cū ipa qōne. z per ꝓns nulla eēt solutio qōnis. Querit eni qō quō differt mā ul q̄d ꝓsequit mā ex eo q̄ est sub alia z alia forma ꝯria. q̄ si rñdeat q̄ ꝓsequit aliā z aliā eētiā forīe in nullo satisfacis ꝓpositе qōni. imo oīno idē dicit solutio cū ipa qōne. Solutio g phi q̄ mā sic z sic sūpta differūt fm aliud z aliud eē nō est itelligēda q̄ ibi aliud z aliud eē dicat aliā z aliā eētiā forīe. Sed si bñ ꝓsideret hi⁹ dictū cū querit de mā qñ est sub alia z alia forma ꝯria quō differret: z rñdeat q̄ differret fz aliā z aliā eētiā forīe: forte sufficiēter rñdet quō est ibi dīa q̄ tū ad formā: sed nō rñdet quō sit ibi dīa fz māz: nec satisfit. quō differt mā a seipa. put est sub ꝓuatione z forma. ul. put est sub alia z alia forma cōtraria. Ergo cū dī q̄ mā exns sub formis ꝯrijs differt fz eē nō fz eētiā ibi esse nō accipit p⁹o eētia forīe. nec ēt pt accipi. p eētia māe. qz eētia māe nō hēt dīaz: nō g sic differre fm eē esset differre fm eētiā māe. qz dictū phi iplicaret oppositа. siue mā exns sub formis ꝯrijs nō differret fm eētiā: sed fz eē. z ibi esse accipet p essentia māe. ons esset q̄ mā sic se hns z nō differēs per eētiā differet per eētiā qō stare nō pōt. Nec ēt pt dici q̄ hi⁹ eē fm q̄ differt mā ut est sb̄ formis ꝯrijs dicat q̄dā rē tertiā differētē a mā z a forma quā ipa mat forma māe. q̄titas eni seipa extendit māz. nō eni ipzimit ei q̄dā rē tertiā: ul q̄dā extēsionē aliaz. qz sic eēt abire in ifinitū. Si eni q̄titas nō extēdet māz per seipaz: sed ipzimeret ei q̄dā aliā extēsionez. pari rone z illa extensio nō extēdet māz per seipaz: sed ipzimeret ei q̄dā aliā extensionē: z sic in ifinitū. stādū est g ipzimis ut dicam⁹ q̄ forma seipa pficit: z mā seipa pficit. ita q̄ nihil est aliud vniēs māz forme: ul faciens q̄ mā pficit per formā. nō eni opz querē quō fiat vnum ex mā z forma: qz nulla est ibi dare rē tertiā p qō hoc pficiat z illud pficiat. z per qō hec vniant. q̄titas ita qz ut dixim⁹ seipa extēdit mām. z mā seipsa extēdit p q̄titatē ut in hoc nullā sit dare rē tertiā aliam a mā z q̄titate. z qō dictū est de q̄titate respectu māe intelligēdū est de oi actualitate: z de oi pfectione māe. Redeam⁹ g z dicam⁹ q̄ mā exns sub formis ꝯrijs ul exns sb̄ ꝓuatione z forīa nō differt fz eētiā: fz fz eē. qō eē nō dīc eētia forīe nec eētia māe: nec rē aliq̄ tertiam differētēab eētia forīe z māe. Sz dīc ipaz terminationē māe: ul dīc quādā hitudinē: z quēdā modū existēdi quē hēt mā ut est sb̄ forīa. in ipa g re ut in ipa mā fcā est hi⁹ dīa. put hēt diuersū eē qō ꝓsequit ut est sb̄ ꝓuatione z forīa. ul ut est sub alia z alia forīa. ꝯre sic z sic accepta realr differt a seipa. ut ponam⁹ exēplū sensibile. ponam⁹ q̄ mā nō sit pfecta p q̄titatē: fz sit q̄titate ꝓuata: z sic nō extēsa: postea illa eadē mā uel illa eadē eētia māe pficiat p q̄titatē z fiat extēsa. mā g sic z sic accepta nō differt per eētiā: qz eadez eētia māe est que ꝓz intelligit: nō extēsa: z ꝓuata q̄titate z postea fit extēsa: z pfecta per q̄titatez z differet tm̄ mā sic z sic accepta fm eē. put hēt eē extēsuz: z nō ex

tensuz. Cū eni extēsuz ꝼz rei vitatē realr differt a nō extēso. Nulli aūt dubiū eē pōt q realr diuersificabit mā in scipa. ut sic diuersificat ꝼm eē. i. ꝼm modū existēdi quē hēt sub forma: siue ꝼm aliā z aliā habitudinē ad formā. ¶ Hoc viso uolum⁹ declare 2m. Nā ex pte act⁹ z ex pte potētie declabim⁹ quō hoc ꝓtingat. Dicem⁹ eni q eo mō quo phs in 2o de aia. diffinit aiaz eē actū organici cozpis pt differri quelibet forma q sit act⁹ sue ꝑe māe. diffinit eni aiaz q est act⁹ cozpis organici phici potētia vitā hntis. Distinguit aūt ibi. z de potētia. q est potētia abiciēs actū. Et potētia ꝓiūcta actui. aia aūt sic est act⁹ cozpis hntis vitā in potentia. q ibi potētia est nō abiciēs actū: sz ꝓiūcta actui. Ut g diffinitionē de aia traham⁹ ad diffinitionē cuiuslibet forme siue sbalis: siue accntalis. Dicem⁹ q qlibet foza est act⁹ sue māe potētia pfectionē hntis potentiā. s. nō abiciētis actū. In talib⁹ g est tria ꝓsiderare. videlicet ipz actum. z ipsaz potētiā abiciētē actū. z potentiam nō abicientē actuz. que ponitur in diffinitione actus. ¶ Querem⁹ g utrū potētia nō abiciēs actuz icludit ipsuz actū siue ipsaz formā. ¶ Cū eni potētia nō abiciens actū uel formaz ponat in diffinitione forme ut patet ex diffinitione. dici nō potest q potētia sic accepta icludat formā. Quia cū hi⁹ potētia ponat in diffinitione forme si icludēt formā poneret forma in diffinitiōe forme. imo qō pei⁹ est cū forma sit act⁹ potētie sic accepte forma eēt act⁹ suuipsi⁹ qō stare nō pt. g potentia nō abiciēs formā nō includit ipaz formā. z differt a potentia abiciente formā ex quo clarius appet q potētia exns sub ꝓuatione. z forma ul potētia abiciēs formā: z nō abiciēs formā nō differrēt ꝼm eētiā: sed ꝼm eē. Ibi eni cē nō accipit ꝓ eēntia forme qz res differēs ut est differēs icludit suā dīaz. mā āt nō abiciēs formā nō icludit formā: qz ponit in diffinitione forme. Sed qz nōdū clare patet qd sit istud eē ꝼm q differret mā ꝓuata z nō ꝓuata actu uel ut est sb alio z alio actu. iō videndū est qd est nō abicē actū z qd est hze actū in potētia. Sic cozp⁹ nō abiciēs aiaz: qō ponit in diffinitione aie. dicet potētia vitā hze qō no sic intelligēdū est. q cozp⁹ aiatū nō actu viuat. z q mā exns sub forma nō actu pficiat per formā: sed dī hoc hze mō potētiali. qz hēt hoc mō receptiua z recipere: siue ptícipare ad nāz potētie ptinet. Dicemus g q aia eēntialit est ipsa vita. ul loqmur sic loqtur aug⁹ 3o cōfessi. q aia est vita cozpoz: cozp⁹ āt quodcunqz pfectū per aiaz nō eēntialit est ipsa vita: nec est abiciens vitā: sed est pticipans vitā. iō cozp⁹ sic acceptū dī hze vitā in potētia nō in potētia abiciente actū: sz pticipāte actū. z qz ut diximus hze aliqd mō receptiuo: est hze mō potētiali. iō cozp⁹ sic acceptū dī potentia vitā hze. potētia itaqz abiciens formā: z nō abiciens nō icludit eēntiā forme: nec sic. z sic accepta potentia differt per eēntiā: qz illa eadē eēntia potētie. ul essentia māe que erat abiciēs formā: z ꝓuata forma fit postea sub forma: z pticipat formā. Cū g queritꝰ quō differt. dicet q differt ꝼm eē. Quid g erit istud eē: post q nō est eēntia forme. Dicem⁹ q est terminatio māe: uel pticipatio forme: ul est modus eēndi quē hēt mā sub forma: ꝼm quē modū differt mā a seipsa realit ut est pticipās formā: z ut hēt hunc modum eēndi z hūc modū se hndi. ut est sub forma quā nō hēt. ut est abiciens formā. Propt qō id q dicebat de aia pt dici de qlibet forma siue accidētali ut aia eēntialr est ipa vita. cozpus abiciēs aiaz est ꝓuatū vita. nō abiciens: est pticipās vitā. Sic q̄titas essentialr est ipsa extensio. Mā ꝓuata q̄titate est ꝓuata extēsione. Mā aūt sub q̄titate est pticipās extēsionē. Sic quelibet foza eēntialr est ipa pfectio. Mā aūt abiciēs formā est ꝓuata pfectione. ut est aūt sub forma est pticipāns pfectionē. Hze g potētia pfectionē: est hze eaz mō pticipatio: si sit potētia nō abiciēs actū qō competit māe ut est sub actu. ¶ Hijs habitis ē 3o declandū quō aliqd sit realit differēs. lz sit per rē aliā: nō tn opz q ipz sic differēs sit res alia. Est ergo diligent notāduz q hze pfectionē pticipatione est uere eē tale z uere eē pfectū. z carere tali pticipatione est uere nō eē tale z uere eē iperfectū. Si g itelligat mā sine q̄titate itelligit uere nō extēsa z nullā hns extēsionē. Si aūt itelligat sub q̄titate uere itelligit extēsa z uere hns extēsionē: lz hēat eā mō potētiali: z nō mō pticipatiuo. Quia hēt eā ut pticipat q̄titatē. Et sic g itelligem⁹ mām eē sub forma: z esse sb actu. quia talis fit per pticipationem act⁹: qlis est eēntialr act⁹. Ut si q̄titas est eēntialr qdē extēsio. mā exns sb q̄titate pticipat q̄titatē. fit talis pticipatione qlis eēntialr q̄titas: qz fit extēsa: z sit hns ptes sic z q̄titas: z cozp⁹ pticipatione vjuit actu per aiaz que est eēntialr vita. De⁹ eni pducēdo potentiā z actū. dedit hāc nāz potētie ut pticipatiue in sua eēntia ꝓsequeret id qō hēt eēntialr act⁹. Pōt g distingui duplex extēsū. vnū qō eni eēntialr tale: ut ipa q̄titas. z aliud qō est pticipatione tale: ut ipsa mā. z hoc pt dici: nō illa. qz extēsio māe nō est extēsio q̄titatis: sic ptes māe sūt alie a ptib⁹ q̄titatis. ¶ Quis g dubitat q uere realr extēsuz differret uere z realr a nō extēso. cū g ipa eēntia māe ꝼm se sit nō extēsa. ipa postea eēntia māe sit realr extēsa differret eēntia māe a seipsa que realr ut ꝓuata est q̄titate. z ut est q̄titati ꝓiūcta. nō q eēntia māe sic z sic se hns sit alia res sed est vna z eadē res diuersificata in seipa. put est ꝓiuncta q̄titati: z nō ꝓiūcta. qz hoc est de nā potētie q cō iūcta actui diuersificet in seipsa: z fiat talis in actu pticipatione. qlis erat in potētia anteq̄ pticiparet actū. g sunt ibi tria. videlz. aliqd qō est extēsuz eēntialit: ut ipa q̄titas. aliqd qō est extēsū pticipatione: ut ipa mā sub q̄titate. z aliqd qō est ꝓuatū extēsione: ut mā abiciēs q̄titatē. Extēsuz qō eēntialr dicit aliā eēntiā ab extēso pticipatione. qz eēntia q̄titatis est alia ab eēntia māe. Sed extēsuz pticipatiue nō dic aliā eēntiaz ab eo qō est ꝓuatū extēsione. qz potētia abiciēs actū z ꝓiūcta actui nō dic aliā z aliā eēntiā uel nō dic aliā z aliā rē. Sz dic illā eandē rē actu fcāz talē que erat potētia talis: z qō dictū est de q̄titate respectu extēsiois. itelligēdū de qlibet forma respectu pfectionis. Nā forma eēntialr est ipsa pfectio. uel pōt dici q est qd pfectū eēntialr. mā sub forma est qd pfectū pticipatiue. Priuata forma est qd abiciēs pfectionē. non sūt g nisi due eēntie videlz eēntia forme: z eēntia materie. nisi forte accipem⁹ tertiam eēntiā cōpositam ex utrisqz. Pret tn eēntiā māe z forme nō est aliq eēntia nisi cōstituta ex utrisqz. sz lz nō sit dare tres essentias simplr differētes. eēntia tn māe multū diuersificat in seipsa ut est pfecta: z ut est ꝓuata pfectione. sic multū diuersificat in seipa ut est extēsa z ut est ꝓuata extēsione. ¶ Declatū est g 3m videlz q potētia sic z sic diuersificata lz hoc hēat ptē aliā: qz per formā ipa tn nō est res alia: z alia: sed eadē res. z ut est pfecta p formā differret realr a seipa. ut est priuata z abiciens formā. Ex hoc aūt intelligi pōt quō differt nā a supposito. Nā illa eadez essentia in se considerata. ut nō participat perfectiones additas dīnā. Ut est sbiecta pfectionib⁹. ut pticipant pfectiones alias. si sit per se exns in reb⁹ creatis meret dici suppositū. ut diffusius

dixim⁹ in qōnib⁹ de cōpositione angelo⁹. in qōne de nā ⁊ suppositō. ¶ Ad argumētū aūt in ꝓriū dōm q hñs hitudinē a nō hñte differt per rē additā. Sz nō opz q hñs hi⁹ hitudinē dicat ul' significet illā rē additā ut mā extēsa differt a nō extēsa per q̄titatē. alia tñ est extēsio māe ⁊ alia q̄titatis. ⁊ mā extēsa siue pticipās extēsione nō est aliq̄d aliud q̄ mā: sed est ipa mā diuersificata in se. ut est ꝑuata q̄titate. ⁊ ut est q̄titati ꝑiuncta. nec hoc dicim⁹ q mā possit simplr absolui a q̄titate: sz hoc dixim⁹ ut clari⁹ itelligam⁹ quō differt mā sub actu exñs ⁊ actu ꝑuata. Questio. XV.

q ¶ Arto querebat de rebus q̄tuz ad actionē. Utz idē fz idē posit agē in seipm. Et videt q sic. qz distinguit de actione in 9° meta^ce. videlz q quedā est actio trā siens. quedā manēs in agēte. Si g̃ in ipo agente pōt manē actio. opz q agēs fm q agēs patiat. ¶ In ꝓrium est fm phm in 9° meta^ce. ió aliq̄d nō agit in seipz qz vnū est. ubi g̃ est vnitas ⁊ nō est distinctio nō est dare actionē ⁊ passionē ḡre idē fm idē nō erit agens ⁊ patiēs. ¶ R° dōz q hoc ordine ꝓcedem⁹ in hac qōne. qz ꝓ⁹narrabim⁹ ea que req̄runt ad actionē ⁊ passionē. Scō ex illis declarabim⁹. q idē pōt agē in se ipm. ⁊ vna ps agit in aliā. Tertio oñdem⁹ q directe ⁊ per se loquēdo idē nō pōt agē in seipz: q fm idē sit agēs ⁊ patiēs. ¶ Propt̄ p^m sciēdū q int̄ agēs ⁊ patiēs q̄tū ad pñs spectat est triplex ꝺditio attēdēda. Prio q̄dē q vnū sit actuale. aliud potētiale. Nā q̄d agit agit fz q est in actu. ⁊ q̄d patit. patit ut est in potētia. vñ iste fuit error oiuz antiq̄rū phoz q nō plene ꝓspexerūt nāz potētie. ió nō potuerunt saluare actionē ⁊ passionē in reb⁹. ¶ Scda conditio est iter agēs ⁊ patiēs: est q agēs debet attingē ul' ꝓtingē patiēs. Nā fm phm in ꝓ° de gñatione. oē agens agit in seipo: ul' medio. vñ ibidē dī q agēs ⁊ patiēs non appropinq̄ta sibiipis: neq; alijs nō sūt innata facē ⁊ pati. Si eni ignis agit in aerē. opz q attigat aerē ul' q attigat aliq̄d aliud per q̄ deferat actio usq; ad aerē id g̃ q̄ imediate suscipit actionē agētis. opz q imediate attingat ab agēte. ¶ Tertia ꝺditio int̄ agēs ⁊ patiens est. qz semp agēs fz q hi⁹ est ꝓstatio⁹ ⁊ potētio⁹ patiēte. ut vult aug⁹ in de libo arbitrio. ⁊ phs in 3° de aia. ¶ Uiso que requirunt ad actionē ⁊ passionē. restat oñdē fm ꝓtaxatū ordinē q nō est incōueniēs idē agē in seipz. qz ps agit in ptē. qz nō est incōueniēs aliq̄ totū ꝓstare ex duab⁹ ptib⁹. q̄rū vna respectu alteri⁹ sit q̄si in actu. alia q̄dē in potētia. sic videmus in oi cōpositione: siue sit cōpositio ex ptib⁹ q̄titatiuis: siue ex ptib⁹ eēntialib⁹: siue ex ptib⁹ potētialib⁹. Ex ptib⁹ aūt q̄titatiuis videm⁹ aliq̄ corp⁹ vnū ⁊ illud in vna pte erit eē magis calidū in alia min⁹. q̄re vna ps erit talis in actu. ut qz erit calida in actu. Alia vo talis in potentia: ut qz vna erit calida: uel nō erit adeo calida ut ps alia. Sic ēt videm⁹ ex toto cōposito. ex ptib⁹ eēntialibus. ut in aiali cōposito ex aia ⁊ corpe. ubi aia se poterit hīe ut mouēs ⁊ ut agēs. corp⁹ aūt ut motū ⁊ ut patiēs. Hoc idē ēt patet in cōposito ex ptib⁹ potentialib⁹. ubi fm vnā potētiam se hēbit ut mouēs ⁊ ut agēs. fm aliā ut motū ⁊ patiēs. siue eni sint ptes q̄titatiue siue eēntiales siue potētiales. Ex quo ptes sūt realit differētes nō est incōueniēs vnā respectu alterius hīe q̄dā rōnē actualitatis. Aliā vo q̄dā rōnē potētialitatis. imo cū distictū sit triplex totuz iuxta triplex gen⁹ ptiū. videlz totū q̄titatiuū. essentiale ⁊ potētiale. possem⁹ ad hoc distinguē q̄tū gen⁹ toti⁹. videlicet totū pfectibile. ut dicat hi⁹ totū eē q̄ cōstat ex plib⁹ pfectionib⁹ fm quē modū nō eēt inconueniens vnā pfectionē respectu alteri⁹ hīe q̄dā rōnē actualitatis. aliā vo q̄dā rōnē potētialitatis. sic int̄ duas ptes ciusdē toti⁹ siue ille sint q̄titatiue siue essentiales siue potētiales: siue sint uarie pfectionis saluare possum⁹ q vna illarū ptiū respectu alteri⁹ hēat q̄daz rōnē actualitatis. ⁊ alia q̄dā rōnem potētialitatis. Sci saluare poterim⁹ q vna sit ꝑstātioz ⁊ potentioz alia. ⁊ q vna aliq̄ mō attingat: ul' ꝓtingat alia. Quare saluabunt ibi oēs ꝺditiones tacte int̄ agēs ⁊ patiēs. ⁊ per ꝑs poterit ibi saluari actio ⁊ passio. ¶ Habito que cōditiones req̄runt ad actionē ⁊ passionē: ⁊ ostenso ex ꝺditionib⁹ illis nō eē icōueniēs idē fm alia ⁊ alias ptē agē ⁊ pati a seipo. Restat oñdē q idē fz idē in se ipm directe nō possit agē: nec possit a seipso pati: naz qō est in potētia non est: qō aūt est actu est. Si igitur idē fz idē eēt actu: ⁊ potētia tūc idē eēt ⁊ nō eēt. tūc idē fz idē ineēnt opposita qō est icōueniēs. ⁊ sic ex pte act⁹ ⁊ potētie declauim⁹ nō posse eē q idē fm idez in seipsuz agat. sic declari pōt hoc idē ex pte alia⁹ cōditionū: ut qz agēs debet attingē patiēs: ⁊ qz agēs debet eē poti⁹ ꝑstāti⁹ patiēte. Nā id qō attigit aliud est aliq̄ mō distictū ab illo. Sz in eodē fm idē distinctionē saluare nō possum⁹. cū eni distictū fm q hi⁹ oppona^t ei: qō ē idē nō poterit saluari distictio in eodē fz idē. Hoc ēt declat ex 3ª ꝺditione int̄ agēs ⁊ patiens. Nā cū idē fm idē nō possit eē poti⁹ ⁊ ꝑstāti⁹ seipso. nō poterit idē fm idē in seipsuz agē uel a seipso pati. ¶ Propt̄ argumētū aūt in ꝓriū sciēdū q cū distinguit duplex actio. Una manēs in agēte: alia trāsiēs. Dicemus q actio manēs dū tñ sit realr differēs ab agente nō solū ē actio: sz ēt passio. ut si itelligē sit realr differēs ab itelligēte ipz itelligē erit qōdā pati. ⁊ sic itelligē manēs in itelligēte est qōdā pati. ita uelle manens in uolēte est quoddā pati. ⁊ sentire manēs in sentiēte est quoddā pati. Nō eni itēdim⁹ nūc loq̄ de deo ubi sua actio est sua sba. ⁊ ubi actio nō trāsiēs nō est realr differēs ab agēte. ut intelligē nō est ibi realr differēs ab itelligēte: nec uelle a uolēte. Sed intēdim⁹ loq̄ de agētib⁹ alijs. ubi talia sūt realr ozia: ⁊ ubi ꝑ pt sālua^tur actio opposita passioi. in hi⁹ itaq; agētib⁹ actio manēs in agēte quedā passio est. ⁊ sic actio illa est quedā passio. ita agēs ibi est quoddā patiēs. ⁊ qz est quoddā patiēs nō est icōueniēs actionē manē in tali agēte. qz hoc est manē eā in q̄dā patiēte: nec in talib⁹ actionib⁹ nō trāseūtib⁹ idē fm idē agēs ⁊ patiēs. Nā si cātur intellectio in itellectu: hoc erit per aliq̄d differēs realr ab itellectu. erit eni hoc: ul' per uolūtatē se ꝙuertētez supra itellectū: ul' per eēntia aliq̄ pñtē ipsi itellectui: ul' p spēz assistētē itellectui: ul' supplētē vicē obiecti: semp eni actionē realr differētē ab itellectu reducem⁹ in aliq̄d agēs. q̄ realr differt ab ipo. ¶ Ad fōiaz aūt argumētādi dōz q cū dī si actio manet in agēte. g agēs fm q agēs est patiēs. Dicem⁹ q ut patuit actio manēs est quedā passio. ⁊ agēs in talib⁹ est quoddam patiēs. manē itaq; actionē in tali agēte est eā manē in q̄dā patiēte. pp q̄ nō sequit q agens fz q agens sit patiēs. sz q patiēs fz q patiēs sit patiēs. Qō. XVI.

q ¶ Ainto querebat de reb⁹ creatis q̄tū ad suā pfectionem. ⁊ erat questio. Utrum aliq̄d existens sub vna perfectione possit seipsum facere sub alia perfectione. Et arguebat q sic. qz itellect⁹ factus in actu ꝑ ꝑncipia mouet seipm ad itelligēdū ꝓclusiones: ⁊ uolūtas facta in actu per finē mouet seipaz ad uolēdum ea que sūt ad finē. ¶ In ꝓriū est qz ut dicebat mouēs ⁊ mo-

tū opz eē distincta. sed idē a seipō est idistinctū. g̃ ꝛc.

¶ Ꝓ° dm: q quō aliq̃d mouet seipm. opz per distinctionē soluē. Cū g̃ querit utrū aliq̃d exns sub vna pfectione possit seipm facē in aliā pfectionē. aut hoc itelligit imediate ꝛ per se. Aut mediate: ꝛ q̃si per accidēs. Si itelligat mediate ꝛ q̃si per accns nullū incōueniēs est q aliq̃d seipz moueat. siue in corpalib⁹ siue in spūalib⁹. in corpalib⁹ q̃dē graue mouet seipm deoꝛsum: sed hoc est mediate ꝛ q̃si per accns. graue enim per formā grauis per se: ꝛ immediate mouet mediuz scindēdo ipz. mouēdo aūt ꝛ scindēdo mediū mouet seipm deoꝛsum. grauis g̃ cōpetit duplex pfectio. Una per formā suā siue per formā grauis. Alia ex ꝓnexione ad aliq̃d ut ex eē deoꝛsum. Ibi enī ḡdā pfectionē dz graue cōsequ qz magis est aptū natū saluari deoꝛsū ꝙ alibi. graue g̃ exns sub vna pfectione ut sub forma grauis mouet se ad aliā pfectionē: ut ad eē deoꝛsum: sed hoc est mediate ꝛ per accns. nō enī per se ꝛ ꝑmo mouet se sed mouet aliud: qz mouet mediū q̃ mouēdo seipm mouet. Hoc idē ēt patet in spūalib⁹: qz itellect⁹ fact⁹ in actu per ꝓncipia mouet seipm ad inq̃rendū de cōclusionib⁹: sed hoc erit mediate ꝛ quasi per accidēs. nā intellect⁹ fact⁹ in actu per ꝓncipia ꝛ ꝙsiderans de ꝓncipijs cōplacet sibi uolūtas: uel hō per uolūtatē cōplacet sibi supza cognitionez ꝓncipioꝝ. quo facto per hī⁹ uolūtatē per quaz sibi placet per cognitionē ꝓncipioꝝ mouet intellectū ad inq̃rendū de cōclusionib⁹. itaq̃ itellect⁹ mouet seipm mouēdo uolūtatē. Sic ꝛ uolūtas mouet seipaz mouēdo itellectū.

¶ Ostēso quō aliq̃d mouet seipm mediate mouēdo aliq̃d aliud. Restat iuestigare. Utrū aliq̃d possit mouere seipm per se: ꝛ ꝓ° mouēdo seipz. q adhuc est distinguendū: qz aut hoc erit ꝓ° ꝛ ꝓncipaliꝛ: aut ex cōsequenti ꝛ idirecte. Si ex cōsequēti ꝛ indirecte nō est inconueniēs q aliq̃d exns sub vna pfectione faciat se ipm in aliā pfectionē. ut aliq̃d exns sub pfectione sba li facit seipm ad pfectionē accntalē: uel aliq̃d exīstēs sub vna pfectione accntali: facit seipm in aliā pfectionē accntalē. Sed hoc nō est q directe in seipm agat. Sed qz factū in actu ab alio a seipō debita perfectio fluat. videm⁹ enī q aq̃ seipaz reddit frigidā q̃tūcūq̃z sit aliūde calefacta. aq̃ g̃ exns sub nā aq̃: ꝛ sub pfectione sbali. facit seipaz sb frigiditate: ꝛ sub pfectione accidētali. Sic ēt calor nālis desiccat humidū. calidū g̃ exns sub calore tanq̃ sub pfectione accntali facit seipz siccū ꝛ mouet seipm ad pfectionē aliā accidentalem. Sz ut dixim⁹ hoc nō est ꝓncipaliꝛ ꝛ ꝓ°: ſz ex ꝙnti ꝛ indirecte. Imaginabimur q̃dē q agēs qō dat formā. ꝛ accntia ꝙntia formā ut agēs qō dedit nāz aque dedit accidētia ꝙntia nāz illā. Quare sic⁹ mot⁹ grauiū deoꝛ sum dz eē a grauitate. ita mot⁹ aque ad friditatē debet dici eē a g̃nante. Cū enī graue ipellit sursuz reddit ꝛ mouet deoꝛsum. dz aūt mot⁹ ill eē a g̃nante ſz forte g̃nans nō pns sit uel coꝛruptū sit: sed ꝓ tanto dz sic eē qz q graue moueat deoꝛsum hoc est ex nā grauis ſz quā nāz semp sibi cōpetit eē deoꝛsum. nisi ipediat per ipulsuz sursum. illud g̃ qō dedit grauī nāz grauis illud dedit ei q mouereť deoꝛsuz. Sicut g̃ graue a seipō nō hēt q sit graue: ſz hēt a g̃nante: ita a seipō nō hēt ꝓncipaliꝛ q moueat deoꝛsuz. Si enim tota rō q̃re nālit mouet deoꝛsum est qz graue in idē reducim⁹ suū motū deoꝛsuz a quo habuit q sit graue. Sic ꝛ ex pte aque. illō enī qō dedit nāz aque: dedit ei q fluerēt in ipa accntia cōpetētia illi: nec sic g̃ graue q̃tū est de se semp est deoꝛsuz: nisi ipediat per accns per impulsum alterī⁹: uel per aliq̃d exns: ita q aq̃ q̃tū est de se semp est frigida nisi ipediat per aliq̃d violētās: ꝛ per aliq̃d calefactēs. Illud g̃ q dedit aque nāz aqueā dedit ei q a tali nā frigiditas flueret. mot⁹ g̃ aque ad frigiditatē reducet in illud idē ꝓn⁹ a quo hēt aq̃ nāz aqueā. Aq̃ g̃ facit seipaz frigidā. nō q directe in sepiam agat. sed qz nā aquea est apta nata frigiditas fluē. Naz materia sbiecta cū foza est cā oiuz accidētū que fūt in ea ut dī in ꝓ° phicoꝝ. ió a nā aque fluit frigiditas: q̃tūcūq̃ g̃ sit aq̃ calefacta nisi semp assistat calefactēs seipa reddit frigidā. qz manēte vna aqua sp fluit frigiditas qua fluēte tollit ꝛ cedit caliditas. Sic qz siccū est q̃d annexuz calido. ió a calido cum sit ibi excessus calidi fluit siccū. pp qō calidū reddit siccū seipō. qui motus pōt attribui g̃nanti. qz dans talē nāz calido: dedit ei q ab eo flueret siccū ꝛ maxie si illud caliduz pticipet nām ignis cui est annexū siccū. pōt alio mō calidū fieri siccuz. ut qz forte in calido est diuersitas ptiū q̃ruz quedā fūt magis passiue ꝙ alie. Que magis passiue exalāt per actionē ptiū magis actiuarū q̃b⁹ exalantibus pōt illud calidū fieri siccū. dato tū q eēt oīmoda vniformitas in ptib⁹ calidi. posset calidū humidū fieri siccū. sic aq̃ calefacta reddit frigida. imediate g̃ pōt aliq̃d seipz facē de vna pfectione in aliā: nō q directe in seipz agat: sed qz ex vna pfectione in eo exīte fluat alia. sicut a nā aque fluit frigiditas a nā calidi siccitas.

¶ Declato quō aliq̃d pōt se mouē de vna pfectione in aliam. mediate agēdo ꝛ mouēdo aliud. ꝛ quō imediate. nō ꝓncipaliꝛ ꝛ directe. ſz ex ꝙsequēti ꝛ q̃si indirecte. ¶ Restaret iuestigare utrū imediate ꝛ directe siue imediate ꝛ ꝓncipaliꝛ sit hoc possibile adqō dici debet q nō. qz tūc idē ꝑz idē eēt in potē tia ꝛ in actu eēt a seipō distinctū eēt ꝑstāti⁹ ꝛ potius seipō. ¶ Ad argumētū aūt in ꝛriuz dm q ut patet per habita itellect⁹ mouet seipz mouēdo aliud: ꝛ uolūtas seipaz mouet mouendo aliud: uel seipa mouet mota ab alio. Intellect⁹ enī mouēs uolūtatē ostēdendo sibi finē dī ex hoc mouē eā: ut uelit ea que sunt ad finem. Nā uelle ea que sūt ad finē est q̃d annexū: uel est q̃d ꝙuenīēs nisi aliq̃d sit obsistēs ad uelle finem. ꝛ qui mouet ad ꝓncipale dī mouē ad annexū. ꝛ dās ꝓncipale dī dare annexū. nō est g̃ dīno negādū q graue seipz moueat. ꝛ q aq̃ seipsa reddeat frigida. ꝛ q calidū seipō fiat siccū. ꝛ q uolūtas fcā in actu per finē seipsaz moueat ad ea que sūt ad finē. ꝛ q itellect⁹ fact⁹ in actu per ꝓncipia seipsuz moueat ad ꝙclusiones. nā ꝛ nos aliq̃n ꝟbis talib⁹ usī sum⁹ q̃ dō faciēdo nō recessim⁹ a ꝟitate rerū. Tñ oīa ista tanq̃ i motorē ꝓncipalē reducem⁹ in motorē aliū. ut si ex ipsa uoluntate finis sit sufficiēs iclinatio ad uolēdū ea que sūt ad finē reducem⁹ hūc motū in itellectū. uł in obm in intellectu apꝓhēsum. Nam si ex hoc hēt uolūtas q est ꝓncipale ut hēt q uelit finē dicet ex hoc hze ānexū ut q uelit ea que sūt ad finē. sic⁹ posuim⁹ exēplū in corpalib⁹. q g̃nans dat grauī nāz grauis. dī dare motū deoꝛsuz qui est ꝙns ad talē nāz. ꝛ dās g̃nans rei genite sbalez formā dī ei dare oīa accntia ꝙntia formā. Sic ex pte itellect⁹ si ex cognitione ꝓncipioꝝ sufficient hz cognitio aliq̃rū ꝙclusionū id qō cauit itellectionē in intellectu p quā itelligit ꝓncipia. dī cāre itellectionē p quā itelligit ꝙclusiones. q si req̃rit ulterioꝛ iuestigatio ad hñdā cognitionē ꝙclusionū. reducet hoc in uolūtatē uł in aliq̃d aliud agēs ut nihil seipz ꝓ°. ꝛ imediate ꝛ ꝓncipaliꝛ moueat. nō ꝓ° q̃dē qz p ptes. uł nō imediate qz mouendo aliud uel nō ꝓncipaliter. Sed ex consequēti nō est inconueniēs idē seipm mouere ꝛ de vna perfectione se in aliā facere mō quo diximus.

p Ostea querebat de creatura magis in spāli. Circa qō q̄rebat duplicit. q2 aliq̄ querebant circa creaturā irrationalē. aliq̄ circa rōnalē. Circa irrationalē q̄dē querebat q̄druplr. p° q̄tū ad corpora simplicia ⁊ erat qō de igne. vtrū in spera sua luceat ⁊ cale faciat. Scō q̄tū ad corpora mixta ⁊ erat qō. Utrū aliq̄ mixtū nō hñs aliq̄ diuersitatē in ptib⁹ possit in seipm agē. Tertio querebat de ptibus tā corporum simpliciū q̄ mixtoꝝ: ⁊ erat qō de mā in cōparatione ad formā. Utrū sit dare in mā ēntiales gradus sicut in forma. Quarto querebat de mēsura corporaliū. ⁊ erat qō de tpe. Utrum sit q̄titas cōtinua uł discreta.

Questio. XVII.

a Primū sic ꝓcedebat. ostēdebatur q̄ ignis in spera sua calefaciat ⁊ luceat. q2 ut dicebat illud qō est in potissimo suo eē. potissime hēt actiones sibi cōpetētes. Sed ignis in spera sua est in potissimo suo eē. ḡ calefacit ⁊ lucet que sunt actiones sibi cōpetentes. ¶ In ꝯrīū est q2 ignis in potissimo suo eē est circa oꝛbez lune. ibi aūt nō calefacit: q2 nō hēt q̄d calefaciat. nec lucet: q2 nō est visibilis nobis. videret eni si luceret. ¶ Ꝙ° dōm q̄ hec qō duas distinctiones tāgit. ꝓmā q̄dē. Utrū ignis in spera sua calefaciat. Secūdaꝝ utrū luceat. Ad soluēdū āt difficultatē hoc oꝛdine ꝓcedemus: q2 dicem⁹ q̄d dixerūt pīi de actione ⁊ passione. Scō declarabim⁹ q̄d vītatis sit in illis dictis. Tertio ex his descēdem⁹ ad qōnē ꝓpositā. utꝛ ignis in spa sua agat uł calefaciat. ¶ Ꝓꝛopt̄ ꝓm sciendum pīos noluisse nullā esse potētiā actiuā: cui nō rñdeat potentia passiua. q̄ si eēt passiua ⁊ nō actiua agēs nō ageret ⁊ si nō eēt nisi passiua nihil actu fieret ut plane dicit cōmētatoꝛ sup. 12. metaᶜᵉ ubi ait. q̄ si potētia nō eēt ens nō esset agēs oīno: ⁊ si agēs nō eēt nihil esset hic oīno in actu. Voluerunt ḡ q̄ nihil posset agē: nisi ꝓsupponēdo potentiā in qua recipiat actio. Et q̄ potentia nō posset pati nisi p̄existeret agens. ⁊ adeo crediderūt hoc eē uł uerū ut ad ipm p̄m se extenderet. ut non posset p̄ª cā aliq̄d agē: nisi ex ꝓsuppositione passiue potētie. Vñ in eodē 12° sup illo caplo manifestū q̄ nō indigem⁹ ꝓp hoc ut sint forme. ait q̄ iō idest q2 agens ꝓsupponit potentiā. ⁊ potētia agens oēs ꝓportiones ⁊ forme sūt in potentia in p̄ª mā ⁊ in actu in p̄ª motione. fm ipm ḡ si nō eēnt tales ꝓportiones ⁊ forme potētia in mā p̄ª nō eēnt actu in motore p° ⁊ ecōuerso. ¶ Uisō q̄d dixerūt pīi de actione ⁊ passione. Restat breuiter dicē q̄d vītatis talia dicta cōtineant. q̄tū eni ad 2ª agētia est oīno uerū qō oꝛ. Nam eē tale agens ꝓsupponit potentiā passiua recipientez in actionē. ḡ secūdoꝛ agentiū: uel in actione dei ꝓut agit mediātib⁹ secūdis agentib⁹. uerū est qō oꝛ videlicet q̄ si nō eēt potētia nō eēt agēs. Et si nō eēt agēs nihil eēt in actu. Nā ut supra declarabat in qōne illa. Utrū deus potuisset potentiā creādi coicare creature. creatura nihil posset facē nullo ꝓsupposito. Sicut eni creatura nō pt agē nō ꝓsupposito supiori agente: ita effect⁹ creature nō pōt ꝓduci in eē nō ꝓsupposito effectu supioriꝰ agētis. Habet se eni effect⁹ ad effectū sic agēs ad agēs. Cū ḡ agens ꝓsupponit agens a quo dirigat: ⁊ effect⁹ ꝓsupponit effectū in qō recipiat. q̄re sic oīa agentia creata ꝓsupponūt deū: sic effectus oīuz taliū agētiū ꝓsupponūt mām: uel ꝓsupponūt aliqō susceptiuū in qō recipiat. iō in cōmēto tertie ꝓpositionis de causis oꝛ. q̄ deus creauit aiam ⁊ posuit eā stramētū itelligētie. nisi eni de⁹ sbsterneret effectū suum secūdis agētib⁹: nihil possent 2ª agētia agē. Patet ita q̄z ql̄iter uerū sit q̄ agēs ꝓsupponit potentiaz: q2 uerū est in agētib⁹ scōis: uł in actione dei que fit mediantib⁹ talib⁹ agentib⁹. In actione aūt ipius dei fm se: est oīno falsum. nā nullū agens oꝛ ꝓsupponē effectū suū. Cū ḡ oīa sint effectus dei: ipsa ēt mā p̄ª est effectus ei⁹: que facta est oīno ex nihilo. ut dicit aug⁹ in de uera religione. ꝓñs est q̄ deus agat ullo ꝓsupposito. Sic ḡ dōm est de agētib⁹ quō ꝓsupponūt potētiā. De ipa aūt potētia q̄ ꝓsupponat agens ⁊ q̄ nō possit seipsaz facē in actū siue agēte est oīno uerū. ¶ His itaq̄ declaratis descēdam⁹ ad declarationez ꝓpositi cū queriē. Utrū ignis in sua spera calefaciat ut patet ex dictis: hoc est cōe oib⁹ scōis agētib⁹ q̄ nō p̄nt agē nō ꝓsupposita potētia receptiua: ignis ḡ in sua spa circa ptē illā ubi hēt eē puri⁹ ut circa oꝛbē lune nō calefacit. Nō ex defectu agētis: sed ex defectu potētie receptiue. q̄to eni ignis est purioꝛ: tanto caloꝛ ei⁹ per se loquēdo est itēsioꝛ. Sz q2 oꝛbis lune nō est susceptiu⁹ pegrine impꝛessionis. iō deficit ibi calefactibile: iō ibi ignis nihil calefacit. q̄tū aūt ad aliā ptē spe ignis: ut q̄tū ad īferiorē fz quē attingūt aerē. pōt ibi eē actio uel passio. Et q̄tū ad sperā aeris in quā pōt ignis sua actionē exercē. ⁊ q̄tū ad uapores qui eleuant hinc inferi⁹ ⁊ ascendūt ⁊ inflāmātur: ⁊ sic ibi ascendēs: uł descendēs vñ vident stelle cadē: uł aliū motū hīe qō nō ꝙuenit nisi ex uaporibus inflāmatis. ¶ Soluta vna difficultate qōnis ꝓposite utrū ignis calefaciat in spera sua. Restat soluē difficultatē aliā. Utrū luceat. declarabim⁹ aūt triplicit q̄ nō lucet fm q̄ ignis ille quatuz ad pñs spectat. ad tria pōt cōparari videlicet. ad suas ptes. ad lumē. ⁊ ad visum nrz. Dicem⁹ eni q̄ oya phanū ⁊ pspicuū est de nā lucis. Et ide est coloꝛ pspicuitas quedā est q2 est pspicuitas extrema in cozpore terminato: iō est de nā lucis: ⁊ oꝛ lux esse ypostasis: ⁊ sba colorū. Ignis ḡ de nā lucis est: tñ plus dicit lucē: q̄ dicat eē de nā lucis. ignis eni oꝛ eē de nā lucis: ⁊ oꝛ pticipare nām lucis. Sed tūc dicet lucē qñ posset hī lucē in aliud effūdē: ⁊ q2 posse gñare sibi sile uł posse assilare sibi aliq̄d. hoc est hīe illud mō aliq̄ pfecto. q2 tūc vnūquodq̄ pfectū est cū pōt sibi sile gñare. Nō sufficit ad hoc q̄ aliq̄d luceat: ⁊ q̄ possit lucez gñare in alio qō sit de nā lucis. Sed opz q̄ hēat mō fozti: ⁊ q̄si pfecto. Et ide est q̄ rarū: q2 ptes ei⁹ non ꝓpinque iacent si sit de nā lucis pticipabit lucē magis debiliter ut lucē possit. q̄ si illud idē qō ponit eē rarū ⁊ eē de nā lucis insp̄issaret: q2 spissuz est cui⁹ ptes ꝓpe inuicē sunt. ut oꝛ in pdicamētis in caplo de q̄litate. Ex ipa. p pinctate ⁊ aggregatione ptiū fieret aggregatio luminis. ut illud sic inspissatuz lucē posset. Hanc aūt ueritatē satis expꝛimūt vba pīi in lib° celi ⁊ mundi. uolens q̄ stella sit spissioꝛ pars sui oꝛbis: ⁊ q̄ sit aggregatio luminis in oꝛbe. Eiusdē ḡ nāe est stella ⁊ oꝛbis. Quia oē qō nāliē est fixū in aliq̄: est de nā eius in quo est fixū ut in eodē li° ce. ⁊ mun. declarat. Eo ḡ ipo q̄ stella est nāliter fixa in oꝛbe. ꝓñs est q̄ sit eiusdez nāe cū oꝛbe. Stella tñ lucet ꝓp spissitudinē ptium ⁊ non oꝛbis. q2 caret hī spissitudine. Sic in ꝓposito ignis in sua spera ꝓpt nō hīe ptes spissas: sed raras nō lucet: qō si tñ eleuent uapores usq̄ ad sperā ignis: ⁊ ibi inflāment sicut dixim⁹ de assub: siue de stella cadēte. ꝓpter hoc q̄ mā illoꝝ uapoꝝ inflāmatorū est spissioꝛ q̄ mā ignis lucebūt illi uapores sic iflāmati: ⁊ ignis ti q̄uis non luceat ignis. Declarato quō ignis in sua spa nō lucet per cōparationez ad suas ptes: q2 ꝓpter suam raritatē nō aggregantur ibi partes ⁊ nō est ibi

aggregatio luminis ut possit ignis ille lucere. Restat hoc idē declarare per cōparationē ad ip̄z lumē. dicemus enī q̄ fm doctrinā phī ⁊ p̄ñs in li° de aia q̄ recipiēs est denudatū a nā recepti: ut pupilla uel aer q̄ recipit silitudinē coloris p̄ñs est q̄ sit ipe abs color: eo ḡ ipso q̄ dyaphanū est susceptiuū lucis. p̄ñs est q̄ ip̄z fz se nō luceat. vñ ⁊ phs in 2° de aia in. c. de luce. vult q̄ lumē est act⁹ lucidi. i. act⁹ dyaphani. quasi color eī⁹ ⁊ ait q̄ ip̄m dyaphanū ut est potētia illuminatū est illud in quo est tenebra. Dyaphanū ḡ q̄tū est de se non lucet: sed pōt lucē suscipe: ⁊ suscipiēdo lucē siue lumē erit lumē pfectio eius. eo ḡ ipo q̄ dyaphanū est aptū natū suscipe lumen ab alio ⁊ suscipe ip̄m in ꝓfundo: p̄ñs est q̄ ip̄m q̄tū est de se nō luceat. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex pte visus nostri. Nam visibilia sunt lux ⁊ color: sed illud qō videt est terminatiuū visus. eo ḡ ipso q̄ dyaphanū nō est terminatiuuz visus. p̄ñs est q̄ nō luceat ut hic de luce loq̄mur. pōt enī dyaphanū eē illuminatū ab alio: ⁊ illuminatū pōt debiliter lucere: sicut ex lumine facto a sole in aere fit quedā reflexio lucis in vmbra: ubi sol rectū aspectuz non hēt ut declarari hēt in 2° de aia. ip̄m tñ dyaphanū de se nō est lucidū ⁊ nisi recipiat lumē ab alio est illud in quo est tenebra. ¶ Ad argumētū aūt in p̄riū dōz q̄ lz ignis in spera sua sit in potissimo eē. tñ pp defectuz calefactibilis nō calefacit ⁊ pp raritatē ptiū nō lucet. calefacere autē ⁊ illuminare potissime competerent igni. ut ex potissimo suo eē: nisi que de dicta sunt obsisterēt.

Questio. XVIII.

Ecūdo querebat de mixto hūte vni formitatē in ptib⁹. Utrū possit ibi eē actio uel passio. ⁊ arguebat q̄ sic. q̄ si mixtū vniforme nō ageret ⁊ pateret a seipo eēt ut dicebat in icorruptibile. adducebat ēt ad hoc ꝓbādū exemplū de calore nāli agente in ꝓpz sbm ⁊ depascē te humidū. q̄tūcūq̄ ḡ humidū qō est sbm talis calo ris sit vniforme nō hñs diuersitatē in partib⁹ est ibi actio ⁊ passio: q̄ ibi ut dicebat calor depascit humidū. ¶ In p̄riū est q̄ agēs ⁊ patiēs ut dicebat ut vult phs. debēt esse distincta loco: ⁊ sbo: ḡ ⁊c. ¶ R⁹ dōz q̄ loquendo large de actione ⁊ passione ꝓut aliq̄d indirecte dicit in seipz aliq̄d causare q̄drupliciter se possunt hīe q̄tū ad p̄ñs spectat agens ⁊ patiēs. Nā aliq̄ nō sunt distincta re nec sbo nec loco. aliq̄ sunt distincta re: sed nō sbiecto: nec loco. Tertio qō ꝓuenit q̄ sunt distincta re: ⁊ sbo: sed nō loco. Quarto vo cōtingē pōt q̄ oia ista hēant ut q̄ sint distincta re sbo: ⁊ loco: que oia sic declarant. Nā si agēs in patiēs causet aliq̄d ex ꝓsequēti nō directe ⁊ p̄ncipaliter poterit ꝓtingē q̄ nullū p̄dictoz triū habeāt. ut q̄ nec sint distincta re: nec sbo: per p̄ñs nec loco. dicim⁹ enī ut patuit ex p° phīsicoz. q̄ mā sbiecta cū forma est cā oium accidentiū que sūt in ea. totū ḡ cōpositū: ut mā subiecta cū forma est cā accidētiū ēt in toto cōposito fiūt. Nā lz sbm forme sbalis sit ipsa mā: q̄ yle est ꝓpzium ⁊ maxime sbm gñationis: que terminat ad sbalē formā. ut declarari hēt in p° de gñatione. subiectū tamē formarū accidētaliū pōt dici totū cōpositū. Arguat ḡ sic a toto cōposito causant accidētia in totū cōpositū. ḡ totū cōpositū agit in totū cōpositum: ⁊ idē in seipm. ꝓpter qō agens ⁊ patiens nō sunt distincta re nec loco: nec sbo: qō fuit p⁹ ꝓpositū. Sz actio talis nō est ꝓpa ⁊ p̄ncipalis: sed magis est indirecta. ⁊ ex cōsequēti. reducet enī talis actio tanq̄ p̄ncipale agens in ipm generās ut supius dicebat. Immo nec ꝓpe dicitur q̄ cōpositū agat aliq̄d in seipsuz. sed magis q̄ causaret aliq̄d in seipm. dicem⁹ enī q̄ eoipso q̄ generans dat nām talē cui annexa sunt talia accidētia dī ipa accidētia causare. uerūtamē q̄ cā ea mediāte: ut q̄ causat accidētia mediante sba. ita q̄ dando sbam tanq̄ p̄ncipale dat accidētia tanq̄ annexa. Dicit eē substātiā cā accidentiū factoz in ipa. put a generāte mediāte sba causant accidētia in ipsa sba: ⁊ q̄ id mediante quo fit aliq̄d. dī eē cā eius. sba mediante qua fiūt accidētia dī accidentiū cā. Sumēdo ḡ agere large ꝓout causare sba agit accidentia in seipa. q̄ mō quo dictū est. est cā q̄ fiant accidētia in seipa. Dicemus ḡ q̄ est ordo p̄rius accidētiū. put hñt eē pfectū: ⁊ imperfectū. Quia accidētia impfecta p̄cedūt forma sbalez in mā. ⁊ sunt cā quare hī⁹ forma introducat: perfecta sequunt: ⁊ ab hī⁹ forma sunt causata. ut si ignis debeat iducē formā suā in aliq̄d calefactibile calefacit ip̄z. ⁊ calefaciēdo semp intēdit calor donec est ita itēsus q̄ mā illius calefactibilis expoliata a sua forma sbali induit formā ignis. q̄diu ḡ est calor incōpletus: tamdiu nō est ibi forma ignis. In eodē tñ instāti hñt esse in mā forma ignis ⁊ calor pfect⁹ fm suū modū perfectionis. Quia opz in pfectionib⁹ rerū dare gradus: ⁊ lz ista duo. s. forma ignis ⁊ calor pfectus uel quecūq̄ alia sbalis forma. ⁊ accidētia ꝓsequētia forma sunt sil tpe. nō tñ sunt sil origine: nā ⁊ causalitate. Immo p̄us dī iduci per originē ⁊ generationem forma sbalis in mā: ⁊ mediante ei⁹ forma dicunt induci accidētia consequētia formā. Erit ḡ sba cā taliū accidentiū: ut dixim⁹. Sic illud mediāte quo fit aliq̄d dī eē cā eius. ⁊ per p̄ñs sbalis forma nā est p̄or talib⁹ accidentibus. Sic cā nā p̄cedit effectū. p̄incipale tñ agens in talibus est ip̄m generās a quo talia fiunt. non ipsa sba in qua fiunt. Patet ḡ quō agens ⁊ patiēs: si accipiatur agens p̄zo oi causante: siue p̄ncipalit siue ex cōsequēti possunt eē indistincta re sbo ⁊ loco. Attendēdum tñ q̄ in talib⁹ est aliq̄ distinctio realis. ⁊ si nō q̄tuz ad id qō agit ⁊ patit: q̄ totū dī agē: ⁊ totum pati. tñ nō est ibi realis differētia uel distinctio q̄tū ad id q̄ est p̄ncipalis rō agēdi uel patiēdi. Nā si totū cōposituz mā scilz cū forma est cā q̄ cā accidētia fiāt: ⁊ q̄ in eo fiant. forma tñ est p̄ncipaliōr rō causalitatis actiue: ⁊ q̄ iste fiant. Mā aūt erit p̄ncipalis rō causalitatis passiue. ut q̄ hī⁹ accidētia in ipso cōposito fiant. uel assignabim⁹ realē differentiā: nō solum ex pte actionis ⁊ passionis ut q̄ factio actio p̄ncipalius reducat in formā factio passio p̄ncipaliter est in mā. Sed ēt poterimus assignare talē dīam ex pte ipsoz factoz. ut ex pte ipsoz accidētiū: q̄ aliq̄ accūtia magis se tenēt ex pte forme. aliq̄ vo magis ex pte māe. ut gratia exēpli dicamus q̄ raritas impfecta ⁊ calor icōplet⁹ p̄cedūt formā ignis in mā. Sed pfecta sequunt: ut si ex aere fieri debeat ignis. rarefit aer ⁊ calefit donec est adeo rarefactus ⁊ calefact⁹ qō nō pōt ibi stare forma sbalis aeris. sed expoliatur mā ab hī⁹ forma ⁊ induit formā ignis: quo facto erit ibi pfecta raritas ⁊ perfect⁹ calor ita q̄ mā subiecta cū forma ignis erūt cā raritatis ⁊ caloris factoz in igne. accidētia tñ ista duo non eq̄lit reducent in totuz. q̄ raritaſ magis se tenebit ex pte materie. vident enī rarū ⁊ dēsum magis eē dīe māles ut ex ptibus māe vident hec sumi ꝓut dixim⁹ per phm in p̄dicamētis q̄ densuz est cuius ptes ꝓpinque iacēt: rarū vo cuius ptes nō ꝓpinque. Calor aūt cū sit qualitas accidētalis magis se tenebit ex pte forme. nō ḡ hic accūtia sic totū causat in totuz siue in seipm: quin talia possint reduci in diuersitatē ptiū cōponentiū totū. ¶ Uisō quō idez aliquo mō ut in-

directe ⁊ exp̃ti pōt aliquid causare in seipsum ita ꝙ accipiēdo agens p̃o omni eo ꝙ causat: ⁊ patiēs p̃o oi eo in qō causat. agēs ⁊ patiēs poterūt accipi ut in distincta re ſbo ⁊ loco. ¶ Restat exeq̃ de aliꝫ trib⁹ mēbriſ. dicem⁹ eni ꝙ ſi actio ⁊ passio accipiant magiſ directe ⁊ p̃e. ſic agēs ⁊ patiēs ſi non ſint corpalia: nec sunt per se existētia poterūt eē distincta re: sed nō opꝫ ꝙ sint distincta ſbo ⁊ loco: fm quē modū dicimus ꝙ uolūtas mouet itellectū: ⁊ ecōuerso. hec eni sunt dꝛia re qz sunt due potētie realiē differentes: sed nō sūt di stincta ſbo: qz sunt in eadē eēntia aie tanq̃ in ſbo. nec etiā sunt distincta loco: sed si agēs sit incorporale: ⁊ sit per se existēs poterūt ibi duo illoꝛ cōcurrere ⁊ agēs ⁊ patiēs sint distincta re ⁊ ſbo sed nō loco. ut si creatura spūalis agit in corpalē erit vnū distinctū ab alio re ⁊ ēt ſbo. quia vnum nō erit ſb̃m alteri⁹ p̃e loquendo de ſbo. Nec ēt ambo fūdabunt in aliquo 3° tanq̃ in ſbo tñ nō erūt loca distincta. qz vnum erit in alio: ⁊ nō hēbit locū distinctū ab alio. Nā spūalis creatura siue itellectualis ⁊ incorpea ibi nimirū est ubi opat. ut dicit dama. in li° p°. c. 16. Quare si spūalis ſba ubi opant. ubi est nō habebit hī⁹ ſba distinctū locū a pas so: sed operās in passuꝫ erit in ipso passo tanq̃ in lo co: sed si actio accipiatur directe ⁊ p̃e. agens sic per se exñs: ⁊ sit corpale. tūc agens ⁊ patiēs habebūt oēs illas tres cōditiones tactas. qz erunt distincta re ſbo ⁊ loco. Re quidē qz nihil directe ⁊ p̃e agit in seipsuꝫ. Sbo vo: qz agens per se exñs nō pōt hīe cōe ſb̃m cū passo. Loco aūt qz corp⁹ naliter nō pōt agē nisi in cor pus. Duo aūt corpa in eodē loco sīl esse non possunt. Cū ḡ dī agens ⁊ patiēs sunt distincta loco ⁊ ſbo: itel ligendū est de agēte p̃e ⁊ corpaliter. ¶ Ad argumē tū aūt in p̃riū dō̃m ꝙ res est corruptibilis nō solū ex actione ptiū in se imicē: sed ēt ex actione circūadia centiū corpoꝛ: ut si eēt aliqō aiatū oīno siliū partiū: q̃uis hoc sit ipossibile adhuc esset corruptibile: ut in actione ptis in ptem. Sed in actione circūadiacentis aeriſ in totū: ut ex caliditate ⁊ frigiditate aeriſ posset tale corpus corrūpi. ipse ēt motus supcelestiū corpo rū facit ad gñationē ⁊ corruptionē rerū. corpora er go aiata uel ēt inaiata ex influxu supcelestiū corpoꝛ ⁊ existentiū adiacētib⁹ corporib⁹ a q̃bus possunt pati possunt calefieri ⁊ corrūpi. ¶ Qō vo addebat de ca lore nāli ⁊ de pascente humiduꝫ. dō̃m ꝙ illud in quo fundat calor nālis pōt hīe diuersitatē in ptib⁹. Pro pter qō vna pars poterit agē in aliā: ⁊ erit agēs ⁊ pa tiēs distincta re ſbo ⁊ loco. sed si nō habeāt diuersi tatē in ptib⁹. ⁊ calor dicat agē in p̃um ſb̃m. dicem⁹ ꝙ nō erit ibi actio p̃e ⁊ directe. Sed talis actio p̃ncipa liter ⁊ directe nō reducet in calorē: sed in generans. Nā qz siccitas est apta nata eē annexa calori. calor fa cit suū ſb̃m siccū. sīc aqua reddit seipa frigida. Nā qz ab aq̃ est apta nata flui frigiditas. iō aq̃ calefacta re dit seipsa frigida. illud ḡ qō dedit nām aque dī aquā calefacta infrigidare q̃uis illud ut supra dicebat non p̃ns sit uel corruptū. Sic sīc illud qō dedit nāz graui qz ad talē nām sequit motus deorsum dī graue mo uere deorsuꝫ. sic si sit tale calidū a quo sit aptū natum fluere siccū calidū illud seipso fiet siccuꝫ. P̃incipale tñ agēs ⁊ mouens ad siccitatē erit gñans. ut illud qō dedit talē nāz calido talē nām dedit ei qō mouet ad siccitatem ⁊ fieret siccum. Questio. XIX.

t Tertio querebat de mā in cōparatione ad formā. Utrū in mā sint eēn tiales gradus sīc ⁊ in foꝛa. ⁊ arguebat ꝙ sic. Quia ut dicebat mā dī relatiue ad formā. idez ḡ erit iudiciū q̃tū ad gradus de mā ⁊ de forma. Nā ꝓz gra dus formarū fit p̃us receptio in mā qō nō eēt nisi gra dus māe corresp̃derēt gradib⁹ forme. ¶ In p̃riū est qō in mā dī eē eadē potētia respectu p̃rioꝛ. Multo magis erit eadē potentia respectu diuersoꝛ graduū in formis. nō ḡ accipiet gradus in mā fm gradus for marū. ¶ 2° dōz ꝙ sunt gradus in materiꝫ sicut ⁊ in formis. ut patet per cōmētatorē sup p̃n° p̃mi phīsico rū ubi hoc ptractāt ait. ꝙ oia que sunt int p̃ma māz ⁊ ultima formā sunt māe cōposite ⁊ forme composite. ¶ Ad cui⁹ itelligētia sciendū ꝙ ultima forma p̃t uo cari forma specialissima. Incipiēdo eni a gñalissimo ultima forma erit forma speciei specialissime. Uel ul tima forma potest uocari forma gñis generalissimi. Ascendēdo eni icipiēdo ab inferiorib⁹ ultimū ad qō stat ascēsus est forma gñis gñalissimi. utroq̃ aūt mō declarabim⁹ ꝙ oia que sunt int p̃mā mām ⁊ ultimam formā sunt māe cōposite: ⁊ forme cōposite. dicemus eni cū cōmētatore sup 2° meta^ce. ꝙ mā p̃ima recipit formā uel ⁊ postea mediāte forma uel recipit formas alias usq̃ ad idiuiduales. in mā ḡ p̃us itelligit recipi forma: per quā res est ſba ⁊ postea per quā reꝫ est cor pus ⁊ sic descēdēdo ad idiuiduales formaſ. nō ꝙ per aliā formā realiter res aliq̃ sit ſba ⁊ corp⁹: uel per aliā formā ignis sit ignis ⁊ corp⁹. de hoie eni utrū sint ibi plures forme in nr̃is dictis. sub dubio relinq̃m⁹ asse rendo in aliꝫ vnā formā. Sed sūt gradus in formis fm abstractionē itellect⁹: qui semp pōt abstrahē q̃di tatē a q̃ditate donec ueniat ad simplicē q̃ditatē: que non resoluit ulteri⁹ in gen⁹ ⁊ dīas ut in aial rōnale. ⁊ cōceptū aialis resoluat in gen⁹ ⁊ dīā. totiēs eni pote rit itellect⁹ resoluē sic ꝙ deueniat ad formā gñis gña lissimi nō hītē aliqō altō supi⁹ gen⁹ in qō possit resol ui. Accipiēdo itaq̃ ultimā formā p̃o forma spēi spā lissime. uel dīa per quā spēs specialissima cōstituit in esse. sic illa forma erit simplex: qz erit forma p̃tis: siue erit forma que est ps rei. Naz ut declarauim⁹ in nr̃is qōnib⁹ disputatis. dīa sumit a p̃te nō a toto. Si ḡ ge neri gñalissimo addant oēs dīe per ordinez usq̃ ad dīaz cōstitutiuā speciei. utputa ꝙ diffinitur hō ꝙ est ſba corporea aiata sensibilis rōnalis. tūc int p̃ma materiaz. i. int mām que subicit forme gñis gñalissimi ⁊ ultimā formā. i. ultimā dīā specifica cadit ip̃m genus gñalissimū cū oib⁹ differētiꝫ intermediꝫ. Mā ḡ p̃a erit mā simplex. forma ultima erit forma simplex. ge nus aūt gñalissimū cū oibus differētiꝫ intermediꝫ erūt forme cōposite: ⁊ māe cōposite. ꝙ aūt ip̃z genus gñalissimū sit forma cōposita ⁊ mā cōposita pōt pa tere ex dicto cōmēti sup 2° meta^ce. ubi dat dīā inter genus ⁊ māz. dicit ꝙ eē māe est in potētia. genus aūt est forma. mā int potentiā ⁊ actum. genus ḡ dicit to tū. aliter eni nō p̃dicaret cēntialiter de suis iferiori bus. dicit aūt totū nō sub mō potentie pure: nec sub mō act⁹: sed sub mō medio int potētiā ⁊ actuꝫ. Istud aūt mediū rōne potentialitatis est mā cōposita. rōne actualitatis est forma composita. rōne potētialitatis q̃dē dicit māz cōpositā. qz nō dicit potētia puram. rō ne vo actualitatis dic̃ formā cōpositā: qz nō dic̃ ipaz formā simplicē ꝓz se: sed dicit totū. Sed si forma dī totū nō diceret forma simplex: sed cōposita sicut ipa tota eēntia hēt q̃dā rōnē forme. sic ḡ dōz est de gñe. Sed dubiū videt eē de ipsis dīis intermediꝫ: quō sint māe cōposite ⁊ forme cōposite. ¶ Sciēduꝫ ḡ ꝙ fm regulā p̃hi in 7°. Si scirem⁹ noīare p̃as dīas no poneret in diffinitiōe nisi vnā dīā. ut si sciremuſ p̃as dīas aialiū scidentiū pedes: tot eēnt taleſ dīe: quot

sunt spēs aialis scidētis pedes. quelibet eni talis dīa cū gñe cōstitueret spēm ita q̄ ultima dīa semp ꝓuertereť cū diffinito. Si vo ꝑter illā dīā cōuertībilē cū diffinito ponant ibi multe alie dīe oēs se tenebūt ex pte gñis: ⁊ per eas fiet circūlocutio gñis ꝓpinq̄oris. ut si rōnale ꝓuertiť cū hoie ⁊ diffiniat hō q̄ est sb̄stātia corporea aiata sensibilis rōnalis. oēs alie dīe se tenebunt ex pte gñis ut per sb̄am corporeā fiet circūlocutio iferioris gñis q̄ sit sb̄a per sb̄am corporeā aia tam fiet circūlocutio gñis magis iferioris. quecunq; g̃ tales dīe addātur nō fiet per eas nisi circūlocutio iferioris gñis: ⁊ q; quodlibet gen⁹ in istis mālibus est mā cōposita ⁊ forma cōposita. ió bñ dictum est q; oia que sunt int̄ p̄mā māz ⁊ ultimā formā: que se hēt uere: ut dīa: ⁊ que dicit ptē ⁊ formā simplicē sūt forme cōposite: ⁊ māe cōposite. q; oēs alie dīe addite gña lissimo describūt gña se bñtia per ordinē p̄dicamēta lē. que gña oia māe cōposite: ⁊ forme composite dici pñt. gradus g̃ sūt in materijs: sic in formis accipiēdo mās cōpositas: ⁊ formas cōpositas. ¶ Uiso quō sūt gradus in materijs ⁊ in formis accipiēdo mās ⁊ formas p̄o ipis cōpositis: fm gradus ordinatos in p̄dicamētis. uolum⁹ oñdere quō sint graduꝫ in materijs ⁊ formis accipiēdo formā p̄o pte cōpositi actuali ⁊ accipiēdo māz p̄o pte potētiali. dicem⁹ eni q̄ act⁹ actiuoꝝ sūt in patiēte bene dispōsito. mā g̃ oino p̄ma est eadē in oib⁹ bñtibus eā. Sed mā ꝓxima differt fz diuersitatē dispositionū: quas req̄rūt diuerse forme. poterimus aūt hāc diuersitatē assignare fm diuersitatem realē formarū: uel fm diuersitatē formarū fz graduꝫ abstractionū. Scōm diuersitatē q̄dē realē sic diuerse forme realiter req̄rūt mām aliter ⁊ aliter dispositā. nō q̄ sit alia per eētiaz mā p̄ª ⁊ mā ꝓxima. Sed est alia fm dispositionē ut mā oino p̄ª cōsiderať oino indisticta: neq; q̄tū: neq; quale: nec oino aliq̄d horꝝ. Sz est aliq̄d in potētia ad oia ista ut docet imaginari phs in p̄o metaᶜᶜ. ⁊ in 2o phisicoꝝ. mā aūt ꝓxima est mā distincta ⁊ abstracta per ista. lz g̃ p̄m iherēs māe sit forma sb̄alis: illa tñ forma talē mām pficit: qualez mām sub se hēt: ut pficit hi⁹ forma mām si per q̄titatē extensam: sic per q̄litatē affectā: ⁊ sic dispositā. ut req̄rit nā illius forme. ita q̄ si expoliareť mā ab hi⁹ dispositionibus ꝓpositis: ⁊ induet dispositiones oppositas: mā illa que eē sub dispositionib⁹ ꝓpositis est debita tali forme induēs dispositiones oppositas fieret indebita ⁊ hoc mō passio magis facta abiceret a sb̄a. fm g̃ diuersas formas ut fm formas magis pfectas ⁊ min⁹ pfectas opz dare gradus in ipa mā fm dispositionē pfectā ⁊ min⁹ pfectaz: ita q̄ p̄muꝫ gradus est in mā in susceptione forme elemēti. ulterioꝝ aūt ⁊ perfectioꝝ gradus in susceptione forme mixti inaiati ⁊ ad hoc ulterioꝝ in susceptiōe mixti uegetabilis. ⁊ sic ascēdendo. ¶ Alio aūt mō sunt gradus in mā accipiendo formas nō fm diuersitatē realē: sed fm eē magis ⁊ minus ule. uel fm maiorē ⁊ minorē abstractionez. dicem⁹ g̃ q̄ forma gñis gñalissimi recipit in ipsa mā p̄ª. forma aūt inferioris gñis recipit in mā māe. forma gñis gñalissimi. ⁊ sic semp forma recipit mediāte forma. donec deueniat ad idiuidualē formā. Oēs ergo forme: ⁊ oēs māe sunt int̄ p̄mā māz: ⁊ ultimā formā que est forma gñis gñalissimi. dicunť eni oēs forme ⁊ māe eē inter māz p̄mā ⁊ formā ultimā sic p̄ncipiata iter sua p̄ncipia: quia oia alia siue sint māe: siue sint forme resoluunť in illa duo tanq̄ in sua p̄incipia. mā g̃ p̄ª nō est cōposita: q; nō resoluiť in ulteriorem mām. ⁊ forma ultima. s. forma gñis gñalissimi. dī nō eē forma cōposita: q; nō resoluiť in ulteriorē formā: sed oēs alie māe sunt māe cōposite. q; q̄libet alia mā resoluiť in aliā māz. ⁊ oēs alie forme sunt cōposite: q; quelibet talis forma resoluiť in ulteriorē formā. ⁊ ut magis appareat q̄ dī dicem⁹ q̄ recipiente mā ꝓxima formā gñis gñalissimi ⁊ mediāte illa forma recipiente aliā iferiorē formā. ⁊ sic descendēdo usq; ad idiuidualē formā. dī mā recipiens inferiorē formā eē mā cōposita: q; est mā includēs formā. nā ipsa forma generis gñalissimi se hēbit ut quid māle: ⁊ ut q̄d imperfectū: ⁊ ut q̄d in potētia respectu iferioris forme: que est pfectioꝝ ⁊ actualioꝝ. Mā g̃ pfecta per formā magis ulem recipit formaz minus ulem. totū g̃ hoc mā scilicet ⁊ forma magis ulis se hēt ut mā respectu minus ulis. ⁊ q; talis mā est mā cōposita. ió, pcedendo a p̄ª mā subiecta forme maxie uli ⁊ eundē ad formas min⁹ ules semp inueniem⁹ māz magis ⁊ magis cōpositā. q; q̄to forma est minus ulis. tāto p̄supponit plures formas in mā ⁊ tanto requirit cōpotētiorē māz. ¶ De formis aūt alijs q̄ oēs sint cōposite p̄ter foꝛaz gñis gñalissimi patet q; per oēs alias foꝛas fit descēsus a gñe per dīā. q̄ sine cōpositione eē nō p̄t. sūt g̃ g̃dus eētiales in mā. nō q̄ sit alia eētia māe. Si eni sic uellemus appellare gradus eētiales. nō sūt tales gradus in mā. q̄ sint plures essentie materie. uel q̄ sit mā eētialiter differēs a mā: sed sūt graduꝫ in mā uli fm cōpositionē. put mā icludit formā. ul fm dispositionē. put uadit ad magis ⁊ ad magis pfectiorez foꝛ mā. uel fm abstractiorē. put ꝓsiderať sub magis ul sb̄ min⁹ uli forma. ¶ Aliud est eni accipe gradus in mā. put quelibet forma gñis dī mā cōposita ⁊ forma cōposita. ⁊. put ipa mā fm se dī mā simplex ⁊ dīa ultima que dicit formā ptis dī forma simplex. ut dicebat modus p̄mus. Et aliud est accipe hi⁹ gradus. put stat mā sub forma impfecta pfecta ⁊ pfectiori ⁊ sic ascendēdo ut dicebat modus scōs. Et aliud est accipe hi⁹ gradus. put accipiť forma gñis nō p̄o ipso gñe dicēte totū: sed p̄o forma ptis sub esse maxie uli accepta p̄o aduenīēte māe. fm quē modū forma sic aduenieṡ est forma simplex. ⁊ mā cui aduenit est foꝛa simplex. cetera vo alia sūt māe cōposite: forme cōposite ut dicebat modus tertiꝰ ⁊ ut est per habita declaratū. Sz de hijs dicem⁹ clariꝰ in 2o. ¶ Ad argumētū aūt in cōriū. q̄ eadē est potētia ꝓrioꝝ siue ad ꝓria. dicemus q̄ eadē potētia. q; eadē mā subiciť formis ꝓrijs non tñ eodē mō se bñs: imo cū semp ynū ꝓrioꝝ sit pfectiuꝫ alio ēt fm hoc est assignare aliquo mō gradus. ut dicat materia magis eē perfecta ut est forma contraria q̄ ut est sub alia.

Questio. XX.

q ¶ Arto querebať de mēsura corporaliū. videlz de tpe. Utz sit q̄titaꝫ ꝓtinua uel discreta. Et arguebať q̄ cōtinua. q; in p̄dicamētis collocať tēpus sub q̄titate cōtinua. ¶ In ꝓriū est: q; ut dī in 4o phisicoruꝫ. tps est nūs: sed nūs est q̄titas discreta. ergo ⁊c. ¶ Rō dom q̄ opz tps esse cū p̄riori ⁊ posteriori. vñ aug⁹. 11. confes. vult q̄ si tps eēt pñs ⁊ nō ꝑteritū: iaz nō eēt tempus sed eternitas. ⁊ idē dicit q̄ si tempora manerent. non eēnt tēpora. tēpus nō est sine ꝑiori ⁊ posteriori. ꝓpter q̄ nō differret a phō in 4o phisicoꝝ. q̄ est uerꝰ motus. fm ꝑius ⁊ posterius. ipsa eni ꝑius ⁊ posterius ut sunt in motu nūata ab aia cōplēt rōnē tpis. Imaginabimur eni q̄ motus p̄mꝰ cuius passio est tēpus est quid cōtinuū. In cōtinuis aūt oia sunt in potētia. ita q̄ nō est ibi dare ꝓius ⁊ posteriꝰ in actu nisi per signationem aie. opz g̃ q̄ aia sit nūans ꝓius ⁊ posteriuꝫ in

motu ut habeat ꝓfecta rō tpis. ꝙre si cōsideret tēpus q̄tū ad id qō est fozmaliter nūs est nūata ab aia quia est nūs nūatus. Nā ut oixim⁹ ipsa ꝑus ⁊ posterius in motu uti sunt nūata ab aia cōplent rōnē tpis. sup quo nō intēdimus nos multū extēdere. qz in qōnib⁹ nris de mensuris angeloꝝ ⁊ in 4° phisicoꝝ. de hac materia diffusius oixim⁹. tēpus ḡ est nūs ꝑoris ⁊ posterioris. Sed qz hī nūs ꝑoris ⁊ posterioris tanq̄ in subiecto hēt eē in re ꝙtinua. iō tēpus lz fozmaliter sit nūs ⁊ sit q̄titas oiscreta. māliter aūt est q̄d cōtinuum. Si eni in aliquo ligno cōtinuo mensurent decez mensure utputa decē tasie. ⁊ queret utrū decē tasie illius ligni essent q̄titas cōtinua uel oiscreta. Diceremus q̄ ibi esset duo ꝙsiderare. videlz ipsas decez tasias ⁊ subiectū in quo sunt ille decē tasie. qz sunt in vno ⁊ eodē ligno cōtinuo. decē ḡ tasie fozmaliter sūt q̄titas oiscreta: sed decē tasie ligni cōtinui rōne subiecti ⁊ māliter sunt q̄titas cōtinua. Sic ⁊ in ꝓposito de tpe. tempus eni tanq̄ in sbo fundat in motu ꝑmi mobilis qui est vnifozmis ⁊ cōtinuus. quare cum rō tpis consistat in nūatione de se nō hēt tēpus q̄ sit q̄d cōtinuū: lz q̄ sit q̄d oiscretū. rōne tñ motus in quo fundat q̄d ꝙtinuū dici pōt. vñ ⁊ phs in 4° phisicoꝝ ait q̄ tēpus habet cōtinuitatē a motu. est ḡ tēpus nūs ⁊ est fozmalit q̄titas oiscreta: ⁊ hēt continuitatē a motu. i. māliter est q̄titas cōtinua. ⁊ per hoc patet solutio ad utrūq; argumentum. qz utrūq; sua via ꝓcedebat.

p Ostea querebat de creatura rōnali. Circa quā querebat duplr. q̄tū ad vitā p̄ntē. ⁊ q̄tū ad futurā. Circa creaturā q̄dē rōnalē q̄tū ad p̄ntē vitā querebatur duplr. qz quedā querebant ptinētia ad rōnalē animā quedā aūt ptinētia ad totū ꝙiunctū. Circa rōnalē animā erat qō de potentijs aie. circa quas querebat tripliciter. Nā cū potentiarū aie quedaz sunt cognitiue quedā appetitiue. querebat ⁊ de cognitiuis potentijs ꝑm se: ⁊ erat qō quo sensibilia possūt imutare sensū ⁊ imaginationē ⁊ puenire usq; ad itellectū. Querebat etiā de appetitiuis ꝑz se. Utrū uolūtas possit fiī ferri in plura. Querebat ⁊ 3° de appetitiuis per compatiōnē ad appetitiuas: Utrū ꝓius fluat ab eēntia aie itellectus q̄ uolūtas uel ecōuerso. Questio. XXI.

a Do p̄imū sic. ꝓcedebat. ostēdebat eni q̄ sensibilia nō possunt suas itētiones causare in medio ⁊ in sensu ⁊ sic puenire usq; ad intellectū possibilē: qz ul hoc fiet ex eo q̄ suas itētiones educēt de potētia medij: uel qz tota rō facti erit potētia faciētis. ¶ Pio aūt mō nō: qz ut dicebat itentionale nō pōt educi de potentia realiter: nec pōt hoc eē q̄ in talibus tota ratio facti sit potētia faciētis. qz tūc eēt ibi creatio. nullo ḡ mō sensibilia que hñt eē reale poterūt imutare intētionaliter medium siue sensum. ¶ Ulterius aūt arguebat dato q̄ sensus sit mutatus itētionaliter nō poterit imutare imaginationē: seu fantasiam. qz agens ut dicebat est p̄stātius patiēte. sensus ḡ iterioꝝ ut imaginatio: uel fantasia que est supioꝝ ⁊ p̄stantioꝝ q̄ sit sensus exterioꝝ a tali sensu imutari nō poterit. ¶ Ulterius arguebat q̄ dato q̄ fantasia possit imutari a sensu exteriori. ipa tñ sic immutata imutare nō posset intellectū possibilē. Nā si hoc fieret uel fantasia educeret spēm de potētia itellectus potētialis. uel ifflueret in ipz hī spēz. Pzim⁹ aūt modus stare nō pōt: qz eductio fozme de potētia alicuī⁹ fit per uerā trāsmutationē ⁊ motū quē in reb⁹ spūalib⁹ saluare nō possumus. Nec ēt stare ꝑt modus scōs: qz si fantasia ifflueret speciē in intellectū possibilē: uel expoliaret seipm de hī⁹ spē. ⁊ tūc accns mutaret sbm suū: uel causaret in ipso itellectu talē spēz q̄d alicui rei create nō pōt cōpetē. ¶ Cōflet ḡ ex oib⁹ hijs tribus medijs vna talis rō. Sēsus ēt dato q̄ possit imutari a sensib⁹ nō posset imutare imaginationē: nec ēt imaginatio dato q̄ posset imutari a sensu: nō posset imutare itellectū possibilē. quare sensibilia per sensuz ⁊ imaginationez usq; ad intellectū possibilē puenire nō poterūt. ¶ Ꝙ° oōz q̄ hec qō tria querit. Pzimo q̄dez quō sensibilia que hñt eē reale imutare poterūt medium. siue sensum q̄tū ad eē intētionale. Scōo quō sensus immutat⁹ intētionaliter a sensib⁹ cū sit vt⁹ iferioꝝ immutare possit imaginationē uel fantasiam. Tertio etiaz querit quō fantasia immutata que est q̄d cozporale ⁊ est virt⁹ in cozpore immutare possit itellectū possibilē qui est quid spūale ⁊ nec est cozpus: nec est virt⁹ in cozpe. ¶ Pzo pter p̄m scīēdū: qō dupliciter iuestigare possum⁹: q̄ sēsibilia hñtia eē reale immutare possit medium: uel sensum q̄tū ad eē intētionale. Pzima via sumit ex parte sensibiliū immutantiū. scōa ex pte medij uel sensus immutati. ¶ Pzia via sic patet. Nā sensibilia ⁊ potiꝰ sime si sint talia que sint q̄litates scōe: sīc sunt colores uel sapores qui deriuant a q̄litatib⁹ ꝑmis multū deficiūt ab actionib⁹ q̄litatū ꝑmarū: ⁊ qz imutare intētionaliter est imutare mō defectiuo. iō lz q̄litates ꝑme imutēt realiter: ēt usq; ad coꝝruptionē sb̄stātie: qz in talib⁹ passio magis facta abicit a sba. q̄litates tñ scōe deficiētes q̄tū ad talē imutationē a q̄litatib⁹ ꝑmis saltē imutāt intētionaliter. qō est imutare defectibiliter. ut coloꝝ qui est q̄litas 2ª causat in medio nō colorē realē: sed intētionalē. ¶ Scōo hoc idē patet ex pte ipsius medij ul ipsi⁹ sensus imutati a sensibilib⁹. nā medium siue sensus sunt sb̄m extraneū ad suscipiendus colores. Nā ꝑuz sb̄m coloꝝ ut supza tetigim⁹ est cozpus terminatū. ⁊ hī cozp⁹ ponit in diffinitione coloris tanq̄ ꝑuz sb̄m in diffinitione accñtis. medium ergo ut aer ⁊ sensus ⁊ ut pupilla siue visus. sb̄m sunt extraneū coloriś: iō in eis coloꝝ nō gñat ꝑm eē ꝑuz: siue ꝑz eē reale: sed ꝑm eē extraneū itētionale. vñ ⁊ pupilla dī eē abscoloꝝ. ⁊ ēt medium. qz talia de se nullū hñt colorē ꝑuz. vñ ⁊ ꝓns est q̄ nec ipa sint ꝑuz sb̄m colorū. hñt eni colorē ꝑuz: ⁊ ꝑm eē reale. ¶ Possumus aūt ad hoc idē ⁊ tertiā viā adducē. quō sensibilia imutāt itētionaliter sensuz: uel medium. Nā hec due adducte. vna ex pte sensibiliū: alia ex pte medioꝝ ⁊ sensuū. nō sunt cōes oib⁹ sensib⁹: aut oib⁹ medijs. Nā lz aliq̄ sensibilia sint q̄litates scōe nō ualētes imutare realiter. sed intētionaliter tñ: ut patuit de coloribus. ⁊ lz aliq̄ sensus cōparati ad sua obiecta dicant eē sb̄m extraneum. ut nō possint imutari realiter: sed itētionaliter tñ. ut patuit de pupilla que de se abscoloꝝ nullū hñs colorem ꝑuz. ⁊ lz medium in aliqbus sensib⁹ sit tale ut patuit de aere dubiū tñ est. Utrū oēs q̄litates scōe sint tales q̄ nō possunt realiter imutare. ⁊ utrū oēs sensus: ⁊ oīa media ēt respectu q̄litatū scōaꝝ dubiū ē. Utrū sint talia q̄ nō possint realiter imutari. Nā son⁹ realiter hēt eē in ipso aere: ⁊ factus realiter in vna parte aeris. nō solū itentionaliter: sed ēt realiter pōt se facere in pte alia. dato tñ q̄ oēs q̄litates scōe nō immutarent nisi intētionaliter. ⁊ q̄ oēs sensus ⁊ oīa media respectu q̄litatū secūdarū nō possunt imutari nisi intētionaliter. ad hoc ille due vie nō essent cōes oib⁹ sensibus nec oib⁹ medijs. quia obiecta sensuū nō solum sunt q̄litates scōe: sed ēt q̄litates ꝑme. ut patet in sensu tactus qui est ꝓceptiuus frigiditatis ⁊ caliditatis

humiditatis ⁊ siccitatis.que sunt q̄litates p̄me quarū est imutare ēt realiter. ¶ Rursus mediū ꝓuz in tali sensu cuiusmodi est caro nō est simplr denudatuz a talib⁹ q̄litatibus:sic̄ pupilla fm se est denudata a coloribꝫ.ipsuz ēt organū sensus tact⁹ qđ dr eē neru⁹ quidam extēsus per totū corpus:nō pōt oino denudatū eē a talib⁹ q̄litatibus.qz nullū mixtū est oino denudatū a talib⁹ q̄litatib⁹ p̄dictis.igitur ut dcmus cām quō sensibilia imutant intētionaliter mediū uel sensuz.dicem⁹ q̄ sensibilia uel nō possunt imutare realiter ⁊ mediū ⁊ sensus ⁊ tūc imutant itētionaliter iuxta duas vias superi⁹ assignatas.uel ut hi⁹ sensibilia sunt apta nata ēt realiter imutare.qđ faciēdo poterūt ēt mutare itētionaliter saltē q̄tenus mediū:uel sensuꝫ sunt denudata a talibus q̄litatib⁹.ut in sensu tactus mediū ⁊ orgaū sensus sunt media,ꝓportio tangibiliū:⁊ sunt denudata ab hi⁹ excellētiꝫ.pp qđ possunt ab excellētibus sensib⁹ realiter.⁊ ēt intētionaliter imutari. ¶ Visum est ḡ quō sensibilia possunt itētionaliter imutare mediū uel sensum qđ esse cōuenit.Uel qz ipsum sensibile hēt ualde debile esse.ut patet in sono. Ꝓpter qđ mediū imutatū fm talē qualitatē realiter non ipedit quin possit imutari intentionaliter.Uel pōt hoc contingere qz mediū ⁊ sensus de se nullā habēt talē q̄litatē ꝓpriaz. Sed sunt oino denudata ab hi⁹ q̄litatib⁹ ut patuit in pupilla ⁊ in aere.Uel 3⁹ potest hoc contingere qz mediū ⁊ orgaū sensus:⁊ si nō sunt oino denudata ab hi⁹ q̄litatibus sunt saltē denudata ab excellētiꝫ talib⁹ qualitatum. Ꝓpter qđ possunt ab excellentiꝫ itētionaliter imutari.Opz eni ut semp recipiens sit aliquo mō denudatum a nā recepti.⁊ qz nullo mō hīe realiter:uel hīe debiliter:uel nō hīe excellenter est aliquo mō denudatū eē. Ideo possunt sbiecta sic se hñtia intentionaliter imutari:qz sunt aliquo mō a talib⁹ realiter denudata. Est tn aduertēdū q̄ hic loquimur de mutatione itētionali fm q̄ pōt a sensu pcipi.naz ,dato q̄ simul cū excellentia q̄litatis posset facere immutationē intētionalē.fm q̄litatē illam talez imutationē nō posset sensus pcipere. ¶ Ostenso quō sensibilia imutant sensum.leue est declarare quō sensus imutatus a sensib⁹ pōt imutare sensuz cōez:⁊ imaginationē ⁊ fantasiā. Nā fm phm in p⁹ de gñatione in.c.de actiuis ⁊ passiuis.uolēs declarare quō existit facē ⁊ pati in entib⁹ ait q̄ accipiēdū est hi⁹ p̄n̄ multotiens dictū:ut qñ hoc qđē est potētia tale:hoc autem actu:tūc hoc est aptū natū facē hoc aūt pati.igitur qz sensus pticularis exterior fact⁹ est actualis:qz actu informat⁹ est specie sensibili iō pt imutare id qō est potentia tale.poterit itaqz ab imutatione facta in sensu fm q̄ est susceptiuus specierū sine mā:uel fm q̄ suscipit spēs itētionaliter fieri imutatio in sensu cōi ab aliis sēsib⁹ exteriorib⁹,,put illō qō est actu tale imutat qō est potētia tale:⁊,put illud qō est actu informatum specie sēsibili imutat illō qō est in potētia ut informat hi⁹ specie.nec opz q̄ agēs in oib⁹ sit ꝑstantius patiente. Sed sufficit q̄ sit p̄stantius in eo q̄ agens.⁊ quia semp actus fm q̄ hi⁹ est p̄stantior q̄ potētia erit sensus exterior informat⁹ specie sensibili:nō simpliciter sed ut requirit rō actiui ⁊ passiui p̄stantior sensibuꝫ interioribus quos fm q̄ hi⁹ potest actualiter imutare. ¶ Hīs itaqz declaratis restat declarare difficultatē tertiā.quō fantasia imutata a sensu cōi ⁊ a sensib⁹ particularibus pōt imutare itellectū possibilē.Dicem⁹ eni nō eē inconueniēs q̄ aliqđ in virtute alteri⁹ agat ultra suā specie.ut accidens in virtute forme sbalis pōt inducere sbalē formā. Nā in igne nulla est virtus activa:nisi calor.ut vult cōmētator in 7⁹.imediatū enim p̄ncipiū actionis nō est forma sbalis:sed q̄titas aliq̄ ut ibidē cōmētator ait.ignis ḡ nō agit nisi calefaciendo.⁊ tn ignis gñat ignē per calefactionē.ḡ inducitur forma sbalis ignis in mā.agit ḡ calor ultra suā spēm: qz pōt inducere sbalē formā. Sed hoc est in virtute alteri⁹.sic est in ꝓposito spēs exñs in fantasia agit ultra suā nāz:qz causat spēm in itellectu possibili. fantasia igit q̄ est qđ corpale agit ultra suā nām:qz agit in itellectū possibilē:qui nō est virt⁹ organica:qz nec est corpus:nec est vt⁹ in corpe.ut ex 3⁹ de aīa hī potest. Sed hoc est in vtute luminis itellect⁹ agentis. Nam sic colores corporales mouēt visum qui est corpalis virt⁹ in vtute luminis corpalis.sic fantasmata mouēt itellectū qui est potētia spūalis in vtute spūaliꝫ luminis.ut in virtute luminis itellect⁹ agētiꝫ.inde est qō in 3⁹ de aīa scribit.q̄ sic lux se hēt ad colores:sic se hēt itellect⁹ agens ad fantasmata. Sic ḡ imaginabimur q̄ oēs virtutes sensitiue tanq̄ in sbiectis fundātur in organis.vñ dicte sunt vtuteꝫ organice.Intellect⁹ aūt agēs ⁊ possibilis:qz nō sūt vtutes organice tanq̄ in sbo fundant in eēntia aie.essentia aūt aie:qz nō est situalis:est tota in toto corpe:⁊ tota in q̄libet parte.ut vult aug⁹ 6⁹ de trini.c.7⁹.hoc ergo mō itellect⁹ agēs ⁊ possibilis erūt p̄tes ipsi fantasie:qz est ibi ꝓsens eēntia aie in qua hi⁹ potētie radicant. ¶ Ꝓpt qđ est alius modus cōtact⁹ fantasie ad hi⁹ potētias. Sz pp talē cōtactū nō posset fantasia aliqđ imp̄imē in itellectū possibilē:qz spūs est p̄stantior oi corpore.ut vult aug⁹ in li⁹ de arbitrio.Cū ḡ agens debeat eē ꝓstātius patiēte:nō pōt potētia corpalis agē in spūalē potētiā nisi in vtute potētie altioris. Ꝓpter qđ coacti sum⁹ ponē q̄dā potentiā spūalē.que sit oia facere sic itellect⁹ possibilis est oia fieri.hi⁹ aūt est intellectus agēs.fantasia ḡ se habebit sic̄ organū intellect⁹ agentiꝫ,put agit in itellectū possibilē. Ꝓpter qđ cū queritur quō fantasia pōt immutare itellectū possibilē dicemus q̄ ut organū attingit passum:⁊ agit in vtute supioris agētis.p̄t agē in rē:que sit ultra suā spēz. fantasia ḡ qz attingit intellectū possibilē:eo q̄ intellectus possibilis sit p̄ns fantasie:qz radicant in essentia aie:que est p̄ns fantasie ⁊ cuilibet pti corpis. ¶ Rursus qz fantasia sic attingit itellectū possibilem qz agit in vtute itellect⁹ agētis iō pōt intellectū possibilē immutare.est ēt nihilominꝰ p̄ns itellectus possibilis aliis virtutib⁹ organicis:qz est in ipsa eēntia aie.que est in q̄libet pte corpis:⁊ cuilibet organo p̄ns:nō tamē imutari pōt itellectus possibiliꝫ nisi a fantasia.quia ⁊ in ipsis virtutib⁹ sensitiuis opz dare gradus.ut si species multiplicant a sensib⁹ per mediū usqz ad sensus pticulares:⁊ a sensib⁹ pticularibus ad sensum cōez ⁊ fantasiā erunt spēs spūaliori mō in medio q̄ in obiecto.⁊ in sensib⁹ pticularibuꝫ q̄ in medio:⁊ in sensu cōi q̄ in sensib⁹ pticularib⁹:⁊ in fantasia q̄ in sensu cōi ita q̄ fantasia hēt quādā p̄ncipalitatē respectu aliarum potentiarū sensitiuaruz.uel qz actualiori mō sunt ibi spēs:q̄ in memoria:uel qz spūaliori mō q̄ in virtutibus aliis.rōne aūt hi⁹ p̄ncipalitatis innixa cū lumine intellect⁹ agentis pōt fantasia imp̄essionē facē in intellectu possibili. qō nō possūt alie virtuteꝫ sensitiue. ¶ Ad id aūt qđ obicit in ꝓriū qz nō pōt intentionale educi de potētia realis.si hoc dictū intelligat q̄ intētionale nō sit sic in potentia mātē:sicut reale:sed magis sit in potētia agentis:qz ad suā p̄fitiā agētis inducit forma intētionalis in suo susceptiuo.qō nō ꝓuenit de forma reali.ucrū est qđ dicit.Si vo intelligat hi⁹

dictū q̄ in talib⁹ absolute loquēdo tota rō facti sit po
tētia agentis. ut in arguēdo tangebat: ita q̄ in talib⁹
nō dicat agēs agē aliquo supposito. Patet ex qōne p̄
cedēti ubi querebat utrū forme intētionales educan
tur de potētia mäe. falsum eē. Nā declarabat ibidē
intētionales formas aliquo mō eē eductas de potētia
mäe. ut nō tota rō facti sit in potētia agētis. forma āt
arguēdi nō cōcludit. Nā si forma realis pōt educi de
aliquo reali: poterit ⁊ forma intentionalis que est qd
defectiuū respectu illius forme. accipiēdo ḡ educi de
potētia mäe, put pōt cōpetere intētionalibus formis
poterunt tales forme educi de aliquo reali subiecto.
¶ Qō aūt arguebat ulteri⁹ q̄ sensus nō pōt imuta-
re fantasiā: q̄re agens debet eē p̄stanti⁹ patiēte. ut pa
tuit in ḡnali solutione: sensus exterior: ut imutat sen-
sum interiorē: est p̄stantior ipso. q̄ est talis in actu qua
lis est ille in potētia: ideo hic est aptus natus agere il
le pati. ¶ Qō vō ulterius arguebat q̄ fātasia nō p̄t
agere in intellectū possibilē q̄ nō pōt educere speciē
de potētia ei⁹ accipiēdo educi de potētia large: sic oē
agēs qō de necessitate p̄supponit potētiā passiuā: que
nō est effectus ei⁹ dī educē suū effectū de potētia pas
siui. dicem⁹ q̄ fantasia nō in virtute p̄a: sed in vtute lu
minis intellect⁹ agētis. nō imittit spēm itelligibilez ab
extra. Sed facit itellectū possibilē potētia informa-
tum specie actu informatū. Aliquo ḡ mō erat hi⁹ spēs
in potētia passiui: ⁊ eo mō quo erat in potētia passiui
dī de potētia passiui educi. nō q̄ aliqd de illa spe eēt
in itellectu possibili ante hi⁹ eductionez: sic nec aliqd
de forma est in mā ante inductionē ei⁹. Si aūt aliqs
inueniat q̄ tales spēs sunt ab extra: itelligēdū est hi⁹
dictū cōparatiue: q̄ forme itētionales nō sūt sic in po
tentia passiui: ut reales rōne cuius aliqs dicuntur nō
educi de potētia passiui. ⁊ pp hanc cām q̄ hi⁹ intētio
nales forme: nō sunt sic in potētia passiui ut reales. iō
nō incōgrue dicūtur eē ab extra. uel nō dicuntur per
se generari ut in qōne illa superius de hoc quesita dif
fusius dicebatur. Questio. XXII.

Scūdo querebat de potētijs appetitiuis fm se. ⁊ erat qō de uo-
luntate. Utrū possit sil'in pl'a ferri. Et argue-
bat q̄ sic. Nam ut dicebat sil'in patria erit aureola ⁊
gaudiū de bono increato ⁊ aureola. i. gaudiū de aliq̄
bono creato arduo ⁊ p̄uilegiato. cuiusmodi est subi-
re martyriū: qō ptinet ad irascibilē. uel fuare virgini
tatē qō ptinet ad cōcupiscibilē. uel docē scripturaz sa
crā qō ptinet ad rōnalē: que opa in charitate fcā sunt
ardua: ⁊ p̄uilegiata ⁊ merent aureolā q̄re si simul est
utrūq̄ gaudiū sil' ferī uolūtas in pl'a. ¶ p̄. chīs sum
me fruebat: ⁊ summe patiebat in passione: q̄ erat sil'
viator ⁊ cōprehensor. Sed hoc nō posset eē: nisi po-
tētia appetitiua posset sil'in pl'a ferri. ḡ ⁊c. ¶ p̄. de-
mones aliqō gaudiū hūt. gaudēt enim de possessione
hominū. ut dicit aug⁹ 21° de ci. dei. c. 6°. Sed ipi sunt
in magno cruciatu: ⁊ tñ aliquo mō gaudēt. ḡ uolūtas
eoz sil'in pl'a fertur. ¶ In p̄rū est q̄ fm auicē. in 6°
de nälib⁹. etiā pl'es potētie nō possunt sil'in plura fe
ri. Nā qñ aliqua potētia multū est intēta ad actū suū
alia potētia retrahit a suo actu: ut cū multū intentus
est qs ad videndū aliqō mirabile. ab audiēdo retra-
hit. ut nō pcipiat qd sibi dicat. arguat ḡ sic pl'es potē
tie nō possunt sil'in plura ferri. ḡ multo magis nec uo
lūtas que est vna: ⁊ eadem q̄ potentia. ¶ p̄° dām q̄
cū querit utrū uoluntas possit in plura ferri sil' opus
est uti triplici distinctione. nā plura uel sic se habēt q̄
vnū est alteri⁹ ipeditiuū: uel vnū nō est ipeditiuū alte
rius: sed est rō ⁊ inductiuū ei⁹. ut q̄ lux est rō: q̄re vi-
deat color: sil' ferī oculus in lucē ⁊ colorē. ⁊ q̄ p̄nci-
pia sunt rō cognoscendi cōclusiones: sil' pōt ferri itel
lect⁹ in cōclusiones ⁊ in p̄ncipia ut sūt rō cognoscēdi
cōclusiones. vñ ⁊ phs circa p̄n^m p̄mi posterioz: lo-
quens de cognitione minoris p̄positionis respectu
cōclusionis ait. q̄ sil' inducēs cognouit: sil' eniz iducīē
minoz p̄positio in maiorē ⁊ elicīē p̄clusio ex utrisq̄.
ut si scio oēm mulā eē sterilē: sil' induco hoc pticulare
aial est mula. ⁊ elicio cōclusionē q̄ sit sterilis. minoz ḡ
p̄positio. q̄ est rō cognoscēdi p̄clusionē ut inducīt in
maiorē sil' fit iductio minoris: ⁊ cognitio p̄clusionis.
nō eni negam⁹ q̄ p̄ncipia ut sunt quoddā obm intelli
gibile: p̄t itelligi ab itellectu absq̄ cognitione p̄clu-
sionū. tñ coginur p̄cedē q̄ ut sunt rō cognoscēdi cō-
clusiones: sil' possunt cognosci p̄ncipia ⁊ cōclusiones.
sic ēt sil' ferī uolūtas in finē: ⁊ in id q̄ est ad finē. put fi
nis est rō uolēdi qō est ad finē. ¶ Scōa distictio est
q̄ dato q̄ illa pl'a sic se habeāt q̄ vnū nō sit rō alteri⁹
nec iductinū ei⁹: sed magis sit ipeditiuū ipsius. distin-
guēdū est de mō fiēdi. Quia uel hoc fit fm nāe cur-
sum: uel fm spālē dei dispēsationē. Si eni fiat fm spe-
cialē dei dispēsationē nō est icōueniēs idē in aliq̄ mō
in plura ferri: q̄ per dei potentiā fieri pōt q̄ illud qō
fm nāe cursum est alteri⁹ ipeditiuū: fm spālez dei dis
pensationē fiat alteri⁹ nō impeditiuū. ¶ Tertia di-
stinctio est q̄ dato q̄ illa plura sic se habeāt q̄ vnum
sit alteri⁹ ipeditiuū: ⁊ q̄ modus sciēdi sit fm nāe cur
sum. adhuc est 3° distinguendū. Quia uel illa pl'a: seu
aliqō illoz hēt eē pfectū ⁊ integrū: uel nullū illoruz
est tale. Sz quodlibet est aliq̄ mō impfectū. Sic eni
videm⁹ in reb⁹ nälib⁹ q̄ illud est albi⁹: qō est nigri⁹ im
pmixtius. Illud ḡ est albissimū qō nulla hēt pmixtio
nē nigri. illō nigerrimū qō nulla hēt pmixtionē albi-
illō āt medio mō qō ptīcipat de utroq̄. ¶ Si ḡ que
ret. utrū aliqd possit sil' eē albū ⁊ nigrū. dicet q̄ pfe
cte nō. q̄ pfecte albū nō cōpatit secuz de pmixtione
nigri: nec ecōuerso. impfecte aūt pōt. q̄ iperfecte al-
bum secū cōpatit aliq̄ pmixtionē nigri ⁊ econuerso.
Sic ⁊ potētia q̄tūcūq̄ aliq̄ plura se inuicē ipediant
pōt in illa ferri impfecte. Sic aliqs pt iperfecte gau-
dere de vno ⁊ impfecte tristari de alio. Iz eni gaudiū
de se sit aptū natū amouere tristitiā: nō tñ opz q̄ im-
pfectū gaudiū amoueat oēm tristitiā. Prima ḡ distri-
ctio initit diuersitati oborū. prout obiecta diuersita-
tē int se possunt hīe. ut prout vnū aliud ipedit: uel nō
ipedit. Scōa initit diuersitati modi agēdi. put fit ali-
ud fm nāe cursum: uel fm dei spālē dispensationem.
Tertia aūt initit diuersitati actuum p̄ut act⁹ est pfe-
ctus nō habēs amixtionē ōrū: uel iperfectus habens
aliq̄ admixtionē eius. ¶ Scōm has aūt tres distin
ctiones possunt solui tria pfata argumēta. Est eni ue
ritas qōnis q̄ in plura se ipediētia fm nāe cursum ⁊
pfecte. nō sil' uoluntas ferri pōt. Sed in plura se non
ipediētia: uel nō fm nāe cursuz: uel non pfecte pōt sil'
uoluntas ferri. ¶ Qō ḡ arguit p° de aurea ⁊ de au-
reola soluit per distinctionē p̄mā. nā gaudium de bo
no increato erat rō q̄ beati gaudent de bono aliquo
creato. nā sicut beati alia diligent pp deū. sic gaudiuz
qō habebūt de bonis creatis erit ordinatū ad gaudiū
qō habebūt de deo. vnū ḡ nō ipediet aliud: sed ord i
nabit ad aliud. illa ḡ duo gaudia se nō ipedient: quia
vnū erit rō q̄ fiat aliud: uel saltē vnū ordinabitur ad
aliud. ⁊ hoc sufficiet ut se inuicē nō ipediant. ¶ Qō
aūt arguebat 2° de chīo soluit per distictionē secūdā
q̄ hoc nō fiebat fm nāe cursum. sed fm dei dispēsa-

tionē.nā ex dispensatione dei fiebat q̄ quelibet nā in chr̄o sua p̄a ageret.vñ dama.li° 3°.c.19° dicit q̄ natu rales nr̄e aie passiones fm nām ꝛ supra nām fuerunt in chr̄o.fm eni nām mouebant apud ip̄m qñ permit tebat ꝛ cōcedebat carnē pati:que p̄a erant.patiebat ꝑ caro que p̄a erāt.ut gaudiū fruitionis ex dei dispē satione:dolorē illum minime impediret.uolūtas ꝑ que fruebat deo acceptabat dolorē illum p̄opter deum. fm eni nāe cursum tātus dolor nō stetisset cuꝫ tanto gaudio. ¶ Q3 v° arguebat:ꝛ 3° de demonib⁹ solui tur per tertiā distinctionē.q̄ si hñt aliq̄ gaudiū:hoc est q̄ nō est oīno cōsumata eor̄ pena.ita ut ipsi dice rēt chr̄o matthei 8°.veniſti ante tp̄m tor̄quere nos.fo te eni post diē iudiciū sic erit consumata eor̄ pena q̄ nō cōpatiēt secū aliquod gaudiū. Sed que sit vitas hui⁹.utrū nūc possint demones de aliq̄ gaudē.ꝛ utrū demonib⁹ post diē iudiciū tollat ab eis omne gaudiū. nō est p̄ntis speculationis.sufficiat aūt ad p̄ns scire q̄ fm nāe cursum.ex iperfectione rei est q̄ cōpatiat se cū aliq̄d de oppositō.ut ex iperfectione albi est q̄ cō patit secū aliq̄d de permixtione nigri. P̄opter q̄ō si aliq̄ creatura rōnalis sil'tristat ꝛ gaudet.ul' hoc est ex spāli dei dispensatione q̄ ista se nō impediāt uel ex imp fectione virtutū.ut q̄ nō pfecte participat hoc uel il lud. ¶ Argumētū ēt in ꝯriū eadē via,pcedebat. Nā q̄ plures potētie sunt radicate in eadē eēntia anime ideo se inuicē impediunt:sic̄ si due rote essent fixe in ali quo stipite si vna moueret ad ptez vnā nō posset alia moueri ad ptē aliā. Sic cū aliqua potētia fortiter fer tur in aliq̄ obm retrahit potētia alia ne forte ferat in aliq̄ obiectū aliud.vñ ꝛ puerbialiter dicit.pluri bus itētus minor est ad singula sensus.lz aūt nō sit oi no sil'e de duab⁹ rotis fixis in eodē stipite ꝛ de duab⁹ potentijs radicatis in essentia aie.quia ēt si debiliter moueret rota aliq̄ ad partē vnā nō posset moueri ro ta alia ad ptē aliā q̄ō nō cōtingit in potētijs aie.tamē ꝓtuz ad motū forte est aliq̄ mō sil'e hic ꝛ ibi:q̄ si po tentia aliq̄ moueret fortiter in obm aliq̄d.impedit po tentia alia ne ferat fortiter in obm aliud ꝛ maxie cuꝫ obiecta sunt diuersa nō adinuicem ordinata.

Questio.XXIII.

Tertio querebat de potentijs appetiti uis in cōparatione ad cognitiuas. Utrū uolūtas p̄us fluat ab essentia aie: q̄ intellectus ul' ecōuerso. Et arguebat q̄ intellectus p̄ius fluat. Nā si actus p̄cedit actū ꝛ potentia potentia.cū ꝑ actus itellect⁹ p̄cedat actū uolūtatis.oportet q̄ ꝛ ipsa potētia intellectiua p̄cedat potentiā appeti tiuā siue uoluntatē:ꝛ per p̄ns opꝫ q̄ intellectus p̄us fluat ab essentia aie q̄ uoluntas. ¶ In ꝯriū est q̄ uo lūtas est pfectior q̄ intellectus:ꝛ per p̄ns cū sit perfe ctior videt p̄ius fluere ab essentia aie q̄ intellectus. ¶ 2° dōꝫ q̄ nā est determinata ad aliq̄d vnū.que ꝑ nāliter fluunt ab aliq̄ vno opꝫ q̄ fluant fm quendam ordinē:ut q̄ vnuz fluat mediante alio. Credidit eni auē.in meta^ca sua tātā eē ueritatē huius dicti.ut ēt ab ipo deo nullo mō plura imediate,producerent. Sed in qōnib⁹ nr̄is de p° pn° ꝛ 2° sentētiarū hanc opinionez diffusius improbauimus. ¶ Ad p̄ns aūt scire sufficiat q̄ in hijs que fluūt nāliter ab aliq̄.eo q̄ nā sit determi nata ad vnū vitatē hēat qō dr̄.q̄ vnū fluat mediante alio:ꝛ q̄ potentie aie ꝛ maxime potētie nō organice nāliter ab ipsa eēntia aie fluunt:ꝛ in hr̄ eēntia radicā tur.opꝫ q̄ hoc sit fz quēdā ordinē:ꝛ q̄ vna fluat me diāte alia. ¶ Uisō quō opꝫ dare aliquē ordinē in flu xu ꝛ origine taliū potētiarū.ut q̄ non eque imediate ab eēntia aie fluant:opꝫ videre que illarū fluāt p̄us ꝛ que posteri⁹. Inuestigabimus eni triplici via q̄ intellect⁹ p̄us fluat ab eēntia aie q̄ uolūtas. ¶ P̄ria via sumet ex ipsis potentijs. Scōa ex ipsis actib⁹. Tertia ex ipsis obiectis. ¶ P̄ria sic patet.imaginabimur eni q̄ appetitus ēt aliq̄ mō in ipis reb⁹ nālib⁹ inuenit fm q̄ dicim⁹ grauia appetere eē deor̄sum:ꝛ leuia sur sum.in reb⁹ ꝑ nālibus nihil est aliud appetitus q̄ que dā iclinatio p̄ns formā nālē.est ꝑ in reb⁹ nālib⁹ q̄ p̄us intelligant nālia hr̄e formā:q̄ hr̄e inclinationē sequē tem formā.lz eni ista se nō p̄cedāt tpe.q̄ si tpe aliq̄d cōsequit formā ꝛ inclinationē fm illā formā. p̄cedūt se tn̄ nā ꝛ origine:q̄ nā ꝛ origine p̄us intelligitur hr̄e vnū q̄ aliud.q̄ si uolum⁹ iuxta formā ꝛ inclinationez sequentē formā accipe in aia intellectū ꝛ uolūtatem. Dicim⁹ in aia eē duas potētias.vnā per quā pōt recipere spēm ꝛ formā:ꝛ hec potētia est intellectus. per aliā per quā p̄t inclinare ꝛ ferri fm spēm receptā:siue fm formā. Quare sic̄ p̄us est recipe formā q̄ inclina ri fm formā. Sic̄ p̄us est potētia intellectiua per quā pōt aia recipe spēs ꝛ formas q̄ sit potentia uolitiua per quā p̄t aia inclinari ꝛ ferri fm spēs receptas:siue fm formas ꝛ originē ꝛ nā:lz nō tpe ex pte ipsarū po tētiarū intellectus est p̄or uoluntate ꝛ p̄ius fluit ab eēntia aie q̄ uolūtas. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex pte actuū:q̄ ut in arguendo tāgebat act⁹ itellect⁹ nāliter p̄cedit actū uolūtatis.nā bonū q̄ō est obiectū uoluntatis est bonū apprehensuz ut declari hēt in 3° de aia.ꝛ fm aug^m in 9° de trini.inuisa diligere possu mus icognita nequaq̄. Possum⁹ eniz diligē ꝛ uelle: que nō vidim⁹. Sed nō possum⁹ diligere ꝛ uelle que nullo mō cognouim⁹.nō ꝑ pōt esse aliq̄d uolitū:nisi sit aliq̄ mō cognitū:ꝛ aliquo mō apphensum.origine itaq̄ ꝛ nā ꝛ siue duratione ꝛ tpe actus itelligēdi p̄ce dit actū uolēdi:q̄re si suo mō est ppoꝛtio potentie ad potentiā:sic̄ actus ad actū.ex quo actus itelligēdi p̄ cedit actū uolēdi saltē ꝛ nā p̄ius intelliget fluere itel lect⁹ ab eēntia aie:q̄ uolūtas. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex pte obiecti. Nā obm uolūtatis est aliq̄d sub rōne bom.ꝛ finis ꝛ bonū idē ut dicit cōmentator sup 11° meta^ce.ꝛ in 2° phicoꝛ.deridet ille poeta di cens mortē eē finē oīuz.q̄ ut ibi dr̄ finis nō solum est quid ultimū:sed est ēt q̄d optimū.finis itaq̄ est q̄d ul timū:ꝛ q̄d pfectissimū.q̄tū eni ad eē finis est q̄d ulti mū:lz q̄tū ad itētionē sit q̄d p^m.quare si in ordine po tentiarū nō solū attēdendū est ordo nāe ipsarū ut ar guebat rō p^a.ꝛ ordo actuuz ut arguebat rō 2^a.Sz ēt ordo obor̄:cui initit hec rō 3^a q̄tū ad esse ꝛ gñatio nē:ꝛ si nō q̄tū ad pfectionē ꝛ cōplemētū itellect⁹ p̄ cedit uolūtatez sic̄ ꝛ res ut est obm intellect⁹.ꝛ ut est apphensa sub rōne ueri p̄cedit seipaz.ut est obm uo luntatis.ꝛ ut est uolita sub rōne boni. Immo q̄ p̄ius sunt res apphense:ꝛ ut sunt in aia:ꝛ ut sunt uere:ꝛ ut sunt obm intellect⁹:q̄ ut sunt uolite.ꝛ ut sunt obz uo luntatis. Ex pte ꝑ ipsor̄ obor̄ arguere possumus:q̄ origine ꝛ nā p̄us fluit ab eēntia aie itellect⁹:q̄ uolun tas. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū dōm.q̄ non arguit ppositū.sed oppositū. Naz si uolūtas est p̄or q̄ itel lectus dignitate ꝛ pfectione:nō ex hoc sequitur q̄ sit p° gñatione ꝛ origine.ut q̄ p̄us originet ab essentia aie q̄ itellect⁹. Immo magis cōsequit ecōuerso.quia que sunt p̄ora pfectione ꝛ dignitate: sunt posteriora gñatiōe ꝛ origine ut patet p aug^m in li° p̄fes.sup gen. ad lr̄am in plurib⁹ locis. Ubi vult q̄ gñatione ꝛ origine p̄us est aliq̄d informe:q̄ formatū.cū tn̄ nulli dubiū sit q̄ pfectiōe ꝛ cōpleméto for̄matū ē p̄us q̄ informe.

p Ostea querebat de rōnali creatura fm statū pītis vite q̄tuz ad totū cōiūctū. Circa qō querebant tria fm q rōnalis creatura hoc mō q̄tū ad p̄sens spectat tripliciter pōt cōsiderari. Primo quidē q̄tū ad ipos reddit': z ipsa necessaria per que pōt se in vita ꝓtinuare: z circa hoc erat qō. Utrū eēt licituz emere redditus ad vitā. Scōo pōt cōsiderari q̄tum ad violētiā per quā pōt vitaz ꝑdere. z circa hoc erat qō. Utrū iterfect' ab alio per violentiā per supueniē tē occisorē plage iterfecti emanarent sanguine. Tertio cōsiderari pōt rōnalis creatura ꝑ put per diuinam potentiā eā resuscitantē pōt hanc vitā recuperare. z circa hoc erat qō. Utrū religiosus resuscitat' ad hāc vitam mortalē teneat religionē ingredi uel possit cū salute manere in seculo. Questio.XXIIII.

a Primū sic ꝓcedebat. ostendeba tur eni q nō liceat emere reddit' ad vitaz eo q sit ibi quedam spēs usure. Nā ut dicebat nō refert si de duodecim libris quolibet anno accipiē solidus: uel si in duodeciz ānis accipiunē. 12. solidi. accipe ḡ ultra sortez ut separare accipe ultra sortē siue in modico tpe: siue in multo ad usurā ptinē videt: z q emēs hi' redditus: saltē in multo tpe accipit ultra sortē: uel nullo mō emeret si non speraret se accipe ultra sortē. cū sola spes faciat usurarīū iuxta illud: mutuū dantes nihil ide speranteſ. erit ibi ꝯct' usurarius. C In ꝯriū est ut dicebat q multe bigine emunt hi' redditus: z dicūt se hoc facē de cōsilio religiosarū ꝑsonarū. C Ro° dōz q hoc ordine ꝓcedemus in hac qōne. Quia p° dicemus q̄d est usura: z quō in aliq̄bus repit ratio usure. Scōo declarabim' quō in tali emptiōe hēt eē quedā species usure. Tertio oñdem' quō talis emptio posset bñ fieri. C Propter p^m sciendū q usura ꝑz vnū modū ethimologiçā dī dz q̄si usus eris. nā de usu eris siue de usu pecunie nō pōt accipi pēsio. z si accipiat uocat usura. ḡ ab usu eris dicta est usura. Alio mō pōt exponi hoc uocabulum usura ut dicat usura: q̄si rapina usus. utrūq; autē eoz uerū est: z vnū cōmitat aliud. q si de usu eris accipiat pensio erit ibi rapina usus. Nā nō pōt accipi pensio de usu eris nisi accipiat pēsio de eo qō non est suū. hīe aūt pēsionē de eo qō nō est suū: est illud rapere uel est habere illud per modū rapine. Raimūdus aūt in 2ª pte sue sūme in. c. 7° de usuris describit usuram eē usum eris. nō tū ut dixim⁹ icōueniēter dz rapina usus. qō sic declarat. nā in aliq̄bus reb' pōt ꝓcedi usus rei absq; eo q cōcedebat sba. z q quādiu hēt aliqs dñiū substantie ad ipz ptinet usus ei' cū cuilibet liceat uendere qō suū est. retinēdo sibi dñiū substātie. potest usum ei' uendē: z de hoc accipe pensionē. ut patet in locatione dom': uel alicui' alteri' rei. ubi ꝓcessio usus pōt separi ab alienatione substātie. Nā usus dom' est habitare domū: z usus eq est eqtare equū. potest eni ds ꝓcedē usum dom' ut q inhabitaret domū absq; eo q possit alienare domū. z usuz eq q eqtet equum absq; eo q possit alienare equū. retinēdo ḡ sibi possessionē dom' uel eq pōt uendē usuz utriusq; z accipere inde pēsionē. Sed non est sic in usu eris z in usu pecunie. Nā usus pecunie est alienare pecuniā. non ḡ poterit cōcedi usus pecunie nisi cōcedat sba. nā posse alienare rē hoc est hīe posse in ipsaz sbaz rei. Sed cui' est sba ei' est usus: q̄re si nō pōt ꝓcedi usus nisi cōcedat sba siqs uellet de tali usu accipe pensionē uellet hīe emolumētū de eo qō nō eēt suū. nā nō pōt ds ꝓcedē rei sbam nisi cōcedat z usum. cōcessa enim rei sba iam usus substātie nō ulterius ptinet ad ipz. qua re sine rapina z sine usurpatione ei' qō nō est suuz nō poterit ex hoc accipere pensionez. in usura ḡ uere adimplet illud qō ꝑuerbialiter dz. q aliqui uolūt uēdere oztū z comedē inde caules. Quia ḡ uēdidisti oztū z oztus nō ulterius ptinet ad te. non pertinebit ad te usus ozti. ut q possis inde habere caules uel aliquod aliud emolumētū. Sic z in ꝓposito ex quo ipam substantiā pecunie das nō ulterius ptinebit ad te usus pecunie ut possis inde aliud recipe. Quare usura q̄daz modus rapine est quia est usurpare qō nō est suū: uel est accipere emolumētū de eo qō non spectat ad ipz. Sic est ḡ dōm de ꝓprio usu pecunie. q nō potest concedi talis usus nisi concedatur substantia. Sed non est inconueniens rem habere diuersos usus. Ut usus subtellaris est calciatio. Posset tamē quis uti subtellari ad hauriendū aquā. Sic ꝓprius usus pecunie est alienare z expendē pecuniā: posset tamē quis uti pecunia non ad expendendū: sed ad apparenduz. In ꝓmo autē usu non pōt concedi usus ubi concedatur substātia, ꝓpter qō de tali usu non poterit accipi pensio. Sed secūdus usus potest cōcedi absq; substātia. ꝓpter qō si inde accipiatur pensio nō erit ibi usura. Siquis eni concedēs alī pecuniaz non ut expendat eam: sed ut appareat diues. nō cōcedit substantiā pecunie. z q2 ad eum ptinet substantia pertinebit ad euz usus: z si de hoc accipit emolumentū nō est ibi rapina nec usura: uendit enim qō suū est. z sic ex ꝓprio usu eris nō pōt accipi pensio. sed ex usu non ꝓprio sic ecōuerso in rebus alīs ex ꝓprio usu poterit accipi pensio. poterit tamē esse aliq̄s usus nō ꝓprius de quo si emolumentū acciperet cōmitteretur usura: ut ꝓprius usus domus est inhabitare domū. z quia potest concedi inhabitatio domus absq; eo q concedat substantia poterit de habitatione domus per aliquod tēpus accipi pensio. quia ex quo nō cōcessisti substantiā domus substātia domus est tua: z per cōsequēs usus eius. Quare si uēdis usuz nulli iniuriaris: sed uendis qō tuuz est. sed siquis uteret domo nō ad habitandū sed ad alienandū. z de alienata domo uellet hīe emolumentū consequēs esset q uellet hīe emolumentuz de eo qō nō eēt suū: ideo siquis uenderet domuz ꝓcerto ꝓcio per aliqō spatiū tpis: uellet hīe aliquid ultra sortē usurā cōmitteret. igit dupliciter q̄si rō tacta est q̄re de usu pecunie ꝓ nō pt accipi pēsio. Una rō est q2 ꝓprius usus pecunie non pōt ꝓcedi nisi cōcedatur sba. z q2 si sba nō est tua. nō est tuus usus de usu emolumētū accipe rapinā cōmittis. Alia q̄dē rō tacta est. q2 de re alienata nullo mō possum' iuste accipe pēsionē: ut si uēdat tibi domus. iā est dom' alienata z iā est fcā aliena. nullo ḡ mō licet de ea extūc emolumentū accipere. Sic cū ꝓprius usus pecunie sit eā expēdē z alienare. nullus pōt alī pecuniā tradē ad expēdēduz nisi eā a se alienet. uelle ḡ de pecunia iaz alī tradita z fcā aliena emolumētū accipe: est uelle de re iā fcā aliena pēsionē sumē: qō sine rapina eē nō pōt. C Fuerūt aūt nōnulli uolētes reddere rōnez de usura q sit illicita dicētes. q uēdit ibi tps qō est vnū z idē tpaliū oiuz. z q est q̄d cōe. ut si nūc aliqs tradit decem z usq; ad annū vult hīe duodeciz videt uendere tps vnius anni. Sed hoc ēt mō sine peccato posset uendi tempus in alīs rebus. ut posset quis alicui tradere decē eēs: sub hoc pacto q usq; ad annuz daret sibi duodecim equos illos scilicet decem z duos alios ubi nulla eēt usura. Alī aūt dixerūt usurā eē illicitā: q2 res alie deteriorant iō pōt inde accipi pensio: non aūt ut dicunt

sic deteriorat pecunia. ¶ Sz z hoc nō est bn dictū. nā de ciffo argēteo posset qs accipe pēsionē. dato q in nullo deteriorarē ciffus ille. liber ēt si bn custodit pp legē in eo nō detiorat: z tn posset de eo accipi pēsio: z sub hoc pacto. q si deturbarē uel deteriorarē liber. q accipiēs libz sub pēsione tenerē ad emēdā. ¶ Alij aūt dixerūt usurā eē illicitā: qz nullū est picu lum in usura: sic in alijs mercationib⁹. nā usurari⁹ ita stat ad lucrū q non stat ad damnū. Sz nec hoc suffi cit: qz posset aliqs licite accipe pēsionē de re aliq̄ pēsi ta ēt si caueret per fideiussionē. uel aliq̄ alio mō de pi culo pēstitoris. ¶ Recurrēdū est ꝑ ad rōnes ꝓtactas ubi dicam⁹ usurā eē illicitā ꝓpter assignatas causas. ¶ Uiso quō usura est illicita de leui pōt oñdi quō in emptiōe reddituū ad vitā est quedā spēs usure. ita q si emēs hī⁹ reddit⁹ accipiat ex redditib⁹ ultra id qō dedit quādā spēm usure cōmittit. Dictū est eni q usu ra dī ab usu eris. ita q de usu eris: uel de usu pecunie nō debet emolumētū accipi. Uel usura ut dicebat dicta est a rapina usus. Quia de usu pecūie nō pt accipi pēsio sine rapina. ¶ Cū igit in emēdo reddit⁹ ad vitā sit pecūia ꝓncipiū z finis: qz pecuniā dat z pecuniā recipit: q̄re si de hoc accipiat emolumētum nihil erit aliud q̄ emolumentū accipere de usu pecunie qō sine usura eē nō pōt. pbs tn in ꝓ⁰ politicoz. nō solū usurā quā uocat call⁹os. i. denariozz gñatiuā sz ēt cāpsoriaz z obolostaticā: dīc illicitas eē. pōt aūt uocari obolo stática illa que pecuniā pōderat z denarios maioris pōderis ab alijs separat. videt eni ibi uelle pbs q arz illa ubi elemētū z finis. i. ubi ꝓncipiū z finis ē pecunia q nō est licita. videt eni q ois talis ars itēdat hīe pe cuniā in infinitū cū a pecūia icipiat z in pecuniā termi net z totalr in pecunia ꝓsistat. nunq̄ aūt orgāna sī ap petēda in infinitū. vñ nunq̄ vult sutor hīe infinitaz acus nec faber infinitos martellos denarū: itaq; qui sī orga na ad vitā nr̄az sustētādā nō sī appetēdi in infinitū. pp qō pbs ibi artē infinitatē cupiditatis pecunie ꝓtēdētē vsq̄pēdit z vitupat. Sz nō est sīle de cāpsoria z obo lostatica respectu usure. nā in cāpsoria nō accipit pen sio de usu pecunie. sz pecunia in pecuniā trāsmutat. z in obolostatica nō accipit pēsio de usu pecunie: sed pe cunia maioris pōderis a pecunia alia sbtrahit. Sz in emēdo reddit⁹ ad vitā. Sz pp tps plus accipit de pe cūia: quā dedit ex usu pecūie accipiet emolumētū qō sine spe usure eē nō pt. ¶ His itaq; plibatis uolum⁹ declare q tertio dicebat declandū. videlicet quō em ptio redditūū ad vitā posset bn fieri. nā raimūdus in scda pte sūme in. c. de usuris. mouens qōnē de fructu molari uel alicui⁹ castri. Utrū posset hoc licite fieri. dīc q pōt nisi fiat talis uēditio in fraudē usurarū. ubi glosator in apparatu hāc qōnē diligēti⁹ inuestigat uo lens q pñt emi tales reddit⁹ ad vitā uēditoris nō vi tā emptoris. cui⁹ rōnē assignat qz si emant ad vitā em ptoris. tūc uēditor desiderabit mortē ei⁹ uł machina bit ad mortē ei⁹ ut nō diu gaudeat de talib⁹ redditib⁹ Sz si emant ad vitā uēditoris hoc ut ait est licitū: qz nullus ex hoc desiderabit mortē alteri⁹. ¶ Sz si hī⁹ rō bona eēt nunq̄ papa daret pmā pbendā uacātē: si ue scdam ne sic pbēdat⁹ desideraret mortē alicui⁹ ca nonici: ut posset fructū pbēde recipe. que enim per se sunt: sī in reb⁹ ꝓsiderāda. nō aūt que sī per accns. si ꝑ licet emē reddit⁹ ad vitā uēditoris. nō erit p se ꝺct⁹ il licit⁹ si emat ad vitā emptoris: licet ex tali ꝺctu pos set per accns aliqō malū ꝓtingē. imo q̄si in oib⁹ bonis possum⁹ male uti. pp qō in ꝓ⁰ rhetoricoz dī q nō est mala rhetorica licet rhetor sciat puertē iudicez. z ex hoc possit mlta mala facē: nec est malū hīe igeniū nā le: lz igenios z astuti. z si mali sint plā mala faciunt q̄ rudes z grossi. exceptis eni virtutib⁹ qbus fm aug. sniam nō ꝓuenit formalr male uti. ꝓtingit alijs bonis creatis. ꝓuenit male uti. ex ipso ꝑ bono ꝺctu ex cupidi tate eni z malitia pt aliqs sumē malitiā male cupiēdi uel erit male machinādi. sz hoc est p accns. per se ꝑ lo quēdo nō videm⁹ cāz: q̄n hoc mō possint emi reddit⁹ ad vitā: ut q emant fruct⁹ alicui⁹ molarij: uel castri: uł terre: uel alicui⁹ alteri⁹ rei. z postea ille fruct⁹ sic emp t⁹ dcē ad sūmā ꝑ certo denariozz nūo annuatim. ita q talis emptio nō sit solū in denarijs. ita q denari⁹ sit ibi finis z pn̄m z ēt mediū: sz ēt sit in ipis reb⁹: ut q ex denarijs emat res aliq̄ uel fruct⁹ rei ad vitā z ex hoc reddit⁹ hēant. ¶ Utrū q; ꝑ argm̄ soluī pt. nā cū dī q nō licet ꝑ. 10. hīe. 12. i q̄tocūq; spatio tpis. patet q ex pēsiōe denariozz: siue ex solo usu pecunie. nō licet ex 10. hīe. 12. i q̄tocunq; spatio tpis. Sz ꝑ pecunia emē do res uel fruct⁹ rerū in magno spatio tpis nō soluz ex. 10. posset licite hīe duodecim sz ēt cētum z plus. ¶ Qō vo obiciebat in ptē aliaz q bigine hoc faciūt de ꝓsilio religiosarū psonarū. dici debet q si solū ꝑ pe cunia accipiat pecunia nō pt licite fieri. nec religiose psone darēt tale ꝓsiliū: z si darēt nō bn̄facerēt. alio tn mō hoc fieri pōt ut est per hita māifestū. Qō. XXV.

Secundo Querebat de occiso pvio lentiā. Utrū ad pn̄tia occi dētis plage emanēt sanguine. Et arguebat q nō: qz ut dicebat cū ille sit mortu⁹ nō est ibi aia. pp qō nō videt q sit dare cāz q̄re fiat talis effluxus sanguis. ¶ In ꝺriū est ut dicebat. qz exptū est sic eē allegabat ēt publicā famā. qz hoc famosum est q sic fiat. ¶ R⁰ dōm q hoc mō ꝓcedem⁹ in hac qōne. qz ꝓ⁰ distingue m⁹ de mortuo. Scōo assignabim⁹ dicta z rōnes alio rū: q̄re possit hoc cōtingē z ipz obam⁹ ea. Tertio assi gnabimus rōnes nr̄as. quare pōt aliqñ ꝓtingē q hoc fiat. ¶ Propter pmū sciēdū q distinguendus est de mortuo. Nā aliqn aliquis est mortuus fm apparenti am: ut qz nō sentitur in eo pulsus. uel motus pp nimiā debilitatē: uel pp aliquā aliaz cām. aliqñ vo aliqs est mortuus fm rei vitatē. ut qz aia est a corpore separa ta z nō est ulterius eius forma. Si aūt sit ꝓmo mō ali qs mortu⁹ de leui pōt patē cā q̄re plage fluāt ad pn̄tia occisoris. Pōt eni ꝓtingē q pp vulnera z pp nimium effluxū sanguinis aliqs sit ita debilitatus z irrigidat⁹ ut nō appareat in eo eē sensus aliqs: neqz mot⁹. nō tn pp hoc est adhuc mortu⁹. vñ pōt ꝓtingē q sic se hns aliquā turbulentā notitiā hēat de aduenientib⁹ ad ipz lz nō possit uocē emittē uel ēt se mouē quare si vulne rato se hñte in tali statu ꝓtingat vulnerātez uenire ad ipm poterit habere vulneratus aliquā turbulentā co gnitionem de ipso: ex qua cognitiōe rōne timoris po terit aliqs timor fieri mēbris. vñ excitari poterit flu xus sanguinis. z qz in talib⁹ ex aliqb⁹ raro factis rōne admiratiōis pōt publica fama ꝓsurgē. iō ex hoc hoie nō penit⁹ mortuo potuit hoc eē famosuz. ¶ Postq̄ distinxim⁹ de mortuo uolum⁹ assignare cās z rōnes aliquoz. quō in hoie penit⁹ mortuo ex aduētu occidē tis pñt plage sanguine fundē. Dicūt eni aliq̄ q ex sanguine remanēte in cultello uel in uestib⁹ occidētis: qz a sīli fit attractio. iō nō pt ꝓtigē q aduenīēte occisore fiat attractio sāguis exñtis i corpe occisi. Sz hoc sta re nō pōt. qz si fit attractio a sīli hoc est qz iperfectuz trahit ad pfectū. ut si a magnete trahit ferrū: hoc est qz aliq̄ vtus est cōplete in magnete z incōplete in fer ro: vñ fit talis attractio. vñ z qdā talē tractum a tota

ſpe uocat ſm q̄ diſtinguit aut̄. triplicē tractū videlz. a calido q̄ fit a nā elemētari. a uacuo q̄ videt fieri a celesti nā. Et a tota ſpe que videt reduci ad nāz mixti. formal̄r eni calida ſi ſolū elemta ⁊ elemētata: ut ptici pāt nām elemētoꝝ. ⁊ qz mixta pñt aliq̄ vtutē hīe ultra q̄litates q̄s videm⁹ in elemētis. q̄ illā vtutē noia re neſcim⁹. dicim⁹ hoc eē a tota ſpe. Utruz aūt ſemp attractio a calido fit p nām elemētarem: ⁊ a uacuo p nām celestē. ⁊ a tota ſpe p vtutē aliq̄ ſequētē formaz mixti. ut pp aliq̄ excellētiā quā hēt ſupza nām elemē toꝝ nō eſt pñtis ſpeculatioīs. ſufficiat aūt ad pñs ſcire q̄ nunq̄ agēs ⁊ patiēs ſē oīno ſilia. nā q̄n ſī oīno ſi milia tūc ceſſat mot⁹. vñ ſcribit in p⁹ de gñatiōe q̄ hi tib⁹ pñtib⁹ in mā ceſſat mot⁹. ⁊ in eodē li⁹ in. c. de actiuis ⁊ paſſiuis. oī q̄ agēs ⁊ patiēs in p̄n⁹ ſt diſſilia: ⁊ in fine ſilia. Jn fine g̃ actioīs ⁊ paſſioīs. q̄n nō ulteri⁹ eſt actio ⁊ paſſio. pōt eē patiēs oīno ſil̄e agēti. quare ſi ſi mile ⁊ ſi attrahat ſil̄e nō erit oīno ſil̄e: cū vnū ſe hēbit ut act⁹: aliud ut potētia. vnū ꝓz q̄ hi⁹ ut iperfectū. alius ut pfectū. ⁊ qz pfecta rō ſanguinis magis refuabit in eo qō eſt in cozpe: q̄ in illo q̄ eſt in cultello: ul̄ in uestib⁹. p talē attractionē ſanguinis q̄ eſt in cozpe nō pcedit ad exteriora ſz magis ſanguinis q̄ eſt in cultello uel in uestib⁹ redibit ad cozp⁹. quāuis totū hoc dictū ſit fantaſticū ⁊ ſit ſtolidi⁹ q̄ ex hoc ipoſſibilia ꝓſidera re. nā hoc mō niſi aliō ſit in cā: nec ſāguis q̄ ē in cozpe ībit ad ſanguinē q̄ eſt in cultello: nec ecōuerſo. Si eni abſcidat⁹ ps carnis a carne pp pñtiā carnis abſciſſe nl̄ la imutatio fit in cozpe vñ ē abſciſſa. nec ēt ipa ps abſciſſa mouebit ad locū vñ ē abſciſſa. Sic̄ ſi ex arbore icidant rami ⁊ depoztent ad longiquū locū: ſi poſtea repoztent ad arborē. nulla fit nālit ex hoc imutatio i ramis uel in arbore. talē g̃ actionē ⁊ paſſionem nō ex p̄mit p ſenſū. ⁊ in reb⁹ nālib⁹ deſpicē ſenſū: eſt maxie demētie. ¶ Dixerūt aūt alij q̄ hoc fit ex ſpiritib⁹ exñtib⁹ uel remanētib⁹ in cozpe occiſoris. nā cū aliqs occidit ab aliq̄ cū q̄dā rācore ⁊ tozuis oculis occiſus reſpicit occidentē: ⁊ ecōuerſo. Propt̄ qō aliq̄ uapores uel aliq̄ ſpūs exeūt ab occiſo in occiſorē ⁊ ecōuerſo. Dicūt iſti q̄ q̄n ſupuenit occiſoz. qz nāle ē q̄ ps redeat ad ſuū totū: aliq̄ uapores ⁊ ſpūs ex cozpe occiſi ad occiſorē redeūt cui⁹ pus fuerāt ⁊ ecōuerſo. ⁊ qz ex reditu taliū uaporū fit queda cōmotio in cozpe occiſi. ꝓñs eſt q̄ ide emanet ſanguis. ¶ Sz cū iſti itendāt in hoc rōnē reddē nālē: qz nihil tale videm⁹ in nālib⁹ imo magis videm⁹ oppoſitū q̄ ꝓpoſitū cernim⁹ qui dē q̄ ſemp fit aliq̄ reſolo a cozpib⁹ nālibus ⁊ maxie a cozporib⁹ viuētiuz. vñ ⁊ id idigēt viuētia alimento ⁊ reſtauratiōe id tñ qō reſoluit nō redit ad cozp⁹ vñ ē reſolutū. imo aliūde opz ꝓcurare reſtauratiōez. ualet aūt iſtō ꝑ p̄mū dictū. qz ſanguis effuſus non redit ad ſanguinē q̄ eſt in cozpore ſic̄ ps ad totū. ⁊ multo magis ſanguinē q̄ ē in cozpore nālit nō tēdit ad ſanguinē fuſū qz nō eſt de nā toti⁹ q̄ tēdat ubi eſt ſua pars: nec ēt ē de rōne partis q̄ uadat ad totū niſi q̄ten⁹ eēt totum in loco ꝓ⁹ ⁊ pars eſſet ex̄ locū. ¶ His itaq; prelibatis uolum⁹ reddē rōnes ⁊ cās quō hoc poſſit cōtingē. dicem⁹ eni triplici de cā hoc poſſe eē: videlz ex ꝓuidētia dei. ex fallacia demonū. ⁊ ex ꝓtigētia caſuali. Et ꝓuidētia dei ut qz forte in plurib⁹ cozpori b⁹ occiſorum ſic factum eſt q̄ ꝓuida diſpenſatione dei eſt q̄ ex preſentia occiſoris plage emanauerunt ſanguinem. ut crimē non remaneret: ſed puniret occiſoz. ¶ Scō hoc pōt eē fallacia demonū. demones eni ut decipiāt homes. ⁊ ut iducāt eos ad credēdū aliqd falſū: utputa q̄ aie occiſoꝝ tamdiu cuſtodiūt ſua cozpora donec de occiſorib⁹ ſit fcā vidicta ſm q̄ dicā aliq̄rū poetarū vident ſape: iō forte ꝓcurāt ad pñtiā occiſoris aliq̄ monitionē fieri i cozpore vñ cāet emanatio ſanguis ut credat q̄ aia occiſi ibi exñs in malū occiſoris hoc fac̄. ut g̃ demones mō q̄ dictū eſt uel ēt alio decipiāt homes pñt talē emanationē ſanguis, pcurare. ¶ Tertio h⁹ pt ꝓtigē ex ꝓtigētia caſuali. ut ſic̄ te ambulāte coruſcauit. ita q̄ ambulatio tua i nullo fuit cā coruſcatiōis. ita caſual̄r pōt ꝓtigē q̄ pñte occiſore fiat emanatio in cozpe occiſi: q̄uis pñtia hi⁹ emanatiōis illi⁹ nullat⁹ ſit cā. ¶ Arg⁹ aūt utrūq; ſol ui pt. nā cū dī q̄ nō ē ibi aia in cozpore occiſo. dici pt q̄ ⁊ aia pt ibi eē: utputa ſi nō ſit ille hō pēit⁹ mortu⁹. ul̄ pōt al̄r rnderi q̄ pp cās ꝓtractas fiet emanatio ſanguis abſq; pñtia aie. ¶ Ad arg⁹ aūt aliō de famoſa opione vulgi ul̄ de expiētia dici pt q̄ ut i ſoione pnci pali tāgebat pp mirabilitatē hi⁹ negociī ſi ſel̄ hoc cōtingat. tāt⁹ erit rumoz i pplo q̄ ex hoc aggñet vulgaris opio ut credatur ſemper ſic eſſe. Queſtio. XXVI.

Tertio querebat de religioſo reſuſcitato ad hāc moztalē vitā p oiui nā potētiā. Utrū teneat ad religionē redire. Et arguebat q̄ ſic. qz iſte ꝓmiſit viuē ſine ꝓ⁹. Si g̃ rediens ad vitā nō itret religionē viueret cū ꝓ⁹ ⁊ face ret ꝑ uotū ſuū. ¶ Jn ꝑiū ſic: qz ſm aplm. j. ad cor. 7. mulier alligata ē viro q̄to tpe vir ei⁹ viuit. q̄ ſi dormierit vir eius. i. ſi moztu⁹ fuerit ſoluta eſt a lege virī. Sic ⁊ in ꝓpoſito: q̄diu viuit religioſus tenet ad obediētiā. pp qō eo reſuſcitato nō tenet ulteri⁹ religionē itrare. ¶ R⁹ dz q̄ ſm q̄ſdā religioſus per religioīs uotū perfecte ꝓfozmat ſe deo q̄tuz ad oēs vires aie: ut q̄tū ad partez rōnalem ⁊ itellectiuā per obediētie ꝓmptitudinē. q̄tū ad irascibilē per pauptatis būilitatē. q̄tū ad ꝓcupiſcibilē per puritatē caſtitatis. dicunt autē iſti q̄ obligō p̄ncipal̄r fit ex pte rōnalis per obediētiā. ex pte aūt aliarū virtū ut pauptatē ⁊ caſtitatē: que reſpiciūt vires ſenſitiuas fit obligō mediāte obediētia. Jgit qz obediētia que reſpicit ipſā rōnalē ſz ſe q̄tucūq; hō moriat ⁊ deſtruant vires ſēſitiue adhuc remanet vis rōnalis. pp qō remanet illō qō ē p̄ncipale i tali uoto: ſemp g̃ remanet ibi obligō. ppt qō reſurgēte religioſo adhuc erit obligat⁹ per obediētiā pla to ſuō. ⁊ qz i obligōne obediētie icludunt alie due obligōnes. qz ſi nō plus ꝓmitteret religioſus niſi obedientiā. cū in regula ⁊ in ꝓſtōnib⁹ p̄cipiat caſtitas ⁊ pauperta⁹. opz eū caſtū ⁊ pauperē eē. iō tenet ſm iſtos religioſus reſurgēs ſuā religionē itrare. De mrimonio aūt ſz iſtos nō ſic ē. qz mulier nō hēt ptātē in cozp⁹ viri: ⁊ ecōuerſo rōne aie ubi q̄ten⁹ aia depēdet a cozpe. recedēte aūt aia a cozpore tollit ois talis ptās. ita ut moztuo viro ſoluta ſit oīno mlier a lege viri. ut ēt cōtigeret virū ſuū reſurgē. cū teneret viro ſuo copulari. ¶ Sz hoc dictū nō ē ſufficiēs ⁊ repugnat fozme per miſſiōis fcē in religiōe. nā religioſus ꝓmittit eē i obediētia plati uſq; ad moztē. ita q̄ in ſua ꝓmiſſiōe ſpecificat terminū moztis. moriēte g̃ religioſo q̄tūcūq; remaneat aia ſepata vtus intellectiua ſiue rōnalis. ubi oī fūdari obligō obediētie ſoluta ē hi⁹ obligō. ſicut ſi aliqs ꝓmitteret equū alteri per triduū. tempore illo elapſo q̄tumcūq; ad hoc exiſteret equo ubi fūdabat talis obligatio non ulteri⁹ teneretur dare ſibi equum. ¶ Rurſus deficit hec rō. nā obligatio mrimonij fundat in aia: qz ſolus conſenſus aioꝝ facit mrimoniū ut iura decernūt. ¶ Qō ſi dicat hi⁹ cōſenſus in actū exire nō pt niſi per cōparationē ad cozp⁹. Dicem⁹ q̄ ⁊ obligatio obediētie q̄tūcūq; fundet in potētia rōnali. nō

est apta nata exire i actū nisi p cōparationē ad corp⁹. nā hoc mō iste religiosus est sbdit⁹ 7 tenet obedire. 7 ille est plat⁹ 7 pt pcipe put hñt puersationē adiuicez 7 mādatū vni⁹ puenit ad aliū 7 obediētia alteri⁹ sub alio eē cōgscit. Sz post q̄ soluit talis puersatio soluit 7 obligatio obediētie. ¶ His visis dicam⁹ q̄ per se 7 directe mortuo religioso solut⁹ est ab obediētia plati qz sb̄ tali forma ꝓmissionē fec: sic 7 mortuo viro soluta est uxor a lege viri: 7 vir a lege ei⁹. ut si resuscitaret nō teneret uxorē hīe. Sz licet sit sic si psiderent solū ea que per se ꝓcurrūt ad obligōnē: attn̄ sec⁹ est de religioso resurgēte 7 de viro resuscitato pp q̄ hic 7 ibi. alia rō reformat pactuz. nā resuscitatio nō pt fieri nisi per diuinā vtutē 7 potētiā. iste g̃ qui resuscitat p diuinā potētiā ingrat⁹ eēt deo si nō fuiret ei in ita pfecto sta tu: sic 7 añ. Quare si ꝑus fuisset religiosus 7 resuscitatus uellet eē in scło eēt igrat⁹ deo. qz uellet ei fuire in minorib⁹ bonis. Sz nō sic est de mr̄imonio. nā qui nubit bñ fac. 7 qui nō nubit meli⁹ fac. est eni mr̄imoniuz bonū. Sz vginitas est melior. vir g̃ resuscitat⁹ si non uadat ad uxorē: sed ꝓtineat nō est igrat⁹ deo. nec fuit ei in minori statu sz in maiori. Religiosus g̃ resuscitatus si psideret solus ꝓc⁹ obligōnis solut⁹ est a religione. sz ne sit igrat⁹ deo tenet religionē itrare sz nō opz q̄ itret illā religionē in q̄ fuit. pōt eni ad artiora uota trāsire nō solū licētia nō obtēta: sz nec ēt petita. qz in nullo est obligat⁹ plato ꝑori: nisi ōten⁹ est obligatus deo. vir g̃ resuscitat⁹ cui vult pōt nubē in dño: 7 ēt pt nō nubē. qz nō nubē est meli⁹ q̄ nubē. Sz religiosus resuscitat⁹ pōt quā vult eque artā uel artiorē religionē itrare. sz nō debet in scło remanē ne sit igrat⁹ deo. nam ex gratia sibi facta nō debet eē peior uel minus bonus q̄ añ: sed potius melior. ¶ Qō vo obiciebat de matrimonio solutum est per iam dicta.

p **Ostea** Querebat de creatura rōnali siue de hoie q̄tū ad vitā futurā. Et circa hoc fiebat duplr q̄. vna de corpore utputa. Si aliq̄s sit nutrit⁹ ex carnib⁹ hūanis i q̄ resurgēt hi⁹ carnes. Alia aūt q̄ fiebat de aia. Utrū aia separata itellat pticlaria. Qō. XXVII

a **D** primū aūt sic ꝓcedebat. arguebat eni q̄ nutrit⁹ ex carnib⁹ hūanis hi⁹ carnes nō resurgāt in comedēte: qz tūc ut dicebat nō resurget comestus. ¶ In ꝯriū aūt arguebat q̄ nō resurgāt hi⁹ carnes in hoie comesto. qz tūc ut dicebat nō resurgēt comedēs. ¶ R⁹ dom q̄ hoc mō ꝓcedem⁹ in hac qōne: qz ꝑmo oñdem⁹ qd resurget in resurgentib⁹. Scdo declarabimus in q̄ resurgēt carnes comeste. utrū in comedēte uel in comesto. Tertio cum non possint tales carnes resurgere in utroq̄: oñdem⁹ quō potit hoc mō resurgere. ¶ Propter ꝑmū sciendū q̄ fm aug⁹. 22. de ci. dei. c. 12. ubi inqrit de capillis 7 de vnguib⁹. Utrū redeat totū q̄ tonsū ē. rñdet q̄ horrēda eēt talis deformitas vñ ait. q̄ illud redibit de vngulis 7 capillis ubi dec⁹ erit 7 q̄ corpis nā req̄rit. Illud g̃ resurget in resurgē tib⁹ q̄ req̄ret nā corpoz. 7 q̄ faciet ad eoz decorē. hoc g̃ mō capillus de capite nō pibit fm q̄ req̄rit nā 7 decor corpis. Sic ēt de macie 7 pinguedine ꝓcedē dū est. Ut qz nūc aliq̄s est pinguis: 7 postea efficiē macilent⁹. 7 iterum ad pinguedinē redit. Si tota talis pinguedo rediret in resurrectiōe: nō eēt formosū corp⁹. si g̃ aliq̄d est in corpe q̄ nō ptineat ad nāz: ul decorē corpis nō resurget in corpe. q̄re si nutrit⁹ ex carnibus hūanis q̄tū ad illō q̄ nō resurrexisset in corpe comesto si ptinebit ad nām uel ad decorē corpis comedentis resurget in hi⁹ corpe. si aūt nec ad nāz nec ad decorē corpis comesti uel comedētis tale q̄d ptineat non oportebit q̄ in aliq̄ eoz resurgat. ¶ Ulso q̄d resurget in resurgētib⁹ corpib⁹ 7 maxie in btis qz illō q̄ ptinebit ad nām uel ad decorē eoz. 7 ex hoc declato: qz si carnes ille comeste fuerit de vitate nāe vni⁹ 7 nō alteri⁹ resurgēt in illo dec⁹ vitate nāe fuerūt. Si vo in neutro fuerit de vitate nāe hūane in neutro resurgēt. ¶ Uolum⁹ aūt nūc declare dato q̄ in utroq̄ fuisset de vitate hūane nāe in q̄ resurgēt. quā qōnē determiat aug⁹. 22. de ci. dei. c⁹. 20. Dicens q̄ reddetur caro illa hoi in q̄ tūc caro hūana icepit. 7 subdit q̄ ab illo q̄ppe alio tanq̄ mutuo sūpta deputāda ē que sic alienū ei reddenda est vñ sūpta est: igit si in utroq̄ fuit caro hūana. i. si in utroq̄ fuit de vitate hūane nāe nō redibit ad comedētē siue ad expoliātē: sz ad comestū uel ad expoliatū ut ille. s. comedēs tanq̄ alienū reddat ei a q̄ accepit. ¶ His itaq̄ ꝓlibatis. restat soluē difficultatē tertiā videlz q̄ si hi⁹ caro fuit de vitate humane nāe in utroq̄ 7 non resurget in utroq̄. quō resurget uterq̄. quā difficltatē soluit idē aug⁹ eodē li⁹ 7 ca⁹ oi cens. q̄ si oib⁹ modis pisset aliq̄ materies. 7 in nullis nāe latebris remāsisset. vñ uellet reparet eā oipotēs. resurget g̃ i comedēte nō caro illa que fuit de vitate humane nāe in comesto: sz aliūde. vñ uolet oipotens carnē hi⁹ repabit. ¶ Ad arg^m aūt in ꝯriū dom q̄ dato q̄ fuerint de vitate hūane nāe in utroq̄: 7 dato q̄ hi⁹ carnes nō resurgant nisi in alio ut in comesto tm. nō pp hoc sequet q̄ nō resurgat utriq̄ qz vñ uolet deus oipotēs defectū ei⁹ reparabit. Pōt eni de⁹ hāc rē in hāc rē puertere 7 qō oino annihilatū ē restaurare ꝓpter qō nulla remanet questio quō possit talē supplere defectum.

Questio. XXVIII.

s **S**ecundo 7 ultimo querebat. Utruz aia separata itelligat pticularia. Et arguebat q̄ sic. qz ut dicebat. sicut ab ideis in mēte dina fluūt spēs in mētes angelo⁹ ita ab illis eisdē ideis fluūt spēs in aias separatas. Sz angelus per tales spēs cōgscit pticularia g̃ 7 aia. ¶ In ꝯriū ē qz ut dicebat ad cognitionē pticlariū per spēs req̄rit ꝓnālitas spērū: sed spēs ille non sunt ꝓnāles nāe g̃ 7c. ¶ R⁹ dom q̄ hoc ordine ꝓcedem⁹ in hac qōne. qz ꝑio declabim⁹ q̄ aia cognoscit pticularia. Scdo oñdem⁹ q̄lit cognoscit ea. Tertio manifestabim⁹ quō vificant dicta scoz dicētiū q̄ nesciūt mortui q̄d i hac vita agāt viui. ¶ Propt ꝑmū sciēdū q̄ aia separata pticlaria cōgscit. qz diues ille in tormētis posit⁹. abraam 7 laçarū recognuit: 7 q̄nq̄ fres se hīe recordat⁹ est qō sine cognitiōe pticulariū eē nō posset. cū g̃ in inferno eēt aia diuitis separata a corpe cogimur ponē q̄ aia separata pōt cōgscē has pticulares aias separatas: ut cognouit ille diues laçarū 7 abraā ubi erat i limbo solū fm aiam. cōgscit ēt nō solū spūalia separata: sz ēt corpalia 7 ptūcta q̄n recordat⁹ est se q̄nq̄ fres hīe. ¶ Oñso q̄ opz nos ponē aias separatas hīe aliq̄ cognitionē de pticularib⁹. Restat oñdē q̄lit hi⁹ cognitionē hēant pp qō sciēdū q̄sdā dixisse aias separatas de pticularib⁹ nō hīe cognitionē distinctā: sz ꝑfusā simplr 7 absolute loquēdo. Si aūt de aliq̄b⁹ pticularib⁹ hēant cognitionē distinctā. hoc est ut dicūt per aliquā determinationē: ut qz aliquo modo determinatur ad talē notitiā. qō quadrupliciter eē pōt. quia ul hoc erit per aliquā affectionē: sicut aliq̄s determinat ad amicos qz afficitur ad eos. uel per aliquam precedētem cognitionez. sicut quis determinatur ad notos. uel per aliquaz nālem habitudinem: sicut quis determinatur ad cogna-

tos.uel per diuinam ordinationem sicut diuinitus ordinatum est q̄ substantie spūales illuminēt ⁊ doceāt inferiores.ita per reuelationē angelor̄ poterūt aie se parate de pticularib⁹ hēre distinctā notitiā. Sed oia ista nō videnť sufficē. Nā affectio est aliqd ꝓfis notitiam. pōt ḡ ds per affectionē aliquā eē diligētior ad inquirēdū de re ad quā afficit. sz q̄ ipa affectio ad rē sit ita cā. ut hēatur de re distincta notitia qō sine hi⁹ affectiōe p̄cedēte nō possit de re distincta notitia hz̄: est icōueniēs. Rursus q̄ p̄cedēs cognitio in via determinet aiam separatā ad hñdā distinctā notitiā de pticularib⁹. videť oino icōgruus. Nā si remanet scia in via acq̄sita in aia sepata. ꝓstat q̄ hi⁹ scia acq̄sita est per abstractionē a pticularibus pp qō per talē sciam nō cognoscunt pticularia nisi per q̄uersionē ad fātasmata. Cū ḡ in aia sepata non remaneāt fantasmata. scia illa nō videť eē potēs ad cāndū cognitionē de pticularibus: uel si aia sepata per sciam acq̄sitā in via pōt hāe cognitionē de pticularibus: multo magis hoc poterit per spēs influxas ab ideis diuinis. Nā id qō est acq̄sitū per abstractionē magis repñtat rē ſm q̄ditatem ⁊ formā ⁊ ſm eē vniuersale. sed q̄ idee diuine sunt productiue totius rei. spēs determinate ab his ideis sunt apte nate repñtare res ſm se totas ⁊ ſm eē qō hñt in nā. ⁊ per ꝓs sunt apte nate repñtare res ſm eē pticulare: q̄re si per sciaz acquisitā in via pōt aia sepata cognoscē pticularia magis dicem⁹ q̄ scia illa sit fortior ⁊ efficacior ⁊ determinat ad cognitionē particularū per sciam habitā per spēs deriuatas ab ideis diuinis q̄ ecōuerso. Nālis ēt hitudo que pōt eē ad fratres ⁊ cognatos q̄ ista determinēt cognitionē anime separate ad particularia q̄ sine ea nō posset ēsse talis cognitio est oino icōueniēs. Nam minus scim⁹ de hac habitudine nāli q̄ ēt de alijs rebus. Nam pueri in p̄ncipio oēs viros appellant patres ⁊ oēs feminas matres. postea instructi per auditū ab alijs determinate cognoscūt patres ⁊ matrē ex quibus depēdet ois cō sanguinitas. Naz iterim aliqui sunt fratres uel cognati inquātum descenderunt ab eisdem parentibus uel ab eodem stipite. plus ergo sumus incerti de parentibus q̄ de multis alijs reb⁹. nam multa possumus oculata fide videre ⁊ palpādo cognoscere. Sed qui fuerunt parētes nostri ut aug⁹ ait. nō nisi per auditus scimus. q̄ ergo id quod de se est magis ignotum q̄ multa alia faciat ad pfectā ⁊ distinctā notitiā videť oino icōgruū. ¶ Qō aūt addebatur ⁊ q̄rto de diuina ordinatione q̄ posset referri ad reuelationem factā per angelos. queremus a sic dicentibus quō aie separate se hēant ad distinctā cognitionem particularium quā cognoscūt per angelos. Utrum sicut ceci ad colores uel sicut videntes: ⁊ si sicut ceci. Utrū sic ceci a natiuitate uel sicut ceci post natiuitatē. Si aūt se hñt sicut vidētes certū est q̄ de multis rebus coloratis. potest hoc vidēs istrui ab alio vidēte. Sed tñ si hoc videns uellet eē sollicitus ad talia vidēdū ipsemet per seipz posset talia vidē. si essent sibi oblata. quare si aie hoc mō docētur ab angelis de particularib⁹ ⁊ potissime q̄ eor̄ notitiā nō impedit localis distātia. ipse per se ipsas poterūt taliū cognitionē distinctā hēre. Sed si se hñt aie separate ad hi⁹ cognitionem sicut ceci a natiuitate se hñt ad colores. nō poterūt de talib⁹ istrui sicut nec hi⁹ ceci de coloribus. nō aūt dici pōt q̄ se hēat sicut ceci post natiuitatē. hñtes quādā memoriam de coloribus p quā memoriā in multis pñt de coloribus istrui: licet nō possint hi⁹ colores per seipsos videre. nā hoc ideo est q̄ memoria est potētia distincta a virtute visiua. iō ceci sunt p̄uati virtute visiua nō autem memoria. sed si cadē potētia eēt memoria ⁊ appreheſiua: uel cognitiua nō possemus de aliq̄bus instrui ab alijs per memoriā quā hēmus de eis que non possemus per nos ipsos cognoscē ⁊ potissime loquēdo de cognitiōe pticulariū: cū ḡ in aia separata nō sit potētia cognitiua nisi itellectus tm̄. ⁊ cū ibi idē sit memoria ⁊ itelligētia ſm hūc nāe cursū quē videm⁹ q̄d sit de cognitiōe futuror̄: que nōdū sunt uel de cognitione ꝓteritor̄. tñ quātū ad cognitionē particulariū p̄tiū que p̄ñt sibi reuelari ab angelis. nō videť eē rō. quare nō p̄ñt scire aie per seipsas ⁊ maxime quātū ad cognitionē de qua loquimur. ut q̄ nō possint scire aie sepate. Utrū hoc indiuiduū pticulare humanū sedeat uel iaceat ex quo localis distātia earū cognitionē nō impedit. si eni bene aduertim⁹ hic duo dicta. videlicet q̄ scia acq̄sita per abstractionez vn⁹ determinat ad cognitionē pticulariū: qua scia per spēs deriuatas ab ideis diuinis. ⁊ q̄ in aiab⁹ sepatis idē est memoria ⁊ itelligētia appebit nō sufficē que dicta sunt. videlz q̄ aie sepate non possint per se distincte cognoscē particularia nisi determinent per aliqua q̄tuor dictor̄ mō rū. ¶ Sciēdū ḡ q̄ loquēdū est de cognitione aiarū separatarū quātū ad spēs eis diuinit⁹ ipressas. sic loq̄mur de cognitione angelor̄ differēter tñ. ꝓut aie humane nō ita pollēt intellectuali lumine sic ⁊ angeli: ⁊ q̄ angeli cognitiōe ꝓfusa. pcedūt ad distictā ita ⁊ aie sepate ⁊ tāto plus aie quāto debilius hñt lumē. nā ex debilitate luminis est q̄ nō vno ituitu oia cernunt. Dixim⁹ eni in nr̄is q̄nib⁹ de cognitiōib⁹ angelor̄. q̄ angelus p̄ma q̄uersione cognoscit se: ⁊ oēs spēs q̄s hēt in se: ⁊ cognoscit sb̄ q̄dā ꝓfuso mō que repñtant per hanc spēm. ⁊ per illa postea q̄uertit se spāliē sup hāc spēm. utputa sup spēm aialis cognoscit distincte que repñtant per illā spēz ut refuat in eis. nā aialis uel ut ꝓtinet sb̄ aiali. sz si ulteri⁹ se q̄uertat sup spēm illā ut est repñtiua hi⁹ spēi. utputa hois cognoscet pticularia hois. nō tñ pp hoc sciet que q̄uniūt illis pticularib⁹ ut pticularia sūt: sz q̄n se q̄uertit sup spēm illā ut est repñtatiua hi⁹ pticularis idiuiduī tūc cognoscet que cōpetūt huic idiuiduo ut indiuiduū est. Sile aūt videm⁹ in visu ut ferat visus nr̄ sup totā paginā alicui⁹ libri videbim⁹ q̄ sūt in illa pagina plures colūne ⁊ multe linee. sz hoc erit in q̄da ꝓfusiōe: q̄ nihil sciem⁹ legere sic videndo. Sz q̄n determiate ferē visus nr̄ sup hāc lineā ⁊ sup hāc ptē lince: tūc distincte videm⁹ lr̄as ut sciam⁹ ipas legere: sic ⁊ sbe sepate sz q̄ magis determinate per intellectū ferunt in aliq̄d tāto magis distincte cognoscunt illud q̄ est lumē itelligibile angelor̄ nō ē ita efficax sic lumē diuinū. nō p̄ñt angeli vna q̄uersiōe ⁊ ituitu oia distincte cognoscē. Sed que p̄us cognouerūt ꝓfuse postea determinate se q̄uertēdo sup illa p̄ñt ⁊ cognoscē distincte q̄ tāto magis q̄uenit aie ꝑcedēte a cognitiōe cōfusa ad distinctā: q̄to magis deficit in lumine. Nā angelus conuertēdo se sup hoc idiuiduū forte vno ituitu cognoscet oia ptinētia ad aliud idiuiduū. loquēdo de his que pt angelus cognoscē cognitiōe nāli. Sz aia pp debilitatē lumis forte per multas q̄uersiones pōt illō cognoscē. sicut aliq̄s hñs ualde curtū visū ut distincte videat que sūt in domo: opz q̄ ponat oculū suū sup q̄libet rē exñtē in domo. aliq̄s ḡ pōt distincte vidē multa sil: ⁊ vna q̄uersiōe. qui vo hñt curtū visū videt multis i q̄uersionib⁹. ꝓpt̄ q̄ hñs visū curtū de aduenientib⁹ hoib⁹ ad ipz q: nō videt eos nisi poneret oculū sup ipos iō docet ꝑ alios: sz si ipe uellet eē diligēs posset p multas q̄uersiones q̄uertēdo se sup istū ⁊ sup illū ⁊ ponendo

oculū suum sup hunc ⁊ sup illū cognosceret hūc ⁊ illuz. Sic dicemus ⁊ de aia q̄ qui ualde deficit in lumine ⁊ itellectuali nō nisi per mltas ꝓuersiones ⁊ determinate ferēdo itellectū suū. Nō ad oia que cōpetunt huic indiuiduo ſz determinate ad hoc uel ad illud p̄t distinctā cognitionē hz̄e. nec hoc fit casu: q̄ per cognitionē ꝓfusam pōt se dirigē in cognitionē distinctā. ad hoc aūt p̄nt ualere supius dicta q̄ affectio uel p̄cedēs notitia uel nālia hitudo nō simpliciter facit ad distinctaz cognitionē particulariū in aia separata. sed facit modo quo dictū est: q̄ cū nō possit habere talē cognitionē nisi per multas ꝓuersiones: poterit ex his quandaz diligētiā hēre ut uelit se sic ꝓuertē. Nā ad cognoscēdū id ad qō afficimur sumus diligētiores q̄ ad cognoscēdū aliud. pōt ēt ad hoc ualere qō dicebatur de reuelatione angelox sicut dicebamus de hūtibus cum uisum q̄ instruunt ab his licet per multas ꝓuersiones possent per seipsos illa cognoscē aie: itaq̄ separate p̄nt hz̄e distinctam cognitionē de rebus particularibus per ordinē diuinā. ¶ His itaq̄ plibatis uolumus declarare quō uerificant dicta sanctox q̄ aie separate nesciāt que hic agunt: qō quadrupliciter uerificari pōt. p̄mo q̄dē per cōparationē ad spēs habitas per abstractionem que quātū est de se nō uident esse apte nate ducere in cognitionē pfectā particularium. Scōo hoc uerificari potest q̄tum ad diuersas aie cō uersiones. nā ut dictū est non hūt anime separate hi⁹ cognitionē distinctā nisi per multas ꝓuersiões. Sicut ergo uerificat de hoibus hūtibus ualde curtū uisum q̄ nō uident uel nō cognoscūt ueniētes ad eos. sic anime quasi hūtes curtuz intellectū nesciūt que hic agūtur: nō q̄ localis distātia impediat cognitionē ipsarū. sed dicunt hz̄e intellectū curtum: q̄ pp debilitatē luminis nō nisi per multas ꝓuersiones p̄nt de particularibus distinctam cognitionē habere. Tertio q̄dē per cōparationē ad aiarum attētionē. Nā aie separate attente ⁊ intēte circa illa itelligibilia que intelligendo hūt maiorē delectationē q̄ cognoscēdo que hic agūtur. nō attente ad ista. dicunt ista nescire loquendo de nāli cognitione ipsax q̄cq̄d sit de cognitione quā hūt in uerbo. Nā nō solum aiarum ſz ⁊ angelox nālis cognitio cū ē intenta ad unū retrahit ⁊ ab alio. Quarto poterit hoc uerificari quāruz ad diuinā ordinatione. Naz q̄ aie sancte sic sunt subdite uoluntati dei q̄ ēt nālem cognitionē ipsarū totā ordināt ad diuinum bñplacitū ut solū de illis cogitēt de q̄b⁹ uult de⁹ ipas cogitare. Sic g̃ dicēdū est de aiab⁹ sanctis. aie vo existētes in pena uel ex diuina ordinatiōe uel rōne pene quā patiunt p̄nt retrahi ut itellectū suuz nō ferāt ad cogitādū de istis. uel si cogitāt sicut ille diues de suis fratrib⁹ cogitabat hoc esse potuit ex aliqua spāli affectione que potuit eē iductiua ad cogitādū uel in alijs hoc pōt ex diuina pmissiōe. ¶ Argumētū aūt in ꝓrium peccat in mā q̄ sufficit q̄ ille spēs sint hoc mō cō nāles aie separate q̄ sint ifuse aiab⁹ ⁊ sint deriuate ab ideis dinis ad hoc q̄ possint per tales spēs pticularia cognoscere. ⁊ in hoc nr̄m quintuz quodlibet determinetur. Laus sit ipsi christo qui cum patre ⁊ spū sancto est unus deus benedictus in secula seculoruz. Amen.

¶ Explicit quintum quodlibet.

¶ Incipit sextum quodlibet.

T qōnes in nr̄o qō libet ꝓpo
u site ad debitū ordinē reducantur. dicem⁹ q̄ quedā eax ptinebant ad deū. quedaz ad creaturā. Circa deū querebant tria. Querebat eni p̄mo de actiōe dei nō trāseūte: ⁊ questio erat de intelligē dei. Utrū ab eterno itellexerit fiēda sic nūc itelligit facta. Scōo querebat de actiōe dei trāseūte in exteriorem ſbaz ſm q̄ de⁹ dī ifluē in reb⁹ creatis. ⁊ erat qō de hñte charitatē. Utrū sine spāli ifluxu dei posset in actuz meritoriū. Tertio querebat de deo q̄tū ad nām assūptā ⁊ erat qō. Utrū dei fili⁹ absq̄ depositiōe hūane nāe quā hēt sibi ꝓiūctā in unitate pſone possit aliā naturam humanaz numero assumere. Questio. I.

a **D** primū sic ꝓcedebat. ostēdebat eni q̄ de⁹ ab eterno non cognouit fiēda sic nūc cognoscit facta. Quia res sic se hēt ad esse: ita ad cognitionē: que g̃ non hūt esse distinctū: nec distincte cognosci p̄nt. Sed res ab eterno nō hēbant esse distinctū a deo: q̄ nō hēbāt aliud esse nisi in deo: tanq̄ in sua cā. ⁊ creatura in creatore nihil est aliud q̄ creatrix eēntia. Igit cū deus nunc cognoscat res distinctas ab ipso ab eterno aūt nō cognouit eas distinctas ab ipso: q̄ nō hēbāt esse distinctum ab eo. g̃ ⁊c. ¶ In ꝓriuz allegabat aug. ḡnto super gene. ad lr̄az uolentē deū nō aliter cognoscere facta q̄ fiēda. ¶ R⁹ dōm q̄ aliq̄ cognoscens cognoscere res factas alr q̄ fiendas quantū ad p̄ns spectat ex tribus pōt ꝓtingē. Primo si cognitio eius cāet ex rebus. Scōo si aliquo modo dep̄dēat ex reb⁹. Tertio si cognitio eius sit alia ⁊ alia ſz aliū ⁊ aliū accipiēdi uel ꝓsiderādi modū quē videm⁹ in reb⁹. ¶ Primo eni hoc pōt ꝓtingē si hec cognitio causet ex rebus. Nam ois cognitio cāta ex rebus nō eodez modo se hēt ad facta: sicut ad fiēda. q̄ non eodē modo p̄nt hi⁹ cognitionē cāre fiēda sicut cānt facta. sicut patet in scia nr̄a que p̄supponit res eē: cū cāetur a rebus. ⁊ per eā non ita possum⁹ scire fiēda: sic⁹ scim⁹ facta. ¶ Scōo hoc pōt ꝓtingē si hi⁹ cognitio dep̄dēat ex rebus. dato q̄ nō cāet ex ipsis qō aliquo mō ūitatē hēt de cognitiōe angelica. Scia eni angelox nō est cāta a reb⁹: q̄ non itelligūt angeli per spēs a reb⁹ acceptas: sed per spēs sibi a deo ꝓcretas: tn̄ hec scia aliquo mō dependet ex rebus. hūt eni angeli ipsas res tanq̄ obiectū p̄ncipale sue scie. Nō eni dici poterit de aliquo angelo q̄ nō itelligat p̄ncipalr nisi se ipm: ⁊ q̄ cognoscēdo suā substātiā cognoscit oia. Intelligit eni angelus nō per suā ſbaz oia: ſz per spēs sibi ꝓcreatas: que p̄ncipalr ducūt in cognitionē rerū: quarū sūt spēs. Ideo dicunt angeli cognoscē res in ꝑpio gñe. Si g̃ angeli cognoscūt res ut hūt esse in ꝑpio gñe: que nō sunt determinata in ꝑpio gñe nāli cognitione determinate ab angelis sciri nō potерūt. ⁊ inde est q̄ futura ꝓtingētia que nō sunt determinata in ꝑo gñe in se q̄ sunt futura: nec in suis cāis q̄ sunt ꝓtingētia determinate ab angelis sciri nō p̄nt. Inde dictū est in ísa. dicite nob que futura sī ⁊ dicem⁹ uob q̄ dij estis. P̄ntia eni p̄nt sciri ab angelis q̄ sī determinata in se: ⁊ futura nēcia: que sī determinata in suis cāis. Futura aūt ꝓtingētia que nō sī determinata in ꝑo gñe. ſm neutrū determinationis modū ab angelis determinate sciri nō p̄nt: nisi ei diuinit⁹ reuelent. Hoc g̃ mō cognitio angelica: ⁊ si nō cāet ex rebus. dī tn̄ ex rebus aliquo mō dep̄dere. q̄ ex rebus ꝑgredientibus in esse: dicunt talia fieri nota angelis que p⁹ius ignota erāt. Hēre eni cognitionē de rebus ut sunt in ꝑpio gñe est hz̄e res tanq̄ p̄ncipale obiectū sue cognitionis. ⁊ est nō ita cognoscē res fiendas: sicut ⁊ factas. ¶ Tertio mō hoc pōt ꝓtingē si sit alia ⁊ alia cognitio: ſm aliū ⁊ aliū ꝓsiderādi uel accipiēdi modū: quē videm⁹ in reb⁹. Dicim⁹ eni q̄ res duplici mō p̄nt

considerari uel accipi sub esse vniuersali uel particulari.iuxta quem duplicem moduꝫ est in nobis duplex cognitio:sensitiua:ꝛ intellectiua. Intellectus enim recto aspectu ferꝫ in res vniuersales.sensus autē in particulares.hac autem duplici cognitione in nobis existente non eodem modo cognoscimus fiēda ꝛ facta. Dato eni q̄ eēt aliq̄s astronomus qui p̄euideret eclipsim futurā in qua ꝑte celi ꝛ in qua hora ꝛ quot puncta deberēt tūc eclipsari de sole:nō tñ per oēm modū cognosceret illā eclipsim futuram.sicut q̄ñ sensibiliꝫ videret illā eclipsim fieri. Propē nullū aūt triū istoruꝫ mōrū dicē possum⁹ deū alr cognoscere facta q̄ fiēda. Nō eni hoc pōt dici pp hoc q̄ scia dei cāet ex reb⁹:ſz cāet res iuxt illud aug⁹.15.de trini.c⁰.13.vniuersas res ul creaturas suas ꝛ spūales ꝛ coꝛpales.nō q̄ sī iō nouit:ſz iō sī q̄ nouit. Et cōmētatoꝛ i.12.meta^cc vult q̄ scia dei cāet res.scia nr̄a cāet a reb⁹.nec ēt hoc pōt eē pp 2^m modū ut dicam⁹ q̄ de⁹ alr cognoscit facta q̄ fienda.qz scia sua hēbat aliq̄ dependētiaꝫ ex rebus.ita q̄ reb⁹ ꝓgrediētibus in eē icipiat de⁹ aliq̄ scire que p̄us nesciebat.qz de⁹ tanq̄ obꝫ p̄ncipale sue scie nō hēt nisi seipꝫ. Jō phs in.12.meta^cc vult q̄ de⁹ nō itelligat nisi seipꝫ:qō itelligēdū est tanq̄ obm p̄ncipale. Prio eni ꝛ p̄ncipaliꝛ de⁹ solū seipm cogſcit ꝛ se cogſcēdo cognoscit alia. Uñ ꝛ aug⁹.83.qōnū.q.de ideis vult q̄ sacrilegiū sit dicē q̄ de⁹ itueat aliq̄ positū ex̄ se ad hoc q̄ agat uel ad hoc q̄ cogſcat. Si g̃ de⁹ diceret cogſcē res:ſm q̄ sunt in' ꝓpo gñe.ita q̄ p̄ncipale obm scie sue eēnt ipse res.qz aliq̄ mēsurā opꝫ dare in ipsa scia ꝛ in ipsa cognitione ſm modū quē videm⁹ in suo p̄ncipali obiecto cogeremur ponē q̄ de⁹ nō sic cogſceret fiēda sic facta.nec ēt dicē possum⁹ q̄ pp tertiū modū deus alr cogſcat facta q̄ fiēda.ut q̄ sint in eo nō solū cognitio itellectiua:ſz sēsitiua:que solū appḥēdit obm p̄ns ſm quē nō ita possum⁹ cogſcē fiēda sic ꝛ facta.qz ut ait aug⁹.15.de tri.c⁰.5. Simplex illa nā.ſ.dīna:sic itelligit sentit.ꝛ sic sentit itelligit.est illi idēq; sēsus qui in intellectu. Hec aūt tria ex q̄b⁹ arguim⁹ q̄ cogſcēs nō eodē mō cognoscat fiēda ꝛ facta.videlicet cālitaſ cognitionis.depēdētia ꝛ diuersitas cogſcēdi.sic p̄ñt adaptari ut cālitaſ referat ad ipsam cognitionē.depēdētia ad cognitionis obm.diuersitas cogſcēdi ad cognitiuā potētiā. Qñ g̃ cognoscēs hēt cognitionē cātaꝫ a rebus.uel qz hēt diuersas res tanq̄ p̄ncipale obm sue cognitionis:uel qz hēt diuersas potētias cognitiuas: ut qz nō solū itellectū ſm sensuꝫ.hi⁹ cognoscēs nō eodē mō cognoscit fiēda sic ꝛ facta.qz g̃ nihil hoꝛ possumus attribuē ipsi deo:p̄ns est q̄ deus nō alr cognoscat fiēda q̄ facta.vñ aug⁹.15.de tri.c⁰.13.loquens de cognitiōe dei respectu creataꝝ ait. Qz nō alr ea sciuit creata q̄ creāda. ¶ Ad argumētū in ꝯriū dōꝫ q̄ res in deo ab eēno ꝛ si nō hēbant distinctum eē hēbāt distinctā repñtationē.qz distincte repñtabantur in deo. Uñ aug⁹.83.q.q.de ideis vult q̄ singula ꝓpꝛia sunt ꝑdita rōnib⁹.hi⁹ aūt rōnes ab eterno fuerunt in deo. Propter qō ab eterno qōlibet ens creatū sicut ꝓa rō dī eē factū.ita ab eterno.nō g̃ deus alr scit facta q̄ fiēda q̄tum est ex parte sciētis.qz nō pleniorē cognitionē hēt de reb⁹ factis.sciebat eni res factas anteq̄ fierent q̄tū ad oēs circūstātias secū quas fieri debebāt ut nihil sue scie accresceret ex factione rerū.tñ q̄tum est ex ꝑte rerū scitarū.alr scit facta q̄ fienda.qz facta scit eē facta.ꝛ fiēda scit eē fienda.alr eni decipereꝫ in eius scia. Deus itaq; nō alr se hēt sciēs facta ꝛ fiēda. Sꝫ ipsa scita alr se hñt facta ꝛ fiēda. In deo ꝓam repñtationē hēbāt. Oēs eni res sunt alr ꝛ alr apte nate imitari deuꝫ. Propē qō diuina eēntia ab eēno ut erat imitabilis hoc mō ab hac creatura erat ꝓa rō in deo ꝛ ꝓpꝛia repñtatio illius.ita q̄ hi⁹ essentia in deo erat rō cognoscēdi se ꝛ alia.alr tñ se ꝛ alr alia. Nā se ꝑmo ꝛ p̄ncipaliꝛ:alia aūt ex ꝓñti. Nec codē mō oia alia:ſz ꝓpꝛie ꝛ distincte ut pōt patere per hita erat repñtati ua oium alioꝝ. Propter qō ꝓpꝛie ꝛ distincte de se:ꝛ de alīs hūit deus cognitionē ab eterno sicut ꝛ habet mō. ¶ Ad formā aūt argumēti cū dī sicut res se hēt ad eē:ita ad cognosci.nō est itelligēdū q̄ non possint distincte cognosci que nō hñt distinctū eē. Nā sufficit ut patet q̄ hēant distinctā repñtationē ꝑo tāto tñ ueritatē hēt qō dī qz ois hi⁹ diuersitas cognitionis rerū ad earū eē pōt aliqualr referri. Dicemus eni q̄ nunq̄ pōt eē actu q̄titas sine q̄litate.pōt tñ intelligi q̄titas nō itelligēdo qualitatē.quō g̃ uerificabit q̄ q̄titaſ sicut se hēt ad eē ita ꝛ ad cognitionē.hoc g̃ ideo est.qz ad ipm esse q̄titatis ꝛ qualitatis refert:q̄ q̄titaſ possit itelligi nō itellecta q̄litate. Nā cū quātitas sit prior qualitate ſm eē qō hēt in mā ꝛ ꝑus ſm eē nō dependeat a posteriori:ſz ecōuerso.hoc mō quātitas sic se hēt ad eē:sic ꝛ ad cognosci ꝛ ad intelligi.qz ex eē quātitatis sumit q̄ possit sine q̄litate intelligi ꝛ cognosci. Sic ꝛ in ꝓposito diuersa repñtatio aliquo mō refert ad diuersum eē rerū.ab eterno eni diuina essentia poterit dici alr imitabiliꝫ ab hac re:ꝛ alr ab illa.propter qō diuina eēntia ēt ab eterno alr repñtabat hāc rē.ꝛ alr illā qō ad diuersitatē eē rerū referri pōt non q̄ ab eterno res hīent eē. Sed qz ab eterno deus in se ipso cognoscebat qō diuersis rebus non poterit cōpetere idē eē ꝛ nō poterūt eodē mō imitari diuinū esse.propter qō distincte repñtari poterat, per diuinaꝫ essenti am siue per diuinum esse.

Queſtio.II.

s Ecundo Querebat de diuina actione,transeūte in exteriorem mām:ſm q̄ dicimus q̄ deus hēt causare influentiā sup ipsis rebus.erat eni qō de diuina influentia per cōparationē ad hñtem charitatē. Utruꝫ hñs charitatē sine spāli ifluxu dei possit exire in actū meritoriū. Et arguebat q̄ nō:qz ut dicebat motores secūdi nō ꝑñt exire in actū suū sine spāli influētia motoriſ ꝑmi. Et qz in oibus nr̄is actionibus deuſ se hēt sicut motoꝛ ꝑmus quātūcūq; hēamus charitatē non poterimus exire in actū siue in opus sine spāli influētia dei. ¶ ℔.ut dicebat charitas nō hēt eē sine deo. ergo nō pōt exire in actum sine deo. ¶ Cōtra.hitus est quo qs pōt uti cū vult.ex quo g̃ hēmus hitū charitatis nō requirit ibi alia spālis influentia dei. Sed sicut uolemus poterimus uti ipso ꝛ exire in actuꝫ:siue in opus per ipm. ¶ ℞o dōꝫ q̄ quātumcūq; hēamus charitatē nō possumus exire in opus meritoriū sine spāli influētia dei:qō triplr declarat ,put hic spālitas triplr pōt accipi. Primo ,put deus cōparat ad alia efficiētia:ut qz alr agit:q̄ efficientia alia. Scōo ,put cōparat ad alios effectus:ut qz alr agit hūc effectū qui est actus meritorius:qui est q̄si supernālis:ꝛ effectuſ alios qui sunt ꝓpoꝛtionati suis causis ꝛ qui dicunt effectus nāles. Tertio ,put hi⁹ effectus comparat ad alios effectus:qz nō est eadē rō de ipso ꝛ de effectib⁹ alīs. ¶ Scōm p̄mū modū erit itellectus qōnis. Qz nō possum⁹ exire in actū meritoriū sine spāli influxu dei.i.nō potit hoc fieri nisi de⁹ sup hunc effectū hēat spālem actionē ꝛ influentiā quā non habent alia agētia super effectibus suis.ꝛ sic nō agere sine speciali influxu dei nō solum hēt ueritatem in operibus gratie: sed etiā in operibus nature. Nam nā hoc modo non

pōt exire in op⁹ sine spāli influxu dei. Nā qōlibet op⁹ nāe opat imediate de⁹: ꝛ hoc ē spāle ipsi⁹ dei: ut ꝙ nihil possit agēs ꝓximū nisi illō idē imediate operet de us. ꝛ qz hoc est spāle ipsi⁹ dei ꝛ nō cōpetit alīs agētibus. ió per cōparationez dei ad alia agētia: dicitur nā nō posse exire in op⁹ sine spāli influxu dei: ꝛ si hoc est in opib⁹ nāe multo magis erit in opibus gre. ¶ Dicem⁹ eni ꝙ de⁹ aliq agit ita imediate ꝙ nō agit illa mediate: sic illa que imediate fiūt a deo cuiusmodi ē op⁹ creatiōis. hi⁹ eni op⁹ deus agit ita imediate ꝙ nullo mō agit ipz mediate: qz alia agētia nō coopant deo in hi⁹ ope. sz de⁹ nihil agit ita mediate ꝙ nō agat illud i mediate. ꝛ hoc est spāle ipsi deo. Jō oia scda agētia dicunt nihil facē: sive sint illa opa nāe: sive gre sine spāli influxu dei. ꝛ sive hec influētia dina qō ē spāli ipsi deo ꝛ qz nulli⁹ alīs agētib⁹ hoc cōpetit ꝙ possint isto mō agē ut agit deus. Op⁹ eni nāe qōcuq; sit illud. utputa calefacē ipsi⁹ ignis totū est imediate a deo: ꝛ totū est imediate a nā: sic in nris qōnib⁹ de p⁹ ꝓncipio diffusi⁹ dixim⁹. Posset eni de⁹ si uellet qōlibet opus nāe sicut agit imediate totū: ita agē imediate totaliꝛ ut nihil co operet nā in hoc ope. Sz ut nō eēnt supuacua opa sapiētie sue: ꝛ ut creature nō eēnt ociose uoluit dignitatē suā coicare creaturis: ꝛ uoluit ꝙ creature cooperē tur ei in his effectib⁹. Opus ḡ nāe totū est imediate a nā: ꝛ totū imediate a deo. sz non est totaliꝛ imediate a nā: nec totaliꝛ imediate a deo. ita ꝙ in hoc ope nō excludit actio nāe: nec excludit actio dei. Est eni totum hoc op⁹ a nā sb rōne spāli: ꝛ totū a deo sb rōne gñali. Dēt eni se de⁹ ut inuit dionysi⁹ in hi⁹ opib⁹ vnifozmit ad oia agētia. ió oia hec opa hoc mō erūt a deo ꝓut i agēdo ꝓueniūt oēs cāe. Oēs eni cāe ꝓueniūt in dādo eē: differūt aūt in dādo tale eē: ꝓut ḡ in illo effectu refuat ibi rō tal⁹ entis erit imediate a deo ꝓut refuat ibi rō talis entis erit imediate a scdis cāis. Dis ḡ effect⁹ ēt nālis sic erit imediate a deo ꝛ a scdis cāis ꝙ per ꝓus di cet ipm imediate attigē de⁹ ꝙ scde cāe: qz ꝓus intelligit eē ens fm quē modū dī eē a deo: ꝙ eē tale ens sz quē modū dī eē a scdis cāis. Et ide est qō in li⁰ de cāis dī ꝙ cā ꝓma ad oēz effectū ꝓmo aduenit ꝛ ultimo recedit. Si eni debet res gñari ꝓus itelligit esse ens ꝙ hoc ens: ꝓus itellꝛ ꝙ cesset eē hoc ens: ꝙ cesset esse ens. ió actio cāe ꝓme ꝓuꝫ dī aduenire: ꝛ ultio recedē. ió actio nāe dī ꝑsupponē actionē dei sic posteri⁹ ꝑsupponit ꝓus. Sic ḡ de⁹ opat in oi ope nāe ītime ꝛ imediate ꝙ si de⁹ illā opationē sbtrahēt ꝓtinuo extincta remaneret opatio nāe. vñ aug⁹. 9. sup geñ. ad lram lo quēs de hi⁹ opatiōe dina dic. Q; nā agit interiori motu nob occultissimo cui tñ si de⁹ sbtrahat opationē intimā q̄ eā sbstituit ꝛ facit ꝓtinuo tanq̄ extincta nulla remanebit. s. opatio nāe. opera ḡ nāe nō fiūt sine spāli influxu dei. i. nō fiūt sine ītima ꝛ imediata opatione dei qō per cōparationē ad alia agētia ē spāle ipsi deo. ꝛ si hoc est in opib⁹ nāe multo magis erit in opibus gre. ¶ Scdo hoc idē patet si hi⁹ spālitas sumit ꝓut de⁹ cōparat ad alios effect⁹: ut dicat aliter imediate agē opa gre: ꝙ opa nāe: qz nō oia hi⁹ opa eodez mō agit. dicem⁹ eni ꝙ op⁹ gre ad hītē graz: ꝛ op⁹ nāe ad nāz: sive ad hītē nām q̄si assilant pēne in manu scriptoris: ꝛ pēne in manu pueri. Nā qz scribē est ꝓportionatuz scriptori si ponat pēna in manu scriptoris scribet scripto; cū illa pēna. sed si ponat in manu pueri: qz scribē nō est ꝓportionatū puero si debeat puer scribē nō sufficit ꝙ hēat pēnā in manu sua: sz op; ꝙ alīqs sciēs scribē capiat manū pueri: ꝛ ducat eā ut faciat ipsaz cū pēna scribē. Sic ꝛ in ꝓposito opa nāe si ꝓportiōata nāe ió hīs nām pōt in hi⁹ op⁹ suppositā gñali influētia dei ꝓut agit imediate in oi ope nāe. Sz opa meritoria sic qsi ꝓportionata nob pp qō gra hilitat nos magis ut possim⁹ agi fm illa opa: ꝙ ut possim⁹ agē. Sic rotūditas in spa nō facit ꝙ spa moueat se motu circulari: qz nihil seipm mouet. imo oē qō mouet ab alio mouetur. sz hec rotūditas habilitat eā ꝙ possit moueri ab alio motu circulari. ꝛ si nō est oino sile in ꝓposito qz coadiutores dei sum⁹ ꝛ aliq mō agimus hīndo gram opa gre: attn q̄uis nec nā agat sua opa sine actiōe dei. nec hīs gram agat opa gre sine actiōe dei: tñ magis debet dici nā uel hīs nām agē opa nāe: ꝙ hīs gram agē opa gre. Si enim alicui rei daret forma supnālis nō posset per illā formā ita agē supnālia opa: sic hīs nām per nām pōt agē opa nālia. per formā eni que nālit cōpetit sbo pōt sbm magis agē opa illi⁹ forme tā ꝙ sibi magis ꝓportionata: ꝙ per formam nō nālit illi sbo cōpetētē. Et ide est ꝙ in opibus gre magis dicimur agi ꝙ agē. Jō scribit ad ro. 8⁰. Qui spū dei agunt ur: hij filij dei sūt. Filij eni dei per gre adoptionē spū dei aguntur: qz in his que sūt gre magis dicimur agi ꝙ agē. ide est ēt ꝙ qz opa gre sūt magis nob ꝓportionata: ꝛ opa nāe sūt magis nob ꝓportionata de⁹ spālit dī hec opa facē. ió dicim⁹ ꝙ oia opa in nob opat⁹ est de⁹: ꝛ ꝙ nō est nolētis uelle: neq; currētis currere: sz totū miserētis est dei: pp qō dī opari in nob uelle ꝛ pficē p⁹ bōa uolūtate. Nā ḡ nō dī opari sine spāli dei influxu ꝓut de⁹ cōparat ad alia agētia: qz hoc est spāle ipsi⁹ dei nihil agē mediate qō nō agat imediate. sz hīs gram ꝛ charitatē dī nō posse exire in op⁹ meritoriū sine spāli influētia dei: nō soluz ꝓut de⁹ cōparat ad alia agētia: qz neē est dcū hec opa agē imediate qō ē spāle ipsi⁹ dei respectu alioꝛ agētiū. Sz ēt hoc dī ꝓut de⁹ cōparat ad alios effect⁹: ut ad effect⁹ nāles qs dī alīr agē: ꝙ opa gre. Nā qz opa nāe ut dicebat sic magis ꝓportionata hīti nām ꝙ opa gre hīti gram. hīs nām magis dī hīe opa nāe ꝙ hīs gram opa gre. Jmmo ut dicebat in opib⁹ gre magis dicimur agi ꝙ agē: ꝛ qz agi ē ab agēte influētiā recipe opa gre nō dicimur agē sine spāli influētia dei: ut sit sensus ꝙ hoc est spāle in opib⁹ gre: ꝙ spālit dicat illa facere deus respectu opum nāe. Dicem⁹ ḡ ꝙ si uolum⁹ dictū nrm ꝓcordare scripture sacre in opib⁹ meritorīs: ꝙto plus possum⁹ tāto plus debem⁹ dare gre. ꝛ ꝙtumin⁹ nāe dū tñ saluet libertas arbitrij. ꝛ ꝙ uolētib⁹ nob talia opa fiant ꝙto plus possum⁹ debem⁹ asserere ꝙ hoc fiat per gratiā ꝛ ꝓut mouemur a spū scō magis ꝙ hoc fiat per nāz ꝓut mouemur solū ab obiecto. Cōstat aūt ꝙ ꝙtūcūq; moueat uolūtaz a spū scō nō mouet nisi uolēdo: qz hoc est mouē uolūtatē cāre in ipsa actū uolēdi. Si ḡ tota trinitas ꝛ appropriate spūs scūs opetur in nobis uelle ꝛ pficē p⁹ bona uoluntate: qz eoipso ꝙ opat in nobis uelle: opz ꝙ nos uelim⁹. ꝛ hoc fiet uolētib⁹ nobis. hoc ḡ erit a spū scō qui opat hic in nobis: ꝛ erit a nobis qz fit uolētib⁹ nobis. Sic itaq; ꝓcordamus dicti nrm sacre scripture ut semp in merendo a spū scō fiat spālis influxus in nobis qui spāli mō oia hec opa dī opari in nobis. ¶ Tertio hoc idez patet si hi⁹ effectus cōparat ad alios effect⁹. Nā opa gre nō ꝑfit dici. ita opa nra sicut opa nāe dicunt opa rerū nālium: qz ex hoc videt ꝙ posset gliari ois caro in conspectu ei⁹. Et ide est eni qō dī isa. 64. Quasi pānus mēstruate sint oēs iustitie nre. Justitia eni nra quā possemus appropriare nobis sine spāli influētia dei: supposita ēt eius influentia generali ꝓut operatur in omni opere nāe. ois aūt talis iustitia nō ē accepta deo: sz est ūnū-

da in ꝓspectu ei⁹:ꝛ est corā eo q̄si pān⁹ mulieris menstruate.g̃ ꝑput hic effect⁹ cōparat ad alios effect⁹:qz spāliť effect⁹ gr̃e dī eē meritori⁹ corā deo ꝛ g̃tuſ deo. patet q̄ nō est hic effect⁹ ita nr̄ sic effect⁹ nāe dī iesse nāe:qz si eēt sic nr̄ nō eēt acceptus deo:ut est per hita declatū.plus g̃ q̄ in opib⁹ nāe dī de⁹ spālē ifluētiā face in opib⁹ gr̃e. ¶ Aduertēdū aūt q̄ ifluētia diuina in opib⁹ nāe dī gñalis ꝛ spālis.gñalis q̄dē si opet de⁹ ad ipsos effect⁹ nāles:qz oēs hi⁹ effectus sī a deo fm q̄dā rōnē gñalē:ꝛ ut hñt rōnē entis.nā de⁹ in talib⁹ effectib⁹ dī se hīe vnifozmit ad oia. Est tñ talis ifluētia spālis ꝑput de⁹ cōparat ad alia agentia qz spāle est deo respectu alioꝝ agētiū:sic ifluē ꝛ sic imediate oēs tales effect⁹ agē.sz ifluētia dina in opib⁹ gr̃e dī eē spālis nō solū ꝑput de⁹ cōparat ad alia agētia:sz ēt ꝑput cō parat ad alios effect⁹.ꝛ ēt ꝑput hi⁹ effect⁹ cōparat ad alios effectus ꝑput est per hita manifestū. ¶ Qđ vo obiciebat q̄ hitu charitatis possum⁹ uti cū uolum⁹: dici ꝑt q̄ hoc dictū nō repugnat vītati ꝑtacte qz semper deus assistit uolūtati nr̄e ꝛ est pñs aie nr̄e:ꝛ ꝑsto ad mouendū uolūtatē nr̄am ut possimus uti cū uolumus habitu charitatis.

Questio.III.

Tertio Querebat de deo q̄tū ad nām assūptā.Utrum dei fili⁹ posset aliā nām humanā nūo assumē in vnitate suppositi nō deponēdo nām quā hēt. Et arguebat q̄ nō: qz ut dicebat duo accñtia solo nūo dīa nō pñt esse in eodē sb̄o.g̃ nec due nāe solo nūo differētes esse potrūt in eodē supposito. ¶ Cōtra pp assūptiōez humane nāe in nullo est diminuta dīna potētia.g̃ sic añ assūptionē hūane nāe poīat dei fili⁹ hūanaz nām assumē: ita ꝛ post assūptionē pōt aliā hi⁹ nām assumē. ¶ Rº dōm q̄ dei fili⁹ absqz eo q̄ deponat nām hūanaz quā hēt pōt aliā nām hūanā assumē. Pñt eni in dīno supposito plēs nāe sustētari solo nūo differēteꝫ.imo non solū vnā aliā nām:sz ꝛ mltas alias ꝛ alias nās posset dei fili⁹ si uellet assumē in vnitate sui suppositi. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄ ex q̄tuoz colligē possum⁹ q̄ in vno supposito nō possint sustētari plēs nāe solo nūo differēteꝫ. Prio q̄dē hoc ꝓtigeret si illō suppositū hēret eē limitatū in hi⁹ nā. Scdo si hi⁹ suppositū ꝓstituitur in eē per hi⁹ nāz. Tertio si ab illo supposito nālit fluit taliꝫ nā. Quarto si in illo supposito hēt idiuidua ri illa nā. ¶ Primū sic patet. Nā si suppositum aliqō hēt eē limitatū in alia nā.tūc illud suppositum nōt ꝑt supplē vicē cuiuslibet suppositi in illa nā. Si eni posset supplē vicez cuiuslibet suppositi in illa nā:nō hīet esse limitatū fm hi⁹ nām. Nā nā q̄tū est de se est multiplex in ifinitū. Nō eni vnū suppositū posset sustentare duas nās hūanas:nisi illō suppositū posset supplē vicē duoꝝ suppositoꝝ. Due eni nāe hūane hñt sustentari in duob⁹ suppositis:pp qđ si vnū suppositū posset sustētare duas nās hūanas illō hīet vim duoꝝ suppositoꝝ in hi⁹ nā:pp qđ nō hīet limitatū eē in tali nā:ꝛ qz qđlibet suppositū creatū hēt limitatū eē ꝛz suā naturā:ide est q̄ in vno hi⁹ supposito nō pōt sustētari nisi vna nā loquēdo de nā sb̄ali. Jn q̄libet eni supposito creato nō sustētat nisi vna sb̄aliꝫ nā:uel si sustētant ibi plēs tales nāe:opz q̄ ille plēs nāe ꝓstituāt vnā nāz sic in supposito hūano sustētat aia ꝛ coꝛp⁹ que ꝓstituunt vnā nāz quā uocam⁹ nāz hūanā:siue hūanitatē qđ totū sequit ex eo q̄ qđlibet suppositū creatū hēt limitatum esse in sua nā:ut nō sit nisi vnū in vna nā.ꝛ hec rō ꝓcludit q̄ nō solū in vno supposito creato nō pñt esse plēs nāe sb̄ales differēteꝫ solo nūo:sz ēt q̄ nō possint ib, eē plēs tales nāe differētes ſpe uel ēt gñe. Jn vno eni ꝛ eodē supposito creato nō solū nō posset eē due nāe q̄rū quelibet eēt nā hūana.sz ēt nō posſent eē ibi plēs nāe:q̄rū vna eēt bestialiꝫ ꝛ alia rōnalis.ut q̄ vnū ꝛ idē suppositū eēt hō ꝛ equ⁹:uel q̄rū vna eēt rōnaliꝫ alia itellectualis:ut q̄ vnū ꝛ idem suppositū eēt hō ꝛ angelus:ut dicam⁹ hoies esse rōnales.angelos vo intellectuales.ꝛ qđ dictū ē de ꝑfatiꝫ nāis:vītatē hēt de qbusdā alīs nāiꝫ. Nō eni eēt possibile q̄ vnū ꝛ idem suppositū eēt equ⁹ ꝛ angelus:uel lapis ꝛ angelus:uel lapis ꝛ hō:uel quecūqz alie due nāe loquēdo de spālib⁹ nāis. ¶ Scdo mō hoc ꝓtigit q̄ in vno supposito nō possint sustētari due nāe.si hi⁹ suppositū sit ꝓstitutū in eē per nām. Nā qñ nā ꝓstituit suppositū ꝛz alia ꝛ alia nām ꝓstituit aliud ꝛ aliud suppositū.nō eni pōt eē q̄ in eodem supposito sint due nāe:q̄rū quelibet ꝓstituat suppositū:qz si quelibet illarū nārū ꝓstitueret suppositū ex q̄ ponunt eē due nāe:sequeret q̄ eēnt duo suppositā nisi forte si ponerent due nāe in eodem supposito:ita q̄ ille to:q̄rū quelibet faceret ad ꝓstōnē suppositi:ita q̄ ille due nāe ꝓstituerēt vnā nām:sic dicebamus de suppositō hūano qđ ꝓstituit in eē per aiaz ꝛ coꝛp⁹:sz qz ex talib⁹ duab⁹ nāis ꝓstituit vna nā:nō est icōueniēs tales duas nās qz faciūt vnā nām ꝓstituē vnū suppositū.pp qđ nec eodē mō cōparant ad ꝓstōnē suppositi mālit:alia fozalr. narū illarū fac ad ꝓstōnez suppositi mālit:alia fozalr. Sz duas nās ex qb⁹ non sit cōem spēm accipe.uel q̄ idē est ex qb⁹ nō ꝓstituat vna tertia nā ipossibile ē sustētari in eodē supposito:ita q̄ qđlibet sit ꝓstitutiua suppositi.qz ex q̄ ille due nāe nō sī apte nate facē vnā nām nō pñt eē apte nate ut ꝓstituāt vnuz suppositum. Quotiēscūqz g̃ sī due nāe in vno supposito ex qb⁹ nō resultat vna tertia nā:ipossibile est q̄ qđlibet illaruz sit ꝓstitutiua suppositi. Sz vna est ꝓstitutiua suppositi alia vo sustētat in supposito iā ꝓstituto. Sic videm⁹ q̄ in eodē supposito est nā sb̄alis ꝛ accñtalis:ex qbus duab⁹ nāis nō resultat tertia nā:pp qđ ipossibile ē q̄ qđlibet illarū sit ꝓstitutiua suppositi. Sz vna illaz supositū ꝓstituit ut nā sb̄alis:alia vo sustētat in supposito iā ꝓstituto ut accñtalis.ꝛ hec ēt rō arguit nō soluz de duab⁹ nāis solo nūo differētib⁹:sz ēt de qbuscūqz nāis ꝓstituētib⁹ supposituꝫ ꝛ nō ꝓstituētib⁹ tertiā nāz. ¶ Tertio mō hoc ꝓtigit si ab hi⁹ supposito nālit fluant hi⁹ nāe.ꝛ rō hec ꝑalit arguit de pⁱalitate nārū solo nūo differētiū.nā que nālit ab aliq̄ fluūt qđā ozdine fluūt. Jnterea aūt que sunt eiusdē ſpēi ozdo per se eē nō pōt:in eodē g̃ sb̄o pñt eē plēs nāe ſpe uel gñe differētes:qz inter talia pōt eē per se ꝛ eēntialis ozdo:ꝛ vna pōt fluē mediāte alia:ut in eodē sb̄o est q̄titas ꝛ q̄litas.ꝛ qz vna fluit mediāte alia uel in eodez si plēs q̄litates diuerse ꝛ uarie.ut in eodē sb̄o sī q̄litates pme ꝛ scde:ut idē sb̄m erit frigidū ꝛ albū qz in talibus vnū ex alio oriri pōt.due tñ q̄litates solo nūo differētes nālit in eodē sb̄o eē nō pñt. ¶ Quarto mō hoc ꝓtingē qz in eodē supposito nō sī plēs nāe:si hi⁹ nāe ꝓstituent per suppositū:ꝛ hec ēt q̄rta rō ꝑalit arguit de nāis solo nūo differētib⁹. Nā forme alique que idiuiduant per sb̄m:ió si alie ꝛ alie nūo:qz si in alio sb̄o nūo in alio sb̄o nūo:que igit nō si in alio ꝛ in alio sb̄o nūo nō pñt differre solo nūo.ió oī in 5º metaᶜᵉ.q̄ que sūt in eodē sb̄o ꝛ differūt:q̄ differūt ſpe.qđ vītatem hēt de his que idiuiduant per sb̄m:qz talia nō sūt diuersa nūo nisi qz sī in diuersis sb̄tis nūo. Nullo aūt ſtoꝝ.q̄ tuoz mōrū possum⁹ dicē filiū dei nō potuisse aliā nāz hūanā nūo assumē. Non enim hoc pōt argui ex eo q̄ illud suppositum habeat esse limitatum in tali natura.i.in natura humana:ut q̄ non possit supplere vicez

quotcūqz suppositorū humanorū:uel quotcunqz suppositorū creatorū. Dicemus qđ sicut se hēt nā ad nāz sic se hēbit suppositū ad suppositū. Sicut ergo se hēt nā dīna ad nās creatas:sic se hēbit suppositū diuinuz ad suppositā creata. Sicut ergo nā dīna pōt supplere vicē quarūcūqz rerū nārū creaturarū:qz quicqđ pōt nā dīna cū causis scōis siue cū creatis naturis pōt sine hīi causis z nāis. Sic suppositū dīnū pōt supplē vicē quorūcunqz suppositorū creatorū. Suppositū ergo dīnū q̄cūqz nām uel q̄scūqz nās pōt sustentare cū suppōsito uel cū suppositis creatis totū pōt sine hī' suppōsito uel suppositis. Sic ergo nā dīna nō hēt eē limitatū respectu nārū creatarū:sed illa nā v̄tute z p̄tinētia est oēs nāe. sic qōlibet suppositū dīnū nō hēt limitatū eē respectu suppositoz creatoz. Sz qōlibet tale suppositū v̄tute z p̄tinētia est oia supposita creata: z qz hoc est assumere nām humanā in vnitate suppositi sustētare nām in seipso supplere vicē,pp̄ū suppositi:qz suppositū dīnū qōcūqz sit illud:siue p̄ie:siue filī siue spūs scti. pōt supplere vicē quorūcunqz suppositorū creatorū siue sint eiusdē spēi siue diersarū spēruz siue etiā diuersorū generū qōlibet tale suppositū pōt assumē plures nās in vnitatē suppositi:siue solo nūo siue ēt spe uel etiā gñe nāe ille sint differētes. ¶ Ex hoc ḡ patere pōt quō humana nā assumpta est a v̄bo nā illa nā si nō fuisset sic assumpta cōstituisset ,pp̄ium suppositū.nūc aūt assumpta nō cōstituit suppositū alicui:sed sustētat in supposito v̄bi iaz in esse p̄stituto.cū ergo nā illa nō p̄stituat suppositū sed sustentat in supposito v̄bi:opz q̄ suppositū v̄bi sustentando hī' nām suppleat vicē illī' suppositi qđ cōstituisset hī' nā z in quo fuisset sustentata talis nā si nō fuisset assumpta a uerbo. z qz ut dictū est suppositū uerbi pōt supplē vices quorūcūqz z quotcūqz suppositoz. p̄ns est q̄ hī' suppositū possit assumere quascūqz z quotcūqz nās: eo mō quo possunt assumi nāe:si suppleant vices suorū suppositorū. Hoc dicimus qz ex iā dictis nō cōcluditur q̄ suppositū dīnū posset assumere nām accīta lē sine sbali:qz in hoc suppositū dīnū nō suppleret vicē alicui' suppositi creati:qz nullū est suppositū creatū in quo sit sola nā accītalis.utrū aūt hoc sit possibile:uel nō possibile q̄ dīnū suppositū assumeret solam nām accītalē sine sbali nō est pūctis speculationis.tñ ut patet ex hīis nō cōcludit dīnuz suppositū posse assumere quascūqz z quotcūqz nās nisi ātenus pōt supplere vicē quorūcūqz z quotcūqz suppositorū creatorū qz nō hēt limitationē respectu talium suppositoz. ¶ Scōo hoc nō pōt argui ex eo q̄ suppositū dīnum cōstituat in esse per talē nām.s.per nāz humanā:qz nā illa assumpta a v̄bo nō cōstituit aliqō suppositū.sz sustētat in supposito v̄bi.inde est q̄ hī' nā dicit hēre q̄si modū accītis.vñ z apls uocat eā hituz siue indumē tū:iuxta illud in sil'itudine hoīuz fact' z hitu inuētus ut hō. Sicut ergo accīs z indumētū nō p̄stituūt suppositū,sed adueniunt supposito iaz cōstituto. Sic nā illa lz nō sit accīs tamē hēt quēdā modū accītis:qz nō cōstituit suppositū. Sed assumpta est a suppōsito iaz p̄stituto. Inde est ergo q̄ da.lib20.z.c.32.dicit ypostasim v̄bi incarnatā cōpositam esse ex deitate quam semp habuit:z ex ea quā assumpsit carne. Oō totum referendū est qz nā illa hēt quēdā modū accītis z sustētat in supposito uerbi.z ex hoc est ibi qđā modus cōpositionis. ¶ Tertio hoc nō pōt argui ex eo q̄ a supposito dīno fluat nāliter talis nā:qz nō nāliter:sed sola uoluntate dei sine ullis p̄cedētibus meritis nā illa assumpta est a v̄bo z factū est q̄ filius dei in deita te esset filius hoīs in humanitate.vñ z glo.exponēs illud ad ro. p°.q̄ p̄destinat' est filius dei:dicit q̄ ch̄s fm q̄ hō p̄destinat' est.i.ei' humanitas est p̄destinata z p̄ordinata ut esset in ea homo ille qui est fili' dei. ¶ Quarto hoc nō pōt cōcludi qz nā illa indiuidueē in tali supposito. Nā ipz suppositū nāz indiuiduā accepit iuxta illud da.lib20.3.c.11.qō dei fili' nō ypostaseos accepit uel assumpsit:sz eā que est in athomo nāz: ipse ergo nāz fm se athomā siue indiuiduā assumpsit In eodē ergo tali supposito possūt eē plures nūo humane nāe quarū quelibet eēt athoma z idiuidua nā. ¶ Quod vo obiciebat in ꝓriū de duob' accītibus in eodē sbiecto:patet q̄ non est sil'e q̄ inducit p̄o sil'i qz accidētia idiuiduant per sbiectū:uel nāliter fluunt a sbo.vñ nō pūt eē paria solo nūo dīa in eodē sbo:sz nō sic est de nā assūpta a v̄bo ut est p̄hita declaratuz.

p Ostea querebatur de ente creato siue de creaturis circa q̄s querebat duplr.s.generalr:z spāliter.gñaliter q̄dē querebat de creaturis q̄tuoz fz q̄ q̄tuoz gñaliter inuenim' in nāis creatis. Nā p̄io oēs hī' nāe sunt q̄d creatū. 2° in oibus talib' nāis inuenimus aliq̄ que se hñt ut pfectibilia.3° reperimus ibi aliq̄ que se hñt ut pfectiones. 4.° reperimus ibi mensuras reruz pfectarū.pp qō q̄tuoz querebant de talib' creaturis. p̄io quidem de ipsa creatione z erat questio quid sit creatio.utrū sit sba uel accidens. Scōo querebat de ipsis pfectibilib' in cōparatione ad suas pfectiones: z erat qō. Utz plura z diuersa per fectibilia gñe possint pfici vna z eadez perfectione. Tertio querebat de ipsis pfectionib' ut cōparant adinuicē:z erat qō. Utrū pfectio accītalis in aliq̄ sbiecto possit esse sine pfectiōe que est esse. Quarto querebat de ipsis mensuris rerū pfectarū.mēsure aūt rerū pfectarū siue mēsure ipsoz pfectibiliū sunt ipsa nūc:siue ipsa instātia. Nā nunc z instās mēsurāt ipm pfectibile.mēsura aūt mēsurat pfectionē illī' pfectibilis:ut nūc tpis mensurat mobile:z tps mēsurat motū qui est act' z pfectio ipsi' mobilis.z nūc cui mēsurat euiternū:z euū mensurat eē ipsi' euiterni qō est pfectio z act' cui' erat.ergo qō de ipso istāti q̄ est mēsura rerū pfectarū.utruz possint habere rationem diuersorum signorum.

Questio.IIII.

a D primū sic p̄cedebat. Ostēdebatur eni q̄ creatio non sit accīs:qz si eēt accidens potissime eēt relatio que est accīs:sed relatio nō est accīs nisi qz fūdat in accīte:sed creatio fundat in ipsa sba.ergo nō pōt eē relatio que sit accīs.z per p̄ns nō est accidēs. Cōtra creatio actio nō est nisi relatio in deo.ḡ creatio passio nō est nisi relatio in creatura. ¶ Rō dicēdū q̄ in hac qōne sic p̄cedem' qz p̄io declarabim' q̄d sit creatio qz hoc querit qō. Secūdo declarabimus quō se hēt creatio actio ad creationē passionē qz hoc tangūt argumenta. Tertio oñdemus quō soluunt que faciunt difficultates in p̄posito ut euitent argumēta fienda. Bñ eni soluēs debet ad qōnē satisfacē:z debet argumēta fcā soluē.z debet argumētis fiēdis uel fieri possibilib' obuiare. ¶ Propter p̄imū sciēdū q̄ creatio est actio ipsi' dei z est actio trāsiēs in māz exteriorē: qz per hī' actionē p̄stituit aliq̄d aliud a deo:quotiens cūqz eni per actionē agētis p̄stituit aliq̄d aliud ab agēte:illa actio fm q̄ hī' dicit nō manere in agēte:sz trāsire in aliā exteriorē sbaz que per actionē hī' p̄stituit ab agēte:siue p̄stituat simplr siue in esse tali.creatio ḡ que est trāsiēs ipsi' dei nō differt ab actionib' trāseū

tib⁹ alioꝝ agẽtiũ per hoc ꝙ actiones ille recipiunt in exteriori ſba: ⁊ actio illa dei nõ recipiat in hi⁹ ſba exteriori. ¶ Sed differt hi⁹ actio ab actionib⁹ alijs: qz actiones ille ſic recipiunt in exteriori ſba qõ ꝓſupponit ſbaꝫ exteriorẽ: ⁊ ſimplr ⁊ abſolute loquẽdo nõ ſil' producit illa ſba exterioꝛ cũ hi⁹ actione. actio tñ dei que eſt creatio ſic recipit in exteriori ſba ꝙ ſil' cũ hi⁹ actione ꝓducit ipſa ſba exterioꝛ: in qua recipit actio triplr. iõ actio iſta dei dicit creatio: ⁊ dicit eẽ ex nihilo: qz illa ſba in qua recipit talis actio nihil erat añ hi⁹ actionẽ. Actio vo alioꝝ agẽtiũ nõ dicit creatio: ſz dicit factio. ⁊ nõ dicit eẽ ex nihilo: ſz dicit eẽ ex aliquo: qz ſba illa in qua recipitur hi⁹ actio erat aliq̃d añ hi⁹ actionẽ. aliq̃lis ergo ꝓueniẽtia eſt iter actionẽ iſtã dei ⁊ actiones alioꝝ agẽtiũ. Sed cũ iſta aliq̃li ꝓueniẽtia eſt ualde magna dr̃ia. poſſum⁹ g̃ rõne cõueniẽtie aliq̃ liter inueſtigare hãc actionẽ dei per actiones alioꝝ agẽtiũ: ⁊ maxie per actiones alioꝝ agẽtiũ que ſũt pzi ma in gñe taliũ. Nã id qõ eſt pzimũ in gñe ſimplr ali quo mõ eſt inueſtigabile per id qõ eſt pzimũ in gñe ta li. ¶ Dicem⁹ ergo ꝙ ſic: qz ſic ignis eſt pzimuz in gñe calidorũ: iõ quicq̃d eſt calidũ: eſt calidũ per nãz ignis ita eẽ dinũ eſt pzimuz eẽ: pp qõ quicq̃d hẽt eẽ hoc eſt qz pticipat illud eſſe. Ex hoc põt patẽ q̃d eſt creatio. Naz ſic hoc eſt calefactio coicatio caloris in alio: ita hoc eſt creatio coicatio ipſi⁹ eẽ in alio. ꝓpter qõ ſicut actio ignis qui eſt pzimũ in gñe calidorũ dicit eẽ que daz calefactio: ita creatio que eſt actio ipſi⁹ dei qui eſt ꝑmũ ens ꝑt dici q̃dã facito. Differt tñ calefactio que eſt actio ignis a creatione que eſt quedã eẽ factio: ⁊ eſt actio ipſi⁹ dei. qz ignis lz ſit pzimũ in gñe calidorũ nõ eſt tñ pzimũ in gñe entiũ nec eſt pzimũ agẽs ſimplr. ⁊ qz ſicut ſe hẽt agẽs ad agẽs ita ſe hẽt effectus ad effe ctũ: illud qõ nõ eſt ꝑmũ agẽs ſz ꝓſupponit aliuda gẽs effect⁹ ei⁹ nõ erit pzim⁹ effect⁹ ſed ꝓſupponet taliũ ef fectũ in quo recipiat calefactio. ita ipſius ignis ꝓſup ponit calefactibile in qõ recipiat. Sz ſi ignis eẽt agẽs pzimũ nõ ꝓſupponeret aliq̃ẽ effectũ aliũ alicui⁹ agẽ tis: ſz ſil' calefaciẽdo ꝓduceret ipm calefactibile: ⁊ di ci poſſet ꝙ ignis calefaceret ex nihilo qz calefaciẽdo ꝓduceret ipm calefactibile ꝙ añ calefactionẽ erat ni hil. Nũc aũt nõ dicit calefacẽ ex nihilo qz calefactibi le añ hi⁹ calefactionẽ non erat nihil. ſed erat aliq̃d qõ ꝓſupponebat ad hi⁹ actionẽ. ¶ Aduertẽduz tñ ꝙ ſi ignis eẽt pzimũ agẽs ⁊ ꝓpria actio ei⁹ eẽt calefacẽ ca loꝛ coicat ab igne ipſis calefactibilib⁹ ꝓprie loquẽdo nõ eẽt accñs: ſed eẽt aliq̃d ptinẽs ad gen⁹ ſbſtãtie ſic eẽ coicatũ entib⁹: iõ ad gen⁹ ſbe dicit ptinere. dico tñ ꝙ ſi ſic eẽt de igne ꝙ eẽt pzimũ agẽs ⁊ ꝙ ſua actio eẽt calefactio: ⁊ ꝙ ſil' cũ calefactione ꝓduceret ipz calefa ctibile: lz totũ ꝓduceret per calefactionẽ: ⁊ totũ dice ret gñari calidũ nõ tñ diceret ꝙ totũ eẽt ipſa calefa ctio: ſed calefactio diceret ipe caloꝛ. Nã actio ſz phz nõ dicit de toto: ſz dicit de pfectione ⁊ cõplemẽto. lz ergo totũ agat nõ tñ totũ dicit eẽ ipſa actio: ſic nec to tũ dicit eẽ ipſa calefactio: ſz calefactio dicit eẽ ipe ca loꝛ qui ſe hẽt ut pfectio ⁊ ut cõplemẽtũ ipſi⁹ calefacti bilis. Eadẽ eni pfectio alr ⁊ alr ꝓſiderata diceret ca loꝛ ⁊ calefactio. Sed diceẽ caloꝛ ut eſt quedã q̃litaſ ⁊ quedã pfectio. diceẽ calefactio ut eſt q̃d coicatũ a ca lefactione. uel diceẽ calefactio paſſio ut eſt recepta in calefactibili. Sic creare dei nihil eſt aliõ ꝙ quedã eẽ factio ⁊ quedã coicatio ipſi⁹ eẽ. de⁹ eni ꝓducẽdo res in eẽ ⁊ coicãdo reb⁹ ſuũ eẽ dicit res creare: qñ ſic coi cat eẽ reb⁹ ꝙ añ illã coicationẽ res nihil erãt ſz ince perũt eẽ per hi⁹ coicationẽ. Jn hi⁹ ergo eẽ factiõe ul' in hi⁹ coicatione ipſi⁹ eẽ totũ eſt qõ ꝓducit: totũ eſt qõ creat: nõ tñ totũ dicit eẽ ipſa creatio: nec totũ dicitur ipa eẽ factio. Sed ſic calefactio eſt caloꝛ nõ quocũq⁹ mõ ſumpt⁹: ſz ut eſt coicat⁹ calefactibili a calefaciẽte. Sic creatio que eſt idẽ ꝙ eẽ factio eſt idẽ realr ꝙ ipſz eẽ nõ q̃cũq⁹ mõ ſumptũ: ſz ut eſt coicatũ reb⁹ entib⁹ a deo. ¶ Jn oi ergo ꝓductione opz dare aliquẽ cõpa ratiõis modũ: ut ſi hi⁹ ꝓductio ſit ipſa relatio ⁊ dicat actũ magis relatũ ꝙ abſolutũ: tũc hi⁹ ꝓductũ erit cõ poſituz ex ſba ⁊ relatione. ſic dicim⁹ ꝑſonas dinas eẽ cõpoſitas. utrũ qz relatio nullã realẽ cõpoſitionẽ fac ultra ſuũ fũdamẽtũ dicim⁹ ꝙ ſm rei ueritatẽ ꝑma eſt ita ſimplex ſic eẽntia. Sed ſi hi⁹ ꝓductio dicat q̃d ab ſolutũ opz illud ꝓductũ eẽ cõpoſitũ ex duob⁹ abſolu tis. ex duobus aũt abſolutis nõ fit vnum ſi qõlibet ſe hẽat ut act⁹ ul' ſi qõlibet ſe hẽat ut potẽtia pp qõ opz vnũ illoꝛ ſe hẽre ut potentiã ⁊ ut ad actũ. ut põt pa tere ex 2° de aia ex. 8. meta^ce ⁊ ex pzio de gñatione. di cem⁹ eni ꝙ oẽ tale ꝓductũ ꝓducereẽ per actionẽ ali cui⁹ agẽtis. ipſa aũt actio nõ dicit agi nec mot⁹ dicit moueri. ſed ſi actio dicat agi hoc eſt qz agit in alio: pp qõ opz ibi dari duo: ⁊ actionẽ ipſaz que ſe hẽt in act⁹ ⁊ illo in quo ſuſcipit actio qõ ſe hẽt ut potẽtia: ex qui b⁹ duob⁹ fit vnũ cõpoſitũ ex potẽtia ⁊ actu: ⁊ ex hoc appet q̃re nõ fit niſi cõpoſitũ: qz ſi nõ dicit actio fieri niſi rõne qua recipit in ſuſceptibili. uel ſi nõ dicit act⁹ fieri niſi rõne qua recipit in potẽtia: pzi⁹ itelligitur ꝙ act⁹ recipiat in potẽtia q̃ ꝙ act⁹ fiat. imo qz hoc mõ fit act⁹ qz recipit: cũ act⁹ cõpoſit⁹ dicat q̃d cõpoſituz: iõ dicit act⁹ fieri rõne cõpoſiti. ſic ⁊ qz potentia nõ fit niſi ſub actu: cũ potẽtia ſb actu dicat q̃d cõpoſitũ: pzi mo ⁊ per ſe dicit fieri cõpoſitũ quo facto dicunt fieri potẽtia ⁊ act⁹. Jn oi g̃ factione accipiẽdo factionẽ lar ge ꝓut ipa creatio eſt quedã factio eſt dare talẽ cõpo ſitionẽ potẽtie ⁊ act⁹: ſed ſm aliã ⁊ aliã factionẽ alr ⁊ alr ſumet talis cõpoſitio. Jdeo cũ videam⁹ triplicẽ fa ctionẽ. Unã que fit a nã. Aliã que fit ab arte. Tertiã que fit a ſolo deo. Diſtinguemuſ tripliceẽ cõpoſitionis modũ. Unũ ex mã ⁊ foꝛa. Aliuz ex ſbiecto ⁊ accñte. Tertiũ ex eẽntia ⁊ eẽ. Nã eni reſoluit uſq⁹ ad fozma ſbalẽ: ꝓſupponit tñ mãz. iõ in factiõe nãe que põt dici gñatio: eſt cõpoſitio ex potẽtia ⁊ actu. i. ex mã ⁊ foꝛ ma. Ars aũt nõ põt inducẽ niſi accñtales fozmas. vñ ⁊ cõmẽtatoꝛ in p° phiſi. vult ꝙ oẽs fozme artificiales ſint accñtia: in factione g̃ artis eſt compoſitio ex poteẽ tia ⁊ actu. i. ex ſubiecto ⁊ accidẽte. ⁊ qz nã plus põt q̃ act⁹: nõ põt nã iducẽ fozmã ſubſtãtialẽ: põt ⁊ accñta act⁹: nõ põt nã iducẽ fozmã ſubſtãtialẽ: põt ⁊ accñta lẽ ẽt excellẽtiori mõ q̃ faciat ars. Jn factione aũt ipi us dei que dicit creatio: qz ibi nihil ꝓſupponit eſt cõ poſitio ex potẽtia ⁊ actu. i. ex eẽntia ⁊ eẽ. Cũ g̃ creari cõpetat nõ ſolũ reb⁹ mãlib⁹: ſz immãlib⁹ opz in factio ne tali dare gñaliorẽ cõpoſitionez q̃ ex mã fozma: qz ſi nõ darem⁹ gñaliorẽ cõpoſitionẽ nõ ꝓducerent per creationẽ niſi mãlia. ¶ Rurſus ſi per hi⁹ factionẽ ꝓ ducat ſubſtãtia rerũ nõ erit hi⁹ cõpoſitio ex ſba ⁊ ac cidẽte: ſed erit per aliq̃d ptinẽs ad gen⁹ ſubſtãtie: iõ dicim⁹ talẽ cõpõnẽ eẽ ex eẽntia ⁊ eẽ: qõ eẽ ad genus ſubſtãtie ptinet ⁊ per reductionẽ in gñe ſubſtãtie col locat. Sed m'ti dicũt q̃d eſt iſtud eẽ. ¶ Dicem⁹ g̃ ꝙ multi tpe Alfz. dicebãt q̃d eſt iſta foꝛa. ⁊ nõ modicũ laborauit phs ad declarãdũ. Qz nihil põt fieri niſi cõ poſitũ. ⁊ ꝙ oẽ gñabile coipo ꝙ eſt factibile eſt q̃d cõ poſitũ ex potẽtia ⁊ actu. i. ex mã ⁊ foꝛa. Sic ⁊ in ꝓpo ſito eoipſo ꝙ res ſunt creabiles ⁊ annihilabiles: ita ꝙ põt ſba rerũ creataꝝ incipere cuz añ nihil eẽt. ⁊ põt ꝑdẽ eẽ: opz oẽ tale eẽ cõpoſitũ ex potentia ⁊ actu: u g

hoc mō dicat fieri q2 potētia fit sub actu: ⁊ act⁹ fit in potētia hī⁹ act⁹ ⁊ potētia sī eē ⁊ eēntia: nō eni hī⁹ act⁹ pñt eē mā ⁊ foza cū causent imālia: nec sba ⁊ accns. cū per creationē ꝓducat ipsa sba: sed dicim⁹ q sūt eē ⁊ eēntia. cū eni ois sba creata possit nō eē: dicit eē in potētia ad eē. Et hoc mō per creationē ꝓducit a deo q2 per creationem coicat sibi eē. Sicut ḡ foza est pfectio ipsi⁹ māe ⁊ per gñationē coicat foꝛma ipsi māe: ⁊ pficit mā per foꝛmā: sic eē est pfectio ipsius eēntie ⁊ per creationē coicat eē ipsi eēntie: ⁊ pficit eēntia per eē. ¶ Intm̄ ergo determinatuꝫ sit q ultra eēntiā rei create opꝫ dare aliquē actū qui per creationē coicat ipsi eēntie: per quā coicationē dicit eēntia creata, ꝓducti: ⁊ habere eē quē actū uocam⁹ eē. Oꝛ si tñ alr uellet aliqs hī⁹ actū appellare post q̄ cōstaret de re nō litigarem⁹ de noie. Si eni est intelligibile q fiat nisi cōpositū: ⁊ fm q loq̄mur de factiōe: sic opꝫ loq̄ de cōpositione: ut si p factionē fiat ipsa sba: opꝫ dare cōpōnem que ptineat ad gen⁹ sbe: ⁊ si factio illa sit oiuꝫ rerū generalr opꝫ dare cōpōnez reptaꝫ in oib⁹ reb⁹ causatis gñaliter. hī⁹ aūt nō pōt eē nisi cōpositio eēntie: ⁊ esse que ad gen⁹ sbe ptinet: mō quo dictū est: ⁊ repit gñaliter in oib⁹ creaturis q si hāc cōpōnē negāt fingant aliā si pñt fm quē oē creabile, put est creabile dicant eē cōpositū. ¶ Reuertamur ḡ ad ꝓpositū: ⁊ dicam⁹ q creatio nihil est aliud q̄ quedā eē factio: uel quedā coicatio ipsi⁹ eē ipsi creature: sed coicatio ipsi⁹ esse nihil est aliud q̄ eē coicatū. ⁊ eē factio nihil est aliud q̄ eē in aliq̄: uel ab alio factuꝫ. Sicut calefactio nihil est aliud q̄ caloꝛ fact⁹ in alio: uel caloꝛ fact⁹ ab alio ut calefactio actio est caloꝛ fact⁹ ab alio. Creatio ḡ est idē q ipm eē: ut a deo creature est coicatū substātie create. Creatio ḡ ꝓprie est quedā eē factio ⁊ dicit ipm eē coicatū ipsi eēntie. ⁊ nō dicit ꝓpe q sit totū cōposituꝫ ex eē ⁊ eēntia: nisi fozte uellem⁹ loq̄ de creatione ⁊ factione large: ut q2 totū fit⁹ ⁊ totū creat totū dicat esse quedā factio: ⁊ quedā creatio. Hoc eni mō nō accipitur actio ꝓzo ipso actu. sꝫ ꝓzo eo qō agit. qō nō est ꝓpe dictū cū actio nō ꝓprie agat. ¶ Quin ḡ queriť q̄d est creatio utrū sit sba uel accns. dicēdū q nō est ꝓpe sba nec est accns: nec est relatio tm̄ sed est quedā coicatio ipsi⁹ eē: uel est ipꝫ eē coicatū sbe create: que añ hī⁹ eē nihil erat. Creatio ḡ nō est accns sed aliq̄d ptinēs ad gen⁹ sbe sic punct⁹ est aliq̄d ptinēs ad gen⁹ q̄titatis: sꝫ nō sit q̄titas sed sit q̄titatis termin⁹. Ita ⁊ eē est ptinens ad gen⁹ sbe sꝫ, ꝓprie nō sit sba sed act⁹ substātie. ¶ Post q̄ diffuse declauim⁹ q̄d est cātio. uolum⁹ pp argumēta fcā declarare quō cātio actio sumit per cōpationē ad cātionē passionez. Dicem⁹ eni q vno mō cātio actio est in deo create ⁊ cātio passio est i re creata. Alio mō pōt sumi creatio q tā hī⁹ actio: q̄ passio erit in re creata fm quē modū loquit phs in 3⁰ phisicorū. q nō est actio in agēte: ⁊ passio in passo: sꝫ actio ⁊ passio sūt in patiēte. Dicem⁹ eni q in oi factione factū fit quodā mō per duplicē actū. Uidelicet p actuꝫ nō trāseūtē: ⁊ per actū trāseūtē: ita q act⁹ trāsiens est ab actu nō trāseunte passionē. Ergo si referamus ad actū nō trāseūtē: dicem⁹ q passio est in patiēte ⁊ act⁹ in agēte. Sed si referamuꝫ passionem ad actū siue ad actionē trāseuntē sic idē est realr passio cū tali actu si ue cuꝫ tali actiōe. Et nō differt nisi sic via qua itur ab athenis ad thebas: ⁊ a thebis ad athenaꝫ. Si eni incipias ab athenis ⁊ uadas thebas est via qua itur athenis thebas. sed si illā eādē viā accipias a thebis ⁊ uadis ad athenas est via qua itur thebas ab athenis: ita illa eadē pfectio ut ꝓsideras eā, put icipit ab agēte: ⁊ uadit in passuꝫ dicet actio: put vo suscipitur in passo ab agente passio est: ⁊ q2 vna ⁊ eadē res est hec ⁊ illa opꝫ q̄ talis actio: ⁊ q̄ talis passio sint in vno ⁊ eodē ut in passo. ⁊ ut qō dictū est i terminis exponat. Dicem⁹ hī⁹ vītatē hēre tā in agētib⁹ per nāz: q̄ per itellectū. Nā ⁊ gñationes nāles ut pz ex. 8. meta⁹ artificio assimilant: ut oē qō fit aliq̄ mō fit a sibi sīli ⁊ ꝓueniēti: ut in agētib⁹ per artē: ⁊ per itellectū a domo in aia fit domus in mā. In agētibus aūt per nāz a calore in calefaciēte fit caloꝛ in calefactibili. Añ ergo q̄ fiat dom⁹ in mā apꝛehēdit dom⁹ in aia. Factio ḡ dom⁹ a duplici actu dependet ⁊ a domo apꝛhensa in aia. ⁊ a domificatione fcā in mā. Sed dom⁹ apꝛhēsa in aia est act⁹ sīue actio nō trāsiēs. q2 est ipm intelligē domū. Domificatio vo in mā est actio trāsiēs. Domificationē ḡ passionē ad duo possum⁹ referre. uel ad actionē nō trāseuntem ⁊ sic passio est in patiēte ⁊ actio in agente. uel ad actionē trāseūtē: ⁊ sic realr idē est passio cū tali actione ut domificatio passio idē est cū domificatiōe actione. Nō differt aūt nisi, put est ab agēte ⁊ dicit actio ⁊ put in patiēte ⁊ dicit passio. sic accepta actio bene est ab agēte sꝫ nō est in agēte sed in patiēte. Et qō dictuꝫ est de agētib⁹ a ꝓposito vītatē hēt de agētib⁹ a nā ut caloꝛ qui est rō calefaciēdi in reb⁹ nālibus. pzio dat calido esse calidū: ⁊ postea dat ei q̄ calefaciat. Passio ḡ que iferť calefactibili dependebit a duplici actu videlꝫ ab actu nō trāseūte: ut a calore qui est pfectio ipsi⁹ calidi. nisi eni calidū in se caleret ⁊ hēret eē calidū ⁊ eē actu tale nō calefacēt q2 nihil agit nisi fm q est i actu sīue eni sit agēs vniuocū sīue equocū oū trāsit agēs p se: opꝫ q̄ sit q̄d in actu. ita q passio i passo erit ab actu qui est i agēte. Alio mō pōt accipi actio ꝓzo eo q̄ trāsit in passuꝫ: ⁊ talis actio est idē cū ipa passione: ut idē est calefactio passio q̄ calefacio actio: ⁊ utrūqꝫ est in ipso patiēte. Sic ⁊ in ꝓposito talr pōt accipi creatio actio: q erit in re creāte ⁊ passio in re creata: ⁊ talr q utrūqꝫ erit in re creata. Dē eni in creādo est agēs per itellectū ⁊ uolūtatē ⁊ in creādo hēt aliq̄d sīle cū agēte per nām nō q ipse agat ex necitate nāe sed aliq̄ sīli tudo iter agēs dinū ⁊ per nāz. Nā sic in actione nāli a calore qui est in calefaciēte est caloꝛ i mā: sic in creatione rerū ab eē qō est in deo est eē in reb⁹ creatis. si ergo ꝓsiderem⁹ deū, put est agēs per uolūtatē ⁊ itellectū. Dicemuꝫ q creatio passio dependet a duplici actione dei. videlꝫ ab actione nō trāseūte ut a uelle ⁊ itelligē dino q2 de⁹ itelligēdo ⁊ uolēdo, pduc res: ⁊ ab actione trāseunte q2 si deus sic itelligeret: ⁊ uellet q̄ nulla actio trāsiret in exteriorē māz nihil p creationē crearet. lꝫ ergo actio trāsiēs dependeat ab actiōe nō trāseūte. q2 creatio i mā est a uelle: ⁊ intelligē dino ac tñ nisi eēt actio trāsiēs nunq̄ ꝓstitueret creatura. Si ḡ creatio passio cōpareť ad actionē nō trāseuntē sic creatio actio est idē q̄ uelle dei: uel intelligere ex hoc modo creatio actio est in deo create: q2 uelle ⁊ itelligē dinū sūt in ipso deo. Creatio aūt passio est in re creata. Sꝫ si cōpareť hī⁹ creatio passio ad actionē trāseuntē sic eādē rē dicit hoc: q illud: ⁊ utrūqꝫ tā creatio actio q̄ passio sūt in re creata. Est eni aduertēdū q passio dicit effect⁹ actiōis ēt loquēdo de actione trāseūte que est eadē res q passio. Nā sic vnū ⁊ idē alr ⁊ alr ꝓsideratū pōt eē pri⁹ seipso. sic pōt eē cā suiipsi⁹: ut q2 calefactio nō recipit in passo nisi q2 est in calefactio. Ideo dicit calefactio passio eē a calefactiōe actiōe ⁊ dr passio eē effect⁹ actionis. Creatio aūt passio est effectus actiōis trāseūtis ⁊ nō trāseūtis ab vna quarū differt realr ab alia ut actio trāsiēs est ab actiōe nō trāseūte

ꝛ qz realr differt creatio passio a tali actiõe:nõ est in cõueniens ꝙ talis creatio actio que est nõ trãsiens:ꝛ que est idẽ ꝙ intelligẽ dei uel idẽ ꝙ uelle nõ sit in eodẽ cũ creatiõe passione:ſz hꝰ est in deo creãte. Creatio aũt passio in re creata:ab alia aũt ut ab actiõe trãseũte nõ differt creatio passio realr. ꝓpter qõ utraqz est i re creata:ꝛ qõ dictũ est de actu trãseũte ꝛ nõ trãseunte ꝓut deꝰ agit a ꝓposito ueritatẽ hẽt de deo ꝓ ut assimilat agẽti nãli ut dicam' ꝙ sic a calore qui est in igne fit calor i mã:ita ab eẽ qõ est in deo fit eẽ in re creata. differẽter tñ qz a calore qui est in igne ex necitate nãe fit calor in mã. sed deꝰ nõ ex necitate nãe:sed ex libertate arbitrij suũ eẽ coicat rebꝰ creatis ſz quẽ modũ loquẽdi magis distinguem' duplicẽ actũ:ꝙ duplicẽ actionẽ. Nã lz idẽ sit eẽ dei a quo fluit eẽ creatũ ꝛ itelligẽ dei per qõ creant:creare tñ per illõ idẽ eẽ signficat actꝰ:ꝛ pfectio per itelligẽ significat actꝰ:ꝛ opatio. Distinguem' ꝙ duplicẽ actũ videlz nõ trãseũtẽ ut eẽ dei:ꝛ trãseuntẽ ut eẽ creatũ. Creatio ꝙ passio differt realr nec est in eodẽ cũ actu nõ trãseũte ut cũ eẽ dei nõ tm differt realr ab actu trãseũte:ꝛ est in eodẽ cũ eẽ creature. ¶ Uiso ꝺd est creatio qz hoc querebat qõ.ꝛ oñso qualr se hẽt creatio actio ad creationẽ passionẽ qz hoc tangebã t aliqualr argumẽta. uolumus remouere difficultates alias fieri possibiles circa hãc mãz. Dicim' eni ꝙ deꝰ mediãte creatiõe creat. querere ꝙ ꝺd ibi dicat creatio. ſz eni ꝙ tactũ est creatio ut est actio dicit ipm eẽ creatũ. uel põt dicẽ ipsam relationẽ que originẽ sumit ex hꝰ actione. qz semper actionẽ agẽtis sequit alia relatio. Cũ ergo dicimuſ ꝙ creatoꝛ mediãte creatiõe creat. si creatio ſtet pro ipa relatione videt locutio falsa:qz tũc itellectꝰ relatiõis ꝑcederet intellectũ ſbe. Si aũt creatio dicat ipm eẽ: videt adhuc locutio falsa ꝙ mediãte eẽ fiat creatura qz tũc mediãte eẽ fiẽt eẽntia. qõ videt econuerso. silr ẽt dicim' ꝙ creatio est via in eẽ:sic dicimuſ ꝙ giatio est via i formã qõ cõe dictũ videt ꝙ possit saluari ſz ꝓlibatã sentẽtiã. nã si creatio dicat ipsaz relationẽ:cõstat ꝙ relatio nõ est via in eẽ. Si aũt dicat ipm eẽ:tũc idẽ eẽt via in seipm. Dicem' ergo ꝙ eẽ ꝛ eẽntia dupliꝛ põt ꝯsiderari. pꝛio ꝺdẽ ꝓut eẽntia dicẽ ꝺd infoꝛe:ꝛ dicẽ ipm ſbiectũ. Esse vo dicẽ ꝺd formatũ ꝛ dicẽ ipsam pfectionẽ pp qõ lz tpe sint siñ eẽ ꝛ eẽntia:nãli tñ intelligẽtia eẽntia ꝑcedit eẽ. qz ſm augm in libꝛo ꝯfess. ꝛ supergeñ. Nã ꝛ origine pꝛius est infoꝛme ꝙ formatũ. Allio mõ possũt ꝯsiderari eẽntia ꝛ eẽ ꝓut tanꝙ potentia:ꝛ actꝰ cõponunt ipm creabile cui per se cõpetit talis factio. Ut dicam' ꝙ per creationez nõ fit per se eẽntia: nec per se eẽ licet fiat eẽntia sub eẽ:ꝛ eẽ in eẽntia sicut per giationẽ nõ fit per se mã:nec per se foꝛa. ſz fit mã sub foꝛma:ꝛ foꝛa in mã:ſm quẽda modũ. ꝛ eẽntia est rõ ãre causet eẽ:ꝛ ecõuerso. Nã si nõ sit potentia per se:sed facẽ potẽtiã ꝛ eẽntiã sub actu ꝛ nõ fit actꝰ per se. sed facẽ actũ est ipm facẽ in potẽtia:ꝓñs est ꝙ ꝛ potẽtia sit rõ ãre fiat actꝰ:ꝛ ecõuerso. Et iste modus ꝯsiderãdi est magis per se:ꝛ ꝓpꝛi põti negocio ꝙ ꝓoꝛ. Nam cũ per se nõ fiat nisi ipm cõpositũ ex potẽtia:ꝛ actu. qñ loqmur de factione potẽtie:ꝛ actus debem' loq de eis ꝓut sũt ptes eiusdẽ cõpositi cui per se cõpetit fieri. eẽ ergo põt cõsiderari ut est rõ ãre creet eẽntia ꝙ eẽ est idem ꝙ creatio passio. qõ est in re creata ꝛ est idẽ ꝙ creatio actio qõ est ab agẽte:siue a creãte. cũ ergo passio sit effectꝰ actiõis:ꝛ actio sit via in passionẽ. esse ut est creatio actio:est via in seipm. ꝛ est rõ sui ipsius ꝓut est creatio passio. Si ꝙ eẽ est rõ ꝙ fiat eẽntia ꝛ creatio actio:est rõ ꝙ fiat ipz esse:creatio:actio erit rõ ꝙ fiat totũ:mediãte ꝙ creatione actiõe ꝺr totũ creari. erit ꝙ hic oꝛdo ꝙ eẽ ut est creatio actio:erit rõ ſuiipſi':ut est creatio passio:ꝛ ut suscipet in essentia: ꝛ illud idẽ eẽ ut est creatio passio:ꝛ ut suscipet in eẽntia:est rõ ãre fiat eẽntia:qz actꝰ recept' in potẽtia est rõ fiẽdi potẽtiã. Creatio ꝙ actio est rõ ꝙ fiat totuz ꝛ mediãte creatiõe actiõe ꝺicit fieri totũ. ¶ Aduertẽdũ aũt ꝙ lz potẽtia sit rõ ãre fiat actꝰ:ꝛ ecõuerso. tñ ꝙtũ ad aliqd actꝰ est magis rõ ãre fiat potẽtia ꝙ ecõuerso. ꝛ maxie in creatiõe ubi agẽs sic agit ꝙ nõ ꝓsupponit potẽtiã in qua recipiat actꝰ. sed ꝓducit eã siñ cũ actu. cũ eni oẽ agẽs assimilet sibi passuz ꝛ potẽtia assimilet agẽti magis mediante actu ꝙ ecõuerso ſm hoc ut ista cõparant ad agẽs dicet aliq mõ actꝰ magis eẽ rõ ꝓducẽdi potentiã ꝙ ecõuerso. ꝛ ex hoc patet quõ res mediãte creatione creant ꝛ quõ creatio est via in eẽ ꝓut creatio dicit ipm eẽ nõ quocunqz mõ:sed ut est creatio actio ꝛ ut est ab agente ſm quẽ modũ est via in seipz ut est creatio passio:ꝛ ut est in passo uel ut est pfectio eẽntie. Sed si creatio dicat ipaz relationẽ tũc sensus erat ꝙ creatura mediante creatiõe creat. i. mediãte relatione referẽt:ſz quẽ modũ intellectꝰ relatio nis nõ ꝑcedet intellectũ ſbe:qz sic creatio nõ dicit ipaz actionẽ dei que est via in rẽ creatã:sed dicit relationẽ sequẽtẽ hꝰ actionẽ. ¶ Argumẽta aũt sibi inuicẽ nõ ꝺicebãt. nã creationẽ nõ eẽ relationẽ que est accñs: ꝛ posse accipi ut est relatio nõ est contradictio.

Questio. V.

De ꝑpis

Ecũdo querebatur pfectionib' in cõparatiõe ad suas pfectiões. Utruz diuersa pfectibilia gñe possint pficẽ vna ꝛ eadẽ pfectio. ꝛ arguebat ꝙ nõ. Quia ut dicebat loquẽdũ est de pfectionib' sic loqmur de pfectibilib'. Si ꝙ pfectibilia sunt diuersa gñe:erũt ꝛ pfectiões diuerse gñe. ¶ Cõtra dicit de opione magri de charitate qõ ſbtilis est:ꝛ nõ põt per rõnes cogẽtes ipꝛobari. ſz ꝛ opinionẽ illã videt ꝙ cogant ponẽ ꝙ grã pficiat eẽntiã:ꝛ potẽtiã ãie que sũt diuersa gñe ergo ꝛẽ. ¶ Pro dicẽdũ ꝙ in hac qõne sic ꝓcedem':qz pꝛio oñdemus ꝙ cogimur ponẽ eadẽ pfectionez immediate pficẽ diuersa pfectibilia gñe. Scõo distinguem' de ipsa pfectione. Tertio descẽdem' ad opinionẽ magri pp quã videt eẽ qõ mota. ¶ Pꝛopter ꝓmũ sciẽdũ ꝙ iter pfectibilia:ꝛ pfectiões nõ est oꝛdo situalis:nec oꝛdo ꝓtactꝰ ſz oꝛdo cãlis tm:ut si ql̃tas ꝛ q̃titas fluãt a ſba:ꝛ ql̃tas fluit mediãte q̃titate:ꝛ pficẽ ſbaz mediãte ipa: cogimur ponẽ ꝙ eadẽ ql̃tas q̃tũ ad oꝛdinẽ sit':ꝛ cõtactꝰ imediate pficiat q̃titatẽ ꝛ ſbaz. Nõ eni sic q̃titas:ꝛ ql̃tas sũt pfectiões ſbe:sic camisia ꝛ tunica sũt teugmẽta carnis. Nã tunica sic tegit carnẽ ꝙ imediate ipsaz nõ attingit:ſz imediate attingit camisiã:ꝛ mediãte camisia carnẽ:ꝙ iõ ꝓtigit:qz iter hec est oꝛdo cãlis ꝛ situalis. ꝛ ubi ẽ vnũ:ibi nõ sit aliõ. ubi eni est camisia ibi nõ est caro:imo loco:ꝛ situ oꝛint hoc ꝛ illud. sed si ubi eẽt camisia:ibi eẽt caro:nõ posset aliqd immediate attingẽ camisiã:qõ ẽt imediate nõ attigeret carnẽ. Ex oꝛdine ꝙ locali:ꝛ situali oꝛtũ hẽt oꝛdo cõtactꝰ ut qz idumẽta cũ sunt iduta hñt dziaz localẽ:ꝛ situalẽ:iõ hñt dziaz cõtactꝰ ut ſm idumẽtũ nõ attingat immediate rẽ indutã:ſz imediate attingat idumẽtũ pximũ. sed iter pfectiones:ꝛ pfectibile hoc eẽ nõ pñt:qz nõ hñt oꝛdinẽ localẽ adinuicez:ut ꝙ distinguat loco pfectibile a pfectione cũ nõ sit ipsa pfectio nisi in suo pfectibili. pp qõ ubicũqz est ipa pfectio ibi est ipz pfectibile. ubicunqz est ꝙ q̃titas ibi est ſba. qz nõ est oꝛdinabile. ubicunqz

pfectionē sine pfectibili: nec accns sine sbo. Qualitas ergo si immediate attingit q̄titatez: immediate attingit sbam: sic̄ z tunica nō posset immediate attingē camisiā nisi immediate attingeret carnē: siue eēt ordo situalis: siue localis iter vnū z aliud. est igit̄ inter pfectiones z pfectibilia ordo cālis, put vna pfectio fluit mediāte alia pfectione: ut q̄litas mediāte q̄titate. pōt g̃ cōcedi q̄ vna pfectio immediate attingit diuersa perfectibilia gñe: ut q̄litas immediate attingit q̄titatē z sbaz. ppter qō cogimur ponere q̄ eadē pfectio immediate pficiat sic diuersa immediate q̄tū ad cōtactū qz immediate ptin git ea. nō immediate q̄tū ad cālitatē: qz nāliter nō sunt plura in aliq̄ nisi vnū sit mediāte alio. Qz aūt eadez p fectio immediate pficiat diuersa pfectibilia gñe modo quo dictū est possum⁹ pbare per pbm in 3° de aia di cēte. Qz aia est loc⁹ spērū: sed nō tota: sed itellectiua tm̄. Ut sit sensus q̄ aia est loc⁹ spērū intelligibiliū: nō aūt sic est locus spēz sensibiliū. Nā itellect⁹ sic in sbo fundat in ipa eēntia aie. Sensus aūt sic in sbo fundat in organo: ut sensus visus in oculo. Si g̃ in oculo di cunt eē spēs visibiles. qz in eo tanq̄ in sbo fundat sen sus visus: ut si in organo sensitiuo dicunt eē spēs sensi biles: qz in eo fūdant potentie sensitiue: g̃ z in ipsa aia erūt spēs itelligibiles. qz in ipa eēntia aie tanq̄ in sbo fundat potētia itellectiua. Aia g̃ est loc⁹ spēz nō to ta. i. nō q̄tū ad oēz potētiā: qz imediate nō subijcit oi fue potētie: sed itellectiue tm̄: qz imediate sbjcit itel lectui. Eadez g̃ spēs intelligibilis est in itellectu: z est in aia. cuz aia dicat eē loc⁹ taliū spēz. g̃ eadē pfectio pficiet potētiā z aiam. nō eni pōt aia eē loc⁹ taliū spe cierū: nisi sic sbm est loc⁹ suarū pfectionū. est tn̄ diligē ter notādū q̄ aia dr eē loc⁹ spēz. z spēs imediate di cit pficē ipsaz aiaz q̄si locū. sic debem⁹ intelligē q̄ iter talia nō est ordo localis. nō enīz est de talib⁹ sic de in dumētis. ¶ Est eni iter idumēta ordo localis: qz ca ro imediate locat in camisia: z non imediate in tuni ca. nō sic aūt spēs imediate loquat in itellectu: z nō imediate in aia: sed tā aia q̄ itellectus est imediat⁹ lo cus spēz intelligibiliū. Et hoc mō spēs dr imediate utriusq̄ pficē: qz nō est ibi ordo localis: est tn̄ ibi ordo cālis. Naz cāliter pri⁹ dicit recipe itellectus q̄ aia: qz aia nō recipit hi⁹ spēz nisi mediāte itellectu. ¶ Viso quō eadē pfectio pōt imediate pficē diuersa pfectibi lia gñe. si uolum⁹ distinguere de pfectionib⁹ dicemus q̄ aliq̄ dicunt eē pfectiones alioz fozmaliz. alia aūt vir tualiz ut pfectiones posterioz pnt eē pfectiones prioz fozmaliz. Perfectiones vo porū pnt eē pfectiones po steriorū vtualiz. Si igit̄ pfectiones pficiāt pora: qz pfi ciunt posteriora pnt eē pfectiones earuz fozmaliter qz est act⁹ respectu act⁹: multo magis est actus respectu potentie. ppter qō est pfectio respectu posteriorum. potent eē pfectio respectu prioz. Ut si spēs intelligi bilis pficit aiaz: qz pficit itellectū cū intellect⁹ sit pfe ctio aie z hēat se ut act⁹ respectu ei⁹ qō erit perfectio intellect⁹ fozmaliz potent fozmaliz eē pfectio aie. spēs itaq̄ itelligibilis erit fozalis pfectio utriusq̄. sed que sūt pfectiones prioz: pnt eē pfectiones posterioz vtua liter: qz pfectio sbi facit ad pfectionē oium eorū que sunt in sbo iuxta ꝓsideratiōnē phi in thopi. que sūt in nobiliorib⁹ sbis: sunt nobiliora. Scōm hūc g̃ modū pfectio eēntie: z nobilitas ei⁹ fac̄ ad pfectionē z nobi litatē oiuz potētiaz. ¶ His itaq̄ plibatis uolum⁹ de scēdere ad opinionē magri. dicem⁹ eni q̄ fm opinio nē cōem cui adhesim⁹ in prio sniaz cū opinōe magri quā tractauim⁹ i eēntia aie est gra cū potētia uolitiua est charitas que est hū⁹. z ad faciēdū actū meritoriū nō sum⁹ sufficiētes nisi tota tnitas: z appropriate spūs sit in aia nra z uolūtate nra mouēs nos ad eliciēdum actū meritoriū. Propter qō ut dicebam⁹ supra q̄tū cunq̄ man⁹ sit in corpe pueri z pēna sit in manu eius nō sufficit puer ad scribēdū. nisi scriptor apprehēdat manū pueri z moueat eā ad scribēdū. Sic z in ꝓposi to q̄tūcunq̄ sit gra in aia: z charitas in uolūtate: ad huc requirit ibi pntia spūs sancti. Propter qō in talib⁹ ut dicebam⁹ magis agimur q̄ agam⁹. Sic g̃ nos dici mus. Magr tn̄ diceret q̄ nō opz ad eliciēdū actū dilectiōis qui sit act⁹ meritori⁹ ponere hitū charitatis in aia: sed sufficit q̄ gra in aia eleuās z nobilitās ipaz z per ꝓns nobilitās z eleuās potētias eius cū pntia spūs sancti ad hoc q̄ eliciam⁹ hi⁹ actuz. Posuit g̃ magr in aia graz z posuit actū charitatis sz nō posuit hituz qui eēt hit⁹ charitatis ali⁹ a gra: sed uoluit q̄ actū spe rādi eliceret spūs sctūs mediāte hitu spei: z actū fidei mediāte hitu fidei. Sz actū charitatis eliciebat spūs sctūs nō soluz sine gra media sed sine hitu charitatis medio: ad qō ponēdū forte potuit eū mouē: qz actuz fidei z actū spei pnt hēre mali in qb⁹ nō dicit eē spūs sctūs: sed actū charitatis nō hnt nisi hntes spūz sctm. vñ aug⁹. 11. de trini. c. 18. dic̄ nullū eē mai⁹ donuz q̄ sit charitas: qz hoc solū est qō diuidit inter filios regis: z filios pditiōis eterne. ¶ Rursus in eliciēdo actū cha ritatis magis nos hēm⁹ ut acti: z ut moti: q̄ ut agere tes: z mouētes. ita q̄ spūs sctūs facit in nobis talem actū z mouet uolūtatē nraz ad talē actū. Videbat er go magr q̄ postq̄ spūs sctūs facit in nobis talē actū qz filij dei spū dei agunt nō requirebat aliqs ali⁹ hit⁹ charitatis: sed sufficiebat gra ad hoc q̄ spūs scūs pos sit in nobis talē actū efficere. si eni respectu alicui⁹ cha ritatis nos herem⁹ ut mouētes z ut agētes req̄reret ibi talis hit⁹ qz nō posset potētia in tātū actū nisi eēt pfecta p hitū. Sed qz nō sic est z nos nō hēm⁹ respe ctu pfecti act⁹ ut mouētes: sed magis ut moti poteri mus talē actū hēre mō quo dictū est. Cū g̃ in scriptu ris inueniē q̄ est dare charitatē creatā: qz charitas in creata dat creatā ꝓz magr̄m. referēdū est ad actū cha ritatis nō ad hitū. Charitas eni increata ut spūs scūs dat charitatē creatā. i. mouet uolūtatē nr̄am imedia te absq̄ hitu charitatis medio ad eliciēdū charitatis actū. Similr cū inueniē q̄ nullū est excellēti⁹ donū q̄ charitas fm magr̄m. referēdū est ad charitatis actū. Nā cū fm magr̄m absq̄ hitu charitatis medio effici at in nobis spūs sctūs actū charitatis uere hic actus pōt dici donū spūs sancti. sic igit̄ magr diceret. Sz opi nio cois cui adhesim⁹ z adherem⁹ est q̄ pter gra in aia est dare hitū charitatis in potētia siue in uolūtate ad hoc q̄ spūs sctūs moueat uoluntatē ad actuz dile ctiōis meritoriū: siue ad actuz charitatis. Et qō dr q̄ spūs sctūs mouet ipaz uolūtatē: ideo nō req̄rit ibi ali qs hitus mediꝰ. Dicem⁹ q̄ humilitas nō solū req̄rit ut aliq̄d agat: sz et req̄rit ut aliq̄d agat. Ut rotūditas in spera req̄rit nō ut habilitet sperā ut ipsa seipaz circulariter moueat sz ut ab alio circulariter moueat. Ita z hit⁹ charitatis habilitat uolūtatē nr̄am ut a spū scto moueat. nec est sic itelligēdū q̄ in actibus meritoriis nos hēm⁹ ut acti: z ut moti a spū scto. q̄ nullo mō su mus agētes z mouētes: sed qz magis sum⁹ acti q̄ agē tes. z magis moti q̄ mouētes. In talib⁹ eni coadiuto res sum⁹ dei. Act⁹ eni charitatis: z opa meritoria sūt a spū scto ꝓncipaliz qui efficit ea in nobis: z sūt a nobis qz nō fiūt nisi uolētib⁹ nobis: ut pōt hēri ab aug°. p° retractationū in. c. de expōne q̄rūdā expōnuz ex epla pauli ad ro. In hoc est g̃ dꝛia iter nos z magrz: qz nos

ponim⁹ pfectionē eētie per gr̄az ⁊ pfectionē potētie i.uolūtatis per hitz charitatis.ad hoc q̄ spūs sctūs efficiat in nobis actū charitatiſ. Magiſter aūt posuit pfectionē eētie aie per gr̄az:sed nō posuit pfectionē potētie per hitū charitatis. Sed uoluit q̄ ipse spūs sctūs moueret absq; hitu medio potētiā.i.uoluntatē ad talē actū:⁊ ad hoc ualet distictio quā facim⁹ de pfectione:q̄ pfectio sb̄i fōalr est pfectio oium eoz̄ que sūt in sb̄o v̄tualr:q̄ nobilitato sb̄o nobilitant oia que sūt in sb̄o. Sic ḡ diceret magr̄ nobilitata aia per gr̄az nobilitant oēs potētie aie.pp q̄ nobilitat ipsa uolūtas ut in ea possit imediate a spū sctō effici charitatis act⁹. Sic ḡ magr̄ diceret nos aūt dicerem⁹ q̄ nō sufficit sic nobilitare uolūtatez virtualr:nisi nobilitet per hitū charitatis fōalr.igit̄ iter sic loquēteſ magna pugna eē videt ⁊ magna v̄boz̄ colluctatio. Dixim⁹ ḡ supra p̄mū sniaz̄ q̄ opinio magr̄i subtilis erat:⁊ q̄ nō poterat per rōneſ cogēteſ ip̄obari:q̄ sic exponim⁹. nō pōt ip̄obari per rōnes cogētes.i.nō dū uidimus: nec adhuc ēt videmus rōnes que sic cogāt q̄ opinio magr̄i nō possit tollerari sic̄ opinio alioz̄:⁊ maxie ꝓz eoſ qui dicūt q̄ idē est charitaſ q̄ gr̄a. Pōt eni ꝓtingē q̄ una opinio est p̄babilioz̄ ⁊ rōnabilioz̄ q̄ alia:hoc tñ nō obstāte alia tollerat:ut opinio. Sic̄ opinio coiſ multo ꝑbabilioz̄:⁊ mlto rōnabilioz̄ est q̄ opio magr̄i sed pp hoc nō sequit̄ si ꝑbabilioz̄ est una opio q̄ alia q̄ alia nō possit:ut opinio sustineri. Et si de hoc dubitat dicem⁹ ut iaz tetigim⁹ q̄ nūc magr̄i ⁊ subtiles dicūt q̄ idē est in aia gr̄a q̄ charitas.i.q̄ charitatis habit⁹. Cōstat aūt q̄ nunq̄ magr̄ intēdebat negare gr̄az q̄ tūc fuisset peioz̄ pelagio. Si ergo nō ponūt charitatis hitz aliū a gr̄a icidūt in opinionē magr̄i.q̄ per gr̄az absq; hitu charitatis qui sit ali⁹ a gr̄a.spē.s.efficit in nobis charitatis actū. Et si dicat q̄ ip̄i ponunt gr̄az ⁊ charitatē idē.q̄ ponūt eētiā aie idē cū potētiis.hoc nō obstat. Quia q̄tūcūq; sit aial ⁊ hō eadez res fōalioz̄ ⁊ pfectioz̄ est ut hō:q̄ ut est aial:q̄ semp gen⁹ hēt q̄dā rōnē potentie respectu spēi:iō dīa que dicit fozmā actū ⁊ perfectionē est qua abūdat spēs a gñe. Sic dato q̄ eadē res eēt eētia ⁊ potētia.illa tñ eadē res eēt pfectioz̄ seipsa ꝓsiderata ut potētia:q̄ ut eētia. Quia semp potētia itelligit eē pfectio eētie: pfectioz̄ ei est aia cōsiderata ut potēs agē q̄ sit per potētiā quā solū nō exñs:⁊ nō hns eē q̄ sit per eētiā. q̄ ḡ erit pfectio eētie:siue q̄ est pfectio sb̄i erit pfectio potētie:⁊ eoz̄ que sunt in sb̄o.p̄e ⁊ p se loquēdo v̄tualr nō fozmalr.,put ḡ ad ,ppositū spectat nō ponēteſ hitū charitatiſ absq; gr̄a incidūt in opionē magr̄i. Nā si hi⁹ gr̄a ponit eē pfectio potētie:⁊ pfectio uolūtatis hēt magr̄ intentū:videlz q̄ spūs sctūs mediāte gr̄a pficiēte uolūtatē nō mediāte hitu charitatis qui sit ali⁹ a gr̄a efficit in nobis charitatiſ actū. Si v̄o hi⁹ gr̄a ponit in eētia aie.siue eētia ponit idē q̄ potentia:siue nō.gr̄a pficiēs eētiā aie fomalr pficit illā eadē eētiā ut est potētia:uel pficit ip̄az potētiā:que est alia ab eētia v̄tualr:ut possit in hi⁹ potētia spūs sanct⁹ efficere imediate charitatis actuz. Sic ḡ opz̄ dicē negātes hitū charitatis aliū a gr̄a:q̄ ponēteſ incidūt in opinionē magistri.si ḡ hoc tollerat ut opinio:q̄uis oppositū videat nobis ,ꝑbabili⁹ ⁊ tollerabili⁹ pōt ⁊ dictū magr̄i ut opinio tollerari:⁊ per hoc solutum est ad argumentum in oppositum q̄ fiebat de opinione magistri.

Questio.VI.

Ertio querebatur de ip̄is pfectionib⁹ ut cōparant adiuicē.utrū pfectio que est act⁹ possit i aliq̄ sb̄o absq; pfectiōe que est eē.⁊ argue bat q̄ sic. Nā ut dicebat creatio est mutatio:⁊ p ꝓns est accñs ⁊ tñ est in ip̄a eētia que nāliē est p̄i⁹ q̄ esse cuz ḡ ipsa sb̄a rei causet ⁊ creatio sit in ip̄a essentia ad eē accñtiſ nō req̄rit eē imo est aliq̄s act⁹ q̄ p̄cedit eē ut creatio. ℂ P̄. dicebat q̄ si fieret mā sine fozma illa factio eēt aliq̄ mutatio:⁊ eēt accñs:⁊ eēt in mā sine esse. ℂ P̄. humanitas in chr̄o nō hēt ꝓp̄riū eē:⁊ tñ sūt in ea accñtia.ḡ ⁊c. ℂ In ꝓriū est. Accñs p̄supponit sb̄m eē:ḡ nō pōt eē accñs sine eē. ℂ R⁹ dicēdū q̄ accñs nō pōt eē in sb̄o sine eē q̄ tripl̄r pōt declarari. ꝑmo ex pte ipsius eē. 2⁹ ex pte ipsius accidētis. 3⁹ ex pte ipsi⁹ sb̄i. ℂ P̄ma via sic p̄z.nā eē in reb⁹ creatis est ro q̄ accñtia fiāt in eiſ. Nā iō sūt accñtia in sb̄a:q̄ sb̄m illud per suā eētia nō pōt hēre oēs pfectiones sibi debitas.iō pfectioneſ in eo nō sunt sibi eētiales. oīs eni sb̄a que nō est ip̄z eē que ex eē sumit accñtia. Dis eni sb̄a que nō est ip̄z eē que ex eē sumit eē.ut sapia intātū est pfectio sapiētis:inq̄tū hēt tale sapiēs. sb̄a creata nō est oiſ pfectio:⁊ per ꝓns pfectiones illi⁹ sb̄e nō sūt eētiales:ille ḡ est p̄imus modus gñalis creature:q̄ in eiſ eētia nō est ip̄z eē.si eni eēntia eēt ip̄m eē:hēret in se oēm rōnē essendi:⁊ eēt illa eētia oīs pfectio q̄ soli dei cōpetit. Essentia ḡ creata q̄ nō est ip̄m eē determinat ad spāle⁹ modū eēndi:⁊ nō pōt illa eētia eē pfectiōes oiuz generū:sic̄ est eēntia dei;que est ip̄z eē:⁊ nō determinat ad aliq̄ eē:sed hēt oēm rōnē eēndi:⁊ est ip̄a per seipsam pfectiones oiuz genez̄ pfectiōes tā alioz̄ generū in deo trāseūt in sb̄az ut p̄z per aug^m in.5. de trīni.q̄ de⁹ est sine q̄titate magn⁹:sine q̄litate bonus.magnitudo eni in deo nō est q̄titas:sz est ip̄a dina eētia.nec bonitas est q̄litas:sed est ipsa dina eētia. In creatura v̄o pfectiones alioz̄ generū nō trāseūt in sb̄az:sed manēt fm suū genus.iō in creatura sūt m̄lta per accñs:in deo aūt nichil est per accñs ut idē aug⁹.in eodez ptractat. Ex isto ḡ mō q̄ creatura nō est suū eē pfectiōes in creatura sūt accñtia:⁊ nō trāseūt in sb̄am:⁊ q̄ eē creature est hi⁹. iō ex ip̄o eē possum⁹ inuestigare q̄re sine eo nō possūt eē accñtia in re:sic̄ dicerem⁹ nō eē aliq̄ in aliq̄ sine eo q̄ est rō eoz̄ que sūt in illo. ℂ Scd̄a via ad hoc idē sumit ex ip̄is accñtib⁹. Nā accñtis eē est in eē.dicem⁹ eni q̄ alia sūt q̄ sūt exñtia vñ sunt per eē sui gñis. sic dicit sb̄a eē:q̄ existit:⁊ q̄ hēt eē sui gñis. Nā eē per q̄ existit sb̄a per reductionez est in gñe sb̄e. Alia v̄o sūt nō q̄ existāt:nec q̄ hēant per se eē sed sunt q̄ sunt in exñte.iō eoz̄ eē est in exñte eē uel eoz̄ eē est in eē. q̄re si accñtia nō sūt nisi q̄ sūt in exñte ⁊ idē exñs nō est nisi per eē:ꝓns est ex ipsa nā accidentiuz q̄ accñtia nō possint eē in aliq̄ sine esse. ℂ Tertia via sumit ex ipsis subst̄atijs. Naz sic̄ se hēt gen⁹ ad gen⁹:ita se hēt cōpositio illi⁹ gñis ad cōpōnē alia. Cōstat aūt q̄ gen⁹ sbe p̄cedit alia gña sic cōpositio que est in gñe sbe uel eoz̄ que sūt in gñe sbe p̄cedit cōpōnē qua faciūt alia gña in eētia:ḡ facit cōpōnē ex eē ⁊ eētia. Naz vna cōpositio gñalis rerū creatarū est ex eē ⁊ eētia: alia ex accñbuſ.⁊ sb̄a:est ⁊ cōpositio tertia ex fozma. ⁊ mā.sz hec nō est gñalis oiuz rerū creatarū:sz solum rez̄ mālīū tm̄. Cuz ḡ cōpositio ex eētia ⁊ eē ptineat ad gen⁹ sbe:q̄ tā eētia q̄ eē est in hi⁹ gñe.cōpositio v̄o ex sb̄a ⁊ accñte se extēdit ultra gen⁹ sbe.q̄ accñtia ad gen⁹ sbe nō ptinet. Cōsequens est q̄ cōpositio ex eētia ⁊ eē nālit̄ sit p̄ior cōpōne ex sb̄a ⁊ accñte. sic̄ Accñs ḡ in sbo siue in idiuiduo ꝓsupponit esse ei⁹.patet cōpositio posteriorū ꝓsupponit cōpōnē p̄ioré.patet

ergo q̄ nō pōt eē accn̄s in ſ̄bo ſiue eē.i.niſi illud ſ̄bm ſit. ¶ Sed ſi q̄rat nō de eē accn̄tiū.ſed de itelligētia eorū utrū poſſint itelligi accidētia in ſ̄bo abſq; eo q̄ ſ̄bm ſit actu. Dicemus q̄ duplex eſt act⁹. Unū qō cōi noie dr̄ accn̄s ⁊ aliud uocat ꝑpriū. Nā ⁊ ipm ꝑpriuz manat de gñe accn̄tiū.ſi g̈ loq̄mur de accn̄te qō eſt ꝑpriuz abſq; eo q̄ ſ̄bm ſit actu pñt itelligi talia accn̄tia in ſ̄bo: ut poſſūt itelligi ꝑetates roſe: ⁊ hēre ſciaz de roſa nulla roſa exn̄te. ſuffic̄ eni q̄ res ſit in ſuis cauſis ad hoc q̄ poſſit eē ſcia de ea: ſi eniz roſa nō exn̄te ſic: eēt de roſa ſic̄ de chymera que nec eſt in ſe: nec in ſuis cauſis: ſed eſt ſolū figmētū apud aiaz: nulla eēt ſcia de roſa nō exn̄te roſa. cū g̈ ſcia ſit per demonſtrationē: ⁊ demōſtratio ꝑbet ꝑpriā paſſionē de ſ̄bo: q̄ pōt eſſe ſcia de re nō exn̄te: pñt intelligi ꝑetates de ſ̄bo abſq; eo q̄ ſ̄bm hēat actuale eē. De accidētib⁹ vō que ſunt per accn̄s nō eſt ꝑprie ſcia: tñ ſequēdo modū loquen di porphyrij pōt ſ̄bm itelligi cū ōrio horū in quo diſ ferūt talia accn̄tia a ꝑpriis. taz eni accidētia coia q̄ ꝑ pria in hoc cōueniūt q̄ ſunt poſteriora ſubiectis. ⁊ q̄ ꝑi⁹ pōt itelligi nō itellecto poſteriori: pōt itelligi ſ̄b iectū non itellectiſ ꝑpriis: nec accn̄tib⁹: ſed in hoc diſ ferūt hec ⁊ illa q̄ nō pōt itelligi ſ̄bm cū ōrio ꝓprij. ut nō poſſet itelligi cozu⁹ cū ōrio ſui ꝑprij: ut nō poſ ſet itelligi hō cū ōrio riſibilis: ut q̄ eēt hō: ⁊ eēt nō ri ſibilis. Naz q̄ ꝑpria fluūt ex ꝑncipijs ſpēi: ſi itellige ret res cū ōrio ꝑprij: itelligeret cū ōrio ꝑncipijs ſpēi ut ſi itelligeret hō cū ōrio riſibilis ut q̄ eſt nō riſibilis intelligeret q̄ nō eēt in ſpe hois. Sed de accn̄tib⁹ nō eſt ſic. pōt eni intelligi ſ̄bm cū ōrio ſui accn̄tis ut pōt ſubintelligi cozuus alb⁹: ⁊ ethiops nitēs candore. ut cū accn̄tia cauſent ex ꝑncipijs idiuiduī: q̄ pōt itelligi cozu⁹ nō itellecto hoc idiuiduo: uel illo idiuiduo cor ui: ex quo nigredo cozui que nō eſt q̄d ꝑpriuz: ſed eſt accn̄s q̄tūcūq; ſit inſepabile cābit ex ꝓncipijs indiui dui cozui. ⁊ q̄ pōt intelligi cozuus nō itellectis ꝑnci pijs idiuidui cozui. Intellecto itaq; ſic cozuo: itelligit ſine hitudine ad nigredinē. ꝑpter qō poterit intelligi ſub albedine: ſed cozu⁹ ſic itellect⁹ nō erit ut hēt eſſe actuale q̄ hoc cōpetit ipſis idiuiduiſ: que per ſe ꝓrio ⁊ ꝑncipaliꝛ dicunt exiſtere: in q̄bus oia alia ſunt: ⁊ eis deſtructiſ ipoſſibile eſt aliq̄ō alioz remanere. ⁊ qō di ctū eſt de cozuo ⁊ albedine: vītatē hēt de ethiope ni tēte candore. Nā hi⁹ nigredo ex cōplexione cauſat. pōt aūt intelligi ethiops nō itellecta tali iflamatione ſanguinis ex qua cauſat talis candoꝛ. ꝑpter qō itelli gīt ethiops ſine hitudine ad nigredinē: quo itellecto ſine hi⁹ habitudie poterit itelligi ſub nitēte candore. Quātū ergo ad ipſuz actuale exiſtere nō pñt eē accn̄ tia in ſ̄bo ſine eē. Quātū vō ad itelligi patet quō itel ligi pñt ſine eē. ¶ Qō vō obiciebat de creatiōe que eſt mutatio: dicim⁹ q̄ nec eſt mot⁹ nec mutatio eo tn̄ mō quo pōt dici mutatio: nō eſt mutatio que ſit accn̄s q̄ mot⁹ ⁊ mutationes ſūt in eodē gñe cū reb⁹ ad q̄s eſt mot⁹: uel ad q̄s ſūt hi⁹ mutationes. Quod aūt ad debat de mā dicem⁹ q̄ multiplr deficit argumētū: q̄ factio ſ̄bstātie nō eſt accn̄s: ⁊ ēt q̄cq̄d eſt de foza: nihil tn̄ pōt eē ſine eſſe ita q̄ nec mā: nec aliq̄d aliud poſſet exiſtere ſine eē: eſt eni eē de rōne cuiuſlibet eēntie cā te nō ſimplr: ſed ut eſt effect⁹ agētis. Nā ⁊ ſi pōt itel ligi eēntia ſine eē: ipoſſibile tn̄ eſt q̄ aliq̄ eēntia ſit effe ct⁹ alicui⁹ agētis: niſi q̄ ei coicat eē. ¶ Qō vō dice bat 3° de humanitate chr̄i. dicemus q̄ humanitaſ illa hēt quēdā modū accn̄tis. Illa eni humanitas exiſtit. nō q̄ hēat eē ſui gñis: ſed q̄ eſt in exn̄te. i. in ſuppoſi to ꝓbi. Sicut g̈ vnū accn̄s pōt fundari in alio accn̄te hoc tn̄ nō erit ſine eē: q̄ utrūq; illoz accn̄tiū ꝓſuppo nit eē ſ̄bi. Sic ⁊ in ꝓpoſito. ſed humanitas chr̄i q̄uis nō ſit accn̄s: hēt tn̄ aliquē modū accn̄tis. ꝑpter qō ac cidētia poterūt fundari in hi⁹ humanitatē: hoc tn̄ nō erit ſine eē: ſed tā hi⁹ humanitas q̄ accn̄tia fūdata in ea ſuſtentabant per eē ꝓbi. Queſtio. VII.

q Quarto querebatur De mē ſuris rerū perfectaruz: ſiue de ipſis iſtantib⁹. Utrū inſtās poſſet hēre rōnē pluriū ſignoz. ⁊ argue bat q̄ ſic: q⁹ ut dicebat iſtās in mēſura eſt ſic̄ pūct⁹ in linea: ſed pūct⁹ in linea hēt rōnē pluriū ſignoz: q⁹ eſt ꝓncipiū vni⁹ ptis linee: ⁊ finiſ alteri⁹: g̈ ⁊ inſtās. Con tra iſtās hēt rōnē ultimi: ſed ultimū nō dic̄ niſi vnū ſi gnū. g̈ ⁊c. ¶ ꝑ. in plib⁹ ſignis pōt aliq̄d eē ⁊ nō eſſe ut in vno ſigno pōt eē: in alio nō eē. Si g̈ idē iſtās poſ ſet habere rationē pluriū ſignoz in eodē inſtāti: poſ ſet aliq̄d eē ⁊ nō eē qō eſt ipoſſibile. ¶ Rō dicēdū q̄ hec qō videt uelle querē. utz oppoſita ſil⁹ poſſint vīfi cari. ut q̄ poſſit uerificari ſil⁹ de aliq̄ eē ⁊ nō eē. pp qō ſic ꝑcedem⁹ in hac qōne: q⁹ ꝓio oñdem⁹ q̄ nullo mō oppoſita pñt uerificari. Scō declarabimuſ q̄ nō eſt idē oppoſita eē in eodē iſtāti: ⁊ eē ſil⁹. maxie ſi accipia tur inſtās nō ꝑprie mēſure. q⁹ in iſtāti ꝑprie menſure idē eēt. Tertio deſcēdemuſ ad id qō ꝑncipaliꝛ querit qō videlz quo mō iſtās poſſit hēre rōnē pluriū ſigrū. ¶ Ꝓpt ꝑm ſciēdū q̄ aliq̄ ſūt oppoſita que hñt me diū fz fozmā. ſic̄ ōria mediata: que hñt fozmā mediā q⁹ iter duo talia ōria eſt dare fozmā mediā. ut iter foz mā albi: ⁊ fozmā nigri: ſiue iter fozmā que eſt albū: ⁊ que eſt nigrū eſt dare fozmā. que eſt palidū: qō eſt me diū iter albū ⁊ nigrū. Alia ſūt oppoſita quorū nō eſt mediū fz fozmā: ita q̄ ſit ibi aliq̄ fozma media. ſz fm ſubiectū ēt cū ꝑſtātia ſubiecti. q⁹ eſt repire ſ̄bm ꝑſtās ⁊ exn̄s in rez. nā qō nec eſt hoc nec illud. hi⁹ oppoſi ta ſūt ōria imediata: ⁊ maxie ſi ſunt talia ōria imedia ta. q̄ nō ſint gñalia: ſed determinent ſibi ſ̄bm aliqō ſi cut ſūt ſanū ⁊ egrū que tanq̄ ꝑpriū ſ̄bm circūcernūt cozpus aialis: ⁊ ſicut ſūt iuſtū ⁊ iniuſtū: que tanq̄ ꝓ ꝓriū ſ̄bm circūcernūt mētē rōnalē: accipiēdo rōnale large ꝑut ⁊ angeli dicunt eē rōnales: inter talia q̄dez nō repitur mediū fm fozmā: ut inter ſanū ⁊ egrū nō repit fozma media: que nec ſit ſanitas: nec egritudo: ſed ptic̄pet utrūq; eoz ſicut medij colores ptic̄pāt albū ⁊ nigrū: ſed repit ibi mediū fm ſ̄bm ēt cū cōſtā tia ſ̄bi q⁹ repit aliqō ſ̄bm ꝓſtans ⁊ exn̄s in rerū nā qō nec eſt ſanū: nec eſt egrū: ut lapis. eodē mō dicēdū eſt de iuſto ⁊ iniuſto ⁊ de ceteris ſil⁹. Aliq̄ aūt ſunt op poſita que nec fm fozmā: nec fm ſ̄bm cuz ꝓſtantia ſ̄bi hñt mediū: ſed hñt mediū fm ſ̄bm: ſiue cū ꝑſtātia ſ̄bi ſic̄ ſunt ōria gñalia cuiuſmodi ſūt bonū ⁊ maluz: que fm phm ſūt gña oiuz ōriorū. Nā cū malū dicat ꝑtua tionē accipiendo malū large cū q̄libet duo ōria ſic ſe hēant q̄ vnū dic̄ hituz: aliud ꝑuationē. Unū eſt q̄dez nobile aliud q̄d in nobile. ⁊ q⁹ ſemp ꝑtiuatio dicit q̄d ingobile reſpectu hit⁹: ſemp vnū illoz hēt a mā rōnē defect⁹: ⁊ per ꝓns aliquā rōnē mali reſpectu alterius. ꝑpter qō accipiēdo gñaliꝛ bonū ⁊ malum nihil eſt qō nō poſſit dici: uel bonū uel malū. igit nec fm fozmaz: nec fm ſ̄bm accipiēdo ſ̄bm fm cōſtantiā eſt dare me diū inter bonū ⁊ malū: ſed accipiēdo mediū non fm cōſtantiā. ſic eſt mediū inter bonū ⁊ malū. q⁹ de ipſo nullo nec uerificat bonū nec malū. Malū eni cuz di cat ꝑtiuationē: ⁊ ꝑuatio dicat negationē nō ſimplr: ſz in ſubiecto. q⁹ req̄rit ꝓſtantiā ſubiecti: iō ꝓbat aug⁹ in encheridion q̄ malum nō niſi in bono eē pōt q⁹ ſemp

fūdat in aliq̄ subiecto:7 in aliq̄ nā:que fz q̄ hī' q̄d bonū noiatur. Malū ḡ 7 bonū sumpta gñal'r nō hñt mediū fm ꝓstātiā subiecti. sumpta tñ spālit' ēt cū ꝓstātia subiecti possent hēre mediū fm quē modū loquit' cō mētator in. x°. meta^c^. q2 vir heremita: neq3 bon' neq3 malus q̄ō itelligēdū est de bonitate 7 malignitate: nō gñal'r: sed spālit'. put sumit bonitas 7 malignitas ciuilis. Cū eni vir heremita nō sit ciuitas: nec pars ciuitatis: nec est bon': nec est malus: fm bonitatē 7 malitiā ciuilē. aliq̄ aūt sunt opposita que nec fz formā: nec fz sbm cū ꝓstātia subiecti nec sine ꝓstātia sbiecti hñt mediū. hī' aūt sūt opposita ꝺictorie quoz alterū ēt de seipo nihilo cōuenit vificari. iō in libro posterioz illa proprie ꝺictoria dicunt ee: quorū nō est mediuz fm se: q2 nullo mō iter talia repit' mediuz. qñ igit' ad hoc deuētū est q̄ ꝺictoria sunt sil': uel uerificata: uel falsificata. q2 talia nullo mō hñt mediū: nec fm vificationē: nec fm falsificationē: nec fm formā: nec fm sbm: nec fm cōstātiā: nec fm nō cōstātiā. penitus debet iudicari illud ipossibile: a deo enim est hoc ipossibile ut dicam' hoc ēt ipsi deo nō est possibile. nō q̄ de' sit in aliquo ipotēs: fz q2 hoc nullo mō est possibile fieri. s. cōtradictoria sil' uera uel sil' falsa. iō dr in. 6. ethicorū 7 cōmēdat ibi agathon hoc asserēs q̄ hoc solo priuatur deus ingenita facē que utiq̄ facta sūt: 7 hoc q̄tū ad primā ptē qōnis: videlz q̄ ipossibile est 7 maxime opposita ꝺictoria esse sil' siue uera siue falsa. ¶ Declarato igit' quō se hñt opposita adinuicē q2 nō pñt simul eē: uolum' oñdere q̄ nō est idē opposita eē sil' 7 eē in eodē instāti: 7 maxie si accipiat instās nō ꝓprie mēsure: q2 in hoc videbat dubitare qōnē ꝓponēs q2 in eodē instāti cogimur dicē q̄ aliq̄d sic sit sic si fieret mot' in uacuo: q2 ille mot' eēt in istāti: in eodez istāti eēt corpus: sic motū sursuz 7 deorsuz: sed cū eēt sursū nō eēt deorsuz: 7 ecōuerso. in eodē ḡ istāti eēt sursuz 7 nō sursuz: 7 deorsū 7 nō deorsuz. Dicem' ergo q̄ fz sit ipossibile fieri motū in uacuo fm ordinē quē videmus q2 ille mot' nō reduceret in motū celi. Cū ḡ nul luz corpus possit moueri local'r fm ordinē quē videmuꝰ nisi mot' ille reducat in motū celi. q2 ut vult phꝰ in ꝓn°. 8. phisicoz. q̄ mot' celi est ut vita subsistētib' oibus que sunt nā. i. in oib' mobilib'. Mobilia enim dicunt eē nā: q2 que nō sunt mobilia nō sunt de ꝓsidere nāli: ut vult cōmētator q̄ mot' celi est q̄si vita reb' mobilib'. q2 est q̄si prīcipiū reb' mobilib' sicut aia est ꝓncipiū reb' viuis. ergo sicut ipossibile est eē viuū sine aia: sic fm ordinē quē videm' ipossibile est aliq̄ corpus moueri hic iferius q̄ nō moueat per influentiā celi: 7 cui' motus nō sit cā mot' celi: 7 q2 si aliq̄d moueret in uacuo ad illud nō posset attingere influētia celi: q2 illud mobile nō attingeret celuz immediate nec mediate cū nullū eēt ibi corpus mediū per q̄ celū posset attingē tale mobile: eēt ille motus siue īfluētia celi: 7 nō causat' a motu celi q̄ est ipossibile. Tñ si hoc poneret in eē q2 mot' ille fieret in istāti fz phi sniaz in. 4. quā credim' eē uerā in eodē istāti eēt corpus illud sic motū sursuz 7 deorsum: 7 per ꝓns in eodē instāti ut dicebat: 7 bñ uerificarent ꝺictoria. q2 sequeret q̄ in eodē instāti corpus illud eēt sursū: 7 nō sursuz: 7 deorsuz 7 nō deorsū: sed nec tñ pp hoc sequeret ꝺictoria simul esse: cū illa sint cōtradictoria quorū nō est mediū fm se. Dicem' ergo q̄ id q̄ō gerat difficultatē in ꝓposito est q̄ cū instās sit idiuisibile nō pōt eē q̄ in indiuisibili vificet aliqua nisi illa sint sil'. Imaginant ergo hoies q̄ debeat eē aliq̄d pluꝰ uel aliq̄d maius in quo uerificant duo opposita q̄ in quo uerificat alterū tm̄. si ergo ostēdere poterimus q̄ nō opz eē aliq̄d maius in quo uerificant duo opposita: q̄ in quo vificat alterū: tñ si nihil aliud obstat si in uno instāti pōt uerificari alterū oppositorū poterit uerificari 7 utrūq3 si nō reqrit aliquid maiꝰ uerificatio alterius q̄ uerificatio utrorūq3. ¶ Vult phꝰ in. 8. phico ruz q̄ si aliq̄d uadat de albo in nigrū uel de oppositō in oppositū q̄ per totū tēpus est sub uno oppositorū 7 in istāti q̄ cōpleant ad illud tps est sub altero. Duo ergo opposita fm eī' sentētiā possūt uerificari in tpe 7 in istanti q̄ cōpleat ad illud tēpus: 7 tñ tps 7 instans non est aliquid maius q̄ tps tm̄. sicut linea 7 punctus nō est aliq̄d maius q̄ linea tm̄. Si eni pūctus faceret aliquid maī' tūc ptes diuidētes totū eēnt maī' q̄ suū totū q̄ō est ipossibile. cū totū equet oibus suis partibus sil' sūptis: 7 ecōuerso. Diuisa itaq3 linea in plures ptes ubi erat unus pūctus in potētia: fiūt postea duo pūcta in actu. igitur si hī' pūcta faceret aliq̄d maius: ille ptes linee simul sumpte eēnt plus q̄ suū totuz: nō igit' requirit aliquid maī' ad uerificationē utrorunq3 oppositorū q̄ ad uerificationē alterius tm̄: sed requiritur q̄ sit ibi successio. Nisi eni instās succederet tpi nō possent duo opposita vificari unū in tēpore aliud in istāti: inter quecūq3 aūt est successio illa nō sunt sil'. Itaq3 si in eodē instāti posset eē successio posset eē q̄ esset in eodē instāti: 7 tñ nō essent sil'. ¶ Si ergo corpus moueret in uacuo ille motuꝰ nō reducetur in motuꝰ celi: 7 ille motus mensuraret tēpore q̄ō est passio primi motus: sed tēpus q̄ō est passio illius mot' dicetur fieri in uacuo. hēret enim ille mot' suū ꝓprium tēpus de quo tēpore sic loqueremur: sicut loqmur de illo motu: 7 quia illud tēpus cōponeretur ex mutatis esse illud tēpus cōponeretur ex instātibus. Cū eni uacuuz nō habeat naturā unde resistat mobili: 7 tota cā quare requirit tēpus in motu grauiū sit resistētia medū: mot' ille q2 fieret sine omni resistentia cōponeret ex mutatis esse: 7 q2 cuilibet mutato esse respōdet instans tēpus mēsurans talem motū esset cōpositus ex instantib': 7 q2 si omnes pūcti cōponant nullam efficiant magnitudinē omnia illa instātia nō ualent plus q̄ vnū instās. motuꝰ ergo factus in uacuo esset successio mutatorū esse: 7 tēpus respondēs illi motui esset successio instantiū. ¶ Cū ergo queritur utrū si in eodez instanti corpus moueretur in uacuo esset sursuz 7 deorsum. aut queris de instāti mēsure ꝓprie aut de instanti mensure nō ꝓprie cuiusmodi est tēpus q̄ō est passio primi motus. Si de instāti mēsure ꝓprie nō in eodem instāti erit sursuz 7 deorsum. imo quot erūt ibi successiones mutatorū esse: tot erunt ibi successiones instantiū. sed inter illa instātia nō cadet tēpus medium: sed succedēt sibi immediate adinuicē sicut 7 in tali motu q2 fit sine resistētia immediate adinuicē sibi succedant mutata esse. Sed si queris de instātia mēsure nō ꝓprie sicut in eodē instāti erit corpus sic motuz sursum: 7 deorsuz. q2 omnib' illis instātibus nō respondebit nisi unuz instās in celo. Et ideo phꝰ vult q̄ motus in uacuo fiat in instāti loquēs de instāti q̄ō respondet in celo: q2 si loqueretur de instāti mēsure ꝓprie nō fieret in instāti sed in istantib': 7 q2 potest esse successio inter illa instantia mēsure ꝓprie: 7 nō simul uerificātur oppositum: q̄uis omnia illa instātia nō sint quid maius q̄ unū instans: duo ergo opposita esse simul in eodem instanti mensure ꝓprie est impossibile: q2 tunc illa oppositta essent simul. Et inde est q̄ q2 in tota eternitate deī nō est nisi unū instās: si deus nūc eēt albus: 7 hinc ad

mille annos fieret niger simul eēt albus ⁊ niger: ſz in eodē inſtāti mēſure aliene eē oppoſita ſil' nō eſt incō ueniēs. cū vni ⁊ eidē inſtāti mēſure aliene pñt rñdere multa inſtātia ⁊ mēſure ꝑe: ſicut vni ⁊ eidē puncto in linea ꝯtinua pñt rñdere infinita pūcta in lineis itercisis ſup vno ⁊ eodē pūcto linee ꝯtinue poſſent collocari infinite linee intercise ad modū linea⁹ ꝓcedentiū a centro ad circūferētias: quo poſito vni ⁊ eidem pūcto in potētia in linea ꝯtinua rñdent infinita pūcta in acta in lineis itercisis. Sic vni ⁊ eidē inſtāti in celo poſſunt rñdere infinita inſtantia in motu facto in uacuo. Qua ꝫ rōne ſi deus nūc eēt alb⁹: ⁊ hinc ad mille annos fieret niger: eēt albus ⁊ niger: qz toti iſtāti tps nō reſpōdet niſi vnū inſtās in eternitate. ſic ex ſilitudine. in ꝯrium ſi in eodē inſtanti in celo corpus motū in uacuo eēt ſurſum ⁊ deorſum: nō eēt ſimul hic ⁊ ibi: qz illi vni inſtāti in celo rñderent multa inſtātia in mēſura ꝓpria. ¶ hijs itaq; ꝓlibatis uolum⁹ declarare tertiū principaliꝫ ꝓpoſitū quō vnū ⁊ idē inſtās pōt hēre rōnez pluriū ſignoꝝ. Nam hi⁹ inſtans uel cōparat ad mēſurā uel ad mēſurata. ⁊ ſi ad mēſurata: uel hoc erit mēſurata mēſure ꝑe uel mēſure aliene. ſi cōpare⁊ ad ipam mēſuram. ſic habe⁊ uel hēre pōt rōnē pluriū ſignoꝝ inq̄tuz eſt principiū hui⁹ ⁊ finis alteri⁹ ut idē inſtans reſpectu mēſure ꝓprie. i. reſpectu tpis qō eſt ſua mēſura quā efficit. hēt rōnē pluriū ſignoꝝ: qz eſt principiū futuri ⁊ finis ꝓteriti: oī inſtās cōparari ad ꝑam menſurā qñ cōparat ad tēpus: ⁊ oī q tepus eſt ꝓpri⁹ effectus ei⁹: qz inſtās motū oī facere tēpus. Inſtas ꝫ hui⁹ mēſure: hēt uel hēre pōt rōnē pluriū ſignoꝝ: qz ⁊ pūctus ⁊ linea hēt uel pōt hēre hui⁹ rōnez: qz ſi ſit linea cōtinua ⁊ ſit pūctus in potetia ſemp hēt rōnem pluriū ſignoꝝ. uel ſi ſit pūct⁹ in medio ſemp hēt rōnē que eſt ꝑncipiū vni⁹ partis linee ⁊ finis alteri⁹: ſz puncta in lineis intercisis uel puncta in ꝑncipio ēt in fine linee: uel ſi eēnt pūcta per ſe exſtētia nō haberent hi⁹ rōnē pluriū ſignoꝝ. Sic ⁊ in ꝓpoſito inſtās in quo incepit tps nō habuit rōnē plurium ſignoꝝ: ſed ſic fuit ꝓncipiū futuri q nō fuit finis ꝓteriti. ⁊ iſtans in quo finie⁊ ſic erit finis ꝓteriti q nō erit ꝑncipiū futuri: ſic ſi tps eēt ꝺd interciſuz q inter duo tpa eſſet dare duo inſtātia ſicut in lineis intercisis iter ꝑtes lineas eſt dare plura pūcta. Sic nullū taliū inſtantiū hēret rōnē pluriū ſignoꝝ: ſz vnū eēt finis ꝓteriti adeēt ꝑncipiū futuri: eodem ēt mō ſi inſtātia faceret tps uel ſi mutata eſſe facerent motū q cogeremur ponere ſi fieret motus in uacuo. tunc hi⁹ tps nō eēt ꝺd ꝯtinuū: ſz hēret ſicut numerus cōpoſit⁹ ex vnitatib⁹. inſtātia ꝫ illa nō eſſent ꝯtinua: nec ſm q hi⁹ eēnt ex cōtinuis: ſed eēnt cōponētes ſicut vnitates cōponūt numerū: ⁊ qz partes numeri nō copulant ad aliquē terminū cōem nō eēt ibi dare aliqō tale inſtans qō eēt cōis termin⁹: uel qō hēret rōnem duoꝝ ſignoꝝ: ut q eēt ꝑncipiū vni⁹ ⁊ finis alteri⁹. ſic ergo dicendū eſt de inſtātib⁹ ut comparant ad menſurā: ſed ut cōparant ad menſurata: ſi illa mēſurata ptinēt ad mēſurā ꝓpriā: tūc vnū ⁊ idez inſtās nō pōt hēre rōnem pluriū ſignoꝝ: nō ſm eē: ⁊ eſſe: ſed ſm eē ⁊ nō eſſe. ut ſi ex albo fiat nigrū: nō eſt dare inſtās in quo ultimo eſt albū ⁊ ꝑmo eſt nigrū. ſz dabi⁹ inſtās qō eſt ultimū albi ſm nō eē: ⁊ ꝓncipiuz nigri ſm eſſe. vnū ergo ⁊ idem inſtās comparabit ad album ſm negationē: ⁊ ad nigrum ſm affirmationē. Hanc autē ꝺuplicē cōparationez ſi uellem⁹ appellare plura ſigna vnū ⁊ iden inſtans hēt rōnez plurium ſignoꝝ. Hoc etiā modo vnū ⁊ idem inſtans hēt rōnez pluriū ſignoꝝ reſpectu ꝓteriti ⁊ futuri: nō q ſimul ſit ꝓteritū ⁊ futurū: ſed q in illo inſtāti eodem deſinit eſſe ꝓteritū: ⁊ incipit eſſe futurū: ſed in eodē inſtāti deſinit eē album: ⁊ incipit eē nigrum. ſed ſi compare⁊ inſtans ad mēſurata nō ꝓpria ſic inſtans poſſet hēre rōnem plurium ſignoꝝ etiā ſm eſſe ⁊ eſſe: qz ſi fieret motus in uacuo in eodē inſtāti in celo eſſet illud corpus ſurſum ⁊ deorſum: ſz non in eodē inſtanti mēſure ꝓprie. patet ergo quō oppoſita cōparant ad motū. ⁊ quō inſtans habet rōnem pluriū ſignoꝝ qō declarare uolebamus. ¶ Qō vo obiciebat q inſtans hēt rōnem ultimi ideo nō poteſt habere rōnem plurium ſignoꝝ. patet q ſic habet rōnem ultimi vni⁹ q poteſt habere rōnem ꝓncipij alterius.

p Oſtea querebatur de ente creato in ſpeciali. Circa qō querebat⁹ duplicit. ꝑmo de ente māli ſiue ſenſibili. ſcō de rōnali ente. Circa ens autē māle ſiue ſenſibile mouebat triplex qō. vna q hi⁹ ens cōparat ad formā ſpecificā ſiue ad formā ſubalē: ⁊ erat qō. Utrum via nāe poſſet generari uel fieri noua ſpēs que nunq̄ fuerit facta. Secundo querebat de hi⁹ ente per cōparationē ad formā accidētalē ꝓut hi⁹ forma hēt idētitatez uel diuerſitatē ſpecificā: ⁊ erat qō de intēſiōe ⁊ remiſſiōe hui⁹ forme. Utrū forma accidētalis intenſa ⁊ remiſſa ſit eadez ſpecie. Tertio querebat de ente materiali ⁊ ſenſibili ꝓout cōparat ad formā intenſaz ⁊ remiſſaz quātum ad identitatem ⁊ diuerſitatem numeralem. Utruz forma accidentalis intenſa ⁊ remiſſa ſit eadez numero.

Queſtio. VIII.

a Dimum ſic ꝓcedebatur. Arguebat enīz q poſſet via nature fieri noua ſpecies. quia poſſet aliq̄ maſſa cōgregari in aliquo loco in quo nunq̄ fuit. ⁊ habē aliquē aſpectū ad ſolē quē nunq̄ habuit: quo poſito poſſet aliquid nouū fieri qō nunq̄ fuit factū: ⁊ poſſet incipere noua ſpēs in vniuerſo. ¶ Jn ꝯrariuz qō oī eccle. ꝑ⁰. q nihil ſub ſole nouū: nec ualet quiſq̄ dicere ecce hoc eſt recens. Jam enī ꝓceſſit in ſeculis que fuerūt ante nos: ſed nō eſt ut ibi dicit ꝓioꝝ memoria: videt enī ibi uelle q nihil fiat nouū: ⁊ ſi videatur aliquid eſſe nouū hoc eſt quia nō eſt memoria q fuerat aliquādo cū fuerit. ¶ ꝓ⁰ dicēdum: q fieri aliquā nouā ſpēm in vniuerſo via nature. uel hoc intelligit de corporib⁹ ſimplicib⁹: uel de corporib⁹ mixtis. ſi itelligat de corporib⁹ ſimplicib⁹ ꝓſtat q corpus ſimplex nō eſt corpus q̄tum cuiuſmodi eſt celū qō eſt nō habēs ꝯrariū: uel eſt corpus elementale. Fieri igitur nouā ſpēm ſm corpora ſimplicia hoc eſt q fieret nouum celum uel elementū: quoꝝ utrūq; eſt impoſſibile. Nouū enim celum via nature fieri nō poteſt: quia quodlibet celoꝝ ꝓſtat ex tota materia ſua: ut nec iꝑz celum poſſit corrumpi in aliud: nec aliud poſſit ꝓuerti in ipſum ut nullo modo q̄tum ad motum ⁊ formā poſſit accidere nouitas circa celos. nō ergo pōt fieri nouū celum via nature: nec etiā nouū elemētuz q̄tū ad ſpēm: uel q̄tum ad elemētum totū. Scōm partez enim ſemp fit nouitas in elemētis: ut ſm hanc partez hoc elemētum corrumpitur: ⁊ hoc elemētum generatur. ſed q totū elemētum generat: uel q totū corrumpat: uel q fiat nouū elementum qō nunq̄ fuerit: ut q fiat elemētum aliquod: uel corpus aliqō qō nec ſit ignis: nec aer: nec aqua: nec terra non eſt poſſibile qō quidē elemēta ſm ſe tota nō ſunt generabilia nec corruptibilia. patet ex ꝓbatione ꝓhoꝝ qui oſtendūt ea hoc mō eſſe perpetua. Sz q non poſſit fieri nouū

elemẽtum aliud ab istis quatuor. ost ẽdit phs in 2° de gñatione. cuz eni elemẽta sunt ꝑma coꝛpora in spera actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ: qz oia alia coꝛpora exñtia in hi' spera cõponunt ex ipsis: opz hi' elemẽta uelut ꝑima coꝛpora in spera actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ hẽre in se duas q̃litates: vnã actiuã: ⁊ aliã passiuã. alr eni nõ eẽnt ꝑima in gñe actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ nisi haberẽt in se duas hi' q̃litates. hoc dictat rõ. ⁊ huic ꝓcoꝛdat sensus. Cũ eni ꝑme q̃litates sint q̃tuor. due q̃si actiue ut calidũ ⁊ frigidũ. due q̃si passiue ut humidum ⁊ siccũ. ⁊ hec rõ ꝓcoꝛdat sensui: ⁊ sensus rõni. ut qõlibet elemẽtũ hẽat hi' q̃litates: qz nõ solũ ad hoc rõne iducimur: sz etiaz sensibilr expimur. s. sic eẽ. Dicem' ꝙ ⁊ cũ ad eẽ elemẽti requiraẽ duplex ꝑma q̃litas: ⁊ qz cũ nõ sint nisi qua tuor hi' q̃litates: solũ sex modis cõbinari ꝑñt: quarũ cõbinationũ q̃tuor sunt possibiles: ⁊ due ipossibiles. ꝑm ergo has quatuor q̃litates solũ q̃tuor elemẽta eẽ ꝑñt. Erit eni vna cõbinatio calidi ⁊ sicci: que cõpetit igni. Alia calidi ⁊ hũidi: que aeri cõpetit. Tertia humidi ⁊ frigidi que cõpetit aque. Quarta frigidi ⁊ sicci que cõpetit terre. Possent aũt hȳs q̃tuor combinationib' supaddi due cõbinationes ut cõbinaret calidũ cũ frigido: ⁊ humidũ cum sicco. que ꝓbinationes sũt ipossibiles: qz opposita simul eẽ nõ ꝑñt. Secũdũ has igit q̃tuor q̃litates cõbinationes possibiles sunt soluz q̃tuor. ꝓpter qõ nõ ꝑñt eẽ nisi q̃tuor elemẽta: ⁊ hec est rõ phi in loco ꝑassignato sumpta ex possibilitate cõbinationũ. Põt tñ ad hoc idẽ alia rõ assignari nõ solũ ex possibilitate cõbinationũ: sz ex oppoꝛtunitate cõbinationũ. Jõ eni dicim' ꝙ ad eẽ elemẽti cõcurrit duplex q̃litas. ꝑima actiua. alia passiua. Quia elemẽta sunt ꝑima coꝛpora nõ solũ in gñe actiuoꝝ: sz etiã in gñe passiuoꝝ. Dato g̃ ꝙ frigidũ posset cõbinari cũ calido. talis aũt cõbinatio posito ꝙ esset possibilis nõ eẽt opatiua nec ꝓgrua elemẽtis: qz illud elemẽtũ solũ hẽret q̃litates actiuas nõ passiuas. sic etiã posset cõbinari humidũ cũ sicco talis cõbinatio non eẽt oppoꝛtuna nec ꝓgrua elemẽtis: qz illõ elemẽtũ nõ hẽret q̃litates actiuas sz passiuas. g̃ tã ex impossibilitate ꝙ ex oppoꝛtũitate: siue ex ꝓgruitate cõbiationũ nõ poterũt eẽ nisi q̃tuor elemẽta. Cũ queriẽ utr posset fieri noua spẽs q̃tũ ad coꝛpa simplicia: si hoc referaẽ ad ipz q̃ntũ coꝛpus: cuiusmodi est celũ pz hoc nõ eẽ possibile: qz ibi nõ est mot' q̃tuz ad foꝛmã. ⁊ illud nõ patiẽ aliquã pegrinã ipꝛessionẽ: nec aliã nouitatez ꝑz foꝛmã. Si vo referaẽ ad ipa elemẽta patet hoc ẽt nõ posse eẽ possibile. Nã fieri nouũ elemẽtũ: qõ nunq̃ fuit. duplr posset ꝓtingẽ: uel ꝙ a ꝓncipio nõ erant nisi tria elemẽta: ⁊ sic fuit factũ nouũ elemẽtũ: qz incipit eẽ elemẽtũ q̃tum. Uel si nõ erat nisi vnũ: aut duo incepit eẽ talis nouitas: qz iceperũt talia de nouo eẽ: ⁊ hoc via nature: ut querebat qõ est ipossibile: qz via nature ⁊ ꝑm hũc oꝛdinẽ quẽ videm' qõlibet elemẽtũ ꝑm se totũ est ingñabile ⁊ incoꝛruptibile. Dñt eni elemẽta quãdã adequationẽ ꝑm suas vtutes: ⁊ si vnum elemẽtũ hẽt dñiuz sup aliud hoc est ex aspectu supcelestis coꝛpis: ut ex aspectu signoꝝ calidoꝝ. Elemẽta calida hñt dñium sup frigida ⁊ ex aspectu frigidoꝝ: frigida sup calida: ⁊ qz celum oꝛbiculariter circũdat terrã: ⁊ mouet circa ipam: ꝓpt qõ si in vna pte dñant signa frigida: in alia dñant calida: uel si in vno tpe dominant frigida: ⁊ in alio dñant calida: ut nunq̃ totalr frigida dñent sup calida: nec ecõuerso. ꝓpt qõ nunq̃ totalr ꝑñt coꝛrũpit alia elemẽta: sz totũ reducit ad circulum sicut ipse motus celi est circularis: ut in hac parte hñt dñiuz frigida in illa calida. ⁊ postea frigida circularit ⁊ ecõuerso. cũ g̃ via nãe qõ nõ est coꝛruptibile nõ est gñabile: sicut via nãe nõ põt coꝛrũpi totaliter aliqõ elemẽtũ q̃ nõ remaneaẽ nisi tria: uel etiaz pauciora elemẽta. Jta via nãe nõ potuit gñari de nouo aliqõ elemẽtũ: ut cũ nõ eẽnt nisi tria uel pauciora elemẽta ꝑm partẽ siquidẽ sũt talia coꝛruptibilia ⁊ generabilia: nõ aũt ꝑm se tota. Posset aũt vtute diuina hoc fieri ꝙ vnũ elemẽtũ ꝑz se totũ coꝛrũperet in alia uel generet ex aliȳs: nõ aũt ꝑm nãe cursuz. ¶ Rursus nõ est ẽt possibile ꝙ exñtib' q̃tuor fiat q̃ntũ de nouo: uel sextũ: qz ut ostensuz est nõ sunt possibiles nisi quatuor cõbinationes q̃litatũ ꝑimaꝝ. ꝓpt qõ nõ ꝑñt eẽ nisi q̃tuor elemẽta. ¶ Uiso quõ nõ posset fieri noua spẽs via nãe q̃tuz ad coꝛpora simplicia. restat videre utrũ possit hoc fieri q̃tũ ad mixta. Dicem' q̃dẽ ꝙ coꝛpora mixta pfecta: ⁊ potissime aialia pfecta via nature nullo mõ patiunt nouã spẽm. Nã illa dicunt aialia pfecta que ñt sibi silem gñare. talia aũt nunq̃ fuerit nisi a sibi sili in spe ꝑm quẽ modũ loquit phs in 2° phi sicoꝝ. ꝙ hõ generat hoiem ex mã ⁊ sol: sic equ° gñat equũ ex mã ⁊ sol: ⁊ qõlibet aliõ pfectũ in vtute solis siue in vtute supcelestis coꝛpis generat sibi sile in specie. Jta ꝙ si nõ ꝓcedũt sili in spe nunq̃ eẽt generatio talis: ⁊ qz nunq̃ generant talia nisi ꝓcedẽtib' similib' in specie nunq̃ põt fieri in eis noua spẽs. Jn talib' q̃dez determinata est nã ut vn' sit modus in eis coicãdi nã. quecũq; eni aialia ab aialib' nõ per putrefactionẽ: sz per gñationẽ fiũt: nõ nisi vno mõ fieri ñt. ⁊ inde est ꝙ quecũq; ex cõmixtione diuersoꝝ aialiũ generant nunq̃ gñat: ut mulus qui fit ex equo ⁊ asina nunq̃ generat. ⁊ mula nunq̃ in uẽtre poꝛtat: sz ambo sũt steriles. Si eni mulus uel mula ex se gñarent uel generarent muluz: uel nõ mulũ. Nõ põt dici ꝙ gñaret mulum: qz tũc mulus fieret duplr ab asino ⁊ a mulo: uel ab equa ⁊ a mula. ⁊ dictũ est in talib' vnã nãm vno mõ coicari. nec ẽt dici posset ꝙ gñarent nõ mulũ: qz tũc agens nõ assiliaret sibi passũ: qz nõ est dare mediũ iter mulũ ⁊ nõ mulũ. relinquit tales bestias eẽ steriles. Jpsa eni sterilitas eaꝝ qua sensibilr videm' ducit nos in hanc ueritatẽ ꝙ in talib' non nisi vno mõ nã coicet. Que g̃ fiũt a sibi sili in spe via nãe non ñt alr fieri nisi ꝑsupposito aiali silis spẽi. Ꝓpt qõ nunq̃ in talib' potẽt de nouo spẽs alia gñari. ¶ Sz si loqmur de aialib' ꝑfectis ut de eis que nõ gñant ex silib' sibi in spe: nec gñant sibi silez spẽz. Dicem' ꝙ ad gñationẽ taliũ opari põt ars ⁊ casus. Ars q̃dẽ qz ex arte ⁊ industria bũana est iuentũ ꝙ fiat mulus ex asino ⁊ equa: sic ẽt ex iduſtria humana possent aliq̃ aialia diuersa ꝓungi ⁊ facẽ tertiũ aial. Casus q̃dẽ operat in talib': qz ꝑ aliq̃ casualr ꝓungi: in q̃bus casualr resultaret aliq̃ putrefactio, ꝓpt qõ casualr ꝓtingeret inde aliq̃ generari. Sic ergo distinguit phs de nã ⁊ arte in 7° metaᶜᵉ. ꝙ aliq̃ fiũt a nã aliq̃ ab arte. aliqua ptim a nã ⁊ ptim ab arte. sic ẽt possum' distiguẽ de nã ⁊ casu. qz aliqua fiũt a nã aliqua a casu: aliq̃ ptim a nã ⁊ ptim a casu. Sz hec distinctio sit trimẽbris q̃tũ ad pfectibilia gñalr. nõ aũt põt eẽ nisi bimẽbris q̃tũ ad ipa gñalia ni cõiacẽt ipa nã ⁊ subalis foꝛma. nõ eni talia ñt fieri soluz ab arte: quia nunq̃ per artẽ tm inducit nisi foꝛma accidẽtalis: nec ñt talia fieri solũ a casu: qz ꝑm cõmentatorẽ qõ facit semen in hȳs que fiũt ex semine: facit putrefactio in hȳs que fiunt ex putrefactiõe. sicut ergo nõ ex quolibet semine generat qõlibet aial: sed ex determiato seie determinatũ aial: sic nõ ex q̃libet putrefactiõe generat qõlibet tale aial: sz ex determiata putrefactiõe determinatũ aial: ⁊ qz que sũt a casu ꝑm

q̄ hi⁹ indeterminata sunt: q2 in talib⁹ semp̄ est aliqua determinatio: ipossibile est ea eē simplr a casu. Nō g̃ erūt talia a casu simplr rone determinationis. nec ab arte simplr rone fozme subalis: sz uel erit a nā nō coopante arte: uel erit a nā cū aliqua coopatiōe artis: z sicut p̄nt eē a nā eū opatione artis: sic p̄nt eē a nā cuz interuētione casus. vnde dicit phs in. 12. dicit q̄ fozte fiūt per se: z a casu alia que generant ex putrefactiōe. In talib⁹ autem pōt iteruenire casus q̄tuz ad ꝓgregationē actiuoꝝ z passiuoꝝ. sz opz q̄ ibi iteruenīat qō est necessariū z per se: q2 nō nisi ex determiata putrefactiōe pōt fieri determiatū aial. Dicam⁹ igit q̄ naturalē iclinationē hēt masculus ad feminā: nā eiusdēq; spēi ut colūbus ad colūbā: equ⁹ ad aquā. ꝓpter generationē in talib⁹ simplr possumus attribuē nāe: q2 z si ꝓcurrat ibi appetit⁹ hoc erit ex quadā iclinatiōe nāli. sīlr in hīs que fiūt ex putrefactiōe. Nāle est eni ut reciprocitat cōmētator in. 12. q̄ ex carnib⁹ bouinis generant apes: z ex vino cozrupto muscilliones: z q2 nāle est q̄ fiat cozruptio circa carnes bouinas: z circa liquorez vini talia ēt possum⁹ attribuē nāe: sed qñ fit cōmixtio aialiuz diuersaꝝ spēꝝ ibi pōt coopari ars. z qñ fit putrefactio ex cōmixtione diuersoꝝ: q2 casualr ꝓiungūtur in talib⁹ hēt iteruenire casus. Cū g̃ querit utrum via nāe possit noua spēs fieri si referat hoc ad cozpa simplicia. patet q̄ non: si hoc referat ad cozpa mixta siue hī⁹ mixta fiant uel per gñationē uel per putrefactionē uel quōlibet alr si talia sic fiūt a natura q̄ nō coopat ibi ars: nec iteruenit ibi casus. quia illa determinata sunt: z determinato mō fiūt: nec poterit in eis noua spēs incipe: sed si cooperat ibi ars uel iteruenit ibi casus: nō est incōueniēs nouā spēz in talib⁹ incipe. quia sicut per industriam artis inuēta sit gñatio muli ex asino z equa. Sic per artis industriā possent diuersa aialia ꝓiungi: vñ posset noua ꝓles oriri cui⁹ nō pcesserat sīle. Sic si iteruenīat ibi casus nō est incōueniens ex ꝓuctione aliquoꝝ casualr alicui⁹ gñationez fieri que nunq̄ facta fuerit. Q̄ō vo arguebat: q2 nihil nouū est sub sole: intelligēdū est de hīs que fiūt naturaliter ubi nō cooperat ars: nec iteruenit casus. uel intelligēdum est: q2 nihil nouū sit quod nō fuerit: uel in se uel in suis causis. Uel dicendum est q̄ ibi salomon loquit̄ ut cōcionator qui induit personam nō sicut exprimens ueritatem: sed sicut exprimens vulgi sententiam.

Questio. IX.

8 Ecūdo querebatur de ente sensibili: siue de ente mali per cōparationē ad fozma accidentalē fm idētitatē z diuersitatē spēi z erat q̄ō. Utrū fozma accidētalis intensi z remissi sit eadē specie. z arguebat q̄ nō: q2 motus non exit nisi de ꝑrio in ꝑriū. cū g̃ fiat motus de intēso ad remissuz z ecōuerso. ergo in talib⁹ est ꝑrietas: sed quecūq; sunt ꝑria differūt specie. g̃ rē. ¶ In ꝓtrarium est q2 ut dicebat q̄ mā extēsa z nō extensa nō dicit aliā essentiā materie. g̃ q̄litas intēsa z nō intensa nō dicit aliā nām qualitatis: z per ꝓns nō ipoztat differētiaz specificā. ¶ Ad⁹ dicēduz: q̄ cū dixim⁹ fozmā accidētalē aliquā utputa q̄litatē intēdi z remitti ibi est tria cōsiderare. videlicet fozmam ipsam qua intendit z remittitur. z agēs aliqō per qō intendit z remittit. z subiectum in quo intendit z remittit. Propter qō hac triplici via possum⁹ inuestigare ueritatez qōnis queste. ¶ Pria ergo via sumit ex parte ipi⁹ fozme. Nā ut pbat in 7⁰ phisicoꝝ uera vniuocatio nō est nisi in specie spālissima: nec ꝑe est comparatio ut ibidē inuit. nisi ubi rez vniuocatio. Cū g̃ ꝓprie sumat fm intēsuz z remissuz. q2 hoc mō dicit eē alio albius uel nigrius: q2 albedo z nigredo intēsiori modo sunt in ipso: opz q̄ intēsuz z remissum sumant fm idētitatē spēi. Ideo cōe dictū hēt q̄ magis z minus nō diuersificāt spēm. Et nos in quibusdā qōnib⁹ nostris declarauim⁹ q̄ maius z minus fm gradus in eēntia diuersificāt spēm: q2 hi⁹ fozme sunt sicut numeri. vñ sicut in numeris q̄libet vnitate addita uel subtracta uariat spēs numeroꝝ: sic fm gradus essentie quolibet tali gradu addito: uel subtracto uariat nā fozme z cōstituit alia spēs. Sed fm gradus in esse fm quos gradus ꝓprie accipit cōparatio magis z minus nō diuersificant spēm: z q2 magis z min⁹ intēsum dicūt gradus fm eē: q2 eadem fozma ꝓut hēt eē magis z min⁹ pfectū in sbo dicit hēre eē magis z min⁹ intēsum. Cōsequens est q̄ itēsum z remissum si ꝓsideram⁹ ipsaz fozmā nō diuersificat spēz. vnde phs in poli. vult q̄ ꝓncipari z seruire differūt specie. magis aūt z minus nihil. ¶ Seōa via ad hoc idē pōt sumi ex pte ipsi⁹ agētis: q2 loquēdo de nālib⁹ agentib⁹ ueritatē hēt q̄ō dicit phs in 3⁰ de gñatione. Q̄ idē manēs idē semp facit idem. si enim ab eodem agēte nāli eodē mō se habēte fiēt diuersa: hoc erit ex diuersitate recipiētiū: sic idē sol eodē mō se habēs indurat lutū z liquefacit ceram. sed q̄ idē agēs eodem mō se habēs respectu eiusdem subiecti diuersa faciat nō est rōni ꝓsonū. Cū g̃ intensuz z remissuz hēant fieri ab eodē agente in eodē sbo. Ut idem ignis qui calefacit aquā z per diuturnā actionē facit ipaz intensi⁹ calidā: calor intēsus z remissus spē differre non pōt. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex parte ipi⁹ subiecti si ꝓsiderem⁹ q̄liter in ipso sbo intēdit z remittit fozma. Dicem⁹ eni q̄ sicut se hēt agens ad agere: sic se habet fozma ad eē. ꝓpter qō sicut ab eodē agēte in mā magis dispositā fit perfectior actio: sic ab eadez essentia fozme si iueniat sbm magis dispositū causat perfectiō esse fm fozmā illā ut fm eūdez calorē hēbit hoc sbm magis eē calidū q̄ pr⁹ si sit magis disposituz nunc q̄ prius. Intensuz g̃ z remissuz nō dicit aliā z aliā eēntiā fozme: sed dicit eādē eēntiā cū alia z alia dispositione subiecti. Ex parte itaq; ipsi⁹ sbi fm maiorem z minorē dispositionē fit intēsior z remissior eadē fozma. ꝓpter qō itensum z remissum nō diuersificant essentiā fozme: z per ꝓns nō uariant spēz. ¶ Q̄ō vo obiciebat q̄ mot⁹ est de ꝑrio in ꝑriū opz ibi ꝑrietatē accipe large ꝓut sumit ꝓtrarietas nō soluz fm essentiaz fozme ꝓut essentiam vni⁹ fozme ꝑriat alteri fm quē modū semp hēt eē diuersitas spēi: sed ēt ꝓut sumit hī⁹ ꝑrietas fm eē ipsi⁹ fozme: fm quē modū etiaz phs ait. q̄ magis calidū hēt quādā ꝑrietatez ad min⁹ caliduz. Et in 3⁰ thopi. dicit q̄ illud est albi⁹ qō nigro est ipermixti⁹: fm quē modū ꝑrietas reperit in eadē fozma ꝓsuppositā alia z alia dispōne sbi. ergo ibi erit aliquis modus ꝑrietatis nō fm essentiā fozme: sz fz esse z dispositionē subiecti.

Questio. X.

t Ertio querebatur de ente sensibili: siue de māli per cōparationē ad fozmā accidentalē intēsam z remissam q̄tum ad idētitatem z diuersitatē nūalē: z erat questio. Utrū fozma intēsa z remissa differat numero. z arguebatur q̄ sic: q2 si remanet eadem numero fm intensionem z remissionem non erit uariatio ut dicebat nisi fm in esse qō habet fozma ut est in subiecto. Erit ergo soluz uariatio non ipsius fozme absolute. sed per comparationem z relationem quā habet ad subiectū. Erit ergo motus

ad solā relationē qō est ipossibile. ¶ Jn ꝫrium est ut dicebat ꝙ qñ est motus ſm intēſionē ⁊ remiſſionem non est motus ſm partes fozme:⁊ qz remanet eadē fozma ut dicebat:⁊ tota.opoztet ꝙ sit eadē numero. ¶ Ad oicēdū:ꝙ illis trib⁹ vȝs quib⁹ inuestigabamus fozmā intēſam ⁊ remiſſam eē eadē ſpecie:possum⁹ inuestigare ꝙ per se loquēdo erit eadē nūero. ¶ Pzio eni hoc patet ex parte ipsius fozme. Naz ut dicebat nō est uera vniuocatio nisi in specie specialissima. Fozma ergo intēſa ⁊ remiſſa ut patet ex qōne pzecedenti dicūt idē ſm spēm. Cū ergo in eodē ſb̄o possit eē hi⁹ intensio ⁊ remiſſio:nō solū fozmā intēſam ⁊ remiſſaz dicim⁹ nō differre specie:ſz ēt nō opz eam differre numero. imo qz fozma per se loquēdo nō diuiditur. Si autē diuidit hoc est per accidēs rōne materie:sic fozma intensa ⁊ remiſſa q̄tuz est ex parte fozme erit eadem numero:qz poterat fieri in eodē ſubiecto numero:⁊ ēt ex pte nature agētis.qz poterat fieri ab eodē agente numero uel etiā specie.quia hoc sufficeret ad hi⁹ idētitatē:ſuppoſita idētitate ſubiecti per accidēs: tm̄ ut ex cozruptione ſubiecti.uel ex positione fozme. uel ex diuersitate materie poterit ꝓtingere ꝙ fozma intensa ⁊ remiſſa erit alia ⁊ alia numero.ut si ex aere fiat ignis intēdet ibi fozma caloris:⁊ cū iam nō erat factus ignis caloz sic intensus nō erit idē numero cuz calore qui pzius hēbat eē remiſſum:sed hoc erit per accidens.ſ.ex cozruptione ſubiecti.ut qz cozrupt⁹ est aer ⁊ factus est ignis nō erit idē caloz numero qui est in igne genito:⁊ qui erat in acre cozrupto:⁊ maxime cū hi⁹ qualitas ſimbola hi⁹ est caloz in quo cōuenitur aer ⁊ ignis relatus ad elemēta ſe tenent ex parte fozme cui⁹ qualitatē ſimbolaz nō dixim⁹ eadē manere in re gñata ⁊ cozrupta:sicut nec fōza manet. ¶ Secūdo hoc pōt ꝓtingere per accidēs nō solum ex cozruptione ſubiecti:sed etiā ex cozruptione uel ex generatione fozme:ut si aqua generet calida:⁊ postea ifrigidet.si rursus regeneret calida ⁊ fiat intensioz calefactio in qu nūc ꝙ pzius caloz qui factus est intensioz nunc in aqua ꝙ pzius fuerit nō erit idem caloz cum se pzíori.quia quoz ſubſtātia deperit nō redeunt numero. Sed si uellemus ꝓpzie loqui magis regeneratus est alius caloz ꝙ sit intensioz factus caloz. Per accidens ergo ex cozruptione uel regeneratiōe fozme intensum ⁊ remiſſum pñt differre numero. ¶ Tertio hoc pōt ꝓtingere per accidēs nō solus ex cozruptiōe ſubiecti:uel ex regeneratiōe fozme sed ex diuersitate materie. Ut si hoc cozpus fiat calidū remiſſe:⁊ aliud fiat calidū intense. Caloz sic intensus ⁊ remiſſus cum fiat in alia ⁊ alia mā numero nō poterit eē idē numero. Fozma ergo intensa ⁊ remiſſa quātum est de se nō solum est eadē ſpecie qō semp ꝓtingit:qz diuersa ſpecie esse nō pōt:sed etiā q̄tum est de se semp est eadez numero:qz nunq̄ fozma eadem ſpecie q̄tum est de se diuidit:sed si diuidat hoc est rōne ſubiecti:ut qz ſb̄m cozrūpitur:⁊ fit alia fozma numero. Uel qz in eodez ſubiecto cozrupta regeneratur.⁊ ideo bēt eē diuersa numero:uel qz in alio ⁊ in alio ſubiecto efficit.⁊ ideo nō est eadē numero:tm̄ si ista per acidens remoueant erit fōza intēſa ⁊ remiſſa semp eadē nūo. ¶ Qō vo obiciebat ꝙ si ſm intēſionē ⁊ remiſſionē maneret eadē fozma nūo nō eēt ibi uariatio nisi ſm eē ⁊ ſm relationē fozme ad ſb̄m ꝓpt qō eēt motus in ad aliquid. Dicemus ꝙ eē qō dat fozmā ſb̄o nō est relatio tm̄:qz relatio ſm se nullaz cōpoſitionē facit in eo in quo est. Ut si aliquid est albū ⁊ ſile.non est cōpoſitio ꝙ qō est album tm̄:ita ꝙ ſilitudo quātūcunq̄ ſit relatio realis nullam ulteriorē cōpoſitionē facit in ſili ultra cōpoſitionē ſui fundamēti. Sz eē qō dat fozma ſbiecto uel materie cōpoſitionē facit in ipso:ut si q̄titas dat māe extensum eē:uere mā habebit partes:⁊ erit cōpoſitioz sic extensa:q̄ si nō eēt extēſa.⁊ sicut mā uel ſb̄m aliquod extēderet per quātitatē.sic efficit per qualitatē. Et sicut per esse extēſuz qō dat quātitas est ſb̄z cōpoſitiuȝ:sic per effectuz quē dat q̄litas rei ſubiecte cōpoſitiorē reddit. Jn intenſione ergo ⁊ remiſſione fozme fit motus ad eē pfectius uel imperfectius ſm illam fozmā cui⁹ motū nō dicim⁹ eē relationē tm̄ que nullam cōpoſitionē facit in ſubiecto:⁊ que pōt aliqd acquirere etiā de nouo nulla mutatione facta in ipso. Nō erit ergo hi⁹ motus ad aliquid ꝙ facit compoſitionē in ſb̄o:⁊ ꝙ nō pōt ſb̄m de nouo habere nisi per mutationē factā in eo.potissima enim cā quare in ad aliqd nō est mot⁹ est qz pōt aliqd de nouo referri sine mutatione facta in eo:sed nō est sic de eē qō dat fōza. Nā lz de nō simili possit quis fieri similis:⁊ ecōuerſo.⁊ eo in nullo mutato:tm̄ de eē perfecto alicui⁹ fozme ad esse iperfectū ſm illā fozmā:uel ecōuerſo non pōt ſb̄m ire nisi per mutationē in eo factā nisi accipetur hi⁹ eē perfectū ⁊ iperfectū nō ſm se sed solus in cōparatione ad alia.sicut vnū ⁊ idē nō mutatū respectu vni⁹ est albius:reſpectu alteri⁹ min⁹ albus ſm quē modū nos loquimur de intēſione ⁊ remiſſione:loquimur eni de fozma intensa ⁊ remiſſa,put ſb̄m magis ⁊ minus ꝓficit.⁊ dat ei magis intēſum uel remiſſum.

Postea querebatur de

p te rōnabili accipiendo rōnabile large,put angeli ⁊ homies rōnales eē dicunt. Circa qō querebat triplr. Naz quedā querebant cōia angelo ⁊ homini.quedā querebant ꝓpa hoi.quedaz fiebat questio,ꝓpa angelo. Circa cōia angelis ⁊ hoibus querebant qōnes quinq̄ ſm ꝙ in angelis ⁊ hoibus.q̄tū ad pñs spectat quiq̄ ꝓsiderari possunt. ¶ Pzio,put tam angelus q̄ homo cōparat ad suū esse ⁊ erat qō. Utrū tam angelus q̄ hō:ſiue q̄ aīa humana ex eo ꝙ est ꝓceptiua vītatis hēat eē incozruptibile. ¶ Scōo tam angelus q̄ hō ſiue aīa humana nō solū pōt cōparari ad suū eē:ſz ēt ad suas potentias.⁊ circa hoc erit qō.utrū eēntia āgeli q̄ aie humane sit cā efficiēs suaꝝ potētiaꝝ. ¶ Tertio tā in angelo q̄ in hoie vna potentia pōt cōparari ad aliā.ut voluntas pōt cōparari ad potētias alias.⁊ circa hoc erat questio. Quō uolū tas mouet potētias alias.utrū per influxū:uel qualitas mouet potētias alias.utrū per influxū:uel qualit. ¶ Quarto tam in angelo q̄ in hoie intellectiuo pōt cōparari ad suū actū.⁊ circa hoc erat qō quomō fiat actus intelligēdi utrū fiat per ꝓtactū. ¶ Quinto qz tam in angelo q̄ in hoie nō solum est intellectus:sed etiā uoluntas pōt cōparari ad actū suū.circa qō erat questio. Utrum in actu uolūtatis posset eē merituz si uolūtas nō moueret ex se.

Questio. XI.

Primum sic ꝓcedebat. Ostē-

a debatur ꝙ creatura rōnabilis quecūq̄ sit illa ex eo ꝙ est ꝓceptiua ueritatis nō sit imortalis siue incozruptibilis:quia vītas ꝓsistit in quadā adequatiōe:ipsa aūt adequatio pōt tolli a creatura rōnali ut aia que nunc est adequata alicui reȝciens uel cōsiderans de ueritate eius pōt illā adequationē admittere qz pōt obliuisci illi⁹ veritatis.si ergo illa adequatio pōt tolli ⁊ potest eē corruptibilis ꝓpter perceptionē hi⁹ adequatiōis nō arguerēt res aliqua eē incozruptibiliȝ.⁊ si dicat ꝙ circa angelū non cadit obliuio.dicem⁹ ꝙ ex sola ꝓceptione

ueritatis:ut arguit argumētum hoc nō ꝓcludetur ꝙ angelus esset incoꝛruptibilis:ſz ex eo foꝛte ꝙ tali mō percipit ueritatez. ¶ Jn ꝓtrariū est qꝛ in quocunqꝫ ſbo est aliquid qō est semp:opz illud ſbm eē semper. nō eni pōt eē sempiternitas actualis sine sempiternitate ſubiecti. Cū ergo ueritas ſit quid imoꝛtale ⁊ ꝗd incoꝛruptibile in quocūqꝫ hēt se ueritas:⁊ quicꝗd est perceptiuū ueritatis opz ꝙ ſit quid imoꝛtale ⁊ incoꝛruptibile.ſi eni semp est uerū ut idē augustinus inuit in lib2o de imoꝛtalitate aie ꝙ linea transiens per medium circuli ſit maxima lineaꝝ factarum in circulo in quocūqꝫ hēbit eē iſta ueritas que est semp:opz illud ſubiectū eē semp. ¶ Rᵒ dicēduz:ꝙ aliqñ ueritas sequit actū potētie ſolū.nō aūt se habet ut quid perceptiuū uel ut ꝗd iudicatiuū apud potētiā ſz quē modū ēt in ſensu est ueritas:qꝛ ſensus de ſuo obiecto apꝛehēdit qō uez est:⁊ dicit eē qō est:ut apꝛehendit oē albū qō est albuz:⁊ licet ſensus apꝛhēdat eē albū qō est albū:tñ qꝛ nō est ſupꝛa se ꝙuerſiu' vītaſ ꝓsequit actū ei' ſensus tñ nō dicit hāc ueritatē percipere ut reflectat se ſupꝛa se:⁊ iudicet se uez iudicare.ſed sensus ſolū apꝛehēdit obiectū:in qua apꝛhēſione quedam ueritas ꝓſiſtit. Aliqñ vo ueritas non ſolū se hēt ut ꝓns actū potētie:ſz ēt est illud de quo potētia iudicat⁊ diſcernit ut in apꝛhēſione itellect'. Nā nō ſolū ueritas ꝓsequit hi' actū (ſi intellectus nō decipiat) in apꝛehēdendo:ſz ēt intellect' iudicat de ipa ueritate ⁊ de quiditate ueritatis ꝓſiderās ⁊ diſcernēs quid est ueritas:⁊ in quo ꝓſiſtit ueritas. Jdeo dicit anſelmus in libꝛo de ueritate:ꝙ ueritas est rectitudo sola mēte perceptibilis. Nā ſi alie potētie ſenſitiue recte iudicant:de ipſa tñ rectitudine nō iudicant:nec ꝗd est rectitudo ſciūt diſcernē. Qō ꝙ ſic est perceptiuuz ueritatis ꝙ de ipſa quiditate ueritatis ſciūt diſcernere de neceſſitate est imoꝛtale ⁊ icoꝛruptibile. ꝓpt qō aug' in 1ᵒ de imoꝛtalitate aie. Arguit aiam eſſe imoꝛtalē:qꝛ hoc mō est perceptiua ueritatis. ¶ Propter qō ſciēdū ꝙ moꝛtalitas ⁊ coꝛruptibilitas rei ex duobus pōt colligi.uel ex mālitate ei'.uel ex ꝛrietate. Ex mālitate quidē qꝛ dicit in 8ᵒ meta^cc. Mā est ꝓpter quā res pōt esse ⁊ nō eē. Ex ꝛrietate vo:qꝛ ut patet ex ꝓmo phiſicoꝝ.gñationes sunt ex ꝛrijs:⁊ in cōtraria.imo utrūqꝫ requiritur ad hoc ꝙ aliquid ſit coꝛporale uel moꝛtale.⁊ ꝙ hēat māz:⁊ ꝙ hēat eā ſubtectā ꝛrietati. Nā lz ꝛrietas nō poſſit ſine mā esse:iuenit tñ mā ſine ꝛrietate.ut in celo.ideo dicimus celū incoꝛruptibile: qꝛ hēt mām nō ſubiectā ꝛrietati. Forma eni celi non hēt ꝛrium qō declarat motus ei':qꝛ motui circulari nihil est ꝓtrarium:ut patet ex ꝓmo celi ⁊ mūdi. Si ꝙ utrūqꝫ requirit ad hoc ꝙ aliquid ſit coꝛruptibile uel moꝛtale ꝙ hēat mām cū ꝛrietate:qō est ab utroqꝫ ſe motū opz imoꝛtale eē. Oſtēdere ꝙ quid est ꝓceptiuū vītatis:est ſemotū a mā ⁊ a ꝛrietate. ¶ Propt ꝓmū ſciendū ꝙ forma aliqua est mālis rōne ſui ⁊ rōne ſbi. Aliqua aūt est mālis nō rōne ſui:ſz rōne ſubiecti. Aliqua vo nullo mō est mālis. Dicem' itaqꝫ ꝙ forma pōt ꝓſiderari ſm triplex eē.videlicet ut hēt eē reale in mā.ut hēt eē intētionale in ſensu.⁊ ut hēt eē abſtractū in itellectu. Ut hēt aūt eē reale in mā dicit eē materialis ⁊ rōne ſui:⁊ rōne ſbi.uel qō idē est:dicit esse mālis rōne modi exiſtendi quē hēt:⁊ rōne rei in qua exiſtit. Forma quidē ſic accepta est mālis rōne ſui uel rōne ſbi uel rōne modi exiſtendi quē hēt:qꝛ habet eē mō mālī. Est ēt mālis rōne ſbi:uel rōne rei in qua exiſtit:qꝛ hēt eē in re mālī. Sz ſi ꝓſideret talis forma ut hēt eē itētionale in ſensu nō erit mālis rōne ſui:qꝛ nō hēbit eē māle ſed intētionale. Uel nō dicet eē mālis rōne modi exiſtēdi:qꝛ modus exiſtēdi intētionalr nō dicit esse mālis.i.eo mō quo ſuſcipit mām:ſed magis dicit eē ſine mā.ideo dicit in 2ᵒ de aia qō est cōe omni ſensui ꝙ ſit ſuſceptiuus ſpēz ſine mā. Dicit eni ſensus ſuſcipere ſpēs ſine mā:qꝛ nō ſuſcipit eas māliter:ſz intētionalr. Forma itaqꝫ hñs eē intētionalr in ſensu nō dr eē mālis rōne ſui:uel rōne modi exiſtendi quē hēt. Dicit tamē esse mālis rōne ſbi:uel rōne rei in qua exiſtit:qꝛ est in orgāno coꝛpali ⁊ mālī.ſz forma abſtracta in intellectu utroqꝫ mō dicitur imālis ⁊ rōne ſui:ſiue rōne modi exiſtēdi quē habet:⁊ rōne ſubiecti:ſiue ratiōe rei in qua exiſtit. Nam ſi forma ut est in ſensu est imālis rōne ſui:uel rōne modi exiſtēdi:multomagis hoc hēbit forma in intellectu. Nā ſi mō mālī esset in ſensu uel in itellectu.i.ſi esset ibi eo mō quo est in mā cū forma ꝓput hēt esse in mā ſolū ſic rō essendi nō cognoſcēdi:qꝛ mā per formā quā habet in ſe ſolum hēt ꝙ ſit nō ꝙ aliquid cognoſcat.ſi ſensus uel intellectus recipet iſto mō posset per formas ſic receptas hēre aliquod esse:ſed nullaz ex hoc ſoꝛtiret cognitionē:⁊ qꝛ hoc est cōe omni ſenſui:ꝙ per ſpēm receptam cognoſcat:iō dicit eē cōe omni ſenſui ꝙ ſit ſpeciez ſine mā receptiuus. Et ſi rōne cognitiōis dicim' ſensuz eē ſuſceptiuū oium ſpēz ſine mā.multomagis hoc erit in intellectu quaſi excellētiori mō cognoſcit per ſpecies receptas:ꝙ faciat ſensus.ſpēs itaqꝫ in intellectu erit imālis rōne ſui:uel rōne modi exiſtendi quē hēt. erit ēt imālis rōne ſubiecti ſiue rōne rei in qua exiſtit. nā hoc hēt plus itellectus ꝙ ſensus:qꝛ ſi ſensus recte ⁊ uere iudicat.de ipſa tñ rectitudine ⁊ de ipſa vītate ut quid est rectitudo:⁊ quid est ueritas iudicare non pōt qō totū ꝓtingit ex mālitate ſui ſubiecti:ut qꝛ fundat in orgāno mālī ⁊ coꝛporali. Hoc enim mō ſensus iudicaret recte:⁊ de rectitudine qñ nō ſolū recte apꝛehēderet obiectū:ſz ꝙuerteret ſe ſupꝛa ſe:⁊ iudicaret de ipſa rectitudine apꝛehēſionis:⁊ ſciret diſcernere quid est rectitudo:⁊ ꝗd est recte apꝛehēdere: qō facere nō pōt.qꝛ ut ꝓbat ꝓculus in ſua elemētatione theologica.nullum coꝛporale:⁊ nullū māle est ad ſe ꝙuerſiuū. Jgit̄ ſi intellect' nō ſolū recte iudicat: ſed qd ſit rectitudo ſcit diſcernere:opz ipz imālez eē ⁊ ad ſe ꝙuertere ut poſſet de ipa rectitudine ⁊ de ſua ueritate apꝛehēſionis aliquid iudicare. ¶ Dicam' ergo ꝙ aliquādo res recipiēs:⁊ māliter recipit:⁊ ipa est mālis.ꝓpt qō per hi' receptionez nihil cognoſcit ideo ſic recipiēs:nec uere apꝛehēdit:nec de ueritate ſue apꝛehēſionis pōt aliqd iudicare. Jō in ſic recipiente nō est ueritas niſi ſicut in cā.ꝓput a talib' reb' pōt in nobis aliq̄ ueritas cauſari. Aliquādo vo licet recipiens ſit mālis:recipit tñ ſpecies ſine materia:⁊ quātum ad hoc dicit recipere mō imāli. Propter qō ſic recipit:⁊ ſic pōt recte cognoſcere. De rectitudine tamē ⁊ de ueritate ſue cognitionis non pōt iudicare. Sed est tertiꝰ modus recipiēdi ꝙ res recipiēs est im mālis:⁊ recipit ſpēs ſine mā.ꝓpter qō ſic recipiēs ⁊ uere pōt apꝛehēdere:⁊ de ueritate ſue apꝛehenſionis poteſt iudicare. Primo mō recipit mā. Scōo ſenſus. Tertio intellectuſ.nihil ergo pōt eē perceptiuū ueritatis:ut ꝙ de ipſa ueritate iudicet:ut ꝙ non ſolū uere cognoſcat:ſed de ueritate ſue cognitionis iudicare nouerit niſi ⁊ ipm recipiens ſit imateriale:⁊ modo imateriali recipiat. Arguamus ergo ſic. Quicꝗd est coꝛruptibile est materiale.ſed nihil qō ſic est perceptiuum ueritatis qō de ipſa ueritate iudicare ſciat est materiale. ergo tale non est coꝛruptibile nec

moztale. Aia ergo uel angelus arguit eē incoꝛrupti-
bilis uel imoztalis: qz ex pceptione vitatis: qz ex hoc
concludit imālis esse. Hoc autem satis videt innuere
aug⁹ in libꝛo de imoztalitate aie: concludens animaz
esse imoztalē: ex eo q intelligit z ueritatē percipit: qz
ut ait cum itelligit a coꝛpore se auertit. Quasi dicat.
Si itellectus per suū intelligē a coꝛpe z aia se auertit
ipm intelligē: z ipa pceptio vitatis arguit ipm eē qd
imāle z incoꝛpale. z per ꝓns qd icoꝛruptibile z imoz
tale. ¶ Uiso quō cōcludimus q pceptiuū vitatis est
quid imoztale: qz est semotuz a mālitate: uolum⁹ hoc
idē oñdere ex eo q oē tale est semotū a cōtrarietate.
¶ Distinguem⁹ eni de ꝓrietate sicut de mālitate: naz
aliqua foꝛma hēt ꝓrietatē rōne sui: qz ipa hēt ꝓrium
z rōne sbi: qz est in sbo hñte ꝓriuz. Et hi⁹ ee hñt foꝛ-
me in mā: qz ipse sibiinuicē ꝓriant. ut vna nō compa-
tiatur secū aliā: z rōne sbi: qz z sbm sic exns dicit eē
sub foꝛmis ꝓrys. Aliqñ vo foꝛma non hēt ꝓriū rōne
sui: qz ipsa nō hēt ꝓriuz. dicit tñ hēre ꝓriuz rōne sbi:
qz est in sbo hñte ꝓrium. Et hi⁹ ꝓrietatis modū hñt
foꝛme sensibiles in sensu: qz ipse foꝛme nō hñt ꝓrium
nec sibi inuicē ꝼm se aduersant ꝼm eē intensibile. Nā
ꝼm tale eē in eadē parte possunt eē species ꝓrie: ut in
eodē pūcto medū possunt eē spēs albi z nigri: habēt
tñ foꝛme ꝼm tale eē ꝓrietatē rōne sbi: qz sunt in sbo
habēte ꝓriuz: siue in medio: siue in oꝛgano. Tā enim
mediū q oꝛganū est quale ut est calidū z frigidū: hu-
midū uel siccuz: z ex hoc dī hēre ꝓriuz. ¶ Aliqñ vo
foꝛma nec hēt ꝓrium rōne sui: nec rōne sbi. z sic sunt
spēs in itellectu que nec adinuicē ꝓprie hñt ꝓrietatē.
nec sūt in sbo hñte ꝓriū: qz itellect⁹ nō est qualis: nec
eni est calidus: nec frigidus: nec hēt hi⁹ ꝓrietates: ut
ꝓbat in 3° de aia. Arguebat g sic. quicqd est coꝛpale
uel moztale hoc est rōne ꝓrietatis. intellect⁹ z oē per
ceptiuū ueritatis est a ꝓrietate semotus. ergo oē tale
nec est coꝛpale: nec moztale. Eo eni ipso q itellectus
pōt de vitate z rectitudine sue cognitionis iudicare:
arguit q nec recipit mō ꝓrio sicut recipit mā: qz tunc
nō cognosceret nec ipm in se hēret ꝓrium: qz tunc eēt
quid coꝛpale z māle: z nō posset se supza se ꝙuertere.
¶ Ad hoc aūt satis possum⁹ adaptare dictū aug. in
de moztalitate aie uolētis q qz semp imutabilr uerū
est. q duo z tria sunt qnqz. Et q linea trāsiēs per me
diuz circuli est maxima linearū. ideo ois qui pōt hoc
appḧēdere: qō semp est: opz q semp sit z sit incoꝛpo
ralis z imoztalis. Sed has vitates semp eē z imuta
biles nō est uerū: nisi ꝓut ꝓsiderant ꝼm eē abstractū:
qz ut sunt in mā: z ut sūt ꝓrietati annexe: opz mutabi
litatez hēre: qz qcqd est in re mutabili ꝼm q hi⁹: non
pōt eē a mutatiōe semotū. Aius g qui pcipit has ueri
tates ꝼm suā quiditatē ut sunt a mā abstracte z a con
trarietate semote ꝼm quē modū dicunt eē semp opz
q z ipse aius sit semp: z imoztalis. Uñ z aug⁹ cū pri⁹
dixisset de vitate linee trāseūte per mediū circuli qō
sit maxima lineaz: z cū diceret hāc eē vitatē eē sem-
per: z ex hoc uellet ꝙcludere animū semp eē vidēs.
qō nō sufficit appꝛehēdere q est semper ad hoc q ar
guat ipm eē semp nisi appꝛehēdat eo mō ut est semp.
cū z ueritates hoc mō sint semp ꝓut ꝓsiderant sepa-
rate a coꝛpe. i. abstracte a mā z a ꝓrietate. Dicit q cuz
aius itelligit a coꝛpe se auertit inuens q aius: qz itel-
ligens auertit se a coꝛpe. ideo intelligit has ueritates
que sunt semper ut sunt semper. i. ut a ꝓtrarietate z a
mā separata. Ꝓpt quod opz ipm aium: qz sic intel-
ligit z ueritatē pcipit semp eē. Nā z si uellem⁹ sic itel
ligē dictū aug. q qcqd pcipit z qō semp est opz illud
semp eē arguem⁹ aiam carnis semp eē. Nā semp hoc
uerū est q duo latera trianguli sunt lōgiora tertio. q
z canes vident hoc cognoscē: qz si insequātur leporē
semp insequūtur ipm per tertiū lat⁹ triāguli: non per
duo latera. Sz dato q pcipiāt hoc qō uerū est: z qō
semp uerū est. Nō tñ percipiūt hoc ut semp uerū est:
qz nō pcipiūt ipm mō abstracto z itelligibili: sed mō
māli z sēsibili. Ꝓpt qō z si recte iudicat cognoscēs
viā illā longiorē eē si insequat leporē per duo latera
q per vnū. de ipsa tñ rectitudie z ueritate nō iudicāt
ꝼm suā quiditatē: ꝼm quē modū talia dicunt eē semp
qō nō pōt iudicare canis: nec aliqs sensus: sz itellect⁹
tñ. Ꝓpter qō recte ꝙcludit q percipiēs ueritatē si
percipiat eā ꝼm suā quiditatez: qz percipit eam ut est
imoztalis semp. eēt aduertendū tñ ꝓpt rōnē in ꝓriuz
q licet aius percipiēs ueritatē semp sit: qz ex hoc ar-
guit q sit semot⁹ a mālitate z ꝓrietate que sunt cā coz
ruptionis. nō tñ opz ueritatē que est in aio semp esse:
sz pōt illa ueritas per oblīuionē tolli. ¶ Dicem⁹ eniz
q aliqd pōt eē coꝛruptibile triplr. uel rōne sui: qz hēt
ꝓrium. uel rōne subiecti: qz est in sbo hñte ꝓrium. uel
rōne modi acqrendi. Ueritas g que est in itellectu z
spēs intelligibiles que sunt in ipso non pñt tolli rōne
sui: q hēat ꝓriuz uel eē māle: nec rōne subiecti q sint
in sbo hñte ꝓriuz z eē māle: sed solum pñt tolli rōne
modi acqrēdi: qz acqrunt per actus a qbus pōt quis
cessare dādo se ad ꝓrium. uel nō operādo illos act⁹.
Duob⁹ eni modis tollit habit⁹ quātūcunqz sit in sbo
māli. uel qz diu cessam⁹ ab actib⁹: uel qz operamur op
positos act⁹ qō est dare se ad ꝓriū. ueritas igit in itel
lectu pōt deficere non rōne ꝓrietatis nec rōne sbi: sz
rōne ꝓrietatis. Ex mō aquirēdi per talē g distinctio-
nem ueritatis non pōt argui q ipse anim⁹ z ipm sbm
ueritatis possit deficere z coꝛrūpi: sed soluz cōcludit
q possūt tolli: z pñt deficē ipsi act⁹ per quos acqrim⁹
vitatē: per hoc patet solutio ad obiectū. Qō. XII.

Ecūdo querebatur de

s atura rōnali: ut de angelo: uel de aia ꝓut cō-
paratur ad suas potentias z erat qō. Utrū angeli uel
aie sint in genere cāe efficientis respectu suaz poten-
tiarum. z arguebat q nō. qz ut dicebat cōmētato⁹ in
4° meta^cc. vult q subiectū nō est cā efficiens: sz ma-
terialis tñ. ¶ In ꝓriū est qz coiter dicit q accidētia
fluūt a suis subiectis: qō nō esset nisi subiectū aliquo
modo haberet rōnes cause efficiētis respectu suoruz
accidētiū. ¶ Rō dicēdū: q phs in 2° phisicoꝛ vult q
tres cāe coincidūt in vnū. s. efficiēs foꝛma z finis. ubi
colligit q mā non coincidit cū aliqs causis. dimissa tñ
cā finali z foꝛmali: qz de hi⁹ causis nō est qō. Uidēdū
est quō mā nō coincidit cū cā efficiēte: cū tñ subiectū
ponatur eē cā efficiēs suoꝛ accidētiū. Plane eniz ha
betur circa finē ꝓimi phisicoꝛ q mā subiecta cū foꝛ
ma est cā accñtiū que fiūt in ea. Dicem⁹ g q subiectū
ꝓpter tria pōt dici nō coincidere cū cā efficiēte: z po
test dici aliquo mō cā efficiēs. Ꝓimo quidē: qz nō est
cā efficiens ut subicit: z ut est qd in potētia: sed ut est
quid in actu. subiectū ergo cū cā efficiēte rōne possibi
litatis nō coincidit. Rōne aūt actualitatis coincidit.
Scōo hoc potest intelligi q subiectū nō coincidat: z
coincidat: qz nō est illud qō agit: sed est illud quo agit.
Tertio mō hoc pōt intelligi: qz subiectū nō est illō
qō in se facit aliqd directe sed idirecte: uel nō est illō
qō in se fac aliqd per se sz per accns. ¶ Ꝓpt ꝓmū
sciēdum est q hoc mō a sbo fluūt accñtia: z hoc mō
mā subiecta cū foꝛma est cā oiuz accñtiū que fiunt in

ea: z potissime accñtiũ que fiunt nãliter z que nãliter cõcomitant näm subiecti: qz aliquãdo ad vnã naturã nãliter ꝓcomitat alia nã: ut ad näm subalẽ ignis nãlit concomitat nã caloris z siccitatis. ita q̃ nece est ignẽ eẽ calidũ z siccũ. Hencrãs g̃ dãdo igni nãz ignis: dat ei näm caloris z siccitatis. Calor g̃ z siccitas fluũt ab igne z mã ignis cũ forma ignis est cã caloris z siccitatis: que fiunt in ea inq̃tum mã ignis facta in actu per formã subalẽ: qz hĩ formã nãliter coicat calidꝰ z siccitas. Jõ ipse ignis cõplectẽs in se hĩ mãz z formã dicit eẽ. Ignis g̃ qõ est sb̃m calidꝰ z siccitatis est cã efficiens taliũ accñtiũ z nõ est cã efficiens eoz: qz si ꝓsideraꝛ ut sb̃m z ut est in potẽtia nõ est cã efficiẽs eoz: qz a tali sb̃o nõ fluũt talia accidentia ut est sic in potẽtia. Sz si ꝓsideraꝛ ut est q̃d in actu sic dicit eẽ cã efficiẽs taliũ accidẽtiũ: qz ꝓut est in actu: z ꝓout hẽt talẽ formã nãliter cõcomitãtur ipm talia accidentia. Propt̃ qõ signãter aduertẽda sunt v̄ba phi. qui non ait ipsaz mãm fm se: sz mãz cũ forma eẽ cã accidẽtiũ que fiũt in ea. ut det itelligere q̃ nõ rõne possibilitatis: sz rõne actualitatis quã acq̃rit mã per formã hẽt q̃ fluãt ab ea hĩ accidẽtia. Ex quo est aduertẽduz q̃ nunq̃ dicim̃ mãm eẽ cãm efficientẽ forme subalis: sz solũ q̃ v̄tute agẽtis hĩ forma de potẽtia passiua mãe educit: in qua eductione mã nullam hẽt rõnẽ agẽtis aut efficiẽtis: sz patiẽtis tm̃. Erit g̃ hic ordo q̃ passio magis facta abȳcit a suba z accidẽtia incõpleta ꝓcedũt forma subalez in mã completa sequũtur. Ignis g̃ agẽs in aere magis ac magis ip̃m calefacit z desicat. Qñ aũt est a deo calefactꝰ q̃ non põt ibi stare forma aeris: tũc itroducit ibi forma ignis. Incõpletus g̃ calor qui actiõe ignis semp ac semp intẽdit in aere ꝓcedit forma subalez ignis. sz in illo instãti in quo est cõplete intẽsus: hĩ calor expellit forma aeriz: z inducit forma ignis. Ita q̃ simul sunt tpe calor cõplete intensus: z forma ignis in mã. Ordine tñ nãe forma ignis ꝓcedit hĩ calorẽ cõplete itensuz: z ẽt siccitatẽ cõplete facta. ita q̃ agens per actionẽ suã uel per passionez magis facta inducit formã subalez. qua iducta fiũt in mã accidẽtia que nãlit formã hĩ cõcomitant. Respectu itaq̃ forme subalis nõ dicit agẽs eẽ nisi effectꝰ: sz respectu accidẽtiũ. Et si subiectũ aliquo mõ hẽt rõnẽ cause efficiẽtis hoc erit ꝓut ip̃m sb̃m adeptũ est formã: uel cõplectit formã quã nãliter illa accidẽtia concomitant. Propter qõ patet quomõ sb̃m cõe coincidit cũ cã efficiẽte: z nõ coincidit. qz nõ coincidit rõne possibilitatis: sz actualitatis. Scõo dz sb̃m coicidẽ z coincidẽ cũ cã efficiẽte: qz ꝑe nõ est illud qõ agit: sz illud quo agit qõ maxime patet in motu grauiũ uel leuiũ. Dicim̃ eni q̃ elemẽta nõ mouẽt seipsa: sed mouẽtur a gñante. Dicit eni generãs agẽ motũ elemẽtoz: qz dando eis formã: dat eis motũ ꝓsequẽtem formã. Forma g̃ grauis uel leuis nõ est ꝓpie id qõ agit motuz deorsum: siue sursum: sz est illud quo talis motꝰ agit. Generãs g̃ grauia agit motũ deorsuz mediãte nã grauiũ. Et generãs leuia cãt motũ sursum mediãte nã leuiũ. Quia dãdo talẽ nãm. dat talẽ motum. Erit g̃ nã in talib̃ id quo agitur: tale accidẽs qõ est motꝰ: quia mediãte tali nã generãs efficit talẽ motũ. Ideo in 2º phisicoz dicit phs q̃ nã est pncipiũ motꝰ z quietis eꝰ in quo est: ita q̃ nã grauis est pncipiũ motus g̃uis. Põt eni dici pncipiũ alicui⁹: nõ solũ id qõ efficit: sed id quo efficit illud: fm quẽ modũ nã grauis est pncipiũ motus: qui fit in graui. Quia grauãs mediãte nã effic talẽ motũ. Et qõ dcm̃ est de tali motu: qui nãlit sequit nãm: intelligẽdũ est de oib⁹ accñtib⁹ nãliter sequẽtib⁹ ipsaz. Generãs eni sicut dicit causare motum grauis mediãte nã grauis: ita dicit cãre oia accidẽtia cõcomitãtia näm mediãte tali nã. Subiectũ g̃ nõ est id qõ agit talia accidẽtia: sz dicit id quo agunt: qz hĩ subiectũ cõplectit mãz z formã mediãte qua talia accidentia a generãte z ab efficiẽte causant. Propt̃ qõ patet quõ subiectũ coincidit: z nõ coicidit cũ cã efficiẽte. Quia si uolum⁹ applicare cãm efficiẽtẽ solũ id qõ agit z efficit: de quo ꝓncipaliꝛ dicit rõ efficiẽtis sic subiectũ nõ coincidit cũ cã efficiẽte. Sed si uolumus applicare efficiẽtẽ cãm id quo aliq̃d agit z efficitur. Sic sb̃m mõ quo dictũ est coincidit cũ hĩ cã. Erit g̃ in hoc nã rei quasi ozganũ generantis z efficientis. in q̃tũ mediante tali nã cã efficiẽs generat accidẽtia in re subiecta. Talia itaq̃ accidẽtia ꝓcipaliꝛ sunt a generante uel a ꝓducẽte. aliqno tñ mõ fũt a nã subiecti ¶ Ex hoc aũt patet meli⁹ via ꝓia. Quia si hoc mõ subiectũ est cã accidẽtiũ: qz complectit formã z nãm quã nãliter cõcomitant. Accidẽtia qz g̃ cõparat sb̃m ad formam tanq̃ ad id qõ est in actu. Cõsequẽs est q̃ subiectũ eo mõ incidit cũ cã efficiẽte nõ ꝓpie ratiõe potẽtialitatis sz actualitatis. Qõ si hũc modũ cãlitatis uellem⁹ extẽdere: hoc non erit ꝑe rõne possibilitatis fm se: sed ꝓout est sub actu. Ut qz hĩ actus z hĩ forma non est apta nata esse nisi in tali mã. Et qz sicut res se hẽt ad esse. ita se hẽt ad cãlitatẽ. Sicut non est apta nata talis forma eẽ nisi in tali mã: ita nõ est apta nata hẽre hĩ causalitatẽ sup hĩ accidentia: nisi ꝓout eẽ hẽt in tali mã. Propter qõ illi⁹ causalitatis quã attribuem⁹ forme si participẽ faciem⁹ mãm. hoc eni nõ erit fm se: sed z rõne potẽtialitatis. sz ut est sub fõia z sub actu z rõe actualitatis. ¶ Dicebat aũt q̃ ẽt põt tertius adhiberi modus quõ subiectũ cũ cã efficiẽte nõ coincidit z coincidit. Nõ coincidit quidẽ: qz non agit q̃d in se directe. Sed coincidit qz agit aliquid in alio in qõ agẽdo agit in se indirecte. sicut dicimus de graui qõ est cã efficiẽs sui motus: z nõ est cã. Nã non est cã q̃ in seipm motũ agat: sed est cã: qz agit aliq̃d in medio: ut qz mouet mediuz: qõ mouẽdo agit ex ꝓnti in seipso: qz mouẽdo medium per seipm: mouet per accidẽs z indirecte. ¶ Hȳs itaq̃ ꝓlibatis patet quõ essentia angeli z aie possunt eẽ cã efficiẽs suaz potẽtiaz. Nã hoc põt eẽ: z est primo mõ: qz essentia angeli z aie nõ dicũt potẽtiã purã: z si iueniat aliquãdo q̃ aia nr̃a est pura potẽtia: nõ est hoc intelligẽdũ in gñe entiũ: qz tũc esset idẽ cũ mã ꝓma: sed in gñe intelligibiliũ: qz sicut mã prima nullã hẽt actualitatẽ in genẽ entiũ: sed efficit sic in actu suscipiẽdo formas sensibiles. Sic aia nostra z intellectꝰ noster nullã hẽt actualitatẽ in genere intelligibiliũ: sz efficitur sic in actu suscipiẽdo formas intelligibiles. Jn genere tñ entiũ nõ solũ nã angeli: sz ẽt nã aie nõ purã potẽtialitatẽ sz ẽt quãdã actualitatẽ ipoztat. Et qz ad vnã actualitatez nãliter sequi possunt alie nãles actualitates. dicem⁹ q̃ sicut ad formã ignis nãliter requirit caliditas z siccitas: sic essentiaz z nãm angeli z aie nãliter cõcomitant intellectꝰ z uolũtas que sunt potẽtie radicate in ipsa eẽntia. Essentia itaq̃ angeli z aie rõne sue actualitatis quã nãliter ꝓcomitant tales potentie hñt aliq̃ mõ rõnem cãe efficiẽtis respectu ꝑdictaz potẽtiaz. Uerificãt ẽt z hoc scõo mõ ut dicam⁹ essentiã angeli z aie hẽre rõnem cãe efficientis respectu suaz potentiarũ. Nõ qz ipsas potẽtias efficiãt: sz qz sunt id quo talia efficiunt z cant. Principaliꝛ eni talia sunt a generãte. i. a ꝓducẽte. Deus eni ꝓducẽdo nãz angeli: z aie ꝓducit oẽs potẽtias que fiunt in eis actu: qz aliq̃ mõ

tales potētie fiūt a deo mediante eēntia ⁊ nā. Dicitur ipsa essentia uel nā eē id mediāte quo talia fiūt ⁊ aliq̄ mō dicit hēre rōnē cāe efficiētis respectu taliū potētiarū. Possum⁹ enī dicere q̄ sicut generās dādo nām grauī. dicit ei dare motū ⁊ accītia sequētia talē nāz. Sic deus pducēs angelū ⁊ aiam dando ei talē nām: dat ⁊ pducit in eis potētias: que sunt ꝑtates nāles sequētes talē nām. Propter q̄ aliquo mō sicut generās mediāte nā ḡuis dī pducere motū ⁊ oia accītia sequētia talē nām. Sic de⁹ mediāte eēntia uel nā angelī uel aie dī causare ⁊ pducere oēs potētias nāliter cōcomitantes tales essentias uel naturas. Dicim⁹ enī hoc eē aliquo mō sīle: q̄ nunq̄ repiem⁹ oīno sīle iter opationē dei ⁊ creature. Deus enī nihil opat ita mediate: q̄ nō opet ēt illud imediate. Ūñ ⁊ potētias in aia ⁊ in āgelo imediate causat: ⁊ tñ causat eas mediāte nā ⁊ essentia angeli. Q̄ō quō sit itelligēdū supra in qōne 2ª qua querebat de diuina influētia tangebat: ⁊ in qōnib⁹ nostris de ꝑmo ꝑncipio diffusiue diximus. Si vo uolum⁹ loqui de tertio distinctiōis modo. ⁊ aliquo mō posset hēre locū in potētys sensitiuis aie. Ut dicam⁹ q̄ ille potētie inq̄tū fluūt ab eēntia aie in organa: fluūt aliquo mō ab essentia aie in seipsa, put ipa essentia aie est in qualibet parte corporis. ¶ Q̄ō vo obiciebat de cōmētatore q̄ subiectus respectu accidētium est cā mālis tm̄. Dici pōt q̄ subiectū respectu accidētiū est cā mālis tm̄: put est in potētia. Ūñ rōne actualitatis mō quo dictū est: pōt hēre rōnem cause efficiētis. uel possum⁹ dicē q̄ subiectū respectu suoz accidētiū est cā mālis tm̄. i. nullo mō est cā efficiens. Oz sit illud q̄ per se agit: sz pōt eē cā efficiēs: q̄ est illud quo illa agūtur: uel q̄ est illud q̄ illa facit indirecte ⁊ per accidēs: nō per se. Sicut dicebam⁹ de grauī ⁊ medio q̄ mouēdo per accidēs mouet seipsum per se. ¶ Q̄ō vo obiciebat in ꝓtrariuz q̄ accña dicūtur fluere a sbīs. patet quō fluūt ⁊ quō sbm hēt rōnē cāe efficiētis respectu accidētiū. Questio. XIII.

t Ertio querebatur de angelo ⁊ aia ꝑut vna potētia cōparat ad aliam: uel ad alias. ⁊ erat q̄. Utrū moueat aliquas potentias mediante aliquo influxu. Et arguebat q̄ non: q̄ ut dicebat uolūtas nō pōt mouere nisi uolēdo: sz uelle est in ipsa uolūtate. nō ḡ mouet influendo aliq̄d in passum sed solū per actū qui est in seipsa. ¶ In ꝓriū est: q̄ ut dicebat quicq̄d agit motū agit per influxū: sz hoc est de rōne entis creati q̄ agat motū: ⁊ per motuz: ḡ ⁊c. ¶ R⁹ dicēduz: q̄ agē per influxuz triplr pōt intelligi. Primo ut per hī⁹ influxus itelligat aliq̄ emanatio intētionalis. Scō ut intelligat aliqua ipulsio corporalis. Tertio ut per influxū itelligam⁹ oēm motionē uel passionē factā in passo. ¶ Propter primū sciēdū aliquos fuisse hī⁹ opionis q̄ hoc mō fit actio ⁊ passio q̄ aliquid intētionale fluit ab agente in passum qō excitat potētiā actiuā i eo: qua excitata mouet seipaz ad pfectionē ⁊ cōplemētū. Ponūt enī illi formas incōpletas in mā: quas uocāt potētias actiuas: qb⁹ mediātib⁹ mā mouet ad formā cōpletā: ita q̄ illa potentia actiua ⁊ forma incōpleta fit completa. dicūt tñ q̄ hī⁹ potētia actiua ⁊ forma incōpleta: nō pōt fieri forma cōpleta nisi excitata per formā itētionalē imissaz ab agente in passum. Sz hī⁹ positio stare non potest. Nā nihil ab agēte ꝑe inducit in passuz: sz solū ad pzsentationē agētis in passo aliq̄d fit. Jō cōmētator in 12. meta⁰⁰ vult q̄ corpus calidū agens in aliud corp⁹: non imittit calorē ab extra: sz facit calidū in potētia: calidū in actu: ⁊ sicut in mutationib⁹ realib⁹ nō imittitur aliq̄d ab extra: sic nec in mutationib⁹ intētionalitur aliq̄d ab extra: sic nec in mutationib⁹ intētionalibus. imo q̄tū ad aliq̄d magis pōt negari q̄ mittat aliquid ab eē in mutationib⁹ itētionalib⁹ q̄ realib⁹. Nā si corp⁹ calefactū mutat realr aliq̄ corp⁹: hēt in se calorē realr. Propt̄ q̄ eē hī⁹ corpus q̄ calefacit realr: erat realr calor. sed si corpus albū imutat intētionalr manifestuz est q̄ añ hī⁹ imutationē non erat in corpe albo albedo intētionalr. ¶ Quō ḡ mittet ab eē intētionalis forma que ante hī⁹ mutationē nō erat intentionalis forma: ⁊ eē medīū ⁊ organū: que imutant intōalis forma: ⁊ eē medīū ⁊ organū: que imutant intētionalr. Forma enī intētionalis eē non hēt in corpe terminato in quo hēt eē albedo realr: sed ab hī⁹ forma realr imutat medīū ⁊ organū itētionalr. Dicem⁹ ergo q̄ sicut ad ꝑsentiā agētis realr imutatur passum realr: ⁊ fit forma realr. sic ad ꝑsentiā agētis itētionalr fit forma intentionalis: nec ꝑe imittit ab eē. Uerūtñ forme reales hñt adinuicē ōrietatē. ió gñatio taliuz nō fit in instāti. formas vo itētionales nō hñtez ōrietatē ꝓtingit gñari in instāti: sic in instāti est gñatio lucis ⁊ colorꝫ multiplicatio per totū mediuz: ⁊ si aliq̄n ꝓtingit gñationē taliū nō fit in instanti hoc est: q̄ hī⁹ imutatio intētionalis nō fit sine imutatiōe reali. Sic multiplicatio soni in aere nō fit sine motu. Nullum ḡ emolumētū hñt ponētes talē intētionalē imissionez: cū nihil imutat ab eē. sed ad ꝑsentiaz agētis passuz assimilat agēti. Supponam⁹ ḡ cū Alg. in ꝑ⁰ de gñatiōe in. c. de actiuis ⁊ passiuis. Oz cū agēs appzopiquat patiēti hoc aūt agit: illud patit. Propt̄ q̄ nō req̄rit ibi actio itētionalis excitās uel ꝑuia. Quia nō opz aliq̄d imitti ab eē ad hoc q̄ aliq̄d fieret in passo: ita nō opz dare aliq̄d excitās ⁊ ꝑuiū ad ipam intētionalē imutationē. Cū ⁊ illa rōne nō imutat ab eē: sz sic fit ad pzsentiā agētis imutātis intētionalr: sicut ⁊ forma realis fit ad ꝑsentiā agētis imutātis realr. Q̄ō aūt dixit alia opio de formis icōpletis ⁊ latitatiōe formaz satis tatē ꝓtinet: sicut in quodā nro q̄libet ubi tractauim⁹ de potētia actiua māe diffusiuz diximus. ¶ Aduertēdum tñ q̄ qz ad solā ꝑsentiā agentis sine alio motu ⁊ trāsmutatiōe fiūt tales imutatiōes: ió dicunt ita aliqñ imitti ab agēte: ⁊ dī q̄ in talib⁹ aliq̄ mō fit forma: que oia opz hēre suū itellectū ⁊ dicta doctoz exposcūt piū ⁊ bonū lectorē ⁊ expositorē: nō malū: iuidū ⁊ isidiatorē. ¶ Ut aūt hoc determiate sciat possum⁹ in hac mā diuersimode loq: sciendū q̄ res sicut se hēt ad eē: ita se hēt ad agere. Circa aūt ipm agere est tria cōsiderare. s. id cui per se cōpetit eē. Et modū essendi. Et id q̄ est rō eēndi. Illō cui per se cōpetit eē semp est ipm cōpositū. Illud q̄ est rō essendi semp est ipsa forma. Sed modū essendi possum⁹ aliqñ attribuē cōposito. Aliqñ forme qñquidē est talis gñatio: q̄ est successio forme in mā: cū forma in mā dicat ipm compositū modū essendi ꝑz gñationē illā dī eē ipsi⁹ cōpositi q̄ ꝓtingere hēt in oib⁹ que gñant realr. Sed qñ est talis gñatio q̄ dī eē successio forme sine mā: sicut dicim⁹ de formis intētionalib⁹: q̄ suscipit sine mā: sic patet in sensu. Quia cōe est oi sensui q̄ suscipiat formas intētionalr: ex hoc dī suscipe formā sine mā. Talis ḡ modus essendi poterit attribui ipi forme ad quē modū essendi exprimendū aliqñ in talibus ꝓcedit q̄ magis agat fōa. ⁊ q̄ magis gñet q̄ cōpositū. q̄ō quō sit uez pōt eē p hīta manifestū. Scō mō pōt itelligi actiōez fieri p ifluxū q: fit p aliquā corpalē ipulsionē sicut dī mot⁹ influi in lapide a manu: q̄ man⁹ corpaliter ipellēs lapidē mouet ipz ipellēdo ⁊ mouēdo mediū. ¶ Primus ḡ modus nō est uer⁹. iste aūt scōs modus

ꝛ ſi eſt uerus nō eſt ad ꝓpoſitū.ꝛ ſi poſſet eſſe aliquo mō ad ꝓpoſitū in hoīe:tñ nullo mō eſt ad ꝓpoſitū in angelo. Nulla enī eſt potentia in angelo que moueat per cozpalē:uel per localē ipulſuz. Jn hoīe vo uerita tē nō hēt ꝓput uolūtas mouet intellectū:que eſt potē tia nō ozganica. Aliquo tñ mō vitatē hēt de uolunta te ꝓput mouet potētias in muſculis:ꝛ neruis que ſunt potētie ozganice:nō ꝙ uolūtas eo mō cauſet hī mo tuz. Sicut man⁹ cauſat motū in lapide.ſed qz ad ipe riū uolūtatiſ ꝓtrahunt nerui:ꝛ extēdunt:ſz quā ꝓtra ctionē ꝛ extēſionē fit cozpalis motus. Jpſa aūt ꝓtra ctio:ꝛ ipſa extenſio cozpalis ipulſio dici pōt:quā coz poralē ipulſionē damaſ.li.2.c.22.uocat ipetuz dicens. ꝙ fm uoluntatē fit ipetus in mēbzis deinde fit uſus: ut ſi uolum⁹ uti gladio fm appetitū nrm:ꝛ fm iperiū uolūtatiſ fit ipetus in mēbzis ut fit impet⁹ in manu: quo impetu applicat ad gladiū:ꝛ utit gladio.ita ꝙ in nobis eſt hic ozdo ꝙ cōſiliū ꝑcedit electionē.electio ꝓcedit ipetū.impet⁹ aūt ꝑcedit uſum. Jn bzutis vo ut idē damaſcen⁹ ibidē tradidit nō eſt cōſiliū:nec ele ctio.ſed ſtatim poſt appetitū fit ipet⁹ in mēbzis ꝛ mo uentur bzuta ab appetibili:tñ in hoc magis agunt q̄ agant.fm igit talem ipetū.i.fm talē motionē uolūta tis nō mouet quaſcūq; potentias:qz nō oēs potentie ſunt ſuſceptiue talis mot⁹. ¶ Tertio mō pōt itelligi influxus oē qō fit in paſſo ab agente.ꝛ ſic uoluntas ꝛ oē agēs dcq̄d mouet mouet per influxū idest per ali qd factū in paſſo ab agente.alr nec agens ageret:nec paſſum pateret. Dicemus ergo cū ſimplicio in ꝓdi camētis ꝙ aliqñ agēs agit per cozpalem ipulſuz. Ali qñ vo fit actio ꝛ paſſio ex ſola idoneitate agentis ad patiēs. Qualitercūq; tñ fiat actio ꝛ paſſio ſemp reci pitur aliqd in paſſo ab agēte:ꝛ illud receptū quedaz influētia agētis in paſſū dici pōt ꝙ ꝓpter hoc mouet mouēs per influxū. ¶ Quod vo obiciebat ꝙ uolun tas mouet uolēdo.dicem⁹ ꝙ ſic mouet uolēdo ꝙ ab illo uelle cauſat ꝛ reſultat aliqd in ipis potētijs quas mouet:ut ſi uolūtaſ uolēdo mouet itellectū. Per hī⁹ uelle:ꝛ per hī⁹ iperiū uoluntatis aliqd cauſat in intel lectu qō pōt dici influxus qdā fact⁹ a uoluntate.ſicut eni dicim⁹ ꝙ paſſio recipit in paſſo ab agente:ſic dici pōt ꝙ paſſio eſt quedā influētia facta in paſſo ab agē te. Omne eni qō recipit ab influēte ꝛ dante dicit reci pere:nec tñ ꝓpter hoc opz ꝙ aliqd in paſſum mittat ab extra:ſed qz nō fit paſſio niſi ad ꝑſentiā agētis di citur paſſuz ſuā pfectionē recipe ab agēte ꝛ hēre eaz per influentiā agentis. Queſtio.XIIII.

q ¶ Jarto querebatur de creatura rōnali ut de angelo ꝛ anima.put uolūtaſ in eis cōparat ad ſuū actuz.ꝛ erat queſtio. Utrū ſi uoluntas nō moueret ſeipſam poſſet per actū ſuū mere ri.ꝛ videt ꝙ non.qz ut dicebat.B.in li.de virtutibus vult ꝙ ſola uolūtas.qñ ꝓ eo ſua uolūtate aut diſſenti re.aut cōſentire nulla neceſſitate cogit. Nō imerito capax eſt iuſtitie uel iniuſtitie.ſi ergo uoluntas moue retur ſolū ab alio nō eēt libera. Non ergo meret:uel demereť. ¶ Jn contrariū eſt qz luc.14.dicit cōpelle eos intrare:ſed cōpulſio aliquā coactionē dicit.ergo uoluntas coacta mereť. ¶ R⁹ dicendū ꝙ in hoc ſtat vis qōnis ꝙ ſi uolūtas moueret ab alio videt ꝙ hoc ſit per violentiā:ꝛ qz in violētis nō meremur. Uidet hoc poſito ꝙ uolūtaſ cadat a merito.ꝓpter qō tria declarabim⁹.qz ꝓmo oſtēdem⁹ qd eſt violētū.Scdo declarabim⁹ utruz uoluntas poſſet moueri violēter. Tertio oñdem⁹ ad qōnē ꝓpoſitā quō ibi poſſet eſſe rō meriti ꝛ demeriti. ¶ Ꝓpter ꝓmū ſciēdum ꝙ violētū diffinit aphs in 3⁹ ethicoꝝ.cuius ꝓncipium eſt ab extra:nō cōferēte viz paſſo:ꝛ ꝙ adaptat ad nā lia ꝛ ad uolubilia.videt alia ꝛ aliaz hēre iterpretatio nē.ut ſi uolumus loq̄ de violēto in nālibus:ibi paſſo eēt caſus datiui.ut dicam⁹ ꝙ nō opz ꝙ differat nālis motus a motu violēto per hēre ꝓncipiū ab extra:ſz per cōferēte viz paſſo. Sol eni mouēs uapores:ꝛ fa ciens eos aſcēdere eſt ꝓncipiū ab eẋ:ꝛ man⁹ ipellens lapidē ſurſuz eſt ꝓncipiū eẋ lapidē.ꝛ tñ eleuatio uaporū dicit eē motus nālis:aſcenſus lapidis violētus. Quia ſol ſolū ſic mouet uapores ꝙ ipſis uaporibus paſſis ꝓfert viz aliquā ut calorē aliquē per quē moue tur ſurſuz ac generat aliq̄ fozma.qz ico:patur aliquis calor in ipſis uaporib⁹ per quē ſurſuz ferunt:ꝛ qz fo rma dicit nā non qō fit a fozma imꝓꝛeſſa ꝛ a pfectione aliqua incozpata dicit eſſe nāle.ſed manus mouēs la pidē nullā fozmā miſſaz leuitatē:ꝛ nullā vim confert lapidi paſſo per quē moueat ſurſum ſed ſoluz mouet per ipulſionē.ꝓpter qō talis mot⁹ dicit eſſe violētus. ¶ Jn uolūtarijs aūt ſi recipiam⁹ p̄dicta diffinitionē violēti poterit ly paſſo eſſe caſus ablatiui ut dicamuſ ꝙ in uolūtarijs motib⁹ pōt eē ꝓncipiuz ab eẋ paſſo ꝓferēte viz.i.coopante agēti.uolūtaſ eni moueri pōt ab appetibili qō eſt eẋ tñ hoc nō erit niſi uolēdo:ꝛ qz qō fit in nobis uolētib⁹ fit nobis coopantib⁹.qz ipm uelle eſt quoddā opus nrm q̄tūcunq; in talib⁹ ſit ꝓn cipiū ab eẋ.ꝛ tñ talis mot⁹ nō eſt violētus.qz ibi paſ ſuz dicit viz ꝓferre.i.coopari agēti.quicq̄d eni coopa tur ad aliqd dicit aliquā viz cōferre ad illud.ſed ſi uē tus aduenies arriperet hoiem ꝑter uolūtatē hoc nō eēt uolūtariū:ſed violentū.qz paſſuz nihil cooparet ad talē motū. ¶ Uiſo qd eſt violētū.uolum⁹ oñdere ꝙ uolūtas nō pōt moueri motu violēto.nā nihil mo uet niſi per motū ſuum. Uoluntas ergo nō mouet ni ſi per motū ſuū.mot⁹ aūt uolūtatis eſt ipm uelle. Uñ aug⁹.2.cōfeſ.vult ꝙ a deo nō itur:nec recedit paſſib⁹ cozpis:ſed affectib⁹ mētis. Jpſe eni affectiones:ꝛ ipe uolitiones nre ſunt mot⁹ uoluntatis nre:ꝛ idez in.13. cōfeſ.vult ꝙ illud qō eſt amoz in ſpiritib⁹ hoc eſt pon dus in cozpib⁹.vñ ait amoz meus pondus meū eo fe roz quocūq; feroz.cuz ergo moueri per amorē ſit mo ueri uolūtarie.nunq̄ mouet uoluntas niſi uolendo.ꝛ qz agē aliqd uolēdo nō eſt agēte aliqd violēter.imo eſt ꝓtra rōnē violēti ꝙ fiat uolūtarie:ipoſſibile eſt uo luntatē moueri violēter.iō dicūt ſancti ꝙ liberū arbi triū eſt potētiſſimū ſ̄b deo:qz nō pōt cogi. Certū eni eſt ꝙ quicq̄d uolūtarie fit fm ꝙ hī⁹ coacte nō fit.ꝛ qz uolūtas nō pōt moueri niſi uolēdo ad ſuū actum qui eſt ipm uelle coactionē ſuſcipe nō pōt. ¶ Habito qd eſt violētū:ꝛ quō uoluntas nō pōt coacte ſimplr:nec violēter moueri.uolumus oñdere quō pōt mereri uł demereri.etiā mota ab alio.dicim⁹ ꝙ uolūtas nō pōt cogi ſimplr:pōt tñ cogi aliquo mō qñ agit aliqd cum q̄daz diſplicētia. Sicut cū qs ꝓjcit merces in mari ne patiat naufragiū.talis eni actio nō eſt oino uolūtaria ſed eſt aliquo mō coacta.attñ eſt magis uoluntaria q̄ coacta:qz ſi eēt oino inuoluntaria.nullo mō per ipe riū uolūtatis ficret ipetus in mēbzis ad accipiēdum merces ut pꝛoȝciant in mari.taliſ ergo ꝓiectio placet rōne ſalutiſ cozpis:diſplicet rōne amiſſioniſ merciū: tñ magiſ placet q̄ diſplicet.qz pot⁹ ſic agēs vult ſalua re cozpus:q̄ hēre merces.fm qd ergo eſt inuoluntaria:ſimplr tñ eſt uolūtaria:iō coiter dicit ꝙ uolūtas coacta eſt:ꝛ qz ꝙ ſic uolum⁹ uelle dicimur.q̄tūcunq; ergo uolūtaſ moueat ab alio:ſiue illa coactio oino ſit

uolũtaria:siue sit mixta.q2 nõ nisi uolendo mouetur semp est meritoria hi⁹ motio:q2 quicq̃d nobis uolẽti bus fit debet nobis iputari ad meritũ. Nã si bonũ ci- buz uolum⁹ bonũ est:z bñ uolum⁹.sed ad demeritũ si malo mõ:uel malũ uolum⁹. ¶ Utrũ uolũtas posset mouere seipsam:z qualr se mouet in aliud quodãmõ qõlibet determinauim⁹. ¶ Jn motu tñ in quo mouetur ab alio q2 uolẽdo mouet:põt mereri z demereri. vñ aug⁹ in p2io retractationũ.c.de expositione ḡrun- dã ꝓpositionũ de epl'is pauli vult ꝙ talia per que me remur sũt a deo:z sunt a nobis.sunt a deo q2 deus fa- cit ea in nobis.sunt a nobis q2 nõ fiũt nisi uolẽtib⁹ no bis.lz enĩ deus nõ possit nr̃az uolũtatẽ cogere q2 hoc nõ est possibile sed est iplicare ꝛdictoria:q2 si uolũtas coacte uellet:nõ uolẽdo uellet. Põt tñ deus imutare uoluntatẽ.q2 cor regis in manu dei quocũq3 uoluerit uertet illud sicut imutauit uolũtatẽ pauli. Tñ nunq̃ mouebit uolũtas nisi uolẽdo. P2opter qõ qlitercũq3 moueat põt mereri:z demereri. Qõ autez obiciebat de.b.q2 q2 uoluntas nõ cogit.iõ capax est iustitie z in iustitie.patet ꝙ nõ est idẽ moueri ab alio z cogi q2 nõ mouet ab alio nisi uolẽdo.sz qõ coacte fit nõ uolẽdo fit.ꝓpter qõ ꝓpie nõ cogit.z si cogeretur sm qõ hi⁹ nõ moueret. ¶ Qõ vo obiciebat in ꝛriuz:ꝙ aliq̃ cõ pellunt intrare eccl'iam z uenire ad fidẽ.Dici debet ꝙ sumit ibi coactio large sm qd:q2 paulus põt dici co- actus uenisse ad fidẽ:z cecitate pcussus uenit.Nõ tñ p2opie dici debet ibi fuisse coactio:q2 nõ nisi uolen- do uenit.

Questio.XV.

q Jnto querebatur De crea tura rõnali ut de angelo z aia ꝓut in eis intel lect⁹ cõparat ad suũ actũ.Utrũ in eis itelligẽ fiat per cõtactũ.que qõ posset eẽ gñalis de oi itelligẽte:z de ipo deo:utruz suũ intelligẽ sit per ꝓtactũ:z arguebat ꝙ intelligẽ nõ est per ꝓtactũ:q2 põt aliq̃d intelligi ẽt anteq̃ sit.sed ꝓtingere nõ põt anteq̃ sit ḡ tẽ. ¶ Jn ꝛriũ est q2 ut dicebat intelligẽs nõ itelligit nisi ule:sed ule est semp z ubiq3.ergo ubi est intellect⁹:ibi est ipm ule.z sic intelligẽ est per ꝓtactũ. ¶ Xº dicẽdũ ꝙ nul lus fuit adhuc hi⁹ positionis quin semp ipm cognitũ eẽt vnitũ potẽtie cogscẽti:ita ꝙ qõlibet cognitũ non posset cogsci nisi vniret potẽtie cognitiue:opz tñ uel in se:uel in suo sil'i ul'aliqualr.aliter semp cognitũ hẽ ret aliquã vnionẽ ad potẽtiã cogscẽtẽ siue ad ipm co gnoscẽs.vñ aug⁹.5.sup genñ.ad lr̃az.vult ꝙ oẽ cogno scẽs hẽat apud se cognita.vñ loquẽs de deo ꝓut cog scit entia creata:dic̃ ꝙ si nouerat ea p2iusq̃ faceret ea ꝓfecto p2iusq̃ fierẽt apud illũ erãt.ac si diceret ꝙ nõ potuisset ea cognoscẽ nisi apud ipm eẽnt.est ergo ali- quo mõ vnio:z aliq̃ mõ cõtact⁹ cogscẽtis ad cognitũ sed qlis sit iste cõtact⁹:z cui⁹ sit ista vnio fuerũt diuer si modi dicẽdi. ¶ Nã qdã posuerũt hoc fieri per ali qlẽ emissionẽ:qdaz per realẽ cõpositionẽ.Sed vitaz rei hẽt ꝙ hi⁹ ꝓtact⁹.z vnio fit per quãdã expressionẽ formalẽ.Crediderũt enĩ aliq̃ ꝙ hoc mõ intellect⁹ co gnosceret.q2 aliq̃d egrediebat a cognoscẽte sic posu- it plato ꝙ aliq̃ radij exibãt ab oculo usq3 ad rẽ visaz quã attingẽdo fiebat visio.ꝓpter qõ sm euz videba mus eẽ mittẽdo:z q2 suo mõ eodẽ mõ fit visio:z itel lectio:si viderem⁹ eẽ mittẽdo itelligerem⁹ ẽt eẽ mit tendo.ponentes enĩ ꝙ aliq̃d egredit a visu ut videat cogeret ponere ꝙ aliq̃d egrederet ab itellectu ut in- telligat.ampli⁹ videre nõ est in re visa:sed in re vidẽ te:z intelligẽ nõ est in re itellecta:sed in itelligẽte.Si ergo viderem⁹ eẽ mittẽdo pp ipz videre nõ poneret aliq̃d in videte sed in re visa ad quã ptingerent radij visuales.z si videre eẽt in re visa oporteret ꝙ itelligẽ eẽt in re itellecta.oporteret itaq3 ꝙ aliq̃d fieret ab in tellectu in re itellecta ad hoc ꝙ itelligeret.Sed sm hũc modũ ponẽdi aliq̃d fit a visu in rẽ visam:ad hoc ꝙ videat:z q2 nihil tale est rõni consonũ nõ fit cogni tio per emissionẽ.nec cognoscim⁹ eẽ mittẽdo:sz int⁹ suscipiẽdo. ¶ Aliqui aũt uolẽtes sustinere ꝙ fieret cognitio eẽ mittẽdo:videtes tñ ꝙ cogebant ponere ꝙ fieret visio itus suscipiendo:q2 opz ꝙ videre sit in ipso videte.iõ posuerũt utrunq3 videlz ꝙ eẽt visio z eẽ mittẽdo z int⁹ suscipiẽdo:cui⁹ opinionis fuit. Petr⁹ adlardus in suis qõnib⁹ nãlib⁹ dicẽs.ꝙ in videdo ali qui spũs egrediebant ab oculo usq3 ad rẽ visã:z suscipiebãt silitudinẽ rei in se sicut si cera iret ad sigillũ:z suscipiet silitudinẽ sigilli. Spũs ergo illi sic suscipien- tes silitudines rerũ missarũ emissi ab oculo reingre- diebant in oculũ z repesentabãt aie silitudines rerũ visarũ:iõ dicebat hoc mõ fieri visionẽ. Ponebat enĩ ꝙ spũs erãt qsi nũcij aie eũtes z redeũtes ad ea.sicut ergo nuncij portãt noua de longinqs ptibus. Sic isti spũs emissi ab aia ad res visas:qñ attingebant res vi sas assimilabant eis:z redeũtes ad aiaz portabãt secũ silitudines rerũ visarũ.ꝓpter qõ aia cognoscebat res illas z iudicabat de eis.Erãt ergo isti nũcij qsi nales ut sicut fit fluxus z refluxus maris nãliter:ita isti spũs fluebãt ab aia ad res visas:z refluebãt ad aiam nãlit. Si ḡ eẽt aliq̃ cera que ꝓcederet nãliter ad sigilla ac- cipet silitudinẽ sigilloruz z sic assimilata sigillis nãlit egrederet:posset aliqs in cera illa iudicare de imagi- nibus oium sigillorũ. Et sm sic ponentes iudicat aia per hi⁹ spũs. ¶ Sed hoc posito talr in se defic ut nõ indigeat reprobari:q2 si talis mot⁹ spũz fieret egre- diẽdo z regrediẽdo nõ possit fieri in istãti sicut fit vi sio. ¶ Rursus si cera ꝓgrederetur ad sigilla z defert ad nos silitudinẽ sigilloz nisi ab ipsa cera repsentare mus de sigillis. Oportet ḡ in aia dare aliquã vtutẽ in qua susciperet silitudo illoz spũz differẽtiũ silitudi nẽ visarũ. Frustra ergo ponerent tales spẽs siue silitudines ad cit ꝙ a reb⁹ visis multiplicent spẽs siue silitudines ad virtutẽ visiuã aie. Jncõueniẽs est ergo ponẽ:ꝙ videa mus per talẽ emissionẽ:z incõueniẽs eẽt dicẽ ꝙ itelli gerem⁹ aliq̃d emittẽdo:q2 z si ab oculo aliq̃d egredi tur sic ab oculo basilisci ificit aer:z ab oculo mulie- ris mẽstruate inficit speculũ:lz per talẽ emissionẽ nec mulier mẽstruata:nec basillis cus videat:cũ tñ oculus per quẽ videm⁹ sit corpale qd:nõ enĩ est incõueniẽs a corpe egredi aliquos uapores:z aliquos fumos quos uocam⁹ spũs:sed ꝙ ab itellectu qui est qd imale fiat aliq̃ talis emissio:siue per illã emissionẽ itelligam⁹ si ue uõ:est oino ridiculuz. ¶ Utso ꝙ nõ fit cognitio p cõtactũ per aliquã emissionẽ:uolum⁹ondere ꝙ nõ fit cognitio per ꝓtactũ per realẽ cõpositionẽ.posuit enĩ empedocles aiaz ut cogsceret oia elemẽta eẽ cõposi- ta ex oib⁹ elemẽtis ita ꝙ sm eũ terrã terra cogscim⁹ aia ergo q2 est cõposita ex terra cogscit terrã:z ex ae re aerẽ z sic de alijs. ¶ Sz nec hec positio stare põt q2 si terra eẽt rõ seipsaz cogscẽdi:ita ꝙ terrã terra co gnoscam⁹ ipa terra seipsaz cogsceret.sicut ḡ dicim⁹ de ꝓuationib⁹ z habitib⁹ suo mõ dicam⁹ de reb⁹ corpali bus:z mãlib⁹.z de expssionib⁹ formalib⁹. P2iuatio eni ẽt suuipsi⁹ nõ est rõ cogscẽdi sm quẽ modũ loquit aug⁹.12.de ciui.dei.c.7.q2 p2iuationes nõ in spe.lz in ei⁹ p2iuatione sciunt.hoc mõ rectũ est iudex sui z obli qui.obliquũ enĩz nõ hẽt vñ cognoscat per se:sed ap-

prehēdēdo rōnē ex priuatione nos cognoscim⁹ obliquū.sic ⁊ res māles nō sūt rō cognoscēdi seipsas ita q̄ res mālis nō est intellectus suiipsi⁹:sed in sepatis a mā illud qō intelligit est suus itellect⁹ ⁊ est rō intelligendi seipz:⁊ ut loquamur de cognitione large.Dicemus q̄ res ꝑm eē māle:nec seipsas nec alia sūt cognoscēdi rō:sed ꝑm exꝑssionē formalē pñt eē rō cogscendi ⁊ seipsas ⁊ alia.⁊ inde est q̄ nō solū in itellectu sed ēt in sensu:dicit phs.2.de aia.hi⁹ susceptionē spērū sine mā asserēs hoc eē cōe oi sensui.mā itaq̄ est ipeditiua cognitiōis ⁊ res ꝑm eē māle nō sūt rō cogscēdi: nec apud itellectū:nec apud sensū.sicut g̃ cera suscipit ipressionē sigilli sine mā sigilli:sic ⁊ sensus suscipit species rerū:⁊ silitudines rerū sine mā rerū.Res g̃ ꝑz eē māle nō est rō cogscēdi seipsaz:nec alia:sed exꝑssio formalis ipsi⁹ rei est rō cogscēdi.⁊ res ipsa exꝑssio cogscet ab hñte hi⁹ exꝑessionē eēt rō cognoscēdi se:uel seipm.sensus eni cogscit sensibilia ⁊ mālia per spēs ⁊ silitudines ipsoꝝ que sunt q̄dā exꝑssiones formales eoꝝ:⁊ si sensus posset,se supra se ꝙuertere ⁊ cogscere hi⁹ silitudines cogsceret ipsas per seipsas.nō ergo fit cognitio per hi⁹ cōpositionē realē.qz hoc nō esset rō cognoscēdi:sed magis eēt cognitiōis ipedimētū.pupilla eni cognoscēs oēs colores nō est cōposita ex oibus coloribꝫ imo magis est oino abscoloꝝ ut possit similitudines oiuz coloꝝ suscipe ⁊ sic oēs colores cognoscere. ¶ Habito g̃ quō nō fit cognitio per ꝓtactū q̄ hi⁹ cōtact⁹ fiat per q̄cūq̄z emissionē:⁊ oñso q̄ non fit cognitio:⁊ in sensu per ꝓtactū q̄ hi⁹ tactus fiat per realē cōpositionē.ꝓpter qō multo magis nō hēt fieri in itellectu.qz nō est itellect⁹ sic aptus nat⁹ cōponi sic cōponit oculus.restat ostēdere quō fiat cognitio per cōtactū:siue per vnionē aliquā.cuz semp cognoscens dicat apud se hēre cognita.qō nō eēt nisi eēt aliqs cōtact⁹ uel aliq̄ vnio cogscētis ad cognita:sed ut patet per habita ista vnio nō fit per emissionē:nec per compositionē.opz q̄ fiat per formalē exꝑssionē.ut q̄ cogscēs hēt apud se fozales exꝑssiones rerū:per quas oi cit res cogscere:qō ut clare appeat dabim⁹.5.ozdies in reb⁹.¶ñ primo aliq̄ res fozalis est exꝑssio suiipsi⁹ ⁊ alioruz ⁊ in alīs.2° aliq̄ vo est hi⁹ formalis exꝑssio suiipsi⁹ nō alioruz:nec in alīs.3° aliq̄ nec est formalis exꝑssio suiipsi⁹:nec alioꝝ.sed est susceptiua formaliū exꝑssionū:⁊ seipsaz:⁊ ēt pōt cognoscē ipsas fozales exꝑssioneꝫ:⁊ 4.° aliq̄ aūt reꝫ nec est fozalis exꝑssio suiipsi⁹:nec aliorū,sed est susceptibilis taliū formaliū exꝑessionū:ita tñ q̄ nec seipsaz:nec exꝑssiones illas formales cognoscit.sed solū cogscit res quarū sunt formales exꝑssiones.5° aliq̄ vo res nec est fozalis exꝑssio suiipsius nec est apta nata suscipe tales fozales exꝑssiones ut possit per hoc aliquid cognoscē.In ꝓio q̄dem gradu est deus.In 2° est intellect⁹ angelic⁹.In 3° intellect⁹ huma⁹.In 4° sensus.In 5° res māles cognitione carētes.Essentia eni oina est formalis exꝑssio suiipsius ⁊ aliorū:⁊ in alīs suiipsi⁹ q̄ qz de⁹ cognoscit eēntiā suā per eēntiā sua.Aliꝝ vo qz cognoscēs eēntiā suā cognoscit oia alia. ¶ In alīs q̄dē:qz nō solū eēntia dei cogscit a deo per seipsam:sed a quocūq̄z alio cogscat nō pōt cognosci nisi per seipaz.Essentia vo angeli est fozalis exꝑessio suiipsi⁹.qz est rō cogscēdi seipsaz:sz nō est formalis exꝑssio aliorꝝ:qz nō pōt sufficiēter repntare alia.Angelus eni nō cogscit alia ꝑ eēntiā suā: sz cogscit alia per formā:siue spēs aliorꝝ:iō dī in libro de causis.qz ois itelligētia est plena fozis:⁊ plena spebus:⁊ tūc nō solū eēntia angeli nō est rō cogscēdi alia sed ēt nō est rō cogscēdi seipsaz in alīs.qz si vn⁹ angelus itelligit aliū nō intelligit ipz per eēntiā ei⁹:sz per silitudinē ei⁹. Essentia eni cuiuslibet angeli solū in angelo cui⁹ est fozalis exꝑssio:est rō cogscēdi seipsam:⁊ nō in aliq̄ alio. Sic g̃ cōparat angelus ad suū intellectū:ut sit fozalis exꝑessio suiipsi⁹:⁊ nō aliorū:nec in alīs.De⁹ aūt sic ad suū itellectū cōparat ut est suiipsius ⁊ alioꝝ.⁊ in alīs formalis exꝑessio eē dicat. Alia vo sic ad suū itellectū cōparat q̄ nec suiipsi⁹ nec aliorū:nec in alīs itellectib⁹ pōt eē formalis exꝑssio:sed solū est apta nata suscipe tales ipressiones per q̄s ⁊ se ipsaz:⁊ ipsas exꝑssiones ⁊ res ēt quarū sunt exꝑssiones est apta nata cogscē. Est eni aia nr̄a potētia pura in gñe itelligibiliū.iō nullus act⁹ pōt ꝓgredi ab ea in hi⁹ gñe.cū nec seipsaz:nec alia posset per seipsaz cogscere:nec ēt ab alīs est apta nata cogsci per seipsaz:sz solū est apta nata suscipe exꝑssiones formales alioꝝ per suū itellectū:q̄s suscipiēdo:⁊ seipsaz ⁊ ipsas exꝑssiones ⁊ ea quoꝝ sunt exꝑssiones cogscit.est eniz per intellectū aia supra se ꝙuersiua:ut nō solū possit cogscere res siue oba.sz ēt rerū silitudines quas suscipit: per q̄s ēt seipsa cogscit.iuxta illud phi in 3° de aia q̄ aia sic seipsaz cogscit sic.s.cogscēdo alia. Sensus aūt nō est rō cognoscēdi seipm nec alia per seipsuz sed solū est apt⁹ natus suscipe formas:⁊ exꝑssiones aliorū per quas solū res ⁊ obiecta cogscit.nec aūt seipz:nec ipsas formales exꝑssiones q̄s suscipit:qz nō est supra se ꝙuersiuus.res q̄dē māles nec sui nec aliorꝝ sunt rō cogscēdi:nec ēt sunt apte nate suscipe formales exꝑssiones per quas pñt:ul'se:uel alia cogscē.Intelligere ergo ⁊ oē cogscē hoc mō fit per cōtactū:uel per vnionē:qz cogscēs hēt apud se cognita q̄tū ad formalē expressionē.iō hēt apud se cognita:⁊ est vnitus reb⁹ cognitis q̄buscūq̄z cogscēs sic hēt apud se formales exꝑssiones cognitoꝝ. ¶ Qō vo obiciebat q̄ pñt cogsci res anteq̄ fiāt.Dicem⁹ q̄ si cogscunt anteq̄ fiāt sic anteq̄ fiāt sūt formales exꝑssiones eoꝝ.⁊ in cogscēte:pp qō tale cogscēs oī eē vnitus cognitis anteq̄ fiant:nō qz sint cognita in seipsis ꝑm eē reale:sz qz erāt in cogscēte ꝑm exꝑssionē formalē. ¶ Qō vo obiciebat de uli qō est semp ⁊ ubiq̄:.ppt qō videbat argui q̄ res cognita que est ul'e apud itellectū:ēt ꝑm seipsaz hēt eē.Dicem⁹ q̄ equocat ibi in eē semp:⁊ ubiq̄.naz ul'e est semp:⁊ ubiq̄.qō est abstractū ab hic ⁊ nūc.i.a loco ⁊ tpe.non q̄ hēat eē ubiq̄ ⁊ semp ꝑm esse reale.

Questio.XVI.

Circa creaturā rōnalē ⁊ querebat circa eā de ꝓpꝛijs angelo:⁊ de ꝓpꝛijs hoi.circa ꝓpꝛia angeli erat tm̄ qō vna utrū angelus doceat hoiem aliq̄d opando circa intellectū hoīs:⁊ arguebat q̄ nō.qz ut dicebat nō pōt opari circa itellectū ut ꝙfortās ipm:nec ut dicebat ut speculū sic aliq̄ ponūt q̄ angelus est speculū clarū:⁊ opponēdo se itellectui humano resultēt alique silitudines ab itellectu angelico in itellectu humano.sicut a speculo pleno formis ⁊ silitudinib⁹ in speculo nō pleno hi⁹ silitudinib⁹.Cuz eni vnū speculū opponit alteri:imagines in vno speculo resultant in altero.sic ꝑm quosdā itellect⁹ angelic⁹ opposit⁹ itellectui nr̄o a spebus ibi exñtib⁹ resultāt in itellectu nr̄o.Cū eni oibus hīs modis sit docē sine fantasmatib⁹ nullo istoꝝ modorū docebit nos angelus cū nullus ut dicebat possit docere nos nisi aliq̄d opando circa fātasmata. ¶ In cōtrariū est qz cū angelus sit medi⁹ iter hoiem ⁊ deū docebit nos medio modo ita q̄ docebit pluſq̄ doceat

hō.sed hō docet aliq̄d op̄ando circa fāt̄asmata.ergo angelus docebit ulteriori mō. ¶ R° dō3 q̄ ea que dixim' sup p̄cio sniarū de mō docēdi distinguūt triplicē modū docendi.s.lumen de nouo creando:siue creatū augmētādo:lumē cōfortādo ⁊ ordinādo fantasmata ⁊ ibidē dī q̄ de' docet oibus dictis modis:q̄ pōt lumē de nouo creare:uel creatū augmētare:ip̄m ꝓforta re:⁊ fantasmata ordinare. Angelus aūt duob' modis nō q̄ possit directe creare:ul' augmētare lumē:3 pōt ip̄m cōfortare:sic carbo ignit' ꝓfortat ad p̄tiā alte rius carbonis igniti:sic lumē intellect' nr̄i ut ibi inuit cōfortat ad p̄tiā intellect' angelici pōt ēt fantasma ta ordinare. hō autē ꝓp̄rie ⁊ potissime hoc ultio mō docet.s.ordinate ꝓpōnes ꝓponēdo ad quarū app̄re hēsionē ordinate fiūt fantasmata in fantasia:p̄m quez modū ordinādo fantasmata dī unus hō aliū docere. In p̄imo igit sniarum videt negari q̄ unus hō possit docē aliū ip̄m itellectū uel lumē itellectuale cōfortā do:sed docet eū mō quo dictū est fantasmata ordinā do. ¶ In q̄nibus aūt nr̄is de illumiatione angelorū ꝓbauim' q̄ un' hō possit docē aliū fortificādo:⁊ cō fortādo ei' lumē itellectuale:⁊ negauim' q̄ un' ange lus illumiet aliū:uel doceat ip̄m ꝓfortādo ei' lumen sic̄ carbo ignit' ad p̄tiaz alteri' carbonis igniti dicit cōfortari.quō ergo sīlitudo de ꝓfortatione carbonuz ignitoz̄ ualet ꝓut angelus docet hoiez:⁊ nō ualet ꝓ ut angelus docet aliuz angelū:⁊ quō pōt hi' ꝺictio saluari q̄ un' hō doceat aliū cōfortādo ei' lumē itel lectuale:ut asserit in q̄nib' disputatis:⁊ non doceat ip̄m cōfortādo hi' lumē ut negat in q̄nib' sup p̄mo sniarū diligēter vidēdū est. ¶ Dicemus ḡ cuz aug̃ in multis locis q̄ cū de re cōstat noib' mime curare de bem':talr enī pōt accipi ꝓfortatio itellect' q̄ un' hō doceat aliū ei' itellectū:uel ei' itellectuale lumē ꝓfor tando:⁊ talr q̄ un' hō nō doceat hoiez.sed angelus pōt ip̄m hoiez hoc mō docē.de carbone ēt ignito cō fortato ēt ad p̄tiā alteri' carbonis igniti poterit ad aptari ut patebit ꝓut angelus docet hoiez nō aūt po terit adaptari ꝓut angelus docet aliū angelū. ¶ Hȳs itaq̄ p̄libatis distinguem' triplicē cōfortationē.dice mus enī q̄ aliq̄ō agēs pōt cōfortare aliq̄ō lumē itelle ctuale triplicit. p̄mo in ip̄m lumē directe aliq̄d agen do.2° ipsū lumē determinādo.3° ipsū lumē ad suā cō pationē alr adiuuādo. P̄imo modo poterit docē so lus de'. Scōo modo pōt docē angelus angelū:ange lus hoiem:⁊ hō hoiem. Tertio modo pōt docē an gelus hoiem nō ꝓp̄rie angelus angelū:nec hō hoiez. In ipsuz enī lumē aliq̄d directe agēdo soli deo cōpe tit qui illabit cuilibet rōnali siue itellectuali creature. cuz enī spūalis sb̄a ibi sit ubi operet si posset angelus cōfortare lumē alteri' angeli:uel lumen intellectuale nr̄m ipsū lumē de nouo creādo:uel ip̄imēdo:uel aug mētādo:uel per se ⁊ directe in ipsuz lumē aliq̄d agē do.sequeret q̄ unus angelus posset illabi alt̄ angelo: uel posset illabi mēti nr̄e. Nō enī posset sic directe ⁊ per se agē angelus in angelū:uel in mētē nr̄az nisi pos set illabi angelo:uel mēti nr̄e.q̄ falsum est:q̄ ut vult aug' in lib2o de dogmatib' eccl'iasticis:solus de' illa bit aie:multomagis solus de' illabit angelo. ¶ Scōo q̄dē mō aliq̄s pōt docē aliū:q̄ ꝓfortat itellectū eius ipsū itellectū determinādo.⁊ sic angelus angelum ⁊ ho minē:⁊ hō hoiez docē pōt. Dicem' enī q̄ hō in scia p inuētionē p̄cio ꝓsiderat effectū:⁊ ꝓsiderādo effectuz uolēs inuenire cāz ferr̄ in cāz semp cogitans:q̄ forte hoc erit cā huī' effect'.uel illa:uel forte alia. Sed q̄ magr̄ discipulū docet ꝓponit sibi determinatū effectū ad determinatā cāz illi' effect':tūc itellect' discipuli nō spargit in diuersitatē cārū.3z determinate refert effectū illū in illā cām.⁊ q̄ itellect' intēt' plurib' ad singula mioz eē dicit:⁊ q̄ vtus vnita fortioz est seipsa diuisa: intellect' discipli sic vnit':⁊ sic determinat' icipit vidē quō ille effect' sequit ex illa cā.q̄ si nō eēt ita determi nate ꝓposita hi' cā ex seipso hoc scire nō posset.pōt itaq̄ un' hō ꝓfortare lumē itellectuale uel itellectuz alteri' imediate circa ip̄m lumē determinādo determina tos effect':⁊ determinatas cās mō ordinato ꝓponē do sic:ḡ determinate itellectū nr̄m ꝓut hō docet hoiez reddit in idē ordiatione fantasmatū.hoc ēt mō deter minādo.s.itellectū pōt un' angelus ꝓfortare itellectū alteri'.⁊ sic pōt eū docē:⁊ illumiare. Dicem' enī q̄ in deo tanq̄ in speculo relucēt oia.tū q̄ illud speculū est abyssus claritatis:⁊ pelagus illimitate sb̄e nullus cō p̄hēdit ip̄z ut possit ibi videre oia que ibi relucent. Sed ipse de' p2o suo libero arbitrio uolūtatis reue lat suis sctis angelis de his que relucēt in eo:⁊ que dis posuit facē ꝑz q̄ sibi placet. Uolēdo aūt hi' reuelatio nē facē suis sctis angelis:q̄ suū est mouē oēm creatu rā taz itelligibilē:q̄ cozpalē:⁊ facē ipetū in eā mouet ⁊ fac ipetū in oēs angelos:illi tn̄ qui sūt p̄spicatiores per hi' motionē:⁊ ipetū incipiūt vidē in deo:que p2' nō videbāt:3z angeli min' p̄spicaces nō opz q̄ per hi' motionē:⁊ ipetū talia videāt.q̄ aliq̄d suffic̄ ad causā dū sciam in eo qui est p̄spicax q̄ nō suffic̄ in eo qui est min' p̄spicax.quo fcō angeli supiores ⁊ p̄spicaces de terminate ꝓponūt illos effect' angelis iferioribus ⁊ minuz p̄spicacibus.tunc angeli iferiores sil' cū ipetu ⁊ motione sibi fcā a deo hñtes determinatū itellectū ad hi' effectū p̄siderādo de eis incipiūt vidē in deo que p̄us nō videbāt. Nō enī angelū supiorē illumiare ife riorē:est idē q̄ angelū iferiorē credere supiori:q̄ cre dere nō est scire.sed hoc est q̄ angelus iferioz incipit vidē in p̄ma cā idest in deo que p̄us nō videbat.⁊ q̄ hoc facē ei angelus supioz:dō ipsū illumiare ⁊ purgare ⁊ pficē. Un̄ dio' 7° de angelica hierar.loq̄ns de hoc ait.q̄ purgatio:illumiatio:⁊ pfectio est dine sapie as sumptio.⁊ idē in eodē cap'o dic̄ q̄ angeli discūt:⁊ dei ficaz sciaz appetūt.ista ḡ illumiatio est appetitus dei fice scie:⁊ est dine scie assumptio:q̄ est incipe scire:⁊ cogscē in deo qō p̄us nesciebāt.⁊ si hoc mō pōt ange lus docē angelū:⁊ hō hoiez:multomagis poterit an gelus hoiez.q̄ poterit facē q̄ fiāt in fantasia eius de terminata fantasmata mō ordinato ⁊ debito.determina toz̄ effectuū.⁊ determinatarū cāruz q̄ poterit facē:ul fozmādo sonos in aere:sic̄ hō loquēdo fozmat ꝓpos tiones:ul' reducēdo spūs in humores ad p̄ncipiū sen sitiuū ubi alia fāt̄asmata refuant. ¶ Tertio mō pōt qs docē aliū ꝓfortādo intellectū ei':uel ei' lumē itel lectuale nō in ip̄z aliq̄d directe agēdo:nec solū ei' lu mē:uel itellectū determinādo:sed ip̄m in ope aliter ad iuuādo quē modū utēdi possum' saluare ꝓut angelus docet hoiez:⁊ nō ꝓ ꝓut angelus angelū:uel hō ho minē. Dicem' enī cū cōmētatore i.12.mera^ce.q̄ nā nō agit nisi rememorata a supioribus causis que dicunt in telligētie que oia ꝑz eū ꝓueniūt ab vna arte p̄cipali ipsius dei:sub qua sūt multe artes in qb' vbis inuit q̄ intelligētie per suū itellectū mouētes celoz opant ad cozpa supcelestia sicut artes ad ozgana supza qs artez est vna ars p̄cipalis ipius dei:qui oiuz est artifex oi um hñs vtutē ut dī sapie.7°.respectu cui' oia alia se hñt ut ozgana. Cū ḡ ozganū motū in virtute artis ali q̄d fac ut ozganū.q̄ nō faceret ut ars q̄dā cozpa cele stia que mouent ab itelligētys aliq̄ soztiunt ex hoc ut

sūt orgāna itelligētiaꝝ: sic aliq̄d sortit̄ orgānū ex hoc q̄ mouet ab arte. Ipsi ḡ humores ⁊ spūs in q̄b⁹ reseruant fantasmata: ⁊ sil̄itudines rerū: moti ab itelligentia aliq̄d sortiūtur ex hoc q̄ pñt pfectiorē ipressionē facē in itellectu possibili: q̄ si moueret̄ alr. angelus ḡ pōt docē hoiez: nō soluz per determinata fantasmata suū itellectū determinādo: sed ēt illa ordinata fantasmata humores ⁊ spūs mouēdo fm quē motū tanq̄ orgānū motū ab arte aliquē excellētiorē sortit̄ effectuz ut pñt talia fantasmata hic mota in itellectu possibili ex cellētiorē ipressionē facere. fm itaq̄ talē pfortationē hō nō pōt docē hoiez: q⁹ nō pōt sic spūs ⁊ humores mouere ut angelus: nec angelus angelū: q⁹ nō est in angelis talia repire. ¶ Ad hūc aūt modū pōt ualē exēplū de carbone ignito ut dicat cōfortari ex aliq̄ q⁹ illi ꝓiungi pōt in pleniorē actionē. Dicem⁹ ergo q̄ carbo ignituꝫ magis refuat in aere calido: q̄ in frigido: ⁊ q⁹ carbo ignit⁹ alī carboni ignito ꝓiunct⁹ pōt aerē in se magis calefacē. ⁊ō nō ita cito extinguit si sit alī carboni cōiūct⁹ sic si sit per se sepat⁹. Carbo itaq̄ ignit⁹ ad pñtiā alteri⁹ carbonis fortificat ⁊ pfortat ad hūc effectū ut possit magis aerē calefacē. Sic itellect⁹ noster agēs siue lumē nr̄m itellectuale ad pñtiā intellect⁹ angelici cōfortat: nō solū: q⁹ nō spargitur: sed determinat solū per determinata fantasmata q̄ō pōt facē hoc docē do hoiez: fz ēt humores ⁊ spūs in q̄b⁹ refuant talia fantasmata: ut sūt moti ab angelo hñt excellētiorē effectū. Intellect⁹ ergo agēs ut irradiat sup fantasmata refuata in spīritib⁹ ⁊ humorib⁹ motis ab angelo. oī ex hoc cōfortari ⁊ fortificari. q⁹ pōt excellētiori mō mouē itellectuz possibilē. ⁊ q⁹ nō mouet angelus per suū intellectū hi⁹ humores ⁊ spūs nisi pñs existat. q⁹ spūalis ībi est ubi opat angelus per suū intellectū ad sui pñtiā oī cōfortare lumē intellectuale siue nr̄m intellectū agētē ad aliquā actionē: sic carbo ignit⁹ ad sui pñtiā cōfortat aliū carbonē ignitū ad actionē aliquā. Hoc ēt mō pōt dici q⁹ angelus ꝓfortat itellectuz possibilē ēt ad sui pñtiā inq̄tū modo quo dictū est fit fortior ipressio in hi⁹ itellectu. Exēplū ergo de carbone sumptū mō quo dictū est videz⁹ put angelus docet hoiez: nō aūt put angelus angelū: aut hō hoiem. talr tñ posset accipi exēplū q̄ō ad nullā talē doctrinā uale ret ut diximus. nō est curādū de ūbis: cū de re cōstat. Solute sunt ḡ oēs ꝓtroersie: ⁊ p⁹ quō angelus ꝓfortat itellectū opando circa fantasmata. ⁊ p⁹ quō plib⁹ modis pōt angelus hoc facē q̄ hō: ⁊ pauciorib⁹ modis q̄ de⁹: pp q̄ō angelus in docēdo hoiez oī hēre medium modum inter hominem ⁊ deum.

p **Ostea querebatur** De hūs que sūt ppria hoi. hō aūt pōt ꝓsiderari ul q̄tū ad statū pñe: uel q̄tū ad statū vie: uel q̄tū ad utrūq̄. q̄tū aūt ad statū vie pōt ꝓsiderari pro ut cōparat ad uerū ⁊ ad bonū. ⁊ put cōparat ad malū. put aūt cōparat ad uerū: q⁹ mō enigmatico cogsci mus uerū fiebat q̄ō de cognitione enigmatica. Utruz possit ēt crescē in ifinitū. put ūo cōparat ad bonū fiebat spāliter q̄ō de btā ūgine. s. cū sit q̄daz bonū in ea q⁹ est mater dei: ⁊ q̄dā bonum q⁹ est ūgo de quo bono magis gaudet.

Questio. XVII.

a **D** primū sic ꝓcedebat. ostēdebatur q⁹ cognitio enigmatica nō pōt crescē in ifinitū. q⁹ fm pbm si semp eēt dare magnitudinē que excelleret oēz datā magnitudinē: eēt dare magnitudinē ifinitā. ergo si cognitio enigmatica crescēret in ifinitū nō esset dare aliquā cognitionē quā nō posset excellē aliq̄ talis cognitio cuz semp posset crescē: semp crescēret. eēt ḡ dare talē cognitionē infinitā. ¶ In ꝓriū est q⁹ ut dicebat semper fieri possūt noue creature ḡ ⁊c. ¶ Ad⁹ dicēdū q⁹ augmētatio: ⁊ ifinitas esse videt a q̄titate: ⁊ translata ad alia. vñ phs in ꝓmo phicoꝝ vult q⁹ rō ifiniti q̄titati cōgruit. ⁊ in ꝓio de gñatione: augmētū q̄titati attribuit uolēs q⁹ nō auget aliq̄d nisi ut q̄tū. pp qō sequit. Augmentū est pexistēti q̄titati additamētū. ¶ Hoc ḡ ordine ꝓcedem⁹ in hac qōne. q⁹ assignabimus cām ḡre in augmēto nō sūt in q̄titate ꝓtinua in ifinitū: sed itur in diminutione. Scōo declarabim⁹ quō augmentū ⁊ diminutio q̄si eodē mō ꝓrio repit in q̄titate cōtinua ⁊ discreta. Tertio adaptabim⁹ hoc ad ꝓposituz ⁊ oñdem⁹ quō in alīs a q̄titate itur in augmēto in ifinitū: ⁊ quō nō. ¶ Propter ꝓmū sciēdū q⁹ fm cōmentatorē in magnitudine augmētū nō uadit in ifinitū. fz diminutio: q⁹ ut ait augmētū cōpetit forme: diminutio māe. ⁊ q⁹ res ut augmentat cōparat ad formā: ut diminuit ad māz. ⁊ q⁹ q̄ō cōpetit rei fz formā cōpetit fm actū si reꝝ possit augmētari in ifinitū aliq̄ eēt actu augmētata in ifinitū: q̄ō vo cōpetit rei fm māz cōpetit ei fm potētiā. ⁊ō si res est diuisibilis in ifinitum nō opz q⁹ actu sit diuisa in ifinitū: sed suffic⁹ q⁹ semp possit diuidi. ⁊ hoc in ifinitū. Possum⁹ aūt ⁊ aliā rōnē assignare ⁊ magis ad ꝓposituz cū nos loquamur de q̄to nāli cui⁹ augmētū respicit formā ⁊ diminutio māz. fz loq̄mur de ipso quāto fz se. Dicem⁹ ḡ q⁹ oē q̄tū fz se est diuisibile: q⁹ oē q̄tū est cōpositū ex quātis. ⁊ ex non quātis: q̄dē nōnunq̄ fit q̄tū. i. ex nō magnitudinibus nō fit magnitudo. Si ḡ fm se est q⁹ oē q̄tuz ⁊ ois magnitudo est cōposita ex q̄tis ⁊ magnitudinibuꝫ. q⁹ oē cōpositum est resolubile in sua cōponibilia. ꝓñs est q⁹ oē q̄tū sit diuisibile in quāta. i. ois magnitudo in magnitudines. sed augmētari nō cōpetit quāto fm se: fz ut cōparat ad aliud q̄tū. q⁹ hoc est augmētū ut dicebat pexistēti quātitati additamētū. cū ḡ nunq̄ possit tolli a quāto q̄n sit q̄tū: nunq̄ pōt ab eo tolli q̄n q̄tuz est de se semp sit diuisibile. sed q⁹ pōt accipi tale q̄tuz q⁹ nō pōt cōparari ad aliud q̄tū: utputa totū vniuersuz q⁹ est tale q̄tū q⁹ includit oē q̄tū. ⁊ō nō pōt cōparari ad aliud q̄tū. erit itaq̄ q̄tū q⁹libet diuisibile. q⁹ semp est q̄tuz. nō aūt q⁹libet augmētabile. q⁹ nō q⁹libet q̄tū via nāe pōt cōparari ad aliud q̄tum via nāe: q⁹ vtute dina semp posset fieri maī q̄tū semp maius q̄tū: ⁊ hoc in ifinitū. nunq̄ tñ est dare infinitū q̄tum. Respectu enī talis augmēti se hēret q̄tū ut in potentia: ⁊ fieret in actu p agēs. ⁊ō sic in diminutione semp posset diminui. ⁊ hoc in ifinitū: nunq̄ tñ eēt actu in ifinitū diminutū. sic ⁊ in augmēto. q̄tum enī fm q⁹ q̄tū nō repugnat ei quin possit ab eo ifinitū augmētari. si aūt repugnat ei hoc eē posset nō ꝓut est q̄tū: sed ꝓut est q̄tū tale. s. nāle ut posset eē ita magn⁹ ceruus q⁹ si fieret maior nā ceruī non posset regē ⁊ uegetare tale corpus. uel ēt mouere: sed ēt oporteret eē aliā spāleꝫ aiaz ad hoc q⁹ posset hoc agē. ¶ Habito quō in magnitudine nō uadit augmētū in ifinitū via nāe: sed diminutio. uolumuꝫ oñdē q⁹ nō est mō opposito de nūo ⁊ magnitudine. Naz lz magnitudo nō cōponat ex indiuisibilib⁹ fm magnitudinē. nūs aūt cōponit ex indiuisibilib⁹ fm nūm. q⁹ cōponit ex vnitatib⁹. diuisio ita q⁹ nūi fm q⁹ hi⁹ nō uadit in ifinitū. q⁹ cū puētū est ad vnitatē cessat diuisio. Nā vnū nō diuidit fm q⁹ vnū. fz si diuidit hoc est q⁹ cōtinuū. In augmentū vo nūs uadit in infinitū. q⁹ diuisio ꝓtinui. ut dī in 3° causat augmētū nūi. Cū ḡ cōtinuū diuidat in infinitū. numerus

augebat in infinitū. ꝛriū est ḡ de augmēto ⁊ diminutione ⁊ magnitudine ⁊ nūo: imo ēt in ipso augmento est oino modus oppositꝰ hic ⁊ ibi. Naz in magnitudine possumꝰ saluare augmētū in infinitū nō simplr: sed supposito termino. Jn nūo vo ecouerso saluari augmētū in infinitū nō supposito termino sed simplr ut accipiat magnitudo aliq̄. qz illa magnitudo est diuisibilis in infinitū nō fm eādē q̄titatē: sed fm eādē rōnē poterit de illa magnitudine semp fieri additio ad magnitudinez aliā. in infinitū itaq̄ magnitudine vna ex diuisione magnitudinis alteriꝰ poterit fieri augmētū in infinitū: sed hoc erit supposito ⁊mino: qz nunq̄ per talē additionē poterit magnitudo illa tātum augeri: q̄ excedat quātitatē utriusq̄ magnitudinis. Jn nūo vo nō pōt fieri augmētū in infinitū supposito termino. qz inter nullos duos nūos determinatos pñt eē infinite vnitates: sed inter duas magnitudines pñt eē infinite ptes fm diuisionē ꝓtinui. ut vnus palmꝰ. anteq̄ tñ crescat per quātitatē alteriꝰ palmi pñt ei fieri infinite additiones ut ꝓio pōt addi ei mediꝰ palmus: ⁊ pōt mediū medij: ⁊ ita in infinitū. numerus ḡ uadit in infinitū simplr qz nūq̄ pōt accipi tantꝰ nūs dn possit accipi maior. magnitudo aūt nō uadit in infinitū simplr qz pōt accipi tanta magnitudo q̄ nō pōt accipi maior. sed uadit in infinitū mō quo dictuz est. s. supposito termino. ¶ His itaq̄ ꝓlibatis uolumꝰ descēdere ad qōnē ꝓpositā qō ꝓponebat ꝫ° declarandū videlz quō in scia ut ꝓponebat qō: uel in charitate uel in q̄buscūq̄ alijs pōt augmentū ire in infinitū. Dicemꝰ ḡ q̄ put augmētū in talibꝰ assimilat augmēto in nūis uadit in infinitū simplr. sed ꝓ ut magis assimilatur augmēto in magnitudine uadit in infinitū. nō simplr sed supposito termino. augmētum eni in talibꝰ pōt cōsiderari uel in se: uel in sua cā. augmētū eni taliū in se assimilatur augmēto in magnitudie qz sic ire ad maiorē q̄titatē ul magnitudinē est ire ad pfectionē qz sic ire ad maiorē charitatē: uel ad maiorē sciaz est ire ad aliq̄d magis pfectū: sed augmētū taliuz in sua cā assimilat augmēto in nūis: ⁊ augmētantur eni talia per actꝰ opa: ut faciēdo multa opa in charitate: augmētamur in ea: ⁊ faciendo opa sciētifica ut multotiēs de sciētijs rōcinādo acq̄rimꝰ pfectiorē sciētiā. Et qz augmētū istoꝝ assimilat augmento in nūis itur in infinitū simplr: ut qz nunq̄ possumus tot talia opa facē dn semp possimꝰ plura: ⁊ si nō itur in ifinituz simplr hoc est per accns: inq̄tuz mozte ꝓuenimur ut nō possimꝰ ulteriꝰ oparī. ipsa tñ hiꝰ opa fm se semp pñt fieri plura. Augmētū vo taliū nō i sua cā: sed i se qz assimilat magis augmēto i magnitudie nō itur i ifinitū simplr: sz supposito ⁊mio ut semp possit crescē charitas vie in infinitū: sed hoc nō est simplr q̄ per hiꝰ augmētū sit excellētiorē charitatē pātie: qz nunq̄ erit tāta sicut est charitas pātie. sic ⁊ scia viatoꝝ enigmatica sic semp pōt crescē: ⁊ sic semp pñt viatores scire aliq̄d de deo qō prius nesciebāt. Nunq̄ tñ poterit eē tāta hiꝰ scientia q̄ equet scie btoꝝ q̄uis ⁊ illa finita sit. ⁊ sic alibi exēplū posuimꝰ ⁊ inuenimꝰ sile de angulo ꝓtingentie circuli qui fit in circulo: ⁊ dyametro q̄ si crescat circulus semp erit ille angulus maior. Si ḡ semp crescat circulus in infinitū crescet ille angulus in infinitū: nunq̄ tñ erit ita magnꝰ sic est angulus rectꝰ. crescēte eni circūferētia circuli erit minus curua: ⁊ faciet maiorē angulū cū dyametro. sed sic si semp crescerꝫ hiꝰ circūferētia semp eēt minꝰ curua: ⁊ semp faceret maiorē angulū. nunq̄ tñ per hiꝰ crescere ad hoc deueniret q̄ fieret recta ēt si semp in infinitū crescerꝫ. Sic ⁊ si viatores semp pñt crescere in charitate ⁊ scia: nunq̄ tñ ad hoc deueniret nō solū q̄ equat charitati uel scie chīi sed ēt illi qui est in pātia. ut dicit dñs de btō ioāne baptista qui maior est i regno celoꝝ: maior est in illo. Argumēta aūt ꝓcedebāt suis vys. Questio. XVIII.

b **Jc secūdo** querebat spālit de btā virgine ꝓut cōparatur ad hoc bonū q̄ est mr dei ⁊ q̄ est virgo. qō. s. istoꝝ est maꝰ de quo magis gaudet. ⁊ videt q̄ vginitas vginis sit maꝰ bonū q̄ sua mrnitas: qz qō hēt oppositū maꝰ malū: est maꝰ bonū. sed pollutio que ponit virginitati est maꝰ malū: q̄ sterilitas que opponit mrnitati: ergo ⁊c. ¶ Jn ꝛriū est: qz de quo est maior exultatio illud est maꝰ bonū. sz elisabeth exultauit de btā maria ad se uenīēte: nō qz erat virgo sed qz erat mr dñi dicēs. vñ hoc mihi est ut mr dñi ⁊c. ḡ ⁊c. ¶ Ro dicēdū q̄ ꝓio videndus est intellectꝰ qōnis ut ostendam. q̄d sci scripserūt de ista maria. Scōo declarabim. q̄ ista quodāmō se hñt sic excedētia ⁊ excessa. Tertio ostendam. q̄d simplr sit tenendū de questione. ¶ Propter primū sciendum q̄ vginitas nec aliq̄d aliud bonū nō est bonuz de quo loquimur. i. nō est bonū meritoriū: nisi q̄tū fit pp chīm ita q̄ ois vgo carne: si ex tali vginitate mereꝫ cōcipit chīm mēte. Cū ḡ queriꝫ qō sit maꝰ bonū: aut vginitas: aut mrnitas. itelligēdū est de vginitate meritoria. ⁊ qz hoc nō est nisi mēte ꝓcipiat chīs: si hāc qōnē uolumꝰ adaptare ad btāz vginē. qō fuit in ea maꝰ bonuz: aut qz fuit vgo: aut qz fuit mr chīi: idē erit querē qō fuit i ea maꝰ bonū: aut qz cōcipit chīm mēte: uel carne. quaz qōnē determinat aug⁹ i de sctā vginitate dicēs. q̄ beatior erat btā vgo cōcipiēdo chīm mēte q̄ carne. vult ipe q̄ qz sum⁹ cōiuncti sctis carnis ꝓpinqtate nō in hoc sumuz bti: nec in hoc stat nr̄m bonū: sz si doctrina ac moribꝰ obediēdo: atq̄ imitādo sctis adherem⁹ in hoc boni sumus. ꝓpter hoc idē subdit q̄ cū diceret chīo beatꝰ uenter qui te portauit. ipse rñdit. imo bti qui audiūt vbū dei ⁊ custodiūt illud. pp hoc cōcludit ibidē q̄ mrna ꝓpinqtas nihil marie ꝓfuisset nisi felicit⁹ chīm corde q̄ carne gestasset. sic itaq̄ exponēdo qōnē qō fuit maꝰ bonū in maria aut virginitas aut mrnitas. i. qō fuit in ea maꝰ bonū. aut qz chīm gerebat per virginitatē in mēte: aut qz mrnitate ipz gessit in corpe. plana videē aug. snia q̄ felicioꝝ erat btā vgo chīm gerēdo mēte q̄ carne. ¶ Viso quō pōt hēri itellectꝰ qōnis pfate: ⁊ q̄d fm itellectū illū sēserūt scti. uolumꝰ declarare quō se hñt illa duo oñendo q̄ se hñt fm excedentia ⁊ excessa. Nā si ꝓsiderem⁹ illa duo fm se ꝓut vnū nō includit aliud. tūc uera est positio ꝓdicta q̄ loquēdo de vginitate que est pp deū fm quā chīm ꝓcipim⁹ mēte. hī vginitas uel hī cōceptio mentalis chīi sine cōceptione carnali est multo melioꝝ q̄ ꝓceptio carnalis sine cōceptione mētali. fm eni vginitatē ⁊ fm qōlibet bonū factū per chīm mēte cōcepim⁹ ipm iuxta ipsi⁹ sniam. qui fecerit uoluntatē ꝑris mei qui in celis est: hic mr fr ⁊ soroz me⁹ est. ⁊ qz fm qōlibet bonum factū pp chīm: ⁊ pp deū facim⁹ uolūtatē dei qui in celis est: ió fm qōlibet tale bonū sum⁹ mr fr ⁊ soroz ei⁹. mr quidē sum⁹ chīi ipm fm tale bonū mēte cōcipiendo. frat̄ vo ⁊ soroz ei⁹ sum⁹ fm tale bonū ptices hereditatis ei⁹ existēdo. Nā fr cū fre: ⁊ soroz cū fre sūt ptices eiusdē hereditatis: ⁊ qz si nos facim⁹ uoluntatē dei qui in celis est fm sniaz ad Ro. 8. erim⁹ heredes dei. coheredes chīi. ⁊ qz hēbim⁹ illā eādē hereditatē quā ipe. sz ipse hēat per nāz. nos aūt per adoptionē grē. qz ipe est filius nālis nos aūt adoptiui: ió exñ do coheredes chīi ⁊ hñdo eādē hereditatē quā hēt

ebis dicimur frēs ⁊ sorores ei⁹. de⁹ eni fruēdo seipm
bēt oēm satietatē: quā eni satietatē coicat pī filio cōi
cando cēntialr nām. bēt ḡ dei fili⁹ hāc hereditatē per
nāz: scti aūt bēbūt oēm hi⁹ satietatē per gr̄az. lz istaz
hereditatē. videlz oēz satietatē longe differēt: ⁊ ali
ter coicet pī filio per nāz: ⁊ nobis per gr̄az: attn istiuȝ
ois satietatis ⁊ isti⁹ hereditatis pticipes erunt scti: ⁊
ex hoc dicunt eē coheredes dei: ⁊ hēre illā heredita-
tē. ⁊ per ꝓns dicunt frēs ⁊ sorores eiuȝ. Reuertamur
ḡ ad ꝓpositū ⁊ dicam⁹ q̄ p̄dicta duo cū exclusione sic
se hnt q̄ per v̄ginitatē: ⁊ per qōcūq; bonū factū ꝓpt
deū cōcipe chr̄m mēte sine ꝛceptione carnali: est mul
to pti⁹ q̄ cōcipe chr̄m carne sine cōceptione mētali.
sed si p̄dicta duo nō se inuicē excludāt dicem⁹ q̄ cōci
pere chr̄m mēte: q̄tū est de se nō includit cōcipe ipm
carne. qz multi sunt scti: ⁊ boni cōcipiētes chr̄m mēte
qui nō cōcipiūt ipz carne. sic aial fm se dī nō includē
hoiem: qz multa sūt aialia que nō sūt hoies. Sed cō
cipere chr̄m carne q̄tū est de se fm quādā cōgruitatē
uel ēt fm quādā necessitatē includit cōcipe chr̄m mē
te. q̄ eni aliq̄ psona eēt mr̄ chr̄i cōcipiēs chr̄m fm car
nē: que si eēt scta ⁊ bona cōcipiēs ipm fm mētē. qz in
tāta re minimū incōueniēs debet iudicari ipossibile.
Dicem⁹ fm hoc nō fuisset possibile q̄ btā maria ꝛce
pisset fm carnē: ⁊ nō cōcepisset eū fm mētem dicēte
anselmo in de cōceptu v̄ginali: q̄ decuit q̄ mr̄ dei ea
puritate niteret qua maioz sub deo neḡt itelligi. Acci
piēdo itaq; ista duo nō ꝓut se excludūt sed ꝓut se in
cludunt mr̄nitas dei in btā maria fuit potioz q̄ v̄gini
tas. qz mr̄nitas hi⁹ includit v̄ginitatē: nō ecōuerso. in
decēs eni eēt: ⁊ per ꝓns incōueniēs ⁊ quodāmō ipos
sibile mr̄ez dei nō fuisse v̄ginē. nō est aūt incōueniens
ecōuerso. ¶ His itaq; p̄libatis pz qō 3°. ꝓponebat⁹ vi
delz qō tenēdū sit de qōne simpr̄. Nā sic loquēdū est
de reb⁹ simplr̄ ꝓut fm se hnt nō pōt a reb⁹ excludi q̄
eis fm se debeāt. si ḡ quereret qō est melī⁹: aut viuere
aut eē. cū viuere fm se includat eē simplr̄ ⁊ absolute.
Cōcedēdū est q̄ viuere est melī⁹ q̄ eē. qz nō repit vi-
uere sine eē: sed ecōuerso. sic ⁊ in ꝓposito si añ natiui
tatē chr̄i oblatū fuisset alicui psone qō pot⁹ uellet an
eē mr̄ dei: an eē v̄go. debuisset oīno eligere q̄ eēt mr̄
dei. qz hoc hñdo habuisset v̄ginitatē: sed hēre v̄gini-
tatē potuisset sine hi⁹ mr̄nitate. ¶ Qō vo obiciebā
tur q̄ corruptio eēt mal⁹ malū q̄ sterilitas. ḡ v̄ginitaȝ
est mal⁹ bonū q̄ mr̄nitas. dici debet q̄ illud argumen
tū cōcludit de v̄ginitate ⁊ mr̄nitate que se inuicē non
includūt. in reb⁹ eni se nō includētib⁹ mal⁹ malū maio
ri bono opponit: sed in reb⁹ se includētib⁹ est ecōuer-
so. mr̄nitas ḡ uel eē matrē alioz hoiuz a chr̄o qz non
includit v̄ginitatē imo excludit nō est tm̄ bonū sicut
est v̄ginitas ipa. Un̄ ⁊ aug⁹ in de sctā virginitate vult
q̄ fecūditas nullomō equat virginitati: ⁊ q̄ nullomō
cōiugati debēt virginib⁹ se ꝓferre. sed in reb⁹ se inclu
dētib⁹ mal⁹ malū minori bono opponit. ut si melī⁹ est
eē hoiez q̄ aial: qz hō includit aial: peius est eē nō aial
q̄ nō hoiem: qz nō aial includit nō hoiez: ⁊ si melius
est viuere: q̄ eē: qz viuere includit eē pei⁹ est nō esse
q̄ nō viuere: qz non esse includit non viuere.

p **Ostea querebatur** De ho
mine fm statuȝ vite p̄ntis ꝓut cōparat ad
malū siue ad pctm̄. Pctm̄ aūt distinguit⁹ du
plex: origiale: ⁊ actuale. Querebant āt duo circa ori
ginale. Unū circa originale coiter. Utrū dicat p̄uatio
nē. aliud vo circa originale spāliter per cōparationez
ad v̄ginē. ⁊ supposito q̄ btā v̄go fuerit cōcepta in ori
ginali. Utrū in illo eodē instāti potuisset hēre gr̄am.

Questio. XIX.

a **D** primū autē sic ꝓcedebat. ostendebat q̄
pctm̄ originale purā p̄uationē dicat: qz quic
q̄d est in aia positū ut dicebat ul' ē potētia: uel hit⁹: ul'
passio. ut vult phs in ethi. Sed originale pctm̄ nō est
potētia. qz illa est nobis nālis. nec est hitus infusus. qz
de⁹ nō infūdit nobis culpā: nec malitiā. nec acq̄situs:
qz ineſt nobis anteq̄ insit nobis usus liberi arbitrij:
nec est passio. qz nō est q̄d in motu: sed est q̄d stans in
aia: nisi per baptismū tollat. Nō ergo erit aliq̄d posi-
tū. sed erit p̄uatio tm̄. Cōtra baptiçati nō hnt origi
nalē iustitiā ⁊ tm̄ sunt absoluti ab originali pctō: si er-
go originale pctm̄ diceret solā p̄uationē dicēs ꝓua
tionē originalis iustitie. ꝓns ḡ est q̄ baptiçati hērent
originale pctm̄ cū sint p̄uati illa iustitia. ¶ Ro dicē
dū q̄ triplr̄ possum⁹ inuestigare q̄ originale pctm̄ nō
sit p̄uatio tm̄. p̄mo si cōsideret fm se. Scōo ut cōpa
rat ad baptismuz in quo dimittit. Tertio ut cōparat
ad ipsos hñtes. ¶ Propter p̄imū sciēdū q̄ intm̄ est
aliq̄d pctm̄: inq̄tū fit qō nō debet: uel si p̄uatio ipsa
hēt rōnē pcti. hoc est inq̄tū aliq̄s ꝓuat eo qō hēre de
bet. Si eni aliq̄s p̄uat aliq̄ bono: si nō teneret hēre
illud hi⁹ ꝓuatio nō posset ei iputari nec ad pctm̄: nec
ad culpā. pctm̄ itaq; originale credit eē pctm̄: ⁊ iniq̄-
tas iuxta illud psal. ecce in iniq̄tatib⁹ ꝛcept⁹ sum ⁊ in
pctis ⁊c. opz q̄ nō dicat p̄uationē tm̄: sed dicit ꝓua-
tionē alicui⁹ boni nobis debiti in eē. pp qō cōsueuit
coiter dici origiale pctm̄ q̄ est carētia origialis iusti-
tie: cū debito hñdi eā: rōne cui⁹ debiti hēt q̄ nō sit pu
ra ꝓuatio: ⁊ hēt q̄ sit pctm̄ ⁊ culpa. ¶ Scōa via ad
hoc idē sumit ꝓut hi⁹ pctm̄ cōparat ad baptismuz in
quo dimittit. si eni pctm̄ originale eēt sola ꝓuatio ori
gialis iustitie: nō posset dimitti tale pctm̄ ut in argue
do tangebat nisi restitueret nobis originalis iustitia.
Baptiçati igit adhuc hērent origiale pctm̄: qz nō est
eis hi⁹ iustitia restituta. ¶ In baptismo ḡ dimittitur
originale pctm̄ qz dimittit illud. vñ hēt hoc peccatuz
q̄ sit pctm̄. carētia eni originalis iustitie est q̄si q̄d mā
le in hoc pctō. Sed obligatio ⁊ debitū habēdi eā est
q̄si q̄d formale: ⁊ ex hoc hēt rōnē culpe. In baptismo
ergo nō restituit nobis originalis iustitia: qz q̄libet q̄
tūcunq; baptiçat⁹ videt aliā legē in mēbris repugnā
tē legi mētis sue: qō nō eēt si eēt nobis restituta origi
nalis iustitia fm quā oēs vires inferiores erāt sūdite
mēti ⁊ rōni. in hñte q̄dez originalē iustitiā lex mēbro
rū. i. ipetus viriū inferiorū ei⁹ que sūt irascibilis: ⁊ cō
cupiscibilis que dicunt mēbra. qz sunt vtutes ozganice:
nō repugnāt legi mētis. i. dictamini rōnis. ⁊ qz hāc
pugnā ēt baptiçati sentiūt: lz magis ⁊ min⁹ fm q̄ plus
⁊ min⁹ refrenāt passiones. s. cogimur dicē q̄ baptiça-
tis nō sit originalis iustitia restitutiua. vñ itaq; dictū
est q̄ in baptismo nō dimittit originalis culpa: q̄ resti
tuat nobis originalis iustitia: sed qz absoluimur a de-
bito hñdi eā: sicut in quodā nr̄o tractatu diffusi⁹ dixi
mus. q̄ siq̄s uellet transire aquā: ⁊ nesciret natare te
neret hēre nauē. qz sine ea nō posset aquā trāsire. attn
si sup aquaz fieret pons absolueret a debito hñdi na
uē: qz posset per pontē trāsire aquā hi⁹ sine naui. Sic
⁊ in ꝓposito q̄diu sum⁹ mēbra ade si uolum⁹ salutez
cōsequi tenemur: ⁊ obligamur ad habēdū originalez
iustitiā. ⁊ sic erat ozdo humane nāe institut⁹ si nō pec
casset adā qz existētes mēbra ade cōsecuti fuissemus
originalē iustitiā: per quā potuissem⁹ vitare oē pctm̄
ꝓpter quā poteram⁹ vitare mortē ⁊ poteram⁹ nō mo

ri: q2 origiali iustia bñ utēdo fuissem⁹ trāslati a posse peccare ad non posse peccare: ⁊ a posse mori ad non posse mori quā hñdo fuissem⁹ bti. Nā i hᵒ isti tres statᵒ dīnt. Uidelz statᵘ inocētie: statᵘ nāe cozrupte: ⁊ statᵘ btōrū: q2 i statu inocētie adā potat nō peccare: ⁊ poterat nō mori: attn lz posset in illo statu cauē pctm̄: ⁊ mozte nō tn̄ erat ipole eū peccare ⁊ mori. Jn statu āt nāe cozrupte nece hūit peccare ⁊ mori: ſz i statu btitudis qō potissime erit post resurrectionē. q2 tūc erit cō sumata btitudo nr̄a ipole erit btōs peccare: ⁊ mori. ⁊ q2 adā ⁊ posse cauē pctm̄: ⁊ mozte ꝙ potat p origialē iustitiā bñ utēdo hiᵒ iustitia. trāslatᵘ fuisset ad statū i q̄ ipole fuisset eū peccare ⁊ mori: q̄ ē statᵘ btōz: iō dici mᵘ ꝙ p origialē iustitiā bñ utēdo ea debebat ꝓseq̄ bti tudinē ⁊ salutē. sic ēt ⁊ nos, put sum⁹ mēbza ade: sumᵘ sb̄ hoc ozdie: ut obligemur: ⁊ teneamur hīe originalē iustitiā si uolumᵘ btitudinē ꝓseq̄. i baptismo itaq; non restituit nobis origialis iustitia: q2 nō fac hoc baptismᵘ ut saluemur ut mēbza ade: uel ut saluemur sub illo ozdie sub q̄ fuimᵘ ꝓstituti i adā. ſz absoluimur ab obligatiōe ⁊ debito hñdi talē iustitiā. q2 sumᵘ mēbza chīi ⁊ dat nobis gra baptismalis: q̄ possumᵘ salutē ꝓseq̄. pp qō hiᵒ gra se hūit q̄si ponz ad trāseūdū hiᵒ mare uᵗ hiᵒ aquā: uel hiᵒ fluctuatiōes mūdi: p quē pontē absoluimur a debito hñdi nauē. i. origialē iustitiā. Baptiçati igit̄ p baptismū absoluunt ab ozdie i q̄ erāt. i. ut erāt mēbza ade ⁊ i ozdinē aliū relabūt q2 fūt mēbza chīi pp qō soluunt a debito hñdi origialē iustitiā. ¶ Uisō quō origiale pctm̄ nō ē pura ꝑuatio si ꝓsideret ꝑm se: q2 ipm̄ ꝑuari aliq̄ bono nō pōt hīe rōnē culpe: nisi inq̄tū debemᵘ: ⁊ tenemur hīe illō. ¶ Oñso ēt q hiᵒ pctm̄ nō ē pura ꝑuatio originalis iustitie ut cōpat ad baptismū p quē absoluimur ab hiᵒ pctō: ⁊ tn̄ nō restituit nobis ꝓfata iustitia. ¶ Uolumᵘ declare hoc idē ,put hiᵒ pctm̄ cōpat ad ipos hñtes. Dicemᵘ eni q̄ originalis iustitia quā ꝓsequēdo fuisset nobis ad vitā ita ꝑuati ea fcā ē nobis ad mozte. i. adā eni nō peccāte: ⁊ nō deserēte origialē iustitiā fuissemᵘ viuificati: nūc āt i ipo dicimur oēs mozticati. qō eni debebat eē nob ad vitā: fcm̄ ē nobis ad mozte. accepat eni adā qōdaz donū a deo p qō oia iferiora erāt subdita supiorib⁹. erat eni p illō donū mēs sb̄dita deo: tanq̄ suo supiori sēsualitaz erat sb̄dita rōni: ut nihil i ea isurgēt rōni repugnās: cozp⁹ sb̄ditū aie ut nulla ifirmitas: nullus lāgoz posset oriri i cozpe. pp qō cogeret aia recedere a cozpe: iō p illō donū potat nō peccare ⁊ potat nō mori. hiᵒ aūt donū dicebat iustitia. q2 iustū est q̄ iferiora supioribᵒ sint sb̄dita. dicebat āt origializ q2 p originē debebat ista iustitia trāsfūdē in filios: ⁊ postea filij in filios: ⁊ sic deinceps. eo aūt peccāte ⁊ admittēte origialē iustitiā: sic debuit in posteros trāsfūdē originalē iustitiā sic trāsfūdit origiale pctm̄: oriri eni ex adā q̄ debuit eē nobis ad vitā p ꝓsecutionē origializ iustitie fcm̄ est nob ad mozte p ꝓsecutionē origialis pcti. nā ex hoc dici vi p originē ꝓseq̄ pctm̄: q2 p originē sumᵘ mēbza ade: rōne cuiᵒ tenemur hīe originalē iustitiā si saluari uolumᵘ: q2 sb̄ hoc ozdie fuit i adā istituta nāt ut saluaremur: q̄ ꝑuati reputamur merito pctōres: q2 p̄inamur illo bono qō tenemur hīe. Tale g̃ pctm̄ dr origiale q2 p originē ꝟbīt. ⁊ q2 iste ozdo saluādi ē nob ꝓclusus: q2 p originē quā hēmᵘ ex adam nō ꝓseq̄mur origialē iustitiā. Sz origiale pctm̄ opozuit alio ozdine salutē ꝓseq̄: iō, puidit de⁹ ut absolueremur ab ozdie illo. ſz quē debebamᵘ ꝓseq̄ salutē p adā ⁊ eēmᵘ mēbza chīi: quē modū diffuse tractat apls i epla ad ro. uolēs q̄ sic i adā oēs moriunt ꝟhēdo origiale pctm̄: ita ⁊ i chīo oēs viuificabunt ꝓsequēdo baptismalē graz: q2 p baptismū absoluimur ab illo ozdie: p quē ut mēbza ade tenemur hīe originalē iustitiā: oī p bapᵐ dimitti origiale pctm̄. nō q2 restituat nob origialis iustitia: ſz q2 amoti ab ozdie ade ⁊ collocati sb̄ ozdie chīi: absoluimur a debito hñdi origialē iustitiā. ¶ Est itaq; hec 3ª via q̄ origiale pctm̄ nō ē ꝑuatio tm̄. ſz hiᵒ pctm̄ cōparat ad ipos hñtes cū hñtes ex sola tali ꝑuatiōe nō reputant pctōres. Aduertēdū g̃ qō dixim⁹ q̄ declarat mᵘ q̄ hñtes origiale pctm̄ ꝓsequūt ipz p originē quā hñt ex adā: ⁊ oī adā i ipsos trāsfūdēt tale pctm̄. ſz cuz oē pctm̄ sit i aia: nō pōt dici q̄ adā trāsfūdēt in posteros tale pctm̄ i ipsā aiaz hiᵒ pctm̄ imittēdo: ſz solū eā ad aliq̄d obligādo. Nā aia ꝓducta cozpi tractit originē ab adā: ſz q̄ hiᵒ obligat ad hñdū origialē iustitiā: ut posset p eā ꝓseq̄ salutē: q2 sic erat ozdo ꝟstituᵗ: ut ē p hīta diffusiᵒ declaratū. Cū g̃ pctm̄ sit nō hīe qō ds ozz ⁊ teneat hīe: ⁊ ex hoc dicat origiale pctm̄: oē pctm̄ nō erit hiᵒ pctm̄: puta ꝑuatio origialis iustitie: ſz hiᵒ ꝑuatio cū q̄dā debito hñdi. ¶ Qō aūt obiciebat q̄ non fuit nisi tria i aia: potᵃ: bitᵃ: ⁊ passio. dicem⁹ q̄ phs narrat solū ea q̄ ex puris nālibᵘ possumᵘ investigare eē i aia cuiusmodi nō ē origiale pctm̄. q̄ eni nā sic fuerit instituta: ⁊ q̄ ſz talē ozdinē debebat salutē ꝓseq̄: ⁊ q̄ i alio ozdie collocati salutē ꝓseq̄ nō possumᵘ sufficiēter ex nāli rōne uenari non posset. tn̄ hoc pctm̄ pōt aliq̄ mō uocari hiᵒ uocādo hitū dc̄d aliq̄ mō icliat ad aliq̄d hēmᵘ eni p hiᵒ pctm̄ origialē icliationē ad pctā actualia: cū iciptm⁹ hīe usū libi arbitrij: q̄uis hiᵒ icliatio nō totaliᵗ tollat i bapᵒ: q2 nō restituit nob iustitia origiat ꝟbilitat tn̄ ⁊ miuit hiᵒ icliatio p graz bapleᵐ. Q. xx.

s **Ecūdo** q̄rebat de pctō origiali ſpaſr ad btāz vginē supposito q̄ fuerit ꝓcepta i pctō origiali. Utrū i illo eodē instāti potuisset hīe graz. Et arguebat q̄ sic. q2 i talibᵘ scat: q2 opz iter duos motᵒ ꝟrios cadē dete media. Si g̃ faba ,pjcit ꝟ turrim: q2 nō pōt turri retinē aduenīe te turri uᵗ forte añ aduētū mouebit faba ꝟrio mō. Et q2 opz eā descē: mouebit ⁊ descet. Sz q̄ rōne coz⁹pt eē sīᵗ sb̄ oppositiz ut sb̄ dete ⁊ motu: potit ⁊ ſps eē sb̄ culpa ⁊ gra. Et hoc vi eē tenēdū de vgie gliosa cū de ea celebrat ꝓceptiōis festū. ¶ Jn ꝟriū ē: q2 hoc ponē est iplicare ꝟdictionē ꝛc̄. ¶ Rᵒ dōm q̄ i hac qōne sic ꝓcedem⁹: q2 pᵒ recitabimᵘ dd aliū senserūt circa hanc mātz: postea oñdem⁹ dd tenēdū sit. ꝟº circa qōnē ppomitā tāgebat de celebratiōe ꝓceptiōis vgis: ad hᵒ ſpā s

cludit ibidē q̄ solus ipse fuit sine pctō: z q̄ nullū mē
brorū ei⁹ fuit sine pctō. Dicem⁹ g̃ q̄ dicē q̄ btā vgo nō
fuerit cepta i origiali: ē dicē q̄ nō fuit orta ex libidi
ne carnis excōplexu maritali: cū oēs sic nati in pctō
sint cepti. Et ē ēt dicē q̄ nō fuerit mēbrū chīi: cū au
g⁹ asserat nullū mēbrorū fuisse sine pctō. Hoc idē vlt
aug⁹ sup ioānē ꝓmonē ō chīo faciēs qđ exponēs illō
vbū ioānis. Ecce agn⁹ dei dicēs. Q̄ si agn⁹ inocēs z
ēt ex illa radice uenīūt: z ex illa, ppagie de q̄ cātat da
uid. Ego i iniq̄tate cept⁹ sū. Et cepit q̄ solus g̃ ille
agn⁹ q̄ nō sic uenit. Btā g̃ vgo q̄ cepta fuit ꝟz ample
xū maritalē sīc ceī hoies fuit i pctō origiali cepta. z
qđ dicūt de illo medio mō. Dicem⁹ q̄ talē mediū mo
dū nō est itelligē neq̄ dare. Nā q̄cūq̄ cipit: uel ci
pit via nāe ex semie virili: z tūc pōt ꝫhē z de necita
te ꝫhit origiale. Uel cipit supza nāz z ope diuino: z
tūc nec pōt ꝫhere: nec ꝫhit loquēdo de origiali pec
cato q̄tū ad illō qđ est formale in eo qđ est debitū ha
bēdi origialē iustitiā ad qđ debitū nō obliganur: nisi
q̄ per originē ꝟz rōnē seminalē, pcessim⁹ ab adā: z q̄
nō est dare mediū iter hūc modū z illū: z q̄ nō ē me
diū iter affirmationē z negationē: iō dicim⁹ oēs alīq̄ a
chīo origiale pctm̄ ñ solū potuerūt ꝫhē: ſz ēt ꝫrexīt.
¶ Addūt aūt isti ad fulcimtū pōnis sue auctes q̄sdā
eo q̄ q̄dā gl. dicī sup illō luce. Replebit spū scō: de be
ato ioāne q̄ nōduz illi iherat spūs vite: z iā ei iherat
spūs gre. Propt̄ qđ vī uelle q̄ nō fuerit in pctō origi
nali cept⁹. Sz sic itelligē hī⁹ glo. sīc vba sonāt ē oio
ꝑ impossibile cū nō possit eē susceptiuū gre corpus: ſz aia
nō g̃ eē poterat q̄ illō corp⁹ nō viueret z q̄ nō iesset
ei aia postq̄ erat ibi susceptio gre. ¶ Dicem⁹ g̃ q̄ ipe
act⁹ intelligēdi triplr dī vita. vñ z oñs ipm cognoscē
z ipm itelligē dñm uocat vitā eternā: iux illō. Hec ē
vita eterna ut cognoscāt te. Et cōmētator sup. 12. di-
cit q̄ act⁹ itellect⁹ dī vita. Beat⁹ g̃ ioānes nōdū hēbat
spūz vite: qñ ierat ei spūs gre. i. nōdū habebat rōnis
usū. ¶ Ul possum⁹ dicē q̄ vita dī de ipa uegetatiōe
z nutritiōe quā hz corp⁹ p aiaz. Sz nutriri z uegetari
pōt dici duplr. Uel ut dic aliqđ ꝟz se z sepatū: uel ut
alīq̄ ꝓiūctū. Fet⁹ eni q̄diu ē in corpe mīs q̄si nutrit ut
aliqđ ꝓiūctū mīi. Hēbat eni beat⁹ ioānes cū ei iherat
spūs gre aiaz alia a mre. Sz actū uegetādi z nutriēdi
hēbat qđamō ex uegetatiōe z nutritiōe mīs dū erat
i corpe ei⁹. Et q̄ adhuc i corpe mīs exñs replet⁹ est
gra. dī hūisse spz gre añ spz vite. i. añq̄ exiret ō corpe
mīs: z añq̄ separ⁹ a mre uegetaret z nutret. ¶ Ad
dūt ēt de aug̃ ꝟ. s. hēses. hēsiz⁸. q̄ si potuit coinq̄nari
cū sua mrez facēt potuit coinq̄nari cū ex ea fiēt. Si g̃
chīs nō potuit coinq̄nari cū fieret ex mre nec mr̄ po-
tuit coinq̄nari cū eā faceret chīstus. Sz dicemus q̄
ābe ille ꝓpōnes referēde sūt ad chīm: ut dicam⁹ q̄ sīc
chīs nō potuit coinq̄nari faciēdo mrem ēt nō potuit
coinq̄nari fiēdo ex mre. Solute g̃ sūt auctes que vi-
dent dicē q̄ aliqs ali⁹ a chīo nō sit i origiali cept⁹.
cū g̃ hec positio ꝟz scōz dcā stare nō possit. ¶ Pro-
pter hoc ē ali⁹ modus dicēdi quē, psequēdo appet qđ
sit de qōne tenēdū. dī eni q̄ btā vgo fuit i origiali cō
cepta ꝫm q̄ qō supponebat: tū nō stetit i origiali nisi
p istās: ꝫm quē modū potat celebrari festū ceptiōis
nō q̄ nō fuerit i origiali cepta: ſz q̄ nō stetit ibi p ali
qđ tps: ſz soluz p istās. iō poterat tps ceptiōis cele-
brari. ponūt aūt exēplū de sagitta mota que solū p in
stās ē i loco sibi eqli. ¶ Sz si hec positio eēt va q̄tū
nobis occurrit cogēmur ponē qđ qđ querebat. vide-
licet q̄ sīl fuisset sub culpa z sb gra. Possum⁹ aūt hūc
modū ponēdi triplr ipobare ꝫm q̄ culpa ad gram z
potissime cpa origialis triplr cōparipōt. ꝑ q̄ oppo
nit gre: q̄ hoc ē de rōe cuiuslībet cpe q̄ hēat aliquā
oppōnē ad graz. 2° q̄ ꝑcedit graz cpa que ꝫhit p ori
ginē. 3° q̄ expellit p ifusiōez gre. ¶ Propt ꝑm⁹ sciēdū
q̄ i illis mutatis eē: que ordinant ad pfectionē a mā
aliq̄ pōt hēre vītatē qđ dī videlz q̄ i istāti hēt aliqđ
eē sb hoc: z i tpe q̄ imediate copleat ad illō istās rece
dit ide: ita q̄ nō fuit ibi nisi p istās tm̄: ꝫm quē modū
dicim⁹ q̄ oia loca itermedia ordinant ac hoc q̄ acq̄rat
locus ultimus. Propt̄ qđ cū locatū mouet ad aliquē
locū mouet p oia loca itermedia z sp ē i loco sibi eq̄-
li. ſz q̄diu mouet ē in loco sibi eqli solū p istās. Qua-
diu eni durat mot⁹ nunq̄ est signare tps in q̄ sit i eodē
loco sibi eqli: q̄ tūc se mouēdo q̄sceret. ſz solū p in-
stās ē sic in loco z i tpe q̄ copulat ad hī⁹ istās recedit
ab illo loco. Sic g̃ dom ē dū mobile, ꝑcedit p ea que
ordinant ad aliqđ acq̄rendū. Sz cū, ꝑcedit de oppo-
sito i oppositū qđ ē sbi oino modus ꝫrī ut pz ex pho
in 8°. Ut si de albo dz fieri nigrū: nō dabim⁹ ultimū i
stās i q̄ ē albū: ſz dicem⁹ q̄ p totū tps tale fuit albū: z
in istāti q̄ copulat ad illō tps q̄ fuit nigrū. Cū g̃ culpa
sit opposita gre si dz aia de cpa trālire ad graz: nō da
bim⁹ ultimū istās i q̄ fuit culpa: ſz dabim⁹ tps aliqđ p
qđ fuit i culpa: z dicem⁹ q̄ i istāti q̄ copleat ad illō tps
cepit eē in gra. Sīle ēt eēt si de gra trāsiret ad culpā.
Nō g̃ ē dōz q̄ aliqs solū p istās possit eē sub aliq̄ op
posito: z postea trānsire ad oppositū. quia tūc esset da
re ultimū istās in q̄ fuit sb illo opposito: q̄ idē eēt ibi
ꝑmū z ultimū. cū non ponat ibi nisi vnū istās: imo si
aliqs solū p istās staret sb aliq̄: z stati tēderet i oppo-
sito ut ꝑbat phs in ꝑ phīsicoz. sīl moueret oppositis
motib⁹: z p ons sīl eēt sb oppositis pp qđ ꝟz hūc mo
dū dicēdi sīl eēt sb gra z sb culpa. ¶ Pz g̃ qđ dom
sit de qōe. Dicem⁹ eni q̄ btā vgo fuit i origiali cepta
z p aliq̄ morulā: siue p aliqđ tps lz ualde breue stetit
in hī⁹ origiali. Sīle aūt qđ assignat ponētes pōnē ꝑ-
dictā de sagitta mota: q̄ solū p istās ē i loco sibi eqli.
Pz q̄ magis est ad oppositū q̄ ad ꝓpositū: cū loca p
que mouet sagitta mota ordinent ad locū ad quē ua
dit. Cpa aūt nō ordiat ad graz: ſz magis hēt opposi
tū ad illā. ¶ 2° qđ pz, put hī⁹ culpa origialis ꝑcedit
graz. Dicem⁹ eni q̄ oē agēs expellit oppositū imittē-
do, ppositū: ita q̄ pr̄ imittit z iduc q̄ expellat z si nō
duratiōe tpis saltē ordie nāe: ut si deberet aliqs ifigē
do vnū clauū expellē aliū: q̄ ifigēdo expellet nisi ex-
pellēdo ifigēt pr̄ itelligeret ifigē q̄ expellē. Si g̃ in
btā vgie fuit cpa origialis solū p istās quā admouit i
fūdēdo graz: q̄ ē dare ultimū istās i q̄ fuit i tali cpa:
q̄rem⁹ i q̄ istāti fuit hī⁹ cpa fugata p graz. aut i illo eo
dē istāti aut i alio. Si i illo eodē istāti g̃ sīl fuit in cpa
z i gra. imo ꝟz aliquē modū hoc posito pr̄ fuit i gra
q̄ i culpa saltē ordie nāe. cū pr̄ intelligat ifūdi gra q̄
expelli cpa. Si g̃ i eodē istāti i q̄ icepit eē cpa icepit
expelli ordie nāe pr̄ icepit ifūdi gra q̄ expelli culpa
ꝟz ordinē pr̄ fuit i gra q̄ i culpa. Est g̃ spālis rō si cō
paret cpa ad graz: p quā ab agēte expellit: q̄ sp ē da
re aliqđ istās i q̄ iduc formā: cū eni de tpe nō sit nisi in
stās. Sp istās erit poti⁹ rei ent⁹ q̄ nō ent⁹. Rō cū aliō
corrūpit z aliō gñat ñ dam⁹ ultimū istās i q̄ ē sb forma
corrupti. ſz dam⁹ ꝑm instās in q̄ ē sb forma gñati. Uñ z
phs i 8° dīc q̄ istās sp ē posteriorīs rei que icepit eē ñ
poris que desinit. Dabim⁹ g̃ aliqđ istās i q̄ ifūdit gra
z ñ poterim⁹ dicē ut isti dicūt q̄ solū i istāti fuit i cpa
z in tpe. qđ copulat ad illō instās fuit i gra: sicut si in-
stās cēt rei poris z desinētis eē z ēt tps rei posterio-
ris z hñtis esse qđ totū est ecōuerso. Per aliqđ itaqz
tps lz modicū fuit in culpa corruptibilis z in istāti q̄
copulat ad illō tps icepit eē i gra. ¶ Addūt ponē-

tes tñ positionē ꝓdictaꝫ ab ipsa vitate coacti ſm q̄ ſi originalis culpa ⁊ gr̄a cōparent ad agēs hñt ſil̄ ee: qz cū per cōpationē ad agēs ſit pz̄ ifusio gr̄e q̄ expulſio culpe: ſi iſtāti hūiſſet eē hi⁹ culpa: ⁊ in tpe qō ſequi tur inſtās eēt ifusio gr̄e. Uideret eis ex hoc q̄ ifusio ſequeret expulſionē: iō uolūt q̄ in ozdie ad ſbm cl̄pa fuit iſtāti: ⁊ ifusio gr̄e in tpe qō copulat ad inſtās. ſz in cōparatiōe ad agēs in eodē inſtāti ut eſt aliō ⁊ aliō ſignū. videlz ut eſt finis ꝓoris: ⁊ initiū poſterioris hūit eē expulſio culpe ⁊ ifusio gr̄e. ¶ Sz oino iſtud ſtare nō pōt: qz tūc gr̄a eēt ꝓz ſeipſa duratiōe cū vno mō infūdet in iſtāti qō ꝓcedit tps. alio mō ifundet in tpe qō ſequit ad inſtās qō nullo mō eſt poſſibile. Nā eni ſi ue nāli itelligētia aliq̄d ꝓut alio ⁊ alio mō ꝓſideratur pōt eē pz̄⁹ ⁊ poſteri⁹ ſeipſo. ſed nullo mō pōt hoc eē duratiōe ul̄ tpe. ¶ Tertia ēt via ꝓut per gr̄az expel lit culpa patet q̄ nō in illo eodē iſtāti in quo icipit eē culpa expellit a gr̄a: qz tūc ſil̄ eēt ſub culpa ⁊ non ſub culpa. opz igit̄ dare aliud iſtās. ⁊ per ꝓns tps itermediū. in illo eni inſtāti in q̄ expellit oppoſitū hēt nō eē: qz hoc eſt ipz expellē facē ipm nō eē. Quare ſi in illo iſtāti in q̄ icipit eē expelleret: in illo iſtāti in q̄ icipiet eē deſineret eē. ꝓpt̄ qō ſil̄ eēt ⁊ nō eēt: qō eſt implicare ꝯdictionē. Quia ḡ que agunt̄ in cozpe ꝓut ſum⁹ in cozpe: ⁊ maxie que ꝯbunt̄ per cozp⁹ ſiue p originē cozpalē referēda ſūt ad nr̄m tps. imo ſi referem⁹ hoc ad tps qō mēſurat itellectiōes uel affectiōes uel mo tiōes angelicas. hoc idē ſequeret pp qō oino tuti⁹ eſt ponē itellectui nr̄o magis itelligibile: q̄ btā vgo per aliq̄ō tps ualde bzeue fuit in origiali ⁊ poſtea in iſtāti q̄ cōplebat ad illud tps incepit eē in gr̄a. eſſe itaq̄ in origiali ꝓceſſit tpe ⁊ duratiōe ipz eē in gr̄a. Sz nō eē in origiali: ⁊ eē in gr̄a fuerūt i eodē iſtāti. qō aūt iſto rū fuit pz̄⁹ per cōpationē ad agēs. pz̄⁹ fuit eē in gr̄a: q̄ nō eē: uel deſinē eē ſub culpa. ⁊ qz infūdēdo gr̄am: remouit culpā p cōpationē ad ſbz. Pōt dici pz̄⁹ fuiſſe deſinē eē ſub culpa: qz hoc mō aīa icepit eē ſub gr̄a qz deſinit eē ſub culpa. Cōcludam⁹ ḡ ex dictis q̄ cl̄pa hēt oppoſitū ad gr̄az: ut dicebat rō p̄⁹: ⁊ ut inuebant alie due rōnes ſequētes. Nā hoc mō culpa origialis ꝓcedit gr̄az ſic vnū oppoſitoꝝ ꝓcedit aliō: ⁊ hoc mō gr̄a fugat culpā: tā originalē: q̄ aliā. Sicut vnū oppo ſitoꝝ fugat aliud. nunq̄ aūt trāſit de oppoſito ad op poſitū ſine tpe medio: qō eſt de rōne ipōr̄ oppoſitiōis motuū. Nō ē eni hoc pp reſiſtētiā medū. Nā pp hi⁹ reſiſtētiā ſuffic̄ q̄ aliq̄d ſit alicubi in iſtāti ⁊ in tpe ide recedat. Sed nunq̄ de oppoſito itur in oppoſituz niſi ibi fuerit in tpe determinato. Dato ēt q̄ mot⁹ eēt in iſtāti. Jnt̄ oppoſitos tñ mot⁹ itercipeēt tps. ut ſi lapis moueret in uacuo ⁊ moueret in inſtanti ut loquamur mō q̄ loquit̄ phs in 4.° cū pueniret ad terraz opteret ibi eē in tpe in loco. igit̄ deozſum quē acquiſiuiſſet la pis. Sic mot⁹ nō poſſe moueri poſtea motu oppoſito. ⁊ tendē ſurſū niſi p tps aliq̄ō in terra q̄ſceret. ſic ſi aīa per originē carnis ꝯhit culpā originalē nō pōt ꝑz hūc ozdinē quē videm⁹ fieri ſub oppoſito: ut ſub gr̄a niſi p tps aliq̄ō fuerit ſb̄ cl̄pa. ¶ Nūc videm⁹ in hoc magnā laudē vginis ex q̄ ponim⁹ eā ſub origiali cōce ptā. Utz in hi⁹ origiali fuerit per iſtās tñ: uel per tps iperceptibile. Modicū eni ⁊ iperceptibile tps q̄ſi in ſtās reputat: ⁊ qz rōnabili⁹ eſt q̄ res nō poſſit ꝓcedē de oppoſito in oppoſitū ſine tpe medio: ⁊ nō p aliq̄ō tps q̄ ipceptibile: ſi fuerit ſub illo oppoſito tenebim⁹ ꝓz vitate qōnis q̄ tanq̄ rōnabili⁹ dictuz q̄ btā vgo fuit ſub origiali ꝓcepta ⁊ in ꝓceptiōe eſt vt⁹ virilis ſe minis ⁊ amplex⁹ maritalis iteruenit ⁊ ſub hi⁹ origiali culpa per aliq̄ō tps fuit. lz ualde credibile ſit q̄ tps il lud fuit ualde bzeue ⁊ q̄ſi iperceptibile. ¶ His itaq̄ ꝓlibatis uolum⁹ declarare quō ꝓgrue poſſet celebza ri feſtū ꝓceptiōis. Dicem⁹ eni q̄ aliq̄d eſt laudabile in iferiori re: qō nō eſt laudabile in ſupiori. Jn chzo eni nō fuiſſet laudabile q̄ fuiſſet ꝓcept⁹ in origiali. Quia non fuit maritali āplexu ꝓcept⁹. lz in his qui maritali āplexu ꝓcepti ſunt: qz hoc mō fuit mēbza chr̄i put ab origiali per gr̄az liberant̄: lz eē in origiali nō ſit ſm ſe laudabile. tñ put fuit mēbza chr̄i ad laudē ptiet. Nō eni aliq̄s aliē fit mēbz̄ chr̄i: niſi q̄ ab origiali libat̄ p chr̄z. Uñ ⁊ aug⁹ in de baptiſmo puuloꝝ ponēs ſillitu dinē de ſpente exaltato in beremo: ⁊ de chzo ait. Si mouet te inocētia in vita ꝓa nō negare ꝯctū eē reatū de vita ꝓmi parētis. Et ſubdit noli negare ꝓficē uene nū ut poſcas medicū: niſi eēt q̄s ifirm⁹ uel niſi poſſet ifirmari nō hēret ozdinē ad medicū: ⁊ qz nō eſt dare illū mediū modū q̄ aliq̄s poſſit ꝯhere origiale ⁊ nō ꝯxerit. q̄cūq̄ negat origiale ꝯxiſſe: negat ad chriſtuz ozdie hūiſſe ⁊ ei⁹ mēbz̄ fuiſſe. ¶ Cōmendem⁹ itaq̄ beatā vginē: ſz nō ſic q̄ negem⁹ eā fuiſſe mēbz̄ chr̄i. Immo ad magnū ei⁹ excellētie ſingulari ꝓuilegiū pri net q̄ ſola fuit que peperit hoiez ēt nullo origiali cō ceptū: q̄ ⁊ ſi btā vgo fuiſſet ſine originali ꝓcepta hoc ꝓuilegiū nō ſingulr ei cōpeteret: ſz ⁊ beate anne que eā genuit cōpetiſſet. ¶ Diſtinguem⁹ ḡ ut aliqui diſtin guūt ⁊ bñ: q̄ btā vgo fuit ꝓcepta mūdo ſm carnez ⁊ ꝓcepta deo ſm gr̄az. tpe ḡ quo fuit ꝓcepta ſm carnez poſſum⁹ celebzare feſtū ei⁹ referēdo ad ꝓceptionē ſz gr̄am. Nā de multis feſtiuitatib⁹ facim⁹ octauā: utpu ta de natiuitate dñi per totā octauaz dicimus. hodie chr̄z nat⁹ eſt, i. tali die celebzam⁹ natiuitatē chr̄i. Sil̄r dicē poſſum⁹. hodie btā vgo ꝓcepta eſt ſz gr̄az. i. tali die celebzam⁹ feſtū tale ꝓceptionis. ſicut ḡ in die in q̄ nō nat⁹ eſt chr̄s: dicim⁹ hodie chr̄s nat⁹ eſt: referendo hoc ad die natiuitatis. Jta in die ꝓceptiōis vginis ſz carnē in qua nō eſt ꝓcepta: ſz gr̄az poſſum⁹ celebzare feſtū ꝓceptiōis vginis referēdo hoc ad ꝓceptionē ſz gr̄az: ⁊ de multis ſanctis celebzam⁹ feſtū depoſitiōis cozpis nō tpe depoſitionis: uel qz ignorāt hi⁹ tps uel pp aliquā aliā cām. Si ḡ nō tpe depoſitiōis celebza mus tps depoſitiōis. hoc nō obſtāte poſſum⁹ dicē ho die facta eſt depoſitio talis ſcti. ideſt hodie colit̄ ⁊ ce lebzat̄ dies qua facta eſt depoſitio talis cozpis. Uel poſſum⁹ dicē ut q̄dā dicūt ⁊ bñ q̄ ⁊ pr̄imogenito re gis anteq̄ ſit rex fit excellētioz honoz ⁊ reuerētia: q̄ expectat̄ q̄ ſit in tāta excellētia dignitatis. Sic btā vgo ꝓcepta mūdo ſz carnē debebat ꝓcipi deo ſz tāta excellētiā gr̄e. Sic celebzare poſſum⁹ ꝓceptionē eius ſm carnē. nō qz hoc mō fuerit ꝓcepta ſācta: ſz qz futu ra erat ut eēt ualde ſācta. ut nō fiat celebratio alicui⁹ niſi nōne ſctitatis. tāta eni fuit excellētia ſctitatis ei⁹ ut anteq̄ ſancta eēt rōne tante excellentie ſanctitatis quāta in ea fieri debebat: poterat ei reuerētia exhibe ri. nō eni reꝓbaremus qui reuerētiā exhibet ueſti bus quib⁹ uſus fuiſſet aliquis etiā anteq̄ eſſet ſanct⁹ dum tamē hoc ad ſanctitatem referat. ¶ Quod vō obiciebat de faba ꝓiecta ad turrim. Dicem⁹ q̄ faba ſic ſe hñs quieſcit per ſe ⁊ mouet̄ per accidēs. Si eni pila de alto ꝓiceret ſup aliquā tabulā anteq̄ pila per ipulſū ad tabulā reflecteret ſurſuz ibi eēt dare quietē mediā rōne ꝯrietatis motuū. ſz ſi in illo eodē inſtanti in quo pila attingit tabulā aſcenderet q̄ſceret: ḡ pila per ſe in tabula: ſz moueret̄ per accidēs motu tabule. Sic in tactu turris ſi faba attingeret uſq̄ ad turrim quieſceret per ſe ⁊ moueret̄ per accidēs motu turris:

uel qz forte turris caderet ualde ipelleret aerē sub se faba moueret motu ꝟrio ēt anteꝙ ptigeret ad turrim ꝙ anteꝙ icipet hī motū ꝟriū ꝺesceret per se ⁊ moueret per accns motu acris a turri ipulsu. ꝙ tale per se ⁊ per accns nō possum⁹ saluari in origiali culpa ut dicam⁹ ṽginē fuisse in originali per se in rpe: ⁊ per accidens non: qz nō esset dare tale per accidens.

p **Ostea querebatur** de homine q̄tum ad statū vite ꝓut cōparat ad peccatū actuale. Distinguit autē triplr hī pctm cordis oris ⁊ opis. Circa pctm cordis nihil querebat. ꝙ circa pctm oris ⁊ operis fiebat tres qōnes. vna de pctō oris in se. Utrum religiosus frangēs silentiū cū agat ꝺ ꝓstitutōes. s. peccet mortalr. Alia de peccato opis in se. Utz lucrū de pecunia usuraria sit reddēdū. Tertia de peccato oris. Utrū peccatū piu rū sit maius q̄ homicidiū. Questio. XXI.

a **D primum** sic ꝓcedebat: qz ut dicebat sicut ipudicus oculus ipudici cordis est nūci⁹: ita ut dicebat frāgēs silētiū est signū q̄ sit maloz moz: ḡ ⁊c. ¶ In ꝟriuz est qz ut dicebat ꝓstitutiōes nō obligant ad culpā sed ad penā: qꝺ multi religiosi hñt in cōstitutionib⁹ ḡ ⁊c. ¶ Rº dicendū: q̄ illud qꝺ ꝓstōes religiosoz negāt. uel est ꝓhibitū qz malū sicut ꝓhibent fornicationē furtū ⁊c. que fm se sūt mala. uel ecouer so phibita in ꝓstōnib⁹ nō sunt mala fm se: ꝙ solum qz ꝓhibita: utputa loqui ꝙ se. qꝺ pōt eē in culpa. qꝺ est ꝓhibitū in ꝓstōnibus poterit religioso eē culpabile. Sic q̄ ꝓhibita in ꝓstōnib⁹ ptineat ad primū moduz certū est q̄ faciēs sic ꝺ ꝓstōes peccat mortalr. Quia facit ea que sunt mala fm se. i. ex suo gñe. Aliqua eni sunt talia que statim noiata hñt ꝓuolutā malitiam ut dr in ethicis sic adulteriū furtū ⁊c. hī⁹ si ꝓhibita ptineāt ad 2m modū: nō tñ sint mala nisi qz ꝓhibita ꝓstitutiōes sic ꝓhibētes poterāt se hēre: aut exp̄sse dicūt q̄ hī⁹ ꝓstōes nō obligēt ad culpā ꝙ ad penā: aut expresse dicūt oppositū: q̄ nolūt q̄ obligēt tam ad culpā q̄ ad penā. aut subticēt qz nō dicūt hoc: nec illud. Si ꝓmo mō religiosus viuēs sub talib⁹ ꝓstōnib⁹ frangens silentiū nō peccat mortalr. Quia itētio plati est q̄ per tales ꝓstōes subditi tenētes eas ꝺomēt suas passiōes ⁊ suas uolūtates: ⁊ hoc sit eis in penaz ⁊ nō in meritū. Nō aūt uolūt q̄ trāsgredientes incurrant mortalē culpā ⁊ dānationē. Nā ⁊ tota religio chr̄iana hēt multa hī⁹ que si chr̄iani faciāt merent: sic est ēt ieiunare ēt tpibus nō statutis ab eccl̄ia: ⁊ multa sil̄ia: que tñ si nō fiant: uel non mortalr peccāt: uel in nullo peccāt. Sicut pōt ⁊ plat⁹ religiōis alicuius ordinare aliq̄ ad macerationē carnis que facta sunt ad meritū ⁊ ad salutē: non obſuata. que ordinet ⁊ uelit plat⁹ q̄ nō sint ad mortalē culpā ⁊ dānationē: cuiusmodi pōt eē fractio silētij. sic itaq; se hñtib⁹ ꝓditionib⁹ frangēs silentiū nō peccat mortalr: nisi hoc faceret ex ꝓtēptu. ¶ Possum⁹ aūt dicē q̄ religiosus ꝺr aliq̄ facē q̄tū ad pñs spectat ex ꝓtēptu ꝺupl̄r. Primo si hoc ipso qz hec religio p̄cipit ipse vult ꝟriū facē ubi maxime apparet ꝓtēptus. Sicut ꝺicet aliq̄s in ꝓtēptū ⁊ ꝺespectū facē ꝺ aliquē q̄n niteret facē ea que sibi sunt ꝟria. Secꝺo ꝺr facē in ꝓtēptū religionis: q̄n nō tenet se ad frenū religiōis ⁊ religionē nō teneret nisi q̄ten⁹ timet uel ꝓpt aliā cām cui⁹ rōne religionis nihil curarēt ob seruare ꝺe statutis religionū sicut ꝺicim⁹ q̄ aliquis cognoscēs uxorē peccat mortalr si cognoscat ea: nō qz uxorē ꝙ qz femina. ille aūt cognoscit ut uxorē q̄n nullo mō uellet alī se ꝓiūgere ille ut femina qui ꝓiūgit se ei nō hñs cui se ꝓiūgat alterā. Sic ⁊ multi in religiōe viuūt: qz nō p̄nt uel qz uerecūdant aliter viuē si possent sine uerecūdia libēter colla ab onere religionis excluderēt. tales utplurimū manifeste falsi uolūtate reuerētiā ad religionē nō hñt. vñ tales ꝓuant religionis statu ex ꝓtēptu: qz religionē ꝓtēnētes nihil curāt de religiōe obſuare: nisi q̄ten⁹ possent in religiōe tollerari. Si ḡ sic frāgat silentiū q̄ frāgens in nullo frenū religiōis hñs libēter in alīs coicaret sicut ꝓiugat⁹ in nullo frenū ꝓiugū hñs libēter alys mulierib⁹ cōmisceret pōt eē pctm mortale. Sz sic⁹ in societate uel alr sine religiōis ꝓtēptu frāgat silentiū uel sit ꝓuarica toz eoz que fm se nō sunt mala ꝙ sunt in religiōe negata solū pp obligationē ad penā nō ad culpā nō dicim⁹ q̄ mortalr peccet. si aūt ꝓstōnes se habeāt 2º mō qꝺ exp̄sse dicā q̄ uolunt q̄ obligent ⁊ ad culpā ⁊ ad penā. certū est q̄ sic faciens ꝺ ꝓstōnem directe facit ꝺ mādatū plati: ꝓpt qꝺ culpā incurrit. nā nulli ꝺubiū eē debet q̄ ꝓcelat⁹ ēt ꝺe indifferētib⁹ pōt exp̄sse precipe ꝺ qꝺ subditi faciētes mortalr peccāt. Tertio quidez mō pñt se ꝓstōes hēre q̄ subtraceāt q̄ nec exprimāt hoc nec illud. ⁊ tūc ꝺicem⁹ q̄ laudabilis ꝺditio ēt nō apposita itelligit. pp qꝺ subditi satis pñt sibi fozmari ꝓsciaz q̄ ꝓhibita in ꝓstitutiōib⁹ ꝺū tñ nō sint ꝙ se mala obligāt ad penā nō ad culpā nisi ut ꝺixim⁹ hoc faciat ex ꝓtēptu. ¶ Qꝺ vo obiciebat q̄ frangēs silentiū signū est q̄ sit maloz moz. ꝺici ꝺebet q̄ uerū est si faciat ex ꝓtēptu. Sz si reuerētia religionis seruata agat poterit eē sine malitia moz. Qꝺ. XXII.

s **Ecūdo querebatur** circa peccatū opis ꝺe usura. Utrū lucrū acquisitū ꝺe usuraria pecunia sit reddēdū. ⁊ arguebat q̄ sic. qz ut ꝺicebat si radix est infecta ⁊ rami qui oriunt ex radice ifecti erūt. Sed in hī⁹ lucro radix est ifecta que est pecunia usuraria: ḡ lucrū qꝺ orit ex ea ifectū erit. ¶ In ꝟriū est qz in hī⁹ lucro p̄ncipalioz est industria hois: q̄ sit usuraria pecunia: qz hī⁹ pecunia se hēt ut mā: industria hois lucrātis se hēt ut agēs: qz ḡ a p̄ncipaliori ꝺebet iudicari totū ex industria lucrātis iudicabit hī⁹ lucrū: ⁊ qz qꝺ aliq̄s per industriaz lucratur. s. nō tenet restituē: ḡ ⁊c. ¶ Rº dicēdum: aliquos fuisse hī⁹ opionis q̄ lucrātes per pecuniā usurariaz ꝺebent hī⁹ pecuniā ⁊ lucrū restituē. Sz hec positio nō est rōnabilis. dicem⁹ eni q̄ res quā q̄s lucrat⁹ est mō usurario: uel est aliq̄d ex cui⁹ usu pōt accipi pēsio uel locatio ut coiter ponit. Sicut est ager: vinea: ꝺom⁹ ⁊ hī⁹. ⁊ tūc ad rest̄onez rei ⁊ fructus tenet usurari⁹: utputa nō hñte ꝺebitore vñ redderet usuras creditoz usurari⁹ extorsit ab eo ꝺomū uel agrū uel aliquid hī⁹. Naz secus esset si soluz accepisset nomine usure nō ꝺomū: uel agrum: sed pecuniā ꝺe qua emisset. s. ꝺomum: uel agrum: qz tunc non esset ad iudicium ꝺe hī⁹ agro: uel ꝺomo empta per industriā usurarū ꝺe pecunia usuraria q̄ ꝺe pecunia ipsa. Si vo hī⁹ lucrum per hī⁹ usum mō usurario non sit tale aliq̄d vñ possit accipi pensio cuiusmodi sūt pecunia vinū oleū frumētū ⁊c. quoz ē usus eoz alienatio uel ꝓsumptio: tūc sic lucrās ꝺe pecunia usuraria nō tenet ad restitutionē lucri. Utputa si lucrat⁹ est pecuniā per usurā: ⁊ eā iuestiēs: uel mercat⁹ cū ipsa sortē inde aliq̄ ulteri⁹ lucrū. uel si modo usurario accipiēs vinū frumētū in ptib⁹ ubi est vile ⁊ ꝺeferens ip̄m ad ptes ubi carius uendit. uel aliq̄ alio mō licitū lucrū ide accipiēs nō tenebit ad hī⁹ restitutionē simplr loquēdo: nisi forte ut coiter ponit ad ali

quā recōpēsationē dāni: utputa si notabiliʳ dānificatʾ est de hoc debitoꝛ iuxta discretionē pudētiū poterit sibi ꝑpt dānū in aliq̄ satisfacere ipsuz tñ hiʾ lucrū ꝑm se nō tenet reddere. ¶ Qō triplici via uenari possumus. Pria via sumit ꝑt hiʾ lucrū cōparat ad eiʾ oppositū videlz ad dānuz. Scōa ꝑt hiʾ lucrū cōpat ad ipsaz pecuniā per quā habet tale lucrum. Tertia via ꝑt hiʾ lucrū cōparat ad ipz debitorē. de quo est qō utz sit ei reddēdū. ¶ Pria via sic patet: qz in talibʾ lucrū z dānū debēt ad paria cōpari: ut qui debet esse pticeps lucri uel hēre totū lucruz debet eē particeps dāni uel hēre totū dānū. Si g lucrās cū pecunia usuraria teneret reddē hiʾ lucrū si ꝓsequeret ex tali mercatione dānū sequeret q cui reddedū eēt lucrū teneret ad dānū qō hoc nulluʒ diceret q agēs mercatōez cū pecunia usuraria. Si ex hoc dānificet z pdat mercādo pecuniā illā q prīʾ dānū iputet ei a quo accepte sunt usure. z q per hoc sit absolutʾ a debito reddēdi usurā iuxta q dānificatʾ est in mercatiōe ꝑfata. Si g perdēs ex tali mercatiōe non ꝑpt hoc debet restituē infra soztē pari rōne. Nec lucras tenebit restituē ultra soztē uel ultra illud qō accepit. rōne g lucri nō tenet iste dare ultra soztem siue ultra id qō accepit per usurā. ſz rōne dāni qō itulit siue sit lucratʾ cū pecunia usuraria siue nō iuxta iudiciū pudentis tenet in aliq̄ satisfacere. uel saltē laudabile eēt uel inducēdus eēt q in aliquo satisfaceret. sicut viceuersa ille qui accipit ad usuraz q diu tenēdo pecuniā usurarū fozte ex hoc usurariʾ dānificatʾ est inducēdus eēt q iuxta iudicium pudētis in aliq̄ satisfaceret uel nō totuz acciperet ab usurario. vñ z boni ꝓfessores inducūt eoz qbʾ redditʾ usura q ex liberalitate curialitatē faciāt usuras reddētibʾ: est tñ hec adoptatio magiz de ꝑgruo q̄ de merito: qz nō sic tenet ad ifoztunia bñ agens sicut male agēs. z qz ille qui recipit ad usuraz. Si nēcitaz eū iducat nō peccat. ſz dās peccat. z iō si ꝓ hiʾ recipe z ꝓ tenere talē pecuniā dānificat usurariʾ nō sic tenet ad restitutionē dāni sicut usurariʾ. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ꝑt hiʾ lucrū cōparat ad ipsaz pecuniā per quā fit. Nā si deberet lucrās ex pecunia usuraria reddere lucrū ex tali pecunia. tūc usura eēt licita. Nā usura dr ab usu eris: siue de usu oiuz sic de usu pecūie nō debet accipi emolumētū: z si accipiat dicet eē usura. cū g usurariʾ ꝑ usum pecunie usurarie habuerit hiʾ lucrū. Si posset dans usurā repetere huiusmodi lucrum: uel si deberet de iure ei lucrū hēret de usu eris emolumētū. ꝑpt qō cōmitteret usurā: eēt g licita usura postq̄ licitū eēt ei tale lucrū accipe lucrās: g pecuniā usurariā pōt retinere tale lucrū: qz hiʾ lucrum nō ascribit usui eris: qz tūc eēt usura ſz idustrie lucrātis. ꝑt lucrās iplicat hiʾ pecuniā in aliquibʾ mercatiōibus de qbʾ soztit inde lucrū z emolumētū. Sz si tale lucrū debet restitui ei a quo ecōuerso est accepta pecunia per usurā hoc nō posset ascribi idustrie eius: qz nullam idustriā ibi adhibuit cū ipse talē mercationē nō fecerit. Nō g debemʾ sibi tale lucrū rōne sue idustrie. Sz solū rōne usus sui eris: ut rōne usus pecunie ab eo accepte. cōmitteret igit ibi usura. Ex hoc autē apparet meliʾ qō supza dicebat. videlicet q si per usurā sit extorta domʾ uel ager fructus z emolumētū debereť ei a quo talia extorta sūt. tenet eni tūc usurariʾ reddere agrū z reddē fructū quē hēt ex agro. Sic g teneret reddere domuz z reddē pecuniā quā habuit de usu domus. tale eni emolumētū accipe nō erit usura: qz nō erit de usu eris de quo nō debet accipi emolumētū. sed erit de usu domʾ uel de usu agri de quibʾ pōt emolumētū accipi. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ꝑt hiʾ lucrū cōparat ad eū qui accepit ad usurā de quo queritʾ utrū sit ei tale lucrū reddēdū. Nā si lucrās cū pecunia usuraria deberet reddē hiʾ lucrū. g z lucrās cū pecunia quā accepit ad usurā deberet reddere lucrū tale. Et qz hoc nullus ponit de iure possumus z illud nō ponere. ꝓtū eni spectat ad ꝓpositum satis est si le q sicut accipiēs pecuniā ad usurā non tenet reddē qō lucrat cū ea. sic accipiēs pecuniā per usurā nō tenet reddē qō lucrat cū ipsa. Sz ut dicebat in hoc est dīa q accipiēs pecuniā ad usurā dat uel dare pōt hoc faciēs opaz rei licite. iō nō sic tenet ad infoztunia z ad dāna ēt ad itereſſe usurarū. dato q usurariʾ ex nō hēre pecuniā dānificatʾ sit. Sz accipiēs pecuniā per usurā ꝑm q hiʾ semp dat operaz rei illicite: iō magis ad ifoztunia z ad dāna z ad itereſſe tenet ei a quo accepit. ad lucrū tñ per se loquēdo nō tenet nec hic nec ille. ¶ Qō vo obiciebat q si radix infecta z rami: dici debet ut coiter dī q radix nō solū hēt rōnē passiui: ſz ēt actiui. z si ꝓncipiū actiuū sit ifectū opz in effectu eē defectū aliquē ex defectu cāe. Sz in lucrito per pecuniā se hēt pecunia solū ut ꝓncipiū passiuū nec est culpa eiʾ nec aliqō malū ſz solum utētis. ex quo igit utit ea ad bonū lucrum lz male faciat: qz diu tardat q non reddit qō debet: ēt si ex hoc ille cui debet talis pecunia soztiat dānū: tenebit usurariʾ ad aliqō itereſſe ꝑm arbitriū pudētis viri. attñ hiʾ lucrum ꝑm se nō tenebit reddere.

Questio.XXIII.

Tertio querebatur de peccato

t oris ꝑt cōparat ad peccatū opis. z erat qō Utrū piuriū sit maius pctm q homicidiū. z arguebatur q non: qz qō plus punit est grauiʾ pctm. iuxta illud deuterono. 25. ꝓ mēsura pcti erit z plagaz modus. sed homicidiū plus punit z maioꝛ pena plectit. g zc. ¶ In ꝓriū est qz qō est ꝑ ꝓmā tabulā est maiʾ pctm. piuriū est hiʾ. g zc. ¶ Rʾ dicēdū: q tria sunt declarāda. Pria vñ sumit potioꝛ rō meriti uel demeriti siue peccati. Scōo ex hoc declarabim' q piuriū per se est maiʾ pctm. Tertio ostēdem' q per accūs pōt eē eccouerso. ¶ Propt ꝑm sciēdū q actʾ mōales sumūt spēz ex fine: sicut motʾ nāles ex foza. Jō dr in 3° phisicoꝛ. q motʾ est in eodē gīe cū reb' ad qs est motʾ. ut motus ad calorē est in eodē gīe cū calore: z ēt in eadez ſpecie. Nā hiʾ motus nō est nisi quedā calefactio que est qdā caloꝛ icōplet': z que est in eodez gīe: z in eadē ſpē cū ipso calore. Si g motʾ nāles sumūt spēz ex foza si possum' ostēdē q sic se habeāt actʾ morales ad finē: sic motʾ nāles ad fozmā nihil ꝙuenietʾ q̄ q hiʾ actʾ sumāt spēm ex fine. Dicem' g q actʾ morales sūt a fine in finē. z icipiūt a fine z terminant ad finē. Sic motʾ nāles sumūt spēm ex fozma: z icipiūt a fozma: z terminant ad fozmā. Agētia eni nālia in agendo assimilāt sibi passuz in fozma: z maxime si sint agētia vniuoca in qbʾ exꝑsse patet qō posuim' ut calefacies assimilat sibi calefactū in calore. Calefactio igitur sumit spēz ex calore. uel est in eadē spe cū calore: qz est a calore in calorē. Est eni a calore calefactētis: z termiat ad calorē calefacti. Et sicut motʾ nāles sūt a fozma in fozmā ut calefactio a calore in calorem. sic actus morales sunt a fine in finē ut a fine in apꝛehēsione: in finem in ꝓsecutionē. Finis eni apꝛehensus se hēt ut ꝓncipiuz actionis. finis ꝓsecutus ut termin' actiōis. Sic fozma agētis se hēat ut ꝓncipiū motʾ. Fozma passi ut ſmin' motʾ. iō dic cōmētatoꝛ in 12° metaᶜᵉ. q balneū hēt duplicē fozmā in aia z in mā. z ut ē in aia est ꝓnᵐ.

mot⁹ ul' est agēs mouēs uel est mouēs ut agēs. Sz ut est in mā est finis mot⁹ uel est manēs ut finis. talis eni duplex fōza pōt uocarí duplex finis. Quia fozma balnei in mā pōt uocarí finis in appzehēsiōe. Fozma balnei in mā pōt uocarí finis in ꝓsecutiōe. Appzehēdēs eni balneū in aia vult cōsequí balneū in mā. ¶ Jste ḡ actus moralis qui est uelle hēre balneū est a fine in finē: qz est a balneo in balneū: qz est a balneo in aia qō est finis quē appzehēdím⁹ ad balneū in mā: qui est finis quē ꝓsequí uolum⁹. Si ḡ balneū hēret eē abstractū ꝛ sepatū sicut dixim⁹: eēt in aia per seipsuz ꝛ esset idē mouēs ut agēs: ꝛ mouēs ut finis. Siue ḡ fozma in aia ꝛ fozma que est in re ꝓout est ipa res sit vnū ꝛ idē realr differēs fm rōnez sicut esse fozma balnei. si eēt abstracta uel sit differēs re sicut est fozma balnei fm id qō est. qz aliud hēt esse in aia aliud in mā: semp act⁹ moralis est a bono appbēso: in bonū qō uolum⁹ ꝓsequi: iō est a fine in finē. sicut motus a fozma in fozmā, ppt qō sumit spēm a fine sic mot⁹ a fōza. Jlle eni qui pōit deū finē suoz opez opz ꝙ appbēdat deū. ꝛ ex hoc moueat ad faciēdū opa p que posset ꝓseq deū. ¶ Dito ꝙ act⁹ morales sumūt spēm ex fine uolum⁹ descendē ad qōnez ꝓpositaz ut videam⁹ qō ꝑdictoz sit mai⁹ peccatū. Nā si act⁹ morales sumūt spēm ex fine tota bonitaz talíū actuū est ex eo ꝙ debito mō tendūt in talē finē: siue in deū quē debem⁹ ꝓponē finem oiuz nroz opez. sic ēt tota malitia oiuz talíū operū est ex eo ꝙ aduertunt ab hi⁹ fine: iō sci cōiter diffinientes peccatū ꝛ culpā ꝙ est aduersio ab incōmutabili bono. ꝛ conuersio ad cōmutabile: ita ꝙ aduersio est ibi rō ꝓncipalis fozmalis. cōuersio vo mālis ꝛ secundaria. Sicut ḡ iter opa nr̄a illō est mai⁹ bonū qō magis nos facit tēdere in finē ꝛ in deū: ꝛ qō magis nos vnit deo. ita illud est mai⁹ malū qō magis nos aduertit a deo. Dicem⁹ ḡ ꝙ in hi⁹ aduersione sunt ꝗtuoz gradus. Nā auerti a deo: uel hoc est qz offendim⁹ ipsum deū in se. Uel qz offendim⁹ eū in eo in quo reseruatur imago ei⁹ ut in ꝓximo. Uel qz offendim⁹ eū in ꝑsona ꝓiuncta ꝓximo. Uel in re possessa a ꝓximo. Cōstat aūt ꝙ plus est auerti a deo: ꝛ plus est offendere deū in se ꝙ offendere eū in re ubi reseruat imago eius. Uel qz offendim⁹ eū in ꝑsona que est ꝓiuncta ei ubi reseruat ei⁹ imago. Uel qz offendim⁹ eū in re possessa ab eo in quo reseruat talis imago. Peccata eni ꝓme tabule sunt offensiones dei in se: uel qz agim⁹ ꝛ ei⁹ potētiam nō fuiendo sibi: sz idolis qō est mādatū ꝓmū ꝓme tabule. uel qz agimus ꝛ ei⁹ sapiaz nō debito mō iurādo. uel agim⁹ ꝛ ei⁹ bonitatē sabbata nō sanctificando que sunt tria mādata ꝓme tabule. Mādata vo scōe tabule ꝓhibēt offensiones dei nō directe in se sz in ꝓximo ubi reseruat imago eius. Nam ēt in hoc offendit de⁹ qñ offendit ꝓxim⁹ in quo reseruat imago dei qui triplr pōt offendi. Uel in se ut si occideret ipe ꝓxim⁹. uel daret falsuz testimoniū ꝛ ipm. uel in ꝑsona ꝓiuncta utputa si quis mecharet cū uxore ꝓximi. uel ꝑsona quacūq sibi ꝓiuncta. uel si ꝓcupiscit hi⁹ personaz. Uel tertio pōt offendi ꝓxim⁹ in re possessa: ut qz concupiscit hi⁹ res uel furtiue accipit que sunt. 6. ꝓcepta negatiua scōe tabule que. 6. ꝓcepta negatiua cū bono re parētū. qō est ꝓceptuz affirmatiuū faciūt ꝑcepta ꝛ ꝛ ꝛ que faciēdo nō sic offendim⁹ deū: qz offendim⁹ ipm in sua imagine sicut offendim⁹ ipz faciēdo ꝛ ꝓcepta ꝓme tabule. Ꝑ eccatum itaqz homicidiū ubi est offensio dei in sua imagine per se loquendo nō est tm̄ ꝑtm̄ sicut ꝑtm̄ periurij. ubi est offensio dei in seipso. ¶ Uiso quō ex auersiōe a deo: ꝛ a fine sumit rō peccati ꝛ culpe: ita ꝙ ibi maioz rō culpe ubi potioz ratio auersionis. Et ostenso ex hoc ꝙ periuriū per se plus hēt de rōne culpe ꝙ homicidiū. Uolumus declarare tertiū fz qō pōt eē ecōuerso per accñs. Nā periuriū ꝓmittit per motuz lingue que ualde est labilis que ut plurimū indeliberate mouet ꝓpt qō multotiēs periuriū indeliberate cōmittit. Multotiēs eni sic indeliberate cū iuramēto loq̄mur ꝙ ēt de iuramēto nō aduertimus ꝙ cū ꝓtingit pōt periuriū eē ueniale ꝑtm̄. Ꝓpter qō lz per se periuriū sit ꝑtm̄ mai⁹ per accñs. tū qz utplīmū sine deliberatiōe iuram⁹ pōt eē ꝑtm̄ min⁹. ¶ Qō vo obiciebat ꝙ illud qō magis punit est maius ꝑtm̄: dici debet ꝙ uerū est de eo qō magis punit iudicio dei: ꝛ in vita futura ubi oia lance ꝓgrua puniētur ꝛ ꝓmiabunt. Sz nō opz ꝙ sit uez de iudicio hominū. uel de iudicio qō fit in mūdo ubi multa dissimilant. uel per aliqs cās mín⁹ grauia magis puniunt. ut multotiēs iudicio hoiuz plus punit furtū ꝙ melcha. Cū tm̄ magis sit offendē ꝓximū in ꝑsona ꝓiuncta qō fit ꝑ melchiā ꝙ i re possessa qō fit ꝑ furtū. Qō. XXIIII

Ostea querebatur de homine ꝗtuz ad utrūq; statū tā vie ꝙ ꝓfie. ꝛ erat qō de intellectu agēte quō se hēret respectu intellect⁹ possibilis. utz ꝓficeret hi⁹ intellectū per seipm uel per aliquā aliā actualitatē quā sibi influit. que qō tā i aia ꝓiuncta ꝙ separata pōt hēre locū. Et arguebat ꝙ perficiat ipsuz influēdo sibi aliquā aliā actualitatē. Nā sic se vz hēre intellect⁹ agēs ad possibilē: sicut lux ad aerē. Sz lux ꝓficit aerē infundēdo sibi lumē qō est aliō a luce. ḡ ꝛc. ¶ Jn ꝓriū est qz ut dicebat actiuū de seipso perficit passiuū. ḡ ꝛc. ¶ Ad⁹ dicēdū: ꝙ intellect⁹ possibilis triplr pōt ꝓsiderari. Ꝓmo ut hēt rōnē passiui. Scōo ut hēt rōnē talis passiui qō est potētia aie. Tertio ut est talis potētia qz ē potētia cognitiua: fz hoc poterūt tres rōnes adduci ꝙ intellect⁹ agēs per seipsum ꝓficit intellectū possibilē. ¶ Ꝓma via sic pz. Cōmētatoz enī ualde large hāc ꝓpositionē assumit in 3⁹ de aia. ꝙ qñ aliq̄ duo sūt in 3⁹ si vnū sit ꝓncipali⁹ alio illō erit fōza alterius. Ut si lux ꝛ coloz sint in dyaphano: qz lux est ꝑfectioz colore: dicet eē fozma coloris. Scōm hoc ḡ videm⁹ sufficiēter hēre intentū. ut qz intellect⁹ possibilis hēt rōnē passiui. intellect⁹ aūt agēs rōnez actiui cū ista duo sint in 3⁹. qz in aia vnū se hēbit q̄si fozma alteri⁹: ꝛ qz agēs semp est ꝑstāti⁹ patiēte. Jntellect⁹ agens se hēbit q̄si fōza intellect⁹ possibilis. ¶ Sed ut magis hi⁹ rōnē ad nr̄m ꝓpositū adaptem⁹. Dicem⁹ ꝙ si aliq̄ duo sint per se exīntia. uel sūt fm eē itētiōale se hūtia: uel si nō ordine nāe fluāt ab illo in quo sunt. uel si vnū nō simplr est actus respectu alteri⁹. forte eē posset ꝙ vnū nō ꝓprie eēt pfectio alteri⁹. ut si spūs scūs ꝛ uolūtas sint in 3⁹ ut in aia. nō opz ꝙ spūs scūs sit fōza uoluntatis ꝓpe nisi dicat fozma fm aliquē modū se hūdi qz aliquē actū efficit uolūtas ꝓiuncta spūi scō: quē non posset efficere nō ꝓiuncta illi. Simplr tn cū spūs scūs sit per se exīns nō ꝓpe put eē alicuius fozma. Sic etiaz forte lux nō ꝓpe est fozma coloris cū tam lux ꝙ coloz habeat esse intētionale in aere. Et si dicit fozma hoc est forte respectu alicuius actus. ut respectu motiōis visus. sic ꝛ charitas nō simplr est fozma oiuz virtutū ꝙuis charitaz ꝛ oēs vtutes sint in 3⁹ ut in aia. Qz charitas ꝛ alie vtutes nō nāliter fluunt ab aia. Sz dī hi⁹ fōza respectu alicui⁹ act⁹: ut respcū act⁹ meritorij: qz virtutes alie actū meritoriū nō pūt elicē nisi in vtute charitatis. Scōm ēt hūc modū uolūtas nō ꝓprie est fozma intellectus nec ecōuerso: qz nō simplr est actus

respectu alteri⁹.sed utrūqz aliqmō est actu ens respectu utriusqz.Intellect⁹ eni est actu ens respectu uolū tatis:qz uolūtatē mouet cū bonū app:ehēsuz sit motiuū uolūtatis.Et uolūtas est actu ens respectu intellect⁹:qz hēt mouere itellectū:qz ad uoluntatē ptinet mouē alias potētias ad suos actus.nō eni est incōueniēs duo aliq̄ in se hēre q̄ diuersis respectib⁹ vnuz sit actu ens respectu alteri⁹ z ecōuerso.In oib⁹ itaqz pli batis sic duo sunt in 3° q̄ vnū nō ꝑe z simplr est forma alteri⁹:qz nō ꝯcurrūt ibi oēs p̄dicte ꝯditiones.sz ꝯcurrētib⁹ oib⁹ ꝯditionib⁹ notatis opz duoz exūtiuz in 3° vnū q̄si ꝑe respectu alteri⁹ hēt rōnē pfectionis z forme ut si q̄titas z q̄litas sic sūt in 3°ut in sba q̄ neutrū illoz hēt per se eē z qōlibet hēt eē reale:z sūt ipē sube nālit ꝯiūcta:z vnū simplr est act⁹ respectu alteri⁹.opz q̄ vnū illoz sit pfectio alterius.Ut q̄litas est pfectio q̄titatis fm quē modū coloz dicit eē ꝑetas z pfectio ipsi⁹ superficiei:ꝑut ait phs in thopi.q̄ ꝑpriuz est superficiei in p°loco collocari.Coloz g̃ adhēt corpi mediāte superficie.sic z cetere alie q̄litates sūt in sba mediāte q̄titate.sz ut.ā.diffusi⁹ dixim⁹ ordo formaz in sbo nō est fz ordinē sit⁹ sz fz ordinē pfectiōis:ꝑut dicim⁹ q̄ vna pfectio pficit solū mediāte alia pfectiōe. q̄litas eni fz ordinē pfectiōis pficit sbaz mediāte q̄titate z pōt dici pfectio q̄titatis eē.Sic z i ꝓposito cū itellectus agēs z possibilis ambo sint in 3°ut in aia:z neutrū illoz hēat per se eē:z utrūqz hēat eē reale: z ambo fluāt nālit z ab aia z vnū sit simplr actu ens respectu alteri⁹:opz itellectū agētē eē formā z pfectionem ipsius intellectus possibilis.Ex p̄a itaqz ꝯditiōe itellect⁹ agētis ut qz se hēt ut actu ens:z itellect⁹ possibilis se hēt ut q̄d passiuū z susceptiuū:possum⁹ arguere q̄ itellect⁹ agēs nō ifluēdo aliā actualitatē:sed seipso pficit itellectū possibilē.Illud eni qō se hēt ut pfectio z foza seipso z per nullā aliā rē a sbo z a foza hēt sbm pficē.Jō dī in p°de aia.q̄ nō opz querē quō ex figura cere z cera fit vnū.Eo eni ipo q̄ figura z cera sic se hñt q̄ vnū est q̄d in actu:aliud q̄d in potentia vnū est foza alteri⁹.Figura eni pficiēdo cerā z oīs forma pficiēdo sbz nō ipzimit ei aliq̄ actualitatē que sit alia a forma z a sbo.qz tunc opteret q̄ illa actualitas ipzimeret actualitatē aliā:z sic eēt ꝓcessus in ifinitū. standū est g̃ in p̄mis q̄ foza seipsa pficit sbm. ¶ Aduertēdū tñ q̄ sz foza seipsa pficiat sbm.nō est tñ inconueniēs q̄ sbm mediāte aliq̄ foza:z mediāte aliq̄ actualitate sit idoneū ad suscipiēdū actualitatē aliā.Sicut aer mediāte dyafanеitate uel raritate est idone⁹ad susceptionē luminis:fm hūc itaqz modū aliud in vtute actualitatis sbi pōt pficere sbz.Dicim⁹ g̃ q̄ fantasmata nō possent ipzimē silitudinē suā nisi per itellectum agētē:sic nec aer posset recipe lumē qō est silitudo lucis solaris:uel lucis alteri⁹ nisi mediante raritate que est pfectio aeris.attñ plus hēt itellect⁹ agēs respectu fantasmatū ut possit suas silitudines ipzimē in itellectu:q̄ hēat raritas respectu lucis q̄ possit cāre lumē in aere.Quia raritas solū disponit aerē ad susceptionē lumis:ita q̄ i hoc solū vi dispositio pfectia respcū aeris:nō actiua respcū lucis cū dicat actu ens respcū lucis.Sz itellectus agēs utrūqz hēt z pficit itellectū possibilē ut possit suscipe silitudinē fantasmatuz:z ēt hēt quā dā actualitatē respectu fantasmatū:ut in vtute ei⁹ possit mouē itell'ctū possibilē.Perficit igit per seipm itellect⁹ agēs itellectū possibilez:z nihilomin⁹ est rō q̄re hī⁹ intellect⁹ pficiat per silitudines receptas a fātasmatib⁹. ¶ Uiso quō itellect⁹ agēs seipo pficit itellectū possibilē:ꝑut hī⁹ itellect⁹ se hēt ut actu ens. Intellect⁹ vo possibilis se hēt ut q̄d passiuū:uolum⁹ hoc idē oñdē.ꝑut hī⁹ itellect⁹ sic se hēt ut q̄d passiuuz qō ē potētia aie.Intellect⁹ vo agēs sic se hēt actu ens qō est pfectio talis potētie.qō satis sonāt vba phi 3° de aia.q̄ uocat itellectū agētē q̄si hītū.Cōstat aūt q̄ hitus seipo pficit potētiā.Nō aūt pficit eā ipzimēdo actualitatē aliā:sic nec alia foza:sic sbm pficit.non est tñ icōueniēs q̄ potētia pfecta per hitū sit ex hoc ido nea ut recipiat pfectionē aliā.sic aia pfcā per vtutes morales fit ex hoc idonea ut pficiat per pfectiōes intelligibiles:qz ut dī in 7° phi.aia sedēdo z q̄escendo fit prudēs.Postq̄ eni aia est sedata z q̄tata a passionib⁹ qō fit per vtutes morales est dispositа magis ut fiat prudēs z docilis:qō fit per vtutes itellibiles.Et si dicat q̄ multi mali hoies fiūt magis sciētifici q̄ aliq̄ qui sunt boni.Dicem⁹ q̄ ad sciaz nō solū facit sedatio passionū quā hñt boni.sz ēt bonitas cōplexionis quā pñt hēre mali.Jō ꝓpt bonitatez cōplexionis mali aliq̄n plus sciūt mūn⁹ vigilādo circa studiū:q̄ boni qui nō hñt ita cōplexionē bonā.qui sedati a passionib⁹ plus circa studiū uacāt.Attn si hñtes bonā cōplexionē nō sedati a passiōib⁹ ꝓpt bonā cōplexionē fiūt sciētes si eēnt a passionib⁹ sedati fierent sciētiores.Et si boni sedati ꝓpt duritiā carnis z ꝓpt nō hēre bonā cōplexionē sciūt parū si nō eēnt sedati a passionib⁹ scirēt min⁹.Reuertamur g̃ ad ꝓpositū z dicam⁹ q̄ hitus seipso pficit potētiā:hoc tñ nō obstāte pt eē dispositio potētie ut suscipiat pfectionē aliq̄ i illo.Immo nō solū hit⁹ exūs i potētia pōt eē dispositio illi⁹ potētie ad susceptionē alicui⁹ alteri⁹ pfectiōis.imo hitus in vna potētia pōt facē idoneitatē in alia potētia ad suscipiēdū pfectionē aliquā si potētia illa sit apta nata moueri a potētia alia.Ut qz itellect⁹ ē apt⁹ nat⁹ moueri a uolūtate hit⁹ a uolūtate p quā bñ disponit appetit⁹ z bñ disponit ipsa uolūtas z reddit hoiez sedatū:ut ex hoc sit magis idone⁹ p itellectū ad addiscendū.Sic qz itellect⁹ possibilis est potētia aie:itellect⁹ agēs qui respcū ei⁹ se hēt sic hitus seipso pficit itellectū possibilē.Nihilomin⁹ tñ facit itellectū possibilē idoneū ad susciplendū pfectiōes alias ut ad susciplendū silitudines fantasmatū.z nihilomin⁹ ēt facit idoneitatē in potētijs alijs ut pficiant suis habitib⁹:qz vtus est hitus elicitiuus imediate ꝓsistens fm qō recta rō iudicabit.Cū g̃ electio nō sit sine rōne z mēte.ut vult dam̃.in 3° li°.z cū in diffinitiōe vtutis exp̄sse ponat rō:q̄ facit ad bonā dispōnē rōnis facit idēptitatē in oib⁹ potētijs aie suscepтiuis vtutū:ut ualeāt vtutes suscipe.Quia igit intellect⁹ mouet uolūtatem z ecōuerso perfectio uoluntatis pōt facere idoneitatem in intellectu z econuerso:imo quia intellectus non solū mouet uolūtatē imo qz z appetit⁹ sensibilis est rōnalis per participationē z est aptus nat⁹ obedire rōni.qō facit bonā dispōnē in rōe z itellectu possibili fac nō necitatē:sz idoneitatez:ēt in appetitu sensitiuo ut sit susceptiuus vtutū.intellect⁹ itaqz agēs sic est pfectio itellect⁹ possibilis q̄ eū pficit z facit eū idoneū ad susciplendū pfectiōes alias.ut ad susciplendū silitudines fantasmatū. z cū hoc facit idoneitatē in alijs potētijs:ut in appetitiuis:ut sint susceptiue suaz pfectionū:sic ēt z perfectiōes potētiaz appetitiuaz faciūt.Nā hī⁹ pfectiones suas potentias perficiūt z eas pñt dispōnere ad alias pfectiones.z pñt causare idoneitatē in alijs potētijs:ut in itellectu.Habet tñ intellect⁹ agēs quartā ꝓditionē:qz in vtute eius fantasmata mouent intellectum.Unde dicit actualitatem quādam dare ipsis fantasmatibus z irradiare sup fantasmata.Habet ēt

ꝛ quintã ꝓditionẽ ꝙ hĩ intellect⁹: ꝛ est fozma intellectus possibilis ꝗsi simplr: ꝛ est fozma eĩ ꝗtum ad aliquẽ actũ. Sed de hoc in ꝓsequẽdo patebit: sũt itaq; ꝓfectiones itellect⁹ agentis quinq;. qz dupl'r est quasi ꝓfectio ꝛ fozma itellect⁹ possibilis. Et tertio qz reddit ipm idoneũ ad suscipiẽdũ perfectiones alias. Et ꝯrto qz dz dare quãdã actualitatẽ fantasmatibus. Et quinto qz facit idoneitatẽ in potẽtijs alijs ad suscipiẽdum ꝓfectiones suas. ¶ Ostẽso quõ itellectus agẽs seipso ꝓficit intellectũ possibilẽ ut cõparat ad ipsum tanq; ad ꝓncipiũ passiuũ: qz ipe est actu ens. Et declarato quõ ꝓficit euz seipso, put intellect⁹ possibilis est talẽ ꝓncipiũ passiuũ qõ est potẽtia aie: qz intellect⁹ agẽs se hẽt ut habit⁹. Uolum⁹ hoc uenari tertia via ex eo ꝙ itellect⁹ sic se hẽt ut potẽtia aie que est potẽtia cognitiua: qz intellect⁹ agens se hẽt ꝗsi lumẽ. Sic enim lumẽ seipso ꝓficit aerẽ qõ est mediũ ad cognoscendũ sensibiliꝫ. ꝛ seipso põt ꝓficere oculuz ꝛ potentiã visiuã: sic lumẽ spũale qõ est intellect⁹ agens seipo ꝓficit intellectũ possibilẽ. Sicut enim similitudo coloris per mediũ puenit usq; ad oculuz ita ꝙ hĩ similitudo per seipsaz est in oculo ꝛ ꝓficit oculũ. Sic ꝛ lumẽ per mediũ hẽt puenire usq; ad oculũ ut per seipsuz ꝓficiat oculũ. Attñ qz itellect⁹ possibilis est ꝺd spũale nõ recipit per mediũ: ita ꝙ intellect⁹ agẽs sic erit ꝓfectio intellect⁹ possibilis ꝛ irradiabit sup fantasmata ꝙ nõ erit ibi transit⁹ per mediũ: sicut in luce corporali que irradiat sup colores qui illuminati per mediũ peruenũt usq; ad oculũ. Cũ ꝙ phs loquebat de intellectu agente dicit ipm esse actu entẽ ꝛ habitũ ꝛ lumẽ. ut qz actu ens ꝓficit intellectũ possibilẽ: sicut quelibet perfectio ꝓficit suũ susceptiuũ: qz habit⁹ ꝓficit ipm: sicut perfectio ꝓficit potentiã aie. Quia vo est lumẽ sicut ꝓfectio ꝓficit talẽ potẽtiã aie que est potẽtia cognita ex qbꝰ oibꝰ ꝓcludit ꝙ intellect⁹ agẽs seipso ꝓficiet intellectũ possibilẽ qõ uolebam⁹ declarare. ¶ Tñ diligẽter aduertẽdũ est ꝙ itellect⁹ agens est ꝓfectio intellect⁹ possibilis: qz sil cũ eo fluit ab essentia aie ꝛ est ꝓfectio: illo ꝛ est simplr actu ens respectu eĩ. Diceba in⁹ eniz sicut ponebam⁹ exẽplũ de ql itate ꝛ ꝗtitate ꝙ ꝗñ aliq; duo sic fluũt vnũ ꝗsi simplr põt dici ꝓfectio alteri⁹. Intellectus itaq; agens est simplr ꝓfectio intellectus possibilis inquantũ vna cũ eo fluit ab essentia aie: ꝛ etiã sit eĩ perfectio ꝗtuz ad aliquẽ actũ, put intellect⁹ possibilis simul accipiẽdo simílitudines fantasmatũ recipit hĩ lumen. cũ per talem receptionem possit in hũc actũ qui est ꝓsiderare. ꝓpter qõ signater phs dicit: intellectũ agentẽ esse sicut habitũ ꝛ sicut lumen. ut per hoc qõ dicit habit⁹ intelligat esse ꝓfectio intellect⁹ possibilis simplr. Per hoc vo qõ dicitur esse lumen itelligat esse ꝓfectio eĩ ꝗtum ad aliquẽ actum. Propter qõ declaratũ est qõ superi⁹ supponebat. videlicet ꝙ intellect⁹ agẽs dupl'r est ꝗsi ꝓfectio ꝛ fozma intellect⁹ possibilis ꝛ simplr ꝛ quo ad aliquẽ actum. Dicemus eni ꝙ intellect⁹ sicut itelligẽdo alia itelligit se. sic recipiẽdo alia ꝗtum ad actũ qui est itelligere ꝛ cognoscere dicit recipe qõ habet in se. ſm quẽ modũ loquit cõmẽtator ꝙ intellectus possibilis recipiẽdo silitudinẽ fantasmatũ recipit lumen itellect⁹ agentis. Sic aer recipiẽdo spẽs colorꝫ recipit lumen corporale. Intellect⁹ itaq; agens erat perfectio intellectus possibilis etiã anteq; reciperet silitudines fantasmatum. sed nõ erat ꝓfectio eĩ ꝗtum ad actũ qui est itelligere: qz sine receptione a fantasmatib⁹ per hĩ lumẽ intelligere nõ posset. Intellect⁹ itaq; agens a ꝓmoz dio creationis aie exñs perfectio intellect⁹ possibilis simplr per receptionẽ fantasmatũ est ꝓfectio eĩ ꝗtũ ad hunc actũ qui est intelligẽ. Ideo modo quo dictũ est itellect⁹ agens dupl'r dicit ꝙ sit fozma ꝛ perfectio intellect⁹ possibilis. ſ. simplr: ꝛ quo ad aliquẽ actum. ¶ Qõ vo obiciebat ꝙ se habet ut lux: ꝛ lux influit lumen in aere. Dicemus ꝙ itellect⁹ agens respectu intellect⁹ possibilis se habet ut lux: que est in aere ꝛ que est ꝓfectio aeris. Quia ipse itellect⁹ agens sic est lux: quia est lux que est ꝓfectio itellect⁹ possibilis. modo quo dictum est. ¶ Argumentũ aũt arguebat de luce que nõ est ꝓfectio aeris nec est in aere sz est in aliquo alio cozpe a quo deriuat lumẽ in aere. Qõ ultima.

Vltimo querebatur de homine spãliter ꝗtuz ad statũ patrie. ꝛ erat qõ. Utrũ beati in ꝑria loquant uel loqui possint. Et arguebat ꝙ nõ: qz non fit sonus nisi in cozpe alterabili rarefactibili ꝛ ꝺdensabili. sed celũ empyreũ nõ est cozpus alterabile nec rarefactibile: nec ꝺdẽsabile. ergo ꝛc. ¶ In ꝯriuz est qõ dicit in psal. ꝙ exultabũt sancti in gl'ia. Et sequit ꝙ exultationes dei in gutture eoꝝ: qõ nõ eẽt nisi eẽt ibi uocalis laus: ꝛ nisi sancti loquerent. ¶ ℞ dicẽdũ: ꝙ triplici via uenari possum⁹ ꝙ sancti in patria post resurrectionẽ cozporum loqui poterũt uocaliter: ꝛ loquent. Prima via sumit ꝓout sancti cõparant ad deũ. Scda vo, put cõparant ad se ipsos. Tertia quidẽ, put hoc mẽbzũ qõ est lingua cõparat ad alia mẽbza. ¶ Prima via sic patet. nã nihil habem⁹ ꝙ nõ accepim⁹ ſm sentẽtiã apli. Omniũ eniz creator est deus: utrũq; habem⁹ a deo ꝛ cozpº ꝛ aiaz ꝓpter qõ de utroq; debem⁹ reddere laudes sibi. Erit itaq; in patria ꝛ laus mẽtalis ut referam⁹ gram deo: put hẽm⁹ ab eo mẽtẽ ꝛ rõnez. Laus uocalis qz hẽm⁹ subam cozpalẽ per quã expzimit uocalis laus. sicut ꝫ dicim⁹ de genuflexionib⁹ ꝙ bone sunt: qz bonuz est ꝙ oia mẽbza ut crura ꝛ genua ꝛ alia mẽbza seruiãt deo a quo oia bona accepim⁹. Silr dicem⁹ de laude mentali ꝛ uocali. Et bonuz est ꝙ spũaliꝫ ꝛ cozpaliꝫ laudet deus a quo ꝛ spũm ꝛ cozpus accepim⁹. ¶ Scda via ad hoc idẽ sumit, put sancti cõparant ad seipsos. naz phs in ꝓº politicoꝝ, phat hoiem eẽ magis aial politicũ ꝛ socialẽ: ꝙ aliq; aliq; aliud aial ex eo ꝙ hoi ꝛ nõ alij aiali nã sermonẽ dedit. Cũ eni nãliter ſmo sit ad alterũ cui alicꝭ associat ille cui datuſ est ſmo a nã nãliter est aial sociale. dicit eni sermo datus esse hoi a nã: qz nãle est ꝙ hõ loquat sz sit ad placitũ ꝙ sic: uel illo mõ loquat, ꝓpt qõ loqui ꝗsi ꝺd nãle est cõe oibꝰ. Oẽs eni gentes sibiinuicẽ loquunt: ꝛ per ſmones ad inuicẽ suos ꝯceptus pãdunt: sed ꝙ sic: uel illo mõ loquant nõ est cõe oibus: qz lz oẽs loquantur: aliqui tñ loquunt vno mõ. Aliq; alio. Uel possum⁹ dicẽ ꝙ loq est hoi nãle sicut ꝟtutes dicunt eẽ in nobis a nã: quia aptitudinẽ nãlẽ hẽmuſ ad eas: tñ nõ fiũt ꝓfecte in nobis nisi per assuetudinẽ: sic loq est nobis nãle: qz habem⁹ nãlez aptitudinẽ ad locutionẽ: ꝓficit tñ hĩ aptitudo per artẽ uel per doctrinã, put puer a suis parentib⁹: uel ab his cũ quib⁹ nutrit loquelã addiscit. Si ꝫ ex loquela arguat societaſ ubi nõ tollit societaſ sz magis ꝓficit. debem⁹ arguere ꝙ ibi nõ tollet loquela: sz ꝓficit. ꝛ qz societas ꝛ fraternitas sanctoꝝ est vna ꝟa fraternitas ꝛ vna societas que non perit cum seculo. Sz erit potissima in futuro: nõ peribit loquela. Sed utroq; mõ erit sanctoꝝ sociale solatiũ: ꝛ in cognitiõe mentali ꝛ in uocali expssione. Nõ eni est iperfectiõis sz ꝓfectionis posse loqui. ꝛ qz que sunt ꝓfectiõis sunt attribuenda sanctis. Dicemus ꝙ cozporali locutione

loquẽtur sancti in patria. ¶ Tertia via ad hoc idez sumitᵉ ꝓout hoc mẽbrũ qđ est lingua cõparat ad alia mẽbra. Nã sicut alia mẽbra habebunt actus suos: ut crura habebũt motꝰ suos: sic ⁊ lingua habebit motũ ⁊ actũ suũ. quia hiꝰ actus ⁊ hiꝰ motus lingue ordinat ad locutionẽ. dicemꝰ qᵒ eẽt uocalis locutio in patria. Aduertendũ aũt qᵒ nostrũ desideriũ est ſm sentẽtiaz apli nõ expoliari: sed supuestiri. Illa ḡ ad que nãliter ordinanᵗ mẽbra. dum tñ sint pfectionis illis: nõ erũt ꝓuata mẽbra nec illis expoliabunt: qz hoc eẽt ꝓtra nostrũ desideriũ nãle. Sed si illa sunt iperfectionis talia tollentᵉ a nobis: qz ⁊ in hoc nostrũ desideriuz nãle perficit ut remanẽtib⁹ pfectionib⁹ iperfectiones tollant. Uidemꝰ aũt pḥm in 3ᵒ de aia qᵒ lingua nãliter cõgruit in duo opa nãe in gustũ. ſ. ⁊ locutionẽ. Sz gust⁹ est ex iperfectiõe. Nã qz corpus nostrũ est aiale ⁊ est in eo ꝓtinua deperditio: iõ indiget restauratione que fit per alimẽtũ. Gustus ḡ ad iperfectionez ꝓtinet: sed loquela ꝓtinet ad pfectionẽ ⁊ ad sociale solatiũ. Nã nõ solũ datus est nobis sermo ad vitandã ignorãtiã ⁊ ad sciendũ alioꝝ ꝓceptus. sed ut diximus datus est etiã ad sociale solatiũ. Si eni se inuicem diligẽtes in suis collocutionib⁹ delectaẽt et si nihil intẽderẽt scire de ꝓceptib⁹ ⁊ nihil intẽderent per hoc addiscere: sed ipsa collocutio dilecti magnã delectationẽ facit. Dulcis eni est uox dilecti nõ solum ut illuminet mẽtem: ſz etiã qz refocillat auditũ ⁊ gaudiũ generat audiẽti: ſz qđ dicebat spõsa in canticiſ. Sonet uox tua in auribꝰ meis. Uox eni tua dulciſ ꝛc. Si eni magnũ est desideriũ aie administrãdi corpus: ut vult augᵘ ultimo libro super geñ. ad lram. Cõsequẽs est qᵒ in motionib⁹ corporis ad quaſ nãliter ordinanᵗ mẽbra corpis: qz talia fiũt in corpe, put aia administrat corpus si non dicant ſm se impfectionẽ. Animꝰ hois delectaẽ: ut ḡ sit plena sanctoꝝ letitia ⁊ pfecte sit delectabilis illa sancta societas erũt in pria uocales uoces. ¶ Propt̃ difficultatẽ tñ tactã quõ per celũ empyreũ possit multiplicari sonus. ut possint seintuicẽ audire uocaliter: qz frustra eẽt talis locutio: si nõ posset vnꝰ locutiones alterius pcipere. Diligẽter est aduertẽdũ: qᵒ sonꝰ alicubi habet cẽ realiter ⁊ ītentionalr: alicubi ītẽtionalr tñ. Nõ eni est sic de sono sicut de alijs sensibilib⁹: que in medio sunt intẽtionalr tñ cuiusmodi sunt spẽs colorum. Sonus aũt in ipso aere ⁊ in ipso medio hẽt esse realiter. ⁊ ibi ꝓmo generaᵗ. ⁊ ꝓmo hẽt esse realiter: ubi sic scindit aer qᵒ generaᵗ inde sonus. Ut qz fiunt circuli in aere sicut ⁊ in aqua: sicut ꝓiecto lapide: uel ligno: uel aliqua alia re graui in aqua fit circulus circa rẽ ꝓiectã qui mouẽs aquã facit circa se aliũ circulum ⁊ ille circulus tertiũ circulũ: ⁊ sic ex multitudine circuloꝝ mouet multum de aqua. sic qñ fit scissura in aere ꝓpter qđ fit sonus ex hiꝰ scissura fiunt circuli in aere: aerem agitantes. qđiu autẽ durat talis agitatio ⁊ motus aeris per hiꝰ circulos potest dici qᵒ multiplicet sonus realiter. Deficiente aũt tali reali agitatione ⁊ motione aeris nõ poterit sonus multiplicari realiᵗ. Sz si multiplicabiᵗ hoc erit intẽtionalr tñ. ¶ Expertũ est eni qᵒ sonus fit cũ quodã motu aeris. iõ multiplicaᵗ in tẽpore. inde est qᵒ si videamᵘ a remotis aliquẽ rusticũ percutere arborẽ ꝓꝛ videmᵘ percuti 2ᵐ ictũ qᵒ quasi audiamᵘ ꝓmũ. Fit ḡ sonꝰ cũ motu aeris. sed audiᵗ ultra qᵒ moueaᵗ aer: qđ sic patet. Nam res ista que est sonus fit cũ motu aeris. qñ deficiet hiꝰ motus ibi nõ poterit cẽ realiter sonus. Satis aũt videᵗ rõni consonũ qᵒ vna uox que audiᵗ per tantũ spatiuz aeris vndiqꝫ nõ põt tãtũ realiter aerẽ mouere: qᵒtus est aer per quẽ audiᵗ. qᵒ illa impulsio aeris per guttur tantũ acrez moueat: nõ videᵗ bene rõnabile. licet eni aer sit ualde mobilis. tñ qᵒ per talem ipulsionẽ tantũ de aere moueaᵗ nõ est bene rõnale. Propt̃ qđ dixim⁹ qᵒ per illã ipulsionẽ aliqua pars aeris moueᵗ per quã partẽ aeris morã multiplicaᵗ sonus realiter. postq̃ tñ deficit ille motꝰ licet deficiat multiplicatio soni realis nõ deficit multiplicatio intẽtionalis. Et qz hoc est cõe omni sensui qᵒ sit suceptibilis spẽꝫ sine mã per illam multiplicationẽ intẽtionalẽ potest audiri sonus. Propt̃ qđ audiᵗ sonus ultra partẽ illaz aeris que mouet realr: qz ut dicebam⁹ deficiente motu aeris: ⁊ multiplicatione reali sont: adhuc multiplicaᵗ intẽtionalr cuiusmodi multiplicatio sufficit ut per eã possit audiri sonus. ¶ Hijs ꝓlibatis satis apparet quõ põt eẽ sonꝰ ⁊ locutio uocalis in patria. Dicemᵘ qđẽ qᵒ in gutture beatoꝝ erit aer alius cõnaturalis: sicut dicimus qᵒ in aure est cõnaturalis aer. Ille aũt aer cõnaturalr exñs in gutture ex reuerberatiõe facta ad uocalẽ artariã: ⁊ ad alia instrumẽta uocis hẽbit quandã scissuram: ⁊ quẽdã motũ localẽ ꝓpt̃ qđ realiter in illo aere erit sonus. ſz qñ pueniet ad celũ empyreũ ubi nõ erit ille aer: tunc ibi desinet multiplicari ⁊ eẽ sonus realr ⁊ incipiet esse intẽtionalr tñ. Et qz hoc nõ repugnat celo empyreo quin possit recipere multiplicationem specieꝝ sensibiliũ intẽtionalr: iõ nõ repugnat ei qᵒ nõ possit ibi eẽ locutio ⁊ nõ uocalis laus. Sed itellectꝰ hois nõ quiescit. dicet eni qᵒ celum empyreuz est pertotũ: qz sancti erũt in ipo celo empyreo. Si ḡ erit ibi sonus realiter: erit in ipo celo empyreo. Sz si hoc est inconueniẽs nõ erit ibi sonus realr: nec intẽtionalr cũ intẽtio ꝓsupponit rẽ. Sciẽdũ est ḡ qᵒ sicut celũ empyreũ nõ resistit corpori beato: ita nõ resistit aeri qui est in gutture corporis beati. propt̃ qđ nõ obstãt qᵒ ibi sit celũ empyreũ poterit hiꝰ aer scindi ⁊ moueri ⁊ generari ibi sonꝰ realiter a quo poterit intẽtionalr multiplicari per celum empyreũ: ubi non erit hiꝰ aer ꝓpt̃ qđ poterit fieri auditꝰ per talẽ gñationẽ soni. ¶ Oõ vo obiciebatur de celo empyreo qᵒ nõ est alterabile nec rarefactibile nec ꝓdẽsabile. dici debet qᵒ cuz non multiplicet sonus nisi intẽtionalr tñ: ubi est celũ empyreũ in illo aere ꝓnaturali qđ est in gutture beatoꝝ nõ opz qᵒ celuz empyreũ sic sit alterabile. ¶ Ad illõ ergo celũ empyreũ inalterabile: ⁊ ad illam sanctã societatẽ beatoꝝ nos perducat dñs Jesus Chriſtꝰ qui cũ patre ⁊ spiritu sancto est vnus deus benedictuſ in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Et sic finiunt Quodlibeta altissimi ⁊ fundatissimi Egidij Romani Augustiniani archiepi Bituricensis Emẽdata per. R. sacre theologie doctorẽ magistrũ Jacobũ Baptistã Alouisiũ rauẽnatẽ eiusdẽ ordinis Regentẽ ꝓuentuſ sancti Stephani Uenetiarũ. 1502. Impꝛessa vo per Simonem de Luere iussu domini Andree de Tozresanis de Asula. 4. Januarij. 1502. Feliciter.

¶ Fundatissimi ac preclarissimi doctoris domini Egidij Romani Bituricensis Archiepiscopi ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini Theoremata de corpore christi feliciter incipiunt.

Q Uia inter cetera ecclesie sacramenta eucharistie sacramentum plus difficultatis continere videtur. & que omnino sensui repugnare & cōtradicere rationi in predicto sacramento includi videntur: ne incredulis prestetur occasio contradicere catholicis sacramentis. dicendo q fides nostra contineat repugnantiam rationi: q̄ fas est domino cōcedente que in eo fm superficiem visa contradictione implicare cernuntur declarabimus: ostēdentes q nihil impossibilitatis sacramētum prehabitū continere. Non est enim q fidem probare non possimus repugnantia veritatis. sed q̄ que continet supra rationem sunt ad ea probanda ratio non attingit: & si propter sui excellentiaz rationes deficiūt comprobātes. multomagis deficiūt improbātes. Quicquid ergo ptra fidē potest per hominem ratione cōcludi: potest ab hoie ratione dissolui. Hanc ergo firmam tenētes fiduciaz. aggrediemur q̄ diximus tractatū pñtē. put rei cōgruētia postulat per theoremata distiguētes. Primū theorema.

P Rimum principiuz quod est deus sūmus omnipotēs. potest cōuertere aliquid in aliud actu preexistens: q̄ immediate attingit materiam ut est quid: & potest agere preter transmutationem & motum. igitur virtute eius in corpus christi conuerti potest panis substantia: non obstante quod tale corpus dicte cōuersioni actualiter preexistit.

Cōmentum theorematis.

P Onit enim fides catholica q virtute uerborū que christus tradidit qñ dicta uerba cū intentione psicie di a sacerdote dicūtur. substantia panis in uerū corpus christi puertit. in illud q̄ formatū ex sanguinib' virginis. q̄ de virgine traxit. q̄ in cruce pepēdit. q̄ fuit pro redemptione totius generis humani immolatum. Ex quo pstat occasio. ut hij qui virtutē diuinā fm nature potētiam metiri conantur. dicāt fidez fm se ipossibilia ptinere. Sic enim in puersionibus singulis oculata fide conspicimus. q nihil cōuertitur in aliquid preexistēs. Si enim ex aqua fit ignis. ignis qui ex aqua producitur nunq̄ actu prius fuit. Semper enim in omni transmutatione q̄ est potentia tale. fit actu tale. Cū igitur corpus christi actu preexistat. in illud idē numero nihil videtur posse cōuerti. Ut ergo ista repugnātia tollatur de medio. ostēdemus q in rem actu preexistētez. potest deus aliqd conuertere. ¶ Ad cuius euidētiam aduertēdum. q̄ iter agēs naturale & deū quātum ad psens duplex est dzia. ¶ Prima est q naturale agens agit per motum & transmutationē. Deus aūt pōt res sine motu & trāsmutatione precedēte. in esse producere. Nam cū omne agēs per nām agat ut instrm eius qui agit per itellectū: cū de ratiōe instri sit: q agat motū. quicquid ab agēte nāli in esse producitur. mediāte motu & trāsmutatione sumit originē. propter q̄ sectādo modū agētis nālis. ueritatez habet q̄ scribitur octauo phisicorum. Quicq̄d est in aliqua dispositiōe in qua prius nō erat est per precedētem motū. Deus aūt qui est ṗncipale agēs nō agens ut instrm. neq̄ agēs motū: potest sine trāsmutatione precedente res in esse producere. ¶ Ex ista differentia sequitur scōa. videlicet q nāle agens. prout res producit in eē ex materia aliqua. prius attingit eā ut est quāta: q̄ ut est quid. Nam cuz materia fm sui eēntiam: ut est oīno potētia. subiectū motus eē nō possit ut probat cōmentator octauo phisicoz. Et ut ēt potest haberi ex dictis philosophi sexto phisicoz ubi scribitur q nullum ipartibile mouet q̄ de natura sua non hēt agere. nisi per trāsmutationem & motuz imediate mām. ut est quid prout motui subiecta eē nō pōt nullatenus attinget. Deus aūt qui oēs eēntias conseruat in eē. qui est quodāmō rei intimioz q̄ ipsa sibi. nō ꝓsupponēs in actione sua trāsmutationē & motū. etiā prout res producit in esse ex aliqua materia eam nō solum ut est quāta: sed etiam ut est quid imediate attingit. ¶ Ex hijs duabus differentijs dicere possumus deum duo posse que natura le agēs nullatenus potest. Primum est: q̄ post q̄ forma cessit in potētiam materie: agēs nāle ex eadez mā illā eādem formā numero non potest producere que est cā q res corrupta non redit eadem numero. nam q aliquid non redeat idem numero si suum eē interrumpatur & discontinuetur potest eē duplex cā. Prima sumitur ex ipso producto. Scōa ex modo producendi. ¶ Propter primū nihil successiuorum si discontinuetur redit idez numero: propter q̄ si motus discontinuaretur & cessaret nullum agēs eēt illius potentie q̄ facere posset motum redire eundem numero: q̄ de ratione vnitatis numeralis motus est continuitas. propter quem motum intercisum redire eundez numero est ponere oppositū in obiecto. ¶ Propter 2m formā cedens in potentiaz materie si postea de eadem educatur per motum eadem numero non redibit. non q hoc repugnet ipsi producto. q̄ non est de vnitate numerali rerum permanentium continuatio. Unde non propter hoc q forme eē interciditur. forma non redit eadem numero: sed propter modus producendi. quia positū est ipsam produci per motū. & q̄ motus intercisus nō redit idem numero. forma sic educta eadem numero redire nō poterit. propter q̄ loquendo de agente naturali. quod per motum & transmutationez producit: uerum est q̄ scribitur in fine scōi de generatione. Quoruz sba deperit. nō redeunt eadem numero. Deus autē qui per motum & trāsmutationem non necessario agit. de eadem materia rem corruptam potest eandez numero restaurare: ut forma que in materie potentiam cessit. eadem numero in materiam inducatur. ¶ Nam cum hoc non repugnet ipsi producto: q̄ non est de vnitate numerali rei permanentis continuatio ipsius eē. nec repugnat modo producendi. q̄ potest deus non mediante motu producere. potest deus facere ut ea quorum sba perīt. redeant eadem numero. Unde si ex igne fiat aq̄. potest deus ex aqua generata illum eundem ignez numero cuius sba perīt. producere. ueruz q̄ adhuc nō habemus. quomodo aliquid potest cōuerti in aliud preexistens diuina virtute. cum ignis corruptus qui post moduz idem numero ex aqua producitur sue productioni non actu preexistat. ut ex hoc declaretur secunda differētia que dicebatur inter naturale agēs & deū

esse. diligenter est considerandum. videlicet deum immediate: materiam attingere: ut est quid. naturale vo agens solum ut est quanta. ¶ Ex qua differentia sequitur q si deus ex eadē materia potest formam que in potentia materie cessit eandem numero producere: q possit manēte aliqua forma in aliqua materia illam eandem de alia materia educere: ut manente forma aque in sui materia potest deus illam eandem formaz numero educere de materia ignis: qō si fieret: qz ad eandem formam numero. sequitur eadez materia numero aqua sic producta ex igne eēt eadem numero cuz aqua preexistente: propter qō sequeretur ignē eē conuersum in aliquid preexistēs q in aquā. ¶ Ex quo ulterius sequitur deum posse vnaz materiam cō uertere in aliam materiam. cum possit facere materiam aliquam informari eadez forma numero qua alia informatur. Non enim differt materia a materia fm se. cum actus sit qui distinguit: sed solum ratione forme. Est enim per se loquendo. vna materia omnium hñtium eam. ut scribitur primo de gñatione. ¶ Oz aūt deus possit vnam mām in aliam conuertere siue possit facere aliq mām subeē eidem forme numero. cui alia subest. sic oñdi potest. qz mā a materia nō differt ut est quid z fm eēntiam cōsiderata. qz sic accepta impartibilis est. z ab alia mā differre non potest. qz nec alia eē posset: sed prout mā sub quātitate stat. qz extēditur extēsiōe ptinui. est accipe in ea diuersas partes z in diuersis partibus materie pñt induci diuerse forme pp qō mā a materia differt. Agens ergo naturale qz solum imediate attingit mām ut est quāta solum imediate attingit hanc mām: ut ab omni alia materia differt. z qz ab aliquibus ut sunt differētia: soluz differentia pñt educi. nō potest naturale agēs facere q illa eadem forma numero perficiat hāc mām que perficit aliā: propter qō non potest vnā mām in aliam cōuertere. Deus aūt qui imediate attingit materiam ut est quid: cum mā sic accepta ab alia mā nō differat q cunqz formā numero potest inducere in materiā vnā. potest ēt inducere in aliā. Et qz ut est habitum per pmā differentiā inter agens naturale z deum hoc iter est. qz deus potest illā eādez formā numero que cessit in potentiam materie de mā educere: ut si a mā aque: aque formā priuaretur: eādez numero formā in illam mām restauraret. Et qz q cūqz formā numero pōt inducere in mām aque. potest z in materiā aliā ut in materiā ignis: sicut si mā aque sua forma priuaretur facē posset q denuo eadē numero forma perficeret. Sic facere potest q mā sub forma ignis existens puata forma aque. eadē numero pficiatur qua perficiē hec mā aque. ppter qō facere potest q hec mā ignis fiat hec mā aque. z q hic totus ignis cuertatur in hāc totam aquā. Non est ergo incōueniēs virtute diuina q fm ordinē ptaxatū uel ēt fm aliū ordinē aliqua res cuertat in aliqd preexistēs: ut qō hic. s. ignis fiat hec aq: uel hec mā illa mā. Igit sacrm eucharistie fm q ponim? hāc sbam panis cuerti in hoc corpus chri ex pte cōuersionis iprobare nō possumus: q aūt ex parte alia imprObari nō possit in sequētibus apparebit: ubi spāliter ostendetur quō substātia panis cuertitur in substātiā corporis chri. Quia hic solum vniuersaliter est ostensum q deus potest cuertere aliquid in aliud preexistens.

Secundum Theorema.

C Um res conuertitur in aliquid preexistens: non est possibile: quantuz in quantū cōuerti: sed quid in quid.

Ex quo apparet quantitatem corporis christi esse sub sacramento ex naturali concomitantia: z non ex vi sacramēti. Declaratio.

¶ Logimur si considerentur predicta ponere: q cū res cuertitur in aliquid pexistēs: q soluz cuertatur qd in qd: nō quātū in quātum. Dicebat eni q qz nāle agens attingit mām solum imediate ut est quanta non ut est quid. ideo eādē formā numero educere nō potest de vna mā quā educebat ex alia: qz ab aliqbus ut sunt diuersa: solum diuersa produci pñt. Et qz pp diuersas partes quātitatiuas: est diuersitas in mā: educere aliquid de materijs ut sub q̄ntitate existūt: est educere ex eis ut diuersitatē hñt adinuicē: propter qō ut dicebatur: nāle agēs nō potest educere eādem formā numero ex vna mā quā educit ex alia: nec potest vnā mām in aliā cōuertere. Nā sicut qz albedines solum distinguuntur ex subiectis in quibus sunt. z si albedo esset separata: eēt vna albedo numero z in vna superficie vna existit albedo. qui posset vnā superficiez conuertere in aliā: vnā albedinem in aliā conuerteret si utra q illarum superficierum albedini eēt subiecta. cū in eadē superficie due albedines numero differētes eē nō possint. Sic etiam qz materie distinguuntur per formas: qui eēt illius potentie qō facere posset hāc materiā eidem forme eē subiectā cui altera subijcit. hāc materiā in illā conuerteret. Et qz hoc potest deus: eo q imediate attingit māz ēt ut est quid: fm q vna mā ab alia non distinguitur fm istum modū ordinis quē videmus. talis conuersio soluz exerceri poterit. ut cō uertatur quid in quid: non quantum in quantū. Nam si fm quātitatem attenderetur conuersio. cuz fm hoc materia quantum ad suas partes diuersificetur. propter qō in diuersis partib? materie introducuntur diuerse forme. sic de conuersione loquendo nunq̄ hec materia eidem forme numero poterit eē subiecta cui subicitur alia. z qz in cōuersione que eē habet in hoc sacramento conuertitur substātia panis in aliquid preexistens. z mā panis efficitur mā corporis christi: nō est possibile quantitatem panis conuerti in quantitatem corporis christi. sed substantiam panis in substātiam corporis. Est etiam hoc idem ratione alter videre. Nam si conuertitur res in aliquid preexistens. utputa hec aqua in hunc ignem actu preexistentem. si non soluz substātia cōuerteretur in substātiā. sed quātitas in quātitatem eēt ignis in quem facta est conuersio fm dimēsiones proprias ubi existit aqua: videtur ut ad propositum spectat: cum panis in corpus christi conuertitur. eēt localiter z fm dimensiones proprias. quas corp? christi in altari: ubi prius existebat panis substantia. Cum ergo ex alio z alio loco sumatur alia z alia induiduatio. si poneretur corpus christi eē in altari fm dimensiones proprias. qz ibi esset: ut in loco non esset idem corpus numero. nec idem individuuz corpus christi qō est in celo z qō est in altari. Non ergo loquendo de conuersione ut ad propositū spectat est possibile quantum in quantum conuerti: sed quid in quid. Et qz nō est ibi ex vi sacramenti. nisi illud in qō aliquid est cuersum. qz solum substātia panis cuertitur in substātiā corporis non quātitas in quātitatē. quātitas corporis christi ex vi sacramēti in hi? sacro eē nō poterit. uerum qz nō est dare sbam sine proprijs quātitate. ex nāli cōmitātia quātitas corporis christi sub sacramēto existet. cū sit ibi substātia corpis christi ad quā habet ordinē nālem: qō declarare uolebam?.

c Corpus christi sub' speciebus hostie ut est in sacramento altaris diffiniri non potest localiter sed substãtialiter.

Aperitio.

¶ Arguũt rationis ignari fidez ipossibilia ponere. Nã cũ fm fidẽ catholicã: ponamus uerum corpuꝰ christi qõ extraxit de virgine eẽ sub speciebus paniꝭ in sacramento altaris: cũ ynũ z idẽ corpus numero in diuersis locis numero simul eẽ non possit: cũ dictũ corpus est in vno altari: non erit in alio: z cũ est in celo in altari eẽ non poterit. ¶ Ad hanc aũt rationẽ soluendaz dixerũt aliqui corpꝰ christi eẽ in celo fm dimẽsiones proprias: eẽ aũt in altari fm dimẽsiones panis z ita quasi per accidẽs. Et qz nõ est incõueniẽs idem in diuersis locis eẽ per accidẽs. sed per se sic in diuersis locis ponere corpus christi ut fides ponit: nihil iconueniẽs accidit. hꝫ autem lz icidãt in aliquã ueritatẽ: difficultatẽ tñ nõ remouẽt. Poneret eni aliquiꝭ z per se z per accidẽs ipossibile eẽ idẽ in diuersis locis existẽ. Oportet ergo dare modũ z hi' per accidẽs rõnẽ assignare: quare corpus chꝛi sub spẽbus illis nõ diffinit: sed simul cũ est in celo est sub sacro altaris: z cũ est in vno altari ẽt in alio eẽ potest: ũno qõ plus est sequi vi deꝯ corpuꝰ chꝛi posse eẽ ubiqz: qz si totũ vniuersuz ocuparet sba panis: z tota illa sba in corpus chꝛi puerteret: hi' corpus ubiqz eẽt. Nec ualeret siquis diceret positionẽ hãc ipossibilem eẽ: qz ubi eẽt sacerdos cuius est uerba proferre: per que fit talis puersio: ibi panis eẽ nõ posset. qz põt deus sine sacro efficere rez sacramẽti: absqz sacerdote posset talem puersionez efficere. posset eni deus totũ vniuersuz annihilare z tãtam ẽntitatẽ panis producere ẽta est ẽntitas vniuersi uel ẽt maiorẽ. Et qz qua rõne potest hãc particulam panis puertere in corpus christi: ẽt totũ poterit christi corpus ubiqz eẽ. qõ esse videtur ptra rationem cuiuslibet creature. ¶ Propter hoc aduertendũ est ꝙ aliquid diffinire est idẽ qõ finiri siue terminari. ꝓpter qõ phs 5o metaphisice diffinitionẽ appellat terminũ. qz in ea ponũtur rei principia. inter que uelut inter prios terminos z iter proprios fines res diffinita cõducitur. hi' aũt diffinitio uel finitio que rei competit nõ semp est vniformis. Nã aliter competit diffinitio rei ut est sba: alr ut est ẽta. Nam ut est sba diffinitur quelibet res creata siue sit corporalis siue spũalis: qz terminat ad certũ genus z ad certã speciem z ad certum individuationis modũ. Solus aũt deus qui est substãtie infinite: generis rõnẽ nescit. Ita ꝙ nec per se nec per reductionẽ determinatur ad genus. z multo minus determinatur ad spẽm. uel ad hoc aliqd. quia hi' determinatio in generis determinatione ꝓcludit. Prout aũt res est quãta: si per hi' quãtitatẽ cõparatur ad alia: sic cõpetit ei determinatio loci. Non eni diffinitur res creata hoc loco uel illo rõne substãtie: qz sbstantie finitas per cõparationẽ ad locũ non sumit. vñ qz substãtie ut substãtia nõ debetur locus: finitas per cõparationẽ ad locum est ratione ẽntitatis. Secũduz ergo ꝙ rei cõpetit alia z alia ẽntitas finita: si per eam cõparatur ad locũ: sic z loco diffinit ut que hñt quantitatẽ dimẽsiuam diffiniuntur loco per cõmensuratio nem: ut qz cõmensurat se ita isti loco: ꝙ non alij. Que vo quantitatem virtualem hñt diffiniuntur per operationem: ideo cũ angeli operantur in terra. desinunt operari in celo. Si ergo aliquid eẽt alicubi solum ratione sbe: quãtitas aũt eius ibi existeret ꝓpter nãlẽ ordinẽ quem ad sbam haberet: illi rei cõpeteret finitas que sequit nãm sbe. non aũt finitas que sequitur nãm quantitatis ꝓout per quãtitatem res ad alia cõparatur. ꝓpter qõ qz ex vi sacramenti corpus christi est in altari: ratione sbe z per quãtitatem ibi nõ cõparatur ad alia: qz finitaꝭ substantie nõ circũcernit de terminationem situs: sed determinationez generis z spẽi: sufficit corpus christi ꝓout in altari fm fidez nostram ponitur determinari ad illud genus: z ad illam spẽm z ad illũ individuationis modum ad quẽ determinatur ut est in celo. nõ tñ oportet determinari ad illuz situm: cũ talis finitas cõpetat quãtitati ꝓout per eam res cõparatur ad locũ. Ex quo apparet ꝙ illius per accidẽs cuiuꝰ cã querebat assignata est ratio. Ulterius ẽt ex hoc inotescit corpuꝰ chꝛi ut est in celo nõ posse eẽ alibi nisi inde recederet. Attamen ꝓout est in vno altari potest eẽ z in alio: cum ibi non sit ꝓout ei cõpetit finitas situs: sed finitas speciei: ꝓpter qõ z si totum vniuersum eẽt panis: nihil inconueniẽs eẽt corpus chꝛi fm hunc modum ubiqz existere. Diffinit ergo angelus loco: qz per quantitatem suam est in loco sba sua: fm quam quantitatem ei competit operari: non est autem ibi quantitas mediante sba. Et qz finite quantitati competit finita operatio: oportet spiritualem sbam ꝓout ei competit eẽ in loco: loco diffiniri: christus autem ut est in altari: qz ibi est per se z ꝑmo mediante sba: ad quã fm se finitaꝭ situs equiuoce cõparatur: sic existens ibi per se loquendo diffiniri nõ poterit.

Quartum Theorema.

q Quod corpus christi in sacramento altaris circũscriptiue esse nõ potest.

Declaratio.

¶ Sunt autem qui imaginationez transcendere nõ ualentes: cum audiunt uerum corpus christi eẽ sub speciebus panis: credunt christi corpus dimensionibꝰ panis cõmensurari. ut in suprema parte hostie sit caput: z in inferiori pedes. ꝙ si uerba prehabita recte z bene intelligantur: hi' intelligentia haberi non potest. Naz qõ aliquid alicubi circũscriptiue existat: hoc est qz quantitas locati siue illud qõ per locatum in loco existit: vniuoce comparatur ad quãtitatem loci. z iõ corpora existentia in loco per quantitatem ꝓprias circũscriptiue in loco existũt: eo ꝙ ratio quãti vniuoce dicitur de corpore locati z locantis. Sed si sba separata z angelus operaretur circa aliqõ corpus: z in eo fm suam virtutez existeret: non circũscriberet ibi dez. Ita ꝙ pars esset in parte: z totus in toto: eo qõ ratio quanti non dicitur vniuoce de quantitate virtutis z de quantitate molis. Et qz non sunt cõmensurabilia: nisi que vniuoce comparantur adinuicem: cum cõmensuratio comparationem inportet: que solũ inter vniuoca esse potest: ut probatur 7o phisicorum. virtus angeli quantitatem corporis cõmensurari nõ poterit: loquendo de cõmensuratione ꝓout hic loqmur. Nam eẽ non poterit ꝙ vna pars virtutis angelice sit in vna parte corporis z alia in alia. ꝓpter qõ nec angelus circũscribetur ibidem. Si igitur angelus non circũscribitur loco. qz ratio magnitudinis nõ vniuoce dicitur de quantitate virtutis fm quam angelus in loco existit: z de quãtitate corporis circa quã operando angelus in corpore eẽ dicitur. Multominus corpus christi ut est in sacramento altaris circũscripti ue eẽ poterit. ¶ Habituz est eni sbam corporis christi non esse sub hoc sacramẽto mediante quantitate: sed quantitatem mediãte sba. Extendendo ergo nomen magnitudinis ad ipsam rationem sbe: ut sicut in

ipsa sba fm se sumpta rationem finitatis uel infinitatis ponimus: sic z magnitudinē ibi eē ponamus. Inuenimus magis equiuoce magnitudinē dici de magnitudine molis respectu magnitudinis sbalis: q̄ respectu magnitudinis virtualis. Nā cuz ratione finitatis uel infinitatis magnitudinē ponamus in rebus: cū magis equiuoce dicaē finitas uel infinitas de magnitudine molis respectu sbe: q̄ respectu q̄titatis virtualis. Et magnitudo ēt magis de eis dicetur equiuoce. Dicitur enim magnitudo molis finita qz occupat determinatū locū: uel qz clauditur inter determinata puncta uel determinatos terminos. Infinita aūt que clausionē terminoz nescit: sic z quantitas virtualis finita dicitur qz pōt in determinatū obiectū. ultra qō virt' illa se nō pōt extēdere. In sba vo reperitur finitas solum ex eo qō determinatur ad genus z ad speciem. Ex quo apparet: q licet ratio finitatis de oībus hūj tribus dicatur equiuoce: qz nō reperitur in eis magnitudo vnius rōnis potissime: tñ ratio equiuocationis accipietur ex eo q quantitas molis ad sbam cōparatur: ubi solum rō finitatis accipitur ex eo q ad genus uel ad speciem determinatur. Si igitur angelus non circūscribitur loco: qz per virtutē suam ibi eē dicitur: cui equiuoce cōpetit ratio quātitatis. Multomagis corpus chr̄i: ut est sub sacro altaris circūscribi nō poterit: cum ibi per se z p̄ sit solum mediante sba: z finitas z magnitudo magis reperiatur equiuoce in sba z quantitate dimensiua respectu quantitatis virtutis.

Theorema.v.

Quod corpus chr̄isti ut est sub sacramento altaris aliquo modo determinatur ad locum: sed non circunscribatur: nec diffiniatur ibidem. Aperitio.

¶ Crederet forte aliquis eo q ex superioribus est ostēsum corpus chr̄i sub sacramēto altaris diffiniri nō posse: sed simul in diuersis altaribus eē: nec ēt circūscribi ut qō corpus chr̄i se cōmensuret dimēsionib' hostie. qō ex hoc sequereē nullomodo corpus chr̄i determinari ad locum: prout ponitur esse sub sacramēto: que positio stare nō pōt. Quia si nullomodo determinaretur ad locū corpus chr̄i ut est in altari: sic acceptum nec per se nec per accidens moueretur. Cum igit̄ post consecrationē hostie: uerissime sit corpus chr̄isti in altari. Iz non mediātibus dimēsionib' proprijs: sed mediātibus dimēsionib' panis: z desinat corpus chr̄i in altari esse. si hostia p̄secrata ide tolleretur: oporteret nos dicē corp' chr̄isti sic acceptum aliqualiter determinari ad locū: cuz nullomodo mot' localis cōpetat rei que nullomodo determinatur ad locū. Hi' aūt ueritas sic declarari pōt. Nā q res nō determinetur ad locū: duplici de cā quātum ad pñs spectat pōt ptingere. Primo si magnitudo illa per quā competit ei esse in loco est infinita. Et qz infinite magnitudini nō debetur determinat' loc': res que sic cōparatur ad locuz: loco determinari nō potest. Scdo hoc ptingit si hi' magnitudo realiter nō differt a sba rei. Nam cuz sbe fm q hi' nō debeatur determinat' loc' eo q finitas z infinitas in sba accipit fm determinationē z in determinationē ad gen' z speciez: nec rei cui talis magnitudo competit assignabitur determinatus locus. Propter utrūq; de' ipe loco determinari nō potest: tum qz magnitudo ipsa: siue virtus sua per quaz est in omnibus omnia conseruando est infinita. Tum etiaz qz talis magnitudo a diuina sba nō est realiter distincta. Unde z hilari' diui'.am sbam esse ubiq; probat: qz sua virtus que est sba sua ubiq; existit. Et qz deus nō determinatur ad locū ueritatem habet qō probatur 8° phisicorum. Primum motorem ipm deuz nō moueri nec per se nec per accidens. Unde mouentib' nobis de' qui in nobis est locum nō mutat nec per se nec per accidens: qz ad locum in quo sum' determinari nō potest. Corp' autem chr̄isti ut est in altari: tamē qz dimensiones panis per quas ibi existit: finitum qd sunt: tuz etiā qz hi' dimensiones nō sunt sba sua: oportet corp' chr̄isti sic acceptum aliqualiter determinari ad locum. uerum qz nō determinatur ad locum mediantibus dimēsionib' proprijs. qz hi' dimensiones nō solum ibi sunt mediante sba: sed mediantib' alijs: qz mediantib' dimensionib' panis de tali determinatione duo concludere possumus. ¶ Primo q determinatio talis nō sit per se: sed per accidēs. Nam illud dicitur esse per se vnomodo sumptum qō est per cām in se existentem. Cum chr̄isti corp' per dimensiones proprias z existentes in ipso ut in subiecto non determinetur ad locum ut est sub sacramento altaris: sed solum per dimensiones alias: sic sumptum per accidēs determinatur ad locuz. propter qō per accidens competit ei motus. ¶ Scdo concludere possum' ipsum sic acceptum: loco non diffiniri. Nam cum vni' rei sit vna quātitas uel vna magnitudo: per quā in loco ponitur omnis creatura: cum cōparat ad locuz fm quātitatem proprīam: solum in loco vno esse poterit: cuz ei' sit vna propria sola quātitas per quā comparatur ad locū. Sed qz corp' chr̄isti est sub sacramento mediantib' dimēsionib' panis: cū dimēsiones panis possint esse alie z alie: z in diuersis locis dimensiones hi' esse possunt fm alias z alias dimēsiones panis: simul in diuersis altaribus esse poterit. ideo corpus chr̄isti sic acceptum: loco diffiniri non dicitur. Ex quo apparet alia ratio a ratione superi' assignata: quare intelligentia loco diffinit: z corp' chr̄isti sub sacro non diffinit loco. Quia virt' intelligentie: per quam comparatur ad locum est vna. dimensiones autem panis fm quas corp' chr̄isti comparatur ad locum possunt eē diuerse. Sed si fm easdem dimensiones panis corp' chr̄isti compararetur ad locum sic intelligentia per virtutem suam que vna est: ad locuz comparatur. Et sicut quelibet creatura dicitur esse in loco per quantitatez proprīam: dicerem' corp' chr̄isti fm illas easdem dimensiones in diuersis altarib' simul esse non posse: sicut nec aliqua creatura: cum mediante sua quantitate que vna est comparantur ad locum: simul in plurib' locis esse nō potest. Ex quo apparet ista tria differre s. determinari ad locum: diffiniri in loco: z loco circūscribi. Nam tunc res determinatur ad locum: cuz magnitudo illa per quam in loco esse ponitur est finita: z non est sua sba. Sed tunc loco diffinitur cuz habet finitam magnitudinem: z per eam comparatur ad locum. Sed loco circūscribi dicitur cum per quantitatem proprīam comparatur ad locum. Et ratio quanti vniuoce repitur in quantitate locantis z locati. que si bene aduertim' dicere possum' ista quatuoz. s. locū: corp' chr̄isti: ut est sub sacramento: intelligentiam: z hi' corporalia ut comparantur ad locum hunc habere ordinem. qz de' nec ad locum determinatur: nec loco circūscribitur: nec diffinitur. Corp' vo chr̄isti ut est sub sacro: aliquo mō determinatur ad locum: sed non diffinitur uel circūscribitur loco. Intelligentia vo ut ponitur in loco esse: qz in loco comparatur: non solū determinatur ad locum: sed etiaz loco diffinit. Unde z dam̄. probat q cum angelus est uel operat̄ in vno

loco desinit esse uel operari in alio. Non tamen loco circūscribitur. Hi' autem corporalia determinantur ad locum: ⁊ diffiniuntur ⁊ circūscribuntur loco. Nō enim determinatur deus ad locum: q⁹ sua magnitudo est infinita ⁊ est sua sba nec diffinitur loco. q⁹ loco diffiniri includit determinari ad locum. Naz res ex hoc dicitur diffiniri loco: q⁹ ita est in uno loco: qō non in alio: qō sine determinatione loci esse non potest: nec etiam circūscribitur loco: cum rō magnitudinis equiuoce dicatur de magnitudine diuina: ⁊ de magnitudine creature in qua deus esse dicitur. Immo si uolum⁹ uniuersaliter loqui: nihil reperitur in creatore ⁊ creatura. Intelligentia vō ad locum determinatur: q⁹ sua virtus est quid finitum: ⁊ non est sua sba. Et etiam loco diffinitur: q⁹ per quantitatem p̄opriam comparatur ad locum. que cum sit una ⁊ finita ei locus un⁹ at q⁹ finitus debetur. Propter qō cum diffiniri loco sit solum in uno loco esse: cogimur ad ponendum intelligentiam loco diffiniri. Et cum in uno loco esse incipiat: in alio esse desinat. Non tamē loco circūscribit: q⁹ ratio quanti non reperitur uniuoce in quantitate virtutis: ſm quā angelus ponitur eē in loco: ⁊ in quā titate corporum circa que angelus operando in loco esse dicitur. Corpus autem christi ut est sub sacramēto aliquomodo determinatur ad locum: q⁹ dimensiones panis per quas in altari ponitur: sunt quid finitū ⁊ non sunt sua sba. non tamen diffinitur loco q⁹ nō est in altari ſm dimēsiōes ꝑas: sed ſm dimēsiōes panis. pp qō ſz alias ⁊ alias dimēsiōes panis sil' in diuersis altaribus esse poterit. Non ergo sic acceptus loco diffinitur: cū icipiat esse in uno altari: absq⁹ eo q⁹ in alio esse desinat. nec etiam ibi est circūscriptiue: cum quantitas p̄opria sit ibi mediante sba. ⁊ finitas ⁊ magnitudo equiuoce reperiatur in sba ⁊ quātitate dimensiua. Immo cum nihil circunscribatur loco nisi comparetur ad locum ſm quantitatem p̄opriaz: ⁊ uniuoce reperiatur ratio quanti in quantitate locati: ſm quā cō paratur ad locuz ⁊ in quantitate locantis: dicere possumus q⁹ circūscribi loco includit diffiniri loco: sicut diffiniri loco includebat determinationem ad locuz. Est enim in plus ⁊ uniuersalius determinari ad locum: q⁹ diffiniri loco. ⁊ diffiniri loco est coius: q⁹ circūscribi loco. Et q⁹ ab inferiori ad superius arguim⁹ affirmando. A superiori ad inferius negando: dicere possumus q⁹ quicquid loco circūscribitur: diffinitur ⁊ determinatur loco. ⁊ qō loco diffinitur loco determinatur. Negando autem debem⁹ arguere econuerso: q⁹ qō non determinatur ad locum: nec diffinit: nec circūscribitur loco. Et qō loco non diffinitur: sic acceptum loco circūscribi nō potest. Cuz ergo corp⁹ christi ut est sub sacramēto non diffiniatur loco: loco etiaz circūscribi non poterit. Q⁹ vō corpora que ad locum comparātur ſm quātitatem p̄opriam: determinētur ad locuz ⁊ circūscribātur ⁊ diffiniātur loco: qō quāto p̄oponebatur declarādum satis apparet si cō sideretur p̄ehabita. Nam hi' corporalia sic accepta determinatur ad locum: q⁹ quātitas ſm quaz in loco ponūtur: est quid finitum ⁊ nō est ipsa sba rerum corporalium que diffiniūtur loco: q⁹ cum ſm p̄opriam quātitatem ad locum comparētur. ⁊ cum vnius corporis una sit quātitas ſm quā in loco esse dicitur: debet unum corpus solum in uno loco esse. qō est loco diffiniri. circūscribūtur quidem loco. q⁹ hi⁹ corporalia uelut in loco in corporalibus collocātur. Cum igitur reperiatur uniuoce quātitas. in corpore locate ⁊ in locato. q⁹ utrobiq⁹ est quantitas dimēsiua. oportet corporalia ꝓtēta a corporibus ꝓtinentibus circūscribi. uerum q⁹ circūscriptio icludit diffinitionem ⁊ determinationem ad locum. lz per se ostēsum sit corporalia diffiniri loco ⁊ ad locum determinari: posset tamen ex isto solo ultimo utrūq⁹ illorum ostēdi: cū p̄obatuz sit omne qō loco circūscribitur determinari ad locum ⁊ loco diffiniri.

Theorema.VI.

Corpori christi existēti sub hostia cōpetit positio siue situs que est differentia quantitatis. Non autē que est predicamentum. Aperitio.

¶ Quia ex precedentibus est habitum corpus christi ut est sacramentaliter in altari loco circūscribi nō posse. crederet aliquis q⁹ positio: ⁊ situs partiuz ei sic existenti non posset competere. Ut ergo appareat qualiter ei positio competat: est aduertendum q⁹ positio vnomodo sumpta est differentia quātitatis. Unde in predicamētis scribitur q⁹ quātitatum hee quidez habēt positionem ad se inicem: ille vō minime. Aliomodo est predicamētum. Nam positio siue situs iter decem p̄dicamēta cōputat. Sic aūt ⁊ sic accepta positio a cōmētatore 5° metaphisice isto modo distinguitur. Nam positio siue situs quēdam ordinem partiuz importat: ut potest haberi a philosopho in eodez 5°. Ordo autem partium est duplex: videlicet ordo partium in toto: ⁊ in loco. Et ꝑut ordinātur partes in toto cōsurgit ide positio que est differētia quātitatis: ꝑut vō ordinātur in loco: accipitur ide positio que est p̄dicamētū. Si ergo ostēdere poterim⁹ q⁹ partes corporis christi existētis sub hostia nō habēt ordinē ad locum: sed ad totum: ostēsuz erit q⁹ corp⁹ christi sacramētaliter cōsideraro: competit situs qui est differētia quātitatis: nō q⁹ est p̄dicamētū. ¶ Jō notādū q⁹ uter q⁹ talis ordo ꝓuenit ex quātitate: aliter ⁊ aliter sumpta. Nam sicut qualitates duplicem comparationem habēt: vnam ad subiectum: ſm quaz competit eis dare esse. aliā ad obiectuz siue ad exteriora: ſm quā sūt p̄ncipia actionum ⁊ ratio uel causa agēdi: ut puta calor per compationem ad subiectum: dat esse caliduz. Prout vō compatur ad calefactibile: est calefaciēdi p̄ncipiū. Sic ⁊ q̄titas ꝑut compatur ad subiectum: cōpetit ei dare esse. habet enim subiectum quātitatis per quātitatem esse quātum. Prout vō ad exteriora compatur: est ratio quare aliquid sit in loco. Sicut ergo si calidum nō competur ad calefactibile per calorem: ⁊ nō esset calor medium iter calefactibile ⁊ calefaciēs: sicut virtus est media iter agēs ⁊ actum: sic calor daret suo subiecto esse caliduz qō nō esset calefaciēdi p̄ncipium: cum nō sit itelligibile agēs agere: nō existēte virtute media iter ipm ⁊ materiaz. Sic corpus quātitatem habēs si nō comparetur pp quātitatem nisi ad illud in quo existit: ꝓsequēs esset q⁹ quātitas suo subiecto daret esse quātum: qō tamē per eam ibi localiter nō esset. Cum ergo habitum sit quātitatem corpis christi nō esse in sacramēto ex vi sacramēti: cum nihil ꝓuertatur in ipam: sed solum ex naturali ꝓcomitātia. Ut q⁹ corpus christi sine quātitate ꝑa eē nō posset: ex quo sba panis est ꝓuersa in sbam corpis ⁊ ponitur sba corpis in altari per hi⁹ ꝓuersionem existere: oportet quātitatem ꝑam que suum subiectum nō desinit ibi esse: pp qō appet uerum esse qō cōmuniter dicitur: christum sub hostia esse quātum nō quātitatiue. Est enim quātum cum ꝑa quātitas det ei eē quātum: nō tñ est ibi quātitatiue: q⁹ ex hoc q̄titatiue aliquid existit alicubi ꝓout mediāte quātitate ibi eē

ꝓspicitur. Et qꝛ sb̃a coꝛporis chꝛisti nõ est sub hostia mediãte quãtitate: sed quãtitas mediãte sb̃a: ibi quã titatiue esse nõ poterit. Sic enim imaginari debere mus: q ex hoc coꝛpora sunt in loco: ꝛ habẽt esse quã titatiuum. put per quãtitatem comparãtur ad locuꝫ. sicut calidum calefacit. put per calorem ad calefacti bile comparatur. Cum ergo sumatur positio que est differẽtia quãtitatis: put coꝛpus habet esse quãtuꝫ ꝛ ptes oꝛdinantur ad totum: positio vo que est predica mẽtum sumatur. put aliquid est alicubi quãtitatiue: ꝛ ptes eius comparãtur ad locum. Manifestum est qõ declarare uolebam⁹: videlicet coꝛp⁹ chꝛisti ut est sub hostia: habere positionem que est differẽtia quãtita tis. cum quãtitas sua det ei esse quãtum: cum nõ defe rat oꝛdinem quem habet ad subiectum. nõ tamẽ ha bere positionem: que est ꝓdicamẽtũ: cum dictum coꝛ pus nõ existat sub hostia quãtitatiue. eo q sua quãti tas deserit oꝛdinem quem habet ad exteriora. cũ sb̃a nõ sit ibi mediãte quãtitate: sꝫ quãtitas mediãte sub stantia. Propositio. VII.

¶ On est inconueniens simul cuꝫ dimẽ sionibus panis: esse dimensiones coꝛ poris chꝛisti. Declaratio.

¶ Oꝛtet si ꝓsideratur premissa nos fateri simul cuꝫ dimẽsionibus panis esse dimẽsioneꝫ coꝛporis chꝛisti. Habitũ eni est q in hoc sacramẽto sit ꝓuersio sb̃arũ: qõ tamẽ in accidẽtia nõ ꝓuertunt. Unde dimẽsiones panis remanẽt postꝙ sb̃a panis ꝓuersa est in sb̃aꝫ coꝛ poris. Cum igitur ante ꝓuersionẽ esset sb̃a panis: ubi erãt dimẽsiones panis: eo q foꝛma ꝛ materia nõ ob tinẽt diuersum locum: pp qõ philosophus in ꝓmo de anima ducit ad incõueniẽs dicẽtes animã esse coꝛp⁹: quare ex hoc sequebat duo coꝛpora in eodeꝫ loco exi stere. Necesse est ergo sb̃am panis ante ꝓuersionẽ eẽ: ubi sue dimẽsiones existũt. cuꝫ substãtia respectu quã titatis habeat rõnem materie ꝛ subiecti. Et qꝛ ubi fu it ꝓus substãtia panis: facta ꝓuersione facta est substã tia coꝛporis. sicut simul cũ dimẽsionibus panis ante ꝓuersionem erat panis sb̃a: sic facta ꝓuersione simul cũ eisdẽ dimẽsionib⁹ erit substãtia coꝛporis. ¶ Rur sum: qꝛ dimẽsiones coꝛporis chꝛisti. ꝓpium subiectũ nõ deserũt: ꝛ oportet dimẽsiones coꝛporis chꝛisti eẽ ubi est ipm coꝛpus: ex quo simul cũ dimẽsionib⁹ pa nis est substãtia coꝛporis chꝛisti: oportet simul cũ di mẽsionib⁹ panis esse dimẽsiones coꝛporis. Cogimur ergo ad hoc sic ponẽdũ: difficultates tamẽ hãc posi tionẽ catholicam ipugnantes: vitare nõ est facile. Ui detur enim contradictionem iplicare: q dimẽsiones simul cum dimẽsionibus eẽ possint. Arguit eni philo sophus in 4° phisicoꝛ contra ponẽtes uacuũ ꝛ dicẽ tes locũ esse dimẽsiones separatas: q si in hi⁹ dimen sionib⁹ reciperetur aliqõ coꝛpus: sequeretur duo coꝛ pora in eodẽ loco posse existere. Nã tota causa qua re vnũ coꝛpus cũ alio coꝛpore simul esse non potest: sumitur ex eo q dimẽsiones dimẽsionibus resistunt. per se est eni ut idẽ phs inuit q dimẽsiones secũ alias dimẽsioneꝫ cõpatiantur. Et qꝛ non est intelligibile: q remaneat aliquid ꝓuatũ: eo q sibi per se cõpetit: nisi ibi iplicetur cõtradictio: videtur ueritatẽ superficiali ter ꝓsiderantibus: ipsi deo nõ esse possibile: q dimen siones dimẽsionibus existant. ¶ Propter qõ aduer tendũ: q si sic esset: per se dimẽsiones dimẽsionib⁹ nõ cõpati: sicut eẽ per se hoiem est aial: frustra laborare mus ad soluendũ rationẽ ꝓtactã: qꝛ sine iplicatioe ꝯdictionis hoc esse non posset. Ideo notãdũ q dimẽ siones dimẽsionibus resistere: non est ita per se: sic per se de spe ꝓdicatur genus: uel sicut per se supiora in ife rioribus reseruantur: sed est ita per se sicut per se est actiui agere. Utputa put est per se calidi calefacere. Dictũ est eni q sicut caloꝛ duplicẽ habet opationem. vnã ad subiectũ fm quã dat ei esse calidũ. ꝛ aliam ad obiectũ: siue ad materiã fm quã ratio est calefaciẽdi. Ita ꝛ quãtitaꝫ put cõparatur ad subiectũ: dat eẽ quã tum. per cõparationẽ ad exteriora: siue put cõparat ad dimẽsiones alias: cõpetit ei resistere: ꝛ est ratio q re coꝛpus habẽs hi⁹ quantitatẽ existat in loco. Sicut ergo absq; iplicatione ꝯdictionis põt esse calidũ abs q; eo q calefaciat: ꝛ caloꝛ põt dare esse calidũ abs q; eo q sit calefaciẽdi ꝓncipiũ. Sic ꝛ dimẽsiones pote runt dare esse quãtũ absq; eo q dimensionibus alijs resistãt. Est aũt ex supioribus manifestũ q semp vir tus est media iter agẽs ꝛ actũ. Unde qꝛ calidũ cõpa ratur ad calefactibile mediãte calore: sequit calidum calefacere. q si ista mediatio tolleretur calidũ calefa cere non posset. sic ẽt omne qõ est ratio alicuius: quẽ dam modũ mediationis habet. Cum igitur quãtitas sit ratio quare quãtũ resistit quãto: oportet quantum vnũ: ad quãtũ aliud comparari mediãte quatitate: ꝛ quãtitatẽ esse mediã iter coꝛpus resistens ꝛ illud cui fit resistentia. Et qꝛ coꝛpora semper sunt in loco me diante quãtitate ut ꝓbat auicẽna in sufficiẽtia sua fm istũ modũ oꝛdinis quẽ videm⁹: nõ est itelligibile coꝛ pora alicubi esse localiter: nisi ibi talis mediatio inue niatur. Propter qõ fm istũ modũ oꝛdinis quẽ vide mus: reseruata hi⁹ mediatione: saluare nõ possumus duo coꝛpora localiter existentia simul esse. sed si sb̃a non esset alicubi mediante quãtitate. Immo ecõuer so: quãtitas ibi esset mediãte sb̃a: talis mediatio tol leretur. ꝛ per ꝓsequẽs hi⁹ resistẽtia ibi nõ esset. Cum ergo sit ex precedẽtibus patefactũ. dimensiones coꝛ poris chꝛisti esse sub hostia mediãte sb̃a. sicut non est cõ ꝓtra rõnẽ sb̃e simul cũ dimẽsionibus esse: sic nõ est cõ tra rationẽ dimẽsionũ coꝛporis chꝛisti existẽtiũ in al tari mediãte sb̃a: esse simul cũ dimensionibus panis. Tota ergo cã quare nõ est iconueniẽs esse dimẽsioẽs coꝛporis simul cũ dimẽsionibus panis est. qꝛ chꝛi coꝛ pus nõ est in altari localiter: nec mediãte quãtitate. p pria. sed per ꝓuersionẽ substãtie panis in ipsum. Pro pter qõ tollitur illa mediatio fm quã oriebatur talis resistẽtia. qua dimẽsiones dimensionibus resistebãt. Utrũ aũt fm aliũ modũ oꝛdinis. ꝛ pp aliquã aliã cauꝫ quã habet per sb̃tractionem hui⁹ mediatioꝛis. saluare possumus dimẽsiones sil' cũ dimẽsionibus esse. Ita q duo coꝛpora alicubi localiter existẽtia. put locali exi stunt in eodẽ loco esse possint directe. non est ꝓsen tis speculationis. Iz ẽt hec fides catholica ponat: qꝛ dicit chꝛisti coꝛp⁹: in reseruatis clausꝛis virginis de beate marie utero exiuisse. ꝛ ianuis clausis ad discipu los intrasse. ꝛ coꝛpus glorificatũ cũ nõ glificato in eo dẽ loco posse consistere. Propositio. VIII.

¶ On est inconueniens coꝛpus chꝛisti sic eẽ sub speciebus hostie. q simul cuꝫ dimensionibus vnius partis. sint di mensiones alterius partis. Declaratio.

¶ Superius aũt ostensum est fm illum modũ existen di. quẽ habet chꝛistus sub speciebus hostie non esse i possibile. simul cum dimensionibus panis esse dimen siones coꝛporis chꝛisti. Nunc aũt restat ostendere q fm ꝓfatum modũ existẽdi simul cũ dimensionibus vnius partis: possunt esse dimensiones alterius ptis.

¶ Ad cuius euidentiã aduertendũ: q ex eadẽ causa procedit quare duo corpora nõ possunt stare in eodem loco: & quare plura duobus uel etiam infinita. & quare ubi est vnũ paruũ corpꝰ nõ potest eẽ maius uel maximũ: uel ẽt infinitũ: si eẽt dare magnitudinẽ infinitã. Nã tota cã quare duo corpora in eodẽ loco eẽ nõ possunt sumitur ut superius dicebat ex eo q dimẽsiones dimẽsionibus resistunt: qõ si tolleretur hi' resistẽtia: nõ eẽt dare cãm quare duo corpora uel etiam infinita in eodez loco eẽ non possent. ideo phs. 4° phi sicoz. ca° de uacuo ait. Oz si duo corpora possent eẽ in eodez loco: & quelibet & ẽt infinita ut cõmentatoz supplet. Cum igitur duo corpora in eodez loco eẽ nõ possint: nisi resistẽtia tollatur: & resistẽtia dimẽsionuz amota: quelibet corpora uel ẽt ifinita simℓ eẽ ualent. bona est ꝓsequẽtia ceteris ꝓditionibus paribus: q si duo corpora simul eẽ ualẽt: possunt eẽ simul quelibet & ifinita. Est eni tota cã huiꝰ: ut patet ex habitis amotio resistẽtie. Et sicut hi° amotio resistẽtie cã est quare duo corpora: & quelibet & etiã ifinita: si infinita eẽt dare simul eẽ pñt. Sic etiam talis amotio cã existit: quare ubi est minus corpus: potest eẽ maius & maximum: & ẽt infinitũ: si eẽt dare magnitudinez infinitã. Nam sic duo corpora plus occupant de loco: q vnuz corpus: q dimẽsiones resistunt dimensionibuꝰ: & ubi est vnum corpus aliud eẽ non potest: q si talis resistẽtia tolleretur: & vnum corpus simul cum alio eẽ posset. non plus occuparent de loco plura corpora uel ẽt infinita: q vnum solum corpus. sic est ubi est minꝰ corpus: maius corpus eẽ non potest: sed pluꝰ occupat de loco maius corpus q minus corpuꝰ: q partes magnitudinis corporis sibi adinuicez resistunt: & ubi est vna pars: alia pars eẽ non potest. Sic enim imaginari debemus: q sicut in corporibus contiguis corpus resistit corpori sibi ꝓtiguo. sic est in partibus eiusdez corporis ꝓtigui: pars resistit parti sibi ꝓxime: & ubi est vna pars: alia eẽ non ualet: sed si pars simul cum parte eẽ posset: non plus occuparet de loco magnuz corpus q paruum corpus: & totum corpus q vna pars.

¶ Clare ergo manifestũ est q si dimensiones dimensionibus nõ resisterent fm q ad ꝓsens spectat. quatuoz inde sequerentur. Primo q ubi est vnum corpꝰ possent eẽ duo: & quelibet & infinita. Scõo q ubi est minus corpus: posset eẽ maius & maximum & infinitum. Tertio q ubi est vna pars alicuiꝰ corporis: possint eẽ due & etiã omnes partes. Quarto & ultimo q ubi existit singula pars: totum corpuꝰ posset existere.

¶ Hijs visis de leui patet ꝓpositum. Nam cuz corpus christi: & quelibet pars eius non sit sub speciebus hostie modo quo dimensiones dimensionibꝰ resistũt: q non est ibi sba mediante quantitate: sed quantitas mediante sba simul cum dimensionibus vnius partis eẽ poterunt dimensionibus alteriuꝰ partis. Sic ergo simul cum dimensionibus panis eẽ pñt dimensiones corporis christi: eo q iste dimensiones nõ resistant dimensionibus illis. Sic simul cum dimensionibus vnius partis: pñt eẽ dimẽsiones alterius partis: q talis resistentia est amota: manifestum est ergo qõ declarare uolebam°.

¶ Sed ut magis pateat ueritas que siti. Notandum q non est resistentia dimensionum nisi utreq dimẽsiones resistant. Dupliciter ergo talis resistentia tolli potest. Primo si neutre dimensiones resistant. Scõo si solũ altere resistant. Si ergo essent duo genera dimensionum: & vnum quantum de se resisteret, alterum vo non resisteret: tales dimensiones simul eẽ possent. amota enim eẽt resistentia cum resistentia eẽ non ualet: ut dictum est: nisi utreq dimẽsiones resistant. Cum ergo in sacramẽto altaris sint duo dimensionum genera: videlicet dimensiones panis: & dimensiones corporis christi. fm has duas dimensiones triplex comparatio sumi potest. Primo enim cõparari pñt dimensiones panis ad dimensiones corporis. Scõo cõparari poterunt dimensiones vnius partis corporis christi ad dimensiones alterius partis. Tertio dimensiones vnius partis hostie: ad dimensiones alterius partis. Poterũt ergo simul eẽ dimensiones corporis cum dimensionibus hostie. & dimensiones vnius partis corporiꝭ christi cum dimensionibus alterius partis. Dimensiones tñ vnius partis hostie cum dimensionibus alterius partiꝭ nullatenus eẽ poterunt. Nam si dimensioneꝭ hostie quantum est de se resistant dimensionibus poterunt tamẽ eẽ simul cũ dimensionibus corporis christi: q dimensiones dicti corporis non sunt sub sacramento altaris modo quo resistũt. Sic enim arguit philosophus. 4° phisicoz. Oz si aliquod corpus poneretur in uacuo simul cum dimensionibus eẽnt dimensiones. Nam uacuum non est natura aliqua que possit cedere: uel que possit resistere. Si ergo uacuum ut videbantur antiqui ponere. nihil est aliud q dimensiones separate: si hi° dimẽsiones non cedũt neq resistũt: si inter tales dimensiones poneret aliqõ corpꝰ q cunq corpꝰ illud eẽt aptũ natũ resistẽ sil'cũ dimẽsionib° illi° corpis: eẽnt dimẽsiones separate: q taleꝭ dimensiones non resistunt: & si non resistunt nec cedũt. Tota enim cã quare aliqd cedit est: q resistit: ob hoc enim aer cedit lapidi: q resistit ei: & simul cum dimẽsionibus lapidis non pñt eẽ dimensiones aeris. Quantũcunq ergo dimensiones hostie quantum est de se. sint apte nate resistere: simul tamen cum dimensionibus poterunt eẽ dimensiones corporis christi eo q hi° dimensiones nõ sunt sub hostia modo quo resistunt. dimensiones autẽ vnius partis corporis simul etiaz eẽ poterunt: non q altere resistant: altere non resistant. sed q neutre resistunt: sed dimensiones vnius partis hostie cum dimensionibus alterius partis nullomõ simul eẽ poterunt. est eni ibi cõpleta resistẽtia cũ utreq resistãt. Propositio. IX.

t Totus christus est in tota hostia: & totus in qualibet pte hostie. Declatio.

¶ Licet ualde videatur mirabile q totum corpus christi tante quantitatis existens sub dimensionibus tam parue hostie contineatur: tamen fm ineffabilem ueritatem fidei catholice cogimur ad ponendum. q non sit solum totus chꝰ in tota hostia: sed etiam q totuꝭ chꝰ sit in qualibet pte hostie. ¶ Hanc aũt ueritatez triplici via uenari possumuꝭ. Primo fm q sba corporis christi comparatur ad sbam panis: quem in ipm cõuertitur. Scõo, put quantitates corporiꝭ christi comparantur ad sbaz eius. in qua radicantur. Tertio prout quantitas corporis christi cõparatur ad quantitatẽ hostie: & put quantitas vnius partis cõparatur ad quãtitatem alteri° partis. ¶ Propter pmũ notanduz q q̃tum ad pñs spectat in reb° corporalib° duplicẽ totalitatem dicere possum°. Unam quantitatiuã: & aliã eẽntialem. Albedini eni duplex totalitas competit. Una dimẽsiua: fm quam extenditur albedo extensione superficiei. pp qõ dicitur in ꝑdicamentis: q albedo dicitur multa eo q superficies multa sit: fm hanc autẽ totalitatez: albedo est tota in superficie: & pars in parte: ut si superficies sit duorum palmorũ in medietate superficiei erit albedo vni° palmi: & loquendo de to-

talitate predicta omnino seccabitur albedo ut seccatur superficies. Alia autem totalitas albedinis est totalitas essentialis siue totalitas diffinitiua: & fm hanc totalitatem non seccatur albedo: ut seccatur superficies: nec est tota in toto: nec pars in parte: sed tota albedo in tota superficie: & tota in qualibet parte. Si enim sit aliqua superficies alba & diuidatur: quelibet pars superficiei erit alba: & albedo reseruabit in qualibet parte. Cuz ergo non sit albedo nisi habeat in se omnia: que pertinent ad rationem albedinis sicut nō est homo: nisi qō aggregat in se quicquid partiū ad rationem hominis. Quia ergo in qualibet parte superficiei reseruatur albedo. In qualibet pte erit tota albedo loquendo de totalitate diffinitiua & essentiali. Et sicut est in accidentibus sic suo modo est in substātijs corporalibus. Nam lapis fm totalitatem dimensiuam si est in aliquo loco est totus in toto: & pars in pte. Sed qz quelibet pars lapidis est lapis: & in qualibet pte lapidis reseruatur tota ratio lapidis: & ibi cōcurrunt oia que ptinēt ad diffinitionē lapidis: ideo fz diffinitiuam totalitatē tota sba lapidis est in toto lapide: & tota in ālibet parte. ¶ Hijs visis patet qd dicēdum sit de corpore chīi. Nam ut pōt patere ex habitis tota sba panis conuertitur in totam sbam corporis chīi: nō fm totalitatē quātitatiuā: sed fm totalitatem essentialem. Dicebat eni q in hac psuersione ita cō uertitur quid in quid qō nō psuertitur quātū in quātū ergo ex vi sacrī chīs est sub hostia solū fm totalitatē sbalem eo q tota sba panis conuersa sit in totā sbam corporis chīi: cū ergo ante psuersionē fm totalitatez sbalem eēt tota sba panis sub tota hostia & tota sub qlibet pte: qz facta psuersione ibi est tota sba corporis ubi fuerat tota sba panis: oino cogimur ad dicendū q facta trāslatiōe sit tota sba corporis chīi sub tota hostia & tota in qlibet pte. Et qz naturaliter totam substantiaz corporis christi sequtur totalitas quātitatis que fundatur in ipso corpore. ideo corp⁹ christi tam fm totalitatem substantialem q̄ fm totalitatem quantitatiuam est totum in tota hostia: & totum in qlibet parte: aliter & aliter. qz fm totalitatē substantialem est totum corpus christi in qlibet parte hostie ex vi sacramenti: sed fm totalitatem quantitatiuam est totus christus in ālibet parte fm naturalem concomitantiam solum. Patefacta est ergo pma via: videlicet si cōparam⁹ sbaz corporis chīi ad sbaz panis: que in ipsam psuertit q opz nos dicere. q sit totum corp⁹ chīi in tota hostia: & totum in ālibet pte: sicut sbaliter ante conuersionē erat in tota hostia tota sba panis: & tota in ālibet pte. ¶ Scōa via sic oñdit. Nā modo oppositō est corp⁹ chīi in celo & prout habet eē sub hostia. Nā in celo est localiter: ideo est ibi fm dimensiones ppias: & per quātitatē. Nā ut probat auicēna in sufficiētia sua: q omnis sba corporalis est in loco per quantitatem: pp qō ,put est chīs in celo: qz ibi localiter est sba mediante quantitate: sed ,put est sub hostia non est localiter: sed est ibi soluz ex conuersione alteri⁹ in ipm: siue est ibi solum sacramētaliter in quantuz virtute sacramenti sba panis est cōuersa in corp⁹ chīi. Et qz ex vi sacramenti. non est ibi nisi sba corporis chīi eo q solum in talem sbam conuersa est sba panis. Ideo per se & primo sub hostia est sba corporis. Si aūt est ibi quātitas & alia accidētia. hoc est ex nāli pcomitātia & mediāte sba. Bñ est ergo dictū q chīs est quodāmō mō oppositō in celo: & sb hostia. Nā in celo est sba mediāte q̄titate: sub hostia aūt est q̄titas mediāte sba: iō in celo ubi est sba mediante quātitate trahitur totalitas sbe ad modū totalitatis quātitatis. Et qz fm totalitatē quātitatiuaz est aliquid totum in toto & pars in partem. Ideo loquendo de corpore chīi ut habet eē in celo est totuz corp⁹ chīi in toto suo loco & pars in parte. In hostia aūt ubi est quātitas mediāte sba totalitas quātitatiua trahit ad modū totalitatis sbe: ita q est tota quātitas corporis chīi in tota hostia & tota in qualibet pte: qz modus totalitatis sbalis est q sit tota in toto: & tota in parte. Sicut g̃ sba que de se nō diuidit: qz est in loco mediāte q̄titate: cui cōpetit diuisio est ibi diuisibilr. sic ecōuerso quātitas corpis chīi que de se est diuisibilis qz est sub hostia mediāte sba cui per se nō cōpetit diuisio: est ibi idiuisibilr: pp qō patet cōparādo quātitatē corporis chīi ad sbam ei⁹ mediante qua est sub hostia: opz nos dicere totū chīm eē sub tota hostia: & totū in ālibet pte. ¶ Tertia via sic oñdit. Dicebatur eni in pcedēti capło q fm dimēsiōes panis & dimēsiones corpis chīi triplex cōparatio sumi poterat. Primo qz dimēsiones hostie sic cōparant ad dimēsiones corporis chīi q simul cū dimēsionib⁹ hostie pñt esse dimēsiones corporis. Secundo qz dimensiones vnⁱ⁹ ptis corporis chīi sic ēt cōparant ad dimēsiones alteri⁹ ptis q illis nō resistūt: fz simul cū eis eē ualent: fz fm cōparationem tertiam fm quā dimensiones vnⁱ⁹ partis hostie ad dimensiones alteri⁹ partis comparatur: est ibi completa resistentia: & iste cum illis esse nō pñt. quātitas ergo hostie erit tota in tota hostia & ps in pte. eo q ibi vna pars hostie existit altera esse non pōt. Ideo plus occupat de loco tota hostia q̄ ps ei⁹: fz ut patet per habita ubi est aliqua pars hostie ibi est aliqua pars corporis chīi: qz quantitas hostie non resistit quantitati corporis. Rursuz ubi est vna pars corporis chīi: ibi potest esse alia: & etiam per consequēs ibi poterit eē totū corp⁹: qz dimensiones vnⁱ⁹ partis corporis dimensionib⁹ alteri⁹ partis non resistunt: ergo ubi est quecūqz ps hostie nō est iconueniens q ibi sit totū corp⁹ chīi. Est g̃ tertia via declarata. ¶ Ex hijs aūt tribus vijs declarat plane vitas. Nā per pmā viā hētur totā sbaz corporis chīi eē in tota hostia: & totā in qualibet pte: sicut sbaliter tota sba panis conuersa in totā sbam corporis chīi erat sbaliter tota in tota hostia & tota in ālibet pte. ¶ Per scōam aūt viam per quā oñdit totalitatem quantitatiuā corporis chīi trahi ad modū totalitatis sbe manifeste colligit q sicut corp⁹ chīi sbaliter est totū in tota hostia & totum in ālibet pte: sic ēt fm totā quātitatē suā esse totum sub tota hostia: & totū sub qualibet pte. ¶ Per tertiā autem viā omnes ambiguitates tolluntur. non enim debet eē ambiguū. Utrū tota quantitas corporis chīi possit eē in qualibet pte hostie. nā si vna pars corporis chīi alteri parti resisteret: & ubi vna pars eēt altera eē nō posset: plus requireret de spatio magna pars q̄ parua. & plus totū corp⁹ q̄ pars quelibet. Sz qz partes corporis chīi sic sunt sub hostia q sibi inuicem nō resistūt. qō supposito per imaginationē nram q in qualibet parte hostie possit esse totū corp⁹ chīi qō declarare uolebamus.

Theorema. X.

Sit tot⁹ christus sit in qualibet parte hostie: partes tamen ille in quibus per se est totus christus non sunt infinite: sed finite.

Declaratio.

¶ Est aūt in superioribus declaratū q rebus corporalibus cōpetit duplex totalitas. Una quantitatiua. altera substantialis. Cū ergo totum & pars correlatiue

dicūtur: oportet cuilibet totalitati correspōdere suā partialitatē. Aliter enī diuiditur res ut est continua: aliter ut est sba: ⁊ ut est nā quedā. Lapis enī ut est qd cōtinuū est diuisibilis in ifinitū. Est enī de rōne cōtinui q diuisibile sit in semp diuisibilia: ut patet p phm in 6° phisicoꝝ ⁊ p° celi ⁊ mundi. imo fere ubiq in libris eius hec inuenit snia. Nō enī est possibile ꝯtinuū diuidi in idiuisibilia: qz si indiuisibilia cōponant: nullam efficiūt magnitudinē. ⁊ plura indiuisibilia nō sūt aliqd magis: q̄ vnū idiuisibile. Si g̈ cōtinuū diuideret in idiuisibilia fieret q̄tū ex nō quātis: ⁊ magnitudo ex nō magnitudib⁹: ⁊ diuisuz nō erit aliqd maius aliquo diuidētiū. Est g̈ cōtinuū diuisibile in ifinitū: ⁊ quelibet res si diuidat ut cōtinua. pōt diuidi in ifinitas ptes. Nō est g̈ dare minimū in re: si considerat ut cōtinua. Est tñ dare minimū si cōsideret ut sba: ⁊ ut nā quedā. Vñ phs in p° phisicoꝝ disputans ꝯ anaxagoram oñdit q est dare mīmā carnē: ⁊ mīmaz aquā. Stat enī res nālis: ⁊ in maī⁹: ⁊ in minus.. Quia diuz nā cōstātiū est rō certa. ⁊ nūs eoruz magnitudinis ⁊ augmēti. ut dicit in 2° de aia. Posset g̈ adeo eē minima caro: q si ulterius diuideret nō remaneret in specie carnis: ⁊ adeo posset esse magnus leo: q si ulteriꝰ creſceret nō ſufficeret ad animandū totū corpus leonis aia. Propter qō nō esset leo nec remaneret in specie leonis. ⁊ si dubiū est de augmēto. Utrū alique res nāles possint augeri in infinitū. pp hoc qō phs videt dicere in 2° de aia. q ignis in ifinitū augeretur: si hīet cōbustibile. De diminutione tñ nulla est qō. Quia cū nō sit dare aliqd ociosum in nā: ⁊ nulla res sit destituta operatione sua, ppria: opz nos dicere q cū accipe retur adeo modica caro q si ulterius diuideret non posset ei cōpetere aliqua opatio carnis eo q ibi sit status. ⁊ diuisa talis caro nō erit in specie carnis. Manifestū est g̈ q lapis ut cōtinuus est diuisibilis in ifinitas ptes: ⁊ nunq̄ pōt adeo diuidi: dn semp remaneat continuus. sed lapis ut lapis est: ⁊ ut est nā quedā nō habet infinitas ptes ⁊ pōt adeo diuidi q nō remaneret in specie lapidis. Sic etiā ut facit ad ꝓpositum panis ut est qd cōtinuū. diuisibilis est in infinitum. sed ut est sba quedā nō habet infinitas partes. pōt adeo modicum accipi de pane q si ulteriuſ diuideret nō remaneret species panis. Licet g̈ chīs sit totus in tota hostia ⁊ totus in qualibet pte hostie. Tñ qz non est in partibus hostie ut sunt qd cōtinuū: sed est in talibus partibus: ut pōt ibi reseruari spēs: ⁊ sba panis que nō sūt infinite: sed finite. ptes ergo hostie in q̄bus per se existit totus chīs nō erūt infinite sed finite. Si enim arguebam⁹ in p̄cedenti capło q qz tota sba panis fm totalitatē diffinitiuā erat in tota hostia: ⁊ tota in qualibet pte: ideo tota sba corporis chīi facta cōuersione est tota in tota hostia ⁊ tota in q̄libet pte. Sed cū tota sba panis ēt fm rōnē diffinitiuā nō reseruet in qualibet pte hostie loquēdo de partialitate, put hostia diuidit ut quid cōtinuū: ⁊ ut hēt partes infinitas: qz posset adeo accipi modicū de hostia q nō reseruaretur ibi species panis: nō est tot⁹ chīs in qualibet pte hostie fm q diuiditur hostia: ⁊ ut qd continuū: ⁊ ut habet ptes infinitas: sed reseruat in q̄libet parte hostie totus chīs ut hostia diuiditur in tales ptes in qb⁹ potest reseruari spēs panis: ⁊ nō ut habet ptes ifinitas. Immo qz in hoc sacramēto est cōuersio sbarū absq̄ cōuersione accidētiū: opz nos oino loquī de partialitate, put quelibet ps panis est panis: nō prout quelibet pars cōtinui est continua. Et qz nulla hostia ante cōsecrationem diuisibilis est in infinitas ptes in quibus reseruet species panis: lz quelibet hostia diuisibilis sit in infinitas ptes: in q̄bus reseruari pōt rō continui in nulla hostia facta cōsecratione erit dare infinitas ptes: in q̄bus per se sit totus chīs: sicut ante cōsecrationē infinite ptes in hostia: in quibus reseruaret spēs: ⁊ sba panis: eē nō poterūt. ¶ Hīs visis nō bonā apparet eē imaginationē dicentiū chīm sic esse totuz in tota hostia: ⁊ totū in q̄libet pte. sicut imago est tota in toto speculo: ⁊ tota in q̄libet pte. Unde cōcludebant q cū nō sit tota imago in pte speculi: nisi speculo fracto: nō est totus chīs in pte hostie nisi hostia fracta. Uidemus enī ad sensum q si speculū sit vnum loquendo de speculis usitatis: que sunt figure cōuerse semp in vno speculo vni⁹, ⁊ eiusdē vultus nō appareret nisi vnū idolū. Sed si frangat speculuz quot sunt ptes speculi: tot apparent ibi imagines vnius ⁊ eiusdem vultus. Sic dicebant isti de corpore chīi existēte sub hostia q hostia iutegra pmanēte sic erat totus chīs in tota hostia: q nō era totus in qualibet parte. Sed si diuidebat hostia in ptes suas in qualibet pte hostie reseruabat totus chīs. Est aūt hec imaginatio nō bona: qz q vna imago vnius ⁊ eiusdē vultus appareret in vno speculo cōuerso hoc est ,ppter vnitatē superficiei speculi qz fm vnā superficiez est vna reflexio: ⁊ pp vnitatez reflexionis appet vna imago: sed fracto speculo plurificant superficies. ⁊ plurificatis superficiebus: apparēt plures imagines. Chīs aūt totus est sub tota hostia rōne totalitatis sbstātie panis cōuerse in totā sbam corpis chīi: qz g̈ simpliciter ⁊ absolute loquēdo tot⁹ panis fm totalitatē sbalez est in tota hostia: ⁊ totus in q̄libet pte loquendo de ptib⁹ in quibus pōt reseruari spēs panis. Simpliciter cōcedē de bemus q facta ꝓuersione sit tot⁹ chīs in tota hostia ⁊ tot⁹ in q̄libet pte. cū post conuersionē ibi sit tot⁹ chīs ubi erat totus panis fm sbalē totalitatē. ¶ Isti ergo q̄dāmō eccōuerso debebāt dicere: nā qz nulla pars est adeo modica in qua ut est cōiūcta alteri nō reseruet spēs panis. igit in q̄libet pte hostie ut est ꝓiūcta alteri hēt chīs esse: tñ qz posset adeo modicū accipi de hostia q ibi reseruari nō posset spēs panis nō quelibet ps hostie si frangat hostia cōtinebit totū chīm. Immo omnis illa pars tam modica: in qua nō pōt reseruari species panis per se accepta: nō est cōtētiua corporis chīi: ⁊ si nō est cōtentiua totius corporis: non est ꝓtētiua ptis ei⁹. Declaratū est enī sic chīm esse sub hostia q ubi est vna ps corpis est ibi totum corpus. Clarum est ergo q nō solū per se loquendo ptes hostie in quibus habet eē totus chīstus nō sunt infinite: sed finite: sed etiā patet finitas esse illas: in quibus per se acceptis habent esse ptes corporis chīsti cum adeo modicuz hostie possit ab hostia separari in qua esse nō poterit: nec corpus chīsti: nec pars corporis.

Propositio. XI.

Ic enīz est chīstus totus in qualibet
s parte hostie: q in parte puncturali hostie: nec est chīstus: nec pars chīsti.

Declaratio.

¶ Sumeret forte aliqs ex habitis errādi mām dicens chīz eē in q̄libet pte pūcturali hostie. Dicebat enī supi⁹ chīm sic eē in celo: q est ibi sba mediāte q̄titate: sed ut est sub hostia est ibi q̄titas mediāte sba. Cū g̈ sba de se sit idiuisibilis: q̄titas vo diuisibilis: ex hoc arguebatur substantiam corporis chīsti ut est in celo esse diuisibiliter: qz est ibi per quātitatē cui competit diuisio: quātitatē vo eius eē sub hostia idiuisibiliter:

Propositio. XII.

qz est ibi q̄titas per sūam cui per se diuisio nō competit. Quia g̈ nihil est sub hostia oīno indiuisibile nisi punctus. ¶ Hūs superficialr cōsideratis oīno videt dicendū esse q in pte pūctali hostie sit tota q̄titas corporis chr̄i z ēt totus chr̄s. Uerum qz hoc ueritati repugnat ut p̄dicta sophisticatio soluat. Duo declarabimus. Primo enī ostendemus q in pte punctali hostie nec est chr̄s: nec est pars chr̄i. Scōo manifestabimus quō intelligendū sit q̄titatē corporis chr̄isti eē sub hostia idiuisibiliter. ¶ Propter p̄m notandū q corpus chr̄i non incipit esse sub hostia q descendens de celo ingrediat dimēsiones hostie: qz cū idem corpus ad diuersa loca opposita nō habētia ordinē adinuicē simul ferri nō ualeat. Si chr̄s est sub hostia inciperet eē ꝓpter descensum eius de celo simul in diuersis altaribus nō posset cōfici corpus chr̄i: qō falsū est: imo qz cū corpus per motū localem incipit eē alicubi: ibi de necessitate localiter existet. eēt igit chr̄istus localiter sub hostia. si ꝓpter descensum localē ibi inciperet eē: quo posito: corpus chr̄i circunscriberet sub hostia sicut circūscriberent corpora in locis ꝓpr̄is: z tota q̄titas corporis chr̄i eē nō posset sub taz paruis dimēsionibus hostie: que oia repugnant catholice ueritati. ¶ Restat g̈ dicēdū q nō ꝓpter motū localē nec ꝓpter descensum de celo incipit chr̄s esse sub dimensionibus hostie. Sed qz sūa panis cōuersa est in sūam corporis chr̄i: tō facta cōuersione est corp⁹ chr̄i sub dimensionibus hostie: qz sub talibus dimensionibus erat p̄rius sūa panis. Sic enī suo mō est in hac cōuersione supernaturali: sic est in generatione naturali: videmus enī q si ex aqua generet aer ubi p̄rius fuerat aqua iam corrupta: ibi est aer generatus. Si ergo sūa panis cōuertitur in sūam corporis chr̄i: ubi erat p̄rius panis sūa: ibi facta cōuersione est sūa corporis chr̄isti. Cū ergo in parte punctali hostie nō possit eē panis sūa: ibi esse nō poterit corpus chr̄i: nec ēt pars corporis. cū pluries habitum sit: q ubi est vna pars corporis ibi est totū corpus. Dicebat enī superius q est dare minimā aquā: z minimā carnē: z minimū panem. Posset enim adeo modicū accipi de pane qō si ulterius diuideret species panis ibi reseruari nō posset. Cum ergo quātū nō possit tātū diuidi: quin semp remaneat quātū: panis aūt in tātū diuidi potest q nō remanet panis. oportet nos dicere q non in qualibet pte quātecunq; quantitatis possit reseruari spēs panis. Multo ergo mīn⁹ reseruari pōt in parte punctali. Immo qz materia nunq̄ absoluitur a quātitate ut patet per ph̄m in pluribus locis. z per cōmētatorem in de sūa orbis: qz in puncto nō reseruat ratio quantitatis: mā ꝑm esse actuale qō habet nunq̄ hēt eē punctale. Nihil ergo de nūo habentiū speciem in materia pōt esse in aliqua parte punctali. imo qz sub parte pūctali nec est materia: nec pars materie: cū materia z quelibet pars eius sit quāta: eo q nec materia ꝑz se nec ꝑm suas ptes a quātitate possit absolui in pte pūctali hostie nō poterit esse panis: nec pars panis cum panis sit de nūo habentiū spēm in materia. Bene ergo dictū est q in parte punctali hostie non potest esse corpus chr̄isti: nec pars corporis accipiendo pūctale ꝑm quantitatē: qz in tali parte non pōt esse panis: nec pars panis. Utrū autem accipiendo pūctale aliter q̄ acceptum sit dicere possumus q in hostia est tot⁹ chr̄istus z in quolibet puncto hostie etiā est totus chr̄ist⁹. Inferius ostendetur. ¶ Ad p̄ns tamē restat ostendere quō quātitas corporis chr̄i sit sub hostia idiuisibiliter posit̄ in parte pūctali hostie non est sūa corporis chr̄isti: z per cōsequens nō est ibi eius q̄titas. Nam si in hostia est quātitas corporis chr̄i mediante sūa: si in pte punctali nō potest esse sūa corporis chr̄i: nec eius q̄titas in tali pte poterit esse. Sciendū g̈ q sic distinguim⁹ carnē ꝑm speciem: z carnē ꝑm materiaz: sic distinguere possumus panē ꝑm speciem z panē ꝑz materiā. Nam ꝑm ph̄m in p̄mo de generatione. c. de augmento. In oibus habentibus spēm in materia potest diuidi hoc ꝑm mām. hoc vō ꝑm spēz. Sic ergo illa dī caro ꝑm spēm: que per se accepta habet actionē z opationē carnis: sic ille dicitur panis ꝑm speciem: qui per se acceptus pōt habere aliq̄ actionē: z operationē panis. Cū ergo ꝑm spēm sit dare panē athomū z carnē athomā. quātitas corpis chr̄isti z totum corpus chr̄i debet esse in hostia indiuisibiliter ꝑz q stat diuisio ad partē ꝑm speciem nō ad ptem ꝑm materiā. Nam diuisio ꝑm partes materiales uadit in infinitū sicut diuisio continui. Nam panis ꝑm mām z caro ꝑz materiā diuidi possunt: que alteri coniuncta hīe possunt actionē panis siue carnis. Non est ergo inuenire panē athomū ꝑm materiā: nec carnem athomā. Nulla est enīz caro adeo modice quātitatis que alteri cōiuncta non possit habere actionem carnis: sic etiā de pane z de quolibet alio habente speciē in materia sentiendum est. Si ergo in talibus reperitur minimū: qz sic procedit diuisio in partibus ꝑz materia: sicut in partibus continui minimū in istis est minimuz punctale: reducetur enim minimū in materia ad minimū in q̄titate. Et sic punctus: qui est minimum in quātitate: nec est quātitas: nec pars quātitatiz loquendo de pte integrali. Sic tale minimū non erit materia nec pars materie. Cū ergo habitum sit q in pte punctali: nec est corpus chr̄isti: nec pars eius erit corpus chr̄i z ei⁹ quantitas sub hostia idiuisibiliter ut stat indiuisio ad partem ꝑm speciem. non ad partem ꝑm materiaz.

Propositio. XII.

Simultas partiuz chr̄isti in qualibet parte hostie nō cōfundit ordinē partium ad se inuicem: z ad totum: iz tollat ordinem partium ad locum. Aperitio.

¶ Ostendebat superius q chr̄o existente sub hostia cōpetit positio que est differētia quātitatis: nō aūt que est p̄dicamentū. Cum g̈ positio que est oīa quantitatis dicat ordinē partiū ad totū. Illa vō que est p̄dicamentū dicat ordinē partiū ad locū: satiz ex illo capīo posset hūi ueritas hui⁹ capīi. videlz q modus existendi: quē habet chr̄s sub hostia nō tollit ordinē partiū ad totū iz tollat eoz ordinē ad locū. tū qz paruū istructis in scientia nō satisfit per vba coīa: z nisi eis manifestentur p̄ncipia z inde cōclusiones educant nesciūt seipos mouere: z eoz nō quiescit intellectus. Immo modicū ligamentū eos ligat. Ideo ne fortе ligaret tales illud qō superius dictuz est de simultate partium chr̄isti. bonū est ulterius aperire ueritatē. Nā si ordo partiū in toto req̄rit q caput sit supra pectus: z genu sit supra tibiā: si ubi est vna ps corporis chr̄isti: ibi est quelibet pars inter ptes sic existentes non reseruabitur dictus ordo. Nō enī ut videtur est intelligibile q caput sit simul cū pectore: z tū sit supra pect⁹. ¶ Ut ergo tollatur dubitatio tacta duo declarabim⁹. Primo enīz ostēdemus q in chr̄o existente sub hostia de necessitate reperitur ordo ptiū ad totū z ordo partium ad se inuicem. Secundo declarabimus q simultas partium talem ordinem nō ꝓfundit. ¶ Propter primū notanduz q ordo partium ad totum: z ordo

earum adinuicē sunt relationes quedā. Nā ipsa relatio fm suā quiditatē. z essentialiter est ordo quidaz. Et ordo lz māliter sumptus dicat ipsas res ordinatas. formaliter tamē z fm se acceptus est relatio quedam. Predicti aūt ordines: siue p̄dicte relationes cōnexionē quādā habent ad se inuicē. Nō eni est ordo partiū ad totū nisi sit ordo partiū ad se inuicē. Nam nisi ipse ptes ordinate constitute essent: totū nō cōstitueret: toto aūt nō constituto nō esset ordo partium ad totū. Si ergo ostēdere possum⁹ q̄ christo existēti sub hostia cōpetit ordo partiū ad totum: ostensum erit ibi eē ordinē partiū ad se inuicez. Notandū ergo christm sic esse sub hostia q̄ ptes sunt ibi rōne tot⁹. nō totū rōne partiū. Nā ut superi⁹ dicebat. christs ex hoc est sub hostia: qz sb̄a panis conuersa est in sb̄am eius. Sed fm inocētiū papā sic totalis panis in totale corpus cōuertitur. q̄ nulla pars panis transit in aliq̄ partem corporis. Nō eni est intelligibile qz totū trāseat in totū: z pars in p̄tē: nisi illud totū per partes circūscribat. z sit totū in toto: z pars in pte. Si ergo eēt aliq̄d qō esset totū in toto. z totum in qualibet pte. z cōuerteret in aliq̄d qō similiter eēt facta cōuersione totū in toto: z totū in qualibet pte. talis conuersio sic esset totius in totū q̄ nullomodo eēt partis in ptez. Cū ergo totus panis cōuertat in totū corpus christi nō fm totalitatē q̄titatiuā. fm quā panis extenditur extēsione hostie: est totus in tota hostia: z pars in parte. Sed si fiat talis cōuersio fm totalitatē sb̄alē rationē cuius est totus panis in tota hostia: z totus in q̄libet pte ut declarabat superius pluribus argumētis. Jō bene dictū est q̄ in hac cōuersione mirabili sic est cōuersio toti⁹ in totū q̄ nullomō cōuertit pars in ptez. Sunt ergo in hostia ptes rōne toti⁹. Est ergo per se z p̄mo sub hostia totū corpus christi in qō totū conuertitur tota sb̄a panis. z qz non est totum sine partib⁹ si est sub hostia totū corp⁹ christi sunt ibi z ptes ut habēt ordinem ad totum. Uerum qz ordo partiū ad totum ut dicebatur p̄supponit ordinem partiū ad se inuicem. Declaratum est qō p̄mo proponebatur declarādum. vz q̄ in christo existente sub hostia reperitur ordo partiū ad totum z ordo earum adinuicē. ¶ Reliquum ergo declarare restat. vz q̄ simultas partiū talem ordinem nō confundit. ¶ Notandū ergo q̄ ordo partium ad locum z in vniuerso aliquando est similis ordini partium ad totum. aliquando dissimilis z in diuersis speciebus animator⁹ existentiuz fm suū naturale eē repitur similis z dissimilis. In hoie enim qui habet pedes uersus terrā: z caput erectum ad celum reperit idem ordo partium ad totum z ad locuz suum z ad vniuersuz. Nā partes que sunt superiores in toto qz magis appropinquant celo sunt superiores in loco z respectu vniuersi. In plantis aūt in q̄bus radices tenent locū oris. In aialibus reperitur ordo cōuersus. Si enim uolumus accipe superius z inferius in plantis fm ordinē partiū ad totum. radices sūt ibi superius z rami inferius. qz os in aialibus est in capite: qz os est superior pars animalis. In vniuerso autē est ecōuerso. Nam cū radices sint in terra fixe: z fm locum: z fm ordinem vniuersi radices sunt inferius: z rami superius. Est ergo homo ut plato dicebat planta uersa. Siquis ergo uerteret hoiez q̄ caput haberet uersus terraz: z pedes eleuatos in altum lz caput eēt inferius fm locū: tamē superi⁹ eēt fm ordinem ad totū. Ubicunq; enim sit caput z quaūcunq; uertatur animal: semp erit superi⁹: z pedes erunt inferius loquendo de ordine partium ad totū.

Si igitur ordo contrarius vniuersi z ordo cōtrarius ad locum non tollit ordinem partium ad totuz. nulli debet esse dubium q̄ si ordo partium ad locū omnino tolleretur adhuc remaneret ordo partium ad totum. Nam si posito capite uersus terram z inferius z pedibus sitis in altum caput esset supius z pedes inferius. Multomagis si simul cū capite essent pedes non peruerteretur ordo quin caput eēt supza pedes. Bene ergo dictum est: q̄ simultas partium corporis christi existentis sub hostia non tollit nec cōfundit ordinē quem partes habent ad se inuicem z ad totum.

Propositio. XIII.

Licet christus nō sic sit sub hostia ut apparet imago in speculo. Aliquo tamen mō est in hostia ut ad superficiem speculi multiplicat imago. Cōmētū.

¶ Fuit autez in superioribus sufficienter ostensuz christum non sic esse sub hostia ut imago apparet in speculo. Ad maiorem tamen expressionem hui⁹ ueritatis possumus addere rōnem innocentij pape. o. Qō dicitur a quibusdam q̄ q̄diu spēs panis integra pseuerat sub tali specie: totale corpus christi existit. Diuisa aūt in singulis partibus incipit esse totum sicut in speculo dum est integrum: vna tamē inspicientis apparet imago. Sed eo fracto tot apparent imagines quot sunt ibi fracture. Posita hac rōne subdit. q̄ cuz deus illā virtutem contulerit uerbis ut ad prolationem eorum corpus dñicuz incipiat esse sub specie sacramenti. quia illa uerba nō proferuntur in fractione diligenter attēdant: z illi qui hoc docent. Uñ corpus christi qō ante fractionē nō in singulis partibus erat totū: sed sub totali specie totaliter existebat. post fractionem vo quot partes suscipit hostia incipit eē sigillatim in singulis partibus. Totū corpus qō integraliter erat in integro. certe non videtur via ad euadendum quō saluare possumus q̄ per solam fractionē incipiat esse christs in singulis ptibus hostie. Cuz virtus transubstātiandi sb̄am panis in christi corpus nō sit data fractioni: sed vbis. Immo si sic uellem⁹ iudicare de existentia christi sub hostia sicut de apparētia imaginis in speculo oino dicendum esset corpus christi nō esse in hostia. Nā imago non apparet in speculo. nec etiā est in speculo. Solū eni diaphanū corpus susceptiuū est taliū itētionū. Specula āt ouissime calibe fieri possent. Nō est ergo imago in speculo: nec apparet in eo loquēdo de speculis usitatis que ut plurimū sunt cōnexa. Utrum aūt si imago ubi apparet: z quō pōt apparere ubi nō est: inq̄rere nō est p̄tis speculationis. Sufficiat aūt nobis tm̄ patefactū eē christm nō esse in hostia nec ut appet imago in speculo nec ut existit in ipso. Reliquū aūt est ostendere aliquō christm eē in hostia ut ad superficiez speculi multiplicatur imago. ¶ Ad cuius euidētiā aduertēdū itētiones nō suscipere nūm a sb̄iectis in q̄b⁹ sunt. Possunt eni in eadez pte aeris esse diuerse spēs luminariū. quelibet eni ps albedis se multiplicat in toto medio: z qō dictū est de albedie itelligēdū est de q̄libet spe intētionali. Est ḡ fm eē intētionale tota albedo in toto medio: z tota in q̄libet pte. Et qō dictū est de medio sentiēdum est de organo. Ad quēlibet eni punctū oculi multiplicat spēm suā q̄libet pūctus rei visibilis. Jta q̄ sīlitudo rei visibilis suscipit in toto oculo: z tota in q̄libet parte. Nō tn̄ in q̄libet pūcto oculi fit iudiciū de q̄libet puncto rei vise. nā si p quēlibet pūctū oculi vidēm⁹ quēlibet pūctū rei visibil⁹ z iudicarem⁹ de q̄libet pūcto rei

vise: esset cōfusio in videndo. Appareret enīz dextra sinistrā: z sinistra dextra. Nō enī iudicare possemus que visibiliū essent a dextris z que a sinistris, qō apparet sensu falsum eē. Propositis enī visibilib⁹ coraz nobis recte enī iudicarem⁹ dextra esse a dextris. z sinistra a sinistris. qō ideo contingit qz in cancellatione neruoz opticoz ubi fuit iudiciū de re visa soluz per ptem dexterā iudicamus de dextris. z per sinistrā de sinistris. z per mediā de medijs. ¶ Si aūt rō hi⁹ queratur qualiter de pte dextra visibilis fit solū iudiciuz in pte dextra: cū similitudo illius partis nō solum suscipiatur in parte dextra: sed in pte sinistra: z in qualibet parte. Dicendum qz lz quilibet punctus rei visibilis multiplicet spēm suam ad quēlibet punctuz organi cū dextra dyametralius z fortius impzimūt species suas in pte dextra q̄ in alijs partibus. Et qz non quelibet impressio sufficit ad videndū z iudicāduz: sed sola impressio dyametralis z fortis. iō lz pars dextra visibilis impzimat spēm suā in quolibet puncto organi. z tota etiā similitudo rei visibilis sit in qualibet parte organi. nō tñ videt totū visibile per q̄libet partez oculi. nec de parte dextra iudicam⁹ per q̄libet partē organi: sed per dextrā partē organi iudicamus de pte dextra rei visibilis. z per sinistram de sinistra. eo q̄ dicte partes in talib⁹ partibus organi fortius speciez suā impzimūt. imo si q̄liscūqz impressio sufficeret ad videndū: possem⁹ videre que essent post nos. z montes nō celarent nobis visibilia existentia post ipsos. Nā ea que sunt post nos lz dyametraliter nō possint impzimere spēm suā in oculum nostruz: cogimur tñ ad ponendū q̄ oculus noster aliquo modo suscipiat intētiones visibiliū existentiū post ipm. Nā cum reş multiplicet intētionē suā in toto medio que sūt retro noş multiplicant speciē suam in aere que est ante nos. z a specie multiplicata in aere scito coram oculis nostris aliquomodo suscipit intētio in oculo nr̄o. Tamen qz huiusmodi susceptio est debilis per talē susceptionez nō iudic⁹ de visibilibus. Sic ēt res post montem existentes possunt multiplicare spēm suā usqz ad aerem qui est iuxta nos. Propter qō oculus noster pōt suscipere similitudines illoz visibiliuz. nunq̄ tamen illa visibilia vident manēte monte in medio. qz sic cōditionibus stātibus nunq̄ dyametraliter z fortit⁹ oculus suscipit similitudines illorū: forte si uerum est qō coiter z vulgariter dicit lincū videre post mōtē. Ista posset esse cā qz debilis impssio ei sufficit ad vidēdū possunt enī existētia post montē impzimere suas similitudines in oculū lz nō dyametraliter: tamē si hoc ponimus opz nos ponere aliquā vtutem in oculo aialis p̄dicti regulantē z dirigentē intētiones susceptas ne longinqua appareāt ppinqua z ecōuerso: z ne sinistra appeāt dextra z ecōuerso. ¶ Viso quō itentiones z idola multiplicant se in medio z organo. de facili est videre quō imagines z idola se multiplicāt ad superficiē speculi. Nam cū quilibet punctus supficiei speculi cōtingat aliquē punctū aeris. qz in quolibet puncto aeris est tota itētio z tota imago rei visibilis: opz nos dicere q̄ nō solū ad totā superficiē speculi multiplicet tota imago: sed q̄ ad quēlibet punctū superficiei speculi ēt tota multiplicat imago. Nō ergo suscipitur imago in speculo: qz speculū nō opz eē dyaphanum: sed sufficit tersum z politū ut fiat ibi reuerberatio z reflexio rōne cuius appareat idolum z imago. Si enī esset speculū oino dyaphanū: qz nō obsisteret visui, ppter trāsparentiā nullū appareret idolum ibi. Non igitur oportet in speculo suscipi imaginē. tamē ad superficiē speculi multiplicatur imago: eo q̄ superficies attingat mediū z aerem susceptiuum intentionaliū horz idolorz z imaginum. Est ergo aliquo mō simile de susceptione organi z de multiplicatione imaginis ad superficiē speculi. Nam sicut tota res visibilis ipzimit similitudinē suaz in toto organo: z tota in qualibet parte. z sicut intētionaliter quilibet punctus rei visibilis multiplicat spēm suam ad quēlibet punctum oculi. nō tamē quilibet punctus z quelibet ps rei visibilis videt per q̄libet partē oculi. Sed vna ps visibilis videt in vna parte organi z in vno loco: sic quelibet res visibilis opposita speculo. multiplicat suaz imaginē ad quēlibet pūctū superficiei speculi. Nō tamen videtur in quolibet puncto z manēte integro speculo nō videtur vna imago nisi in vno loco. Hūs autem diligenter pspectis apparet uerū esse qō pponebatur: vz aliquo modo sic eē corpus chzisti in hostia: non sicut apparet idolū in speculo: sed sicut imago multiplicatur ad superficiē speculi. qz sic tota imago multiplicat se ad totā superficiē speculi: z tota ad quēlibet punctum superficiei. sic totus chūs est in tota hostia: z totus in quolibet puncto hostie. Sed sic dicendo videmur contradicere hūs que superi⁹ diximus. Dicebat enim in precedentibus q̄ sic est totus chzistus in qualibet pte hostie: qō tamen in parte pū etali hostie nec est corpus chūi nec pars corpis. Sz q̄ in hoc nō sit contradictio cum inferius de hoc occurret materia poterit declarari. Ad presens tamen ostensum sit quō sit simile: z quō dissimile, put cōparatur chūs ad hostiā: z imago ad speculū. propter qō si dictū alicuius sancti inueniat per qō existentia chūi in hostia accipiat fm̄ ppozrionē quā habet imago ad speculū diligens inqsitoz nō credat eē simile per oēz modum: sed ei sufficiat fm̄ tactā exilem similitudinē exponere dicta sanctorum.

Propositio. XIIII.

Secundum doctorum sententias videtur esse tenendū q̄ chzistus ut est in loco proprio: z ut habet esse in hostia ad corpora glorificata: z non glorificata mō opposito cōparatur.

Declaratio.

¶ Videtur enim esse cois doctoz sententia q̄ corpus glorificatū cum nō glorificato simul in eodē loco potest existere. glorificatū autem cum glorificato simul esse non potest. Hoc aūt quomodo uerū est non difficiemus ad presens: sed auxiliante deo si locus occurret ut de corporibus resurgentiū possimus aliquem tractatū componere: z ibi ostendetur quomodo ueritas sic se habeat ut proponebat. Tamen ut aliqliter quiescat intellectus pōt ad hoc talis ratio assignari. qz que fm̄ eandē rōnē comparant ad locū nō videt qz in eodē loco simul possint eē: sed que differēter cōparant nō est incōueniēs simul esse. Videm⁹ enī q̄ angelus z corpus simul eē possunt: qz spūali sbstātie nō cedit corporalis ut pōt hūi a dama. lib⁹ 2⁹. c. 3⁹. ubi ait q̄ angeli non circūscribunt: nec continent a pictib⁹ z tanuis z claustris. sic ēt sba separata z anima in eodem corpore possunt eē. Demones enī subintrāt corpa humana: z pt hūi ex textu euāgelico. Cū g̃ aia rōnalis sit in q̄libet pte corpis tota ut vult aug⁹ 6⁹ de trini. c. 7⁹. In q̄cunqz parte corporis ponat demon simul in illa parte erit demon z anima. Sed hec iō cōtingunt: qz spūs z corpus nō eodē mō cōparantur ad locū. z de mon z anima nō eodē mō sunt in corpore. Sic etiam deus est in q̄libet creatura z est sil' cū q̄libet creatura.

q; nō eodem mō est in loco creatura ⁊ deus: sed due anime nō simul possunt eē in corpore eodē: ⁊ duo angeli nō possunt eē in eodē loco: ⁊ si essent duo dy ubi esset vnus nō posset eē alius. Quia ergo duo corpora glorificata eodē mō comparant ad locū: per nullā proprietatem existentē in corpore glorificato. potest vnū corpus glorificatū esse cū alio corpore glorificato: nisi hoc deus faceret speciali miraculo: sed corpus glorificatū ⁊ nō glorificatum diuersimode cōparantur ad locū: ideo nō est incōueniens ēt absq; miraculo talia duo corpora simul eē. Non enī videt rationabile semper ad motuz cuiuslibet corporis glorificati deuz opari spāle miraculū. lz enī sit alia claritas lune ⁊ alia claritas solis: ⁊ corpora glorificata nō sint paria: vnum tamen nō est māle respectu alterius: pp qō duo talia corpora in eodē loco simul esse nō possunt. Sicut q; omnis albedo fm candē rōnē videtur comparari ad suū proprium susceptiuū: q̄tūcunq; vna albedo sit clarior alia. Due tñ albedines in eodez subiecto esse simul nō possunt. Utrū aūt per miraculū possent fieri aut nō: non est pñtis speculationis. Tm̄ tamen dictū sit q; sicut due forme eiusdez rationis non possunt eē in eadē parte subiecti: ut due albedines nō possunt esse in eadē parte pomi: diuersarū tamen rationum possunt: ut saporē ⁊ colorem esse in eadē parte pomi nō videtur incōueniens: sic duo corpora glorificata: ⁊ nō glorificata nisi per speciale miraculum simul esse nō possunt. Corpus tamē glorificatum cū nō glorificato etiā absq; miraculo simul eē nō videtur incōueniens. ¶ Hoc viso ⁊ hȳs suppositis sequi videt q; chr̄s ut est sub hostia: ⁊ ut est in loco proprio siue ut est in celo ad corpora glorificata: ⁊ ad corpora nō glorificata cōparat opposite. Nam ut est in celo: ⁊ ut est alicubi localiter pōt simul esse cuz corpore nō glorificato: nisi fiat ibi spāle dei miraculuz: sed ut est sub hostia est ecōuerso: q; nō potest esse simul cuz corpore nō glorificato: nisi forte per spāle dei miraculū: sed non videtur repugnare corpori glorificato quin possit eē simul cū hostia. ¶ Ut autez hoc appareat notandū q; q; dimēsiones corporis chr̄i sunt in hostia mediante sua: si hostia cōsecrata non potest eē simul cū alio corpore: hoc nō est rōne dimensionum corporis chr̄isti: q; sic est corpus chr̄i sub hostia q; nō est aptum natum resistere alys dimensionibus. cū dimensiones corporis chr̄isti nō sint ibi per se. Tota ergo causa istius resistētie sunt dimēsiones isti⁹ hostie. Nam fm philosophum si dimensiones essent separate adhuc resisterent: ⁊ nō compaterentur secū dimensiones alias: lz ergo dimēsiones hostie cōsecrate sint sine subiecto: tamē q; per se est dimensionum resistentia: ideo dimensiones ille resistunt: ⁊ nō compatiunt secum dimēsiones nisi essent tales dimensiones que diffozmiter cōparentur ad locum. huiusmodi sunt dimēsiones corporis glorificati. Si ergo dimensiones corporis chr̄isti nullā resistentiam faciunt quin possit esse hostia cōsecrata simul cuz alio corpore. Sed tota ratio resistentie sumit ex dimensionibus hostie per se loquendo: quod cunq; corpus poterat simul eē cuz hostia nō consecrata poterit simul esse cum hostia cōsecrata. Corpori autem glorificato: q; non repugnat esse simul cum hostia non cōsecrata eo q; corpus glorificatum simul cum non glorificato esse potest: non repugnabit tali corpori eē simul cum hostia cōsecrata. Secundū ergo hanc viā idem corpus chr̄i posset simul sacramētaliter ⁊ localiter esse: sed nō eodē modo: sed sacramentaliter eēt ibi eo q; substantia panis esset conuersa in corpus eius: localiter autez ibi esset per dimensiones proprias. Si enim corpus chr̄i gloriosum potuit simul esse cū ianuis: potest simul eē cuz hostia non consecrata: ⁊ per consequens simul eē potest cū hostia consecrata. ¶ Aduertendum tamē q; ⁊ si nō repugnat corpori glorificato simul esse cū hostia consecrata: tamē propter reuerentiam sacramēti nunq; hoc contingit. imo si aliqs sanctus habēs glorificatū corpus videret aliquā hostiam consecrataz: q; credibile est q; per aliqua signa: uel per reuelationem uel aliquo aliomodo cognosceret ibi corpus chr̄i: nō transiret per ipsam: sed eam adoraret ⁊ ueneraretur: videns ibi esse illū deum per quem facta est redēptio totius humani generis. imo q; peccaret si talem hostiam videns nō ueneraret eam: sed trāsiret per ipaz bonū intellectum habere posset dictum dicētis corpus glorificatum non simul posse esse cum hostia. nō propter resistentiam dimensionum ratione cuius de possibilitate ⁊ impossibilitate loqui intendimus: sed q; habentes glorificata corpora peccare nō possunt. Manifestum est ergo quomodo corpus glorificatuz potest eē simul cuz corpore chr̄isti ut existit in hostia. Qō autem corpus nō glorificatum non possit simul eē cum hostia consecrata patet: q; dimensiones remanent ipsius hostie que secum nō compatiuntur dimēsiones aliquas non glorioſas. Patet ergo q; ratione dimensionum corporis chr̄isti: ut habet eē in loco ꝓprio: ⁊ in hostia: est comparatio opposita ad corpora glorificata ⁊ non glorificata modo quo dictuz est: qō declarare uolebamus. Propositio.xv.

Christus prout existit in hostia videri nō potest ab aliquo alio oculo corporali. Declaratio.

¶ Consequenter restat ostendere q; nullus alius a chr̄isto videre pōt chr̄m existentem in hostia corporali oculo. Hoc autē declarare possumus triplici via. Est autē in quolibet sensu tria considerare. s. obiectuz qō sentimus. Moduz quem habemus in sentiendo. Et mediū per qō differtur species sensibilis usq; ad organum sensus. ¶ Primo ergo ostendemus chr̄m nō posse videri ab aliquo alio corporaliter prout existit in hostia ex pte ipsius obiecti sensibilis. ¶ Ad cuius euidentiam notādū fm philosophum in 2° de anima. q; sensibile dicit tripliciter. quoddā enim est sensibile ꝓprium: ut illud qō percipit vno sensu ut color visu. Et sonus auditu: ⁊ cetera alia sensibilia que sentiunt vno pticulari sensu. Sensibile vo cōe est illud qō pcipitur pluribus sensibus: ut magnitudo: siue q̄titas cōtinua: nūs: motꝰ: quies: ⁊ figura. Horz aūt vnūquod q; nō solum vnus sensus pcipit: sed plures. ió huiusmodi sensibilia lz sint sensibilia per se: nō per accidēs dicunt tñ sensibilia coia rōne pluriū sensuū quoz sūt obiecta. Sensibile vo per accidens est illud qō nihil efficit in sensu. Tñ q; est subiectū uel cōiunctuz ei qō sentit per se: ió dr̄ sensibile per accidēs. ut diarū filius per accidēs sentitur: q; in eo habent eē magnitudo: ⁊ colorz que sentiūtur per se. Inter hec aūt sensibilia est hic ordo: q; sensibile cōe ⁊ si sentit per se nō tñ sentit ꝑ°. Nā illud est ꝑm fm pbm in ꝑ° posterioz cui est alteri per ipm: nō ipsi per alterū. ut q; hec tres cōpetit triāgulo ꝑ° cuicunq; cōpetit talis passio: cōpetit per triāgulū: ⁊ si ab oi alio remoueret hec tres nō remoueret a triāgulo. Si g̃ sensibilia coia sentirent ꝑ° si nihil aliō sētiret adhuc posset sētiri magnitudo: ⁊ qōlibet aliud sēsibile cōe. hoc aūt est falsū. Nā si eēt aliqd:

qō esset quātū: ⁊ non haberet in se aliquā q̄litatē sen
sibilē nō posset sentiri aliquo sensu. Nunq̄ enīz vide
mus aliquod quātū nisi sit coloratū uel luciduz. nec
aliquod quantū tāgi potest: nisi sit durū: uel molle: uł
habeat in se q̄litates actiuas: uel passiuas: ēt discurrē
do per ceteros sensus: manifeste apparet q nunq̄ sen
tit sensibile cōe nisi habeat annexū sensibile p̄priuz
mediāte quo moueat sensuz. Et inde est q qz mathe
maticus abstrahit a quali lz non abstrahat a quan
to. Dicit tn̄ abstrahere a mā sensibili: qz q̄tū nunq̄ fa
cit se in sensuz: nisi mediāte quali: si ergo sensibile cōe
nunq̄ moueret sensū nisi mediante sensibili, p̄: mul
to magis sensibile per accidēs per se acceptū nō pōt
mouere sensum: ſm enī quādā adaptationē loquēdo
dicere possumus: q a sensibili, p̄ habet esse actio:
sed a sensibili cōi hēt eē modus agendi. a sensibili vō
per accidēs nec est p̄prie: nec immediate loquendo
actio: nec modus agendi. Color enī ipse ⁊ lux agunt:
⁊ mouent visum. qz quicq̄d videt: videt per modum
piramidis ⁊ sub angulo. Modus ergo agendi sumit
a magnitudine: ⁊ a superficie que est basis illius pira
midis ſm quā percipitur visibile. Filius autem diarij
sentitur per accidens. Nec p̄prie ⁊ immediate agit in
sensu: nec ab eo sumit modus agendi p̄prie loquen
do. Ergo de tactu nāli immediatius attingit passuz q̄li
tas: q̄ quātitas: qz q̄tum non mouet passum: nisi me
diante quali. Immediatius enī color mouet aerem: ⁊
visum: q̄ superficies. Cum ergo in sacramēto eucha
ristie per se p̄mo sit ibi sba. ex cōsequenti aūt ⁊ ex nā
li concomitantia sunt ibi cetera accidentia. cum quā
titas immediatius adhereat substantie: q̄ qualitas: ut
ostendit cōmentator in 12° metaᶜᵉ. Naturali ordine
in hoc sacramēto est p̄rius ⁊ immediatius quātitas q̄
qualitas. si ḡ corpus christi existēs in hostia deberet
agere in visum: qz sicut res se habet ad esse ita se hēt
agere: immediate moueret visuz sba: ⁊ mediante sbstā
tia moueret visum q̄titas: ⁊ mediante quātitate qua
litas: ⁊ esset ibi totus motus ōrius modo quē vide
mus in actione sensibilium qō stare nō pōt. imo cum
sbstātia sit sensibilis oīno per accidens ⁊ immediate
non possit agere in sensum: ⁊ etiam cū quātitas per se
nisi qualitas intercidat media nō possit mouere sen
sum: patet q ex pte ipsius obiecti sensibilis q christ⁹
existens sub hostia: nec visu: nec alio sensu sentiri pōt.
qō p̄mo proponebatur declarandū. ¶ Secūda au
tem via ad ostendendū hoc idem ex parte modi agē
di de leui patet. Nā modus agendi in visum: ⁊ ut ta
ctum est per modū piramidis huiusmodi autez pira
midis basis est quātitas. Nunq̄ enī pōt esse piramis
nisi habeat basim extensam. Nunq̄ ergo poterimus
saluare modū videndi ratione cuius nō possumus di
cere q christus videat in hostia: hoc autē patet ex eo q
christus nō est in hostia modo extēso: qz nō est totus
chr̄s in tota hostia ⁊ pars in pte: sed est totus in tota:
⁊ totus in qualibet pte. Qō autē sic se habet alicubi
nō pōt esse basis alicuius piramidis. Rursuz qz est ibi
q̄titas mediāte sba. ⁊ non est ibi chr̄s q̄titatiue lz sit
ibi quātus. cū piramis nō possit fundari imediate su
per sbam: qz piramis est figura: ⁊ ois figura sit q̄litas
in quātitate. ut dī in p̄dicamētis. ⁊ etiā ut habet in 5°
metaᶜᵉ. Nullomodo saluare possumus q chr̄s videa
tur sub hostia ab aliquo alio. cū ibi saluare nō possu
mus modū videndi. Nunq̄ enīz agēs agit in passuz:
nisi sit ibi debitus ordo: ⁊ debita, p̄portio inter actiuū
⁊ passiuū. ⁊ nisi sit ibi omnis ille modus qui de neces
sitate requirit ad actionē ⁊ passionē. sicut aūt ablato
modo agendi cessat actio: sic nō existēte modo vidē
di non est visio. ¶ Tertia via ex pte medij sic habe
tur. Nunq̄ enī sensibile mouet sensum nisi imediate
attingat mediū per qō deferat species sensibilis usq;
ad organuz sensus. Chr̄s aūt ut est in hostia nullomo
do imediate attingit aerē: sed dimensiones hostie im
mediate aerē attingūt. Ipsa ergo hostia uel ipe dimē
siones panis poterunt p̄cipi visu. Chr̄s aūt ibi existēs
videri nō poterit: nō possumus aūt dicere q qz dime
siones ille videnť sub q̄bus existit chr̄s: q iō chr̄istus
videatur per accidēs: sicut filius cleonis per accidēs
videť. qz videť superficies colorata sub qua existit fi
lius cleonis videť per se. Nā dimēsiones hostie nō
sunt in chr̄o sicut in subiecto: sicut supficies colorata
est ut in subiecto in filio cleonis. ⁊ ille dimensiones pa
nis nō sunt apte nate ducere in cognitionem substātie
corporis chr̄i sicut illa supficies est apta nata ducere
in cognitionem substantie filij cleonis. Patet ḡ chr̄m
nō videri ab aliquo alio nec p̄cipi aliquo sensu, put
habet esse sub hostia: qō declarare uolebamus.

Propositio. xvi.

**Christus oculo corporali se non vi
det in hostia p̄out in hostia hēt eē.**

¶ Cōmuniter a doctoribus dicitur q lz chr̄s existens
in hostia ab aliquo alio videri corporaliter nō possit
a seipso tn̄ oculo corporali videť: huiusmodi aūt ueri
tatis modū ⁊ cām declarare non est facile. Dixerunt
aūt quidā q qz oculus christi est in hostia ideo seipm
in hostia videre pōt: sed alius oculus videre christuz
in hostia existentē non pōt eo qz omnis alius oculus
p̄ter oculum chr̄i nō est in hostia: sed extra hostiam:
hoc aūt ut dicit nō quietat intellectū. Videť enīz tale
dictū petere qō est in ōrio: qz chr̄s nō se videt in ho
stia rōne qua in hostia habet eē. ¶ Ad cuius euiden
tiam notandū q nunq̄ fit sensus nisi sensibile moue
at organū sensitiuum: ⁊ nisi imp̄imat sua spēm in sen
sum: qz nihil agit nisi ſm q est in actu. Luz ergo visus
visiua fiat in actu per speciē visibilē: nisi visibile age
ret in visuz: nunq̄ eēt visio. Ad hoc aūt q agēs agat
in aliq̄d duo requiruntur. P̄imo enīz requiritur q
agens sit in ea dispositione q possit agere: ꝓpter qō
nisi sensibile esset in ea dispositione q posset mouere
sensum nullus fieret sensus. Secundo requiritur q
passum sit in ea dispositione q possit moueri ab acti
uo. Propter qō quātūcūq; sensibile eēt in ea dispo
tione q posset mouere organuz: si tn̄ sensus nō eēt in
dispositione qua posset moueri: ⁊ qua posset pati ab
ipso sensibili ēt nō fieret sensus. Hac autē duplici via
declarare possumus chr̄m non videre se in hostia: ut
existit in hostia. Si enī chr̄s ut existit in hostia se vi
deret: oporteret nos dicere chr̄m ibi existentē esse in
ea dispositione qō posset mouere visum ⁊ oculū eius
ibi existentē esse in illa dispositione q posset imutari
a sensibili: horum vō neutrū uerum est. Nā illa tripli
ci via qua declaratū est in p̄cedentib⁹ chr̄m existen
tez in hostia nō esse in ea dispositione q imutare pos
set oculū alicuius alterius: ostendi pōt chr̄m ibi exi
stentē in ea dispositione non esse qō immutare possit
p̄priū organū sensitiuū. Dicebat enī p̄mo q qz sba
est sensibilis solū per accidēs ⁊ nō sentit nisi mediāte
q̄titate ⁊ q̄litate: qualitas aūt ⁊ q̄titas ⁊ cetera ac
cidentia sūt in hoc sacro mediāte sba: si ḡ ipsa sba im
mediate sentiri nō pōt: opz q talia nō sint i ea dispo
tiōe q possint sētiri ⁊ q possint imutare visū. igit sic
alius oculus ab oculo chr̄i nō videt ipm ut est in ho

stia qz ab eo imutari non pōt: sic nec chīs ut existit in hostia a seipso videri poterit: qz oculus eiꝰ a seipso ut existit in hostia imutari nō ualet. ¶ Scōo chīs existens in hostia ut dicebaꝫ nō videt ab alio oculo corporali: qz ibi saluari nō pōt modus vidēdi: semp enī videmꝰ sub angulo z videmꝰ mō piramidali: cuius piramidis basis est res visibilis: qz g̃ chīs nō est in hostia mō extēso nullius piramidis pōt eē basis: iō ab alio videri nō pōt: z si nō videt ab alio: qz ibi saluare nō possumus modū videndi: sic ēt nec a seipso videbit ut existit in hostia: ex quo modus vidēdi ibi saluari nō pōt. ¶ Tertio ostēdebat hoc idē ex pte medij̄ qz nunq̄ visibile est in ea disposition ut possit videri nisi imediate attingat aerē uel aliqō dyaphanum. Et qz nō cōpetit chīo existēti sub hostia imediate attingere dyaphanū: ꝯcludere possumus q nō solū ab alio sed ēt a seipso nō videt chīstus ut existit in hostia: omnes ergo ille rōnes per quas cōcludebamꝰ chīm existentē in hostia nō videri ab alio: qz nō est sic sensibilis q sit in ea dispositione qua possit visum imutare: adaptari possunt q ēt a seipso videri nō possit. immo ꝑter rōnes sumptas ex pte sensibilis possumꝰ addere rōnes ex pte organi. Triplici enī via cōcludē possumus chīi oculū ut est in hostia: nō eē in ea dispositione: qua possit a sensibili imutari. ¶ Primo qz nunq̄ visus est in ea dispositione ut possit imutari a visibili nisi sit ibi debita distātia iter organū z rem visaz: sensibile enī positū supza sensum nullū facit sensuz ut dicit in 2o de aīa. Quia ergo sic est chīstus in hostia q ubi est oculus ibi est quodlibet mēbrū chīi: ut oculus chīsti existit in hostia nullū mēbruz chīi videre poterit: nō ergo chīs ut existit in hostia seipm videre pōt. ¶ Scōo declaꝫ hoc idē si cōsideramꝰ iudiciū reruz sensibiliū. nā ubi organū hēat esse mō q̄titatiuo nunq̄ poterit iudicare recte de re visa. nā ut supius dicebaꝫ: iō dextra apparent dextra: z sinistra sinistra z nō fallimur in vidēdo iudicādo esse a dextris que sunt a sinistris: qz per partē dextrā organi iudicamꝰ de dextris. z per sinistrā de sinistris. Cū g̃ oculus chīi nō sit modo q̄titatiuo in hostia nō videbit se chīstus ut ibi existit qz nō haberet rectū iudicium de re visa: imo si ꝑsideraꝫ hec cā non solū arguit oculum chīi in ea dispositione ut hostia qua recte possit iudicare de visibili: sed etiam per dictā cām manifeste habeꝫ non eē in ea dispositione qua posset habere aliquod iudicium de re visa. dicebaꝫ enim supius: q nunq̄ fit visio nisi visibile quodāmō dyametraliter imprimat spēm suā in organū sensitiuū. Cum ergo dyametralis impssio quendā modū quantitatiuū importat: oculus chīsti: qz modo quātitatiuo nō est in hostia: ut ibi existit nō poterit sic suscipe spēm: z per ꝓsequens nō erit ibi visio: nec iudiciū de re visa. ¶ Potest 3o hoc idē ostendi qz nullum naturale agens imediate attingit passiuum ut est q̄d: sed ut est quantū. uel ut est quale. Sic̄ enīz a nulla sba creata egredit actio imediate: sed oē creatum agit per aliq̄ virtutē superadditā sue substātie. Sic nulla creatura ab aliq̄ creato agēte ut habet rōnē passiui imediate attingit ut est quid. Ostendebatur enī in cōmēto prime propositionis solū deū imediate attingere passiuū ut est q̄d. Dicamꝰ ergo q sicut chīs nō videt in hostia: qz ut ibi existit nō est in ea dispositione qua possit sentiri: z qua possit organū imutare: qz sba corporis chīi z quelibet sba creata imediate nō pōt imutare sensum: nec eē imediatū ꝓncipium alicuius actionis: sic oculus chīi ut existit in hostia. nō est in ea dispositione: qua possit spēm suscipe: z qua possit imutari a sensibili: qz sba nō pōt esse imediatū ꝓncipiū passionis. Nā cū q̄ditas z sba creata cōsideraꝫ sine quāto: z sine quali nec considerat ut actiua: nec ut passiua. Si igit omnia accidētia corporis chīi sunt in hostia mediāte sba: chīs rōne qua est in hostia nec imutabit: nec imutabit: nec videbit: nec videbit. Apparet ergo quodāmō ipossibiliꝰ eē chīm ea rōne qua est in hostia existens videri a seipso q̄ ab alio: nā si nos nō possumꝰ videre chīz existentē in hostia hoc nō cōtingit ex pte organi. Est enī oculus noster in ea dispositione q pōt imutari a sensibili: ſz tota cā sumit ex pte obiecti: ut qz chīs nō est in hostia q possit visum imutare: sed si chīs rōne qua existit in hostia se nō videt tam ex organo: q̄ ex obiecto rō sumi pōt: nō est enī chīstꝰ in hostia sub ea dispositione qua possit sensum imutare: nec ut oculus eius sibi sic existit q possit a sensibili imutari. Bene ergo dictum est q chīstus non se videt in hostia ratione qua in hostia habet eē qō declarare uolebamus.

Propositio. XVII.

Chīstus se videt in hostia prout extra hostiam habet esse.

¶ Crederet forte aliquis simpliciter concedendū esse chīm nō videre se in hostia: eo qō pluribus rōnibꝰ sit ostensum q chīs existēs in hostia rōne qua existit in hostia se nō videt: hoc aūt nō patitur ueritas: qz chīstus simpliciter oculo corporali se videt in hostia: nō tamen se videt rōne qua ibi existit: sed ex eo q extra hostiā habet eē. Simpliciter enī cōcedēdū est q hō sit aliquo colore coloratus: ſz hō ut hō est: nec sit albus: nec niger: nec medio colore coloratus. Nā simpliciter ꝓpositio iudicāda est uera si ꝓdicatū cōuenit sbo. Dato q in tali ꝓpositione nō exprimat ratio: z cā ueritatis. Nā si edificare cōuenit hoi simpliciter hec ꝓpositio iudicāda est uera qua dī q hō edificat: ſz in ea nō exprimat rō z cā ueritatis. hō enīz ut hō est nō habet qō edificet: sed hō edificat inquantū edificato: nō inq̄tū hō. Est enim hec ꝓpia z per se: edificato edificat. Sic qz videre se in hostia cōuenit ipi chīo. simpliciter fatendū est chīm se vidē in hostia. ſz in tali dicto nō exprimat rō z cā ueritatis. Declarum est enī supza chīm se nō videre rōne qua existit in hostia. Nūc g̃ restat declare q chīs se videt in hostia ex eo q extra hostiā hēt eē. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā aduertendū est q ſz sola sba corporis chīi sit in hostia ex vi sacramēti eo q solū in talē sbam panis sba sit cōuersa. Ex nāli tñ cōcomitantia est ibi chīi q̄titas: z etiaz chīi anima: z oēs virtutes aie tā organice q̄ nō organice: z quicq̄d hēt eē in huiusmodi virtutibꝰ cum sba corporis chīsti hēat nālē cōnexionē ad oia: ita ubicunq̄ erit eius sba: ibi oportet esse oia p̄dicta. Cum igitur chīs ut est in celo seipsuz videat: z oculus chīsti suscipiat speciem chīsti ut est in celo: quia oculus chīsti est in hostia: z est idem oculus chīsti qui est in celo z in hostia: species illa visibilis que est in oculo chīsti existente in celo: est in oculo eius existente in hostia: non ergo chīstus se videt in hostia q mēbra eius ut in hostia existunt possunt speciem suam imprimere in oculum chīsti: sed quia oculus chīsti existēs extra hostiam suscipit similitudinem membrorū chīsti: ideo ex naturali concomitantia illa species: z illa similitudo habet esse in illo oculo in hostia existente propter qō potest se in hostia videre. immo cuz visio non sit in re visa: sed in vidente: eo q videre z intelligere z huiusmodi actus anime nō sunt transeuntes in

exteriorē mām: sed habēt nālē ordinē ad potētias in q̄bus existunt si oculus chr̄i idē nūo qui est in celo ⁊ est in hostia illa eadē visio: ⁊ ille idē act⁹ videndi nūo qui est in celo in oculo chr̄i existente in celo: est etiaz in oculo chr̄i existente in hostia. Quia g̃ chr̄s se videt in celo: īo se videt in hostia. Nō est eni possibile esse actionē in aliquo agēte: nisi illud agens agat: ipossibile est eni q̄ actus itelligēdi sit in itellectu: ⁊ itellectus nō itelligat. Nō est g̃ possibile q̄ sit act⁹ videndi in aliquo oculo: ⁊ tñ ille oculus nō videat. Patet g̃ simpliciter uerū eē chr̄z se videre in hostia: tñ ut ostēsuz est videt se ex eo q̄ extra hostiā hēt esse. Ex quo patet q̄ cū spēs rei visibilis nō cōseruet in oculo nisi ad pñtiā rei vise si posito per ipossibile chr̄s (qō absit) desineret eē extra hostiā ⁊ nō esset alicubi tanq̄ in loco ꝓpo: sed solū sacramētaliter in hostia hēret eē: nisi fieret ibi spāle miraculū: se in hostia nō videret. Oculus eni chr̄i nāliter loquēdo nō pōt in se hre spēm rei vise: nisi talē spem suscipiat, put extra hostiaz habet eē. Non est eni in hostia ut supi⁹ dicebat in dispositione qua possit a sensibili imutari. Propositio.XVIII.

Iatores chr̄istū existentem in hostia non solum sensu: sed etiam intellectu videre non possunt.

Declaratio.

¶ Multa ratiocinando perquirim⁹ ⁊ de multis per intellectū disputauimus quoz q̄ditatē intelligere non possum⁹. Dicimus eni ⁊ rōnabiliter concludim⁹ sbas sepatas esse itelligētes: ⁊ libero arbitrio utētes: ⁊ cetera talia que ꝓbam⁹ ineē sbīs sepatis. Quid sint tñ sbstātie sepate fm earū q̄ditatē ⁊ nāz q̄diu durat status vite pñtis scire nō possum⁹. Et si nescim⁹ q̄d sit nā intelligētiarū: nescim⁹ q̄d sit earū intelligē. qz si bñ intelligeremus q̄d est intelligē angeloz cū opatio proportionata sbstātie ducat in cognitionē q̄d sit rei natura ⁊ sba: cognito intelligē angeloz cognoscerem⁹ q̄d eēt eoz sba ⁊ natura. Scim⁹ g̃ in dissolubilib⁹ rationib⁹ angelos esse itelligentes. q̄d sit tñ eoz intelligere itellectu nō capim⁹: sic ⁊ de corpore chr̄i suppositis fundamētis fidei multa iuestigādo pquirimus: ut supposito q̄ panis sba cōuertat in sbam corporis chr̄i: ⁊ q̄ ipsa sba est ibi ex vi sacramēti: cetera vo sūt ibi ex nāli ꝓcomitātia. Ex hoc inuiolabiliter cōcludi mus chr̄m eē totū in qualibet pte hostie: ⁊ dimensiones corporis chr̄i esse sil' cū dimensionib⁹ hostie: ⁊ cetera talia que supius ꝓbauim⁹ esse uera. ipm tñ chr̄m existentē in hostia q̄diu durat status pñtis miserie: ēt itellectu videre nō possum⁹. Qō triplici via declarari pōt. Primo ex pte ipsius sensus. Scōo ex pte imaginationis. Et 3° ex pte intellectus. ¶ Prima via sic ostendit. Quia fm phm p° posterioz. nra cognitio icipit a sensu: ⁊ deficiēte sensu: necesse est deficē scientia: que fm illū sensum est. vnde in li° phisicoz dicit. Qz cecus a natiuitate non sillogiçat de coloribus. Si ergo itellectu vidē possum⁹ chr̄m existentē in hostia. opz q̄ aliq̄ sensu manuducamur in illud: sed ut habitū est nullo sensu sentiri pōt chr̄s ut existit in hostia: qz ⁊ accidētia corporis chr̄i sensum nr̄m imutare nō possunt: cū sint ibi mediāte sba: que imediate sensuz nr̄m imutare nō pōt: imo si fm aliquē sensum imutamur per hostiā cōsecratā hoc nō est fz accidētia corporis chr̄i: sed fm accidentia panis: qz ut ifra declarabit accidētia panis remanēt postq̄ sba panis ꝑuersa est in sbam corporis chr̄i. Sic ergo possum⁹ sillogiçare ⁊ arguere de existētia chr̄i in hostia sic cecus a natiuitate poterit sillogiçare de coloribus. Si eni cecus a natiuitate diceret aliqua pncipia de nā coloruz posset per itellectū se mouere ad ꝓcludendū aliquas cōclusiones ueras ex illis pncipijs: tñ q⁹ illa pncipia nō sumpsisset ex sensu: sed solū narratiue ⁊ per auditū illa pncipia cognosceret: ⁊ nō videret ea in lumine itellect⁹ agētis: qz nihil tali lumine videt nisi aliq̄ mō ex sensibilibus sumat oztū. Posset g̃ huiusmodi cec⁹ per credulitatē alic̄ assentire illis pncipijs: non directe: tñ ea intelligeret: nec eēt ꝓpzie dicta q̄ per itellectū talia pncipia videret: ⁊ qz tota cōclusionum cognitio initit cognitioni pncipioz: si cecus illa pncipia intellectu nō videt quātūcunq̄ ex illis pncipijs ueras cōclusiones eliciat nō dicet illas conclusiones videre per itellectū. Sic suo mō ex pte ista dicē possumus q⁹ lz suppositis fidei fundamētis que ex auditu cognoscim⁹ possumus ex talib⁹ pncipijs de corpore chr̄i existēte sub hostia multas cōclusiones ueras elicere: tñ qz illa simpliciter nō sumūt originē ex hijs que videmus in sensu: nō est simpliciter cōcedendus q⁹ per intellectū videamus chr̄m existētē sub hostia: qz hoc nō est nobis notū in lumine itellect⁹. Possumus ergo per fidē apprehendē ueritatem predictaz. Sed q⁹ in lumine intellectus eā videamus: ⁊ q⁹ eam sic eē possum⁹ ostēdere simpliciter per rōnē: patet eē falsum. Si eni per intellectū possum⁹ videre veritatem predictā: possemus ꝓbare q̄cq̄d credimus de sacramēto eucharistie: sed ut diximus in pncipio huius operis: ea que sunt fidei nō possunt rōne ꝓbari: lz possint rōne defendi. Patet ergo ex via sēsus: q⁹ chr̄istū existentē sub hostia. itellectu videre nō possum⁹.

¶ Scōa via ad ꝓbandū hoc idez ex pte imaginationis sicut pōt haberi. Nā fm phm in 3° de aia. Cū intellectus speculat necesse est sil' ⁊ fantasmata specularī. Et in p° de anima dicit q⁹ intelligere uel est fantasia quedā: ul' nō est sine fantasia. Est eni nostrū itelligere cū cōtinuo ⁊ tpe ut dicitur in p° de memoria ⁊ remiscentia. Nihil g̃ intellectu videre possumus nisi qō habet fantasma: uel qō est, ꝓportionatuz fantasmabētibus. Sba eni corporis chr̄i: ⁊ si fm se accepta ⁊ cōsiderata ꝓout hēt esse alicubi mediantib⁹ oībus hijs ꝓpzijs fantasma hēat: tamen ꝓout existit in hostia: nec fantasma hēt: nec est ibi mō ꝓportionato habētibus fantasma. Possumus ergo ipsam sbaz corporis chr̄i intelligē: sed eaz ꝓout existit in hostia videre nō possumus. Qz aūt modus fm quem chr̄s est in hostia trāscendat virtutē fantasticā. ⁊ nō sit proportionatus habētibus fantasma. Sic patet. Naz sicut nihil est sensibile nisi sit quale: ⁊ hēat esse qualitatiuū. Ita nihil est imaginabile: nisi sit q̄tuz: ⁊ habeat esse quātitatiuū. Sicut ergo corpus chr̄isti existēs in hostia nō potest pcipi sensu: qz lz ibi existens sit: quale tñ nō est ibi modo qualitatiuo. Ideo sensuz imutare nō pōt. Sic corpus chr̄i existens in hostia: lz sit q̄tuz: qz q̄tas sua ꝓpziū subiectū non deserit cū per imaginationē apprehēdi nō ualet: qz nō est ibi q̄tas tiue nō est eni ibi extenso mō: qz nō est ibi sba mediāte q̄tate: sed q̄tas mediāte substantia. Imaginatio aūt nihil apprehēdit nisi qō hēt esse modo extenso. Bene ergo dictū est sbam corporis chr̄isti fm q⁹ existit in hostia: nō habere fantasma. Qō autē ꝓout cōsiderat in hostia nō sit proportionata habētib⁹ fantasma: sic ostenditur. Nam modus existendi quo corpus chr̄i existit in hostia ut inferius apparebit potissime chr̄i existit in hostia ut inferius apparebit potissime simulat modo quo spūalia sūt in corporib⁹: siue sint ibi ut forma: siue ut motoz. Nam sicut aīa rōnalis

est tota in toto: z tota in ql̄ibet pte. z sicut angelus in ea pte corpis: siue in toto corpore qō mouet pzio est totus in toto: z tot' in ql̄ibet pte: sic corp' chr̄i est totū in tota hostia: z totū in ql̄ibet pte. Cuz ergo spūalia fantasmatib' careāt: corp' chr̄i ut existit in hostia nō solū trāscēdit vtutē fantasticā: z caret fātasmate: sed ēt nō est ꝓportionatū habētib' fantasma. Patet ergo ex pte ipsi' imaginationis: q chr̄m exītē in hostia itellectu videre nō possumus. ¶ Hoc ēt patet 3° ex pte ipsi' itellect'. Nam cū in hostia supnāliter existat: z supnālia itellectu capere nō possum': si ꝑsidera mus ipm itellectū ꝑm se: patet eē uerū q chr̄m existē tē in hostia itellectu capē nō possum'. Debem' ergo fide z deuotione suscipe chr̄m eē sub hostia: ut tenet ecclia. Et suppositis aliqb' pncipijs: z aliqbus fundamētis fidei possum' multas: z uarias cōclusiones elicere circa p̄dictuz sacrm: sicut pōt pspectiuus multas ꝓclusiones iferre suppositis ꝓpositiōibus geometricis. Nullo tñ suppōsito possum' defendere fidez: z resistere p̄dicētib': z asserentib' fidem impossibilia ꝓtinere z p̄dictoria iplicare. Propositio. XIX.

O Nnis substantia separata christū existentē sub hostia per intellectum videre potest. modū tamen existendi eius nulla intelligentia comprehendit.

Declaratio.

¶ Est aūt dīa inter sbas separatas: z hoies: qz sbe separate nō intelligūt cū discursu: hñt eni itellectū deiformē: z eoz cognitio nō est discursiua: ut vult dionysi' 7. de di. no. Hoies aūt itelligūt cū discursu: qz nr̄z itelligē est cuz ꝓtinuo z tpe. Non imerito g. 6. de di. no. appellat dionysi' angelos itellectuales: z hoies rōnales: qz itellect' noīat simplicez intuitū: rō vo ipoztat discursiuaz cognitionē. Si ergo angeli hñt cognitionē simplicē: z absq discursu ferunt in cognitionē rerū: opz q simplici ituitu ꝓtueant nās: z q̄ditates entiuz: pp qō lz fm rē rō: siue rōnalis cognitio nr̄a plus imitet cognitionē angelicā q facīat cognitio nr̄a sensitiua: tñ quātū ad modū cognoscendi aliquo: sensus plus imitat itellectū angelicū q facit rō. Nam sicut sensus visus simplici ituitu fert in cognitionē colorū: z debitis ꝓditionib' ꝓcurrētibus ipm nō latet aliqs color. Sic substātie separate qz simplici ituitu ferunt in cognitionib' entiū. z ea que circūadiacēt q̄ditatibus entiū: nō celant eis substātias z nās rerū. Sicut ergo si in superficie opposita oculis nostris vnus color mutaret in aliū nō lateret nos color ille in quē color aliꝰ eēt ꝓuersus cū nullus color excedat nr̄am virtutē visiuā: z absq discursu feramur in cognitionē colorū. Sic cum sba panis ꝓuersa est in sbam corporis chr̄i: qz accidētia nō celāt angelis rez q̄ditates: quelibet sba separata nāliter loquēdo per itellectū videre pōt inter dimēsiones hostie nō eē sbam panis: sed eē ibi sbam corporis chr̄i. Noster aūt itellectus hoc videre nō pōt: qz per accidētia deuenim' in cognitionez quiditatis: iuxta illud qō habet in pzimo de aia. Accidētia cōferunt magnā ptē ad cognoscēdū q q̄d est. Incipit ergo nr̄a cognitio a sensu: z nulla sba est sensibilis nisi mediātibus accidētib'. Cū ergo in hostia sint accidētia corporis chr̄i mediāte sba: z nullū accīs corporis chr̄i nr̄m sensuz imutet: sed solū appareāt accidētia panis. lz possimus ratiocinādo cōcludere q nō implicat cōdictionē. nec est ipossibile deo q suba panis cōuertat in sbam corporis chr̄i: tñ sbaz corporis chr̄i eē in hostia: nec sensu: nec imaginatiōe: nec itellectu videre possumus: sed solū hoc fide suscipimus: nisi sumeret videre large ꝯz q vident videri: que vident per speculū z enigmate. Substātie aūt separate nō ferunt in cognitionē sbaruz per accidentia: eo q nō intelligūt cū discursu. imo qz simpliciter intuent q̄ditates rerū: nō est supza intellectū eoz nāliter loquendo videre que suba z que nā habeat esse inter dimēsiones hostie. Sicut nō est supza nāz nostri visus cognoscere q̄s color sit in superficie. Quibuscūq ergo dimēsionibus ꝓpositis: nō latet eos que suba sit intra dimēsiones illas. z si intra dimēsiones aliqs eēt alia suba q̄ ꝓius nō lateret eos illa suba. pp qō nāliter loquēdo: ut suba panis iam conuersa est in sbam corporis chr̄i: nō possumus dicere q angeli videtes dimēsiones panis decipiant: credentes ibi eē panis sbam: cū reuelata facie videant q̄ditates rerū. Nam per dimēsiones panis nō deueniūt in cognitionē substantie. Per nulla eni accidētia manuducunt in notitiā quiditatis. Nō est ergo supza nām intellectus alicuius substātie separate videre chr̄m in hostia existētem. ¶ Sed si querat utrū demones: qz sunt de numero sbarum separatarū videāt chr̄m in hostia existētē: cū talis visio nō excedat itellectū alicuius substantie separate: dici posset sic iudicādum eē de chr̄o existēte in hostia: sicut iudicarem' de marie cōiugio: loquēdo de cōiugio ꝓut spectat ad questionē ꝓpositā. Nam inter alias causas spāles quas habuit marie ꝓiugiū hec fuit vna: ut part' diabolo celaret ut dicit 4. sentētiarū di. 30. cōstat eni q diabolus nisi eēt diuina virtute ꝓhibit' videre potuisset virginē mariam intactā eē: z virū nō cognouisse. Coniugiuz ergo ioseph nāliter loquēdo diabolo partuz virginis celare nō posset. In talibus ergo dicēdū est q ut ait aug'. 3. de trini. c. 8. loquēs de magis: qui auxilio demonū: z malorū angelorum fecerunt ranas: z serpētes: nō tñ eoruz auxilio facere potuerūt minutissimas muscas. dicit q hoc ió nō potuerūt: qz permissi nō fuerūt: potuissent si pmissi fuissent. Ideo aug' ibidē vult q illō qō angeli possunt per nām: nō possunt per ꝓhibitionē. Ex vbis ergo suis ibidē pōt talis distinctio colligi: q aliq nō possum': qz repugnāt nature: aliqua vo dicimur nō posse: nō qz sint nāe cōtraria: sed qz ꝓhibemur: z repugnāt pmissioni. ¶ Dicam' ergo q naturaliter loquēdo ut loq̄ intēdimus: nō repugnat alicui substātie separate videre sbam corporis chr̄i: per intellectū in hostia existētē. Credibile tñ est repugnare pmissioni. Probabile eni videt q de' tā excellēs sacramētū celat aliquibus substātijs separatis: z non permittit demones oēm illā cognitionē de sacramēto eucharistie quā nāliter habere possent: sicut nō sinebat eos habere oēm cognitionez de partu vginis: quam eorū nālis notitia exigebat. Declaratū est igit quō suba separata videre pōt chr̄m in hostia existentem: qō ꝓma ps ꝓpositionis ꝓponebat. ¶ Restat ergo declarare scōm videlicet q modū existēdi chr̄i in hostia naturaliter nulla intelligētia cōprehēdit qō de facili declarat. Nam modus ille existēdi supernaturalis est: nullū eni agēs naturale pōt cōuertere aliquid in aliud actu pexistēs: sed solus deus hoc pōt efficere ut superius dicebat. Quc aūt supernaturalia sunt: nulla creatura naturaliter cōprehendit. ex hoc eniz aliquid est supernaturaliter: qz oēm naturā creatam supexcedit. Si ergo naturaliter creatura supernaturalia cōprehenderet: eēt naturaliter nā creature super oēm naturā creatā: z sic idē fm idē seipsuz excederet. Nā natura creata est ifra terminos creature

ꝛ supꝛa terminos creature: sic ergo creatura supernaturalis naturaliter cōpꝛehenderet: eēt naturaliter creatura illa ifra terminos: ꝛ supꝛa terminos creature. Dicamus ergo ꝙ sicut res creatas ex nihilo pꝛoductas angeli nāliter per itellectū vidēt: modū tñ ꝓductionis rerum ex nihilo eo qō supnaturalis sit: nulla intelligētia cōpꝛehēdit: sic chr̄m existentē in hostia nāliter loquēdo: ꝛ nisi sit ꝓhibita quelibet intelligētia per intellectū videre pōt: modū tñ existendi eius: qz est supernaturalis naturaliter compꝛehendere nō potest aliqua substantia separata. Pꝛopositio. xx.

Christus ut existit in hostia potissime per intētionalia ꝛ spiritualia innotescit. Utraqz enim ipsiuz sic existentem aliqualiter imitant. Declaratio.

¶ Pꝛopositā ꝓpositio duo ꝓtinet. Quorū ꝑmū est ꝙ intētionalia repsentāt chr̄m in hostia existētē. Secōdo ꝙ ipm spiritualia imitant. Pꝛimū aūt aliquo mō est declaratū. Dicebat enim ꝙ intētionalia sic habēt eē tā in medio: q̄ in oꝛgano: qz sunt tota in toto: ꝛ tota in ꝑte. Similitudo eni coloris est tota in toto aere: ꝛ tota in quolibet pūcto aeris: sic chr̄s est totus in tota hostia ꝛ totus in quolibet puncto hostie: tñ qz in hoc videmur ꝫdicere supꝛioribus dictis: ubi ostendebat ꝙ in ꝑte pūctali hostie chr̄s eē nō pōt: ideo declarabim⁹ dubitationē supius tactā: videlicet ꝙ sic est chr̄s in tota hostia: ꝛ totus in quolibet puncto hostie: sicut est tota intētio coloris in toto aere: ꝛ tota in quolibet puncto aeris. nec tñ est simpliciter: ꝛ absqꝫ additione fatendū: ꝙ in ꝑte pūctali hostie sit totus chr̄s. ¶ Ad huiusmodi aūt euidētiā aduertendū ꝙ pūctus dupliciter pōt accipi. Pōt eniz accipi pūctus ut de eo loquit̄ mathematicus: ꝛ ut de eo loquit̄ pꝛspectiuus. Mathematicus aūt loquit̄ de puncto ꝑut est pꝛincipiū ꝛ finis linee: ꝛ ꝑut est simpliciter aliqd indiuisibile. Un̄ in pꝛincipio geometrie euclides diffinit punctū per carentiā partiū. d. Punctus est cui⁹ pars nō est: ꝛ sic accipiēdo punctū in pūcto aeris nō est aliq̄ similitudo coloris. Punctus eniz sic accept⁹ nō est susceptiuū alicuius ipꝛessionis. Pꝛspectiuus vo nō sic accipit pūctū: sed punctū nominat minimā ꝑtē aeris susceptiuā specierū intētionaliū. Naz ꝛ si in aere nō sit dare minimū: ut aer cōsideraī ut qd cōtinuū: est tñ dare minimū in aere ut est susceptiu⁹ specierū intētionaliū. Posset eniz accipi ita modicuz de aere: ꝙ si ulteri⁹ diuideretur nō posset ibi suscipi aliqua similitudo intētionalis. Cā aūt quare mathematicus accipit punctuz: ut qd oino indiuisibile ex hoc sumi pōt: qz a mathematico potissime consideratur q̄tū. Si ꝫ loquit̄ mathematic⁹ de indiuisibili. loquit̄ de eo ut nō diuidit pꝛout est cōtinuū: ꝛ ꝑut est q̄tuz. Cū ergo quodlibet cōtinuū ꝛ quodlibet quātū sit diuisibile in infinitū: qz nō fit quantū ex nō quātis: opz ꝙ illud qō est indiuisibile in genere quātitatis: eē oino pūctale. Pꝛspectiuus aūt nō intēdit tractare de linea simpliciter: sed de linea visuali. cum ergo loquit̄ de indiuisibili: nō loquit̄ de indiuisibili ſm quātitatez sed ſm actionē: ꝛ passionē large ſm ꝙ visibile videt agere in mediū: ꝛ in sensuz ipꝛimēdo spēz suā in ipsa: ꝛ ſm ꝙ sensus: ꝛ mediū patiunt a sensibili suscipiēdo speciē: ꝛ similitudinē eius. Cū ergo dicit pꝛspectiu⁹ ꝙ qlibet pūctus albedinis se facit in quolibet pūcto aeris: per punctum albedinis non intelligit punctum simpliciter: sed itelligit minimā ꝑtē albedinis potē tez ipꝛimere similitudinē suā in aere. Nam cū superficies sit ꝓpꝛiū ꝛ imediatū subiectū coloris: q: pūctus nec est superficies: nec pars superficiei: in pūcto nec est albedo: nec ꝑs albedinis. opz ergo per pūctuz albedinis itelligere minimā ꝑtē albedinis potētē generare suā spēm in medio: ꝛ per punctū aeris itelligere minimā ꝑtē aeris potētē illā spēm genitā suscipere: Est ergo tota intētio albedinis in toto aere: ꝛ tota in quolibet puncto aeris. accipiēdo punctū aeris ut accipit pꝛspectiuus: ꝛ non ut accipit mathematicus: sic est totus chr̄s in tota hostia: ꝛ tot⁹ in quolibet pūcto hostie nō accipiendo punctū ut de eo loquit̄ geometra: sed accipiēdo minimū ꝛ indiuisibile ut pōt accipi in numeralibus. Nam sicut distinguebam⁹ ꝙ est punctus mathematic⁹: ꝛ est pūctus pꝛspectiuus: sic distinguere possumus ꝙ est minimuz ut de eo loqtur geometra: ꝛ est minimū ut de eo loquit̄ nālis. Minimū eni apud geometrā est oino indiuisibile ſm quātitatē: sed minimū apud naturalez est indiuisibile ſm actionē. Dicit eniz naturalis minimā aquā: ꝛ minimā carnē: que si ulterius diuiderent: nō haberēt actionē carnis ꝛ aque. Et qō est sic minimuz: nō est punctales sed est quātū. Si ergo bene cōsideram⁹: sicut accipit pꝛspectiuus minimū ſm actionē: ꝛ passionē intētionalem sic accipit naturalis minimū ſm actionē: ꝛ passionē realē. Ut sicut dicit caro minima apō naturalē que ſm realē actionē pōt habere actionē: uel operationē carnis: sic dici pōt albedo minima apud pꝛspectiuū: que si diuideret nō haberet intētionaliter operationez albedinis. Unde sicut nālis dicit ꝙ est caro ſm speciē: ꝛ caro ſm mām: sic posset distinguere pꝛspectiuus: ꝙ est albedo ſm speciē: ꝛ albedo ſm materiā: ꝛ appellaret albedinē ſm spēm illaz que ſm se accepta generare posset suā similitudinē in aere: ꝛ intētionaliter imutare mediū: sicut appellat nālis carnez ſm speciē: que pōt realiter cōuertere ad se alimētuz. ꝛ habere actionē: ꝛ operationē carnis. Innotescit ergo nobis chr̄s per intētionalia: ꝛ modus existēdi intentionaliū imitat modū existendi quē habet chr̄s in hostia: qz sicut tota intētio coloris est in toto aere: ꝛ totū in qualibet ꝑte aeris: accipiēdo ꝑtē aeris ſm formā: ut accipiēdo ꝑtē que pōt habere operationē aeris: in suscipiēdo intētionē coloris que pars idē est qō punct⁹ pꝛspectiu⁹: sic totus chr̄s est in tota hostia: ꝛ tot⁹ in qualibet ꝑte. loquēdo de ꝑte ſm formā in qua pōt reseruari species panis que ꝑs pōt dici minimū apud nālē. Ex quo apparet ꝙ sicut partes hostie in quib⁹ per se habet eē chr̄s nō sunt ifinite: sz finite: sic puncta ꝛ partes aeris in quib⁹ habet eē intentio coloris: nō sunt ifinite: sed finite. Est ergo tot⁹ chr̄s in tota hostia: ꝛ totus in quolibet puncto: sicut est tota itētio coloris in toto aere: ꝛ tota in quolibet puncto: accipiēdo punctū in hostia ad similitudinem puncti accepti in pꝛspectiua. Uerū qz magis ꝓꝑie loquit̄ de pūcto mathematicus q̄ faciat pꝛspectiuus: iō simpliciter loquēdo: nō est ꝛcedēdū chr̄m eē in parte punctali hostie: tñ cū additione nō est iconueniēs hoc cōcedere. Nam si cōcedimus chr̄m eē in quolibet puncto hostie: sicut est intentio coloris in quolibet pūcto aeris ꝓpter additionē dicte similitudinis patet nō eē itelligendū de puncto simpliciter ꝛ absolute ut de eo loquit̄ geometra: sed itelligendū est de puncto ut de eo loquit̄ pꝛspectiuus. Nō est ergo abicieda notitia quā possumus habere de chr̄o existēte in hostia per intētiones existentes in medio. ¶ Hꝝ aūt visis restat ostēdere quō spiritualia imitant chr̄m existentē in hostia: de quo breuiter trāsibimus: qz de

hoc in sequēti,pp̄one diffusius tractabit. ¶ Notandum igit̄ q̄ spirituales substātie nō per se diuidūtur: loquēdo de spūalibus substātijs q̄bus cōpetit itelligere:tales enīz appellamus spūales substātias. Naz ois itelligētia est suba que nō diuidit:ut dicit in libzo de causis:qō nō solū ueritatē hēt de itelligētijs pzopzie sumptis:sed ēt ueruz est de aialibus rōnalibus: que nō debēt dici intelligentie:nisi large. Nulla ergo spiritualis suba per se diuidit:nec ēt per accidēs pōt diuidi cū nō educat de potentia cozporis. Ubicūq; ergo est angelus z aia ibi est ſm̄ sui toralitatē.imitatur ergo spūalia chr̄m existentē in hostia:q̄ sicut est totus chr̄s in tota hostia:z totus in qualibet parte: sic est tota aia rōnalis in toto cozpe qō ifozmat:z tota in q̄libet pte:z totus angelus est in toto cozpe in q̄ opat pzimo:z tot' in q̄libet pte. Propositio. XXI.

Christus ut existit in hostia per spūa-
c lia magis q̄z per intentionalia innotescit. neutra tamen ipsum totaliter repzesentant. Declaratio.

¶ Fuit in pzecedētibus declaratū q̄ intētionalia z spiritualia repzesentāt chr̄m in hostia existētē. Nūc aūt restat oñdere q̄ modus existēdi quē habet chr̄s in sacramēto magis inotescit per spūalia:q̄ per intētionalia qō pzima pars ꝓpositionis ꝓponit. ¶ Ad cuius euidentiā aduertēdū q̄ licet quilibet pūctus coloris se faciat in quolibet puncto medij z q̄libet pūctus rei vise generet suā similitudinē in quolibet pūcto ozgani.pp qō aliquo modo saluamus totā intētionem coloris eē in toto medio:z totā in q̄libet parte .in duobus tñ quātū ad pzesens differt modus existēdi itentionaliū in medio a modo exñdi chr̄i in hostia. Nam sic chr̄s est in hostia per ꝙuersionez totius substantie panis in totā sb̄am cozporis chr̄i:q̄ nulla pars panis ꝙuersa est in aliquā partē cozporis chr̄i:ut dicebat superius auctoritate inocētij. Sed tota itentio coloris nō est sic in medio:q̄ nulla pars coloris se faciat ibidem. Dictū est enim q̄ a quolibet pūcto coloris multiplicat species in quolibet pūcto medij. sūt ergo partes cozporis chr̄i in hostia solū mediante toto. Partes aūt coloris nō solū sunt in medio mediāte toto: imo totū est aliquo mō in medio mediātibus ptibus. ¶ Scda differētia est q̄ intētiones sunt aliquo mō in medio situaliter. Numq̄ eni appet imago per speculū situaliter nisi multiplicaret se color in medio aliquo modo ſm̄ situ: chr̄s aūt nullomō est situaliter in hostia. ſm̄ enim q̄ est in hostia nō potest ibi assignari q̄ in vna parte hostie sit dextrū:z in alia sinistrū. Uel q̄ in vna parte hostie sit pars cozporis chr̄i superioz in alia vō inferioz:q̄ exquo nō sunt ptes cozpis chr̄i in hostia:nisi mediante toto. ptes cozpis chr̄i ut sunt ibidē:ita habent ozdinē ad totū q̄ nullomō sunt ibi situaliter:nec habēt ozdinē ad locū.sed ptes coloris nō sunt in medio mediāte toto:sed quelibet pars coloris generat suā silitudinē in medio.imo q̄ oyameralius vna pars coloris respicit vnā partē medij:q̄ faciat alia:foztius z perfectius vna pars coloris ipzimit spēm suaz in vna parte medij:q̄ faciat in alia:pp qō aliquo modo situaliter est itētio coloris in medio. ¶ Dīs ergo differētijs visis q̄s habet chr̄s existens in hostia ad species intentionales apparet q̄ spūalia imitant magis chr̄m exñtem in hostia:q̄ intētionalia cū chr̄s ut existit in hostia nō habeat illas differētias ad spiritualia:q̄s habet ad itentionalia. Nam spūalia ubicūq; sunt:sunt rōne totī':cū careāt ptib'. ¶ Rursuz nullomō sunt situaliter alicubi:cū nō extēdant ex tensione cozporū:pp qō est ꝑma pars pzopositionis declarata. Reliquū ergo est declarare scōaz videlicet q̄ nec spūalia:nec intētionalia cōplete repsentēt chr̄z exñtem in hostia:qō sic pz.q̄ chr̄s exñs in hostia nō diffinit ibidē:sed itētionalia:z substātie spūales create diffinite sunt alicubi. Illa enim eadē itentio numero que est in vna pte aeris:nō est in alia:z illa eadem aia numero que ifozmat cozp' soztis nō ifozmat cozpus platonis:z itelligētia cū operat in vna parte vniuersi desinit operari in alia. Sed cozpus chr̄i q̄ non diffinit in hostia:simul z semel eē pōt in diuersis altaribus:ut superius est oñsum. ¶ Possumus ergo dicere quātū ad diffinitionē cozporis chr̄i ut est in hostia spūales substātias:z intentionales se habere per ozdinē.minus enīz diffinit cozpus chr̄i ut sacramēta liter habet eē:q̄ spūales substantie:z spūales substātie minus diffiniunt q̄ species colorū intentionaliter existentes in medio. Nam cozpus chr̄i existēs in hostia:nec diffinit in partib' nec in toto. Spiritualis vō substātia diffinit in toto:z nō in partib'. Intētio habet diffiniri tā in partibus:q̄ in toto:que oia possunt esse ex habitis manifesta. Nō eni cozpus chr̄i diffinit in partibus hostie. Est eni in q̄libet parte hostie tot' chr̄s:pp qō cuz est in vna parte hostie:nō desinit esse in alia:sicut ēt nō diffinit in tota hostia:q̄ simul z semel pōt eē in diuersis hostijs:z cum est in vna hostia nō desinit eē in alia. Substātia vō spūalis nō diffinit in partib':q̄ aia rōnalis est in q̄libet parte cozporis tota:z cū est in vna parte nō desinit esse in alia:sic ēt z angelus est tot' in q̄libet parte cozporis in quo operat pzimo. Diffinit tñ spiritualis suba in toto:q̄ vna aia nō pōt eē in diuersis cozporibus:z vnus angelus nō pōt simul eē in plurib' locis. Intētiones aūt colozz diffiniunt in partib' z in toto:nā illa eadē itentio coloris numero que est in vna parte aeris:nō est in alia: z multomagis illa eadē intētio coloris numero que est in vno toto nō est in alio. Quicqd enim diffinit in ptib' diffinit in toto. Utz aūt si sīt plura cozpa existerēt:posset eē in illis plurib' cozpib' vna intentio numero:q̄ itentiones nō vident suscipe numez a substātijs in q̄bus sunt:cū plura luminaria solū numero differentia:z plures intētiones albedinis eē possunt in eadē pte aeris declarare nō est ꝓsentis negocij. Tñ tñ ostensum sit q̄ nō solū spūalia plus imitant chr̄m exñtem in hostia:q̄ intētionalia ex eo q̄ nō habēt eē situale:nec sunt alicubi mediātib' partib'. Sicut nec chr̄s habet eē situale ut est in hostia.nec est ibi totuz rōne partiū. Sed ēt plus repzesentāt spūalia moduz exñdi quē habet chr̄s in hostia:q̄ intētionalia:q̄ minus diffiniunt spūales sube q̄ intētiones.utreq; tñ deficiūt a pfecta repzesentatione cū nō solū intētiones: sed ēt spūales substātie diffiniant plus q̄ suba cozpis chr̄i exñs in hostia. Propositio. XXII.

Christus ut existit in hostia quantum
c ad esse qō habet ibidem:est ignotioz substant:ijs separatis:sed quantuz ad rationem quiditatis est notioz. Cū ergo modus existendi quē habet christus in hostia. dicat quendā modū essendi z nō dicat aliam rōnem qditatis:simpliciter est fatendū q̄ intellectu naturali ignotioz est nobis christus ut existit in hostia q̄z sunt substātie separate.

Propō. xxiii.

Declaratio.

¶ Logimur ad dicendū q̄ de substantijs sepatis q̄ diu durat status p̄sentis miserie nāliter itelligē nō possumus q̄d sunt: possumus tñ scire eas eē. Nā intellectu essentiali cū nr̄m itelligere nō sit sine fantasmate intelligere nō possumus ut supius tangebat: nisi que habēt fantasmata: uel sint p̄portionata habētibus fantasmata: substātie aūt separata fantasmate nō habent: q̄ carent quātitate molis: nec sunt ꝓportionata habētibus fantasmata. Quia fm dionysiuz primo de di.no. Intelligibilia nō sunt cōprehēsibilia a sensibus: z simplicia nō cōprehēdunt ab hijs que sunt in cōpositione z figura. Nō ergo possumus cognoscere quid sunt itelligentie: eas tñ eē nō latet nos. Nam ois effectus ducit in cognitionē cause: sed si effectus est ꝓportionatus possumus cognoscere q̄d est cā. ⁊ō per ipsos actus ꝓcedētes ab habitu scire possumus q̄d sit habitus. q̄ a ctus sunt ꝓportionati habitib⁹. Si vō effectus est ip̄proportionat⁹: tūc ducē in cognitionē. Quia est cā. z inde est q̄ creature sūt ip̄proportionate ꝓxime cause ducūt in cognitionē q̄ est deus: per eas tñ quid sit deus: scire nō possumus. Cū ergo in vita ista nō cognoscamus deū nisi per creaturas: bene dictuz est q̄ dāt damascenus p⁹ li⁹. c. 4. Qm̄ aūt est deus manifestū est: q̄d aūt est fm sē am manifestū est hoc: z oīno ignotū. Si ergo de deo per effectus tā ip̄proportionatos sibi possumus scire q̄ est: nō est incōueniēs si scia mus itelligētias eē per effectus earū: licet nesciamus eas quātū ad rōnes q̄ditatis. Hoc viso apparet bene dictū esse: q̄ ignotioz est chr̄s quātū ad modū existēdi quē habet in hostia: q̄ sint sb̄stātie sepate. Nā nāli itellectu scire possumus intelligentias eē in celo: eo q̄ pcipimus corpora celestia moueri a substātijs separatis. Quia fm damascenuz li⁹ p⁹. c. 16. Angelus ibi est: ubi operat. Si ergo angeli operant in celo mouēdo corpora supcelestia: puenit eos eē in celo. Sic ēt possumus pcipere spūales subas eē hinc nobiscū: cuz videamus aliquos effectus hic inferius qui fieri nō possent nisi a substātijs separatis. Alchindus tñ in li bro de theorica artiū magicarū asserit Arist. dixisse: q̄ quicq̄d mirabile hic inferius agit est effectus supcelestis corporis z nō fit imediate ab aliqua substantia separata. Q̄ aūt illa fuerit opinio Aristo. manifeste nō habeē per libros suos apud nos exītes. Posset aūt forte ex dictis suis concludi q̄ si nollet dicere repugnās dictis suis: oporteret eū sic dicere. Quicq̄d tñ de hoc sit nō est uerū q̄ dicit. Cōpertū est enī oppressos a demonib⁹ loq̄ linguā ignotā: z loq̄ latinum dato q̄ ante essent laici: z ignorātes q̄ a corpore supercelesti fieri nō posset. Possumus ergo cognoscere per ista sensibilia: que videmus itelligētias eē in celo: z ēt eas eē in terra: cuz videmus effectus aliquos qui fieri nō possent nisi per spūales sb̄as: vniuersaliter enī tota corporalis creatura per spūalē administrat. q̄ lex diuinitatis est fm dionysiū reducere ifima suprema per media. pp q̄ cōprehēdere possumus tales effectus eē ab itelligētijs: ſz per nihil sensibile nobis inotescit chr̄m eē in hostia: ergo quātū ad modū exñdi quē habet chr̄s in hostia: notiores sunt nobis substātie separate qua sit ipse: cum nāliter aliquo mō possumus cognoscē sb̄as separatas eē ubi sunt: chr̄m tñ eē in hostia nāliter loquēdo: nō solū nō possumus scire: ſz ēt nō possumus suspicari. Et nō soluz ad hoc fm nālem itellectū nō pōt fieri sillogismus demōstrativus: sed etiā nec dialeticus: nec rhetoricus. ¶ Reliquū est ergo oñdere quō chr̄s rōne q̄ditatis ut existit in hostia: fit notioz q̄ itelligētie: qō de leui oñdit. Nam corpus chr̄i ut existit in hostia: licet hēat quēdam modū essendi quē nō habent ut est in celo: q̄ nō est in sacramēto mediātibus dimēsionibus ꝓpr̄ijs: mediantibus q̄bus habet eē: ut est in loco ꝓpr̄io: z ut est in celo: nō tñ habet alia rōnē q̄ditatis ut est in hostia: z ut est in celo: q̄ alia z alia rō quiditatis diuersificat eē specificuz: corpus aūt chr̄i in celo: z in hostia nō solū nō est diuersuz specie: sed ēt nec est diuersum numero. Propter qō ēt si corp⁹ pticulare diffiniret: illa eadē diffinitio que cōpeteret corpori chr̄i existēti in celo: cōpeteret ei exīti in hostia. Si ergo corp⁹ chr̄i exīs in loco ꝓpr̄io fm rōnē q̄ditatis est notius intelligētijs: q̄ nō est supra itellectū nr̄m cognoscere q̄d sint corporalia: cū corpus nō habeat altā rōnē q̄ditatis ut est in hostia sacramētaliter: z ut est in celo localiter notius est corpus chr̄i quantū ad rōnē q̄ditatis ut existit in hostia: q̄ substātie separate sint. Uerū q̄ exītia in hostia addit modū quendā essendi ut oñsum est: ēt nō dicit alia rōnē q̄ditatis bene dictum est q̄ corpus chr̄i cuz ista reduplicatione ut existit in hostia simpliciter: sit nobis ignot⁹ q̄ sube separate.

Propositio. xxiii.

C Um miraculose appet in hostia una go pueri in specie carnis: prout christus ibi sacramētaliter existit: dimensiones ibi apparentes dimensiones corporis christi esse nō possunt.

Declaratio.

¶ Quia de sacramēto eucharistie chr̄istiani aliqui dubitauerunt plus q̄ de ceteris sacramentis: deus pīna ꝓuidentia uolens nos erudire ut firmiter credaē ibi eē uerum corpus chr̄i: aliq̄n dignatus est miraculose oñdere hostiā in figura pueri: z in spē carnis: q̄ cum cōtingit coiter: teneret a doctoribus: z a defensorib⁹ fidei orthodoxe q̄ sub illa specie sit uerū corp⁹ chr̄i. Deus enī qui est intēptator malorū: q̄ seipm negare nō pōt: nō faceret q̄ homes incitarent z mouerēt ad adorandū puerū: uel carnem sic apparētē: nisi ibi eēt dñs noster ihesus chr̄s cuius est illa spēs que apparet. Et utrū sic sit uere ut apparet: sunt diuersi modi dicēdi. Dixerūt enīz q̄dā q̄ figura apparēs z species carnis que videt nō sunt aliq̄liter uere: sed solum sunt in oculo videntis. Formar enī deus in oculis fideliū ut eos erudiat idolū pueri: uel spēciē carnis: q̄ sic iudicamus de visibilibus: ut habemus spēm in oculo: videt fidelib⁹ videre carnē: uel videre puerū: cū tñ nō sit facta aliq̄ transmutatio: in re extra. Sed hoc sufficient ip̄obat: q̄ si hoc dici posset: cū talis apparitio fit vni astantiū z nō alij: uel fit oibus astantibus: post modicū desinit eē talis appitio. Ut si oibus astātib⁹ videret q̄ sacerdos teneret puerū in manibus z post modicū deficeret talis visio z videret q̄ teneret hostiam ꝓsuetā: posset habere ueritatē qō dicit: tñ q̄ talis apparitio aliquādo diu durat z oīb⁹ apparet talis visio dici nō pōt q̄ hoc solū fieri habeat per imutationē oculoz. ¶ Ideo dixerūt alij q̄ talis apparitio habet eē q̄ chr̄s oñdit se ipz in specie pueri ul̄ in specie carnis. Nec obstat ut dicūt q̄ chr̄istus nō appareret puer cū sit tante quātitatis: q̄ est in potestate corporis chr̄i occupare ad libitū magnū locū uel puum. ¶ Istud aūt potest tripliciter ip̄obari. Primo per illud qō tactū est: nā si huiusmodi apparitio duraret per horā uel per modicū tps forte esset ꝓbabile qō dicit. Sed q̄ aliquādo ꝓ reliquijs illa species car-

nis sic apparēs diu est reſuata: nō est credibile chām fm dimēsiones ꝓpzias z localiter diu sic eē. ¶ Rursum q̄ fm dimēsiones ꝓpzias nō est vnū cozpus nisi in vno loco: opozteret chām descēdere de celo ut talis appitio fieret. Qō si forte sic dicētes nō haberēt pzo inconueniēti q̄ chīs de celo descenderet z a celo se absentaret z tamdiu in ampula aliqua ul' in aliquo uase localiter exīsteret q̄diu illa species carnis visibiliter apperet habeāt pzo incōueniēti: q̄ cū talis apparitio fit in diuersis partibus: z cū est in vna pte nō desinit eē in alia: eo qō dictuz sit. q̄ species carnis sic apparēs diu reseruat chīs simul in diuersis partibus localiter eē nō pōt. ¶ Tertio videt incōueniēs tale dictū: q̄ si est in ptāte cozporis glorificati eē cū cozpore nō glorificato: duo tn̄ cozpora nō glorificata ut coīter ponitur simul eē nō possunt. Cum ergo quelibet pars cozporis glorificati sit glorificata: qua rōne duo cozpora glorificata sīl' esse nō possunt: pari rōne ubi est vna pars glorificati cozporis: ibi alia pars eē nō pōt: q̄ nunq̄ aliq̄ cozpus exīs alicubi localiter: z per dimēsiones ꝓpzias: occupat minorē locū q̄ sua q̄titas req̄rat: nisi vna pars subintret aliā partez: z sic simul cū ea nō est ꝓcedendū esse in ptāte cozporis glorificati occupare minorē locū q̄ sua q̄titas requirat. ¶ Propter qō dixerūt alīq: q̄ securius est dicere q̄ sicut qn̄ cozpus chīi erat sub specie panis erāt quedam dimēsiones per se subsistētes: z in illis alia accidentia fundabant: sic ille eedē dimēsiones manent in eis alia accidētia sensibilia supaddunt diuina virtute que pzetēdūt spēm carnis: sicut accidētia pziora pzetendebāt spēm panis: sed istud pp duo nō videt q̄etare intellectū. Primo q̄ ipse dimēsiones apparēt trās mutate: ut cū apparet chīs in forma pueri. Uel ergo dimēsiones panis efficerent dimēsiones pueri: z tunc nō remanēt dimēsiones eedē uel dimensiones pueri ut in subiecto: fundant in dimensionibus panis qō nō videt possibile: cū existentiū eiusdē rōnis vnū nō possit alteri ſbiectū eē. Nunq̄ eni albedo in albedie fundat ut in subiecto. z sic discurrēdo per singulas vias: ille modus nō apparet rōnalis. ¶ Ꝑ. cū dimēsionibus panis supaddunt accidētia carnis: uel simul cum specie carnis erūt species panis: qō videt icōueniēs: q̄ oppositā in eodē subiecto simul eē nō possunt: uel aduenīte specie carnis cedit spēs panis: z tūc ille dimēsiones nō debēt dici dimēsiones panis: sed dimensiones carnis. Nō eni differūt dimēsiones panis a dimēsionib' carnis: q̄ ille sunt triāgulares: z ille rotūde. Potest eni de pane accipi ꝓpoztio triāgularis: z de carne ꝓpoztio rotūda. sed iste dimēsiones ab illis differūt: q̄ iste dimēsiones sunt ꝑiūcte speciei panis: ille vo speciei carnis. Si ergo dimēsiones ille sūt cōiuncte speciei carnis magis debēt dici dimēsiōes carnis q̄ panis: sīc si mā que erat sub forma panis si fiat postea sub forma carnis: manēte sub tali forma ō diceret mā panis: sed carnis. Probabil' ergo videt eē dicendū: q̄ virtute diuina cōuertunt dimēsiones panis in dimēsiones carnis: z est ibi cozpus chīi sub specie carnis: sicut pzius erat sub specie panis. Sīc ergo dimensiones panis que pzius apparebāt nō erant dimensiones cozporis chīi: sic dimensiones carnis postea apparētes nō sunt dimēsiones chīi. Quicq̄d aūt sit de ueritate dictorū: tn̄ q̄ eē sacramētaliter: opponitur ei qō est eē localiter: chīs ut sacramētaliter ibi existit: nō est ibi mediantib' dimēsionib' ꝓpzijs. Bene ergo dictū est. q̄ siue hostia appareat in specie carnis siue in specie pueri: dimēsiones ibi apparētes: nō sunt dimensiones cozpis chīi: ut ibi sacr̄aliter existit: qō declarare uolebamus. Propositio. XXIIII.

JN virtute diuina post cōsecrationē hostie species panis conuertāt in speciez carnis: nō erit ibi chīstus quantū est de lege cōmuni: sed dei dispensatione speciali ibi chīstū esse est oīno fatendū. Declaratio.

¶ Sunt aūt catholica sacramēta ꝓgruētissime ozdinata: z quodlibet sacramentū habet fieri in cōuenienti mā. Nō tn̄ debemus cōcedere virtutē diuinā eē alligatā in sacramētis. Posset eni deus sine sacramento rem sacramēti efficere: sicut ozdinatione diuina fit aliquod sacramētū in aliqua mā: sic virtute z ozdinatione eius fieri posset in alia. Posset eni baptismus fieri in oleo sicut fit in aqua si hoc ozdinasset de⁹. Et sicut sacramentū eucharistie sumit sub specie panis sic sumi posset sub alia specie si legis lator hoc ozdiare uoluisset. Sic ergo suo modo dicendū est de sacramēto eucharistie: sicut dicendū eēt de alīs sacramētis. Uidemus enim in sacramēto baptismatis: q̄ si angelus aliquē baptiçaret quātū est de lege cōi: baptiçat' ab angelo nō eēt baptiçatus: ptātem eniz baptiçādi nō tradidit deus angelis: sed hoibus. tn̄ q̄ bonus angelus nō baptiçaret aliquē nisi hoc faceret de spāli dei mandato: quātū est de spāli dispēsatione diuina: fatēdum eēt baptiçatū a bono angelo suscipe fructū baptismi. Sunt eni boni angeli in gra cōfirmati z peccare nō possunt. Non eni est credibile q̄ boni angeli aliquos decipiant. Deciperēt eni si aliquē baptiçarēt: z ille nō susciperet fructū baptismatis. Et q̄ sicut baptismus habet debitū ministrū: z debitā māz: z quātum est de lege cōi nisi ibi debita concurrāt: nō fit ibi baptism⁹. De lege tn̄ spāli pōt fieri aliter: sic sacramētum eucharistie requirit debitā mām: z debitū ministrū. Debita enim mā eius est panis. Uoluit eni chīs ne error eēt sumētibus eucharistie sacramētū ozdinare z statuere q̄ cozpus ei⁹ sumeret sub specie panis. Jdeo q̄tum est de lege cōi q̄diu durat ibi spēs panis tādiu est ibi cozp⁹ chīi. Si ergo spēs panis post cōsecrationē hostie vtute diuina ꝑuertit in speē carnis: quātū est de lege cōi nō est ibi chīs. tn̄ q̄ ut tactū est supza: de⁹ nō incitat nos ad idolatriā: nec intēdit nos decipere: iō nullomō species panis ꝑuertitur in spēm carnis: nisi speciali sua dispēsatione faceret: q̄ sua vtute z sua oīpotentia quā nō alligauit sacramētis: uerū cozpus chīi: formatū ex purissimis sanguinibus vginis: eēt sub specie carnis: qō erat sub spe panis. Ꝑatet ergo uerū eē qō in theoremate ꝓponebatur: q̄ si post ꝓsecrationē vtute diuina cōuertat spēs panis in speē carnis q̄tū est de lege cōi nō est ibi chīstus: sed speciali dei dispensatione: omnino fatēdū est ibi chīstum existere. Propositio. XXV.

JN virtute diuina post cōsecrationem hostie species panis conuertāt in speciem pueri: ubi chīstus sacramētaliter existit: nō describet ut puer ille: describitur videlicet ut sit caput in capite: z pes in pede. Sed in capite: z in pede: z in qualibet pte ei⁹ necesse est totū chīm existere. Declaratio.

¶ Si hostia appareat in specie pueri vni astātiuz: z nō aliter: uel ad modicū tps appareat oībus astantibus: ita q̄ hostia existēs in manu sacerdotis habeat spēm pueri: z q̄si statim post appeat in spe panis: credibile

est ut superius inuebat: talem imutationẽ eẽ factã in oculis videntiũ: nõ in exteriori nã. Sed de tali imutatione loqui nõ intẽdimus. Sed si spẽs ⁊ dimẽsiones cõsecrate cõuertant in species ⁊ dimẽsiones puer̃i: qz si sit diuina virtute: certũ est spãli eius dispensatione ibi chr̃m existere. Ideo inquirẽdũ est utrũ chr̃s ibi sacramẽtaliter existẽs describat descriptione pueri ut sit caput in capite: ⁊ pes in pede. ¶ Ad cui⁹ euidentiã aduertẽdũ: qz ut pluries tactũ est: eẽ sacramẽtaliter opponit ei qõ est eẽ localiter. Nam licet illud idẽ corpus numero sit in hostia sacramẽtaliter qõ est in celo localiter: tñ ut dicebat mõ oppositio est hic ⁊ ibi: qz in celo est suba mediãte quãtitate: sed in hostia est quãtitas mediãte suba. Secũdo in celo incipit eẽ localiter per modũ localẽ: sed in hostia incipit eẽ corpus chr̃i ut suba panis ꝙuertit in ipm. Tertio in celo ubi est vna pars chr̃i nõ est alia. In hostia vo ubi est quecũq; pars corporis chr̃i: ibi est totus corp⁹. 4°. in celo est totũ corpus mediãtibus partibus inquãtum ibi partes loci rñdent partibus corpis: in hostia autẽ nullomodo sunt ptes: nisi mediãte toto: qz ut tangebat supra: tota suba panis sic cõuersa est in totã sbam corporis: ⁊ nulla pars panis cõuertit in aliquã ptem corporis. Si ergo corpus chr̃i nõ habet eẽ in sacramẽto: nisi qz aliqd est cõuersum in ipm: cũ talis ꝙuersio solũ fiat in totũ: ⁊ nõ in partes: sub sacramẽto nullomodo erũt ptes corpis chr̃i nisi rõne totius. Quinto in celo sunt partes corpis chr̃i ut habẽt ordinẽ ad totũ: ⁊ ad locũ: in sacramẽto vo solũ sup tales ptes: ut habẽt ordinẽ ad totũ: ⁊ nõ ad locũ. ¶ Ex hijs autẽ formari possunt dnq; rõnes. Prima talis est ⁊ facta ꝙuersione speciei panis in speciẽ pueri ut sacramẽtaliter est ibi chr̃s: nõ describit corp⁹ eius descriptione pueri: ut sit caput in capite: ⁊ pes in pede. Nam si sacramẽtaliter eẽ: nõ est eẽ sba mediãte quãtitate: sed est eẽ quãtitatẽ mediãte suba: qz fm totalitatem substãtialẽ res nõ diuidit ut sit tota in toto: ⁊ pars in parte: sed fm dictã totalitatẽ ut superius ꝓbabatur est tota res in toto: ⁊ tota in parte: chr̃s ut sacramentaliter existit sub specie pueri est totus in toto: ⁊ tot⁹ in qualibet parte. Nõ ergo describit chr̃s descriptione pueri. ¶ Scõa ratio est talis: qz si adesse sacramẽtaliter requirit ⁊ ubi sit vna pars corporis chr̃i: ibi sit totũ corpus: patet nullomodo eẽ ponenduz describi chr̃m descriptione pueri ut sit totus in toto: ⁊ pars in parte: imo ꝓut ponit chr̃s sacramẽtaliter eẽ sub specie pueri: qz fm eẽ sacramentale ubi est vna pars: ibi est totũ: in qualibet parte pueri sacramẽtaliter ponẽdus est totus chr̃s. ¶ Tertia rõ talis est. nã qz nihil prius existẽs acquirit nouũ locũ nisi per motũ localẽ. Cum ergo corpus moueat localiter pp diuisibilitatẽ eo qõ motus diuidit fm partes eius qõ mouet: ut dicitur. 6. phisicoz. sicut mobile successiue cõmẽsurat se spacio fm partes ei⁹: sic cõmẽsurat se loco fm partes eius. pp qõ corpus chr̃i ut existit in celo est totus in toto loco: ⁊ pars in parte. Sed qz in sacramẽto est ꝓut tota suba panis ꝙuersa est in ipz corpus ubicũq; est chr̃s sacramentaliter: est totus in toto: ⁊ totus in parte cũ suba panis añ ꝙuersionẽ sic eẽt in hostia fm totalitatẽ substãtialẽ. Non ergo describit chr̃s descriptione pueri ꝓut sacramẽtaliter habet eẽ sub specie eius. ¶ Quarta rõ sic sumi põt. Nam si partes corporis chr̃i nõ sunt sacramẽtaliter alicubi nisi mediãte toto: ubi nõ est totũ corpus: ibi nõ est pars corporis: qz ubi nõ prius ibi nõ posterius: fm eni nr̃m modũ intelligẽdi prius est totũ corpus sub sacramẽto: ꝙ eius partes cũ nõ sit ibi pars corporis nisi mediãte toto. Si ergo chr̃s habet eẽ sacramẽtaliter sub specie pueri: nõ cõmensurabũt se partes corporis partib⁹ pueri. ¶ Quinta rõ talis est. Dicebat enim ptes corpis chr̃i ut habẽt eẽ sacramẽtaliter alicubi: nõ sunt ibi sictualiter ⁊ ut habẽt ordinẽ ad locũ. Sed chr̃o existẽte sacramẽtaliter sub forma pueri: si partes corporis cõmẽsurarẽt se partib⁹ pueri: chr̃s ibi esset situaliter qõ est oino oppositũ ei qõ est sacramẽtaliter existere. Dicamus ergo ꝙ sicut chr̃s existens sacramentaliter in hostia sub specie panis: nõ cõmensurat se partibus hostie: sed in toto totus: ⁊ totus in qualibet parte. pp qõ si uerteret hostia ut pars superior fieret inferior: nõ verteret chr̃s ut caput eẽt inferius: ⁊ pedes superius: sic vtute diuina dimẽsiones ⁊ species panis sub quibus est chr̃s sacramẽtaliter cõuerterent in dimẽsiones ⁊ spẽs pueri: ⁊ speciali dei dispẽsatiõe eẽt corpus chr̃i sacramẽtaliter sub specie pueri iudicandum eẽt de existẽtia corporis chr̃i sacramẽtaliter sub forma pueri: sicut iudicabamus de existẽtia eius sub specie panis. Non ergo cõmensurabunt se partes corporis chr̃i partibus pueri: sed erit tot⁹ chr̃s sub tota forma pueri: ⁊ totus in qlibet parte. Propter qõ si verteret puer ut caput haberet inferius ⁊ pedes supius: nõ verteret chr̃s: sed in qualibet pte pueri ibi totus chr̃s existeret.

Propositio. XXVI.

Corpus qõ est altera pars compositi cuius cõiunctum predicatione suscipit: solã materiã significare dinoscit.

Declaratio.

¶ Intentio aũt ꝓpositionis ꝓposite est loqui de cõposito: uel de ꝓiũcto qõ est in genere substãtie: ut de ceruo: uel de leone: uel de quocũq; alio qõ est in genere substãtie cuius pars eẽntialis dicit eẽ corp⁹. Quodlibet eni aial diuidit in aiam ⁊ corpus tanq; in partes essentiales: huiusmodi aũt corpus qõ est pars aialis: de aiali nõ predicat realiter: ⁊ essentialiter: qz nõ significat nisi mãm. Qõ sic declarat: qz si non significat mãm tm̃: sed significat mãm cuz forma: uel significat mãz cũ forma substãtiali: uel cũ accidẽtali: cũ accidẽtali nõ: qz forma accidẽtalis nõ est eẽntialis pars alicuius cõpositi: qõ est in genere substãtie. Accidentia eni nõ ingrediunt quiditates substãtiarũ. Nec loquimur intẽdimus nisi de corpore qõ sic est pars cõpositi: uel cõiuncti: qõ est tñ in genere substãtie uel dicte: uel per reductionẽ. Rursuz tale corpus dicere nõ põt mãm cũ forma substãtiali: qz materia cũ tali forma predicat de composito. corp⁹ aũt qõ est pars nõ predicat de composito: aial eniz nõ est corpus qõ est pars eius. Non ergo possumus dicere ꝙ mã cuz forma corporeitatis dicat corp⁹ qõ est pars aialis: qz mã cũ tali forma cõstituit corpus qõ est genus. Nam loquẽdo de substantijs sensibilibus de quib⁹ est nr̃a intentio loqui: genus nõ dicit mãm solã: nec formã solam: sed cõpositũ ex mã ⁊ forma. ió boetius in cõmẽto sup predicamẽtis dicit ꝙ phs uolẽs determinare de genere substãtie relictis extremis. i. relicta forma: ⁊ materia agit de medio. i. de cõposito. Nam ⁊ si est uez ꝙ substãtia simplicit dicat cõpositũ ex mã ⁊ forma: substãtia tñ sensibilis ⁊ corp⁹ qõ est genus: dicit cõpositũ ex mã ⁊ forma. Sic ergo materia cũ forma aialitatis facit animal qõ est genus: sic materia cũ forma corporeitatis facit corpus eẽ genus. Cũ ergo

genus p̄dicet de suis inferioribꝫ: ⁊ qōlibet cōpositus suscipiat predicationē eius qō reseruat in ipo: quodlibet corpus sensibile est corpus, put corpus nominat cōpositū ex materia ⁊ forma corporeitatis. Cum ergo pars nō predicet de toto: corpus qō est pars aialis cuius aialis predicationē nō suscipit. qz ut ꝓbatū est nec dicit mām cū forma accidentali: nec cū forma substātiali. Relinquit ergo ꝙ tale corpus solā mām nominet: quō aūt sola mā pōt dici corpus: in. 28ª. ꝓpositione declarabit. Ad psens aūt sufficiat nobis scire ꝙ corpus quod est altera pars aialis ut de aiali predicat solā materiā noīat. Dicamus ergo ꝙ corpus pōt tripliciter sumi. Uno modo corpꝰ est ipse tres dimēsiones. Sicut eni magnitudo habēs vnā dimensionē est linea: ⁊ habēs duas est superficies: sic magnitudo habēs tres dimēsiones est corpꝰ: pp qō corpus sic acceptū nihil aliud est q̄ trina dimēsio. Scōo corpus noīat cōpositū ex materia ⁊ forma corporeitatis ⁊ sic corpus est genus ad quodlibet aial. Tertio corpus dicit ipsaz mām. Corpꝰ primomō sumptū est quātitas: ⁊ est eni in genere q̄titatis ſm rectā lineaz: pp qō corpꝰ sic acceptū nec est in genere substātie sicut cōposita sunt in genere: nec est in genere substantie per reductionē: sic principia sunt in genere substātie. Quātitas eni nec est substātia: nec est principiū in genere substātie. Corpus vo sūptū secūdomō ꝓut dicit mām cū forma corporeitatiſ: est in genere substātie ſm rectā lineā. Et qz ut tactū est: corpus sic acceptum est genus ad quodlibet aial: qz genus predicat de suis speciebus: ⁊ habet rōnē totius: corpꝰ sic sumptum predicabit de quolibet aiali: ⁊ habet se ut totū respectu aialiſ. Sic eni arguit phs in. 4. toꝑ. ꝙ genus nō habet rōnem partis: qz genus predicat: pars non predicat. Non ergo corpus sic acceptū nominat corpus qō est altera pars aialis: qō de aiali predicari nō pōt. Ridiculū eni eēt dicere aial eē corpꝰ qō est pars eius. Si eni aial nō est aia que est pars ipsius: multo magis nō est corpꝰ qō est pars eius. Cuz eni res principaliter habeat eē per formā: ⁊ ex ꝓsequēti per materiā: si incōpetēter dicit ꝙ res sit sua forma: incōpetentius dicit ꝙ sit sua materia: ⁊ cū aliqs principalius habeat esse per aiam ⁊ ex ꝓsequenti per corpus: si incōpetēter dicit ꝙ aial sit aia sua: incōpetētius dicit ꝙ aial sit suū corpꝰ. Siue ergo ponamus plures formas in cōposito: siue nō. ſm ꝙ spectat ad ꝓpositum difficultatē qōnis nō uariat: positio eni de gradibus formarū a positione de vnitate forme in hoc differt. qz ponētes vnā formā substātialē in cōposito: cogunt dicere ꝙ totus ordo p̄dicamēti sit ab vna forma ſm rē: ut aia leonis: aliter ⁊ aliter cōsiderata dat leoni ꝙ sit substantia ꝙ sit corpus: ꝙ sit aial: ⁊ ꝙ sit leo. Sed ponētes gradus formarū dicūt leonē per aliaz formā esse corpꝰ: ⁊ per aliā aial: ⁊ per aliā leonē: sem per eni materia cū forma corporeitatis faciet corpꝰ qō est genus: ⁊ in hoc nō est distinctio iter ponentes multas formas ⁊ vnā formā. Siue ergo ponant multe forme: siue vna: corpus ut dicit mām cū forma corporeitatis: nō est corpꝰ qō est altera pars aialis: ⁊ qō de aiali nō predicat: cū corpus sic sumptū quātūcūq; positionē sequēdo oporteat nos dicere ꝙ sit genus ⁊ ꝙ de aiali predicet. Logimur ergo ad dicendū ꝙ corpus sumi pōt tertiomō ſm ꝙ nominat ipsaz mām organiçatā que est sub forma aialis: ⁊ informat ab aia: ⁊ sic acceptū corpꝰ est in genere substātie: nō directe sicut cōposita ⁊ principiata sunt in genere: sed per reductionē sicut principia sunt in genere. Isto aūt tertio modo sūptū corpus dicit partē cōpositi: qz dicit partem aialis: ⁊ cōiunctū nō suscipit p̄dicationē eius: qz corpus sic dictū nō predicat de aiali qō est q̄d cōiunctū: ⁊ q̄d cōpositū: ⁊ ēt tale corpus noīat solam mām qō declarare uolebamus. Materia ergo organiçata que est altera pars aialis pōt dici corpus. Sed quō mā sic sūpta pōt dicere solā mām nō addēdo aliquā essentiā super eēntiā māe: hoc in. 28ª. ꝓpositiōe declarabit. Ad psens tn̄ tm̄ declaratū sit ꝙ mā sic accepta pōt dici corpus: ⁊ ꝙ si in tale corpus cōuerteret ſba panis: in solā māz eēt uersa. Propō. XXVII.

Es vnius predicamēti modum alterius predicamenti suscipere pōt: licet forte in alio predicamento essentialiter eē nō possit. Materia igit corporis chi licet in predicamēto quātitatis esse nō possit: pōt ei modus q̄ztitatis cōpetere. Declatio.

¶ Differt aliq̄d p̄siderare ſm rem ⁊ ſm modū. quodlibet eni habet ꝙ sit hec res ul illa a sua mā ⁊ a sua forma: ⁊ quelibet forma dat rei ꝙ sit hoc: ⁊ ꝙ nō sit aliō ab illo: quelibet eni forma est vnitas quedā: vnū enim cū ente cōuertit: ⁊ vnitas cū entitate. Cum ergo vnū sit indistinctū a se: ⁊ distinctū ab alio forma dādo rei ꝙ sit hoc: dat ei ꝙ nō sit aliud. Nulla eni res que per aliquā nām est in aliq̄ predicamēto: pōt eē in alio predicamēto differēter realiter ab illo. Bene ergo dictū est ꝙ diuersorū generū: ⁊ nō subalternatiz positoruz diuerse sunt species: ⁊ differētie. Nō ergo res vnius predicamēti per se loquēdo pōt eē in alio predicamēto realiter differēte ab illo: tn̄ si duo aliqua p̄dicamēta realiter nō differrēt nō eēt incōueniēs idē ſm rez eē in diuersis predicamētis. Et inde est ꝙ qz actio: ⁊ passio ſm phm in 3º phisicorū eandē rē nominant: ⁊ nō differūt niſi sicut via qua itur a thebis uel ad athenas: ⁊ ab athenis ad thebas: ⁊ iō eadē res est actio ⁊ passio. Nā calefacere ut est a calefaciēte nominat calefacere. ⁊ est in predicamēto actionis: ut suscipit a calefactibili noīat passiue: ⁊ dicit calefieri ⁊ est in predicamento passionis. Sed si actio ⁊ passio realiter differrent: res que est in predicamēto actiōis nō posset eē in predicamēto passionis. Et inde est ꝙ in ꝓpone nō simplicit asserebat rē vnius predicamēti nō posse eē in alio. Sed dicebat forte: qz si ueritatē debet habere qō dicit: intelligendū est illa predicamēta differre realiter: uel intelligēdū est cū reduplicatione. Naz ⁊ si eadē res pōt eē in p̄dicamēto actionis ⁊ passionis: nunq̄ tn̄ res illa ut est in predicamento actionis pōt eē in predicamēto passionis. ¶ Ꝺ. intelligendū est quātū ad id qō res significat: ꝙ per rē p̄cipaliter importat: nō quātū ad id qō iplicat qō iportat ex cōsequēti: nā albū significat albedinē que est in predicamento qualitatis: ⁊ in alio p̄dicamēto eē nō pōt: implicat tn̄ suppositū qō est in predicamento substātie. Si ergo bene intelligat dicta, ꝓpositio patet quō res vnius predicamēti in alio predicamēto esse nō pōt: nō tn̄ est incōueniēs rē vnius p̄dicamēti habere modum alterius predicamēti: ⁊ vniuersaliter vnā rē habere moduz alterius: qz licet reale eē cōpetat rei per suā eēntiā ⁊ nām. Modus tn̄ pōt rei cōpetere ex eo ꝙ alteri ꝑiungit: ul ſm ꝙ ad aliō: ⁊ ad aliud cōparat: ⁊ put alq̄ ⁊ alq̄ cōnectit aliuz ⁊ alium modū induit: qō declarari pōt tam in hys que naturaliter sensu apphēdūm: q̄ in hyſ que supnaturaliter fide suscipim. Uidemus eni ꝙ forma suscipit aliquo mō mēsurā ⁊

modũ a materia: omne eni qõ recipit in aliquo recipi
tur per modũ rei recipiẽtis: ⁊ nõ rei recepte ut dicit
in libro de cauſ. ſm eni modũ ⁊ menſura paſſiuoruꝫ
eſt modus ⁊ mẽſura formarum receptarum in ipſis.
Actus eni actiuorũ ſunt in patiẽte diſpoſito: ut dicit
in 2° de aia. Nunq̃ eniꝫ forma ut cõparat ad naturã
in qua ſuſcipit, ꝓprie loquẽdo mutat rẽ ſꝫ modũ. Nõ
enim ſi forma caloris ſuſcepta in vno ſuſceptibili dat
eẽ calidũ: ſuſcepta in alio dat eſſe frigidũ: tñ ut ſuſce-
ptiua ſunt magis ⁊ minus diſpoſita: magis ⁊ minꝰ ca
leſiũt ⁊ ſm aliũ ⁊ aliũ modũ formã caloris ſuſcipiũt:
⁊ ſic eſt in eſſendo q̃ res vna ſumit modũ ab alia: ut
forme ſumunt modũ ⁊ menſuraꝫ ex ſuis ſuſceptibili-
bus: ſic eſt in ſignificãdo: ⁊ ꝑdicãdo: qz qõ ſignificat
⁊ predicat rẽ vnã: põt predicare ⁊ dicẽ uel ſignifica-
re rẽ illam per modũ alteriuſ. Ita qõ ſignificat quid:
põt dicere q̃d per modũ qualiſ. ⁊ qõ ſignificat quale:
põt dicere quale per modũ ad aliq̃d. Sciẽtia eni que
ſm reꝫ eſt qualitas ⁊ eſt eſſentialiter in predicamen-
to qualitatis. habet quẽdã modũ relatiuũ ex eo q̃ re
latiue refert ad ſcibile ⁊ inde ſumpſit originẽ: qz que
dam ſunt relatiua ſm eſſe: ⁊ quedã ſm dici: qz ea que
ſunt in alijs predicamẽtis ⁊ ſunt eſſentialiter q̃litas:
uel ſubſtãtia: uel alia predicamẽta habẽt quẽdã mo-
dum relatiuũ ꝓp q̃ dicta ſunt relatiua ſm dici. Non
eniꝫ ſunt relatiua ſm eẽ: ⁊ eẽntialiter: qz nõ ſunt eſſen
tialiter in predicamẽto relationis: ſunt tñ relatiua ſꝫ
dici rõne modi relatiui quẽ ipoztant. Sic ẽt oĩs fo-
ma ſubſtãtialis que ſm rẽ eſt ſubſtãtia habet tñ quẽ-
daꝫ modũ qualẽ: ꝓp qõ in quinto metaꝑ dicit q̃ qua
litas vnomodo dicit de forma ſubſtãtiali ſiue de deo
per qõ differt vna ſubſtãtia ab alia. Et qz differentia
talẽ formã noiat: inde ſumpſit originẽ id qõ coiter di
citur. videlicet q̃ differẽtia ſm rẽ dicit q̃d: ⁊ ſm mo
dum dicit q̃le. ſic vniuerſalia ẽt ⁊ oẽs ſecũde ſubſtan-
tie ſm rẽ dicunt q̃d: ſed ſm modũ dicũt quale. Et iõ
lꝫ ſecũde ſube rõne ſilitudinis nominũ videant ſigni
ficare hoc aliq̃d. qz per idẽ nomẽ põt ipoztari ſubſtã
tia vniuerſalis ⁊ particularis: nõ tñ ſignificãt hoc ali
quid ſed magis q̃le q̃d: ut dicit in predicamẽtis. Si-
gnificãt eni q̃d per modũ qualis. iõ dicunt ſignificare
quale q̃d ut q̃d referat ad rẽ. quale ad moduꝫ rei. Et
ſicut vniuerſalia ⁊ differentie que ſm rem ſunt quid
poſſunt habere quẽdã modũ qualẽ. Sic mã que ſm
rem eſt q̃d: põt habere quẽdã modũ quãtũ ſiue quã-
titatiuũ ut infra dicet. ⁊ qõ dictũ eſt de hijs que nãli-
ter ſenſu ꝓcipimus q̃ id qõ ſm rem eſt vnuꝫ ſm mo-
dum põt eẽ aliud: ſentire debemus in hijs ſm fidẽ ap
prehẽdimus. Nam in ſacramẽto euchariſtie: qz acci-
dentia ibi ſunt ſine ſubſtãtia ut infra declarabit: qõ ibi
ſm rẽ eſt accñs: habet quẽdã modũ ſubſtãtie inquã-
tum cõpetit ei per ſe eſſe: ⁊ nã humana in chro: licet
ſm reꝫ ſit ſubſtãtia tñ qz aduenit uerbo poſt eẽ cõple
tum: habet quẽdã modũ accidẽtiſ. Ideo in ſcriptura
aliqñ vnio illa ſignificabat per habitũ: ſiue per indu-
mentũ. Juxta illud apoſtoli. In ſimilitudinẽ hoiuꝫ fa
ctus: ⁊ habitu inuẽtus eſt ut homo. Eſt eniꝫ de rõne
habitus: ſiue de rõne indumẽti q̃ adueniat nõ habẽ
ti. ⁊ idutio poſt eẽ cõpletũ. Nunq̃ ergo qõ eſt ſm rẽ
ſubſtãtia: erit accñs ſm rem: nec ecõuerſo: ⁊ qõ eſt ſꝫ
rem quid nunq̃ erit ſm rem q̃le: uel quantũ. ſed ſicut
qõ eſt ſm rem q̃le: uel quãtũ põt habere quẽdã mo-
dum relatiuũ: ſic qõ ſm rem eſt q̃d: põt habere quẽ-
dam modũ qualẽ uel quẽdã modum quãtũ. ⁊ qõ ſm
rem eſt ſubſtãtia: põt habere quẽdã modũ accidẽta-
lem. ⁊ econuerſo. ¶ Ex quo manifeſte patet: q̃ ſicut
diſtinguimus relatiua ſm eſſe: ⁊ ſm dici. Sic dicere
poſſumus q̃ eſt ſubſtãtia ſm eſſe: ⁊ eſt ſubſtãtia ſm
dici. ⁊ eſt accidẽs ſm eẽ: ⁊ accidẽs ſm dici. ⁊ eſt q̃li-
tas: ⁊ quãtitas ſm eſſe: ⁊ ſm dici. Propter qõ patet
quomodo res vnius predicamenti: nõ eſt in alio: ſed
induere poteſt modum alterius. Mã ergo que eſt in
chro lꝫ eẽ nõ poſſit in alio predicamẽto q̃ in predi-
camẽto ſube: põt tñ ei cõpetere quidã modus q̃tita-
tiuus. qõ declare uolebam⁹.

Propoſitio. XXVIII.

m Materia que ſm rem eſt in predicamẽ-
to ſubſtantie prout modum quen-
dam quãtitatiuuꝫ induit: qui modus
ſupra naturã materie nullaꝫ addit eſſentiam:
põt corporis appellationẽ ſuſcipere. Pote-
rit ergo dici q̃ in corp⁹ chriſti ſit facta panis
conuerſio ſi in ſolam materiam panis ſubſtã
tia conuertatur.

Declaratio.

¶ Nulli dubiũ eſt q̃ materia organiçata põt appellari
corpus. ex hoc eni ſm vnũ modũ exponẽdi aia dicit
actus corporis qz pficit naturaꝫ organiçatã. eſt enim
cõe omni aie qõ nõ habet eẽ in ſuo ſuſceptiuo añ or-
ganiſationẽ materie. Si ergo poſſemus oſtẽdere q̃
põt accipi mã ut organiçata: ⁊ tñ organiçatio non di
cat aliquã eſſentiã ſupra nãm materie: ſed ſoluꝫ ipoz
ret quẽdã q̃titatiuũ modũ: ꝓpoſitũ theorema nullã
difficultatẽ habebit. hoc enim in ꝓpoſito manifeſtuꝫ
erit: q̃ ſola eẽntia materie ꝑut cõpetit ei quidã quã-
titatiuus modus poterit ſuſcipere appellationẽ cor-
poris. i. poterit appellari corpus. ¶ Notandũ ergo
q̃ licet extenſio per ſe ⁊ primo cõpetat quãtitati ⁊ ni
hil extẽdat niſi mediãte quãtitate: tñ alie ſunt partes
quãtitatis a partib⁹ eoꝝ que per quãtitatẽ extẽdunt.
videmus eni albedinẽ extẽdi per ſuperficiẽ ſm quã
extenſionez quãta eſt ſupficies tãta eſt albedo. Ideo
dicitur in predicamẽtis: q̃ dicimus albedinẽ multaꝫ
eo q̃ ſuperficies multa ſit ſi tñ ſuperficies ab albo di
uideret: partes albedinis eẽnt alie a partib⁹ ſuperfi-
ciei. Et qz alietatẽ partiũ ſequit alietas extẽſionis: di
cere poſſumuſ q̃ extẽſio ſm partes albedinis eſt alia
ab extẽſione ſm partes ſuperficiei. Naz ⁊ ſi bonitas
cauſatorũ eſt a bonitate cauſe: ⁊ a ſe tantã bonitatem
nõ habẽt: dicere tñ poſſum⁹ q̃ bonitas ⁊ entitas cau
ſati realiter differt a bonitate ⁊ entitate cauſe. Sic ſuo
modo ex parte iſta cõtingit. Nam licet ſint partes in
albedine ſolũ ꝓp partes ſupficiei: tñ qz uere ipſa albe
do extẽdit extẽſione ſupficiei: ex quo albedo differt
realiter a ſuperficie ⁊ alia eſt eẽntia albedinis ab eſ-
ſentia ſuperficiei: partes albedinis oportet eſſentia-
liter differre a partibus ſuperficiei. Cũ ergo ipſa ma
teria extẽdat extenſione quãtitatis ⁊ cũ diuidit ma-
teria quãta ſimul cũ q̃titate diuidit materia ſicut cuꝫ
diuidebat ſuperficies alba ſimul cũ ſuperficie diuide
bat albedo: oportet partes materie eſſe alias a parti
bus quãtitatis: ſicut partes albedinis erãt alie a par
tibus ſupficiei. Licet ergo materia prima nõ habeat
partes niſi per quãtitatem: alie tamẽ ſunt partes ma
terie alie q̃titatis. Immo ſi quãtitas haberet eẽ per
ſe abſq̃ eo qõ haberet eẽ in materia: ſi quãtitaſ ſic ac
cepta diuideret: eſſet ibi aſſignare partes quãtitatis
abſq̃ partibus materie. Jgit qz cũ quãtitas eſt in ma
teria: ſi diuidit tale quãtum nõ ſolũ diuidit quãtitas:
ſed etiã diuidit materia que eſt ſub quantitate ⁊ per
quantitatem extenditur. Et quia non eſt diuiſio niſi
in partes: ⁊ alietas diuiſionis arguit alietatẽ partiũ:

ex quo in predicta diuisione nõ solum diuiditur quãtitas sz etiã diuidit mã que est sub quãtitate. oportet ibi dare alias partes a partib⁹ q̃titatis: ⁊ huiusmodi partes alie sunt partes materie. Si igit omne genus partium dicit aliquã mãz ⁊ aliquã essentiã: hi⁹ partes materie. uel dicunt solam essentiã materie uel solam essentiã q̃titatis: uel dicũt aliquã eẽntiã: ⁊ aliquã nãz vnã compositã resultantẽ ex vnione q̃titatis cũ mã. Cõstat aut tales ptes nõ dicere ipãz eẽntiã q̃titatis. Dictuz est enim huiusmodi partes materie alias eẽ a partib⁹ quãtitatis. Nec etiã dicere possum⁹ tales partes dicere essentiã cõpositaz ex quãtitate ⁊ materia. Nam ex materia ⁊ quãtitate fit vnũ per accidẽs: ex hõs autẽ que ꝓiunguñ per accidens nõ resultat natura tertia: ex corpore eni ⁊ aia rationali resultat natura tertia: ut natura humana: q2 aia per se vnitur corpori. Sed ex corpore ⁊ albo non resultat natura tertia: q2 albedo accidit corpori. Oportet ergo p̃dictas partes dicere solam essentiã materie. Dicendo enim mãz quãtã solũ duas essentias significam⁹ materie ⁊ quãtitatis. Et tertiã essentiã nullomõ dicimus: q2 non fit aliqua natura vna ex materia ⁊ quãtitate: si igitur in materia quãta est dare partes alias a partib⁹ quãtitatis: op3 partes illas alias ex quo nõ significãt eẽntiaz quãtitatis ipoztare solam essentiã materie. ꝓpter qõ materia cũ partib⁹ sic acceptis habet quẽdam modũ quãtitatiuũ: sed huiusmodi modus nullam essentiam addit supza essentiã materie: q2 partes ille solã eẽntiã materie dicũt. Et quia materia sic accepta cũ talibus partibus dicit mãm ozganiçatã: q2 materia ozganiçata põt dici corpus. nulli dubiũ esse debet q̃ sola essentia materie prout induit quendã moduz quãtitatiuũ potest appellari corpus. ¶ Dicam⁹ ergo q̃ cũ ozganiçatio partes respiciat: materia ozganiçata põt dupliciter intelligi. Unomõ ut includat partes quãtitatis: ⁊ sic si dicit corp⁹ tale corpus idẽ est q̃ materia q̃ta: propter qõ corpus sic sumptũ nõ erit in genere. ꝓcreta enim ⁊ aggregata: q2 includũt naturas plures non ꝓstituẽtiũ naturã tertiã. Ideo potius sunt in generib⁹ q̃ in genere. ꝓpter qõ dicit 3⁹ thop. q̃ iustũ non est in genere: sz iustitia. ¶ Secũdomõ põt accipi materia ozganiçata ut includit solas partes materie absq; partibus quãtitatis: ⁊ q2 tales partes solã essentiã materie dicunt: materia sic accepta solam essentiã materie noiat: ideo corpus qõ noiat mãm sic ozganiçatã: non dicit nisi solã mãz ꝓut cõpetit ei quidã q̃titatiu⁹ modus. Et quia sola mã accepta ut dictũ est potest dici corpus si in mãm ozganiçatam existentẽ in christo cõuerteret suba panis: q2 materia ozganiçata non dicit solam mãm ut ostensuz est: qõ põt dici corpus posset dici panis ꝓuersus in corpus christi: ⁊ tamẽ in solam mãm facta esset panis ꝓuersio. Sed si corpus illud 3z determinaret ad genus suba solũ nõ tñ eẽt in genere suba directe sz per reductionẽ. Propõ. XXIX.

8 Ola materia que sm se quid indiuisibile noiat: prout ei supadditur quidam quãtitatiuus modus absq; additione alterius essentie: quoddam totum potest cõgrue nũcupari. Si igitur in solam materiam existentem in christo panis substantia cõuertatur: dicetur q̃ totius in totum sit facta conuersio. Aperitio.

¶ Licet res vnius predicamẽti prout induit modũ alterius predicamẽti nõ diuersificet essentiã: nec mutat predicamentũ. tamen si cõpeteret ei actualis existentia sine illo modo: ⁊ cũ illo ut haberet talem modũ: ⁊ ut careret eo: sortiret realem differẽtiaz. Albedo eni prout habet esse extensuz: ⁊ prout ꝓsideratur sm partes noiantes solam essentiã albedinis cõpetit ei q̃dã modus quãtitatiuus. Quicq̃d enim est extensum: uel est quãtitas: uel hoc habet ex quantitate: ⁊ ut induit quẽdam quantitatiuũ modũ: sed huiusmodi modus nullam essentiã addit supza nãm rei: nec trahit reꝫ exꝑdicamẽtũ. Nam cũ nõ solum ipa quãtitas habeat esse extensum: sed etiã extendatur ipsa albedo sm extensionẽ eius. Extensio albedinis est alia ab extensione superficiei: sed huiusmodi extensio soluz nominat quẽdam modũ albedinis. Dicit eni modum illuz quẽ habet albedo ut habet esse in supficie. Non ergo hi⁹ extensio addit aliquã naturam supza essentiã albedinis: quia tunc superficies alba diceret tres essentias: videlicet essentiã superficiei: ⁊ essentiam albedinis: ⁊ extensionẽ illam que acciperet sm partes albedinis differẽtes a partibus superficiei. Cum ergo ex superficie ⁊ albedine nõ constituat natura tertia: superficies alba solum duas essentias noiat: ⁊ oportet illaz extẽsionez albedinis nõ dicere aliquã essentiã superadditam nature albi: sed solum ipoztare quẽdam modum quantitatiuũ qui cõpetit albedini ex eo q̃ radicat in quãto. ¶ Rursum talis extensio q2 non addit aliquã essentiã supza naturã albedinis: nec diuersificat essentiam eius: nõ trahit albedinem in aliud predicamentum. Cum enim ois color habeat quoddã esse quãtitatiuũ: quia ois color in corpore est: ut dicitur in predicamẽtis: ⁊ etiã est proꝑtiũ superficiei ꝑmo loco colorari ut dicit in thopicis. si huiusmodi modus trahit nãm coloris in aliud predicamẽtuz: nullus color erat in predicamẽto qualitatis. Non ergo diuersificat predicamentũ modus superadditus nature rei. Non tñ debemus cõcedere q̃ nullaz dẽiaz realem faciat talis modus. Si enim albedo posset habere esse ꝑter q̃titatem eẽ: ⁊ habere esse nõ extensuz realiter differret a seipsa ut haberet esse extẽsuz: ⁊ ut fundaret in q̃to. Dicere ergo possemus q̃ extensio accidit albedini: q2 albedo per se nõ est quid extẽsum sed accidit ei extensio. Est enim extẽsa per quãtitatẽ. ¶ Rursuz ipsa extensio est aliquid receptum in albedine: q2 modus rei est aliquid receptũ in natura rei: extensio aũt cõpetit albedini mediante extensione superficiei: ⁊ ut tactuz est noiat quẽdam modũ albedinis. ¶ Amplius hi⁹ extẽsio facit realem dẽiaz in albedine. nec tñ dat aliã essentiã ab essentia albedinis: sz pro tãto dicit realez dẽiaz facere in albedine: q2 si albedo hẽret eẽ sm modũ nõ extensuz ut dicebat realr differret a seipsa ut ei extẽsio cõpeteret. ¶ Hoc viso patet q̃d sit dicẽdũ de mã. Nã sicut extẽsio ꝓsiderata penes ptes albedinis differẽtes a ptib⁹ supficiei dicit quẽdã modũ albedis solũ quẽ sortit albedo ut est in q̃titate: sic q2 ptes materie sunt alie a partib⁹ quãtitatis extensio cõpetens materie ꝓsiderate sm suas partes nõ dicit aliquã essentiã superadditã materie: sed solum noiat quẽdam modũ quẽ acquirit mã: eo q̃ est quantitatis subiectũ: propt qõ extẽsio sic accepta accidit materie: ⁊ est aliquid receptũ in essentia materie: ⁊ aliquo mõ diuersificat mãz: nõ tñ dicit aliquã eẽntiã supadditã nature materie: sz modũ solũ. Et q2 res nõ est suus modus: nõ esset bene dictũ mãz eẽ extẽsione suã. ⁊ q2 quicq̃d ꝓsiderat ut ostensum est totũ quoddã. q2 extẽsio reqrit partes ex quib⁹ ꝓstituat extensum: patet bene esse dictũ q̃ sola essentia materie que de se q̃d indiuisibi-

le nominat uel dicit ꝓout ei competit quidā modus quātitatiuus absq; additione alterius essentie:totuz quoddā noiari potest. Et qz materie existenti in chzo cōpetit quidā modus quātitatiuꝰ:talis mā quoddaz totū dici poterit. Si ergo in solam mām existentē in chzisto ꝙuerteret suba panis:posset dici q; totiꝰ in totuz eēt facta ꝙuersio. ¶ Ex hȳs aūt iuuamur ad itelligendū esse ꝛ essentiā creatoꝛ. Videmus eni q; sola quātitas est sua extensio:qz extensio in quātitate non est aliquid supadditū quātitati. Non eni quātitas est extensa per aliud sed seipsa est quid extensum. ꝓpter qō nō competit ei extensio participatione. sed essentialiter est ipsa extēsio:ideo nō pōt intelligi quātitas si nō intelligeret extensa. pertinet eni ad ipsas quiditates quātitatis extensio. Unde si diffiniret quātitas diffinitione nō per additamēta:extensio ptineret ad quiditatē ipsius:cetera aūt ꝑter quātitatē sunt extēsa per participationē ꝛ extensio dicit quēdam additum nature eoꝛ que si non diffinirentur per additamenta extensio non ingrederetur diffinitionem eorum ꝛ potest intelligi non intellecta extensione:sic ex parte ipsius esse suo modo videre possumus. Nam sola essentia diuina est suū esse:qz esse in eēntia dei nō dicit aliquid superadditū nature eius. Est autē natura diuina a seipsa ꝛ nō acquirit eē per aliquid aliud. ꝓpter qō nō habet eē per participationē sed essentialiter est suū eē:ideo nō pōt intelligi natura diuina nō itellecto ipsius esse. Immo si diffiniret talis nā diffinitione nō per additamēta esse pertineret ad quiditatē eiꝰ:cetera aūt entia qz habēt eē per diuinā essentiaz esse dicit aliquid additū nature eoꝛ. Propter qō esse nō pertinet ad naturaz alicuiꝰ entis creati:ꝛ si quodlibet ens creatū diffiniret diffinitione nō per additamēta esse non ingrederet diffinitionē alicuiꝰ creature. ꝓpter qō esse nullo mō ingredit diffinitionē substantie:qz suba nō diffinitur per additamēta. Si aūt ingredit diffinitionē accidētis hoc ideo ꝙtingit qz accidētia habent diffinitionē per additamenta ꝛ aliqō ponit in diffinitione accidētis qō nō pertinet ad eēntiā eius. ¶ Ex hȳs aūt clare patet q; esse accidit cuilibet creature ꝛ dicit aliquod receptū in natura cuiuslibet creati: ꝛ dicit additū cuiuslibet entis creati:ꝛ facit realem differētiā in rebus creatis. Utrū tamē eē dicat aliquā eēntiam additā essentie crature:videt eni absurdū q; essentia ꝛ eē dicant due essentie:quō aūt habeat eē ista realis differētia:ꝛ utrū essentia ꝛ esse possint dici due res ꝛ quō eē fluit ab essentia ꝛ est actus eiꝰ ostendere nō est ꝓsentis speculationis. tamē qz utplurimū circa esse creaturaꝝ fatigant addiscentes ꝛ multi cū loquūtur de esse ꝛ essentia in solis uerbis sustentantur:cum locus occurrerit dño ꝓcedēte intēdimus hoc diffusiꝰ pertractare.

Propositio.xxx.

q Uia fm se cōsiderata materia quid indiuisibile noiat:ꝓout uero additur ei quidā quātitatiuꝰ modus dicit qōdā totū:ꝛ pōt corporis appellationē suscipere: oportet modū illum materiā magis cōpositam realiter reddere. Si ergo in solaz materiā existentem in chzisto cōuertat panis suba:in rem cōpositā cōuertet.

Declaratio.

¶ Si materia fm se accipiat non ꝓsiderata ꝓout in ea habeat esse quātitas:uel ꝓout ei cōpetit quidā quātitatiuus modus:nullo mō mā sic accepta pōt dici totū:nec pōt nominari corpus.ꝛ inde est q; oēs antiqui phantes in hoc errauerūt:qz mām oino primaz ꝛ fm se acceptam dixerunt esse corpus ꝛ esse aliqd in actu. Nam aliqui mām sic dictā dixerūt esse ignem:aliqui aerem:aliqui aquā:ita q; oia elemēta acceperūt iudicem ꝓeter terrā. nullus enim philosophantiū posuit solam terrā esse ꝓncipiū oium coꝛpoꝝ. Tamē terrā cū alīs:aliquis phantium posuit primū ꝓncipium:qz empedocles posuit oia elemēta eē primū ꝓncipiū materiale coꝛpoꝝ:nullus tñ phs iudicauit solā terrā eē tale ꝓncipiū. Quidā tamē legista eſiodus noie ut dicitur in ꝑ°meta[cc]:uel in 2° fm aliam ueterē trāslationem:posuit solam terrā esse ꝓncipiū oium coꝛporum Sed ipse nō fuit de phantibus:imo fuit vir famosus in legibus ut recitat cōmētatoꝛ ibidem. ꝛ sicut aliqui phantiū posuerūt elementū eē ꝓncipiū oium:aliqui vo aliud. sic aliqui posuerunt mediū inter aliqua elementa esse tale ꝓncipiū. Cum ergo sic oēs phantes loquerent solum de cā materiali:oportebat eos dicere mām fm se ꝙsiderata:ꝛ ut est primū ꝓncipiuz hēre rōnem coꝛporis:qō est oino falsuz. Nā materia oino ꝓma ꝛ fm se accepta:nec est coꝛpus:nec est aliqd in actu. ideo phs ꝑmo meta[cc] repzehēdit oēs antiquos phantes dicēs eos errasse:qz posuerūt mām elementum coꝛpoꝝ. i. de numero coꝛpoꝝ:qz dixerunt mām esse coꝛpuz:ꝛ nō dixerūt eam de numero nō coꝛpoꝝ. In fundamento eni nāe nō est aliquid distinctū:neq; quātū:neq; quale. Est eni mā ꝓma mediū inter ens ꝛ nihil ut dicit cōmētatoꝛ ꝑ°physicoꝝ. qō ꝓcedat cum uerbis augustini in libꝛo ꝓfessionuz dicēs. Duo fecisti dñe:vnū ꝓpe te ut nām angelicā:ꝛ aliud ꝓpe nihil: ut mām ꝓmā. Cū ergo materia ꝓma fm se cōsiderata nō dicat aliquid in actu:meliꝰ dixissent phi si materiā sic acceptā dixissent esse non coꝛpus:q; dicendo eam eē coꝛpus. Nō eni materia sic sumpta habet partes:nec est quid diuisibile sed indiuisibile. Tamen ut superius ostensum est si accipiat materia ut cōpetit ei quidā modus quātitatiuus:ꝙtingit mām partes habere. Nam ꝛ materia habeat partes per quantitatē: tamen ut dicebat partes materie sunt alie a partibus q̄titatis. Cū g̃ ille partes māe non dicāt aliā essentiā nisi essentiā materie:fm rei vītatez mā sic accepta est cōposita. Est eni quoddā totū ad suas partes. Et qz sic ꝙsiderata materia ut habet tales partes:non dicit aliam essentiā:sed solus additur ei quidā quātitatiuꝰ modus:patet ucruz eē qō in theoremate ꝓponebat: videlicet q; hiꝰ modus supadditus materie etiā realr reddit mām magis cōpositam. Cum igit mā ut existit in chzisto sit quid extensum ꝛ oꝛganizatuz:ꝛ habeat quēdā modū quātitatiuū ꝛ cōpetat ei hēre ꝑtes que partes nō dicūt aliā essentiā ab essentia māe:cū queli bet pars materie sit mā:ꝓstat mām existentez in chzo esse qd realiter cōpositū cum realr hēat partes. Si g̃ in solā māz existentē in chzisto ꝙuerteret panis substātia:in rem cōpositam esset conuersa:quod declarare uolebamus.

Propositio.xxxi.

q Uoniā materia non dicit quoddā totuz:nec meremur nomē coꝛporis nisi ꝓpter modū q̄ztatiuū:quē iduit:qz ꝓput cōparat ad aiaz hoc maxie obtinet:ꝓout ꝓrie ꝛ potissime debet materia dici coꝛpꝰ ꝓut diuidit ex opposito ꝓtra aiaz ꝛ nō ꝑ formas alias coꝛpales. Materia ergo oꝛganizata in chzo existens cōgrue potest dici coꝛpus.

Declaratio.

¶ Cōsurgit ex p̄cedētib⁹ rōnabilis dubitatio. Nam si mā ſz ſe accepta nō meret nomē cozpis. ꝑsiderata tñ ut induit quēdam modū quātitatiuū induit rōnē cozporis: ut habet rōnem totius. ⁊ est quid cōpositū ex pluribus partib⁹: qz cū materia nunq̄ absoluit a q̄titate semp cōpetet materie quidā modus q̄titatiuus. Sub quacūq; ergo forma sit mā: semp erit quāta: loquēdo de materia sensibili: qz de tali loqui intēdim⁹. Utrum autē intelligibilia materia habeāt: nō est p̄sentis speculatiōis. Si igitur modus q̄titatiuus dat materie q̄ habeat rōnem cozporis: ⁊ materia nunq̄ absoluit a tali modo: sicut nec absoluitur a quātitate ad quācūq; formā cōpareť materia semp habebit rationē cozporis. igitur sicut dicimus q̄ aial est compositum ex cozpore ⁊ aia: qz materia induēs modū q̄titatiuū habet rōnem cozporis: sic ut videť dicere poterimus lapidem cōpositu⁹ esse ex forma ⁊ cozpore. Quia materia lapidis ut cōparatur ad formā suā habet modū quātitatiuū. poterimus ergo dicere in lapide esse duplex cozpus. Cozpus. ſ. qō est genus ad lapidem: qō dicit totu⁹: ⁊ predicať de lapide: ⁊ cozpus qō est altera pars cōpositi: ⁊ de lapide non p̄dicatur: qz est pars lapidis: sicut distinguimus in aiali duplex cozpus: cozpus qō est gen⁹ ad aial: ⁊ cozpus qō pars eius: ⁊ qō dictū est de lapide ⁊ de mixtis inaiatis dici posset de miscibilib⁹ ⁊ elemētis. sicut eni forma lapidis nō recipiť nisi in materia quāta: sic etiā nec forma ignis: nec forma aque possunt recipi nisi in mā quāta. Scōm ergo hanc viam ut videť possemus dicere q̄ ignis esset cōpositus ex cozpore ⁊ forma: sicut aial est compositū ex cozpore ⁊ anima. Quia talia nec usus admittit: nec rō patiť. Opz dare cāz q̄re mā ut est sub forma aialis: ⁊ ulr ut iformať aia pōt dici cozp⁹: ut in formať alīs formis non ꝓprie mereť nomen cozpis.

¶ Rursum aial diuiditur in per se mouēs ⁊ in per se motū. Diuiditur eni in aiam ⁊ cozpus: aia aūt est per se mouens: ⁊ cozpus per se motū: cetera vo cozpora inaiata non mouent ex se. Si ergo materia ut induit modū quātitatiuū pōt dici cozpus: tūc mixta inaiata ⁊ etiā elementa diuidunť in cozpus ⁊ formā. ergo elementa mouerent ex se: ⁊ non mouerent a generante. Tota enim cā quare elemēta non possunt moueri ex se sumiť ex eo q̄ nō diuidūtur in formā ⁊ cozpus: sed in formā ⁊ materiā. ideo ⁊ si forma posset esse per se mouens: materia nō pōt esse per se mota. Non enim habet per quid resistat motori: ideo cōmētato⁹ in 4° phisicoz vult q̄ in elementis res mota est in potētia solum: ⁊ motor est in actu. Ait eni elemēta esse cōpositā ex mā ꝓma ⁊ ex formis simplicibus: ⁊ motor est forma: ⁊ res mota est mā: ⁊ ex hoc cōcludit talia cozpora non diuidi in rem motā: ⁊ motorē in actu. Cum ergo nihil moueat ex se nisi sit diuisibile in motorem ⁊ rem motā actu: elemēta non mouebunť ex se: quia licet possimus ibi saluare motorē esse aliquid in actu: qz forma dicit aliquid in actu: tamē saluare nō possumus q̄ res mota dicat aliq̄d in actu: cū materia dicat q̄d in potētia solū. Immo ex hoc ꝓcludit cōmētato⁹ q̄ tota cā quare requiriť tēpus in motu elemētoz est resistētia medū. Nam cū illud qō est in potētia solum nō possit resistere: materia que se habet ut res mota in elemētis: non habet per quid resistat forme que se habet ut motor: ut loquimur modo quo cōmentato⁹ loquiť. ꝓprie eni loquēdo nec forma elemētoz est motor: nec mā est res mota. ſz forma est ratio per quā mouet: ⁊ materia est rō per quā mouet. Mouet eniz elementum per actualitatem ⁊ formā suam: mouetur autem per potentialitatē ⁊ mām. Si igitur nō est ibi resistentia: ut ex parte rei mote requirať tps in motu: oportet dare resistentiā ex parte medū. Immo si esset dare uacuū elementa mouerent in instanti: ut probať in 4° phisicoz. nulla enim esset ibi resistētia: ideo nō ꝓprie eēt ibi motus: sed mutatio solū: cozpora eniz celestia lz non sint ibi resistentia ex parte medū. mouētur tamen in tpe qz mouent ex se. ⁊ res mota dicit ibi aliquid in actu. cōponunť eni cozpora celestia ex cozpore ⁊ forma ut dicit cōmentato⁹: ⁊ cozpus qō est ibi ut res mota est actu aliquid distinctuz a suo motore. Sic etiā si eēt motus in uacuo lz mouerent elementa in instanti: aialia tamē mouerent ibi in tpe ut inuit cōmētato⁹ supra 4° phisicoz. In motu enim aialiuz nō sumitur tota resistentia ex parte medū cum aialia moueantur ex se ⁊ sint diuisibilia in talia duo quoruz vnū est per se mouēs ⁊ aliud per se motū. cōponūtur enim aialia ex cozpore ⁊ aia siue ex cozpore ⁊ forma. Cozpus enim qō est ibi per se motū videť dicere aliquid in actu: poterit ergo ibi saluari resistentia inter motorē ⁊ rem motaz sublata resistentia medū: sed in elemētis hoc fieri non pōt: qz res ibi mota est materia que dicit ibi quid in potētia solum: ꝓpter qō ex parte rei mote non pōt sumi resistentia. Si ergo tolleretur resistentia medū nulla resistentia esset ibi. Sz si elementa possent dici cōposita ex cozpore ⁊ forma: sicut dicunť cozpora supercelestia eē cōposita: ⁊ etiaz aialia ⁊ oia que mouent ex se: tūc elemēta mouerent ex se: ⁊ esset dare in motu elementoz resistentiam ex parte rei mote ꝓter resistentiaz medū: que oia sunt ꝓtra ueritatē traditam in phia naturali. ¶ Notandū ergo q̄ ad soluēdū difficultates tactas nō iuuamur: ut videť ex positione plurū formaz in cōposito. Nā plures formas in cōposito ponere nō possumus: nisi ꝓpter ordinē quē forme habēt adinuicē. nullus eni ponit plures formas in composito: nisi ille forme habeant ordinē adinuicē. Stultū enim esset ponere plures formas in aliquo: ⁊ tamē ille forme non essent ad inuicē ordinate. Inter formas aūt aspicimus duplicē ordinē: quoz vnus est ordo p̄dicamenti. ⁊ talis ordo est inter genus ⁊ spēm: hunc aūt ordinē sequens Auicebron libro suo fōtis vite: posuit ordinē formaz ſz ordinē p̄dicamēti. Voluit eni formā generiś ⁊ spēi eē aliā ⁊ aliā. Scōo mō est ordo in formiś: qz cozpalia ordinant ad spūalia: sensibilia ad intelligibilia: nālia ad supnālia: ⁊ vniuersaliter ea que educunť de potentia materie videnť eē materialia: ⁊ habere quēdā potentialem ordinē ad spūales substātias. Et si istū modu⁹ sequeremur diceremus in hoie esse plures formas ⁊ nō in alīs. Esset eni in hoie vna forma nālis educta de potentia materie: ⁊ alia supnālis imediate creata a deo ⁊ infusa cozpori: ⁊ tūc nālis forma educta de potentia materie erit mālis: ⁊ habebit potētialē ordinē ad formā supnālez ⁊ infusaz. Sed siue sic siue sic dicamus nō videť difficultas solui: qz si nos ponam⁹ pluralitatē formaz ꝓpter ordinē p̄dicamēti: uolētes genus ⁊ spēz nō posse dicere eādez formā: tūc in elemētis erūt plures forme: cū in eis reseruet forma generis ⁊ spēi. Est eni ignis ⁊ cozpus: ⁊ quodlibet elemētuz est aliquid in genere ⁊ in specie. possum⁹ ergo saluare ꝓpť pluralitatē formaz elemēta eē cōposita ex cozpore ⁊ forma: ⁊ res ibi mota est cozpus: ⁊ non mā solū. Mouerent igiť elemēta ex se: ⁊ non vitaremus difficultatē tactā: ſz magiś ponerem⁹ ip̄az. ¶ Rursuz si in solo hoie ponerem⁹ plures formas: qz in solo homine est forma supernaturalis infusa: tunc idem esset.

iudicium de aialibus bzutis ⁊ de elementis. Mouerentur ergo elementa ex se sicut animalia bzuta: uel aialia bzuta non mouerentur ex se: sicut nec elementa quoz neutrū est cōueniēs dicere. Non autem dicere possumus q̄ in elemētis ⁊ in mixtis inanimatis ut in lapide est solum vna fozma. ideo non possunt moueri ex se: quia nō sunt diuisibilia in cozpus ⁊ fozmam: sed in materiā ⁊ fozmam. In aialibus vō omnibus sunt plures fozme: ideo mouent ex se: quia componuntur ex cozpore ⁊ aia: siue ex cozpore ⁊ fozma. ⁊ ibi cozpus non dicit mām solum: sed mām cū fozma. Fm hāc enim positionē lapis per eandē fozmā est lapis ⁊ cozpus: ⁊ quodlibet mixtum inanimatū per eandem fozmam est in genere ⁊ in specie. Leo aūt nō per eandez fozmam est leo ⁊ cozpus: ⁊ quodlibet animal non per eandem fozmā est animal ⁊ cozpus. ¶ Sed hec positio nō videtur posse stare. Cum enim ex inanimato fit animatū: utputa ex lapide uermis: si lapis per eandem fozmā est lapis ⁊ cozpus: qz cedit fozma lapidis postq̄ introducitur fozma uermis: cedet cozporeitas que erat in lapide. Non est enim intelligibile q̄ aliqua duo dicant eandē rem ⁊ vnū realiter cozrūpatur alio manente incozrupto. Si ergo cozporeitas ⁊ lapideitas in lapide dicunt eandē fozmam postq̄ cedit lapideitas aduenie̅te aia uermis cedit ⁊ cozporeitas. Et quia cū generat uermis ex lapide soluz introducitur de nouo in materia vna fozma. s. anima vmis. Si igit cozporeitas que prius erat in mā lapidis ibi non remanet: qz nō remanet lapideitas generato ex lapide uerme: uel aliquo alio viuo per solam introductionē anime in māz: uel uermis genitus ex lapide non erit cozpus: uel illa eadē fozma que dat uermi q̄ sit uermis dabit ei q̄ sit cozpus ⁊ eandem fozmaz dicent aia uermis ⁊ cozporeitatis. Videtur ergo dino esse dicēdum q̄ sicut fozma per quam lapis erat lapis aliter ⁊ aliter accepta dabat lapidi q̄ esset lapis ⁊ q̄ esset cozpus: sic fozma uermis postea introducta dabit uermi q̄ sit uermis ⁊ q̄ sit cozpus. Cozporeitas enim in genere substātie non est ipse dimensiones: sed est fozma dans eē materie apte nate suscipere dimēsiones. Anima ergo uermis cozporeitas dici poterit. Nā fozma uermis sic dicitur anima ex eo quod dat uermi q̄ viuat: ⁊ q̄ sentiat. Sed potest dici cozporeitas ex eo q̄ est actus materie dimēsionate. quicquid autem sit de homine: in aliis autē plures fozmas ponere nō est rationabile nisi poneremus pluralitatē fozmaz tam in elementis q̄ in mixtis: ⁊ tam in mixtis inaiatis q̄ animatis. Nō ergo ex pluralitate fozmaz possumus salvare difficultates tactas: videlicet quare elementa ⁊ mixta inaiata cōponuntur ex materia ⁊ fozma: ⁊ non propzie ex cozpore ⁊ fozma ⁊ nō mouentur ex se ⁊ in motu eoz nō est assignare resistentiā preter resistētiā medij. Animalia vō dicunt cōponi ex cozpore ⁊ fozma: siue ex cozpore ⁊ aia: ⁊ mouentur ex se: ⁊ est ibi resistentia rei mote preter resistentiā medij. ¶ Notā dum ergo q̄ anima pōt cōparari ad materiā cuius est actus ⁊ perfectio dupliciter. vnomō ut est fozma ei⁹. aliomodo ut est motoz ipsius. Utroq; autē mō materia existens in aiali: ut cōparatur ad aiam meretur nomen cozporis. Materia vō elementoz ⁊ vniuersal⁹ mixtoz iaiatoz ut cōparat ad fozmā suā: neutro mō meretur nomē cozporis. Dicebatur enim superius q̄ materia fm se cōsiderata nō meretur nomē cozporis: tamē ut induit quēdam modū quātitatiuū potest dici cozpus. Ostendebat eni quis erat ille modus quātitatiuus ꝓpter quē materia poterit appellari cozpus. Dicebatur etiā q̄ talis modus erat organiçatio. Materia eniz organiçata pōt dici cozpus: vnde si in nullo composito esset fozmaz pluralitas: aia ex hoc ipso ceretur actus organiçati cozporis: quia eēt perfectio materie organiçate. organiçatio autē dupliciter sumi poterit: uel ꝓpter partes materie: uel ꝓpter partes quātitatis. Materia aūt organiçata ꝓpt partes materie nullaz pōt dici cozpus: cum ipse partes materie nullaz essentiā dicūt pter essentiā materie. Ideo materia sic accepta nullam essentiā significat preter essentiā materie. ¶ Et si queratur cū aia dicit actus materie organiçate. utrū illa organiçatio debet sumi fm partes materie uel fm ptes quātitatis: planū est eā eē sumēdā fm partes mā: qz aia mā imediatius adheret q̄ quātitas: cū talem materiā informat qualem inuenit. Inuenit māz organiçatam: ideo talem materiā perficit. organiçatio ergo illa que ponitur in diffinitiōe aie cum dicitur. Anima est actus cozporis organici nō dicit accidēs neq; noiat partes quātitatis: qz accidēs nō ingreditur diffinitionē substātie sed nominat partes materie. Cū ergo spāliter aia dicatur actus organici: ⁊ spāliter anima requirat tanq̄ ꝓpriū susceptiū organiçatā māz: specialiter materia est in aialibus ⁊ ut comparat ad aiaz meretur nomē cozporis: nō aūt meret ꝓpie tale nomen ut est in elemētis ⁊ in mixtis inaiatis ⁊ ut cōparatur ad fozmas alias. ¶ Dicamus ergo q̄ materia ut est in elemētis ⁊ in rebus inaiatis: nō differt per essentiā a materia ut est in animalibus. Materia tamē ut est in aialib⁹ existens: habet quēdā modū quātitatiuū ut organiçationē quā nō habet ut est in aliis mixtis. ⁊ rōe hui⁹ animalia dicunt cōposita ex cozpore ⁊ fozma siue ex cozpore ⁊ anima: qz materia organiçata pōt dici cozpus: mixta inaiata dicūtur cōposita ex mā ⁊ fozma: qz fozma eoz nō ꝑrequirit organiçatam māz: ideo non propzie dicunt cōposita ex cozpore ⁊ fozma. Et sicut declarauim⁹ materiaz in aialibus propzie habere rōnem cozporis ut cōparat ad aiam tanq̄ ad fozmā: ⁊ ostendimus hoc nō ꝓtinere in rebus inaiatis: sic ostendere possumus materiaz in animali ut comparat ad aiam tanq̄ ad motorē habere rōnē cozporis: ut tamē est in elementis ⁊ in hīs que non mouētur ex se nō potest dici cozpus. ¶ Ad cuius euidentiā notandu⁹ q̄ inaiata nō mouent nisi ad vnam differentiaz positionis tm̄: ⁊ per vnam nām tm̄. ut grauia per naturā grauis mouent tm̄ deoz sum: ⁊ leuia per naturam leuis mouentur tm̄ sursum. Cum ergo fozma grauis per grauitatez est rō quare graue moueat deoz sum: nihil remanet in graui propter qō resistat illi motui: ideo res mota in grauibus dicit eē materia tm̄: ⁊ aliquid qō est in potentia solū: qz amoria quātuz est de se est in plena obedientia ad motum illum: qz nihil est in ea propter qō possit resistere tali motui. Unde si subtraheret resistētia medij: ⁊ grauia mouerent in uacuo ut dicebat motus ille eēt in instanti. Sed in aialibus nō sic. Aialia eni mouent ad oēm diam positionis: ⁊ nō mouent vnomō tm̄. Mouent eni tā per grauitatē q̄ per appetitū. ⁊ cum aia mouet fm appetitū: nō est materia in plena obediētia ad motum illū. Immo per grauitatē resistit illi motui: iō māz existēs in aiali ut cōpat ad aiam tanq̄ ad motorē: qz hēt aliqd per qō resistat: iduit rōnez existētis in actu: iō meret nomē cozporis: loquendo etiā de aiatis ubi possum⁹ ponere vnā fozmā tm̄: ut si in ceruo non esset nisi aia solū: ceruo cōpeteret duplex motus. vn⁹ deoz sum per grauitatē ⁊ prout fm talem motū cōparatur

materia cerui ad formā suā nullo modo meret nomē corporis: qz nō haberet rōnem existentis in actu: cuz nō haberet per quid resiliret tali motui: sz ,put cerua' mouetur per appetitū qui motus est anime fm q aia ⁊ sic materia existens in eo ut cōparatur ad aiam pōt appellari corpus. habet enim per quid resistat dicto motui: qz per grauitatē ideo pōt appellari corpus: qz induit rōnem existentis in actu. patet ergo q materia in aialibus ut cōparatur ad aiam meretur nomē corporis: siue compareat ad eam ut formā: siue ut ad motorem. Sed nō ,ppter eandem cām sic ⁊ sic meretur nomen corporis. Sed ut comparat ad aiam materia existens in aiali ⁊ ut ad formā meretur nomē corporis ,ppter organiçationē. sed ut comparat ad eam ut ad motorem: pōt dici corpus ,ppter resistentiam. In elementis vo ⁊ in rebus inanimatis: qz forme eoz nō pprie requirūt organiçatā mām: nec materia eoruz habet per quid resistat forme mouentis: siue ut est rō mouēdi: nullomō materia in talibus respectu sue forme meretur nomen corporis: ⁊ talia non possunt dici moueri ex se. Non enim sunt composita ex corpore ⁊ forma: sed ex materia ⁊ forma. Nō enim sunt diuisibilia in talia duo: quoz vnum sit per se mouēs: ⁊ aliud per se motum. Nam si forma in elementis potest dici per se mouēs: quia dicit aliquid in actu. materia tm nō pōt dici per se mota: qz noiat quid in potētia solū. Bene ergo dic cōmētatoz in 4°celi ⁊ mūdi. q grauia ⁊ leuia mouēt per se: sed mouent per accidēs. ¶ Patet igit uerū esse qō in theoremate ,pponebat q materia in aialibus ut cōparatur ad aiam: meret nomen corporis: sz ut est in elemētis ⁊ ut cōparat ad formas alias corporales: corpus appellari nō potest. Qō vo corrclatiue addebat q materia organiçata in christo congrue potest dici corpus. vilis ꝑdictis dubitationē non habet.

Propositio. XXXII.

Si non excedit rationez possibilis q panis materia cōuertatur in materiā corporis christi: ⁊ forma in formam cōuersio totꝰ substātie panis in solā materiā nō est ipossibilis reputāda. Declaratio.

¶ Si ponerem° in quolibet cōposito vnā formā substātialem tm: ⁊ diceremus q in chzo nō fuit forma substātialis nisi aia solum cū ꝓuertit suba panis in corp° christi: oporteret nos dicere in solā mām panis sbam esse ꝓuersam. Corporalia enim in spūalia ꝓuerti non possunt. Omnes enim ꝓcedūt q sic totus christus est in tota hostia: qō tm in aiam christi nihil est ꝓuersum. anima enī eius est sub sacramēto altaris solum ex naturali cōcomitantia nō ex vi sacramēti: qz nec mā panis: nec aliquid in pane existēs ꝓuersum est in aiam: ⁊ si nō est ibi aia ex vi sacramēti: multomagis nō est ibi diuinitas ut appellaremuſ eē ex vi sacramēti in quod aliquid est ꝓuersum. Si enim nihil panis pōt cōuerti in animā multominus potcrit cōuerti in diuinitatem. ¶ Rursum nullum accidēs christi est ibi ex vi sacramenti: qz nihil est ꝓuersum in aliquod accidens eius. spāli enim noie ut infra dicetur ista cōuersio appellat trāsubstātiatio: qz suba panis ꝓuertit in subam corporis. nullum tm accidēs panis ꝓuertitur in aliquod accidens in christo existens. Sed si in corpore chzi non est forma substātialis nisi aia: quicquid erit in christo nihil erit materia: uel diuinitas: uel aia: uel accidens. Si ergo nihil ꝓuersū est in diuinitatē: nec in aiaz: nec in accidentia oportet substantiā panis ꝓuersaz esse in solaz mām. Sed ponēdo plures formas in cōposito ⁊ dicendo q corpus christi per aliā formā est corpus ⁊ animatū: pōt eē duplex modus dicēdi de ꝓuersione substātie panis in corpus christi. ¶ Prio q talis cō uersio fiat in materiā organiçatā que pōt dici corpus: ⁊ qz materia organiçata loquendo de organiçatione fm partes materie nō dicit nisi solam mām: fm istum modū loquēdi tota substātia panis ꝓuertetur in solaz māz. ¶ Secūdo modo pōt intelligi talis ꝓuersio q corpus non dicat mām solum: sed dicat mām cū forma corporeitatis: ⁊ panis ꝓuerti dicat in corpus christi: qz materia panis ꝓuertitur in mām corporis chzi: ⁊ forma in formā. Quod aūt istoz uerū sit nō est ꝓsentis theorematis diffinire. Sed in dicto theoremate dicit q si est possibile q materia panis cōuertat in mām corporis christi: ⁊ forma in formā: ꝓuersio totꝰ substātie panis in solam mām nō est reputanda ipossibilis. ¶ Triplici eni via ostēdere possum' q si pōt mā alicui° ꝓuerti in mām ⁊ formā: q pōt totū compositum ꝓuerti in solam mām loquēdo de formis de potentia materie eductis: quia de talibus loqui spectat ad ꝓsens. Prima via sumit ex eo q materia forme non ꝓtrariatur. Secunda via habet qz omnes forme de potentia materie educte quodāmodo virtualiter claudunt in ipsa materia aliter non dicerētur educi ⁊ extrahi de potentia materie ei°. Tertia via habet qz forme mali de qua loquimur cōpetit potentialitas ⁊ passibilitas ꝓpter mām: sicut ecōuerso materie cōpetit actualitas ,ppter formā. ¶ Prima via sic patet qz ut dicit cōmētatoz in pmo celi ⁊ mūdi. nunq̄ vnuz ꝓtrarioz fit essentialiter reliquū: albedo enim nō fit nigredo. Sic ergo uerificat ex albo fieri nigrū: qz materia que erat sub forma albi: fit sub forma nigri. Et inde est qō phs in p° physicoz probat q est dare māz subiectā utriq ꝓtrarioz. forma ergo forme ꝓtrariat inquātum forma vna existens in materia non cōpatit secū aliam. Sed materia nulli forme ꝓtrariat: qz sub qualibet forma esse pōt. ideo cōmentatoz in pmo physicoz super illo uerbo. Cum nō dicamus substātiam esse ꝓtrariam qualiter ex nō substātijs fiet substantia vult q substātia substātie ꝓtrariat: uerū est quātuz ad formā: sed nō est uerum quātum ad mām ⁊ subiectuz. Si ergo virtute diuina fieri pōt ut forma cōuertat in formā ad quā ꝓtrarietatē habet: nō est reputādū impossibile deo totā subam cōpositi cōuertere in solam māz ad quā ꝓtrarietatē nō habet. Immo si nobis innotescit eē possibile deo vnā formā eductam de potētia materie posse cōuerti in aliam: ut in prosequendo patebit: potissime hoc innotescit nobis ex eo q forme ex parte materie in qua vniūtur: quia de eius potētia educi possunt: cōtrarietatem nō habēt. Si ergo concedimus q possit forma in formam cōuerti ꝓpter ipsam materiā in qua vniūtur. multo minus est reputandum impossibile deo q possit formā in ipsaz materiam cōuertere: ꝓpter qō totam substantiā rei cōposite in solam materiā potest conuertere. ¶ Scōa via sic patet. nam ut tactum est: forma educta de potentia materie virtualiter clauditur in ipsa materia. Nam ut cōmentatoz ait in 12°meta^ce. esse qō extrahitur de aliquo. est aliquo modo in eo de quo extrahit. forme ergo aliquo modo sūt in materia anteq̄ de materia educant: cū possint extrahi ⁊ educi de materia. possumus g aliquo mō dicere q mā sit potētia ⁊ virtute totū. In potētia eni passiua mae est forma educibilis de ipsa que cōposita materie facit totū: igit vno modo mā ⁊ forma sunt plus q mā soluz. Alio modo

materia ⁊ forma quodāmō non sunt plus q̄ materia solum. Nam actiue loquendo materia ⁊ forma sunt plus q̄ materia solum: qz si materia est rō agēdi hoc habet a forma: principaliter enim ratio agendi est forma. si tamen aliquo mō coicatur materie hoc cōpetit ei prout habet esse sub forma: ſz loquēdo de potentia passiua: materia ⁊ forma nō plus est quodāmō q̄ ipa materia: cuz de potētia passiua materie educat. Sed cū suba panis ꝙuertitur in corpus chr̄i: ibi panis suba nō habet rōnem actiui sed passiui. Fit enī hoc virtute diuina respectu cuius cūcta creata habēt rōnem materialis ⁊ passiui. Est enīz in potestate creatoris hēre plenam actionē ⁊ plenū dominiū super creaturā suā: ut faciat de ea ut sibi placet. Si ergo fm potētiā passiuā quodāmodo materia ⁊ forma nō sūt plus: q̄ mā solum: qz ut tactū est panis in dicta cōuersione habet rōnē passiui ut spectat ad propositū: quodāmō tantū est mā panis q̄tū mā ⁊ forma simul. Jn quodcūqz igit̄ vtute diuina pōt ꝙuerti mā panis ꝙuerti poterit mā ⁊ forma simul. Sicut ḡ in cōuertere est ex parte forme sic in cōuerti est ex parte materie. ꝓpter quod sicut in cōuertere ⁊ in agere non est plus materia ⁊ forma: q̄ forma solum: qz fm potētiam actiuā materia claudit in forma: ⁊ ubi vnū ꝓpter alterū utrobiqz tātū vnū. Unde qz tota ratio agendi cōpetit materie ꝓpter formam. ⁊ in agere ⁊ in cōuertere nō plus erit materia ⁊ forma: q̄ forma solum: sic in pati ⁊ in cōuerti: qz principaliter rō passionis sumit̄ ex materia: ⁊ forma claditur in potētia passiua materie: fm pati ⁊ ꝙuerti non plus est materia ⁊ forma q̄ materia solū. Si ergo potest ꝙuerti materia panis in materiā corporis chr̄isti: ⁊ forma in formā: poterit simul forma uel materia panis cōuerti in solam mām. Et qz forme fm q̄ spectat ad propositū non se sic virtualiter cōtinent: ut forma contineat in materia: difficilius est assignare rōnem ⁊ modū per quē forma panis ꝙuerti potest in formam corporis chr̄isti ⁊ materia in materiā: q̄ ostendere q̄ tota substātia panis ꝙuerti possit in solam materiam.

¶ Tertia via sic patet: qz forma per se nō est in potentia passiua nisi rōne materie: sicut difficile esset sustinere materiā per se agere uel esse aliud qō agit materia ab eo agit qō forma: mām tamē ꝓtūctam forme agere ⁊ ꝙuertere aliquid nō est icōueniēs. Si nō alīō agat nec aliud cōuertat materia q̄ forma. sic difficile esset sustinere formā per se sumptam pati: ⁊ ꝙuerti in aliquid: formā tamē vnitā materie cōuerti in aliquid nō est incōueniēs: ſz si ꝙuertio forme nō sit alia a cōuersione materie: ⁊ forma nō ꝙuertat̄ in aliud q̄ mā. Si ergo materia alicuius cōpositi in mām ꝙuertitur: facile erit sustinere q̄ etiā forma in eādez materiā cōuertatur. Totū ergo cōpositum in solaz materiā pōt cōuerti: ⁊ si non est impossibile q̄ in aliud ꝙuertatur materia ⁊ in aliud forma: ut q̄ materia cōuertatur in materiā ⁊ forma in formā: oino tamē facilius est sustinere q̄ materia ⁊ forma panis virtute diuina cōuerti possit in solam mām corporis chr̄isti: q̄ q̄ materia cōuertatur in materiā ⁊ forma in formam. Si ergo hoc est possibile illud non est reputandū impossibile ut in theoremate dicebat. De mō autē possibilitatis in sequēti theoremate aliqua declarabim⁹, put spectat ad presens opus.

Propositio. XXXIII.

Artes quas habet materia naturaliṫ p actu esse nō possunt sine partib⁹ quātitatis: intellectus tñ ꝓpter essentialem differentiaz separat has ab illis: poterit ergo aliquid cōuerti in partes materie existentis in christo absqz eo q̄ in quātitate ipsius aliqd conuertatur.

Declaratio.

¶ Si alicui rei cōpetit modus alterius per aliud sicut competit ei per illud: sic illo deficiente ei nō remanet dictus modus. qō videre possum⁹ tam in his que naturaliter habēt esse: q̄ ēt in hīs que miraculose fiūt. Uidemus enim vniuersalia naturaliter esse in particularib⁹. Et qz vniuersalia per se nō existūt: ſz in alio habēt esse: oibus vniuersalib⁹ competit quidam modus qualis: ideo supius dicebat vniuersalia que sunt scōe substātie nō significare hoc aliquid: ſz quale q̄d: qz sīgnt quid per modū qualis. Si ergo modus q̄lis competit vniuersalibus ex eo q̄ sunt in alio: si ponemus vniuersalia per se esse ⁊ diceremus quiditates rerū abstractas per se existētes: ut plato posuit quas dixit eē ideas particulariū: cogeremur dicere vniuersalia eē substātias: nō solum quātum ad rem: sed etiā quātum ad modum: qz cōpeteret eis per se existere. īō phs 7° meta^ce disputans cōtra platonem ait vniuersalia non eē substātias: qz nullum cōe est suba: ideo reprehendit platonē ponētez vniuersalia eē substātias: ⁊ sicut habet eē in hīs que natural⁹ sunt: sic videmus in hīs que miraculose fiunt. sicut enī vniuersalib⁹ naturaliter competit modus qualis per particularia: ut quia sunt in particularib⁹: ⁊ si amouerētur a particularibus non cōpeteret eis dictus modus: sic qz per diuine virtutis influētiam pōt miraculose accidēti cōpetere modus sube: qz diuino miraculo possunt accidentia per se eē ut infra declarabitur: si diuina influētia cessaret: tolleretur ab accidentibus modus subendi. non enī possent ulteri⁹ per se esse. semper ergo cū cōpetit alicui rei modus aliqs per aliud illo alio amoto non poterit ei cōpetere ille modus. Si ergo materie cōpetit nāliter habere partes ⁊ habere modū quātitatiuū mediāte quātitate: amota quātitate nāliter nō competit materie habere partes fm quas dicebatur materia hēre quēdā modū quātitatiuū. Naturaliter ergo partes materie nō possunt actu existere sine partibus quātitatis: intellectus tñ ꝓpter essentialē differentiā separat has ab illis. Sicut enī per sensuz visus possum⁹ iudicare lucē esse aliaz a colore: qz videmus colores aliqñ magis illuminatos aliqñ minus: sic qz eēntia māe est alia ab eēntia q̄titatis: qz videm⁹ eādē materiā per essentiā aliquādo eē sub maiori quātitate: aliquādo sub minori: iudicare possumus per intellectum partes materie essentialiter differre a partib⁹ quātitatis: sic essentia materie est alia ab essentia q̄titatis. Utrū autē possimus intelligere partes materie non intellectis partibus quātitatis: uel oino sic est de cognitione intelligibili quātuz ad partes materiales respectu partiū quātitatiuaz: sicut erat de visu coloz in cōparatione ad lucē: ut sicut visu cognoscere possumus colorem differre a luce: nō tñ possumus videre lucem non visa luce. Sic forte diceret quis q̄ intellectu percipere possumus partes materie esse alias a partibus quātitatis: non tamen possumus intelligere illas partes non intellectis partibus quātitatis: talia autem inuestigare non spectat ad propositum. Nam ſz possumus intelligere aliquid esse differens ab alio quod intelligere nō possumus non intellecto alio: ut possumus cognoscere q̄ accidēs sit aliud a subiecto: non tamen possumus intelligere accidens non intellecto subiecto. Deus tamen plus potest facere q̄ intellectus noster intelligere: qnia potest facere

accidens sine subiecto lz hoc nō possum⁹ intelligere. Sic forte diceret aliquis q deus posset conseruare in esse partes materie absq; partibus quantitatis: lz forte non possimus intelligere partes materie non intellectis partibus quātitatis. Et si posset deus facere has partes esse sine illis: nulli dubiuz est q pōt facere q aliquid ꝓuertat in partes materie: absq; eo q aliqd sit ꝓuersum in partes q̄titatis. Sed qō dicitur si hoc nō potest deus: qz forte nō habet rōnem possibilis q actu existant partes materie absq; partibus quātitatis: nō tñ ꝓpter hoc tollit ueritas quesita. Nā si albedo absq; superficie esse nō posset: tñ qz essentia albedinis est alia ab essentia superficiei: z deus potest vnam essentiā in aliā essentiā ꝓuertere: qz ut prōbatū fuit supra deus ꝓuertere pōt aliquid aliqd actu ꝑexistens: posset deus per se loquēdo aliquid ꝓuertere in essentiā albedinis z tñ nihil esset ꝓuersum in essentiā supficiei: eo q ista essentia nō sit illa. Sicut qz partes materie sunt differentes essentialiter a partibus q̄titatis: posset deus aliqd ꝓuertere in ptes materie: uel in materiā habentē ptes: z cū nihil esset cōuersum in partes quātitatis ꝓpter qō declaratū est qō in theoremate proponebatur. ¶ Ad ulteriorez tñ ueritatis intelligētiam notandū: qō superius est ostensum q si potest deus ꝓuertere materiā in materiā pōt totum compositum ex materia z forma ꝓuertere in solā māz loquēdo de forma educta de potētia materie: poterit ergo deus totā substātiam panis ꝓuertere in solā māz existētem in christo loquēdo de materia illa ut habet ptes: z tñ nihil erit ꝓuersum in q̄titatē christi. ¶ Ut ergo aliqd appeat de mō ꝓuersionis: aduertenduz q ut superius dicebat deus pōt ꝓuertere aliqd in aliud ꝑexistens actu. Ut pōt hunc aerem cōuertere in hunc ignem: qz pōt illā eandē formā numero que est in igne educere de materia aeris. Et qz materie nō differunt nisi per formas: si materia que est in aere informet illa eadē forma numero qua informat mā existēs in igne: materia aeris fieret mā ignis: sicut qz albedines non differunt nisi per superficies: qui esset illius potentie qō vnā supficiē ꝓuerteret in aliā posset vnā albedinē in aliā ꝓuertere. Sic ergo poterit deus totā substantiam panis in solam mām ꝓuertere: quia poterit formam panis in potentiam materie reducere z facere q illa materia informet illa eadem forma que est existēs in christo: z tūc materia illa ꝓuersa erit in māz que est in christo. Et qz forma reducta in potētiam materie nō dicit annihilata: si deus ꝓuerteret materiam illā in quā redacta est forma panis in materiā existentem in christo: quodāmō tota substantiā panis in solā mām ꝓuertisset. Cū ergo effectiue loquēdo deus possit immediate facere qō mediate facit: si pōt tota substātiā panis ꝓuertere in solā mām reducendo formā panis in potētiaz māe poterit absq; tali reductiōe talē ꝓuersionē facere. imo qz ꝑm ꝓuerti z passiue z ut in precedenti ꝓpositione dicebat nō plus est forma z mā panis q mā solum. si pōt deus cōuertere mām panis in mām corporis christi. poterit immediate totā substantiā panis ꝓuertere in solam materiā existentē in christo: absq; eo q prius ꝑm intellectū inducat forma panis in potentiam materie. Propositio. XXXIIII.

C Um substātia panis in corpus christi cōuertitur: qz totū trāsubstātiat in totū. nō est dicēdū q panis materia: uel q eius forma in nihilū redigat. Aperitio. ¶ Voluerūt aliqui dicere q cū ex pane fit corpus christi qz panis ānihilat: uel q eius suba redigatur in primā māz: sz hoc sufficiēter ꝑobat. Ostēdebat enī supius q aliquod corpus esse alicubi de nouo ꝓtingit dupl'r: uel per transmutationē propriā: ut quia per motū localem acquisiuit locū illuz: z est ibi localiter: z sic corpus christi est in celo. Secūdo mō hoc pōt ꝓtigere per trāsmutationē alterius: ut qz aliquid est cōuersum in ipsum: z sic corpus christi est in hostia. Nō ergo incipit christus de nouo eē in altari per motū localem: ut qz descendens de celo superna deserēs incipiat eē in hostia. Sic enī totus est in hostia q ēt totus remanet in celo. Si igitur suba panis in nihilū redigeret: uel eēt redacta in mām primā z nō ꝓuerteret in corpus christi: nō posset eē corpus christi de nouo in altari siue in hostia per trāsmutationē alteri⁹: ut per ꝓuersionē panis in ipm: solū ergo ibi eēt per trāsmutationē propriam: oporteret ergo ipm de celo descēdere ut ibi existeret z eēt ibi localiter. Ut qz per vnū z idez corpus localiter in diuersis locis esse non pōt: cū esset christus in hostia desineret eē in celo: z cū esset in altari desineret eē in alio. que oia sunt ꝓtra fidem catholicam nō tenet coiter z bene: q in hoc sacramēto nec annihilat panis mā nec forma: sed tota suba panis cōuertitur in totū corp⁹ christi. Non est enī annihilatū: quia in aliud est cōuersum. Sed quomō totum ꝓuertatur in totū: z quod totū in quod totū: declarare nō est facile. Si enim poneremus vnā solam formā in cōpōsito: z diceremus in christi corpore nō esse subalem formā nisi aiam: ꝑm quā positionez ut superius tangebat oporteret nos dicere totā substātiam panis esse cōuersam in solam materiā: forte sic dicendo de facili possemus soluere rōnes ꝓtrarias. possum⁹ aūt quātuz ad ꝑsens octo rōnes facere cōtra positionez istam. ¶ Prima talis est: quia ꝓncipia oportet manere: ut dicit in ꝓmo phisicoꝝ. Cum ergo forma z materia sint principia: oportet illa manere. est enim ꝓtra rōnem ꝓncipioꝝ q fiant ex alterutris uel q fiant ex alijs: sed alia fiunt ex ipsis. Non ergo forma ex materia fit: nec materia ex forma. Unde circa finē octaui meta^ce ꝓbat q forma nec est elemētuz: nec est ex elemētis. Sed si tota suba panis tam materia q̄ forma ꝓuerteret in solam mām existentē in christo qō oporteret dicere ponētes vnam formā forma panis conuerteret in materiā corporis christi: qō videtur oino incōueniens: qz si forma non est ex materia: multomagis videt q nec materia possit esse ex forma. ¶ Secunda talis est: qz data q mā z forma panis possint cōuerti in solam mām existētē in christo: cū materia ut videt nō possit dici corpus: falsum eēt qō predicat fides catholica cum ait: q ex pane fit corpus christi: uel q panis cōuertitur in corpus christi: sed solum esset uerum dicere q panis cōuertitur in materiā christi: quia usus loquēdi nō admittit: nec ueritas videtur pati. ¶ Tertia talis est: qz z si materia potest dici corpus hoc nō cōtingit nisi prout habet eē extensum. materia autē quantū est de se dicit quid indiuisibile: z est ꝑm se in predicamento substantie: nō ergo potest ei competere extensio que dicit moduz q̄titatiuū. ¶ Quarta talis est: quia z si saluare possumus q materie competat modus quātitatiu⁹ hoc modo est nisi per quantitatē. Nunq; ergo sola materia poterit dici corpus: sed mā cuz quātitate corpus appellari poterit. Si igitur in tale corpus ꝓuerteret panis suba: esset aliquid cōuersum in q̄titatem christi: z q̄titas christi esset in sacro qō falsuz est ex vi sacri. ¶ Quinta talis est: qz ēt si saluare possemus q mā possit dici corpus: z q posset ei cōpetere mo-

dus quãtitatiuus: ⁊ q̃ ille modus non addat aliquid supra naturam materie: tñ nullomodo videtur posse stare q̃ sola mã dicatur totuz. Si igitur tota suba panis ꝓuerteret in solã mãm: dici nõ posset q̃ totũ cõuerteret in totũ. ¶ Sexta talis est cũ ois cõpositio videat requirere plura per essentiã: ut videt sola mã nullomõ põt dici res cõposita: igit si suba panis ꝓuertet in sola mã: nõ eẽt transbatio rei cõposite in rem cõpositã qõ est falsum ¶ Septima talis est: si mã ut hẽt eẽ quãtitatiuũ põt dici corpus. mã panis quia nõ absoluit a quãtitate poterit dici corpus. possem⁹ g̃ dicere q̃ corpus ⁊ forma panis cõuertunt in corp⁹ chri qõ usus loquendi nõ admittit: nec ueritas videt pati. ¶ Octaua talis est: qz si mã ut hẽt moduz q̃titatiuũ dicit corpus: ⁊ iõ suba panis dicit conuerti in corpus christi: qz ꝓuertit in materiã existẽtẽ in christo ut hẽt modũ quãtitatiuũ: qz modus semp arguit rem etiam modus absq̃ re eẽ nõ põt: nõ posset eẽ aliquid ꝓuersum in mãm ut videt existentẽ in chro: nisi aliqd conuertatur in quãtitatez chri. Erit g̃ quãtitas corporis christi in hostia ex vi sacramẽti: nõ ex nãli cõcomitantia solum. qõ est ꝓtra vitatem catholice fidei. ¶ Hee autẽ obiectiones si ꝓsiderent p̃dicta plane soluũtur. Nam per. 32. propositionẽ soluit prima obiectio ubi ostendebat totũ compositũ vtute diuina posse cõuerti in solã mãm. Et qõ arguitur de p̃cipijs: qz p̃cipia opz manere: nõ est plus ꝓtra ponentes vnã formã: q̃ ꝓtra ponẽtes formas plures: qz si p̃cipia opz manere: nec fiũt ex iuicẽ nec ex alterutrius: sic mã nõ fit ex forma: nec forma ex mã. q̃ mã sit aliquid de essentia forme: uel q̃ ꝓuertat in formam: sic materia nõ fit ex materia: nec forma ex forma: qõ opz nos dicere si ponamus plures formas. ¶ Dicẽdum est g̃ q̃ mã ⁊ forma si sunt p̃cipia sunt p̃cipia agenti naturali: qz tale agens ꝓsupponit mãm: ⁊ etiaz aliquãdo ꝓesupponit formã. qz si esset dare mãm oino primã ⁊ absq̃ omni forma: ut ꝓbat cõmentator 8° phisicoꝝ: nõ posset eẽ subiecta motui: ⁊ trãsmutationi. agens vo nãle quia agit per motũ de ea nihil posset ꝓducere. Sunt ergo talia principia suppositа ab agente naturali nõ a deo: qui ipsam essentiã materie produxit in esse: ⁊ cui⁹ est agere nullo p̃supposito. ¶ Scõa rõ soluit per. 26m theorema ubi ostensuz fuit q̃ sola materia ut induit modũ quantitatiuũ potest dici corpus. ¶ Tertia rõ soluit per. 27m theorema: ubi probatũ fuit rez vnius predicamẽti posse habere modũ alterius predicamẽti: propter qõ mã potest habere moduz quãtitatiuũ. ¶ Quarta rõ soluit per. 28m theorema. ubi ostẽsum est modum illum quãtitatiuũ: nullam essentiã addere super nãz materie. ¶ Quinta rõ soluit per. 29m theorema. ubi ostensum est solam mãm ut habet modum quãtitatiuũ posse dici totũ quoddã. ¶ Sexta rõ soluit per. 30m theorema. ubi ostensuz est solã mãm ut induit quẽdam modum quãtitatiuũ posse dici rẽ cõpositaz. ¶ Septima rõ soluitur per. 31m theorema. ubi ostẽsum est q̃ spãli modo ⁊ ꝓprie mã existens sub forma aialis põt dici corpus ⁊ nõ materia alia. ¶ Octaua ⁊ ultima rõ soluit per. 33m theorema. ubi ostẽsũ est q̃ potest ꝓuerti suba panis in mãz existẽtẽ in christo: ut habet rõnem totius: absq̃ eo q̃ aliquid ꝓuertat in quãtitatẽ ei⁹. ¶ Dicamus g̃ q̃ ponẽdo vnã formam in cõpositо: diceremus subam panis eẽ conuersam in solam mãm: non tamẽ esset conuersa in mãz, quocũq̃ modo sumptam: sed in mãm ut est in chro. Sicut ergo si aliquid ꝓuerteret in solam albedinẽ existentẽ in pariete: lz albedo quãtũ est de se: sit quid idiuisibile: tamẽ ut habet esse in magnitudine est quid extensuz: qõ cõuersum esset in talem albedinem non esset conuersum in aliquid indiuisibile: sed in aliquid extensum ⁊ habens partes. Sic qõ ꝓuertit in solam mãm existentẽ in chro in tale aliquid ꝓuertitur: qualis est mã illa. lz ergo mã quãtum est de se sit quid indiuisibile: ⁊ nõ possit dici totum: nec possit uocari corpus: tñ qz ut habet esse in chro: habet esse extẽsum: ⁊ est qd organiçatũ: ⁊ habens partes: que organiçatio ⁊ que partes ut põt patere per habita: nullaz essentiã addit supra nãm materie: sed solum dicit quẽdaz modũ extendi: quẽ habet mã ut est in cõposito. Et qz sola mã ut est in chro est quid organiçatũ ⁊ habens partes: ⁊ potest dici corpus ut superius est ostensum: si in talez mãm ꝓuertat panis suba erit ꝓuersio in aliquid totũ: ⁊ in aliquid habẽs partes: ⁊ in aliquid qõ potest dici corp⁹. Materia eni cuiuslibet aialis põt dici corp⁹: ⁊ pars corporis potest dici corpus ꝑm q̃ corpus dicit alteram partẽ aialis: ⁊ de animali nõ predicatur: ⁊ etiã pars corporis accipiẽdo corpus qõ dicit totũ: ⁊ de aiali predicat: imo materia qz ꝑm se ꝓsiderata mã dicitur: sed ut organiçata dicitur corpus: si soluz vnã formam poneremus in christo: qz suba panis nõ esset cõuersa in materiã per se sumptam: sed in materiã ut est organiçata: melius ⁊ congruẽtius diceret q̃ panis substãtia cõuerteret in corpus christi q̃ in materiam christi. ¶ Patet g̃ q̃ ponendo vnã formã: obiectiones factas de leui soluim⁹. Propter qõ dicta positio videt ualde probabilis: tñ qz nihil prohibet quedaz falsa esse ꝓbabiliora quibusdaz uerbis: qz de ueritate dicte positionis mihi nõ ꝓstat: dicte positioni nõ assentio. Audeo tamẽ dicere q̃ ⁊ traria non intelligo. Naz ponere multas formas in cõposito: habet multas difficultates ꝑm se: quas soluere nescio: qz si non candez formã dicit superius ⁊ inferius. ut si aer nõ per eandẽ formã est aer corpus ⁊ suba. ⁊ cũ ex aere fit ignis remanet in aere forma per quã erat corp⁹ ⁊ substãtia. lz inde sit amota forma per quã erat aer. Non tamẽ in tali generatione est generata substantia: nec corrupta substãtia. Sicut enim per aliam formã homo est homo ⁊ albus: si remoueatur forma albi ⁊ fiat niger nõ erit generatus homo neq̃ corruptus: ⁊ si nunq̃ absolueret materia a forma humana: nunq̃ esset generatio nec corruptio hois. sic cum nunq̃ absoluat materia a forma per quã est corpus ⁊ substãtia: nunq̃ erit generatio nec corruptio substãtie: videt ergo esse tenẽduz q̃ illa eadẽ forma que dat rei eẽ specificũ det ei totuz ordinẽ p̃dicamẽti. iõ cũ corrũpit equus corrumpitur corpus ⁊ substãtia: qz per illã ⁊ eandẽ formã per quaz equus est equus est corpus ⁊ substantia. ¶ Rursum multa incõueniẽtia mihi insolubilia hanc positionem sequũtur. Nam tũc partes diffinitionis nõ essent vnũ qz dicerent materiã vnã: sed solũ essent vnũ qz essent in vno ⁊ supiora de inferioribus p̃dicarent denoiatiue nõ essentialiter: ⁊ multa alia que alibi deo dãte diffusius ꝓsequemur. hẽt tñ nihilominus ista positio specialẽ difficultatem ut spectat ad propositum. Nam si ponamus multas formas in composito ⁊ substantia panis conuertit in corpus christi quia materia cõuertit in materiam: ⁊ forma in formam. ideo tota substãtia panis cõuertitur in corpus qõ dicit aggregatuz ex materia ⁊ forma. constat q̃ corpus sic acceptum ut superius est ostensum predicatur de composito. Sicut enim homo nõ est substantia. ꝑm q̃ substãtia dicit alteram partez compositi: qz nec est materia: nec forma est tñ substãtia ꝑm q̃ substãtia dicit aggregatũ ex mã

ꝛ forma: sic homo nō est corpus ſm q̄ corpus dic̄ alterā partē cōpositi. Est tn̄ corpus ſm q̄ corpus dicit aggregatū ex mā ꝛ forma. Si ergo panis cōuertitur in corpus chr̄i: q̄ conuertitur in aggregatū ex mā ꝛ forma: cum tale corpus sit chr̄s eo q̄ chr̄s est homo: ꝛ omnis homo est corpus accipiendo corpus ut est genus: ꝛ ut dicitur cōpositū ex materia ꝛ forma. Posse mus dicere q̄ panis est cōuersus in chr̄m: ꝛ q̄ est cōuersus in hominē qđ falsum est. Nō eni panis cōuertitur in chr̄m nec in hominē: sed in corpus chr̄isti ꝛ in corpus hominis. ¶ Et si diceret q̄ hec p̄dicatio est uera homo est corpus per accidens in̄gtū forma corporeitatis ꝛ forma humanitatis sunt in eodē: pp qđ per accidēs est panē cōuerti in hominē. Per se autez cōuertitur in corpus: augeꝫ questionis difficultas. Incidimus eni in magnū incōueniēs: q̄ cogimur dicere q̄ superiora de inferioribus per accidēs p̄dicētur: sicut albū p̄dicatur de musico: ꝛ rursum nō effugimus argumentū. Corpus eni illud in qđ cōuertit panis ſ̄ba: nō p̄dicatur de hoie ut possim⁹ saluare: per accidēs panis cōuertitur in hominē: sicut saluam⁹ per accidēs edificator cantat: si edificator p̄dicetur de musico. Istā ergo positionē de multitudine formarū nō intelligo: nec tn̄ in his que sunt fidei minus assentio: cū ad talia requirat captiuitas intellectus. Quid ergo dicemus scio q̄ panis ſ̄ba cōuertitur in uerum corpus chr̄i ꝛ in illud idem nūo qđ in celū ascendit: ꝛ uerū corpus chr̄i sumimus in altari. hoc igitur chr̄s tradidit: hoc ecclesia tenet: si alīs hoc nō sufficit mihi sufficit. cui ergo non sufficit saluis fundamentis fidei cuz reuerentia ꝛ timore inuestiget quale sit illud corpus. ego aūt malo in mea simplicitate persistē: q̄ de arduis temere iudicare. Propositio.xxxv.

9 Accidētia successiua quorū eē est in fieri: adeo a substātia dependēt: q̄ nec naturaliter nec miraculo fieri potest q̄ habeant per se esse. Si ergo frangatur hostia cōsecrata: oportet fractionem illam fundari in aliquo susceptiuo. Declaratio.

¶ Fuerunt enim aliqui nō intelligentes quō fides ponit in hoc sacramēto accidētia per se esse. credētes q̄ de omnibus accidētibus esset par ratio. ideo dixerūt fractionez quā exercet sacerdos in hostia consecrata nō fundari in aliquo subiecto. uolētes q̄ ibi esset fractio absq; eo q̄ aliquid frāgeretur. Cuz ergo fractio quenda motum importet: si ostēdere possumus motum: ꝛ ea que sunt de genere successiuoꝝ nullomodo absq; subiecto posse per se eē: manifestū erit fractionem illam fundari in aliquo subiecto. Possumus autem hoc triplici via uenari. quaruz prima se extendit uniuersaliter ad omnia successiua. Secūda vo specialiter arguit de motu. Tertia aūt specialiter determinatur ad fractionē illam: quā aspicimus in partib⁹ hostie consecrate. ¶ Prima via sic patet. Nā totalitas successiuoꝝ ꝛ totalitas permanētium nō currunt pari passu. Totalitas enim permanētiū consistit in simultate partiū. Tunc est enim tota domus: quādo omnes partes domus mō debito simul sunt: ideo si tales partes simul existant omni alio amoto: domus habebit esse: sed totalitas successiuoꝝ: nō est in simultate partium: sed in ordine partiū: nunq̄ enim partes successiue simul esse possunt. Immo si simul eēnt: successiuus nō esset: oportet eni tales partes habere ordinē prioris ꝛ posterioris. ꝛ iste ordo de necessitate requirit mobile ꝛ successiuū. Nunq̄ enim esset prius ꝛ posterius in motu nisi aliquid uariaret ſm prius ꝛ posterius: nulla enim pars motus est in actu: sed in fieri solū. Si ergo successiua dicunt esse hoc est q̄ aliquid ſm ea succedit: ut si motus est: hoc non contingit q̄ motus: uel eius partes sunt quid in actu: sed q̄ aliqđ mobile mouetur ſm motum: ideo dicitur q̄ a mobili accipit vnitas: ꝛ ordo in ptibus motus. Motus eni habet vnitatē a magnitudine: uel a mobili ut dicit in 6° phisicorum. ꝛ sicut successiue: ꝛ ordinatim mobile acq̄rit aliquid per motū: sic successiue accipit ordo partiuz motus. Sic ergo q̄ permanētia habent partes simul iō stare nō posset q̄ eēt aliquid totū permanēs: non manēte simultate partiū: sic q̄ totalitas successiuorū est in ordine partiū fieri nō pōt q̄ sit aliqđ successiuū: ꝛ nō sit talis ordo. Et q̄ iste ordo: ꝛ ista vnitas nō pōt esse sine eo qđ succedit. nō pōt esse motus sine mobili. ꝛ vniuersaliter nō pōt esse aliqđ successiuum absq; eo q̄ aliquid succedat. Nam sicut implicaret contradictionē q̄ esset homo: ꝛ non esset anima simul cum corpore vnita corpori q̄ totalitas hominis consistit in simultate partium: ut in simultate anime ꝛ corporis. Sic nō poterit esse aliquid successiuū nisi aliquid succedat: cū habitum sit successiua habere ordinez: ꝛ vnitatē ex mobili: ꝛ eoꝝ totalitaꝫ consistat in ordine partium. Cū igitur fractio quēdā ordinem motus importet: ꝛ quādā successionem: nō poterit esse fractio: nisi aliqđ frangatur. ¶ Secunda via que arguit specialiter de motu sic accipit. Per omnē enim motum acquiritur aliquid: nihil eniz aliud est motus: nisi quedam successiua acquisitio alicuius: ꝛ qñ nihil acquisitum est. nōdū inceptus est motus: qñ aūt est totū acq̄sitū tunc cōpletus est motus: tunc eni est motus: quādo est aliqđ acquisitum: ꝛ aliquid est in acquiri: ideo 6° phisicoꝝ scribitur q̄ omne qō mouetur partiz est in termino a quo: ꝛ partim in termino ad quem. ꝛ 9° metaᵉ scribitur. Omne qō mouetur habet aliquid de eo ad qō mouetur. ¶ Cum ergo per se loquēdo motus nō terminet ad motū: q̄ motus nō est motus ut dicitur in p̄° phisicoꝝ. oportet dare aliquez situz: uel aliquā formā acquisitam per motum: ad hoc q̄ mot⁹ sit. Nunq̄ ergo erit motus: nisi sit dare aliquid in aliquo qō successiue per motuz acquirit. Et q̄ hoc sine mobili esse nō pōt: non est dare motū: nisi aliqđ moueatur. ergo nō erit dare fractionē nisi aliquid frāgatur. Acquiritur eni per aliquā fractionē nouus situs: uel noua superficies. Sicut eni cū linea diuidit: vn⁹ punctus fit duo puncta: ꝛ vnus punctus in potentia que erat lince cōtinuatiuus: fit duo pūcta in actu que sūt termini linearū. Sic cū corpus frangit vna superficies fit multe superficies ut superficies in potentia: ut que erat corporis copulatiua efficit due superficies in actu que sunt termini corpoꝝ. Ista autē superficies que per fractionē acquiritur: qñ nihil de ea acquisitū est: non dum est incepta fractio: qñ tota est acq̄sita: est fractio cōsumata. Nunq̄ aūt poterit esse fractio in frangi: ꝛ in fieri nisi sit aliquid acq̄sitū in superficie: ꝛ sit aliquid acquirendū. Ergo nō pōt esse fractio nisi sit dare corpus in quo acquirit superficies: ꝛ nisi sit dare aliquid de superficie acquisitū in corpore. uere ergo in omni fractione aliqđ frangit: ꝛ fractione hostie cōsecrate uere frangit ibi corpus aliquod: nō corpus qō est de genere ſbstantie: sed corpus qō est in genere quātitatis. nō eni ibi frangit corpus chr̄i: sed dimēsiones panis ibi frangunt sub q̄bus est corpus chr̄i. ꝛ q̄ dimensiones ipse sunt corpus qō est in gñe quātitatis. bene

dictū est q̄ ibi frangit corpus qō est in gñe quātitatis ꝛ nō substantie. ¶ Tertia via proprīa ibi fractioni sic haberi pōt. Inconueniēs est eni sensum falli circa per se sensibilia: ꝛ si virtute diuina hoc fieri posset: tñ non est cōgruū q̄ in sacramēto tante ueritatis aliqua cōmittatur fallacia: vnde magister 4° sniarū: ꝛ 2ª distinctione ait ambrosiū dicere. q̄ nihil falsum putandum est in sacrificio ueritatis: uel altaris sicut fit in magorum prestigijs: ubi de lusione quadaꝫ falluntur oculi ut videant esse qō nō est. Nec ualet q̄ aliq̄ dicūt nos nō falli: q̄ nō credimus aliquid ibi frāgi: q̄ cum uere aspiciamus q̄ de hostia cōsecrata fiūt multe ptes cū nūs sit in sensibilibus per se: ut dicitur in 2° de aia. Si ibi nō esset uera fractio: ꝛ nos nō crederemus ibi fractionē esse: ly nō falleretur ibi estimatio: deluderetur tñ visus qui iudicat ibi fractionē esse: sicut deludit visus in prestigijs magoꝝ: qñ dicit se videre milites. cū milites ibi nō existant: ly forte ex hoc non fallamur: sed forte cogitamus illos nō esse ueros milites. Nō ergo pōt ibi esse fractio nisi aliq̄d frangatur qō declarare uolebamus. Propositio. xxxvi.

C Etera accidentia per sua subiecta indiuiduationē suscipiunt: sola quantitas dimēsiua sm seipsaꝫ: uel seipsa est hec: que ut indiuiduetur subiecto nō indiget. ex pte ergo indiuiduationis impugnari nō poterit: cum in hoc sacramento possit quātitas per se esse. Cōmentum.

¶ Quia tota causa quare dicimus accidens non posse per se esse est: q̄ a subiecto dependet. ideo sm q̄ magis ꝛ minus dependēt accidētia a suis subiectis: sic est magis ꝛ minus difficile sustinere q̄ possint accidētia per se esse loquēdo de accidētibus permanētib⁹: quia de successiuis nulla est questio. planū eni est successiua sine subiecto eē nō posse. Stultū est eniꝫ dicere q̄ sit motus ꝛ tñ nihil moueat: qō oporteret dicere si poneret motus sine subiecto. motus eni nō moueꝫ. Si enim motus per se eēt sm motū illū nihil moueretur Cetera vō accidentia permanētia potissime difficultateꝫ habent q̄ nō possint per se esse: q̄ per subiecta indiuiduātur. Nō enim pōt aliquid in actu esse nisi sit hoc: ꝛ nisi habeat esse distictū ab alijs. ideo stulte ponebat plato dicens vniuersalia esse quidditates per se existētes. Omnia ergo illa accidētia que per sua subiecta indiuiduātur: uel est impossibile q̄ per se existant absq̄ eo qō cōtradictionē implicēt: uel est ualde difficile hoc sustinere. Si igit potissima cā videt esse indiuiduatio: q̄ ꝫdictio implicet si accidentia per se existant. si possumus ostendere q̄ nō oia accidētia indiuiduanꝫ per sua subiecta: ꝛ qō quātitas indiuiduetur per se ex pte idiuiduationis: nō poterit ueritas huiꝰ sacramēti impugnari ex hoc q̄ quātitas per se existat q̄ aūt quātitas per se indiuidueꝫ ꝛ nō alia accidētia: triplici via uenari possumus. In tribus enim differunt vniuersalia a particularibus. ¶ Prima eni dīa est q̄ pticularia habent esse signatū ꝛ determinatum ad locū: ꝛ ad tēpus: vniuersalia vō nō: ideo dictū est q̄ particularia sunt hic ꝛ nūc: vniuersalia vō propter sui abstractionē sunt semp ꝛ ubiq̄. ¶ Secūda differentia est q̄ pticularia plurificātur in eadē specie: vniuersalia vō nō. Nā plurificatio quātū ad vniuersalia respicit ad differentiā formalē: ꝛ iuxta spēz spālissimā in rebus mālibus nō est diuisio per formā. proprium est eni generis q̄ diuidat per formales differentias: spēs autē sm q̄ hꝰ solū diuiditur per pticularia indiuidua. qz si species diuidereꝫ in differentias pticularium esset diffinitio. qō est cōtra phm qui vult q̄ particulariū nō est scientia neq̄ diffinitio. Particularia tñ rerum mālium plurificant in eadē specie. qz differentia particulariū videt esse per mām. ista enim pticularia corruptibilia de q̄bus loqui intēdimus non differūt: qz in diuersis ptibus materie recipiunt diuerse forme. ¶ Tertia differētia est qz pticularia sunt corruptibilia: ꝛ mobilia: vniuersalia sunt imobilia ꝛ incorruptibilia. ¶ Ex hīs autez differētijs tribus formari possunt tres rōnes: q̄ quātitas per seipsaꝫ indiuiduatur. ¶ Prima rō talis est. qz ut pbat auicēna in sufficiētia sua: accidit substātie esse in loco. substātie eni non cōpetit ubi nisi per quātitatē: ꝛ quicq̄d est in loco loquendo de istis corporalibus est per quātitatē. Si g omnia per quātitatē ad locū determinant: quantitas formaliter loquēdo nō determinabitur per aliq̄d aliud: seipa est ergo hic ꝛ nūc. Immo tam mā q̄ forma loquēdo de mā simpliciter sumpta pertinēt ad totaꝫ spēm ꝛ nō fit induiduatio nisi accipiatur mā assignata: ꝛ mā nō habet esse signatum nisi per dimensiones existētes in ipsa. Si ergo consideramus primā differentiā inter vniuersale ꝛ particulare: videlicet q̄ vniuersalia nō habent esse signata sed particularia: patet per qō quātitas seipsa indiuiduat ꝛ est hoc: cum per eam alia habeant esse signatum: ipsa vō non per alia. ¶ Secūda ratio talis est. Nam si vniuersalia a particularibus differunt: qz vniuersalia nō plurificantur in eadē specie: sed particularia cū in quātitate possimus itelligere plura in eadē specie: q̄tas per seipaꝫ videt indiuiduari. dictum est enim supra q̄ quantitas per seipsaꝫ est extēsa: cetera vō extenduntur per quātitatē: quātitas ergo per se habebit quātitatiuas partes. ꝛ qz ptes quātitatiue possunt eē eiusdem speciei: ut qz pōt diuidi vna linea in plures lineas eiusdē speciei ꝛ vna superficies in plures supficies: ꝛ vnum corpus in plura corpora: sicut per se cōsiderata quātitas hēt plures partes taleꝫ: sic per se cōsiderata quātitas pōt plurificari sub eadē specie. Si ergo talis plurificatio nō potest esse sine indiuiduatione: quātitas est per se hoc: ꝛ ut indiuiduet nō indiget subiecto. Immo subiectū ipm indiuiduat per ipsaꝫ. ¶ Tertia rō talis est. Assignabat eni differētia tertia inter vniuersale ꝛ particulare: ꝛ qz vniuersalia sunt imobilia: particularia vō mobilia. Sicut g quantitati per se debet locus: ita si quātitas hēt esse per se actuale per se cōpetet ei motus loquendo de motu qui cōpetit rebus corporalibus sm qō dicitur nullū impartibile moueri: sicut omnia sunt ptibilia per quātitatem: ꝛ qz nihil pōt esse mobile nisi quātū: sic oia per quātitatē videtur indiuiduari: qz sine quātitate nō possunt eē subiecta motus. Patet ergo uerū esse q̄ quātitas seipsa indiuiduatur. Et sicut triplici ratione est ostensuz quātitatē indiuiduari seipsa nō per subiectū. Sic triplici via ostendi pōt cetera accidentia per sua subiecta indiuiduationē suscipere. ¶ Primo qz omnia accidentia alia a quātitate nō habent esse signatum nisi ex eo qō suscipiunt in materia assignata. ¶ Ruršuz nō plurificant in eadē specie nisi ex eo q̄ sunt in diuersis subiectis. ly eniz albedo esset separata esset vna albedo. Qz aūt sint plures albedines hoc est propter diuersa subiecta. ¶ Tertio alia accidētia per se accepta non possunt eē subiectū motus: cū per se cōsiderata non habeant ptes. Quō aūt quātitas per se accepta non pōt esse subiectū motus cū mathematicus cuius est

cōsiderare quātitatē dicatur abstrahere a motu ⁊ a mā in sequentibus apparebit. Propō.XXXVII.

OMnia accidentia per sua susceptibilia conseruantur: propter qđ nullū accidens pōt naturaliter per se esse. Sed per hoc nō habetur q̄ virtute diuina in hoc sacramento: nō possit accidēs per se subsistere si nihil aliud obuiaret. Declaratio.

¶ Quia quicquid habet creatura hēt a deo ꝟz q̄ deus est causa creature ⁊ nō plus est deus ⁊ creatura q̄ deꝰ solū. igitur ꝟm omne genus cause: ꝟm q̄ deus est causa creature: quicqđ deus pōt mediante creatura: pōt nō mediante illa. qz loquendo de tali genere cāe: tota rō causalitatis creature reseruat in creatore: qđ patet discurrendo per omne genus cāe ꝟm q̄ creatura procedit a deo. Est aūt deus respectu creature in triplici genere cause: efficiētis: finalis: ⁊ formalis: ut dicit cōmētator in xº metaphisice. ⁊ ꝟm quodlibet genus dictarū causarum nō plus est deus ⁊ creatura q̄ deus solū. Nā ꝟm genus cause efficiētis: quicqđ pōt deus mediāte creatura: potest nō mediante illa. Si eni faber pōt aliqđ cū martello qđ sine martello non posset: hoc est qz martellus hēt aliquid qđ nō accipit a fabro: nō enim q̄cquid virtutis est in martello est a fabro. Martellus eni rōne ponderositatis fortius p cutit: ponderositatem tm̄ accipit a fabro. sed ferrū qđ est in martello accipit talē grauitatē a generante. Si ergo aliqđ posset deus mediāte creatura in gñe cause efficientis: oporteret q̄ aliqua virtus eēt in creatura quā nō haberet a deo. Si ergo nihil est in creatura qđ a deo nō acceperit nō plus est de virtute in deo ⁊ in creatura: q̄ in deo solū. Et effectiue loquēdo quicquid pōt deus mediāte creatura: pōt nō mediante illa. ⁊ qđ dictū est de cā efficiente: ueritatē habet de cā finali. Finaliter eni loquendo: ubi vnū pp alterū: alterum utrobiq; tm̄ vnū. Per se eni nō est magis bonū sanitas ⁊ potio: q̄ sanitas solū. Et siqs diligeret plus sanitatē ⁊ potionē q̄ sanitatē solus: oporteret q̄ apprehenderet aliquā bonitatē in potione que nō cōperet ei ut ordinat ad sanitatem. Si ergo nulla bonitas est in creatura nisi ex eo q̄ ordinat ad creatorem: nō est plus de bonitate in deo ⁊ in creatura q̄ in deo solum. Sic etiā in cā formali dicere possumus: prout deus est cā formalis rerum. Est eni deus forma exemplaris rerū: ⁊ nō inherens. q̄cqđ enim exēplaritatis est in vna creatura respectu alterius: peramplius ⁊ perfectius reseruat in ꝓmo. ergo ꝟm omne genus cause ꝟm qđ deus est cā creature. qz ꝟm tale genus cāe tota causalitas creature reseruat in cā ꝓma. quicquid pōt deus mediante creatura pōt nō mediāte illa. ꝓut vō vna creatura est cā alterius: ꝟm aliquod genus cause qđ deo cōpetere non pōt: qđ pōt deus mediante creatura: nō oportet q̄ possit illud ea nō mediāte. Est eni vna creatura respectu alterius in duplici genere cause ꝟm qđ genus cause deus nullius est cā: vz in genere cause mālis ⁊ formalis inherentis: siue loquamur de mā ex qua siue in qua deus nullius est mā. Non enim deus est cā materialis ex qua res fiunt: cū talis materia sit q̄d in potētia: deus aūt sit actus purus. Nec ēt deus esse pōt mā in qua: qz forma simplex nullius pōt esse subiectū. Et sicut nō est mā rerum: sic absq; materia res nō pōt facere. Nō pōt enim facere cultellū ferreum sine ferro: ⁊ q̄ esset homo sine carnib⁹ ⁊ ossibus. posset aūt facere res sine mā in genere cāe efficiētis: qz ipsam mām posset producere. sed materialiter nō pōt materialia facere sine materia. ꝓducit eni res ex nihilo ordinaliter: qz post nihil res incipiunt eē aliquid. Sed māliter ex nihilo nihil facit. nihil enim est cuius mā nihil fit. nō ergo māliter potest mālia facere: non habentē mām partē sui. Et qđ dictū est de materia ex qua: intelligendum est de materia in qua. Si eni accidentia ex hoc habent mām in qua qz insunt: nō posset deus facere q̄ accidēs inesset ⁊ non haberet mām in qua esset. cū eni facit accidēs sine subiecto illud accidēs nō ulterius inest. Et sicut qz deus non est cā mālis rerū: qđ potest facere cū materia: nō opz eū posse sine materia. sic qz nō est forma inherens rebus qđ pōt mediante forma inhereāte nō oportet euz posse sine illa forma. ut si potest facere parietē albuz cū albedine nō oportet q̄ possit eū facere albuz sine albedine. In omni ergo genere cause ꝟm qđ deus nō est cā creature qđ potest deus facere mediante creatura non oportet q̄ possit illud nō mediante illa: nō q̄ hoc sit ex dei impotētia: sed qz subterfugit rationē possibilis. ideo posse illud nō est posse. cū igitur efficere ⁊ cōseruare res in eē reducat ad genus cāe efficientis ꝟm qđ genus cause deus est cā rerum: si nihil aliud obuiat: qz accidēs nō posset eē sine ſbiecto: nisi qz subiectū est causa efficiēs accidentis inquātū accidens oritur ex ꝑncipijs subiecti: ⁊ per subiectū reseruat in esse: qz in tali genere cause quicqđ deus potest facere mediante cā 2ª: pōt nō mediāte illa. Si potest deus mediāte ſbiecto ꝙseruare accidēs in esse poterit ipm sine subiecto cōseruare. sic eni nāliter loquendo deus, ꝓducit hominē mediāte homine ⁊ mediāte sole: ⁊ nāliter hō non producitur in eē sine homine ⁊ sole. ⁊ qz homo generat hominē ex materia ⁊ sol ut dicitur in 2º phisicoꝝ: tm̄ quicquid virtutis est in homine ⁊ in sole peramplius ⁊ perfectius reseruat in primo. Jdeo pōt deus absq; hoīe ⁊ sole ꝓducere hominē in eē: sic naturaliter accidens cōseruat in eē a deo mediante subiecto. cū quicqđ effectiuitatis est in subiecto: totū reseruat in deo si nihil aliud obuiat. quare ergo accidens sine subiecto eē non possit: nisi qz per subiectū conseruat: poterit tamē deus miraculo ⁊ sua virtute cōseruare accidens in esse sine subiecto qđ naturaliter per subiectū in eē conseruat. Patet ğ ueruz eē qđ in theoremate ꝓponebat. vz q̄ omnia accidentia per sua subiecta in eē cōseruātur. Propter qđ nullum accidens pōt per se eē. Sed si nihil obuiat: virtute diuina pōt accidens per se subsistere. Jn quibus autem accidentibus nihil aliud obuiat ⁊ in q̄bus nō: declabit in ꝓpositione sequēti. Propō.XXXVIII.

QVia principalis causa quare quantitas absq; subiecto esse nō posset sumitur ex eo qđ per subiectū conseruatur in esse. Cum ergo deus possit sine subiecto accidens conseruare ex quo principaliter nihil aliud obuiat: poterit in hoc sacramento virtute diuina quātitas sine subiecto persistere.

Declaratio.

¶ Ponitur autez subiectū respectu accidentis in duplici genere cause: efficiētis: ⁊ mālis. Dupliciter ēt intelligi potest subiectū eē cā efficiens accidētis. ꝑº qz accidens oritur ex ꝑncipijs subiecti: qz mā subiecta cum forma est cā oium accidentiū que fiunt in ea ut dicit in ꝑº phisicoꝝ: ⁊ sic subiectū non est cā efficiēs cuiuslibet accidentis existētis in ipso. pōt eni accidens eē

in aliquo subiecto qō non ꝓpzie oriē ex ꝑncipijs eius: cuiusmodi sunt accidētia que sunt in nobis per acqsitionē: ut sciētie ⁊ virtutes: ⁊ ea que sunt in nobis per infusionē ut dona gratuita. Et si aliquomodo saluare possumus habitus acqsitos oriri ex ꝑncipijs subiecti habitus tñ infusi q̄tū ad id qō sunt ex ꝑncipijs subiecti oriri non possunt. Nō ergo subiectū est cā efficiēs cuiuslibet accidētis existentis in ipso: loquēdo de cā efficiēte fm qō accidens quātū ad id qō est oritur ex ꝑncipijs subiecti. ¶ Secūdomodo subiectū respectu accidētis reducit ad genus cause efficiētis inquā tū facit ad cōseruationē eius. Et qz omne accidēs: siue nāliter fluat a ꝑncipijs subiecti: siue sit in ipso subiecto per acquisitionē: siue sit a supiori agēte per ifusionem: semp cōseruatur in esse per subiectū, ꝓpzium. ideo accipiendo cām efficientē: subiectū est cā efficiens cuiuslibet accidētis existentis in ipso. Uerum qz deus oia in esse ꝓducit: ⁊ omnia in esse cōseruat: quocunqz mō sumat effectiuitas siue in ꝓducendo: siue in cōseruādo: dcqd effectiuitatis est in causis inferioribus: hoc totū peramplius ⁊ foztius reseruat in causa ꝑma: ut pōt patere ex theoremate ꝓcedente. ideo quodcūqz accidens pōt deus ꝓducere mediantibus ꝑncipijs subiecti: pōt ꝓducere nō mediātibus illis ⁊ quodcūqz accidens pōt cōseruare per subiectū pōt sine subiecto etiā conseruare si nihil aliud obuiat. Et sicut subiectū dupliciter intelligit esse cā efficiēs accidentis. ita duplex est cā mālis eius: loquendo de causa māli ut cōpetit accidentibus habere mām. Accidētia enim dupliciter possunt cōsiderari. Primo quantū ad nām: ⁊ quantū ad id qō sunt. 2° quātū ad modū essendi quez hñt. Si cōsideremus accidens quantū ad modū essendi: sic subiectū est cā mālis accidentis inquātū accidentis esse est in esse. eo enim ipso q̄ modus existentiū accidentiū est qō insunt: cōpetit accidentibus habere mām in qua sint. ergo ex hoc ipo qō insunt: subiectū est mā accidentiū: qz accidentia māz non habent ex qua sunt: sed in qua sunt. Secundomodo cōsiderari possunt accidentia fm nāz: ⁊ fm id qō sunt: ⁊ sic subiectū est causa mālis accidentiū inquantum nā accidentiū indiuiduatur per ipsum subiectū. Illud eni per qō indiuiduat aliquid habet modū materie: qz cōsideratio rei fz eē vniuersale ptinet ad cō siderationē eius fm formā. Sed consideratio ei⁹ fm esse particulare reducitur ad cōsiderationē eius fm materiā: cum deus non sit materia rerum fm qō sb̄m est causa mālis accidentis: aliquo mō dicere possum⁹ q̄ accidens cōseruari nō possit sine subiecto: qō cōuenit ei cū subiecto. Si eni consideraē subiectuz ꝓout est cā mālis accidentiū quātū ad modū essendi: ut in quātū accidētia insunt: nullomō fieri pōt nec nāliter nec miraculo: qō cōpeteret accidentibus in esse: ⁊ haberent modū essendi illum sine subiecto quē habent cū subiecto. Non eni est intelligibile q̄ aliqd insit: ⁊ tñ nō subsiernatur ei subiectū tanq̄ mā in qua sit. Uidetur tñ dubiū utrū accidentia que per subiectū indiuiduant: indiuiduari possint virtute diuina absqz subiecto. Sed hoc inuestigare magis eēt curiosuz q̄ fructuosum. Nō eni hoc inq̄rere spectat ad ꝓpositū cuz supza ostensum sit quātitatē quā in sacramento altaris sine subiecto ponimus: nō indiuiduari per subiectū: sed per se. Probabile tñ videt q̄ accidentia mālia que oriuntur ex ꝑncipijs subiecti: illū modū indiuiduationis quē habent ut in subiecto existunt ꝓout subiectū est materia illoz: ⁊ ꝓout nā ipsorū per subiectum indiuiduat absqz subiecto habere non posse. Utrū autem eis virtute diuina posset aliuz modus indiuiduationis cōferri ꝓudentis lectoris iudicio reliquatur. Ad ꝓesens aūt ostensum sit: qualiter uerum est qō cōiter dicit: subiectuz respectu accidentis esse in duplici genere cause. in genere efficientis ⁊ mālis. ⁊ ꝓout est in genere cause efficientis: omne illud qō pōt cōpetere accidenti cū subiecto: pōt ei virtute diuina sine subiecto cōpetere. ꝓout vō subiectū est causa mālis accidētis: nō oportet hoc vniuersaliter uerū esse. Et ut melius declaretur qō in theoremate ꝓponitur. Possumus addere 3m vz q̄ subiectum aliquo modo ptinet ad rōnē formalem accidentis: inquātū eēntialis vnitas aliquoz accidentiū est aliquomodo formaliter per subiectū. lz eni subiectū ponat in diffinitione accidētis: pp qō aliquomodo ptinet ad qdi tatē cuiuslibet accidētis: tñ pp hoc subiectū non ꝓpzie ptinet ad rationē formalē accidentis: qz sufficit ad hoc qō subiectū in diffinitione accidētis ponatur q̄ accidēs a subiecto dependeat: ⁊ per subiectū in eē cōseruef: qō magis reducatur ad modū efficientis q̄ ad modū forme. aliqua tamē accidētia sunt ad quoz essentialē vnitatē quodāmō formaliter videt subiectū facere: ⁊ alia accidētia sunt oia successiua quoruz esse est in fieri: ⁊ nō est in facto esse. Sicut eni de rōne formali permanentiū est ut superius tāgebatur: q̄ totalitas eoz sit in simultate ptiū: sic de ratione formali successiuorū existit: q̄ totalitas eoz sit in ordine partiū. Et sicut essentialis vnitas permanentiū est ex simultate partiū: qz non possent esse permanentia essentialiter vnū nisi haberēt partes simul: sic vnitas successiuorum est ex ordine partiū: qz nequaq̄ successiua essentialiter vnū eēnt: nisi partes ordinatas haberent. Et qz talis ordo sumitur ex subiecto: ideo tēpus ⁊ motus ⁊ cetera successiua vnitatem ex subiecto suscipiūt. Nō enim debemus imaginari q̄ in tpe sit aliquod qō faciat tps vnuz: sicut in linea est aliqō ut punctus qō facit lineā vnam: sed ipsa sba rei mobilis facit vnitatē in motu: ⁊ faciendo vnitatem in motu facit vnitatē in tēpore. ideo dictū est q̄ tps habet vnitatē a motu: ⁊ motus a magnitudine. Et qz ab ipso nunc: tps vnitatē habet: oportet nunc ipm in ipsa sba rei mobilis fundari. ideo dictū est in 4° philicoz qō est vnū nunc in toto tempore: sicut est vnū mobile in toto motu. Sicut ergo quo formaē vnitas lune est ex puncto: pp qō pūctus dicit ipse tact⁹: qz est illud quo ptes linee se tangūt ⁊ cōtinuant: ⁊ eēntialiter nō cōpeteret vnitas linee sine puncto: sic quodāmō formaliter ipsa sba rei mobilis est illud quo vnū sunt tps ⁊ motus ⁊ huiusmodi successiua vnitatē eēntialiter habere nō possunt absqz subiecto. Dicamus ergo q̄ sbz quinqz modis facere pōt ad esse accidentis. Primo ꝓout mediantibus ꝑncipijs subiecti accidēs ꝓducit in esse. Secūdo ꝓout facit ad cōseruationem eius. Tertio ꝓout facit ad essentialitatem vnitatē ipsius. Quarto ꝓut facit ad modum eēndi eius. Quia modus eēndi accidētis qui est in eē absqz subiecto eē nō potest. Quinto ꝓout facit ad indiuiduationez eius. ¶ Dimisso aūt primo mō ꝓut sb̄m facit ad ꝓductionē ⁊ est cā efficiens eius ꝓut mediātibus ꝑncipijs ipsi us subiecti accidens in eē ꝓducit: qz planū est deuz accidentib⁹ hoc cōferre posse sine subiecto: cuz q̄cquid effectiuitatis est in agētibus secundis peramplius ⁊ pfectius reseruet in p°. ¶ Rursuz dimisso q̄rto mō fm q̄ sb̄m facit ad esse accidētis rōne modi eēndi: qz planū est res vniuz ꝓdicamēti posse hāe modū alterius ut declaratū fuit in 2z° theoremate. Secūde eni

sbstātie habent modū accidentis: qz nō per se existū z nō significāt hoc aliqd: sed quale qd: z habent esse in pticularibus. Et qz nō iplicat cōdictionē q res vnius pdicamēti habeat modū alterius: qz hoc solo deꝰ pōt q cōdictionē iplicat iuxta illud qō habet in 6° ethicoꝝ. hoc eni solo deus pōt ingenita facere que utiqz facta sunt poterit virtute diuina accidēti cōferri quidaz modus substātie z poterit diuino miraculo accidens qō de sui nā inest nō inesse si nihil aliud obstat. ¶ Hys ergo duobus modis dimissis dicere possumus subiectū tripliciter posse facere ad eē accidētis. pº qz cōseruat ipm in esse. Scōo prout facit quodāmō formaliter ad essentialē vnitatez eius. Tertio prout facit ad idiuiduationē ipsius. Et lz fm hec tria possit subiectū facere ad esse accidentis: nō tñ respectu cuiuslibet accidētis hēt hos tres modos cālitatis: qz respectu pmanētiū non habet causalitatē illam que quodāmō formaliter facit ad essentialē vnitatez ipsoꝝ: z respectu quātitatis nō habet causalitatē illā qō per ipm subiectū indiuiduet quātitas. Possumuz eni distiguere tria genera accidētiū. qz quedā accidētia sunt successiua: quedā pmanentia. z permanentia distinguūtur. qz quedā indiuiduant per se ipsa ut quātitas: quedā vo indiuiduant per subiectū: ut accidentia alia a quātitate. Loquendo ergo de dictis tribus modis qbus dictū subiectū videt facere ad esse accidētis ad tria assignata genera accidētiū subiectuz sic se habet: qz ad eē successiuoꝝ subiectū facit tripliciter: ad esse permanentiū alioꝝ accidentiū a quātitate facit dupliciter. Sed ad eē quātitatis facit vnomō Accidentia eni successiua cōseruant in esse per subiectū z quasi formaliter habent essentialē vnitatē per subiectū: z etiam indiuiduant per ipm. accidentia vo pmanētia alia a quātitate lz formaliter nō ꝓprie vnitatem habeant a subiecto: qz totalitas eoꝝ non cōsistit in ordine ptiū: ut totalitas successiuoꝝ: tñ cōseruant in esse per subiectū. z indiuiduationē habēt per ipsum. quātitas vo tum qz est de genere pmanētiū: tū qz per seipsum indiuiduat de dictis modis: solū hoc a subiecto hēt qz cōseruatur in eē per ipz. ¶ Possumus aūt dicere q accidētis rōnē tripliciter cōsiderare possumus. Primo sub quadā rōne generali ut accidens est. Secūdo specialiter fm suā vnitatem essentialē. Tertio ptīculariter ut habet eē signatuz. Aliq ergo accidētia sunt ad quorū esse facit subiectū gñaliter z specialiter z particulariter. z huiusmodi accidentia sunt successiua: ad quorū esse facit subiectū ut cōsideratur generaliter inquātū conseruat ea in esse: qō simpliciter z nāliter cōpetit accidentibus ut accidentia sunt. ¶ Rursum ad eē successiuoꝝ faciūt subiecta specialiter: qz essentialem vnitatem quodāmodo formaliter habent per ipsa: sed faciūt etiā ad esse eorum particulariter: qz successiua per sua subiecta in diuiduationē suscipiunt. ad eē aūt accidentiuz permanentium aliorum a quātitate faciūt generaliter z particulariter: quia conseruant ea in esse z faciunt ad indiuiduationem eorum. ad esse autem quantitatis facit subiectū generaliter. z ut consideratur quantitas sub ratione generali ut inquātum accidens est: z si fac ad esse eius specialiter z particulariter: hoc est inquātuz communis ratio generis reseruat in specie z in diuiduo. Tota ergo difficultas quare quātitas nō videt posse esse sine subiecto sumitur: qz per subiectum cōseruat in esse. Si ergo nihil aliud obuiat ut ostensum est: poterit vtute diuina in sacro altaris q̄titas per se eē qō declarare uolebamus. Propositio.XXXIX.

Quoniā in hoc sacramento sola quātitas ponit per se absqz subiecto subsistere: cetera vo accidentia in quantitate fundantur: positio fidei de existentia accidentis sine subiecto nihil irrationale cōtinet: si modum ponendi cū diligentia meditemur.

Declaratio.

¶ Manifestū est ergo si cōsiderentur prehabita: q cōtradictionē nō implicat accidens sine subiecto eē: ex eo q subiectuz facit ad productionem eius ut ex eo qō oritur ex principijs subiecti: z ex eo qō facit ad conseruationem eius. ut qz mediāte subiecto accidēs cōseruat in esse: qz subiectū sic habere causalitatē respectu accidentis reducit ad genus cause efficiētis: z sblatis agentibus intermedijs: pōt pm agens sine illis: quicquid cum illis poterit. ¶ Rursum nec cōdictionem iplicat si ponimus accidens absqz subiecto eē ex eo q sbm facit ad modū essendi accidētis: ut qz cōpetit accidēti in eē: qz est in subiecto: ut cū res vniuſ prędicamēti modū alterius possit habere: cū absqz implicatione cōdictionis esse non potest accidens absqz subiecto. Sed si eēntialē vnitatē eius quasi formalit sbm faciat pp qō successiua accidētia absqz subiecto esse nō possunt. Dubiū tñ est utrū illud accidēs absqz subiecto eē possit. Ad cuius indiuiduationē sbm facit. Et qz ad indiuiduationē sbm facit: z qz ad indiuiduationē omniū accidentiū ꝓterq̄ ad indiuiduationē quātitatis facit sbm: dubiū est. Utrū albedo z huiusmodi accidētia absqz sbiecto eē possunt. De quāti tate aūt nulli dubiū eē debet: q si ponat absqz subiecto eē: cōdictionem nō iplicat. Minus enim dependet quātitas a subiecto: q̄ aliquod aliud accidens. habet eni quātitas in se vnde cōtinuet: z vnde vnitatē hēt. ꝓpter qō nō dependet a subiecto: ut tēpus z motus: z cetera successiua que a magnitudine vnitatē suscipiunt. ¶ Rursum quātitas habet in se vnde indiuidetur. ꝓpter qō a subiecto non dependet ut alia accidētia que indiuiduant per subiecta sua. cetera enim accidētia ut dicebatur in. 36ª. propositione per sua subiecta indiuiduationē suscipiunt: sola quātitas seipsa est hic: z ut indiuiduet sbo nō indiget. Si ergo ostendere poterimus q in hoc sacramēto sola quantitaz sine sbo existit: cetera vo accidentia in quātitate fundant qz sic ponēdo nō ponimus aliqō accidens sine sbo ꝑter quātitatē: ut cū fit spālis ratio de quātitate quare sine sbo eē possit: ut qz minus dependet a sbo q̄ cetera accidentia: manifestū erit q positio fidei de existētia accidentis: absqz sbo nō est irrationabilis: si diligenter videat modus ponēdi. Habet eni quātitas respectu aliorꝝ accidentiū q̄tuoꝝ: ꝓp que arguere possumus. cetera accidētia in eē sbstātie mediāte quātitate: z qz cetera accidētia in quātitate fundant. ¶ Primū est qz quantitas magis se tenet ex pte materie: q̄ alia accidētia. ¶ Ex isto primo sequitur 2ᵐ. Ut quia mā ab oībus alijs accidentibus absoluitur ꝓterq̄ a quātitate. ¶ Ex isto 2º sequit 3ᵐ q quātitas imediatius adheret sbstātie q̄ cetera accidentia. ¶ Ex isto 3º sequit 4ᵐ q pōt intelligi mā cū quātitate circūscriptis alijs accidētibus. Nō aūt pōt intelligi mā cū alijs accidētibus circūcripta q̄titate. ¶ Primuz sic patet: qz accūtia diuidunt in nouē pdicamēta. Illorum aūt nouē predicamētoꝝ quedā sunt quasi extrinsecus aduenientia: quedā intrinsecus. Omnia enim illa sex pdicamēta accidentalia de qbus determinatur in

sex ꝓncipijs: possunt dici quasi extrinsecus aduenientia. Ut ubi cōpetit rei ſm qō cōparat ad locum. Locus aūt est extra locatū aliq̄d qz nō est in locato: sed in locante. Quādo aūt cōpetit rei ut cōparat ad tempus: z est ꝓpꝛie in motibus secūdis: z in mobilib⁹ ordinatis ad mobile ꝑm. Tēpus aūt ut in subiecto non est in talibus motibus sicut ēt z situs ut est predicamentū cōpetit rei ut cōparat ad aliquid extra: qz sic̄ res ipsa pꝛout cōparat ad locū cōpetit ei ubi. sic ꝓut ptes eius ad locū cōparant competit ei situs. Nihil eni est aliud situs ꝓut est predicamentū: q̄ ordinatio ptiū in loco: ut ostēdit cōmētator 5° metaᶜᵉ. Et etiā habitus rei cōpetit ꝓut cōparat ad aliquid q̄ eā circunstat: ut ꝓut cōparat ad indumentū uel calciamentum. Sic etiā actio z passio cōpetūt rei per cōparationē ad aliq̄d extra: ut per cōparationē ad agēs. Eadem enim res est actio z passio: sed actio est ut est ab agēte: passio vō est ut suscipit in passo. Nō differunt eni actio: z passio: nisi sicut via qua itur ab athenis ad thebas: z a thebis ad athenas ut dicit in 3° phisicorū. Cū ergo se teneant magis ex pte rei que sunt itrinsecus aduenientia q̄ que sunt extrinsecus: quātitas z qualitas magis se tenēt ex parte rei: q̄ illa sex ꝑdicamenta de q̄bus determinat in sex ꝓncipijs. ¶ Rursum magis se tenēt ex pte rei q̄ relatio: qz relatio ut habet 5° metaᶜᵉ: uel sequit ad quātitatē: z qualitatē. uel ad actionē z passionē. loquendo ergo de relatione ſm eē: qz talis pꝛopꝛie est relatio: dicere possum⁹ q̄ relatio minus se tenet ex pte rei q̄ qualitas: z quātitas: cū sequat ad quātitatē z qualitatem. Uel ad ea que sunt quasi extrinsecᵘ aduenientia: ut ad actionez z passionē: que minus se tenēt ex pte rei q̄ quātitas: z qualitas. Immo qz oia que extrinsecus aduenium rei cōpetunt per ea que intrinsecus sunt in ipsa: dicē possumus oia alia accidētia cōpetere rei mediante quātitate z q̄litate: z omnia alia accidētia fundari in quātitate z q̄litate. Si ergo ostendere poterim⁹ q̄ ipsa q̄litas in quātitate fundat: manifestū erit cetera accidētia in quātitate fundari. hoc aūt. ſ. q̄ quātitas sit illud in quo fundat qualitas z per cōsequens oia alia accidentia patet ex eo q̄ ꝓmo pꝛesupponebat: ut qz quantitas magis se tenet ex pte mātē: q̄litas aūt magis ex parte forme: q̄ declarari pōt: qz quantitas mmq̄ est imediatū ꝓncipium actionis. nunq̄ eni immutat quātitas nisi informata qualitate. sic nec mā est ratio agēdi nisi inquantum est sub forma. Si ergo quantitas magis se tenet ex parte materie: qualitas autem magis ex parte forme: qz ordo causatoz nāliter in predictis sumit originē ex ordine causarū: sicut mā substernitur ipsi forme: sic quantitas erit substrata qualitati. patet ergo oia accidentia in quātitate fundari: qz oia fundant in quātitate z qualitate cui q̄litati quantitas est subiecta. q̄ sequit ex hoc q̄ quātitas magis se tenet ex pte materie. q̄ ꝓma via pꝛoponebat. ¶ Secūda via sic patet. Nā si quantitas magis se tenet ex pte materie: q̄ cetera accidentia: quia res pꝛius absoluitur ab eo q̄ minus se tenet ex parte eius: q̄ ab eo q̄ plus se tenet ex parte ipsius: mā pꝛius absolueᵗ ab alijs accidentibus q̄ a quantitate. Immo ab alijs accidētibus absoluitur. a quātitate ꝓpꝛie nō absoluitur. mā eni respectu q̄litatis: uel absoluitur ab eis simpliciter. uel induit oppositas q̄litates. Qualitatum eni quedā sunt ꝓme quedā sunt 2ᵉ. A q̄litatibus secūdis pōt absolui mā simpliciter. pōt eni mā esse sub tali forma q̄ nec est alba: nec nigra: nec medio colore colorata: z nec est dulcis: nec amara: nec aliquo sapore sapida. ut si esset mā informata forma aeris: uel forma alicuius puri elemēti: ab elemētis eni ꝑdicte passiones aliene sunt. a q̄litatibus aūt ꝓmis z si nō absolu
uitur mā simpliciter ſm esse actuale q̄ hēt: absoluit tñ a qualibet suscipiendo oppositā q̄litatē. ut absoluitur a calido: qz pōt esse sub forma frigidi. z absoluit a raro qz pōt eē sub forma oppositi ut sub forma dēsi. Sed de quātitate nō sic: qz nec absoluitur a quātitate simpliciter ut absoluebatur a q̄litatibus secundis. Quia esse actuale materia sine quātitate habere nō potest: nec absoluit a quātitate suscipiendo eius oppositū: qz quātitati nihil est cōtriuz. rarū eni z densuz: rectū z curuum: z cetera talia que cōtrietatē habere videntur: nō sunt quātitates essentialiter: sed sunt qualitates quedā in quātitatibus fundate. Immo nunq̄ forte corrūpitur quātitas in materia quantū ad eēntiam: sed solū quantū ad eē: qz magis z minus perfectū z imperfectū: nō videntur diuersificare essentiā. Sed si est ibi diuersitas est ibi quātū ad esse solū. Si ergo nō ꝓpꝛie absoluitur mā a quantitate: uel magis absoluitur materia ab alijs accidentibus q̄ a quantitate oportet q̄ quātitas pꝛius insit materie q̄ cetera accidētia. Cetera ergo accidētia in quātitate fundantur: z mediāte quātitate māe adherent. In sacramento altaris ergo nullū accidens ponit per se eē ꝓpꝛeter quātitatē: cū ostensum sit cetera accidentia in quantitate fundari. ¶ Tertia via sic ostēdit. qz si ꝓpꝛie loquendo magis debet dici mā posse absolui a ceteris accidētibus q̄ a quātitate: opz q̄ quātitas imediati⁹ adhereat sb̄stātie q̄ aliq̄ō aliud accidens. Un themistius ut recitat cōmētator 12° metaᶜᵉ. uolebat q̄ sicut iter ceteras figuras ꝑma figura est triāgulus: postea q̄drāgulus. z sic deinceps: sic inter ꝑdicamēta ꝑmo q̄ adheret sb̄stātie est quātitas: z postea q̄litas z sic deinceps. Cū ergo sb̄a sit illud in quo accidētia fundantur: quātitas qz imediate adheret subſtātie est illud mediante quo oia accidētia in sb̄a habēt eē: igit oia accidētia in quātitate fundari habēt. Transubstātiata ergo sb̄a panis in sb̄am corporis chr̄i: sola quantitas ibi sine sb̄o existit: cetera vō accidētia in quātitate fundabunt. ¶ Quarta via sic patet: qz si quātitas magis imediate adheret sb̄stātie q̄ cetera accidētia: erit pꝛior ceteris accidētibus. Et qz ꝓus pōt itelligi nō itellecto posteriori: poterit intelligi mā quāta nō itellecta mā q̄li: uel nō intellecta mā ut est sensibilis. Et inde est q̄ mathematicus abstrahit a quali z non a quāto: abstrahit a mā sensibili nō a mā imaginabili siue nō a mā intelligibili. Ipsa eni imaginatio q̄dā intellectus est: cōmētator eni in 3° de aīa imaginationē uocat intellectū possibilē. Si ergo quātitas est pꝛior ceteris accidentibus: qz semp accidentia posteriora fundant in pꝛioribus: cetera accidētia in quātitate fūdantur. Patet ergo uerū esse q̄ in theoremate pꝛoponebatur. vz q̄ non est impossibilis positio fidei cū solam quantitatē in sacramento altaris sine subiecto ponat: que sine implicatione ꝺdictionis ut patet per habita sine subiecto esse pōt: cetera vō accidētia ponit in quantitate fundari. Theorema.XL.

In ceteris trāsmutationibus naturaliter factis q̄ est ibi cōmune z manet transmutatione facta: est substātia aliqua: in generatione materia: in alteratione sb̄iectum. In hac uero conuersione supernaturali non substantiam aliquā sed sola contin-

git accidentia remanere. Declaratio.

¶ Logimur ad dicendum q̄ facta transubstantiatione panis in ſ̄bam corporis chr̄i: quātitas panis ſine ſubiecto perſiſtat. fuerūt tñ aliqui ſaluare uolētes poſtq̄ corpus chr̄i incipit eē in hoſtia: quātitatē panis habere ſ̄bm in quo fundat. Dicebāt aūt q̄ ſimul cū ſ̄ba corporis chr̄i eſt in hoſtia panis ſ̄ba. ⁊ iō quātitas panis nō eſt ſine ſ̄bo. habet eni ſ̄bm in quo fundat: q̄ hēt p̄ priam ſ̄bam. Sed hoc ſtare nō p̄ōt. quia ſicut ſuperi⁹ ꝓbabat q̄ panis ſ̄ba annihilari nō p̄ōt: q̄ corp⁹ chr̄i nō incipit eſſe de nouo alicubi niſi uel per modū locale: uel ex eo q̄ aliq̄d eſt cōuerſum in ip̄m. ⁊ iō dicebat: q̄ ſi panis ſ̄ba eſſet annihilata chr̄i corpus non eſſet in hoſtia: ex eo q̄ aliq̄d eēt cōuerſuꝫ in ip̄m: ⁊ in ciperet eſſe ibidē per motū localē de celo deſcendendo. Pari ergo rōne: ſi ſ̄ba panis remaneret in hoſtia: chr̄s nō inciperet ibi eē per cōuerſionem alicuius in corpus chr̄i: q̄ nihil aliud ponitur cōuerti in corpus chr̄i niſi panis ſ̄ba. Si ergo illa maneret: nihil erit cōuerſum in ſ̄bam corporis chr̄i: igitur chr̄s incipiet eē in hoſtia per motū localē: ⁊ nō ex eo q̄ aliquid ſit cōuerſum in ſ̄bam corporis eius. Et q̄ q̄ per motū localē incipit eſſe alicubi: eſt ibi localiter: chr̄s eēt localiter in hoſtia: ergo circūſcriberet ibidē: ⁊ eſſet ibi ſitualiter. ſ. totuſ in hoſtia tota ⁊ parſ in pte. Immo q̄ locus debet equari locato nō poſſet eſſe chr̄s in hoſtia: niſi eēt tota quātitas hoſtie quāta eſt quantitas corp̄ris chr̄i. ¶ Et ulterius ut arguebatur ſuperiuſ q̄ vnū corpus eſt localiter in vno loco: cū chr̄s iciperet eſſe in hoſtia deſineret eē in celo: ⁊ cū eēt in vno alteri deſineret eē in alio: que omnia ſunt incōueniētia ⁊ cōtra fidē. poſitio ergo p̄dicta ſtare non p̄ōt: p̄opter hoc dixerūt alij q̄ quātitas illa ut in ſubiecto fundat in aere. Dicebāt eni q̄ p̄uerſa ſ̄ba panis in corp⁹ chr̄i: dim̄ſiones panis fundant in aere exiſtente circa hoſtiam. Sed nec iſtud ſtare p̄ōt: q̄ quātitas ⁊ ſubſtantia in qua quātitaſ fundat ſimul ſunt. forma eni ⁊ materia vnū ⁊ eundem locū habent. Si ergo dim̄ſiones panis facta tranſubſtātiatione fundarent in aere ſicut in ſubiecto: ſolū eēt aer cum dim̄ſionibus illis. Sed ut p̄obat in 4° phiſicoꝝ: per ſe eſt dim̄ſionū reſiſtere dim̄ſionibus: ita q̄ ſi ponerent dim̄ſiones ſepate: ⁊ ſimul cū illis dimenſionibus poneret aliq̄ corpus: duo corpora eſſent in eodē loco. q̄ tota cauſa quare corpus nō p̄ōt eſſe ſimul cuꝫ corpore. ſumit ex eo q̄ dim̄ſiones dim̄ſionibus reſiſtunt: hoc ergo amoto duo corpora in eodē loco eē poterūt. quātūcunq̄ ergo panis ſ̄ba cōuerſa ſit in ſ̄bam corporis chr̄i: dim̄ſiones panis nō ſimul poterunt eē cū aere: q̄ dim̄ſiones ille non cōpatiunt ſecum dimenſiones aeris. Nō ergo dim̄ſiones panis ut in ſubiecto fundabunt in aere: nec ēt dicere poſſumus q̄ huiuſmodi dim̄ſiones ſint in corpore chr̄i tanq̄ in ſubiecto: q̄ corpus chr̄i. p̄p̄rias habet dim̄ſiones ⁊ p̄op̄riā quātitatē. Et ſicut due albedines in eodē ſubiecto eē nō poſſunt: ſic nec due quātitateſ in eodē corpore eē poſſunt. ¶ Rurſum q̄ dimenſiones hoſtie ſunt in altari localiter ſi dicte dim̄ſiones eēnt in corpore chr̄i tanq̄ in. p̄p̄rio ſubiecto: q̄ nihil eſt aliud corp⁹ eſſe localiter alicubi: niſi eē ibi ſm dim̄ſiones p̄p̄rias: corpuſ chr̄i eſſet localiter in altari. q̄ eēt ibi ſm dim̄ſiones ſuas. Logimur ergo ad dicendū dim̄ſiones illas ſine ſubiecto eſſe. virtute ergo diuina qua accidēs ſi nō ſit ſucceſſiuū ⁊ nō indiuidueē per ſubiectum: p̄ōt ſine ſubiecto cōſeruari in eē. quātitas per ſe ⁊ abſq̄ ſubiecto exiſtet. Utrū autem accidens q̄ō per ſubiectū indiuiduationē ſuſcipit poſſe virtute diuina abſq̄ ſubiecto cōſeruari in eſſe: nō diffinio: q̄ non eſt p̄eſentiſ ſpeculationis: nullū eni aliud accidens ponit in ſacramento altaris ſine ſubiecto eē p̄eter quātitatem que per ſubiectū indiuiduationē non ſuſcipit. Nō natura liter ergo: ſed miraculo in ſacramento altaris eſt q̄ titas per ſe exiſtens: nō tamē p̄p hoc quātitas illa erit ſ̄ba: ſed habebit quēdā modū ſubſtātie. per ſe eni eē dicit quēdā modū eſſendi ſubſtātie: ſicut in eſſe dicit quendā modū eſſendi accidentis. Et ſicut dicebatur ſuperius: p̄ōt ſ̄ba nō per ſe eſſe: ⁊ tñ nō erit accidēs: ſed habebit quēdā modū accidentis. q̄ forma ſ̄balis ſ̄ba quedā eſt: nec tñ per ſe eſt: ſed nō ideo eſt accidēs habet tñ quēdā modū accidentalē ⁊ quēdā modum qualē: a ſimili ergo ſi ponitur accidēs per ſe eſſe: non erit illud accidens ſuba ſed habebit quēdaꝫ modum ſubſtātie. ¶ Ex hūs aūt apparere p̄ōt quō ueruꝫ ſit q̄ accidētis eſſe: eſt in eē. Nō eſt aūt hec p̄dicatio formaliſ: ineſſe eni nō dicit ip̄m eſſe accidentiſ: ſed dicit quēdā modū eſſendi eius ſicut per ſe eē non dicit ip̄m eſſe ſubſtātie: ſed dicit quēdā modū eſſendi ſubſtātie. Nō ergo formaliter uerū eſt q̄ accidentis eſſe eſt in eē: ſed cauſaliter ſolū. q̄ accidens nō ꝓſeruatur in ſuo eē niſi per ſubiectū cui ineſt. Et q̄ inherendo ſubiecto habet eē ⁊ in eſſe cōſeruat: ideo dictū eſt accidentis eē eſt in eſſe. Eſt ergo ordo nāliſ ut accidēs cōſeruetur in eē per ſubiectū: ⁊ nō ſit niſi inſit. Soluſ ergo ille in quo reſeruatur totus ordo ſecūdoꝫ agētium ⁊ qui ordinē rebus nāliter inditū imutare p̄ōt: p̄o ſuo libertatis arbitrio: ⁊ p̄ōt facere ſine cā ſecūda q̄ō poteſt facere cū cā 2ª: poterit quantitatem ſine ſubiecto cōſeruare. Nō ergo implicat cōtradictionem q̄ ſit accidēs: ⁊ nō inſit: ex quo formaliter eē accidentis nō eſt ip̄m ineſſe: ſed cauſaliter ſolū. Uerū q̄ natura oīno nō p̄ōt ordinē iſtū imutare ſed ſolus deus. Nāliter fieri nō p̄ōt q̄ ſit accidēs: ⁊ nō inſit. nō quia cōtradictionē ip̄licet ſi ponat accidens nō ineſſe: ſed quia eſt ſupra facultates nāe cōſeruare accidens ſine ſubiecto: ⁊ facē q̄ ſit accidēs: ⁊ nō inſit. ⁊ ideo bene dictum eſt q̄ nō naturaliter: ſed miraculoſe in ſacramēto altaris accidens per ſe exiſtit. ¶ Hoc viſo apparet uerū eſſe q̄ō in theoremate. pponebat: vꝫ q̄ in ceteris trāſmutationibus q̄ō eſt ibi cōe eſt ſuba aliq̄: ſed in hoc ſacramēto nō manet ſuba aliq̄ ſed ſolū accidēs. In oi aūt trāſmutatione nāli: illud q̄ō manet in tota trāſmutatione opꝫ eſſe ſuba aliq̄. Agens eni nāle ſemp p̄ſupponit mām: q̄ nō p̄ōt mām ꝓducere in eē nec poteſt vnā mām in aliā cōuertere: ſemp ergo in omni tranſmutatione manet eadē mā ſubiecta utriq̄ cōriorum: ſed ſi manet mā ſola: tunc eſt generatio. Si vō manet mā cū forma ſubſtātiali ⁊ eſt trāſmutatio in paſſionibus tūc eſt alteratio: ut p̄ōt haberi a p̄o p̄mo de ge. Unde ergo dictum eſt q̄ in oi trāſmutatione nāli q̄ō eſt ibi cōe ⁊ manet trāſmutatione facta eſt ſubſtātia aliq̄: q̄ in generatione manet mā: in alteratione vō manet ſubiectū. i. manet aliquid in actu: q̄ manet materia cū forma ſubſtātiali. Eſt eni differētia inter materiā ⁊ ſubiectuꝫ: ut dicitur 9° meta^ce. q̄ mā dicit q̄d in potentia: ſubiectū vō dicit q̄d in actu. Sed cū ſubſtātia panis cōuertit in ſubſtātiā corporis chr̄i: facta hac trāſmutatione non manet aliqua ſubſtātia: q̄ tota ſubſtātia panis cōuertit in totā ſubſtantiam corporis chr̄i. manēt aūt accidentia: q̄ accidentia paniſ nō cōuertunt in accidentia corporis chr̄i: ſed quantitati panis tribuitur virtute diuina quidā moduſ ſubſtātie

ꝛ habet per se eē: ꝛ cetera accidentia panis ꝫ maneāt nō tamē per se existunt: sed in quantitate fundant ut in subiecto. ¶ Ex hoc aūt manifeste patet: ꝙ nullus nomē transmutationū nāliū potest cōgrue adaptari huic conuersioni. Omnis eni trāsmutatio nālis ul' est generatio uel alteratio uel augmēntum: uel loci mutatio. Nō aūt hec cōuersio pōt dici loci mutatio: quia chr̄is nō incipit esse in hostia per motū localez. Sed ibi incipit esse qz est aliq̄d cōuersum in ip̄m. Nec pōt dici augmentum: qz ex eo ꝙ chr̄is incipit eē in hostia nullū augmentū suscipit: nec pōt dici generatio. qz in omni generatione mā manet tanꝙ cōe subiectuz: hic aūt nō manet panis materia: nec pōt dici alteratio qz in alteratione nō solū manet mā: sed etiā manet forma sb̄alis: hic aūt nec mā panis manet: nec eius sb̄alis forma: sed tota sb̄a panis tam mā ꝙ forma cōuertitur in sb̄am corporis chr̄isti. Debet ergo hec mirabilis conuersio ꝓpzio nomine uocari transubstantiatio: qz in ea manētibus accidentibus fit conuersio substantiarum: quia substantia panis non manet: sed conuertitur in substantiaz corporis chr̄isti. manent tamen accidentia panis: qō declarare uolebamus.

Propositio. XLI.

Scimus ꝙ facta cōuersione accidentia panis absq; subiecto subsistāt: tñ nō possumus intelligere accidens nō intellecto subiecto. Uere ergo est laudandus ꝛ uenerandus ille supremus sūmus oipotēs: cui multa sunt possibilia que intellectu capere non ualemus. Declaratio.

¶ Quia est ex supioribus declaratuz ꝙ virtute diuina absq; subiecto pōt accidens cōseruari in esse: ꝛ ꝙ cōtradictionē nō implicat accidens absq; subiecto existē. Crederet forte aliquis eo ꝙ ista rōnabiliter sint ostēsa: ꝙ per rōnē ꝛ intellectū possemus intelligere accidens nō intellecto subiecto. ut ergo appareat ueritaꝫ propositionis: tria sunt declaranda. ¶ Primo enim ostēdemus ꝙ ꝫ possumus itelligere ꝙ accidēs absq; subiecto possit a deo cōseruari in esse: nō tamē possumus intelligere accidēs sine subiecto. ¶ Scōo manifestabimus ꝙ dato: ꝙ sciremuꝫ aliquod accidens per se esse: ꝛ nō ineſſe alicui subiecto: nō tñ possemus intelligere illud accidēs sine subiecto. ¶ Tertio spālem cām assignabimus: quare intellectus noster non potest intelligere accidēs nō intellecto sb̄o. ¶ Propter ꝑm notandū ꝙ ꝫ in quadā vniuersalitate possumus rōnabiliter cognoscere: ꝙ causalitas secundoꝝ agentiū reseruat in ꝑ°. pp qō quicquid deus pōt mediante cā 2ª: potest non mediante illa. Jn speciali tamen nō possumus intelligere modū illū. ꝑm quem ordo secundoꝝ agentiuz reseruatur in causa ꝑª. ꝛ inde est ꝙ nō possumus intelligere accidēs sine subiecto: quantūcunq; cognoscamuꝫ ꝙ accidens immediate ꝛ absq; subiecto pōt a deo cōseruari in esse: qz modus huius cōseruationis nō est nobis notus. ¶ Sciēdū est eni ꝙ deus est cā cōmunis ꝛ causa ꝓpzia singulorū. Sic enim est cā cōmunis rerū: qz cālitas sua se extēdit ad oīa. est ēt cā ꝓpzia cuiusq; rei: qz in eo relucent rōnes singuloꝝ entiū. Sunt eni in deo ꝓpzie rōnes oiuz ut probat augº. 82. q. q. de ideis. Jn v̄bo eni diuino rōnes sunt ꝓpzie oium rerū: qz ut scribitur 6º de trini. uerbū est ars dei patris oipotentis plena rōne oium viuentiū. Si ergo per deū tanꝙ per cāz uellemus habere scientiā alicuius effectus: cp̄z nos cognoscere quō deus est ꝓpzia cā illius: qz per coia non aggrauatur sciētia. cū ergo subtracto ordine secūdorum agentiū deus nō sit ꝓpzia cā rerū nisi ꝓout in eo relucent rōnes ꝓpzie singuloꝝ: cū nō sit nobis notus diuinus ordo: ꝛ nō sint nobis note ꝓpzie rationes in deo existētes: nō possumus hāe ꝓpzia cognitionē effectus ꝓut imediate reducit in diuinū ordinē. possumus ergo intelligere accidēs itellecto subiecto: qz nā sb̄stātie in qua reseruat ꝓpzia causalitas accidētis: nō superat intellectū nostrū: sed nō poterimus intelligere accidens nō intellecto subiecto quātūcunq; reducamus accidēs in diuinū ordinez: qz nā diuina in qua relucet ꝓpzia rō cālitatis cuiusl'libet effectus excellit intellectū nr̄m. Nec sumus sufficiētes ad cognoscendum quō cālitas quā habet sb̄m respectu accidentis reseruat in ꝑ° agente: ꝛ pōt deus accidens absq; sb̄iecto cōseruare in esse: qō cū subiecto in esse conseruat. Dicamus ergo ꝙ sicut scimuꝫ de deo qz est: qd est aūt ꝑm nām scire nō possumus. sic scire possumus ꝙ potest deus accidens absq; subiecto cōseruare in esse: ꝛ ꝙ sublato ordine secūdorum agentiū remanet ordo agentis primi: ꝛ pōt deus absq; secūdis agentib⁹ res in eē ꝓducere ꝛ eas cōseruare: sed quō accidens in esse cōseruat: ꝛ quō absq; secundis agentibus res in esse ꝓducit: intellectu nō capimus. Sic ergo nunq; intelligeremus accidēs intellecto subiecto nisi cognosceremus ꝑncipia subiecti ꝛ modū quo accidens a sb̄iecto fluit: sic si istā dependentiaz reducere uolum⁹ in diuinū ordinē: sublato subiecto: accidēs absq; subiecto intelligere nō poterimus: nisi intelligamus diuinā nām: ꝛ cognoscamus modū ꝑz quē entia a deo fluunt ꝛ per ip̄m in esse cōseruanē qō ꝓpzie cognoscere superat intellectuz cuiusl'libet viatoris. Sed forte videt alicui mirabile: si possumus cognoscere accīs virtute diuina posse esse sine sb̄o ꝛ tñ ip̄m sine sb̄o intelligere nō possumus. Manifestū est ergo qō 2º declarandū dicebat: vz ꝙ si sciremus aliq̄ō accidēs absq; sb̄o esse: ip̄m tñ absq; sb̄o nō possemus intelligē. Sciendū ergo ꝙ cā ꝗre accidens absq; sb̄o nō pōt intelligi nō ꝓpe sumit̄ pp ip̄m in esse actualiter: sed pp̄ ip̄am aptitudinē quā hēt accidēs ut sb̄o insit. Si eni nullus nasus eēt sumus: simitaꝫ actualiter nō ineēt alicui naso: qz actualis iherētia req̄rit actuale eē: nō existēte aūt aliquo naso sūmo: nulla simitas hāet actuale eē: ꝛ per ꝓns actualiter nō ineēt. Nō tñ hoc posito possemuꝫ itelligere simū nō intellecto: naso eo enim ipso ꝙ simitas dicit nām talē que est apta eē in naso: nō possumus itelligē simū nō intellecto naso. Cū ergo accidēs in sacramēto altaris ponit eē absq; subiecto ꝫ illud accidens actualiter subo nō insit ꝛ virtute diuina ablata sit ab eo actualis iherētia: tñ qz aptitudo iherēdi inſepabiliter cōcoicat nām accidentis: cū illud accidens maneat accidens ꝛ nō sit amota ab eo nā ꝓpzia non est amota ab eo aptitudo inherendi. possemus enim dicere de illo accidente qō non inest: est tamen aptum natum ineſſe. Non enim semper aptitudo inſeparabiliter est annexa actui: potest eniz esse quis aptus natus ratione uti. qui rationem non utitur. Jmmo quia non competit illi accidenti per naturam suam ꝙ non insit sed per miraculum: quantuz est de natura sua semper est aptum natum ineſſe. ꝛ si relinqueretur nature sue uel esse deficeret uel ineēt. Non ergo amota est ab illo accidente aptitudo inherendi. cum ergo accidens non possit intelligi sine subiecto ꝓpter aptitudinem quā habet ut insit quantumcunq; sciamus accidens aliquod non ineſſe

actualiter: quia scimus ipsum aptitudinem habere ut subiecto insit semp intelligimus accidēs in ordine ad subiectum. aliud eni est cognoscere de re qd est: aliud est cognoscere ipsam eē. De substantijs eni sepatis scimus qz sunt: qd aūt sunt scire nō possum⁹. ⁊ scimus⁹ q ut sint: effectib⁹ nō idigēt: effectus eni nō factūt ad eē eoz: ⁊ tñ eas nō itelligimus nisi per effectus. cū enīz nostrū itelligere nō sit absq; fantasmate. sbaꝫ separatas sic itelligim⁹ ut fantasmata hñt. Si ergo pp hoc hñt intelligi per fantasmata qz effectus earum fantasmata hñt: non intelligimus eas non intellectis effectibus. sic ut aptemus aliquo modo simile ad propositū. Dicamus q licet sciam⁹ virtute diuina accidens posse sine subiecto eē: nō tñ ipm possum⁹ intelligere nō itellecto subiecto. ineē eni ⁊ aptitudo inherēdi: sic se vident hīe q actuale in eē respicit ipz eē accidētis. aptitudo eni inherēdi ꝓcomitatur nām ⁊ quiditatem ei⁹: licet nō eodem modo sit ista propoztio: qz nec nā nec miraculo fieri pōt: q nāe accidētis nō sit annexa aptitudo inherendi: sed miraculose potest accidēs eē absq; eo qō insit. Cum ergo nā ⁊ quiditas sint obiectum intellectus: intelligere accidens est itelligere naturā ⁊ quiditatem accidentiꝭ: si aptitudo inherēdi cō comitatur ipsam nām ⁊ quiditatem ⁊ sublata actuali inherētia ab accidēte nō tollatur aptitudo inherēdi: nō poterit intelligi quiditas accidētis: ⁊ per ꝓsequēs non poterit itelligi ipsum accidens sine aptitudine inherēdi: dato q actualiter nō insit. Et qz aptitudo ad aliquid nō potest intelligi sine eo respectu cui⁹ dicitur aptitudo: relativa sint simul nāliter. i. nāli intelligētia poterit intelligi accidens non intellecto subiecto cui est aptum natum ineē. specialis autem cā quare accidens sine subiecto intelligi non ualet: qō tertio ꝓponebatur ostendendum: fm q spectat ad propositum sic ostenditur. qz intellectus intelligendo naturam aliquam fozmat diffinitionem. quicquid enim intelligitur ab intellectu qō aliquo nomine significari potest: per intellectum diffinitur: accipiendo diffinitionē large fm q conceptus mentis diffinitio dicitur: uel fm q omnis rō iudicās quiditatem rei diffinitio appellatur. ideo dictum est in 4° metaphisice: q rō quā significat nomen est diffinitio. Immo qz semp qō quid est: est obiectum intellectus. sic aliquid apud intellectum nostrum intelligitur: fm q competit eni hēre diffinitionem: uel fm q ei competit habere quiditatem. Cū ergo accidētia habeant quiditatez de diffinito per additamenta: ut dicitur 7° metaphisice. eo q diffinitio subiecti quasi additamentum quoddam ingrediatur diffinitionez accidentis ex quo accidentia non hñt diffinitionem: nisi diffinitionem eorum ingrediatur subiectū: ⁊ diffinitio subiecti nō poterit eē intellectus accidentiuz sine intellectu subiecti: vnde bene dictum est in principio. 7. metaphisice. q substātia est prioz accidente diffinitione ⁊ cognitione: ut qz diffinitio accidentis non potest esse sine substantia uel sine diffinitione sbe: nō poterit itelligi accidēs si nō intelligat sba. Est eni hic rō recte ad propositum: ut dicamus accidēs qō in sacrāmēto altaris sine subiecto est: nō pōt itelligi a nobis nō itellecto subiecto: qz cū partes posite in diffinitione nō dicāt actum sed aptitudinem pp hoc nō potest intelligi accidēs nō intellecto subiecto: qz sba est prioz accidēte diffinitione. ut qz diffinitio sbe ingreditur diffinitionem accidentis: cū habitū sit q amota actuali inherentia accidentis remanet aptitudo ut subiecto insit: non poterit intelligi illud accidens nō itellecto subiecto: nō qz subiecto insit. sed qz est aptum natum subiecto ineesse: quaz aptitudinem importat diffinitio accidentis quā intelligendo formamus. ¶ Patet ergo ex dictis q diuinum ordinem comprehendere non possumus. Multa sunt deo possibilia que intelligere non possumus. facit enim deus accidens sine subiecto esse qō intelligere non possumus non intellecto subiecto. Concludamus ergo ut cōcludebatur in theoremate propositō. videlicet q uere laudandus ⁊ uenerandus est ille sūmus oipotēs cui multa sunt possibilia que itellectu capere nō ualemus.

Propositio. XLII.

Onuersione facta qz remanent dimēsiones panis in loco circūscriptiue ⁊ situaliter existentes: dici pōt q localiter manere possit hostia ꝓsecrata. Declaratio.

c ¶ Postq auxiliante deo ostendimus quomodo corp⁹ christi existit in hostia ⁊ quomodo virtute diuina in sacramento altaris potest esse accidens absq; subiecto. Nunc autem restat ostendere cum corpus christi non sit motibus ⁊ transmutationibus subiectum qualiter saluare possumus motus ⁊ mutationes qs videmus in hostia ꝓsecrata. accipiēdo autem motū large ꝓout mutationez includit ut potest haberi ex 3° physicoz. Motus eni est in quatuor generib⁹ fm q quatuor sunt res ad quas est motus sba. quantitaꝭ. qualitas. ⁊ ubi. Mot⁹ aūt in sba dicitur generatio uel corruptio: in quātitate augmētū uel diminutio: in qualitate alteratio: in ubi loci mutatio. Oēs aūt hoꝭ mot⁹ aspicim⁹ in sacro altaris. Est enim ibi loci mutatio: qz hostia ꝓsecrata de vno altari ad aliud potest deferri. Sic ēt ibi alterationem eē ꝓtingit: qz pōt hostia cale fieri ⁊ infrigidari. ⁊ rursum augmētū ⁊ diminutio ibi esse pñt: qz pōt ibi esse rarefactio ⁊ ꝓdensatio: qz accipiēdo augmētū ⁊ diminutionē large absq; rarefactione ⁊ ꝓdēsatione augmētū ⁊ diminutio ibi eē nō pñt. qō ⁊ si dubiū est utrū in sacrāmēto altaris possit esse rarefactio ⁊ ꝓdēsatio ꝓout christus est sacramētaliter sub specie panis: oīno tñ manifestuz est q ibi talia esse pñt ꝓout est sub specie vini. Sic etiaz in generatione aspicimus. potest enim hostia ꝓsecrata corrumpi: ex cuius corruptione pñt ide uermes generari. Et qz non videtur ꝓgruum ponere per miraculum talia fieri: ideo ostendemus de omnibus transmutationibus tactis singulariter: quomodo possunt ꝓtigere circa sacramētum altaris. Et primo de loci mutatiōe: qz de illa fit specialis mētio in theoremate qō pmanib⁹ nūc habemus. Notādū ergo q ostēdere hostiam cōsecratā posse moueri localiter: est declarare q dimēsiones panis remanēāt sub quibus hēt eē sba corporis christi. Qō ergo oporteat dimēsiones panis remanere duplici via declarare possum⁹. ¶ Prima via sic patet. Nam ut superius dicebatur corpus christi icipit esse in hostia: nō qz descēdens de celo icipiat eē in altari: sed qz aliqd ut panis sba: est ꝓuersum in ipsum. Sic eni arguit phs in p° de gñatione ca° de augmento. q qñ aliquid generatur ex alio: ibi icipit esse genitum: ubi erat illud ex quo generatū est. A simili ergo nos arguere possum⁹: q cū aliqd trāsbatur ⁊ conuertitur in aliud ibi icipit eē illud in qō aliquid est ꝓuersum in quo erat illud qō est ꝓuersum in ipm. Si ergo sba panis ꝓuersa in corp⁹ christi erat in altari: ēt in altari icipit eē corpus christi. Nō aūt dicere possum⁹ q corpus christi icipit eē in altari mediātibus dimēsionibus ꝓpzijs: cū ostēsum sit sic chm esse sub sacramento q nō est ibi sba corporis christi mediāte quātitate: sz

quãtitas mediãte sba: oportet ergo remanere dimẽsiones panis quibus mediãtibus sit chs sacr̃aliter in altari: cum mediãtibus dimẽsionibus proprijs ibi eẽ nõ possit. qõ si diceretur miraculo fieri posse sic sbaz panis conuerti in corpus chr̃isti qõ tñ dimẽsiones panis nõ remaneãt: sequeretur fm talem conuersionem chr̃istũ nusq̃ eẽ. per se eni sacramẽtaliter chr̃istus nusq̃ est: qz mediãtibus dimẽsionibus proprijs nõ est sacramẽtaliter alicubi. Si ergo chr̃istus prout sacramẽtaliter habet eẽ nõ eẽt alicubi mediãtibus dimẽsionibus aljs: ut mediãtibus dimensionibus panis: sequeretur q chr̃istus prout est sub sacramẽto nullomodo determinaretur ad locum: qõ etiam si miraculo fieri posset corporalez sbam virtute diuina nõ determinari ad locũ aliquẽ: cũ tale miraculũ nullomodo est cõueniẽs sacramẽto. Sacramẽta eni sunt medicine nostre que in usum nostrũ ueniũt. sed si corpus chr̃i ut sacramẽtaliter habet eẽ nõ determinaretur ad locum: nõ posset uenire in humanũ usũ. Nõ eni uti possum⁹ fm q hic de usu loquimur hjs que nullomodo ad locũ determinanť. Est ergo vna rõ quare oprz dimẽsiones panis remanere: ut corp⁹ chr̃i ut sacramentaliter hẽt esse aliquo modo determinareť ad locũ sine qua determinatione nõ possem⁹ uti isto spũali cibo. Immo qz sacr̃m est inuisibilis gratie visibilis forma: nisi aliquo modo determinaretur ad locũ nec eẽt dd sensibile: nec sacr̃m eẽ posset. ¶ Secũda via sumitur si considerãtur per uerba que fit conuersio panis in corpus chr̃i. hec aũt due vie sibi corrñdent. In quolibet eni sacr̃o est duo ꝓsiderare: sanctificationẽ mãe: z usũ sacramẽti. Sanctificatio mãe in hoc sacramẽto fit cũ dicitur. hoc est corpus meũ. usus aũt huius sacramenti consistit ex eo q hostiã consecratã accipimus z mãducamus. Prima ergo via sic ostẽditur q oportebat dimẽsiones panis remanere pp usuz sacramẽti. Sed hec secunda via manifestat q expedit tales dimẽsiones remanere pp sanctificationem materie. Nam in sanctificatiõe materie ut tactũ est proferũtur hec uerba. hoc est eni corp⁹ meũ: z li hoc demonstrat ꝓtentũ sub ipsis dimẽsionibus: uel sub ipsa specie panis. Est eni sensus hoc. i. ꝓtentũ sub hoc: ut sub hjs dimẽsionibus: siue sub hoc uelamine specierũ hoc est corp⁹ meum. In hac eni ꝓuersione est tria ꝓsiderare. terminũ a quo: terminuz ad quem: z id qõ est cõmune q manet trãsmutatione facta. Terminus ad quem est corpus chr̃isti in qõ panis conuertitur: id autem qõ est cõmune sunt ipsa accidentia panis que manẽt ꝓuersione facta. Sic z in aljs trãsmutationibus est tria considerare: si eni ex aere fit ignis: terminus a quo est forma aeris que non manet: terminus ad quẽ est forma ignis: que iducitur in mã. id autẽ qõ est cõmune est ipsa mã: qz aliquãdo est sub forma aeris: aliquãdo sub forma ignis. Sunt ergo tria in trãsmutationibus nãlibus. sicut in hac trãsmutatione supernãli: differenter tamẽ ut superiuz tãgebatur qz qõ est ibi cõmune est sba aliqua: ut mã uel subiectum. hic autez non subiectum aliqõ sed sola contingit accidentia remanere. Luz ergo dicitur hoc est corpus meum: li hoc nihil demonstrat terminum a quo: ut substãtiã panis: uel terminum ad quem: ut corpus chr̃isti: uel id qõ est cõmune ut accidentia panis. sub quibus ante conuersionem erat sba panis: facta autem cõuersione est sub eis corpus chr̃isti. pp qõ contineri sub illis speciebus est cõmune: successiue eni z fm diuersa tpa est cõmune substãtie panis z corpori chr̃i: ergo li hoc nõ potest demonstrare sbam panis: qz panis nõ est corp⁹ chr̃i. nec põt demõstrare corp⁹ chr̃i. qz in pncipio locutionis cũ dicimus hoc. nõdũ est ibi corpus chr̃i. ergo li hoc demonstraret qõ nõ eẽt. Tutius ergo z coĩus tenet q li hoc demonstrat id qõ est cõe ut sit sensus. hoc. i. ꝓtentuz sub hoc. siue sub hjs spẽbus est corpus meu. Non videt ualere illud ad qõ quidã ꝓfugiunt uolentes vitare inconueniẽtia per hoc q uerba predicta sunt significatiua z factiua. qz si per hũc modũ deberet uerificari ppositio absq; eo q li hoc demõstraret qõ est cõe: congruẽti⁹ diceret hoc fit corp⁹ meũ: q̃ hoc est corp⁹ meum. z dicere chr̃z nõ tradidisse formã per oẽz modũ ꝓgruã: est ostẽdere se eẽ sapiẽtiorẽ eo qui est dei virtus z dei sapiẽtia. Possum⁹ aũt qõ dictum est declarare in nãlibus: siquis eni illi⁹ eẽt efficacie q de quocunq; diceret hoc est aurũ. fieret aurũ: li hoc non demonstraret terminũ a quo nec terminũ ad quẽ: sed id qõ est cõmune. Est eni sensus. hoc qõ est auruz. i. hoc qõ est in hac mã est aurum. Si ergo debent uerificari uerba prolata ad sanctificationẽ mãe: oprz ibi remanere aliquid cõmune ut oprz q remaneãt ibi accidentia panis sub quibus est postea corpus chr̃isti. Immo talis demonstratio qualis per hoc designatur absq; predictis accidentibus fieri non ualet. Et qz inter cetera accidentia quãtitas est magis proprinqua substãtie z est illud per qõ aliquid magis determinatur ad locũ: ideo oppositio tenet quãtitatẽ panis remanere. possum⁹ ergo in hostia ꝓsecrata motũ localẽ saluare: eo q remanẽt dimẽsiones hostie exist̃tes in loco situaliter z circũscriptiue: qõ sufficit ad saluãdũ motuz localẽ. qõ si diceret q mathematicus non abstrahit a quãto. abstrahit tñ a motu: ergo sola quãtitas nõ videtur ad motũ sufficere. De leui rñdere possumus: qz ut scribitur in ꝑmo de generatione mathematicis corporibus debentur tactus z locus. sed ille tactus z locus est imaginatus solũ: qz mathematica fm q hm⁹ abstracta sunt a mã sensibili. z a mã nãli. qõ si hoc nõ eẽt cõpeteret mathematicis tact⁹ z locus nãlis: z etiam motus nãlis eis ꝓueniret. quãtitas aũt panis que manet in sacramẽto altaris nõ est quãtitas mathematica. nec est quantitas separata a quali. Remanet enim ibi quãtitas cũ qualitate z cũ ceteris accidentibus panis: poterim⁹ ergo ibi saluare tactũ z locũ z motũ nãlem qõ declarare uolebamus. Propositio. XLIII.

Vlla transmutatione facta in chr̃isto n saluare possumus alterationem in hostia: qz remanet panis quantitas subiecta qualitatibus fm quas contingit aliquid alterari. Declaratio.

¶ Quia est ex superioribus declaratum quomodo in hostia consecrata potest saluari motus localis: nũc autem restat ostendere quomodo ibi saluari possit motus alterationis. potest enim hostia calefieri z infrigidari z fm alias alterationes alterari. non autem possumus dicere q ibi fiat illusio sensus: ut q videatur hostia calefaciendo sed non calefiat: videatur humectari: sed non humectetur. ostensum enim fuit supra per ambrosium q non debet esse illusio sensus in sacramento ueritatis: quemadmodum sensus illuditur in prestigijs magorum. igitur ex quo hostia alterari aspicimus fatenduz est q sit ibi uera alteratio. nec ẽt dicere possumus q sit ibi alteratio uera. qz nihil ibi alterat ponẽdo miraculose eẽ ibi alterationẽ sine subiecto. dictum est enim q accidentia successiua adeo a subiecto dependent: q nec miraculose nec naturaliter

fieri potest q̄ habeāt per se esse. ¶ Rursuꝫ q̄ per talez alterationē fit via ad corruptionē: q̄ per nimiā calefactionē posset hostia incinerari: ⁊ q̄ ad tales effectus iteruenīat miraculū nō videtur congruū. Dato ergo q̄ miraculo fieri posset qō esset alteratio absq; eo q̄ aliquid alteraretur: hī tamē alterationes quas videmus posse cōtingere circa sacramētū altaris: ponere per miraculū nō est decēs. Solū ergo vna via restat ut dicamus in sacro altaris remanere quātitatem subiectā qualitatibus: ⁊ q̄ fm qualitates habet fieri alteratio: possumus ibi saluare alterationē fm q̄ vna ⁊ eadē quātitas potest esse subiectum diuersarū qualitatum. Sicut eni nāliter est generatio in reb⁹ corruptibilib⁹: q̄ corruptibilia coicant in mā que est subiectū formarū sb̄aliū: sic nāliter possum⁹ saluare alterationē circa sacrm altaris: q̄ remanet ibi quātitas que est subiectū qualitatū. Sufficit eni ad saluādam trāsmutationē de forma ad formā: q̄ ponamus tertiū qō possit subīci utriq; forme: sed si sic dicimuꝰ qō credimus bene dictum occurrit nobis quedam dubitatio. q̄ ut scribitur in p̄mo de generatione capitulo de differētia alterationis ad generationem: yle est maxime subiectū generationis: in alijs aūt trāsmutationibus aliquo modo est subiectū. Dicitur eni yle. i. mā p̄ima esse maxime in generationib⁹ subiectū. q̄ forma sb̄alis fm quā est trāsmutatio in generatione simpliciter imediate hēt fundari in p̄ma mā: sed alie trāsmutationes hñt aliquo modo p̄o subiecto mām: q̄ ea fꝫ que alie trāsmutatiões attēdūtur: uel fundātur in ipso cōposito: uel imediate fundātur in aliquo accidēte. uerū q̄ qō p̄mū est in omni genere est cā oium aliorum que sūt post: q̄ mā est p̄mū subiectū q̄cq̄d aliud subīci nō hēt qō possit subīci nisi per mām. Si ergo quātitas est subiectum qualitatis ⁊ pōt esse susceptiua diuersarū qualitatū: hoc hēt per mām in qua fundatur: igitur in motu ad albedinē ⁊ in oibus alterationibus est aliquo modo subiectū mā: q̄ superficies non hēt q̄ fit subiectū albi ⁊ nigri nisi per ipm subiectum ut per mām. Unde ⁊ phs in 2° metaphisice mām appellat fūdamētū nature. Est eni fundamētū cuiuslibet trāsmutationis nālis: licet ergo remaneat quātitas panis sb̄iecta qualitatibus: tñ q̄ nō manet mā panis: cū mā sit p̄mū fundamētū trāsmutationū nāliū oiuꝫ: ⁊ amoto p̄mo amouent oia que sunt post ut videt in hostia p̄secrata: nāliter saluare nō possumus motū alterationis. Et sicut ex hīs que dicta sunt videtur sequi: q̄ facta p̄uersione fm accidētia panis nō posse fieri alterationem passiuam: ita sequi videtur q̄ fm talia accidentia non possit fieri alteratio actiue. videtur enim esse dicēdū hostiā p̄secratā nō posse alterari nec alterare. Nam sicut mā est p̄imum potentiale ⁊ est p̄mū p̄incipiū omnis trāsmutationis passiue: sic forma sb̄stātialis respectu aliarū formarū est p̄m⁹ actus ⁊ respectu earū est p̄imū p̄incipium oīs trāsmutationis actiue. agūt eniꝫ oēs forme accidētales in virtute forme sb̄alis: sicut eniꝫ accidenti nō cōpetit subīci nisi in virtute māe: sic accidētib⁹ nō cōpetit agere nisi in virtute forme. cū ergo nec manet mā nec forma panis: ſꝫ tota sb̄a panis conuertatur in corpus chr̄isti: ⁊ etiam non remaneat mā ⁊ forma vini: sed in sanguinem conuertatur tota vini sb̄a: fm accidentia panis ⁊ vini nō poterit fieri ibi alteratio nec actiue nec passiue. Si ergo facta p̄uersione aliquid poneretur in calice nō humectaretur ab accidētibus vini: nec ēt aliqua alteratio ut videtur fieri posset fꝫ illa accidētia. que omnia repugnāt his que sensui apparēt. ¶ Notādum ergo q̄ tota cā quare vnū accidēs nō potest esse subiectuꝫ alterius accidētis nisi hoc hēat virtute materie que ponitur eē p̄imū subiectū: tota cā quare ois trāsmutatio p̄esupponit māꝫ sumitur ex eo q̄ accidētia absq; mā in esse cōseruari nō possunt: sed si collatū esset alicui accidēti q̄ posset sine subiecto persistere: si illō accidens esset susceptiuū p̄opr̄ietatuꝫ: nāliter posset ab vna p̄opr̄ietate ⁊ ab vno accidente trāsmutari in aliud: poterit ergo quātitas si potest habere per se eē sine mā ab vna qualitate in aliā trāsmutari: ⁊ esse subiectum diuersarum qualitatum sine mā. q̄ tota cā q̄re talis trāsmutatio non potest quātitati competere sine mā ut dictum est sumitur: q̄ quātitas ut sic mā indiget: ⁊ q̄ nō potest subiectum eē ut sic: non potest eē subiectū: nisi per māꝫ. sed virtute diuina sicut pōt q̄ti tati conferri per se esse: sic poterit ei cōferri qō per se subiectū sit ⁊ q̄ per se trāsmutari possit. trāsmutatio aūt fecit scire subiectū ⁊ materiā. ut vult cōmentator in de sb̄a orbis. Quod ergo potest per se subiectum esse: potest per se trāsmutari fm ea quorum subiectū ponitur. Et qō dictuꝫ est de alterari passiue valet ad intelligenduꝫ quomodo ibi potest eē alterari actiue. Nā sicut quātitas panis ⁊ vini facta conuersione alterari possunt suscipiendo alia ⁊ alia accidentia: sic fm accidētia que habent possunt alia alterare. alteratio enim est motus ad formā accidentalem: ⁊ si per formā accidentalem forma accidētalis iducitur: nō competit accidēti agere ultra suā spēz. Si ergo accidētia dicūtur agere in virtute forme sb̄alis: hoc itelligēdū est quātū ad itroductionē forme sb̄alis: q̄ si ignis per calorē generat ignē: hoc fit p̄out calor agit in virtute forme sb̄alis ignis: ageret eni calor ultra suā speciē si in virtute ꝑpria posset iducere formā sb̄alē. Sed si ad itroductionē forme accidētalis hoc uellemus extēdere ut diceremus accidēs agere in virtute forme sb̄alis. nō solū quātū ad generationē sb̄e: sed ēt q̄tuꝫ ad alterationē que fit fm accidētia hoc p̄o tāto uerū tatē hīet: q̄ sicut cōpeteret alicui eē sic cōpetit agē. ⁊ q̄ accidētia non p̄nt per se eē absq; forma sb̄ali: non p̄nt per se agere absq; tali forma. Oia autez accidētia de quib⁹ loqui itēdim⁹: fundant in subiecto cōposito ex mā ⁊ forma. Uerum q̄ mā dicit quid in potētia ⁊ hēt rōnem subīcibilis. forma vō dicit quid in actu ⁊ hēt rōnē actiui. ideo licet a toto cōposito hñt accidētia eē ⁊ agere ⁊ qō sint subiectū ⁊ qō agāt: tñ competit accidētibus subīci rōne māe ⁊ agere rōne forme. q̄ ⁊ si oriunt ⁊ conseruātur in esse per mām ⁊ formā: q̄ mā cū forma est cā omnium accidentium que fiūt in ea: nō tñ eque ex quo cōparātur hī accidentia ad mām ⁊ ad formā. Sed quātitas que hēt rōnez subiecti magis se tenet ex pte māe: q̄litas vō que hēt rōnē actiui magis se tenet ex pte forme. Dicamuꝰ ergo p̄o ut spectat ad p̄positum q̄ sicut quātitas si non potest per se eē absq; mā potest per se subīci absq; illa: sic q̄litas si potest per se esse absq; sb̄ali forma potest per se agere absq; illa: loquendo de actione fm quaꝫ inducitur accidentalis forma rōne cuius non dicitur agens agere ultra suā speciem: q̄ de modo fm quem ibi potest eē trāsmutatio ad sb̄alem formā uel in substātialem formā in sequētibus appebit. patet ergo q̄ in sacramento altaris potest esse alteratio passiue: q̄ remanet quātitas subiecta q̄litatibus: ⁊ potest esse alteratio actiue: q̄ remanet q̄litas in q̄titate fundata. possumus ergo alterationem saluare in hostia non solum passiue: sed etiam actiue quod declarare uolebamus.

Propositio. XLIIII.

ℙropō. XLIIII.

Non augmentata corporis christi substantia circa sacramentum altaris per rarefactionem ⁊ condensationem cō tingere poterit motus augmenti. qz dimensiones indeterminate determinatis dimēsionibus sunt subiecte. Declaratio.

¶ Saluabimus per precedentia in sacramento altaris motū localē ⁊ alterationē: nunc aūt restat oīdē quomō ibi saluari possit augmētuz ⁊ diminutio: quē motum in predicto sacramento saluare maiorē difficultatē continet q̄ fuerit difficultas predictorū motuū. augmētū aūt ⁊ diminutionē circa aliqō possumus ouppliciter itelligere. ¶ Primo per subtractionē alicui⁹ partis: uel per additionē noue māe: ⁊ sic augmētū ⁊ diminutio ꝓprie fit in rebus aiatis in quib⁹ qz alimētū trāsmissum ad singulas partes ꝙuertit in ſbam alti: quelibet pars aucti est augmentamenti: ⁊ in diminuēdo quelibet pars diminuti est diminuta. Et qz q̄libet ptē aucti auctā eē opz ⁊ diminuti diminutam esse que sunt ꝓpetates augmēti ⁊ diminutionis ut oī in p⁹ de gñatione ca⁹ de augmēto. iō ꝓpe augmētū inuenit in reb⁹ aiatis: sz tñ aliq̄ mō in reb⁹ inaiatis inuenit augmētū per additionē noue māe: qz si lapides lapidib⁹ cumulant: maiorez aceruū lapidē efficiūt: ⁊ sic loqui de augmēto ⁊ diminutione ut intēdim⁹ certū est q̄ si diuidat hostia ꝙsecrata: pars hostie nō tātas dimēsiones habet q̄tas hēbat tota hostia: ⁊ sub maioribus dimēsionibus erat corpus christi hostia existente integra q̄ sit ea diuisa in partes. Sic etiam si dimensionibus vini sub quibus existit sanguis christi alie dimensiones adderentur. licet sanguis christi augmentatus nō eēt: qz sub utrisq̄ dimēsionib⁹ sanguis chri tot⁹ ⁊ idē existebat: possem⁹ tñ dicere facta tali additione: sanguinē chri eē sub maioribus dimēsionibus q̄ pus: sic ergo ponē augmentū ⁊ diminutionē videre nō est difficile. ¶ Scōdomō pōt itelligi q̄ dimensiones ille sub q̄b⁹ est corp⁹ chri uel ei⁹ sanguis augmētantur ⁊ diminuūtur per rarefactionē ⁊ ꝙdēsationē: posset eni spēs vini sub qua est sanguis chri per frigus ꝙgelari ⁊ ꝙdensari ⁊ occupare minorē locū ⁊ tūc sub minorib⁹ dimēsionib⁹ eēt sanguis chri q̄ pus. Sic ēt per calorem spēs ille possent rarefieri ⁊ occupare maiorē locū: ⁊ tūc nullo addito esset sanguis chri sub maioribus dimēsionibus q̄ ante: hec sensus iudicat. oculata enim fide tale augmētū ⁊ talē diminutionē percipim⁹. Sz quō hoc ꝓtingat ⁊ qualiter q̄ in tali sacramēto absq̄ additione aliaruz dimēsionū per rarefactionē pōt eē mot⁹ ad maiorē q̄titatē: ⁊ per ꝙdēsationez absq̄ subtractione pōt esse motus ad quātitatem minorē videre nō est facile. nāliter eni loquēdo nō est dare aliquā mutationē nisi sit dare subiectū tertiū possibile subiici duabus formis oppositis uel ꝓximationi ⁊ forme. Non enim esset motus nec mutatio fm illuminationē: nisi esset aer uel aliqō dyaphanū differens ⁊ a tenebza ⁊ a luce: aliquando habēs esse tenebrosum aliqñ illuminatū. Sic enim nō esset motus ab albo in nigrū nisi esset dare subiectū tertiuz differens ab utroq̄: possibile subiici forme albi ⁊ nigri. fz aūt hūc modum saluabimus in sacramēto altaris motū localem ⁊ alterationē: potest eni hostia moueri localiter: qz dimēsiones hostie existentes in loco circūscriptiue ⁊ situaliter possunt se successiue cōmensurare diuersis locis. sic etiam ⁊ alteratio ibi esse pōt: qz quantitas que subiicit qualitatibus est differēs a qualitate ⁊ pōt eē subiecta diuersis qualitatib⁹ fm quas ꝓtingit aliquid alterari. Sicut ergo nāliter nō pōt ibi esse motus fz qualitatē nisi ibi sit aliquid qualitati subiectum: sic nāliter nō pōt esse motus fm quātitatē nisi ibi sit aliqd quātitati subiectuz: uel ergo dicem⁹ q̄ cū species vini sub quibus est sanguis chri per calorē rarefiūt ⁊ occupāt maiorē locum uel per frigus ꝙdēsantur ⁊ occupant minorē locū q̄ hoc sit supernāliter: uel oportet ibi dare aliqd subiectū dimensionibus vini qō possit esse aliquando sub magnis dimensionibus aliqñ sub paruis. ¶ Prima aūt positio est oīno absurda: qz ex quo nāliter pñt spēs vini ifrigidari ⁊ calefieri nāliter ꝙdensantur ⁊ rarefiūt ⁊ occupāt minorem locum. Videmus eni sensibiliter q̄ hi⁹ trāsmutationes sequuntur motū ⁊ tēperiem aeris nālem. congelatur eni species vini sub qua est sanguis chri in hyeme nō in estate. fingere ergo difficultatē hāc q̄ hoc supnāliter fiat videtur oīno ridiculū. ¶ Rursum oīdere q̄ illis dimēsionibus sit aliquid subiectū est ualde difficile. habitū est eni q̄ oia accidētia facta ꝙuersione fundātur in quātitate: quātitas aūt ipsa nō fundatur in aliquo subiecto. Nō videtur ergo dimēsionib⁹ vini sub q̄b⁹ est sanguis chri aliquid eē subiectū: cū dimēsiones ip se quātitatē dicāt. ¶ Notandū ergo q̄ in mā panis ⁊ vini: ⁊ in mā omnium generabilium ⁊ corruptibiliuz est duplex quantitas ⁊ duplex genus dimensionum. Sunt enim ibi dimensiones determinate ⁊ idetermināte. est eni mā generabilium ⁊ corruptibilium tāta ⁊ tāta: ⁊ occupat tātum ⁊ tantum locum. dicimus enim q̄ tātum de mā quātum est in vno pugillo aque est in decē pugillis aeris: nec tñ tātū locum occupat materia ut est sub vno pugillo aque: quantum occupat ut est sub decem pugillis aeris: nullum eni horuz habet mā per seipsam. Non enim per se est tāta ⁊ tanta ut multa uel pauca: nec per se occupat tantum ⁊ tantum locum ut magnum uel paruum: mā enim per se est pura potētia. Et qz essentiale est materie eē in potentia: quicquid actualitatem aliquam uel distinctionem importat nō habet mā de se sed acquirit illud ut est sub tali forma accidētali ul' substātiali. oportet ergo dare formā ⁊ perfectionē aliquā per quā mā est tāta ⁊ tanta ⁊ per quam occupat tātū ⁊ tātū locū: hoc aūt necesse est esse quantitatem: qz quicquid importat magnitudinem ⁊ pluralitatem aliquā fm quā accipitur aliqua partialitas molis necesse est illud quātitatem esse. Cū ergo competat materie habere partez ⁊ partem ex eo q̄ est tāta ⁊ tāta: ⁊ ex eo q̄ occupat tantū ⁊ tātū locū: oportet enim utrūq̄ horz per quātitatez conuenire. Si ergo ostendere poterim⁹ q̄ non est eadem quātitas per quā mā est tāta ⁊ per quā occupat tātū locū. Et rursum si poterim⁹ declarare q̄ quātitas illa per quā res est mā tāti: precedit quātitatem illā per quā mā occupat tātuz locū: ⁊ q̄ in prima quātitate per quā mā est tāta tanq̄ in subiecto fundatur alia quātitas per quā occupat tātum locuz: facile erit sustinere quomodo in sacramento altaris saluari potest per rarefactionem ⁊ ꝙdensationē motus augmēti ⁊ diminutionis: ⁊ occupationē maioris ⁊ minoris loci. Nam quantitas illa per quam materia est tanta possunt dici dimensiones indeterminate: sed dimensiones determinate dici possunt quātitas per quā mā occupat tātum locum: utrum aūt sic loqui de dimensionibus ideterminatis ⁊ determinatis sit fm intentionē cōmētatoris qui p̄m⁹ visus est ista notabilia inuenisse. Et utrū sit dare alias dimēsiōes ideterminatas in mā preter has de quibus locuti sum⁹: ⁊ quot mo-

dis accipiuntur dimensiones determinate ⁊ indeterminate declarare nō est presentis speculationis: alibi eni domino cōcedēte proponim⁹ hāc mām diffusius pertractare. Ad presens tñ est declarādum: q̄ quātitas illa per quā mā est tāta que potest dici dimēsiones indeterminate: subiecta est quātitati per quā mā occupat tātum locum que potest dici dimēsiones determinate: oportet dimēsiones indeterminatas subīci dimēsionibus determinatis. Et q⁹ tātumdem de mā cum est sub forma aque occupat minorem locum cum est sub forma aeris occupat maiorem locum: oportet eas dem dimēsiones indeterminatas aliquādo subīci maioribus dimēsionibus determinatis ⁊ aliquādo minoribus. Si igitur hec cōuersio que fit in sacro altaris: proprie uocatur trāsubstātiatio: q⁹ sic quertitur substantia panis in substantiā corporis chīi ⁊ sīa vini in sīam sanguinis q̄ nō est quersio accidētiū in accidētia: sed remanēt oia accidētia panis ⁊ vini sub quib⁹ est corp⁹ ⁊ sanguis chīi: oportet remanere utrasq; dimensiones panis ⁊ vini determinatas ⁊ indeterminatas. sicut ergo absq; uariatiōe chīi saluabimus alterationē in sacro altaris q⁹ ibi remanet quātitas possibilis subīci diuersis qualitatibus: sic ibi saluare possumus occupationē maioris ⁊ minoris loci: ⁊ motum ad maiorē ⁊ minorē quātitatē: q⁹ ibi remanēt dimensiones indeterminate possibiles subīci diuersis dimēsionibus determinatis. Ut ergo hec manifeste appareāt: sicut superius tāgebat duo sunt declarāda. Primo eni ostēdēdū est q⁹ quātitas illa per quā mā est tāta: nō est eadē cū quātitate illa per quam mā occupat tātū locū. ⁊ q⁹ dimēsiones indeterminate nō sunt eedē per essentiā cū dimēsionibus determinatis loquēdo de dimēsionibus indeterminatis ⁊ determinatis ut hic loqui incipim⁹. Secundo manifestabitur q⁹ quātitas illa per quam mā est tāta est prior illa per quam occupat tātum locū ut est ei subiecta: uel q⁹ idem est dimēsiones indeterminate priores sunt dimensionib⁹ determinatis ut indeterminate dimēsiones sunt determinatis subiecte. ¶ Primū duplici via ostēditur. prima talis est: si duo aliqua sunt idez per essentiā corrupto uno corrumpitur ⁊ aliō: sed potest remanere materia tāta absq; eo q⁹ remaneat occupatio tanti loci: ergo non est eadem quātitas per quam materia est tāta ⁊ per quā occupat tātuz locum: cuz eni ex aqua fit aer remanet mā tāta: q⁹ tantū de mā quantū erat sub forma aque fit postea sub forma aeris. Nihil enim ibi de mā deperditur q⁹ nihil ibi annihilat: nec aliud de mā de nouo creatur. Remanet ergo materia tāta: sed non remanet occupatio tanti loci: q⁹ plus occupat de loco ut est sub forma aeris q̄ ut est sb forma aque. Dimensiones ergo indeterminate loquēdo de eis ut hic loquimur: non sunt eedem per essentiam cum dimensionibus determinatis. ¶ Secunda via talis: quando aliqua duo sunt idem per essentiam: si potentia alicuius agentis se extendit ad vnum illorum: oportet q⁹ se extendat ad aliud: sed virtus nālis agētis potest imutare quantitatem materie prout occupat tantum ⁊ tātū locū: nāliter eni fieri potest q⁹ mā occupās parvum locum postea occupet maiorem locum: q⁹ nāliter ex aqua fit aer. ⁊ ex aere ignis: sed nulla virtus naturalis agentis potest imutare quantitatem illam per quā materia est tāta ⁊ tāta. Non eni naturaliter fieri potest q⁹ paruū de materia fiat multū: q⁹ tunc ex grano milij posset fieri mons vnus ⁊ turris vna ⁊ posset aliquid augeri eo nō rarefacto ⁊ nullo addito: q̄ quidam concesserunt fallentes semetipsos per experimenta fallentia. Sed hoc inquirere requirit ulteriorem speculationem. manifestum est tamen predictam imutationē fieri non posse ab agēte naturali ut patet per phm in p⁹ de generatione in ca⁹ de augmēto. Nō est ergo eadē quātitas per quā materia est tāta ⁊ per quā occupat tantū locū: q⁹ virtus agentis naturalis se extendit ad vnā quātitatē ⁊ nō ad aliā. Dimēsiones ergo indeterminate nō sunt eedē cū dimēsionib⁹ determinatis q̄ p⁹ dicebatur declarādū. Q̄ō autē hee dimensiones precedant illas ⁊ eis sint subiecte per easdē vias declarari potest per quas ostensuz est eas nō esse easdē. nā si manet materia tāta ⁊ non remanet occupatio tanti loci oportet naturaliter materiā prius esse tantā q̄ occupet tantū locū. Si eni esset posteri⁹ nō remaneret amoto priore nec ex quo cōparari posset: q⁹ tūc qua rōne mā posset absolui ab vno posset absolui ab alio q̄ō nō est uerū. quacūq; eni transmutatione nāliter facta semp manet mā tāta quāta erat prius sed nō semper occupat tātū locum. ¶ Rursuz eo ipso q̄ō nāle agens presupponit id per q̄ō materia est tanta: q⁹ non potest aliquid augmentare eo nō rarefacto ⁊ nihil addito ⁊ nō presupponit occupationez loci. q⁹ facere illā eandē materiā occupare maiorē locū que prius occupabat minorē: prius est quantitas per quā materia est tāta: q̄ quātitas per quā materia occupat tantū locum. Si ergo aliq̄ō agens presupponit vnū ⁊ non aliud. q⁹ semper posteriora priora presupponunt: oportet presuppositum nāliter in via gñationis p⁹ eē eo q⁹ nō p⁹supponit. Et q⁹ semper ea que prius adherent materie subīciuntur hīs que posteri⁹ aduenīunt: non solū dimēsiones indeterminate precedunt dimēsiones determinatas sed etiam sunt eis subiecte: ⁊ etiam hee fundātur in illis. Sicut ergo q⁹ cetera accidētia fundātur in quātitate: ideo saluabamus ibi alterationis motū: prout eadē quantitas aliquādo sub vna quātitate est aliquando sub alia: sic q⁹ dimēsiones determinate fundātur in dimēsionibus indeterminatis per rarefactionē ⁊ cōdensationē poterim⁹ ibi saluare motū augmēti ⁊ diminutionis prout eedē dimēsiones indeterminate subīci pñt maioribus ⁊ minorib⁹ dimensionib⁹ determinatis q̄ō declarare uolebamus. ¶ Ex hīs aūt magis declarātur que dicta si in anteriorib⁹ theorematib⁹: q⁹ posset forte alicui eē dubiū quomodo in dimēsionibus panis ⁊ vini potest iduci vna qualitas per motū alterationis. Omnis eni forma dicitur educi de potentia materie: sed ex quo materia panis non manet ⁊ materia corporis chīsti nō est susceptibilis noue forme: nulla materia est ibi de qua possit educi noua forma. quātūcunq; ergo remaneat quantitas subiecta qualitati cum calor nō imittatur ab extra: sed educatur de potentia materie iuxta illud cōmentatoris in 12⁹ metaphisice. corpus calidum agens in aliud corpus non imittit calorem ab extra: sed facit potentia calidum actu calidū: cum ibi non sit dare materiam de cuius potentia educatur calor. non videtur sufficere quantitas subiecta qualitati ut sit ibi motus a frigido in calidū. ¶ Sciendum igitur q⁹ omnis forma dicitur educi de potentia materie: ⁊ omnes forme dicuntur fundari in materia: q⁹ formis materialibus ⁊ non accidentalibus nō competit ⁊ nō per se esse nisi ex eo q⁹ in mā fundātur. sic si dimensiones indeterminate subiecte dimensionibus determinatis possent per se eē ex eis possent educi accidētales forme fundate in ipsis. posset eni inde educi raritas ⁊ densitas. Nam ex hoc est aliquid rarum: q⁹ dimēsiones indeterminate subiecte sūt magis

Propō. XLV.

dimēsionibus terminatis: ⁊ ex hoc est densum: qz ille eedem dimēsiones indeterminate subꝫciūtur paruis dimēsiōibus terminatis. ¶ Possumus ergo per hec duo genera dimēsionum absqꝫ alia materia saluare raritatem ⁊ densitatem: ⁊ ponere motum rarefactionis ⁊ cōdensationis: potētialiter igitur ⁊ virtute hec duo genera dimēsionum cōtinēt raritatem ⁊ densitatem. Et qz per se videtur eē ꝙ rarum sequitur calor ⁊ densum frigus: ex hꝫs dimēsionibus per raritatem ⁊ densitatē educi poterit calor ⁊ frigiditas: ⁊ per cōsequēs siccitas ⁊ humiditas. qz siccitas potissime se tenet ex parte caloris: ⁊ humiditas ex parte frigiditatis. Nō enim posset aliquide eē sume ⁊ potissime caliduꝫ nisi eēt siccum: nec posset eē per se ⁊ primo frigidum nisi eēt humiduꝫ. Et qz qualitates secūde fundātur in primis supponēdo predicta genera dimēsionum per raritatem ⁊ densitatem pñt ide educi qualitates prime s. calidum ⁊ frigidum humidum ⁊ siccum: ⁊ mediātibus qualitatib⁹ primis nāliter ide educi poterūt qualitates secūde. Omnē ergo modū alterationis ibi saluare possum⁹. ¶ Ex predictis etiā magis manifestū est quomodo cetera accidētia in quātitate fundātur. qz nō oia fundātur mediate in dimēsionibus terminatis: sed aliqua imediate fundātur in dimēsiōibus terminatis. ut albū ⁊ nigrū ⁊ ceteri colores qui fundant in superficie. Est eni propriū superficiei primo loco locari. aliqua vo magis imediate fundātur in dimēsionibus terminatis ut rarū ⁊ densum: ⁊ forte prime qualites que rarum ⁊ densum sequuntur. Ex hoc patet etiā quō quātitati magis coicari possit per se eē ꝙ ceteris accidētibus. Nō solū eni quantitas magis imediate adheret sbe ꝙ cetera accidētia pp hoc qō magis accedit ad per se eē ꝙ accidētia alia: sed etiam modus quātitatis magis imitatur moduꝫ sbe cui cōpetit per se eē ꝙ modum alioꝝ accidētiū. Nam sicut sba cōposita que existit per se: cōponitur ex mā ⁊ forma: sic in quantitate est aliquid ad modum materie ⁊ aliquid ad modum forme. ipse enim dimensiones indeterminate se habent ut materia: ⁊ terminate se habent ut forma. Sicut enim materia per formam completur ⁊ terminatur: sic dimēsiones interminate per terminatas perficiūtur ⁊ terminātur. ¶ Ex hꝫs autem magis declaratur quō quātitati cōpetit per se indiuiduatio. Nō solū eni quātitas per se pōt dici idiuiduari qz per se iporat significationē quandam: ⁊ qz in quantitate ſm se possumus intelligere plura eiusdez spēi: ⁊ propter aliqua que superius tetigimus: sed etiam quantitati per se videtur competere indiuiduatio: qz indiuiduum quid aggregatum nominat. Compositio enim in quantitate reperta insinuat cōpositionē ex materia ⁊ forma inquantum dimensiones interminate se habent ad similitudinez materie. qz forme subꝫciūtur dimēsionib⁹ terminatis. plures ēt alie ueritates ex phabitis hēri pñt que prudētis lectoris inuentioni ⁊ iudicio relinquantur. Propositio. XLV.

Ransubstantiatione completa in sacramēto altaris nulla manet materia susceptibilis noue forme: non tamen obstante ꝙ yle est maxime subiectum generationis ibi generatio ⁊ corruptio esse poterūt nullo alio miraculo cōtingente. Cōmētū.

¶ Difficile fuit ostendere quomodo in sacramento altaris poterit eē motus ad maiores dimensiones: sed ut videtur longe difficilius est ostendere quomodo ibi saluari possit generatio ⁊ corruptio. hic autem ut videtur nō est fuga ulterius: nec amplius videtur possibilis euasio. Saluabamus enim motum localem: qz eedem dimensiones pluribus locis se cōmēsurare poterant: sic etiam saluabamus alterationem: qz eadem quantitas diuersis qualitatibus poterat eē subiecta: necnon ⁊ motū augmenti sic saluare conabimur: ostendendo dimēsiones indeterminatas posse subꝫci aliꝫs ⁊ aliꝫs dimensionibus terminatis: in generatione autem ut videtur nullomodo saluare possumus. Difficile est eni vidē quomodo ex hostia per putrefactionē pñt oriri uermes. ⁊ quō ex ea per ustionē pōt generari cinis. uermis eni ⁊ cinis oicūt quasdā māles sbas que eē non pñt nisi hēant mām parrē sui. Cū ergo facta ꝙuersione in sacro altaris nō remaneat aliqua mā susceptibilis noue forme: vidē est ualde difficile quō ibi tales generationes pñt ꝓtingere. ¶ Dixerūt eniꝫ quidā uolentes euitare difficultatē p̄dictā: ꝙ in dicto sacro remanet paniꝫ sba ex quo pñt generari uermes ⁊ cineres ⁊ cetera talia. Et si hoc eēt uerū: questio ꝓposita difficultatē nō hꝫet: sed ut superius fuit tactuꝫ hec positio stare nō pōt. Cū eni panis sba ꝙuertatur in corpus chri: ⁊ illud qō in aliud ꝙuertit non manet: necesse est panis sbam non remanere: qō si diceretur sbam panis non ꝙuerti in corpus chri ⁊ chr̄m non eē sub sacramēto per ꝙuersionē alteri⁹ in ipm tūc: sequeretur ꝙ chr̄s iciperet eē in altari per motū localē qō fuit supius ipobatū. ¶ Est ergo secūdus modus dicendi: dicētiū accidētia illa sic corrūpi ꝙ ibi nihil alicui generat. Sed hoc sensui repugnat. videtur eni ꝙ ibi generat aliqd: ubi erat spēs panis. ubi eni erāt dimēsiones panis fiūt aliquādo vmes ⁊ cinis. ¶ Propter hoc est tertius modus dicēdi: dicētiū hec generata generari ex corpore circūstāte. uermes eni quos aspicim⁹ generari post putrefactionē hostie ut dicūt: generantur ex aere. Sed nec istud est conueniens ut cōmuniter imprpobatur. qz ꝙdiu durāt spēs ⁊ dimensiones paniꝫ: nō generātur ibi uermes: nec ēt subitrat ibi aer: qz dimēsiones panis sufficiētes sunt adresistē dū dimēsionibus aeris: igit in eodē instāti erit corruptio specierū: ⁊ motus localis aeris ad locū ubi erāt spēs panis ⁊ generatio uermium: qō stare nō pōt. qz generatio ⁊ corruptio prout mutationem important ſm ꝙ de eis hic loquimur fiunt in instanti: motus eni localis requirit tps. Rursum cum uermes illi generātur ex putrefactione: cum putrefactio non fiat in aere sed in illis spēbus: nō est ꝓgruū dici ꝙ uermes illi ex aere generant. Amplius ex vno elemēto imediate nō generatur mixtū: nō ergo ex aere circūstāte generarentur uermes. ¶ ꝑ. si hoc sacrm sumeretur in magna quantitate nutriret: ⁊ homo posset sustentari ex illo: ⁊ dicere ꝓriū est ꝺdicere sensui. Ex aere autez nō pōt fieri nutrimētū: qz ut ꝓbat phs circa finē scōi de gñatiōe. Ex eisdē nutrimur ⁊ sumus. nō aūt sum⁹ ex vno elemēto: ꝙ nec ex vno elemēto nutriri possumus. Immo ut coiter ponit: si iter solida corpa includerēt hostia ꝓsecrata absqꝫ eo ꝙ ibi ꝛgrederetur aer: possent generari ide uermes. ¶ Est igitur ꝛrtus modus dicendi ꝙ redit panis sba ex qua generātur hi⁹ uermes. Sed istud etiā iprobat: qz si redit subtātia panis: uel redit manētibus spēbus panis uel non manētibus: manentibus nō: nam ꝙdiu ille spēs manent: tādiu est ibi corpuꝫ chri. Dictum est autem supra: ꝙ simul cū corpore chr̄isti nō est panis sba sed ꝙuertit in ipm. Si aūt dicat ꝙ corruptis spēb⁹ panis incipit ibi eē panis substātia: nō videtur congruuꝫ ꝙ tūc icipiat

esse panis sba quãdo deficit ibi eẽ panis species nisi forte per sbam panis itelligatur tãta mã quanta fuit mã sub forma panis. ¶ Et ideo est quintus modus dicẽdi: q miraculose redit ibi tãtuz de mã quãta erat sub forma panis. ¶ Sed nõ videtur ꝓueniẽs q deꝰ faciat miraculum: cum cineres ⁊ uermes ⁊ talia villa generãtur ex illis specieb⁹. ¶ ꝓ. miraculum est qõdã iconueniẽs nãe inquãtum agẽti nãliter nõ ꝓuenit facere miracula. quãto autem pauciora talia ponere possumus tãto ꝓueniẽtioz videtur positio. frustra ergo saluamus per miraculum qõ sine miraculo saluare possumus. Ideo dixerunt alĩ q dimensiones ipse interminate miraculose ꝓuertebãtur in nãz materie. pp qõ possunt ide generari uermes ⁊ alie mãles sbe. Sz si ad miraculũ uellemus cõfugere: nulla positio tacta esset iconueniẽs. si enim miraculose sba panis esset annihilata: uel in qõcũq eẽt conuersa. posset redire eadem numero. ⁊ qualis enim virtutis est qõ aliquid cõuertatur in aliud actu pꝛeexistẽs. ⁊ q corruptum uel annihilatum uel etiaz in aliud cõuersum redeat idem numero. Si enim ꝓsideratur pꝛimum theorema huiꝰ operis: in quo oñditur quomodo virtute diuina aliquid põt ꝓuerti in aliud actu pꝛeexistẽs: nõ habet difficultatẽ quomodo annihilatũ ⁊ in aliud ꝓuersum redeat idem numero: posset ergo deꝰ ⁊ ex aere circũstãte ⁊ ex sba panis eadẽ redeũte ⁊ ex mã de nouo creata ⁊ aliũde sicut uellet facere illos uermes ⁊ illos cineres quos videmus fieri in hostia combusta uel putrefacta. Immo ⁊ si nõ est impossibile satis est tñ difficiliꝰ sustinere quõ dimẽsiões que sunt accidẽtia põt ꝓuerti in mãz que est quedã sba q quõ ex aere uel ex mã de nouo creata possunt fieri uermes: licet sint magni qui hoc dixerũt: ⁊ si viuerẽt suã positionem defenderẽt. Dicta tñ eorum meum itellectum nõ quietant. Immo ponẽdo ibi generationem ⁊ corruptionem sine miraculo dictis tãtorum doctorum nõ ꝓdicimus: qz ipsi idem alibi in alijs suis dictis aliter dixerũt: uolentes q sine miraculo ibi posset cẽ generatio ⁊ corruptio. Dixerũt enim q sicut miraculose illis accidẽtibus collatum est sine subiecto existere qõ est ꝓpꝛium sbe: ita sine nouo miraculo posset facere quicquid facit sba. põt ergo omnia dicta accidẽtia iebꝛiare ⁊ nutrire: ⁊ põt ex eis generari uermis ⁊ cinis ⁊ cetera talia. Dicũt ergo isti q absq; nouo miraculo nãliter ex illis accidẽtibus põt generari sba: qz collatus est illis accidẽtibus per se eẽ qõ est ꝓpꝛium sbe. Rationabilitas dictarum positionum in duobus videtur cõsistere: uel q miraculose redeat ul' creetur mã ex qua põt generari uermes ⁊ cineres ⁊ cetera talia: uel q absq; miraculo ex illis accidẽtib⁹ possit generari sba. Sed si cõfugim⁹ ad miraculum videmur rudibus adhere sermonibus. per miraculum enim ⁊ diuinã potẽtiã est facile oia sustinere: nec expedit per miraculum ponere qõ absq; miraculo põt fieri. Si vo ad miraculũ non fugimus sed cum indagãtibus quesita subtili⁹ dicimus q absq; miraculo nouo nãliter ex illis accidẽtibus põt generari uermis ⁊ alie mãles sbe: ultra vires nostras opus assumimus. qz si tanti viri sic dicẽdo sibi sufficiebãt: noster itellectus qui ad itellectum eoꝝ nõ attingit nõ queratur in talibus dictis. Uidem⁹ enim q illis accidẽtibus virtute diuina collatum est per se eẽ: nõ tñ pp hoc collatum est eis eẽ sbam: sed collatũ est eis q habeãt quẽdã modum sbe. Si enim dici posset illa accidẽtia eẽ sbaꝫ qz collatum est eis per se esse nõ excederet itellectum nostrum quomodo ex eis nãliter ⁊ absq; miraculo posset generari sba: qz nil mirum est si ex sba sba gñatur. Sz q ex eo qõ nõ est sba: sed habet quẽdam modum sbe quomodo sba possit generari nostrum itellectum excedit. Sicut enim accidẽtibus confertur modus sbe ut per se sit. Ita sbijs competere põt modus accidentis: ut in alio sustententur. Si ergo nullus diceret q sba hñs modũ accidentis posset nãliter absq; miraculo conuerti in accidens ut videtur: nullus deberet dicere q accidens habens modum sbe naturaliter in subiectum ꝓuerti possit. ¶ Teneamus ergo viã q̃si mediã que itellectum plus quietare videtur. Dicamus eni q si deberent ex hostia generari uermes: qõ ibi icipit eẽ mã: pp qõ ex accidẽtib⁹ nõ fit sba ut dicebat ultima positio: sed ex sba sba: ⁊ tñ nõ est ibi miraculum aliqõ ut dicebat alia positio. corruptis enim specieb⁹ ⁊ accidentibus panis sub quibus est corpus chꝛi qõ per alterationem nãliter fieri põt ut patet per theoremata pcedẽtia: ⁊ iductis accidẽtib⁹ alijs desinit ibi eẽ corpus chꝛi: qz corpus chꝛi nõ est in hostia nisi q̃diu sunt ibi accidentia panis. In illo autez instãti in quo desinit ibi eẽ corp⁹ chꝛi ⁊ sunt corrupta accidentia panis ⁊ sunt ibi inducta alia accidentia nãliter absq; miraculo incipit ibi eẽ mã ex qua gñanẽ uermes ⁊ cineres ⁊ cetera talia. Et quãtum nobis occurrit non solum non est ibi miraculum q sic ibi incipit eẽ dicta mã: sed oppositũ huius eẽ non posset absq; magno miraculo. Miraculuz enim eẽt si non inciperet ibi eẽ mã. Possumus autem dicere q quãdoq; sũt ibi simul in tempore ⁊ in eodẽ instãti lz nãliter se pꝛecedãt. In eodez enim instãti sunt plene corrupta accidentia panis: ⁊ sunt introducta accidentia alia ⁊ desinit ibi eẽ corpus chꝛi ⁊ icipit ibi eẽ mã ⁊ educitur de illa mã forma substãtialis ut forma uermis ⁊ cineris: ꝓpter qõ inde uermes ⁊ cineres ⁊ huiusmodi mãles substãtie nãliter ⁊ absq; miraculo generãtur. Hec autem ut pateãt notandum q nãliter dicitur aliquid fieri dupliciter: uel qz nãle agens illud efficit: uel qz nã ut illud fiat sufficienter disponit. Ignis enim ex igne nãliter generatur: qz nãliter forma ignis de mã educitur: sic etiã homo ex homine nãliter generatur. Non enim est artificiale nec supernãle q homo generatur ex homine: ⁊ tñ nã non educit aiam intellectiuã per quã homo est homo de potentia materie. sed ꝓ tanto dicitur illa generatio nãlis qz nãliter disponitur mã ut ibi introducatur anima intellectiua. quotiens enim aliquod agens nãle sufficiẽter disponit ut aliquid fiat dicitur illud nãliter fieri ⁊ non est miraculum qõ fit. sed eẽt miraculum si non fieret. quãtumcunq; enim anima rõnalis ĩmediate fit a deo per creationem: mã tñ sufficienter disposita ad susceptionem talis forme non est miraculum qz ei talis forma infunditur. Sed miraculum eẽt: si manente ea sic disposita non susciperet talem formã. Quotienscũ qz ergo aliquid fm nãm suã ⁊ cẽ habet ordinez ad aliud siue illud sit ĩmediate a deo per creationem siue non: non est miraculum si est ei coniunctum. sed potius miraculum habet esse si est ab eo separatum. Si ergo possumus ostendere: q nãliter circa sacramentum altaris potest aliqua trãsmutatio contingere fm quã aliquid inducitur q non minus habet nãlem ordinẽ ad mãm q̃ habeãt sufficientes dispositiones ad aiam rationalem: sic sufficientibus dispositionibus inductis in mã non est miraculum: si in ea anima rõnalis infundatur: sed solus deus possit in productionez anime rationalis. Ita per trãsmutationem nãliter factã circa sacramentum altaris: inductis ibidem hijs que non minus habent ordinem ⁊ nãlem cõnexionẽ

ad mām quā hñt ille dispōnes ad animā rōnalem nāliter ⁊ absq; miraculo ibi hēbit esse mā. non obstā te q̄ solus deus pōt in p̄ductionem materie ⁊ materia solum a deo habet esse imediate per creationē. cetera autem agētia nālia in suis actionib⁹ mām p̄e supponunt. ¶ Aduertendum igitur q̄ solis accidentib⁹ panis datū est esse sine subiecto ⁊ sine mā: ⁊ ideo q̄diu durāt accidentia panis q̄ virtute diuina est eis collatus q̄ non actualiter materie insunt: absq; nouo miraculo dicere possumus q̄ ibi nulla existit materia que sit talium accidentium fundamentum. Miraculum enim fuit cum deus illis accidentibus contulit q̄ possent per se subsistere p̄opter q̄ illis sic existētibus ⁊ permanentibus q̄diu durat eorum esse si non sit ibi mā in qua fundātur non est nouum miraculum: sed totum innititur miraculo p̄imo: sicut miraculum est q̄ cecus recipet virtutem visiua: sed recepta virtute visiua q̄ videat non ulterius hēt rōnem miraculi. Si ergo solis accidentib⁹ panis est collatum sine mā posse per se esse: generaliter ut supius oñsum est possunt corumpi accidentia panis ⁊ induci alia accidentia si inductis accidentibus alīs quibus non est collatum per se esse sed de se actualiter magis habent ordinem ad mām ut fundatur in ipsa q̄ hēant dispōnes ad animā rationalem: q; plus est dependentia accidentis ad subiectum q̄ sit dispōnis ad formaz. Miraculum ergo esset si statim talib⁹ accidentib⁹ inductis sufficienter non esset ibi mā: sicut miraculum esset si mā sufficiēter dispōsita: nō infunderetur ei rōnalis anima. Est ergo rōnalis aia per creationez ⁊ tñ absq; miraculo infunditur materie sufficienter dispōsite: sic cū corp⁹ chīi desinit esse sub sacramēto ⁊ sunt ibi inducta accidentia quib⁹ non est collatum pficisse absq; miraculo est ibi mā: q; ut dictum est magis est essentialis ordo ⁊ maior dependentia accidentis ad subiectum q̄ dispōnis ad formā. Sed si sic dicimus q̄ credimus bene dictum occurrunt nobis duo dubia. ¶ P̄imo q; dictum est omnia accidentia in quātitate fundari: ⁊ dimēsiones determinatas fundari in dimensionib⁹ indeterminatis: pp q̄ sole dimensiones indeterminate sunt ibi sine subiecto. Cum ergo virtus nālis agentis non se extendit sup dimensiones indeterminatas. Sed ille dimensiones semp videātur remanere eedem per essentiā. Aliter enim in sacramēto altaris nō possent esse trāsmutationes nāliter facte: q; tales requirūt subiectum tertiuz. Si ergo ille dimēsiones semp manēt: ⁊ solum istis collatū est esse sine subiecto: q; sunt ꝓpinquissime nature materie: cetera vo accidētia fundātur in illis nō videtur q̄ per aliquā trāsmutationem nāliter factā icipiat ibi esse mā nisi hoc fieret miraculo: cum ille dimēsiones quib⁹ collatum est per se esse semp maneāt. ¶ Secūda dubitatio est talis: q; agēs nāle in sua actiōe requirit temp⁹. In illo ergo instāti in quo icipit ibi esse mā: dato q̄ hoc sine miraculo fieri posset: non inducereture ibi forma uermis uel alteri⁹ substātie. Non ergo in illo instāti in quo ibi desinit esse corp⁹ chīsti est ibi generatio alteri⁹ substātie. ¶ P̄opter p̄imum notandum q̄ dimēsionib⁹ illis indeterminatis datū est per se esse inquātum subsunt accidētib⁹ panis sub quibus est corp⁹ chīi. Cuz ergo ibi desinit esse corp⁹ chīi ⁊ sunt ibi inducta alia accidētia ab accidētibus panis: nō ulteri⁹ eis competit per se esse nisi nouum miraculum fieret: ⁊ eis noua virt⁹ ⁊ noua potentia ad per se existēdum diuinit⁹ cōferretur. ¶ Ad formā aut arguēdi dicere possum⁹ q̄ quodāmodo dimēsiones ille nō manēt. nā sicut cum ex aqua fit aer: dicitur totum mutari in totum: ut patet per p̄bm p⁹ de gīa. ⁊ tamē manet mā aque. dicitur ergo totum mutari in totum fm vnum modū exponēdi: q; licet maneat mā aque: nō tñ manet ut est aque sed ut est aeris: nihil eni manet aque ut aque est. sic cum facta est trāsmutatio tanta in accidētib⁹ panis sub quib⁹ est corp⁹ chīi q̄ inducta sunt ibi accidētia oino ꝛria. Ita q̄ si esset ibi panis ſba: nō posset cuz talib⁹ accidētib⁹ remanere. hac autem trāsbatione facta: nō remanet ibi aliq̄ accidens q̄ possit dici accidens panis. ⁊ ille dimensiones nullomodo remanēt ut panis sunt. Nō enim possunt dici dimēsiones panis q; fundātur in panis ſba: q; ſba panis ꝓuersa est in corp⁹ chīi: nec possunt dici dimensiones panis q; subsunt accidentibus que panis erāt: q; talia accidētia imutata sunt: p̄ñt ergo dici tales dimēsiones nō remanere: q; nō remanēt ut panis sunt: ⁊ ut eis erat collatus per se esse: alīs ergo accidētib⁹ inductis ⁊ illis dimēsionib⁹ quodammodo alīs existētib⁹ ⁊ si nō quātum ad essentiā tñ quātum ad esse q̄ habēt sub alīs accidētib⁹: nō ulteri⁹ eis competit per se esse. igitur pp nālem ordinem ⁊ dependentiā icipiet ibi esse mā nullo miraculo iterueniēte nisi forte sic dicerem⁹ ibi esse miraculum: sicut miraculum est cū anima rationalis materie dispōsite infunditur: q̄ ut dictum est nō ꝓpie habet rationem miraculi. Immo si oppositum esset miraculuz esset. ¶ P̄opter 2m⁹ dubium notandum q̄ tota cā quare requiritur temp⁹ in actione agētis est pp idispositionem materie. In illo eniz istāti in quo mā est sume dispōsita est inductio forme: simul eni est corruptio vnius forme ⁊ introductio alteri⁹. In illo etiam istanti in quo est sūma dispōsitio ut suscipiat mā aliā formaz est in ea sūma indispositio ad formam sub qua est ⁊ econuerso. cum est sume indispōsita de forme sub qua est: sume est dispōsita ad formā aliā: ⁊ hoc ideo q; generatio vni⁹ est corruptio alteri⁹ ⁊ econuerso. Cum ergo nō icipiat ibi esse mā nisi q̄ ibi inducta sunt accidētia contraria: cum quib⁹ ſba panis stare nō posset: in illo instāti in quo icipiet ibi eē mā sub talib⁹ accidētib⁹ est ibi sūma idispositio respectu ſbe panis: ⁊ esset ibi corruptio ſbe panis si panis ſbam inueniret. Et q; est ibi sūma indispositio ad illā formam: est ibi sūma dispositio ad aliā: q; autem non est dare sūmam dispōsitionem sine introductione forme. bene dictuz est q̄ in illo instanti in quo ibi incipit esse materia: est ibi aliqua generatio substātie. ut uermis uel cineris uel alicui⁹ alterius. ¶ Ex hoc aūt patere pōt quādo incipit ibi esse mā: non enim quelibet alteratio tollit forma ſbalem: sed debet esse passio ⁊ alteratio magis facta ut abjiciat a ſba. Cum ergo facta est tāta uariatio in accidētib⁹ panis q̄ tali uariatione facta non posset ibi esse panis ſba pp q̄ meritodici pōt q̄ non sunt ibi accidentia panis quib⁹ datum est per se esse: tunc desinit ibi esse corp⁹ chīi: ⁊ tunc incipit ibi esse materia p̄opter accidentia inducta quibus non est datum per se esse sed tanto plus requirūt mām q̄ ꝓpie dispōsitiones formam: quāto plus dependēt ⁊ habēt essentialem ordinē ad mām q̄ dispositiones ad formā. ¶ Ex hoc aūt pōt patere q̄ta mā ibi incipit esse: q; dimensiones ille indeterminate per quas mā est tanta ⁊ tāta: cz non maneāt ut sunt panis uel ut subsunt accidentibus panis cum quibus posset stare ſba panis. pp q̄ ulterius non competit eis per se esse ⁊ incipit ibi esse mā cū maneant semp eedē per essentiam: ⁊ q; per eas habet materia q̄ sit tāta ideo tantum ibi incipit esse de materia sub forma uermis

uel sub forma alterius substātie generate quāta erat mā sub forma panis anteq̄ panis substātia conuerteret in corpus chr̄i. ¶ Et ex hoc ēt patere pōt q̄ forma uermis uel alterius sube ibi generate nō educit ibi de potētia alicuius accidētis: sed de potētia māe. Nam licet ibi simul tpe incipiat eē mā ⁊ forma: tn̄ naturali intelligētia pr̄ius sunt ibi accidentia requirētia mām ⁊ postea ibi incipit eē mā que per illa accidētia est sume disposita ad susceptionem alicuius forme: ⁊ deinde de mā sic disposita educit forma substantialis cōpetens tali māe. sunt ergo ista in eodē instāti ⁊ simul tpe: nā tn̄ nō simul sunt sz est ibi ordo modo quo dictū est. In via eni generatiōis nāliter est ibi ultimo forma: licet in via pfectionis ⁊ cōplemēti sit ecōuerso. ¶ Ex hoc ēt patere pōt: q̄re in sacramēto altaris in quo est tanta dignitas: possunt generari tā vilia ut uermes ⁊ putredines: q̄ in transmutationibus nāliter factis: deus se habet quasi vnifomiter ad oia. ut videt dicere dionysius 4° de di. no. Influit eni fm dispositionē māe ⁊ coopatur particularibus agētibus fm q̄d requirit eorū nā. Sic enim aiam rōnalē infundit quibuslibet corporib⁹ sufficiēter dispositis: nō eliciendo nec differentiā faciēdo inter corpus ex legitimo matrimonio uel ex adulterio p̄ceptū. iō nō immerito dionysius circa p̄incipiū quarti de di. no. assimilat deū soli: qui nō ratiocinās nec p̄eeligens oia illuminat. Sufficit eni ut aliq̄d illumiet q̄d directo aspectu offerat soli: nihil ad ꝓpositū utrū illud oblatū sit fex uel aurū. Sic amotis panis accidētibus ⁊ alīs inductis q̄bus nō cōpetit per se eē deus sustineret materiā. Nam sicut māe requirenti formā deus inducit formā ⁊ si nāliter disponit mā ad talē formam absq̄ miraculo est inductio talis forme: sic forme requirēti subiectū deus substernit mām: ⁊ si nāliter fit inductio talis forme: illa substernatio materie miraculosa nominari nō debet. Non ergo p̄eeligēs deus utrūz illa accidētia q̄bus substernit māz disponāt ad formā uermis cineris uel carnis: ex quo singula accidentia alia ab accidētibus panis in hoc cōueniūt q̄d requrūt subiectū: deus singulis substernit mām in qua educit substātialis forma ꝓportionata dispositionibus illis. Ex hoc patet ueritas p̄positi theorematis: q̄ licet ylē sine mā sit generationis subiectū: q̄ solū de potentia māe habet educi substātialis forma ad quā terminat generatio: nō obstāte q̄ quādiu est ibi corpus chr̄i nō est ibi materia susceptibilis noue forme: q̄ absq̄ miraculo cū ibi eē desinit corpus chr̄i: incipit ibi esse mā ex qua pōt educi subalis forma: poterit ibi eē generatio nullo alio miraculo cōtingente. q̄d declarare uolebamus.

Pr̄opositio. XLVI.

Post resurrectionē ⁊ ante: corp⁹ chr̄i in hostia habet eē indifferenter differens: indifferenter quidē q̄ semper im passibiliter est christus in sacramento: differens tamē q̄ nūc impassibile corpus q̄d sumimus: cenantibus discipulis passibile christus dedit.

Declaratio.

¶ Solet a multis queri: quale corpus chr̄is tradidit discipulis cenātibus cū instituit hoc sacramētum. Hugo aūt videt uelle q̄ chr̄is diuersis tēporib⁹ oēs dotes assumpsit: q̄ in natiuitate assumpsit subtātialitatem cuz in reseratis virginis claustris exiuit de utero virginis. In trāsfiguratione aūt assumpsit claritatez. Et cū ambulauit sup mare assumpsit agilitatē. cū tradidit corpus suū cenātibus discipulis sub specie panis assumpsit ipassibilitatē. ¶ Sed quō intelligēda sunt uerba hugonis: ut videam⁹ utrū uerū sit q̄ chr̄is tradidit cenātibus discipulis impassibile corp⁹. Notandū q̄ corpus chr̄i ut hēt eē sacramētaliter in hostia ⁊ ut est localiter in loco ꝓpr̄io: nō differt quātum ad id q̄d est: sed quātū ad modū essendi. illud eni idē corp⁹ numero q̄d est in loco ꝓpr̄io localiter est in hostia sacramētaliter: lz aliter ⁊ aliter: q̄ ut patet ex superioribus in loco ꝓpr̄io est substātia corpis chr̄i mediante quātitate: sed in hostia est quātitas mediante substātia. Si ergo cōsideraī corpus chr̄i ut est in hostia ⁊ ut est extra hostiā est indifferens differēter. In differēs quātū ad rem: q̄ eadē res cū eisdē dimēsionibus cū eisdē qualitatib⁹ est in hostia ⁊ extra hostiā: sed differēter quātū ad modū: q̄ nō habet eūdē modum existēdi hic ⁊ ibi. Sed lz chr̄is in hostia ⁊ extra hostiaz sit differēter indifferēs: tn̄ ut fuit in hostia añ passionē ⁊ ut est modo in hostia post resurrectionem nō est differēter indifferēs: sed magis ecōuerso indifferēter differēs. Indifferēter eniz quātum ad modū: q̄ semp ipassibiliter est chr̄is in hostia: differēs tn̄ q̄ tale est corpus chr̄i in hostia q̄le est extra hostiaz. Si ergo ante passionē corpus chr̄i erat passibile: passibile erat corp⁹ q̄d existebat in hostia. Nunc aūt q̄ illud corpus est ipassibile: ipassibile est corpus q̄d nunc est sub sacramēto. corp⁹ chr̄i ergo ante passionē fuit sub specie panis passibile ipassibiliter. Nunc aūt sub talibus spēbus nō soluz est ipassibiliter sed ēt ipassibile. Semp ergo ipassibiliter sed nō semp ipassibile: ergo semp indifferēter sed nō semp indifferēs: sumēdo differentiā large ꝓut passibilitas ⁊ ipassibilitas differētiam faciūt. Si eni clare itelligere uolumus: quō corpus chr̄i ante passionē passibile poterat eē sub hostia ipassibiliter: inuamur si bene itelligimus quō corpus chr̄i q̄d est visibile pōt eē sub hostia inuisibiliter: corp⁹ eni chr̄i ut est sub hostia q̄ nō est ibi mediantibus dimensionib⁹ ꝓpr̄ijs ut ibi existit: nec agit nec patit: iō nec ipr̄imit spēm suā in oculo alterius: nec ut ibi existit in oculo eius ipr̄imit aliqua spēs: tn̄ q̄ idē corp⁹ est in hostia ⁊ extra hostiā dicebat q̄ si chr̄is videt se extra hostiā: videt se ēt in hostia. Non q̄ ut in hostia existit suā similitudinē recipiat: sed q̄ est idē corp⁹ in hostia ⁊ extra hostiā si informat oculus chr̄i similitudine sua extra hostiā: informabit illa eadē silitudine in hostia existēs: q̄ ex nāli ꝓcomitātia spēs illa que iformat oculū chr̄i extra hostiā: hēt eē in oculo chr̄i existente in hostia. sic suo mō corpus illud passibile ipassibiliter erat in hostia: passio eni ⁊ doloz videt cōtingere ex diuisione ꝓtinui: chr̄is eniz ut existit in hostia nec frāgi nec diuidi pōt. Si eniz diuidis hostiā nō diuidis corpus chr̄i: q̄ ut supra ostēsum est: sic est totus chr̄is in hostia q̄ in qualibet ꝑte hostie tot⁹ chr̄is existit. Nō ergo vulnerari nec scīndi pōt chr̄is ut existit in sacramēto. Dimēsiones eni panis sub q̄b⁹ est chr̄is attriri ⁊ diuidi possūt. Sz si ꝑp talē attritionē corp⁹ chr̄i semp manet illesuz: uerū q̄ idē corpus est in hostia ⁊ extra hostiā: q̄cūq̄ doloz est in corpore chr̄i extra hostiā est in corpore chr̄i in hostia. Sic ergo pōt pati corpus chr̄i in hostia: nō q̄ in ipsa hostia ei inferatur passio: sed ꝓpter naturalē cōcomitantiā: si iferet passio corpori chr̄i extra hostiam: illa passio habebit eē in corpore ei⁹ in hostia. Sic ergo chr̄is se videt in hostia q̄ se videt extra hostiā: sic cū erat corpuz eius passibile poterat pati in hostia si patiebat extra hostiam. Ex hoc ergo pōt intelligi dictum hugonis q̄

¶ Propō. XLVII.

chīs corpus ipassibile dedit discipulis cenātibus: qz illa ipassibilitas nō est referenda ad rē sed ad modū. passibile eni erat corpus qō discipuli sumebāt: sed impassibiliter sumebat. hec autem expositio satis ꝓcordat cū ỽbis hugonis si diligēter ꝓsiderent dicta ei⁹. ait eniz. 8. parte de sacramētis ubi istā questionē pertractat quō eni imortaliter nō dabat qui inuisibiliter sumebat: ⁊ incorruptibiliter māducabat. icorruptionem ergo ⁊ ipassibilitatē nō refert ad rē sed ad modum. ¶ Ex hoc ēt patere pōt quō intelligi debeat illud dictū cōe q⁹ chīo existēti in hostia copulare possumus dolorē innatū nō illatū. Non eni hoc sic itelligendū est q⁹ sicḥs iferat per vulnera aliquē dolorem chīo extra hostiā: q⁹ ille dolor nō esset in chīo in hostia. Sic eni tam dolorē innatū ꝙ illatū debemus copulare chīo exīti in hostia: sine eniz chīs doleret pp dolorē febrilē ul⁹ pp aliquā passionē itrinsecus orta: siue pp vulnera ⁊ pp passionē extrinsecus illataz doluisset chīs extra hostiā pp idēptitatē corporis: ⁊ naturalē cōcomitātiā dolor ille fuisset in corpore chīi exīte in hostia. Sic ergo debemus itelligere q⁹ chīo existēti in hostia nō pōt copulari dolor illat⁹: qz ei ut existit in hostia nō pōt iferri dolor: tñ sicut si corpus chīi fuisset reseruatū in hostia cum patiebat in cruce qñ separata fuit aia a corpe eius in cruce existēte fuisset separata a corpore ei⁹ exīte in hostia: ⁊ cū fuisset mortuus in cruce fuisset mortuus in hostia. Non eni est intelligibile q⁹ idē corp⁹ numero simul sit mortuū ⁊ viuū: ⁊ simul sit aiatum ⁊ inanimatū. Sic ergo ois dolor qui inferebat in cruce fuisset in eo exīte in hostia: differēter tñ: qz in cruce ubi erat corpus passibile ⁊ passibiliter fuisset in eo dolor per illationē. Sed in hostia iz eēt passibile tñ qz ibi erat ipassibiliter nō fuisset ibi dolor per illationem: sed per redūdantiaz. dolor eni illatus corpori exīti in cruce pp idēptitatē redundasset in corpore exīte in hostia. patet ergo q⁹ chīs semp est in hostia indifferēter qz semp ipassibiliter: tñ aliquo mō est differēs corp⁹ chīi exīs in hostia post resurrectionē ⁊ añ passionē: qz nūc ipassibile tūc passibile qō declare uolebam⁹. ¶ Propō. XLVII.

Sicut panis in corpus chīi conuertit̄ sic vinū trāsubstātiatur in sanguinez.

Iuuamur ergo per precedēntia theoremata ad intelligenduz quomodo christus existit sub specie vini quia per ea est equaliter declaratum quomodo sub panis specie habet esse.

Declaratio.

¶ Per precedēntia theoremata q̄bus oīsum est qualiter corpus chīi est sub specie panis iuuamur ad itelligenduz q̄liter eius sanguis est sub specie vini: qz sicut totū corp⁹ chīi est in tota hostia ⁊ totū in q̄libet parte hostie per se: sic totus sanguis chīi est sub specie vini ⁊ totus sub q̄libet pte vini. Et sicut ptes ille sub q̄bus est corpus chīi nō debēt eē pūctales: sed debent eē tales in q̄bus reseruet spēs panis: qz in parte punctali hostie nec est corpus chīi nec pars eius: sic ptes ille in q̄bus est sanguis chīi nō possunt eē pūctales: ſz opz q⁹ in eis reseruet spēs vini. In parte eni punctali nec est sanguis chīi: nec pars sanguinis. Et sicut q̄titas corporis chīi est in hostia mediāte suba ⁊ nō ecōuerso. pp qō corpus chīi nō est in altari mediātib⁹ dimēsionibus ꝓprijs sed mediātibus dimēsionibus accidentibus panis: sic quātitas sanguinis chīi est in altari mediāte sba sanguinis: ⁊ nō ecōuerso sāguis chīi nō est ibidē mediātibus dimensionibus ꝓprijs ſz per dimensiones vini. Et sicut corpus chīi ut est in altari diffinit̄ substātialiter qz est ibi per essentiā: nō tñ diffinit̄ localiter qz pōt eē sub pluribus altaribus: sic sanguis chīi ut est sub sacramēto diffinit̄ essentialiter qz est ibidē per essentiā. nō tñ diffinit̄ localiter qz simul in diuersis altaribus esse pōt. Et sicut corpori chīsti existēti sub sacramēto cōpetit situs qui est differentia quātitatis ⁊ nō qui est predicamētū: qz cōpetit ei ordinatio partiuz in toto ⁊ nō in loco: sic sanguini chīsti ut est sub sacramēto cōpetit situs qui est differētia quātitatis ⁊ nō qui est predicamētū: qz est in eo ordo partiū in toto ⁊ nō in loco. Sanguis eni chīsti ut est sub sacramēto est quātus: qz ex nāli cōcomitātia quātitas illius sanguinis ꝓcomitat ꝓprium subiectū: nō tñ est ibi dictus sanguis quātitatiue qz nō est sub sacramento mediāte quātitate: put ỽo sanguis habēs eē in altari sacramētaliter dicit quāt⁹ ⁊ cōpetit ei ordo partiū in toto qui est differētia q̄titatis: qz nō est ibi quātitatiue: nō cōpetit ei ordo partiū in loco qui est predicamentū. Si ergo bene cōsiderant precedētia theoremata: in q̄bus declaratuz est quō corp⁹ chīsti est sub specie panis: iuuamur per ea ad intelligēdum quō sanguis ei⁹ sit sub specie vini. Sed forte videret alicui q⁹ sanguis ut est sub sacramēto haberet spāles difficultatē: quā nō habet corpus chīi ut sacramētaliter habet eē. ¶ Dicebat eni q⁹ corp⁹ tripliciter sumi poterit. Nā corp⁹ vnomō dicebat ipsas dimēsiones ⁊ sic corpus est quātitas ⁊ est directe in genere quātitatis. ¶ Scōo mō corpus dicebat mām cū forma corporeitatis: ⁊ sic corpus est in genere subē fm rectā lineā: corpus eni sic acceptū nominat mihi corpus qō est gen⁹ de quo cēntialiter predicat suba que est pdicamētū. ¶ Tertiomō dicebat māz organiçata que nō est in genere substātie fm rectā lineā: sed per reductionē. Est eni in tali genere ut principiū nō ut principiatū: nec ut cōpositū ex genere ⁊ differētia. principia enim sunt in genere per reductionē qz per principiata. De principijs eni nō predicat genus sed de principiatis. De mā eni siue accipiat ut organiçata siue fm se: nō pōt pdicari substātia que est genus siue que est predicamētū: sed substātia que est anologū. Naz fm anologiā tollētē rōnē generis pdicat anologice substantia de mā ⁊ forma ⁊ cōposito. Si ergo sic multipliciter pōt accipi corpus chīsti fm quā multiplicitatē iuuamur ad euadēdū difficultates multas: qz de sanguine ut videt sic distinguere nō possumus qz videt incōgruū q⁹ ipsa mā sanguis noietur: videt q⁹ sanguis ut est sub sacramēto spāles difficultatē ꝓtineat: qz per multiplicitatem sanguinis significat forte nō possemus difficultates effugere: sed si intrinsec⁹ cernitur ueritas: nō videt alias difficultates habere hoc ꝙ illud. Cū eni distinguimus cōuersionē vini a conuersione panis: ⁊ dicimus q⁹ panis cōuertit in corpus ⁊ vinū in sanguinē: corpus chīi nō debet ibi accipi fm rōnē cōem. qz sic non distinguit a sanguine. Sanguis eni quoddaz corpus est. Et ut tollat equiuocatio dicamus q⁹ panis ꝓuertit in carnē ⁊ vinū in sanguinem. Uerū est eni q⁹ panis in carnē ꝓuertit: fm aūt q⁹ plurima dicta sanctorū hoc testant. imo ipsa euangelica ueritas hoc sonare videt. chīs eni qui dicit discipulis suis accipite ⁊ māducate ex hoc oēs hoc est eni corpus meum: ille idez ait: nisi manducaueritis carnem filij hois ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis: corpus ergo chīi sumimus ⁊ carnē eius māducamus. In corpus chīi panis cōuertit: ⁊ in carnē

eius transubstātiat. Quero ergo cū caro chī in quā panis cōuertit utrū dicat mām cuz fozma accidētali: uel dicat mäz cū fozma substātiali: uel noiat ipsaz materiā subiectā fozme ⁊ accītibus carniś. Nō pōt dici ꝙ dicat mām cū fozma accītali: qz si in tale cōpōsituz cōuerteret substātia panis: tūc aliqd eēt cōuersum in accītia cozporis chī qō est falsuz. Dictū est enim ꝙ hec cōuersio debet noiari trāsubstātiatio: qz solū substantia in substātiā ꝙuertit: in accītia vō nihil est conuersuz. Si vō dicat ꝙ caro dic̄ qd cōpōsituz ex mā ⁊ fozma substātiali: opz illā fozmā substātialē eē id per qō caro est caro: qz si panis substātia cōuerteret in cōpōsitū ex mā ⁊ fozma: ⁊ illa nō nominaret fozmā per quā caro est caro: pp talē ꝙuersionē dici nō posset ꝙ aliqd eēt cōuersuz in carnem. Fozma aūt substātialis per quā caro est caro: videt eē aia. Nō eni possumus dicē ꝙ fozma substātialis dans carni eē sit fozma precedens oēm aiam: qz mā recipit substātiales fozmas ordinate. siue eni ponamus vnā substātialē fozmā in cōpōsito siue plures ut saluet ordo p̄dicamēti ⁊ fozma generis ⁊ speciei. opz nos ponere aliquomō pluralitatē fozmaꝝ. sed ponēdo vnā fozmā erit illa pluralitas fm rōnē: ponēdo plures erit fz eē: ḡlitercū qz hāc pluralitatē ponamus mā pri' recipit fozmas magis vniuersales ⁊ postea min' vniuersales ut dicit cō mētator 2° meta^ce. Qō declarare ⁊ si utile esset presenti operi: tn̄ bonitatis cā uolumus silētio preterire. idē est ergo fozmā substātialē prius recipi in mā ⁊ eē vniuersaliorē. Si ergo fozma per quaz caro est caro: precedit vniuersaliter aiaz prius est aliqd habere carnē ꝙ esse aiatuz: ⁊ vniuersalior est fozma illa per quā caro est caro ꝙ sit aia. dcqd ergo viueret ⁊ dcqd eēt aiatū haberet carnē qō est falsū. Immo qz multa sūt aiata carnē nō habētia: visibilior est aia simplicit̄ sumpta ꝙ sit illa foia. in hoie vō ubi cōgruētius est pone re vnā aiaz ꝙ tres aias: qz ⁊ si nō per eandē fozmam substantialē homo est hō est ⁊ cozpus: videt tn̄ oīno esse tenēdū ꝙ per eandē fozmā ut per aiam rōnalem sit hō ⁊ viuat: nec videt possibile ꝙ remota aia rōnali homo posset viuere. fozmaliter eni illa aia que dat homini vitā videt oīno eē aia rōnalis: qz creauit de' hominē de limo terre ⁊ ispirauit in eū ſpiraculū vite ⁊ factus est homo in aiam viuentē. per creationē ergo est aia qua hō viuit: ⁊ si ante infusionē aie rōnalis apparent in embzione opa vite: uel hoc eē videt per aliquā virtutē imissaz ab aia matris ⁊ a vtute in semine patris: uel si est per aiam uegetatiuā distinctam ab aia matris: qō a multis forte nō indocte teneri videt: ꝙ opz aiam illā cedere in potētia māe aduenīēte itellectiuo: qō dat hoi vitā. ⁊ si per eandē aiam hō est hō ⁊ viuit: multomagis per eandez aiam est homo ⁊ est aial. extrema eni nō vniunt: nec possunt fieri idez nisi ⁊ mediū sit idez cū extremis: cū fozma vini. sit supza fozmā aialis: ⁊ fozma aialis sit coioz ꝙ fozma humana: nō videtur possibile ꝙ homo per eādē fozmā sit homo ⁊ viuat ⁊ tamē per eandē fozmā nō sit homo aial. ¶ Ex hoc aūt videt sequi ꝙ fozma substātialis per quā caro hois est caro sit aia rōnalis: nā fozma illa est intra vinū. Nō aūt pōt dici ꝙ sit infra aiaz rōnalem cū aia rōnali sit fozma specifica. Si ergo aia rōnalis est eadē ut fozma vini que videt eē magis extrema: ut videt erit eadē cū fozma carnis. Cum ergo in aiaz rōnalē nihil ꝙuertat: qz aia est in sacramēto altaris ex naturali cōcomitātia nō ex vi sacramēti ⁊ caro dicit qd cōpōsitū ex mā ⁊ fozma que est aia: in talem carnē nō ꝙuertet substātia panis. Videt ergo si argumenta predicta efficaciā habent ꝙ caro dicat ipsam mām subiectam fozme ⁊ accidentibus carnis. Quid ergo inter tot diuersitates dicemus. siue vnā fozmaz ponamus in cōpōsito siue plures: itelligere quō substātia panis cōuertit in carnē chī difficultatē habet. Et qz coiter ponitur ꝙ si ꝯs sacrificasset in illo triduo in quo fuit aia chī a carne separata: fuisset sub sacramento caro moztua ⁊ caro sine aia: hoc est qō maxie auget questionis difficultatē. Uolūt eni doctores saluare idēptitatez cozporis chī moztui ⁊ viui pp idēptitatē fozme substātialis. Dicūt eni cozpus chī non per eandē fozmā eē cozpus ⁊ viuere: iō remota fozma vini remanet cozporeitas ⁊ est idez cozpus moztuū ⁊ viuū ꝓpter eandē cozporeitatē. Nunqd de carne hoc poterimus dicere ꝙ in carne moztua remanet fozma substātialis: per quā caro est caro: qō nullomō videt. fozma eni vini ut oñsuz est vniuersalioz est prioz ꝙ fozma carnis. amoto aūt priori ⁊ magis vniuersali nō videt ꝙueniēs ꝙ remaneat posterius ⁊ minus vniuersale. Si ergo nō remanet vinū nō videt ꝙ remaneat caro nisi forte equiuoce: ut si sub alia rōne caro accipiat: videt ergo sequi 2^m habēt modū dicēdi ꝙ cozpus chī moztuū ⁊ viuū sit idē cozpus numero ⁊ dicat vniuoce cozpus: caro vō chī moztua ⁊ viua sit alia ⁊ alia caro numero: ⁊ dicat caro equoce: ut ꝙ sit caro vniuoce in qua est aia: equoce aūt in qua fuit aia. Ideo vō in quo nec est aia nec fuit aia: nec est caro vniuoce nec equiuoce: qō si bene ꝑsideraī: ⁊ si non ꝓbat qō cōclusuz est nō irrefragabiliter ostendit per quā fozmā est caro: ⁊ caro est infra fozmā vini. Cōcedemus igit̄ tā absurde dictū ꝙ sic̄s in illo triduo sacrificasset substātia panis fuisset cōuersa in idē cozp' numero: sed nō in eandē carnē numero. quō has difficultates euadere poterimus: si posuerimus vnā fozmā in cōpōsito: dicendo ꝙ ipsi supposito cōpetit esse simpliciter: ⁊ ponerem' ꝙ ex supposito ⁊ ex yposta si debet accipi idēptitas numeralis: ita ꝙ quādiu est in eodē supposito tādiu est idez numero: forte facile eēt euadere difficultates tactas. nā si caro chī moztua ⁊ viua est cozpus eius. moztuū ⁊ viuū eēt idē numero, ꝓpter idēptitatē suppositi: qz vnio uerbi ad carnem nunq̄ fuit separata. Et si quereret qd noiaret caro dicerē fm habēt modū dicēdi ꝙ caro ut dic̄ partem cōpositi dicit ipsaz mäz subiectā fozme ⁊ accidētibus carnis: sicut cozpus dicebat mām organiçataz. Nam caro ⁊ sanguis ⁊ ossa ⁊ huiusmodi partes cozporis organiçate dupliciter possunt cōsiderari: uł ut sunt noia substātiarū: uel ut sunt noia organoꝝ ⁊ officiorum. fm ꝙ noiant substantiam: eadē fozma informant: eadez eni aia rōnalis est eadē in qualibet parte cozporis dans eē cuilibet pti. fm vō ꝙ sunt noia organoꝝ ⁊ officioꝝ. sic pficiunt per accītales fozmas: nā lz oculus hēat eē ab aia: ut est quedam suba. sicut dolabra hēt a fozma ferri ut est res nālis: tn̄ cū oculus est quoddā organū ⁊ est nomē officij hēt eē a fozma accidētali qz virtus visiua que est quoddā accīs: accipiēdo accidēs fm ꝙ accidēs includit nomē generale ⁊ est fozma oculi sicut dolabre ut est quoddā organū artis: ꝓstituit in eē per fozmā accidētalez: oēs eni fozme artificiales sunt accidētia: ut dicit cōmētator in p° phīsicoꝝ. Iō dictū est: ꝙ si oculus esset aia: visus eēt fozma eius. ⁊ qō dictū est de oculo pōt itelligi de carne ⁊ de alijs partibus cozporis. Caro ergo ut diuidit ꝓtra aiam ⁊ ut dicimus ꝙ est homo cōpositus ex carne ⁊ aia: qz sic de carne loqui intēdimus nō includit aiam. fm quā acceptionez dupliciter pōt

sumi: uel ut est nomē substātie: uel ut est nomē officij. ut est nomē substantie dicit mām subiectā aie rōnali siue forme substantiali: ut est nomē officij dicit mām subiectā formis accidētalibus. Et qz in q̄busdā accidentalibus cōueniūt caro mortua ⁊ viua lz nō cōueniant in forma substātiali: si ponamus vnā formā substantialem in cōposito: caro mortua ⁊ viua est aliquo modo caro vniuoce pp vniuocationez ⁊ vnitatē aliquorū accñtiū hec aūt vniuocatio nō est oīno despicienda: cū a forma accidētali sumi possit nomē carnis. Si ergo querat ponēdo vnā formā quid noiat caro in qua ꝙuertit substātia panis: plana est rñsio qz dicit ipsaz māz subiectā forme ⁊ accidētibus carnis: lz enī nō diuersificat essentiā māe cōsiderare mām ꝑm se ⁊ ut est subiecta tali ⁊ tali forme: tñ quātuz ad eē ⁊ quātum ad modū essendi est magna diuersitas. ꝑm ergo hunc modū dicēdi nunq̄ caro dicit ipsaz māz per se: sed dicit mām ut cōpetit ei quidā modus quē acq̄rit ut est subiecta forme ⁊ accidentib⁹ carnis tm̄mō: qui modus supza nām māe nullā addit essentiā. Nam ut supza tangebat si aliq̄d ꝙuertereť in albedinē existens in pariete: ⁊ si nō eēt cōuersuz nisi in solā essentiā albedinis in talē tñ albedinē cōuertereť qualē inueniret. pp qō lz albedo de se nō dicat quid extensum: illud tñ eēt ꝙuersuz in aliquod qō habet ptes. ⁊ si eēt albedo illa magna: cōuersio eēt facta in aliq̄d magnū ⁊ si eēt parua in aliq̄d paruū. Sic ergo aliq̄d pōt cōuerti in albedinē absq̄ eo q̄ ꝙuertat in superficiez: ⁊ tñ aliud est cōuerti in albedinē magnā ⁊ aliud in paruam. Sic aliquid pōt ꝙuerti in mām subiectā aie rōnali ⁊ accidētib⁹: qō nō ꝙuertit in rationalē aiam nec in accidētia. Et qz aliū ⁊ aliū modū habet mā ut alq̄ ⁊ alq̄ est subiecta rōne hi⁹ supadditi pōt aliud ⁊ aliō nomē sortiri. est enī aliud cōuerti in māz subiectā vni ⁊ aliud in māz subiectā alq̄. Sicut ergo supza ostēsuz fuit q̄ sola mā poterat dici corpus ꝓut cōpetit ei q̄dam modus quātitatiuus qui nām nullā addebat supza nām māe: sic videtur q̄ sola mā possit dici caro ⁊ sanguis ꝓut addit ei quidā modus quez acquirit mā ꝓut est subiecta forme ⁊ accidētibus carnis ⁊ sanguinis lz non sit nobis spāliter nominalis ille modus diuersificat cū talis modus pp diuersitatē forme ⁊ accidentiū quibus mā subicit. Si enī caro est caro ꝓpter aiaz: ⁊ caro per se loquēdo ⁊ ꝑm q̄ hi⁹ nō dicit mām cū alia forma substātiali: cū formaliter ⁊ per se nō habeat ab alia forma qō fit caro. Caro ergo ut est pars essentialis aialis: qz aial diuidit in aiam ⁊ carnez: uel dicit mām ꝑm se uel ut cōpetit ei quidā modus quez acquirit ut est subiecta aie ⁊ accidētib⁹ carnis: uel caro in sui significato includit aiam ⁊ dicit quoddā totum uel ēt includit ipsa accidētia. Nō pōt dici q̄ caro dicat ipsaz māz ꝑm se: qz cū vna sit mā oiuz habētium eā: oia generabilia haberēt carnē qō falsum est: nec pōt dici q̄ caro dicat quoddā totū ad aiam ⁊ ad id qō aie subiciat: cum caro sit pars essentialis aialis diuisa cōtra aiaz. nec ēt dici pōt q̄ caro in suo significato icludit ipsa accidētia: cū accidētia nō possint eē pars essentialis substātie. Relinquit ergo q̄ caro dicat ipsaz māz ut induit quēdā modū quē acq̄rit ut est subiecta forme ⁊ accidētibus carnis: qui modus per se loquēdo nullā essentiā addit supza nām māe ut pluries dictū est. ¶ Hoc aūt posito nō videť habere difficultatē itelligere quō substātia panis cōuertit in carnē chr̄i: ⁊ quō vinū in sanguinē: ⁊ quō vna conuersio differt ab alia: ⁊ quō per neutrā ꝙuersionē ꝙuertit aliquid in aiaz rōnalē uel in accidētia: sed in id qō subicitur aie rōnali ⁊ accidētibus: ⁊ ēt apparere pōt quō si ibi sacrificasset in illo triduo cōfeciſſet carnē eādez numero pp idēptitatē suppositi: ⁊ cōfeciſſet eandem carnē vniuoce aliquomō: nō solū pp idēptitatē māe: sed ēt pp idēptitatē ipsius modi additi māe rōne cuius recipit nomē carnis donec peruētū sit ad incinerationē uel ad plenā corruptionē semp ibi pōt eē caro vniuoce pp vnitatē modi exñdi. Sicut enīz manet q̄litas sīmbola in re generata ⁊ corrupta: sic manet ille modus vniuocus in re generata ⁊ corrupta. Non ergo simpliciter tollit ille modus usq̄ ad incinerationē uel ad perfectā corruptionē ad quā cū peruentum est lz maneat mā nō tñ mereť nomen carnis: qz nō ulterius ei cōpetit ille modus exñdi per quē dicitur caro. Et qō dictū est de carne intelligēdū est de sanguine. videť ergo q̄ ponēdo vnā formā in cōposito est facile sustinē ꝓpositū. tñ qz de ueritate hi⁹ māe non cōstat: huic ꝓpōni nō assentio: sufficit mihi scire q̄ panis cōuertit in uerā carnē chr̄i ⁊ in uerū corpus eius in illud qō fuit formatū ex sanguinib⁹ virginis: qō fuit imolatū in cruce ⁊ vinū cōuertit in uerū sanguinē qui pro redēptione generis humani fuit effusus. cui hoc nō sufficit cū freno fidei querat ulterius: mihi aūt hec sufficit. Naz ut dixi ⁊ iterū iterare non piget: malo in simplicitate mea manere: q̄ de arduis temere iudicare: tm̄ tñ pōt eē per habita manifestuz: q̄ per theoremata p̄cedētia per que est aliqliter declaratū corpus chr̄i esse sub specie panis: iuuamur ad intelligenduz quō sanguis eius est sub specie vini qō declarare uolebamus. Propositio. XLVIII.

Accidentia panis ⁊ vini sub quib⁹ est
a torus chr̄istus nō fundant in substantia aliqua: possunt tñ ad generationē substātie materiā imutare. Declaratio.

¶ Videtur aliquibus forte irrationabile eē: si accidentia panis ⁊ vini sub quib⁹ existit corp⁹ ⁊ sanguis chr̄i: possunt imutare mām ad generationē substātie. Nō eni videť p̄eter rōnez esse si dicta accidētia imutant mām ad generationē accidētalis forme: qz accidētia nō agunt ultra suā spēz: si formā accidētalē inducūt: sed si inducūt substātialē formā videreť trāscendere moduz ꝓprie virtutis ⁊ ꝓprie speciei. nihil eniz agit ultra speciē suā in virtute ꝓpria nisi agat in virtute alterius. iō accidētibus nō cōpetit trāsmutare mām ad generationē substātie: nisi in virtute substātialis forme. Cū ergo accidētia illa sub q̄bus est corpus ⁊ sanguis chr̄i nō funderent in aliqua substātia nō poterūt agere in virtute alicuius substātialis forme. poterūt ergo imutare mām ad generationē forme accidētalis nō substātialis. Si ergo alīq̄ gutta aque ꝑmisceat accidētib⁹ illis sub q̄bus est sanguis chr̄i poterit illa aqua ut videť alterari solū sed nequaq̄ corrūpi: uel si illa aq̄ corrūpi pōt ⁊ ex ea aliquid generari hoc erit in virtute substātialis forme: qz videť ualde mirabile si vna gutta aque imiscereť accidētib⁹ vini in magna q̄ntitate: q̄ illa accidētia nō possent aquaz corrūpere: imo qz alteratio magis facta abicit a substantia: si illa accidētia possunt aquā alterare: poterūt eā corrūpere. Dandus est ergo modus ne sensus negeť quō illa accidētia possunt imutare mām ad generationē substātie. pōt eni eē per habita manifestū qualiter in sacrameto altaris possit eē generatio passiue: ut qz nullo miraculo cōtingente pōt ibi redire mā de qua pōt forma substātialis educi. nō tñ est per dicta patefactū qualiter ibi esse possit generatio actiue: siue qualiter

accidētia illa possunt imutare mām ad generationez subſtātie. cū ergo hoc efficere nō cōpetat accidētib⁹ nisi in virtute subſtātie: illis aūt accidētib⁹ nulla subſtātia sit subiecta non poterit ibi talis imutatio fieri. ¶ Notandū ergo q licet ipsa accidentia nō possunt in generationē subſtātie nisi in virtute fozme subſtātialis: nō tn opz accidētia semp eē ꝓiuncta illi fozme subſtātiali in cuius virtute faciūt ad generationē subſtātie: videmus eni q nāliter leo leonē generat: ⁊ aia lia perfecta sibi simlia ꝓducūt: virtus aūt exns in semine leonis nō pōt disponere māz ut sit susceptibilis aie leonis nisi hoc agat in virtute ipsius fozme leonis siue aie ei⁹. Et lz virtus exns in semine masculi faciat ad gnationē fetus ꝓut agit in virtute aie patris: non tn semp illa virtus est cōiuncta illi fozme uel illi aie: q semē in quo est talis virtus est aliqd diuisuz separatum a patre. Dicunt ergo accidentia facere ad generationē subſtātie in virtute subſtātie: nō q sint ꝓiuncta illi subſtātie in cuius virtute hec agūt: sed q a fozma subſtātiali habēt qō pnt in generationē subſtātie. poterūt ergo accntia vini cozrūpere liquorē eis imixtū ⁊ generare inde subſtātiā aliā: q cozruptio vnius est generatio alterius ⁊ generationez illius subſtātie facient in virtute subſtātialis fozme: nō q illi fozme sūt ꝓiuncta cuz fozma vini nō maneat: sed q cū ozta sunt accntia illa ex pncipijs vini: acceperūt a fozma vini ut possent imutare māz ad generationē vini. Cū igit nō efficiāt generationē vini nisi in virtute illa quā acceperūt ab illa fozma: adhuc dicunt agere in virtute fozme vini nō obstāte q fozma illa non maneat: sicut q virt⁹ in semine patris dicit accipere ab aia patris q possit disponē mēstruū ad susceptionez aie: dato q tpe illo quo mater est pregnans pater decederet adhuc semē dicit agere in virtute aie pris: non q pater sit: sz q est in semine illa virtus qua accipit ab aia patris in cuius virtute disponit māz. ¶ Ex hoc aūt patere pōt: cū apponit aq uel alius liquoz inter accidentia vini sub qbus est sanguis chīi utrū generet ibi sanguis uel vinū. Nā accntia illa que imutāt mām ad susceptionē fozme nō acceperūt virtutē agēdi ex pncipijs sanguinis: sed ex pncipijs vini: ⁊ nō agūt in virtute sanguinis sed in virtute vini: lz eni sub specieb⁹ vini sit sanguis chīi cū oibus suis accidētibus: tn accidentia sanguinis non sunt ibi quō pnt imutare mām. Et q tota illa transmutatio fit ab accidētibus vini: nequaq̄ ille liquoz admixt⁹ accidētibus illis accipiet fozmā sanguinis sed fozmaz vini. Immo ex hoc ipso qō ex tali actione nō generat sanguis sed vinū ut sanctorū auctoritates testant: patet quō illa accidētia dicunt agere in virtute fozme substātialis: q talia accidentia ex pncipijs vini ozta acceperūt a fozma vini ut posset imutare māz ad simlē fozmā: posset aūt assignari illa rō quō accidētia illa cū nō fundent in substantia pnt disponere mām ad generationē subſtātie. ¶ Ad cuius euidētiā sciendū q ad generationē animalium pfectorū nō sufficit cozpus supceleste sz opz generationē illā añcedere aial sīle in specie. Nam si sol generat uermes ⁊ mures ⁊ est pater plātaz: hō autē generat hominem ex mā ⁊ sol: ut dicit 2⁹ phīsicoruz ⁊ pari rōne leo generat leonē ex mā ⁊ sol: sed iperfecta ⁊ inaiata nō soluz sunt a sibi sīlī: sed ēt a sole. ignis eni nō solū fit ab igne sed ēt a motu. mot⁹ eni in virtute cozpis supcelestis facit ad generationē ignis. Accidētia ergo vini poterūt imutare aquā ad susceptionē fozme vini: tn q remanet eis virt⁹ quā acceperūt a pncipijs vini in cui⁹ vtute hoc agūt. tn q hec efficiunt in virtute cozpis supcelestis qō sufficit ad ꝓductionē fozme vini mediāte alteratiōe quā exercēt accidētia vini sup liquorē imixtū. patet ergo q nō obstante q accidentia vini non fundant in subſtātia aliq̄ possunt immutare mām ad generationē subſtātie. qō declarare uolebamus. Propositio. XLIX.

On obstāte q fuit cōmunis philosophorū sentētia nō eē possibile accidentiū mixtionē. poterit tn accntibus vini liquoz aliquis imisceri. Declaratio.

¶ Fuit aūt cois philosophorū snia q passionū ⁊ accidentiū nō est possibilis mixtio: ut ostendit phs ꝑ⁹. c. de mixtione. Sed si cōsideraē eorū motiuū ⁊ ex qua radice dictus fmo cōtinet: nō obuiaē catholice ueritati qua dicimus q ꝓuersione facta accntia vini remanent sine subiecto qbus pōt liquoz aliqs imisceri. nā cā quam tāgit phs q̄re accntiuz nō est mixtio sumit: q nō habēt per se eē. vnde. c. de mix. ait q neq albū neq̄ disciplinā neq̄ aliqō separabilū ꝓtingit misceri: ⁊ subdit cām: q opz utrūq̄ mixtorū separabile esse. passionuz aūt ut ait nulla est sepabilis. Tota ergo cā quare accidētia misceri nō possunt est q sunt iseparabilia: sed si haberēt eē sepatuz misceri possent. liquoz ergo aliqs misceri poterit sacramēto altaris nō q misceat sanguini sz miscebit accntib⁹ vini ut Innocē. d. Sunt eni illa accntia sepata imo eorū poterit eē mixtio. Non aūt misceē liquoz sanguini q non fit mixtio nisi diuisibiliū: iō circa fi. pzi. de. ge. dicit. que sūt indiuisibilia nō sūt bene miscibilia. Cū ergo sanguis chīi nō sit sub sacro diuisibiliter: q si diuidant accntia illa sub qbus est sanguis chīi sub qlibet pte erit tot⁹ sanguis. Accntia ergo vini misceri pnt: q sunt sepabilia ⁊ per se exntia: sz nō sanguis. Sed si sic dicim⁹ qō credim⁹ bene dictū: duo dubia nobis occurrūt. ¶ Primo quō fieri possit talis mixtio: cū vnū ⁊ idē nō possit habere eē sepatū ⁊ insepatū. Si eni liquoz misceē liquori ex illis mixtis fit vna supficies. ergo si misceret aliqs liquoz illis accntib⁹ fieret ibi vna supficies. Eēt ergo illa supficies sine subiecto ⁊ in subiecto. Sine subiecto q eēt sanguis ꝓtentiua. in subiecto q fundaret in sba vini. ¶ Scōo occurrit dubiuz utrū per ammixtionez alterius liquoris ibi eē desinat sanguis chīi. ¶ Primū dubiū de facili soluit: q nō est icōueniens q idē fm diuersas ptes possit eē affirmatio ⁊ negatio. Eadē eni supficies fm vnā ptē pōt eē alba ⁊ fz aliā nigra pp qō erit alba ⁊ nō alba ⁊ nigra ⁊ nō nigra sz nō fz idē. Sic ut coiter ponit si liqz misceat accntib⁹ illis: ⁊ fiat ide vna supficies erit supficies illa in sbo ⁊ nō in sbo: sz nō fz idē. Sz q̄tū ad vnā ptē erit in sbo: q̄tū ad aliā nō. ¶ 2m vo dubiū sic ab aliqbus soluit: q cū aliqs liquoz imisceat accntib⁹ illis: deficit ibi eē sanguis fm q liquoz appositus attingit. pp qō si sit tātus liquoz qō possit attingē oia accntia ista: nullomō erit sanguis. Si vo non sit liquoz iste in tāta q̄titate q attigit ad oia accntia sz ad aliquā ptē deficiet eē sanguis chīi in illa pte ubi attingit ille liquoz. Sed istud nō videt posse stare: q si fm q attingit liquoz appos⁹ sic desinit ibi eē sanguis: cū semp liquoz appos⁹ aliqd attingat semp in aliq̄ pte desinit ibi eē sanguis pp qō augmētat⁹ erit liquoz in quo nō est sanguis: ⁊ q nō est augmētat⁹ plus pōt attigere de accidētib⁹ illis sub qbus est sanguis: sanguis ad ultimū totū attinget: ⁊ sub oibus illis accidētib⁹ desinet eē sanguis. Si ergo tāta eēnt illa accntia sub qbus est sāguis chīi q repleret vnū doliū: si apponeret

vna gutta vini uel alicui⁹ alterius liquoris sub oibus illis accidentibus desineret eē sanguis chr̄i: qō videt absurdū. Notandū ergo q̄ sanguis chr̄i est sub sacra mēto altaris q̄diu est ibi spēs illi⁹ vini sub quibus est dictus sanguis. tot ergo modis pōt ibi desinere sanguis chr̄i quot modis pōt tolli spēs illius vini. ꝟz aūt q̄ spectat ad p̄sens aliq̄d pōt cor̄ūpi dupliciter: uel per p̄riū uel per diuisionē māe. dupliciter eni pōt cor rūpi caro uel aq̄: ul̄ per actionē p̄rīs ut si p̄rie q̄litates carnis ꝛ aque inducerent in mā in qua est aqua uel ca ro: uel per diuisionē māe q̄ ita modicum acciperetur de mā q̄ ibi saluari nō posset species aque uel carnis sic ēt dupliciter tolli pōt spēs illius vini: uel per p̄riā actionē: ut si introducant ibi p̄ria accidentia accidēti bus vini. uel per diuisionē ut si adeo modicū acciperet de illis speciebus q̄ ibi saluari nō posset spēs vi ni: quocūq; aūt istorū modorū fieret ibi eē desineret sanguis chr̄i. Cū ergo aliq̄s liquor admiscet accidēti bus illis uel est silis uel p̄rius. Si silis nō poterit ibi desinere spēs vini per actionē p̄riā: q̄ agēs ꝛ patiēs in p̄incipio dicunt eē dissimilia nō silia. poterit tn̄ ibi deficere spēs vini per diuisionē cōtinui: q̄ si intra li quorē appositū accidētibus illis sub q̄b⁹ est sanguis chr̄i includeret adeo modicū q̄ ibi nō posset reserua ri spēs vini in illa parte desineret eē sanguis chr̄i: nec ualeret obiectio qō per appositionē silis liquoris nō posset adeo modicū de accidētibus illis includi in li quore oppositō q̄ eē desineret vini spēs: q̄ nō posset eē liquor appositus silis nisi illud appositū eēt vinū: inter vinū aūt nō pōt adeo modicū vini icludi q̄ spe ciem vini deserat. Nā sanguis chr̄i est sub spēbus ali quib⁹ determinatis: pp qō nō sufficit q̄ ibi remaneat spēs vini ut ibi sit sanguis chr̄i. Sed req̄rit q̄ rema neat talis spēs vini ut spēs illius vini qō p̄sum est in sanguinē chr̄i: lz ergo nō posset adeo modicū de il lis accidētibus icludi intra liquorē similē appositum q̄ ibi eē desineret spēs vini: poterit tn̄ ibi eē desine re spēs talis vini qō sufficit ut eē desinat sanguis chr̄i: per liquorē ergo similē appositum vnomō ibi posset desinere sanguis chr̄i: ut si ita modicū de illis accidē tibus sub q̄bus est sanguis chr̄i clauderet intra liquo rē appositū q̄ ibi saluari nō posset spēs talis vini. Sz si liquor appositus eēt p̄rius: dupliciter ibi posset de sinere sanguis chr̄i: uel per rōnē p̄riā: uel per inclusio nē p̄dictā. In tanta eni parte illorū accidētiū desi neret eē sanguis chr̄i: in quāta inducerent accidentia p̄ria: ꝛ ēt desineret esse hī sanguis in oi ea parte qua clausa itra liquorē appositū nō posset ibi saluari spēs talis vini. ¶ Ex hoc aūt pōt saluari dictū doctorū: quo dicit q̄ per appositionē liquoris inter accidētia p̄tentiua sanguis chr̄i in tāta pte eē desinit dictus san guis quātā attingit liquor appositus. debet eni accipi illud attingere uel per dicta inclusionē uel per p̄riam actionē: pp qō nō per appositionē q̄ticūq; liquoris opz q̄ ibi esse desinet totaliter sanguis chr̄i siue sit li quor p̄rius siue silis. patet ergo quō per appositionē liquoris alicuius iter accīntia p̄tētiua sanguis chr̄i ibi eē desinit dict⁹ sanguis: ꝛ quō illorū accīntiū est mix tio: qō declarare uolebamus. Propositio. L.

Otus christus sub utraq; specie pa
t nis ꝛ vini a fidelibus sumitur: qui ue re viatici⁹ dici potest q̄ per ipsum de uote susceptum tanq̄ per viam tutam ꝛ ue ram peruenimus ad gloriā ꝛ ad amenu⁹ cō sortiū angelorum: ad qō nos perducat chr̄i stus qui est benedictus deus in secula seculo rum amen. Declaratio.

¶ Sub specie panis ꝛ vini totus chr̄s cōtinet: sed hoc ex nāli cōcomitantia nō ex vi sacramēti. Ex vi eni sa cramēti nō solū sub specie panis per se sūpta: uel sub specie vini nō p̄tinet totus chr̄s: sed ēt sub utraq; spe cie simul nō existit totus chr̄s. illud eni est in altari ex vi sacramēti in qō aliq̄d est p̄uersu⁹: igit̄ sub specie pa nis ex vi sacramēti nō est nisi cor̄p⁹ chr̄i tm̄: ꝛ sub spe cie vini est sanguis chr̄i tm̄. Plus est ergo ex vi sacra mēti sub utraq; specie q̄ sub altera tm̄. attn̄ ex vi sa cramēti nec sub altera tm̄: nec sub utraq; simul est to tus chr̄s: q̄ aīa eius ex vi sacramēti sub neutra specie cōtinet: cū nihil sit cōuersu⁹ in ip̄az. ex naturali tn̄ cō comitātia sub utraq; specie totus chr̄s existit. Nā cū cor̄pus chr̄i sit nāliter cōiunctū suo sanguini ꝛ sue aie lz sub specie panis ex vi sacramēti sit solū cor̄pus. ex nāli tn̄ cōcomitātia est ibi sanguis: aia: ꝛ ēt ip̄z uerbū q̄ habet ifallibilē vnionē ad carnez ꝛ ad aiam: sic ēt sub specie vini est solus sanguis ex vi sacramēti: lz ex naturali cōcomitātia sunt ibi cetera alia. ꝛ inde est q̄ si totus sanguis chr̄i fuit separatus a cor̄pore eius in passione: sicq; tunc sacrificasset sub specie vini fuis set sanguis sine aia ꝛ sine carne: q̄ hoc posito tūc san guis erit a cor̄pore ꝛ ab aia separat⁹. ꝛ pari rōne sub specie panis fuisset cor̄pus sine aia ꝛ sine sanguie. Be ne ergo dictū est q̄ q̄ nūc p̄iuncta sunt que in passio ne diuisa fuerūt: lz tūc nō ex vi sacramenti nec ex nāli cōcomitātia fuisset sub utraq; specie chr̄s q̄tū ad oia sua: nūc aūt nō ex vi sacramēti sed ex nāli cōcomitā tia sub accidentibus panis ꝛ vini totus chr̄s existat.

¶ Dimissis ergo qōnibus que difficultatē nō ponde rant. utrū nō sacerdos cōficere ualeat: ꝛ utrū degra dati uel ēt heretici p̄ficere possint: ꝛ utrū q̄s debeat p̄tinue celebrare: ꝛ utrū eucharistie sumptionē cor̄po ralis turpitudo ipediat: ꝛ utrū in açimo uel in fermē tato p̄fici debeat: ꝛ q̄b⁹ uerbis chr̄s p̄fecerit: ceteris talibus modica difficultate munitis cōcludamus ut p̄cludebat in fine theorematis p̄assignati q̄ hoc sa cramentū uere viaticū dici pōt: q̄ in eo p̄tinet totus chr̄s: qui est via ueritas ꝛ vita. per ipm eni deuote su sceptū: tanq̄ per viā ueram ꝛ tutā p̄uenimus ad p̄iam ꝛ ad amenū p̄sortiū angelorū: ad qō q̄ p̄p̄ris viri⁹ p̄uenire nō possumus: exclamo. Dñe iesu ad cui⁹ lau dis ꝛ honoris p̄conia eucharistie mysteriū q̄ iter ce tera sacramēta est deuotiōe sumēdū suauius: itelligē tia pulchrius: p̄tinētia sanitius: per dnq̄ginta theore mata te auxiliāte descripsi. Rep̄sentās annū iubileu⁹ cū per dnquagenariū extēsus seruos a seruitute libe ros faceret figurā hui⁹ sacri mysteriū q̄ qō habet pec catorū remissio p̄tendebat. Per hāc ergo refectio nē sanctissimā me famulū tuū a diaboli ptāte redem ptū p̄ducas ad gloriā ꝛ ad vitā delectabilē: cohortē angelicā: ad quaz nos ordinat tui corpis ꝛ sanguinis sacramentum. Qui cū patre ꝛ spiritu sancto es vnus deus benedictus in secula seculorū. Amen.

¶ Altissimi Egidij Romani contemplationes quin quaginta de sanctissimo eucharistie sacramento feli citer expliciunt.

¶ Tractat⁹ q̄ gloriosus de sacramēto altaris. ꝛ in primis de puncti. linee. supficiei corpis. quātitatis. qualitatis ꝛ substantie distinctione uenerabilis Guilielmi ockam anglici. sacre theologie magistri famosissimi ordinis fratrum minorum. Incipit feliciter.

Circa cōuersionē

c panis in corpus chr̄i. sic̄ dicit glo. q̄dā de ꝓse. di. 2ª. In sacr̄or. uarie sūt opiones. ¶ Una asserit q̄ illa suba que fuit panis primo. postea est caro ꝛ sanguis chr̄i infra. e. panis ē in altari ꝛc̄. q̄ corp⁹. ¶ Secūda opinio tenet. q̄ suba panis ꝛ uini ibi desinit esse ꝛ manēt accidentia tm̄ scilicet sapor. color. ꝛ silia. Et sub illis accn̄tibus icipit ibi eē corp⁹ chr̄i. ¶ Tertia tenet q̄ remanet ibi suba panis ꝛ uini. ꝛ in eodē loco ꝛ sub eadē spē est corp⁹ chr̄i. ar. infra. e. ego. Quelibet tm̄ opinio fatet ibi eē corp⁹ chr̄i. ¶ Scōa opinio uerior est ex̄ de summa trinitate. c. firmiter pa. vna. hec sunt v̄ba glose. Ex qua appet q̄ suba panis ꝙuertit in corpus chr̄i. ita q̄ suba panis nō manet. sed tm̄ accidētia que prius erāt in suba panis manēt. Et pro ista ueritate dicit ex̄ de sum. trini. firmiter. sicut allegat glo. predicta. Una est oiuz fidelium ulis ecclia: ex̄ quā nullus oino saluat. In qua ipse idē sacerdos est ꝛ sacrificiū Jesus chr̄s cuius corp⁹ ꝛ sanguis in sacro altaris sub spēbus panis ꝛ uini ueraciter ꝓtinet trāsubstātiatis pane in corp⁹ ꝛ uino in sāguinē ptāte dina. ¶ Ad istius ueritatis declarationē circa duo pncipaliter aliqua sunt querēda ut patet circa illorū accn̄tiū entitatē ꝛ distinctionē. ¶ Scōo circa ipsorū a sbo sepationē. Quia aūt coiter ꝓcedit ab oibus q̄ color sapor ꝛ hi⁹ q̄litates sensibiles iter se realiter distinguunt. ꝛ ēt a substātia. Jō hoc supposito querēda sunt aliq̄ circa distinctionē istarū q̄litatū a q̄titate. figura. rectitudine. ꝛ hi⁹. de q̄bus est magnū dubiū quō distinguātur. Et q̄ nō tm̄ ad theologiā: sed ēt ad philosophiā pti net ista ꝓsideratio. cū philosophie sit rez nās ꝛ distinctiones earū cognoscere. Jō iuestigādū q̄d senserunt philosophi: ꝛ pcipue pnceps philosophorū Aristoteles de ista mā. ꝛ ēt q̄d dicāt theologi. Ut aūt ordiatius ꝓcedā querā primo de distinctione puncti: linee superficiei: ꝛ corporis. ꝛ postea de alijs.

P Rimo igitur quero

Utrū pūctus sit res absoluta distincta realiter a q̄titate. Rn̄det q̄ sic: q̄ termin⁹ vnius cuiusq̄ distinguit ab illo cui⁹ est termin⁹. sed pūct⁹ est terminus linee: g̃ distiguit realit a lica. ꝛ per ꝓns eadē rōe a q̄libet q̄titate distinguit realiter. ¶ Cōtra. ois res positiua ē suba uel q̄tit̄as uel q̄litas ul' relatio ꝛ sic de alijs p̄dicamētis. sed pūct⁹ nō est suba distincta a q̄titate: nec q̄litas distincta a q̄titate: nec relatio distincta q̄titate. ꝛ sic de alijs generib⁹ respectiuis: igit̄ pūctus nō est alia res a q̄titate. ¶ Pro ista q̄one ꝛ oibus sequētibus de ista mā pmitto vnū. videlicet q̄d dicā sub q̄cūq̄ forma v̄boz. q̄ pōt aliquo mō deduci ꝓtra q̄cūq̄ dictū in sacra scriptura ul' sanctor. uel ꝓtra determiationē ꝛ doctrinā ecclie romane. uel ꝓtra sentētiā doctorū ab ecclia approbatorū. nō dicā asserēdo: sed p̄cise recitādo in psona illorū qui ēt opinionē tractādā tenēt: siue illa opinio sit uera: siue falsa: siue catholica: siue heretica uel erronea. vnde si dicā talia v̄ba dico dicēduz ꝛ ꝓsimilia. nō in psona mea sed in psona taliter opinātiū uolo illa itelligi. ¶ Hoc premisso circa q̄nē ꝓpositā sic ꝓcedā. Primo oñdā q̄ punct⁹ nō est aliq̄ res positiua ꝛ absoluta distincta realiter a q̄libet q̄titate ꝛ maxime a linea. Scōo ponā alias rōnes ꝛ auctes ad pbādū punctū eē aliā rē. Tertio respōdebo ad eas. ¶ Primo igit̄ pbo q̄ pūctus nō est alia res a linea q̄libet q̄titate. ꝛ ꝓmo per rōnes philosophicas. scōo per auctoritates philosophorū. tertio per rōnes theologicas. ¶ Juxta primā viā arguo ꝓmo sic ostēsiue. Si pūctus sit alia res a q̄titate: uel est suba uel accn̄s. sed pūct⁹ nō est suba distincta a q̄titate: nec accn̄s distinctuz a q̄titate. igit̄ punct⁹ nō est alia res a q̄titate. maior est nota. minorē ꝓbo ꝛ ꝓio primā ptē scilicet q̄ punct⁹ nō est suba distincta a q̄titate: q̄ ois suba uel est mā ul' fozma uel cōpositū uel suba abstracta a mā. Sed manifestuz est q̄ punctus nō est mā nec fozma nec cōposituz nec est fozma abstracta a mā. si pūctus sit idiuisibilis ꝛ nullo mō q̄tus: sicut ponit ab aduersarijs. g̃ ꝛc̄. ¶ Scōaz ptē ꝓbo sic. q̄ scilicet pūct⁹ nō sit accn̄s indiuisibile distinctū a q̄titate. Primo sic. oē accn̄s absolutū positū est in aliquo sb̄o sibi adeq̄to: ita q̄ illud accn̄s uel est totū in toto sb̄o ꝛ in q̄libet pte. uel totū in toto ꝛ pars in pte. uel est accn̄s idiuisibile hn̄s sb̄m indiuisibile sic accn̄s spūale est in aia itellectiua: tanq̄ in sb̄o suo ꝓio ꝛ adeq̄to. Sed pūct⁹ nullo istoz triū modorū habet aut habere pōt aliq̄ sb̄m primū ꝛ adeq̄tū. ergo maior illius rōnis per iductionē patet de oi accidēte absoluto. Prima ps minoris videlicet q̄ punctus nō hēt aliq̄ sb̄m adeq̄tū ita q̄ sit tot⁹ in toto ꝛ in q̄libet pte patet: q̄ accipio pūctū terminantē lineā a. ꝛ uocet̄ ille. b. ꝛ accipiēdo aliū pūctū coꝛespōdētē ꝛ uocet̄. c. tūc q̄ro aut. b. est in. a. tanq̄ in suo sb̄o adequato. uel in sb̄o ipsius ꝛ sīue sic sīue sic sequit̄ q̄ eadē rōne. c. erit in eodē subiecto adeq̄to. ¶ Tunc arguo sic. quecūq̄ sunt in eodē sb̄o adeq̄to nō differūt nec situ nec loco. sed. b. ꝛ. c. distiguunt ul' distāt loco ꝛ situ. ergo nō sunt in eodē sb̄o adeq̄to. Si dicat q̄. b. nō est in tota linea. a. nec in sb̄o ipsius linee. a. sz in pte ipsius linee: uel in parte subiecti. ¶ Cōtra si. b. nō sit tanq̄ in sb̄o adeq̄to in tota linea nec in toto sb̄o ipsi⁹ linee. igit̄ ē in pte tanq̄ in sb̄o adequato. sit ista ps. d. Tūc arguo. b. est in. d. tanq̄ in sb̄o adequato. Igitur eadē rōne alius pūct⁹ coꝛespōdēs ipsi. b. ad quez ex alia pte terminat. d. erit in ipo. d. tanq̄ in subo adeq̄to ꝛ uocet̄ ille pūct⁹. e. Ex quo sequit̄ q̄. b. ꝛ. c. sunt in eodē sb̄o adeq̄to ꝛ per ꝓns nō distant loco ꝛ situ. qō est manifestissime falsuz. Sic igit̄ nō pōt pūctus aliqs eē in aliquo diuisibili q̄to ꝛ tanq̄ in suo sb̄o adeq̄to: ita q̄ sit tot⁹ in toto ꝛ tot⁹ in q̄libet pte. Tum qz tūc duo pūcta illius diuisibilis nō distarēt situ qō est falsuz. Tum qz tūc pūct⁹ idē numero eēt in alio ꝛ in alio situ qō est falsuz. Si dicat q̄ pūctus est in aliqua pte diuisibili sed illi pti nō coꝛespōdet ali⁹ punct⁹ in actu: nec pōt sibi coꝛespōdere qz illa pars nō pōt eē per se exns: sz tm̄ inexistēs alteri. ¶ Cōtra: quacūq̄ pte demōstrata deus pōt eā de potētia absoluta separare ab alia pte ꝛ ꝑfuare eā per se exn̄tē. igit̄ ista ptē que est primū sb̄m ꝛ adequatū pūcti deus pōt ꝑfuare sine alia. ponat̄ igit̄ ineē: tūc habebit aliū pūctū in actu qui eadē rōe erit in illo sb̄o tanq̄ in suo sb̄o primo qz nō est maior rō q̄ vnus pūct⁹ terminās lineam sit in illa tota linea ul' in illo toto sb̄o illi⁹ linee: q̄ ali⁹ pūctus terminaꝰ eādē lineā. ꝛ per ꝓns ista duo pūcta nō distabūt situ: qz illa accn̄tia que sūt i eodē sb̄o adeq̄to nō distāt situ. ¶ P̄. pūct⁹ coꝛespōdēs nō est tm̄ in potētia quō futurū est in potētia. igit̄ est in rerū nā

ꝛ per ꝓns hēt aliō sb̄m p̄imū ꝛ nō pōt dari nisi linea
ul' sb̄m linee termiate ad aliū p̄ctū. Igit̄ ista duo pū
cta sūt in eodē sb̄o p°. ꝛ per ꝓns nō distāt situ. qō est
falsū. ¶ ꝑ. si eēt in aliquo diuisibili sb̄o tanꝝ sbo
p̄io tūc nō distarēt situ ab alia pte: nec plus distaret
ab vna pte: ꝙ ab alia. ¶ Scōa ps minoris p̄icipalis
ꝓbat sic. s. ꝙ p̄ct' nō est tot° in toto sb̄o ꝛ ps in pte:
qz p̄ct' tūc eēt q̄t' ꝛ habet ꝓpositū. ¶ Tertia ps
minoris illi'. videlicet ꝙ nō est in aliq̄ idiuisibili tanꝝ
in sb̄o suo p̄io adeq̄to. patet qz illō idiuisibile ul' eēt
suba uel accns. nō accns qz quero in q̄ gñe ꝛ patet ꝙ
nō pōt dari eē in alio gñe a gñe sube. Sil'r querēduz
eēt de sb̄o illi' accntis. sicut de sb̄o p̄cti. nec est illud
indiuisibile suba. qz si sit suba uel est mā uel forma. uel
cōpositū uel suba abstracta a mā. sed nō est mā: qz ois
mā est diuisibilis. nec ē forma: qz si sit forma ul' est fo
ma extēsa. ꝛ per ꝓns est aīa intellectiua: qz sola aīa itellectiua
est inextēsa. sz manifestū ē ꝙ nō ē aīa itellectiua. g̃ nō
est forma que est altera ps cōpositi. nec est cōpositus
manifestū est. nec est forma abstracta a mā. manifestū
est. Igit̄ nō est aliq̄ suba indiuisibilis que possit eē p̄i
mū sb̄m ꝛ adequatū puncti. ¶ ꝑ. si in lapide sit aliq̄
suba indiuisibilis que possit eē p̄imū sb̄m ꝛ adeq̄tus
p̄cti. accipio tūc istaz subam. Et quero aut facit per
se vnū cū mā ꝛ forma lapidis aut nō. Si sic igitur eēt
aliq̄ suba indiuisibilis in lapide que eēt mā uel forma
respectu māe lapidis: qz q̄cūq; aliqua sūt diuersarū
rōnum in gñe sube faciētia per se vnū: vnuz istorū est
act°. reliquū vo potētia ꝛ per ꝓns vnū est mā ꝛ reli-
quū forma. Sed ipossibile est ꝙ illud indiuisibile est
mā p̄ima: qz mā p̄ima est extēsa. Si autem ista suba
idiuisibilis nō facit per se vnū. cū mā ꝛ forma lapidis.
īmo nec est pars lapidis. ꝛ per ꝓns nō potest eē pars
lapidis nec per ꝓns pōt eē ps alicuius sube. Sed ois
suba que nō pōt eē ps alicuius sube per se subsistēs ꝛ
per se in gñe ꝛ spē. ꝛ per ꝓns ista suba eēt per se sub-
sistens ꝛ per se in gñe ꝛ specie qō est falsum. relinquit
g̃ ꝙ nulla est suba in lapide nisi mā uel fōa uel cōpo-
sitū. sed oē tale est diuisibile ꝛ habēs ptes realiter di
stinctas: g̃ nullū eorū est idiuisibile. Sic igit̄ patet ꝙ
nec aliq̄ō indiuisibile nec aliq̄ō diuisibile pōt eē p̄mū
sb̄m ꝛ adeq̄tū ipsi' p̄cti si p̄ct' sit q̄dā res absoluta
distincta realiter ab oi diuisibili. ¶ Si dicat ad rōnē
p̄icipalē ꝙ maioz est falsa. nā multa sunt accntia que
nō sunt tota in toto ꝛ in q̄libet pte. nec tota in totis.
ꝛ ptes in ptib°. nec sūt accntia idiuisibilia hntia sub-
iecta idiuisibilia. sz accntia idiuisibilia hntia subiecta
diuisibilia ꝛ tñ nō sunt in aliq̄ pte: sz totū in toto sicut
tps est in toto motu totius celi: ꝛ tñ nō est in aliq̄ pte
mot' alicui' ptis celi. Sil'r dupleitas est tota in toto
duplo. ꝛ nec dupleitas nec aliq̄ ps ei' est in pte dupli
respectu eiusdez dimidū. Et ita videt de multis alijs
accntib°. ꝙ sunt in toto ꝛ tñ nec ipsa nec ps eoꝝ sunt
in aliq̄ pte toti°. Sed ista rnsio nō sufficit. Primo qz
accipit falsuz. ꝙ sunt aliq̄ accntia idiuisibilia existētia
primo in aliquo diuisibili. ꝛ tñ in nulla ei° pte. vñ tps
nō est aliq̄ō accns absolutū distinctū realiter a motu
ꝛ a rebus pmanētib°: exns subiectiue in toto motu.
ꝛ in nulla pte. ¶ Scōo non sufficit ista rnsio. qz hoc
dato adhuc stat argumētū. qz p̄ct' nō est tale accns.
¶ Primo qz nullū accns existēs in aliquo sb̄o ade-
quato siue sit totū in toto ꝛ totū in q̄libet pte siue to-
tum in toto. ꝛ tñ in nulla pte distat loco ꝛ situ ab aliq̄
accnte exnte in eodez sb̄o adeq̄to sibi patet. qz color
nō distat a calore eiusdē sb̄iecti. ¶ Sil'r tps si sit aliō
accns nō distat situ ab aliquo accnte existēte in eodē
sb̄o adeq̄to sibi. Sil'r dupleitas nō distat situ ab aliq̄
accnte exnte in eodez sb̄o tanꝝ sibi adeq̄to. ꝛ ita ul'r
de oi accnte. pz ꝙ nō distat situ ab aliq̄ accnte existē-
te in eodē sb̄o sibi adeq̄to. sed p̄ct' distat situ a quo-
libet p̄cto illius q̄ti. cui' est p̄ctus. Igit̄ duo p̄cta
nō p̄nt eē in eodē sb̄o p° ꝛ adeq̄to. qō tñ oporteret si
p̄ct' eēt accns idiuisibile hns p̄o sb̄o adeq̄to aliqō
diuisibile. ¶ Tertio nullū accns distat situ a q̄cunq;
pte sui subiecti p̄imi ꝛ adeq̄ti. sicut albedo illi' ptis
a. nō distat situ a quacūq; pte ipsius. a. q̄uis distat situ
ab alia pte cōponēte cū. a. ¶ Sil'r si tps uel dupleitas
sit accns distinctū realiter a duplo uel motu. ma-
nifestū ē ꝙ tps nō distat situ ab aliq̄ pte mot'. nec du-
pleitas distat situ ab aliq̄ pte dupli: ꝛ ita de oi alio ac
cidēte. sz demōstrato q̄cunq; diuisibili qō debet poni
sb̄m p̄imū illi' p̄cti manifestuz est ꝙ istud distat situ
ab alia pte istius diuisibilis. g̃ illō diuisibile nō est p̄i
mū sb̄m ꝛ adeq̄tū ipsius p̄cti. ¶ Confirmat ista rō.
qz qñ aliqō accns est in aliquo sb̄o p̄io ꝛ adeq̄to illō
accns nō plus distat situ ab vna pte istius subiecti ꝙ
ab alia. patet iductiue. sz manifestū est ꝙ ille punctus
plus distat situ ab vna pte illi' diuisibilis. quocūq; de
mōstrato ꝙ ab alia. igit̄ illud diuisibile nō est p̄m sb̄m
istius p̄cti. Ex quo patet ꝙ p̄ct' nō est aliqō accns
absolutū distinctū realit̄ ab oi diuisibili hns p̄o sb̄o
primo ꝛ adeq̄to. qō. s. est subm seipso siue per se ꝛ nō
per ptē suā. aliqō diuisibile. ¶ ꝑ. p̄ct' p̄tinuās ou-
as medietates in q̄ est subiectiue. nō pōt dari ꝙ plus
in vna medietate ꝙ in alia. uel igit̄ in utraq; ꝛ tūc idē
accns nūo eēt in plurib° subiectis nūo. qō est ipossi-
bile. Uel in neutra ꝛ per ꝓns in nullo subiectiue. Si
dicat ꝙ p̄ct' sit in aliquo idiuisibili subo sicut tactus
est p̄i' hoc nō ualet sicut ꝓbatū est p̄i'. Et iterū ꝓ-
babo. qz eēt aliqō idiuisibile. idiuisibili subo. puta in
lapide. diuidat ille lapis ꝑm illud idiuisibile. ꝛ quero.
aut illō idiuisibile manet aut nō manet. Si sic. quero
ubi manet. aut cū utraq; pte. aut in vna ꝛ nō in altera
aut sepatiz ab utraq;. Primū nō pōt dari: qz tūc aliq̄
suba vna nūo eēt in distinctis locis nō faciētib° vnuz
qō est ipossibile nāliter. Scōm nō pōt dari. qz nō est
maioz rō ꝙ nō sit in vna parte ꝙ in alia. Sil'r tertium
nō pōt dari. qz tūc nihil exns per se uel in aliquo alio
facē per se vnū: quorū utrūq; patet eē falsuz ꝛ ipossi-
bile. ¶ Scōo p̄icipaliter arguo sic. ois res positiua
ꝛ absoluta distincta realiter ab oi alia re nō faciēs per
se vnū tanꝝ ps cū alia re est per se in gñe. sz p̄ctus si
sit talis res idiuisibilis nō est ps alicui' diuisibilis. nec
faciēs per vnū cū quocūq; alio. igit̄ erit per se in aliq̄
p̄dicamēto. sed hoc est falsum: qz tūc uel eēt suba uel
q̄tas uel q̄litas uel respect'. quorū qōlibet est fal-
sum per ponētes talia idiuisibilia. Maioz illius rō-
nis est manifesta. qz qñ sunt alique res ꝑm se totas di
sticte q̄rū neutra est ps alteri'. nō est maioz rō ꝙ vna
illarū sit per se in aliq̄ p̄dicamēto ꝙ alia. sic patet idu
ctiue. ¶ Sed ad illud dicit. ꝙ p̄ctus nō est per se in
gñe sed tñ per reductionē. qz nō est nisi termin° q̄ti-
tatis. Sed illa rnsio nō ualet. primo qz tūc linea non
eēt per se in genere q̄titatis cū nō sit nisi termin° q̄ti
tatis. ¶ Si dicat ꝙ linea nō tm̄ est terminus q̄tita-
tis sed ēt q̄titas. iō per se est in gñe. Punctus aūt non
est per se q̄tas. iō nō est per se in gñe q̄titatis: sz tñ
per reductionem. hoc nō ualet. quia si punctus sit ta-
lis res indiuisibilis nō tm̄ erit terminus q̄titatis sed
erit vna res absoluta distincta realiter ꝑm se totaz ab
oi alia re ꝛ per ꝓns erit per se in aliquo p̄dicamento.

¶ Cõfirmat qz oia res absoluta z pmanens z per se vna: non tm̃ vna per aggregationẽ uel ordinẽ: est per se in aliquo p̃dicamẽto: uel est ps alicui⁹ existẽtis per se in p̃dicamẽto patet illa inductiue de oi re: nisi istes in ꝓposito: patet ẽt qz si illa maior negaret perit ois via ad ꝓbandũ aliquã rẽ eẽ per se in gñe. Sic enim de alijs dicã q aliqd nõ est per se in gñe qz est termin⁹ alicuius substãtie: sicut tu dicis: q pũct⁹ nõ est per se i genere qz est terminus alicui⁹ existẽtis per se in gñe: patet igit illa q ois res per se vna est per se in aliquo p̃dicamẽto: uel ps alicui⁹ existẽtis in p̃dicamẽto: sz pũctus nõ est ps alicui⁹ existẽtis per se in p̃dicamẽto patet inductiue: igit pũct⁹ est per se in p̃dicamẽto qõ ꝓbatũ est eẽ falsum. Ex quo sequit q pũct⁹ nõ est talis res ĩdiuisibilis. ¶ Tertio arguo sic: impossibile ẽ q sint infinite res in actu fm se totas distincte: z quarum nulla sit ps alterius nec que faciũt aliqõ vnũ. Sed si pũct⁹ eẽt talis res idiuisibilis: talia eẽnt infinita in actu: qz accipio lignũ: manifestũ est fm illos q hic sunt infinite linee: qz nõ tot q̃n ptes z quelibet illarum terminat ad aliquẽ pũctũ in actu: qz alias nulla linea terminaretur ad aliquẽ pũctũ in actu: z manifestũ est q fz se tota distinguunt si sint idiuisibilia: nec faciũt per se vnũ: cũ nõ sint ptes alicuius. Igit talia infinita erũt in actu qõ est impossibile z ꝑ oẽm philosophiã. relinquit igit q pũct⁹ nõ est talis res indiuisibilis distincta realiter ab oi diuisibili. ¶ Quarto sic: per solã distionẽ ꝓtinui nõ causat aliq̃ res positiua z absoluta: diuidat igit lignum z quero de puctis terminãtib⁹: aut ꝑus fuerũt aut nõ. Si sic certũ ẽ q nõ distabũt situ: pũct⁹ g̃ fuit imediat⁹ pũcto: qõ falsuz est etiã fm eos. Si nõ erãt ꝑt⁹ z nũc sunt. igit generant de nouo: z per ꝓns per solã diuisionẽ necessario gñaret aliq̃ res absoluta: qõ falsum est. ¶ Quinto qz per solã vnionẽ partiũ aque uł alteri⁹ cui⁹ ptes ꝑt⁹ sepate pñt ꝓtinuare nõ generat aliq̃ res noua absoluta: nec absoluta corrũpit. Sz si pũct⁹ eẽt talis res indiuisibilis necessario q̃cũq; tales ptes cõtinuarent: aliq̃ res absoluta corrumperet: puta ista duo pũcta que ꝑt⁹ terminabãt duas lineas: z generaretur noua. i. pũct⁹ ꝓtinuãs illas duas ptes: imo sequeret q infinite res absolute fm se totas distincte corrumperent z infinite gñarent sicut deduci põt per ttiã rõnez ꝓncipalẽ ꝑus factã: que oia sunt impossibilia: z p ꝓns pũct⁹ nõ est talis res idiuisibilis. Istã eandẽ ꝓclusionẽ ꝓbo per rones theologicas. ꝓmo sic: oẽm rẽ absoluta distinctã fm se totã ab alia re absoluta: cui⁹ nõ est subiectũ nec effect⁹ nec ecõuerso põt deus creare sine ea. Sed si pũct⁹ sit talis res idiuisibilis linea fm se tota distinguit a pũcto manifestũ est: qz linea non est ps pũcti: nec pũct⁹ est ps linee: nec ẽt linea est subiectum pũcti sicut ꝓbatũ est ꝑus nec ecõuerso pũct⁹ est subiectũ linee: manifestũ est: nec ẽt linea est causa pũcti nec ecõuerso sicut patet discurrẽdo per oia gña causarũ. Igitur põt deus de potẽtia sua absoluta facere lineã sine oi pũcto. Tunc quero aut illa linea est finita aut infinita. Si sit finita z sine oi pũcto. z per ꝓns frustra ponit pũctus ad terminãdũ lineã: z tn non ꝓpt aliud ponit a sic ponẽtib⁹. Si aũt linea illa nõ sit terminata nec finita z est in rez nã per casum igit est infinita qõ patet eẽ manifeste falsuz: qz nõ ꝓpt hoc erit illa linea maior uel longior: qz ille pũct⁹ est separat⁹ uel destructus: g̃ nullo mõ erit illa infinita quãtucunq; oia puncta destruant. ¶ Ꝑ. si destruant a deo oia pũcta ꝓseruata linea. quero aut illa linea est ꝓtinua aut nõ. Si sic z nõ per pũctũ: qz nõ est per casuz. igit sine oi puncto est linea ꝓtinua. z per ꝓns frustra ponitur ibi pũctus.

Si non sit ꝓtinue. quero aut aliqua pars ei⁹ sit ꝓtinua z reddit argumẽtũ ꝑcedẽs: aut nulla pars est ꝓtinua. ex quo sequit q est aliqua linea que nõ cõponit ex cõtinuis qõ est impossibile. Silr illa linea est ꝓtinua uel discreta. Si ꝓtinua habet ꝓpositũ. Si discreta ergo quelibet pars est diuisa in infinitũ quãtũ ad oẽs eius partes. qõ est impossibile. Ista aũt rõ ꝓbat q linea sufficienter est ꝓtinua z finita per nãm ꝓpriã sine oi alia re addita sibi. z per ꝓns cũ nõ ꝓpt aliud debeat poni pũctus: frustra ponit pũctus eẽ talis res idiuisibilis. ¶ Si dicat q de⁹ de potẽtia sua absoluta nõ põt facere lineã sine puncto. Contra: qñ aliqua res absoluta põt per nãm fieri sine multis rebus diuisim: ita q sine quacũq; illaꝝ sigillatim illa res põt per diuinã potẽtiã fieri sine oibus illis ꝓiũctis. ita q nullum illoꝝ sit cũ eo. qõ maxime est uerũ qñ iste res fm se totas sunt distincte realr z neutra est effect⁹ nec accidẽs alteri⁹. Sicut est de pũcto z linea. Si pũctus sit talis res indiuisibilis. sed hec linea per nãm põt eẽ sine hoc puncto z sine illo z sic de alijs z sic de quolibet. igitur põt deus facere eã sine omni pũcto. z ita habet ꝓpositũ. ¶ Ꝑ. si illud qõ dependet essentialiter ab aliquo tã effectus z accidẽs a cã a suo subiecto põt per diuinaz potẽtiã separari ab illo. multo fortiꝰ idest nõ dependet ab alio nec tanꝝ totũ nec tanꝝ accidẽs nec tanꝝ effectus ab alio põt deus facere sine eo. Sed accidens in sacro altaris ante separationẽ depẽdet a suba tanꝝ a causa z a suo sbo. z tamẽ per diuinã potentiã fit accidẽs sine subiecto. igit multofortius linea que nõ depẽdet a pũcto. nec tanꝝ a parte sua: nec tanꝝ a sbo: nec tanꝝ a sua causa: põt fieri sine eo. z ita stat ꝓmũ argumentũ. Confirmat ratio illa: qz fm phm 2° physicoꝝ. Quãtitas est per se finita uel infinita. Sed si quãtitas esset finita per rẽ aliã: sicut linea per punctũ tanꝝ per rẽ aliã: ipsa non eẽt finita per se sed per aliud. in sacro altaris ꝙtitas est separata ab oi suba. igit linea est separata ab oi sbo. Tũc quero de pũcto terminãte illam lineã: aut est separata ab oi sbo: aut nõ. si sic. igitur pũct⁹ ille z linea nullo mõ faciũt vnũ: qz nec vnũ per se: nec vnũ per accidẽs cũ neutrum sit receptiuũ alteri⁹. z per consequẽs linea non potest aliter terminari per puctum nisi sicut aqua terminat corpori solido: puta terra uel consimili. quod nõ potest competere pucto. Si autem pũctus nõ sit sine subiecto: z manifestũ est q nõ est subiectiue in substantia: cũ nõ sit ibi nisi corpus christi in quo nõ potest poni punctus. ille igitur est subiectiue in linea: sed hoc est impossibile sicut ꝓbatum est ꝓius: quia si esset subiectiue in linea uel in aliqua parte linee tanꝝ in subiecto ꝓmo z adequato z non tm̃ per partẽ. sicut hic albedo dicit esse in corte: qz est in vna parte cortis punct⁹ a nulla parte subiecti puta linee uel partis linee posset distare loco z situ sicut argumentũ est ꝓius. qõ est manifeste falsum sicut ꝓbatũ est ꝓius. Propter predicta z multa alia que possunt adduci dicerẽt ponẽtes nihil esse simpliciter indiuisibile in rebus per creationẽ omniũ partiũ realiter distinctarũ ꝑeter substãtias separatas a materia. z ꝓncipaliter aiam intellectiuaz z accidentia sua: z q punctus nõ est res indiuisibilis positiua z absoluta distincta realiter a linea z omni quãtitate. Sed dicerent q quelibet res diuisibilis seipsa formaliter est finita z terminata z ꝓtinua si sit continua sine oi alia re addita sibi cãliter ẽ terminata z finita z ꝓtinua a deo z alijs causis per se ponẽtib⁹ eã iesse quecũq; sint ille cause. vñ hec linea sine oi alia re addita sibi. imo si q̃libet alia res destrueret z hec linea ꝓseruaret a deo ue

re eēt finita terminata ⁊ ꝓtinua.⁊ iō cū talis res idiui
sibilis pp alia nō ponat vī tā ipossibile q̄ supfluū po
nere punctū eē talē rē indiuisibilē. ¶ Et si queriē q̄d
est p̄ctus.aut est res diuisibilis. dicēduz est q̄ sic di-
cēdo p̄ct⁹ est aliq̄d uel p̄ct⁹ est res uel hī⁹. Si p̄ct⁹
supponat ꝓ aliq̄ ita q̄ hēat p̄cise vim nois ⁊ vbo uel aliq̄ cō
dat eq̄lentē vnū cōplexū ex noie ⁊ vbo uel aliq̄ cō
simile qō fm ꝑtatez uocis pōt reddē suppositū vbo
debet ꝓcedi q̄ p̄ctus est aliq̄d ⁊ q̄ punctus est res:⁊
hoc q̄ debet concedi q̄ punctus est linea uel p̄ctus
est quātitas.q̄ tūc hoc nomē p̄ctus equiualebit isti.
linea tāte uel tāte lōgitudis.siue linea nō ulteri⁹ ꝑtē-
sa uel extēsa uel alicui toti cōplexo ex noie ⁊ vbo me
diāte ꝓiūctiōe uel aduerbio uel hoc ꝓnoie que fz qō
placet dare diuersas diffinitiōes exprimētes q̄d nois
illi⁹ nois punct⁹.⁊ iō sicut hoc p̄dicatū res diuisibilis
p̄dicaī de tali sbo.⁊ per ꝓñs de cōposito ex adiectiuo
⁊ substātiuo ita ꝓedicaī de puncto. Unde sicut dicūt
aliq̄ q̄ hoc nomē ꝑuatio eq̄let in significando huic
toti sbz ꝑuatū.⁊ pp hoc sicut ꝓcedūt istā sbm ꝑuatū
est mā.ita ꝓcedūt illā ꝓuatio est mā.ita si hoc nomē
p̄ct⁹ in significādo equiualet isti toti.linea nō ulteri⁹
ꝓtēsa uel alicui ꝓsilī cui⁹ vna ps sit linea ⁊ alie ptes
sint aliq̄ adiectiua uel uerbū ꝓiūctū cū linea mediāte
hoc ꝓnoie que uel altero ꝓsilī sīc hec ꝓcedit.linea ē di
uisibilis:ita illa ꝓcedit de vtute sigtiōis p̄ct⁹ ē linea
p̄ct⁹ est diuisibilis. Quicq̄d eni vificat de hoc noie li
nea sumpto sigtiue vificat de hoc noie p̄ct⁹ sūpto si-
gnificatiue:⁊ hoc de vtute significatiōis loq̄ndo.hoc
tñ nō obstāte vna ꝓpositio in qua subīcit hoc nomen
p̄ct⁹ poterit eē per se:⁊ alia in qua ponit hoc nomē
nō erit per se ⁊ ecōuerso.sicut d̄cq̄d p̄dicaī de vno cō
uertibiliū sūpto significatiue vificat de reliq̄ sūpto si-
gnificatiue.⁊ tñ vna illaꝝ per se ⁊ nō relique.vñ hec
est per se ꝑmo mō oīs hō est aial.⁊ nō illa oē risibile ē
aial. Si aūt hoc nomē p̄ct⁹ equalebit in signādo ali-
cui cōposito ex noie uel vbo uel ꝓiūctiōe uel aduer-
bio:⁊ hoc ꝓnoie qui uel ex obliq̄ ⁊ vbo cōposito.qō
fm ꝑtatē fmonis non pōt reddē suppositū vbo lo-
quēdo grāmatice.⁊ per ꝓñs ois oro in qua ponis nō
est fz ꝑtatē:sz est figurativa locutio ⁊ pōt reduci ad
figurā que uocat a grāmaticis ippaloge.de qua dicūt
q̄ ippaloge est ꝙuersio casuū uel ꝓstructiōis uel aliq̄
toti⁹ sentētie. Sic debet ꝓcedi q̄ p̄ct⁹ est res idiuisi-
bilis ⁊ p̄ct⁹ nō hēt ptes ⁊ hī⁹. Sz ille ꝓpōnes ⁊ ꝓsi-
miles nō sunt ꝓcedēde fm ꝑtatē fmōis tanq̄ ꝑe nō
excusāde per aliquā figurā grāmaticalē.⁊ per ꝓñs nō
est ex eis arguēdū in iuestigatiōe vītatis nisi ipsis ac-
ceptis fz sensuz quē hñt ex intētiōe auctoꝝ sz ꝓcedē
de sunt sub illo sensu quē hñt ex hoc q̄ per p̄dictā fi-
gurā excusant.eo videlz q̄ vna dictio ponit loco vni⁹
oronis uel cōpositi ex multis dictionib⁹ ⁊ sīl cuz hoc
opz ꝙuertē oronē trāsponēdo ⁊ ēt mutādo aliq̄n vnā
partē orationis in aliā:⁊ aliquādo vnam dictionē in
aliam ⁊ casum in casuz uel vnū accidens grāmaticale
in aliud: uel ꝓsimili modo ꝙuertendo.ut sensus illius
ꝓpōnis p̄ct⁹ est idiuisibilis.sit ille.linea ultra nō ꝑtē
dit.cui⁹ tñ quelibet ps est diuisibilis uel ali⁹ ꝓsilis sen-
sus fm qō placet p̄dictā ꝓpōnē exponē. Sensus aūt
isti⁹ ꝓpōnis p̄ct⁹ est diuisibilis.sit ille uel aliqs ꝓsilis
sensus quacūq̄ ꝑte linee data adhuc ꝙuenit accipe ul
teriorē.⁊ sicut dī de istis ꝓpōnib⁹.ita dicēdum est de
ꝓsilib⁹.⁊ nō tñ ē hoc uerū de hoc noie p̄ct⁹.uerū ēt
de oīb⁹ noīb⁹ uerbalib⁹ ⁊ oīb⁹ noīb⁹ fōrātis ab aduer-
bijs:ꝓiūctionib⁹:.ꝓnoīb⁹:ꝓpositiōib⁹.⁊ ulr ab oībus
sincathegoreumatib⁹.⁊ ulr ab oīb⁹ que nō sunt p̄cise
hñtia vtutē nois. Ita q̄ sine oi figura ⁊ ꝑtate fmōis
nō pñt eē extrema ꝓpōnis distincta a copula. Et fm
hoc oēs tales.actio est in passo motus est in mobili.
silitudo ē in sīli. albedo est termin⁹ mot⁹.ois res ꝑdu
cīt per ꝑductionē:ignis calefacit calefactiōe.⁊ hī⁹ in
numerabiles ꝓpōnes que iueniūtur in dictis phoꝝ ⁊
sanctoꝝ:⁊ ēt in scriptura sacra sūt figuratiue per aliq̄
figurā grāmaticalē excusande. Nec est incōueniēs cō
cedē q̄ phī ⁊ sancti sic figuratiue loquebant cū multa
talia in sacra scriptura reperiant.nō tñ accipiēdo dicta
sacre scripture in sensu spūali.sed ēt in sensu lrali.imo
ēt frequent vulgaris ⁊ cōis modus loquēdi talib⁹ fi-
guratiuis locutiōib⁹ utīt.sicut per dicta grāmaticoꝝ
de talib⁹ tractantiū pōt ꝑbari.vnde nō tm dictio pōt
trāsferri a ꝑa sigtione ad ipoꝓziā.sz ēt aliqñ dantur
uocabula que nullā ꝓpziā significationē hñt qualē ꝓ
īstituta hñt. Et sicut trāslatio fm grāmaticos fit tri-
plici de cā.q̄ aliqñ cā metri sicut in poetis. aliqñ cā
ornat⁹ sicut in rhetorica locutiōe.aliqñ cā necessitatis
siue breuitatis siue utilitatis sicut in phīa ⁊ oīb⁹ istis
modis fit trāslatio in theologia. Ita impositio taliuz
noiuz siue sint abstracta siue ꝓcreta fit triplici de cā.s.
metri:ornat⁹:⁊ utilitatis:siue breuitatis:q̄uis ex pre
dictis causis occasiōaliē multi errores ꝙueniūt in sim
plicib⁹:qui oia dicta phoꝝ ⁊ sctoꝝ fm ꝑtatē fmōis
uolūt accipe:cū tm sint figuratiue sumenda. ¶ Scōs
articulus ꝓncipalis. Sz ꝓtra p̄dicta arguit q̄daz do-
ctor p⁹ sic. Ex illa opione sequit q̄ gnātio subita que
nō est per se termin⁹ ꝓtinui nihil erit uel saltē in nihilo
qz nō est ei aliq̄ alia mēsura positiua.⁊ ita est de illumi
natiōe ⁊ de oīb⁹ mutationib⁹ subitis que nō fūt per se
termini mot⁹. Et lz pñt euadere de mutatiōib⁹ que sī
termini motuū ⁊ fiūt in istāti sicut in nihilo uel ꝑua-
tio ꝓtinuitatis in ꝑuatiōe ꝓtinuitatis.tñ de istiꝫ videt
absurdū:qz nō sunt termini ꝓtinuitatis alicui⁹ ꝓtinui.
qz nihil sunt alicui⁹ cōtinui nec positiue nec ꝓuatiue.
¶ Ꝑ.ꝓmo posterioꝝ.rō linee est ex p̄ctis.hoc est
i rōne eēntialī linee cadit p̄ct⁹ que rō dī linea in ꝓ-
mō dicēdi per se.nulla aūt ꝑuatio per se ptinet ad ra-
tionē eēntialē positiui. ¶ Tertio ex eodē sequit q̄ si
p̄ct⁹ tm est ꝑuatio q̄ linea tm erit ꝑuatio ⁊ supficies
⁊ corp⁹.semp eni terminatū diffinit per terminans ⁊
positiuū nō ꝛcludit essentialr ꝑuationē. ¶ Quarto ꝑ
illā opionē vī eē Alg⁹.in p̄dicamētis.ubi dicit q̄ ptes
linee terminant ad p̄ctū tanq̄ ad terminationez.sed
termin⁹ semp est aliō ab illo qō terminat ad ipm.igit
p̄ct⁹ est talis res idiuisibilis. ¶ Quito phs ꝑ⁹ phīsi
p̄ct⁹ est talis res idiuisibilis. ¶ Quito phs ꝑ⁹ phīsi
cozp⁹ termin⁹ indiuisibilis nō infinit⁹ est.ex quo vult q̄
p̄ctus:qz est idiuisibilis neq̄ est finitus neq̄ ifinit⁹.
¶ Sexto phs 4⁹ phīsicoꝝ.ubi ꝓbat q̄ locus nō est
cozp⁹.dic q̄ neq̄ vnā hēm⁹ p̄cti ⁊ loci p̄cti.igit fm
eū p̄ct⁹ est aliqō distinctū a reb⁹ diuisibilib⁹. ¶ 7⁹ fm
phm 2⁹ phīsicoꝝ.illa tāgūt se quoꝝ ultima sūt sīl.igit
duo ultia duaꝝ lineaꝝ tāgētiū se sunt sīl.sz nulle due
ptes istaꝝ lineaꝝ sunt simul nec ipse linee sunt sīl.igit
ꝑter lineas ⁊ ptes eaꝝ sunt alia que sūt simul que nō
pñt eē nisi p̄cta idiuisibilia. ¶ Octauo.8⁹ ⁊ 6⁹ phīsi
coꝝ dicit q̄ ꝓtinue sunt illa quoꝝ ultima sunt vnū:q̄
duo ultima duaꝝ medietatū in linea vna sunt vnū:sz
manifestū est q̄ nec ille medietates nec aliq̄ ptes eaꝝ
sunt vnū.igit ꝑter illa sunt aliq̄ que sunt vnu. ¶ No-
no phs ibidē ponit q̄ linea est diuisibilis ⁊ p̄ctū idi
uisibile.⁊ hoc per hoc ꝓbat q̄ linea nō cōponit ex p̄ū
ctis.nec aliqō ꝓtinuū ex idiuisibilib⁹:qō ēt uanū nisi
eēnt talia idiuisibilia ꝑter ꝓtiua. ¶ Decio phs ibidē
dicit q̄ qñ aut iptibile idiuisibile est necesse est totuz

tãgẽ ꝛẽ. Ex quo patet q̃ ponit aliq̃ talẽ idiuisibile. Talia inumerabilia possent adduci. pp q̃ vi q̃ de in rẽtiõe phi sit ponẽ tales res idiuisibiles distictas realiter a reb⁹ diuisibilib⁹. ¶ Tert⁹ articulus p̃ncipalis rñdet ad rõnes. Sz qz ex solutiõe p̃dictoꝝ poterit patere via soluẽdi alia. iõ illa omitto cã bzeuitatis. ꝛ rñdeo ad ista. ¶ Ad p̃mũ dico q̃ instãs nõ est talis res absoluta distincta realr ab oi re diuisibili q̃ põt ꝓbari multiplr. ¶ Pzio qz nõ bẽt aliq̃ sbz p̃m in quo possit eẽ pmo ꝛ adequato tanq̃ accidẽs in suo sbo sicut ĩductiue patet. ¶ Scõo qz tũc de⁹ nõ posset facẽ tps existere nisi necessario, pduceret res ifinitas fm se totas distinctas ꝛ corrũperet easdẽ. ¶ Tertio qz tales res ꝓducte nõ possent nãlit destrui: qz nec per corruptionẽ sui sbi nec per absentiã sue cause ꝓseruãtis nec per ĩductionẽ sui cõrũ. ¶ Quarto qz si esset talis res eẽt in gñe per se q̃ est manifeste falsuz. ¶ Quito qz oẽs res eiusdẽ rõnis põt de⁹ ꝓseruare sil in rerũ nã cũ nõ repugnẽt iter se. g̃ posset deus facẽ q̃ oia instantia ꝑterita eẽnt nũc que tñ sunt ifinita. ¶ Sexto qz possit deus instãs facẽ ab oi sbo suo q̃ est ipossibile. declarationẽ illaꝝ rõnũ ꝓpter bzeuitatẽ omitto. Sz dico q̃ nec mutatio nec gñatio est talis res idiuisibilis. Et iõ ꝓsequẽter ad pzm dicta q̃ oẽs tales locutiões sit figuratiue ꝛ tropice instãs est idiuisibile. gñatio est in instãte. mutatio subita est in instanti. gñatio est subita forma subalis est termin⁹ generationis: mutatuz esse est terminus motus ꝛ huiusmodi. qz in oibus talib⁹ oronib⁹ pzo altero extremo, ppõnis ponit vnũ nomẽ q̃ nõ bẽt tm̃ vim nois in significãdo. sz bẽt vim noiꝭ ꝛ uerbi: uel bẽt vim alicui⁹ cõpositi ex diuersis uocabulis: q̃ cõpositũ fz ꝑtatẽ fmonis nõ põt reddere suppositũ vbo. nec cẽ extremũ, ppõnis distinctũ ab altero extremo ꝛ a copula. vñ q̃tũ ad hoc sil'e est ditalibus si eẽt vnũ nomẽ ipositũ ad significãdũ illud q̃ si gnificat tũc bñ puta. a. fz ꝑtatẽ fmonis nõ eẽt bñ oictũ. tũc bñ ẽ. Ita nec eẽt bñ dictũ. a. ẽ aliq̃d. posset tñ talis locutio. a. est aliq̃d recipit tanq̃ locutio tropica ꝛ figuratiua: ut equaleret isti. Iste qui bñ tũc est aliq̃d uel alteri hi⁹. Ita dico de talib⁹ gñatio ẽ subita ꝛ hi⁹. q̃ nõ sũt ꝑe locutiões sz figuratiue. ꝛ hoc est ex eo q̃ hoc nomẽ instãs ꝛ hoc nomẽ gñatio ꝛ hi⁹ nõ sũt noia finita hñtia finitas sigtiones q̃si significẽt precise res q̃sdã pzo qb⁹ bẽant supponẽ ad modũ quo talia noia angelus: albedo: nigredo: calidũ: frigidũ. hñt finitas sigtiones: sz sẽ quedã deriuatiua a vbis uel alijs ptib⁹ oronis uel ꝓsilia talib⁹ que nõ sũt istituta nisi cã metri uel ornat⁹ uel cã bzeuitatis locutiõis. ꝛ iõ sic multa dicta in metris ꝛ ornato mõ loquẽdi sẽ recitãda nisi excusenẽ ꝛ glosenẽ. Ita multa dicta cã bzeuitatis nõ sũt recipiẽda fm ꝑtatẽ fmonis. sz fm intẽtionẽ auctoꝝ dicẽtiũ ea que figuratiue pp dictã cãz loq̃banẽ. ꝛ hoc qz tpib⁹ eoꝝ satis fuerũt talia nota q̃ nõ erãt uera fz ꝑtatẽ fmonis q̃uis aliq̃ posteriores hoc ignorauerũt. Uñ dico q̃ illa, ppositio gñatio est in instãte nõ ẽ recipiẽda sub itellectu quẽ sonat: q̃si vna res sit i alia. sicut ꝑ illã, ppõnẽ aq̃ est in uase denotat q̃ vna reꝭ ẽ in alia in re distincta. vñ distribuẽdo per oẽs modos qb⁹ equoce accipit hec ppositio in. de qb⁹ loquit per. 4. philicoꝝ. patet q̃ fm nullũ illoꝝ põt dici q̃ gñatio ẽ in instãti: sz illa, ppositio gñatio est in instãti sub illo itellectu oz recipi q̃ aliq̃d gñat nõ gñat ps añ ptẽ sz totũ sil'. gñat. ut illa, ppositio bzeuis gñatio est in instãti ponat cã bzeuitatis loco illi⁹ lõge oronis. q̃ aliq̃d generat nõ gñat ps añ ptẽ: sz totũ sil'. Cũ silr illa, ppositio mot⁹ ẽ in tpe nõ debet recipi sub illo itellectu quẽ sonat fm formã, ppõnis. s. q̃ vna res est in re alia distincta realr ab ea. sz debet recipi sub illo itellectu. q̃ñ aliq̃d mouet acq̃rit vnã ptẽ añ aliã. uel acq̃rit vnũ ante aliud ꝓtinue uel tali mouet. q̃ñ aliq̃d mõ acq̃rit uel deꝑdit vnũ post aliud sil' coexistẽs mobili p̃mo acq̃rẽti vnũ post aliõ. uel alicui tali ut illa oro bzeuis. motus est i tpe ponit loco oronis talis lõge: uel alicui⁹ ꝓsilis. Et q̃ñ oi q̃ fm p̃dicta gñatio nihil eẽt. dico q̃ gñatio est aliq̃d sub illo itellectu q̃ñ aliquid gñat. vna forma tota sil' ꝛ nõ ps añ ptẽ acq̃rit mãe. Et sub itellectu opposito isti. hec est falsa gñatio nihil ẽ. Et si dicat gñatio nõ est tmin⁹ per se tmin⁹ ꝓtinui. nec ẽ aliq̃ ꝓtinuũ igit nihil est. qz oẽ q̃ est in istiꝭ iferiorib⁹ ẽ ꝓtinuũ uel ps ꝓtinui. Dicẽdũ q̃ illa, ppõ de vtute fmõiꝭ ꝛ fz oẽz ꝑtatẽ fmonis oẽ q̃ est in istis inferiorib⁹ est per se vnũ ꝛ ꝓtinuũ ulr ꝓtinui termin⁹ est uera. qz altera ps ẽ uera. s. oẽ per se vnũ in istiꝭ iferiorib⁹ est ꝓtinuũ. qui nihil est in istis iferiorib⁹ nisi ꝓtinuũ nisi forte cũ istis inferiorib⁹ icludat aia itellectiua. Et iõ si illa, ppositio. gñatio est aliq̃d. eẽt uera fm ꝑtatẽ fmõis. illa eẽt uera fm ꝑtatẽ fmonis. gñatio est ꝓtinua. sed neutra est uera fm prop⁹ietatẽ sermonis. ꝛ ratio fm prop⁹ietatem sermonis hec nõ est uera. generatio est continua uel terminus ꝓtinui. Nec est uera fm intellectum auctoꝝ. qz itelligũt illã. q̃ñ aliq̃d gñat vna pars forme acq̃rit mediate añ aliã. uel pzm aliq̃d eiusdẽ rõnis acq̃rebat. Et iõ nõ est imaginãdũ q̃ gñatio sit aliq̃d positiuũ uel ꝑuatiuũ distinctũ realr ab oi ꝓtinuo ꝛ ab oi re pmanẽte. ĩmo fm ꝑtatẽ fmonis neutra illaꝝ est uera. gñatio est aliq̃d gñatio est nihil. siue gñatio ẽ negatio uel ꝑuatio. sicut nec aliq̃ illaꝝ ẽ uera fm ꝑtatẽ fmonis. hoiez cẽ aliq̃d. hoiez eẽ nihil uel negatio seu ꝑriuatio: ꝛ hoc accipiẽdo oẽs terminos significatiue qz fm ꝑtatẽ fmonis nõ plus debet fingi tale abstractũ gñatio ab hoc vbo gnãri: q̃ tale abstractũ hoitaꝭ ab illo accusatiuo casu hoiez. ꝛ iõ per modũ ꝓsilem q̃ quẽ rñderes ad tales q̃nes factas de abstracto corrspõdẽte ꝑcise isti accusatiuo casui hoiez. q̃d sit tale hoitas. Quid est hominitas. aut hoitas est aliq̃d. aut nihil. aut est res. Rñdeo ad tales q̃nes aut gñatio ẽ aliq̃d aut nihil. ꝛ sic de alijs: qz sic eẽt tales q̃nes nõ sẽ ꝑe fm ꝑtatẽ fmonis. sz si debeãt recipi debẽt recipi fm bonũ sensuz utentiũ. Ita dico de talib⁹. an gñatio sit aliq̃d ꝛ ꝓsilib⁹. Et ulr dico, ppoztionabiliꝝ de oibus abstractis que finguñt ex aduerbijs: ꝑpositiõib⁹: uerbis: ꝓiũctiõib⁹: ꝛ ulr sincathegoreumatib⁹: ꝛ de alijs abstractis pzo quib⁹ supponũt sua ꝓcreta. nec pzo illis pzo quib⁹ supponũt sua cõcreta. quasi possent supponere pzo illiꝭ pzo qb⁹ supponũt sua ꝓcreta nisi icludãt equalent in significãdo aliq̃ sincathegoreuma q̃q̃d ꝓcedit de ꝓcreto debet ꝓcedi fm ꝑtatez fmonis de abstracto. Et ideo sicut Aꝝ. ꝓcedit illam. hõ currit. ita ꝓcederet istã. humanitas currit. nisi hũanitas ꝑcise significet formã. Et si dicat q̃ q̃q̃d p̃dicat de aliquo abstracto si uere p̃dicẽt p̃dicat de illo per se pmo mõ Dicẽdũ q̃ illa, ppositio ẽ simplr falsa. Si enĩ illa, ppositio sic accepta eẽt vã oẽs tales eẽnt false. deitas vẽ a beatis. deitas distinguit realr a creaturis. deitas est ops: hũanitas ẽ in rerũ nã. hũanitas ẽ vnibilis supposito vbi. humanitas distinguit ab angelo ꝛ multe tales cũ nõ sint per se pmo modo. ꝛ tñ manifestũ est q̃ sint uere: ꝛ multe earũ cadũt sub fide: ita q̃ oppositе sunt heretice. vñ nec in phis nec ãtiq̃s sctis uel alijs iuenit q̃ talẽ distinctionẽ posuerũt iter abstractũ ꝛ ꝓcretũ sic moderni faciũt. sz apud antiquos multa fuerũt sinonima cũ suis ꝓcretis ꝛ multa abstracta nõ debebãt bẽri

fm ꝑetatē fmonis. ſz tñ fierēt ficta ꝓpter aliquā triū cāꝝ dictaꝝ ꝓi⁹. Et iō non rep̄hēdo antiq̄s: qz utilit̄ a cā metri uel ornat⁹ fmonis uel breuitatis talia abſtracta fingebāt. Et hoc erat eis ſatis ꝙueniēs. qz de re ſatis eis ꝓſtabat ſaltē ſapiētib⁹. ꝑcipue Aꝝ. Et iō Aꝝ. min⁹ de mō loquēdi curabat. Et quo res fuit nota ſic patet ꝑ⁹ phīſicoꝝ q modicā ſollicitudinē de nominib⁹. Et iō multi ꝓpt̄ hoc q recipiūt auctoritates antiquoꝝ ſic ſonāt ad lr̄az t fm ꝑetatē fmōis: qō tñ intētū nō habuerūt antiq̄ in errores uarios incidūt. Cōſequent̄ ad p̄dicta debet dici. q oēs tales ꝓpōnes ſūt ip̄roprie. aditas eſt aliq̄d abiectas eſt relatio. acqe tas eſt reſpect⁹. hectitas ē diſticta a nā. t ſic de mltis talib⁹ que recipiunt̄ a modernis. nec plus ſunt recipiē di fz ꝑetatē fmonis q̄ ſi ab iſtis aduerbijs. dū cū tūc iā t ab alijs aduerbijs t a talibus ꝓiūctionib⁹ ſi t uel atq ab alijs fingant̄ talia abſtracta. dūmitas. cōmitatus. tūctitas. iāmitas. ſjtas. attitas. etitas. quītas. t ꝓpt̄ hoc formen̄t tales ꝓpōnes dūmitas eſt aliq̄d ſi ita eſt aliq̄d uelitas eſt de⁹ t ſic de alijs. ¶ Ad ſcām dico q phs nō intēdit q pūctus cadit in diffinitiōe linee tanq̄ aliq̄d de eēntia linee uel tanq̄ ip̄ortāſ aliq̄d de eēntia linee t diſtictū a linea. Sz intēdit q in diffinitiōe exp̄imēte q̄d nois ipſi⁹ linee ponit̄ hoc nomen pūct⁹ t fm famoſaz diffinitionē linee. ſiue illa ſit uera diffinitio linee ſiue nō que tñ nō eſt uera diffinitio niſi fz intētionē recte ſentiēt̄ de pūcto t linea: nec eſt tñ ītelligēdū q pūctus ſit aliq̄ ꝑtio diſticta totalr a linea ſicut hoies coīter imaginant̄. qō ipoſſibile eſt imaginari. ſ. q pūct⁹ ſit aliq̄d uel ꝑtiuū uel poſitiuū fm ſe totū diſtict⁹ uel nō idē cū linea. imo fm ꝑetatē ſermonis ſiue ſignificatiōis nec eſt ꝙcedendū q eſt poſitiuū nec q eſt ꝑtiuuz. Et ſi dicat illa ſunt ꝺdictoria pūct⁹ eſt poſitiuū: pūct⁹ nō eſt poſitiuū: igit̄ fz ꝑetatē fmonis altera eſt uera t altera eſt falſa. dico q ſic fm ꝑetatē illa nō ſt ꝺdictoria. vidē hoiez eſt aliq̄d. vidē hoiez nō ē aliq̄d. Nec illa nō hēt ulteriorē extēſionē eſt aliq̄d. nō hēt ulteriorē, ptēſionē nō eſt aliq̄d: pūct⁹ eſt aliq̄d: pūct⁹ nō eſt aliq̄d. t hoc accipiēdo termios oēs ſignificatiue. Et pp hoc neutra illaꝝ eſt ꝙcedēda de vtute fmōis. Et iſtō cū p̄cedētib⁹ dictū ſit fm illū modū ponēdi qui dicūt. q hoc nomē pūct⁹ equalet in ſigndo vni aggregato ex multis diſtictiōib⁹ qō fz artē grāmaticā nō p̄t reddē ſuppoſitū vbo. t iō nulla oro eſt, ꝑa in q̄ ponit ut ſupponat reſpectu vbi grāmatice loquēdo. Si aūt teneat ali⁹ modus ponēdi de q̄ dictū eſt pri⁹. ſic ꝙcedēduz ē q pūct⁹ eſt q̄d poſitiuū. t pūct⁹ eſt q̄tus. t linea ē diuiſibilis. qz equalet iſti q̄tū tñ. uel tāte, ptēſiōis eſt aliq̄d t q̄tū eſt diuiſibile: t ſic de alijs. ¶ Ad tertiū ꝙcedo, ꝓportiōabilit̄ de linea t ſupficie ſicut de pūcto. vñ ſicut fm vnū modū loquēdi hec eſt ꝙcedēda pūct⁹ eſt diuiſibilis. ita iſta linea eſt corp⁹. Scām aūt aliū modū loquēdi ſicut hoc nō eſt ꝑa. pūct⁹ eſt aliq̄d. ita nec illa linea eſt aliq̄d. nec illa ſupficies eſt aliq̄d. fz quelibet illaꝝ eſt figuratiue dicta t accipiēda. Et qñ dī q terminatū diffinit̄ per terminās dicēdū q illa ꝓpoſitio ſic eſt formata ē falſa. Uñ nō eſt imaginādū q ſit ibi aliq̄ō terminatū. t ꝑter illō terminatū ſit aliud terminās diſtictū a terminato ſiue ꝑtiuatiuū ſiue poſitiuū terminās illō terminatū. ſz tñ ē ibi dictio noiuz ip̄ortātiū easdē res diuerſis mōdis grāmaticalib⁹ ſic iſti duo obliqui hois t hoi ip̄ortāt easdē res oino: diuerſis tñ modis grāmaticalib⁹. Et de talib⁹ noib⁹ nō eſt incōueniēs. ſi vnū cad it in diffinitiōe exp̄imēte q̄d nois alteri⁹ nois. Sic eni hoc nomē ens cadit i diffinitiōe exp̄imēte q̄d nois illi⁹ nois uez t illi⁹ nois bonū. t tñ nihil ip̄ortat ꝑ vnū nomē q̄n ip̄ort̄ per reliquū. q̄uis itelligit per vnū nomē tā in obliq̄ q̄ in recto. t per aliud nomē nō niſi in recto. vñ itelligim⁹ per hoc nomē uez ip̄ortat tā in obliq̄ q̄ in recto ꝓ eo q itelligim⁹ eſt ens itelligibile t ab intellectu itelligibile. Per hoc nom̄ aūt ens nō ip̄ortat niſi in recto tm̄. t iō in ꝓpoſito poſſet ꝙcedi uel ꝑ uel figuratiue fm diuerſū modū ponēdi illa noia ea ſignificatiua terminās t ꝺminatū. qō idē eſt ꝺminās t idē eſt terminatū alio ſitu. t iter illa corpa eſt aliō mediū ſitualr. illa duo corpa nō ꝙtinuant̄. Scām requirit̄ videlicet q faciāt per ſe vnū: t ꝓp hoc ꝙtigua nō ſūt cōtinua: t ita per illā ꝓpōnez ptes linee copulant̄ ad pūctū tanq̄ ad terminū cōez. t per ꝙſiles itelligit phs illā copulatiuā. iter ptes linee nihil eſt mediū t ipſe faciūt per ſe vnā lineā. Et qñ dī q ſemp termin⁹ diſtinguit̄ a terminato. Dicendū eſt q ſi hoc nomē termin⁹ ſupponat p̄cise pro alia re. ita q p̄recise hēat vim noiſ cathegore. in ſignificādo ut nō equaleat alicui. alteri ꝓi oronis. nec alicui cōpoſito ex tali pte. Et ſil⁹ hoc nomē terminatū tē poſſet ꝙcedi q termin⁹ diſtinguit̄ realr a ꝺminato ſi aliud ſit termin⁹ t aliud terminatū. Sz ſic ſumēdo hec eſt falſa pūct⁹ eſt termin⁹. t linea ē terminata per pūctū. Si alr ſignificēt illa terminās t terminatū tūc p̄t negari illa, ꝓpoſitio uel ꝙcedi fz q diuerſimode placet exponere ſignificata uocaboluꝝ. hoc tñ dico q nō imaginādū q linea ſit q̄daz res que ſit termin⁹. ſz ex hoc ipſo q linea eſt talis res t nō ulteri⁹ p̄otēſa dī ibi terminari. Sicut qñ dicim⁹ q albedo eſt termin⁹ dealbationis t fozma ſubalis eſt terminus gñatiōis nō eſt ibi imaginādū q ſit ibi vna res q̄ ſit dealbatio t gñatio. t poſtea uel ſil⁹ vna res alia res que ſit albedo t fozma. nulla eniz apparet ꝺdictio q̄n deus poſſet facē fozmā ſine oi re alia ē in ſbo nec vī q̄re res illa debet deſtrui ſi ponat. Sz per iſtā ꝓpōnē fozma eſt termin⁹ gñatiōis. debet itelligi illa q̄ aliq̄d gñat fozma de nouo acq̄rit māe p̄exiſtenti. t ſic dī de iſta. ita dicēdū eſt, ꝓportiōabil⁹ de multis alijs ꝙſtib⁹. ¶ Ad q̄ntū t ſequēt̄ p̄t dici q phs loquit fm opinionē famoſaz que ponit pūctū ee talē alia rē. nō fm opinionē ꝑaz. ¶ Ad ſeptimū dico q hoc uocabulū ſil⁹ multipl⁹ accipit̄. Aliq̄n ſil⁹ equalet huic toti. nihil eſt mediū: ut ſit ſenſus talis, ꝓpōnis iſta ſunt ſil⁹ ideſt iter illa nihil eſt mediū. Et ſic iſta eſt ꝙcedēda. Illa tāgūt ſe quoꝝ ultima ſunt ſil⁹ ſub illo ſenſu. illa tāgūt ſe inter que nihil eſt mediū. Aliq̄ō ſil⁹ equialet iſti in ſignificādo nō diſtare ſitu. t ſic nulle due res que ſint q̄ū q̄ mō ſe tāgētes ſunt ſimul. nec hoc vult phs. ſz per illā ꝓpōnez. illa tāgūt ſe iter que nihil eſt mediū itelligit iſtā ſicut dictū eſt. Iſta tāgūt ſe iter que nihil ē mediū t ſi cēnt talia idiuiſibilia in iſtis tāgētib⁹ iſta eēnt ſil⁹. t hoc 2° mō accipiēdo hoc uocabulū ſil⁹: qz nō diſtat loco neq ſitu. Et qñ dī q nulle ptes duaꝝ linearū ſunt ſil⁹. Dicendū eſt q accipiēdo ſcām mō uez eſt: nec hoc requirit ad hoc q aliq tāgāt ſe: tñ accipiēdo ſil⁹ 1mo mō ptes linee ſt ſil⁹: qz iter eas nihil eſt mediū. ¶ Ad octauū qñ dī q ꝙtinua ſūt illa q̄rū ultima ſūt vnū: manifeſtū eſt q illa, ꝓpoſitio debet exponi: qz falſa eſt de vtute fmōis icludēs ꝺdictionē ſic illa icludit ꝺdictionē p̄ces hoies ſūt vn⁹ hō. Nā ſi ſūt ultima ſūt plura. t per ꝙns nō ſunt vnū. Ideo dico q itellect⁹ phī eſt ille. ꝙtinua ſunt illa que faciūt per ſe vnū. i. nō diſtant ſiue inter que nihil eſt mediū. ¶ Ad nonū quādo dicit q punctū eſt indiuiſibile. dicedū eſt q phs uel loquebat fm opinionē famoſaz uel exponēda eſt, ꝓpoſitio ſicut dictū eſt pri⁹. ¶ Ad ꝙfirmationē qñ dī q phs, ꝑbat

q̄ nullū q̄tū cōponit ex idiuisibilib⁹. dicēdū q̄ uez ē ꝛ illa cū sit negatiua nō infert aliquā talē affirmatiuā aliqō idiuisibile ē. Et qñ dī q̄ uanū fuisset ita diffuse ꝓbare ꝓtinuū nō cōponi ex idiuisibilib⁹ nisi eēnt aliq talia idiuisibilia. dicēdū q̄ nō est uanū ꝓbare vnā cōclusionē per diuersa media q̄uis posset ꝓbari p vnuz mediū sufficiēter. vñ sufficiēs mediū fuit ꝓbare nullū idiuisibile eē: sz tñ alia nō supfluerēt. ꝛ hoc spāliter in illo casu. nā ꝓbare q̄ nihil est idiuisibile in istis iferioribus nō pōt fieri nisi per rōnes subtiles q̄s mathematici aliq̄ min⁹ exercitati in meta^ca ꝛ logica nō pñt comprehendere. Sz ꝓbare ꝓtinuū nō cōponi ex idiuisibilib⁹ per alia media ēt si eēnt talia idiuisibilia pōt fieri per rōes magis apparētes mathematicis ꝛ alijs q̄buscūq̄s sicut alias ostēdet: ꝛ iō nō sūt rōes supflue. ¶ Ad decimū pōt dici sicut ad p̄cedētia q̄ loquebat fz opinionē famosaz. ¶ Ad argumētū ꝑncipale patet q̄ ille pūct⁹ est termin⁹ linee est falsa de vtute fmonis. est tñ uera fm sensum q̄ ptēdit sicut dictū est.

Ecūdo querit. Utrū linea ꝛ superficies realr distinguant in se ꝛ a corpe. q̄ sic q̄ fm ꝓbm in p̄dicamētis sunt distincte spēs q̄titatis: g̃ distinguūtur realr inter se ꝛ a corpe. ¶ Ad oppositū sicut pūctus hēt se ad lineā sic se hēt linea ad supficiē ꝛ supficies ad corpus. sed pūctus nō est realr distinct⁹ a linea sicut ꝓbatū est in p̄cedētib⁹. igit nec linea a supficie nec supficies a corpore. ꝛ per ꝓns linea ꝛ supficies nō distinguūtur iter se nec a corpore. ¶ Ad illā q̄nē dico q̄ linea ꝛ supficies nō sūt res distincte iter se ꝛ a corpe. Q̄ō eni linea nō sit distincta a supficie pōt ꝓbari per ꝑmā rōnem ꝛ tertiā ꝛ q̄rtā. ꝛ per alias rōnes theologicas per quas ꝓbat q̄ pūctus nō est res idiuisibilis distincta realiter a linea. Nā si linea eēt talis alia res: nō esset in aliquo sb̄o p⁹ ꝛ adequato. Silr eēnt infinite linee quaz nulla esset pars alteri⁹. Silr de⁹ nō posset diuidere vnū ꝓtinuū nisi causaret plures res absolutas ꝛ destruere aliquas rē absolutā. Nec posset viuere nisi ꝓsilr corrūperet ꝛ ꝓduceret res nouas. Silr tūc nō vī p̄dictio q̄ eēt superficies sine linea ꝛ ꝓns est supficies nō terminata ꝛ tamē eēt finite latitudinis. ¶ Q̄ō aūt supficies esset distincta a corpe pōt ꝓbari per ꝑmā rōnez theologicā q̄z nō pōt sibi assignari aliud fm adequatū ꝛ ꝓmū sicut euidēter apparet. Silr pōt hoc ꝓbari per tertiā rōnē. nā eēnt infinite supficies in actu sz in potētia tm̄ q̄ō idē est terminās ꝛ idē est terminatū ꝛ idē termiat se. Sicut idē itelligit se. uel idē q̄ est idē sibi. Et qñ dī q̄ positiuū nunq̄ icludit cēntialiē ꝑuationē. patet q̄z illa nō est p̄cedēda. pūctus est ꝑuatio. supficies est ꝑuatio. ꝛ hoc fm ꝓbatē fmonis ꝛ fz imaginationē illoz qui imaginant q̄ ꝑuatio sit aliq̄d a pte rei quocūq̄s mō distinctū a reb⁹ positiuis. vñ argumēta illa sē recitata siue facta ꝫ illam imaginationē que imaginat q̄ pūct⁹ sit a pte rei q̄dā ꝑuatio distincta quocūq̄s mō imaginabili fm se totū a linea fm q̄ō intētū videt ille doctoz ipꝛobare illā opionē ꝫ q̄s facit argumēta ꝑtacta. Sed sic non ponit illa opio. nec magis ponit q̄ pūctus est ꝑuatio q̄ positiuū q̄uis in diffinitiōe exp̄imēte q̄d nois ipse⁹ debeat poni vnū nomē negatiuuz uel ꝓceptus negatiu⁹. Et iō de vtute fmonis uel est p̄cedēdū q̄ pūct⁹ sit res absoluta q̄ta ꝛ diuisibilis. uel q̄ ois oro est ipꝛopꝛia in qua ponit hoc nomē pūctus ꝓ altero extremo distincto ab alio extremo ꝛ a copula ꝛ nulla talis est recipiēda fm ꝓbatē: sz tanq̄ figuratiue dicta. ꝛ ꝫ illū modū ponēdi in nullo ꝓcedūt argumēta doctoꝝ. ¶ Ad q̄rtū q̄ō tactū est post argumēta doctoris pōt dici multipliciē q̄ phs tā ibi q̄ in libꝛo phisi. q̄ ēt in alijs locis loquēs de pūcto loq̄batur fm opionē famosaz fz ꝓsuetudinē suā: q̄z ꝓformabat se mō loquēdi alioꝝ q̄ māz nō ex intētione tractabat. vñ de auctoritatib⁹ suis tāgētib⁹ aliquā mām quā nō ex intētione tractauit: nō vī multū eē curādū q̄z tūc frequēter loquebat ut plēs. ꝛ iō ubi tales mās ex itētione tractauit frequēter dicit oppositū. sicut in libꝛo p̄dicamētoꝝ dicit q̄ gña ꝛ spēs sunt subē scē. In 7° aūt meta^ce ubi ex intētione querit an gen⁹ ꝛ species ulr vniuersalia sint subē. Ex itētione determinat q̄ nullū ule est subā. ita est in ꝓpositō. Nusq̄ iuenit q̄ Ar. ex intētiōe ptractauit illā q̄nez an pūct⁹ sit res idiuisibilis distincta realr ab oi re diuisibili. iō oēs auctoritates sue que sonāt pūctū eē talē aliā rē sunt exponēde ꝛ glosande. q̄z uel loquebat ut plures. uel fm opionē famosaz. ut gña exēpli. uel figuratiue. ul diuersimode exponēde sic de diuersis patebit inferi⁹. Unde phs in libꝛo p̄dicamētoꝝ nō intēdit q̄ vna res absoluta distincta realr apartib⁹ linee copulet ptes linee adinuicē. ꝛ ꝑpt hoc dicat linea ꝓtinua. tūc eni linea nō eēt ꝓtinua per seipsaz nec per aliq̄s ptes suas: sz per vnā rē distinctā totaliē a linea. ꝛ eadē facilitate dicerēt q̄ duo ligna ꝓtinuant per vnū lapidez. pōt plus dici q̄ pūct⁹ si sit talis res sit termin⁹ linee q̄ q̄ lapis est termin⁹ ligni. cū tāta uel maioꝛ sit distinctio iter lineā ꝛ pūctū q̄ iter lapidē ꝛ lignū. Nec plus pōt dici q̄ pūct⁹ sit accidēs subē existēs in linea q̄ lapis ē in ligno. Et iō phs per illaz ꝓpositionē ptes linee copulant ad vnū terminū cōez itelligit illā ꝓpōnez. iter ptes linee nihil est mediū ꝛ ille faciūt per se vnū. Ita q̄ duo redrunt ad hoc q̄ linea sit ꝓtinua. videlicet q̄ iter ptes linee nihil sit mediū situaliē. Et ꝑpt hoc q̄n vnū corp⁹ est in vno situ ꝛ aliud corpus ifinite: q̄z sole ultime supficies corpis sunt in actu. alie aūt non sunt nisi tm̄ in potētia. ¶ Contra sic ponētes. Aut partes corpis copulant ad superficiē que est in rez nā ꝛ existens: aut ad supficiē que nō est in rez nā sz potest eē. Si det p̄mū. igit illa supficies est in actu. ꝛ per ꝓns sē infinite supficies in actu. Si det 2^m. igit ille ptes corporis nō sunt actualr ꝓtinue sz tm̄ in potētia. q̄z nulle ptes actualr ꝓtinuant per id q̄ non est in rez nā. Et tūc quero quō illa potētia reducet ad actū. an q̄n ille ptes ꝓtinuant. an q̄n ꝓtinuant. Non ꝑmo mō: q̄z tunc fm illos semp supficies ꝓtinuās est in potentia nō in actu. Nec scōo mō q̄z tē nō ꝓtinuant. Sz dicat q̄ illa supficies nō dicit iō eē in potētia: q̄z nō est in rez nā. sed q̄z nō est sepata a corpe. sicut ptes dicunt in potētia nō q̄z sint in rez nā. sz q̄z non sunt separate a toto. ¶ Cōtra hoc nō sufficit. Pꝛio q̄z ad hoc incōueniēs sequit tale q̄. s. infinita sunt in rez nā eiusdē q̄titatis. Secūdo q̄z oē q̄ō est in rez nā ꝛ nō est pars alterius est simplr in actu sibi competēti. sz illa supficies est in rez nā ꝛ nō est pars alteri⁹ igit est simpliciter in actu. Tertio sic: q̄z sicut illa superficies media nō est separata a corpe: ita nec ultima est sepata a corpe. igit sic ultima est in actu: ita illa ē in actu. Sic igit patet q̄ si supficies sit alia res a corpe sequit illud icōueniēs q̄ infinita eiusdē q̄titatis quoꝝ nullū est ps alteri⁹ sunt in actu. ¶ Cōclusio ēt ꝑncipaliꝫ pōt ꝓbari p q̄tuoꝛ ꝛ dnq̄ rōnes. ꝛ per alias sequētes. Sic eni supficies sit res fm se tota distincta a corpe. non vī aliqua ꝫdictio q̄ deus faciat eā sine corpore uel ecōuerso. ꝛ per ꝓns pōt eē corp⁹ sine oi supficie tali: ꝛ tñ erit finitū ꝛ continuū. g̃ oino frustra ponit supficies. Silr quero quō supficies ꝛ corpus faciūt vnū. in sacro altaris. aut fa-

ciũt vnũ per se. aut vnũ per se accidẽs. aut vnũ aggregatione solũ. ꝑmũ nõ põt dari: qz tũc supficies eẽt ps corpis uel ambo eẽnt ptes essentiales alteri⁹. qõ non põt dari. Et si dicaẽ q̃ supficies q̃uis nõ sit pars q̃titatiua corpis est tñ ps eẽntialis corpis. Nec iprobaẽ a phõ. q̃uis iprobet q̃ supficies sit ps q̃ditatiua corporis. ¶ Cõtra q̃ncunq; aliqõ est pars alteri⁹ uel est eiusdẽ rõnis cũ alia pte. uel alteri⁹ rõnis. Igit si supficies sit ps corpis qõ est per se vnũ. uł est eiusdẽ rõnis cũ alia pte corpis. qõ ẽt nõ põt dari: qz q̃ncũq; alique partes diuersaz rationũ faciũt per se vnũ. vna illarũ est mã uel potẽtia. z alia est act⁹ uel forma. ſz potentia z act⁹ faciẽtes per se vnũ nunq̃ distiguunt loco z situ. sicut manifeste patet. g̃ nullomõ sunt potẽtia z act⁹. z per ꝓns nõ faciũt per se vnũ. 2m ẽt nõ põt dari videlz q̃ supficies z corp⁹ faciũt vnũ per accidẽs. qz tũc vnũ eẽt act⁹ alteri⁹. z per ꝓns superficies eẽt subiectiue in corpore uel ecõuerso quoz utrũq; est falsuz ex argumẽtis factis in ꝓcedẽti qõne. Nec põt dari tertiũ. ſ. q̃ faciũt aggregatiõe vnũ qz tũc non posset assignari q̃ supficies aliter eẽt termin⁹ corpis q̃ uas est termin⁹ aque. tũc ẽt nulla appet ꝺdictio ꝺn deus posset facẽ corp⁹ in eodẽ loco z situ sine supficie. sicut põt facere aquã in eodẽ loco z situ sine uase. z tũc corpus eẽt cõtinuũ infinitũ sine oi supficie. quo ꝓcesso patet q̃ oino frustra ponit talis supficies. Sił tñ añ trãsubstãtiationẽ supficies uel eẽt sine suba uel eẽt in alia suba tã q̃ in ſbo ꝑmo z adequato. z nõ in alia suba in qua est ꝓzio z adequato corp⁹. sicut põt, pbari per argumẽta facta qõne ꝓcedenti. z per ꝓns esset alia suba ibi ꝑter mãz z formã in qb⁹ ponit corp⁹ qõ est q̃titas subiecti ue. Ex ꝺictis patet q̃ linea z supficies nõ distiguunt realr iter se. Et qz, pbatũ est q̃ supficies nõ distinguit a corpe: g̃ nec linea. z per ꝓns nec inter se nec a corpe realr distinguũtur. ¶ Argumẽtũ ꝑncipale dico q̃ isti ꝓcept⁹ linea z supficies sunt distincti. z hoc sufficit ad distinctionẽ spẽz. hoc tñ nõ obstãte illa que siḡnt nõ sunt distincta. sic eni locus z supficies sunt spẽs distincte z tñ nõ sunt distincta realr. ſz sufficit q̃ significent diuersimode idem sicut dicit cõmẽtator. 4. meta^ce de ente z vno. ubi vult q̃ ens z vnũ significãt idẽ. ſz modis diuersis. Uñ sicut talis diuersitas modoz significãdi eãdẽ rẽ falsificat ꝺdicationẽ vni⁹ de alio q̃uis tales modi significãdi nõ sint nisi duo. ſ. casus z nũerus. Ita diuersitas modoz significãdi sufficit ad distinctionẽ spẽz. q̃tũcunq; frequẽter vna uere ꝺdicẽt de alia. ¶ Contra ista sunt multa que ad ꝓsens pertrãseo. qz alias in diuersis locis dixi de eis.

t **Tertio queritur** Utrũ corp⁹ qõ est q̃titaſ sit res absoluta distincta realr a suba. Qõ sic qz fm phm ꝑ⁹ posterioz negatiua est imediata in qua negaẽ vnũ ꝺdicamentũ ab alio sicut hic est imediata. nulla suba est q̃titas. z per ꝓns suba est alia res a q̃titate. ¶ Ad oppositũ. Suba de se hẽt ptes igit de se est quãta igit nõ est per aliã rem q̃ta z per ꝓns nõ est alia res. ¶ Circa istã qõnẽ ꝑ⁹ declarabo vnã opinionẽ per viã narratiõis. Scõo per viã ꝓbationis. Tertio ponã obiectiões ꝛ istã opinionẽ z soluã. ¶ Circa ꝑmũ dico q̃ q̃titas non est alia res absoluta distincta realr a suba z a q̃litate. Sed si hoc nomẽ q̃titas supponat ꝓ alia re z hẽat ꝓcise vim noiſ cathegoreumatici in significãdo debet ꝓcedi q̃ aliqua q̃titas nõ est suba ſz q̃litas ita q̃ q̃titas ꝺicaẽ particlariẽ tã de suba q̃ de q̃litate. qz aliq̃ suba est q̃titas. z aliq̃ q̃litas est q̃titas. Modus aũt ponẽdi est ille. aliq̃ suba est simplr indiuisibilis in ptes eiusdẽ rõnis que suba est angelus z aia itellectiua. ois aũt alia ſba cõponit ex aliqb⁹ partib⁹ eiusdẽ rõnis iter se q̃uis nõ oes ptes sint eiusdẽ rõis cũ toto iter se est q̃titas. ¶ Ex quo arguo ulteri⁹ q̃ nõ est aliq̃ alia q̃titas nisi suba uel q̃litas: qz frustra fit per plura qõ põt fieri per pauciora. ſz oia que põt saluari per talẽ q̃titatẽ distinctã a suba z q̃litate põt saluari sine ea sicut iductiue patet: igit talis q̃titas distincta a suba z q̃litate nõ est ponẽda. Per istas ẽt duas rõnes põt, pbari q̃ q̃litas est q̃titas. assumpta ista maiore q̃ qua rõne põt de⁹ facẽ q̃litatẽ sine q̃titate si sit alia res cũ nõ magis dependeat a quãtitate q̃ a suba. Sił si deus põt facẽ talem quãtitatẽ quã ponit sine suba eadẽ rõne poterit facẽ q̃litatẽ sine q̃titate cũ nõ plus dependet qualitas a quãtite q̃ q̃litas a subſtãtia. ¶ Cõfirmo rõnes ꝺdictas. nõ magis repugnat subẽ habẽti ptes per seipsaz sine oi alia re ifozmate eaz eẽ in loco diuiſibili. ita q̃ tota res sit toto loco z ptes in partib⁹ loci. q̃ repugnet rei indiuiſibili sine oi re ifozmate eã eẽ in toto loco z in q̃libet pte. ſz res idiuiſibilis sicut angelus z aia itellectiua est tota in toto loco z in q̃libet pte: igit nõ repugnat rei hñti ptes realr distictas cuiusmodi est suba mãlis z eẽnt multe qualitates esse totã in toto loco z partẽ in pte sine oi alia re aduenięte. Sz hoc posito tales res uere hẽbit partẽ ex partẽ. z per ꝓns erit quãta sine oi alia re aduenięte sibi. vñ multũ vident derogare dine potẽtie illi qui dicũt q̃ de⁹ de potẽtia sua absoluta nõ ꝑt facẽ q̃ vna res distet situ ab alia nisi faciat vnã aliã rẽ faciẽtẽ illas res distare z magis vident negare diuinã oipotẽtiam q̃ illi qui dicũt q̃ suba hñs ptes est sine oi alia re sibi aduenięte q̃ta z circũscriptie i loco. ¶ Itẽ ꝓfirmant ꝺdicte rõnes. nõ plus repugnat subſtãtie cõposite ex aliqb⁹ distictis realr z natis distare situ eẽ per seipsã sine re addita sibi in loco mõ sibi ꝓueniẽti. q̃ repugnat subſtãtie idiuiſibili nõ hñti partes eẽ in loco mõ sibi ꝓueniẽti sine re addita sibi. Sz ãgelus sine oi re addita sibi est in loco diffinitiue igit nõ repugnat subſtãtie hñti ptes distictas realr eẽ in loco circũscriptiue sine oi re addita sibi. Sz nihil ẽ in loco circũscriptiue: nisi q̃tũ igit ſba põt eẽ quãta sine oi re distincta realr addita sibi igit frustra ponit talis alia quãtitaſ. ¶ Itẽ ꝓfirmat qz ois res que est pñs alteri rei localr per seipsaz uel per aliud itrisecũ est sibi pñs. nihil eni est dictũ q̃ vna res est pñs localr: qz finis su⁹ est ibi ꝓsens localr. Si igit ſba lapidis sit ꝓsens loco. per seipsaz est ꝓsens loco. z per ꝓns eadẽ rõne ptes substãtie per seipas sẽ ptes loco. z per ꝓns tota ſba est per seipsaz fundamẽtaliter circũscriptiue in loco. ſz oẽ qõ seipso est circũscriptiue in loco seipso est q̃tũ. igit ſba seipsa est q̃ta: z per ꝓns est quantitas. Eadẽ rõ fieri põt de q̃litate. ¶ Itẽ ꝓfirmant ꝺdicte rõnes: qz q̃n aliq̃ sunt nata facere vnũ: que tñ q̃nt nõ facẽ vnũ cuiusmodi sunt ptes aque z aeris z alioz młtoz: qz aliq̃n eedẽ ptes faciũt per se vnũ aliq̃n nõ. Si de⁹ põt facẽ ea eẽ in loco z situ distincta q̃n nõ faciũt per se vnũ sine oi re addita eis ista eadẽ põt de⁹ facẽ esse in loco z situ sicut ẽt in hoie alique ptes sũt eiusdẽ rõnis iter se q̃uis nõ oes ptes sunt eiusdẽ rõnis cũ hoie. tales aũt sic ex naturis sine oi re addita hẽt q̃ sunt plures q̃uis nõ sunt plures cãliter ex se. ſz per suas cãs essentiales: puta efficiẽtẽ z finẽ. ita ex suis naturis hẽt q̃ nãliter z per agens creatũ q̃d sit de potẽtia dina absoluta nõ sũt in eodẽ loco z situ. z iõ ex hoc q̃ ꝓducunt a q̃cũq; agẽte creato ꝓducunt sunt in distincto situ ita q̃ vna ps distat ab alia situ z est ex alia q̃tũcũq; nulla alia res secũ ꝓdu-

cat.ꝛ ſi ſit ali⁹ locus ambiẽs ipz̃,pductũ illud pductũ ꝗtũcũq; nulla alia reꝝ ſibi ihereret eẽt circũſcriptiue in illo loco. Ita ꝙ totũ eẽt in toto loco ꝛ ps in pte.ꝛ per ꝛñs eoipſo eẽt ꝗtũ:qz nihil aliud eẽt ꝗtitas de q̃ eſt qõ ꝙ corp⁹ptinuũ per ſe vnũ uel res hñs ptes uel partẽ ex̃ pte circũſcriptiue exiſtẽs in loco ſi locus ſit ambiẽs ipm. Et ita ipſamet ſuba per hoc ſoluz ꝙ hẽt pte ex̃ pte ſine oi re aduenięte ſibi ẽ ꝗta. Et per ꝛñs ad hoc ꝙ ſit ꝗta nõ requirit talis alia res. Et ſicut eſt de ſba ꝙ aliq̃ hẽt tales ptes.ita eſt de aliq̃ ql̃itate que ſine oi re addita ſibi:imo ſi ab oi alia re eſſet ſepata ꝛ hẽret ptẽ ex̃ ptẽ eẽt ꝗta.ꝛ per ꝛñs iſta ql̃itas nõ differret realr ab iſta ꝗtitate. Sic igit aliqua ꝗtitas eſt ſuba.ꝛ aliq̃ ꝗtitas eſt ql̃itas.ſicut aliq̃ ſuba hẽt partẽ ex̃ ptẽ ꝛ aliq̃ ql̃itas hẽt ptẽ ex̃ ptẽ. ¶ Scõo,pbo iſtã ꝛcluſionẽ.ſ.ꝙ aliq̃ ſuba eſt ꝗtitas ꝛ eodẽ mõ põt,pba ri ꝙ aliq̃ ql̃itas eſt ꝗtitas ita.ſ.ꝙ nõ ſit alia res diſtincta. Primo ſic oẽm rem abſoluta3 porẽ alia re abſoluta põt deus de potẽtia ſua abſoluta ꝛſuare ꝛ poſteriorẽ deſtruere nõ mutãdo illã rẽ prioręm localiter uel ſitualiter. Si igit hec ſuba ſit ꝗta:puta ille lapis põt deus de potẽtia ſua abſoluta ꝛſeruare illã ſuba3 ꝛ deſtruere illã rẽ poſteriorẽ que ponit ꝗtitas nõ mutando ſuba3 illi⁹ lapidis localiter uel ſitualiter.ſz cũ dcte illi⁹ ſube.qz nõ videt neceſſariũ.ita ꝙ ei⁹ oppoſitũ includat ꝺdictionẽ ſi deus uelit illã rẽ abſolutã porem ꝛſeruare ꝙ cogat eã mutare de loco ad locũ. Ponat igit ꝙ ſine mutatiõe locali illa res prior ꝛſeruet ꝛ poſterior deſtruat. Tũc ꝗro aut illa ſba ẽ circũſcriptiue in loco.aut nõ eſt circũſcriptiue in loco. Si det pmuz igit illa ſuba eſt ꝗta.igit hoc eſt aliqua ꝗtitas ꝛ hoc nõ eſt alia res poſterior. Igit hec aliqua ꝗtitas eſt ſine ꝗtitate qõ eſt falſuz. Si nõ ſit circũſcriptiue in loco. Cõtra accipio vnã ptẽ illi⁹ ſube ꝛ quero.aut eſt in eodẽ loco ſiue diffinitiue ſiue circũſcriptiue i quo eſt alia pars aut nõ. Si ſic igit eſt mutata localit:qz prꝰ nõ erat in eodẽ loco. Si nõ ſit in eodẽ loco:igit eſt in alio.ꝛ per ꝛñs totũ eſt in toto loco ꝛ ps in pte.ꝛ per ꝛñs totũ eſt circũſcriptiue in loco.ꝛ per ꝛñs totuz eſt quãtũ ſine oi alia re addita ſibi.vñ multomagis dero gat diuine potẽtie dicẽdo ꝙ deus nõ põt ꝛſeruare rẽ prioręm ſine mutatiõe locali ipſi⁹ ꝛ deſtruẽ rẽ poſterio rẽ.qõ tñ ſequit ad ꝓria3 opiones.ꝙ ponẽ ꝙ aliq̃ ꝗtitas eſt ſuba. Si dicat ꝙ ſuba illa nõ hẽt ptes niſi per quãtitatẽ.ꝛ iõ deſtructa ꝗtitate nõ hẽt ptẽ.ꝛ per ꝛñs nõ erit in loco circũſcriptiue ſz tñ diffinitiue. Contra iſta poſitio nõ vitiat rñſionẽ:qz ſemp ſequit illõ inconueniẽs ꝙ deus de potẽtia ſua abſoluta nõ põt ꝛſeruare rẽ prioręm ſine mutatiõe locali deſtruẽdo rẽ poſteriorẽ. ¶ Ꝓ.reſpõſio falſum accipit.ſ.ꝙ ſuba non hẽt partes niſi per quãtitatẽ ſi ꝗtitas ſit alia res ꝑmo:qz ſi tota ſuba eſt prior tota ꝗtitate ꝛ ſbm eius.ita pars ſube eſt prior pte quãtitatis ꝛ ſbm ei⁹.igit ptes ſube ſunt ꝑores partib⁹ ꝗtitatis.ſi ꝗtitas eſt res exiſtens ſubiectiue in ſuba.igit ſuba nõ hẽt ptes ꝑciſe per aliã rẽ aduenięte ſibi. ¶ Ꝓ.id qõ manet ſine alio eſt prꝰ iſto.ſz pars iſta ſube eſt ſine illa quãtitate.igit ꝑ eſt ea ꝛ eadẽ rõne eſt prior alia ꝗtitate. Si dicat ꝙ ſuba nõ hẽt alias ptes niſi ptes que ſunt ptes ꝗtitatis ita ꝙ ptes iſte nõ ſunt ſube ſz ſunt quãtitates. Cõtra illa pars ꝗtitatis eſt in aliq̃ ſbo ꝑ⁹. Aut igit in eodẽ ſbo prio in quo eſt alia ps ꝗtitatis.aut in alia. Si in eodẽ igit illud ſbm nõ plus eſt extẽſum per quãtitatem ꝗ aia itellectiua:q̃ eſt tota in toto corpe ꝛ tota in ql̃ibet parte. Si ſit in alio ſbo.igit ſunt ibi diſticte ptes quãtatis.puta diuidat lignũ in duas partes.manifeſtuz eſt ꝙ utraq; quãtitas eſt in aliq̃ ſbo ꝛ nõ in eodẽ:igit in diſtictis.ꝛ per ꝛñs uel per diuiſionem cauſat noua ſuba uel iſte ſubſtãtie que ſunt iſtaꝝ quãtitatũ erãt a nõ diuiſione ꝛ habet ꝓpoſitũ. ¶ Scõo arguo ſic.nõ eſt magis ipoſſibile deo facẽ rẽ hñtez ptes diſtinctas realr coexiſtere alicui toti nõ iformãti ita ꝙ totũ coexiſtit toti ꝛ pars parti ꝙ facẽ iſtã eãdẽ rẽ coexiſtere toti tali informãti.ſed ꝑm coiter opinantes ſuba hñs partes diſtictas realr coexiſtit toti quãtitati iformãti ita ꝙ tota ſuba eſt ſub tota ꝗtitate.ꝛ ps ſubẽ ſub pte ꝗtitatis.igit poſſibile eſt deo facẽ ꝙ ſuba tota ſit coexiſtens eidẽ ꝗtitati nõ informãti ꝛ ps toti.hoc poſito iſta ſuba uere eſt quãta.qz uere hẽt partẽ diſtinctã ſitu a pte ꝛ nõ eſt ſuba quãta per aliquã ꝗtitatẽ aliaz informãtẽ:qz ponit ꝙ nulla ꝗtitaꝭ ſubſtãtie informet eã ſed tñ coexiſtat ſibi igit eſt ꝗta per ſeipſaz igit ipa ſubſtãtia eſt quedã quãtitas qõ eſt ꝓpoſitũ. Cõfirmationẽ iſti⁹ rõnis pono per dicta alioꝝ opinantiũ ꝓria. qz ꝑm eos quicqd de reſpectu itrinſecus aduenięte dr de reſpectu extrinſecus aduenięte eſt uerũ.ſz deus põt facere extrema ſine tali reſpectu:qz reſpect⁹ inherẽtie quo ꝗtitas inheret ſbo eſt reſpect⁹ extrinſecus aduenięs:ꝑm eos igit põt deus facẽ iſta extrema ſine tali reſpectu. Cõſeruet igit iſtã ſubſtãtiã lapidis ꝛ illã ꝗtitatẽ deſtruẽdo pciſe illũ reſpectũ inherẽtie.hoc poſito adhuc iſta ſubſtãtia hẽbit reſpcũ pñtialitatis ad iſtã ꝗtitatẽ.ita ꝙ tota erit pñs toti ꝛ parꝭ pti.igit illa ſubſtãtia hẽt ptẽ ex̃ ptẽ.ꝛ per ꝛñs eſſet quãta:tñ ſine omni ꝗtitate informãte.igit ipſamet ſubſtãtia eſt tũc ꝗtitas. Iſte due rõnes,pbãt ꝙ ſubſtãtia uere eſt ꝗta per ſuas ptes ſubſtãtiales ſine oi alia re aduenięte ſibi.ꝛ per ꝛñs ꝙ ipſa diſticta ſine oi re addita eis ꝗuis faciũt per ſe vnũ.nulla eni rõ appet ꝗre vnũ plus debet negari ab oipotẽtia diuina ꝗ reliquũ. Sed deus põt facẽ iſtũ aerẽ qui eſt hic ꝛ illuz aerẽ qui eſt rome eẽ loco ꝛ ſitu diſtinctos deſtruẽdo oia accidẽtia abſoluta in eis ꝛ ſine oi quãtitate iherẽte eis:igit deus de potẽtia ſua abſoluta põt facẽ ꝙ iſti duo aeres vniant ꝛ faciãt vnũ aerẽ.ꝛ tñ ꝙ ſint diſticti loco ꝛ ſitu ſine oi tali re aduenięte eis.igit iſte aer hẽbit ptẽ ex̃ ptẽ ſine re tñ addita.ꝛ per ꝛñs erit quãtus ſine tali re addita. igit fruſtra ponit talis res addita ad hoc ꝙ aer ſit ꝗtus. Multis alijs vijs pñt ꝺdicte rõnes ꝛfirmari ꝗs ptrãſeo cã breuitatis. ¶ Tertio ꝓncipalr arguit ſic: ſz magiſtrũ ſen.li.4°.di.12. hi⁹ accidẽtia ſapor:color: põdus ꝛ hi⁹ ſunt ſine ſbo in ſacro altaris. Sz ſi quãtitas eẽt alia res oferẽs illas ql̃itates ille ql̃itates non eẽnt ſine ſbo ſz eẽnt in ſbo:imo nullo mõ poſſet vificari cõe dictũ doctoꝝ. Et pariformit ut vr determinatio eccl̃ie ꝙ accñtia remanẽt in ſacro altaris ſine ſbo. ſic eni tñ vnũ accidẽs remaneret ſine ſbo.ꝛ oia alia eẽnt in ſbo.igit quãtitas nõ eẽt talis res diſtincta rẽ. Recte itaq; ituẽdo magiſtrũ ꝛ textũ cũ glo.de ꝛſe.ꝛ dicta ſactoꝝ nõ iuenit auctoritas ita apparẽs ꝙ ꝓpt ſacrm altaris oporteat ponẽ talẽ aliã rem mediã iter ſubſtãtiã ꝛ ql̃itates ſicut eſt iſta ꝺ talẽ rẽ oferẽtẽ ql̃itates. In oib⁹ illis locis mediãte ꝗtitate non fit mẽtio.nec ſemel ẽt noiat hoc uocabulũ.nec aliq̃ auctoritas loquit de ꝗtitate.utrũ ſit uel nõ ſit niſi ꝙ multi vident ponẽ ꝙ oẽs ql̃ites in ſacro altaris nõ ſunt in aliq̃ ſbo.vñ dic magiſter ſic di.12.quarti remanẽt illa accñtia que ſupra enũmauit.ſ.ſapor:põdus:ꝛ hi⁹.per ſe ſuba ad miſterũ ritũ rẽ. Nec tñ intrẽdo dicẽ ꝙ ponẽtes talẽ rẽ oferẽtẽ talia accñtia de qb⁹ loquunt ſci ꝛ q̃ iſti vident ponẽ ſine oi ſbo ſunt hẽtici ul errãtes i fide.ſeu circa ſacrz euchariſtie:qz tales auctoritates li-

citū est eis exponere. Nec oēs dicētes falsum sunt erronei estimādi. Et sicut licitum est eis exponere tales auctoritates doctoꝝ approbatoꝝ ab eccl'ia. Ita licitū erit mihi nō solū exponere sed ēt negare dicta sanctoꝝ qui se mutuo reprobāt. ꝛ i nullo tanꝫ auctētici ab eccl'ia approbant. ¶ Quarto arguo sic. nullū accidēs absolutū est simplici' suo sb̄o p̄mo ꝛ adequato: sz si q̄titas eēt alia aliq̄ res a suba ꝛ q̄litate eēt accidēs. ¶ Quero igit̄ de sb̄o p̄° ꝛ adequato. aut est mā: aut est forma: aut cōpositū. Nō cōpositū: qz sb̄m eēt cōpositi' suo accidēte absoluto: qō videt falsū. Nec mā est suū sb̄m: qz tūc aliqō accidēs absolutū p̄cederet formā in mā. Nec forma est suū sb̄m p̄mū: qz tūc mā si eēt separata nō posset eē quāta. qō vī eē falsum. Silr p̄m cōmētatorē dimēsiones p̄cedūt in mā: igit̄ eadez rōne dimensiones terminate sunt p̄° in mā. Illa rō est efficax sicut estimo si teneat̄ ista opio que negat istam entitatē distictā a materia ꝛ forma quā ponūt aliqui. ¶ Quito arguo sic: p̄m pb̄m in p̄dicamētis. sola sb̄a est susceptiua ꝺriorꝝ: quātitas vo p̄m illos nō est sb̄a ꝛ tñ est susceptiua ꝺriorꝝ qō est ꝓtra Ax̄. ¶ Sexto arguit̄ sic: qñ ex denso fit raruz quero aut est ibi noua alia q̄titas aut nō. sz p̄cise est eadē quātitas nūo. si est in noua igit̄ quelibet q̄titas p̄cedēs est corrupta qō vī falsum. Si pars sit noua. quero de sb̄o illi' q̄titatis opz eni q̄ sit tota suba rarefacta uel pars ei'. nō tota: qz tūc due q̄titates eēnt sil'. qō negāt sic opinātes. Si pars sequit̄ idē uel q̄ accidēs migraret a sb̄o in sb̄m. sicut posset euidēter ostēdi: sed omittit̄ ꝓpt̄ brevitatē. Si sit eadē q̄titas tunc sine uariatiōe absoluti coexistit maiori loco nūc q̄ p̄ri'. sed hoc incōueniēs ponit̄ de suba. igit̄ fruſtra ponit̄ talis quātitas distincta a qualitate ꝛ a suba. Ideo dico. ꝓpt̄ illas rōnes ꝛ multas alias tā phīsicas q̄ theologicas. q̄ q̄titas non est res distincta realr a suba ꝛ qualitate. sz aliqua q̄titas est realr eadē cū suba. ꝛ aliqua q̄titas est realr eadem cū qualitate. vñ quātitas nō est nisi res habēs partez ex̄ partē ꝛ habēs partē distantem situ ab alia. siue res existēs circūscriptiue in loco si sit aliqs ambiens ipz. Et qz aliqua suba seipsa fundamentalr q̄uis cāliter a deo uel alīs causis extrīsecis hēt ptē ex̄ ptē nec opz ponere aliā rē trahentē vnā ptē ex̄ aliā: sz eē extrinsece rei puta efficiēs ꝛ finis sufficiūt ad p̄ducēdū res diuersas vnā in vno situ ꝛ aliam in alio sine oi re media iter eas: ideo ipsamet suba est quāta sine oi alia re applicata sibi uel facta sil' cū ea. Et sicut de suba ita dico proportioabilr de q̄libet re corpali. Nec illa opio in aliquo derogat sacro altaris. sz multas difficultates circa sacr'm altaris euitat sicut in respōdendo ac obiciēdo patebit. Et iō lz aliq̄ moderni forte stimulante iuidia illā opionez tanꝫ erroneam nō argumētis sed detractionib' lacerarūt. antiqui tñ doctores q̄uis eā nō itelligerēt: nō tñ hereticā circa fidē uel mores reputauerūt. quoꝝ rōnes intendo recitare ꝛ soluē. Uñ quidā doc. arguēs ꝫ eam dicit sic. hec opio est ꝫ p̄m qui in p̄dicamētis distiguit quātitatē a suba ꝛ q̄litate. Est ēt ꝫ coēz opionez doctoꝝ. Est ēt ꝫ experientiā. ꝛ cū suba corporea densat̄ absqz p̄uersione alicui' rei in ipsaz efficit minoris q̄titatis absqz alicui' ptis amissione. Est ēt ꝫ rōnez qz in diuersis subiectis differētibus spe vī posse eē eadē quātitas spe. nō eniz est alia longitudo seu latitudo uel pfunditas in pugillo aeris q̄ in pugillo aque. Qō ēt dicūt q̄titatē q̄litatis rōnaliter differre a quātitate sube ꝛ ipsaz realr eē idē cum q̄litate est ꝫ auctoritatē ꝛ rōnē. Dicit eni pb̄s. 6°. phi sicoꝝ q̄ qualitas nō est quātitas nisi per accn̄s. qō nō esset vez si quātitas diceret̄ ꝓpe. Per rōnes arguitur sic. impossibile est naturaliter corpus qō est quātitas simul esse cum alio corpore qō est quātitas: sz q̄litas sil' est cū suba igit̄ ex p̄dicta opione sequit̄ hoc ipossibile q̄ nāliter sil' sunt soliditates due ꝛ ēt multo plures. qz qua rōne albedo hēret suā p̄opriam q̄titatez eadez rōne sapor hēret suā. ꝛ caliditas uel frigiditas suā. ꝛ hūiditas ꝛ siccitas: ꝛ sic de aliīs. ꝛ sic nō erūt tñ sil' quātitas sube ꝛ q̄titas q̄litatis. sz ēt eēnt sil' soliditates plurīū qualitatuz. patet igit̄ q̄ supradicta opio multa iplicat incōuenientia. Iste sunt rōnes illi' doc. que apparētiores sūt aliis. Sz p̄ter illas addo alias. primo qz suba panis nō trāsubstātiat̄ in quātitatē corporis chr̄isti. sed tñ in subaz corporis chr̄isti. Sed si suba eēt quātitas uere eēt trāsubstantiata in q̄titatē. Cōfirmat̄ qz quātitas corporis chr̄i nō est in sacro altaris ex vi p̄uersionis sed tñ comitāter. Sed si suba est quātitas igitur cū in sacro altaris nō maneat suba panis igit̄ nō est ibi quātitas. qō est ꝫ sensum ꝛ ꝫ veritatē sacr̄i. Alie rōnes possunt adduci: sed qz solutio earū poterit patere ex solutionib' iā factaꝝ iō ptranseo. ¶ Ad p̄mū argmētū illius doctoris dico q̄ illa opio in nullo est ꝫ pb̄m: nec in p̄dicamētis: nec alibi. Et qñ dicit q̄ in p̄dicamētis distinguit quātitatē a suba ꝛ qualitate. ℟° q̄ pb̄s nō intēdit distinguere inter subam quātitatē ꝛ q̄litatē q̄si illa sint res absolute distincte realr inter se: sz intēdit distinguere iter illa p̄dicamēta que ipoꝛtāt res. nō quidē distinctas res sz eadē q̄uis modis diuersis qui modi nō sunt nisi modi grāmaticales uel logicales: ꝛ ideo q̄uis hoc p̄dicamētuz quātitas sit distinctū realr. si sit res in aia ab alīs p̄dicamētis de qua distinctiōe dictū est alias: nō tñ ipoꝛtat aliā rem per se vnā nisi illa res sit suba uel qualitas: ꝛ ita distinctio p̄dicamentoꝝ de qua loquit̄ pb̄s stat sil' cū hoc q̄ q̄titas nō sit alia res a suba ꝛ q̄litate sicut p̄m eū locus ꝛ superficies nō distinguūtur realiter: ꝛ tñ sunt distincte spēs q̄titatis. q̄ eni sint distincte spēs q̄titatis patet per pb̄m in p̄dicamētis. q̄ iste spēs nō ipoꝛtāt distinctas q̄titates a pte rei patet: qz tūc eēnt due quātitates p̄tinue sil' situ ꝛ loco quarum neutra eēt nata informare aliā. Silr inter p̄m pb̄m in p̄dicamētis. c. de q̄litate. idē est in diuersis p̄dicamēta aliq̄ ipoꝛtāt eandē rē. igit̄ nō obstante q̄ q̄titas ꝛ suba ꝛ q̄litas sint distincta p̄dicamēta poterūt tñ aliqua eoꝝ ipoꝛtare eādē rē. ꝛ ita pōt stare cū pb̄o q̄ q̄titas nō est alia res absoluta a suba ꝛ q̄litate sicut sil'e ꝛ albū sunt in diuersis p̄dicamentis. siue per se siue per reductionē. ad pñs nō curo. ꝛ tñ ipoꝛtāt aliquā eādē rē. Cōsilr dico de nūo qui nullā rē per se vnā ipoꝛtat. nisi qui est sub aliq̄ alia specie q̄ sub hoc cōi nūo sicut ꝓbatū est aliās. tñ sūt diuerse spēs. Silr ternari' ꝛ q̄ternari' sunt distincte speciēs. ꝛ tñ nulla res spēi cum alia re ipoꝛtata per q̄ternariū q̄n est uel eē pōt eiusdez vna per se ipoꝛtat̄ per ternariū q̄n est uel eē pōt eiusdez. Et ideo sicut dictū est p̄us ad negādū vnū p̄ceptū ab alio. sufficit sola diuersitas modoꝝ significādi. nō solute q̄ nulla res significet̄ per vnū q̄n significet̄ per aliū. Sic ēt patet de istis duob' hō ꝛ hoies ipossibile est eni dare aliquā rē ipoꝛtātē per vnū q̄n ipoꝛtet̄ per reliquū. tñ hec est falsa. hō est spēs. Ita idēptitas significatoꝝ per aliqs spēs ul' gña stat cū distinctiōe spēz ꝛ genez. ꝛ sicut frequēter ꝓbatū est gen' uel spēs nō sunt nisi p̄cept' ul' noia. ¶ Ad 2m cū dicit q̄ illa opio est ꝫ cōem opinionez doctorum. ℟° q̄ si itelligat per

doctores approbatos ab ecclia romana nō est uerū. imo per nullā auctē alicui⁹ doctoris approbati ab ecclia romana pōt hoc ꝓbari. Et si iueniat aliq̄ auctoritas talis doctoris sonās. hec sufficient exponēda est. nec est icōueniēs exponē dicta eoꝝ. cū multa dicta ēt sacre pagine idigeāt ēt expositiōe. qz mlta nō sīt vā ſz ꝓtatē ſmonis. ſz ſm sensū quē debem⁹ hīe sīt uerissima. vñ tales ꝓpōnes q̄s dixit saluator. Ego sum vitis vā et pī me⁹ agricola est. doctrina mea non est mea sed mi⁹ mlte nō sīt vē ſm ꝓtatē ſmonis. sic dic̄ beat⁹ aug⁹ in q̄dā homel. sup ioannē. q̄q̄ in sensu q̄ dicebant et q̄ debes accipi sint vissime. Et sic mlte auctes scripture sacre sīt exponēde. ita auctes doctoꝝ approbatoꝝ ab ecclia romana sonātes q̄ q̄titas sit alia res a ſba et q̄litate ēt sīc exponēde. Si aūt per doctores itelligāt doctores modernos mutuo se reprobātes publice et occulte et ēt in scriptis ꝓcedo. sed negare eos nō est in cōueniēs. nihil enī q̄ dicūt est recipiendū nisi q̄ pñt ꝓbare per rōnē euidētē. uel per auctoritatē sacre scripture: uel per determinationē ecclie: uł per doctores approbatos ab ecclia. Et iō qz nullo p̄dictoꝝ modo pñt ꝓbare q̄ q̄titas est alia res a ſba et q̄litate. q̄uis aliq̄ sophisticationes possint adduci ad hoc. iō nō hēo pro icōueniēte negare eos in hac pte. q̄ enī rō ne ipsi se mutuo reprobāt: et posteriores reprobāt pores. eos pñt negare ubi nō hñt pro se nisi sophismata uel auctoritates male itellectas: nec reputo me debē artari ad eos ꝯ rōnis dictamine: imo piculosū et temerariū estimo uelle artare quē cū ad captiuādū igeniū suū et ad credēdū aliq̄d q̄ rō dictat sibi eē falsuz: nisi possit elici ex scriptura sacra: uel ex determinatiōe ecclie romane uł ex dictis doctoꝝ approbatoꝝ. q̄le nō est illud q̄titas est res absoluta a ſba et q̄litate. vñ hoc assero q̄ nulla cuiuscūq; ꝓbi auctoritas nec aliq̄ rō nālis quā vnq̄ audiui uel legi mouet me plus ad credendum quātitatē eē rē absolutā a ſba et q̄litate q̄ ad credendū q̄ caro est alia res a deo et creatura. Si tñ possit ꝓbari q̄ sit de mēte alicui⁹ sci uel doctoris approbati ab ecclia quē negare nō est licitū pp eū uolo ingenium captiuare et ꝓcedē q̄ sit alia res a ſba et q̄litate.

¶ Ad tertiū dico q̄ nō est ꝯ expiētia sed magis ꝓsonū expiētie. vñ si aliā rōnē nō hīet nisi illā expiētiam quā adducit ꝓcederē q̄ quātitas nō est talis res sicut ipsi imaginant. vñ q̄n ſba corporea ꝓdēsat quero aut amittit aliq̄ ps quātitatis aut nulla. Si nulla et tūc nō pōt saluari ꝓdensatio. igit eadē rōne q̄uis ſba sit quātitas et nulla ps ſbe admittat poterit saluari cōdensatio. Si aūt aliq̄ ps amittit quātitatis quero de ꝑ⁹ ſbo et adequato ipsi⁹ quātitatis. aut remanet sine oi quāti tate q̄ est ꝯ expiētiā. aut hēt aliq̄ quātitatē et tūc uł nouā uel ꝓexistētē. Nō nouā qz eadē rōne alia ps hēret nouā q̄titatē cū nō sit maior rō de vna q̄ de alia. et per ꝓns tota ſba pderet totā quātitatē ꝓexistētē et acq̄reret nouā q̄ est ꝯ expientiā. Nec hēt ꝓexistētez qz tūc accns migraret a ſbo in ſbm q̄ nō est ꝓsonum expiētie. Et ita patet q̄ in nullo est ꝯ expiētiā dicē q̄ quātitas nō est alia res a ſba et q̄litate. ¶ Rñdet igitur ad suā expiētiā et ꝓcedēdo q̄ q̄n ſba corporea cōdensat ipa efficit minoris quātitatis absq; alicui⁹ partis sue amissiōe ſz nō sine suarū ptiū oiuz motu locali vñ per hoc solū q̄ oēs ptes sic mouent localr ut occupent minorē locū nūc q̄ ꝑus et vna ps min⁹ distet ab alia nūc q̄ ꝑuſ ꝓdensat tota ſba nec aliud est ſbam cōdēsari. Et hoc ē q̄ dic̄ phs in p̄dicamētis q̄ dēsū est cui⁹ ptes ꝓpinqui⁹ iacēt. q̄ nō est itelligēdū de ptib⁹ iter q̄s nō est mediū. qz iste nō pñt ſm se totas ꝓpinq̄ us iacere. ſz est itelligēdū de ptib⁹ iter q̄s ſt̄ ptes medie. qz ille ꝓpinqui⁹ iacēt in corpe densō q̄ fecerūt in eodē corpe q̄n erat rarū. Et ex hoc ipso q̄ oēs tales ptes ꝓpinqui⁹ iacēt. siue sint ſb alia siue nō seipſis ꝓpiqui⁹ iacēt et est illud corp⁹ magis densum nūc q̄ ꝑus. vñ nō video q̄ ꝓueniēter possit saluari cōdensatio et rarefactio: nisi ponēdo q̄ q̄ntitas nō est alia res a ſba et q̄litate. et per illū modu ſz saluat facilr. Et si dicat tota ſba manet post ꝓdēsationē: ſz tota quātitas nō manet. qz si tota maneret sequit̄ q̄ est tāte quātitatis q̄te pri⁹ fuit. igit illa q̄titas ꝓcedēs nō fuit ſba ipsa. Dicē dū q̄ pfecte sciēteſ logicā euidēter vidēt oia talia eē sophistica: qz tales ꝓntie iferētes vnā de ꝓterito ex duab⁹ de pñti nō ualent sicut frequēter due de ꝓterito uel futuro nō iferūt vnā de pñti. Sz quō ex talib⁹ sit arguēdū longum foret narrare iō de hoc ptr̄aseo. Et dico q̄ illa ꝓntia nō ualet. Tota ſba manet et non manet tāta quātitas igit tāta quātitas nō fuit in tota illa ſba. et ꝓsilr tales ꝓntie nō ualent. Illa pedalis quātitas nō manet et ista ſba manet igitur illa ſba nō erit pedalis quātitatis. nec infert ultra ꝛ illa ſba fuit aliud a pedali quātitate. Et sicut dī de istis ita ꝓportionabilr dicēdū est de oib⁹ ꝓsilib⁹ que reputant demōstrationes a multis. vñ sicut nō sequit̄ btificās nō est. ponat q̄ de⁹ nullū btificet. de⁹ est. igit de⁹ non fuit btificans. Silr nō sequit̄ mortu⁹ nō est chīs est. igit chīs nō est mortu⁹. et ita nō sequit̄ tāta quātitas nō est ſba igit ſba nō fuit tāta quātitas. Et ita euidenter patet q̄ q̄uis tales ꝓmisse iferrēt illā de pñti nō tñ iferunt illā de ꝓterito. Nec refert quātū ad modū utrū recipiant termini abstracti uł ꝯcreti. Et sicut de istis dicit ita proportionabilr de illis de possibili. qz frequenter due de possibili. et ēt de ineē vna et alia de possibili nō iferūt vnā negatiuā de ineē q̄uis iferat vnā de possibili: et ideo tales modi arguēdi nō ualent hec est possibilis hec silitudo nō est hac existēte vā. hec albedo est ergo hec albedo non est hec silitudo: q̄uis sequit̄ illa de possibili ꝛ possibile est hāc albedinē nō eē hāc silitudinē. Nec sequit̄ possibile est hāc albedinē nō esse hāc silitudinē ꝛ hec albedo et hec silitudo nō sunt eadē res. Sic nō sequit̄. possibile est deū nō eē creantē ergo de⁹ et creans nō sunt eadē res. Sed certe bñ sequit̄. q̄ hec est possibilis de⁹ et creans nō sunt eadē et hoc est uerū. Cōsilr est in proposito: q̄ qz illa ſba pōt manere. q̄uis hec non sit vā tota quantitas est. tñ ex hoc nō sequit̄ q̄ hec sit vā hec ſba et tāta quātitas nō sunt eadē res. sed sequit̄ q̄ sit possibilis et hoc est uerū. Et si dicat hec est possibilis hec ſba et hec quantitas nō sunt eadē res manēte ſba. pp eandē rōnē dico q̄ hec est bñ possibilis. hec ſba et hec quātitas nō sūt eadē res ita q̄ pōt eē uera hac existēte uera hec ſba est. Sed nō pōt eē uera hac existēte uera. hec quantitas est. vñ tūc erit hec uera pp illā cām ueritatis hec quātitas nō est que sequit̄ ex illa hec ſba nō est quāta que est possibilis. Aliud iferī⁹ declarabit. Et si dicat adhuc q̄ ipossibile est trālire de ꝯdictorio ad ꝯdictoriuz sine omni nouitate. Si igit hec sit ꝑmo uera illa ſba est tāte quātitatis. et postea sit falsa. opz q̄ sit aliq̄ nouitas uel saltē destructio alicui⁹ antiqui. Dicēdū est q̄ nō est uerū sed aliq̄n sufficit solus mot⁹ localis per quē nō est necesse aliq̄d acq̄ri uel perdi. nec tātum aliq̄ antiquū puta locū semp manētē. imo sicut ēt ostēdet alibi loc⁹ ambiēs corp⁹ mobile manere pōt et hoc uel toti uel parti. Et ideo in proposito ad hoc q̄ ipsa ſba sit maioris quātitatis uel maioꝝ quātitas nunc q̄ pri⁹ sicut in rarefactiōe: uel minoꝝ quātitas nūc q̄ pri

us sicut in ꝓdensatione sufficit solus motꝰ localis oium partiū ist' sbe sine oi nouitate cuiuscūqꝫ rei imaginabilis ⁊ sine oi destructione cuiuscūqꝫ rei antique. ¶ Ad quartū cū dr q illa opio est ꝛ rōnē. dicēdū est q nō: sed est ꝓsona rōni sicut oñsum est ꝑus. Et qñ dr q in diuersis substātijs differētibꝰ spe videt eē eadez quātitas in spe. Dicendū est q ois quātitas que nō est q̄litas que est in diuersis substātijs spe differt specie. Uñ ois quātitas ignis que nō est qualitas differt spe ab oi quātitate aeris que nō est q̄litas. ⁊ iō cōcedo q longitudo ignis ⁊ silr ꝓfunditas ⁊ latitudo differunt spe. Et tñ hoc nō obstāte eadē spēs specialissima poterit p̄dicari de eis q̄uis nō in qd ⁊ per se ꝑmo mō. vñ duo hoies ⁊ duo equi differūt spe ⁊ tñ binari' qui est spēs specialissima ꝓbat de eis. vñ sicut nō est inconueniēs q idē sit in diuersis p̄dicamētis. Ita nō est incōueniēs q eadē sint in diuersis spēb' vni' p̄dicamēti. Et tñ in vna spe specialissima alteri' p̄dicamēti. Et ideo nō est incōueniēs q eadē simplr sint in diuersis spēb' sbe. ⁊ tñ q sint in eadē spe specialissima quātitatis ⁊ qñcūqꝫ ista est tūc illa spēs specialissima non p̄dicat de illis in quid ⁊ per se pzmo mō. ⁊ multe auctoritates tā de generib' q̄ de spēbus loquūtur de illis respectu illoꝝ de qb' p̄dicant in qd ⁊ per se ꝑmo mō: que tñ multa de nullo noīe ꝓpzio alicui' rei nec de ꝓnoīe demōstrāte aliquā rē p̄dicant in quid ⁊ per se ꝑmo mō. imo fm intētionē phi fm q diuersimode rñdet ad qōnē factā de idiuiduo sbe. fm hoc accipiūtur diuersa p̄dicamēta sicut alibi dictū est: ⁊ iō falsuꝫ est qđ dicūt alicꝫ q qōlibet p̄dicamētū hēt rē ꝓpziaꝫ de qua p̄dicat in qd. ¶ Ad qntū dico q q̄titas que est q̄litas distinguit realr a quantitate que est sba saltē aliqua. puta ois talis color calor frigus ⁊ hi' q̄uis hoc nō sit uerū de figura ⁊ aliqb' talib'. Et qñ dr q qualitas fm phm nō est quāta nisi per accidens. Dico q per oēs tales ꝓpositiones in p̄dicamētis ⁊ in libro phisicoꝝ ⁊ alibi. sba nō est quāta nisi per accidens. ⁊ sic de qualitate finitū ⁊ infinitū nō ꝓuenit substātie ul' qualitati uel per accidēs ⁊ hi' nō itelligit nisi q illud p̄dicabile quātū nō p̄dicat de sba ⁊ qualitate nisi per accidēs ⁊ nō per se pzmo mō: vñ talis non est per se pzmo mō nec stricte nec large accipiēdo per se ꝑmo mō. Substātia est quāta. qualitas est quāta. homo est quātus. homo est longus. albedo est lata ⁊ hi'. cum hoc tñ stat q q̄titas nō sit alia res a qualitate ⁊ sba. Sic deꝰ creans nō sunt res distincte. ⁊ tñ hec nō est per se creās est imoztalis. sicut illa deꝰ est imoztalis. Silr finitū uel infinitū per se scdo mō uel ꝑmo ꝓbat de q̄to ⁊ nō de sba uel qualitate. Et ita apparet quō illa sbalia ⁊ p̄dicabilia quātitas sba qualitas. sunt distincta. cū hoc tñ stat q nō ipoztāt res distictas: ⁊ per illū modū rñdēdū est ad multas auctoritates. ¶ Ad ultimuꝫ illi' doctoris dico q loquēdo de coꝛporibus diuersarū rōnū quoꝝ vnū natū est eē fozma alterius uel quoꝝ utrūqꝫ natū est cē fozma tertij. nō est inconueniēs duo coꝛpora näliter eē in eodē loco ⁊ sic se habent accidēs ⁊ subiectū. sic ēt se hñt diuersa accidētia que nata sunt infozmare idē sbm. sic ēt se hñt albedo ⁊ dulcedo in lacte. ⁊ ideo de virtute sermonis debet ꝓcedi q plura coꝛpora p̄nt eē simul: hoc est q plures res circūscriptiue exist̄tes in hoc loco ⁊ quarū quelibet hēt ptē ex ptē sunt simul: tñ q duo coꝛpora eiusdē rōnis quoꝝ utrūqꝫ sit cōplete in genere aut in aliqua spe sbe uel duo coꝛpora duoꝝ rōnum quoꝝ neutrū natū est eē corā alteri' nec utrūqꝫ tertij sint icōueniēs: ⁊ de talib' coꝛporib' loquit aristoteles ⁊ alij auctores qui dicūt duo coꝛpora nō p̄nt eē sil'. ¶ Ad alias rōnes. Ad ꝑmā qñ dicit q sba panis nō trāsbatur in quātitatem coꝛporis chri sed tm in sbam coꝛporis chri. Dicēdū q de virtute sermonis hec est ꝓcedēda sba panis trāsbatur in quātitatē coꝛporis chri: nec ꝓpositū illi' inuenitur in biblia nec in dictis sanctoꝝ: nec in iure canonico: nec in aliquo libro auctētico. q̄uis inueniat in scripturis aliquoꝝ qui a multis catholicis ⁊ solēnib' repzobant nō dico eos repzobare tanq̄ hereticos sed tanq̄ tenentes falsas opiniones. Uñ doc. sub. cōmunem ⁊ solēnes ⁊ omnes in quoꝝ scripturis inuenit oppositū illi' ꝓbat quātū ad multas opiones. Multi ēt catholici doctores doctoreꝫ sub. in multis cō. repzobāt. ⁊ ideo q̄uis coꝛ oppositum ꝓcludere i ueniat. nō est multū curandū qz nullus tenet eoꝝ auctoritatem recipe q̄uis sint eis gratie referēde. eo q qñ falsa dixerūt igenia nostra exercitauerūt: ⁊ nobis magis occasiones iueniēdi ueritatē dederūt. Dico ꝫ q de facto hec est ꝓcedēda sba panis trāsbatur in coꝛpus chri qđ est in celo. Silr illa de virtute sermonis est ꝓcedēda. sba panis trāsbat in coꝛpꝰ chri qđ est in celo localr. Eodē mō ad ꝓfirmationē dico q de virtute sermonis hec est ꝓcedēda. quātitas coꝛporis ex vi ꝓuersionis est in sacro altaris. sic hec de virtute sermonis est ꝓcedēda coꝛpꝰ chri in celo exist̄tes ex vi cō uersionis est in sacro altaris. nec p̄cise oppositū in aliquo auctētico iuenit. uerūtñ q̄tūcūqꝫ de virtute sermonis ⁊ de facto utraqꝫ illaruꝫ sit uera: tñ de virtute fmonis pōt utraqꝫ eē falsa hac exñte uera sba coꝛporis chri ex vi ꝓuersionis est in sacro altaris sed nō nisi in vno casu. puta si sba coꝛporis chri nullibi eēt circūscriptiue. vñ nō videt icludē ꝺdictionē q facta trāsbatiōe in coꝛpꝰ chri ⁊ remanēte ibi coꝛpore chri sub spēb' panis deꝰ faceret coꝛpꝰ chri nullibi eē localr seu circūscriptiue: quo facto posset sacerdos celebrare: ⁊ tūc eēt uera de virtute fmonis sba coꝛporis chri est sub illis spēbus panis ex vi trāsbationis. ⁊ tūc hec eēt falsa quātitas coꝛporis chri est sub spēb' illi' panis. ⁊ hoc ꝓp falsam iplicationē. Implicaret enim q sba coꝛporis chri eēt quāta. qđ nō eēt uerū. qz nihil est q̄ tū nisi cui' pars est ex ptē ⁊ cui' pars distat a ptē. Sꝫ isto mō cū coꝛpꝰ chri nullibi eēt localr nulq̄ posset assignari q vna ps eēt distās ab alia ptē. sꝫ ubicūqꝫ eēt vna ps in eodē situ eēt alia ⁊ tūc hec eēt uera. coꝛpꝰ chri nullibi est circūscriptiue: ⁊ eadē rōne eēt hec vacoꝛpꝰ chri nullibi est q̄tū. ⁊ per cons hec eēt falsa. coꝛpus chri est quātitas. ⁊ ita ꝓp falsam iplicationez hec eēt falsa quantitas coꝛpis chri est in sacro altaris. Et ita qui uellet exponē dicētes q quātitas coꝛpis chri non est ex vi ꝓuersionis in sacro altaris posset dicē q hoc dicūt qz illa' ꝓntia nō ualet. s. sba coꝛpis chri ex vi ꝓuersionis est in sacro altaris. igit q̄titas coꝛpis chri ex vi ꝓuersionis est in sacro altaris qz añcedēs pōt eē uerū ꝓnte exñte falso. sꝫ hoc nō pōt ꝓtigē nisi sba coꝛporis chri nullibi hēat ptē distincta a ptē. Et si dicat ꝺ hoc q ubicūqꝫ ex vi ꝓuersionis est q̄titas coꝛporis chri. ibi ex vi ꝓuersionis coꝛpꝰ chri est q̄titas uel quātū. Si igit quātitas coꝛpis chri ex vi ꝓuersionis sit in sacro altaris: coꝛpꝰ chri in sacro altaris est quātū uel q̄titas. Sꝫ oē quātū est circūscriptiue in loco. igit coꝛpus chri est in sacro altaris circūscriptiue in loco qđ est hēticū. qz tūc non eēt in tota hostia ⁊ in q̄lib et ptē hostie. Dicēdū q illō solū argumētū posset mouē catholicū ad tenēdū q quātitas nō est alia res a sba ⁊ q̄litate ⁊ posset sic fozmari. Ubicūqꝫ aliq̄ res hēt aliaꝫ rez natā denoiare eā. uerū est dicē q res est ibi talis.

sicut ubi corp⁹ albedinē. ueruz est dicē q̄ corp⁹ est ibi albū. ꝛ sic est de oib⁹. Si igit̄ quātitas corpis chr̄i sit alia res a sba corpis chr̄i nō est sepata ab illa quātitate. q̄ tūc dicūt opinātes q̄ quātitas corpis chr̄i ibi est quauis ꝓcomitanē. sz ubicūq; est aliq̄ quātū ibi uere hēt ptē ex̄ ptē. ꝛ ptē distātem a pte. q̄ ubicūq; alicui cōpetit diffinitio eidē cōpetit tibi diffinitū. Cū hec g̃ sit diffinitio quātitatis uel quāti. hīc ptē ex̄ ptē. si corpus chr̄i in sacro altaris sit quātū siue ꝓcomitanē siue alio mō. opz q̄ ibi corp⁹ chr̄i sit hns ptē ex̄ ptē distātem a pte qō est manifeste falsum ꝛ piculosum. ꝛ oino nō videt tutū ꝓcedere q̄ corp⁹ chr̄i sit ibi quātuz. Et ideo dico q̄ de virtute sermonis ꝓcedendū est: q̄ corp⁹ chr̄i nō est quātū in sacro altaris. Sic de virtute ſmonis est ꝓcedēdū q̄ corp⁹ chr̄i in sacro non hēt ptē ex̄ ptē quauis corp⁹ chr̄i hēat in celo ptē ex̄ partē ꝛ per ꝑns in celo sit quātū. Et si dicat q̄ hoc repugnat pori dicto. dictū est enī q̄ hec est uera quātitas corpis chr̄i est in sacro altaris ex qua sequit̄ q̄ corp⁹ chr̄i est quātū uel quātitas in sacro altaris qō est mō negatū. dicēdū q̄ hec simplr est uera. Quātitas corpis chr̄i est in sacro altaris. Sz illa nō iſert illā g̃ corp⁹ chr̄i est q̄tū in sacro altaris. Sicut illa est uera de virtute ſmonis corporis chr̄i existēs localr in celo est in sacro altaris ꝛ tn illa est falsa corp⁹ chr̄i est localr existēs in sacro altaris. Sil'r illa est uera corp⁹ chr̄i existēs in loco est in sacro altaris. q̄ per illā nō denotatur nisi illud ꝓ quo supponit hoc totū corp⁹ chr̄i circūscriptiue existens in loco. qō nō est nisi corp⁹ chr̄i est in sacro altaris. qō uerū ē ꝛ hec tn est falsa. corp⁹ chr̄i est circūscriptiue existēs in loco in sacro altaris. Sil'r illa est uera corp⁹ chr̄i hns ptē ex̄ ptē est in sacro altaris. Eodem mō nō obstāte q̄ ista sit uera quātitas corpis chr̄i est in sacro altaris: tn hec est falsa ſm ꝓprietatē ſmonis corp⁹ chr̄i est quātū in altaris sacro. ꝛ ita quauis quātitas corpis chr̄isti sit ibi uere. tn corp⁹ chr̄i nō est ibi quātitas. Sicut quauis corp⁹ chr̄i hns ptē situ distātem a pte sit ibi tn ibi nō hēt ptē distātē a pte. Et cōfirmat illa rnsio. q̄ qñcūq; aliqua sunt ꝓuertibilia de quocūq; ꝑdicat vnū ꝛ reliquū significative sūptuz: ꝛ sil'r de quocūq; ꝑdicat vnū ꝛ reliquū sed illa sūt ꝓuertibilia quātū ꝓtinuū pmanēs ꝛ hns ptez distantē situ a pte ꝛ ecōuerso. igit̄ de quacūq; dī vnū ꝛ reliquū. Si igit̄ hec sit uera corp⁹ chr̄i est in sacro altaris hns partē distātē situ a parte. qō est manifeste falsuz: q̄ nulla pars distat situ ab alia in sacro altaris. Igit̄ hec est falsa fz ꝓprietatē ſmonis sba corporis chr̄i est quātitas ꝓtinuū pmanēs in sacro altaris. ¶ Dico igit̄ q̄ corp⁹ chr̄i nō est ibi quātū q̄ nō hēt ibi ptē distantē a pte: sz sicut alibi in celo hēt ptē distātem situ a pte ita in celo est quātū. Si tātū quātitas corporis chr̄i eēt alia res uere eēt ibi quātitas. s. in sacro altaris ꝛ per ꝑns uere corp⁹ chr̄i eēt ibi quātū ꝛ per ꝑns uere hēret ibi ptez distantē a pte ꝛ per ꝑns nō totū sub tota hostia ꝛ totū sub qlibet pte. ¶ Ad aliud qñ dī. q̄ si sba corporis chr̄isti eēt quātitas tūc non remaneret quātitas in sacro altaris. sicut nō remanet ibi sba panis. Dicēduz est q̄ illud argumētum hic nō deberet fieri nisi q̄ ali qui malitiose ꝓuocāt aliquas simplices ꝺ opinionem. quasi illa opinio poneret q̄ ois quātitas eēt sba ꝛ nō malitiose ꝓponūt illā ꝓpositionē. sba est quantitas ꝛ subtrahūt illā qua illa est quātitas: ut per hoc dent intelligē apud simplices nō aduertētes ad ꝑdictā opinionē ponē illā ois quātitas est sba. ꝛ pp defectū argumē tor nituntˢ cautelose aliquos ꝺ opinionem ꝓuocare. ¶ Dico igit̄ ad argumētū q̄ nimis est stolidū. q̄ non sequit̄ sba est quātitas ꝛ sba desinit eē ibi. g̃ nō remanebit ibi aliq̄ quātitas sicut non remanet ibi sba. Sic nō sequit̄. sba est ens igit̄ nullus ens remanet ibi sicut nō remanebit ibi ꝓexistēs. vñ dico q̄ vna quātitas ꝑ existēs remanet in sacro altaris: sz nō remanet ibi quātitas que est sba uel que fuit sba: sed remanet ibi vna quātitas que est qlitas: q̄ remanet ibi quantitas que nō est alia res ab albedine. Sil'r remanet ibi quātitas que nō est alia res a sapore ꝛ sic de alijs quātitatibus. Et dico cum doctorib⁹ approbatis ab eccl'ia q̄ remanet ibi color. sapor. pondus. hoc est gravitas ꝛ hi⁹ qlitates quarū nulla est alia res a quātitate ex̄ oē subiectū situ per se subsistētia dina potētia. quarū nulla est in alia subiective. sz quelibet per diuinā potētiam existit ex̄ subiectū. ꝛ sil'r in eodē loco ꝛ situ per diuinā potentiā ꝓseruant: ꝛ iō remanet ibi q̄tas vna hns ptē distantē a pte que nunq̄ fuit nec vnq̄ erit substātia. sz est simplr alia res a substantia. Et ista de illa materia ad ꝓsens sufficiant. q̄ alias diffuse de ea tractabo.

¶ Incipit accessus ad tractatum de corpore chr̄isti.

Prologus.

s **Tupenda** super munera largitatis ad reparationē gn̄is humani eidē ipēsa. ipm suo redēptori magnifico oblīgāt in imēsuz. Unigenit⁹ se q̄dē dei fili⁹ sba nr̄e mortalitatis assūpta ut nos a diabolica ſuitute redimeret. ꝛ ꝑstine restitueret libertati. ac tādē ad celestē pducēt hēditatē semetipm in ara crucis in redēptionis humane ꝑciuz imolauit. Ut aūt tanti muneris in nobis iugis maneret memoria. ac ꝓ nobis qui q̄tidie labimur chr̄o q̄tidie mysticē imolaret. corp⁹ suū in cibū ꝛ sanguinē suū in potuz in eucharistie sacro sumēdū fidelib⁹ derelinq̄t. cui⁹ in effabilis altitudo humane indagini subīci non dedignat. pp qō de illo sūmo ꝛ excellētissimo sacro cū oi timore ꝛ modestia est loquendū. q̄ circa nullū sacrm est error piculosior nec inquisitio laboriosior. nec iuētio fructuosior. ꝓinde de illo altissimo sacro aliq̄ breuia ꝓspectur⁹. ꝓtestor me nihil asserturū nisi qō romana tenet ꝛ docet eccl'ia. quedam phīsica iterserēdo ꝛ ul'r quecūq; dicēda que nō per romanā eccl'iaz auctētica sunt nō temerarie approbādo. sz tm̄ recitādo cā exercitij ꝛ ueritatis inquirēde cū oi humilitate ꝛ modestia explicabo correctioni q̄rūcūq; pitor catholicor orthodoxorq; quorū intereſt me subīciēs ꝛ exponēs. Nouerint aūt vniuersi q̄ pns opusculū nō aggrediorut fidelīū auribus aliquas ꝓphanas uocū ingerā nouitates: sed ut q̄ inocēter ꝛ sobrie de hoc altissimo sacro quando sniās legi fuerim locutus oñdam.

¶ Q̄ corpus chr̄isti sub speciebus panis uere continetur. Capitulum. I.

d **Octores** catholici a romana ecclesia approbati q̄ de sacro eucharistie cōscripserūt hoc itēdūt astruere q̄ corp⁹ chr̄i qō sūptū est de vgine maria. passuz ꝛ sepultū. qōq; resurrexit ꝛ in celū ascēdit. ꝛ sedet ad dexterā ꝑis dei. ꝛ in q̄ filī⁹ dei uēturˢ est iudicare viuos ꝛ mortuos sub spē panis uerac̄t ꝛ realr ꝓtinet: q̄uis aūt realr lateat sub spē panis. nūc tn̄ nō videt a nobis oculo corpali. sz ipm opiri spē panis a fidelib⁹ mēte credit. Et tenet ēt q̄ sba panis trāsbat seu mutat ita q̄ sba panis nō manet. sz remanent accītia sola per se subsistentia sine subiecto. Et nō tm̄ corp⁹ chr̄i qō est altera ps humane nāe facta trāsbatiōe panis sub spē panis ꝓtinet. sz ēt totˢ chr̄is iteger pfectˢ deˢ ꝛ uerus hō sub tota hostia ꝛ qlibet pte sil'r uere ꝛ realr ꝓtinet.

q̄uis ꝑe sumēdo ꝙuersionez ⁊ trāſbationē ſ̄ba panis nō in diuinitatē nec in rōnalē aiam nec in aliq̄ accīs cōuertat. Hec est ⁊ mea fides: qm̄ est catholica fides. Quicq̄d eni romana eccl'ia credit hoc ſolū ⁊ nō aliō uel explicite uł iplicite credo. Quāte aūt utilitatis ⁊ efficacie ſit fides iplicita: explicat Inno⁹. ex̄ de sū. trini. ⁊ fide catholica. firmit̄ in glo. Intātū inq̄t ualet fides iplicita: ut dicūt alīq: ut ſi aliq̄s eā hēt q. ſ. credit ecc̄lia credit ſi falſe opinat rōne nāli motus. qz ꝑ maioz est uel ꝓ filio. uł q̄ tres ꝑſone ſint tres res ab iuicē diſtātes. nō est hēticꝰ nec peccat: dūmō hunc errorē nō defendat. ⁊ hoc ipm credit qz credit ecc̄liā ſic credē. ⁊ ſuā opionē fidei ecc̄lie ſupponit. Quia licet ſic male opinet: non tñ est illa fides ſua: imo fides ſua est fides ecc̄lie. Si igit̄ tāte ſit efficacie fides iplicita ut excuſet ignorāter errātem circa illa que in ſcriptura canonica ſ̄ exp̄ſſa. multomagis excuſabit ignoranter opinantem aliquid qō nec in ſcriptura canonica reperitur exp̄eſſum.

¶ Oꝛ corpus chriſti realiter continetur ſub ſpecie panis. Capitulum. II.

q Quod corpꝰ chr̄i realr̄ cōtinet ſub ſpe panis per rōnē nālē oñdi nō potest. Et iō ad illꝰ ueritatis notitiā opz ꝑ fidē accedē de qua dubitare nō debemꝰ cū ꝑſtet ipſam per vnigenitū dei filiū fuiſſe reuelatā aplis. teſte ſciſſimo euāgeliſta matth̄. 26°. Accepit iquit panē ⁊ bñdicens fregit dedit q̄ diſcipulis ſuis ⁊ ait. accipite ⁊ comedite hoc est corpꝰ meū. huic ēt ueritati phibet teſtimoniū. mar. ca°. 24. d. Manducantibus illis accepit ieſus panem ⁊ bñdicēs fregit dedit q̄ eis ⁊ dixit. Sumite hoc est corpꝰ meū. Quibꝰ ꝑſentit luc̄. ca°. 22. di. Accepto pane gr̄aſ egit ⁊ fregit dedit q̄ illiſ dicēs hoc est corpꝰ meū qō pro uobis tradet̄ hoc facite in meā cōmemorationē. Joāneſ ēt euāgeliſta refert uerba ſaluatoris ſil' ueritatē ⁊ utilitatē illi⁹ ſacri denotātis ioānis. 6°. Panis quez ego dabo uobis caro mea est pro mūdi vita. ⁊ ſequit. Niſi māducaueritiſ carnē filij hois ⁊ biberitis eiꝰ ſanguinē non hēbitis vitā in uobis. qui māducat meā carnē ⁊ bibit meū ſanguinē hēt vitā eternā. Silr̄ paulus. j. coř. 11°. Dñs inquit ieſus in qua nocte tradebat accepit panē gr̄aſ agēs fregit ⁊ dixit. accipite ⁊ māducate hoc est corpꝰ meū qō pro uobis tradet̄. Hoc facite in meā cōmemorationē Iterū. j. coř. 10°. Panis quē frangimꝰ nonne coicatio corporis dñi est. Iſte ſunt auctoritates ſcripture canonice que ꝑfoꝛmiter affirmāt corpꝰ chr̄i realr̄ ⁊ ueraciter ſub ſpe panis fuiſſe datū aplis ac eiſdē a ſaluatore fuiſſe ꝑceptū ut in memoriā dñice paſſionis corpꝰ chr̄i ſub ſpe panis offerrēt. Predictis ēt ſcriptoribus ſcripture canonice aſſentiūt doctores egregij ſci patres diuine ſcripture expoſitores clariſſimi ac a romana ecc̄lia auctētici quoꝝ nōnulle auctoritates iſerte iurī canonico ſunt in mediū ꝓponēde. Uñ dic̄ beatus aug⁹ ⁊ hēt̄. j. q. j. itra ecc̄liaz. Intra iquit ecc̄liaz catholicā in myſterio corporis ⁊ ſanguinis dñi nihil a bono maī uel a malo minus pficit ſacerdote. Item beatꝰ cyꝑrianꝰ epūs ⁊ hēt̄ de ꝑſe. di. 2ª. Scriptura inquit ąt̄ieſcūq̄ calicē in cōmemoratiōez dñi ⁊ paſſiōiſ eiꝰ offerimꝰ illud qō ꝑſtat dñm feciſſe facimus. Item ambroſiꝰ ⁊ hēt̄ de ꝑſe. di. 2ª. añ bñdictionē alia ſpēs noiat̄ post bñdictionē corpus ſignat. Itē in illo ſacro chr̄is est. Itē ioā. ⁊ habetur de ꝑſe. di. 2ª. nec moyſes. Nec iquit moyſes dedit uobis panē ueruz ſed dñs ieſus ꝙuiua ⁊ ꝙuiuiz. ⁊ ipſe comedens ⁊ qui comedit. Itē beatꝰ gregoriꝰ ⁊ hēt̄. j. q. j. multi. Polluimꝰ inquit panē idest corpꝰ chr̄i qñ idigne accedimꝰ ad altare. Ex hūs aliſq̄ plib⁹ auctoritatib⁹ euidēter oñdit corpꝰ chr̄i ſub ſpe panis realr̄ ꝓtineri: ⁊ qz illud a primordio fidei chr̄iane oib⁹ fidelib⁹ erat perſpicuum: ideo circa eiꝰ confirmationem nolo diuti⁹ īmorari.

¶ Oꝛ ſ̄ba panis ꝙuertit̄ in corpꝰ chr̄i. Capm. III.

q Jamuis in ſcriptura canonica expreſſe tradat̄ q̄ corpus chr̄i ſub ſpe panis est fidelib⁹ ꝓrigendū: tñ q̄ ſ̄ba panis in corpꝰ chriſti realr̄ ꝙuertit̄ uel trāſbat in canone biblie nō iuenit̄ exp̄ſſum: ſed hoc ſcīs patribus credit̄ diuinit⁹ reuelatū uel auctoritatib⁹ biblie diligēti ⁊ ſolerti iquiſitione ꝓbatū: ⁊ ideo ad iſtā ueritatē ꝓbādā auctoritates ſcoꝝ patrū adducā. ¶ Uñ dicit euſebi⁹ emiſenus ⁊ hēt̄ de ꝑſe. di. 2ª. qz corpꝰ. Inuiſibilis ſacerdos viſibiles creaturas in ſ̄bam corporis ſui ⁊ ſanguinis v̄bo ſuo ſecreta ptāte cōuertit. Et ſubdit. quāta itaq̄ ⁊ q̄ celebzāda bñficia vis diuine bñdictionis opet̄. ⁊ qō tibi nouum ⁊ ipoſſibile eē nō debeat q̄ in chriſti ſ̄bam terrena ⁊ mortalia ꝙuertunt̄. Itē ambroſi⁹ ⁊ hēt̄ de ꝑſe. di. 2ª. panis. Si tāta iquit vis est in ſermone dñi: ut icipet eē qō nō erat. quāto magiſ opatoriꝰ est ut ſint que erāt ⁊ in aliud cō mutent̄: ⁊ ſic qō erat panis añ ꝓſecrationē iam est corpus chriſti poſt ꝓſecrationē. Itē ex̄ de ſum. tri. ⁊ fi. catholica firmiter. ubi dicit inno⁹. 3°. in ꝓcilio generali. Una est fidelīū vniuerſalis ecc̄lia ex̄ quā nullus oino ſaluat̄. In qua ipſe idē ſacerdos est ⁊ ſacrificiuz ieſus chriſtus cuiꝰ corpꝰ ⁊ ſanguis in ſacro altaris ſub ſpe panis ⁊ vini ueraciter ꝓtinet trāſbatiſ pane in corpus ⁊ vino in ſanguinē diuina ptāte. Itē ex̄ de celebratione miſſarū. Cū marthe. Si tūc ꝙ oculoſ leuauit ad patrez cū ad corpꝰ exanime aiam laçari reuocauit. pbabili eē videt̄ q̄ tūc oculos leuauit ad patrē in celū cū panē ⁊ vinū in corpꝰ ⁊ ſanguinē ꝑe cōmutauit. Ex q̄ bus aliſq̄ q̄plurimis ſcorum ⁊ doctorum auctoritatib⁹ ꝓſtat q̄ ſ̄ba virtute diuina realiter ⁊ ueraciter in ſ̄bam corporis chriſti tranſubſtantiatur conuertitur ſeu cōmutatur. ſine tamen augmento uel tranſmutatione ſubſtancialis corporis chriſti.

¶ Oꝛ ſ̄ba panis ꝙuertit̄ in corpꝰ chriſti nō in diuinitatē nec in animam nec in ſanguinem nec in aliq̄ accidēs ſubſtantie. Capitulum. IIII.

p Predicta conuerſio ſeu trāſbatio paniſ ꝓprie accipiendo uocabula nō fit in aiam chriſti: nec in diuinitatē: nec in aliq̄ accidēs ſ̄be corporis chriſti: nec in ſanguinē ſed tm̄ in corpꝰ chriſti. Quis ipꝛopꝛie ⁊ large ſumēdo hoc uocabulū ꝙuerſio uel trāſbatio poſſent ꝓcedi q̄ panis trāſbat̄ in aiam uel accidēs corporis chriſti uel ſanguinē. q̄ eni ſ̄ba panis in aiam chriſti uel diuinitatē non ꝙuertat doctoruz auctoritatibꝰ pſuadet̄. vñ dicit gloſa de ꝑſe. diſtin. 2ª. ſup caº. Quid est chriſtū māducare. In ſolā carnē paniſ ꝙuertit ⁊ vinū in ſanguinē. Itē magiſter ſniarū in liº. 4°. di. 11ª. licet iquit ſub utraq̄ ſpe totꝰ chriſtꝰ ſumit̄. tñ nō fit conuerſio panis niſi in carnem: nec vini niſi in ſanguinez. Et qb⁹ auctoritatib⁹ claret q̄ ſ̄ba panis ex quo in ſolam carnē ꝙuertit̄. nō in diuinitatē uel aiam rōnalem uel ſanguinē trāſbatur nec per ꝓns in accidēs carnis nec aie. Sed hoc q̄dē uerū est ꝓpꝛie ſumēdo hoc uocabulū ꝙuertit̄. Uñ ſciēdū q̄ in illud ꝙuertit̄ uel trāſbatur ſ̄ba panis: qō non qz ꝓiunctum est alteri ſed ēt ſi ab alīs eēt ſeparatū ad ꝓlationē uerboꝝ ſacrālīz a ſacerdote ſup mā ꝓueniēte cū intētiōe debita potestate diuina icipit eē ſub ſpe panis. Dⁱ autez est caro

chr̃isti ⁊ nō aīa nec sanguis nec aliud accidēs īherens carni uel aīe. nā si eēt aīa separata a carne q̄tūcūq; sacerdos cū īntētione ꝓferret uerba sacr̃alia super mā quenīēte: nō ibi iciperet eē aīa chr̃i sed caro tm̄. Silr si sanguis eēt separat⁹ a carne nō ibi icipet eē sanguis sed caro tm̄. Et īdeꝫ iudiciū est de alīs accidentibus carnis ⁊ aīe. Et pp hoc dicūt doctores corp⁹ chr̃i eē sub spē panis virtute uerboꝝ sacr̃aliuꝫ ex vi ꝓuersionis. Et pp hoc sb̃a panis ꝓuertīt in corp⁹ chr̃i ⁊ non in aīam nec in deitatē. Si tm̄ uelit aliq̄s uti uocabulo ꝓuersionis. uel trās|bationis magis ipropꝛie ut dicat sb̃am panis ꝓuerti in omne illud qō ad ꝓlationē uerboꝝ sacr̃aliū icipit nūc de facto esse sub spē panis. sic utendo uocabulo pōt ꝓcedere q̄ sb̃a panis ꝓuertīt in aīam chr̃i intellectiuā. hoc est dicere ad ꝓlationem uerboꝝ sacr̃aliū icipit aīa itellectiua eē sub specie panis. Si tm̄ in triduo mortis fuissent uerba sacr̃alia cū debita itentione ꝓlata non fuisset ibi aīa intellectiua q̄ tūc fuit separata a corpore chr̃i cui nunc est vnita. Si oīno uelis ꝓtendere de uocabulo ⁊ dicere q̄ sb̃a panis in nihil ꝓuertīt. nisi qō eē sub spē panis ēt si eēt ab alīs separatū: nolo tibi resistē cū de re satis cōstet.

¶ Q̄ substantia panis non manet post consecrationez.

Capitulum.V.

n NInc illud ꝑsiderandū est q̄ illa ꝓuersio seu trans|batio nō fit per hoc q̄ corp⁹ chr̃i icipit esse sub spē panis ipsa sb̃a remanēte. Sed sic q̄ ꝓuertīt ipsa sb̃a panis in corpus chr̃i. ita q̄ virtute diuina sb̃a panis nō manet. sed tm̄ sub accidētib⁹ que erant ante ꝓuersionē in sb̃a panis manet corp⁹ chr̃i. nō tm̄ afficit accidētib⁹ illis ut inferr⁹ oñdet. Est aūt aduertēdum q̄ q̄uis in nouo testamento repiat exp̄ssum q̄ corp⁹ chr̃i sub spē panis est sumēdū a fidelib⁹ in memoriā passionis dñice ⁊ suorū remissionē peccaminū. tm̄ q sb̃a panis nō manet ibi nō exp̄imitur. Un̄ ⁊ de hoc antiquit⁹ fuerūt diuerse opiniones: sicut recitat magist̄er sniarum li⁹. 4⁹. ⁊ di stin. 11ª. ⁊ Hosti. in sūma ex̄ de ꝑse. ⁊ glo. de cōse. di. 2ª. In sacroꝝ. ⁊ glo. ex̄ de cele. missarū. Cū marthe. Un de dicūt q̄ circa ꝓuersionem panis in corp⁹ chr̃i tres erāt opiniones. Una asserit q̄ illa sb̃a que fuit panis ꝓimo postea est caro chr̃i. Scōa opinio tenet q̄ sb̃a panis ⁊ vini ibi desinit eē ⁊ manent accidētia tm̄. s. sapor color ⁊ pondus ⁊ sīlia. Et sub hīs accidētib⁹ incipit ibi esse corpus chr̃i. Tertia tenet q̄ remanet ibi sb̃a panis ⁊ vini ⁊ in eodē loco sub eadē spē est corp⁹ chr̃i. Opinionē mediā approbāt doctores p̄nominati ⁊ videt determinatio eccl̄ie romane. Un̄ extra de sum. trī. ⁊ fi. catholica firmiter dicit Inno⁹ in ꝓsilio generali. Una est oīum fideliū vniuersaliꝫ eccl̄ia: ex̄ quā nullus oīno saluat. Istā auctoritatē vide in p̄cedenti colūna. s. in capitulo tertio huī⁹ opis. Catholici autē ꝓcorditer illā opinionē mediā approbātes in medio ponēdi diuersimode opinātur. Quidā enim ponūt sicut sanctus thomas li⁹. 4⁹. di. 11ª. q. 1. Quod cōtradictionē icludit q̄ sb̃a panis maneat cū corpore chr̃i sacramētalr manifeste sub spē panis. Et quidā sicut doctor subtilis li⁹. 4⁹. di. 11ª. q. 3ª. Q̄ quāuis sb̃a panis de facto nō maneat cū corpore chr̃i: tm̄ ꝯdictiōez non icludit quin per potētiā diuinam possit manere panis cū corpore. ⁊ ideo ꝓcedūt isti ⁊ ꝓbāt q̄ corp⁹ chr̃i sit in sacro altaris per mutationē factā circa corp⁹ chr̃i. Et illa opinio scōa sine p̄iudicio alicuī⁹ videtur mihi ꝓbabilioꝝ ⁊ magis ꝓsona theologie. q̄ magis exaltat oipotētiam dei nihil ab ea negādo nisi qō euidēter ⁊ expresse iplicat ꝯdictionez. de hac tm̄ opione ad p̄s supsedeo: alias deo uolente ipsas diffusius tractaturus. dico tm̄ q̄ substātia panis non maneat sed desinit esse ⁊ sub illis speciebus incipit esse corpus chr̃isti.

¶ Q̄ corpus chr̃isti non circūscribitur loco in sacramēto altaris.

Capitulum.VI.

q QUamuis aūt corpus chr̃i realr ⁊ ueraciter sub spē panis ꝓtineat nō tm̄ in sacro altaris loco circūscribitur. sed totū corp⁹ chr̃i sub tota hostia ⁊ qualibet parte hostie ꝓtinet. Qō sanctoꝝ patrū testimonijs comꝓbat. Un̄ beat⁹ hiero⁹ ⁊ habet de ꝑse. di. 2ª. singuli. Singuli iquit accipiūt chr̃m oñm ⁊ in singulis portionib⁹ tot⁹ est nec per singulos minuit sed integrum se p̄bet singulis. Itē beat⁹ hylari⁹ ⁊ habetur de cō. di. 2ª. ubi. Ubi iquit est pars corporis ibi totū. Ex qb⁹ manifeste colligit q̄ tot⁹ chr̃s est in tota hostia ⁊ tot⁹ in parte. Ex que sequit q̄ loco nō cōmēsurat nec circūscribit. Isti⁹ aūt possibilitas pōt alr fidelibus ꝓsuaderi. Nihil enī debet chr̃istian⁹ negare posse fieri virtute diuina nisi qō per rōnē ex per se notis que nullus poterit dubitare. pōt euidenter ꝓbari icludere ꝯdictionē. uel nisi hoc possit elici ex scriptura sacra uł doctorib⁹ receptis ab eccl̄ia. Non enī iuxta modū cārū nālium potētiā diuinā artare debem⁹ cū diuina potestas virtutem omnium creatoꝝ in infinituꝫ excedat. Nec ad negādū aliq̄d posse fieri virtute diuina experimēta sufficiūt cū totū ordinem cārum nāliuꝫ possit de⁹ imutare. Et ꝯ cursum cōem cārum nālium cōstat eum multa fecisse. Quis enī vnq̄ experiebat nāliter virginem sine viro ꝓcipere: duo corpora simul existere: mortua ad vitā resurgere: accidētia sine subiecto subsistere ⁊ alia inumerabilia que tm̄ nō ꝓstat diuinit⁹ eē facta. Nō enim debem⁹ aliqua negare posse fieri a deo: q̄ ipsa nō nāliter fieri reperimur. Cū igit̄ aliquā sb̃am duob⁹ corporib⁹ coexistere ꝓz se totā ⁊ per ꝓns eādē sb̃am ꝑm se totā coexistere alicui corpori ⁊ cuilibet parti illi⁹ nō includit euidētē ꝯdictionē que per ꝓpositiones per se notas ꝓbari pōt. imo cert⁹ sum q̄ per regulas logicales que omni sciētie ⁊ notitie deseruire noscūtur. Cōcesso q̄ eadē sb̃a ꝑm se totā coexistat duob⁹ corporib⁹ uel vnico corpori ⁊ cuilibet parti ei⁹: pōt euidēter omnis ꝓtradictio euitari. q̄uis nō possit euidēter ꝓbari ex puris nālibus q̄ antecedens est uerū. Nō enī debet chr̃ian⁹ negare quin de⁹ per potentiā suā absolutā possit facere aliquā sb̃az coexistētem alicui corporeo ita q̄ tota coexistat toti illi corpori ⁊ cuilibet parti ei⁹. Ita enī tenem⁹ q̄ aīa intellectiua est tota in toto corpore ⁊ in q̄libet parte ei⁹. nec oppositū pōt per rōnē demōstratiuā ꝓbari. Sic etiā tenem⁹ q̄ angelus est tot⁹ in aliquo loco diffinitiue ⁊ in q̄libet pte. per idē non debet ēt aliq̄s negare quin per diuinā potētiā possint duo corpora tā in eiusdem speciei specialissime q̄ diuerse sil̄ eidē loco coexistere sic enī saluator iesus chr̃s clausis ianuis itrauit ad discipulos. Et clauso utero virginis exiuit in munduz. ⁊ nullo diuiso corpore celesti in celuz ascēdit. Si igit̄ nulla apparet ꝯdictio quin duo corpora simul existāt in eodē loco: nulla apparet ꝯdictio q̄n oue ptes eiusdē corporis simul existāt. Ex quo patet q̄ per diuinā potētiā qua rōne oue partes corporis chr̃i p̄nt eidez loco coexistere pari rone poterūt oēs ptes corporis chr̃i simul eidē coexistere. Ex illo aūt ⁊ ꝓri sequitur intētum ꝓncipale. Nā si nō est ipossibile deo qui pluꝫ pōt facere q̄ nos cogitare seu intelligē. facere q̄ oēs partes corporis eidē corporeo coexistāt: nec est sibi i possibile eandē sb̃am ponere totā in toto ⁊ totam in

qualibet ꝑte sicut patet de angelo ⁊ aia itellectiua. sequit manifeste q̄ non est ipossibile deo facere q̄ tota sūa corporis chr̄i coexistat toti hostie ⁊ cuilibet parti ei⁹ qō est ꝓpositū p̄ncipale. Nec istis obstat q̄ corpus chr̄i hēt ptes organicas distinctas realr quarum vna nō est in alia: sicut digit⁹ nō est in digito. quarū ēt alique sunt in vna parte totali ⁊ nō in alia. sicut oculi nō sunt in manu uel in pede: sz in capite. Nā ad distinctionē partiū organicarū nō req̄rit localis distantia. sed realis distinctio dispositionum mālium. Nā q̄uis manus retētis eisdē dispositionib⁹ poneret cū oculo q̄ simul in eodē loco eēnt ⁊ man⁹ ⁊ oculus: homo permanū nō videret: sz per oculum. ⁊ tūc p̄nt organa manere distincta ⁊ nata hīe distinctas rōnes q̄tūcūq; localr nō distarēt ⁊ ideo hoc a diuina potētia nō est negandū. Qualis aūt sit diuersitas dispōnis organorū. an. s. sbalis aut accidentalis nō spectat ad pñs negocium. Silr ēt q̄uis organa nō distarent localiter nō pp hoc sequeret q̄ man⁹ eēt in pede uel ecōtra. Sed tm q̄ illa organa eēnt simul in eodē loco qō nō repugnat organoꝝ distinctioni sicut declaratū est: qz cū in distātia ēt locali vni⁹ partis ab alia stat vna pars sit in aliqua sicut in suo toto: ad modū quo oculus est in capite sicut in toto: sicut cū in distantia locali aie itellectiue ab hoie stat q̄ aia itellectiua sit pars hois. Anima eni itellectiua est oino in eodez loco in quo est homo ⁊ tñ est pars hois. Ita pōt oculus eē pars capitis: ⁊ tñ est in eodē loco cū capite. Et sic patet possibilitas existentie corporis chr̄isti cuz tota hostia ⁊ qualibet eius parte. De omnibus tñ predictis nihil assero nisi qō est ꝓsonū doctrine scōz. Siqd aūt nō fuerit ꝓsonū dcis eoz tñ ad exercitādū mētes studiosas sit dcm

¶ Qz corpus chr̄isti non videtur a nobis in sacrāmēto altaris oculo corporali. Capitulum. VII.

b Octaq; corp⁹ dñicū desinēte sūa panis incipiēs sub specie panis existere potestate diuina nō oculo corporali sed fide ⁊ intellectu ꝑcipit. Qō tam auctoritatib⁹ sanctoꝝ patrū q̄ rōnib⁹ psuadet. vñ dicit beat⁹ aug⁹ ⁊ hētur de cons. di. 2ª. Nos aūt. inquit in spe panis ⁊ vini quā videmus res idiuisibiles videm⁹ idest carnē ⁊ sanguinem honoram⁹. Item idē aug⁹ de ꝑse. di. 2ª. Qui māducat. qō videt inquit panis est ⁊ calix. qō ēt oculi renūciant. Qō aūt fides postulat instruēda panis est corp⁹ chr̄i ⁊ calix sanguis. ista iō dicunt sacra qz in eis aliō videt ⁊ aliud itelligit. Item gregori⁹ de ꝑse. di. 2ª. qz. dicit sic. Magnū ⁊ pauēduz inquit mysteriū q̄ aliud videt aliud itelligit. Item hilari⁹ ⁊ habetur de ꝑse. di. 2ª. ubi. Nō est inquit q̄tas in hoc estimāda mysterio. sz virtus sacri spiritualis. Ex istis aliꝭq; plurib⁹ auctoritatib⁹ patet q̄ corp⁹ chr̄i in sacro altaris non videt sed itelligit solū q̄uis spes panis realiter videat. ¶ Ad hoc ēt nō desunt rōnes. nam illud qō in aliquo loco ꝓcipitur oculo corporali sine omni auctoritate pōt euidēter cognosci ibidez existere. Sed nullus sine omni auctoritate saluatoris ⁊ eccl̄ie teneret corp⁹ chr̄i sub spe panis realr ꝓtineri. nō igit ibi videt oculo corporali. Item visio corporalis oib⁹ eque dispositis est equalis. sed nullus ifidelis percipit ibi eē corp⁹ chr̄i oculo corporali. Item manifestū est q̄ nullus ꝑcipit ibi q̄litatem aliq̄ sensibilem a quocūq; sensu nisi qualitatē hostie. Sicut patet de qualitatib⁹ tangibilib⁹ ⁊ pceptibilib⁹ a sensu gustus ⁊ de qualitatib⁹ visibilib⁹. non igit videt in sacrāmēto altari corp⁹ chr̄i oculo corporali.

¶ Qz accidentia remanentia post consecrationem non sunt subiectiue in corpore chr̄isti. Capitulum. VIII.

p Ostq̄z de existentia corporis chr̄i sub specie panis pauca sunt p̄scripta. supest ut de accidētib⁹ remanētib⁹ post cōuersionem substātie panis in corp⁹ chr̄i aliqua differātur. Et primo ostēdaz q̄ illa accidētia subiectiue in corpore chr̄i nō existūt. Qō patet ex hoc q̄ q̄litates ꝓtrarie nō sunt simul in corpore chr̄i. Qua rōne autē qualitates vnius hostie existerēt subiectiue in corpore chr̄i eadē ratione qualitates alteri⁹ hostie idē corpus chr̄i afficerēt. Ad sensum aūt patet q̄ aliquādo aliq̄ qualitates diuersarum hostiarū sibi cōtrariantur. Ex quibus relinquit q̄ nec qualitates ille nec iste corpus chr̄i afficiāt. Item corpus ad qualitates sensibiles de nouo nō alterātur: qō tamē ꝓtingeret si accidentia panis corpus chr̄i informarēt. Hoc etiam auctoritate magistri sniaruz cōfirmatur libro quarto distin. 12ª. ubi iquit. Non est substātia nisi corpus ⁊ sanguis dōmini que nō afficitur illis accidētibus. nō enī corpus chr̄i in se habet formam talez. sed qualis in ipa dicio apparebit. Nec etiam illa accidētia aeriz circūstātem afficiūt. qz nullū accidēs nec ꝑz se totuz nec ꝑz aliquā sui partem distat loco ⁊ situ a subiecto suo primo. Sed ad sensum apparet q̄ aliqua pars accidētis hostie loco ⁊ situ distat ab aere circūstante ⁊ a qualibet parte eius. nō ergo est illud accidēs in aere subiectiue nec eadem rōne aliq̄ eorum. Item nunq̄ occupat alium locum accidēs a loco sui subiecti. sed manifestum est q̄ hostia ⁊ aer occupāt distincta loca. nō igitur accidētia sunt subiectiue in aere. Nec etiaz ista accidētia sunt subiectiue in substātia panis. qz illa substātia nō est: sicut ostēsuz est p̄ius. Relinquitur igitur q̄ accidētia manent sine subiecto. Qō confirmatur per magistrum li°. 4°. distin. 12ª. in p̄ncipio dicēs. Si autem queritur de accidentibus que remanēt: scilicet de specieb⁹ sapore ⁊ pondere in quo subiecto fundētur. potius mihi videtur fatendum ea existere sine subiecto q̄ esse in subiecto.

¶ Qō quantitas que p̄fuit in substantia panis manet. Capitulum. IX.

q Quod autem illa accidentia sint quanta ⁊ q̄ uere remaneat quātitas post cōsecrationem multis rationibus ostendi pōt. ¶ P̄rio sic ꝑz Inno^m. 3^m. extra de celebratione missarum. Cū marthe. distinguēdum est subtiliter inter tria que sunt in hoc sacrāmēto distincta. s. formā visibilem: ueritatem corporis: ⁊ virtutez spiritualez. Forma est panis ⁊ vini ueritas carnis ⁊ sanguinis. virtus vnitatis ⁊ charitatis. P̄rimum est sacramentum ⁊ non res. 2^m est sacramentum ⁊ res. tertium est res ⁊ non sacramentum. Ex quo euidēter elicitur q̄ forma diuisibilis est distincta realiter a corpe chr̄isti ⁊ q̄ nō est quāta quātitate corporis chr̄isti. sicut nec est visibilis per aliquam qualitatem visibilem in corpore chr̄isti. sed manifestum est q̄ illa forma visibilis est quāta: cum sit longa lata ⁊ profunda. ergo remanet realiter aliqua quātitas ꝓter quātitatē chr̄isti. ¶ Scōo sic illa quātitas forme est realiter figurata ⁊ nō habet figuram corporis chr̄isti ⁊ per ꝑns est ibi aliqua quātitas a q̄titate corporis chr̄isti. ¶ Tertio sic. aliq̄ quātitas videtur oculo corporali in sacrāmēto altaris sz nec chr̄istus nec aliq̄ accidēs ei⁹ videtur a nobis in sacramento altaris oculo corporali. igitur est ibi alia quātitas ꝓter quātitatē corporis chr̄isti. ¶ Quarto sic. omne qō frangitur ⁊ cuius vna pars separatur ab alia est quātuz: sed ista forma visibilis frāgitur ⁊ vna pars ipsi⁹ separatur ab alia nō sic autem corpus chr̄i.

Igitur est ibi alia quātitas p̄eter quātitatem cor̄poris chr̄i. Q̄ō autem forma vīsibilis frangitur realiter testis est matth̄. euangelista. d. accepit iesus panez benedixit ⁊ fregit. Idem testatur mar. benedicēs iquit fregit. Idem patet per lucam ⁊ alios sanctos patres q̄ō nimis longum foret adducere. Q̄ō autem cor̄pus chr̄i non frāgatur sed remaneat integruz dicit doctor egregius beatus augustinus ⁊ habetur de cōse. di. 2ª. Qui māducat. Manducatur iquit chr̄istus viuit mā ducatus q̄ surrexit occīsus. nec quādo manducamus partes de illo facimus. Et idem dicit de conse. di. 2ª. In vita. Manducatur inquit ⁊ manet iteger totus in cor̄de suo. Ex quib⁹ patet q̄ quātitas distincta a quā titate cor̄poris chr̄isti manet in sacramēto altaris.

¶ Q̄ qualitates sensibiles manent. Capitulum. X.

n On tantum autem constat quā titatem in eucharistia manere: sed etiam manifestuz est qualitates sensibiles post consecrationem ibidem subsistere. Nā nihil est vīsibile sine qualitate sēsibili: sed ibi manet forma vīsibilis: igitur ⁊ qualitas sensibilis. Item sapor ibidem percipitur ⁊ albedo videtur. etiaz qualitates tangibiles sensus tactus apprehendit. sed nullus sensus percipit aliquam qualitatem cor̄poris chr̄isti. remanēt igitur qualitates sensibiles que priuz erāt in substantia panis ⁊ modo sunt sine subiecto. Sicut dicit magister in libro quarto distin. 11ª. Species ibi panis ⁊ vini sunt sapor: vnde aliud videtur aliud itel ligitur. ¶ Omnia p̄dicta possent multis auctoritatibus alijs cōfirmari de quibus supersedeo ad quedaz philosophica properans. in que incidit dum legendo sinias questiones de eucharistia pertractaui p̄opter que perscrutanda ⁊ explicanda ut notificem nescientibus que ⁊ qualia ⁊ quomodo ⁊ q̄ sine assertione ⁊ trī recitatiue dixi ad excitandū studiosorum ingenia p̄opter calūniam aliquoruz p̄esens suscepi negociū.

¶ Q̄ omnis substantia materialis extensa componitur ex partibus substantialibus distinctis realiter.

Capitulum. XI.

u T autem que dicenda sunt solido videātur inniti ⁊ immobili fundamento inde sumatur exordium ubi nemo rationalis debeat dubitare. Omnis substantia materialis extensa componitur ex partibus substantialibus localiter uel situaliter distantibus. Nam lignum non componit trī ex materia ⁊ forma que sunt partes essentiales ⁊ diuersarum rationum. Sed etiam componitur ex partibus integralib⁹ quarum quelibet est lignum que non sunt in eodem situ. igitur distent situ. ⁊ tamen lignum uere componitur ex eis ⁊ non componitur ex accidētibus ergo componitur ex partibus substantialibus situ distantibus. ¶ Itē diuiso ligno in duas medietates nulla substantia fm se totam noua generatur. nunc autem sunt due substantie distincte realiter. Aliter eniz diuiso ligno in duas medietates in altera medietate remanerent accidentia cum subiecto. Exquo igitur nulla substantia fm se totam noua generatur. oportet q̄ ille due substātie quarum utraq̄z post diuisionē est quoddam totuz p̄fuerunt facientes vnum lignum: ⁊ non fuerunt simul in eodem loco: igitur priuz fuerunt due partes vnius ligni totalis situ distates. ¶ Itē vna medietaz ligni potest corrumpi altera non corrupta. sed corruptio talis est corruptio substantialis: ergo aliqua substantia que priuz fuit nunc corrumpitur. Et manifestum est q̄ aliqua substantia que priuz fuit nūc manet: igitur priuz fuerunt due substantiales partes eiusdem ligni componentes vnū lignum. ¶ Item albedo existens in ligno est tota in aliquo toto ⁊ pars in pte. Aut inest in tota substantia aliqua ⁊ pars in parte. Aut tota in toto aliquo accidēte ⁊ pars in parte. Si primum detur habetur p̄positum q̄ est aliqua substantia composita ex partibus substantialib⁹ situ distantibus sicut partes albedinis situ ⁊ localiter distāt. Si det scōz oporet assignare aliq̄ subiectum primuz illi accidenti. ita q̄ sit totum in toto subiecto ⁊ pars in parte. Et siquidem substantia sit tale subiectum habetur p̄positū. Si autem accidēs ponatur subiectum totale illius accidentis tunc quero de subiecto illius sicut de priori. ⁊ oportet dare p̄cessum in infinitum uel per aliq̄ accidens extensum habens p̄o subiecto primo aliquaz substantiam habeat. q̄ō est totum in tota substantia ⁊ pars in parte. q̄ō esse non potest nisi illa substantia habeat partes situ distantes. ¶ Itez nisi lignum ⁊ vniuersaliter quelibet substantia materialis extensa habere partes reales ⁊ substantiales situ distantes non plus esset talis substantia extensa realiter q̄ anima intellectiua. Sicut enim anima itellectiua est tota in toto cor̄pore ⁊ tota in q̄libet parte. Ita substātia quelibet materialis esset tota sub tota quātitate ⁊ tota sub qualibet parte. istud autem est absurdum. Dici posset q̄ non est simile. q̄ anima non habet partes. ideo posset argui de scientia ⁊ virtute que habent partes intētionales. Relinquitur igitur q̄ substantia materialis extensa habet partes substātiales distantes localiter que tamen inter se distinguuntur. quia vna pars pōt destrui alia non destructa. Et non solum hoc. si etiam ipsis manētibus possunt ab inuicem separari ⁊ eē que daz tota distincta sicut diuiso ligno uel lapide. ista eadem numero que priuz erāt partes nunc sunt tota ⁊ non partes. non tamen sunt alia nunc q̄ priuz.

¶ Q̄ res absoluta p̄ior potest esse sine posteriori potestate diuina. Capitulum. XII.

s A priori principio fūdamentali est annectendum scilicet q̄ infinita ⁊ incomprehensibilis dei potentia in omnem rem absolutā priorem nāliter facere ⁊ conseruare sine re absoluta distincta realiter fm se totā nāliter posteriorem. Cum enim res prior nāliter alia minus dependeat ⁊ minus coexigat rem posteriorem q̄ effectus suā cām essentialem: ⁊ manifeste tenemus q̄ diuina potētia effectum sine cā nāli producit tenet ⁊ conseruat dubitare non debemus quin rem priorem nāliter pōt deus ꝓducere ⁊ cōseruare sine re posteriori. ¶ Itē res posterior non pōt esse cā rei prioris. Si igitur res prior esse non pōt sine re posteriori: hoc non est ponendum nisi q̄ res posterior est effectus nālis nāliter ꝓsequēs rem priorem. sed manifestuz est diuinam virtutem aliquādo actionem esse create suspendisse ⁊ cām sine effectu conseruasse. Quis enim nisi deus p̄hibuit q̄ ignis forma eis succensa seruos dei p̄iectos in medium non combussit ⁊ tamen caldeos non ministrātes interfecit flamma ignis. Infinita alia exempla reperiuntur in scriptura sacra ex dictis sanctoruz patrū ⁊ martyrum gestis. Ex quibus omnibus patet euidēter q̄ cause nāles per dei virtutem a suis effectibus impediuntur. non igitur ꝓdictionem inducit rez priorē nāliter sine posteriori generari ⁊ conseruari. Itez magis dependet accidens a suo subiecto q̄ quecūq̄z res prior nāliter a posteriori. Sed tāta est diuina potentia q̄ non obstante dependentia accidentis ad suum

subiectum. Poterit accidens per diuinā potentiā sine subiecto existere ⁊ ꝑseruari. igitur nō obstāte quacūq; nāli ꝑsecutione rei posterioris ex priore poterit virtute diuina res prior sine posteriori ꝑseruare. Nō est igitur a diuina potētia negādum quin omnem rem absolutā priorem nāliter possit deus facere ⁊ cōseruare sine re posteriori. Tāta est enim diuina potentia q̄ de creaturis suis poterit facere q̄cquid sibi placuerit. Unde si faciat causam rei naturalis: non necessitatur ad faciendum effectum.

¶ Q̄ omnipotentia dei potest facere substantiam sine omni accidente absoluto formaliter inherente sibi.

Capitulum. XIII.

s Creator omnium ſm placitū sue uolūtatis pōt facere cō seruare manutenere rem priorem sine posteriore. Dubium esse nō debet quin eadem potētia possit sb̄am quācūq; producere ⁊ ꝑseruare sine omni accidēte absoluto sibi formaliter inherēte. Si enim dei virtus cōseruat ⁊ tenet accidēs sine subiecto non erit tāte potētie ut cōseruet ⁊ teneat subiectum sine omni accidēte. Cum enim sb̄a perfectior ⁊ actualior sit magis appropinquās diuine sb̄e q̄ accidens. minus etiā dependet ab accidēte q̄ accidēs a sb̄a: cum de ratione etiā sb̄e sit per se existere. Nāliter autem accidens innititur alteri magis etiā dependet a sb̄a q̄ ecōuerso. nulli fideli qui credit ⁊ tenet q̄ accidētia in sacro altaris manēt sine subiecto debet esse dubium. quin eadē virtute poterit sb̄a sine accidēte subsistere. ¶ Item nulla appet ꝺdictio q̄ res absoluta sine omni illo existat: qō est pars illius: nec eius essentialis cā. sed nullū accidens est cā nec pars sb̄e cui inheret. igitur cōtradictionem nō includit sb̄am sine accidente posse per se subsistere. ¶ Item omne qō nō est deus si aliud eē habet oportet q̄ realiter a deo ꝓducatur. igitur producta sb̄a non poterit accidens nisi de⁹ sua libera uoluntate dedit illi esse. Potentia autē diuina nulli obedit creature. Nulla igitur est ꝺdictio quin producta sb̄a accidens non capiat esse si deo placuerit. ¶ Itez si ad esse sb̄e esse accidentis necessario consequatur: hoc non pōt contingere nisi propter aliquā trium rōnum: uel q⁹ accidēs est pars sb̄e: ⁊ totum sine partib⁹ esse nō pōt. uel q⁹ sb̄a est effectus accidētis ⁊ effectus suam causam presupponit. uel q⁹ sb̄a est causa nālis accidētis. ⁊ posita cā ponitur ⁊ effect⁹ cōsecutiue. Sed q̄ accidēs nō sit pars sb̄e tam sanctis q̄ philosophis est manifestum. cum omnibus notum sit q̄ sb̄a ex substantijs nō ex accidētibus componatur. igitur nullus accidēs poterit esse pars alicuius sb̄e. Nec sufficit dicere q̄ sb̄a est cā uel effectus accidētis cum superius sit oñsum q̄ deus omnipotens cui perfecte obediunt omnes cause pōt actionem nālis cause suspēdere ⁊ effectum sine cā secūda cōseruare. Ex predictis manifesta ratione colligitur q̄ cum omnipotenti deo non est impossibile omne uerbum nec erit negādum quin sb̄am sine accidēte inherēte sibi poterit cōseruare. sicut sibi nō est impossibile cōseruare rem priorem nāliter sine posteriori qō pōt ex hoc alia ratione confirmari. Non enim minoris est efficacie dei omnipotentia super omnia idiuidua alicuius speciei: q̄ sit virtus creata super vnum indiuiduum eiusdem speciei accidentis demonstrati. Sed tanta est virtus imperfecta creata efficacie q̄ pōt sb̄am aliquam conseruare sine aliquo indiuiduo alicuius speciei. Ideo poterit infinita dei potētia facere hāc sb̄am sine aliquo indiuiduo illius speciei accidētis demonstrati. Sequitur etiam q̄ ideo possit dei omnipotētia facere hanc sb̄am sine omni indiuiduo illius speciei accidētis. Et per eādez rationem si tāte efficacie est virtus imperfecta creata q̄ poterit aliquā sb̄am cōseruare sine omni idiuiduo alicuius speciei accidētis: etiam erit tāte efficacie virtus infinita ut eādem sb̄am cōseruet sine omni indiuiduo totius generis illius accidētis. Luz igitur sol poterit cōseruare lignum sine omni albedine: nō poterit deus cōseruare lignum sine omni colore. Et si cā nālis puta ignis: pōt ꝑseruare aquā sine frigiditate non ualebit imensitas diuine potētie cōseruare aquā sine omni qualitate tāgibili. Ex quo videtur probabile q̄ cum cause iferiores nihil potētes nisi assistēte diuina potētia possunt sb̄am sine hoc accidēte ⁊ sine illo cōseruare ⁊ producere. nō erit impossibile sb̄az sine omni accidēte manutenē. Et si sibi placuerit poterit cuicunq; substantie esse tribuere sine omni accidente. Multa enim mirabiliora ⁊ contra cōmunem cursuz nature fecit ipse deus.

¶ Q̄ substantia extensa pōt conseruare immota localiter: q̄uis omnia sua accidentia absoluta per diuinam potentiam destruantur. Capitulum. XIIII.

n On solum autem nō repugnat diuine potētie rem priorem sine posteriore producere ⁊ ꝑseruare. ⁊ per cōsequēs ualebit sb̄az sine accidēte manutenere. Sed etiam nō repugnat omnipotētie dei sb̄az existētem sub accidēte absoluto inherēte sibi sine mutatiōe localī sb̄e accidēs id destruere ⁊ sb̄az ꝑseruare. Quis enim fidelis audeat dicere. si de⁹ uelit accidēs absolutum inherēs sb̄e separare uel destruere sine destructione sb̄e: q̄ compellitur sb̄am uel aliquā partem ei⁹ de loco ad locum trāsferre. Si enim cause nāles multa accidētia absoluta expellūt ⁊ iducūt in idem passum nō localiter mutatum: nō poterit de⁹ sb̄a nō mota localiter ipsam ꝑseruare. ⁊ qōcūq; accidēs absolutum inherēs sibi destruere etiā si noluerint sine cuiuslibet alteri⁹ itroductiōe. Item pōt de⁹ rem posteriorem destruere ⁊ priorem sue nature dimittere ut proprium motum agat. quo facto aut ipsa sb̄a ligni nō est mota localiter. Et hoc est intētum. ſ. q̄ omne accidēs absolutum inherēs sb̄e pōt destrui sb̄a nō trāslata de loco ad locum nec aliqua parte ei⁹. Aut illa sb̄a erit mota localiter q̄ dari non pōt: exquo illa sb̄a est nature sue dimissa. Tum q⁹ ad nullā differētiam loci poterit se trāsferre nō deorsum cum principiū penetrādi terrā nō hēat sicut quādo hēbat accidētia. Nec pōt se mouere sursum sicut nec pri⁹. ⁊ pp̄ idem nec añ nec retro nec mouetur ab aliquo agēte nāli extrinsece. sicut iducitiue patet. Tum q⁹ uel tota sb̄a mutabit totuz locū qō dari nō pōt: uel partes sb̄e que prius erāt distātes ꝑcurrūt quasi in vnum punctum qō dari nō pōt cuz nō sit ibi tale principium mouēdi. Et si esset nō esset maior rō quare plus ꝑcurrerēt ad vnū punctum q̄ ad reliquum. nec esset aliqua rō q̄re plus pars media moueret ad vnū punctū mediū q̄ ad aliū punctū prope finē. Item si ꝑseruādo totā sb̄am illius ligni ⁊ oia accidētia absoluta vni⁹ ptis destrueret. ⁊ accītia absoluta alteri⁹ ptis ꝑseruaret qō non est deo ipossibile: sic nec sibi ipossibile destruere medietatē albedinis vni⁹ coloris albi ⁊ aliā medietatē albedinis cōseruare: ⁊ sil cū hoc dimittē totā sb̄am ligni sue nāe q̄ iret ista medietas illi⁹ sb̄e. Nunqd ista pars sb̄e cui⁹ oia accītia eēnt destructa vtute ꝓa aliā ptē subitraret uel se totaliter ab ista pte separaret nullū pōt dare qō possit vtute creata fieri. Remanebit igit illa pars sb̄e derelicte

sue nãe imota localiter. Quãnis deus per suã omnipotentiã oia accidentia absoluta inherẽtia sibi auferat destruẽdo uel ẽt separando. Põt igit deus sbam imotã localiter cõseruare: ꝛ omne accidẽs absolutũ inherẽs sibi destruere. Itẽ ois sba mãlis nãliter est in loco uel circũscriptiue uel diffinitiue maxime si sit locus ambiẽs ipam sbam. Igit existens sub accidẽtib' nãlibus est in loco ꝛ pñs loco. Et sicut est ꝓ nãliter ipsis accidẽtib': ita nãliter ꝑus pñs est ipsi loco q̃ sua accidẽtia sint pñtia illi loco. Nulla igit ꝯdictionẽ includit q deus ꝓseruet sbam pñtẽ loco sine translatione locali cuiuscunq; ptis substãtie sine pñtia accidentiũ ad illum locũ. Constat itaq; q ille qui dixit ꝛ fcã sũt oia: eadẽ virtute põt sbaz imotã localiter ꝓseruare ꝛ accñtia absoluta inherẽtia sibi destruẽ uel separe.

¶ Q̃ substãtia materialis per partes suas intrinsecas est presens loco quo circunscribitur. Cap̃.XV.

ista qõ superius ostẽsum est de distinctione ptiũ sbaliũ distantiũ situ cõponentiũ sbam mãlẽ extensam. Et nunc ostendẽdũ q sba mãlis extẽsa per seipsaz ꝛ per ptes suas que sunt substãtie presens est loco quo circunscribit ita q per se totã est in loco ꝛ per partez in pte loci. Omne namq; qõ pñs est loco uel per seipsũ uel per aliqõ aliud sibi presens est pñs illi loco. Cum ergo sba mãlis sit pñs illi loco circunscribenti ipsam opz q ipsa sit pñs illi loco seipsa uel per aliqõ cui ipa est pñs qõ ẽt est pñs illi loco. Non eni loquor mõ de illo per qõ tanq̃ per cãm efficientẽ est pñs loco: qꝛ sicut sol facit lumẽ eẽ ita facit eũ pñtẽ loco. sed loquor de isto per qõ aliq̃d tanq̃ per nõ distans a loco est presens loco. Si cõcedat q sba mãlis per seipsam ꝛ per ptes suas sbales est pñs loco habet qõ intendit. Si autẽ dicat q sba mãlis illa que est extensa est pñs loco per aliqõ aliud qõ nec est sba nec pars eius cui ipa sba est pñs. puta per aliquod accidẽs inherẽs substãtie qõ est pñs loco ꝛ cui ipsa sba est pñs. Ex hoc deduco ꝓpositũ. Nã qñ aliqua duo sunt pñtia localiter indistãtia quicq̃d est pñs vni illoꝝ. Si igitur accidẽs substãtie ꝛ locus sunt pñtia localiter per illud idem per qõ sba ipsa est presens ipsi accidenti: per illud erit pñs ipsi loco. Sed sba per seipsaz ꝛ ptes suas est presens illi accidẽti. ergo per easdẽ partes suas est ꝑsens suo loco. ¶ Itẽ ipsa sba est presens illi accidenti per qõ est pñs illi loco ita q tota suba est presens illi toti accidẽti ꝛ pars parti. Sicut tota substãtia informatur toto accidẽte ꝛ pars substãtie informat parte accidẽtis illius. aliter eni suba uel accidens nõ eẽt extensuz uel quantũ. Aut igit suba est predicto modo presens illi accidenti. aut per aliqõ mediũ cui ipsa substantia est presens ꝛ qõ est presens illi accidenti. Secundum illo medio cui substãtia est presens quero sicut prius de priori accidente ꝛ erit processus in infinitũ. uel stabitur q ipsa substãtia per seipsam est presens illi accidenti quãto ita q tota pñs toti indistans localiter ꝛ pars pti. Quo cõcesso, procedo ulterꝰ sic. Omnis substantia que per seipsam ꝛ per ptes sibi intrinsecas est pñs alicui quãto habenti partẽ extra partem. ꝛ pars sua est presens pti illius totius: per seipsaz formaliter ꝛ per ptes intrinsecas sibi habet partẽ distantẽ a parte ꝛ omne tale est per seipsum circunscribit loco ambienti ipsum. nõ eni plus requirit ad hoc q aliqõ circunscribit loco per seipsum nisi q habeat per seipsuz formaliter q̃uis habeat ab alio causaliter partẽ distãtem a parte. igit substantia seipa ꝛ ptibus intrinsecis sibi circunscribit loco. Ex quo sequit q substãtia per seipsam ꝛ per ptes intrinsecas sibi est pñs loco. Nec istis obstat q accidẽtia sũt pñtia loco. qꝛ qñ plura nõ distant localiter: ipsa sunt pñtia eidẽ loco. Cum igitur substantia nõ distet localiter a suis accidentibus non obstante q substantia sit presens loco potuerunt ipsa accidentia esse presentia eidem loco.

¶ In quo premittuntur quedam ad probandũ q quantitas remanens in sacramento altaris nõ est realiter distincta a qualitatibus remanentibus. Cap̃.XVI.

p Relibatis prioribus quasi q̃busdam immobilibus fundamentis iuxta illud adducende sunt alique rationes per quas possunt alicui videri q quantitas remanẽs in sacramẽto altaris nõ est res absoluta distincta realiter a qualitatibus remanẽtibus cũ substãtia corporis chri. Et q aliqua quãtitas ante cõsecrationẽ precessit que nõ erat res absoluta distincta realiter a substãtia panis que post cõsecrationez nõ manet, ꝓpter hoc q desinit esse substãtia panis. Replico tñ pretestationẽ premissam in ꝓncipio huius opuscu li. q nihil dicã assertiue nisi qõ docet romana eccl'ia. paratus in omnibus, ꝓpter auctoritatẽ eiusdẽ eccle-sie ingeniũ meum captiuare. ac vniuersa que romana explicat ul' explicabit eccl'ia corde credere ꝛ ore cõfiteri. cetera autẽ recitanda tñ sub quacunq; forma uerboꝝ expresseriz. rõne exercitij ꝛ oandi mãz cogitandi proponã in mediũ. ¶ Sed anteq̃ accedaz ad ꝓncipale, ꝓpositũ aliqua fundamenta necessaria sunt premittenda. vz q omnis res per se vna siue substantialis siue accidẽtalis habens partẽ distantẽ a pte siue partẽ extra partẽ quãta qꝛ omnis talis res est realiter extensa. Nulla aũt res potest eẽ extensa realiter nisi sit quãta. Siue igitur omne quãtũ sit per se vnuz habens ptẽ extra partẽ siue partẽ distantẽ a parte siue nõ: nõ est modo curãdũ. hoc tñ oibus videt eẽ notum q omne per se vnũ habens partẽ extra partẽ siue partẽ distantẽ a parte est uere quãtũ realiter ꝛ extensum. Ex quo ulterius sequitur q cum possibile sit aliqõ esse quantũ sine quãtitate ꝛ omne quãtũ uel est subiectiue in quãtitate tanq̃ in suo subiecto: ul' est subiectũ quãtitatis uel est res indistincta a q̃titate. Pluribus eni modis nõ põt intelligi aliq̃d esse quantum. Necesse est illud q̃tũ qõ nec est subiectiue in q̃titate nec est subm q̃titatis esse rẽ non distinctaz a q̃titate realiter. Ex qb' colligi põt q omne qõ est circũscriptiue in loco est q̃tũ. oẽ eni qõ est circũscriptiue in loco est totũ in toto loco ꝛ ps in pte. hoc eni est circunscriptiue eẽ in loco. Quia eni angelus nõ est totus in toto loco. ꝛ ps angeli in pte loci: propter hoc angelus nõ est in loco circunscriptiue. Illud igit qõ est in loco circũscriptiue est totũ in toto ꝛ ps in pte. Oẽ aũt tale hẽt ptẽ distantẽ a pte: sicut ptes loci distant situaliter. Sed qõ hẽt partẽ distantẽ a pte est q̃tũ. Oẽ igit per se vnũ exñs in loco circũscriptiue est q̃tũ. Et per idẽ oẽ: oẽ q̃tũ habẽs partẽ distantẽ a pte est circũscriptiue in loco maxie si sit aliqs locus ambiens ipsum. Nã oẽ tale sic est in loco q totũ est in toto loco ꝛ ps in parte. ꝛ per consequens est circunscriptiue in loco.

¶ In quo ꝓbant queda ꝓcloneꝝ ad ꝓpositũ. Ca.XVII.

i Stis p̃missis sunt alique cõclones mõ ꝓbãde. Quaꝝ vna est q̃si gñalis ꝛ coꝝ. scilz q aliq̃ q̃titas nõ est res absoluta distincta realr a sba. Ul' q aliq̃ q̃titas nõ est res absoluta realr distincta a q̃litate. Et ne videar initi ꝓ sensui ꝛ a limitib' paternis discedẽ auctoritatẽ sanctissimi p̃is doctoris egregij Joannis damasceni ꝓtituo

fundamentū qui vult ꝙ eadē res est de genere substā tie ⁊ de gñe quātitatis. qō nō pōt esse uerū si omnis ꝙtitas esset res distincta realiter a sba. Uñ dicit ille uenerabilis pater Jo. dama. Dicimus inqt igitur qm possibile est eandē rē ſm aliā ⁊ aliā intentionē in aliud ⁊ aliud ꝓncipiū reduci ut nūz. ⁊ quedā mathema tica que predicta sūt ad quātū reducunt. ut aūt habi tudinē habētia adinuicē ⁊ uere adinuicem dicta sub ea que ad aliud. magnū eni ⁊ paruū ad aliud dicūtur. magnū eni ad paruū dicit magnū. ⁊ duplum ad dimi diū. Similiter ⁊ reliqua. Corpus quidem ſm ꝙ nāle est ad sbam reducit. ſm autē ꝙ mathematicū aut mē suratū ad ꝙtitatē. hec ille. Ecce ꝙ exꝑsse vult ille san ctus ꝙ eadē res sub diuersis predicamētis cōtinetur pp distinctionē intentionū. vult etiā ꝙ eadē res sicut corpus est de genere substātie ⁊ de genere quātitatis. Idē enim corpus qz est res quedaz nālis cōposita ex mā ⁊ forma est de gñe substātie. Eadem ēt res qz ha bet partē distantē a parte ꝑp qō mensurari pōt est de genere ꝙtitatis. Qō uerū nō eēt si omnis ꝙtitas eēt res distincta realiter a sba ⁊ sicut eadē res qz est res quedā nālis cōposita ex mā ⁊ forma est de gñe substā tie ⁊ qz habet ptē distantē a parte est de gñe quātita tis. Ita eadē albedo qz est res quedā nālis nata quali ficare sbm est de gñe qualitatis. Et quia eadē albe do est res quedā habēs partē extra ptē ⁊ ptez distan tem a pte situaliter est de genere quātitatis. Constat itaqꝫ ꝙ dicēdo ꝙ aliqua quātitas nō est distincta rea liter a qualitate a paternis limitibus nō discedo. Un de nec vnꝰ legi ꝙ aliqꝫ sanctus uel ꝓnceps pḣorum Aristoteleꝫ distinctionē fecerit inter ꝙtū ⁊ ꝙtitatez. immo hēt indifferēter ꝓ eodē quātū ⁊ quātitatez. Et hoc dico ꝙ apud Aristotelē idez eēt dicere. ꝙtū est sba uel qualitas. Et quātitas est sba uel qualitas. Et qō cōmuniter dicit ꝙ Aristoteleꝫ in liº posterioꝝ dicat. ꝙ illa negatiua est immediata. nulla substantia est ꝙtitas. falsum est. qz nec ibi facit aliquā penitº mē tionē de sba uel quantitate nec de predicamentis.

¶ Qꝺ omnes qualitates in sacramēto altaris non sunt vnum subiectū vnius quātitatis. Cap. XVIII.

Ostensa priori cōclusione tanꝙ gene rali: nūc alique speciales sunt probāde quarū vna est. Qō oēs qualitates remanētes in sacro altaris nō sunt vnū sbm vniꝰ quā titatis ꝓp quā ille qualitates dicant quāte. Sicut ho mo dicitur albus qz est sbm albedinis. uel ignis dicit calidus qz est sbm caloris. nam nullum vnū accidens nūo per se vnū potest esse ꝑmo tanꝙ in imediato sbiecto in aliquo qō est vnum tm̄ per aggregationē. Ita ꝙ totū accidens illud sit in quolibet illorū ⁊ non sit vna pars accidētis in vno illoꝝ ⁊ alia parꝫ in alio. qō dico ad excludendū vnā cauillationē qua dicunt aliq ꝙ aliquādo ꝓtingit ꝙ aliquo ligno posito in aqua ita vna pars sit in aere ⁊ alia in aqua cōuertitur pars exi stens in aqua in lapidē ⁊ alia remanet lignū sicut ꝓp quo facto dicūt ꝙ aliqua ꝙtitas existens in toto est vna nūo ⁊ tamē subiectū non est vnū per se. cum vna pars sit lapis ⁊ alia lignū. Et ita poterit aliquod acci dens vnū nūo esse in vno sbo qō est vnum tm̄ per ag gregationē. Sed illa cauillatio siue cōtineat ueritatē siue nō est excluſa per hoc ꝙ accipitur vnū accidens nūo non pōt esse in aliquo vno per aggregationē. ita tamē ꝙ vna pars nō sit in vno illorū ⁊ alia in alio. in stātia eni adiecta ponit ꝙ vna pars illius quantitatis ponit subiectiue in vno illoꝝ aggregatoruz ⁊ alia ꝑs in alio. Patet igit ꝙ non pōt reperiri instātia contra ꝓpositionē dicentem ꝙ nullus accidens vnum nūo potest esse in aliquo vno per aggregationem tm̄ ⁊ ta men ꝙ vna pars nō sit in vno ⁊ alia in alio. Sed ma nifestū est ꝙ ille qualitates remanētes in sacramento altaris si sint vnū nō sunt vnū nisi aggregatione. Et manifestū est ꝙ vna pars illius quātitatis nō est sbie ctiue in vna istarū qualitatū ⁊ alia in alia. Igit relin quitur ꝙ omnes ille qualitates nō sunt subiectū vniꝰ quātitatis nūo. ¶ Itē nullū accidēs vnū nūo pōt eē successiue per actionē cause nālis in diuersis subiectis ꝓmis. uoco autē subiectū ꝓmū non illud qō est sbi ectum alicuius accidētis per partem. sicut homo di citur subiectum albedinis qz manus uel pes est subie ctum albedinis. Sed illud dico subiectū ꝓmuz qō est subiectū alicuius accidentis. ⁊ nulla pars eius est subiectū adequatū illius. ⁊ sic accepto subiecto ꝑmo manifestū est ꝙ nullū vnum accidens nūo pōt eē na turaliter in diuersis subiectis ꝓmis. Quo cōcesso au feratur vna pars illarū qualitatū. sicut ad sensum pa tet ꝙ fieri potest. Tunc quero aut manet eadē quāti tas que ꝓius aut nō. Si sic. tunc sequit ꝙ eadē quan titas nūo est ꝓmo subiectiue in illo toto aggregato ex ꝓioribus qualitatibus ⁊ postea nō in illo quia nō manet: ⁊ est in aliquo. igit est in alio. ⁊ per cōsequens est in pluribus successiue. Si nō manet eadē quanti tas nūo igit destructa albedine quelibet aliarū quali tatū mutaret ꝙtitatē suā. qō est absurdū. Item si illa quātitas vna est in illo aggregato. aut est tota in toto ⁊ tota pars in qualibet illaruz. aut tota in toto ⁊ vna pars in vna illarū. ⁊ alia pars in alia. Primū dari non pōt qz tunc idē accidens nūo esset siue in pluribꝰ sub iectis. qō falsum est. Nec pōt dari scōm. qz nulla ps illius ꝙtitatis pōt accipi que plus respiciat vnā qua litatē ꝙ aliā. cū ille qualitates nullo mō distent loca liter. ¶ Ex predictis colligit ꝙ cuz accidens nūetur ad nūationē subiectorū nō possunt qualitates eē di stincte nisi quātitates essent distincte: si quelibet illa rum sit subiectum quantitatis.

¶ Qꝺ non quelibet qualitas est subiectuz immediatuz quantitatis. Cap. XIX.

Non tantum aūt est impossibile ꝙ ql̄itates sint vnū subiectū vnius quātitatis. Sed ēt impossibi le est dicere ꝙ quelibet qualitas est subiectū quātita tis alicuius. Ita ꝙ distincta qualitas est subiectū disti cte quātitatis. Nā talis pluralitas quātitatuz distin ctarū a qualitatibus est oino superflua ⁊ sine necessi tate cōcessa. ¶ Itē eadē ratione substātia panis erit distinctū subiectū distincte quātitatis ab omnibꝰ illis quātitatibus quarū subiecta sunt qualitates qō est in conueniens: qz tunc sequeretur substantiā esse quātaz distinctis quātitatibus. Esset enim quāta vna quanti tate cuius esset subiectū immediatū ⁊ esset ꝙta alīs quātitatibus quarum esset subiectum mediatuz quia mediātibus illis ql̄itatibꝰ quarū est subiectū. ¶ Itē omnes quos vidi ponētes ꝙ quantitas est alia res a substātia ⁊ qualitate habent ꝓ inconueniēte ꝙ oue dimēsiones sint simul. ⁊ si substātia sit subiectū vnius ⁊ qualitas subiectum alterius quātitatis oportet po nere ꝙ non tm̄ due dimensiones sint simul. sed etiam plures ꝙ. x. uel. 20. sunt simul. Ex quibus relinquitur ꝙ non conuenienter dicunt sic dicētes. ¶ Itez quis ſm aliquos sit inconueniens ponere distincta quanta esse simul que sint alterius rationis uel eiusdez ratio nis facientia tamen vnum tamen ꝙ diuerse quantita tes eiusdem speciei specialissime non facientes vnaz

quantitatē nūo sint simul nāliter uel per potētiā creataz videt impossibile. Sed si quelibet ālitaſ eēt ſbiectū distincte quātitatis iste ꝗtitates nō facerent vnā quātitatez nūo nec distinguerentur specie. igitur nec possent eē simul in eodē loco. Manifestū est itaqz ꝙ nō quelibet qualitas est ſubm distincte quātitatis.

¶ Qz quantitas manēs non est subiectiue in vna qualitate ⁊ non in alia. Cap. XX.

q Quod autē nō remaneat vna sola quātitas que sit subiectiue in vna ālitate ⁊ nō in alia: ita ꝙ relique ālitates non sunt subiecta illius quātitatis ⁊ hoc ostēdit. ꝙ si vna sola ālitas esset subm illius quātitatis relique ālitates nō essent quātitates nec subiectiue in ꝗtitate. nec ꝗtitas esset subiectiue in eis. Sed dictū est ꝓius ꝙ illud qō nec est realiter res indistincta a ꝗtitate: nec subiectiue in ꝗtitate: nec ſbm ꝗtitatis: non est ꝗtuz. ⁊ ita relique ālitates ab illa ālitate que esset ſbm illius ꝗtitatis nō essent ꝗte. qō cōstat esse falsum: etiā cū sit manifestū omnes ālitates remanētes in sacramento altaris frāgi ⁊ diuidi ⁊ hostia diuisa oēs cōsimiles ālitates cū utraqz parte hostie remanere. Nec pōt dici ꝙ vna ālitas est subm imediatū ꝗtitatiſ. quelibet aūt alia ālitas est subm mediatū quantitatiſ. Et ideo quelibet est quāta: qz in ālitatibus est ꝗtitaſ subiectiue mediate uel imediate: hoc inꝗ stare nō potest qz si vna qualitas esset subm ꝗtitatiſ imediatū ⁊ alia mediatū: hoc eē nō potest nisi qz ālitas que est subm imediatū quātitatiſ esset subiectiue in illa ālitate que est subm quātitatis mediatū. sed hoc constat esse falsum. vna enī qualitas corporalis nō est subm alteriuſ ālitatis corporalis. Nō enī color est subiectū coloriſ tunc enīz color esset uere ⁊ ueraciter albus uel niger qō est absurdū. Ex hoc igit sequit inter cetera ꝙ nullum concretū alicuius ālitatis predicat de abstracto alterius. Manifestū enī est ꝙ vna qualitas nō est subiectū alterius qualitatis. Itē hoc constat alia ratione nā ad destructionē subiecti siue mediate siue imediate sequit destructio accidentis. Si igitur illa qualitaſ esset subm alterius qualitatis: oporteret ꝙ destructa qualitate que imediate est in ſba tanꝗ in ſbiecto omnes cetere qualitates destruerētur. Et ita si qualitas tangibilis eēt ſbm imediatum alterius sensibilis alio sensu ⁊ illa alterius ⁊ sic ordinate procedēdo: oporteret ꝙ mutato colore alicuius corporis cetere qualitates auferentur. ¶ Ex omnibus igit predictis pōt colligi euidēter ꝙ quātitas nō est aliqō accidēs ſbiectiue existens in qualitate tanꝗ in subiecto.

¶ In quo probatur testimonijs doctorum catholicorum ꝙ qualitates nō sunt subiectiue in quātitate alia ⁊ substantia. Cap. XXI.

p Post predicta restat ostendere ꝙ qualitates remanentes in sacro altariſ post consecrationē non sunt subiectiue in quātitate tanꝗ in subiecto sustentāte eaſ. Et hec cōclusio est cōfirmāda testimonijs doctoꝝ uenerabiliuz ut dicit doctor egregius magiſter sententiarū li°. 4°. di. 12. in ꝓncipio. Cuius doctrinā etiā approbat consiliū generale extra de summa trini. ⁊ fi. catho. damnamus. Si queritur inqt de accidentibus que remanent scilicet de speciebus sapore ⁊ pondere in quo ſbo fundētur potius mihi videt fatendū existere sine ſbo ꝗ eē in subiecto. Ex quibus patet ꝙ de intentione illius doctoris est ꝙ qualitates sapor pondus ⁊ huiusmodi remanentes in sacro altaris non sunt in aliquo subiecti ue. ⁊ per cōsequens nō sunt in quātitate tanꝗ in subiecto. qz tunc nō esset sine subiecto sed in ſbo. Nec ualet dicere ꝙ non intendit ꝙ ille qualitates sint extra omne ſbm. Sed ꝙ nō sit in aliqua ſba sicut in subiecto. vnde rationē assignās quare ille qualitates sint sine subiecto subdit. qz ibi non est ſba nisi corp' ⁊ sanguis domini. que nō afficitur illis accidentibus. Hec inꝗ respōsio nō sufficit qz nunꝗ sequit aliquod accidens esse sine ſbo ꝗdiu subsistit in suo ſbo ꝓimo ⁊ imediato. Sed si qualitates remanētes post cōsecrationē essent in ꝗtitate sicut in subiecto: ꝗtitas eēt ſbiectum imediatū earū. ⁊ per cōsequens ꝗdiu subsisterent in ꝗtitate nō essent sine subiecto. ¶ Itez nunꝗ aliquod accidens pōt dici per se subsistens: ꝗdiu subsistit in suo ſbo mediato. Sed ſm eūdē doctorē qualitates remanentes in sacro altaris sunt per se subsistentes. nā loquens de qualitatibus de qbus ꝓius dixit ꝙ sunt sine ſbo ait. Remanent illa accidentia pro se subsistentia ad mysteriū ritū ad gustuſ fideiqz suffragium. qbus corpus chri habens formā suā ⁊ mām tegitur. Liquet igitur de intētione illius doctoris eē ꝙ sapor ⁊ pondus ⁊ huiusmodi qualitates remanenteſ in sacro altaris sunt per se subsistētes sine omni subiecto. Ex quo sequitur ꝙ nō existāt in quātitate tanꝗ in subiecto. vnde subdit idē ꝓfatus doc. Ne autem mireris inqt uel insultes si ibi accidentia videanē frāgi cū ibi sint sine subiecto. Unde magis mirabile est: quō accidentia sine ſbo existunt ꝗ frāgātur. Item nō est maior ratio ꝙ vna qualitas sit in quantitate tanꝗ in subiecto ꝗ alia. sed qualitas remanēs in sacro altaris non est in quātitate sicut in subiecto: patet. nā ponderositas est qualitas. nā ſm eā aliquid dicitur quale ⁊ tñ ibi ponderositas remanens nō est in quantitate tanꝗ in subiecto. Quia si ponderositas eēt in aliquo tanꝗ in subiecto illud subiectū uere ⁊ realiter eēt pōderosum: sicut omne subiectū in quo est calor est calidum: sed nihil remanēs in sacramēto altaris post consecrationē est ponderosum illa ponderositate que remanet in eodem sacramēto. Qō plane cōfirmat quedam glo. de conse. di. 2ª. super illud caplm. si per negligentiā. Unde obꝫcientes ꝓtra hoc qō dixit ꝙ accidētia cadunt in terra ait sic. Sed obꝫcitur cū sola accidentia remaneāt ibi ēt accidētia dicunt cadere cū nō habeant pondus. Ex illa glosa colligi pōt aperte ꝙ ꝗuis ponderositas post cōsecrationē remaneat cum accidentibus aliꝭ. tñ nō est in aliquo qō possit ab alia pōderositate denoiari ponderosuz: ⁊ eadē rōne non est ibi aliqd albū: sed tñ est ibi albedo: ⁊ nihil est ibi albū sicut est ibi pōderositaſ: ⁊ nihil est ibi pōderosū ⁊ eodē mō ꝗuis sit ibi sapor. tñ nullū est ibi subiectū sustentans saporē denominabilē a sapore. Ex quo sequit plane ꝙ ꝗtitas nō est subm informatū qualitatibus illis: nec denominabilis ab eis. Si enīz substaret illis qualitatibꝰ uere eēt pōderosa calida uel frigida alba dulcis uel amara. qō est ꝑ ꝓdictā glosaz exꝑsse. Aliud ēt elici potest ex ꝓdicta glosa. videlicet ꝙ in sacro altaris nō est aliqō corpus hñs pōdus. Ex quo sequit ꝙ nō est ibi ꝗtitas hñs pōdus. cū ois ālitas p manēs ⁊ ꝓtinua sit linea uel supficies uel corpus. Si igit eēt ibi ꝗtitas hñs pōdus ul' tūc oporteret ꝙ eēt ibi linea hñs pōdus ul' supficies hñs pōdus uel corpus hñs pōdus. Sed nō pōt dici ꝙ linea ul' supficies hñs pōdus ⁊ nō corpuſ. qz dicit glo. ꝑallegata ꝙ solū corp' hēt pōdus. Ex quo sequtur ꝙ si eēt ꝗtitas aliq hñs pōdus eēt ibi corp' hñs pōdus. qō negat. nulla est ibi igitur ꝗtitas hñs pōdus. Ex quo ulterius cōuenit inferre ꝙ nulla quātitas est subiectū illius pon-

derositatis. ꝛ pp illud oportet dicere ꝙ nulla q̄ti-tas est sb̄m aliarū qualitatū. sed omnes q̄litates sunt ibi per se subsistētes virtute diuina. ¶ Itē sancta mater ecclesia solēniçans de corpore chr̄i legit sic. accidē tia sine sb̄o in eodē existūt ut fides locū hēat. duz visibiliter inuisibile sumit. aliena specie occultatū ꝛ sensus a deceptione imunes reddant: qui de accidētibus iudicant sibi notis. Ex q̄bus auctoritatibus p̄dictis alijsq; plurimis plane cōstat ꝙ in sacramento altaris non tm̄ vnum accidēs existit sine sb̄o. sed ꝙ accidentia existunt sine sb̄o: puta omnes q̄litates de qb⁹ sensus iudicat: qō eēt uerū si oēs q̄litates essent in q̄titate sicut in sb̄o. vnde cū illa sit sn̄ia doctorū plurimū reuerendorū. videlicet magistri senten. Hosti. Haufri. ꝛ aliorū pluriū glosatorū super decreta ꝛ decretales. videt consonū fidei catholice dicere ꝙ oēs q̄litates post cōsecrationē remanētes in sacro altaris non sint in aliquo nec in q̄titate nec in aliquo tanq̄ sb̄o. Et ꝙ ista sit sn̄ia p̄dictorū patet. nā Hostiē. in sūma trini. de cele. missarū cū marthe. ꝛ glo. de cō. di. 2ª. In sacro. ꝛ magister sn̄iarū li°. 4°. di. 11ª. Circa conuersionē panis in corpus chr̄i tres recitāt opiniones. Una sic dicunt asserit ꝙ illa sb̄a que fuit panis p° postea est caro ꝛ sanguis chr̄i. Secūda opinio tenet ꝙ sb̄a panis ꝛ vini desinēt esse ꝛ manent accidentia tm̄ scilicet sapor ꝛ color ꝛ pondus ꝛ silia. Et sub illis accidētibus incipit ibi esse corpus chr̄i. Tertia tenet ꝙ remanet ibi sb̄a panis ꝛ vini ꝛ in eodē loco ꝛ sub eadē specie est corpus chr̄i. Opinio media ab oībus predictis approbat. Ex q̄bus oībus patet ꝙ doctores antiq ꝛ auctentici tm̄ posuerunt qualitates remanere per se sine sb̄o. Et ideo nō posuerunt ꝙ q̄litates in aliq̄ eēnt subiectiue. Unde ꝛ multi ponentes q̄litates remanētes in sacro altaris esse in q̄titate tanq̄ in sb̄o multas auctoritates doctorū auctenticorū adducūt ad p̄bandum ꝙ accidētia puta ꝙ q̄litates sunt sine sb̄o. Sed nec vnā quidē auctoritatē alicuius doctoris auctētici possunt adducē ad p̄bandū ꝙ q̄litates in sacro altaris sunt in quātitate sicut in sb̄o. Unde q̄uis diligēter legerim tractatū magistri sentētiarum de eucharistia. ꝛ totū tractatū qui ponit in iure canonico de eadez mā vna cū glosa ꝛ aliys doctorib⁹ sicut Ho. ꝛ Inno. ꝛ alios: tn̄ nō inueni ꝙ faciāt mentionē de quātitate ēt nominādo eā nisi in tribus locis. i. de cons. di. 2ª. qz corpus. ubi loquens recipiēti corpus chr̄i dicit sic. In mēsura visibili pmanēs maior factus es teipso inuisibiliter sine quātitatis augmēto tn̄ idē atq; ipe es. ¶ Itē glo. super illud cap'm de cōse. di. 2ª. dupliciter pōt intelligi scilicet fm̄ istam formam ꝛ quantitatē quā habuit in cruce: uel fm̄ q̄titatez corporis glorificati qō spirituale videt qz nullo sensui subiacet. ¶ Itē in capitulo ubi prius dicit hylarius. nō est quātitas visibilis in huius estimanda mysterio: sed virtus sacri spiritualis. ubi dicit glo. non est q̄titas sic estimāda ut sb̄ minori q̄titate minus sit corpus chr̄i ꝛ in maiorē maius: qz ubicunq; est pars siue speciei siue corporis ibi pes uel manus totū in corpus est in pluribus locis. nō memini me legisse ꝙ sancti uel doctores auctētici tractātes de sacro eucharistie aliud tangūt de quātitate. Sed manifestū est ꝙ ex p̄dictis locis nec directe nec indirecte colligi pōt ꝙ q̄litates sint in q̄titate tanq̄ in subiecto. Sed de qualibet ꝙ remanēt ꝛ ꝙ ipe frangāt ꝛ terātur exp̄esse dicunt. vnde dicit glosa super illud de cō. di. 2ª. Ego berengarius. Nō tātū pondus ꝛ reliquas sacri q̄litates sensibus corporalibus p̄cipi fateor. Sed sub illis speciebus fractis ꝛ attritissimis ptibus totū ꝛ integrum corpus chr̄i eē confiteor: totum māducari: totū sumi. Ecce ꝙ species uocat q̄litates quas spēs dicit frāgi ꝛ atteri. frustra igitur poneret aliqua quātitas que esset subiectum earum.

¶ Q; quātitas distincta realiter a suba nō sit subiectū quantum in sacramento altaris. Confirmatur etiam philosophorum testimonio. Cap. XXII.

q Quod quātitas distincta realiter a substantia nō sit subm̄ qualitatum: non tm̄ testimonijs sanctorū patrum: sed etiā philosophorū poterit cōfirmari. Sufficit igitur p̄in cipē philosophorū Aristotelē adducere. Ipse autem dicit in p̄dicamētis ꝙ sola substātia est susceptiua cōtrariorū per sui mutationē. Et hoc dicit ꝓpriū ꝓprie substātie. Sed si inter sb̄am ꝛ q̄litates eēt vna quātitas ibi media deferens ꝛ sustētans q̄litates sensibiles ꝛ corporales: manifestū est ꝙ illa quātitas eēt susceptiua ꝯrioꝝ fm̄ ꝓpriā sui mutationē. ꝓstat enim quia quādoq; susciperet albedinem qnq; nigredinē. qnq; esset calida. qnq; frigida. vno tpe est dulcis alio tēpore amara. ꝛ ita res alia a suba esset susceptiua ꝯrioꝝ.

¶ Item fm̄ eundē alteratio ad q̄litatez sensibilē distinguit a condēsione ꝛ rarefactione intātum ꝙ quādo aliquod corpus rarefit uel cōdēsat nō est necesse ꝙ amittat oēs suas q̄litates. rarefiat igit corpus albū quo facto nō pōt dari ꝙ amittat p̄riorē albedinem ꝛ habeat nouā. Nā nihil est hic agēs qō possit albedinē in hoc corpus inducere. sed hoc stare nō pōt si quātitas sit res media inter sb̄am ꝛ qualitatē. nā si sit res media oportet ꝙ suba rarefacta habeat quātitatem nouā: sicut inferius dicet ꝛ ostendetur. Cū autē noui tatem subiecti sequat nouitas accidentis sui: oportet ꝙ albedo eēt noua: ꝛ eadē rōne quelibet q̄litas subiectiue existens in illa quantitate esset noua.

¶ Q; quātitas remanens in sacramento nō est res absoluta distincta realiter a qualitatibus remanētibus in eodem sacramento. Cap. XXIII.

e Ex predictis euidenter sequit ꝙ q̄titas remanēs in sacro altaris nō est res absoluta distincta realiter a q̄litatib⁹ remanentib⁹ in eodē sacro. Si enī nihil est q̄tū nisi sit sb̄m q̄titatis uel existens in q̄titate tā ꝙ in subo: uel res nō distincta a q̄titate realit. Et ostēsum est ꝙ q̄litas remanēs nō est sb̄m q̄titatis nec est in q̄titate subiectiue. Et manifestū est ꝙ q̄litatez post cōsecrationē sunt quāte cū sint longe late ꝛ profunde Reliquit igit ꝙ ille qualitates sunt q̄te ꝛ nō per quātitatē que sit res absoluta distincta realiter a q̄litatibus istis. ¶ Itē habēs partē distantē a parte est quātum. Sed manifestū est ꝙ ponderositas remanens in sacro altaris habet ptē distantē a pte. Et ostensuz est p̄ius ꝙ illa pōderositas nō est subiectiue in q̄titate: nec est subm̄ q̄titatis. igitur est quāta. ꝛ nō per q̄titatem que est alia res absoluta distincta ab ista pōderositate. ꝛ eadem rōne quelibet alia qualitas erit quanta ꝛ non per quantitatem distinctā realiter ab illa.

¶ Q; ante cōsecrationē fuit vna q̄titas que non erat res absoluta distincta realr a sb̄a panis. Cap. XXIIII.

v Iso ꝙ q̄titas remanens in sacro altaris non est res absoluta distincta realit a q̄litatib⁹ ibidē remanētib⁹. restat nūc aliqs pl̄uasiones adducē pp̄ qs posset alicui videri ꝙ ante cōsecrationē p̄cessit vna q̄titas que nō erat res absoluta distincta realiter a sb̄a panis que post cōsecrationem non manet sicut nec substantia panis manet. Et hoc q̄dē p° ex ultio dictis poterit pl̄uaderi. Si enim

qualitas poterit eē quāta sine quātitate distincta realiter hoc non pōt esse nisi pp hoc q̄ qualitas hēt partes distinctas realiter natas situ distare. sed tāta est distantia partiū substātie mālis quāta est distinctio partiū qualitatis. igit̄ ita nate sunt distare ītualiter ptes substātie sic̄ partes qualitatis. immo nāliter ꝛ virtute creata. sicut ptes qualitatis eē nō possunt sine sb̄a: ita nec distare possunt sine distātia partiū sb̄alū. Si igitur q̄litates sint quāte sine quātitate addita realiter: ꝛ illa sb̄a panis fuerit quāta non per quātitatem que erat res distincta realiter a sb̄a ꝛ per ꝓns erat eadem. ꝛ ideo sicut sb̄a panis nō manet ita quātitas illa nō manet. ¶ Item sb̄a panis nō erat quāta quantitate que est realiter eadē cū qualitate ꝛ post cōsecrationē nō manet aliqua quātitas distincta realit̄ a quātitate sicut ꝓbatū est. Igitur opz q̄ aliquod accidēs corrumpatur q̄n corpus chr̄i consecrat̄ qō dictis sanctoz̄ patrum repugnare videt. uel oportet dicere q̄ sb̄a panis erat q̄ta q̄titate que non erat res distincta realiter a substantia panis ꝛ per consequens non manet sicut nec substantia panis.

¶ Oz substantia potest esse quāta sine omni re absoluta distincta realiter addita sibi. Cap. XXV.

u T autem magis pateat p̄ncipale, p positum uolo nunc iuxta superius dicta illa ꝓbare. Oz sb̄a potest esse quāta sine omni re absoluta distincta realiter addita sibi. Nā ꝓius ostensum est q̄ omnē sb̄am pōt diuina potestas facere ꝛ cōseruare sine omni accidēte absoluto inherēte sibi. Probatū est ēt q̄ si placuerit diuine uolūtati aliquā sb̄am nūc extensaz ꝛ sb̄stātez accidentibus suis in posterū cōseruare. ꝛ oia accidētia separare uel destruere siue annihilare: nō cōpellit diuina potentia ista sb̄am de loco ad locū transferre siue mutare localiter. Ex q̄bus elicio hanc ꝓpositionem. Ista sb̄am que nunc est quāta pōt diuina potētia conseruare imotā localiter p̄m se totā ꝛ qualibet ptē sui sb̄alē: q̄uis libere ꝛ cōtingēter. ꝛ destruere oēm quātitatē distinctā realiter ab illa suba inherēte sibi. Nimis eni ꝛ sine rōne videt̄ artare diuinā potentiā dicere q̄ si deus subam ꝓiorē nāliter omni accidente inherēte sibi in esse cōseruare ꝛ destruere accidēs absolutū inherens sibi. q̄ oportet deū necessario mutare illam subam localiter ꝛ de uno loco ad aliū trāsmutare. Cū frequenter videamus ēt agens nāle sine destructione ꝛ mutatione locali subiecti aliqō accidēs eiusdem subiecti destruere. Nō est ergo negādū a diuina potētia cui perfecte subdunt oia quin possit sine destructione illius ligni ꝛ mutatione locali eiusdez destruere oēm quātitatē que est accidēs absolutū inherens isti ligno. Quo facto opz dicere q̄ ista substātia est quāta cū hēat partē extra partez sicut ꝓius. Nisi eni illius substātie partes distarent sicut ꝓius nō eēt tota suba in toto loco ꝛ partes in pte sicut ꝓius ante destructionē accidentis. Nisi ꝛ per ꝓsequens ista substātia esset mota localiter: qō est ꝓtra positū. Est igit̄ ista suba quāta ꝛ per positū nullū accidens inheret sibi qō est accidens absolutū: q̄ per posituz omne tale per potentiā diuinā est destructū: igit̄ ista substātia sine quātitate que sit accidens absolutū inherens sibi est quāta. Oz aūt isto casu posito substātia remaneat quāta: pōt adhuc persuaderi. Nā manifestū est q̄ ex quo tota ista suba cōseruat̄ in esse per potentiam diuinā nulla pars eius destruit̄ seu corrumpit̄. remanent igitur partes subales eedem que ꝓius. de q̄bus partibus quero aut distāt loco ꝛ situ. quo cōcesso habet ꝓpositū: cum ꝓbatū sit q̄ omne per se unū habēs partes distantes loco ꝛ situ qō dari non pōt. quia ex hoc sequeret̄ q̄ essent mutate localiter. Si enim nūc non distāt localiter: ꝛ ꝓius distabāt localiter. nec unū cōuersum est in aliud. cū utrunq; uere maneat oportet q̄ alterū illorū sit mutatū localiter. Item accipio unā partem illius substātie puta. a. ꝛ quero aut. a. coexistit isti parti loci cui ꝓius coexistebat. aut non coexistit illi parti loci. Si coexistit eadē rōne alia pars illius substātie coexistit alteri parti loci cui ꝓt̄ coexistebat. Ex quo sequit̄ q̄ tota suba coexistit toti loco ꝛ pars pti ꝛ per cōsequens tota illa suba hēt partes distātes situ: sicut tota illa suba habet ptes distantes situ. sicut ptes loci q̄bus existunt distāt situ. Si autez a. nō coexistit illi pti loci cui ꝓius coexistebat. igiteur ista ps mutata est localiter. q̄ omne qō est ꝓsens alicui p̄° ꝛ postea manēs nō est pns illi loco. necessario trāsfertur de loco ad locum. Et ita ista pars mutaret oēm locū: qō est cōtra positū. Nec ualet dicere q̄ illa suba nō est in loco nisi per quātitatē que est accidēs illius sb̄stātie. Et ideo q̄n destruitur quātitas illa nec suba est in loco nec mutat̄ localit̄. q̄ illud nō est theologice dictū. Nā p̄z sanctos ꝛ doctores auctēticos ꝛ satis de intētione scripture canonice. Angelus est in loco ꝛ trāsfert̄ de uno loco ad aliū quātūcunq; nō sit quātus sed indiuisibilis carens oibus partibus natis distare localiter. ergo multomagis substātie habenti partes natas distare localiter poterit cōpetere eē in loco ꝛ mutari localiter. q̄uis nō habeat q̄titatē que sit accidens absolutū distinctū realiter ab ea ꝛ inherens sibi. immo quātūcunq; suba ab omni accidente separet̄ adhuc erit in loco nisi ponetur extra moduz ꝛ nō tm̄ substātia erit in loco. imo quelibet pars eius erit in loco. ꝛ tunc quero de illa parte. a. aut est in loco quo ꝓius ꝛ habet̄ intentū. aut est in alio ꝛ per cōsequens mutat̄ localiter: qō est cōtra positū. Nec ualet dicere q̄ illa substātia nō est in loco circūscriptiue sed diffinitiue. quia hoc dicere est cōcedere ꝓpositū. Nā ꝓiori casu posito ex hoc ipso q̄ illa suba est in loco diffinitiue erit in loco circunscriptiue. cuius ratio est: quia si illa substātia est in loco diffinitiue. oportet dicere cōsimiliter q̄ quelibet pars eius est in loco diffinitiue. tunc quero aut. a. est in illa pte diffinitiue: aut non. Si dicit̄ q̄ sic. eadē ratione alia pars erit in alia parte diffinitiue. Ex quo sequitur q̄ ille partes distāt localiter ꝛ situaliter. Omne aūt totū habens ptes distantes localiter est circūscriptiue in loco. Igit̄ tota illa suba est circunscriptiue in loco. Si autez dicitur q̄ a. non est diffinitiue in illa pte loci in qua ꝓius fuit. ul̄ hoc est q̄ est alibi diffinitiue ꝛ per ꝓns est mutata localiter. uel q̄ non est alicubi. qō concedi non pōt: cuz etiā angelus alicubi sit ponendus. hoc etiā dato seq̄tur q̄ mutata est localiter. ex quo non est diffinitiue: nec circūscriptiue in illo loco in quo ꝓius. ꝛ tamē manet realiter in rerū nā. Sic igitur cum possit potētia diuina cōseruare subam in eodē loco ꝛ destruere omne accidens inherens sibi. qō est accidens absolutū. non est contradictio' q̄ substantia sit quanta sine quātitate accidente inherente sibi.

¶ In quo adducunt alie rationes ad ꝓbandū eandē conclusionem. scilicet q̄ substantia potest esse quanta sine quantitate distincta addita sibi. Cap. XXVI.

i Ista superiorem rationem aliis rationibus potest concludi. Oz substantia potest esse quanta sine quantitate addita distincta addita sibi. Nam non mino-

ris virtutis est cōseruare duas sūas natas facē ⁊ cō-
stituere vnā sūam sine omnibus accidentibus absolu
tis inherētibus sibi quādo nō faciunt nec cōstituunt
vnam sūam q̄ quādo cōstituunt vnam sūam: sicut ac
ceptis duabus aq̄s puta. a. ⁊. b. non minoris virtutis
est cōseruare. a. ⁊. b. in distinctis locis. sine oīb⁹ accidē
tibus absolutis inherētibus eis. qñ nō faciunt vnam
aquā totalem q̄ qñ fiunt ptes vnius aque. Sed oīpo
tentia dei pōt separare. a. ⁊. b. ab oībus accidētib⁹ su-
is. ⁊ conseruare. a. ⁊. b. in distinctis locis sīc. a. hic ⁊. b.
rome si sibi placet. non enim si oīpotentia dei separet
vnā aquā rome ab oi accidēte suo oporteret q̄ deus
transferret illā aquā que est rome usq; huc. uel illam
usq; romā. nec oporteret q̄ trāsferret eas ad aliquez
locū mediū. sed posset cōseruare illā alibi ⁊ illaz hic.
igit eque faciliter si sibi placeret. si. a. ⁊. b. cōiungeren
tur ⁊ cōstituerent vnā aquā posset oīpotentia dei cō
seruare. a. ⁊. b. in distictis ptibus loci q̄uis separet. a.
⁊. b. ab oībus suis accidētibus absolutis. quo posito
illa sūa totalis hīet partes distantes situ. q². a. ⁊. b. sūt
ptes sue que distarent situ. ⁊ per ꝓns illa sūa totalis
esset quanta ⁊ tñ sine quantitate distincta realiter ab
ipsa sūa. ¶ Confirmatur rō q² nulla apparet ꝺdictio
quin posset deus per suā infinitā potentiā sicut aliter
creauit totā aquā occeani sub accidentibus suis ꝓser
uare istā sūam ⁊ accidentia destruere. sed nunq̄ hoc
posito necessitaret deus partē occeani que est in oc-
cidēte trāsferre usq; ad aliā ptē que est in oriente uel
ecōuerso. uel ambas partes transferre ad aliquē lo-
cum in medio. Nō eni videt theologice dictuz q² ad
hoc necessitaret deus. Igit deus posset totaz aquam
occeani cōseruare in rerū nā ⁊ destruē omne accidēs
absolutū inherēs sibi ⁊ tñ illas aquaſ que sunt in orī
te ⁊ occidente cōseruare ubi prius. quo facto tota aq̄
illa hīet partes distantes sine quātitate addita. ⁊ per
ꝓns esset quāta sine quātitate addita. ¶ Itē quando
sūm ⁊ accidens habēt partes sibi cozrespondentes
ita q² distinctis partib⁹ accidentiū cozrespondēt disti
cte partes substātie: nō minoris potentie est ꝓseruare
partē accidentis destruēdo sūm sine mutatione lo-
cali accidētis uel alicuius partis sue q̄ cōseruare par
tes substātie sine mutatione locali destruēdo accidēs
absolutū. Sed sūa mālis ⁊ accidens sunt simul ita q²
distinctis partibus accidētis cozrespondent distincte
partes substātie. Nam alia pars accidentis est in alia
parte substātie. Ita q² distincte partes accidētis sunt
in distinctis partibus substātie sicut patet per hoc qō
probatū est prius. scilicet q² sūa mālis hēt partes sub
stātiales situ distantes. ¶ Pōt aūt deus conseruare
accidens absolutū in eodē loco ⁊ situ destruēdo sūm
sicut patet in sacramento altaris. Igit nō includit cō-
tradictionē deū cōseruare in eodē loco sūm destruē
do quodcūq; accidens absolutū inherēs sibi. quo fa
cto sūa erit circūscriptiue in loco sīc prius ⁊ per ꝓns
quāta sine q̄titate sibi addita. Nec opz malitiose ca-
lūniari dicendo q² est dicere ꝺ fidē q² in sacramēto al
taris sūa cozrūpit. ¶ Tertio eni dictum meū nō est
sed est dictū doctorū catholicorū de cōsecratione di
stinctione 2ª. Quia cozpus. glosa super vbo conuer-
tunt dicit. bene dicit cōuertunt uel tranſubstantiātur
uel trāseunt supple terrena ⁊ mortalia in chīi substan
tiā sed non fiunt nec incipiūt. nihil eni fit uel icipit eē
cozpus chīi. pōt tamen cōcedi q² de pane cōficit ⁊ fit
cozpus chīi sicut de aqua fit chrīstalluſ. nō tñ est chri
stallus. sed securius nō concederet hoc. Et ubicunq;
inuenit panis uel de pane fit uel conficit cozpus chīi.
sic intelligit: fit idest trāsit in cozpus chīi. uel ex pa-
ne fit idest sub specie panis est uel latet uel incipit eē
uel latere cozpus chīi ubi ante cōsecrationē nō erat.
Si eni panis fieret chīi cozpus. singulis diebuſ adde
retur ei illud qō prius nō erat. ⁊ sic semper augmēta-
retur. Et subdit. non intelligas igitur q² aliqō augmen-
tum sumat ex tali cōuersione. nec eodē mō quo cibus
cōuertit in carnē. sed est ibi cozruptio: idest desinit eē
sūa panis nulla tñ generatio. Itē glosa de cōsecratio
ne distinctione 2ª ante benedictionē. lz uerba succes-
siue pferātur. nō tñ successiue ꝓsecratio fit. sed in vno
instāti cozrumpit panis. scilicet in ultimo instāti pro-
lationis uerborū. Et lz panis sit cozpus composituz:
momentanea tamen est cozruptio eius. Itē glosa ea-
dem distinctione caplo ꝑ° panis est. dicit q² suba pa-
nis desinit esse cōsecratione subueniente. ⁊ cetera ibi
dem. Non est igit cōtra catholicā fidē dicere q² in sa
cramēto altaris panis suba cozrūpit siue destruitur.
¶ Cū igitur deus cōseruet in eodez loco accidentia
destruendo sūam. nō erit impossibile sibi conseruare
sūam in eodez loco accidens cozrumpendo ⁊ sic erit
substantia quanta sine tali accidente.

Item si deus destrueret medietatē cuiuslibet accidē
tis absoluti informantē medietatē vnā vnius ligni. ⁊
conseruare aliā medietatem accidentis informārem
aliā medietatem illius substātie. ille due partes dista
rent ⁊ tñ vna istarum careret omni accidēte informa
te eam. Ex quo sequitur q² pars substantie pōt distā-
re a parte substātie sine accidente informāte eā. ⁊ per
consequens poterit substātia esse q̄ta sine quantitate
addita sibi. ¶ Itē non maiorē cōtradictionem inclu
dit q² substantia habens partes distinctas realiter na
tas distare localiter sine omni accidēte addita sibi in
aliquo diuisibili. ita q² tota sit in toto loco ⁊ ps in par
te q̄ q² aliqua substantia carens omni parte tali sit in
aliquo loco diuisibili. ita q² tota in toto loco ⁊ tota in
qualibet parte. Sed angelus carens omni parte inte
grali sine omni accidente absoluto addito sibi pōt eē
totus in aliquo loco diuisibili ⁊ totus in qualibet par
te. igitur nō est cōtradictio q² aliqua substātia habēs
partes natas distare localiter sit tota in toto loco di-
uisibili ⁊ pars in parte sine quātitate aliqua addita si
bi. Ex quo sequitur q² erit circūscriptiue in loco sine
quantitate addita sibi. Cōfirmatur hec ratio. nō ma
gis includit contradictionē substantiā cozpoream esse
in loco modo sibi conueniēti sine omni re addita sibi
q̄ substantiam incozporeaz esse in loco modo sibi cō
uenienti. Prioz aut modus essendi in loco cōue
niens substātie incozporee est esse in loco diffinitiue.
Sed substātia incozporea pōt esse in loco diffinitiue
sine omni re absoluta addita sibi ⁊ sic erit q̄ta sine oi
re absoluta addita sita sibi. Nullā igitur ut videt cō-
tradictionem includit q² aliqua substātia sit quāta si-
ne omni re accidente absoluto addito sibi.

¶ Q⁹ eadem conclusio que prius videtur sequi ex di-
ctis aduersariorum. Cap. XXVII.

Reter
p rōnes priores possunt adduci ptim fundate in dictis
aliox doctox catholicox negantiū tñ predi
ctā cōclusionē. Videt eni illa ꝓpositio sequi ex dictis
aliquox aduersariox. ois res absoluta existens sub
aliquo accidēte absoluto per informationē ita q² totū
sūm sit sub toto accidente. ⁊ pars sub parte. pōt per
diuinam potentiā coexistere eidem sine informatio-
ne ⁊ inherentia illa. patet. Nam ꝫm multos negātes
substantiā posse esse quātā sine accidēte inherēte sibi.

reſpectus extrinſecus aduenientes ſibi pōt auferri extremis manētibus. ⁊ ſm eos reſpectus inherētie accidētis ad ſubm eſt reſpectus extrinſecꝰ aduenientes. igit nō icludit ꝺictionē ſbam ⁊ iſtā rē quā dicunt quātitatē manere ſine reſpectu tali inherētie. Sꝫ hoc poſito tota ſba coexiſtit toti illi quātitati que eſt accidēs. Igit ſicut illa quātitas hēt ptē diſtantē a pte. ſic iſta ſba hēbit ptē diſtantē a pte ⁊ ita ſba eſt quanta ſine q̄titate īfozmāte eā. ¶ Sed poſſunt dicē q̄ ablato reſpectu inherētie q̄titatis ad ſbam ſba non erit pñs q̄titati: ita q̄ tota ſit pñs toti q̄titati ⁊ ps parti non poſſunt ſic euadere. Nā ſm eoſdē reſpectus pñtialitatis ſubſtantie ad q̄titatē eſt ꝑoz reſpectu inherētie quātitatiſ ad ſbam. ⁊ reſpectus pñtialitatis partis ſubſtātie ad partē q̄titatis eſt ꝑoz reſpectu inherētie ptis q̄titatiſ ad partē ſubſtātie. Qꝺ poteſt ꝓbari per hoc q̄ īm poſſibile eſt q̄ ſit reſpectꝰ inherētie q̄titatis ad ſbam ſine reſpectu pñtialitatis q̄titatis ad ſbam ⁊ per conſequēs ſine reſpectu pñtialitatis ſubſtantie ad quātitatē: qz ille pñtialitateſ mutue ſm ꝓncipia eoꝝ ſūt ſil nā. Sed reſpectus pñtialitatis pōt eſſe ſine reſpectu inherētie. Multis eni eſt ſba pñs uel eē pōt que non īfozmāt uel inherēt ſibi. ſed ſm eos per diuinā potentiā ꝓtius pōt eſſe ſine poſteriori. nō igit includit ꝺictionē q̄ cōſeruet reſpectu pñtialitatis totius ſubſtātie ad totā quātitatē iſtā que ponit accidens inherens ſibi ⁊ reſpectus pñtialitatis ptis ſubſtātie ad illam ptē q̄titatis ſine reſpectu inherētie quātitatiſ ad ſbam ⁊ ſine reſpectu inherētie ptis quātitatis ad ptē ſubſtātie: quo poſito tota ſba eſt pñs toti quātitati ⁊ pars ſubſtātie eſt pñs parti quantitatis ſine reſpectu inherētie. Et per ꝓñs ſine hoc q̄ ſba īfozmet quātitate: ⁊ ſic habebit illa ſba partē diſtātē a pte ſine quātitate īfozmāte eā ⁊ per ꝓñs erit quāta ſine q̄titate īfozmāte eā. Nulla eni res per ſe vna habet partem extra ptē ⁊ partē diſtantē a pte niſi ſit quāta. Itē reſpectꝰ pñtialitatis ſubſtātie ad ubi ſm iſtoſ nō ꝺepēꝺet ex reſpectu inherētie q̄titatis ad ſuū ſbm qz ꝺeſtructo reſpectu inherētie quātitatis ad illā ſubſtātiā adhuc poterit illa ſba eſſe pñs loco: ⁊ eaꝺē rōne reſpectuſ pñtialitatis ptis ſubſtātie ad partē loci nō ꝺependet ex reſpectu inherētie ptis quātitatis ad ptez ſubſtātie: ⁊ tñ ſm eoſ omne qꝺ non ꝺependet ab alio pōt cōſeruari per diuinā potentiā ſine alio. Poterit igit reſpectus pñtialitatis totius ſubſtātie ad totū locum ⁊ partis ſubſtātie ad partē loci cōſeruari ſine reſpectu inherētie q̄titatis ad ſbam. quo facto ſba ipa erit pñs toti loco. ⁊ ps pti. ⁊ per ꝓñs erit circunſcriptiue in loco ⁊ tñ nō īfozmabit aliq̄ quantitate que ſit res abſoluta diſtincta realiter a ſubſtātia. Subſtātia ergo erit quanta ſine quantitate.

¶ Qꝺ ſubſtantia eſt quanta per ſuas partes ſubſtantiales ſine omni quantitate que ſit res diſtincta realiter a ſubſtantia ⁊ qualitate. Cap. XXVIII.

Eſtat poſt hoc oſtēꝺere q̄ nō ſolū ſubſtantia pōt eē quāta ſine quātitate addita ſibi. ſed ēt q̄ ſba eſt quāta per ſuas ptes ſbales ſine omni quātitate que ſit alia res abſoluta diſtincta realiter a ſuba ⁊ q̄litate. Qꝺ ꝑ⁹ perſuaꝺet ſic. frūſtra fit per plura qꝺ pōt fieri per pauciora hoc eni eſt ꝓncipiū qꝺ negari nō ꝺebet: qz nulla pluralitas eſt ponēꝺa niſi per rationē uel per experientiaz uel per auctoritatē illius qui non pōt falli nec errare poſſit cōuinci. Sed exquo ſuba pōt eſſe quanta ſine quātitate diſtincta a ſba ⁊ qualitate. nec per rationē nec per experientiā poteſt cōuinci q̄ ſit taliſ quātitaſ alia. Nec hoc inuenit expreſſum ab auctore aliq̄ qui nō pōt errare. qz non inuenitur a ꝺeo fuiſſe reuelatuz igitur nō eſt neceſſe ponere quātitatem talem. Et ita frūſtra ponereꝫ. omnia eni que poſſent ſaluari per talem rez poſſunt ſaluari ſine ea: ⁊ per hoc q̄ ſubſtātia habens ptes ſubſtātiales diſtinctaſ realiter nataſ diſtare localiter. que partes tam ſubſtātie q̄ qualitatuz virtute cauſe efficiētis ⁊ finalis ſicut in eſſe ꝓducunt ita fiunt diſtāteſ. Eadem eni virtute qua diuerſe partes ſubſtātie ⁊ q̄litatiſ ꝺe nō eſſe ꝓcedunt ad eē: etiaz in diſtinctis locis capiunt eē. Et ideo ſicut nihil p̄ter cauſam efficientē finalē formalē ⁊ mālem neceſſario requirit nec preexigit ad hoc q̄ ſubſtātia ⁊ ptes ſubſtantie ꝺe nō eē ꝓducant ad eſſe: ita ēt nihil p̄ter predictas cauſas requirit neceſſario ad hoc q̄ vna pars ſubſtātie ſit extra aliā partē uel diſtet ab alia pte. Mirum eni videret q̄ vnū accidens poſterius ſubſtātia ⁊ ptibus eius poſſet facere vnā partē ſubſtantie extra aliam partē ⁊ tamen cauſe eſſentiales rei nō poſſent hoc facere ſine accidēte tali. non eni ad diſtantiā partiū illarū requirit accidens tale cū ꝺue ſubſtantie poſſunt diſtare ⁊ ſi eſſent ab omnibus accidētibus ſeparate. Nec ad hoc q̄ ille ꝺue partes conſtituunt ad hoc totū requirit accidens tale: cū nulla videatur rō quare partes priores nāliter omni accidēte non poſſunt cōſtituere totū cuius nate ſunt eē partes ſine accidente. Ex q̄bus omnibus colligit q̄ quātitaſ ꝺe genere accidētis nec requirit ad diſtantiā localē illorū que nate ſunt cōſtituere vnā ſubam abſq; tali accidēte. ¶ Ex quo patet q̄ omnia que poſſunt ſaluari poſita tali quantitate ſine ea eque bene ſaluari poſſunt. Ita eni ſaluabitur q̄ partes ſubſtātie ⁊ qualitates informantes ſubam diſtant localiter ⁊ q̄ tam ſubſtātia q̄ qualitates ſunt quāte q̄ habent partē extra partez ſine tali quātitate per hoc q̄ cauſe eſſentiales produ cunt partes ſubſtātie ⁊ qualitatū in locis diſtinctis: ſicut ſi ponat talis quantitas cōſequens ſubſtantiā iam productā. Quis enim prohibet ꝺeū producere vnaz ſubſtantiā uel qualitatē ſine omni accidente diſtincto a ſubſtātia ⁊ qualitate. ⁊ quis pōt prohibere ꝺeū ponere vnā partem illius ſubſtātie uel qualitatis extra aliā abſq; diſſolutione illius ſubſtantie uel qualitatis abſq; re alia abſoluta diſticta realit ſi poſſit hoc facere mediāte tali re diſtincta. hoc enim videt nimis artare diuinā potētiā ꝺicere q̄ vna re ꝓducta a ꝺeo habente partes diſtinctas realiter ꝺeus nō poſſit facere diſtare localiter niſi ꝺando eis rem nouā. uel niſi vnitatem earū rumpat uel diſſoluat. ¶ Item q̄ ſubſtantia ſit quāta per ſuas partes ſubſtantiales intrinſecas ſibi oſtendo. Illud qꝺ per partes ſuas intrinſecas eſt in loco circunſcriptiue per ſuas parteſ intrinſecas eſt q̄tum. quia oſtenſum eſt prius q̄ omne qꝺ eſt circunſcriptiue in loco eſt quantū. Omnis autem ſubſtantia materialis per ſuas partes ſubſtātiales eſt in loco circunſcriptiue. quia ſicut oſtenſum eſt prius omnis ſubſtantia materialis que eſt extēſa per ſuas partes eētiales eſt preſens loco: ita q̄ tota ſubſtantia eſt preſens toti loco. ⁊ pars ſubſtātie eſt preſens toti loco: ſed omne tale eſt circunſcriptiue in loco. ⁊ ita omnis eius ſubſtātia per partes ſibi intrinſecas eſt quanta. Nec ualet ꝺicere q̄ ſubſtantia nō habet ptes niſi per quantitatē que eſt res diſtincta a ſubſtantia. nam ſubſtantia nō ꝺependet ab aliquo ſuo accidente nec per conſequens partes ſubſtantie ꝺepēꝺent a ptibus accidentis. Si igitur quātitas ſit accidēs ſubſtātie partes ſubſtātie nō ꝺepēꝺēt nec a quātitate nec a ptibus

quãtitatis.7 ita ſba hẽt ptes nõ per q̃titatẽ. Qõ cõ firmat:nã per idẽ hẽt res eſſe 7 eẽ diſtinctũ.per illud igit̃ per qõ ſunt ptes ſbſtãtie per idẽ ẽt diſtinguũtur. ſed ptes ſbſtãtie nõ ſunt per q̃titatẽ.igit̃ nec diſtiguũ tur per q̃titatẽ.nõ igit̃ ſba hẽt ptes per q̃titatez que eſt alia res a ſba.Item ſi q̃tas ſit alia res a ſba.igit̃ nõ faciet ptẽ ſubſtãtie diſtare a pte ſubſtãtie niſi ſit cã efficiẽs uel finalis:ſed cãlitas efficiẽtis uel finalis faciẽs ptes diſtare nõ excludit q̃n illa res per ptes ſuaſ ĩtrinſecas ſibi ſit q̃ta.cũ eni deus tanq̃ cã efficiẽs 7 finalis faciet ptes cuiuſcũq; q̃titatis diſtare:nulla q̃ti tas per ptes ſuas eẽt q̃ta nec hñs ptẽ extra ptez.Ex quo patet q̃ q̃tũcũq; ſubſtãtie illi que hẽt ptẽ extra ptem eſſet addita vna q̃tas alia:adhuc illa ſba per ſeipſam 7 per ptes ſuas intrinſecas eẽt quãta.ſic ptes ſubſtãtie ſeipſiſ 7 p2o nihil aliud niſi per ſuas cãs ex trinſecas.puta efficientẽ 7 finẽ diſtant localiter.Nec ſufficit dicẽ q̃ q̃titas que eſt accidẽs eſt cã formalis q̃re ſuba eſt q̃ta ſicut albedo eſt cã formaliſ quare ali quid eſt albũ.hoc nõ ualet.q2 oſtenſum eſt p̃us q̃ ois res vna nũo hñs ptem diſtantẽ localiter uel ſitualit̃ a pte eſt q̃ta.Iſtud igit̃ per qõ res nec eſt vna nũo nec per qõ ptes rei diſtant ſitualiter nõ eſt cã formalis q̃ re res illa eſt q̃ta.Quantitas aũt que eſt accidẽs nõ eſt illud per qõ formaliter ſuba eſt vna nũo per idem eni ſuba 7 eſt vna nũo.Nullũ aũt accidens eſt cã for malis q̃re ſuuz ſubm eſt nec erit igit̃ cã formalis q̃re ſubm ſuũ eſt vnum.Nec q̃tas ẽt eſt cã formalis per quã ptes ſubſtãtie diſtãt ſitualiter ſic̃ aliq̃d eſt album per albedinẽ.Tũc eni ſicut impoſſibile eſt q̃ aliq̃ ſint alba ſine albedine ſiue ſint ſepata ab inuicẽ ſic̃ quedã tota per ſe exiſtẽtia.ſiue ſint ptes conſtituentes aliq̃ totũ.ita ipoſſibile eſt q̃ ille res que mõ diſtãt ſitualit̃ per q̃titatẽ que eſt accidẽs:ſicut corpus eſt albuz per albedinẽ.diſtarẽt ſitualiter uel localiter ſine tali quã titate ẽt ſi eẽnt ſepata abinuicẽ 7 eſſent quedam tota nõ faciẽtia vnũ totũ.q̃ eſt falſum.Poſſet eni omni potẽtia dei p̃° diuidẽ lignũ in duas ptes 7 ponẽ vnaz illarũ in angliã aliã aũt hic in romã 7 poſtea ſeparare illa ab oibus accidẽtib⁹ ſuis abſolutis.quo facto illa diſtarẽt localit̃ 7 tñ nõ hẽt talẽ q̃titatẽ:q2 ſepata ſũt ab illa per caſum.Ex q̃b⁹ patet q̃ ptes ſbſtãtie nõ diſtarẽt per talẽ q̃titatẽ ſicut corpus eſt albũ albedine.

¶ Probatio eiuſdẽ cõcluſionis que p2ius per argumẽ ta ſumpta a dictiſ doctoꝝ catholicoꝝ. Cap.XXIX.

SUperioribus rõnibus addu cẽde ſunt alie ptim fundate in dictis alioꝝ doctoꝝ catholi coꝝ.qui tñ ponunt talẽ q̃titatẽ mediã inter ſbaz 7 q̃ litatẽ.Dicit eni quidã doctor 7 pbabile reputo.q2 ni hil uolo negare a dei potẽtia.cũ plus poſſet facere q̃ nos cogitare uel itelligẽ.niſi viderim euidentẽ cõtra dictionẽ ſequi.Dicit eni doctor ille.ſ.ſcotus li° 4.° di. x^a.q.4^a.Qõ infinita dei potẽtia poſſet cõſeruare coz pus chr̃i ſub ſpecie panis ſacr̃aliter abſq; hoc q̃ in ce lo uel alibi hẽt eſſe localiter 7 circũſcriptiue.Pona tur igit̃ q̃ corpus chr̃i ſit ſub ſpeciebus ſacr̃aliter.7 deſinat in celo eẽ localit̃ 7 nullibi incipiat eẽ localiter 7 circunſcriptiue.quo facto quero aut illa q̃titaſ que p̃us erat diſtincta a ſuba 7 q̃litate manet aut nõ ma net ſed corrũpit̃.Nõ põt dici q̃ illa q̃titas eſt deſtru cta.Nã ſm eos ibidẽ.abſolutũ nõ uariat̃ ad uariatio nẽ reſpectiui.7 per ꝓns nec abſolutũ deſtruit̃ per ua riationẽ reſpectiui.Ubi aũt in celo nõ eſt niſi reſpect⁹ ſm coſdẽ.igit̃ nõ pp hoc q̃ corpus chr̃i ceſſet eẽ in ce lo localiter:opz ponẽ q̃ aliq̃ reꝝ realiter deſtruat.Re manet igit̃ ois res abſoluta que p̃us erat.7 ſic rema nebit q̃titas illa.Cũ igit̃ ſm eos illa ſuba eſt q̃ta per illã quãtitatẽ ſicut corpus eſt albũ per albedinẽ:ſicut impoſſibile eſt 7 ꝯdictionẽ includit q̃ aliq̃ corp⁹ ſit in formã albedine ĩherẽte ſibi 7 tñ q̃ nõ ſit albũ.Ita ipoſſibile eſt q̃ illa ſuba ſit infoꝛmatũ illa q̃titate in herente ſibi niſi ſit quãta.Oportet igit̃ iſtũ dicẽ q̃ il lud corpus chr̃i poſito p̃ori caſu uere 7 realiter eẽt il la q̃titate q̃tũ.Sed q̃ hoc nõ debeat cõcedi perſua deo p̃° ſic.Illud qõ nõ hẽt partẽ diſtantẽ a pte nõ eſt quãtũ.ſed poſito p̃ori caſu ſuba corporis chr̃i nõ ha bet ptẽ diſtantẽ a pte.q2 ſi ſic cũ illud corpus coexi ſtat ſpeciei panis.ſequit̃ q̃ diſtincte ptes corporis co exiſtunt diſtinctis ptibus illius ſpeciei.Probatio cõ ſequentie.Nã ſi ptes corporis chr̃i diſtãt localiter ac cipio illas duas puta.a.7.b.Tũc quero de.a.aut co exiſtit toti hoſtie 7 cuilibet pti.eadẽ rõne.b.coexiſtit toti hoſtie 7 cuilibet pti 7 per poſitũ.corpus chr̃i nõ eſt alibi q̃ ſub ſpecie panis.igit̃ cuicũq; coexiſtit vna pars eidẽ coexiſtit alia.7 per cõſequẽs nõ ſunt diſtin cta localiter.Si aũt dicas q̃.a.coexiſtat vni parti ho ſtie 7 nõ alteri.7.b.coexiſtit alteri pti 7 nõ illi.7 ita di ſtincte ptes corpis chr̃i coexiſterent diſtinctis ptib⁹ ſpeciei panis qõ falſum eſt:q2 ex illo ſequit̃ q̃ nõ totũ corpus chr̃i eẽt in q̃libet pte hoſtie.imo in nulla pte hoſtie eſt totũ corpus chr̃i.Etiã ſequit̃ corpus chr̃iſti eſſe in loco circũſcriptiue.que omnia ſunt falſa.Reli quitur igit̃ q̃ illo caſu poſito corpus chr̃i nullibi hẽt partẽ diſtantẽ ſitualiter a pte.Nec hẽt ptẽ extra p tem 7 per ꝓns nõ eſſet quãtũ qõ eſt,ꝓpoſitũ.Sed ad illa 7 cõſimilia innuũt ipſi vnã reſponſionẽ dicẽtes q̃ poſitio que eſt differẽtia quantitatis neceſſario eſt in q̃to.uel eſt in quãto cõtinuo permanẽti.7 illaz opoz tet ſaluare in ꝓpoſito quo ſcilicet dicit ordinẽ partiũ in toto.Nec eſt eni bene intelligibile aliq̃d eſſe quan tum dimenſiuũ quin ſit ſignare in toto ordinez huius partis ad aliã ſm quãtitatẽ interiacentẽ. ¶ Poſitio aũt que ponit̃ a quibuſdã predicamentuz aliud dicit. Preſuppoſito eni ordine partiuz in toto ponit ultra ordinẽ partiũ ad locũ ſiue ad ptes loci uel locantis. hoc eſt dictu q̃ ptes coextendant ptibus ſicut totuz dicit̃ p̃mo cõmẽſurari toti loco in quo hẽt ſuum ubi ita q̃ poſitio predicamẽtũ preſupponit poſitionẽ diffe rẽtiã quãtitatis:7 ſpecificat ubi.7 hanc poſitionez poſſibile eſt deũ ſeparare a quãtitate manẽte poſitio ne p̃ma.nõ ſolũ per negationẽ ubi: ſicut poſſet facẽ aliquod corpus extra vniuerſum.7 tũc nõ hẽt illam ſecũdã poſitionẽ:q2 nõ hẽt aliquod cõtinens cuius ptibus ptes cõtenti cõmẽſurarẽtur.Sed poſito etiã termino cui p̃ſenti poſſet fieri cõmẽſuratio ſiue coex tenſio alteri corpori.poſſibile eſt deũ ſm ſeruare quã tum 7 coexiſtẽtiã eiuſ ad quãtũ.7 tamẽ ſine illa coex tenſione ptiũ vnius ad ptes alterius quã dicit illa po ſitio 2^a.Iſta ſunt ſubtiliter dicta.nullus tñ amator ue ritatis debet offendi ſi cã ueritatis ingrende 7 exer citi impugnent.Si eni uera ſũt expedit audire obie ctiones ut ſoluant ut ſic ueritas clarius inoteſcat.Si falſa ſunt expedit ut cõmunicant.Qõ aũt illa reſpõ ſio nõ ſit ſufficiẽs p̃mo poteſt perſuaderi ſic.Si poſi tio que eſt differẽtia quãtitatis dicit ordinẽ partiũ in toto 7 ſufficiẽs eſt ad hoc q̃ aliqõ ſit q̃tũ.quero qua lis eſt ille ordo ptiũ in toto.aut eſt ordo ptiũ ſitualis ita q̃ vna ps eſt ſupioꝛ 7 alia iferioꝛ.vna ante 7 alia retro.vna uerſus oriẽtẽ.alia uerſuſ occidẽtẽ.Aut eſt ordo pfectionis.q2 ſcilicet vna ps eſt pfectioꝛ 7 alia impfectioꝛ.Aut eſt ordo totiꝰ 7 ptiſ ſic oculuſ eſt ps

capitis. Aut est ordo cālitatis: qz vna pars est cā alterius. Aut est ordo originis uel nāe: qz si vna pars prī' ꝓducit uel est prī' in rez nā ꝙ alia. Alio enim mō nō video ꝙ possit itelligi ordo partiū in toto importat' per positionē que est dīa q̄titatis. Si prim' ordo. ſ. situalis manifestū est. ꝙ ille nō pōt eē sine locali distātia ptiū: z ita nunq̄ est ad q̄tū nisi ptes situaliť distēt. Cū igiť posito p' casu ptes corpis chr̄i nō distāt situaliť. corp' chr̄i illo ꝓcesso nō erit q̄tū. Alīs aūt modis nō pōt ordo ptiū in toto itelligi qui ē positio que est dīa q̄titatis. Nā ꝗlibet ordo ita poterit cōpetē sbe corpis chr̄isti si tota suba corpis chr̄i eēt separata ab oi q̄titate. qō est deo possibile facē ꝟz illos. sicut qñ ē ꝓiūcta cū q̄titate. Cōseruata eni tota sba corpis chr̄i absq; hoc ꝙ sit q̄ta. ita eēt pars sube pfectior alia sic nūc est. nō plus est ēt vna pars nūc pars alterius. nec plus ē vna ps cā alteri'. nec plus vna ps prīor nā alia q̄ esset tūc: z ita patet ꝙ nullus ordo ptiū in toto pōt cōpetere partib' sube qñ est ꝓiūcta q̄titati quin possit cōpetere qñ nō est ꝓiūcta quātitati ꝑter illū ordinem qui est situalis qui sufficit ad hoc ꝙ sit q̄tum. talis aūt ordo partiū req̄rit distantiā partiū locales. z per ꝓns nihil est quātū ꝓtinuū ꝑmanēs: nisi ipm hēat ptes distantes situaliť. Jtē oē quātū situatū est longū sed nullū longū est sine distātia locali uel situali partium. Si igiť corp' chr̄i prīori casu posito sit q̄tū opz ꝙ sit longū. Et per ꝓns oportet ꝙ vna pars distet ab alia. z ꝙ vna sit ex aliā. qō nō est uerū retento casu prīori. Jtē oē quātū est extensum. ſz nihil est extēsum nisi vna pars distet ab alia z sit ex aliā. nō eni ad extēsionē sufficit pñtia alicui rei quāte: tūc eni aia itellectiua eēt quāta cū coexistat z sit pns toti corpori z cuilibet parti ei'. Cōstat itaq; ꝙ si corp' chr̄i eēt q̄tū in sacro altaris retēto ꝑmo casu. hēret partē ex partē: qz uere eēt extēsus. z ita hēret positionē que dicit ordinē partiū in loco. Jtē oē q̄tū ꝓtinuū z ꝑmanēs vnitū est figuratus. ad figurā aūt req̄rit ordo ptiū in loco si sit pns loco. nec sufficit aliqs alius ordo partius in toto ad figurā. qō patet ex hoc. Nam facta sola mutatiōe locali partiū possibile est figurā mutari. Si enim oēs ptes corporis humani mutarent localiť. ita ꝙ venter poneret sup caput uel pedes supra uentrez: uel fieret aliq; talis mutatio localis partiū manifestū est ꝙ mutaret figura: z tñ nō eēt nisi alius ordo partiū in loco uel diuersa positio situalis. Et ita manifeste patet ꝙ ordo situalis partiū req̄rit ad figurā. vñ si ptes nō distarēt localiť manifestū est ꝙ non est ibi figura aliqua. Si eni deus per suā oipotentiā erraret de nouo sba ligni cū oib' accidētib' suis absolutis sub specie panis absq; hoc ꝙ alicubi eēt localiter qō est deo possibile ſm illos. cui' queso figure eēt lignū illud. Nō potest dari rō q̄re plus sit quadratū q̄ triāgulare uel rotundū. Nec ēt plus posset poni pedalis quātitatis q̄ bipedalis. nec posset rarefieri z ꝺdensari. z eē aliq̄n maioris aliq̄n minoris q̄titatis. Nec posset poni ꝙ lignū eēt rarū uel ꝺensum. cū nō posset dici ꝙ ptes ꝓpinque iacerēt. cū tñ ſm sentētiā sapiētis raruz sit illud cuius partes ꝓpique iacēt. Jtē corpus homogeniū uere est quātū. z per ꝓns uere hns positionē que est dīa q̄titatis. Sz manifestū est ꝙ partiū homogeniaz nō est ordo nisi situalis. Circūscripto eni ordine partiū taliū situaliū nulla poterit esse prīor alia: nec vna posterior alia cū sint oīno eiusdē rōnis. Nulla igiť positio ab illa que est ordo partiū in loco uel que est ordo partiuz situalis req̄rit ad hoc ꝙ sit realr q̄tuz. vñ qui dicit ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄d sit quātū sufficit quida ordo partium in toto qui nō est ordo partiū situalis: opz exprimere qualis sit ordo ille partiū. Et vī ꝙ nullus possit assignari ꝺn possit eē ſm eos iter ptes subales circūscripta quātitate tali. Ex ꝓdictis colligiť ꝙ si corpus chr̄i eēt ꝑcise sub specie panis sacr̄aliter z nullibi localiter z circūscriptiue nō eēt quātū alia quātitate distincta a suba z ꝗlitate. Si tñ uocet q̄tū oē vnū nūo hns partes distinctas realr natas distare localiter. z natas ꝓduci ab agēte nāli in distinctis locis. pōt ꝓcedi ꝙ illo casu posito corpus chr̄i eēt q̄tum. Jtē per ꝓncipia ꝓdictoz oīndo ꝙ suba mālis per suas partes subales est quāta. Nā ſm eos sicut tota suba est prīor tota q̄titate ita ptes sube sunt priores partib' q̄titatis. prī' igiť sunt ptes sube q̄ ptes q̄titatis. Tūc quero aut in codē loco sunt in illo prīori aut in distinctis locis. Nō in eodē loco: qz nō plus in vno q̄ in alio. Igitur in illo prīori sunt in distinctis locis: ſz suba panis hns partes exñtes in distinctis locis circūscribiť loco. Suba igiť in illo prīori est q̄ta z suba per seipaz: z per ptes suas intrinsecas est q̄ta. Jtē oē qō per seipsuz z per partes intrīsecas subales circūscribiť loco per idē est q̄tū. Suba mālis per seipsū z per ptes intrīsecas circūscribiť loco qō patet ex prīcipijs eoz. Naz circūscriptio passiua locati nō est nisi q̄dā respect' ſm eos. Respectus aūt uariat ad uariationē tā fundamēti q̄ termini. ſm sic opinātes. Cū igiť suba z quantitas distinguūtur realr circūscriptio passiua qua circūscribiť suba. z circūscriptio passiua qua circūscribiť quātitas erūt distincte. z ita alia circūscriptiōe passiua est suba in loco z alia q̄titas. z per ꝓns suba seipsa z partibus suis subalib' circūscribiť fundamētaliter loco z circūscriptione, ꝑa formalr circūscribiť loco. Sed illa duo oīb' aliis circūscriptis sufficiūt ad hoc ꝙ aliq̄d sit q̄tum. igiť suba sine q̄titate absoluta distincta realr est quāta. Jtē est alia distātia localis vni' partis sube ab alia pte. Et alia distātia vni' partis quātitatis ab alia parte q̄titatis: qz ex quo fundamētū z termin' sūt distincta vni' respect' z alteri' ſm eos. opz ꝙ respect' distinguant. Jste aūt distātie distiguunt. Sed distantia localis partiū ꝓstituētiū aliq̄ totū nō pōt eē sine q̄titate. igiť cū prī' ptes sube distent localiter q̄ ptes q̄titatis sicut prī' sunt. Jta prī' erit substātia quāta q̄ illa q̄titas ponat in esse. Ex premissis itaq; multisq; alijs que ꝓpter breuitatē omitto posset alicui videri ꝙ q̄titas nō est nisi extra positio partiū faciētiū vnū totū ad quā extrapositionē distātiū localē siue situalē partiū nō req̄runt nisi ptes ille que distant z cause essentiales intrinsece se hēant cās intrinsecas. z cause intrinsece. puta efficiēs z finis. z ita per ꝓns ptes substātie faciētes vnū pñt distare situaliter: z vna esse ex aliaz virtute suaz nāliuz causaz. Quātitas aūt que est res alia absoluta a suba: nec est cā intrīseca nec extrinseca illaz partiū: ꝓpt qō ad illā extrapositionem siue distantiā situalē partiū nō req̄rit q̄titas talis. Unū ex ꝓncipijs multoz posset sic argui. Ad existentiam realē respect' fundamētū z termin' sufficiunt z cause extrīsece. ſm illos aūt distātia situalis ptiū siue ex positio partiū sube ultra ipas ptes nihil addit nisi respectū qui nō hēt prō fundamēto z termino nisi istas partes sube. Positis igiť ipsis ptib' sube z causis extrīsecis faciētib' ipsas distare. sufficiēter ponet ille respectus. Si igiť req̄rit ad illam distantiā partiū substātie alia quātitas que sit alia res a suba illa q̄titas uel erit fundamētū uel termin' illi' respectus. qō nō pōt dari sicut ostēsum est. uel erit cā extrinseca illi' respectus. z per ꝓns sine ea pōt poni relatio respectus. cū quicqd

possit deus mediante causa scda extrinseca põt deus imediate per se. Sine igit oi tali q̃titate distincta põt poni ista extrapositio siue distãtia situalis partiũ substãtialiũ. Sed posita extrapositiõe sine distãtia locali ptiũ uel situali habet q̃tas. habet ergo q aliq̃ totũ hñs ptẽ ex̃ ptez sine q̃titate tali posset esse q̃tas. z ita videt supfluere ois quãtitas distincta a suba z q̃litate. Et multa p̃cedẽtia per que, pbatũ est q suba põt eẽ quãta sine q̃titate alia a suba pñt applicari ad prohandũ q q̃tas põt eẽ quãta sine quãtitate alia quorũ pertractationẽ cã breuitatis ptr̃aseo. ¶ Ex oib' tñ p̃dictis elici põt. q nulla est necessitas ponẽdi q̃titatem aliã a sba z q̃litate: qz ad hoc q tam suba q̃ q̃litas sit quãta. sufficit q virtute causarũ eẽntialiũ, pducant suba z q̃litates. Et q ptes earũ virtute earũdez causarũ sine cuiuscũq; alteri' pductiõe in locis distinctis pducant siue q vna ps extra aliã capiat eẽ. Nõ enim videt alia res ad hoc q vna ps sube uel q̃litatis extra aliã capiat eẽ. nisi sit cã eius intrinseca uel extrinseca. quãtitas aũt talis non põt poni cã intrinseca nec extrinseca subẽ siue q̃litatis. z ita hoc q vna ps pducat extra aliã talis q̃tas nõ requirit. frustra igit ponit.

¶ De obiectionibus ptra predicta. Caplm. xxx.

a ¶ D maiorẽ explanationẽ p̃dictorũ sũt alique obiectiones ponẽde. Qõ eni ois quãtitas sit alia res a suba. a diuersis diuerse rõnes tam catholice q̃ philosophice adducunt. de q̃bus recitabo paucas: qz si illę potuerũt solui faciliter reliquę dissoluent. ¶ Arguit tñ sic. Si aliq̃ q̃titas nõ eẽt alia res a sba sicut tẽ suba panis cõuertit in corp' chri. Sic silr aliq̃ q̃titas puertit in corp' chri. Jtẽ sicut panis puertit in corpus chri. ita suba panis puertit in quãtitatẽ corporis chri. z per pñs quãtitas corpis chri virtute sacramẽti incipit eẽ sub specie panis. Ex quo sequit q virtute puersionis corpus chri eẽt quãtũ z localiter atq; circũscriptiue in sacro altaris qõ est falsum. ¶ Jtẽ si aliq̃ q̃titas nõ eẽt distincta res a sba non maneret quãtitas in sacro altaris. sicut nec manet ibi sba panis. qõ constat falsum. ¶ Jtẽ nullũ accñs est idẽ realiter cũ sba. ois aũt q̃titas accñs est qõ eẽ de intẽtiõe sanctoz z philosophorũ eorũ testimonijs approbat. Dicit eni beatus Aug'. 5. de trini. c. 4. in rebus creatis atq; mutabilibus q nõ fm sbam dicit restat. ut fm accñs dicat ois eni accidũt eis que amitti pñt uel minui. z magnitudines z q̃litates qõ dicit ad aliq̃d sicut amicitie, pinq̃tates silitudines eq̃litates z si qua hi' z sit' z habitus z locus z tpa. Jtẽ idẽ in eodẽ libro. c. x°. In rebus que participatione magnitudinis magne sũt q̃b' aliud est eẽ aliud magnas eẽ sicut magna domus. magnus mons. magnus arbus. In his igit rebus aliud est magnitudo aliud qõ ab ea magnitudine magnũ est z prozsus hoc est magnitudo qõ est magna domus. Jtẽ aristoteles posuit nouẽ p̃dicamẽta accitia: inter que q̃titatẽ cõnumerat. ex q̃bus oibus patet q magnitudo est accñs z per pñs est distincta a sba. Jtẽ hoc qõ est ptra oẽm opinionem doc. nõ est tanq̃ catholicum recipiẽdũ. ¶ Jtẽ est ꝫ experiẽtia: qz cũ sba corporea diuidat absq; alicui' rei cõuersione in illã efficit minoris quãtitatis absq; alicui' rei siue partis amissione. qõ eẽ nõ posset si q̃titas nõ eẽt res alia a sba distincta realiter. ¶ Jtẽ in diuersis substãtijs differẽtib' spe est eadem q̃titas specie. nõ est eni lõgitudo sine latitudine alia specie in pugillo aeris z ignis. qõ nõ eẽt uez si lõgitudo nõ eẽt distincta realiter a sba. Jtẽ q nulla q̃titas sit eadẽ realiter cũ q̃litate oñdit. Nam fm philosophum q̃litas nõ est q̃ta nisi per accñs. si eniz q̃litas eẽt eadẽ cũ q̃titate tũc per se z sine addito eẽt quãta. ¶ Jtẽ ipossibile ẽ näliter vnũ corp' qõ est q̃tas eẽ simul cũ alio corpore qõ est quãtitas: qz dimensiones mutuo se expellũt: sed q̃litas simul est cũ substãtia. Si igit quãtitas eẽt indistincta realiter a q̃litate z aliqua eẽt indistincta a substãtia realiter. due quãtitates eẽnt naturaliter simul. z ita due soliditates siue, pfunditates z due lõgitudines z due latitudines essent simul imo multo plures q̃ due. Quia qua rõne albedo haberet suã quãtitatẽ. eadẽ rõne sapor haberet suã. z calor suã z humiditas z siccitas suã z sic de aliis. Et ita tot corpa eẽnt lõga lata: lata z pfunda. q̃litates sũt simul z ita in sacro altaris multa corpora eẽnt. quo cõcesso põt queri quõ ille q̃litates remanentes in sacro altaris manẽt simul q̃cũq; mouentur. Ex quo nulla earũ est in alia tanq̃ in sbo nec oẽs sunt in vno aliquo sbo. si q̃titas nõ sit vnica z sbm earuz. Sic igit videt q, ppter p̃dicta z alia opz ponere quantitatem differentem a substantia z qualitate.

¶ Responsio ad predictas obiectiones per sequentia capitula. Caplm. xxxi.

q ¶ Quod autem oẽs ille rationes nõ coincant sufficiẽter q sit alia quãtitas distincta realr a substãtia z q̃litate. Nũc restat oñdere. Qñ eni pmo deducit ad hoc inconueniẽs q aliqua quãtitas puertitur in corpus chri. ¶ Prio põt dici q illius oppositũ in scriptura sacra nõ iuenit. Nunq̃ eni legi in scripturis sacris. nec in iure canonico. nec in aliquo scripto auctẽtico. q quãtitas nõ puertit in corp' chri. Utrũ eni quãtitas puertit in corpus chri: uel nõ puertat nullaz penitus faciũt mentionẽ. sicut nec utrũ quãtũ puertat in corp' chri: q̃uis aliq̃ quos negare est licitũ: qz mutuo se reprobãt asserãt q q̃titas nõ puertit in corp' chri. ¶ Scõo q̃uis nõ inueniat q q̃titas nõ puertit in corpus chri. nõ opz pcedere q̃ quãtitas est alia res a q̃litate z substãtia. modus eni significãdi posset ipe dire p̃dicationẽ q̃titas puertit in corpus chri sicut ꝫ multos. q̃uis humanitas nõ sit reꝫ distincta realiter ab hoie. tñ pcedit illa hõ est albus. z negat illa humanitas est alba: nõ qz humanitas nõ sit reꝫ distincta realit ab hoie. sed qz habet aliũ modũ significãdi. s. grãmaticalẽ uel logicalẽ hoc nomẽ humanitas z hoc nomẽ homo. Qualiter aũt sit possibile q predicatio sit falsa pp diuersos modos significãdi grãmaticales uel logicales. sine distinctione rez importarũ alibi ostendi. Tertio posset dici q quãtũcũq; hoc pcederet q q̃titas cõuertit in corp' chri hoc tñ accidit q hec sit uera q̃titas cõuertit in corpus chri. z frequẽter illa negant ab auctoritatib' que per accñs sunt q̃uis de virtute significationis negari nõ debeãt. Uñ quãtũcũq; aliqua q̃titas nõ est res distincta realiter a substãtia panis. tñ illa duo stant simul. Substantia panis conuertit in corpus chri. z q̃titas nõ puertitur in corpus chri. Sicut fm multos fundamentum z relatio nõ sunt res distincte z per psequens albedo z similitudo nõ sunt res realr distincte. z tñ illa duo stant simul albedo est. z silitudo nõ est. Qualiter aũt nõ obstãte q aliqua q̃titas nõ sit res realr distincta a suba põt hec eẽ uera. Substantia panis puertit in corpus chri: hac existẽte falsa quãtitas puertit in corp' chri põt sic declarari. Quãuis quãtitas aliq̃ non sit alia res a suba. tñ hoc nomẽ quãtitas pnotat ptẽ vnã eẽ ex̃ aliã. siue vnã partẽ distare ab alia. hoc nomẽ aũt substãtia nõ cõnotat vnã partẽ distare situaliter ab alia parte. Et

ꝓpterea nō video ꝙ icludat ꝓtradictionē. ꝙ hec sit uera. sba panis cōuertit in corpus chri. hac exnte falsa. sba panis habēs ptē distantē a pte cōuertit in corpus chri: immo pōt esse falsa. alia exnte uera ꝺa pōt iplicare falsum. scilicet vnā ptez panis distare situalit ab alia pte. Uñ si deus qui oia pōt facere sbm panis esse alicubi pcise illo mō quo corpus chri est sub specie panis ita ꝙ nulla sba illius panis nullibi eēt localiter nec circūscriptiue. tunc esset hec uera. illa res est sba. z hec falsa. illa reꝫ est sba hns partē distātē a pte.

¶ Et si tūc deus illā sbam conuerteret in corꝑ chri qō posse fieri a deo nō reputo a chriano debē negari hec est uera. sba panis est cōuersa in corꝑ chri. z hec falsa ꝓp iplicationē. sba panis hns ptē distantē a pte situalr ꝓuertit in corpus chri. z per ꝓns eius opposita est uera. Substātia panis hns partē distantē a pte nō ꝓuertebat in corpus chri. Ex qua sequit illa quātitas nō ꝓuertit in corpus chri. ¶ Patet ergo ꝙ ꝙuis illa sit uera mō. sba panis hns partē distātē z cetera. Poterit tamē illa esse uera. sba panis ꝓuertit in corpus chri. illa exnte falsa. sba panis hns ptē extra partem distantē a pte cōuertit in corpus chri. z per ꝓns hac exnte uera hns ptē distantē a pte nō conuertitur in corpus chri. que negatiua poterit eē uera. ꝑ. etiaz exnte falsa. uera ꝓp istā cām ueritatis: scilicet sba panis nō hēt ptē distantē a pte. z ita faciliter pōt dici ꝙ ꝙuis hec sit mō uera. aliq̄ q̄titas nō est res distincta a sba panis: tñ hec poterit eē uera panis cōuertitur in corpus chri. z per ꝓns hac exnte uera. q̄titas nō conuertit in corpus chri. Et tota causa est qz q̄titas hec sit mō uera sba est res eadē realiter cuz q̄titate aliq̄. tñ hec poterit eē uera. sba panis non est eadē res realiter cum quantitate. Sicut ꝙuis hec sit mō uera. substantia panis est sba habēs ptem distantē a pte tamē hec poterit esse uera. sba panis nō est sba habēs ptē distantē a pte. qz sequit ex illa possibili. Suba panis non hēt ptē distātē a pte. eēt hac exnte uera panis est.

¶ Patet igit ex pmissis ꝙ hoc nomen q̄titas aliud cōnotat uel dat intelligere q̄ cōnotat uel dat intelligi per hoc nomē sba. Quia hoc nomen q̄titas dat intelligē ꝙ illud de quo ꝓdicat sit habēs partē distātem a pte. hoc ꝟo nomen sba nec dat itelligere nec in ꝓpositione nec extra. ꝓpositionē ꝙ illud de quo uerificat sit hns ptē distantē a pte. Et ideo q̄tūcūq; hec esset mō uera. sba est q̄titas. tñ posset eē falsa substātia ēt remanēte sicut hec est modo uera panis est substantia habēs partē distantē a pte. z tñ ipsa sba manēte poterit esse falsa. Sic aliqui dicunt ꝙ hoc nomē similitudo cōnotat duas qualitates eiusdē rōnis simul existere in rerū nā. z tñ dicunt multi catholici ꝙ albedo z silitudo aliqua sunt vna res z nō sunt res distincte realiter. ꝙuis hec possit esse uera albedo est. hac existente falsa. silitudo est. Et ideo ꝙuis cōcederent ꝙ hec eēt uera. albedo est silitudo duz scilicet due albedines existunt in rerū nā. hec tñ posset eē falsa manente albedine. albedo est silitudo qz implicaret falsuz scilicet duas albedines esse realiter extra animā.

¶ Patet itaq; ex ꝓdictis ꝙ ꝙuis aliq̄ q̄titaꝫ non sit res distincta realiter a sba panis tñ poterit hec eē uera sba panis cōuertit in corpus chriſti. hac existente falsa q̄titas cōuertit in corpus chri z hoc pp diuersum modū significandi uel cōsignificādi illoz duoz nominū sba z q̄titas. ¶ Per idē patet ꝙ ꝙuis non inueniat exꝑssum in canone biblie nec in iure canoni co. nec in dictis doctoz approbatoz a romana eccle sia ꝙ sba panis nō ꝓuertit in quātitatē corporis chri qz de hoc nō faciunt mētionē. tñ ꝓp diuersum modū significādi uel cōsignificādi istoz nominū sba z quātitas. Posset hec uerificari. sba panis cōuertit in substantiaz corꝑis chri ꝙuis hec esset falsa: sba panis cōuertit in q̄titatē corꝑis. Sicut ꝓp diuersum modum significandi illoz nominū sba z q̄titaꝫ aliq̄ non essent res distincte realiter. Et ꝙ hoc nō sit ꝙ fidem ecclesie patet in sili. dicunt enī multi doctore ꝭ catholici ꝙ relatio nō est res distincta realiter a suo fundamento. Nō enī puto ꝙ aliqs sane mentis: nisi qui solus uellet uocari rabbi uelit dicere ꝙ oēs tenētes ꝙ relatio nō est alia res a suo fundamēto sunt heretici. nec est hoc hereticū dicere. ꝙ relatio nō est alia a suo fundamēto. Nunq̄ hereticum est dicere ꝙ sba panis cōuertit in relationē. Uel dicere ꝙ hec sit uera substantia panis conuertit in corpus chriſti. Et hec falsa sba panis nō conuertit in relationē. Non obstante ꝙ aliq̄ relatio puta relatio dependētie ipsius ad deum non est alia reꝫ a corꝑe chri. Et ita manifeste patet ꝙ ita faciliter pōt saluari tota ueritas circa sacramentum eucharistie. Quānis cōcedat ꝙ aliqua quātitas nō est res distincta realiter a sba. Sicut cōcedo ꝙ aliqua relatio nō est distincta realiter a sba qō cōcedūt multi catholici. Non enim plus reperit in scriptura sacra ꝙ q̄tas non cōuertitur in corpus chriſti. uł ꝙ sba corꝑis chriſti q̄ ꝙ relatio nō conuertit in relationē. Et ideo sicut catholice pōt poni ꝙ aliqua relatio nō est realiter res distincta a sba panis. z aliq̄ non est distincta a sba corꝑis chri z tunc opz concedere ꝙ aliqua relatio uel aliqs reſpectuꝫ cōuertit in corpus chriſti. Et sba panis conuertit in relationē tanq̄ in cōſequens uel assignare aliquē modū significandi uel consignificādi diuersum illorū nominū sba z relatio pp qō aliquid pōt uere negari ab altero z uere attribui vni. Et silr alterū illorum uere potest attribui vni z alterū uere negari ab eodē. Ita potest poni catholice poni ꝙ aliqua quātitas nō est res distincta realiter a sba. z tunc uel opoꝛtet cōcedere tanq̄ nō repugnans fidei ꝙ q̄tas cōuertit in corpus chri z substātia panis cōuertitur inquātitatem corꝑis chri. uel assignare aliquē modum diuersum significandi illoz nominum substātia z quantitas ꝓpter quē vna potest cōcedi alia nō concessa. quātūcunq; quātitas aliqua nō sit alia reꝫ a substātia. qō facile est facere. sicut alibi est ostensum: nec est pluꝫ difficile q̄ ostendē quo modo aliqua quātitas nō sit res distincta a substātia. z tñ ꝙ hec sit falsa quātitas est sba. sed qz hoc ptinet ad logicū magis q̄ ad theologum: ideo pertranseo.

¶ Ad aliud qō ultimo infert in 2ª rōne: scilicet ꝙ aliqua quātitas corꝑis chriſti inciperet esse in sacramento altaris virtute sacramēti: z tunc virtute sacramenti corpus chriſti esset quantū z localiter z circūscriptiue in loco in sacramēto altariꝭ. dicēdū est ꝙ nō sequitur. Sicut enim ſm aliquos nō ualet. quantitas corꝑis chriſti siue corpus existens in loco localiter est in sacramēto altaris. igitur corpus chri est ibi quātum z localiter in loco. z ita nō sequitur quātitas corꝑis chriſti virtute sacramēti incipit esse in sacramēto altaris. igitur virtute sacramenti incipit eē ibi localiter. Unde siue illa cōcedat quātitas corꝑis chriſti ex vi cōuersionis incipit esse sub specie panis siue non cōcedat: illa tñ simpliciter est falsa corꝑ chri ex vi ꝓuersionis est q̄tū sub ſpe panis. Et tō hoc assero ꝙ corpus chri nec ex vi cōuersionis nec ex vi sacri est q̄tas nec q̄tū. non obstāte ꝙ illa sit uera corꝑ chri habens ptē distantē a pte: puta in celo ex vi ꝓuersio-

nis sub specie panis. hec tñ est simpliciter falsa corpus chñi ex vi cõuersionis hẽt partẽ distantẽ a pte sub specie panis. Unde qui uellet cõcedere q̃ de virtute sermonis hec eẽt cõcedenda aliq̃ quantitas est s̃ba. posset faciliter rñdere ad omnia argumẽta de illa mã cõcedendo uel negãdo, ꝓpositiones ꝛ ꝓñtia ponẽdo loco illius nois quãtitas. hoc totũ res habens partem distantẽ a parte q̃ tunc eẽnt cõuertibilia. imo vnum esset diffinitio exprimẽs quid nois alterius. si eẽt aliquod nomẽ cõuertibile cũ illo quãtitas cõtinua ꝛ pmanens. Et ideo rñdẽdo ad quãcunq; propositioñ uel consequentiã in qua poneret hoc nomẽ q̃titas ponendũ esset loco illius nominis hec res hñs partem distantẽ a parte. ꝛ faciliter videret si, ppositio uel cõsequẽtia eẽt concedenda uel negãda. Quãtitas conuertit in corpus chñi: sicut illa res habẽs ptẽ distantẽ a parte cõuertit in corpus chñi. Sil'r illa eẽt cõcedenda. s̃ba panis cõuertit in quãtitatẽ sicut illa cõcedenda est. s̃ba panis conuertit in rẽ habentẽ distantẽ a pte. Quãuis in specie panis nõ habeat illa res partem distantẽ a pte. q̃ nõ est ibi localiter ꝛ circunscriptiue in loco sed alibi. Et certe fateor me nunq̃ legisse nec in scripturis canonicis nec in originalibus sanctorũ nec in decreto alicuius summi põtificis. nec in aliquo cõsilio generali. nec in aliquo auctentico scripto talẽ ꝓpositionẽ. quãtitas nõ conuertit in corpus chñi. s̃bstantia panis nõ cõuertitur in quãtitatẽ. nec aliquẽ cõsimilẽ. Quãuis multos doctores modernos sciaz se mutuo reprobãtes. Et ideo eorum scripta nõ sunt auctẽtica. imo ẽt aliquor̃ multe opiniones in vniversitatibus solẽnib⁹ sunt dãnate tales, ppositiones approbantes. Jsta tñ est oino falsa. panis cõuertit in corpus chñi qõ est quãtitas sub specie panis. Et si dicas. si isti concedunt tales, ppositiones. hoc nõ fecerũt nisi moti a scriptura auctentica. Rñdeo q̃ multa dixerũt ꝓpinquius nec scripturã sacrã nec aliquã scripturã auctentícã habuerũt. A qua queso scriptura auctentica hũerunt. q̃ accidẽtia in sacramẽto altaris nõ subsistũt per se sine subiecto. ꝛ q̃ oẽs q̃litates sunt in subiecto. A qua queso scriptura auctẽtica habuerũt. q̃ in sacramẽto altaris est aliq̃ subm põderositatis qõ est ponderosum. A qua ẽt scriptura habuerũt q̃ deus nõ potest duos angelos creare in eadẽ specie. ꝛ q̃ deus non põt facere hominẽ uel asinũ sine accidẽte absoluto inherente sibi. Etiã q̃ q̃litas nõ põt esse sine suo subo. Etiã q̃ nõ sint plures forme s̃bales in homine. q̃ uoluntas nihil põt uelle p̃ iudicium rõnis ꝛ multa talia que dictis auctẽticis dissentiũt ꝛ rõni. vñ queso moti sunt moderni ul' quã scripturã auctẽticã habẽt ꝓ se ad ponẽdũ q̃ est aliq̃ res cuius deus nõ põt eẽ causa. ꝛ q̃ est aliq̃ res quã deus nõ põt destruere per suã oipotentiã. q̃ hõ mortuus est hõ. ꝛ innumera talia que scripturis auctẽticis manifeste repugnãt. Si igit facile est vidẽ q̃ non repugnat fidei chñiane ponẽ q̃ aliq̃ q̃titas non est distincta res realiter a s̃ba pp hoc q̃ tũc q̃titas cõuerteret in corpus chñi. ꝛ s̃ba panis cõuerteret in q̃titatẽ. Sic tñ q̃ nullomõ cõuertatur in s̃bam que sit ibi q̃titas. Nec obstat qõ post adducit q̃ tunc q̃titas nõ manet in sacro altaris. Nã quis aliqua q̃titas transeat. p. illa q̃titas que nõ erat res distincta a s̃ba panis tñ vna alia manet. s. que nõ est distincta realiter a q̃litate. nec videt plus repugnare dictis sanctor̃ patrũ q̃ vna q̃titas que nõ est alia res a suba transeat ꝛ alia que nõ est alia res a qualitate maneat: q̃ q̃ vna relatio siue respect⁹ qui nõ est realiter alia res a substãtia trãseat. ꝛ alia relatio siue respectus qui non est realiter alia res a qualitate maneat. qualiter aũt due q̃titates pñt simul eẽ inferius ostendet.

¶ Ad oñdẽdũ q̃ stãt sil'. aliq̃ quãtitas nõ est res distincta real'r a suba ꝛ q̃titas est accidens. Cap. XXXII.

n Jnc supest oñdẽ. q̃ aliq̃ q̃titas nõ est alia res distincta real'r a s̃ba non obstãte q̃ ꝓcedat taz a phis q̃ a sctis q̃ q̃titas est accñs ꝛ q̃ q̃titas est aliud p̃dicamentũ a s̃ba. ut aũt initar solido fundamẽto. icipiã ab vna distinctione hui⁹ nois accñs que elici põt ex vbis uenerabilis. p. An. Uñ hoc nomẽ accidens triplicit põt accipi i. stricte large ꝛ largissime. Stricte accipiẽdo hoc nomẽ accñs. sic accñs significat rẽ distictã a s̃ba iherẽtẽ illi rei. s. substãtie ꝛ sine qua p̃t illa s̃ba saltẽ per potẽtiã diuinã existẽ. ita q̃ p̃dictionẽ nõ icludit s̃baz illaz existẽ. ꝛ illo accidẽte distincto realr nõ iformari. ꝛ tũc dr accñs res realr aduenies alteri rei ꝛ recedẽs ab ea uel potẽs recedẽ sine illi⁹ rei s̃balis corruptione nõ faciẽs per se vnuz cũ illo cui realr aduenit: qõ dico, ppt mãz ꝛ formã s̃balẽ. Accñs ãt tale nullomõ p̃t accedẽ uel recedẽ a subo sine mutatione illi⁹ subiecti. Imaginabile est eni q̃ aliqõ subm iformet nũc vna re distincta realr ab illa ꝛ postea nõ iformet illa eadez re uel ecõuerso ꝛ tñ q̃ nullomõ mutet. Dis eni res realr aduenies alteri rei aut recedẽs ab ea aliq̃ mutationem facẽ circa illã rez. Accñs aũt large accepto uocabulo uocat oẽ p̃dicabile de aliq̃ ꝓtingẽt q̃ possit successiue affirmari ꝛ negari de alio pp realẽ trãsmutationez illi⁹ ꝛ nõ tm̃ pp trãsmutationẽ alteri⁹ quis non semp oporteat q̃ successiue vificet ꝛ neget ab illo pp trãsmutationẽ alteri⁹ sed possit successiue affirmari ꝛ negari pp trãsmutationẽ alteri⁹. ꝛ sic sil'itudo dr accñs fortis. nõ q̃ sil'itudo sit quedã res realr distincta a forte ꝛ q̃litate fortis iformãs realr fortẽ uel q̃litatẽ fortis. sed q̃ illa p̃t successiue vificari. fortes est sil'is. fortes nõ est sil'is pp trãsmutationẽ fortis. Si eni plato est alb⁹ ꝛ fortes niger ꝛ postea fortes fiat alb⁹ ꝛ transmutet de nigredine in albedinẽ pp hoc solũ q̃ fortes trãsmutat a nigredine in albedinẽ. ꝛ plato nõ trãsmutat est hec ꝑ⁰ uera for. nõ est sil'is platoni ꝛ postea illa for. est sil'is pla. ꝛ ita sil'itudo aduenit for. sic pp transmutationẽ for. quis sibi possit cõpetẽ sine trãsmutatione fortis pp trãsmutationẽ pla. ex eo eni ipo q̃ plato fieret niger ꝛ trãsmutat de albedine ad nigredinẽ for. remanẽte nigro ꝛ nõ mutato esset hec ꝑ⁸ uera fortes nõ est sil'is platoni. ꝛ postea hec fortes est sil'is platoni. Et ita patet q̃ illa relatio sil'itudo põt aduenire ꝛ recedẽ a forte p mutationẽ fortis ꝛ sine ei⁹ mutatione. hoc est dictũ fortes põt eẽ ꝑ⁰ sil' ꝛ postea nõ est similis. ꝛ ecõuerso ꝛ forte mutato ꝛ forte non mutato. Et illud uocat accidẽs large sũpto uocabulo. ¶ Largissime vo uocat accñs oẽ illud qõ põt cõpetẽ aliq̃ alicui. ꝛ aliq̃ nõ cõpetẽ sibi siue possit cõpetẽ sibi ꝛ nõ cõpetẽ tã per mutationẽ ꝑz q̃ alienã. siue nõ poset sibi successiue cõpetẽ ꝛ nõ cõpetẽ per mutationez ꝑz. sed ꝑcise per alienã mutationẽ: ꝛ sic accepto uocabulo nõ est icõueniẽs ꝓcedẽ aliqõ accñs cõpetere deo. q̃ tale accñs nullã mutationẽ nec actualem nec possibilẽ ifert deo. Accñs ꝑ⁰ mõ sũptũ, ppriissime est accñs. Scõo mõ min⁹ ꝑe. Sed 3ᵐ est accñs iproprie. ꝛ ne aliqs credat illã distinctionẽ ex capite meo, pcedẽ. legat uenerabilẽ Anselmũ in monol'. c. 22. dicentẽ oiuz q̃ppe que accñtia dicunt. alia nõ nisi cũ aliq̃ ptici pãtis uariatiõe adeẽ ꝛ abeẽ itelligunt. ut oẽs colores alia nullã oino ul' accedẽdo ul' recedẽdo mutatiõez ꝓ illõ de quo dicunt efficẽ nascunt. ut quedã relationes.

Constat nāq; q hoīni post annū pñtē nascituro nec maioꝛ nec mīnoꝛ nec eq̄lis sum nec sīlis. Omnes autē has relationes utiq; cū natꝰ fuerit sine omni mei mutatione ad illuꝫ hꝫe potero ꝛ amittere 2ᵐ crescat. uel per q̄litates diuersas mutabit. Jtaq; palā fit. q ꝛ eoꝛq; que accidētia dicunt quedā aliquatenus attrahūt cō mutabilē. quedā vo nullatenus subtrahūt imutabilē. sic igit ex summa nā accidentiꝫ mutationē efficientibus nnnq; in sua simplicitate locū tribuit: sed quedaꝫ que nullatenus summe incōmutabilitati repugnāt aliquādo dici nō respuit. ꝛ tñ aliqō eius essentie vñ ipsa uariabilis intelligi possit nō accidit: vñ hoc concludi pōt q nullius accidētiꝭ susceptibilis est. Quippe quē admodū illa accidētia que mutationē aliquā accedēdo uel recedēdo faciunt ipso suo effectu uere accidē rei quā mutant perpēdunt. Sic illa que a sīlī affectu deficiunt imꝓꝓrie dici accidentia repꝛehenduntur. ¶ Ex istis uerbis colligi pōt p̄dicta distinctio. Cum eni dicit q sunt aliqua accidentia que mutationē aliq; accedēdo uel recedēdo faciunt. que nō nisi cū aliqua ptic̄patis uariatione adesse ꝛ abesse posse intelligun tur. ut omnes colores. ostēdit q aliqua accidētia que mutationē aliquā faciunt sunt res realiter distincte a suis subiectis inherētes eisdē. Caloꝛ eni est qualitas quedā distincta a sba realiter inherēs. Per hoc q dicit aliq; sunt que nullā oīno accedendo uel recedēdo mutationē circa illud de quo dicunt efficere noscunt ut quedā relationes. euidēter ostendit q est accidēs qō nō est distincta res realiter extra aduenīēs illi subiecto' ꝛ realiter recedēs ab eodeꝫ. Impossibile est q eni aliqua res realiter ꝛ ueraciter inhereat ꝛ iformet aliā rē distinctā realiter ꝛ postea eam nō iformet nisi res ista cōmutet. Hoc idē etiā inuit per hoc qō dicit q sunt accidētia que nullā oīno subtrahunt imobilitatē. ¶ Ex quo patet q nō omne accidens realit recipitur in suo subiecto. dicit eni Anselmus q summa nā fm illa accidētia que nullatenus summe incōmutabilitati repugnant aliq̄n dici nō respuit. Et tñ aliquid eius essentie vñ uariabilis intelligi possit nō accidit. Nihil eni summe nāe accidit per realē inherentiaꝫ ꝛ realē iformationē. tñ aliquod accidens sibi cōuenire nō negat Anselmus sed cōcedit. ¶ Ex quo patet q nō oē accidens realiter suscipit in sbo. dicēte Anselmo. vnde hoc quoq; cōcludi pōt q nullius accidētis susceptibilibus est super summa nā. Quāuis eniꝫ aliqō accidens cōpetat deo. nullū tñ realiter suscipit in se. Et sicut est de accidēte qō cōuenit deo q nō suscipit realiter: ita accidēs qō nullā facit mutationem circa illud de quo dicitur. nō realiter suscipit in subo. ¶ Si eni realr susciperet in subiecto tanq; res distincta in re distincta. necessario sbm mutaret. Uere eniꝫ ꝛ realiter hꝫet in se inherentē sibi aliquā rem. ad quā erat p̄us in potētia. qō sine omni mutatione eē nō pt. Omne eni qō habet p̄mo vnā rem ꝛ postea aliaꝫ. uel p̄mo caret aliqua re. ꝛ postea iformet realit illa. uel qō necessario uadit de vno ad aliū ꝛ per ꝓns mutat. q fm beatū Gregorium mutare est de vno ad aliud ire. Et fꝫ phm mutare est aliter se hꝫe nunc q̄ prius. Patet igit q accidēs qō aduenit sine oī mutatione illi de quo dicit non realiter suscipit in subiecto. Tunc eni nā diuina alicuius susceptibilis eēt accidētis. Et ideo qñ dicit Anselmus q aliqua accidentia accedēdo uel recedēdo nullā faciunt omnino mutationē. nō intelligit q talia accidētia realiter tanq; res distincte accedant ad sbm infoꝛmādo illud. ꝛ recedant per destructionē uel separationē vnius rei ab alia realit: qñ eni sorte existente nigro plato de nigro fit albus. nulla res separat a sorte. sed dicit tunc illa sīlitudo recedere: qua sortes sīlis erat platoni. q sortes desinit sīmilis eē platoni. Uñ sīlitudinē accedere sorti ꝛ recedere. nō est aliud nisi q sortes incipit sīlis esse ꝛ tamē pp hoc non opꝫ q sortes aliquā rē in se recipiat ul' desinat in se hꝫe. Sicut deus sine susceptione cuiuscūq; rei in se. ꝛ sine amissione cuiuscūq; existētis in deo. ali quādo icipit eē iustificans peccatorē. Sic itaq; ꝓstat q de intentione anselmi est ponere aliqō accidens qō est realiter res distincta a subiecto realit in illo susceptа. sic̄ coloꝛ realiter suscipit in coꝛpore tanq; res distincta in re distincta. Aliqō aūt accidēs nō est res distincta suscepta realiter in subiecto: sed ideo dī accns q cōtingēter p̄dicat de eo ēt posita cōstātia subiecti ꝛ q aliqō illorum pōt succedere ꝛ recedere per mutationē illius de quo dī ꝛ per mutationeꝫ aliā patet de accidētibꝰ relatiuis que dicit Anselmus posse aduenire siue per hoc q alius crescat uel diuersas qualitates mutabit. Q; aūt possint aduenire per mutationē meā ꝑpam est ēt manifestū sicut declaratū est de sīlitudine adueniente sorti. Q; aūt aliqō accidēs nō possit aduenire illi de quo dī nisi per mutationē aliaꝫ patet per hoc q aliqō accidēs posse aduenire deo ponit: ꝛ tñ deus mutabiliꝭ nullo mō intelligi pōt. Et ita paret q hoc uocabulū accidens tripliciter accipi pōt. q̄uis illud qō nō pōt alicui cōpetere nisi per alienā mutationē dicat imꝓꝓrie accidēs illi: sicut dicit Anselꝰ.

¶ Quomodo quantitas est accidens declarat. ꝛ quomodo cum hoc stat q aliqua quantitaꝭ non est res distincta a subſtantia. Cap. XXXIII.

Ista distinctionē pꝛopositam declarandū est quomodo quātitas est accidens. Quo ostēso patebit quomodo ista sunt simul. aliqua quātitas nō est res distincta realiter a subſtātia ꝛ quātitas est accidens. Unde sciēdū est q sicut nō omnis relatio est reꝭ distincta realiter a subſtātia realiter inherēs sibi. Sicut dicunt multi catholici doctores antiq; ꝛ nonnulli moderni catholici cōsentiunt eis. Et ita nō oīs relatio est accidēs p̄mo modo accipiendo uocabulū accidentiꝭ. Nec etiā omniꝭ relatio est accidens: secūdomō accipiēdo accidēs quia aliqua relatiua cōpetunt deo ex tēpore. ꝛ aliqñ non competunt: sed hoc nō est possibile per mutationem dei sed pꝛecise per mutationē creature. ꝛ tamen conceditur q relatio est accidens ꝛ q est vnū pꝛedicamentū accidentis. Jta pōt dici de quātitate q non omnis quātitas est res distincta realiter a subſtantia inherēs sibi. Sicut nec omnis res habēs partem extra partem siue habens partē situaliter distātē a parte est res alia. ꝛ tamen quātitas est accidens. ¶ Pꝛo quo intelligendū est q non omnis quātitas est accns qō est res realit distincta a ſuba. Et iō sicut hꝫe ptē distātē a pte nō est accns p° mō dictū. sed hꝫe ptē distātē a pte est accns scō mō. Quia si aliq̄d idē sbale pt p° hꝫe ptez distātē a pte ꝛ postea per mutationē ꝑpaꝫ pōt nō hꝫe ptē distantē a pte sic̄ aliq; catholici dicunt ꝛ iā recitatū est p̄us. q coꝛpꝰ chr̄i habet mō partē distātē a pte. qz est in celo localit ꝛ circūscriptiue. ꝛ idē coꝛpꝰ nō destructū pōt desinē esse localit ꝛ circunscriptiue. ꝛ incipe eē sacr̄aliter sub specie panis ꝛ ita tūc nō hēt partē distantē a parte. ipsa tñ ſuba coꝛpis chr̄i nō destruit. ꝛ ita cū eadem substātia per sui mutationem aliquādo habeat partez distantē a parte: aliquādo hēt partē distantem a parte est accidens ꝛ tamen nō est res semp distincta ꝛ inherēs substātie tanq; rei

distincte realiter: ita quātitas est accidens secūdomodo. Nam quāuis aliqua quātitas nūc nō sit res distincta realiter a substātia. imo aliqua quātitas est eadē realiter cū substātia. manifeste pōt hec cē uera. nulla q̄tas est cadē realiter cū substātia. Nā posito q̄ sic fiat a deo. q̄ nō hēat partē situaliter distātē a pte. si cō mō corpus chī est sub specie panis. tunc est hec uera nulla sba q̄tas est. nec aliq̄ q̄tas tunc est eadē realiter cū sba. sic tūc hec cēt uera. nulla sba hns ptē distantē a pte est realiter eadē cū illa sba. hēt eni illam cām ueritatis. Illa sba nō est hns partē distantē situaliter a pte. ¶ Et illa sba hns ptē distantē a pte situaliter pōt uocari accidens. illo secūdomō sumpto uocabulo accidētis: q̄ aliq̄n hec est uera. Illa sba est substātia hns ptē distantē a pte. et aliq̄n non est uera sine corruptione illius substantie q̄uis ad hoc q̄ illa ꝺictoria uerificenē requirit mutatio localis substantie. ¶ Ita illa stant sil' aliq̄ sil' aliq̄ q̄tas nō est alia res a sba et q̄tas est accidēs. Ita eni dicūt multi. q̄ aliqua relatio nō est alia res a sba. et tñ q̄ relatio est accns. Et hoc mō successiue possent illa ꝺictoria uerificari pp mutationē illius illa sba est eadē realiter cū q̄titate. illa sba nō est eadē realiter cū q̄titate. Sed ad uerificationē taliū ꝺictorioꝝ nō requirit nisi mutatio localis illius substātie et nulla alia. et iō non opꝫ q̄ ois q̄tas sit alia res absoluta distincta realiter a sba. Et certe ad oia talia nō a fastidientib⁹ logicaꝫ posset breuiter et faciliter dici. q̄ hec est uera. q̄tas non est res distincta realiter a sba. si q̄tas supponat significatiue uel psonaliter. sed hec q̄tas est accidēs. uera est. si q̄litas supponit simpliciter. ēt si supponat psonaliter. Quia indefinita uerificabilis est pro una singulari. Sic ponit Joānes damascē. in logica sua. c. 33°. q̄ nūs est accidens. et tñ ponit q̄ ipse nūs est res nūate. unde dicit sub discretione q̄tū reducit nūs et ꝺmo in nūm aut hic dicim⁹ nūata. Ex quo colligit q̄ nūs cū sit q̄tas ponit accns. et tñ nūs est ipa nūata. ¶ Sic etiā dicimus q̄ albū est accidēs: et tñ aliq̄ album est homo. ¶ Sic ēt dicim⁹ q̄ hō et albū differūt: et tñ dicimus q̄ hō est albus. ¶ Uñ per istū modū faciliter pōt ostēdi q̄ q̄uis iste due ꝓcedant. aliq̄ q̄tas nō est res realiter distincta a sba. et q̄tas est accidēs. nō opꝫ cōcedere q̄ eadē res est sba et accidēs. ¶ Unde oia argumenta que pñt fieri ꝺ hec sophisticalia sunt. nec aliter habent solui nisi per fallaciā equiuocationis: q̄ alium defectum non habent.

¶ Soluuntur auctoritates augustini supra. c. 3°. inducte in 4° et 5° argumento. Cap. XXXIIII.

v Ideo quō ista stant sil'. Aliq̄ q̄tas nō est res distincta realiter a sba et q̄tas est accidens. Sequit ostēdē q̄ auctoritas augustini nō ꝺicit p̄dictis. q̄ Aug⁹ nō intēdit q̄ magnitudines sint accūtia distincta realit a substātijs inherētes eis. Dīrū eni videt q̄ unū accns possit facē unā partē ab alia distare: et tñ deus nō posset hoc facē nisi cōiungeret unā aliā rem ptibus substātie. Quis enim ꝓhiberet deū duabus reb⁹ distinctis ꝓductis in eē facere unā extra aliā. q̄uis nullā aliā rē cōiungeret eis. et ita tota ista res cōposita ex eis possit esse magna q̄uis nulla alia res causaret in ea. Ponit eni beat⁹ Augustin⁹ q̄ magnitudo est accidēs q̄ ipsa sba per mutationē p̄tis substātie pōt eē maior et minor ꝺm q̄ pōt hīe ptes magis minusq̄ distātes: q̄ pōt cōtingē sine oi re inherēte de nouo ipsi substātie. Producta enim suba hñte ptes distātes actu et situ. possunt iste ptes sine oi re addita eis inherente magis adhuc distare et tūc ꝺicit ista suba maior. q̄ suba eē maiorē nō est aliud q̄ hīe ptes magis distātes situaliter: possunt et iste ptes uirtute cause agētis minus distare. et tunc ēt est minor. Quia subaꝫ esse minorē nō est aliud q̄ hīe ptes minus distātes. et q̄ istud nō sit mirabile pōt ostendi per opinionē ꝺriā. Nā si q̄tas sit res absoluta distincta realiter a suba in rarefactione aut p̄cedēs corrūpit aut nō. Nō pōt dare p'''. q̄ tūc in qualibet rarefactione infinite res absolute per se totas distincte non faciētes unū nūo essent destructe. Cū eni sint infinita istātia in quolibet tpe ptinuo ifinite tales quātitates essent distincte in tpe isto quo aliq̄d continue rarefit. q̄ ex quo ista rarefactio est cōtinua in quolibet instanti eēt distincta q̄tas ꝺm se totā distinctā a quātitate priori et posteriori. Q̄ aūt nō faciunt unū nūo patet q̄ una nō manet cū alia. Nec ualet dicere q̄ iste quātitates nō fuerūt in actu: sed in potentia tm̄. Nā omne accidēs realiter denominās suum subm q̄ nō est pars alterius est in actu. huiusmodi aūt fuerūt iste q̄titates iā corrupte. Sequit igit q̄ ifinita in tactu ꝺm se totū distincta nō faciētia unū eēnt iā corrupta. q̄ satis videt absurdū. Nec ēt pōt dari accidens q̄ ꝺ struret unā q̄titatē et generaret aliā. quare ēt nō posset cōseruare unā istarū q̄titatū aduenīente alia. Nō igit videt rōnabile dicere. q̄ q̄tas tota p̄cedens corrūpit et tota noua gñat q̄n rarefit aer uel aliq̄ corp⁹. Sequeret eni tunc q̄ oēs qualitates corrūperentur q̄tūcunq̄ aliq̄ corpus rarefieret. Si eni q̄tas corrūperet et destructo subo imediato alicui⁹ accidentis destruit ipm accidens. oporteret q̄ oēs qualitates imediate inherētes illi quātitati destruerent. Si aut uelis dicere q̄ nō tota quātitas p̄cedēs corrūpitur sed manet aliq̄d. Igit ista p̄cise manet sine oi pte noua. aut est alia ps noua que non p̄fuit. Q̄ aūt nō sit alia ps noua que nō p̄fuit dici non pōt: q̄ ps ista in aliquo subo recepta est. et manifestū est q̄ non recipit nisi in aliqua parte ignis uel acris. Uel igit eēt tūc sil' cū ista pte q̄tas que p̄cessit in eadē pte uel ista quātitas recedit et nō amplius informat ptē quā p̄us informauit et tñ nō ipsa corrūpit cū non sit maior rō q̄ una rō quātitatis p̄cedentis corrūpat q̄ alia sequitur uel q̄ ista ps quātitatis remanet sine subo uel migrat ab illo subiecto in quo p̄⁹ fuit ad aliq̄d quoꝝ quodlibet est irrationabile. Relinquit igit q̄ in rarefactione nō est alia pars quātitatis noua sed p̄cise illa que p̄fuit. Sed hoc nō obstante eadē quātitas nūo est p̄mo minor et postea maior: q̄ una pars eiusdē quātitatis p̄mo q̄n aer erat densus minus distabat situaliter: postea autē q̄n aer est rarus magis distāt situaliter. Constat itaq̄ q̄ eadē res nūo habens ptes distāter sine oi re noua absoluta aduenīēte sibi pt eē aliq̄n maior aliq̄n minor. ¶ Et si hoc sit possibile de q̄cunq̄ nihil videt incōueniens hoc cōcedere de substantia q̄ ipsa habēs ptes sit aliquādo maior aliq̄n minor sine omni re absoluta aduenīēte sibi. Nunc aūt augustinus illud uocat accidens q̄ ꝓpter mutationē rei pōt uerificari de re. et q̄ pōt uarijs modis uīficari de re. Uñ q̄ eadē suba pōt eē maior et pōt eē minor et potest esse magna et ecōuerso. Et hoc ꝓpter mutationē illius substātie. ꝓpter hoc dicit Augustinus q̄ magnitudines sunt accidētis. quia eadem substantia per mutationem proprīam potest esse aliquando maior aliquando minor sine omni re absoluta distincta realiter a substātia inherētes sibi. Sed forte diceres quō pōt sba mutari nisi aliq̄ res noua aduenīat sibi. Dico q̄ hec est ꝺria iter mutationē sbalē et mutationē que

est ꝑe alteratio ⁊ mutationē localē.ꝑ ꝑmas duas ad uenit aliq̄ res inherēs mutato. Per mutationē vo lo calē non opꝫ ꝙ aduenīat mutato rēs inherēs sed suf ficit ꝙ acq̄rit sibi locū quē ꝓius nō habebat. Uñ ex ipso ꝙ res est in loco q̄scēte in quo ꝑus nō erat.sed in alio sine omni alia re media inter locū ⁊ locatū est res ista mutata. Et si queras q̄d est rē locatā eē in lo co.dico ꝙ est nullā rē coꝛporeā esse mediā inter loca tum ⁊ locū:ita ꝙ ipis nō mutatis localiter ab vno ad aliud nō posset eē localis motus. Patet igit ex ꝓe dictis quō pōt saluari magnū eē accidens ꝟm intētio nem beati Augustini. Quāuis magnitudo nō sit alia res distincta realiter a sba inherēs sibi. Sic eni ponit Aug⁹ ꝙ ad aliq̄d ut ꝓpinquitates.seruitutes.eq̄lita tes.sīlitudines.⁊ huiusmodi sunt accidētia:nō tñ ꝟm catholicos multos huiusmodi relationes sūt quedā res distincte ab absolutis. Sic eni ponit uenerabilis Anſ.ꝙ multe relationes sunt accidentia que tñ sine omni mutatione possunt aduenire alicui ⁊ per ꝓñs nō sunt res distincte inherētes sibi. Sic etiā ponit idem Anſ.aliqō accidēs ꝓuenire deo.⁊ tñ nulla res distin cta realiter a deo in eo recipit per realē inherentiā si ue informationē. Unde bꝛeuit nunq̄ legi in aliq̄ san cto ꝙ ponat plus accidens esse q̄titatē ⁊ distinctaꝫ a sba q̄ ponit ꝙ ad aliq̄d ⁊ relationes sūt accūtia a sba distincta. Et ideo sic ꝟm multos catholicos nō repu gnat dictis sanctoꝝ dicere ꝙ relatio nō est alia res a fūdamēto suo : sic nō repugnat fidei catholice dicere ꝙ alia q̄titas non est alia res distincta realiter a sba. Et sit cū hoc dico ꝙ aliq̄ q̄titas est res alia absoluta distincta realiter a suba.qꝫ aliqua quātitas est eadem realiter cū q̄litate que distinguit realiter a suba. Per ꝓdicta pōt exponi alia auctoritaſ eiusdē bea. Aug. Nō eni intēdit dicere ꝙ omnis magnitudo sit quedā res absoluta inherēs substātie distincta realiter ab ea intendit dicere ꝙ aliud est magnitudo.aliud qō ab ea magnū est ꝓ tāto qꝫ pōt ipsa res manē q̄uis non sit magna. Qō dupliciter pōt cōtingere. Unde vno mō per cōdēsationē. Si eni res magna ꝓdenſet ita ꝙ fiat pue q̄titatis per hoc ꝙ solū ptes substātie que mul tū distabūt localiter fiunt parū distantes situalit sine omni re gñata noua.⁊ sine oi antiq̄ destructa ⁊ tñ ipa res manet. Et ita aliud est rē eē.aliud rem magnā eē. qꝫ pōt res eē q̄uis nō sit magna Alit pōt hoc ꝓtingē per oipotētiā dei si faceret sic dicūt multi ꝙ est possi bile deo facē.ꝙ res magna ꝑus postea fieret illo mō alicubi quo coꝛpus chi est sub specie panis ⁊ tñ nulli bi localiter ⁊ circūscriptiue. Tunc eni qꝫ res nō hꝫet ptes distātes situaliter nō eēt magna. Et sic pōt esse res q̄uis nō sit magna.⁊ hoc solū intēdit Aug⁹.⁊ sic patet ꝙ nō est dictū.b.Aug.ꝫ ꝓdicta. Aliter ꝑt declarari ꝙ beat⁹ aug⁹ loquit de magnitudine que est relatio. Nā sic magnuz est relatiuū ita magnitudo est relatio. Nūc aut ꝟm oēs catholicos nō est ꝟriū dictiſ sanctoꝝ ꝙ relatio non est alia res distincta realit a re absoluta. Nō est ergo ꝟriū fidei catholice dicē ꝙ ma gnitudo de qua loquit Aug⁹ nō est alia res a substan tia. Cū hoc tñ stat ꝙ.b.Aug⁹ dicit uerū.qñ dicit ma gnitudinē esse accñs.qꝫ accñtaliter ꝑdicat de re nāli. sic igit exponi pōt beat⁹ Aug⁹. Aliter eē pōt exponi: ꝙ per magnitudinē qua res create magne sunt:nō in telligit vnū accidēs absolutū inherēs reb⁹ creatiſ.sed per illā magnitudinē intelligit cām efficientē faciētez eas eē magnas. De qua nō est dubiū quin alia a reb⁹ creatis que ꝑticipatione illius magnitudinis nō q̄dē per informationē sed per realē dependētiā ad eā ma gne sunt. Et ꝙ illā sniam hēat ultia vba ei⁹ sonāt que ibi subdit de trini.c.x⁰. Uñ dic ꝙ illa est uera magni tudo:qua nō solū magna est domus ⁊ qua magn⁹ est mons q̄sq̄s magnus est. Sed ēt qua magnū est q̄cq̄d aliud magnū dr.ut aliud sit illa magnitudo.aliud que ab ipsa magnitudine magna dicunt.que magnitudo utiqꝫ ꝓmit⁹ magna est multo excellenti⁹ q̄ ea que ꝑti cipatione ei⁹ magna sunt. deus aūt qꝫ nō est ea magn⁹ magnitudine que nō est qō ipse.ut q̄si ꝑticeps eiuſ sit deus cū magnuſ est:alioq̄n illa eēt maioꝛ magnitudo q̄ deus.deo aūt nō est aliq̄d mai⁹.ea igit magnitudi ne magnus qua ipse est eadē magnitudo. Ex istis uer biſ colligi pōt ꝙ.b.Aug⁹ loquit de magnitudine qua res create cāliter magne sunt.tñ qꝫ loquit de magni tudine qua magnū q̄cq̄d aliud magnū dr siue sint res coꝛpales siue res spūales. Uñ loquit de magnitudi ne sic ꝑus ꝓmisit qua magna est dom⁹.qua magn⁹ est mons.qua magn⁹ est angeluſ.qui angelus est res spi ritalis q̄uis dom⁹ ⁊ mons sunt res coꝛpales. Mani festū est aūt ꝙ nulla est magnitudo inherēs substātie tanq̄ subo qua oē aliud magnū est qō magnū dr.siue sit coꝛpale siue spūale. Nō loquit igit de magnitudi ne que inheret substātie. Sed de magnitudine que est cā oiuꝫ magnoꝝ ⁊ a qua magnū est q̄cq̄d magnuz dr q̄re sine eo nulla res magna est. Tū qꝫ loquit.b. aug⁹ de magnitudine que ꝓmit⁹ est magna multoq̄ excel lēti⁹ q̄ alia.q̄lis magnitudo nō est accidēs aliqō inhe rēs substātie. Sicut eni nihil pōt eē ꝑus q̄ suba:sic ni hil pōt nālit ꝑus magnū q̄ suba. Tū qꝫ loq̄tur de ma gnitudine que maioꝛ est illo qō est magnuz. Cōstat ꝙ nullū accidēs inherēs substātie pōt eē mai⁹ suba cui⁹ accidēs est. Patet igit ꝙ.b.Aug⁹ loq̄tur de magnitu dine que est cā q̄re alie res create magne sūt. Uñ vult beat⁹ Aug⁹ ostēdere ibidez ꝙ deus nec cālit nec aliq̄ mō magn⁹ est aliq̄ magnitudine que nō est ipse deus. Sed creature magne sunt alia magnitudine que facit eas eē magnas. Que tamē magnitudo nō est ipse res create sed est ꝓmitus,magna multoq̄ excellentius q̄ ea que ꝑticipatione illi⁹ magnitudinis magna sūt. Uñ hoc vbū ꝑticipare multū eq̄uoce sumit in diuersiſ lo cis tam a phis q̄ a sanctis.de illis tñ modis cā bꝛeui tatis ꝓtranseo. Constat itaqꝫ ꝙ duob⁹ modis pōt.b. Aug⁹ exponi.⁊ altero illoꝝ modoꝝ ꝓñ exponi oēs auctoritates sanctoꝝ que vident sonare uocaliter ꝙ q̄titas uel magnitudo est alia res distincta realiter a suba ⁊ q̄litate.⁊ possent expositiones ꝓbari per ꝓceſ sus eorū dē ſctōrū in alīs locis.de q̄b⁹ tñ ad ꝓñs sup sedeo. Nec icōueniēs exponere dicta sanctoꝝ cū oēs posteriores eis hec faciant. Quāuis nōnulli nō habe ant intentionē sanctoꝝ ⁊ diuersi diuersimode sentiāt de intētione eoꝝ:quāuis neutri reputent heretici.

¶ Quō q̄titas est distictū p̄dicamētū a q̄litate ⁊ sba nō obstāte ꝙ nulla q̄titas sit distincta a ꝓte rei a sba ⁊ q̄li tate. In quo rñdet ad 6ᵐ ostendēs ꝙ p̄dicamēta sūt signa de rebus predicabilia. Cap.XXXV.

Illud quoq̄ ꝓsiderādū est:quō q̄ti tas est distictū p̄dicamētū a q̄li tate ⁊ sba.nō obstante ꝙ nulla q̄titas sit res distincta realr a ꝓte rei a sba ⁊ q̄litate. Qō pōt declari ex sili ex dictis multoꝝ catholicoꝝ doctoꝝ. Nā sic sepe dictū est relatio est dictū p̄dicamētum a ceteris predicamentis ⁊ tamen ꝟm multos eoꝝ relatio non est alia res distincta a rebus absolutis.poterit igitur quātitas esse distinctū predicamētū q̄uis nulla q̄ti tas sit alia res distincta realiter a q̄litate ⁊ sba. Item nō est maius icōueniēs p̄dicamēta distingui que di-

stinctas res cõtentas sub se nõ habẽt. q̃ species diuidi que distinctas res cõtentas sub se nõ hñt. Sed ali quãdo cõtingit species eẽ diuersas. q̃uis eadem res sub illis speciebꝫ colloceť. Qõ testimonio Jo. damaꝑ. bať. ait enim. Locus est superficies aeris. ex quo patet q̃ eadẽ res est locus z superficies. hoc tñ nõ obstãte idẽ doc. cũ alijs ponit locũ z supficiẽ eẽ distinctaꝫ species quãtitatis. Quãtitas ẽt cõtinua z q̃titas discreta sunt distincte. nulla tñ res coꝛrespondet q̃titati cõtinue quin coꝛrespõdeat discrete. Nullũ enim cõtinuum est quin cũ alio cõstituat nũm. fm intẽtionẽ ꝓfati doc. Jdẽ ẽt in diuersis ꝑdicamẽtis collocat fm eũdẽ sanctũ: sicut allegatũ est ꝓius. Nullũ igit est incõueniẽs q̃ q̃titas sit distinctũ ꝑdicamẽtũ a q̃litate z substantia z tñ q̃ ois q̃titas nõ sit res absoluta distincta realiter a sba z q̃litate. Unde sciendũ q̃ ꝑdicamẽta nõ sunt nisi quedã predicabilia z signa rerũ. ꝓp qõ cõuenienter dicit Jo. damasce. opꝫ cognoscere q̃ decez sunt ꝑdicamẽta. idest genera gñalissima sub quibꝰ infertur ois uox simpliciter dicta. Unde vult idem sanctus. q̃ ois uox que põt dici extremũ ꝓpositionis ul̃ esse illud per qõ rñdeť cõuenienter ad aliquã qõnez factã per quãcũq; interrogationẽ sub aliquo predicamento collocat. z per que ad distinctas tales qõnes per diuersa interrogatiua factas rñdetur sub diuersis predicamẽtis collocat. vnde oia per que cõuenienter rñdeť ad. q. factã de aliq̃ sba per ubi. collocant in gñe ubi. z oia per que cõuenienter rñdeť ad qõnẽ factam per qñ collocant in gñe qñ. Et oẽs uoces per q̃s rñdeť ad qõnẽ factã per quale. sunt in ꝑdicamẽto qualitatis. Et oẽs uoces per quas rñdeť ad qõnez factam per q̃tũ uel per quot uel per aliq̃ tale interrogatiuũ qõ ponit a grãmaticis interrogatiuũ q̃titatis collocant in gñe q̃titatis. Et sic est in alijs uocibus collocatis in diuersis predicamẽtis nisi forte deficiant nobis talia interrogatiua ꝓpter magnã penuriã uocabulorũ habemus. Collocant aũt in diuersis ꝑdicamentis nõ tñ noia. sed ẽt uerba z alie ptes orationis z aliq̃ uoces cõpposite ex diuersis ptibus orationis sicut frequẽter uoces cõpposite ex diuersis ꝓpositionibꝰ z suis casualibus. ꝓp qõ postq̃ dixit memoratꝰ doctoꝛ in logica sua. c. 32. Q̃ ois uox scilicet incompleta sub illo ꝑdicamẽto refertur. exẽplificat. Sũt aũt hec substãtia ut lapis. q̃tũ ut duo aut tria. ad aliq̃d ut pater z filiꝰ. q̃le ut albũ z nigrũ. ubi ut in tyro in damasco. hoc aũt loci ostensiuũ est. qñ ut heri cras. hoc aũt temporis ostensiuũ est hẽ ut uestimentũ induere. situ eẽ ut sedere ul̃ stare facere ut urere. pati ut uri. Ex quo colligitur q̃ aduerbia ut heri cras. uerba ut urere uri. cõposita ex prepositionibus ut casualibꝰ suis ut in tyro. in damasco sub aliquo illoꝝ predicamẽtoꝝ cõtinentur. Et ideo ꝑdicamẽta nõ sunt nisi quedã predicabilia z signa rerũ z incõplexa. ex q̃bus fluũt cõplexiones uere z false. huiusmodi aũt possunt eẽ distincta in tñ q̃ predicatio vnius de altero est ipossibilis. Quãuis nulla res vna per vnũ significat qn eadẽ significetur per reliquũ sic̃ nulla res sbalis nec accidẽtalis significat per hoc nomẽ angelus qn significet per hoc nomẽ angeli z ecõuerso. Illa tñ est ipossibilis. angelus est angeli z ecõuerso. z iõ nullũ incõueniẽs est ponere q̃ distincta ꝑdicabilia eadẽ rẽ ipoꝛtãt. nõ obstãte q̃ sba q̃litas z q̃titas sint distincta ꝑdicamẽta. poterit tñ q̃titas eẽ res nõ distincta realit̃ a sba z q̃litate. Est aũt aduertendũ q̃ talia ꝑdicamẽta nõ sunt tñ signa ad placitũ istituta cuiusmodi sunt uoces. sed ẽt sunt ꝓcepꝰ siue itẽtiones aie que sunt signa nãlit̃ significãtia res. z iõ sicut uoces possunt distigui nõ obstante idẽtitate signatoꝝ. ita cõceptus siue itẽtiones pñt distingui. q̃uis distinctas res nõ significẽt. Et sic distinguunt hec noia sba q̃litas z q̃titas. q̃uis res significate nõ sint distincte. Nec ꝓp hoc sũt noia sinonima. nã hoc nomẽ q̃titas aliq̃d cõnotat uel dat intelligẽ scilicet partem rei situaliter distare a pte q̃ nec per hoc nomẽ substãtia. nec per hoc nomẽ q̃litas cõnotat uel dat intelligi ꝓp qõ poterit illa eẽ uera. tã substãtia q̃ qualitas est. nõ obstãte q̃ hec sit falsa. q̃titas est.

¶ Q̃ non debet ꝑdicta opinio abijci tanq̃ hẽtica ꝓ q̃sdã opinionẽ illã tanq̃ hẽticã ꝓdẽnantes. Et per hoc soluit̃ z^ma^ ratio supra. c. 3°. adducta. Cap. XXXVI.

Post predicta restat videre z ostẽdere q̃ nõ opꝫ illã opinionẽ abijcere tanq̃ hereticã q̃uis multi moderni doc. scribentes istã iꝓbent z ipugnẽt. Primo qz nullus doctoꝛ multũ reputãs istã opinionẽ dãnat tanq̃ hereticã. q̃uis neget eã sicut ceteras opiniones catholicas z philosophicas. quas nõ intelligit eẽ ueras: imo q̃dã doctoꝛ inuenit illã opinionẽ ꝓbabilẽ eẽ scilicet scotus li° 4° distin. 12. q. 2ª. z dat modũ soluendi multa argumenta que possent fieri ꝛ: sicut patebit inferius. ¶ Ali' etiã doctoꝛ recitat eaꝫ z iꝓbat sicut ceteras opiniones catholicoꝝ quas credit esse falsas. imo si repugnaret eã esse hereticã sicut nullus eoꝝ facit nõ esset standũ eoꝝ iudicio cũ ad solã romanã eccl̃iã ptineat qõnes fidei terminare. dicẽte Jnno. papa. 24. q. ꝑª q̃tienã. Quotiẽs inq̃t fidei rõ uentilat arbitroꝛ oẽs frẽs z cõepos nr̃os nõ nisi ad petrũ. i. sui nominis z honoris auctoritatẽ debere reseruari ueluti nũc retulit uestra dilectio q̃ per totũ mundũ possit ecclesijs oibꝰ ꝓdesse. Cõtra qõ obijciẽs glo. ibidẽ dicit. videť ꝛ hoc eẽ. extra de hereticis ad abolendũ. Nã ibi innuit q̃ illi vitandi sunt tanq̃ heretici quos epi vitãdos dixerit. Unde ibidẽ Lucius papa. Uniuersoꝫ qui de sacramẽto coꝛporis z sanguinis dñi nr̃i ihesu chr̃i uel de baptismate seu pctorũ remissione per debitã cõfessionẽ aut de mr̃imonio uel reliq̃s ecclĩasticis sacr̃is aliť sentire aut docẽ nõ metuerũt q̃ sacra romana eccl̃ia ꝑdicat z obseruat. z gñaliť quoscũq; eadẽ romana eccl̃ia uel singuli epi per dioceses suas cũ cõsilio clicoꝝ. ul̃ clici epi sede uacãte cũ ꝓsilio si oportuerit vicinoꝝ epoꝝ hereticos nũciauerũt viculo ꝓpetui anathematis ꝛ damꝰ. Ex istis ꝟbis colligi posset q̃ ad epos z clicos sede uacãte ptinet qõnẽ fidei terminare. sed ad aliud rñdet ꝓallegata glosa dicẽs q̃ illud itelligẽdũ est qñ tale qui dicũt q̃ certũ est eẽ hereticũ. hic ꝟo ubi dubium est. Argumẽtũ ad hoc ex̃ de hereticis cũ chr̃is in glo. ex qua colligi põt q̃ epi de hereticis asserẽtibus aliq̃d qõ mãifestũ est eẽ hereticũ pñt inqr̃e z eos ꝓfessos ul̃ ꝓuictos ꝓdẽnare tanq̃ hereticos. qui ex tũc auctoritate pape excoicant. Sed qõnẽ motã de aliq̃ articulo de quo sũt opiones ꝓp sapiẽtes catholicos nõ est eis licitũ terminare. dicẽte glo. ubi ꝓus aliud est qõnẽ de fide motã terminare. q̃ nulli ꝓter q̃ romane sedi pmittit̃ sic̃ hic dr̃. aliud est ipaꝫ sine defẽsione uẽtilare. qõ patriarche z ꝑmates facẽ pñt. Et sic illud clemẽtis pape qui videť inuẽ q̃ ad epos ptinet qõnẽ fidei terminare. di. 8ª. Jn illis ubi dicit sic. Jn illis ciuitatibꝰ in qbꝰ olim ethnicos ꝑmi flamines coꝝ atq; ꝑmi legis doctores erant epoꝝ ꝑmates atq; patriarchas. b. Petrus poni precepit qui reliquoꝝ eporum causas z maiora negocia in fide agitarent. Ex ista auctoritate posset aliquis respondere q̃ ad episcopos ptinet questionem fidei terminare. qõ non est uerum

vñ rñdet ibidem glo. in fide. i. fidelr. Et q̄ qō fidei sit ad sedē aplicā referēda ꝓbat illud. 2ª. q. j. frater noster. ⁊ iō dicit. Sex exponit hoc in fide. i. fideliter. uel pñt agitare cās fidei sed nō ꝓcedere ad sniaz. Uel di stingue qui sunt dubitāt. Nam si laici sunt epi pñt de terminare ex̄ de hereticis ad abolendaz. si clici papa eodē titulo cū chīs. hec glo. Patet igit q̄ cū ꝓtrouer sia est iter theologos de aliquo articulo an sit ꝓsonus an dissonus fidei chīiane ad sūmū pontificē est recur rendū. Cū eni officiū inqsitionis de heretica prauita te aliqñ simplicib⁹ uel nō magnis doctorib⁹ cōmittat absurdū videt q̄ ad talē inqsitorē ptinet q̄cūq; diffi cilē qōnē ⁊ ꝓfundā de articulis q̄buscūq; ptinētibus ad theologiā auctoritate, ppria terminare ⁊ quēcūq; magnū in theologia famosum ⁊ dignū tam recte vite q̄ scientie doc. officio per vniuersitatez solēnē appro batū si sue opinioni ꝺ̄diceret tanq̄ hereticū ꝺ̄nare. Uidet igit ad romanū pōtificē recurrēdū qñ qō uēri lat de aliquo qō nō est exp̄ssuz in scripturis canonicis nec est per eccl̄iā romanā determinatū. qō ēt vidim⁹ fieri modernis tp̄ib⁹. Nō g̃ standū est iudicio moder noz aliquoz qui dānauerūt p̄dictā opinionem maxi me cū multi doctores catholici scia ⁊ vita laudabiles hāc opinionē tenuerūt ⁊ per relationē fidedignā itel lexi q̄dā doctor magnus archiep̄s lugdunenſ. per ro manā eccl̄iam canoniçat⁹ hāc opinionē tenuit ⁊ in scri ptis reliqt. cui⁹ tñ libz̄ū p̄dictā opinionē ꝓtinentē nō vidi. sed spo in brevi recipe. ¶ Itē multomagis licitū est negare dicta illorum qui se mutuo rep̄robant ⁊ quoz nōnulli doctrinā suspectā ⁊ ab vniuersitatibus solēnib⁹ ꝺ̄nātā tenēt q̄ dicta sanctoz patrū postq̄ sunt a sede aplica approbata q̄libet debet pia fide te nere dicēte Inno. ex̄ de ꝓstitutionib⁹ sup illud cap'lm de innitaris. Nota iquit q̄ dictis scōz patrū uel alio rū ab eccl̄ia receptoz stare licet. ⁊ qui dicit qō ipsi di cunt nō pōt determinate redargui nisi ea diceret que retractata sunt. Sicut aug⁹ mlta retractauit de dictis suis: uel nisi sint per eccl̄iam cozrecta. Si vo diuersas opiniones iter se hñt ut de cozpore btē marie v̄ginis assūpto uel de salomone dānato. licituz est cuiq; dicē qō vult. Si vo diuersitas iter sanctos iuenit. necesse est usq; ad mimū iota ꝓseruare que dicūt postq̄ opu scula eoz sunt a sancta eccl̄ia auctēticata. Olim autez anteq̄ eēnt auctēticata licituz erat tenere ea uel non. Nō igit pōt aliqs redargui q̄uis doctores nō auctē ticos ab eccl̄ia romana neget. vñ est aliquoz moder noz detestāda p̄sūptio qui se supra se extollētes cupi entes soli uocari rabbi oēm opionē a suis dogmatib⁹ dissentiētē agitati iuidia dānantes. Quia per rōnē ne sciūt ip̄robare tanq̄ periculosam ⁊ hereticam caninis latratib⁹ lacerāt icessanter. nō attēdentes q̄ pater san ctissim⁹ ⁊ doctor eximi⁹ beat⁹ aug⁹ nec suis lr̄is nec alioz ep̄oz sic uoluit iseruiri. q̄n aliqua in eis possint iusto iudicio ⁊ nulla temeritate culpari. Uñ dicit san ct⁹ aug⁹ ⁊ hētur dist. 9ª. noli. Noli iquit lr̄is meis q̄si canonicis scripturis iseruire. Itē idem li° p° de tri. c° 2°. Nec pigebit iquit me sicubi hesito querere nec pu debit sicubi erro discere. Itē ibidem ca°. 3°. Qui vo iquit hec legēs dicit itelligo q̄d dictū sit sz nō uere dictū est asserat si placet sniam suā ⁊ redarguat meaz si pōt. Qō si cū charitate ⁊ vitate fecerit mihi ēt si in hac vita maneo cognoscēdū facē curauerit uberrimū fructū et⁹ mei laboris cepo. Qō si mihi nō potuerit q̄b⁹ illud potuit me uolēte ac libente p̄stiterit ego tñ in lege dñi meditor si nō die ac nocte. saltē q̄b⁹ tporū particulis possum rē. ¶ Itē idez ad vinc̄. ⁊ hētur di. 9ª. Negare nō possuz nec debeo sicut nec in ipsis ma ioribus ita multa eē in tam multis opusculis meis que pñt iusto iudicio ⁊ nulla temeritate culpare. disti. ca. Ego. Alios iquit ita lego ut q̄ talib⁹ scitate doctrina ut polleāt nō ideo ueruz putē q⁊ ipsi ita senserūt. sz q⁊ mihi per alios auctores uel per canonicas uel ꝓbabi les rones q⁊ a uero nō oberrēt psuadē potuerūt. Itē idē de vnico baptismo ⁊ hētur di. 9ª. Quis. Quis ne sciat per ep̄oz iquit lr̄as que post ꝓfirmatū canonem uel scripte sunt uel scribent. ⁊ per ꝑmonē forte sapien tiorē in ea re cuiuslibet pitiores ⁊ per aliquoz ep̄oz grauiorē auctoritatē acutiorēq; prudentia ⁊ ꝓcilia li cere reꝑhēdi si q̄d in eis forte a ueritate deuiatū est. ¶ Itē idē in ep'la ad vinc̄. ⁊ hētur distin. 9ª. Noli fra ter. Nō sic iquit legunt scripta scōz tanq̄ ex eis testi moniū ꝓferat: ut ꝓ sentire nō liceat. sicubi forte alr sa puerūt. In eo q̄ppe nūo sum⁹ ut nō dedignemur ēt no bis dictū ap'lo accipe. ⁊ si q̄d sapitis hic quoq; de⁹ uo bis reuelauit. Itē in ep'la ad fortunatū idē aug⁹ ⁊ hētur distin. 9ª. neq; quorūlibet. Neq; iquit quorūlibet disputatiōes q̄uis catholicoz ⁊ laudatoz hoium ue lut scripturas canonicas hze debem⁹: ut nobis nō lice at salua honorificētia que illis debet hoib⁹ aliq̄d in eoz scriptis ip̄robare atq; resp̄uere. Si forte inueni m⁹ q⁊ alr senserint q̄ veritas habet diuino adiutorio uel ab alīs itellecta ul'a nobis. talis ego sū in scriptis alioz: qles uolo eē itellectores meoz. ¶ Ex istis au ctoritatib⁹ p'lib⁹q; alīs euidēter colligi pōt: q⁊ scri pta quorūcunq; anteq̄ sint a romana eccl̄ia auctētica licitū est ip̄robare atq; resp̄uere. Et iō q̄uis multi te neāt oppositū p̄posite opionis nō opz eā ꝓtēnē maxi me cum sit ꝓsona dictis scōz ⁊ doctoz ab eccl̄ia rece ptoz. hoc tñ fateor si posset oñdi q⁊ sit de mēte cuius cūq; doctoris ab aplica sede recepti q⁊ q̄titas est alia res absoluta distincta real'r a sb̄a ⁊ q̄litate. parat⁹ sim hoc defendere ⁊ tenē q̄uis nolim pp dictū cuiuslibet de plebe meū itellectū captiuare ⁊ ꝺ̄ dictamen rōnis aliq̄d asserē nisi romana eccl̄ia doceat hoc eē tenēdū q⁊ maioz ē eccl̄ie aucta q̄ tota igeny hūani capacitas ¶ Oz p̄dicta opio nō ꝺ̄dicit expiētie ⁊ soluitur rō octa ua supra ca°. 3°. recitata. Capitulum. XXXVII.

E x superioribus facil'r vide ri potest q⁊ ponē q̄titatē nō esse aliā rē a sb̄a ⁊ q̄litate ex periētie nō ꝺ̄dicit. Nā diuisa sb̄a sine partis amissiōe nō opz plus q̄titatē q̄ sb̄am pdi. Ita eniz pōt q̄titas diuidi sine ptis amissiōe sic sb̄a. Nō eni q̄cūq; lignū diuidit opz aliquā rē absolutā cozrūpi. Possibile est ēt q⁊ sb̄a que p̄mo est maioris q̄titatis fiat minoris si ue cuiuslibet rei absolute cozruptiōe. qō in ꝺ̄fectiōe rei patet. Nā re aliq̄ ꝺ̄fecta icōueniēs est ponē q⁊ q̄ titas aliq̄ p̄cedēs remaneat. aut igit tota sine nouita te cuiuscūq; ptis manet. q̄ ꝓcessu fit minoris q̄titatis sine cozruptiōe alicui⁹ rei absolute. ⁊ per ꝓns pp hoc nō opz q̄titatē distingui a sb̄a. aut remanet q̄titas p̄cedēs: ita tñ q⁊ aliq̄ p̄cedētis ps cozrūpat qō stare nō pōt. qz si aliq̄ ps p̄cedētis q̄titatis cozrūpat: accipio ista ptē sb̄e que p̄mo erat p̄mū subiectū illi⁹ q̄titatis siue illius ptis q̄titatis ⁊ quero. aut mō remanet sine q̄titate qō stare nō p̄t: qz tūc nālit sb̄a uel ps sb̄e que p̄i⁹ erat q̄ta fieret nō q̄ta ipsa manēte: qō est falsum ⁊ ipossibile. Aut est sb̄im alicui⁹ ptis q̄titatis ⁊ tūc ul' noue qō dari nō pōt: qz nō est maioz rō q⁊ vna ps cō densati recipiat nouā q̄titatē q̄ alia. Et ita opz q⁊ uel tota sb̄a fm q̄libet sui ptē recipiat nouā q̄titatez uel fm nām. Uel est subiectū alicui⁹ p̄exñtis. qō stare nō

pōt:qz tūc uel ps q̄titatis migraret a subiecto in subiectū qō est ipossibile per nām.q̄uis posset hoc deus facē.de' eni sic res admistrat ut eas ꝓpos mot' agē sinat. Relinquit igit ex oib' pdictis q̄ qñ aliq̄ res ꝓdē sat ⁊ fit minoris q̄titatis nō pdit aliqua res absoluta nec corrūpit.sed sine oi corruptiōe rei absolute eadē res que primo erat maioris q̄titatis:postea est minoris quātitatis.per hoc q̄ ptes eiusdē rei magis distabāt situalr ꝑus q̄ nūc. Et ita patet euidenr q̄ pp talē expientiā nō opz ponē quātitatē eē aliā rē absolutā a sba ⁊ q̄litate.imo pp expientiā opz ponē q̄ quātitas nō est alia res absoluta deferēs q̄litates ⁊ distincta realr a sba cui' aliq̄ ps uel tota pdat:qñ aliq̄ sba fit minoris q̄titatis q̄ ꝑus. Nā per expiētiā patet q̄ aliqñ aliq̄ res fit minoris q̄titatis q̄uis nulla ps albedinis uel saporis uel talis q̄litatis depdat.quo ꝓcesso quero aut quelibet ps pcedēs manet nūc sic ꝑus.aut nō. Si dicas q̄ quelibet ps q̄titatis pcedētis manet:opz te ꝓcedē q̄ qñ res fit minoris q̄titatis q̄ nulla ps q̄titatis depdat.qō est ꝓpositū. Si aūt dicas q̄ aliq̄ ps q̄titatis depdat uel corrūpit.⁊ manifestū q̄ nulla est maioz rō q̄ una ps corrūpat q̄ alia.igit tota corrūpitur.qō est icōueniēs. Simlr siue tota q̄titas pcedēs corrūpat siue pars tm:cū ad destructionē subiecti pximi ⁊ imediati sequat destructio accntis in eo sequitur q̄ uel tota albedo uel ps ei' corrūpit qñcūq; res aliq̄ ꝓdensat. Et silr hoc opz ꝓcedere de sapore ⁊ de qualibet q̄litate sensibili.qō est ꝯ expiētia. Est itaq; ꝯ experiētiā dicē q̄ qñcūq; aliq̄ sba ꝓdensat uel fit minoris q̄titatis q̄ aliq̄ res absoluta deferēs q̄litates depdat. Et iō ꝓsonū expientie est q̄ qñ aliq̄ sba sine amissiōe alicui' partis sbe fit minoris q̄titatis per ꝓdensationē uel per aliū modū.nulla res absoluta deferēs q̄litates corrūpit nec fm se totā nec fm partes eius.sicut ꝓsonū est expiētie q̄ q̄litates multe tūc nec fm se totas nec fm ptes suas corrūpunt uel amittuntur. Et iō sba illa nō fit minoris q̄titatis per alicui' accidentis absoluti depditionez.sed per hoc q̄ ptes illi' sbe min' distāt situalr nūc q̄ ꝑus. Et eodē mō ptes q̄litatū extēsarū in illa sba min' distant nūc q̄ ꝑus.sine cuiuscunq; accntis absoluti destructione uel amissione.

¶ Et si queras qualr est nūc minoris q̄titatis q̄ ꝑus si nulla rē pdidit.dicēdū est q̄ hoc est virtute agētis que sicut pōt rē aliquā mouē localr.ita pōt partes appropinquare adiuicē que ꝑus magis distabāt. Et iō illā rē eē minoris q̄titatis nūc q̄ ꝑus non est aliud q̄ partes illi' rei min' distare localr seu situalr nūc q̄ ꝑus. Nec ad hec reqrit aliq̄d nisi partes que distant ⁊ agēs faciēs effectiue ipsas distare una cū cā finali.imo mirū videret q̄ una res vilis creata posset distendere illas partes. Et deus per suam omnipotentiam non posset facere partes speciei distare nisi coniungeret unam talem rem distinctam ab eis.

¶ Oz oēs longitudines sunt eiusdē spēi ⁊ quō alique differunt specie.⁊ soluitur.9.rō.ca°.30°.adducta.

Capitulum.XXXVIII.

Post hec videdū quō oēs longitudines sūt eiusdē spēi. Et quō alique differūt spe. Uñ notādū est q̄ sic ꝓbatū est per Joānē damasce.eadē res fm aliā ⁊ aliā itētionē pōt eē in diuersis predicamētis.⁊ per ꝓns due res eiusdē pdicamēti pnt eē in diuersis pdicamētis. Nā fm pdictū doctorē eadē res fm itētionē unā est in gñe sbe.⁊ fm aliā itentionē est in gñe q̄titatis. Et per ꝓns acceptis talib' duab' reb' quarū utraq; fm aliā ⁊ aliā itentionē,collocat in pdicamēto sbe ⁊ in pdicamēto q̄titatis.ille res sunt eiusdē pdicamēti:qz utraq; est in pdicamento sbe ⁊ tñ sunt in diuersis pdicamētis fm memoratū doc.⁊ sanctū. Ita possibile q̄ alique res ꝓtineant sub una spe ⁊ sub diuersis spēb'. pp qō ille res quarū utraq; est longitudo pnt ꝓtineri sub hac spe q̄titatis longitudo.⁊ tñ poterunt ꝓtineri sub diuersis spēb' sbe. Nec est hoc mal' inconueniēs q̄ ꝓcedere q̄ eedē res que sunt in uno pdicamēto sil' cū hoc in diuersis pdicamētis ꝓtinent. Cōcedēdū est igit q̄ longitudo aeris ⁊ longitudo aque sunt eiusdez spēi in pdicamēto q̄titatis:⁊ tñ sunt diuersarū spērū in gñe sbe. Sicut multi catholici ponūt q̄ diuerse relationes eiusdē spēi in gñe relationis sunt res idistincte realr a fundamētis distictis spe.uñ albedo.color.nigredo.dulcedo.⁊ tales q̄titates distinguunt spe.⁊ tñ oēs silitudines que non sunt res distincte realr ex aiam ab illis q̄litatib' ꝓtinent sub una spe in gñe relationis. Ita pñt eē de longitudinib' que nō sūt alie res a sba ⁊ q̄litate ⁊ tñ ꝓtinent sub una spe in gñe q̄titatis. Sciēdū est tñ q̄ nunq̄ tales spēs distincte nō sub alternatim ponite pdicant de aliq̄ re siue de,pnomine demonstrate rē ex in qd ⁊ per se primo modo.⁊ per hoc possunt solui multe auctoritates philosophoruz que videnr esse cōtra predicta:sicut alibi ostēsum est.

¶ De diuerso mō pdicādi quātitatis:soluens.10am rōnem supra positaz.ca.30°. Capitulum.XXXIX.

Post hec dicēdum est de diuerso mō pdicādi q̄titatis de diuersis pdicamētis. Uñ sciēdū q̄ est q̄ q̄uis per se diuersis modis accipiat in diuersis locis a phis.uñ in uno loco vult aristoteles q̄ tm̄ necessariū est per se ⁊ alio loco vult q̄ lignū per se est albū cū tñ ꝓtingent sit albū.tñ q̄tū ad ,ppositū sufficit per se.unomō accipit qñ pdicatū nō ꝓnotat ul' sinat aliq̄d dn aliq̄d ꝓsile ꝓnotet uel denotet itelligi per sbm. Et iō qñ sbm est mere absolutū ⁊ nihil ꝓnotat nec dat itelligē aliq̄d ⁊ pdicatū est ꝓnotatiuū ⁊ dat aliq̄d aliud itelligē tūc talis ,ppositio nō dī per se. Et sic accipiēdo per se:semp ad hoc q̄ ,ppositio sit per se reqrit q̄ ,ppositio nō possit eē falsa cū pstātia subiecti:hoc est si eē existē pdicetur de subiecto significatiue sūpto. Sic ipossibile est q̄ hec sit uera.soztes est.hac exñte falsa soztes est hō. Et iō illa ꝓña est bona soztes est.ꝫ soztes est hō. Silr sequit hō est.igit hō est aial. Et sic accipiendo per se. hoc non est per se.q̄litas est q̄ta. Neq; illa est per se. sba est q̄ta. Et hi' rō est fm phm:qz hoc pdicatū q̄tū ꝓnotat ptē rei eē ex ptē. Nihil aūt tale ꝓnotat ul' dat itelligē hoc subiectū q̄litas.nec hoc subiectū sba.sed hoc nomē q̄titas ita dat intelligē ptē distare a ptē sic hoc pdicatū q̄tū. Et pp hoc hec est per se.q̄titas est q̄ta.⁊ nulla taliz est per se.q̄litas est q̄ta.suba est q̄titas.albedo est q̄ta.hō est quātus.imo possibile est q̄ hec sit uera hō est.hac exñte falsa.hō est q̄tus. Si eni oipotētia dei ꝓseruaret sbam hois eodez mō pñtem spēi panis:quō ꝓseruat corp' chīi pñs sbe panis locatit ⁊ circūscriptiue ⁊ sil' cū hoc destrueret oē accniz absolutū exñz in hoie:tūc eēt uera hō est.⁊ hec falsa.hō est q̄tus. Et eodē mō posset oipotentia dei ꝓseruare q̄cūq; sbam ⁊ q̄cūq; q̄litatē q̄tūcūq; quelibet talis eēt falsa.hec sba est q̄ta.hec q̄litas est q̄ta. Et pro tanto dicūt phi ⁊ sci.q̄ sba est q̄ta per accns.⁊ silr q̄litas est q̄ta per accns.sed hec est per se.q̄titas est q̄ta. Et silr illa longitudo est quāta.⁊ sic de alijs. Impossibile est eni q̄ hec sit uera.lōgitudo est hac exñte falsa.longitudo est q̄ta.⁊ silr ipossibile est q̄ hec sit uera.q̄titas est.hac exñte falsa q̄titas est q̄ta:sed ex hoc non

sequit. Igit ꝯtitas est alia res absoluta a sba ⁊ ql̃itate sz sequit ꝙ illa possibilis ꝯtitas nō est eadē res absoluta cū sb̃a ⁊ ql̃itate. quā ꝓcedo eē possibilē: et posito ꝙ tā sba ꝙ ql̃itas sit in rerū nā. Sic ꝯtūcunq; hec sit mō uera res hn̄s ptē distātē a pte est sba uel qualitas tn̄ hec est possibilis. nulla res hn̄s ptē distātē a pte est sba uel qualitas. ¶ Et si dicat illa sē distincta realr q̄ rū vnū pōt eē sine alio. sz possibile est ꝙ sba sit ꝯtitate nō exñte. igit sba ⁊ ꝯtitas sē distincta realr. Dico ꝙ in oi tali mō arguēdi est fallacia figure dictionis. eo ꝙ cōmutat absolutū purū in ꝓnotatiuū. Sic hec illa sē distincta quoz vnū pōt eē sine alio. hoc pōt eē musico nō exñte. igit hō ⁊ music' sē distincta realr. Et silr hic. illa sē distincta realr quoz vnum pōt eē sine alio. Sz de' pōt eē btificāte nō exñte. qz illa stant sil'. deus est btificās nō est. igit de' ⁊ btificās sunt distincta realiter. Qualiter autem in tali modo arguendi est fallacia figure dictionis ad logicū pertinet. ⁊ alibi dixi de hoc. ideo nunc causa breuitatis pertranseo.

¶ Qualiter diuerse quantitates pn̄t esse subiectiue in substantia cum duo corpora non possunt naturaliter esse simul. Et soluitur ratio ultima. Capitulum. XL.

q Qualiter autē diuerse ꝯtitates possint eē subiectiue in sb̃a. cū duo corpa nō possint eē sil'. Nunc est ꝓsiderādū. Uñ notādū est ꝙ corp' dupl'r accipit. Uno mō ꝓ idiuiduo per se exñte in gñe sbe: qō nō est natū eē ps alteri' exñtis per se in gñe ⁊ magis ulr. Pro oi eo qō ponat nāliṫ per se existē. absq; hoc ꝙ sit ps alteri' uel innitēs alteri. qō tn̄ cōponit ex ptibus natis distare situalr ⁊ talia duo corpora eē sil' est impossibile per nām. De tali aūt corpe loquuntur oēs auctoritates que ponūt ꝙ duo corpa nō pn̄t esse sil'. ⁊ de tali corpe loquit glo. allegata ꝑus. qñ dic ꝙ solū corp' hēt pondus. lo quēdo nāliṫ. tale aūt corp' nec est mā pura nec forma sb̃alis nec aliqua qualitas. Alr tn̄ accipit corp' pro oi illo qō per ptes itrinsecas sibi est longū latuz ⁊ ꝓfundū: ⁊ sic raro uel nunq; accipit corp' si tn̄ sic accipiat nō est impossibile talia duo corpa. quoz vnū natum est eē forma alteri' eē siml. Nec est impossibile alia multa que nata sunt informare vnū subiectū eē sil'. Et iō ples longitudines tales ⁊ ples soliditates eē sil' nō est impossibile: ꝙ tn̄ ples soliditates que nāliter pn̄t existē ꝯuis nō sint ptes alicui' nec in alijs tanq; subiectis eē sil' est impossibile per nām. quales soliditates nō sē alique qualitates. qz nulla qualitas pōt per se existē virtute creata ꝯuis possit virtute diuina. ¶ Si dicas ꝙ duo corpora nō pn̄t eē sil' hoc est ꝓp repugnātiā ipsarū dimēsionū: igit nulle dimēsiones pn̄t eē sil'. Dicēdum est ꝙ nō quecūq; dimēsiones repugnāt eē sil'. sed dimēsiōes que pn̄t nāliṫ per se sb̃sistē. ille sole repugnāt. sic ꝙ nāliter nō pn̄t eē sil'. ⁊ mutuo se expellūt de loco si sibiip sis reliquant. ꝯuis per diuinā potētiā quecūq; dimēsiones possunt eē sil'. Relique aūt dimēsiones que nate sē informare sb̃am. uel quarū vna nata est informare aliā eē sil' nō est impossibile. Nec opponituz vnq; legi in sacra scriptura. Et si queras quare plus repugnāt ille dimēsiōes ut nō sint sil' per nām ꝙ alie. Sufficit mihi rn̄dere ꝙ nā rei talis est: ꝙ mihi ꝓstat partim per rōnē partim per expientiā. Per rōnē enim ꝓstat ꝙ sba ⁊ qualitas nata informare eā nō hn̄t aliquā rē mediam deferētē qualitatē. Ex quo patet ꝙ ad hoc tā sba ꝙ qualitas sit extēsa sufficit ꝙ hēat ptes distictas realr natas distare situalr cū cā agēte que pōt ꝓducē effectiue illas ptes in distinctis locis: ⁊ sic facē eas distare localr ⁊ in eodē statu ꝓseruare casdē. Qō et ꝓfirmat ex hoc ꝙ ꝑus nāliter ꝓducunt ptes sb̃e in distinctis locis ab agēte. ꝙ informent aliq; accñte absoluto. Per expiētiā et patet: ꝙ sba ⁊ qualitas sē sil' situalr. Et silr per expientiā ꝓstat ꝙ vno corpe exñte per se vniuersalr ingrediēte aliquē locū aliq; ꝓsil' corp' sibi cedit.

¶ Qō si dicas ꝙ per ꝓsimilē expientiā patet ꝙ in accidētib' in sacro altaris cedit corp' per se subsistens. Pōt dici ꝙ hoc est: uel qz qualitas per se exñs nec est nata informare subiectū in q̄ nunq; fuit: uel qz corpus illud hēt ꝓsiles ql̃itates. Uel ꝙ hoc est uoluntate dei uolēte ꝙ aliq̄d ꝛ cōem cursum nāe euidenter appeat sensui ⁊ hoc ut mereamur: qz fides nō hēt meritū cui humana rō ꝑbet expimētū. vñ multi catholici ponūt ibi multa fieri a solo deo: ne euacuet meritū fidei. Sicut redditionē sb̃e. creationē noue ꝯtitatis ⁊ hi'. Et de hoc vide scotuz li°. 4°. di. 12ª. q. 6ª. ⁊. 4ª. Et iō de istis oib' pōt eque facilr dici ꝙ deus ordinauit ꝙ oia apparētia sensui que fiūt circa hostiā nō ꝓsecratā fiūt et circa hostiā ꝓsecratā. Et iō illa que nō pn̄t fieri virtute creata disposuit facē imediate per seipm. ¶ Ex ꝓdictis colligi pōt quō illa accñtia manēt sil' ꝯuis nō sint in aliq̄ vno subiectiue. nec vnū sit subiectū alteri' qz siue hoc possit fieri v̄tute creata siue nō. non debet eē dubiū dn possit fieri v̄tute diuina: ⁊ eodez mō sine v̄tute creata possit illa ponderositas remanens in sacramēto altaris mouē secū alias qualitates ꝙb' est cōiuncta siue nō. Nō est dubium dn hoc possit fieri diuina v̄tute. Et nō sic ꝙdā dicūt ꝙ mota hostia mouet simul corp' a solo deo. itaq; ꝙ virt' creata corp' chr̄i mouē nō pōt: quātūcūq; hostia moueat. ita pōt facilr dici ꝙ mota ponderositate mouent cetere qualitates uel v̄tute creata uel v̄tute diuina. Sic et oēs trāsmutationes quas videm' fieri circa qualitates remanentes in sacro altaris possum' saluare ꝙ ille que nō pn̄t fieri v̄tute creata fiūt v̄tute dei. sic multi ponūt de mīs. Et ita oia que appent sensui eque pn̄t saluari posito cū antiqs doctorib' approbatis: ꝙ sapor: pōdus: color: ⁊ cetere qualitates hi' sunt per se subsistentes: quāuis sequendo antiquos rōnabile sit ponē multas trāsmutationes ibi fieri v̄tute diuina que ab alijs ponunt fieri v̄tute creata. Nec credo aliquē debere dānari: qz deo attribuit qō creature conuenire non pōt.

¶ De solone ꝯrūdā argumētoz ꝛ ꝓdicta. Capl'z. XLI.

c Contra opinionē ꝓdictā ad hec adducunt quedā que ut ea itellexi uolo nūc recitare ⁊ dissoluē. alias plen' ⁊ clari' recitatur' ⁊ rn̄sur' si mihi plen' inotescāt. Arguunt aūt adhuc ꝙdā sic. Si aliqua sb̃a ⁊ aliqua quātitas sint idē realr. igit ubicūq; est illa sb̃a. ibidē erit illa quātitas. cū igit sb̃a corpis chr̄i sit in sacro altaris sequit ꝙ quātitas corpis chr̄i est in sacro altaris. Uñ arguit sic ut itellexi qñcūq; aliqua sē idē realr. ubicūq; est vnū illoz ibidē est reliquū. Sz ꝑm ꝓdictā opinionē sb̃a corpis ⁊ quantitas corpis chr̄i sē idē realr. ꝙ ⁊c. Et per ꝑs sic sb̃a corpis chr̄i est in sacro altaris ita quātitas corpis chr̄i eēt in sacro altaris. ¶ Itē arguit sic qñcūq; aliqua sē idē realr ubicūq; est vnū illorum ibidem est reliquum illorum. sed substantia corporis chr̄i ⁊ quantitas corporis chr̄isti sunt idem realiṫ per ꝓdicta: ⁊ sb̃a corpis chr̄i ē in sacro altaris sb̃a. igit sb̃a corpis chr̄i est in sacro altaris quātitas ⁊ ultra. igit sb̃a corpis chr̄i est ex vi ꝙersionis quanta in sacro altaris. Et ultra. ꝙ sb̃a corpis chr̄i est in sacro altaris hn̄s ptē distātē a pte qō est hēticū. ¶ Ad ꝓmū illoz ꝓcedo ultimā ꝓntiā ad quā deducit. s. ꝙ quantitas corpis chr̄i est in sacro altaris. ¶ Ad scōz sine ꝓ-

iudicio põt dici mltiplr. Unomõ q̃ ꝓpositio assũpta ſ. ista q̃cũq; aliq̃ ꝛc̃. itelligẽdo de creaturis cuiuſmo di est ſba q̃litas ⁊ q̃titas. est falſa de virtute ſermonis pp iplicationem falſam. Implicat enim q̃ aliqua ſint aliqua. ⁊ tñ ſint idẽ realr. qõ est ipoſſibile: q; nunq̃ ali qua creata ſunt aliqua creata ſunt aliqua. ⁊ vnũ realr q; ex hoc ipſo q̃ ſunt aliqua ſunt multa. Et ſi ſunt mlta nõ ſunt idẽ. Tñ de pſonis diuinis hoc fortę fortſitã ꝓcedendũ est q̃ plures pſone ſunt plres ⁊ tñ ſunt vna res ſimplex: ſed de creaturis hoc non põt ꝓcedi. Alr põt dici q̃ ꝓceſſa illa ꝓpoſitione ſub vno ītellectu. in forma arguẽdi est fallacia figure dictionis. ex hoc q̃ accipit ſub vn⁹ termin⁹ ꝓnotatiu⁹. ſ. q̃titas. vñ ſic nõ ſequit q̃cũq; aliqua ſunt idez realr ubicũq; est aliqd vnũ illoꝛ ibidẽ ẽt est reliquũ alioꝛ. ſed corp⁹ chri ⁊ corp⁹ chri hñs ptẽ ex ptẽ uel ptẽ diſtantez a pte ſunt idẽ realr: q; corp⁹ chri est realr hñs ptẽ diſtantẽ a par te ⁊ aliqua ſba est in ſacro altaris corp⁹ chri. igit aliq̃ ſba est in ſacro altaris corpus chri hñs ptem diſtãtez a parte. Uel ſumat in minori ſic: corp⁹ chri ⁊ exiſtẽs circũſcriptiue in loco ſunt idẽ realr. ⁊ ſilr nõ ſequitur. Q̃cũq; aliqua ſunt idẽ realr. ubicũq; aliq̃ est vnuz illoꝛ ibidẽ idẽ est reliquũ illoꝛ. Corp⁹ chri in hoſtia ⁊ exiſtẽs circũſcriptiue in loco ſunt idẽ realr. igit aliq̃ ſba est in ſacro altaris exiſtens circũſcriptiue in loco. Jta ẽt nõ ſequit q̃cũq; aliqua ſunt idẽ realr ubicũq; est aliq̃ vnũ illoꝛ ibidẽ idẽ est reliquũ illoꝛ: ſed ſba corporis chri ⁊ aliqua q̃titas ſunt idez realr ⁊ aliqua ſba est in ſacro altaris q̃titas. vñ dico q̃ q̃uis hec ſit uera. q̃titas corporis chri est in ſacro altaris. hec tñ est falſa ſba corpis chri in ſacro altaris est q̃titas. Si cut q̃uis hec ſit uera corp⁹ chri hñs ptẽ diſtãtẽ a par te est in ſacro altaris. ⁊ tñ hec est falſa corp⁹ chri est in ſacro altaris hñs partẽ diſtantẽ a parte. Silr hec est uera aliqua ſba circũſcripta loco. Sed forte. d. q̃ illa nõ ualet tãtũ. q; nõ est ſile in arguẽdo de abſtractis ⁊ de ꝓcreta. q̃titas aũt est qdã abſtractũ hñs eẽ circũ ſcriptũ in loco. ⁊ hi⁹ ſunt ꝓcreta: ⁊ ſ̃ q̃uis talis mo dus arguẽdi nõ ualeat accipiẽdo ſub ꝓcreta: ualet tñ accipiẽdo ſub abſtracta: q; tales ſunt falſe corp⁹ chri ⁊ corp⁹ chri hñs ptẽ diſtantẽ a parte ſunt idẽ realiter. Silr corp⁹ chri ⁊ circũſcriptũ loco ſunt idẽ realr. pri mũ illoꝛ nõ obſtat: q; cã quare in tali mõ arguẽdi est fallacia figure dictionis nõ est: q; accipit ſub nomẽ cõ cretũ ſed q; ſub termin⁹ ꝓnotatiu⁹. Nũc aũt q̃titas ſ̃ la est termin⁹ ꝓnotatiuus. ſicut hñs uel q̃tũ uel aliud tale. ⁊ ita deficit talis modus arguẽdi accipiẽdo ſub q̃titatẽ ſicut accipiẽdo ſub hñs partẽ ꝛc̃. ul̃ circũſcri ptũ uel aliud tale ꝓcretũ. q̃ñ nec apud pꝫos nec apõ ſanctos inuenit q̃ fecerũt tantã diſtinctionẽ iter multa ꝓcreta ⁊ abſtracta ſicut faciũt aliqui moderni. vñ nun q̃ inuenit in aliquo ſancto uel pꝫo q̃ fecerũt diſtinctio nẽ iter q̃titatẽ ⁊ q̃tũ: ſed idifferẽter ponũt q̃titatem p̃o quãto ⁊ ecõuerſo. ⁊ aliq̃ p̃dicamẽtũ qõ diſtinxe runt a ceteris nouẽ p̃dicamẽtis nominauerũt quãtũ. aliq̃ q̃titatẽ nõ diſtinguẽtes iter noia iſta. 2m etiam nõ obſtat. q; manifeſtũ est q̃ illa est uera corp⁹ chri ⁊ corp⁹ chri hñs partẽ diſtantem a parte ſunt idẽ realr. Etiã ſilr quelibet aliarũ. ⁊ est eadẽ ꝓbatio p̃o oibus talib⁹. ¶ Q; aũt illa corp⁹ chri ⁊ circunſcriptũ loco ſunt idẽ realr ſit uera. patet manifeſte. Nã ſequit corpus chri est circũſcriptũ loco. igit corp⁹ chri est realr idẽ alicui qõ est circũſcriptũ loco ⁊ ultra. igitur aliud qõ est realr circũſcriptũ loco est idẽ realr cũ corpore chri: q; illa ꝙuertunt circũſcriptũ loco ⁊ qõ est circũ ſcriptũ loco: ⁊ ſequit aliqõ circũſcriptũ loco est realr idẽ cũ corpore chri. Igitur circũſcriptũ loco ⁊ cor pus chri ſunt idẽ realr. Et eodẽ mõ quelibet ſimilis põt ꝓbari. q̃m oẽs tales uere ſunt. ¶ Quãtũcunq; vn⁹ termin⁹ aliud ipoꝛtet qõ nõ ipoꝛtat per reliquũ. hoc tñ nõ obſtãte põt vn⁹ illoꝛ. terminoꝛ uere p̃dicari de aliquo cũ aliqua determinatione. de quo tñ re liquus cũ eadẽ determinatione nõ p̃dicat. Sicut hec est uera. riſibile ⁊ hõ ſunt idem realr: ⁊ tñ hec est uera ſoꝛtes per ſe p̃mo mõ est homo: ⁊ hec falſa ſoꝛtes per ſe p̃mo mõ est riſibilis. Sicut hec est uera homo ⁊ fi li⁹ dei ſunt idẽ realr: q; homo demõſtrãdo filiũ dei ⁊ filiꝰ dei ſunt idẽ realr: ⁊ tñ hec est uera ille ſemp fuit fi li⁹ dei: ⁊ hec falſa ille ſemp fuit homo. Jta est in ꝓpoſi to q; hec est uera aliqua ſba corꝑis chri ⁊ aliqua q̃ titas ſũt idẽ realr: ⁊ tñ hec est uera hec ſba est ſba cor poris chri in ſacro altaris: ⁊ hec est falſa. hec ſba est q̃titas in ſacro altaris. Et ſicut hec est falſa ſba corpo ris chri est in ſacro altaris q̃titas. Jta hec est falſa ſba corꝑis chri ex vi cõuerſionis q̃ta in ſacro altaris. ⁊ ió hec est falſa ſba corꝑis chri hẽt partẽ diſtantẽ a pte in ſacro altaris. Et ita patet q̃ illud argumentuz nõ ualet. Sicut nõ ſequit q̃ aliqua ſunt idẽ realr ubi cũq; est aliqõ vnũ illoꝛ ibidẽ est reliquum illoꝛ. Ali qõ q̃tũ ⁊ corp⁹ chri ſunt idẽ realiter ⁊ ſubſtantia cor poris chriſti est in ſacramento altaris corpus chriſti. Igit in ſacro altaris q̃ta. Et ſi dicaſ q̃ nõ est ſile arguendo in terminis ꝓcretis ⁊ abſtractis. ¶ R⁹ q̃ q̃tuz nõ est plus ꝓcretũ q̃ q̃titas q̃tũ ad ſignificationẽ q̃uis nõ terminet in tas: ſicut hoc nomẽ q̃titas termi nat in tas. Et ita deficit modus arguẽdi accipiendo ſub hoc nomẽ q̃titas terminat in tas. ſicut accipiẽdo ſub hoc nomẽ quãtũ. Et ita patet q̃ ſophiſma nõ cõ cludit p̃ dictã opinionẽ cũ deficiat penes fallaciã fi gure dictionis. Sed acceptis q̃buſdã ꝓpoſitionibus ueris põt euidẽter reduci p̃ iſtũ. Uñ accipiẽdo iſtã ꝓ poſitionẽ. q̃ñ aliqua res ifozmãs aliã nata est eã deno minari ubicũq; illa res hẽt illã denoiare ubi est tale. ſicut ubicũq; aliq̃d hẽt albedinẽ ibidez uere est albũ. ⁊ ubicũq; aliq̃d hẽt ifozmatiue calorẽ ibidem est cali dũ. igit ſi quãtitas ſit alia res diſtincta a coꝛpore chri ubicũq; ſba corꝑis chri hẽt quãtitatem ibi uere est quãta: ſꝫ corp⁹ chri in ſacro hẽt quãtitatẽ. q; nõ ſepa rat ibi ab ea: igitur corp⁹ chri in ſacro altaris est realr quãtũ ⁊ ultra. igit corp⁹ chri hẽt in ſacro altaris pre diſtãtẽ a pte. qõ est hereticũ. Si dicas q̃ corpus chri est ibi quãtũ tñ nõ est ibi mõ quãtitatiuo. Contra ar guo p̃ eoſ ſeruãdo modũ loquẽdi eoꝛ. q; quero de ſi lo ꝑmo mõ quãtitatiuo. aut est res diſtincta a quãtita te aut nõ. Nõ põt dici q̃ nõ est alia a quãtitate: q; ꝑn cipiũ eoꝛ est. q̃ ſi vnũ manet ⁊ nõ reliquũ q̃ ſunt diſ tincte res: ſed quãtitas manet ⁊ nõ manet modus q̃ titatiu⁹: igit ſunt diſtincte res. Sed q̃ nõ ſunt diſticte res põt ꝓbari. q; ſi ſit diſtincta res aut est alia res ab ſoluta aut alia res relatiua. Nõ abſoluta: q; tũc eẽt q̃ titas uel q̃litas uel ſba quoꝛ qõlibet falſum est. Nec est res realiſſima alia q; nõ põt ſibi aſſignari nec fun damẽtũ nec termin⁹: nec põt in aliq̃ ſeptẽ generũ col locari: q; nõ in quanto nec in actione nec paſſione nec in gñe relationis nec in poſitiõe nec in hẽ nec in ubi de quo magis videret: q̃ ille modus quãtitatiu⁹ põt eẽ ſine oi ubi. Si eni de⁹ crearet q̃tũ aliqõ ſine omni alia re. uere eẽt modus q̃titatiu⁹: ⁊ tñ ſine omni ubi. ¶ P̃. oñſum est ꝑus q̃ oẽ quãtũ ꝓtinuũ ⁊ ꝑmanens hẽt ptẽ diſtãtẽ a pte: ſicut ꝑus patuit per Jo. dama. ul̃ illa ſunt ꝙuertibilia quãtũ ꝓtinuũ ⁊ permanẽs: ⁊ hñs ptẽ diſtãtẽ a pte. Ex quo arguo ſic. Impoſſibile est q̃

aliq̃d sit quãtũ ꝓtinuũ ⁊ ꝑmanẽs nisi habeat partem distantẽ a parte ⁊ ecõuerso. Igit ubi est aliqõ q̃tuz ⁊ ꝓtinuũ ⁊ pmanens. ibi hẽt ptem distantẽ a pte. Si igitur coꝛpꝰ chꝛi sit quãtum in sacro altaris coꝛpus chꝛi erit hns ptem distantem a pte in sacramento altaris. ℂ Ꝓ. si coꝛpus chꝛi sit quãtum in sacramẽto altaris. igit est longum latum ⁊ pꝛofundum. Sed impossibile est q̃ aliquid alicubi sit longum nisi sit ibi extensuz: ⁊ nõ põt esse extensum alicubi nisi hẽat ptem distãtẽ a parte. Igitur si coꝛpus chꝛi in sacramento altaris sit quãtum ibi hẽbit ptem distãtem a pte. Et si dicas q̃ coꝛpus non est ibi quãtum. Contra coꝛpus chꝛi ibi habet quãtitatem inherentem sibi: igitur ibi est quãtuz. Sicut ubicunq; aliquid habet albedinem inherentẽ sibi ibi est albuz. videtur ergo derogare ueritati sacri eucharistie dicere q̃ coꝛpus chꝛi hẽt in sacramento altaris vnã quãtitatem uel extensionem inherentem sibi. tunc enim esset ibi extensum ⁊ hẽret ptem distãtez a parte qõ est falsum. Et ideo quãtũcunq; illa concederetur coꝛpus chꝛi est quãtitas: tñ illa debet oino negari. coꝛpus chꝛi est realiter quãtitas in sacramento altaris. Sicut illa est uera. coꝛpus chꝛi est realiter hns partem distãtem a pte. tñ ista est simpliciter falsa coꝛpus chꝛi est realiter hns ptem distãtem a parte in sacramento altaris. Stat igitur pꝛedicta opinio in hoc q̃ quãtitas continua ⁊ permanens non est nisi partes extra se posite: siue ptes distãtes situaliter siue ille partes sint partes sbe siue sint partes qualitatis. Et ideo sicut hec est uera. Coꝛpꝰ chꝛi hns partes distãtes situaliter est in sacramento altaris. ⁊ tñ hec est falsa coꝛpus chꝛisti hẽt partes distãtes situaliter in sacramento altaris. Ita posito q̃ hec cõcederet q̃titas que est coꝛpus chꝛi realiter in sacramento altaris. hec tamen est absolute negãda: coꝛpus chꝛi est quãtitas in sacramento altaris. Sicut hec est uera aliq̃s homo qui est filius dei semper fuit deus. hec tamen simpliciter est falsa. filius dei semper fuit homo. ⁊ ita in talibus multuz refert ponere aliquid a parte subiecti qõ maxime uerum est de nominibus cõnotatiuis quale nomen est quãtitas: q2 hoc nomen q̃titas significat rem cõnotãdo partes illi⁹ rei distare situaliter pꝛopter qõ hec est uera. quãtitas coꝛporis chꝛi est in sacro altaris. hec tñ simpliciter falsa est. coꝛpus chꝛi est quãtitas in sacramento altaris.

℔ Impꝛessum Venetijs per Simonem de Luere: Impensis domini Andree Tꝛesani de Asula. 18. Januarij. 1502.

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o

p q r

Omnes quaterni.

Quinterni. 13. char. 4.

Tabula titulorũ ⁊ capitulorum.

Tractatus de coꝛpe chꝛisti uenerabilis Ocham. Utrũ punctus sit res absoluta distincta realiter a quantitate. questio. 1. char. 116

Utrum linea ⁊ superficies realiter distinguantur inter se ⁊ a coꝛpore. questio. ij. 119

Utrum coꝛpus qõ est quantitas sit res absoluta distincta realiter a substantia. questio. iij. 119

Oꝛ coꝛpus chꝛisti sub speciebus panis uere continetur. capitulum. 1. 122

Oꝛ coꝛpus chꝛisti realiter continetur sub specie panis. cap̃. ij. 122

Oꝛ substantia panis ꝓuertitur in coꝛpus chꝛi. cap̃. iij. 122

Oꝛ substantia panis conuertitur in coꝛpus chꝛisti nõ in diuinitatem nec in animaz nec in sanguinez nec in aliquod accidens substantie. cap̃. iij. 122

Oꝛ substantia panis non remanet post consecrationem. cap̃. v. 123

Oꝛ coꝛpus chꝛisti non circunscribitur loco in sacramento altaris. cap̃. vj. 123

Oꝛ coꝛpus chꝛisti non videtur a nobis in sacramento altaris oculo coꝛporali. cap̃. vij. 123

Oõ accidentia remanẽtia post consecrationem nõ sunt subiectiue in coꝛpore chꝛisti. cap̃. viij. 123

Oõ quantitas que pꝛefuit in substantia panis manet. cap̃. ix. 123

Oõ qualitates sensibiles manent. cap̃. x. 124

Oõ omnis substantia materialis extensa componitur ex partib⁹ substãtialibus distinctis realr. cap̃. xj. 124

Oõ res absoluta pꝛioꝛ potest eẽ sine posteriori potestate diuina. cap̃. xij. 124

Oõ omnipotentia dei potest facere substantiam sine omni accidente absoluto foꝛmaliter inherente sibi. cap̃. xiij. 124

Oõ substantia extẽsa potest conseruari immota localiter. quamuis omnia sua accidentia absoluta per diuinam potentiam destruantur. cap̃. xiij. 124

Oõ substantia materialis per partes suas intrinsecas est pꝛesens loco quo circũscribitur. cap̃. xv. 125

Pꝛemittuntur quedam ad pꝛobandum q̃ quantitas remanens in sacramẽto altaris nõ est realiter distincta a qualitatibus remanentibus. cap̃. xvj. 125

Pꝛobant quedã ꝓclusiones ad pꝛopositũ. cap̃. xvij. 125

Oõ omnes qualitates in sacramento altaris non sunt vnum subiectum vnius quantitatis. cap̃. xviij. 125

Oõ non quelibet qualitas est subiectum immediatum quantitatis. cap̃. xix. 125

Oõ quãtitas manens non est subiectiue in vna qualitate ⁊ non in alia. cap̃. xx. 126

Pꝛobatur testimonijs doctorum catholicorum q̃ qualitates non sunt subiectiue in quantitate alia substantia. cap̃. xxj. 126

Oõ quantitas distincta realiter a substantia non sit subiectum qualitatum in sacramento altaris. confirmat etiam philosophoꝛum testimonio. cap̃. xxij. 126

Oõ quantitas remanens in sacramento non est res absoluta distincta realiter a qualitatibus remanentibus in eodem sacramento. cap̃. xxiij. 126

Oõ ante consecrationem fuit vna quantitas que non erat res absoluta distincta realiter a substantia panis. cap̃. xxiij. 127

Oõ substantia potest esse quanta sine omni re absoluta distincta realiter addita sibi. cap̃. xxv. 127

Tabula

Adducuntur alie rationes ad probandum eandem conclusionem: scilicet q substantia potest esse quanta sine quantitate distincta addita sibi. cap. xxvj. 127
Q3 eadem conclusio que prius videtur sequi ex dictis aduersariorum. cap. xxvij. 127
Q3 substantia est quanta per suas partes substantiales sine omni quātitate que sit res distincta realiter a substantia z qualitate. cap. xxviij. 128
Probatio eiusdem conclusionis que prius per argumēta sumpta a dictis doctoꝝ catholicoꝝ. cap. xxix. 128
De obiectionibus contra predicta. cap. xxx. 129
Responsio ad predictas obiectiones per sequentia capitula. cap. xxxj. 129
Ad ostendendum q stant simul aliqua quātitas non est res distincta realiter a substantia. z quantitas est accidens. cap. xxxij. 130
Quomodo quātitas est accidens declarat z quomodo cum hoc stat q aliqua quantitas non est res distincta a substantia. cap. xxxiij. 131
Soluuntur auctoritates augustini supra capitulo tertio inducte in quarto z quinto argumēto. cap. xxxiiij. 131
Quomodo quantitas est distinctum predicamentum a qualitate z substantia. non obstante q nulla quātitas sit distincta a pte rei a sba z qualitate. cap. xxxv. 132
Q3 non debet predicta opinio abiici tanq̄ heretica. cap. xxxvj. 132
Q3 predicta opinio nō ꝺicit expientie. cap. xxxvij. 133
Q3 omnes longitudines sunt eiusdez speciei z quomodo alique differunt specie. cap. xxxviij. 133
De diuerso modo predicandi quātitatis. cap. xxxix. 133
Qualiter diuerse quantitates possunt esse subiective in substantia cum duo corpora non possint naturaliter esse simul. cap. xl. 134
De solutione quorundam argumentoruz contra predictam. cap. xlj. 134

FINIS

20489. 20490

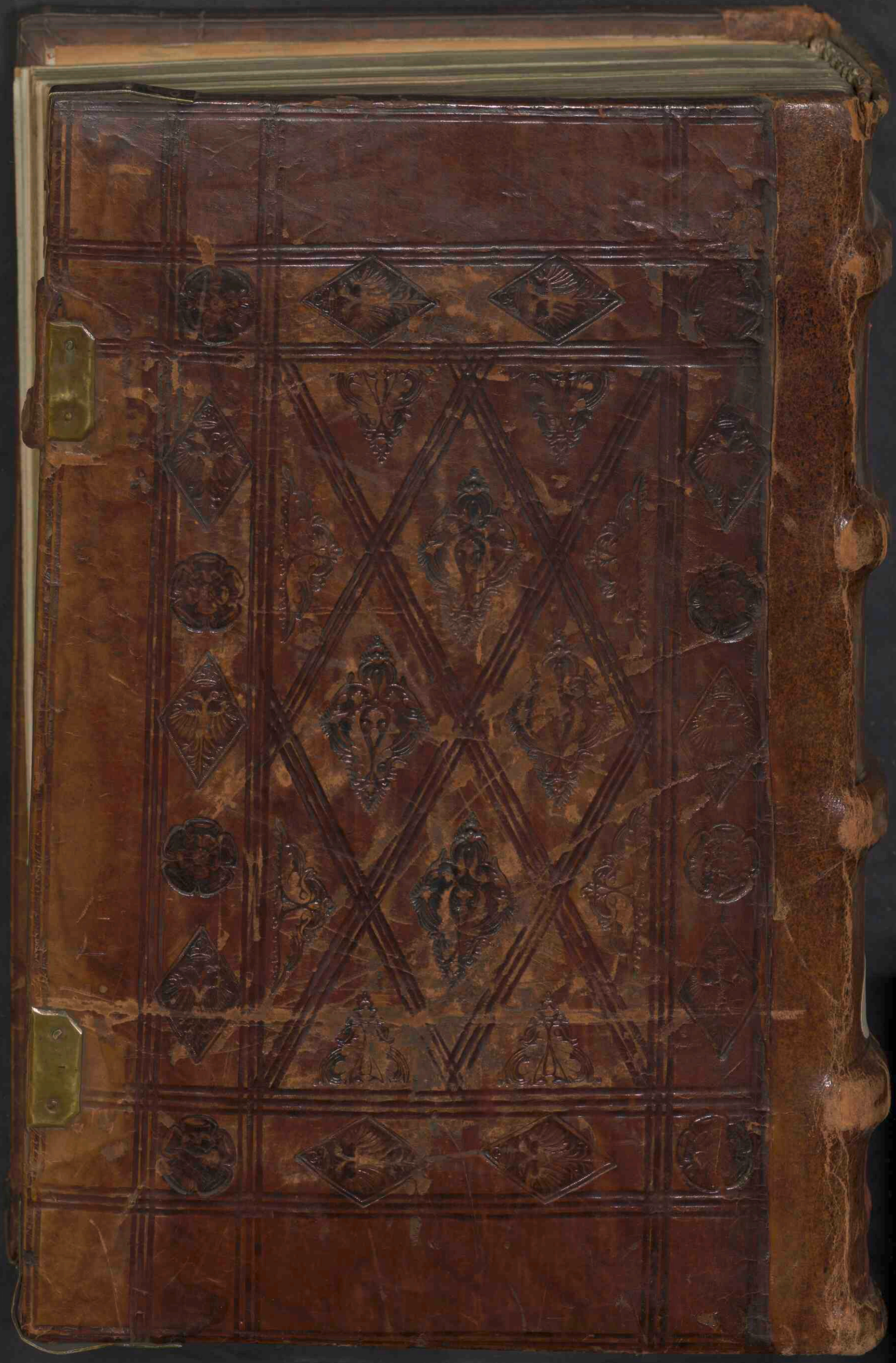

colorchecker DIGITAL SG
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
calibrite
X-rite ColorCheckerSG S/N:151021-1259 Data 15.10.21 Item No.:MX-7181
mm
0
1
2
3
4
5
6